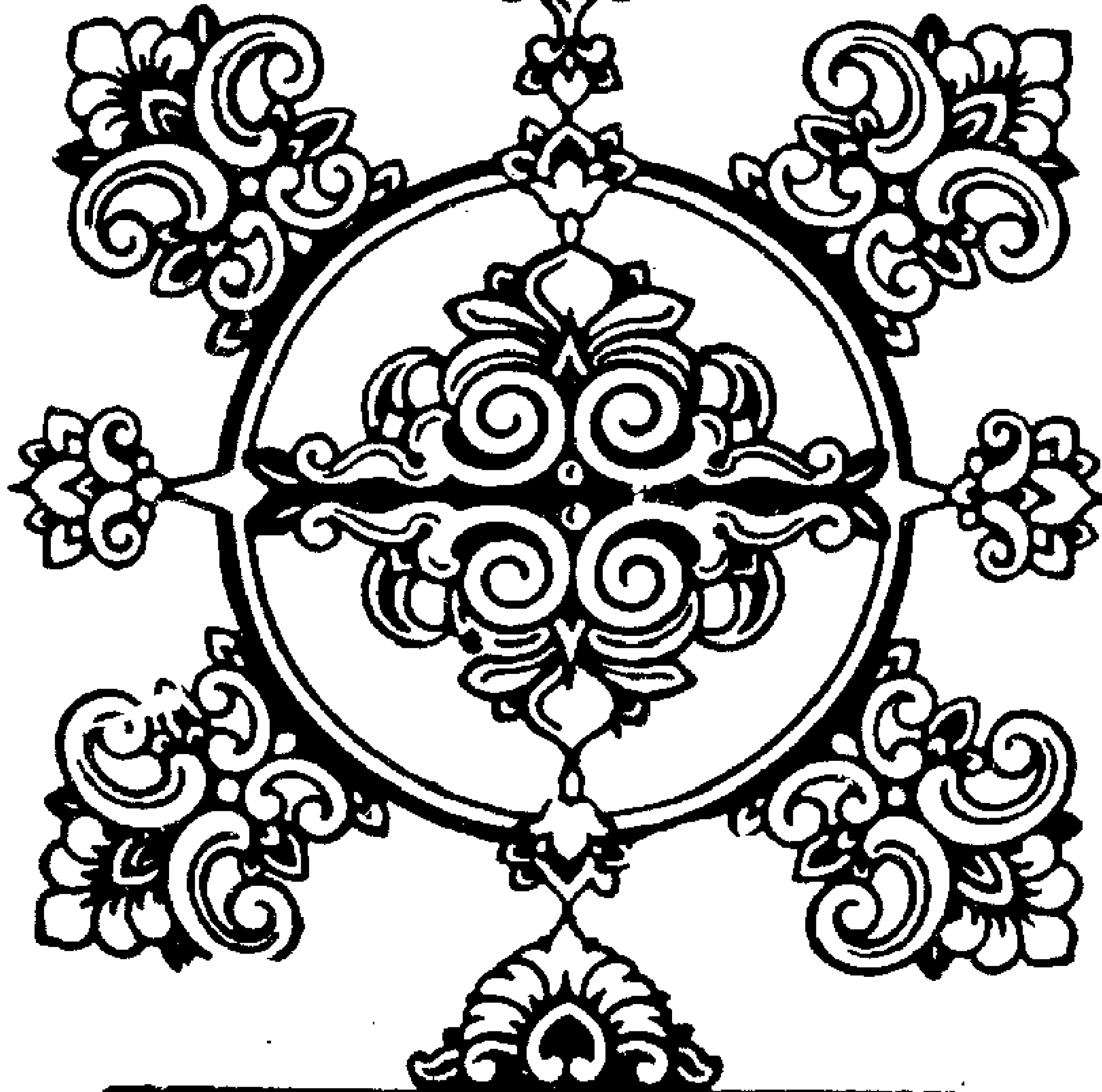

تاج کمپنی لمیٹڈ
لاہور - راولپنڈی - کراچی (پاکستان)

قرآن مجید

مترجمہ فارسی

حضرت امام شاہ ولی اللہ محدث دہلوی رحمۃ اللہ علیہ

تاج کمپنی لمیٹڈ - کراچی - لاہور

وَقَالَ الرَّسُولُ يَٰرَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَٰذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا ۝

پیغمبر خواهد گفت که پروردگارا بیشک قوم ما این قرآن را گذاشته بود

ف پیغمبر خدا (رحمت کند بروے وسلام) در روز قیامت پیش خدائے تعالی شکایت خواهند کرد، که پروردگارا قوم ما قرآن را گذاشته بود وگذاشتن بچند طور است یکے آنکه او را نمی فهمد و بروے یقین نه کند همچنیں در آن غور و فکر نه نماید و او را نفهمید و نمی خواند که این نیز گذاشتن قرآن است و بر فرامین او عمل نه کردن و از آن چیز ها که او را باز داشته و منع کرده خود را باز نمی دارد و این نیز گذاشتن قرآن است همچنان از قرآن رو گردانیدن و در دیگر چیز هائے بیهوده مشغول بودن چون خواندن قصه هائے دروغ و ناولها و دیوانها و در سخنهائے بیهوده و بازیهائے بیکار مصروف بودن این همه کارها گذاشتن قرآن است حیف بر آن که امروز مسلمانان از قرآن بهر طور غافل اند نه خواندن قرآن و فهمیدن آن و از غور و فکر در آن توجه نه نمایند و نه از فرامین و پندهائے او فائده می گیرند و این فعل سراسر گذاشتن قرآن است خدائے تعالی همه مسلمانان را توفیق بخشد که بر تلاوت قرآن فریفته شوند و از فوائدش بهره مند باشند و بر فرامینش عمل کرده کامرانی دو جهان حاصل کنند۔

سُوْرَةُ الْفَاتِحَةِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ سَبْعُ اٰيَاتٍ

سورۂ فاتحہ در مکہ نازل شد و آں ہفت آیات ست

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

بنام خدائے بخشایندہ مہربان

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۙ ﴿۱﴾ الرَّحْمٰنِ

ستایش خدائے است پروردگار عالمہا ف۱ بخشایندہ

الرَّحِيْمِ ۙ ﴿۲﴾ مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ ؕ ﴿۳﴾ اِيَّاكَ

مہربان خداوند روز جزا ترا

نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ ؕ ﴿۴﴾ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ

می پرستیم و از تو مدد می طلبیم بنما مارا راہ

الْمُسْتَقِيْمَ ۙ ﴿۵﴾ صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ۙ۬

راست راہ آنانکہ اکرام کردہ برایشاں

غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ ﴿۷﴾ ع

بجز آنانکہ خشم گرفتہ شد برآنہا و بجز گمراہان ف۲

ف ۱
مترجم گوید یعنی عالم انس و عالم جن و عالم ملائکہ و علیٰ ہٰذا القیاس
فتح الرحمٰن

ربع

ف ۲
مترجم گوید مراد از آنانکہ اکرام کردہ شد برایشاں چہار فرقہ اند نبیین و صدیقین و شہدا و صالحین و مراد از آنانکہ خشم گرفتہ شد برایشاں یہود اند و از گمراہان نصاریٰ آمین
ع ۱ قبول کن دعائے ما را ۱۲
فتح الرحمٰن

سُوْرَةُ الْبَقَرَةِ مَدَنِيَّةٌ وَّهِيَ مِائَتَانِ وَّسِتٌّ وَّثَمَانُوْنَ اٰيَةً وَّاَرْبَعُوْنَ رُكُوْعًا

سورهٔ بقره در مدینه نازل شده آن دو صد و هشتاد و شش آیات و چهل رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بنام خدائے بخشاینده مهربان

الٓمّٓ ۱ ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ هُدًى

این کتاب هیچ شبه نیست دران - رهنماست

لِّلْمُتَّقِيْنَ ۲ الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيْمُوْنَ

پرهیزگاران را آنانکه ایمان می آرند به نادیده و برپای می دارند

الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ۳ وَالَّذِيْنَ

نماز را و از آنچه ایشان را روزی داده ایم خرچ می کنند و آنانکه

يُؤْمِنُوْنَ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَآ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ

ایمان می آرند بآنچه فرود آورده شده بسوئے تو و آنچه فرود آورده شده پیش از تو

وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوْقِنُوْنَ ۴ اُولٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِّنْ

و بآخرت ایشان یقین دارند - ایشانند بر هدایت از جانب

رَّبِّهِمْ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۵ اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا

پروردگار خویش و ایشانند رستگان - هر آئینه آنانکه کافر شدند

سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۶

برابر است بر ایشان که ترسانی ایشان را یا نه ترسانی ایشان را ایمان نیارند

الجزء الاول ۶ع عند المتاخرین

خَتَمَ اللّٰهُ عَلٰى
مهر نهاد خدا بر
قُلُوْبِهِمْ وَعَلٰى سَمْعِهِمْ ؕ وَعَلٰٓى اَبْصَارِهِمْ
دلهای ایشان و بر شنوائی ایشان - و بر چشمهای ایشان
غِشَاوَةٌ ؗ وَّلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ۷ وَمِنَ النَّاسِ
پرده ایست و ایشان را ست عذاب بزرگ - واز مردمان کسے هست
مَنْ يَّقُوْلُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَمَا
که می گوید ایمان آوردیم بخدا و بروز بازپسین و نیستند
هُمْ بِمُؤْمِنِيْنَ ۸ يُخٰدِعُوْنَ اللّٰهَ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ۚ
ایشان مومنان - فریب می دهند خدا را و مومنان را
وَمَا يَخْدَعُوْنَ اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُوْنَ ۹ ؕ
و بتحقیقت نمی فریبند مگر خود را و آگاه نمی شوند
فِىْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ ۙ فَزَادَهُمُ اللّٰهُ مَرَضًا ۚ وَلَهُمْ
در دل ایشان بیماری ست پس افزون داد با ایشان خدا بیماری وایشان راست
عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۙ۬ بِمَا كَانُوْا يَكْذِبُوْنَ ۱۰ وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ
عذاب درد دهنده بسبب آنکه دروغ می گفتند - و چون گفته شود ایشان را
لَا تُفْسِدُوْا فِى الْاَرْضِ ۙ قَالُوْٓا اِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُوْنَ ۱۱
تباه کاری مکنید در زمین ، گویند جز این نیست که ما اصلاح کاریم

ع ۱ وقف لازم

أَلَآ إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَٰكِن لَّا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ

آگاه شو بتحقیق ایشانند تباه کاران ولیکن آگاه نمی شوند - و چون گفته شود ایشان را

آمِنُوا كَمَآ آمَنَ النَّاسُ قَالُوٓا أَنُؤْمِنُ كَمَآ آمَنَ السُّفَهَآءُ ۗ أَلَآ إِنَّهُمْ

که ایمان آرید چنانکه ایمان آوردند مردمان گویند آیا ایمان آریم چنانچه ایمان آوردند بیخردان؟ آگاه شو بتحقیق

هُمُ السُّفَهَآءُ وَلَٰكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾ وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوٓا آمَنَّا

ایشانند بیخردان ولیکن نمی دانند - و وقتیکه ملاقات می کنند با اہل ایمان گویند ایمان آورده ایم

وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوٓا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ ﴿١٤﴾

و چون تنها شوند با شیاطین خود ف١ گویند ہر آئینہ ما با شما ایم جز این نیست که ما تمسخر می کنیم۔

اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾ أُولَٰٓئِكَ

خدا تمسخر می کند با ایشان و مہلت میدہد ایشان را در گمراہی خویش سرگشته شده - ایشان

الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَت تِّجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا

آنکسانند که خریدند گمراہی را عوض ہدایت پس سود نیافت تجارت ایشان و راه یاب

مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾ مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّآ أَضَآءَتْ

نشدند - داستانِ ایشان مانند داستانِ کسےست که افروخت آتش را پس چون روشن کرد

مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَّا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾

آتش حوالی او را دور ساخت خدا نور این گروه را و بگذاشت ایشان را در تاریکی ہا ہیچ نہ بینند

صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿١٨﴾ أَوْ كَصَيِّبٍ مِّنَ السَّمَآءِ

کرانند گنگانند کورانند پس ایشان باز نمی گردند ف٢ یا داستان ایشان مانند باران بزرگست آمده از آسمان

فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِم

که باشد درو سے تاریکی ہا و رعد و برق، در می آرند انگشتان خود را در گوش خود

مِّنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ ۚ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾

بسبب آوازہائے پرہول بترسِ مرگ - و خدا احاطه کننده است کافراں را

يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ ۖ كُلَّمَآ أَضَآءَ لَهُم مَّشَوْا

نزدیکست که برق برباید چشمہائے ایشان را - ہرگاه روشنی دہد برق ایشان را راه روند

ف١ یعنی رئیسانِ خود ١٢

ف٢ مترجم گوید که حاصل مثل آنست که اعمال منافقان ہمہ حبط شود چنانکه روشنی آں جماعت دور شد ١٢

فِيْهِ ۚ وَاِذَآ اَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوْا ؕ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ لَذَهَبَ
دران روشنی و چون تاریکی دہد برایشان بایستند - واگر خواستے خدا ہر آئینہ بردے
بِسَمْعِهِمْ وَاَبْصَارِهِمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٢٠﴾
شنوائی ایشان را و دیدہائے ایشان را - ہر آئینہ خدا بر ہمہ چیز توانا است ف
يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوْا رَبَّكُمُ الَّذِىْ خَلَقَكُمْ وَالَّذِيْنَ مِنْ
اے مردماں بپرستید پروردگار خویش را آنکہ آفرید شمارا وکسانے را کہ
قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ﴿٢١﴾ الَّذِىْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ فِرَاشًا
پیش از شما بودہ اند، تا در پناہ شوید - آنکہ ساخت برائے شما زمین را بساطے
وَّالسَّمَآءَ بِنَآءً ۖ وَّاَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَخْرَجَ بِهٖ مِنَ
وآسماں را سقفے و فرود آورد از آسماں آب پس بیرون آورد بسبب وے
الثَّمَرٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۚ فَلَا تَجْعَلُوْا لِلّٰهِ اَنْدَادًا وَّاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿٢٢﴾
از انواع میوہ ہا روزی برائے شما - پس مقرر مکنید ہمتایاں برائے خدا دانستہ -
وَاِنْ كُنْتُمْ فِىْ رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا فَاْتُوْا بِسُوْرَةٍ مِّنْ
واگر ہستید در شبہ از آنچہ فرود آوردیم بر بندۂ خود یعنی از قرآن پس بیارید یک سورہ
مِّثْلِهٖ ۖ وَادْعُوْا شُهَدَآءَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿٢٣﴾
مانند آں وبخوانید مددگاران خود را بجز خدا اگر ہستید راست گو -
فَاِنْ لَّمْ تَفْعَلُوْا وَلَنْ تَفْعَلُوْا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِىْ وَقُوْدُهَا
پس اگر نکردید والبتہ نتوانید کردن پس حذر کنید از آں آتش کہ آتش انگیز وے
النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ ۖۚ اُعِدَّتْ لِلْكٰفِرِيْنَ ﴿٢٤﴾ وَبَشِّرِ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا
مردماں وسنگہا باشند آمادہ کردہ شدہ است برائے کافراں وبشارت دہ آنکساں را کہ ایمان آوردہ اند
وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اَنَّ لَهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِىْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ؕ
وکردند کارہائے شائستہ بآنکہ ایشان راست بوستانہا میرود زیر آں جویہا
كُلَّمَا رُزِقُوْا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِّزْقًا ۙ قَالُوْا هٰذَا الَّذِىْ رُزِقْنَا
ہرگاہ دادہ شوند از انجا روزی از قسم میوہ گویند این ہمانست کہ دادہ شدہ بودیم

ف
مترجم گوید کہ حاصل مثل آن ست کہ منافقان در ظلمات نفسانی افتادہ اند و چون مواعظ ایمہ شنوند فی الجملہ ایشان را تنبیہی می شود و از آں فائدہ نکنند مانند مسلمانان کہ در شب تاریک در ابر حیران باشند و در برق دو سہ قدم بروند و باز ایستند واللہ اعلم ۱۲

مِنْ قَبْلُ ۙ وَاُتُوْا بِهٖ مُتَشَابِهًا ؕ وَلَهُمْ فِيْهَآ اَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ ۙ

پیش ازیں و آورده شود بایشان آنروزی مانند یکدیگر ف وایشان راست در انجا زنان پاک کرده شده

وَّهُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۲۵﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَسْتَحْيٖٓ اَنْ يَّضْرِبَ مَثَلًا

وایشان درانجا جاوید ند ۲۵ هرآیینه خدا شرم ندارد ازانکه بزند داستان

مَّا بَعُوْضَةً فَمَا فَوْقَهَا ؕ فَاَمَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا فَيَعْلَمُوْنَ اَنَّهُ

پشه . و بالاتر ازاں اما آنانکه ایمان آورده اند میدانند که ایں داستان

الْحَقُّ مِنْ رَّبِّهِمْ ۚ وَاَمَّا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَيَقُوْلُوْنَ مَاذَآ اَرَادَ اللّٰهُ

راست ست از پروردگار ایشان واما آنانکه کافرندی گویند چه چیز خواسته است خدا

بِهٰذَا مَثَلًا ۘ يُضِلُّ بِهٖ كَثِيْرًا ۙ وَّيَهْدِيْ بِهٖ كَثِيْرًا ؕ وَمَا يُضِلُّ

باین داستان خدا گمراه میکند بسبب وے بسیارے را و هدایت میکند بسبب وے بسیارے را و گمراه نمی کند

بِهٖٓ اِلَّا الْفٰسِقِيْنَ ﴿۲۶﴾ لا الَّذِيْنَ يَنْقُضُوْنَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ

بوے مگر بدکاران را آں فاسقاں که می شکنند پیمان خدا بعد

مِيْثَاقِهٖ ۠ وَيَقْطَعُوْنَ مَآ اَمَرَ اللّٰهُ بِهٖٓ اَنْ يُّوْصَلَ وَيُفْسِدُوْنَ

بستن آں و می برند آنچه خدا فرموده است پیوستن آں وتباهی می کنند

فِى الْاَرْضِ ؕ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿۲۷﴾ كَيْفَ تَكْفُرُوْنَ بِاللّٰهِ وَ

به زمین - ایشانند زیاں کاراں - چگونه کافر شوید بخدا و

كُنْتُمْ اَمْوَاتًا فَاَحْيَاكُمْ ۚ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيْكُمْ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿۲۸﴾

حال آنکه بودید بے جان پس زنده گردانید شمارا بعدازاں بمیراند شمارا باز زنده گرداند شمارا باز بسوئے وے گردانیده شوید

هُوَ الَّذِيْ خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِى الْاَرْضِ جَمِيْعًا ۗ ثُمَّ اسْتَوٰٓى اِلَى

وے آنست که بیافرید برائے شما هرچه در زمین ست همه یکجا باز متوجه شد به سوئے

السَّمَآءِ فَسَوّٰىهُنَّ سَبْعَ سَمٰوٰتٍ ؕ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿۲۹﴾ ع وَاِذْ　ع ۳

آسماں پس راست کرد آں هفت آسماں را واو به همه چیز داناست - و یاد کن

قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّيْ جَاعِلٌ فِى الْاَرْضِ خَلِيْفَةً ؕ قَالُوْٓا

چوں گفت پروردگار تو به فرشتگاں که من آفریننده ام در زمین جا نشینے را - گفتند

وقف لازم

ف ۱ یعنی غبار فقد مرغوب هیچ ساعت بخاطر ایشان نه نشیند والله اعلم ۱۲

ف ۲ کافراں چوں ذکر ذباب و عنکبوت در قرآن شنیدند طعن کردند و گفتند که خداتعالی بذکر ایں چیزهائے خسیس چه اراده کرده است ایں آیت نازل شد والله اعلم ۱۲

أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ ۚ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ

آیا می آفرینی در زمین کسے راکہ تباہی کند دروے و خونریزی کند وما تسبیح می کنیم

بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۖ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝٣٠ وَعَلَّمَ

بحمد تو و بہ پاکی اقرار می کنیم برائے تو ۔ فرمود ہرآئینہ من میدانم آنچہ شما نمی دانید و بیاموخت

آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنبِئُونِي

خدا آدم را نام ہائے مخلوقات تمام آں باز پیش آورد آں چیز ہا را بر فرشتگاں پس گفت خبر دہید مرا

بِأَسْمَاءِ هَٰؤُلَاءِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ۝٣١ قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا

بنام ہائے ایں چیز ہا اگر راست گو ہستید ۔ گفتند بہ پاکی یاد می کنیم ترا ہیچ دانش نیست مارا

إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا ۖ إِنَّكَ أَنتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ۝٣٢ قَالَ يَا آدَمُ أَنبِئْهُم

مگر آنچہ تو آموختی بما ہرآئینہ توئی دانا باحکمت ۔ فرمود اے آدم خبر دہ فرشتگاں را

بِأَسْمَائِهِمْ ۖ فَلَمَّا أَنبَأَهُم بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ إِنِّي

بنام ہائے ایں ہا ۔ پس چوں خبر داد ایشان را بہ نام ہائے ایں ہا فرمود آیا نہ گفتہ بودم شمارا کہ ہرآئینہ

أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنتُمْ

من میدانم پنہان آسمان ہا و زمین و میدانم آنچہ آشکارا می کنید و آنچہ پوشیدہ

تَكْتُمُونَ ۝٣٣ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ

می داشتید و چوں گفتیم بہ فرشتگاں سجدہ کنید آدم را ۔ پس سجدہ کردند مگر ابلیس قبول نکرد

أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ۝٣٤ وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنتَ

و سرکشی نمود و گشت از کافراں و گفتیم اے آدم بمان تو

وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَٰذِهِ

و زوجہ تو در بہشت و بخورید از بہشت خوردن بسیار ہر جا کہ خواہید و نزدیک مشوید بایں

الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ۝٣٥ فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا

درخت کہ خواہید شد از گناہگاراں ۔ پس بلغزانید ہر دو را شیطان از انجا پس برآورد

مِمَّا كَانَا فِيهِ ۖ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۖ وَلَكُمْ فِي

ایشان را از آں نعمتہا کہ بودند دراں ۔ و فرمودیم فرو روید بعض شما دشمن باشد بعضے را و شمارا ہست در

الْاَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَّمَتَاعٌ اِلٰى حِيْنٍ ﴿٣٦﴾ فَتَلَقّٰٓى اٰدَمُ مِنْ رَّبِّهٖ كَلِمٰتٍ
زمین آرام گاہ وبہرہ مندی تا مدتے۔ پس فراگرفت آدم از پروردگار خود سخنے چند

فَتَابَ عَلَيْهِ ؕ اِنَّهٗ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ﴿٣٧﴾ قُلْنَا اهْبِطُوْا مِنْهَا جَمِيْعًا
پس بازگشت خدا بمہربانی بروے۔ ہر آئینہ اوست بازگردندہ مہربان ف۱ فرمودیم فرو روید ازانجا ہمہ شما

فَاِمَّا يَاْتِيَنَّكُمْ مِّنِّىْ هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَاىَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
پس اگر بیاید بشما ازمن ہدایتے پس ہر کہ پیروی کرد ہدایت مرا ہیچ ترس نیست برآں جماعہ

وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَكَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَآ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ
ونہ ایشان اندوہ خورند۔ وکسانیکہ نگرویدند ودروغ داشتند آیتہائے مارا ایشان اند باشندگان

النَّارِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٣٩﴾ يٰبَنِىْٓ اِسْرَآءِيْلَ اذْكُرُوْا نِعْمَتِىَ الَّتِىْٓ
دوزخ۔ ایشان درانجا جاویدند ف۲ اے فرزندان یعقوب یاد کنید آں نعمت مرا کہ

اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَوْفُوْا بِعَهْدِىْٓ اُوْفِ بِعَهْدِكُمْ وَاِيَّاىَ
ارزانی داشتم برشما ووفا کنید پیمان مرا تا وفا کنم پیمان شمارا وازمن

فَارْهَبُوْنِ ﴿٤٠﴾ وَاٰمِنُوْا بِمَآ اَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُوْنُوْٓا اَوَّلَ
بترسید وایمان آرید بآنچہ فرود آوردہ ام باور کنندہ آنچہ بشماست ومباشید نخستین

كَافِرٍۢ بِهٖ ۪ وَلَا تَشْتَرُوْا بِاٰيٰتِىْ ثَمَنًا قَلِيْلًا ۡ وَّاِيَّاىَ فَاتَّقُوْنِ ﴿٤١﴾ وَلَا تَلْبِسُوا
منکر او ومستانید عوض آیتہائے من بہائے اندک را وازمن حذر کنید وخلط مکنید

الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿٤٢﴾ وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ
راست را بناراست وپنہاں مکنید راست را دانستہ۔ وبرپادارید نماز را

وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَارْكَعُوْا مَعَ الرّٰكِعِيْنَ ﴿٤٣﴾ اَتَاْمُرُوْنَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَ
وبدہید زکوٰۃ را ونماز گذارید با نماز گذارندگاں۔ آیا می فرمائید مردماں را بنیکوکاری و

تَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُوْنَ الْكِتٰبَ ؕ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿٤٤﴾ وَاسْتَعِيْنُوْا
فراموش میکنید خویشتن را وشما می خوانید کتاب یعنی توریت آیا نمی فہمید ومدد طلبید ف۳

بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ ؕ وَاِنَّهَا لَكَبِيْرَةٌ اِلَّا عَلَى الْخٰشِعِيْنَ ﴿٤٥﴾ الَّذِيْنَ
بشکیبائی ونماز۔ وہر آئینہ نماز دشوار ست مگر بر فروتنی کنندگاں آنانکہ

ف۱ وآن کلمات این است رَبَّنَا ظَلَمْنَآ اَنْفُسَنَا ع وَاِنْ لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ والله اعلم ۱۲

ف۲ مترجم گوید خداتعالی بنی اسرائیل رانعمتہائے خود یاد داد ومعجزہ ہا کہ دریں قوم ظاہر شدہ بود ذکر فرمود آنگاہ شبہات وہفوات ایشان را رد کرد بدلائل وایں قصہ ممتد است تا قولہ تعالی وَاِذِ ابْتَلٰٓى اِبْرٰهٖمَ رَبُّهٗ ۱۲

ف۳ یعنی در جمیع حاجات ومصائب والله اعلم ۱۲

ع ۵ / ۷ / ۵

يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلَٰقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَٰجِعُونَ ﴿٤٦﴾ يَٰبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ
میدانند کہ ایشان ملاقات خواہند کرد با پروردگار خویش وآنکہ ایشان بسوئے وے باز خواہند گشت اے فرزندان یعقوب
ٱذْكُرُوا نِعْمَتِىَ ٱلَّتِىٓ أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّى فَضَّلْتُكُمْ عَلَى ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٤٧﴾
یاد کنید آں نعمت مرا کہ ارزانی داشتہ ام بر شما وآنکہ فضل دادم شما را بر ہمہ عالم ہا ف۱
وَٱتَّقُوا يَوْمًا لَّا تَجْزِى نَفْسٌ عَن نَّفْسٍ شَيْـًٔا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا
وحذر کنید ازاں روز کہ کفایت نہ کند ہیچکس از کس چیزے را و پذیرفتہ نشود از ہیچ کس
شَفَٰعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٨﴾ وَإِذْ
شفاعت وگرفتہ نشود از ہیچ کسے عوض ونہ ایشان یاری دادہ شوند۔ یاد کنید نعمت من آنوقت
نَجَّيْنَٰكُم مِّنْ ءَالِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوٓءَ ٱلْعَذَابِ يُذَبِّحُونَ
کہ رہانیدیم شما را از کسان فرعون میرسانیدند بشما سخت ترین عذاب ذبح میکردند
أَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَآءَكُمْ ۚ وَفِى ذَٰلِكُم بَلَآءٌ مِّن رَّبِّكُمْ
پسران شما را وزندہ میگذاشتند دختران شما را ودریں کار آزمائشے بزرگ بود از پروردگار
عَظِيمٌ ﴿٤٩﴾ وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ ٱلْبَحْرَ فَأَنجَيْنَٰكُمْ وَأَغْرَقْنَآ ءَالَ فِرْعَوْنَ
شما ف۲ وآنوقت کہ شگافتیم برائے شما دریا را پس خلاص کردیم شما را وغرق ساختیم کسان فرعون را
وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ ﴿٥٠﴾ وَإِذْ وَٰعَدْنَا مُوسَىٰٓ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ
وشما میدیدید ف۳ وآں وقت کہ میعاد مقرر کردیم با موسیٰ چہل شب، پس
ٱتَّخَذْتُمُ ٱلْعِجْلَ مِنۢ بَعْدِهِۦ وَأَنتُمْ ظَٰلِمُونَ ﴿٥١﴾ ثُمَّ عَفَوْنَا عَنكُم
گرفتید گوسالہ را ف۴ پس از رفتن موسیٰ وشما ستمگار بودید پس درگزرانیدیم از شما
مِّنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٢﴾ وَإِذْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ
بعد ازیں تا بود کہ سپاسداری کنید۔ وآنوقت کہ دادیم موسیٰ را کتاب
وَٱلْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٥٣﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِۦ يَٰقَوْمِ
وحجت تا بود کہ راہ یابید۔ وآں وقت کہ گفت موسیٰ قوم خود را اے قوم من
إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنفُسَكُم بِٱتِّخَاذِكُمُ ٱلْعِجْلَ فَتُوبُوٓا إِلَىٰ بَارِئِكُمْ
ہر آئینہ شما ستم کردید بر خویشتن بفرا گرفتن گوسالہ، پس باز آئید بسوئے آفریدگار خود

ف۱ یعنی عالمیان آں زماں ۱۲

ف۲ مترجم گوید سبب کشتن پسران آں بود کہ کاہناں فرعون را خبر دادہ بودند کہ در بنی اسرائیل پسرے پیدا شود کہ باعث بر افتادن پادشاہی او گردد ۱۲

ف۳ مترجم گوید کہ خدا موسیٰ علیہ السلام را وعدہ داد کہ چہل شب در طور معتکف شود تا توریت عطا فرمائیم دریں مدت بنی اسرائیل باغوائے سامری گوسالہ پرستی اختیار کردند خدائے تعالیٰ بعد عود موسیٰ حکم فرمود کہ بعض ایشان بعض را بکشند واین توبہ ایشان ست ۱۲

ف۴ یعنی معبود ساختید

فَاقْتُلُوْٓا اَنْفُسَكُمْ ۭ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ عِنْدَ بَارِىِٕكُمْ ۭ فَتَابَ عَلَيْكُمْ ۭ
بکشید خویشتن را این بہتر ست شمارا نزدیک آفریدگار شما پس خدا باز گشت بمہربانی برشما
اِنَّهٗ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ۝٥٤ وَاِذْ قُلْتُمْ يٰمُوْسٰى لَنْ نُّؤْمِنَ لَكَ
ہر آئینہ اوست باز گردندہ مہربان ف۱ وآں وقت کہ گفتید اے موسیٰ ہرگز باور نداریم ترا
حَتّٰى نَرَى اللّٰهَ جَهْرَةً فَاَخَذَتْكُمُ الصّٰعِقَةُ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُوْنَ ۝٥٥
تا آنکہ ببینیم خدارا آشکارا۔ پس گرفت شمارا صاعقہ وشما میدیدید
ثُمَّ بَعَثْنٰكُمْ مِّنْۢ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ۝٥٦ وَظَلَّلْنَا
باز زندہ گردانیدیم شمارا پس از مردن شما۔ تا شما شکرگزاری کنید ف۲ وسایبان
عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَاَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى ۭ كُلُوْا مِنْ
ساختیم برشما ابر را وفرود آوردیم برشما من وسلویٰ را۔ گفتیم بخورید
طَيِّبٰتِ مَا رَزَقْنٰكُمْ ۭ وَمَا ظَلَمُوْنَا وَلٰكِنْ كَانُوْٓا اَنْفُسَهُمْ
از پاکیزہ ہائے آنچہ دادیم شمارا۔ وایشان ستم نہ کردند برما ولیکن بر خویش
يَظْلِمُوْنَ ۝٥٧ وَاِذْ قُلْنَا ادْخُلُوْا هٰذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوْا مِنْهَا حَيْثُ
ستم میکردند۔ وآں وقت کہ گفتیم درآئید دریں دیہ ف۳ پس بخورید از انجا
شِئْتُمْ رَغَدًا وَّادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَّقُوْلُوْا حِطَّةٌ نَّغْفِرْ لَكُمْ
بافزونی ہر جا کہ خواہید خوردنی گوارندہ ودر آئید بدروازہ سجدہ کناں وبگوئید سوال ما آمرزش ست تا
خَطٰيٰكُمْ ۭ وَسَنَزِيْدُ الْمُحْسِنِيْنَ ۝٥٨ فَبَدَّلَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا قَوْلًا
بیامرزیم شمارا گناہان شما وزیادہ خواہیم داد نکوکاران را پس بدل کردند کسانیکہ ستمگار بودند سخنے
غَيْرَ الَّذِىْ قِيْلَ لَهُمْ فَاَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا رِجْزًا مِّنَ
بجز آنچہ فرمودہ شد ایشان را ف۴ پس فرود آوردیم بر آں ستمگاراں عذابے از
السَّمَاۗءِ بِمَا كَانُوْا يَفْسُقُوْنَ ۝٥٩ وَاِذِ اسْتَسْقٰى مُوْسٰى لِقَوْمِهٖ
آسمان بسبب بدکار بودن ایشان۔ وآنوقت کہ آب خواست موسیٰ برائے قوم خود
فَقُلْنَا اضْرِبْ بِّعَصَاكَ الْحَجَرَ ۭ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ
پس گفتیم بزن بعصائے خود سنگ را۔ پس رواں شد از سنگ دوازدہ

ف۱ مترجم گوید موسیٰ علیہ السلام ہفتاد کس را از بنی اسرائیل باخود برد تا با وے کلام الٰہی استماع نمایند ایشان بعد از شنیدن خواہان رویت شدند ودر طلب آں پا از حد ادب بیروں نہادند خدائے تعالیٰ آں ہمہ را بصاعقہ بسوخت وباز بدعائے موسیٰ زندہ ساخت اشارت باین قصہ است ایں آیت ۱۲

ف۲ بنی اسرائیل مامور شدند بہ جہاد عمالقہ وایشان دراں باب تغافل کردند پس معاقب شدند بافتادن در بیاباں چہل سال وآنجا چوں آب وطعام وخیمہا مفقود شد خدائے تعالیٰ بدعائے موسیٰ علیہ السلام من وسلویٰ نازل ساخت واز سنگے دوازدہ چشمہ رواں کرد وابر را سایباں گردانید قدر ایں نعمتہا نشناختند وکفران نعمت کردند اشارت بدین قصہ است ایں آیت ۱۲ ع ۱۳ ۶

ف۳ یعنی دیہ کہ در زمان حضرت موسیٰ فتح شدہ بود ۱۲

ف۴ یعنی بجائے حِطّۃٌ حِنطۃٌ گفتند ۱۲

عَيْنًا ؕ قَدْ عَلِمَ كُلُّ اُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ ؕ كُلُوْا وَاشْرَبُوْا مِنْ رِّزْقِ اللّٰهِ
چشمہ۔ بدانست ہرقوم آب خورد خودرا ف۱ گفتیم بخورید و بنوشید از روزی خدا
وَلَا تَعْثَوْا فِی الْاَرْضِ مُفْسِدِیْنَ ﴿۶۰﴾ وَاِذْ قُلْتُمْ یٰمُوْسٰی لَنْ
و فساد مکنید در زمین تباہی کناں ۔ وآں وقت کہ گفتید اے موسیٰ ہرگز
نَّصْبِرَ عَلٰی طَعَامٍ وَّاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ یُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْۢبِتُ
شکیبائی نہ کنیم بریک طعام پس طلب برائے ما از پروردگار خود تا بیرون آرد برائے ما ازان جنس کہ میرویاندش
الْاَرْضُ مِنْۢ بَقْلِهَا وَقِثَّآئِهَا وَفُوْمِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا ؕ
زمین از ترہ وے و بادرنگ وے وگندم وے و عدس وے و پیاز وے ۔
قَالَ اَتَسْتَبْدِلُوْنَ الَّذِیْ هُوَ اَدْنٰی بِالَّذِیْ هُوَ خَیْرٌ ؕ اِهْبِطُوْا
گفت موسیٰ آیا بدل می کنید آنچہ وے فروتر ست بآنچہ وے بہتر ست ۔ فرود وید
مِصْرًا فَاِنَّ لَكُمْ مَّا سَاَلْتُمْ ؕ وَضُرِبَتْ عَلَیْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ
بشہرے پس ہرآئینہ باشد شمارا آنچہ خواستید ۔ و زدہ شد ف۲ برایشان خواری و بے نوائی ،
وَبَآءُوْ بِغَضَبٍ مِّنَ اللّٰهِ ؕ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانُوْا یَكْفُرُوْنَ بِاٰیٰتِ
و بازگشتند بخشمے از خدا ۔ این بسبب آنست کہ باور نمی داشتند آیت ہائے
اللّٰهِ وَیَقْتُلُوْنَ النَّبِیّٖنَ بِغَیْرِ الْحَقِّ ؕ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَّكَانُوْا
خدارا و می کشتند پیغامبران را بہ ناحق ۔ این بسبب گناہ کردن ایشان است وآنکہ از حد
یَعْتَدُوْنَ ﴿۶۱﴾ؑ اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَالَّذِیْنَ هَادُوْا وَالنَّصٰرٰی وَ ع ۷ ۲ ۷
در می گذشتند ۔ ہرآئینہ آنانکہ مسلمان شدند وآنانکہ یہود شدند و ترسایان و
الصّٰبِـِٕیْنَ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ
بے دیناں ، ہرکہ از ایشان ایمان آرد بخدا و بروز بازپسین و کرد کار شائستہ پس
اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ ﴿۶۲﴾
ایشاں راست مزد ایشان نزدیک پروردگار ایشان و نہ ترس بود بر ایشان و نہ ایشان اندوہگین شوند ف۳
وَاِذْ اَخَذْنَا مِیْثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّوْرَ ؕ خُذُوْا مَآ اٰتَیْنٰكُمْ
وآں وقت کہ گرفتیم پیمان شمارا و برداشتیم بالائے شما طور را ۔ گفتیم بگیرید آنچہ دادہ ایم شمارا

ف۱
یعنی بنی اسرائیل
دوازدہ قبیلہ بودند
برائے ہر قبیلہ یک
چشمہ معین شد
واللہ اعلم ۱۲

ف۲
یعنی فرود
آوردہ شد ۱۲

ف۳
حاصل معنی
آیت آنکہ آدمی
در اصل از ہر فرقہ کہ
باشد چوں ایمان
آورد از اہل نجات
بود خصوصیت فرقہ
معتبر نیست ۱۲

بِقُوَّةٍ وَّاذْكُرُوْا مَا فِيْهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ﴿۶۳﴾ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِّنْ
باستواری ف۱ و یاد دارید آنچه درانست تابود که در پناه شوید ۔ باز رُو گردانیدید بعد
بَعْدِ ذٰلِكَ ۚ فَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهٗ لَكُنْتُمْ مِّنَ
ازیں ۔ پس اگر نبودے بخشائش خدا برشما و مهربانی او هر آئینه می شدید از
الْخٰسِرِيْنَ ﴿۶۴﴾ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِيْنَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ
زیان کاران ۔ و هر آئینه دانستاید آن کسان را که از حد درگذشتند ازشما در شنبه ف۲
فَقُلْنَا لَهُمْ كُوْنُوْا قِرَدَةً خٰسِـِٕيْنَ ﴿۶۵﴾ فَجَعَلْنٰهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ
پس گفتیم ایشان را بوزنه شوید خوار شده ۔ پس ساختیم این قصه را عبرتے برائے آں
يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴿۶۶﴾ وَاِذْ قَالَ مُوْسٰى
قوم که پیش آں زیر بودند ف۳ و آں قوم که پس از ایشان آیند و پندے پرهیزگاراں را ف۴ و آنوقت که گفت موسٰی
لِقَوْمِهٖٓ اِنَّ اللّٰهَ يَاْمُرُكُمْ اَنْ تَذْبَحُوْا بَقَرَةً ۭ قَالُوْٓا اَتَتَّخِذُنَا
بقوم خود هر آئینه خدا می فرماید شمارا به کشتن گاوے ۔ گفتند آیا مارا
هُزُوًا ۭ قَالَ اَعُوْذُ بِاللّٰهِ اَنْ اَكُوْنَ مِنَ الْجٰهِلِيْنَ ﴿۶۷﴾ قَالُوا ادْعُ
مسخره می گیری؟ گفت پناه می گیرم بخدا از انکه باشم از نادانان گفتند سوال کن
لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَّنَا مَا هِيَ ۭ قَالَ اِنَّهٗ يَقُوْلُ اِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا
برائے ما از پروردگار خود تا بیان کند برائے ما چیست آن گاو؟ گفت هر آئینه خدا می فرماید که هر آئینه وے گاوے است
فَارِضٌ وَّلَا بِكْرٌ ۭ عَوَانٌۢ بَيْنَ ذٰلِكَ ۭ فَافْعَلُوْا مَا تُؤْمَرُوْنَ ﴿۶۸﴾
نه پیر و نه نازا ، میانه است درمیان این و آں ، پس بکنید آنچه فرموده شدید ۔
قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَّنَا مَا لَوْنُهَا ۭ قَالَ اِنَّهٗ يَقُوْلُ اِنَّهَا
گفتند سوال کن برائے ما از پروردگار خود تا بیان کند برائے ما چیست رنگ آں گاو گفت هر آئینه خدا میفرماید که
بَقَرَةٌ صَفْرَاۗءُ ۙ فَاقِعٌ لَّوْنُهَا تَسُرُّ النّٰظِرِيْنَ ﴿۶۹﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا
وے گاویست زرد نیک زرد است رنگ آں خوش میکند بینندگاں را ۔ گفتند سوال کن برائے ما
رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَّنَا مَا هِيَ ۙ اِنَّ الْبَقَرَ تَشٰبَهَ عَلَيْنَا ۭ وَاِنَّآ اِنْ
از پروردگار خود تا بیان کند برائے ما چه کاره است آں گاو؟ هر آئینه گاوان مشتبه شدند بر ما ، و هر آئینه اگر

ف۱ یعنی احکام توریت ۱۲

ف۲ یعنی شکار کردند و شکار کردن روز شنبه در دین بنی اسرائیل حرام بود ۱۲

ف۳ یعنی دراں زمانه حاضر بودند ۱۲

ف۴ مترجم گوید شخصے را از بنی اسرائیل کشته یافتند و کشنده آن معلوم نه بود خدائے تعالی حکم فرمود که گاوے را ذبح کنند و بعض وے ازاں مقتول را بزنند تا زنده شود و از قاتلان خود خبر دهد القصه گاو را به مبلغ خطیر خرید کردند و بزدند مقتول زنده شد و پسران عم خود را نام برد که ایشان کشتند پس قاتلاں را بالقصاص رسانیدند ازاں باز قاتل را از میراث محروم ساختند والله اعلم ۱۲

شَآءَ اللّٰهُ لَمُهْتَدُوْنَ ﴿٧٠﴾ قَالَ اِنَّهٗ يَقُوْلُ اِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا ذَلُوْلٌ
خواستہ است خدا راہ یافتگانیم گفت ہر آئینہ خدا میفرماید کہ وے گاویست نہ محنت کشندہ
تُثِيْرُ الْاَرْضَ وَلَا تَسْقِى الْحَرْثَ ۚ مُسَلَّمَةٌ لَّا شِيَةَ فِيْهَا ۗ قَالُوا
کہ شوراند زمین را و نہ آب می دہد زراعت را سلامت ست ہیچ خال نیست در وے ۔ گفتند
الْـٰٔنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ ۗ فَذَبَحُوْهَا وَمَا كَادُوْا يَفْعَلُوْنَ ﴿٧١﴾ وَاِذْ ع ٨
الحال آوردی سخن درست ۔ پس ذبح کردند و نزدیک نبودند از آں کہ کنند ۔ و آنوقت کہ
قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادّٰرَءْتُمْ فِيْهَا ۗ وَاللّٰهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنْتُمْ
کشتید شخصے را پس نزاع کردید در وے ۔ و خدا بیرون آرندہ است چیزے را کہ پنہاں
تَكْتُمُوْنَ ﴿٧٢﴾ ۚ فَقُلْنَا اضْرِبُوْهُ بِبَعْضِهَا ۗ كَذٰلِكَ يُحْيِ اللّٰهُ
میکردید پس فرمودیم بزنید ایں شخص را بعض ٹُرے از گاو ایں طور زندہ میکند خدا
الْمَوْتٰى ۙ وَيُرِيْكُمْ اٰيٰتِهٖ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ قَسَتْ قُلُوْبُكُمْ
مردگاں را و می نماید شمارا نشانہائے خود تا بود کہ دریابید ۔ باز سخت شد دلہائے شما
مِّنْۢ بَعْدِ ذٰلِكَ فَهِىَ كَالْحِجَارَةِ اَوْ اَشَدُّ قَسْوَةً ۗ وَاِنَّ مِنَ
بعد ازیں، پس آنہا مانند سنگ اند بلکہ زیادہ تر در سختی ۔ و ہر آئینہ از
الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْاَنْهٰرُ ۗ وَاِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ
سنگہا آنست کہ رواں می شود از وے جوئیہا ۔ و ہر آئینہ از سنگہا آنست کہ می شگافد پس بیروں
مِنْهُ الْمَآءُ ۗ وَاِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ ۗ وَمَا
می آید از وے آب ۔ و ہر آئینہ از سنگہا آنست کہ فرو می افتد از ترس خدا ۔ و نیست
اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿٧٤﴾ اَفَتَطْمَعُوْنَ اَنْ يُّؤْمِنُوْا لَكُمْ
خدا بے خبر از آنچہ می کنید ۔ اے مومناں آیا امید می دارید کہ یہود منقاد شوند شمارا
وَقَدْ كَانَ فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُوْنَ كَلٰمَ اللّٰهِ ثُمَّ يُحَرِّفُوْنَهٗ
و ہر آئینہ گروہے از ایشاں می شنیدند کلام خدارا یعنی توریت را پس بدل میکردندش
مِنْۢ بَعْدِ مَا عَقَلُوْهُ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ﴿٧٥﴾ وَاِذَا لَقُوا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا
بعد از آنکہ فہمیدہ بودند اورا ۔ دانستہ و چوں ملاقات کنند با مومناں

قَالُوٓا اٰمَنَّا ۚ وَاِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ قَالُوٓا اَتُحَدِّثُوْنَهُمْ
گویند ایمان آوردیم ، وچوں تنها شوند بعض از ایشان با بعضے ف۱ گویند آیا خبر میدہید ایشان را
بِمَا فَتَحَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَآجُّوْكُمْ بِهٖ عِنْدَ رَبِّكُمْ ۭ اَفَلَا
بآنچه کشاده است خدا بر شما ف۲ تا مناظره کنند باشما بآن دلیل نزد پروردگار شما آیا
تَعْقِلُوْنَ ﴿٧٦﴾ اَوَلَا يَعْلَمُوْنَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّوْنَ وَمَا
درنمی یابید - ایں جهولاں آیا نمیدانند که خدا میداند آنچه پنهاں می کنند وآنچه
يُعْلِنُوْنَ ﴿٧٧﴾ وَمِنْهُمْ اُمِّيُّوْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ الْكِتٰبَ اِلَّآ اَمَانِيَّ
آشکارا می نمایند - وبعضے از ایشاں ناخوانندگاں ، نمی دانند کتاب را ، لیکن میدانند آرزوہائے باطل
وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَظُنُّوْنَ ﴿٧٨﴾ فَوَيْلٌ لِّلَّذِيْنَ يَكْتُبُوْنَ الْكِتٰبَ
ونیستند مگر گمان کننده - پس وائے آنکساں را که می نویسند نوشته
بِاَيْدِيْهِمْ ۤ ثُمَّ يَقُوْلُوْنَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ لِيَشْتَرُوْا بِهٖ
بدست ہائے خود ، باز می گویند ایں از نزدیک خداست ، تا بستانند عوض وے
ثَمَنًا قَلِيْلًا ۭ فَوَيْلٌ لَّهُمْ مِّمَّا كَتَبَتْ اَيْدِيْهِمْ وَوَيْلٌ لَّهُمْ
بہائے اندک را - پس وائے ایشاں را بسبب نوشتن دست ہائے ایشاں ووائے ایشاں را
مِّمَّا يَكْسِبُوْنَ ﴿٧٩﴾ وَقَالُوْا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ اِلَّآ اَيَّامًا مَّعْدُوْدَةً ۭ
بسبب پیشه گرفتن ایشاں ف۳ وگفتند نرسد بما آتش دوزخ مگر چند روز شمرده شده
قُلْ اَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللّٰهِ عَهْدًا فَلَنْ يُّخْلِفَ اللّٰهُ عَهْدَهٗٓ
بگو آیا گرفتید از پیش خدا پیمانے تا ہرگز خلاف نه کند خدا پیمان خود را
اَمْ تَقُوْلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٨٠﴾ بَلٰى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً
آیا می گوئید بر خدا آنچه نمی دانید - آرے ہر که کرد کار بد
وَّاَحَاطَتْ بِهٖ خَطِيْۤـــَٔتُهٗ فَاُولٰۗىِٕكَ اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ
وبگرد آمده اورا گناه او پس ایشاں باشندگان دوزخ ، ایشاں
فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٨١﴾ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اُولٰۗىِٕكَ
درانجا جاوید اند - وکسانیکه ایمان آوردند و کردند کارہائے شائسته ایشانند

النصف

ف۱ یعنی بارئیسان خویش آں رئیساں

ف۲ یعنی نعت پیغمبر آخر الزماں ۱۲

ف۳ مترجم گوید که از عقائد باطله یهود آں بود که می گفتند یهود نباشند در دوزخ مگر روزے چند واین خطا است زیرا که دخول جنت موقوف بر ایمان بخدا و روز قیامت و پیغامبر آخر زماں ست جنس یهود وغیر آں اعتبار ندارد واشارت بهمیں معنی است دریں آیت والله اعلم ۱۲

اَصۡحٰبُ الۡجَنَّةِ ۚ هُمۡ فِيۡهَا خٰلِدُوۡنَ ﴿۸۲﴾ ع وَاِذۡ اَخَذۡنَا مِيۡثَاقَ

باشندگان بهشت - ایشان درانجا جاوید ند - وآنگاه که گرفتیم پیمان

بَنِىۡۤ اِسۡرَآءِيۡلَ لَا تَعۡبُدُوۡنَ اِلَّا اللّٰهَ وَبِالۡوَالِدَيۡنِ اِحۡسَانًا

بنی اسرائیل که نه پرستید مگر خدارا و بوالدین نکوئی کنید

وَّذِى الۡقُرۡبٰى وَالۡيَتٰمٰى وَالۡمَسٰكِيۡنِ وَقُوۡلُوۡا لِلنَّاسِ حُسۡنًا

و باهل قرابت ویتیمان و بے نوایان و بگوئید بمردمان سخن نیک

وَّاَقِيۡمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ ؕ ثُمَّ تَوَلَّيۡتُمۡ اِلَّا قَلِيۡلًا مِّنۡكُمۡ

و برپا دارید نمازرا و بدهید زکوٰة را - پس برگشتید روگردان شده مگر

وَاَنۡتُمۡ مُّعۡرِضُوۡنَ ﴿۸۳﴾ وَاِذۡ اَخَذۡنَا مِيۡثَاقَكُمۡ لَا تَسۡفِكُوۡنَ دِمَآءَكُمۡ

اندکے ازشما - وآنگاه که گرفتیم پیمان شمارا که مریزید خون یکدیگررا

وَلَا تُخۡرِجُوۡنَ اَنۡفُسَكُمۡ مِّنۡ دِيَارِكُمۡ ثُمَّ اَقۡرَرۡتُمۡ وَاَنۡتُمۡ

و بیرون مکنید قوم خویش را ازخانهائے خویش پس قبول کردید حاضر

تَشۡهَدُوۡنَ ﴿۸۴﴾ ثُمَّ اَنۡتُمۡ هٰٓؤُلَآءِ تَقۡتُلُوۡنَ اَنۡفُسَكُمۡ وَتُخۡرِجُوۡنَ

آمده - بازشما آں گروهید که می کشید قوم خویش را و بیرون می کنید

فَرِيۡقًا مِّنۡكُمۡ مِّنۡ دِيَارِهِمۡ تَظٰهَرُوۡنَ عَلَيۡهِمۡ بِالۡاِثۡمِ وَالۡعُدۡوَانِ ؕ

گروهے را ازقوم خود ازخانهائے ایشان یکے مددگار دیگرے می شوید برستم کردن درحق ایشان بگناه وتعدی

وَاِنۡ يَّاۡتُوۡكُمۡ اُسٰرٰى تُفٰدُوۡهُمۡ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيۡكُمۡ اِخۡرَاجُهُمۡ ؕ

واگراسیرشده بشما می آیند فدامیدهید عوض ایشان وحال آنکه حرام است برشما بیرون کردن ایشان

اَفَتُؤۡمِنُوۡنَ بِبَعۡضِ الۡكِتٰبِ وَتَكۡفُرُوۡنَ بِبَعۡضٍ ۚ فَمَا جَزَآءُ

آیا ایمان می آرید بپاره ازکتاب وکافرمی شوید بپاره - پس چیست جزا

مَنۡ يَّفۡعَلُ ذٰلِكَ مِنۡكُمۡ اِلَّا خِزۡىٌ فِى الۡحَيٰوةِ الدُّنۡيَا ۚ وَيَوۡمَ

آنکه چنیں کند ازشما مگرخواری درزندگانی دنیا، وروز

الۡقِيٰمَةِ يُرَدُّوۡنَ اِلٰٓى اَشَدِّ الۡعَذَابِ ؕ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعۡمَلُوۡنَ ﴿۸۵﴾

قیامت گردانیده شوند بسوئے سخت ترین عذاب - ونیست خدا بے خبرازانچه میکنید ف

ف یعنی منع کرده شدند ازکشتن وجلاوطن کردن ودرظلم مددگاری نمودن وفرموده شدند بفدائے اسیران وایشان ازیں همه احکام بفدائے اسیران عمل کردند وبس زیرا که موافق نفس ایشان افتاد واین طاعت نفس است طاعت خدا نیست ۱۲

أُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ اشْتَرَوُا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْاٰخِرَةِ فَلَا يُخَفَّفُ
ایشان آنکسانند که خریدند زندگانی دنیارا عوض آخرت - پس سبک کرده نشود
عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْصَرُوْنَ ﴿٨٦﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ
از ایشان عذاب و نه ایشان یاری داده شوند - و هر آئینه دادیم موسی را کتاب
وَقَفَّيْنَا مِنْۢ بَعْدِهٖ بِالرُّسُلِ وَاٰتَيْنَا عِيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنٰتِ
و از پے در آوردیم بعد از وے پیغمبران را و دادیم عیسی پسر مریم را نشانهائے روشن
وَاَيَّدْنٰهُ بِرُوْحِ الْقُدُسِ ؕ اَفَكُلَّمَا جَآءَكُمْ رَسُوْلٌۢ بِمَا لَا تَهْوٰٓى
و قوت دادیم اورا بروح القدس یعنی جبرئیل - آیا هرگاه آورد پیغامبرے نزد شما آنچه دوست ندارد
اَنْفُسُكُمُ اسْتَكْبَرْتُمْ ۚ فَفَرِيْقًا كَذَّبْتُمْ ۡ وَفَرِيْقًا تَقْتُلُوْنَ ﴿٨٧﴾ وَ
نفسهائے شما سرکشی کردید پس گروهے را دروغگو داشتید و گروهے را کشتید ف۱ و
قَالُوْا قُلُوْبُنَا غُلْفٌ ؕ بَلْ لَّعَنَهُمُ اللّٰهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيْلًا مَّا يُؤْمِنُوْنَ ﴿٨٨﴾
گفتند دلهائے ما در پرده است - بلکه نفرین کرده است ایشان را خدا بسبب کفر ایشان پس اندکے ایمان آرند
وَلَمَّا جَآءَهُمْ كِتٰبٌ مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ ۙ وَ
و آنگاه که آمد بایشان کتاب از نزدیک خدا ف۲ باور کننده آنچه بایشان است و
كَانُوْا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُوْنَ عَلَى الَّذِيْنَ كَفَرُوْا ۚ فَلَمَّا جَآءَهُمْ
پیش ازین طلب فتح می کردند بر مشرکاں، پس هرگاه آمد بایشان
مَّا عَرَفُوْا كَفَرُوْا بِهٖ ۡ فَلَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ﴿٨٩﴾ بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهٖٓ
آنچه میدانستند منکر شدند ویرا - پس لعنت خدا است برآں کافراں ف۳ بد چیز است آنچه فروختند
اَنْفُسَهُمْ اَنْ يَّكْفُرُوْا بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ بَغْيًا اَنْ يُّنَزِّلَ اللّٰهُ مِنْ
عوض وے خویشتن را که کافر شوند بآنچه فرود آورده است خدا ف۴ بسبب حسد برآنکه فرود آورد خدا
فَضْلِهٖ عَلٰى مَنْ يَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ ۚ فَبَآءُوْ بِغَضَبٍ عَلٰى غَضَبٍ ؕ
برحمت خود بر هر که خواهد از بندگان خود - پس باز گشتند بخشمے بالائے خشمے -
وَلِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابٌ مُّهِيْنٌ ﴿٩٠﴾ وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ اٰمِنُوْا بِمَآ اَنْزَلَ
و کافراں راست عذاب خوار کننده و چوں گفته شود ایشان را ایمان آرید بآنچه فرود آورده است

ع ١٠ ١٠

ف۱ مترجم گوید و دیگر از قبائح یهود آن بود که میگفتند قُلُوْبُنَا غُلْفٌ یعنی در دین خود آنقدر استحکام داریم که هیچ شبه بداں راه نمی یابد و این خطا است که سبب قبول نکردن دین اسلام حسد و جهل بود نه تقوے زیرا که آثار تقوی هیچگاه از ایشان ظاهر نمی شد و اشارت بهمین معنی است درین آیات ۱۲

ف۲ یعنی قرآن ۱۲

ف۳ تعریض است بآن قصه که یهود خیبر با غطفان جنگ میکردند هزیمت می یافتند آخر دعا کردند که بطفیل محمد نبی امی که خروج او در آخر زمان موعود است مارا نصرت ده بعد ازاں فتح یافتند

ف۴ یعنی قرآن ۱۲

اللّٰهُ قَالُوْا نُؤْمِنُ بِمَآ اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُوْنَ بِمَا وَرَآءَهٗ ق وَهُوَ
خدا، گویند ایمان می آریم بآنچه فرود آورده شد برما، وایشان کافر می شوند بآنچه بجز وی است حال

الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ ط قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُوْنَ اَنْۢبِيَآءَ اللّٰهِ مِنْ
آنکه او راست است باور کننده آنچه بایشان است۔ بگو پس چرا می کشتید پیغمبران خدا را پیش

قَبْلُ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿۹۱﴾ وَلَقَدْ جَآءَكُمْ مُّوْسٰى بِالْبَيِّنٰتِ ثُمَّ
ازیں اگر مومن بودید۔ وہر آئینہ آمد بہ شما موسیٰ بہ نشانہائے روشن پس

اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْۢ بَعْدِهٖ وَاَنْتُمْ ظٰلِمُوْنَ ﴿۹۲﴾ وَاِذْ اَخَذْنَا
گرفتید گوساله را پس از وے وشما ستمگار بودید۔ وآنگاه که گرفتیم

مِيْثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّوْرَ ط خُذُوْا مَآ اٰتَيْنٰكُمْ بِقُوَّةٍ وَّاسْمَعُوْا ط
پیمان شما وبرداشتیم بالائے شما طور را، گفتیم بگیرید آنچه دادیم شمارا بقوت وبشنوید۔

قَالُوْا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا ق وَاُشْرِبُوْا فِیْ قُلُوْبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ ط
گفتند ف۱ شنیدیم و نافرمانی کردیم۔ و در خورد کرده شد در دلہائے ایشان دوستی گوساله بسبب کافر

قُلْ بِئْسَمَا يَاْمُرُكُمْ بِهٖٓ اِيْمَانُكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿۹۳﴾ قُلْ اِنْ
بودن ایشان بگو بدچیز است آنچه میفرماید شمارا ایمان شما اگر ہستید از اہل ایمان ف۲ بگو اگر

كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ عِنْدَ اللّٰهِ خَالِصَةً مِّنْ دُوْنِ النَّاسِ
ہست شمارا سرائے بازپسین نزدیک خدا بتخصیص بجز از مردمان دیگر،

فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۹۴﴾ وَلَنْ يَّتَمَنَّوْهُ اَبَدًۢا بِمَا قَدَّمَتْ
پس آرزو کنید مرگ را اگر ہستید راست گو۔ وہرگز آرزو نکنند او را ہیچگاه بسبب آنچه پیش

اَيْدِيْهِمْ ط وَاللّٰهُ عَلِيْمٌۢ بِالظّٰلِمِيْنَ ﴿۹۵﴾ وَلَتَجِدَنَّهُمْ اَحْرَصَ النَّاسِ
فرستاده است دستہائے ایشان وخدا داناست بستمگاران۔ وہر آئینہ بیابی ایشان را حریص ترین مردم

عَلٰی حَيٰوةٍ ج وَمِنَ الَّذِيْنَ اَشْرَكُوْا ج يَوَدُّ اَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ اَلْفَ
بر زندگانی وحریص تر از آنانکه مشرک اند۔ دوست میدارد یکے از ایشان کاش عمر داده شود

سَنَةٍ ج وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهٖ مِنَ الْعَذَابِ اَنْ يُّعَمَّرَ ط وَاللّٰهُ بَصِيْرٌۢ
ہزار سال ونیست رہاننده وے از عذاب آنکه عمر داده شود وخدا بیناست

ف۱ یعنی بزبان حال ۱۲

ف۲ ودیگر از تحریفات یہود آں بود که میگفتند که داخل نخواہد شد در بہشت ہیچکس مگر یہود واین خطا است زیرا که علامت بہشتیان مشتاق شدن بملاقات خدا است وایشان از مرگ ہراسان بودند واشارت ہمین معنی است درین آیت ۱۲

ع۲ عند المتاخرین ۱۲

ع ١١ بِمَا يَعْمَلُوْنَ ﴿٩٦﴾ قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّجِبْرِيْلَ فَاِنَّهٗ نَزَّلَهٗ عَلٰى
باآنچه می کنند ف۱ بگو ہر کہ باشد دشمن جبرئیل راچه زیاں می کند پس بہ تحقیق جبرئیل فرود
قَلْبِكَ بِاِذْنِ اللّٰهِ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَّبُشْرٰى
آورده است قرآن بحکم خدا باور دارنده آنچه پیش وے است و رہنما و مژده دہنده
لِلْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٩٧﴾ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّلّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَرُسُلِهٖ وَجِبْرِيْلَ
اہل ایمان را ۔ ہر کہ باشد دشمن خدارا و فرشتگان ویرا و پیغامبران ویرا و جبرئیل
وَمِيْكٰىلَ فَاِنَّ اللّٰهَ عَدُوٌّ لِّلْكٰفِرِيْنَ ﴿٩٨﴾ وَلَقَدْ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ اٰيٰتٍۢ
و میکائیل را پس کہ ہر آئینہ خدا دشمن است آں کافراں را ۔ و ہر آئینہ فرود آوردیم ما بسوئے تو
بَيِّنٰتٍ ۚ وَمَا يَكْفُرُ بِهَآ اِلَّا الْفٰسِقُوْنَ ﴿٩٩﴾ اَوَكُلَّمَا عٰهَدُوْا عَهْدًا
نشانہائے روشن ۔ و کافر نمی شوند بآنہا مگر بدکاراں ۔ آیا ہرگاه بستند پیمانے را
نَّبَذَهٗ فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ ۭ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿١٠٠﴾ وَلَمَّا جَآءَهُمْ
برانداخت آں را گروہے از ایشان ۔ بلکہ اکثر ایشان باور نمی دارند ۔ و ہرگاه کہ آمد بایشاں
رَسُوْلٌ مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيْقٌ مِّنَ
پیغامبرے از نزد خدا باور دارنده آنچه بایشان است افگند گروہے ازاں
الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ ۙ كِتٰبَ اللّٰهِ وَرَآءَ ظُهُوْرِهِمْ كَاَنَّهُمْ
قوم کہ داده شده اند کتاب ، آں کتاب خدارا پس پشت خویش ، گویا
لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿١٠١﴾ وَاتَّبَعُوْا مَا تَتْلُوا الشَّيٰطِيْنُ عَلٰى مُلْكِ سُلَيْمٰنَ ۚ
نمی دانند ف۲ و پیروی کردند آنچه می خواندند شیطاناں در سلطنت سلیمان ۔
وَمَا كَفَرَ سُلَيْمٰنُ وَلٰكِنَّ الشَّيٰطِيْنَ كَفَرُوْا يُعَلِّمُوْنَ النَّاسَ
و کافر نشد سلیمان ولیکن شیطاناں کافر شدند می آموختند مردماں را
السِّحْرَ ۤ وَمَآ اُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوْتَ وَمَارُوْتَ ۭ
جادو و پیروی کردند بآنچه فرود آورده شد برد و فرشته در بابل ہاروت و ماروت
وَمَا يُعَلِّمٰنِ مِنْ اَحَدٍ حَتّٰى يَقُوْلَآ اِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ۭ
و نمی آموزند ہیچ کس را تا آنکہ گویند جز ایں نیست کہ ما بلائیم پس کافر مشو

ف۱ دیگر از جمع ہفوه کلام بیہوده را گویند ہرچہ از دہن برآید ۱۲

ف۲ ہفوات یہود آں بود کہ جبرئیل را دشمن میداشتند کہ عذاب بر امم سابقہ فرود آورد و ایں خطا است کہ جبرئیل مامور است از جناب حق عزوجل ویرا چہ اختیار ۱۲

ف۳ دیگر از ہفوات یہود آں بود کہ سحر میکردند و سلیمان علیہ السلام را ساحر می دانستند و ایں افترا بود بر سلیمان علیہ السلام و اشارت بہمین معنی است دریں آیت ۱۲

فَيَتَعَلَّمُوْنَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُوْنَ بِهٖ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهٖ ؕ وَمَا هُمْ

پس یاد می گیرند از ایشان افسونے کہ جدائی مے افگنند بسبب وے درمیان مرد و زن او - ونیستند ایشان

بِضَآرِّيْنَ بِهٖ مِنْ اَحَدٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ ؕ وَيَتَعَلَّمُوْنَ مَا يَضُرُّهُمْ

زیاں رسانندہ بسحر ہیچکس را مگر بارادۂ خدا - وایشان می کردند آنچہ زیاں میرساند ایشانرا

وَلَا يَنْفَعُهُمْ ؕ وَلَقَدْ عَلِمُوْا لَمَنِ اشْتَرٰىهُ مَا لَهٗ فِى الْاٰخِرَةِ مِنْ

وسود ندہد ایشان را - وہر آئینہ دانستہ اند ہر کہ بستاند جادو نیست او را در آخرت

خَلَاقٍ ؕ قف وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهٖۤ اَنْفُسَهُمْ ؕ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ (١٠٢)

ہیچ بہرہ - وہر آئینہ بد چیز ست آنچہ فروختند عوض وے خویشتن را - کاش می دانستند

وَلَوْ اَنَّهُمْ اٰمَنُوْا وَاتَّقَوْا لَمَثُوْبَةٌ مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ خَيْرٌ ؕ لَوْ كَانُوْا

واگر ایشان ایمان می آوردند و تقوی می کردند ہر آئینہ ثواب از نزدیک خدا بہتر بودے - کاش

يَعْلَمُوْنَ (١٠٣) ع يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَقُوْلُوْا رَاعِنَا وَقُوْلُوا انْظُرْنَا

می دانستند اے مومناں مگوئید راعنا و بگوئید انظرنا

وَاسْمَعُوْا ؕ وَلِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابٌ اَلِيْمٌ (١٠٤) مَا يَوَدُّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ

ونیک بشنوید وکافراں راست عذاب درد دہندہ ف۱ دوست نمیدارند آنانکہ کافر شدند از

اَهْلِ الْكِتٰبِ وَلَا الْمُشْرِكِيْنَ اَنْ يُّنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِّنْ خَيْرٍ مِّنْ

اہل کتاب ونہ مشرکان کہ فرود آوردہ شود بر شما ہیچ نیکی از

رَّبِّكُمْ ؕ وَاللّٰهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهٖ مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ

پروردگار شما - وخدا مخصوص می کند بخشائش خود ہر کرا خواہد - وخدا خداوند فضل

الْعَظِيْمِ (١٠٥) مَا نَنْسَخْ مِنْ اٰيَةٍ اَوْ نُنْسِهَا نَاْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَاۤ اَوْ

بزرگ است - ہرچہ نسخ می کنیم از آیتے یا فراموش می گردانیم آنرا می آریم بہتر از وے یا

مِثْلِهَا ؕ اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ (١٠٦) اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ

مانند وے - آیا ندانستہ کہ خدا بر ہمہ چیز تواناست ف۲ آیا ندانستہ کہ

اللّٰهَ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ

خدا راست بادشاہی آسمانہا و زمین - ونیست شما را بجز وے

ف۱ دیگر از ہفوات یہود آں بود کہ در مجلس پیغامبر آمدہ لفظ راعنا می گفتند و ایں لفظ را دو معنی است یکے آنکہ رعایت کن ما را و شفقت کن بر ما دیگر رعونت دارندہ یعنی ابلہ و قصد ایشان سب بود حق سبحانہ مسلماناں را ازیں کلمہ نہی کرد برائے سد باب فساد و اشارت بہمین معنی است دریں آیت ۱۲

ع ۱۲ / ۷ / ۱۲

ف۲ مترجم گوید دریں آیت تعریض است بجواب یہود کہ انکار نسخ می کردند واللہ اعلم ۱۲

مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيْرٍ ﴿۱۰۷﴾ اَمْ تُرِيْدُوْنَ اَنْ تَسْـَٔلُوْا رَسُوْلَكُمْ
ہیچ دوست و نہ یاری دہندہ - آیا می خواہید کہ سوال کنید پیغامبر خودرا
كَمَا سُئِلَ مُوْسٰى مِنْ قَبْلُ ؕ وَمَنْ يَّتَبَدَّلِ الْكُفْرَ بِالْاِيْمَانِ
چنانکہ سوال کردہ شد موسیٰ پیش ازیں - و ہرکہ بستاند کفررا عوض ایمان
فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ السَّبِيْلِ ﴿۱۰۸﴾ وَدَّ كَثِيْرٌ مِّنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ لَوْ يَرُدُّوْنَكُمْ
پس ہرآئینہ گم کرد راہ میانہ را - دوست داشتند بسیارے از اہل کتاب کہ کافر گردانند شمارا
مِّنْۢ بَعْدِ اِيْمَانِكُمْ كُفَّارًا ۚۖ حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ اَنْفُسِهِمْ مِّنْۢ
بعد از ایمان شما ، بسبب حسد از نزدیک نفوس خود ، پس
بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ ۚ فَاعْفُوْا وَاصْفَحُوْا حَتّٰى يَاْتِيَ اللّٰهُ
ازانکہ واضح شد برایشان حق - پس درگزرانید و رو بگردانید تاآنکہ آرد خدا
بِاَمْرِهٖ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿۱۰۹﴾ وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَ
فرمان خودرا ، ہرآئینہ خدا برہمہ چیز توانا است - و برپا دارید نمازرا و
اٰتُوا الزَّكٰوةَ ؕ وَمَا تُقَدِّمُوْا لِاَنْفُسِكُمْ مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوْهُ عِنْدَ
بدہید زکوٰۃرا - و آنچہ پیش می فرستید برائے خویشتن از نیکوکاری خواہید یافت آنرا
اللّٰهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿۱۱۰﴾ وَقَالُوْا لَنْ يَّدْخُلَ الْجَنَّةَ
نزد خدا - ہرآئینہ خدا بآنچہ می کنید بینا است - و گفتند ہرگز بہ بہشت در نیاید
اِلَّا مَنْ كَانَ هُوْدًا اَوْ نَصٰرٰى ؕ تِلْكَ اَمَانِيُّهُمْ ؕ قُلْ هَاتُوْا بُرْهَانَكُمْ
مگر آنکہ یہود باشد یا ترسا باشد - این آرزوہائے باطلہ ایشانست - بگو آرید دلیل خودرا
اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۱۱۱﴾ بَلٰى ۚ مَنْ اَسْلَمَ وَجْهَهٗ لِلّٰهِ وَهُوَ
اگر ہستید راست گو - بلے ہرکہ منقاد کرد روئے خودرا برائے خدا و وے
مُحْسِنٌ فَلَهٗۤ اَجْرُهٗ عِنْدَ رَبِّهٖ ۪ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
نیکوکار باشد پس اوراست مزد او نزد پروردگار خویش ، و نیست ترس برایشان و نہ ایشان
۱۳ ع ۹ ۱۳ يَحْزَنُوْنَ ﴿۱۱۲﴾ ۧ وَقَالَتِ الْيَهُوْدُ لَيْسَتِ النَّصٰرٰى عَلٰى شَيْءٍ ۪ وَّ
اندوہگین شوند ۔ و گفتند یہود نیستند ترسایان برہیچ چیز ، و

ف۱ یعنی امر کند بجہاد ایشان واللہ اعلم ۱۲
ف۲ دیگر از ہفوات اہل کتاب آنبود کہ ہر فرقہ از یہود و نصاریٰ دیگر را انکار می کرد و اشارت بہ ہمیں معنی است دریں آیت ۱۲

قَالَتِ النَّصٰرٰى لَيْسَتِ الْيَهُوْدُ عَلٰى شَيْءٍ ۙ وَّهُمْ يَتْلُوْنَ

گفتند ترسایان نیستند یهود بر هیچ چیز وایشان هم می خوانند

الْكِتٰبَ ؕ كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ ۚ فَاللّٰهُ

کتاب را - هم چنیں گفتند آنانکه نمی دانند ف۱ مانند قول ایشان - پس خدا

يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيْمَا كَانُوْا فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ ﴿۱۱۳﴾ وَ

حکم کند میان ایشان روز قیامت درآنچه اختلاف می کنند دراں - و

مَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ مَّنَعَ مَسٰجِدَ اللّٰهِ اَنْ يُّذْكَرَ فِيْهَا اسْمُهٗ

کیست ستمگارتر ازانکه منع کرد مسجد هائے خدارا ازاں کہ یاد کردہ شود نام خدا

وَسَعٰى فِيْ خَرَابِهَا ؕ اُولٰٓئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ اَنْ يَّدْخُلُوْهَآ

دروے، وکوشش کرد در ویرانی آنها - این گروه نمی سزد ایشان را کہ درآیند بمسجدہا

اِلَّا خَآئِفِيْنَ ؕ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَّلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ

مگر هراسان - ایشان راست در دنیا خواری وایشان راست درآخرت عذاب

عَظِيْمٌ ﴿۱۱۴﴾ وَلِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ ۗ فَاَيْنَمَا تُوَلُّوْا فَثَمَّ وَجْهُ

بزرگ ف۲ وخدا راست مشرق و مغرب - هرسو کہ روآرید همانجاست روئے

اللّٰهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ﴿۱۱۵﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا ۙ سُبْحٰنَهٗ ؕ

خدا هرآئینه خدا فراخ نعمت دانا است ف۳ وگفتند بگرفت خدا فرزند را، پاکی اوراست

بَلْ لَّهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ كُلٌّ لَّهٗ قٰنِتُوْنَ ﴿۱۱۶﴾ بَدِيْعُ

بلکه او راست آنچه درآسمانها وزمین است، هر کسے برائے وے فرمانبردارند ف۴ آفرینندۂ

السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَاِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُوْلُ لَهٗ كُنْ

آسمانها وزمین است، وچوں می کند کارے پس جزایں نیست کہ می گوید اورا بشو

فَيَكُوْنُ ﴿۱۱۷﴾ وَقَالَ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللّٰهُ اَوْ تَاْتِيْنَآ

پس می شود - وگفتند آنانکہ هیچ نمیدانند یعنی مشرکاں چرا باما سخن نمی گوید خدا یا نمی آید بما

اٰيَةٌ ؕ كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِّثْلَ قَوْلِهِمْ ؕ تَشَابَهَتْ

نشانه - هم چنیں گفتند کسانیکه پیش ازایشان بودند مانند قول ایشان همدیگر مشابهت دارند

ف۱ یعنی مشرکاں گفتند ۱۲

ف۲ دریں آیت تعریض است بکفار مکه وبشارت است بمغلوب شدن ایشان والله اعلم ۱۲

ف۳ دیگر از هفوات یهود آں بود کہ چوں استقبال بیت المقدس منسوخ شد استهزاء میکردند اشارت بهمیں معنی است دریں آیت ۱۲

ف۴ دیگر از هفوات اهل کتاب آں بود کہ یهود عزیر را ونصاری عیسیٰ را پسر خدا می گفتند در رد ایشان خدائے تعالیٰ ایں آیت نازل کرد ۱۲

قُلُوبُهُمْ ۗ قَدْ بَيَّنَّا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يُّوْقِنُوْنَ ﴿١١٨﴾ اِنَّآ اَرْسَلْنٰكَ بِالْحَقِّ

دلہائے ایشاں۔ ہر آئینہ بیان کردیم نشانہا را برائے گروہے کہ یقین می کنند۔ ہر آئینہ ما فرستادیم ترا براستی

بَشِيْرًا وَّنَذِيْرًا ۙ وَّلَا تُسْئَلُ عَنْ اَصْحٰبِ الْجَحِيْمِ ﴿١١٩﴾ وَلَنْ

مژدہ دہندہ و بیم کنندہ۔ و پرسیدہ نخواہد شد ترا از اہل دوزخ۔ و ہرگز

تَرْضٰى عَنْكَ الْيَهُوْدُ وَلَا النَّصٰرٰى حَتّٰى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ۗ قُلْ

خوشنود نشوند از تو یہوداں ونہ ترسایاں تا آنکہ پیروی کنی کیش ایشان را۔ بگو

اِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى ۗ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَآءَهُمْ بَعْدَ

ہر آئینہ ہدایت خدا ہمانست ہدایت۔ واگر پیروی کردی آرزوہائے باطلۂ ایشاں را پس

الَّذِيْ جَآءَكَ مِنَ الْعِلْمِ ۙ مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيْرٍ ﴿١٢٠﴾

ازانچہ آمدہ است بتو از دانش نباشد ترا برائے خلاص از عذاب خدا ہیچ دوستے و نہ یاری دہندہ۔

اَلَّذِيْنَ اٰتَيْنٰهُمُ الْكِتٰبَ يَتْلُوْنَهٗ حَقَّ تِلَاوَتِهٖ ۗ اُولٰٓئِكَ يُؤْمِنُوْنَ

آنانکہ دادیم ایشان را کتاب یعنی توریت آنانکہ میخوانند آنرا حق خواندن آں ایشان باور میدارند

بِهٖ ۗ وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿١٢١﴾ ع يٰبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ

ہدایت خدا را۔ و ہر کہ منکر وے باشد پس ایشانند زیانکاراں ف ۱ اے بنی اسرائیل

اذْكُرُوْا نِعْمَتِيَ الَّتِيْٓ اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَنِّيْ فَضَّلْتُكُمْ عَلَى

یاد کنید آں نعمت مرا کہ انعام کردہ ام بر شما وآنکہ فضل دادم شمارا بر

الْعٰلَمِيْنَ ﴿١٢٢﴾ وَاتَّقُوْا يَوْمًا لَّا تَجْزِيْ نَفْسٌ عَنْ نَّفْسٍ شَيْئًا وَّلَا يُقْبَلُ

ہمہ عالمہا وحذر کنید از آں روز کہ کفایت نہ کند کسے از کسے چیزیرا و پذیرفتہ نشود

مِنْهَا عَدْلٌ وَّلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَّلَا هُمْ يُنْصَرُوْنَ ﴿١٢٣﴾ وَاِذِ ابْتَلٰٓى

از کسے بدل وسود ندہد اورا شفاعت ونہ ایشان یاری دادہ شوند ف ۲ و یاد کن

اِبْرٰهٖمَ رَبُّهٗ بِكَلِمٰتٍ فَاَتَمَّهُنَّ ۗ قَالَ اِنِّيْ جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ اِمَامًا ۗ

چوں بیازمود ابراہیم را پروردگار او بسخنے چند پس ابراہیم بانجام رسانید آنہارا۔ گفت خدا ہر آئینہ من می گردانم ترا پیشوای مردمان

قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِيْ ۗ قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظّٰلِمِيْنَ ﴿١٢٤﴾ وَاِذْ

گفت ابراہیم واز اولاد من نیز پیشوایان پیدا کن۔ فرمود نرسد وحی من بظالمان وآنگاہ کہ

ف ۱ یعنی آنانکہ توریت را می فہمند تصدیق شریعت محمدیہ میکنند وآنانکہ تصدیق نمی کنند توریت را نمی فہمند ۱۲

وقف منزل

ف ۲ مترجم گوید ازیں جا تا سیقول السفہاء خدائے تعالیٰ اثبات می فرماید نبوت پیغمبر ما را صلی اللہ علیہ وسلم از قصہ دعاء حضرت ابراہیم کہ در توریت مذکور است و ترجیح میدہد ملت حنیفیہ را کہ حضرت پیغمبر برائی آں مبعوث اند ورد میکند قول یہود را کہ حضرت یعقوب ما را بہ یہودیت وصیت کردہ است واز تفریق در انبیاء نہی میفرماید یعنی معتقد بعضی باشد ومنکر بعضے ۱۲

ع ۱۴ ۹ ۱۴

جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَ اَمْنًا ؕ وَ اتَّخِذُوْا مِنْ مَّقَامِ

ساختیم کعبہ را مرجع مردماں ومحل امن۔ وبگیرید نمازگاہ از جائے

اِبْرٰهٖمَ مُصَلًّى ؕ وَ عَهِدْنَاۤ اِلٰۤى اِبْرٰهٖمَ وَ اِسْمٰعِيْلَ اَنْ طَهِّرَا

قدم ابراہیم و وحی فرستادیم بسوئے ابراہیم واسمٰعیل کہ پاک سازید

بَيْتِىَ لِلطَّآئِفِيْنَ وَ الْعٰكِفِيْنَ وَ الرُّكَّعِ السُّجُوْدِ ﴿۱۲۵﴾ وَ اِذْ قَالَ

خانۂ مرا برائے طواف کنندگاں واعتکاف کنندگاں ورکوع سجدہ کنندگاں وآنگاہ کہ گفت

اِبْرٰهٖمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا بَلَدًا اٰمِنًا وَّ ارْزُقْ اَهْلَهٗ مِنَ الثَّمَرٰتِ

ابراہیم اے پروردگار من بساز این مکان را شہر با امن وروزی دہ ساکنان وے را از میوہ ہا

مَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ بِاللّٰهِ وَ الْيَوْمِ الْاٰخِرِ ؕ قَالَ وَ مَنْ كَفَرَ فَاُمَتِّعُهٗ

وروزی دہ آنرا کہ ایمان آورد از ایشان بخدا و روز بازپسین فرمود خدا وکسیکہ کافر شود بہرہ مند گردانمش

قَلِيْلًا ثُمَّ اَضْطَرُّهٗۤ اِلٰى عَذَابِ النَّارِ ؕ وَ بِئْسَ الْمَصِيْرُ ﴿۱۲۶﴾ وَ

اندکے پس بہ بیچارگی برانم اورا بسوئے عذاب آتش و وے بدجائے است و

اِذْ يَرْفَعُ اِبْرٰهٖمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَ اِسْمٰعِيْلُ ؕ رَبَّنَا تَقَبَّلْ

آنگاہ کہ بلند می کردند ابراہیم واسمٰعیل بنیاد ہائے خانہ را گفتند اے پروردگار ما قبول کن

مِنَّا ؕ اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ﴿۱۲۷﴾ رَبَّنَا وَ اجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ

از ما ہر آئینہ توئی شنوا دانا اے پروردگار ما وبکن مارا فرماں بردار خودت

وَ مِنْ ذُرِّيَّتِنَاۤ اُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ ۪ وَ اَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَ تُبْ

واز اولاد ما بکن گروہے منقاد خودت وبنما ما را طریق عبادتہائے ما وبمہربانی باز آ

عَلَيْنَا ۚ اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ﴿۱۲۸﴾ رَبَّنَا وَ ابْعَثْ فِيْهِمْ

برما ہر آئینہ توئی بازآیندہ مہربان اے پروردگار ما بفرست درمیان ایشان

رَسُوْلًا مِّنْهُمْ يَتْلُوْا عَلَيْهِمْ اٰيٰتِكَ وَ يُعَلِّمُهُمُ الْكِتٰبَ وَ الْحِكْمَةَ

پیغامبرے از ایشان بخواند بر ایشان آیتہائے تو وبیاموزد ایشان را کتاب و علم

وَ يُزَكِّيْهِمْ ؕ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿۱۲۹﴾ ع وَ مَنْ يَّرْغَبُ عَنْ مِّلَّةِ ١٥ ع ٨ ١٥

وپاک کند ایشان را ۔ ہر آئینہ توئی توانا دانا وکیست کہ روبگرداند از کیش

اِبْرٰهٖمَ اِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهٗ ؕ وَ لَقَدِ اصْطَفَیْنٰهُ فِی الدُّنْیَا ۚ
ابراہیم مگر آنکہ در احمقی افگند نفس خود را و ہر آئینہ برگزیدیم اورا دریں سرائے
وَ اِنَّهٗ فِی الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصّٰلِحِیْنَ ﴿۱۳۰﴾ اِذْ قَالَ لَهٗ رَبُّهٗۤ اَسْلِمْ ۙ
و ہر آئینہ او در سرائے دیگر از شائستگان است - آنگاہ کہ گفت اورا پروردگار او کہ منقاد شو
قَالَ اَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿۱۳۱﴾ وَ وَصّٰی بِهَاۤ اِبْرٰهٖمُ بَنِیْهِ
گفت منقاد شدم مر پروردگار عالمہا را - و وصیت کرد بایں کلمہ ابراہیم پسران خود را
وَ یَعْقُوْبُ ؕ یٰبَنِیَّ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰی لَكُمُ الدِّیْنَ فَلَا تَمُوْتُنَّ
و یعقوب نیز فرزندانش را اے فرزندان من ہر آئینہ خدا برگزیدہ است برائے شما ایں دین را پس ازیں جہاں
اِلَّا وَ اَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿۱۳۲﴾ ؕ اَمْ كُنْتُمْ شُهَدَآءَ اِذْ حَضَرَ یَعْقُوْبَ
نمیرید مگر مسلمان شدہ - آیا حاضر بودید آنگاہ کہ پیش آمد یعقوب را
الْمَوْتُ ۙ اِذْ قَالَ لِبَنِیْهِ مَا تَعْبُدُوْنَ مِنْۢ بَعْدِیْ ؕ قَالُوْا نَعْبُدُ
موت آنگاہ کہ گفت فرزندان خود را چہ چیز را عبادت خواہید کرد بعد از من گفتند عبادت کنیم
اِلٰهَكَ وَ اِلٰهَ اٰبَآىِٕكَ اِبْرٰهٖمَ وَ اِسْمٰعِیْلَ وَ اِسْحٰقَ اِلٰهًا
معبود ترا و معبود پدران ترا کہ ابراہیم و اسمٰعیل و اسحٰق اند عبادت کنیم
وَّاحِدًا ۚۖ وَّ نَحْنُ لَهٗ مُسْلِمُوْنَ ﴿۱۳۳﴾ تِلْكَ اُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ ۚ لَهَا مَا
آں معبود یگانہ را و ما اورا منقادیم ایں گروہے است کہ در گذشت وے راست آنچہ
كَسَبَتْ وَ لَكُمْ مَّا كَسَبْتُمْ ۚ وَ لَا تُسْـَٔلُوْنَ عَمَّا كَانُوْا یَعْمَلُوْنَ ﴿۱۳۴﴾ وَ
کردند و شما راست آنچہ کردید - و شما پرسیدہ نخواہید شد از آنچہ آں گروہ می کردند - و
قَالُوْا كُوْنُوْا هُوْدًا اَوْ نَصٰرٰی تَهْتَدُوْا ؕ قُلْ بَلْ مِلَّةَ اِبْرٰهٖمَ
گفتند شوید یہود یا ترسا تا راہ بیابید - بگو بلکہ پیروی می کنیم ملت ابراہیم کہ
حَنِیْفًا ؕ وَ مَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِیْنَ ﴿۱۳۵﴾ قُوْلُوْۤا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَ مَاۤ
حنیف بود و نبود از اہل شرک بگوئید ایمان آوردیم بخدا و بآنچہ
اُنْزِلَ اِلَیْنَا وَ مَاۤ اُنْزِلَ اِلٰۤی اِبْرٰهٖمَ وَ اِسْمٰعِیْلَ وَ اِسْحٰقَ وَ یَعْقُوْبَ
فرود آوردہ شدہ بسوئے ما و آنچہ فرود آوردہ شدہ بسوئے ابراہیم و اسمٰعیل و اسحٰق و یعقوب

وَالْاَسْبَاطِ وَمَآ اُوْتِیَ مُوْسٰی وَعِیْسٰی وَمَآ اُوْتِیَ النَّبِیُّوْنَ مِنْ
وذریت یعقوب و بآنچه داده شد موسٰی و عیسٰی را وآنچه داده شدند پیغامبران از

رَّبِّهِمْ ۚ لَا نُفَرِّقُ بَیْنَ اَحَدٍ مِّنْهُمْ ۫ وَنَحْنُ لَهٗ مُسْلِمُوْنَ ﴿۱۳۶﴾
پروردگار خویش تفریق نمی کنیم درمیان ہیچ کس از ایشان وما برائے حق عزوجل منقادیم

فَاِنْ اٰمَنُوْا بِمِثْلِ مَآ اٰمَنْتُمْ بِهٖ فَقَدِ اهْتَدَوْا ۚ وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا
پس اگر باور دارند اہل کتاب آنچه باور داشتید شما پس راه یافتند واگر برگشتند پس جز این نیست

هُمْ فِیْ شِقَاقٍ ۚ فَسَیَكْفِیْكَهُمُ اللّٰهُ ۚ وَهُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ ﴿۱۳۷﴾ ط
که ایشان در مخالفت اند پس زود باشد که کفایت کند خدا بانتقام تو ایشان را واوست شنوا دانا

صِبْغَةَ اللّٰهِ ۚ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ صِبْغَةً ۫ وَّنَحْنُ لَهٗ عٰبِدُوْنَ ﴿۱۳۸﴾
قبول کردیم رنگ خدا راف وکیست بهتر از خدا باعتبار رنگ وما او را پرستندگانیم

قُلْ اَتُحَآجُّوْنَنَا فِی اللّٰهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ ۚ وَلَنَآ اَعْمَالُنَا وَ
بگو آیا مکابره می کنید با ما در باب خدا واو پروردگار ما و شما است وما راست کردارہائے ما و

لَكُمْ اَعْمَالُكُمْ ۚ وَنَحْنُ لَهٗ مُخْلِصُوْنَ ﴿۱۳۹﴾ لا اَمْ تَقُوْلُوْنَ
شما راست کردارہائے شما وما او را باخلاص پرستندگانیم آیا می گوئید که

اِنَّ اِبْرٰهٖمَ وَاِسْمٰعِیْلَ وَاِسْحٰقَ وَیَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطَ
ہرآئینہ ابراہیم واسمعیل واسحٰق ویعقوب ونبیرگان او

كَانُوْا هُوْدًا اَوْ نَصٰرٰی ؕ قُلْ ءَاَنْتُمْ اَعْلَمُ اَمِ اللّٰهُ ؕ وَمَنْ
یہود بودند یا ترسا بودند بگو شما دانا ترید یا خدا؛ وکیست

اَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهٗ مِنَ اللّٰهِ ؕ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ
ستمگارتر از آنکه پوشد آں گواہی را که نزدیک اوست از جانب خدا - ونیست خدا بےخبر

عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿۱۴۰﴾ تِلْكَ اُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ
از آنچه می کنید این گروہے است که درگذشت ویراست آنچه کردند

ع ۱۶ ۱۲ ۱۶ وَلَكُمْ مَّا كَسَبْتُمْ ۚ وَلَا تُسْـَٔلُوْنَ عَمَّا كَانُوْا یَعْمَلُوْنَ ﴿۱۴۱﴾ ع
وشما راست آنچه شما کردید وپرسیده نخواهید شد از آنچه ایشان می کردندف۲

ف۱ یعنی دین او را ۱۲

ف۲ مترجم گوید چوں آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بہ مدینہ ہجرت فرمود شانزدہ ماہ یا ہفدہ ماہ بطرف بیت المقدس نماز میگزارد و آرزو میکرد که خدا تعالیٰ کعبہ را قبلہ وے سازد خدا تعالیٰ نازل کرد قد نری تقلب الی آخرہ بعد ازاں جواب شبہ سفہا در این مسئلہ نازل کرد سیقول السفہاء و بعد ازاں امر فرمود بہ صبر بر مشاق جہاد و در نبیارے از احکام توحید و قصاص و حج و صوم و صدقہ و نکاح و طلاق که اہل جاہلیت تحریف کردہ بودند یا رعایت انصاف نمی کردند بیان حقیقت حال فرمود و رد و ابطال شبہات مخالفین کرد و سوالہائے ایشان را جواب داد این سیاق نہفتہ است تا آخر الکوثر اِلَی الَّذِیْنَ خَرَجُوْا واللہ اعلم ۱۲

سَيَقُولُ السُّفَهَآءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلّٰىهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِىْ

ف۱ خواہند گفت بیخرداں از مردم چہ چیز برگردانید ایشاں را ازاں قبلہ کہ ایشاں بودند

كَانُوْا عَلَيْهَا ؕ قُلْ لِّلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ ؕ يَهْدِىْ مَنْ يَّشَآءُ

برآں یعنی از بیت المقدس بگو خدا راست مشرق و مغرب راہ می نماید ہر کرا خواہد

اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿۱۴۲﴾ وَكَذٰلِكَ جَعَلْنٰكُمْ اُمَّةً وَّسَطًا لِّتَكُوْنُوْا

بسوئے راہ راست وہم چنیں ساختیم شمارا گروہے مختار تا گواہ

شُهَدَآءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُوْنَ الرَّسُوْلُ عَلَيْكُمْ شَهِيْدًا ؕ وَمَا

باشید بر مردماں وتا باشد رسول گواہ بر شما ومقرر

جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِىْ كُنْتَ عَلَيْهَآ اِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَّتَّبِعُ الرَّسُوْلَ

نکردیم آں قبلہ را کہ بودی برآں یعنی بیت المقدس را مگر برائے آنکہ بدانیم کسے را کہ پیروی

مِمَّنْ يَّنْقَلِبُ عَلٰى عَقِبَيْهِ ؕ وَاِنْ كَانَتْ لَكَبِيْرَةً اِلَّا عَلَى

پیغمبر کند جدا ازاں کس کہ باز گردد بر ہر دو پاشنہ وہر آئینہ ہست ایں خصلت دشوار مگر بر آنانکہ

الَّذِيْنَ هَدَى اللّٰهُ ؕ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِيْعَ اِيْمَانَكُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ

ایشاں را راہ نمودہ است خدا وخدا ضائع نمی سازد گرویدن شمارا ہر آئینہ خدا

بِالنَّاسِ لَرَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ﴿۱۴۳﴾ قَدْ نَرٰى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِى السَّمَآءِ ۚ

بمردمان بخشایندہ مہربان است بہ تحقیق می بینیم گشتن روئے تو در جانب آسمان ف۲

فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضٰىهَا ۪ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ؕ

پس البتہ متوجہ گردانیم ترا بآں قبلہ کہ خوشنودی شوی بوے پس متوجہ گردان روئے خود را بطرف مسجد حرام

وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوْا وُجُوْهَكُمْ شَطْرَهٗ ؕ وَاِنَّ الَّذِيْنَ اُوْتُوا

و ہر جا کہ باشید پس متوجہ گردانید روہائے خویش را بطرف وے و ہر آئینہ

الْكِتٰبَ لَيَعْلَمُوْنَ اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّهِمْ ؕ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُوْنَ ﴿۱۴۴﴾

اہل کتاب میدانند کہ ایں راست است از پروردگار ایشاں ونیست خدا بے خبر از آنچہ می کنند

وَلَئِنْ اَتَيْتَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ بِكُلِّ اٰيَةٍ مَّا تَبِعُوْا قِبْلَتَكَ ۚ وَمَآ

و ہر آئینہ اگر بیاری پیش اہل کتاب ہر نشانہ ہرگز پیروی نکنند قبلہ ترا ونیستی تو

ف۱ چوں آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بمدینہ ہجرت فرمود شانزدہ ماہ یا ہفدہ ماہ بطرف بیت المقدس نماز می گذارد و آرزو میکرد کہ خدائے تعالیٰ کعبہ را قبلہ وے سازد خدائے تعالیٰ نازل کرد قد نرے تقلب الآیۃ بعد ازاں جواب شبہ سفہا دریں مسئلہ نازل کرد سیقول السفہاء بعد ازاں امر فرمود بصبر بر مشاق جہاد و در بسیارے از احکام توحید و قصاص و حج و صوم و صدقہ و نکاح و طلاق کہ اہل جاہلیت تحریف کردہ بودند یا رعایت انصاف نمی کردند بیان حقیقت حال فرمود و رد و ابطال شبہات مخالفین کرد و سوالہائے ایشاں را جواب داد و ایں سیاق ممتد است تا الم تر الی الذین خرجوا ۱۲

ف۲ یعنی آنچہ در سابق علم الٰہی مقرر شد آنست کہ قبلہ امت محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم کعبہ باشد و توجہ و بیت المقدس یک چند بنا بر حکمت امتحان است ۱۲

أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ ۚ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ ۗ وَلَئِنِ
پیروی کنندہ قبلۂ ایشاں را ونیستند بعضے ایشاں پیروی کنندہ قبلۂ بعض دیگر را واگر
اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ ۙ إِنَّكَ إِذًا لَمِنَ
تو پیروی کنی خواہش ہائے نفسانی ایشاں را بعد آنچہ آمدہ است بتو از دانش ہر آئینہ تو باشی
الظَّالِمِينَ ﴿١٤٥﴾ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ
آنگاہ از ستمگاراں کسانیکہ دادہ ایم ایشاں را کتاب می شناسند ویرا چنانکہ می شناسند فرزندان
وقف لازم
أَبْنَاءَهُمْ ۖ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾
خویش را وہر آئینہ گروہے از ایشاں می پوشند حق را دانستہ ف۱
وقف جبرئیل
الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٤٧﴾ ع وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ
ایں درست است از پروردگار تو پس مباش از شک آرندگاں وہر کسے را جانبے ہست
ع ۱۷ / ۱
هُوَ مُوَلِّيهَا ۖ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ ۚ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ
کہ وے متوجہ آنست پس شتاب کنید بسوئے نیکی ہا ہر جاکہ باشید بیارد شمارا خدا جمع
وقف النبی صلی اللہ علیہ وسلم
جَمِيعًا ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٤٨﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ
ساختہ ہر آئینہ خدا برہمہ چیز تواناست وہر جاکہ روی پس
فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۖ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ ۗ
متوجہ کن روئی خود را جانب مسجد حرام وہر آئینہ وے راست است
وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ
از پروردگار تو ونیست خدا بے خبر از آنچہ می کنید وہر جاکہ روی پس متوجہ کن
وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۚ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ
روئی خود را جانب مسجد حرام وہر جاکہ باشید پس متوجہ کنید روئی
شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ ۙ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ ۙ
خویش را جانب وے تا نباشد مردماں را الزام برشما مگر آنانکہ ستم کردند ازیں جماعت
فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلِأُتِمَّ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾
پس مترسید از ایشاں و بترسید از من وتا تمام کنم نعمت خود را برشما وتا بود کہ راہ یابید ف۲

ف۱ یعنی حقیقت استقبال کعبہ را ۱۲

ف۲ مترجم گوید در توریت مذکور است کہ ایتے از بنی اسرائیل پیدا خواہد شد کہ تعظیم کعبہ کند پس توجہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بکعبہ حجت باہرہ است بر صدق نبوت آنحضرت صلعم نزدیک احبار یہود اگرچہ سفہاء یہود طعن کنند کہ قبلہ انبیاء را گذاشت واللہ اعلم ۱۲ فتح الرحمن

ع ۱۸ ۳ عند المتاخرین ۱۲

كَمَآ أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ ءَايٰتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ

چنانکه فرستادیم پیغامبرے درمیان شما از قوم شما میخواند بر شما آیت ہائے ما و پاک می سازد شمارا

وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿۱۵۱﴾

و می آموزد شمارا کتاب و حکمت و می آموزد شمارا آنچه نمی دانستید

ع ۵ ۸ ۲

فَاذْكُرُونِىٓ أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِى وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿۱۵۲﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ

پس یاد کنید مرا تا یاد کنم شمارا و سپاس گوئید مرا و ناسپاسی من مکنید اے مسلمانان

ءَامَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلوٰةِ ۚ إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصّٰبِرِينَ ﴿۱۵۳﴾

مدد جوئید در تحصیل ثواب آخرت بہ صبر و نماز و ہر آئینہ خدا با صابران است

وَلَا تَقُولُوا لِمَن يُقْتَلُ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ أَمْوٰتٌ ۚ بَلْ أَحْيَآءٌ

و مگوئید کسے را که کشته شود در راه خدا که ایشان مردگانند بلکه ایشان زنده اند

وَلٰكِن لَّا تَشْعُرُونَ ﴿۱۵۴﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُم بِشَىْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ

ولیکن شما آگاه نمی شوید و ہر آئینه بیازمائیم شمارا بہ چیزے از ترس

وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوٰلِ وَالْأَنفُسِ وَالثَّمَرٰتِ ۗ وَ

و گرسنگی و نقصانِ مال ہا و جان ہا و میوه ہا و

بَشِّرِ الصّٰبِرِينَ ﴿۱۵۵﴾ الَّذِينَ إِذَآ أَصٰبَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُوٓا إِنَّا

بشارت ده صابران را آنانکه چوں برسد بدیشاں سختی گویند ہر آئینه ما

لِلّٰهِ وَإِنَّآ إِلَيْهِ رٰجِعُونَ ﴿۱۵۶﴾ أُولٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوٰتٌ مِّن رَّبِّهِمْ

ازانِ خدائیم و ہر آئینه ما بسوئے وی باز خواهیم گردید ایں گروه بر ایشاں است درود ہا از پروردگار ایشاں

وَرَحْمَةٌ ۖ وَأُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿۱۵۷﴾ إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ

و بخشائش و ایشانند راه یافتگاں ہر آئینه صفا و مروه

مِن شَعَآئِرِ اللّٰهِ ۖ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ

از نشانہائے خدا است پس ہر که حج خانه کند یا عمره بجا آرد پس بزه نیست

عَلَيْهِ أَن يَطَّوَّفَ بِهِمَا ۚ وَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللّٰهَ

بروئے در آنکه طواف کند درمیان ایں ہر دو ف و ہر که نیکی بجا آرد پس خدا

ف بعض اہل اسلام صفا و مروه را از شعائر طوانیت گمان کرده ازاں دست باز داشتند پس نازل شد ایں آیه ۱۲

شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنٰتِ

قبول کننده دانا است هرآئینه آنانکه می پوشند آنچه فرود آورده ایم از سخنان روشن

وَالْهُدٰى مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنّٰهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتٰبِ ۙ أُولٰٓئِكَ

و هدایت بعد ازانکه بیان کردیم آنرا برائے مردماں در کتاب آں گروه

يَلْعَنُهُمُ اللّٰهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللّٰعِنُونَ ﴿١٥٩﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا

لعنت می کند ایشاں را خدا و لعنت میکنند ایشاں را لعنت کنندگاں مگر کسانیکه توبه کردند و نیکوکاری پیش گرفتند

وَبَيَّنُوا فَأُولٰٓئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾ إِنَّ

و بیان کردند پس ایں گروه بمهربانی باز می گردم برایشاں و منم بازگردنده مهربان هرآئینه

الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ أُولٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللّٰهِ

آنانکه کافر شدند و کافر مردند آں گروه برایشاں است لعنت خدا

وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٦١﴾ خٰلِدِينَ فِيهَا ۚ لَا يُخَفَّفُ

و فرشتگاں و مردماں همه یکجا همیشه باشند دراں لعنت سبک کرده نشود

عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿١٦٢﴾ وَإِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ ۚ

از ایشاں عذاب و نه ایشاں مهلت داده شوند و معبود شما خدا یگانه است

ع ۱۹ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ

نیست هیچ معبود بجزوے بخشاینده مهربان است هرآئینه در آفرینش آسمانها و زمین

وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ

آمد و شد شب و روز و آں کشتی که میرود در دریا

بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ

بآنچه سود میدهد مردم را یعنی بتجارات و درآنکه فرود آورد خدا از آسمان آب

فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ ۖ

پس زنده ساخت بسبب وے زمیں را پس از مردن آں و پراگنده ساخت در زمین هر نوع جنبنده

وَتَصْرِيفِ الرِّيٰحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

و در گردانیدن بادها و در ابر رام کرده شده میان آسمان و زمین

لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَّعْقِلُوْنَ ﴿١٦٤﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَّتَّخِذُ مِنْ دُوْنِ

هر آئینہ نشانہاست آں گروہ را کہ درمی یابند واز مردماں کسے ہست کہ می گیرد بجز

اللّٰهِ اَنْدَادًا يُّحِبُّوْنَهُمْ كَحُبِّ اللّٰهِ ؕ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَشَدُّ حُبًّا

خدا ہمتایاں را دوست میدارند ایشاں را مانند دوستی خدا وکسانیکہ ایمان آوردند قوی تراند در دوستی

لِّلّٰهِ ؕ وَلَوْ يَرَى الَّذِيْنَ ظَلَمُوْٓا اِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ ۙ اَنَّ الْقُوَّةَ

خدا وعجب کند بیننده اگر ببیند کسانے را کہ ستم کردند درآں حالت کہ معائنہ کنند عذاب را بسبب آنکہ

لِلّٰهِ جَمِيْعًا ۙ وَّاَنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾ اِذْ تَبَرَّاَ الَّذِيْنَ

توانائی خدا راست تمام آں وبسبب آنکہ خدا صاحب سخت عقوبت است درآں حالت کہ بیزار شوند

اتُّبِعُوْا مِنَ الَّذِيْنَ اتَّبَعُوْا وَرَاَوُا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ | ف مترجم گوید اہل جاہلیت چیزہا را از نزد خویش حرام ساختہ بودند بجائز وسوائب خدائے تعالیٰ در رد ایشاں نازل کرد ۱۲ فتح الرحمن

پیشوایان کفر از تابعاں وبینند عذاب را وبریده شود بہ نسبت ایشاں

الْاَسْبَابُ ﴿١٦٦﴾ وَقَالَ الَّذِيْنَ اتَّبَعُوْا لَوْ اَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّاَ

ہمہ اسباب یعنی وسیلہا وگویند پیروی کنندگاں کاش مارا بازگشتی باشد تا بیزاری کنیم از آں

مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوْا مِنَّا ؕ كَذٰلِكَ يُرِيْهِمُ اللّٰهُ اَعْمَالَهُمْ حَسَرٰتٍ

پیشوایان چنانکہ بیزار شدند ایشاں از ما ہم چنیں بنماید خدا در نظر ایشاں کردار ہائے ایشاں را پشیمانی ہا

ع ۲۰ عَلَيْهِمْ ؕ وَمَا هُمْ بِخٰرِجِيْنَ مِنَ النَّارِ ﴿١٦٧﴾ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ كُلُوْا

بر ایشاں ونیستند ایشاں بیروں آیندگاں از دوزخ اے مردماں بخورید

مِمَّا فِى الْاَرْضِ حَلٰلًا طَيِّبًا ۖ وَّلَا تَتَّبِعُوْا خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ ؕ

حلال پاکیزه را از آنچہ در زمین است وپیروی مکنید گام ہائے شیطان را

اِنَّهٗ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿١٦٨﴾ اِنَّمَا يَاْمُرُكُمْ بِالسُّوْٓءِ وَالْفَحْشَآءِ وَ

ہر آئینہ او شمارا دشمن آشکار است ف جز ایں نیست کہ میفرماید شمارا بہ بدکاری وبے حیائی و

اَنْ تَقُوْلُوْا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿١٦٩﴾ وَاِذَا قِيْلَ لَهُمُ اتَّبِعُوْا

بآنکہ افترا کنید برخدا آنچہ نمی شناسید وچوں گفتہ شود ایشاں را پیروی کنید

مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوْا بَلْ نَتَّبِعُ مَآ اَلْفَيْنَا عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا ؕ اَوَلَوْ

آنرا کہ فرود آورده است خدا گویند بلکہ پیروی می کنیم چیزے را کہ یافتہ ایم بروے پدراں خویش را آیا تقلید

كَانَ اٰبَآؤُهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ شَيْـًٔا وَّلَا يَهْتَدُوْنَ ﴿١٧٠﴾ وَمَثَلُ الَّذِيْنَ

می کنند اگرچہ پدران ایشاں نمی فہمیدند چیزے را وراہ نمی یافتند وداستاں پند دادن

كَفَرُوْا كَمَثَلِ الَّذِيْ يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ اِلَّا دُعَآءً وَّنِدَآءً ۭ

کافراں مانند حال کسے است کہ بانگ میزند آں چیزرا کہ نمی شنود مگر فی الجملہ خواندن وآواز بلند کردن

صُمٌّۢ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ ﴿١٧١﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُلُوْا

کافراں کرانند گنگانند کورانند۔ پس ایشاں ہیچ نمی فہمند اے مسلماناں بخورید

مِنْ طَيِّبٰتِ مَا رَزَقْنٰكُمْ وَاشْكُرُوْا لِلّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُوْنَ ﴿١٧٢﴾

از پاکیزہ ہا آنچہ روزی دادیم شمارا وسپاس گوئید خدارا اگر اورا مے پرستید

اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيْرِ وَمَآ اُهِلَّ

جز ایں نیست کہ حرام کردہ است برشما مردار را وخون را وگوشت خوک را وآنچہ آواز بلند کردہ شود

بِهٖ لِغَيْرِ اللّٰهِ ۚ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَّلَا عَادٍ فَلَآ اِثْمَ عَلَيْهِ ۭ

درذبح وے بغیر خدا پس ہرکہ بیچارہ شود نہ تعدی کنندہ ونہ ازحد درگذرندہ پس گناہ نیست بروے

اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٧٣﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ يَكْتُمُوْنَ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ

ف۱ ہرآئینہ خدا آمرزندہ مہربان است ف۲ ہرآئینہ کسانیکہ می پوشند آنچہ فرود آوردہ است خدا از

الْكِتٰبِ وَيَشْتَرُوْنَ بِهٖ ثَمَنًا قَلِيْلًا ۙ اُولٰۗىِٕكَ مَا يَاْكُلُوْنَ فِيْ

کتاب ومی ستانند عوض وے بہائے اندک آں جماعہ نمی خورند در

بُطُوْنِهِمْ اِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيْهِمْ ښ

شکم ہائے خود مگر آتش را وسخن نگوید با ایشاں خدا روز قیامت ونہ پاک کند ایشاں را

وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿١٧٤﴾ اُولٰۗىِٕكَ الَّذِيْنَ اشْتَرَوُا الضَّلٰلَةَ بِالْهُدٰى

وایشاں راست عذاب درد دہندہ ایشانند آنانکہ خرید کردند گمراہی را عوض ہدایت۔

وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ ۚ فَمَآ اَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ ﴿١٧٥﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّ

وعذاب را عوض آمرزش ۔ پس چہ شکیبا اند ایشاں بر دوزخ ایں ہمہ بسبب

اللّٰهَ نَزَّلَ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ ۭ وَاِنَّ الَّذِيْنَ اخْتَلَفُوْا فِي الْكِتٰبِ

آنست کہ خدا فرود آورد کتاب را براستی وہر آئینہ آنانکہ اختلاف کردند در کتاب

ف۱
یعنی درخوردن
آں چیزہا ۱۲

ف۲
مترجم گوید کہ اگر
گوئی کہ دریں آیت
حصر کردہ شد تحریم
را در اشیاء مذکورہ
حالانکہ در حدیث
سباع وحمار ومانند
آں را نیز حرام شمردہ
است پس وجہ تطبیق چہ
باشد گویم حصر اضافی
است بہ نسبت
بحائر وسوائب کہ
حرام می دانستند
پس در بہیمۃ الانعام
ہیچ چیز حرام نیست
غیر اشیاء مذکورہ و
در خبائث وسباع
ومانند آں سخن نہ
داشتند واللہ اعلم ۱۲

لَفِیْ شِقَاقٍۭ بَعِیْدٍ ﴿۱۷۶﴾ لَیْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوْا وُجُوْهَكُمْ قِبَلَ
هر آئینه در مخالفت دور انداز صواب نیست نکوکاری آنکه متوجه کنید روئے خود را بطرف

الْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ وَ لٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَ الْیَوْمِ
مشرق و مغرب ف۱ ولیکن صاحب نکوکاری آنست ف۲ که باور دارد خدا را و روز قیامت

الْاٰخِرِ وَ الْمَلٰٓئِكَةِ وَ الْكِتٰبِ وَ النَّبِیّٖنَ ۚ وَ اٰتَى الْمَالَ عَلٰى حُبِّهٖ
و فرشتگان را و کتاب و پیغامبران را و بدهد مال با وجود دوست داشتن

ذَوِی الْقُرْبٰى وَ الْیَتٰمٰى وَ الْمَسٰكِیْنَ وَ ابْنَ السَّبِیْلِ ۙ وَ السَّآئِلِیْنَ
آں مال خداوندان خویشے را و یتیمان را و فقیران را و مسافران را و سوال کنندگان را

وَ فِی الرِّقَابِ ۚ وَ اَقَامَ الصَّلٰوةَ وَ اٰتَى الزَّكٰوةَ ۚ وَ الْمُوْفُوْنَ بِعَهْدِهِمْ
و خرچ کند در باب برده ها ف۳ و برپا دارد نماز را و بدهد زکوٰة را و وفا کنندگان بر عهد خویش

اِذَا عٰهَدُوْا ۚ وَ الصّٰبِرِیْنَ فِی الْبَاْسَآءِ وَ الضَّرَّآءِ وَ حِیْنَ الْبَاْسِ ؕ
چوں عهد کنند و صبر کنندگان در تنگ دستی و سختی و بوقت کارزار

اُولٰٓئِكَ الَّذِیْنَ صَدَقُوْا ؕ وَ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُوْنَ ﴿۱۷۷﴾ یٰٓاَیُّهَا الَّذِیْنَ
ایشانند راست گو و ایشانند پرهیزگاران اے مسلمانان

اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَیْكُمُ الْقِصَاصُ فِی الْقَتْلٰى ؕ اَلْحُرُّ بِالْحُرِّ وَ الْعَبْدُ
لازم کرده شد بر شما قصاص در کشتگان ف۴ آزاد در مقابله آزاد است ف۵ و بنده

بِالْعَبْدِ وَ الْاُنْثٰى بِالْاُنْثٰى ؕ فَمَنْ عُفِیَ لَهٗ مِنْ اَخِیْهِ شَیْءٌ
در مقابله بنده ف و زن در مقابله زن پس کسے که در گذاشته شد او را چیزے از خون برادرش ف۶

فَاتِّبَاعٌۢ بِالْمَعْرُوْفِ وَ اَدَآءٌ اِلَیْهِ بِاِحْسَانٍ ؕ ذٰلِكَ تَخْفِیْفٌ
پس حکم او پیروی کردن است به نیکوئی ف۷ و رسانیدن خوں بها ست بوے به خوش خوئی این حکم سبک کردن است

مِّنْ رَّبِّكُمْ وَ رَحْمَةٌ ؕ فَمَنِ اعْتَدٰى بَعْدَ ذٰلِكَ فَلَهٗ عَذَابٌ
از پروردگار شما و مهربانی است پس هر که از حد گذرد بعد ازیں وے راست عذاب

اَلِیْمٌ ﴿۱۷۸﴾ وَ لَكُمْ فِی الْقِصَاصِ حَیٰوةٌ یّٰٓاُولِی الْاَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ
درد دهنده و شما را بسبب قصاص زندگانی است اے خداوندان خرد تا باشید که

ع ۲۱/۵

ف۱ یعنی توجه جهت مشرق و مغرب چنانکه یهود و نصاری زعم می کنند نیکوکاری نیست بلکه منسوخ شده است ۱۲
ف۲ یعنی صاحب آں نیکوکاری که ملتها دراں اختلاف ندارند ۱۲ فتح
ف۳ یعنی در آزادی یا خلاصی بندگان مکاتب ۱۲
ف۴ یعنی اعتبار مماثلت در کشتگان ۱۲
ف۵ یعنی مثل اوست در حکم ۱۲
ف۶ یعنی چیزے از خون مسلمان مقتول ۱۲
ف۷ یعنی بے دم به حسن معامله مطالبه کنند نه به درشتی ۱۲ یعنی قاتل به خوش خوئی ادا نماید نه به صعوبت ۱۲

تَتَّقُوْنَ ﴿۱۷۹﴾ كُتِبَ عَلَيْكُمْ اِذَا حَضَرَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ اِنْ تَرَكَ

پرہیزگاری کنید ف لازم کردہ شد برشما وقتیکہ پیش آید کسے را از شما موت اگر مال

خَيْرَا ۚ الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِيْنَ بِالْمَعْرُوْفِ ۚ حَقًّا

بگذارد وصیت کردن برائے پدر و مادر و نزدیکاں بہ نیکوئی لازم شد

عَلَى الْمُتَّقِيْنَ ﴿۱۸۰﴾ فَمَنْۢ بَدَّلَهٗ بَعْدَ مَا سَمِعَهٗ فَاِنَّمَآ اِثْمُهٗ

ایں کار بر متقیاں پس ہر کہ بدل کند وصیت را بعد ازانکہ شنیدش پس جز ایں نیست

عَلَى الَّذِيْنَ يُبَدِّلُوْنَهٗ ۭ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿۱۸۱﴾ فَمَنْ خَافَ

کہ گناہ تبدیل بر آنکساں است کہ بدل می کنند آں وصیت را ہر آئینہ خدا شنوا دانا است پس ہر کہ دریابد

مِنْ مُّوْصٍ جَنَفًا اَوْ اِثْمًا فَاَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَآ اِثْمَ عَلَيْهِ ۭ

از وصیت کنندہ ظلمے یا گناہے پس صلاح آرد در میان ایشاں ہیچ گناہ نیست بروے

اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۱۸۲﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ

ہر آئینہ خدا آمرزندہ مہربان است ف۲ اے کسانیکہ ایمان آوردند لازم کردہ شد برشما

الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ﴿۱۸۳﴾

روزہ داشتن چنانچہ لازم کردہ شد بر کسانیکہ پیش از شما بودند تا باشد کہ پرہیزگاری کنید

اَيَّامًا مَّعْدُوْدٰتٍ ۭ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيْضًا اَوْ عَلٰي سَفَرٍ

روزہ داشتن روز چند شمردہ شدہ پس ہر کہ باشد از شما بیمار یا مسافر

فَعِدَّةٌ مِّنْ اَيَّامٍ اُخَرَ ۭ وَعَلَي الَّذِيْنَ يُطِيْقُوْنَهٗ فِدْيَةٌ طَعَامُ

پس لازم است شمار آں از روزہائے دیگر و لازم است بر آنانکہ میتوانند روزہ داشتن یعنی و نمیدارند فدیہ ف۳ کہ

مِسْكِيْنٍ ۭ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَّهٗ ۭ وَاَنْ تَصُوْمُوْا خَيْرٌ

عبارت از خوراک یک درویش است پس ہر کہ بجا آرد نیکی ایں بہتر است اورا و آنکہ روزہ دارید بہتر است

لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿۱۸۴﴾ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِيْٓ اُنْزِلَ فِيْهِ

شمارا اگر می دانید ف۴ ماہ رمضان آں است کہ فرود آوردہ شد در وے

الْقُرْاٰنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنٰتٍ مِّنَ الْهُدٰى وَالْفُرْقَانِ ۚ فَمَنْ

قرآن راہ نمائی برائے مرداں و سخناں روشن از ہدایت و از جدا کردن حق و باطل پس ہر کہ

ف۱ اہل جاہلیت شریف را در مقابلہ وضیع نمیکشتند و در مقابلہ شریف چند کس از وضیع میکشتند خدائے تعالیٰ نازل فرمود کہ حکم الٰہی باعتبار مماثلت است در اجناس کشتگان ہائے معنی کہ احرار را حکم جدا ست کہ ہر حر مثل حر دیگر ست دراں حکم و عبید را حکم جدا ست کہ ہر عبد مثل عبد دیگر ست و زناں حکم و زناں را حکم جدا ست کہ ہر زن مثل زن دیگر ست دراں حکم و امتیاز زناں ست حکم در باب دیات
ع ۲۲ ۶
نہ در باب قود یعنی قصاص پس ہر فردے ازیں اجناس مساوی ست با فرد دیگر ہر چند بعضے شریف باشد و بعضے وضیع و بعضے جمیل و بعضے ذمیم بعضے مالدار و بعضے فقیر و سنت زیادہ کردہ است دو جنس دیگر مسلمان در مقابلہ مسلمان است و کافر در مقابلہ کافر پس اگر بعض ورثہ عفو کنند یا از کشتن گذشتہ خون بہا قبول نمایند ولی دوم را باید کہ بحسن معاملہ مطالبہ کند نہ بدرشتی و قاتل را باید کہ بخوشخوئی ادا کند نہ بہ بدخوئی ۱۲

ف۲ حکم وصیت منسوخ است بآیت مواریث ۱۲

ف۳ مضمون ایں آیت تخییر است در صوم و فدیہ این معنی منسوخ شد بہ آیتے کہ متصل می آید (مسلسل)

شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ؕ وَمَنْ كَانَ مَرِيْضًا اَوْ عَلٰى

دریابد از شما آں ماہ را پس البتہ روزہ دارد آں را وہر کہ بیمار باشد یا

سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ اَيَّامٍ اُخَرَ ؕ يُرِيْدُ اللّٰهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيْدُ

مسافر پس بروی لازم است شمار آنچہ فوت شد از روزہائے دیگر میخواہد خدا بہ شما آسانی ونمی خواہد

بِكُمُ الْعُسْرَ ز وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا هَدٰىكُمْ

بشما دشواری ومیخواہد کہ تمام کنید شمار را وبہ بزرگی یاد کنید خدا را بہ شکر آنکہ راہ نمود شمارا

وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿۱۸۵﴾ وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِيْ عَنِّيْ فَاِنِّيْ قَرِيْبٌ ؕ

وتا باشد کہ شما شاکر شوید وچوں استفسار کنند ترا بندگان من از حال من پس ہر آئینہ من نزدیکم

اُجِيْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيْبُوْا لِيْ وَلْيُؤْمِنُوْا بِيْ

قبول می کنم دعائے دعا کنندہ وقتیکہ دعا کند مرا پس باید کہ فرمانبرداری کنند برائے من وباید کہ بگروند بمن

لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُوْنَ ﴿۱۸۶﴾ اُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ اِلٰى

تا باشد کہ راہ یابند حلال کردہ شد برائے شما در شب روزہ مخالطت کردن

نِسَآئِكُمْ ؕ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَاَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ ؕ عَلِمَ اللّٰهُ

با زنان خود ایشان بہ منزلہ پوشش اند شمارا وشما بجائے پوشش اید ایشاں را دانست خدا کہ

اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُوْنَ اَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ ج

شما خیانت می کردید در حق خویشتن پس بمہربانی بازگشت بر شما ودرگذشت از شما

فَالْئٰنَ بَاشِرُوْهُنَّ وَابْتَغُوْا مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ ص وَكُلُوْا وَاشْرَبُوْا

پس الحال مخالطت کنید با زنان وطلب کنید آنچہ مقدر کردہ است خدا برائے شما یعنی اولاد وبخورید وبنوشید

حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْاَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْاَسْوَدِ مِنَ

تا آنکہ روشن شود برائے شما رشتۂ سفید از رشتۂ سیاہ مراد از رشتۂ سفید

الْفَجْرِ ص ثُمَّ اَتِمُّوا الصِّيَامَ اِلَى الَّيْلِ ج وَلَا تُبَاشِرُوْهُنَّ وَاَنْتُمْ

فجر است پس از آں تمام کنید روزہ را تا شب ومساس نکنید زناں را در حالیکہ

عٰكِفُوْنَ فِي الْمَسٰجِدِ ؕ تِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ فَلَا تَقْرَبُوْهَا ؕ كَذٰلِكَ

معتکف باشید در مسجد ہا ایں ہا منہیات خدا است پس نزدیک نشوید بآنہا ہمچنیں

(مسلسل از صفحہ سابقہ)
مترجم گوید شاید کہ معنی
ایت چنیں باشد کہ فدا جب
است بر آنانکہ میتوانند
داد فدیہ را دادن فدیہ
کہ عبارت از طعام یک
درویش است مراد
صدقۃ الفطر است و
سنت آنرا مقدر کردہ بہ
یک صاع خرما یا نیم صاع
از گندم پس آیت محکم
باشد نہ منسوخ وشاید
کہ معنی آیت چنیں باشد
واجب است بر آنانکہ
میتوانند قضا کردن یعنی
وقضا نکردند تا آنکہ
رمضان دیگر در آمد
واللہ اعلم ۱۲

ف۲
فدیہ دادن کہ عبارت
از طعام یک مسکین
ست وآں مقدر است
بیک مُد واین حکم منقول
است از قاسم وسعید
بن جبیر وہمیں است
مذہب شافعی ودریں
صورت نیز محکم است
غیر منسوخ ۱۲

يُبَيِّنُ اللّٰهُ اٰيٰتِهٖ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ ﴿۱۸۷﴾ وَلَا تَاْكُلُوْٓا اَمْوَالَكُمْ

بیان می کند خدا آیت ہائے خود را برائے مردماں تا پرہیزگاری کنند وبخورید اموال خویش را

بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوْا بِهَآ اِلَى الْحُكَّامِ لِتَاْكُلُوْا فَرِيْقًا مِّنْ

بناحق ومرسانید اموال خود را بہ حاکماں یعنی برشوت تا بخورید پارۂ از

ع ۲۳ / ۶ / ۷

اَمْوَالِ النَّاسِ بِالْاِثْمِ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿۱۸۸﴾ يَسْــَٔلُوْنَكَ عَنِ الْاَهِلَّةِ ۭ

اموال مردم بستم دانستہ می پرسند ترا از ماہ ہائے یعنی از شہر

قُلْ هِىَ مَوَاقِيْتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ ۭ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِاَنْ تَاْتُوا

حج بگو ایں ہا میعاد اند برائے مردماں و برائے حج ف۱ ونیست نیکوکاری آنکہ در آئید در خانہائے در

الْبُيُوْتَ مِنْ ظُهُوْرِهَا وَلٰكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقٰى ۚ وَاْتُوا الْبُيُوْتَ

حالت احرام از پس پشت آں ہا ولیکن صاحب نیکوکاری آنست کہ پرہیزگاری کند و در آئید در خانہا

مِنْ اَبْوَابِهَا ۠ وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿۱۸۹﴾ وَقَاتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ

از راہ دروازہ ہا وحذر کنید از خدا تا باشد کہ شما رستگار شوید وجنگ کنید در راہ

اللّٰهِ الَّذِيْنَ يُقَاتِلُوْنَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوْا ۭ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ

خدا با آنانکہ جنگ می کنند با شما واز حد مگذرید ہرآئینہ خدا دوست نمی دارد

الْمُعْتَدِيْنَ ﴿۱۹۰﴾ وَاقْتُلُوْهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوْهُمْ وَاَخْرِجُوْهُمْ

از حد گذرندگاں را وبکشید مشرکاں را ہر جا کہ بیابید ایشاں را وبیروں کنید ایشاں را

مِّنْ حَيْثُ اَخْرَجُوْكُمْ وَالْفِتْنَةُ اَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ ۚ وَلَا تُقٰتِلُوْهُمْ

از انجا کہ بیروں کردند شما را یعنی از مکہ وغلبہ شرک سخت تر است از قتل ف۳ وکارزار مکنید

عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتّٰى يُقٰتِلُوْكُمْ فِيْهِ ۚ فَاِنْ قٰتَلُوْكُمْ

با ایشاں نزدیک مسجد حرام تا آنکہ کارزار کنند با شما دراں جا پس اگر بجنگند با شما پس

فَاقْتُلُوْهُمْ ۭ كَذٰلِكَ جَزَاۗءُ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۱۹۱﴾ فَاِنِ انْتَهَوْا فَاِنَّ اللّٰهَ

بکشید ایشاں را ہم چنیں است سزائے کافراں پس اگر باز مانند پس ہرآئینہ خدا

غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۱۹۲﴾ وَقٰتِلُوْهُمْ حَتّٰى لَا تَكُوْنَ فِتْنَةٌ وَّيَكُوْنَ

آمرزندہ مہربان است وبجنگید با ایشاں تا آنکہ نابود شود شرک و شود

ف۱ مترجم گوید ظاہر نزدیک ایں بندہ آں ست کہ سوال کردند از اشہر حج کہ شوال و ذیقعدہ و نہ روز از ذی الحجہ باشد کہ آیا حج موقت است بآنہا یا نہ و یکے از تحریفات جاہلیت آں بود کہ در حالت احرام از بالائے دیوار جستہ ویا از نقب دیوار گذشتہ بخانہ می آمدند واز راہ دروازہ نمی آمدند پس نازل شد ایں آیت ۱۲

ف۲ یعنی نامردماں احرام حج بندند در آنہا ۱۲ فتح الرحمٰن

ف۳ یعنی در مقابلۂ او قتل جائز است ۱۲

الدِّيْنُ لِلّٰهِ ۭ فَاِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ اِلَّا عَلَى الظّٰلِمِيْنَ ﴿١٩٣﴾

دین محض برائے خدا پس اگر باز مانند ف۱ پس نیست دست درازی مگر بر ستمگاران

اَلشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمٰتُ قِصَاصٌ ۭ فَمَنِ

ماه حرام عوض ماه حرام است وبزرگی ها بایک دیگر عوض می شود پس هرکه

اعْتَدٰى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوْا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدٰى عَلَيْكُمْ ۠

تعدی کند برشما پس دست درازی کنید بروے مانند دست درازی وے برشما

وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِيْنَ ﴿١٩٤﴾ وَاَنْفِقُوْا فِيْ

وحذر کنید از خدا وبدانید که خدا باپرہیزگاران است ف۲ وخرچ کنید

سَبِيْلِ اللّٰهِ وَلَا تُلْقُوْا بِاَيْدِيْكُمْ اِلَى التَّهْلُكَةِ ڔ وَاَحْسِنُوْا ڔ

درراه خدا ومیفگنید خویشتن را بسوئے ہلاکت ونیکوکاری کنید

اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿١٩٥﴾ وَاَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلّٰهِ ۭ فَاِنْ

ہرآئینہ خدا دوست می دارد نیکوکاران را وتمام کنید حج وعمره را برائے خدا پس

اُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ ۚ وَلَا تَحْلِقُوْا رُءُوْسَكُمْ

اگر باز داشته شوید لازم است آنچه سهل باشد از قربانی وتراشید سرہائے خود را

حَتّٰى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهٗ ۭ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيْضًا اَوْ بِهٖٓ

تاآنکه برسد قربانی بجائش ف۳ پس هرکه باشد از شما بیمار یا اورا رنجے

اَذًى مِّنْ رَّاْسِهٖ فَفِدْيَةٌ مِّنْ صِيَامٍ اَوْ صَدَقَةٍ اَوْ نُسُكٍ ۚ

باشد در سر او ف۴ پس لازم است عوض آں از روزه یا صدقه یا قربانی

فَاِذَآ اَمِنْتُمْ ۣ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ اِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ

پس چوں ایمن شد پس هرکه بهره ور شد بسبب ادائے عمره ف۵ تا وقت حج پس لازم است آنچه سهل باشد

مِنَ الْهَدْيِ ۚ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَ

از قربانی پس هرکه نیابد پس لازم است روزه داشتن سه روزه در وقت حج و

سَبْعَةٍ اِذَا رَجَعْتُمْ ۭ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ۭ ذٰلِكَ لِمَنْ لَّمْ يَكُنْ

هفت روز وقتیکه باز گردید از سفر این یک ده تمام ست این حکم آں راست که نباشد

ف۱ یعنی از شرک ۱۲

ف۲ حاصل این آیات آنست که در مسجد حرام ودر شهر حرام ابتدا به قتال نباید کرد وچوں کافراں ابتدا کنند در مقابله ایشاں باید جنگ کردن که این معنی باحرمت مسجد وشهر نزاع ندارد چنانکه ابتدا کشتن مسلمان درست نیست واگر خون ناحق ریخته باشد بقصاص میتواں کشت وفقهاء آں سبب تصریح نکرده اند که اقامت حربیان مکه بعد فتح مکه بودنی نیست والله اعلم ۱۲

ف۳ یعنی در حج رمی جمرة العقبه کنند بمنی ودر عمره از سعی بین الصفا والمروه فارغ شوند به مکه والله اعلم ۱۲

ف۴ یعنی سپس لیسا داشته باشد وباین سبب حلق کند پیش از محل والله اعلم ۱۲

ف۵ یعنی بامور ممنوعه احرام بهره ور شد ۱۲

أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ

قبیلۂ وے باشندہ مسجد حرام وحذر کنید از خدا وبدانید کہ خدا

شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾ الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ ۚ فَمَن فَرَضَ فِيهِنَّ

سخت عقوبت ست ف۱ حج موقت است بماہ دانستہ شدہ ف۲ پس ہر کہ لازم کرد بر خود درین

الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ ۗ وَمَا تَفْعَلُوا

ماہ ہا حج را یعنی احرام بست پس مخالطت زناں جائز نیست و نہ بدکاری و نہ باہم مناقشہ کردن در حج و ہرچہ

مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللَّهُ ۗ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ ۚ وَ

می کنید از نیکی میداند او را خدا وتوشہ ہمراہ گیرید ہر آئینہ بہترین فوائد توشہ پرہیزگاری است یعنی

اتَّقُونِ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٧﴾ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَبْتَغُوا

از سوال و دزدی و از من بترسید ای خداوندان خرد نیست شمارا گناہے در آنکہ طلب کنید

فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ ۚ فَإِذَا أَفَضْتُم مِّنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ

در موسم حج روزی از پروردگار خویش پس آنگاہ کہ باز گردید از عرفات پس یاد کنید خدا را

عِندَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ ۖ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَاكُمْ وَإِن كُنتُم مِّن

نزدیک مشعر حرام و یاد کنید خدا را بہ شکر آنکہ راہ نمودہ است شمارا و ہر آئینہ بودید

قَبْلِهِ لَمِنَ الضَّالِّينَ ﴿١٩٨﴾ ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ

پیش ازیں از گمراہاں پس باز گردید از انجا کہ باز میگردند عامہ مردمان ف۳

وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٩٩﴾ فَإِذَا قَضَيْتُم

و آمرزش طلب کنید از خدا ہر آئینہ خدا آمرزندہ مہربانست پس چوں ادا کردید

مَّنَاسِكَكُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا ۗ فَمِنَ

ارکان حج خویش را پس یاد کنید خدا را یعنی در منیٰ مانند یاد کردن شما پدران خویش را بلکہ زیادہ تر یاد کردن پس

النَّاسِ مَن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ

از مردماں کسے ہست کہ می گوید اے پروردگار ما بدہ ما را در دنیا و نیست او را در آخرت

خَلَاقٍ ﴿٢٠٠﴾ وَمِنْهُم مَّن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي

ہیچ نصیب و از مردماں کسے ہست کہ می گوید اے پروردگار ما بدہ ما را در دنیا نعمت و در

ف۱ درین آیت چند حکم مذکور شدہ است وجواب اتمام حج وعمرہ بعد از شروع حکم احصار و کفارت ارتکاب امور ممنوعہ احرام بہ عذر مرض و ماہیت تمتع و وجوب قربانی بر متمتع واللہ اعلم ۱۲

ع ۲۴ / ۸

ف۲ یعنی شوال و ذیقعدہ و عشرہ ذالحجہ ۱۲

ف۳ مترجم گوید یعنی از عرفات نہ از مزدلفہ چنانکہ قریش تحریف کردہ بودند واللہ اعلم ۱۲

الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿٢٠١﴾ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ نَصِيْبٌ مِّمَّا

آخرت نعمت و محفوظ دار ما را از عذاب دوزخ این گروه ایشان راست بهره از ثواب آنچه

كَسَبُوْا ؕ وَاللّٰهُ سَرِيْعُ الْحِسَابِ ﴿٢٠٢﴾ وَاذْكُرُوا اللّٰهَ فِيْٓ اَيَّامٍ مَّعْدُوْدٰتٍ ؕ

بعمل آوردند یعنی از ثواب آخرت و خدا زود کنندهٔ حساب است و یاد کنید خدا را چند روز شمرده شده یعنی ایام منیٰ

النصف

فَمَنْ تَعَجَّلَ فِيْ يَوْمَيْنِ فَلَآ اِثْمَ عَلَيْهِ ۚ وَمَنْ تَاَخَّرَ فَلَآ اِثْمَ

پس کسے که شتاب کوچ کند در دو روز یعنی از منیٰ پس گناه نیست برو ے و آنکه دیر ماند پس گناه نیست

عَلَيْهِ ۙ لِمَنِ اتَّقٰى ؕ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّكُمْ اِلَيْهِ تُحْشَرُوْنَ ﴿٢٠٣﴾

برو ے مر آنرا که پرهیزگاری کند و بترسید از خدا و بدانید که شما بسوئے و ے برانگیخته خواهید شد ف

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُّعْجِبُكَ قَوْلُهٗ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَيُشْهِدُ

و از مردمان کسے هست که بشگفت می آرد ترا سخن او در باب زندگانی دنیا و گواه می آرد

اللّٰهَ عَلٰى مَا فِيْ قَلْبِهٖ ۙ وَهُوَ اَلَدُّ الْخِصَامِ ﴿٢٠٤﴾ وَاِذَا تَوَلّٰى سَعٰى

خدا را بر آنچه در دل ویست حال آنکه او سخت ترین ستیزندگان ست و چون ریاست پیدا کند

فِي الْاَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيْهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ؕ وَاللّٰهُ لَا

بشتابد در زمین تا تباهی کند در انجا و نابود سازد زراعت و مواشی را و خدا

يُحِبُّ الْفَسَادَ ﴿٢٠٥﴾ وَاِذَا قِيْلَ لَهُ اتَّقِ اللّٰهَ اَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْاِثْمِ

دوست ندارد تباه کاری را و چون گفته شود او را حذر کن از خدا حمل کندش تکبّر بر گناه

فَحَسْبُهٗ جَهَنَّمُ ؕ وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٢٠٦﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَّشْرِيْ

پس کفایت کنندهٔ و ے دوزخ است و هر آئینه و ے بد جائیست و از مردمان کسے هست که میفروشد

نَفْسَهُ ابْتِغَآءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ ؕ وَاللّٰهُ رَءُوْفٌۢ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠٧﴾ يٰٓاَيُّهَا

خویش را برائے طلب رضامندی خدا و خدا مهربان است بر بندگان اے

الَّذِيْنَ اٰمَنُوا ادْخُلُوْا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً ۖ وَّلَا تَتَّبِعُوْا خُطُوٰتِ

کسانیکه ایمان آوردید در آئید باسلام همه یکجا و پیروی مکنید گامهائے

الشَّيْطٰنِ ؕ اِنَّهٗ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿٢٠٨﴾ فَاِنْ زَلَلْتُمْ مِّنْۢ بَعْدِ مَا

شیطان را ف۲ هر آئینه او شما را دشمن آشکارا هست پس اگر لغزیدید بعد آزانکه آمد

ف۱ مترجم گوید بعد ازیں خدا یتعالیٰ تصویر می فرماید حال کافران و مومن را والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی در اصول مختلف می شوند ۱۲

جَآءَتْكُمُ الْبَيِّنٰتُ فَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿۲۰۹﴾ هَلْ يَنْظُرُوْنَ

بشما سخنان روشن پس بدانید که خدا غالب داناست انتظار نمی کنند اہل عصیان

اِلَّآ اَنْ يَّاْتِيَهُمُ اللّٰهُ فِيْ ظُلَلٍ مِّنَ الْغَمَامِ وَ الْمَلٰٓئِكَةُ وَ

مگر آں را کہ بیاید بایشاں خدا یعنی بیاید عذاب او در سائبان ہا از ابر و بیایند فرشتگاں و

قُضِيَ الْاَمْرُ ؕ وَ اِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُوْرُ ﴿۲۱۰﴾ سَلْ بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ ۲۵ ع ۲۴ ۹

بانجام رسانیدہ شود کار وبسوئے خدا باز گردانیدہ میشوند کارہا بپرس از بنی اسرائیل

كَمْ اٰتَيْنٰهُمْ مِّنْ اٰيَةٍۭ بَيِّنَةٍ ؕ وَ مَنْ يُّبَدِّلْ نِعْمَةَ اللّٰهِ مِنْۢ بَعْدِ

چہ قدر دادیم ایشاں را از نشانہائے روشن و ہر کہ بدل کند نعمت خدا را پس ازانکہ

مَا جَآءَتْهُ فَاِنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿۲۱۱﴾ زُيِّنَ لِلَّذِيْنَ كَفَرُوا

بیاید بوے یعنی کفر پیش گیرد تا نعمت مفقود گردد پس ہر آئینہ خدا سخت عقوبت ست آراستہ کردہ شدہ است کافراں را

نصف الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَ يَسْخَرُوْنَ مِنَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ۘ وَ الَّذِيْنَ اتَّقَوْا

زندگانی ایں جہاں و سخریہ می کنند با اہل ایمان۔ وکسانیکہ تقویٰ دارند

فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ؕ وَ اللّٰهُ يَرْزُقُ مَنْ يَّشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۲۱۲﴾

بالاتر از ایشاں باشند روز قیامت وخدا روزی میدہد ہر کرا می خواہد بے شمار یعنی بسیار

كَانَ النَّاسُ اُمَّةً وَّاحِدَةً ۫ قف فَبَعَثَ اللّٰهُ النَّبِيّٖنَ مُبَشِّرِيْنَ

بودند مردماں یک گروہ ف پس فرستاد خدائے تعالیٰ پیغامبراں را بشارت دہندہ

وَ مُنْذِرِيْنَ ۠ وَ اَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ

وبیم کنندہ وفرود آورد با ایشاں کتاب براستی تا حکم کند آں کتاب میان

النَّاسِ فِيْمَا اخْتَلَفُوْا فِيْهِ ؕ وَ مَا اخْتَلَفَ فِيْهِ اِلَّا الَّذِيْنَ اُوْتُوْهُ

مردماں درانچہ اختلاف کردند دراں واختلاف کردند دراں مگر کسانیکہ دادہ شدہ

مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنٰتُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ ۚ فَهَدَى اللّٰهُ

بایشاں کتاب یعنی امت دعوت بعد ازانکہ آمد بایشاں نشانہا از جہت حسد درمیان خویش پس راہ نمود

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لِمَا اخْتَلَفُوْا فِيْهِ مِنَ الْحَقِّ بِاِذْنِهٖ ؕ وَ اللّٰهُ يَهْدِيْ

خدا مومناں را بآں حق کہ اختلاف کردند در وے بارادۂ خود وخدا راہ می نماید

ف یعنی پیش از آمدن ہر پیغامبر کہ باشد متفق بودند با یک دیگر در دین او اختلاف نداشتند ۱۲

مَنْ يَّشَآءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ۲۱۳ اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تَدْخُلُوا

کسے راکہ خواہد بسوئے رہ راست ف۱ آیا پنداشتید اے مرداں کہ در آئید

الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَاْتِكُمْ مَّثَلُ الَّذِيْنَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ

بہ بہشت حال آنکہ ہنوز پیش نیامدہ است شمارا حالت آنانکہ گذشتند پیش از شما رسید بایشاں

الْبَاْسَآءُ وَالضَّرَّآءُ وَزُلْزِلُوْا حَتّٰى يَقُوْلَ الرَّسُوْلُ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

سختی و محنت وجنبانیدہ شدند تا آنکہ می گفت پیغامبر وکسانیکہ ایمان آوردند

مَعَهٗ مَتٰى نَصْرُ اللّٰهِ ؕ اَلَآ اِنَّ نَصْرَ اللّٰهِ قَرِيْبٌ ۲۱۴ يَسْـَٔلُوْنَكَ

باوے کے باشد یاری دادنِ خدا آگاہ شوید کہ ہر آئینہ یاری دادنِ خدا نزدیک است سوال می کنند ترا

مَاذَا يُنْفِقُوْنَ ؕ قُلْ مَآ اَنْفَقْتُمْ مِّنْ خَيْرٍ فَلِلْوَالِدَيْنِ وَ

کہ کدام نوع خرچ کردن خرچ کنند بگو آنچہ خرچ کردید از مال پس مادر و پدر را باید و

الْاَقْرَبِيْنَ وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ؕ وَمَا تَفْعَلُوْا

خویشاونداں و یتیماں و درویشاں و مسافراں را وآنچہ کنید

مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِيْمٌ ۲۱۵ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ

از نیکی پس ہر آئینہ خدا بوے دانا است لازم کردہ شد بر شما جنگ وآں دشوار است

لَّكُمْ ۚ وَعَسٰٓى اَنْ تَكْرَهُوْا شَيْـًٔا وَّهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَعَسٰٓى اَنْ تُحِبُّوْا

شمارا وشاید کہ شما ناخوش دارید چیزے را حال آنکہ وے بہتر باشد شمارا وشاید کہ دوست دارید

شَيْـًٔا وَّهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ ؕ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ۲۱۶ يَسْـَٔلُوْنَكَ

چیزے را حال آنکہ وے بد باشد شمارا وخدا میداند وشما نمی دانید سوال می کنند ترا

عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيْهِ ؕ قُلْ قِتَالٌ فِيْهِ كَبِيْرٌ ؕ وَصَدٌّ

از ماہ حرام از جنگ کردن دراں ف۲ بگو جنگ کردن دروے سخت کارے است و

عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَكُفْرٌۢ بِهٖ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۗ وَاِخْرَاجُ اَهْلِهٖ

باز داشتن از راہِ خدا وناگرویدن بخدا و باز داشتن از مسجد حرام وبیرون کردن اہل

مِنْهُ اَكْبَرُ عِنْدَ اللّٰهِ ۚ وَالْفِتْنَةُ اَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ ؕ وَلَا يَزَالُوْنَ

ایں مسجد از وے سخت تر است نزدیکِ خدا و فتنہ انگیختن ف۳ سخت تر است از کشتن ف۴ وہمیشہ باشند

ف۱ حاصل آنست کہ سنة اللہ جاری شدہ است بآنکہ بعثت بعد بعثت پیغامبر در امت دعوت اختلاف واقع می شود ازاں تنگدل نباید شد واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی رجب ذی القعدہ ذوی الحجہ ومحرم کہ در شریعت حضرت ابراہیم جنگ دریں ماہہا حرام بود پس سوال کردند کہ در شریعت محمدیہ حکم تحریم باقی ماندیا نہ واللہ اعلم ۱۲

۲۶
ع
۱۰

ف۳ یعنی ترویج شرک ۱۲

ف۴ حاصل جواب آنست کہ قتال کفار جائز است وتحریم قتال مسلمین مغلظہ میشود واللہ اعلم ۱۲

يُقَاتِلُونَكُمْ حَتّٰى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا ۚ وَمَنْ
که جنگ می کنند با شما تا آنکه باز گردانند شما را از دین شما یعنی از اسلام اگر توانند و هر که

يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولٰئِكَ حَبِطَتْ
برگردد از شما از دین خود پس کافر بمیرد آن گروه نابود شد

أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۚ وَأُولٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۚ هُمْ
کارهائے ایشاں در دنیا و آخرت وایشانند باشندگان دوزخ ایشاں

فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا
در آنجا جاوید ند هر آئینه آنانکه ایمان آوردند و آنانکه هجرت کردند و جهاد نمودند

فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ۙ أُولٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللّٰهِ ۚ وَاللّٰهُ غَفُورٌ
در راہِ خداوند آن گروه امیدوارند بخشایش خدا را وخدا آمرزنده

رَحِيمٌ ﴿٢١٨﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ ۖ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ
مهربان ست سوال می کنند ترا از شراب و قمار بگو دریں هر دو گناه سخت است

وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا ۗ وَيَسْأَلُونَكَ
و نفع هاست مردماں را یعنی در دنیا و گناه ایں هر دو سخت تر است از نفع آنها ف۱ وسوال می کنند ترا

مَاذَا يُنْفِقُونَ ۖ قُلِ الْعَفْوَ ۗ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْآيَاتِ
چه چیز خرچ میکنند بگو خرچ کنید زیاده را ف۲ هم چنیں بیان می کند خدا برائے شما آیت ها

لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۗ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ
تا باشد که تامل کنید در مصلحتِ دنیا و آخرت وسوال می کنند ترا از

الْيَتَامٰى ۖ قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ ۖ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ ۚ
یتیماں بگو بصلاح آوردن کار ایشاں بهتر است ف۳ و اگر مشارکت کنید با ایشاں پس ایشاں برادران

وَاللّٰهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ ۚ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَأَعْنَتَكُمْ ۚ
شمااند و خدا میداند تباه کار را از صلاح کار و اگر خدا خواستے سخت گرفتے شما را

إِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٢٠﴾ وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتّٰى يُؤْمِنَّ ۚ
هر آئینه خدا غالب استوار کار است و بزنی مگیرید زنانِ شرک آرنده را تا آنکه ایمان آرند

ف۱ یعنی حرام اند بر منافع التفات نباید کرد والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی از حاجت ضروری ۱۲

ف۳ یعنی بغیر شرکت ۱۲

وَلَاَمَةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَّلَوْ اَعْجَبَتْكُمْ ۚ وَلَا تُنْكِحُوا
وہر آئینہ کنیزکِ مسلمان بہتر است اززنِ شرک آرندہ اگرچہ شگفت آوردہ باشد شمارا وبزنی مدہید
الْمُشْرِكِيْنَ حَتّٰى يُؤْمِنُوْا ؕ وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ
بہ مشرکاں تاآنکہ ایمان آرند یعنی زنانِ مومنہ را وہر آئینہ بندۂ مسلمان بہتر است ازمشرک
وَّلَوْ اَعْجَبَكُمْ ؕ اُولٰٓئِكَ يَدْعُوْنَ اِلَى النَّارِ ۖۚ وَاللّٰهُ يَدْعُوْٓا
اگرچہ بہ شگفت آوردہ باشد شمارا ف۱ گروہ مشرکاں می خوانند بہ سوئے دوزخ وخدا می خواند
اِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِاِذْنِهٖ ۚ وَيُبَيِّنُ اٰيٰتِهٖ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
بسوئے بہشت وبسوئے آمرزش بقدرت خود وبیان می کند آیتہائے خود را برائے مردماں
يَتَذَكَّرُوْنَ ﴿٢٢١﴾ ۧ وَيَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ الْمَحِيْضِ ؕ قُلْ هُوَ اَذًى ۙ ع ٢٧ ٥ ١١
تاباشد کہ پند پذیر شوند وسوال می کنند ترا از حیض بگو کہ وے نجاست است
فَاعْتَزِلُوا النِّسَآءَ فِي الْمَحِيْضِ ۙ وَلَا تَقْرَبُوْهُنَّ حَتّٰى
پس یکسو شوید از زناں درحال حیض ونزدیکی مکنید بایشاں تاآنکہ
يَطْهُرْنَ ۚ فَاِذَا تَطَهَّرْنَ فَاْتُوْهُنَّ مِنْ حَيْثُ اَمَرَكُمُ اللّٰهُ ؕ
پاک شوند پس چوں نیک پاک شوند ف۲ پس نزدیکی کنید بایشاں ازراہے کہ مباح کردہ است شمارا خدا
اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِيْنَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِيْنَ ﴿٢٢٢﴾ نِسَآؤُكُمْ
یعنی از جانب قبل ہر آئینہ خدا دوست میدارد توبہ کنندگاں را ودوست میدارد پاک شوندگاں را زنانِ شما
حَرْثٌ لَّكُمْ ۠ فَاْتُوْا حَرْثَكُمْ اَنّٰى شِئْتُمْ ۫ وَقَدِّمُوْا لِاَنْفُسِكُمْ ؕ
کشت زارِ شما اند پس بیائید بہ کشت زار خویش ہر روش کہ خواہید ف۳ وپیش فرستید یعنی اعمال صالحہ را
وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّكُمْ مُّلٰقُوْهُ ؕ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٢٢٣﴾
برائے خویشتن وبترسید از خدا وبدانید کہ شما باوے ملاقات خواہید کرد وبشارت دہ مسلماناں را
وَلَا تَجْعَلُوا اللّٰهَ عُرْضَةً لِّاَيْمَانِكُمْ اَنْ تَبَرُّوْا وَتَتَّقُوْا وَ
ومکنید نام خدارا دستمال برائے سوگندانِ خویش برائے اجتناب ازانکہ نکوکاری کنید وپرہیزگاری
تُصْلِحُوْا بَيْنَ النَّاسِ ؕ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿٢٢٤﴾ لَا يُؤَاخِذُكُمُ
نمائید وصلاح آرید درمیانِ مردماں وخدا شنوا داناست ف۴ مواخذہ نمی کند شمارا

ف۱
یعنی ہر بندہ از بندگانِ خدا کہ مومن باشد وہر واہ از واہاں خدا کہ مومنہ باشد بہتر است ازمشرک ومشرکہ واللہ اعلم ۱۲

ف۲
یعنی غسل بجا آرند ۱۲

ف۳
یعنی بہر صفت کہ جماع کنید شاید غلطاندہ واز پس پشت وغیر آں بعد ازانکہ در قبل باشد ۱۲

ف۴
یعنی سوگند برائے موقوف کردن کار نیک جائز نیست ۱۲

اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فِیْۤ اَیْمَانِكُمْ وَ لٰكِنْ یُّؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ
خدا بہ بیہودہ گوئی در سوگند ہائے شما ف ولیکن مواخذہ می کند باآنچہ قصد کردہ است
قُلُوْبُكُمْؕ وَ اللّٰهُ غَفُوْرٌ حَلِیْمٌ ﴿۲۲۵﴾ لِلَّذِیْنَ یُؤْلُوْنَ مِنْ نِّسَآىٕهِمْ
دل ہائے شما وخدا آمرزندہ بردبار است مر آنکساں را کہ ایلا می کنند از زنان خویش ف
تَرَبُّصُ اَرْبَعَةِ اَشْهُرٍۚ فَاِنْ فَآءُوْ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ ﴿۲۲۶﴾
انتظار کردن چہار ماہ است پس اگر باز گشتند یعنی از پس سوگند پس ہر آئینہ خدا آمرزندہ مہربانست
وَ اِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَاِنَّ اللّٰهَ سَمِیْعٌ عَلِیْمٌ ﴿۲۲۷﴾ وَ الْمُطَلَّقٰتُ
واگر قصد کردند جدائی را پس ہر آئینہ خدا شنوا دانا است وآں زناں کہ
یَتَرَبَّصْنَ بِاَنْفُسِهِنَّ ثَلٰثَةَ قُرُوْٓءٍؕ وَ لَا یَحِلُّ لَهُنَّ اَنْ یَّكْتُمْنَ
طلاق دادہ شد ایشاں را انتظار سہ حیض یا سہ طہر کنانند خویشتن را وجائز نیست ایشاں را پوشیدن
مَا خَلَقَ اللّٰهُ فِیْۤ اَرْحَامِهِنَّ اِنْ كُنَّ یُؤْمِنَّ بِاللّٰهِ وَ الْیَوْمِ
آنچہ خدا آفریدہ است در رحمہائے ایشاں یعنی ولد وحیض اگر ایمان می آرند بخدا و روز
الْاٰخِرِؕ وَ بُعُوْلَتُهُنَّ اَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِیْ ذٰلِكَ اِنْ اَرَادُوْۤا اِصْلَاحًاؕ
بازپسین وشوہران ایشاں سزاوار ترانند بہ باز آوردن ایشاں در حبالہ خود دریں مدت اگر خواہند نیکوکاری
وَ لَهُنَّ مِثْلُ الَّذِیْ عَلَیْهِنَّ بِالْمَعْرُوْفِ وَ لِلرِّجَالِ عَلَیْهِنَّ
وزناں راہست مانند آنچہ برزنان است بوجہ پسندیدہ ف ومرداں راہست برایشاں
دَرَجَةٌؕ وَ اللّٰهُ عَزِیْزٌ حَكِیْمٌ ﴿۲۲۸﴾ الطَّلَاقُ مَرَّتٰنِ فَاِمْسَاكٌۢ بِمَعْرُوْفٍ
بلندی یعنی فرمانروائی وخدا غالب استوار کار است طلاق رجعی دو بار است پس ازاں یا نگاہ داشتن ست
اَوْ تَسْرِیْحٌۢ بِاِحْسَانٍؕ وَ لَا یَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَاْخُذُوْا مِمَّاۤ اٰتَیْتُمُوْهُنَّ
بخوش خوئی یار ہا کردن بہ نکوئی وحلال نیست شمارا کہ بگیرید چیزے را از آنچہ دادہ اید زناں را ف
شَیْــٴًـا اِلَّاۤ اَنْ یَّخَافَاۤ اَلَّا یُقِیْمَا حُدُوْدَ اللّٰهِؕ فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا یُقِیْمَا
مگر آنگاہ کہ بترسند مرد و زن کہ برپا نتوانند داشت احکام خدا را ف پس اگر بترسید اے مسلماناں
حُدُوْدَ اللّٰهِۙ فَلَا جُنَاحَ عَلَیْهِمَا فِیْمَا افْتَدَتْ بِهٖؕ تِلْكَ
ازانکہ برپا ندارند ایں ہر دو احکام خدا را پس گناہ نیست برایشاں درآنچہ عوض خود داد زن ایں

ف۱ یعنی لا واللّٰہ و بلی واللّٰہ بغیر قصد گوید غلط دانستہ سوگند خورد علی اختلاف الذین واللّٰہ اعلم ۱۲
ف۲ یعنی قسم میخورند کہ جماع نکنند ۱۲
ف۳ یعنی زناں را برمرداں حق ہست چنانچہ مرداں را برزناں حق است
ف۴ یعنی حلال نیست کہ بدل طلاق از مہر بگیرد ۱۲
ف۵ یعنی کہ در معاشرت ۱۲

۲۸ ع ۷ ۱۲

حُدُوْدُ اللّٰهِ فَلَا تَعْتَدُوْهَا ۚ وَمَنْ يَّتَعَدَّ حُدُوْدَ اللّٰهِ فَاُولٰٓئِكَ

حدہا مقرر کردہ خداست پس بیروں مروید ازانہا وہرکہ بیروں رود از حدود خدا پس آں گروہ

هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿۲۲۹﴾ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهٗ مِنْۢ بَعْدُ حَتّٰى

ایشانند ستمگاراں پس اگر طلاق داد یعنی سوم بار پس ہرگز حلال نمی شود ایں زن آں مرد را تا آنکہ

تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهٗ ؕ فَاِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ اَنْ يَّتَرَاجَعَآ

درآید بہ نکاح شوہرے دیگر یعنی او دخول کند پس اگر طلاق داد اش ایں شوہر دیگر پس گناہ نیست برآں

اِنْ ظَنَّآ اَنْ يُّقِيْمَا حُدُوْدَ اللّٰهِ ؕ وَتِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ يُبَيِّنُهَا

ہر دو در آنکہ باز گردند بنکاح باہم اگر بدانند کہ برپا می توانند داشت احکام خدا را وایں حدود خداست بیان

لِقَوْمٍ يَّعْلَمُوْنَ ﴿۲۳۰﴾ وَاِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ فَبَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ

میکند آں حدود را برائے قومے کہ میدانند وچوں طلاق دادید زناں را پس رسیدند بہ میعاد خود ف۱

فَاَمْسِكُوْهُنَّ بِمَعْرُوْفٍ اَوْ سَرِّحُوْهُنَّ بِمَعْرُوْفٍ ۠ وَلَا تُمْسِكُوْهُنَّ

پس نگاہ دارید ایشاں را بہ نکوئی یا رہا کنید ایشاں را بہ نکوئی ونگاہ مدارید ایشاں را

ضِرَارًا لِّتَعْتَدُوْا ۚ وَمَنْ يَّفْعَلْ ذٰلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهٗ ؕ وَلَا

برائے ضرر رسانیدن تا ستم کنید وہرکہ ایں کند پس ہر آئینہ ستم کرد برخود ومگیرید

تَتَّخِذُوْٓا اٰيٰتِ اللّٰهِ هُزُوًا ؗ وَّاذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمَآ اَنْزَلَ

آیت ہائے خدا را تمسخر ویاد کنید نعمت خدا را برخویش وآنچہ فرود آورد

عَلَيْكُمْ مِّنَ الْكِتٰبِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهٖ ؕ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوْٓا

برشما از کتاب وعلم کہ پند میدہد شما را بآں وبترسید از خدا وبدانید

اَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿۲۳۱﴾ وَاِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ فَبَلَغْنَ ۲۹ ع ۱۳

کہ خدا بہر چیز داناست وچوں طلاق دادید زناں را پس رسیدند

اَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوْهُنَّ اَنْ يَّنْكِحْنَ اَزْوَاجَهُنَّ اِذَا تَرَاضَوْا

بہ میعاد خود ف۲ پس منع مکنید ایشاں را از آنکہ نکاح کنند باشوہران خویش ف۳ وقتیکہ بایک دیگر

بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوْفِ ؕ ذٰلِكَ يُوْعَظُ بِهٖ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ

راضی شدند درمیان خویش بہ روش پسندیدہ ایں حکم پند دادہ میشود بآں ہر کسے را کہ مومن باشد از شما

ف۱ یعنی نزدیک رسیدند بانقضائے عدت ۱۲

ف۲ یعنی عدت منقضے شد ۱۲

ف۳ یعنی باشوہران دیگر کہ بایشاں رغبت پیدا کردند ۱۲

بِاللّٰہِ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ ؕ ذٰلِکُمْ اَزْکٰی لَکُمْ وَاَطْھَرُ ؕ وَاللّٰہُ یَعْلَمُ
بخدا و روز قیامت واین کار خوشتر است و پاکیزہ تر وخدا می داند

وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿۲۳۲﴾ وَالْوَالِدٰتُ یُرْضِعْنَ اَوْلَادَھُنَّ حَوْلَیْنِ
وشما نمی دانید ومادراں باید کہ شیر دہند فرزندان خویش را دو سال

کَامِلَیْنِ لِمَنْ اَرَادَ اَنْ یُّتِمَّ الرَّضَاعَۃَ ؕ وَعَلَی الْمَوْلُوْدِ لَہٗ
تمام این حکم آں راست کہ خواہد تمام کردن مدت شیر و بر پدر

رِزْقُھُنَّ وَکِسْوَتُھُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ ؕ لَا تُکَلَّفُ نَفْسٌ اِلَّا وُسْعَھَا ۚ
نفقہ و پوشاک این زنان شیر دہ است بوجہ پسندیدہ واجب کردہ نمی شود بر ہیچ کس الا قدر توانائی

لَا تُضَآرَّ وَالِدَۃٌ بِوَلَدِھَا وَلَا مَوْلُوْدٌ لَّہٗ بِوَلَدِہٖ ۚ وَعَلَی
او رنج نباید داد مادر را بسبب فرزند وے و نہ پدر را بسبب فرزند وے ولازم است

الْوَارِثِ مِثْلُ ذٰلِکَ ۚ فَاِنْ اَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِّنْھُمَا وَ
بر وصی مانند این پس اگر خواہند مادر و پدر از شیر باز کردن یعنی پیش از دو سال بعد رضامندی

تَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَیْھِمَا ؕ وَاِنْ اَرَدْتُّمْ اَنْ تَسْتَرْضِعُوْٓا
میان یکدیگر و مشورت کردن بایکدیگر پس ہیچ گناہ نیست بر ایشاں واگر خواہید کہ دایہ گیرید

اَوْلَادَکُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَیْکُمْ اِذَا سَلَّمْتُمْ مَّآ اٰتَیْتُمْ بِالْمَعْرُوْفِ ؕ
برائے فرزندان خویش پس ہیچ گناہ نیست بر شما چوں تمام تسلیم نمودید آنچہ دانش مقرر کردید بخوش خوئی

وَاتَّقُوا اللّٰہَ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰہَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِیْرٌ ﴿۲۳۳﴾ وَالَّذِیْنَ
و بترسید از خدا وبدانید کہ خدا آنچہ مے کنید بیناست وکسانے کہ

یُتَوَفَّوْنَ مِنْکُمْ وَیَذَرُوْنَ اَزْوَاجًا یَّتَرَبَّصْنَ بِاَنْفُسِھِنَّ اَرْبَعَۃَ
بمیرند از شما وبگذارند زناں را باید کہ انتظار کنانند این زناں خویشتن را

اَشْھُرٍ وَّعَشْرًا ۚ فَاِذَا بَلَغْنَ اَجَلَھُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَیْکُمْ فِیْمَا
چہار ماہ و دہ روز پس چوں رسیدند بمیعاد خویش پس گناہ نیست بر شما در آنچہ کردند

فَعَلْنَ فِیْٓ اَنْفُسِھِنَّ بِالْمَعْرُوْفِ ؕ وَاللّٰہُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِیْرٌ ﴿۲۳۴﴾
در حق خویشتن بوجہ پسندیدہ یعنی نکاح بطور شرع وخدا بآنچہ می کنید آگاہ ست

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهٖ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَآءِ

ونیست گناہ برشما درسخنے کہ کنایت کردید بوے از خواستگاری زنان یعنے درمیان

اَوْ اَكْنَنْتُمْ فِيْٓ اَنْفُسِكُمْ ؕ عَلِمَ اللّٰهُ اَنَّكُمْ سَتَذْكُرُوْنَهُنَّ وَلٰكِنْ

عدت یا پنہاں داشتید در دلہائے خود دانست خدا کہ شما یاد خواہید کرد ایں زناں را یعنے بتصریح بعد

لَّا تُوَاعِدُوْهُنَّ سِرًّا اِلَّآ اَنْ تَقُوْلُوْا قَوْلًا مَّعْرُوْفًا ؕ وَلَا تَعْزِمُوْا

عدت ولیکن وعدہ مدہید بایشاں نکاح را مگر آنکہ گوئید سخنے پسندیدہ را یعنے بکنایت وقصد

عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتّٰى يَبْلُغَ الْكِتٰبُ اَجَلَهٗ ؕ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ

مکنید عقد نکاح را تا آنکہ رسد میعاد مقرر بہ نہایت خود و بدانید کہ خدا می داند

ع ۳۰ ۱۴ مَا فِيْٓ اَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوْهُ ۚ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ حَلِيْمٌ ﴿٢٣٥﴾ ع

آنچہ در دلہائے شماست پس بترسید ازو و بدانید کہ خدا آمرزندہ بردبار است

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اِنْ طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ مَا لَمْ تَمَسُّوْهُنَّ اَوْ

ہیچ گناہ نیست برشما اگر طلاق دادید زناں را دراں وقت کہ ہنوز دست نرسانیدہ

تَفْرِضُوْا لَهُنَّ فَرِيْضَةً ۚ وَّمَتِّعُوْهُنَّ عَلَى الْمُوْسِعِ قَدَرُهٗ

اید بایشاں یا معین نکردہ اید برائے ایشاں مقدارے ؎۱ و بہرہ دہید ایں چنیں مطلقات را ؎۲ لازم است بر

وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُهٗ ۚ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوْفِ ۚ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِيْنَ ﴿٢٣٦﴾

تونگر مقدار حال او بہرہ و بر تنگدست مقدار حال او بہرہ دادن بنحو شخوئی لازم شدہ بر نیکوکاران

وَاِنْ طَلَّقْتُمُوْهُنَّ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوْهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ

واگر طلاق دادہ اید زناں را پیش از آنکہ دست رسانید بایشاں ومعین کردہ باشید

لَهُنَّ فَرِيْضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ اِلَّآ اَنْ يَّعْفُوْنَ اَوْ يَعْفُوَا

برائے ایشاں مقدارے پس لازم است نیمہ آنچہ معین کردید مگر آنکہ بخشند زنان یا در گذارد

الَّذِيْ بِيَدِهٖ عُقْدَةُ النِّكَاحِ ؕ وَاَنْ تَعْفُوْٓا اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى ؕ وَ

کسیکہ بدست اوست عقد نکاح یعنی زوج حق خود گذاشتہ تمام دہد و آنکہ در گذارید نزدیک تر است بہ پرہیزگاری

لَا تَنْسَوُا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿٢٣٧﴾

و فراموش مکنید احسان کردن درمیان خویش ہر آئینہ خدا بآنچہ می کنید بیناست

؎۱ یعنی مہر را ۱۲
؎۲ یعنی پوشاک بدہید ۱۲

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوٰتِ وَالصَّلٰوةِ الْوُسْطٰى ق وَقُومُوا لِلّٰهِ قٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾

تقید کنید برہمہ نمازہا وبرنماز میانہ یعنی خصوصًا برنماز عصرو بایستید برائے خدا فرمانبردار شدہ

فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا ج فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَمَا

پس اگر ترسید یعنی از عدو و مانند آں پس رواں بر پا ہائے خود نماز گزارید یا سوارہ پس چوں ایمن شوید پس

عَلَّمَكُمْ مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٩﴾ وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَ

یاد کنید خدا را چنانکہ آموختہ است شمارا آنچہ نمی دانستید وآنانکہ قبض روح ایشاں کردہ شود از شما و

يَذَرُونَ أَزْوَاجًا صلے وَّصِيَّةً لِّأَزْوَاجِهِمْ مَّتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ ج

بگذارند زناں را لازم کردہ شد بر ایشاں وصیت کردن برائے زنان خویش بآنکہ بہرہ مند ایشاں را تا یکساں غیر بر

فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ

آوردن یعنی بے غیر برآوردن پس اگر بیروں روند پس گناہ نیست بر شما در آنچہ کردند در حق خویشتن از کار

مَّعْرُوفٍ ط وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٤٠﴾ وَلِلْمُطَلَّقٰتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ ط حَقًّا

پسندیدہ یعنی نکاح بطور شرع و خدا غالب استوار کار است ف وطلاق دادہ شدگان را لازم است بہرہ مند ساختن

عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿٢٤١﴾ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ آيٰتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٤٢﴾ ع أَلَمْ

بخوشخوئی یعنی نفقہ وسکنی لازم کردہ شد بر پرہیزگاراں ہمچنیں بیان میکند خدا برائے شما احکام خود را تا باشد کہ شما بفہمید

تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيٰرِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ ص فَقَالَ

آیا نہ دیدی اے بینندہ بسوئے کسانیکہ بیروں آمدند از خانہائے خویش ایشاں ہزاراں بودند بہ بیم مرگ پس

لَهُمُ اللّٰهُ مُوتُوا قف ثُمَّ أَحْيٰهُمْ ط إِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَ

گفت ایشاں را خدا بمیرید باز زندہ گردانید ایشاں را ہر آئینہ خدا صاحب بخشائش است بر مردماں و

لٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٤٣﴾ وَقٰتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَاعْلَمُوا

لیکن اکثر ایشاں سپاس نمی کنند ف٢ وجنگ کنید در راہ خدا وبدانید

أَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٤٤﴾ مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا

کہ خدا شنوا و داناست کیست آنکہ وام دہد خدا را وام دادن نیک

فَيُضٰعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً ط وَاللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ ص وَإِلَيْهِ

پس دو چند سازد خدا آں مال را برائے او بمراتب بسیار و خدا تنگ می سازد و کشادہ می کند روزی را و

ف١ مترجم گوید ایں آیت نزدیک جمہور منسوخ است بآیۃ اربعۃ اشہر و عشرا والله اعلم ١٢

ف٢ مترجم گوید ایشاں قومے از بنی اسرائیل بودند کہ از ترس وبا بصحرا رفتند و آنجا بغضب الٰہی یک بارہ ہلاک شدند و باز بدعا حزقیل زندگانی یافتند والله اعلم ١٢

٣١ ع٧ ١٥

تُرْجَعُوْنَ ﴿٢٤٥﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الْمَلَاِ مِنْ بَنِیْٓ اِسْرَآءِیْلَ مِنْۢ بَعْدِ مُوْسٰی

بسوئے او بازگردانیده شوید آیا ندیدی بسوئے جماعة از بنی اسرائیل بعد از موسٰی

اِذْ قَالُوْا لِنَبِیٍّ لَّهُمُ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُّقَاتِلْ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ ؕ قَالَ

چوں گفتند مر پیغامبر خویش را که برپاکن برائے ما بادشاہے تا جنگ کنیم در راه خدا گفت پیغامبر

هَلْ عَسَیْتُمْ اِنْ كُتِبَ عَلَیْكُمُ الْقِتَالُ اَلَّا تُقَاتِلُوْا ؕ قَالُوْا وَمَا

آیا نزدیک ہستید اگر واجب کرده شود بر شما جنگ ایں که جنگ نکنید گفتند وچه

لَنَآ اَلَّا نُقَاتِلَ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ وَقَدْ اُخْرِجْنَا مِنْ دِیَارِنَا وَ

شده است ما را که جنگ نه کنیم در راه خدا وبتحقیق بیروں کرده شدیم از خانهائے خویش وجدا کرده

اَبْنَآئِنَا ؕ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَیْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا اِلَّا قَلِیْلًا مِّنْهُمْ ؕ وَ

شدیم از فرزندان خویش پس انگاه که واجب کرده شد بر ایشاں جنگ روگردانیدند مگر اندکے از ایشاں و

اللّٰهُ عَلِیْمٌۢ بِالظّٰلِمِیْنَ ﴿٢٤٦﴾ وَقَالَ لَهُمْ نَبِیُّهُمْ اِنَّ اللّٰهَ قَدْ بَعَثَ

خدا دانا است به ستمگاراں وگفت مر ایشاں را پیغامبر ایشاں ہر آئینه خدا بادشاه مقرر کرده

لَكُمْ طَالُوْتَ مَلِكًا ؕ قَالُوْٓا اَنّٰى یَكُوْنُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَیْنَا وَنَحْنُ اَحَقُّ

است برائے شما طالوت را گفتند چگونه باشد او را بادشاہی بر ما وما سزاوار

بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ یُؤْتَ سَعَةً مِّنَ الْمَالِ ؕ قَالَ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰىهُ

تریم به بادشاہی از وے وداده نشده است وے را فراخی از مال گفت ہر آئینه خدا برگزیده است

عَلَیْكُمْ وَزَادَهٗ بَسْطَةً فِی الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ ؕ وَاللّٰهُ یُؤْتِیْ مُلْكَهٗ

او را بر شما وزاده است او را فراخی در دانش وافزونی در بدن وخدا می بخشد بادشاہی

مَنْ یَّشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِیْمٌ ﴿٢٤٧﴾ وَقَالَ لَهُمْ نَبِیُّهُمْ اِنَّ اٰیَةَ مُلْكِهٖٓ

خود را ہر که خواہد وخدا جواد دانا است وگفت ایشاں را پیغامبر ایشاں ہر آئینه نشان

اَنْ یَّاْتِیَكُمُ التَّابُوْتُ فِیْهِ سَكِیْنَةٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ وَبَقِیَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ

پادشاہی او آنست که بیاید به شما صندوقے که دراں آرام دلست از پروردگار شما وبقیه از تبرکاتے که گذاشتندش

اٰلُ مُوْسٰی وَاٰلُ هٰرُوْنَ تَحْمِلُهُ الْمَلٰٓئِكَةُ ؕ اِنَّ فِیْ ذٰلِكَ لَاٰیَةً لَّكُمْ

آل موسٰی وآل ہارون برمیدارند او را فرشتگاں ہر آئینه دریں صورت نشانه است

إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٤٨﴾ فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ ع ٣٢ ١٢

شمارا اگر باور دارنده اید پس چوں جدا شد یعنی از وطن طالوت با لشکر ہا گفت ہر آئینہ

مُبْتَلِيكُم بِنَهَرٍ فَمَن شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَن لَّمْ يَطْعَمْهُ

خدا آزمائش کنندہ است شمارا بجوئے پس ہر کہ بنوشد ازاں جوئے پس نیست از آن من و ہر کہ نچشد آنرا

فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ ۚ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا

پس او از آں من است الا آنکہ بردارد یک کف آب بدست خود پس آشامیدند ازاں جوئی مگر اندکے

مِّنْهُمْ ۚ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا

از ایشاں پس انگاہ کہ گذشتند از جوئے طالوت و مومناں ہمراہ او گفتند نوشندگاں نیست توانائی مارا امروز

الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ ۚ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُّلَاقُو

بمقابلہ جالوت و لشکر ہائے او گفتند آنانکہ می دانستند کہ ایشاں ملاقات

اللَّهِ كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ مَعَ

خواہند کرد با خدا بسا گروہ اندک کہ غالب شد برگروہ بسیار بارادۂ خدا و خدا با

الصَّابِرِينَ ﴿٢٤٩﴾ وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا

شکیبا یانست و انگاہ بمیدان آمدند برائے جنگ جالوت و لشکر ہائے وے ایں صالحان گفتند اے

صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٥٠﴾ فَهَزَمُوهُم

پروردگار ما بریز بر ما شکیبائی و محکم کن قدم ہائے ما و غلبہ دہ مارا برگروہ ناگرویدگاں پس شکست

بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَ

دادند آں کفار را بتوفیق خدا و کشت داؤد جالوت را و داد خدائے تعالیٰ داؤد را بادشاہی و علم

عَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ

و بیاموخت او را از انچہ میخواست و اگر نبودے دور کردن خدا مردماں را گروہے را بدست گروہے

لَّفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾

ہر آئینہ تباہ شدے زمین ولیکن خدا صاحب بخشائش است بر عالم ہا

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ۚ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾

ایں ہا آیاتِ خدا ست میخوانیم آنرا بر تو اے محمد براستی و ہر آئینہ تو از پیغامبرانی

الجزء الثالث ۳ وقف لازم

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَّنْ
ایں پیغامبراں فضل دادیم بعضے را از ایشاں بر بعضے از ایشاں کسے ہست
كَلَّمَ اللّٰهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجٰتٍ ۭ وَاٰتَيْنَا عِيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ
کہ باو سخن گفت خدا و بلند کرد بعضے را در مرتبہ ہا و دادیم عیسٰی پسر مریم را
الْبَيِّنٰتِ وَاَيَّدْنٰهُ بِرُوْحِ الْقُدُسِ ۭ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِيْنَ
معجزہ ہا و قوت دادیم اورا بروح القدس و اگر خواستے خدا بایکدیگر نمی جنگیدند کسانیکہ
مِنْ بَعْدِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنٰتُ وَلٰكِنِ اخْتَلَفُوْا
بعد از پیغامبراں بودند پس از انکہ آمد بایشاں حجت ہا ولیکن اختلاف کردند
فَمِنْهُمْ مَّنْ اٰمَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ ۭ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلُوْا ۣ قف
پس از ایشاں کسے ہست کہ ایمان آورد و از ایشاں کسے ہست کہ کافر شد و اگر خواستے خدا بایکدیگر نے
وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيْدُ ﴿۲۵۳﴾ ع يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْفِقُوْا مِمَّا ع ۳۳ ۵
جنگیدند ولیکن خدا میکند آنچہ می خواہد اے مسلماناں خرچ کنید از آنچہ روزی دادیم
رَزَقْنٰكُمْ مِّنْ قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيْهِ وَلَا خُلَّةٌ وَّ
شمارا پیش از انکہ بیاید روزے کہ خرید و فروخت نیست دراں روز و نہ دوستی و نہ
لَا شَفَاعَةٌ ۭ وَالْكٰفِرُوْنَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿۲۵۴﴾ اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ
سپارش و کافراں ایشانند ظالماں خدا ہیچ معبود نیست بجز وے
اَلْحَيُّ الْقَيُّوْمُ ۚ لَا تَاْخُذُهٗ سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ ۭ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ
زندہ تدبیر کنندہ عالم نمی گیرد اورا پینکی و نہ خواب اوراست آنچہ در آسمانہاست
وَمَا فِي الْاَرْضِ ۭ مَنْ ذَا الَّذِيْ يَشْفَعُ عِنْدَهٗٓ اِلَّا بِاِذْنِهٖ ۭ يَعْلَمُ
و آنچہ در زمین است کیست آنکہ شفاعت کند نزدیک او الا بحکم او میداند
مَا بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۚ وَلَا يُحِيْطُوْنَ بِشَيْءٍ مِّنْ
آنچہ پیش دست ایشاں است و آنچہ پس پشت ایشاں است و در نمیگیرند مرداں از
عِلْمِهٖٓ اِلَّا بِمَا شَآءَ ۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ ۚ وَ
معلومات حق چیزے را مگر بآنچہ وے خواستہ است فرا گرفتہ است پادشاہی او آسمان ہا و زمین را و

لَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا ۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾ لَا إِكْرَاهَ فِي
گراں نمی شود بروے نگہبانی ایں ہر دو و او بلند مرتبہ بزرگ قدر است نیست جبر کردن

الدِّينِ ۖ قَد تَّبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ۚ فَمَن يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ
برائے دین ف۱ ہر آئینہ ظاہر شدہ است راہ یابی از گمراہی پس ہر کہ منکر بت شود

وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ
وایمان آرد بخدا پس ہر آئینہ چنگ زدہ است بدست آویزی محکم کہ نیست گسستن

لَهَا ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾ اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم
آنرا و خدا شنوا دانا است خدا کارساز مومناں است بیروں می آرد ایشانرا

مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ
از تاریکی ہا بسوئے روشنی و آنانکہ کافر اند کارسازان ایشان بتانند

يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ ۗ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ
بیروں می آرند ایشاں را از روشنی بسوئے تاریکی ہا ایں جماعہ باشندگان دوزخند ایشان

فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥٧﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ
در آنجا جاوید ند آیا ندیدی بسوئے کسے کہ مکابرہ کرد با ابراہیم در باب پروردگار او

آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ
در مقابلہ آنکہ داد او را خدا پادشاہی یعنی نمرود چوں گفت ابراہیم پروردگار من آنست کہ زندہ میکند و میراند

قَالَ أَنَا أُحْيِي وَأُمِيتُ ۖ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ
گفت آں کافر من زندہ می کنم و می میرانم ف۲ گفت ابراہیم پس ہر آئینہ خدا می آرد آفتاب را

مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ ۗ
از مشرق پس تو بیار آں را از طرف مغرب پس مغلوب شد کافر

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٨﴾ أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَىٰ قَرْيَةٍ
و خدا راہ نمی نماید گروہ ستمگاراں را یا ندیدی ایں شخص را کہ گذشت بر دیہے

وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّىٰ يُحْيِي هَٰذِهِ اللَّهُ بَعْدَ
و دیے افتادہ بود بر سقفہائے خود ف۳ گفت چگونہ زندہ کند ایں را خدا بعد

ف۱ یعنی حجت اسلام ظاہر شد پس گویا جبر کردن نیست اگرچہ فی الجملہ بصبر باشد واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی بیتیم مستحق کشتن را می گزارم و کسے را کہ مستحق کشتن نیست می کشم واللہ اعلم ۱۲

ف۳ مترجم گوید آں شخص عزیر بود ۱۲

ع ۳۴ / ۲ — وقف لازم

مَوْتِهَا ۚ فَأَمَاتَهُ اللّٰهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ ۖ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ ۖ

مردن این پس مرده کرد اورا خدائے تعالیٰ صد سال بعد ازاں برانگیختش گفت چه قدر درنگ کردی

قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ ۖ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ

گفت درنگ کردم یک روز یا پاره از روز گفت بلکه درنگ کردی صد سال

فَانْظُرْ إِلَىٰ طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ ۖ وَانْظُرْ إِلَىٰ حِمَارِكَ

پس ببین بسوئے طعام خود وآشامیدنی خود که متغیر نشده وببین بسوئے درازگوش خود

وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ ۖ وَانْظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا

ومی خواہیم که گردانیم ترا نشانه برائے مردماں وببین بسوئے استخوانها چگونه جنبش می دہیم آں را بعد ازاں

ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا ۚ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ ۙ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللّٰهَ عَلَىٰ كُلِّ

می پوشانیم برآں گوشت را پس چوں واضح شدش ایں حال گفت بیقین می دانم خدا بر همه چیز

ف یعنی عین الیقین میخواہم واللہ اعلم

شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ ۖ

تواناست وانگاه که گفت ابراهیم اے پروردگار من بنما مرا چگونه زنده می کنی مردگاں را

قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ ۖ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِي ۖ قَالَ فَخُذْ

گفت خدا آیا باور نداشتۂ گفت آرے باور داشته ام لیکن می خواہم که آرام گیرد دل من وا گفت

أَرْبَعَةً مِنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ

خدا پس بگیر چهار تن از پرندگان پس بہم آور همه را نزدیک خود بعد ازاں بگذار بر هر کوهے پاره

مِنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا ۚ وَاعْلَمْ أَنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ

از ایشاں بعد ازاں ندا کن ایشاں را البته بیایند پیش تو شتاباں وبداں که خدا غالب

حَكِيمٌ ﴿٢٦٠﴾ مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ كَمَثَلِ ع ٣٥

استوارکاراست صفت آنانکه خرچ می کنند اموال خود را در راه خدا مانند

حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ ۗ

صفت یک دانه است که برویاند هفت خوشه را در هر خوشه صد دانه است

وَاللّٰهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦١﴾ الَّذِينَ

وخدا دو چندمی دہد هر کرا خواهد وخدا جواد داناست آنانکه

يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنفَقُوا
خرچ مے کنند اموال خود را در راہ خدا باز از پئے آں انفاق نمی آرند منت

مَنًّا وَلَا أَذًى لَّهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
نہادن را و نہ ایذا رسانیدن را ایشاں راست مزد ایشاں نزدیک پروردگار ایشاں و نیست ترس بر ایشاں

وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٦٢﴾ قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّن
و نہ ایشاں اندوہگین شوند سخن ملائم گفتن و در گزشتن ف۱ بہتر است ازاں

صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذًى وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ ﴿٢٦٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
خیرات کہ از پئے آں آزردہ کردن باشد و خدا بے نیاز بردبار است اے مومناں

آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُم بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ كَالَّذِي يُنفِقُ
تباہ مکنید خیرات خود را بمنت نہادن و آزردہ کردن ہمچو کسیکہ خرچ می کند

مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ
مال خود را برائے نمودن مردماں وایمان ندارد بخدا و روز قیامت پس صفت او

كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا
مانند صفت سنگ صاف ست کہ بروے باشد اندک خاکے پس رسید بوے بارانے عظیم پس گذاشت

لَّا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
اورا سخت و صاف ماندہ توانائی ندارند اہل ریا بر چیزے از آنچہ عمل کردند و خدا راہ نمی نماید گروہ

الْكَافِرِينَ ﴿٢٦٤﴾ وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ
کافراں را ف۲ وصفت آنانکہ خرچ می کنند مال ہائے خویش را از جہت طلب

اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ
رضامندی خدا و بسبب اعتقاد ناشئے از دل خویش مانند صفت باغیست بمکان بلند کہ رسید بوے

فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ وَاللَّهُ بِمَا
بارانی عظیم پس آورد میوہائے خود را دو چنداں و اگر نمی رسید اورا باران عظیم پس شبنم کفایت میکرد

تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٥﴾ أَيَوَدُّ أَحَدُكُمْ أَن تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّنْ
و خدا بآنچہ می کنید بیناست ف۳ آیا دوست میدارد یکے از شما کہ باشد اورا باغے از درختان

ف۱ از بے ادبی سائل ۱۲

ف۲ مترجم گوید حاصل این مثل آنست کہ عمل منان و مرائی در دنیا می نماید کہ عمل است و در آخرت حبط میشود و ہیچ فائدہ نمی دہد چنانکہ بر سنگے خاک افتادہ باشد و بظاہر چناں می نماید کہ قابل زراعت است و چوں باراں بارد خوشود و [illegible] ۱۲

ف۳ مترجم گوید حاصل این مثل آن ست کہ عمل اہل اخلاص فائدہ بامید [illegible] سابقین باشد یا از اصحاب یمین ۱۲

نَخِيْلٍ وَّاَعْنَابٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ لَهٗ فِيْهَا مِنْ
دراں باغ مراورا ہست زیرآں جویہا می رود خرما و انگور
كُلِّ الثَّمَرٰتِ وَاَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهٗ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَآءُ فَاَصَابَهَآ
پس دریں کلاں سالی و باشد اورا اولاد ناتواں ورسیدہ باشد اورا ہر جنس از میوہا
اِعْصَارٌ فِيْهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيٰتِ
حالت رسید آں باغ را گرد بادی کہ دراں آتش است پس پاک بسوخت ہمچنیں واضح می سازد خدا برائے شما آیتہا
ع ٣٦ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُوْنَ ٢٦٦ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اَنْفِقُوْا مِنْ طَيِّبٰتِ
تا باشد کہ تامل کنید ف اے مومناں خرچ کنید از پاکیزہ ہا
مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّاۤ اَخْرَجْنَا لَكُمْ مِّنَ الْاَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا
انچہ شما پیدا کردید و از پاکیزہ ہا آنچہ بیروں آوردیم برائے شما از زمین و قصد مکنید
الْخَبِيْثَ مِنْهُ تُنْفِقُوْنَ وَلَسْتُمْ بِاٰخِذِيْهِ اِلَّاۤ اَنْ تُغْمِضُوْا
ردی را ازاں خرچ میکنید آں را و نیستند گیرندۂ آں مگر وقتیکہ چشم پوشی کنید در
فِيْهِ وَاعْلَمُوْۤا اَنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ حَمِيْدٌ ٢٦٧ اَلشَّيْطٰنُ يَعِدُكُمُ
گرفتن آں و بدانید کہ خدا بے نیاز ستودہ است شیطان وعدہ میدہد بہ شما
الْفَقْرَ وَيَاْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَآءِ وَاللّٰهُ يَعِدُكُمْ مَّغْفِرَةً مِّنْهُ
تنگدستی را و می فرماید بہ بے حیائی و خدا وعدہ می کند بہ شما آمرزش را از جانب خود
وَفَضْلًا وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ٢٦٨ يُّؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَّشَآءُ
و نعمت دادن را و خدا جواد دانا است میدہد دانش ہر کرا خواہد
وَمَنْ يُّؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ اُوْتِيَ خَيْرًا كَثِيْرًا وَمَا يَذَّكَّرُ اِلَّاۤ
و ہر کہ دادہ شد اورا دانش پس ہر آئینہ دادہ شد نیکوئی بسیار و پند پذیر نمی شوند
اُولُوا الْاَلْبَابِ ٢٦٩ وَمَاۤ اَنْفَقْتُمْ مِّنْ نَّفَقَةٍ اَوْ نَذَرْتُمْ مِّنْ
مگر خداوندان خرد و آنچہ خرچ کردید از خیرات و یا لازم کردید بر خود از
نَّذْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُهٗ وَمَا لِلظّٰلِمِيْنَ مِنْ اَنْصَارٍ ٢٧٠ اِنْ
نذرے پس ہر آئینہ خدا میداند آنرا و نیست ستمگاراں را ہیچ یاری دہندہ اگر

ف حاصل ایں مثل آن ست کہ عمل منان و مرائی در وقت شدت احتیاج حبط شود چنانکہ بوستان ایں شخص در وقت شدت احتیاج بسوخت ١٢

تُبْدُوا الصَّدَقٰتِ فَنِعِمَّا هِيَ ۚ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَآءَ

آشکارا کنید خیرات را — پس نیکو چیز است آں — و اگر پنہاں کنید آنرا — و بدہید آں را بفقیراں

فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِّنْ سَيِّاٰتِكُمْ ۗ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ

پس ایں بہتر است شمارا — و دور سازد از شما بعض گناہان شمارا — و خدا بآنچہ می کنید

خَبِيْرٌ ﴿٢٧١﴾ لَيْسَ عَلَيْكَ هُدٰهُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِيْ مَنْ يَّشَآءُ ۗ

آگاہ است لازم نیست بر تو اے محمد ہدایت ایشاں ف لیکن خدا ہدایت می کند ہر کرا مے خواہد

وَمَا تُنْفِقُوْا مِنْ خَيْرٍ فَلِاَنْفُسِكُمْ ۗ وَمَا تُنْفِقُوْنَ اِلَّا ابْتِغَآءَ

و آنچہ خرچ کردید از پس مال نفع برائے ذات شما است — و لائق نیست کہ خرچ کنید مگر برائے طلب

وَجْهِ اللّٰهِ ۗ وَمَا تُنْفِقُوْا مِنْ خَيْرٍ يُّوَفَّ اِلَيْكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تُظْلَمُوْنَ ﴿٢٧٢﴾

روئے خدا — و آنچہ خرچ کردید از مال بتمام رسانیدہ شود بسوئے شما یعنی ثواب او و شما ستم کردہ نخواہید شد

لِلْفُقَرَآءِ الَّذِيْنَ اُحْصِرُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَا يَسْتَطِيْعُوْنَ

خیرات برائے آں فقیرانست کہ بند کردہ شدند — در راہ خدا ف٢ — نمی توانند سفر کردن

ضَرْبًا فِي الْاَرْضِ ؗ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ اَغْنِيَآءَ مِنَ التَّعَفُّفِ ۚ

در زمین — تونگر می پندارد و ایشاں را ناداں — بسبب طمع نہ کردن

تَعْرِفُهُمْ بِسِيْمٰهُمْ ۚ لَا يَسْئَلُوْنَ النَّاسَ اِلْحَافًا ۗ وَمَا تُنْفِقُوْا

تو می شناسی ایشاں را بقیافہ ایشاں — سوال نمی کنند از مرداں بالحاح — و آنچہ خرچ کنید

ع ٣٧ ٥ مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِيْمٌ ﴿٢٧٣﴾ ع اَلَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ

از مال — پس ہر آئینہ خدا بآں دانا است — کسانیکہ خرچ می کنند اموال خویش

بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ

شب و روز — پنہاں و آشکارا — پس ایشاں راست مزد ایشاں نزدیک

ربع حزب وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٢٧٤﴾ اَلَّذِيْنَ يَاْكُلُوْنَ الرِّبٰوا

پروردگار ایشاں و نیست ترس بر ایشاں و نہ ایشاں اندوہگین شوند — کسانیکہ میخورند — سود را

لَا يَقُوْمُوْنَ اِلَّا كَمَا يَقُوْمُ الَّذِيْ يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطٰنُ مِنَ

برنہ خیزند یعنی از گور مگر چنانکہ بر می خیزد — کسے کہ دیوانہ ساخت او را شیطان بسبب آسیب

ف١ یعنی ایصال مطلوب الی اللہ ١٢

ف٢ یعنی بسبب اشتغال بجہاد کسب کردن نمی توانند واللہ اعلم ١٢

وقف لازم

الْمَسِّ ؕ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوْٓا اِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبٰوا ۘ وَاَحَلَّ

رسانیدن این بسبب آنست که سود خواران گفتند جز این نیست که سوداگری مانند سود است وحالانکه حلال

اللّٰهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا ؕ فَمَنْ جَآءَهٗ مَوْعِظَةٌ مِّنْ رَّبِّهٖ

کرده است خدا سوداگری وحرام ساخته سود را　پس کسیکه آمد بوے پند　ازجانب پروردگار او

فَانْتَهٰى فَلَهٗ مَا سَلَفَ ؕ وَاَمْرُهٗٓ اِلَى اللّٰهِ ؕ وَمَنْ عَادَ فَاُولٰٓئِكَ

پس باز ماند ازین کار پس او راست آنچه گذشت وکار او مفوض است بخدا وهرکه بازگشت بسود خواری

اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۲۷۵﴾ يَمْحَقُ اللّٰهُ الرِّبٰوا وَيُرْبِي

ف۱ پس آن گروه باشندگان دوزخ اند ایشان درانجا جاوید اند　نابود می سازد　خدا برکت سود را وافزون

الصَّدَقٰتِ ؕ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ اَثِيْمٍ ﴿۲۷۶﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

می سازد برکت خیرات را وخدا دوست ندارد　هر ناسپاس گنهگار را　هرآئینه کسانیکه ایمان

وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ لَهُمْ

آورده اند وکردند کارهائے شائسته　وبرپا داشتند نماز را　ودادند زکوٰة را مرایشان راست

اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿۲۷۷﴾

مزد ایشان نزدیک پروردگار ایشان　ونیست ترس برایشان　ونه ایشان اندوهگین شوند

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَذَرُوْا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبٰوٓا اِنْ

اے کسانیکه ایمان آوردید　حذر کنید از خدا وترک کنید آنچه مانده است　ازسود　اگر

كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿۲۷۸﴾ فَاِنْ لَّمْ تَفْعَلُوْا فَاْذَنُوْا بِحَرْبٍ مِّنَ اللّٰهِ

هستید از اهل ایمان　پس اگر نه کردید　پس خبردار باشید به جنگے　از طرف خدا

وَرَسُوْلِهٖ ۚ وَاِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوْسُ اَمْوَالِكُمْ ۚ لَا تَظْلِمُوْنَ

ورسول او　واگر توبه کردید　پس شمارا است اصل مالهائے شما　نه شما ستم کنید

وَلَا تُظْلَمُوْنَ ﴿۲۷۹﴾ وَاِنْ كَانَ ذُوْ عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ اِلٰى مَيْسَرَةٍ ؕ

ونه برشما ستم کرده شود　واگر باشد　مفلسے　پس لازم است مهلت دادن تا توانگری

وَاَنْ تَصَدَّقُوْا خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿۲۸۰﴾ وَاتَّقُوْا يَوْمًا

وآنکه خیرات کنید بهتر است شمارا　اگر هستید داننده　وحذر کنید ازان روز

ف۱ یعنی سودی که قبل آیت تحریم گرفته بازگردانیدنش لازم نیست والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی بعد از تحریم ۱۲

تُرْجَعُوْنَ فِيْهِ اِلَى اللّٰهِ قف ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَ
که بازگردانیده شوید دراں بسوئے خدا پس تمام داده شود هر شخصے را آنچه عمل کرده است و

هُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ﴿٢٨١﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ ع ٣٨ ٨ ٦
ایشاں ستم کرده نه شوند اے مومناں اگر معامله کنید بایکدیگر به وام دادن

اِلٰۤى اَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوْهُ ط وَلْيَكْتُبْ بَّيْنَكُمْ كَاتِبٌۢ بِالْعَدْلِ ص
تا میعاد مقرر پس بنویسید آں را و باید که بنویسد میان شما نویسنده بانصاف

وَلَا يَاْبَ كَاتِبٌ اَنْ يَّكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللّٰهُ فَلْيَكْتُبْ ج وَلْيُمْلِلِ
و سر باز نزند نویسنده ازانکه نویسد چنانچه آموخته است او را خدا پس باید که وے بنویسد و انشا

الَّذِىْ عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهٗ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا ط
کند آنکه وام بذمه وے است و باید که بترسد از خدا پروردگار خود نقصان نکند ازاں وام چیزے را

فَاِنْ كَانَ الَّذِىْ عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيْهًا اَوْ ضَعِيْفًا اَوْ لَا يَسْتَطِيْعُ
پس اگر باشد کسیکه وام بذمه وے است بے خرد یا ناتواں یا نمی تواند انشا کردن

اَنْ يُّمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهٗ بِالْعَدْلِ ط وَاسْتَشْهِدُوْا
پس باید که انشا کند کارگزار او بانصاف و گواه گیرد

شَهِيْدَيْنِ مِنْ رِّجَالِكُمْ ج فَاِنْ لَّمْ يَكُوْنَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ
دو شاهد را از مردمان خویش ف۱ پس اگر نه باشند دو مرد پس یک مرد

وَّامْرَاَتٰنِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَآءِ اَنْ تَضِلَّ اِحْدٰىهُمَا
و دو زن کفایت است از کسانیکه رضامند باشید از گواهاں ف۲ تا اگر فراموش کند یک زن

فَتُذَكِّرَ اِحْدٰىهُمَا الْاُخْرٰى ط وَلَا يَاْبَ الشُّهَدَآءُ اِذَا مَا دُعُوْا ط
یاد دهاند یکے دیگر را و باید که سر باز نزنند گواهاں انگاه که طلبیده شوند

وَلَا تَسْـَٔمُوْۤا اَنْ تَكْتُبُوْهُ صَغِيْرًا اَوْ كَبِيْرًا اِلٰۤى اَجَلِهٖ ط ذٰلِكُمْ
و مانده مشوید ازانکه نویسید حق را اندک باشد یا بسیار تا میعاد وے این بانصاف تر

اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ وَاَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَاَدْنٰۤى اَلَّا تَرْتَابُوْۤا اِلَّاۤ
است نزدیک خدا و درست تر برائے گواهی و قریب تر ازانکه در شک نشوید مگر

ف۱ یعنی از مسلمانان ۱۲

ف۲ یعنی از مسلمانان امین متقی ۱۲

اَنۡ تَكُوۡنَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيۡرُوۡنَهَا بَيۡنَكُمۡ فَلَيۡسَ عَلَيۡكُمۡ

وقتیکہ باشد آں معاملہ سوداگری دست بدست کہ دستگرداں می کنید آں را میان خویش پس نیست بر شما

جُنَاحٌ اَلَّا تَكۡتُبُوۡهَا ؕ وَاَشۡهِدُوۡۤا اِذَا تَبَايَعۡتُمۡ ۖ وَلَا يُضَآرَّ

گناہ درانکہ نہ نویسید آں را وگواہ گیرید ہرگاہ کہ خرید و فروخت کنید و باید کہ رنج دادہ

كَاتِبٌ وَّلَا شَهِيۡدٌ ۚ وَاِنۡ تَفۡعَلُوۡا فَاِنَّهٗ فُسُوۡقٌۢ بِكُمۡ ؕ وَاتَّقُوا

نشود نویسندہ و نہ گواہ واگر بکنید ایں کار پس ہر آئینہ ایں گناہ است شمارا و بترسید از

اللّٰهَ ؕ وَيُعَلِّمُكُمُ اللّٰهُ ؕ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَىۡءٍ عَلِيۡمٌ ﴿۲۸۲﴾ وَاِنۡ كُنۡتُمۡ

خدا و می آموزد شمارا خدا و خدا بہر چیز داناست و اگر مسافر باشید

عَلٰى سَفَرٍ وَّلَمۡ تَجِدُوۡا كَاتِبًا فَرِهٰنٌ مَّقۡبُوۡضَةٌ ؕ فَاِنۡ اَمِنَ

و نیابید نویسندہ را پس لازم است گرو بدست آوردہ شدہ پس اگر امین داند

بَعۡضُكُمۡ بَعۡضًا فَلۡيُؤَدِّ الَّذِى اؤۡتُمِنَ اَمَانَتَهٗ وَلۡيَتَّقِ اللّٰهَ

گروہے از شما گروہے را پس باید کہ ادا کند آں کس کہ امین دانستہ شد امانت خود را و باید کہ بترسد از خدا

رَبَّهٗ ؕ وَلَا تَكۡتُمُوا الشَّهَادَةَ ؕ وَمَنۡ يَّكۡتُمۡهَا فَاِنَّهٗۤ اٰثِمٌ قَلۡبُهٗ ؕ

پروردگار خود و پنہاں نکنید گواہی را و ہر کہ پنہاں کند آں را پس ہر آئینہ گناہگار است دل او

وَاللّٰهُ بِمَا تَعۡمَلُوۡنَ عَلِيۡمٌ ﴿۲۸۳﴾ ع لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى ٣٩ ع ٧

و خدا باآنچہ می کنید آگاہ است خدا راست آنچہ در آسمان ہاست و آنچہ در

الۡاَرۡضِ ؕ وَاِنۡ تُبۡدُوۡا مَا فِىۡۤ اَنۡفُسِكُمۡ اَوۡ تُخۡفُوۡهُ يُحَاسِبۡكُمۡ بِهِ

زمین است و اگر آشکارا کنید آنچہ در دل شما است ف یا پنہاں دارید آنرا البتہ حساب آں

اللّٰهُ ؕ فَيَغۡفِرُ لِمَنۡ يَّشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنۡ يَّشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى

بگیرد از شما خدا پس بیامرزد کسے را کہ خواہد و عذاب کند کسے را کہ خواہد و خدا برہمہ

كُلِّ شَىۡءٍ قَدِيۡرٌ ﴿۲۸۴﴾ اٰمَنَ الرَّسُوۡلُ بِمَاۤ اُنۡزِلَ اِلَيۡهِ مِنۡ رَّبِّهٖ

چیز تواناست باور داشت پیغامبر آنچہ فرود آوردہ شد بسوئے او از

وَالۡمُؤۡمِنُوۡنَ ؕ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ ۚ قف

پروردگار او و مومناں نیز ہمہ ایمان آوردند بخدا و فرشتگان او و کتاب ہائے او و پیغامبران او

ف یعنی از قسم نفاق و اخلاق و حسد و نصیحت و مثل آن نہ از قسم حدیث نفس واللہ اعلم ١٢

لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهٖ قف وَقَالُوْا سَمِعْنَا وَ اَطَعْنَا

گفتند فرق نمی کنیم میان ہیچ کسے از پیغامبران او ف۱ وگفتند شنودیم وفرمانبرداری کردیم

غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَ اِلَيْكَ الْمَصِيْرُ ﴿۲۸۵﴾ لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا

میخواہیم آمرزش تو اے پروردگار ما وبسوئے تست بازگشت خدا واجب نمی کند بر ہیچ کس الا مقدار

وُسْعَهَا ط لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ ط رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ

طاقت او مر او راست آنچه عمل کرد بروے باشد آنچه گناه کرد گفتند اے پروردگار ما بعقوبت

اِنْ نَّسِيْنَآ اَوْ اَخْطَاْنَا ج رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَآ اِصْرًا كَمَا

مگیر مارا اگر فراموش کنیم یا خطا کنیم اے پروردگار ما ومنه بر سر ما بار گراں چنانکه نهادی

حَمَلْتَهٗ عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِنَا ج رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ

آنرا برکسانیکه پیش از ما بودند اے پروردگار ما ومنه بر سر ما آنچه برداشت آں

لَنَا بِهٖ ج وَاعْفُ عَنَّا وقفة وَاغْفِرْ لَنَا وقفة وَارْحَمْنَا وقفة اَنْتَ مَوْلٰىنَا فَانْصُرْنَا

نیست مارا ودرگزار از ما وبیامرز مارا وببخشائے بر ما توئی خداوند ما پس غلبه ده

ف۱ یعنی بعض را معتقد وبعض را منکر نمی باشیم ۱۲

ع ۴۰ ۳ ۸

عَلَى الْقَوْمِ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۲۸۶﴾ ع

مارا بر گروه کافراں

سُوْرَةُ اٰلِ عِمْرٰنَ مَدَنِيَّةٌ وَّهِيَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ مِائَتَا اٰيَةٍ وَّعِشْرُوْنَ رُكُوْعًا

سوره آل عمران در مدینه نازل شده وآں بنام خدائے بخشاینده مهربان دوصد آیت وبیست رکوع است

الٓمّٓ ﴿۱﴾ ج اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لا الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ ﴿۲﴾ ط نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتٰبَ

خدا نیست ہیچ معبود مگر او زنده تدبیر عالم کننده است فرود آورد بر تو کتاب را

بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَاَنْزَلَ التَّوْرٰىةَ وَالْاِنْجِيْلَ ﴿۳﴾ لا

براستی باور دارنده آنچه پیش دست وے است وفرود آورد توریت وانجیل را

مِنْ قَبْلُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَاَنْزَلَ الْفُرْقَانَ ط اِنَّ الَّذِيْنَ

پیش ازیں برائے راه نمودن بمردماں وفرود آورد معجزه را ہر آئینه کسانیکه

كَفَرُوْا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌ ط وَاللّٰهُ عَزِيْزٌ ذُو

کافر شدند بآیات خدا ایشانراست عذاب سخت وخدا غالب صاحب

انْتِقَامٍ ﴿٤﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا

انتقام است ہر آئینہ خدا پوشیدہ نمی شود بروے چیزے در زمین و نہ

فِي السَّمَاءِ ﴿٥﴾ هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ

در آسمان اوآنست کہ صورت می بندد شمارا در رحم چنانچہ خواہد

لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦﴾ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ

نیست ہیچ معبود بجز او غالب استوار کار است اوآنست کہ فرود آورد برتو کتاب

مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ

بعضے ازاں آیت ہائے واضح است آنجملہ اصل کتاب است و بعضے دیگر محتمل معانی باہم مشتبہ

فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ

پس اما کسانیکہ در دل ایشاں کجی است پیروی می کنند آنرا کہ مانند یکدیگر شد ازاں

ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا

کتاب برائے طلب فتنہ و برائے طلب مراد آں و نمیداند مراد آں مگر

اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ

خدا و ثابت قدماں در علم می گویند ایمان آوردیم بایں متشابہ ایں ہمہ از نزدیک

رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٧﴾ رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ

پروردگار ماست و پند پذیر نمی شوند مگر خداوندان خرد می گویند اے پروردگار ما کج مکن دلہائے

إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٨﴾

مارا بعد ازانکہ راہ نمودی مارا و عطا کن برائے ما از نزد خود نعمت ہر آئینہ توئی عطا کنندہ

رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ

اے پروردگار ما ہر آئینہ تو جمع کنندۂ مردمانی در آں روز کہ ہیچ شک نیست درآں ہر آئینہ خدا خلاف

الْمِيعَادَ ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَ

نمیکند وعدہ را ہر آئینہ آنانکہ کافر شدند دفع نکند از ایشاں اموال ایشاں و نہ

لَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَٰئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ ﴿١٠﴾

اولاد ایشاں از عذاب خدائے تعالےٰ چیزے را و ایشانند آتش انگیز دوزخ

وقف النبی صلی اللہ علیہ وسلم

وقف لازم

وقف منزل

ع

كَدَأْبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ ۙ وَالَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ ؕ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا ۚ

حال ایشاں مانند حال کساں فرعون است و آنانکہ پیش از ایشاں بودند دروغ داشتند آیاتِ ما را

فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوْبِهِمْ ؕ وَاللّٰهُ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿۱۱﴾ قُلْ

پس گرفت ایشانرا خدا بسبب گناہان ایشاں وخدا سخت عقوبت است بگو

لِّلَّذِيْنَ كَفَرُوْا سَتُغْلَبُوْنَ وَتُحْشَرُوْنَ اِلٰى جَهَنَّمَ ؕ وَبِئْسَ

کافراں راکہ مغلوب خواہید شد وبرانگیختہ خواہید شد بسوئے دوزخ وبد جائگاہ

الْمِهَادُ ﴿۱۲﴾ قَدْ كَانَ لَكُمْ اٰيَةٌ فِىْ فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا ؕ فِئَةٌ تُقَاتِلُ

است او تحقیق ہست شمارا نشانہ دراں دو قوم کہ بہم آمدند ف یک گروہ جنگ میکرد

فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَاُخْرٰى كَافِرَةٌ يَّرَوْنَهُمْ مِّثْلَيْهِمْ رَاْىَ الْعَيْنِ ؕ

در راہِ خدا وگروہ دیگر کافر بودند می دیدند مسلماناں آں کافراں را دو برابر خویش

ف یعنی روز بدر واللہ اعلم ۱۲

وَاللّٰهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهٖ مَنْ يَّشَآءُ ؕ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّاُولِى

دیدن بچشم وخدا قوت میدہد بہ نصرت خود ہر کرا خواہد ہر آئینہ دریں واقعہ پندے ہست خداوندان

الْاَبْصَارِ ﴿۱۳﴾ زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوٰتِ مِنَ النِّسَآءِ وَالْبَنِيْنَ

چشمہا را آراستہ کردہ شدہ است برائے مردماں دوستی آرزوہائے نفس از زناں وفرزنداں

وَالْقَنَاطِيْرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ

وخزانہ ہا جمع ساختہ از زر وسیم واسپان نشانمند ساختہ

وَالْاَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ؕ ذٰلِكَ مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَاللّٰهُ عِنْدَهٗ

وچہار پایاں وزراعت این ست بہرہ زندگانی دنیا وخدا نزدیک اوست

حُسْنُ الْمَاٰبِ ﴿۱۴﴾ قُلْ اَؤُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ مِّنْ ذٰلِكُمْ ؕ لِلَّذِيْنَ اتَّقَوْا

بازگشت نیک بگو اے محمد آیا خبر دہم شمارا بآنچہ بہترین است ازیں مرمتقیاں را

عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنّٰتٌ تَجْرِىْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا وَ

باشد نزدیک پروردگار ایشاں بوستانہا می رود از زیرآں جویہا جاوید باشندگاں دراں و

اَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَّرِضْوَانٌ مِّنَ اللّٰهِ ؕ وَاللّٰهُ بَصِيْرٌۢ بِالْعِبَادِ ﴿۱۵﴾ ۚ

باشند زنانِ پاکیزہ وباشد خوشنودی از خدا وخدا بیناست بہ بندگاں

اَلَّذِيْنَ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَآ اِنَّنَآ اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا وَقِنَا عَذَابَ

آنانکہ می گویند اے پروردگار ما ہرآئینہ ما ایمان آوردیم پس بیامرز مارا گناہان ما ونگاہدار مارا از

النَّارِ ﴿۱۶﴾ اَلصّٰبِرِيْنَ وَالصّٰدِقِيْنَ وَالْقٰنِتِيْنَ وَالْمُنْفِقِيْنَ وَ

عذاب آتش شکیب کنندگاں وراست گویندگاں وفرمانبردارندگاں وخرچ کنندگاں و

الْمُسْتَغْفِرِيْنَ بِالْاَسْحَارِ ﴿۱۷﴾ شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهٗ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ

آمرزش خواہندگاں دراوقات سحر ف۱ گواہی داد خدا ف۲ آنکہ نیست ہیچ معبود مگر او

وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَاُولُوا الْعِلْمِ قَآئِمًا بِالْقِسْطِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِيْزُ

وگواہی دادند فرشتگان وخداوندان دانش دراں حال کہ خدا تدبیر کنندہ عالم ست بعدل نیست ہیچ معبود

الْحَكِيْمُ ﴿۱۸﴾ اِنَّ الدِّيْنَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِيْنَ

مگر او غالب استوار کار است ہرآئینہ دین معتبر نزدیک خدا اسلام است واختلاف نکردند یعنے در قبول اسلام

اُوْتُوا الْكِتٰبَ اِلَّا مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ

اہل کتاب مگر بعد ازانکہ آمد بایشاں دانش ف۳ از روئے حسد درمیان خویش

وَمَنْ يَّكْفُرْ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ سَرِيْعُ الْحِسَابِ ﴿۱۹﴾ فَاِنْ

وہرکہ کافر باشد بآیت ہائے خدا پس ہرآئینہ خدا زود کنندہ حساب است پس

حَآجُّوْكَ فَقُلْ اَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلّٰهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ ؕ وَقُلْ

اگر مکابرہ کنند باتو یا محمد پس بگو منقاد ساختم روئے خود را برائے خدا وہرکہ پیروی من کرد نیز منقاد ساخت

لِّلَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ وَالْاُمِّيّٖنَ ءَاَسْلَمْتُمْ ؕ فَاِنْ اَسْلَمُوْا فَقَدِ

وبگو باہل کتاب وبناخوانندگاں آیا اسلام آوردید پس اگر اسلام آوردند

اهْتَدَوْا ۚ وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلٰغُ ؕ وَاللّٰهُ بَصِيْرٌۢ بِالْعِبَادِ ﴿۲۰﴾ ع

بتحقیق راہ یافتند واگر روئے گردانیدند پس جز ایں نیست کہ لازم برتو پیغام رسانیدن است وخدا بیناست

اِنَّ الَّذِيْنَ يَكْفُرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُوْنَ النَّبِيّٖنَ بِغَيْرِ حَقٍّ

ببندگاں ہرآئینہ کسانیکہ کافر شدند بآیتہائے خدا ومی کشند پیغامبراں را بناحق

وَّيَقْتُلُوْنَ الَّذِيْنَ يَاْمُرُوْنَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ

ومی کشند آناں را کہ بعدل می فرمایند از مردماں پس خبردہ ایشاں را

ف۱ مترجم گوید ازینجا خدائے تعالیٰ شروع می فرماید در مناظرہ اہل کتابین ودر رد شبہات ایشاں وتعداد تحریفات ایشاں واین قصہ ممتد است تا قولہ واذ غدوت من اہلک ۱۲

ف۲ یعنی آشکار ساخت ۱۲

ف۳ یعنی حقیقت حال دانستند ۱۲

بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ﴿٢١﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا

بعذاب درد دہندہ این گروہ آنند کہ نابود شد عمل ہائے ایشاں در دنیا

وَالْاٰخِرَةِ ۫ وَمَا لَهُمْ مِّنْ نّٰصِرِيْنَ ﴿٢٢﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ اُوْتُوْا

و آخرت ونیست ایشاں را یاری دہندہ آیا ندیدی بسوئے آنانکہ دادہ شدند

نَصِيْبًا مِّنَ الْكِتٰبِ يُدْعَوْنَ اِلٰى كِتٰبِ اللّٰهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ

یک پارہ از علم کتاب خواندہ می شوند بسوئے کتاب خدا تا حکم کند میان ایشاں

يَتَوَلّٰى فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ وَهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿٢٣﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوْا لَنْ

پس رو می گرداند گروہے از ایشاں اعراض کناں این بسبب آنست کہ ایشاں گفتند

تَمَسَّنَا النَّارُ اِلَّآ اَيَّامًا مَّعْدُوْدٰتٍ ۪ وَّغَرَّهُمْ فِيْ دِيْنِهِمْ مَّا كَانُوْا

ہرگز نرسد بما آتش دوزخ مگر روزے چند شمردہ شدہ و فریفت ایشاں را در دین ایشاں آنچہ

يَفْتَرُوْنَ ﴿٢٤﴾ فَكَيْفَ اِذَا جَمَعْنٰهُمْ لِيَوْمٍ لَّا رَيْبَ فِيْهِ ۣ وَوُفِّيَتْ

افترا می کردند پس چگونہ بود حال وقتیکہ جمع کنیم ایشاں را در روزے کہ ہیچ شک نیست دراں

كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ﴿٢٥﴾ قُلِ اللّٰهُمَّ مٰلِكَ

و تمام دادہ شود ہر شخصے را جزاء آنچہ عمل کرد و ایشاں ستم کردہ نشوند بگو بار خدایا اے خداوند

الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَآءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَآءُ ۫ وَ

بادشاہی میدہی بادشاہی ہر کرا خواہی و باز می گیری بادشاہی از ہر کہ خواہی و

تُعِزُّ مَنْ تَشَآءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَآءُ ؕ بِيَدِكَ الْخَيْرُ ؕ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ

ارجمند می سازی ہر کرا خواہی و خوار می سازی ہر کرا خواہی بدست تست نیکی ہر آئینہ تو بر ہمہ

شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٢٦﴾ تُوْلِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُوْلِجُ النَّهَارَ فِي الَّيْلِ ۫

چیز توانائی در می آری شب را در روز و در می آری روز را در شب

وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ ۫ وَتَرْزُقُ مَنْ

و بیروں می آری زندہ را از مردہ و روزی میدہی ہر کرا

تَشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٧﴾ لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُوْنَ الْكٰفِرِيْنَ اَوْلِيَآءَ

می خواہی بے شمار ف باید کہ دوست نگیرند مسلمانان کافراں را بجز

ف مترجم گوید کہ در امر این دعا بشارت است بمغلوب شدن کافراں۔

مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ ۚ وَمَنْ يَّفْعَلْ ذٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللّٰهِ فِيْ

اہل ایمان وہرکہ این کند پس نیست در چیزے از آن خدا او مگر

شَيْءٍ اِلَّآ اَنْ تَتَّقُوْا مِنْهُمْ تُقٰىةً ۭ وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهٗ ۭ وَ

آنکہ دفع شر ایشان کنید بنوعے از حذر کردن ومیترساند شمارا خدا از خود و

اِلَى اللّٰهِ الْمَصِيْرُ ۝٢٨ قُلْ اِنْ تُخْفُوْا مَا فِيْ صُدُوْرِكُمْ اَوْ تُبْدُوْهُ

بسوئے خدا بازگشت است بگو اگر پنہان کنید آنچہ در سینہ ہائے شماست یا آشکارا

يَعْلَمْهُ اللّٰهُ ۭ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۭ وَاللّٰهُ عَلٰي

کنیدش می داند آن را خدا ومیداند آنچہ در آسمان ہاست وآنچہ در زمین است وخدا

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ۝٢٩ يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ

برہمہ چیز تواناست آن روزیکہ حاضر یابد ہرکس آنچہ عمل کردہ است از

مُّحْضَرًا ۚ وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوْءٍ ۚ تَوَدُّ لَوْ اَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهٗ اَمَدًا

نیکی وآنچہ کردہ است از بدی دوست دارد کہ کاش بودے درمیان مے ودرمیان آن بدی

بَعِيْدًا ۭ وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهٗ ۭ وَاللّٰهُ رَءُوْفٌۢ بِالْعِبَادِ ۝٣٠ قُلْ

مسافتے دور ومی ترساند شمارا خدا از خود وخدا بسیار مہربان است بر بندگان اے محمد بگو

اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوْبَكُمْ ۭ

اگر دوست می دارید خدا را پس پیروی من کنید تا دوست دارد شما را خدا وبیامرزد شما را گناہان

وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ۝٣١ قُلْ اَطِيْعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ ۚ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ

شما وخدا آمرزندہ مہربان است بگو فرمان برید خدا را وپیغامبر را پس اگر روگردانند

اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكٰفِرِيْنَ ۝٣٢ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰٓي اٰدَمَ وَنُوْحًا وَّاٰلَ

پس ہر آئینہ خدا دوست ندارد کافران را ف۲ ہر آئینہ خدا برگزید آدم را ونوح را وکسان

اِبْرٰهِيْمَ وَاٰلَ عِمْرٰنَ عَلَي الْعٰلَمِيْنَ ۝٣٣ ذُرِّيَّةًۢ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ ۭ

ابراہیم را وکسان عمران را برعالمہا درحالتیکہ این جماعہ نسلے بودند بعضے آل پیدا

وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ۝٣٤ اِذْ قَالَتِ امْرَاَتُ عِمْرٰنَ رَبِّ اِنِّىْ نَذَرْتُ

شدہ از بعضے وخدا شنوا دانا است آنگاہ کہ گفت زن عمران اے پروردگار من ہر آئینہ من نیاز تو

ف۱ یعنی در عہد خدا نیست ۱۲

ف۲ مترجم گوید کہ نصارٰی با حضرت پیغامبر صلعم در باب عیسٰی علیہ السلام گفتگو کردند حق سبحانہ این آیات نازل ساخت بعد از نزول این آیتہا نصارٰی را بمباہلہ دعوت کردند ہمہ عاجز شدہ جزیہ قبول نمودند ۱۲

مع ۳ ع ۱۱

لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي ۚ إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٥﴾
کردم آنچه در شکم من است آزاد کرده ف۱ پس قبول کن از من هر آئینه توئی شنوا دانا است

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ ؕ وَاللَّهُ أَعْلَمُ
پس چوں بزاد دخترا گفت اے پروردگار من هر آئینه زادم این دخترا و خدا دانا ست

بِمَا وَضَعَتْ ؕ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ ۚ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَ
با آنچه وے بزاد گفت آں زن و نیست فرزند مانند دختر ف۲ و هر آئینه نام کردم آنرا مریم و

إِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٣٦﴾ فَتَقَبَّلَهَا
هر آئینه من در پناه تو می کنم اورا و نسل اورا از شیطان ملعون پس قبول کرد

رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا ۙ وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا ؕ
مریم را پروردگار او به قبول نیک و بالیده ساخت اورا بالیدن نیک و خبر گیر ساخت برائے زکریا را

كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ ۙ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا ۚ قَالَ
هرگاه داخل شدے زکریا بر مریم در مسجدے یافتے نزدیک او روزی را ف۳ گفت

يَا مَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَا ؕ قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ؕ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ
اے مریم از کجا ست ترا ایں روزی گفت او از نزدیک خدا است هر آئینه خدا می دهد

مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾ هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ ۚ قَالَ رَبِّ
روزی هر کرا می خواهد بے شمار آں وقت طلب کرد زکریا از پروردگار خود گفت اے پروردگار

هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً ۚ إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾ فَنَادَتْهُ
من عطا کن مرا از نزد خود نسل پاک هر آئینه تو شنوا دعائی پس ندا کردند

الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ ۙ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ
او را فرشتگاں و او ایستاده بود نماز می گزارد در عبادت گاه که خدا بشارت می دهد ترا

بِيَحْيَىٰ مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا
به یحیی باشد باور دارنده فیض خدا ف۴ و سردار و بے رغبت به زناں و پیغامبرے

مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِيَ
از نیکو کاراں گفت اے پروردگار من چگونه پیدا می شود برائے من فرزندے و رسیده

ف۱ یعنی از خدمت والدین معاف داشته ۱۲

ف۲ یعنی دختر خدمت بیت المقدس را نمی شاید ۱۲

ف۳ یعنی میوه زمستان در تابستان و میوه تابستان در زمستان ۱۲

ف۴ یعنی عیسی را باور دارنده ۱۲

الْكِبَرُ وَامْرَاَتِيْ عَاقِرٌ ۗ قَالَ كَذٰلِكَ اللّٰهُ يَفْعَلُ مَا يَشَآءُ ﴿۴۰﴾ قَالَ

است مرا کلاں سالی و زن من نازا ہست   گفت ہمچنیں خدا می کند آنچہ می خواہد   گفت

رَبِّ اجْعَلْ لِّيْٓ اٰيَةً ۗ قَالَ اٰيَتُكَ اَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلٰثَةَ اَيَّامٍ

اے پروردگار من معین کن برائے من نشانۂ ف۱ فرمود کہ نشان تو آنست کہ سخن نہ توانی گفت با مردماں

اِلَّا رَمْزًا ۗ وَاذْكُرْ رَّبَّكَ كَثِيْرًا وَّسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْاِبْكَارِ ﴿۴۱﴾ ع ۱۱/۱۲

سہ روز مگر باشارت و یاد کن پروردگار خود را بسیار   و تسبیح بگو بہ شام و صباح

وَاِذْ قَالَتِ الْمَلٰٓئِكَةُ يٰمَرْيَمُ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰىكِ وَطَهَّرَكِ

و آنگاہ کہ گفتند   فرشتگاں اے مریم   ہر آئینہ خدا   برگزید ترا   و پاک ساخت ترا

وَاصْطَفٰىكِ عَلٰى نِسَآءِ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۴۲﴾ يٰمَرْيَمُ اقْنُتِيْ لِرَبِّكِ وَ

و برگزید ترا   بر زناں   عالمہا   اے مریم فرمانبرداری کن پروردگار خود را

اسْجُدِيْ وَارْكَعِيْ مَعَ الرّٰكِعِيْنَ ﴿۴۳﴾ ذٰلِكَ مِنْ اَنْۢبَآءِ الْغَيْبِ

و سجدہ کن   و نماز کن   با نماز کنندگاں   اے محمد ایں از خبرہائے غیب است وحی

نُوْحِيْهِ اِلَيْكَ ۗ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ يُلْقُوْنَ اَقْلَامَهُمْ اَيُّهُمْ

کردیم آنرا بسوئے تو و تو نبودی نزدیک آں قوم چوں می انداختند قلمہائے خویش را ف۲ تا کدام کس از

يَكْفُلُ مَرْيَمَ ۪ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ يَخْتَصِمُوْنَ ﴿۴۴﴾ اِذْ قَالَتِ

ایشاں خبرگیر مریم شود و نبودی نزدیک ایشاں   آنگاہ کہ باہم گفتگو می کردند   آنگاہ کہ گفتند

الْمَلٰٓئِكَةُ يٰمَرْيَمُ اِنَّ اللّٰهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِّنْهُ ۖ اسْمُهُ الْمَسِيْحُ

فرشتگاں   اے مریم   ہر آئینہ خدا بشارت می دہد ترا بہ فیضے از جانب خود کہ نام او مسیح است

عِيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيْهًا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِيْنَ ﴿۴۵﴾

عیسیٰ پسر مریم است   با آبرو در دنیا   و آخرت   و از نزدیک کردگان حضرت عزت

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَّمِنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿۴۶﴾ قَالَتْ رَبِّ

و سخن گوید بہ مردماں   در گہوارہ و وقت معمری   و باشد از شائستگاں   گفت اے پروردگار

اَنّٰى يَكُوْنُ لِيْ وَلَدٌ وَّلَمْ يَمْسَسْنِيْ بَشَرٌ ۗ قَالَ كَذٰلِكِ اللّٰهُ

من چگونہ شود   مرا فرزند و دست نرسانیدہ است بمن ہیچ آدمی   فرمود ہمچنیں   خدا

ف۱ یعنی نشان حمل آں فرزند ۱۲

ف۲ یعنی قرعہ مے انداختند ۱۲

يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ؕ اِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُوْلُ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴿۴۷﴾

پیدا می کند ہر چہ می خواہد چوں سرانجام می کند کارے پس جزایں نیست کہ میگوید اورا کہ بشو پس میشود

وَيُعَلِّمُهُ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰىةَ وَالْاِنْجِيْلَ ۚ ﴿۴۸﴾ وَرَسُوْلًا

و بشارت داد کہ آموزد او را خدا کتاب و دانش و توریت و انجیل و گرداند اورا

اِلٰى بَنِىْٓ اِسْرَآءِيْلَ ۙ اَنِّىْ قَدْ جِئْتُكُمْ بِاٰيَةٍ مِّنْ رَّبِّكُمْ ۙۚ اَنِّىْٓ

پیغامبرے بسوئے بنی اسرائیل باین دعوی کہ آوردہ ام پیش شما نشانہ از پروردگار شما تا آنکہ

اَخْلُقُ لَكُمْ مِّنَ الطِّيْنِ كَهَيْـَٔةِ الطَّيْرِ فَاَنْفُخُ فِيْهِ فَيَكُوْنُ

من می سازم برائے شما از گل مانند شکل پرندہ پس دم می زنم دراں پس باشد

طَيْرًا بِاِذْنِ اللّٰهِ ۚ وَاُبْرِئُ الْاَكْمَهَ وَالْاَبْرَصَ وَاُحْىِ الْمَوْتٰى

پرند بہ حکم خدا و بہ می کنم کور مادر زاد را و برص دار را و زندہ می سازم مردگان

بِاِذْنِ اللّٰهِ ۚ وَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَاْكُلُوْنَ وَمَا تَدَّخِرُوْنَ ۙ فِىْ بُيُوْتِكُمْ ؕ

را بہ حکم خدا و خبر می دہم شما را بآنچہ میخورید و آنچہ ذخیرہ می نہید در خانہائے خود

اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ۚ ﴿۴۹﴾ وَمُصَدِّقًا لِّمَا

ہر آئینہ درایں کار نشانہ است شما را اگر باور دارندگانید و آمدہ ام باور دارندہ

بَيْنَ يَدَىَّ مِنَ التَّوْرٰىةِ وَلِاُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِىْ حُرِّمَ

آنچہ پیش دست من است از توریت و آمدہ ام تا حلال گردانم برائے شما بعض آنچہ حرام شدہ بود

عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِاٰيَةٍ مِّنْ رَّبِّكُمْ ۟ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوْنِ ﴿۵۰﴾

بر شما و آوردم نزدیک شما نشانہ از پروردگار شما پس بترسید از خدا و فرمان من برید

اِنَّ اللّٰهَ رَبِّىْ وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوْهُ ؕ هٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيْمٌ ﴿۵۱﴾ فَلَمَّآ

ہر آئینہ خدا پروردگار من و پروردگار شما ست پس پرستش کنید او را این است راہ راست ف۱ پس

اَحَسَّ عِيْسٰى مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ اَنْصَارِىْٓ اِلَى اللّٰهِ ؕ قَالَ

انگاہ کہ دریافت عیسے از قوم خود کفر را گفت کیستند یاری دہندگان من بسوئی خدا گفتند

الْحَوَارِيُّوْنَ نَحْنُ اَنْصَارُ اللّٰهِ ۚ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ ۚ وَاشْهَدْ بِاَنَّا مُسْلِمُوْنَ ﴿۵۲﴾

حواریاں مائیم یاری دہندگاں خدا را ایمان آوردیم بخدا و گواہ باش کہ ما فرمانبرداریم

ف۱ القصہ این بشارت در حق عیسی علیہ السلام متحقق شد و بدین خود دعوت

رَبَّنَآ اٰمَنَّا بِمَآ اَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُوْلَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشّٰهِدِيْنَ ۝ وَ

اے پروردگار ما ایمان آوردیم بآنچه فرود آوردی و پیروی کردیم پیغمبر را پس بنویس ما را با شاہداں ف۱

مَكَرُوْا وَمَكَرَ اللّٰهُ ۭ وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمٰكِرِيْنَ ۝ اِذْ قَالَ اللّٰهُ يٰعِيْسٰٓى اِنِّىْ ع

و بدسگالیدند کافراں و بدسگالید خدا ف۲ و خدا قوی تر است از ہمہ بدسگالاں انگاہ کہ گفت خدا اے عیسیٰ

مُتَوَفِّيْكَ وَرَافِعُكَ اِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَ

ہر آئینہ من بر گیرندۂ توام ف۳ و بردارندۂ توام بسوئے خود و پاک کنندۂ توام از صحبت کسانیکہ کافر شدند

جَاعِلُ الَّذِيْنَ اتَّبَعُوْكَ فَوْقَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ ۚ

وگردانندۂ تابعان توام بالائے کافراں ف۴ تا روز قیامت

ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيْمَا كُنْتُمْ فِيْهِ تَخْتَلِفُوْنَ ۝

باز بسوئے من است بازگشت شما پس داوری می کنم میان شما در آنچہ اختلاف مے کردید اندراں

فَاَمَّا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَاُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيْدًا فِي الدُّنْيَا

اما کافراں پس عذاب کنم ایشاں را بہ عذاب سخت در دنیا

وَالْاٰخِرَةِ ۡ وَمَا لَهُمْ مِّنْ نّٰصِرِيْنَ ۝ وَاَمَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا

و آخرت ونیست ایشاں را یاری دہندہ واما کسانیکہ ایمان آوردند و کردند

الصّٰلِحٰتِ فَيُوَفِّيْهِمْ اُجُوْرَهُمْ ۭ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظّٰلِمِيْنَ ۝

کارہائے شائستہ پس تمام دہد خدا ایشاں را مزد ایشاں وخدا دوست نمی دارد ظالماں را

ذٰلِكَ نَتْلُوْهُ عَلَيْكَ مِنَ الْاٰيٰتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيْمِ ۝ اِنَّ مَثَلَ عِيْسٰى

ایں را می خوانیم یا محمد بر تو کہ آیات و کتاب محکم است ہر آئینہ حال عیسیٰ

عِنْدَ اللّٰهِ كَمَثَلِ اٰدَمَ ۭ خَلَقَهٗ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ ۝

نزدیک خدا مانند حال آدم است آفرید اورا از خاک باز گفت اورا بشو پس شد ف۵

اَلْحَقُّ مِنْ رَّبِّكَ فَلَا تَكُنْ مِّنَ الْمُمْتَرِيْنَ ۝ فَمَنْ حَاۗجَّكَ فِيْهِ

ایں سخن راست است از پروردگار تو پس مباش از شک آرندگاں پس ہر کہ مکابرہ کند با تو

مِنْۢ بَعْدِ مَا جَاۗءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ اَبْنَاۗءَنَا وَاَبْنَاۗءَكُمْ

در باب عیسیٰ بعد ازآنچہ آمد بتو از دانش پس بگو بیائید تا بخوانیم فرزندان خود را و فرزندان شما را

ف۱ یعنی در زمرۂ شہدا کہ کمل است اند واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی بآں کافراں ۱۲

ف۳ یعنی ازیں جہاں ۱۲

ف۴ یعنی غالب بر ایشاں ۱۲

ف۵ یعنی انسان شد ۱۲

وَنِسَآءَنَا وَنِسَآءَكُمْ وَاَنْفُسَنَا وَاَنْفُسَكُمْ ۟ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ
وزنان خودرا وزنان شمارا وذات ہائے خودرا وذات ہائے شمارا پس ہمہ بزاری دعاکنیم پس
لَّعْنَتَ اللّٰهِ عَلَى الْكٰذِبِيْنَ ۝ اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ ۚ وَ
لعنت خدا گوییم بر دروغگویان ہرآئینہ این ست خبر راست و
مَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُ ؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ فَاِنْ تَوَلَّوْا
نیست ہیچ معبود بجز خدا وہرآئینہ خدا غالب استوار کاراست پس اگر روگردانیند
فَاِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌۢ بِالْمُفْسِدِيْنَ ۝ قُلْ يٰۤاَهْلَ الْكِتٰبِ تَعَالَوْا اِلٰى
پس خدا دانا ست به تباہ کاران بگو اے اہل کتاب بیایید بسوئے سخنے
كَلِمَةٍ سَوَآءٍۢ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اَلَّا نَعْبُدَ اِلَّا اللّٰهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهٖ
مسلم میان ما وشما کہ نہ پرستیم بجز خدا وشریک نسازیم باوے
شَيْـًٔا وَّلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا اَرْبَابًا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ ؕ فَاِنْ تَوَلَّوْا
چیزے را وپروردگار نگیرد بعض ازما بعض دیگر را بجز خدا پس اگر روئے
فَقُوْلُوا اشْهَدُوْا بِاَنَّا مُسْلِمُوْنَ ۝ يٰۤاَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تُحَآجُّوْنَ
گردانیدند پس بگویید کہ گواہ باشید ما مسلمانیم اے اہل کتاب چرا مکابرہ می کنید
فِيْۤ اِبْرٰهِيْمَ وَمَاۤ اُنْزِلَتِ التَّوْرٰىةُ وَالْاِنْجِيْلُ اِلَّا مِنْۢ بَعْدِهٖ ؕ
در باب ابراہیم ف وفرود آوردہ نشدہ است توریت وانجیل الابعد ابراہیم
اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ۝ هٰۤاَنْتُمْ هٰۤؤُلَآءِ حَاجَجْتُمْ فِيْمَا لَكُمْ بِهٖ عِلْمٌ فَلِمَ
آیا نمی فہمید آگاہ شوید شما اے قوم مکابرہ کردید درآنچہ شمارا بوئے دانش است پس
تُحَآجُّوْنَ فِيْمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهٖ عِلْمٌ ؕ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ
چرا مکابرہ می کنید درآنچہ شمارا بوئے دانش نیست وخدا می داند وشما نمی دانید ف۲
مَا كَانَ اِبْرٰهِيْمُ يَهُوْدِيًّا وَّلَا نَصْرَانِيًّا وَّلٰكِنْ كَانَ حَنِيْفًا
نہ بود ابراہیم یہود ونہ ترسا ولیکن بود حنیف
مُّسْلِمًا ؕ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ۝ اِنَّ اَوْلَى النَّاسِ بِاِبْرٰهِيْمَ
مسلمان ونہ بود از شرک آرندگان ف۳ ہرآئینہ نزدیک ترین مردم بابراہیم

ع ۶ / ۱۴

ف۱ یعنی بعض گفتند یہودی بود وبعض گفتند نصرانی بود ۱۲

ف۲ یعنی در مسائل منصوصہ در توریت اختلاف کردید تا بغیر منصوصہ چہ رسد ۱۲

ف۳ مترجم گوید حنیف آنرا می گفتند کہ استقبال کعبہ کند وحج گذارد وختنہ نماید واز جنابت غسل کند حاصل آنکہ نام کسے بود کہ بشریعت ابراہیمی متدین باشد ۱۲

لَلَّذِيْنَ اتَّبَعُوْهُ وَهٰذَا النَّبِيُّ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ۭ وَاللّٰهُ وَلِيُّ
آں کساں بودند کہ پیروی او کردند یعنی در زمان اُو و ایں پیغامبر و مومناں و خدا کارساز
الْمُؤْمِنِيْنَ ۞٦٨ وَدَّتْ طَّاۗىِٕفَةٌ مِّنْ اَھْلِ الْكِتٰبِ لَوْ يُضِلُّوْنَكُمْ ۭ
مومناں است آرزو کردند طائفہ از اہل کتاب کہ گمراہ سازند شمارا
وَمَا يُضِلُّوْنَ اِلَّآ اَنْفُسَھُمْ وَمَا يَشْعُرُوْنَ ۞٦٩ يٰٓاَھْلَ الْكِتٰبِ
و گمراہ نمی سازند مگر خویشتن را و آگاہ نیستند اے اہل کتاب
لِمَ تَكْفُرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَاَنْتُمْ تَشْهَدُوْنَ ۞٧٠ يٰٓاَھْلَ الْكِتٰبِ
چرا کافر می شوید بآیتہائے خدا دانستہ اے اہل کتاب
لِمَ تَلْبِسُوْنَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوْنَ الْحَقَّ وَاَنْتُمْ
چرا خلط می کنید حق را بہ باطل و چرا می پوشید حق را
تَعْلَمُوْنَ ۞٧١ ع وَقَالَتْ طَّاۗىِٕفَةٌ مِّنْ اَھْلِ الْكِتٰبِ اٰمِنُوْا بِالَّذِيْٓ ع ٧/١٥
دانستہ و گفتند گروہے از اہل کتاب ف۱ ایمان آرید بآنچہ
اُنْزِلَ عَلَي الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُوْٓا اٰخِرَهٗ
فرود آوردہ شدہ است بر مسلماناں اول روز و انکار کنید آخر آں روز
لَعَلَّھُمْ يَرْجِعُوْنَ ۞٧٢ ښ وَلَا تُؤْمِنُوْٓا اِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِيْنَكُمْ ۭ قُلْ
تا شائد کہ مسلماناں برگردند ف۲ و منقاد مشوید مگر کسے را کہ پیروی دین شما کند بگو
اِنَّ الْهُدٰى هُدَى اللّٰهِ ۙ اَنْ يُّؤْتٰٓى اَحَدٌ مِّثْلَ مَآ اُوْتِيْتُمْ
یا محمد ہر آئینہ ہدایت ہمانست کہ ہدایت خداست گفتند باور مکنید آنکہ دادہ شود ہیچکس مانند آنچہ دادہ
اَوْ يُحَاۗجُّوْكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ ۭ قُلْ اِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللّٰهِ ۚ يُؤْتِيْهِ
شدہ اید شما یا گروہے الزام دہند شمارا نزدیک خدا بگو نعمت بدست خداست می دہد آں را بہر کہ
مَنْ يَّشَاۗءُ ۭ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ۞٧٣ ڙ يَّخْتَصُّ بِرَحْمَتِهٖ مَنْ يَّشَاۗءُ ۭ
خواہد و خدا فراخ نعمت داناست مخصوص می کند بہ بخشائش خود ہر کرا خواہد
وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ۞٧٤ وَمِنْ اَھْلِ الْكِتٰبِ مَنْ اِنْ
و خدا صاحب فضل عظیم است و از اہل کتاب کسے ہست کہ اگر

ف۱ یعنی بایکدیگر ۱۲
ف۲ یعنی در شک افتند ۱۲

تَأْمَنْهُ بِقِنْطَارٍ يُّؤَدِّهٖٓ اِلَيْكَ ۚ وَمِنْهُمْ مَّنْ اِنْ تَأْمَنْهُ بِدِيْنَارٍ
امین داری اُورا بخزانہ بازدہد اورا بتو وازایشاں کسے ہست کہ اگر امین داری اورا بیک
لَّا يُؤَدِّهٖٓ اِلَيْكَ اِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَآئِمًا ۗ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوْا
دینار بازندہد آنرا بتو مگرتا وقتیکہ باشی برسراو ایستادہ واین خیانت بسبب آنست کہ گفتند
لَيْسَ عَلَيْنَا فِى الْاُمِّيّٖنَ سَبِيْلٌ ۚ وَيَقُوْلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ
نیست برما در باب ناخواندگاں ہیچ راہ ف۱ ودروغ می گویند برخدا دانستہ آرے
وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ﴿۷۵﴾ بَلٰى مَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهٖ وَاتَّقٰى فَاِنَّ اللّٰهَ
مؤاخذہ خواہد بود ہرکہ وفاکند بعہد خود وپرہیزگاری کند پس ہرآئینہ خدا
يُحِبُّ الْمُتَّقِيْنَ ﴿۷۶﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ يَشْتَرُوْنَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَاَيْمَانِهِمْ
دوست میدارد پرہیزگاراں را کسانیکہ می ستانند عوض پیمانے کہ بخدا بستند وعوض سوگنداں
ثَمَنًا قَلِيْلًا اُولٰٓئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ
خویش بہائے اندک را آں گروہ ہیچ نصیب نیست ایشاں را در آخرت وسخن نگوید بایشاں خدا
اللّٰهُ وَلَا يَنْظُرُ اِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيْهِمْ ۠ وَلَهُمْ
ونگاہ نہ کند بسوئے ایشاں روز قیامت وپاک نہ سازد ایشاں را وایشاں راست
عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۷۷﴾ وَاِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيْقًا يَّلْوٗنَ اَلْسِنَتَهُمْ بِالْكِتٰبِ
عذاب درد دہندہ وہرآئینہ از اہل کتاب گروہے ہستند کہ می پیچند زبان خویش را بنوشتہ
لِتَحْسَبُوْهُ مِنَ الْكِتٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتٰبِ ۚ وَيَقُوْلُوْنَ هُوَ
تاگمان کنید کہ آں از کتابست ونیست آں از کتاب ف۲ ومی گویند کہ
مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ۚ وَيَقُوْلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ
ایں نزدیک خداست ونیست آں از نزدیک خدا دروغ می گویند برخدا
الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ﴿۷۸﴾ مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُّؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتٰبَ
دانستہ سزاوار نیست ہیچ آدمی را کہ عطا کند اورا خدا
وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّىْ مِنْ
کتاب وعلم ونبوت بازگوید بہ مرداں بندگاں شوید مرا

ف۱ یعنی مارا برمال عرب کہ ہم دین ما نیستند مؤاخذہ نخواہد شد ۱۲

ف۲ یعنی بہ تکلف از خود چیزے نوشتہ در کتاب غلط ساختہ می خوانند ۱۲

دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبّٰنِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ

بدون خدا ولیکن مثل این شخص می گوید که باشید ربانی ف۱ بسبب آموختن کتاب

وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ ﴿۷۹﴾ وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ

و خواندن آں وسزاوار نیست که فرماید شمارا که پروردگار گیرید فرشتگاں

وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا اَيَاْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ اِذْ اَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿۸۰﴾ ع

وپیغامبراں را آیا بکفر فرماید شمارا بعدازانکه مسلمان شده باشید

وَاِذْ اَخَذَ اللّٰهُ مِيْثَاقَ النَّبِيّٖنَ لَمَآ اٰتَيْتُكُمْ مِّنْ كِتٰبٍ وَّحِكْمَةٍ

وانگاه که گرفت خدا تعالی پیمان پیغامبراں ف۲ که آنچه دادم شمارا از کتاب وعلم

ثُمَّ جَآءَكُمْ رَسُوْلٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهٖ وَلَتَنْصُرُنَّهٗ

باز بیاید بشما پیغامبرے باور کننده آنچه باشماست البته ایمان آرید باو والبته یاری دهید اورا

قَالَ ءَاَقْرَرْتُمْ وَاَخَذْتُمْ عَلٰى ذٰلِكُمْ اِصْرِيْ قَالُوْٓا اَقْرَرْنَا

فرمود خدا آیا اقرار کردید وگرفتید بر ایں کار عهد مرا ف۳ گفتند اقرار کردیم

قَالَ فَاشْهَدُوْا وَاَنَا مَعَكُمْ مِّنَ الشّٰهِدِيْنَ ﴿۸۱﴾ فَمَنْ تَوَلّٰى

فرمود پس گواه باشید ف۴ ومن باشما از گواهانم پس هرکه برگردد

بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿۸۲﴾ اَفَغَيْرَ دِيْنِ اللّٰهِ يَبْغُوْنَ

بعدازیں پس آں گروه ایشانند بدکاراں آیا ایں کافراں وراے دین خدا می

وَلَهٗٓ اَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ طَوْعًا وَّكَرْهًا وَّاِلَيْهِ

طلبند وخدارا منقاد شده اند آنانکه در آسمانها وزمین اند بخوشی یا ناخوشی وبسوے او

يُرْجَعُوْنَ ﴿۸۳﴾ قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَآ اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَآ اُنْزِلَ

گردانیده شوند بگو ایمان آوردیم بخدا وبآنچه فرود آورده شده است برما وبآنچه فرود آورده شده

عَلٰٓى اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْمٰعِيْلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ

بود بر ابراهیم واسمٰعیل واسحٰق ویعقوب ونبیرگان وے

وَمَآ اُوْتِيَ مُوْسٰى وَعِيْسٰى وَالنَّبِيُّوْنَ مِنْ رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ

وآنچه داده شد موسٰی وعیسٰی وپیغامبراں را از پروردگار ایشاں فرق نمی کنیم

ف۱ یعنی مرشد خلق شوید ۱۲

ف۲ یعنی از بنی آدم پیمان گرفت برائے پیغمبراں ۱۲

ف۳ یعنی قبول کردید ۱۲

ف۴ یعنی بر یکدیگر ۱۲

بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهٗ مُسْلِمُوْنَ ﴿۸۴﴾ وَمَنْ يَّبْتَغِ غَيْرَ

میان ہیچ یک از ایشاں وماخدارا منقادیم وہر کہ طلب کند ورائے

الْاِسْلَامِ دِيْنًا فَلَنْ يُّقْبَلَ مِنْهُ ج وَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ مِنَ

اسلام دین دیگررا پس ہرگز قبول کردہ نخواہد شد ازو واو در آخرت از

الْخٰسِرِيْنَ ﴿۸۵﴾ كَيْفَ يَهْدِي اللّٰهُ قَوْمًا كَفَرُوْا بَعْدَ اِيْمَانِهِمْ

زیاں کاراں است چگونہ راہ نماید خدا گروہے راکہ کافر شدند بعد اسلام خود

وَشَهِدُوْٓا اَنَّ الرَّسُوْلَ حَقٌّ وَّجَآءَهُمُ الْبَيِّنٰتُ ط وَاللّٰهُ لَا

بعد ازانکہ شناختند کہ پیغمبر درست است وبعد ازانکہ آمد بایشاں حجت وخدا

يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿۸۶﴾ اُولٰٓئِكَ جَزَآؤُهُمْ اَنَّ عَلَيْهِمْ

راہ نمی نماید گروہ ستم گاراں را این گروہ سزائے ایشاں آنست کہ باشد برایشاں

لَعْنَةَ اللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِيْنَ ﴿۸۷﴾ لا خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ج

نفرین خدا وفرشتگاں ومردماں ہمہ ایشاں جاویداں در آں لعنت

لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُوْنَ ﴿۸۸﴾ لا اِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوْا

سبک کردہ نہ شود از ایشاں عذاب ونہ ایشاں مہلت دادہ شوند الا آنانکہ توبہ کردند

مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوْا قف فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۸۹﴾ اِنَّ

بعد ازیں ونکوکارے نمودند پس ہرآئینہ خدا آمرزندہ مہربان است ہرآئینہ

الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بَعْدَ اِيْمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوْا كُفْرًا لَّنْ تُقْبَلَ

کسانیکہ کافر شدند بعد اسلام خویش باز زیادتی کردند در کفر ہرگز قبول کردہ نشود

تَوْبَتُهُمْ ج وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الضَّآلُّوْنَ ﴿۹۰﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَمَاتُوْا وَ

توبہ ایشاں وآں گروہ ایشانند گمراہاں ہرآئینہ آنانکہ کافر شدند و

هُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يُّقْبَلَ مِنْ اَحَدِهِمْ مِّلْءُ الْاَرْضِ ذَهَبًا وَّلَوِ

کافر مردند ہرگز قبول کردہ نخواہد شد از ہیچ یک ایشاں مقدار پری زمین از زر واگر

افْتَدٰى بِهٖ ط اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ لا وَّمَا لَهُمْ مِّنْ نّٰصِرِيْنَ ﴿۹۱﴾ ع ۹ ۱۱ ۱۷

عوض خود دہد آں را آں گروہ ایشانراست عذاب درد دہندہ ونیست ایشاں راہیچ یاری دہندہ

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتّٰى تُنْفِقُوْا مِمَّا تُحِبُّوْنَ ؕ۬ وَمَا تُنْفِقُوْا
هرگز نیابید نکوکاری را تا آنکہ خرج کنید از آنچہ دوست می دارید و ہر چیز کہ
مِنْ شَيْءٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِيْمٌ ﴿۹۲﴾ كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حِلًّا
خرج کنید خدا بوے داناست ہمہ طعام حلال بود
لِّبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ اِلَّا مَا حَرَّمَ اِسْرَآءِيْلُ عَلٰى نَفْسِهٖ مِنْ
بر بنی اسرائیل مگر آنچہ حرام کردہ بود یعقوب برخویشتن پیش
قَبْلِ اَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرٰىةُ ؕ قُلْ فَاْتُوْا بِالتَّوْرٰىةِ فَاتْلُوْهَآ اِنْ
از آنکہ توریت نازل کردہ شود بگو بیارید توریت پس بخوانید آں را اگر
كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۹۳﴾ فَمَنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ مِنْۢ بَعْدِ
ہستید راست گوئے ف۱ پس ہر کہ دروغ بندد بر خدا بعد از ایں
ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿۹۴﴾ قُلْ صَدَقَ اللّٰهُ ۫ فَاتَّبِعُوْا
پس آں گروہ ایشانند ستم گاراں بگو راست گفت خدا پس پیروی کنید
مِلَّةَ اِبْرٰهِيْمَ حَنِيْفًا ؕ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿۹۵﴾ اِنَّ
ملت ابراہیم را حنیفے کیش شدہ و نہ بود از مشرکاں ہر آئینہ
اَوَّلَ بَيْتٍ وُّضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِيْ بِبَكَّةَ مُبٰرَكًا وَّهُدًى
اول خانہ کہ مقرر کردہ شد برائے مردماں آن ست کہ در مکہ است برکت دادہ شدہ و
لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴿۹۶﴾ فِيْهِ اٰيٰتٌۢ بَيِّنٰتٌ مَّقَامُ اِبْرٰهِيْمَ ۚ وَمَنْ دَخَلَهٗ
ہدایت مر مردماں را دراں خانہ نشان ہائے روشن است از آں جملہ جائے ایستادن ابراہیم ف۲ و ہر کہ درآید
كَانَ اٰمِنًا ؕ وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ
آنجا ایمن بود و حق خداست بر مردماں حج خانہ کعبہ ہر کہ توانائی دارد رفتن
اِلَيْهِ سَبِيْلًا ؕ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۹۷﴾
بسوئے آں او جہت اسباب راہ و ہر کہ کافر شود پس ہر آئینہ خدا بے نیاز است از عالم ہائے
قُلْ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تَكْفُرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ ۖ وَاللّٰهُ شَهِيْدٌ
بگو اے اہل کتاب چرا کافر می شوید بآیات خدا و خدا حاضر است

ف۱ مترجم گوید یہود بر حضرت پیغامبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم طعن می کردند کہ شما دعویٰ ملت ابراہیمے کنید و آنچہ در خاندان ابراہیم نمی خوردند مانند گوشت شتر و شیر آں میخورید حق تعالیٰ جواب داد کہ ہمہ چیز حلال بود پیش از نزول توریت الا گوشت و شیر شتر و تحریم گوشت و شیر شتر ملت ابراہیم نیست خاص بنی اسرائیل بود بسبب تحریم جد ایشاں واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی نقشے کہ در سنگ ظاہر شدہ ۱۲

عَلٰى مَا تَعْمَلُوْنَ ﴿٩٨﴾ قُلْ يٰۤاَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تَصُدُّوْنَ عَنْ

برآنچہ می کنید بگو اے اہل کتاب چرا بازمی دارید از

سَبِيْلِ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ تَبْغُوْنَهَا عِوَجًا وَّاَنْتُمْ شُهَدَآءُ ؕ وَ

راہ خدا کسے راکہ ایمان آورد می طلبید برائے آں راہ کجی ف۱ وشما باخبرآید و

مَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿٩٩﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اِنْ تُطِيْعُوْا

نیست خدا بے خبر ازآنچہ می کنید اے مسلماناں اگر فرمان برید گروہے را

فَرِيْقًا مِّنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ يَرُدُّوْكُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ

از اہل کتاب کافر گردانند شمارا بعد از اسلام

كٰفِرِيْنَ ﴿١٠٠﴾ وَكَيْفَ تَكْفُرُوْنَ وَاَنْتُمْ تُتْلٰى عَلَيْكُمْ اٰيٰتُ اللّٰهِ وَ

شما وچگونہ کافر شوید وخواندہ می شود برشما آیات خدا و

فِيْكُمْ رَسُوْلُهٗ ؕ وَمَنْ يَّعْتَصِمْ بِاللّٰهِ فَقَدْ هُدِيَ اِلٰى صِرَاطٍ

درمیان شما ہست پیغامبر خدا وہرکہ چنگ استوار کرد بخدا پس ہرآئینہ راہ نمودہ شد بسوئے

ع مُّسْتَقِيْمٍ ﴿١٠١﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقٰتِهٖ وَلَا

راہ راست اے مسلماناں بترسید از خدا حق ترسیدن ازوے و

تَمُوْتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿١٠٢﴾ وَاعْتَصِمُوْا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيْعًا

نمیرید مگر مسلمان شدہ وچنگ زنید بہ رسن خدا ف۲ جمع آمدہ

وَّلَا تَفَرَّقُوْا ۠ وَاذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ كُنْتُمْ اَعْدَآءً

وپراگندہ مشوید ویاد کنید نعمت خدارا کہ برشماست چوں بودید دشمن یکدیگر ف۳

فَاَلَّفَ بَيْنَ قُلُوْبِكُمْ فَاَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهٖۤ اِخْوَانًا ۚ وَكُنْتُمْ

پس اُلفت داد میان دلہائے شما پس شدید بہ نعمت خدا برادر بایکدیگر وبودید

عَلٰى شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَاَنْقَذَكُمْ مِّنْهَا ؕ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ

برکنارہ مغاکے از آتش پس رہانید شمارا ازاں ہمچنیں بیان می کند

اللّٰهُ لَكُمْ اٰيٰتِهٖ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ﴿١٠٣﴾ وَلْتَكُنْ مِّنْكُمْ اُمَّةٌ

برائے شما نشان ہائے خود را تا باشد کہ راہ یابید ف۴ وباید کہ باشد از شما گروہے کہ

ف۱ یعنی شبہات می آرید تا نزد مردماں ظاہر شود کہ کج است ۱۲

ف۲ بہ دین خدا ۱۲

ف۳ یعنی اوس وخزرج وعرب معدیہ ویمنیہ وعرب وعجم بایک دیگر دشمنی داشتند ۱۲

ف۴ یعنی تفرق در اصول دین حرام است کہ جمعے معتزلی باشند وجمعے شیعہ وعلی ہذا القیاس ۱۲

يَّدْعُوْنَ اِلَى الْخَيْرِ وَيَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ

بخوانند بسوئے نیکی وبہ فرمایند بہ کار پسندیدہ ومنع کنند از

الْمُنْكَرِ ؕ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ﴿۱۰۴﴾ وَلَا تَكُوْنُوْا كَالَّذِيْنَ

ناپسندیدہ وآں گروہ ایشانند رستگاراں ف۱ ومباشید مانند کسانیکہ پراگندہ شدند

تَفَرَّقُوْا وَاخْتَلَفُوْا مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْبَيِّنٰتُ ؕ وَاُولٰٓئِكَ

وخلاف بایکدیگر کردند بعد ازانکہ آمد بایشاں حجت ہا وآں گروہ

لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿۱۰۵﴾ ۙ يَّوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوْهٌ وَّتَسْوَدُّ وُجُوْهٌ ۚ

ایشاں راست عذاب بزرگ ف۲ آں روز کہ سفید شود یک پارہ روئیہا وسیاہ گردد یک پارہ روئے ہا

فَاَمَّا الَّذِيْنَ اسْوَدَّتْ وُجُوْهُهُمْ ۟ اَكَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ

اما آنانکہ سیاہ گشت روئے ایشان بدیشاں گفتہ شود آیا کافر شدید بعد از اسلام خویش

فَذُوْقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُوْنَ ﴿۱۰۶﴾ وَاَمَّا الَّذِيْنَ

پس بچشید عذاب بسبب کافر شدن خویش واما آنانکہ

ابْيَضَّتْ وُجُوْهُهُمْ فَفِيْ رَحْمَةِ اللّٰهِ ؕ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۱۰۷﴾

سفید شد روئے ہائے ایشان پس در رحمت خدا باشند ایشاں در انجا جاویدند

تِلْكَ اٰيٰتُ اللّٰهِ نَتْلُوْهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ؕ وَمَا اللّٰهُ يُرِيْدُ ظُلْمًا

ایں آیاتِ خداست می خوانیم آں را بر تو براستی ونمی خواہد خدا ستم کردن

لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۰۸﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ؕ وَاِلَى اللّٰهِ

بر مردماں وخدا راست آنچہ در آسمان ہاست وآنچہ در زمین است وبسوئے خدا

تُرْجَعُ الْاُمُوْرُ ﴿۱۰۹﴾ ع كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَاْمُرُوْنَ ع ۱۱ ۸ ۲

بازگردانیدہ می شود ہمہ کارہا ہستید شما بہترین امتے کہ بیروں آوردہ شد ف۳ برائے مردماں می فرمایید بکار

بِالْمَعْرُوْفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ ؕ وَلَوْ اٰمَنَ

پسندیدہ ومنع می کنید از ناپسندیدہ وباور میدارید خدا را واگر ایمان می آوردند

اَهْلُ الْكِتٰبِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ؕ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُوْنَ وَاَكْثَرُهُمُ

اہل کتاب ہر آئینہ بہتر بودے ایشاں را بعضے از ایشاں مسلمانند واکثر ایشاں

ف۱ یعنی واجب بالکفایہ است کہ جمعے بامر معروف ونہی از منکر قیام نمایند ۱۲

ف۲ یعنی مانند یہود ونصاری مشوید کہ بعضاً وچند فرقہ گشتند ۱۲

ف۳ یعنی مقرر کردہ شد ۱۲

الْفٰسِقُوْنَ ﴿۱۱۰﴾ لَنْ يَّضُرُّوْكُمْ اِلَّاۤ اَذًى ؕ وَاِنْ يُّقَاتِلُوْكُمْ يُوَلُّوْكُمُ

بدکاراند هرگز زیان نرسانند به شما مگراندک رنجے ف۱ واگر کارزار کنند با شما پشت بسوئے

الْاَدْبَارَ قف ثُمَّ لَا يُنْصَرُوْنَ ﴿۱۱۱﴾ ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ اَيْنَ مَا ثُقِفُوْۤا

شما کنند ف۲ باز نصرت داده نشوند زده شد بر ایشاں خواری هر جا که یافته شوند

اِلَّا بِحَبْلٍ مِّنَ اللّٰهِ وَحَبْلٍ مِّنَ النَّاسِ وَبَآءُوْ بِغَضَبٍ مِّنَ

مگر بدست آویزی از خدا ودست آویزی از مردماں ف۳ وبازگشتند بخشمے از

اللّٰهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ؕ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ

خدا وزده شد بر ایشاں ناداری ایں بسبب آنست که کافر مے بودند

بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُوْنَ الْاَنْۢبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ ؕ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَّ

بآیاتِ خدا ومی کشتند پیغامبراں را بناحق ایں بسبب گناه کردن ایشاں ست

كَانُوْا يَعْتَدُوْنَ ﴿۱۱۲﴾ ق لَيْسُوْا سَوَآءً ؕ مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ اُمَّةٌ قَآئِمَةٌ

وبسبب آنکه از حد می گزشتند نیستند همه برابر از اهل کتاب گروهے هست ایستاده ف۴ می

يَّتْلُوْنَ اٰيٰتِ اللّٰهِ اٰنَآءَ الَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُوْنَ ﴿۱۱۳﴾ يُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ

خوانند آیاتِ خدا را در اوقاتِ شب وایشاں سجده می کنند ف۵ باور میدارند خدا را

وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَيَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ

وروزِ قیامت را ومی فرمایند بکار پسندیده ومنع می کنند از ناپسندیده و

يُسَارِعُوْنَ فِى الْخَيْرٰتِ ؕ وَاُولٰٓئِكَ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿۱۱۴﴾ وَمَا يَفْعَلُوْا

شتابی کنند در نیکی ها وایشاں از شائسته کاراند وآنچه کنند

مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُّكْفَرُوْهُ ؕ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌۢ بِالْمُتَّقِيْنَ ﴿۱۱۵﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ

از نیکی پس ناقدرشناسی کرده نشود بایشاں بنسبت آں عمل وخدا داناست به پرهیزگاراں هر آئینه

كَفَرُوْا لَنْ تُغْنِىَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَاۤ اَوْلَادُهُمْ مِّنَ اللّٰهِ

کسانیکه کافر شدند دفع نکند از ایشاں مالِ ایشاں واولادِ ایشاں از عذاب خدا

شَيْـًٔا ؕ وَاُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۱۱۶﴾ مَثَلُ مَا

چیزے را وایشانند باشندگانِ دوزخ ایشاں در آنجا جاویدند صفت آنچه

ف۱ یعنی بسبب زبان درازی ۱۲
ف۲ یعنی بگریزند ۱۲
ف۳ یعنی مگر بعهد وذمه ۱۲
ف۴ یعنی راست کردار ۱۲
ف۵ یعنی آنانکه از ایشاں مسلمان شده اند مانند عبدالله ابن سلام ۱۲

يُنْفِقُوْنَ فِيْ هٰذِهِ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيْحٍ فِيْهَا صِرٌّ اَصَابَتْ
خرج می کنند در ایں زندگانی دنیا مانند صفت بادیست کہ دراں سرما سخت
حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ فَاَهْلَكَتْهُ ۭ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ وَ
است برسید زراعت گروہے را کہ ستم کردند برخویشتن پس نابود ساخت آں را و ستم نکرد برایشاں خدا و
لٰكِنْ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ﴿١١٧﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْا
لیکن برخویشتن ستم می کردند ف۱ اے مسلماناں دوست پنہانے مگیرید
بِطَانَةً مِّنْ دُوْنِكُمْ لَا يَاْلُوْنَكُمْ خَبَالًا ۭ وَدُّوْا مَا عَنِتُّمْ ۚ قَدْ
از غیر خویش ف۲ تقصیر نمی کنند بہ نسبت شما در فتنہ انگیزی دوست داشتند رنج شمارا
بَدَتِ الْبَغْضَاۗءُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ ښ وَمَا تُخْفِيْ صُدُوْرُھُمْ اَكْبَرُ ۭ
ہر آئینہ ظاہر شد دشمنے از دہان ایشاں و آنچہ پنہاں کردہ است سینہ ایشاں سخت
قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيٰتِ اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُوْنَ ﴿١١٨﴾ ھٰٓاَنْتُمْ اُولَاۗءِ تُحِبُّوْنَھُمْ
تراست ہر آئینہ بیان کردیم برائے شما نشانہا اگر دانا ہستید آگاہ شوید شما اے قوم کہ دوست میدارید ایشاں را
وَلَا يُحِبُّوْنَكُمْ وَتُؤْمِنُوْنَ بِالْكِتٰبِ كُلِّهٖ ۚ وَاِذَا لَقُوْكُمْ قَالُوْٓا
و ایشاں دوست نمی دارند شمارا و ایمان می آرید بہمہ کتاب الہی و ایشاں چوں ملاقات کنند باشما گویند
اٰمَنَّا ښ وَاِذَا خَلَوْا عَضُّوْا عَلَيْكُمُ الْاَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ ۭ قُلْ
ایمان آوردیم و چوں تنہا بشوند بگزند بر شما انگشتان خود را از خشم بگو
مُوْتُوْا بِغَيْظِكُمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿١١٩﴾ اِنْ
بمیرید بسبب خشم خویش ہر آئینہ خدا دانا است بآنچہ در سینہ ہاست اگر برسد
تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْھُمْ ۡ وَاِنْ تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَّفْرَحُوْا بِھَا ۭ
بشما نعمت ناخوش کند ایشاں را و اگر برسد بشما سختے خوش دل شوند باں
وَاِنْ تَصْبِرُوْا وَتَتَّقُوْا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُھُمْ شَـيْـــًٔـا ۭ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا
و اگر شکیب کنید و پرہیزگاری نمائید ہیچ زیاں نرساند بشما مکر ایشاں ہر آئینہ خدا
يَعْمَلُوْنَ مُحِيْطٌ ﴿١٢٠﴾ ع وَاِذْ غَدَوْتَ مِنْ اَھْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِيْنَ
بآنچہ می کنند در گیرندہ است ف۳ و یاد کن آنگاہ کہ پگاہ بیرون آمد از میان اہل خانہ خود مے نشاندی

ف۱ حاصل آنست کہ صدقات ایشاں حبط می شود ۱۲

ف۲ یعنی از غیر مسلماناں ۱۲

ف۳ در غزوۂ احد اہل نفاق میل کردند باآنکہ در شہر متحصن شوند و اصحاب خواستند کہ بیرون آمدہ جنگ کنند بعد ازانکہ ہزیمت واقع شد منافقاں ایں را محل طعن گرفتند و وقت حرب حضرت پیغامبر جماعت را مقید ساختند کہ ازیں جا نجنبند چون آثار فتح ظاہر شدن گرفت آں جماعت در پے غارت افتادند و عصیاں پیغمبر کردند بشومی ایں عصیاں ہزیمت بر مسلماں افتاد و ہمہ فرار کردند الا ماشاء اللہ در نیولا خبر شہادت حضرت پیغامبر شائع شد منافقاں قصد ارتداد کردند پس در جواب طعن منافقاں و عتاب خلاف امر کنندگاں و تشنیع بیوفایان حق سبحانہ نازل کرد ۱۲

ع ۱۲ ۱۱ ۳

مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ ؕ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿۱۲۱﴾ اِذْ هَمَّتْ طَّآئِفَتٰنِ
مسلماناں را در جائی ہا برائے جنگ وخدا شنوا دانا است آنگاہ کہ خواستند دو فرقہ
مِنْكُمْ اَنْ تَفْشَلَا ۙ وَاللّٰهُ وَلِيُّهُمَا ؕ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
از شما کہ بزدلی کنند وخدا کارساز ایشاں بود وبر خدا باید کہ توکل کنند
الْمُؤْمِنُوْنَ ﴿۱۲۲﴾ وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ بِبَدْرٍ وَّاَنْتُمْ اَذِلَّةٌ ۚ فَاتَّقُوا
مسلماناں ف وہر آئینہ خدا فتح داد شمارا روز بدر و شما خوار بودید پس بترسید
اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿۱۲۳﴾ اِذْ تَقُوْلُ لِلْمُؤْمِنِيْنَ اَلَنْ يَّكْفِيَكُمْ
از خدا تا بود کہ شکر کنید چوں می گفتی بمسلماناں آیا کفایت نخواہد کرد شمارا
اَنْ يُّمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلٰثَةِ اٰلٰفٍ مِّنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُنْزَلِيْنَ ؕ ﴿۱۲۴﴾
کہ امداد کند پروردگار شما بسہ ہزار کس از فرشتگاں فرود آوردہ شدہ
بَلٰٓى ۙ اِنْ تَصْبِرُوْا وَتَتَّقُوْا وَيَاْتُوْكُمْ مِّنْ فَوْرِهِمْ هٰذَا يُمْدِدْكُمْ
بلے اگر صبر کنید وپرہیزگاری نمائید وبیایند کافراں بسوئے شما بایں جوش خود امداد کند شمارا
رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ اٰلٰفٍ مِّنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُسَوِّمِيْنَ ﴿۱۲۵﴾ وَمَا جَعَلَهُ
پروردگار شما بہ پنج ہزار کس از فرشتگاں نشان مند کردہ ونہ ساخت
اللّٰهُ اِلَّا بُشْرٰى لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوْبُكُمْ بِهٖ ؕ وَمَا النَّصْرُ اِلَّا
خدائے تعالیٰ ایں مدد را مگر برائے مژدہ دادن شما وبرائے آنکہ آرام گیرد دل شما باں ونیست فتح مگر
مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَكِيْمِ ۙ ﴿۱۲۶﴾ لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِّنَ الَّذِيْنَ
از نزدیک خدا غالب استوار کار چنیں کرد تا ہلاک کند طائفہ را از
كَفَرُوْٓا اَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنْقَلِبُوْا خَآئِبِيْنَ ﴿۱۲۷﴾ لَيْسَ لَكَ مِنَ الْاَمْرِ
کافراں یا مغلوب سازد ایشاں را پس بازگردند بہ مراد نارسیدہ نیست ترا ازیں کار چیزے
شَيْءٌ اَوْ يَتُوْبَ عَلَيْهِمْ اَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَاِنَّهُمْ ظٰلِمُوْنَ ﴿۱۲۸﴾ وَ
یا بمہربانی بازگردد بر ایشاں یا عذاب کند ایشاں را زیرا کہ ایشاں ستمگارند و
لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ؕ يَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَآءُ وَ
خدا راست آنچہ در آسمان ہاست وآنچہ در زمین است می آمرزد ہر کرا خواہد و

ف یعنی بنی سلمہ و بنی حارثہ کہ داعیہ فرار بخاطر ایشاں گذشتہ بود باز خدائے تعالیٰ ایشاں را از جبن محفوظ داشت ۱۲

ع ١٣ ٩ يُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ ۭ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٢٩﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ
عذاب می کند ہر کرا خواہد وخدا آمرزندہ مہربان است اے مومناں
اٰمَنُوْا لَا تَاْكُلُوا الرِّبٰٓوا اَضْعَافًا مُّضٰعَفَةً ۠ وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ
مخورید سود را دو چنداں تو بر تو و بترسید از خدا تا باشد کہ
تُفْلِحُوْنَ ﴿١٣٠﴾ وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِيْٓ اُعِدَّتْ لِلْكٰفِرِيْنَ ﴿١٣١﴾ وَاَطِيْعُوا اللّٰهَ
رستگار شوید و پناہ گیرید از آں آتش کہ آمادہ کردہ شدہ است برائے کافراں و فرماں برید خدا را
وَالرَّسُوْلَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ ﴿١٣٢﴾ وَسَارِعُوْٓا اِلٰى مَغْفِرَةٍ مِّنْ رَّبِّكُمْ
و پیغامبر را تا باشد کہ بر شما مہربانی کردہ شود و شتاب کنید بسوئے آمرزش از پروردگار
وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوٰتُ وَالْاَرْضُ ۙ اُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِيْنَ ﴿١٣٣﴾ الَّذِيْنَ
خویش و بسوئی بہشتے کہ پہنائی او مانند آسمانہا و زمین است آمادہ کردہ شدہ است برائے پرہیزگاراں آنانکہ
يُنْفِقُوْنَ فِي السَّرَّآءِ وَالضَّرَّآءِ وَالْكٰظِمِيْنَ الْغَيْظَ وَالْعَافِيْنَ
خرچ می کنند در آسائش و سختی و فرو خورندگان خشم و عفو کنندگاں
عَنِ النَّاسِ ۭ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿١٣٤﴾ وَالَّذِيْنَ اِذَا فَعَلُوْا
تقصیر از مردماں و خدا دوست می دارد نیکوکاراں را و آنانکہ چوں کار زشت کنند
فَاحِشَةً اَوْ ظَلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللّٰهَ فَاسْتَغْفَرُوْا لِذُنُوْبِهِمْ ۠ قف
یا ستم کنند بر خود یاد کنند خدا را پس آمرزش خواہند برائی گناہان خود
وَمَنْ يَّغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اللّٰهُ ۠ قف وَلَمْ يُصِرُّوْا عَلٰي مَا فَعَلُوْا وَ
و کیست کہ بیامرزد گناہاں را مگر خدا و پیوستہ نہ باشند بر آنچہ کردند و
هُمْ يَعْلَمُوْنَ ﴿١٣٥﴾ اُولٰۗىِٕكَ جَزَاۗؤُهُمْ مَّغْفِرَةٌ مِّنْ رَّبِّهِمْ وَجَنّٰتٌ
ایشاں دانستہ آں گروہ پاداش ایشاں آمرزش است از پروردگار ایشاں و بوستانہا
تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ۭ وَنِعْمَ اَجْرُ الْعٰمِلِيْنَ ﴿١٣٦﴾
می رود زیر آں جویہائ جاویداں در آں جا و نیک است اجر طاعت کنندگاں
قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ ۙ فَسِيْرُوْا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوْا
ہر آئینہ گزشتہ است پیش از شما واقعہ ہای پس سیر کنید در زمین و ببینید

كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِيْنَ ﴿١٣٧﴾ هٰذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى
چگونه بود آخر کار دروغ دارندگاں این واضح کردن است برائے مردماں وراه
وَّمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴿١٣٨﴾ وَلَا تَهِنُوْا وَلَا تَحْزَنُوْا وَاَنْتُمُ
نمودن و پند دادن برائی پرهیزگاراں وسست مشوید واندوهناک مباشید وشما یید
الْاَعْلَوْنَ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿١٣٩﴾ اِنْ يَّمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ
غالب اگر مسلمان هستید اگر برسد شمارا زخمے پس رسیده است
مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهٗ ؕ وَتِلْكَ الْاَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ ۚ
جماعۂ کافراں را زخمے مانندِ آں ف۱ واین حادثه ہائے می گردانیم آں را در میان مردماں برائے
وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَآءَ ؕ وَاللّٰهُ لَا
فوائد بسیار و تا متمیز سازد خدا مومناں را وشهید گرداند بعضے را از شما وخدا دوست
يُحِبُّ الظّٰلِمِيْنَ ﴿١٤٠﴾ وَلِيُمَحِّصَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَيَمْحَقَ
نمی دارد ستمگاراں را وتا کامل عیار کند مسلماناں را ف۲ ونابود سازد
الْكٰفِرِيْنَ ﴿١٤١﴾ اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ
کافراں را آیا گمان کردید که در آیید به بهشت وهنوز متمیز نه ساخته است
الَّذِيْنَ جٰهَدُوْا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصّٰبِرِيْنَ ﴿١٤٢﴾ وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ
خدا مجاهداں را از شما وپیش از انکه جدا کند صابراں را وهرآئینه شما آرزو می کردید
ع ١٤ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَلْقَوْهُ ۪ فَقَدْ رَاَيْتُمُوْهُ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُوْنَ ﴿١٤٣﴾ ع
مرگ را ف۳ پیش از انکه ملاقات آں کنید پس معائنه کردید آں را وشما نگریستید
وَمَا مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُوْلٌ ۚ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ ؕ اَفَاۡئِنْ مَّاتَ
ونیست محمد مگر پیغمبر هرآئینه گزشته اند پیش از وی پیغامبراں آیا اگر بمیرد
اَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ ؕ وَمَنْ يَّنْقَلِبْ عَلٰى عَقِبَيْهِ
یا کشته شود برگردید بر پاشنه ہائی خود ف۴ وهرکه برگردد بر پاشنهائی خود پس
فَلَنْ يَّضُرَّ اللّٰهَ شَيْـًٔا ؕ وَسَيَجْزِى اللّٰهُ الشّٰكِرِيْنَ ﴿١٤٤﴾ وَمَا كَانَ
هیچ زیاں نه رساند خدا را وخدا ثواب خواهد داد شکر گزاراں را ونیست هیچ

ف۱ یعنی در بدر ۱۲
ف۲ یعنی ذنوب ایشاں را محو کند ۱۲
ف۳ یعنی شهادت را ۱۲
ف۴ یعنی مرتد شوید ۱۲

لِنَفْسٍ اَنْ تَمُوْتَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ كِتٰبًا مُّؤَجَّلًا ؕ وَمَنْ يُّرِدْ

شخصے را که بمیرد الّا باراده خدا نوشته شده است مقید بقید وقت و هر که خواهد

ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهٖ مِنْهَا ۚ وَمَنْ يُّرِدْ ثَوَابَ الْاٰخِرَةِ نُؤْتِهٖ

جزائے دنیا بدهیمش از ثواب دنیا و هر که خواهد جزائی آخرت بدهیمش از ثواب

مِنْهَا ؕ وَسَنَجْزِى الشّٰكِرِيْنَ ﴿۱۴۵﴾ وَكَاَيِّنْ مِّنْ نَّبِىٍّ قٰتَلَ ۙ مَعَهٗ

آخرت و نزدیک است که جزائی نیک دهیم شکرگزاران را و بسا پیغامبر که قتال کردند با کفار

رِبِّيُّوْنَ كَثِيْرٌ ۚ فَمَا وَهَنُوْا لِمَآ اَصَابَهُمْ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَمَا

همراه او خداپرستان بسیار پس سستی نه کردند بسبب مصیبتے که ایشان را رسید در راه خدا و

ضَعُفُوْا وَمَا اسْتَكَانُوْا ؕ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الصّٰبِرِيْنَ ﴿۱۴۶﴾ وَمَا

ناتوانی نه کردند و بیچارگی نه نمودند و خدا دوست می دارد صابران را و نبود

كَانَ قَوْلَهُمْ اِلَّآ اَنْ قَالُوْا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا وَاِسْرَافَنَا

سخن این خداپرستان بجز آنکه گفتند اے پروردگار ما بیامرز ما را گناهان ما و از حد گذشتن ما

فِىْٓ اَمْرِنَا وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۱۴۷﴾

در کار خود و استوار کن پاہائے ما را و نصرت ده ما را بر قوم کافران

فَاٰتٰىهُمُ اللّٰهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ الْاٰخِرَةِ ؕ وَاللّٰهُ

پس عطا کرد خدا ایشان را جزائے نیک در دنیا و جزائی نیک در آخرت و خدا

يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۱۴۸﴾ ع يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اِنْ تُطِيْعُوا الَّذِيْنَ ع ۵

دوست می دارد نیکوکاران را اے مومناں اگر فرماں برداری کافراں

كَفَرُوْا يَرُدُّوْكُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوْا خٰسِرِيْنَ ﴿۱۴۹﴾ بَلِ اللّٰهُ

کنید باز گردانند شما را بر پاشنہائے شما پس بازگردید زیان کار شده بلکه خدا

مَوْلٰىكُمْ ۚ وَهُوَ خَيْرُ النّٰصِرِيْنَ ﴿۱۵۰﴾ سَنُلْقِىْ فِىْ قُلُوْبِ الَّذِيْنَ

یاری دهنده شما است و او بهترین یاری دهندگاں است خواهیم انداخت در دل کافراں بزدلی

كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمَآ اَشْرَكُوْا بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهٖ سُلْطٰنًا ۚ وَ

بسبب آنکه شریک مقرر ساختند با خدا چیزے را که هیچ حجت فرو نه آورده است خدا برائے او

مَأْوٰىهُمُ النَّارُ ۚ وَبِئْسَ مَثْوَى الظّٰلِمِيْنَ ﴿۱۵۱﴾ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ
وجای ایشان دوزخ است و او بد اقامت گاه ستمگاران ست   وهر آئینه راست کرد خدا
اللّٰهُ وَعْدَهٗۤ اِذْ تَحُسُّوْنَهُمْ بِاِذْنِهٖ ۚ حَتّٰۤى اِذَا فَشِلْتُمْ وَ
در حق شما وعده خود را   چون می کشتید کافران را بحکم خدا   تا وقتیکه بزدلی کردید   و
تَنَازَعْتُمْ فِى الْاَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِّنْۢ بَعْدِ مَاۤ اَرٰىكُمْ مَّا تُحِبُّوْنَ ؕ
نزاع کردید در کار خویش   ونافرمانی کردید   بعد ازانکه نمود به شما آنچه می خواستید
مِنْكُمْ مَّنْ يُّرِيْدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَّنْ يُّرِيْدُ الْاٰخِرَةَ ۚ ثُمَّ
از شما کسے بود کہ می خواست دُنیارا   واز شما کسے بود کہ می خواست   آخرت را   آنگاه باز
صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ ۚ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ ؕ وَاللّٰهُ ذُوْ
گردانید شمارا ازایشان ف۱ تا امتحان کند شمارا   وهر آئینه درگزرانید از شما   وخدا
فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۱۵۲﴾ اِذْ تُصْعِدُوْنَ وَلَا تَلْوٗنَ عَلٰۤى
صاحب رحمت است بر مومنان   آنگاه که دور می رفتید درگریختن و متوجه نمی شدید
اَحَدٍ وَّالرَّسُوْلُ يَدْعُوْكُمْ فِىْۤ اُخْرٰىكُمْ فَاَثَابَكُمْ غَمًّاۢ بِغَمٍّ
بر ہیچ کس و پیغامبر می خواند شمارا   درجماعۂ که پس پشت شما بود پس جزا داد شمارا باندوہے
لِّكَيْلَا تَحْزَنُوْا عَلٰى مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَاۤ اَصَابَكُمْ ؕ وَاللّٰهُ خَبِيْرٌۢ
بالا اندوہے این پند دادن برائے آنست تا اندوهناک نشوید بر آنچه از دست شما رفت و نه بر آنچه رسید بشما و
بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿۱۵۳﴾ ثُمَّ اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِّنْۢ بَعْدِ الْغَمِّ اَمَنَةً
خدا با خبر است بآنچه می کنید   باز فرود آورد بر شما   پس از اندوه ایمنے   که
نُّعَاسًا يَّغْشٰى طَآئِفَةً مِّنْكُمْ ۙ وَطَآئِفَةٌ قَدْ اَهَمَّتْهُمْ
پینکی بود می پوشید   گروہے را از شما   وگروہے دیگر بودند که اندوهناک ساخته بود ایشان
اَنْفُسُهُمْ يَظُنُّوْنَ بِاللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ ؕ يَقُوْلُوْنَ
رافکر خویشتن   گمان می کردند   بخدا ناحق گمان   کفررا   می گفتند
هَلْ لَّنَا مِنَ الْاَمْرِ مِنْ شَیْءٍ ؕ قُلْ اِنَّ الْاَمْرَ كُلَّهٗ لِلّٰهِ ؕ
آیا ہست مارا   ازاین کار از چیزے ف۲   بگو کار بہ تمام   خدا را ہست

ف۱ یعنی فرار کردید ۱۲

ف۲ یعنی دریں کار ما را اختیار نیست و به تدبیر ما کار نمی کنند ۱۲

يُخْفُونَ فِيٓ أَنفُسِهِم مَّا لَا يُبْدُونَ لَكَ ۖ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ
پنہاں می دارند در دل خویشتن آنچہ آشکارا نمی کنند برائے تو می گویند اگر بودے
لَنَا مِنَ ٱلْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قُتِلْنَا هَٰهُنَا ۗ قُل لَّوْ كُنتُمْ فِي
مارا ازیں کار چیزے کشتہ نمی شدیم دریں جا بگو اگر می بودید در
بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ ٱلَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ ٱلْقَتْلُ إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمْ ۖ
خانہائے خویش ہرآئینہ بیرون می آمدند کسانیکہ مقدر شدہ است برایشاں کشتہ شدن بسوئے کشتگاہ
وَلِيَبْتَلِيَ ٱللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ ۗ
خویش ف۱ وتا بیازماید خدا آنچہ در سینہ شما است وتا کامل عیار سازد آنچہ در دل شما است
وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿١٥٤﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ تَوَلَّوْا۟ مِنكُمْ
وخدا دانا است بآنچہ در سینہ ہا است ہرآئینہ کسانیکہ روگردانیدند از شما
يَوْمَ ٱلْتَقَى ٱلْجَمْعَانِ إِنَّمَا ٱسْتَزَلَّهُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا۟ ۖ
روزے کہ بہم آمدند ہر دو جماعہ ف۲ جز ایں نیست کہ لغزانید ایشاں را شیطان بشومی بعض آنچہ کردند
وَلَقَدْ عَفَا ٱللَّهُ عَنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٥٥﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ع ٦/٧
وہرآئینہ عفو کرد خدا از ایشاں ہرآئینہ خدا آمرزندہ بردبار است اے مومناں
ءَامَنُوا۟ لَا تَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَقَالُوا۟ لِإِخْوَٰنِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا۟
مباشید مانند آنانکہ کافر شدند وگفتند در حق برادران خویش وقتیکہ سفر کنند
فِي ٱلْأَرْضِ أَوْ كَانُوا۟ غُزًّى لَّوْ كَانُوا۟ عِندَنَا مَا مَاتُوا۟ وَمَا قُتِلُوا۟
در زمین یا باشند بجہاد بیرون آمدہ ف۳ اگر می بودند ایشاں نزدیک ما نمی مردند وکشتہ نمی شدند
لِيَجْعَلَ ٱللَّهُ ذَٰلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ ۗ وَٱللَّهُ يُحْيِۦ وَيُمِيتُ ۗ
تا گرداند خدا ایں سخن را دریغ در دل ایشاں وخدا زندہ می کند و می میراند
وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٥٦﴾ وَلَئِن قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ
وخدا بآنچہ می کنید بینا است واگر کشتہ شدید در راہ خدا
أَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿١٥٧﴾ وَ
یا مردید ہرآئینہ آمرزشی از خدا وبخشائشے بہتر است از آنچہ جمع می کنند و

ف۱ واین کار برائے آں کردہ شد کہ در علم الٰہی مقدر بود ۱۲

ف۲ یعنی کافراں ومسلماناں ۱۲

ف۳ یعنی چوں بمیرند دریں حالت ۱۲

لَئِنْ مُّتُّمْ اَوْ قُتِلْتُمْ لَاِالَى اللّٰهِ تُحْشَرُوْنَ ﴿۱۵۸﴾ فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ
واگر مردید یا کشتہ شدید البتہ بسوئے خدا برانگیختہ خواہید شد پس بسبب مہربانی از
اللّٰهِ لِنْتَ لَهُمْ ۚ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيْظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوْا
خدا نرم شدی برائے ایشاں واگر می شدی درشت خو سخت دل پراگندہ می شدند
مِنْ حَوْلِكَ ص فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي
از حوالیٔ تو پس درگزر از ایشاں وآمرزش خواہ برائے ایشاں ومشورت کن با ایشاں
الْاَمْرِ ۚ فَاِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ ط اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِيْنَ ﴿۱۵۹﴾
دریں کار پس آنگاہ کہ قصد محکم کردی پس اعتماد کن بر خدا ہر آئینہ خدا دوست می دارد توکل کنندگاں را
اِنْ يَّنْصُرْكُمُ اللّٰهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ ۚ وَاِنْ يَّخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِيْ
اگر نصرت دہد شمارا خدا ہیچکس غالب نیست برشما واگر بے پروائی بگزارد شمارا پس کیست کہ نصرت
يَنْصُرُكُمْ مِّنْ بَعْدِهٖ ط وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ ﴿۱۶۰﴾ وَمَا
دہد شمارا بعد ازوے و بر خدا باید کہ توکل کنند مسلماناں و
كَانَ لِنَبِيٍّ اَنْ يَّغُلَّ ط وَمَنْ يَّغْلُلْ يَاْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۚ
ہرگز خیانت از نبی نمی آید وہر کہ خیانت کند خواہد آورد آں چیز را کہ خیانت کردہ است بروز قیامت
ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ﴿۱۶۱﴾ اَفَمَنِ
ف۱ پس تمام دادہ شود ہر شخصے را جزائے آنچہ کردہ است وایشاں ستم کردہ نہ شوند ف۲ آیا کسیکہ
اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللّٰهِ كَمَنْۢ بَاۗءَ بِسَخَطٍ مِّنَ اللّٰهِ وَمَاْوٰىهُ جَهَنَّمُ ط
درپے خوشنودیٔ خدا رفت می باشد مانند کسے کہ بازگشت بخشم خدا وجائے او دوزخ است
وَبِئْسَ الْمَصِيْرُ ﴿۱۶۲﴾ هُمْ دَرَجٰتٌ عِنْدَ اللّٰهِ ط وَاللّٰهُ بَصِيْرٌۢ بِمَا
وبد جائے است ایشاں بر مراتب اند نزدیک خدا وخدا بیناست بآنچہ
يَعْمَلُوْنَ ﴿۱۶۳﴾ لَقَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ اِذْ بَعَثَ فِيْهِمْ رَسُوْلًا
می کنند ہر آئینہ نعمت فراواں داد خدا بر مومناں آنگاہ کہ فرستاد درمیان ایشاں
مِّنْ اَنْفُسِهِمْ يَتْلُوْا عَلَيْهِمْ اٰيٰتِهٖ وَيُزَكِّيْهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتٰبَ
پیغمبرے از قوم ایشاں می خواند بر ایشاں آیات خدا وپاک سازد ایشاں را ومی آموزد ایشاں را

ف۱ یعنی برسر برداشتہ ۱۲

ف۲ مترجم گوید چوں حضرت صلی اللہ علیہ وسلم متصرف بودند در غنیمت ایں آیت نازل شد تا کسے گمان خیانت نہ کند ۱۲

النصف

وَالْحِكْمَةَ ۚ وَإِنْ كَانُوْا مِنْ قَبْلُ لَفِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿١٦٤﴾ اَوَلَمَّآ

کتاب وعلم و هرآئینه بودند پیش ازیں در گمراهی آشکارا آیا چوں

اَصَابَتْكُمْ مُّصِيْبَةٌ قَدْ اَصَبْتُمْ مِّثْلَيْهَا ۙ قُلْتُمْ اَنّٰى هٰذَا ؕ قُلْ

رسید به شما مصیبتے که بدست آورده بودید دوچندازاں گفتید از کجا آمد ایں مصیبت بگو که

هُوَ مِنْ عِنْدِ اَنْفُسِكُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١٦٥﴾ وَمَآ

آں از نزدیک نفوس شما است هرآئینه خدا بر همه چیز توانا ست وآنچه رسید

اَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعٰنِ فَبِاِذْنِ اللّٰهِ وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿١٦٦﴾ ۙ

به شما روزیکه بهم آمدند دو گروه پس باراده خدا بود وتا متمیز سازد مومناں را

وَلِيَعْلَمَ الَّذِيْنَ نَافَقُوْا ۚۖ وَقِيْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ

و متمیز سازد آناں را که منافق شدند و گفته شد ایشاں را بیائید به جنگید در راه

اللّٰهِ اَوِ ادْفَعُوْا ؕ قَالُوْا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَّاتَّبَعْنٰكُمْ ؕ هُمْ لِلْكُفْرِ

خدا یا دفع کنید کافراں را ف۱ گفتند اگر می دانستیم جنگ کردن ف۲ هرآئینه پیروی شما می کردیم ایں گروه بسوئے

یعنی از بلاد خویش ۱۲

ف۲ یعنی مصلحت می دانستیم ۱۲

يَوْمَئِذٍ اَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْاِيْمَانِ ۚ يَقُوْلُوْنَ بِاَفْوَاهِهِمْ مَّا لَيْسَ

کفر آں روز نزدیک تر بودند به نسبت ایشاں بجانب ایمان می گویند بدهان خویش آنچه نیست

فِيْ قُلُوْبِهِمْ ؕ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُوْنَ ﴿١٦٧﴾ ۚ اَلَّذِيْنَ قَالُوْا لِاِخْوَانِهِمْ

در دل ایشاں و خدا داناتر است بآنچه می پوشند آنانکه خود از جنگ باز نشسته

وَقَعَدُوْا لَوْ اَطَاعُوْنَا مَا قُتِلُوْا ؕ قُلْ فَادْرَءُوْا عَنْ اَنْفُسِكُمُ

گفتند در حق برادران خویش که اگر فرمان ما می بردند کشته نمی شوند بگو دفع کنید از خویشتن

الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿١٦٨﴾ وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ قُتِلُوْا فِيْ

مرگ را اگر هستید راست گو و مرده گمان مکن کسانے را که کشته

سَبِيْلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًا ؕ بَلْ اَحْيَآءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُوْنَ ﴿١٦٩﴾ ۙ فَرِحِيْنَ

شدند در راه خدا بلکه زنده اند نزدیک پروردگار خویش روزی داده می شوند شاداں

بِمَآ اٰتٰىهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ ۙ وَيَسْتَبْشِرُوْنَ بِالَّذِيْنَ لَمْ يَلْحَقُوْا

بآنچه عطا کرده است خدا ایشاں را از فضل خود و خوش وقت می شوند بسبب آنانکه بایشاں نه پیوسته اند

بِهِمْ مِّنْ خَلْفِهِمْ ۙ اَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿۱۷۰﴾

از پس ایشاں به سبب آنکه هیچ ترس نیست بر ایشاں و نه ایشاں اندوهناک شوند

يَسْتَبْشِرُوْنَ بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ ۙ وَّاَنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيْعُ

خوش وقت می شوند به نعمت خدا و فضل او و بآنکه خدا ضائع نمی کند

اَجْرَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۱۷۱﴾ ۚ اَلَّذِيْنَ اسْتَجَابُوْا لِلّٰهِ وَالرَّسُوْلِ مِنْۢ بَعْدِ مَآ

مزد مومناں را ف کسانیکه قبول کردند حکم خدا و رسول را بعد از آنکه رسیده بود

اَصَابَهُمُ الْقَرْحُ ۛؕ لِلَّذِيْنَ اَحْسَنُوْا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا اَجْرٌ عَظِيْمٌ ﴿۱۷۲﴾ ۚ

بایشاں زخم برائے آنانکه ازیں جماعت نیکوکارے و تقوے کرده اند مزد بزرگ است

اَلَّذِيْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ

آنانکه گفتند بایشاں مردماں که کافراں لشکر جمع کرده اند برائے شما پس بترسید از آں

فَزَادَهُمْ اِيْمَانًا ۖ ۗ وَّقَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ ﴿۱۷۳﴾ فَانْقَلَبُوْا بِنِعْمَةٍ

لشکر ها پس زیاده کرد ایں سخن ایمان ایشاں را و گفتند بس است مارا خدا و نیک کارگزار است پس بازگشتند

مِّنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمْسَسْهُمْ سُوْٓءٌ ۙ وَّاتَّبَعُوْا رِضْوَانَ اللّٰهِ ؕ

ایں مسلماناں به نعمتی از خدا و فضل او نه رسید بایشاں هیچ سختی و پیروی خوشنودی خدا کردند

وَاللّٰهُ ذُوْ فَضْلٍ عَظِيْمٍ ﴿۱۷۴﴾ اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطٰنُ يُخَوِّفُ

و خدا صاحب فضل بزرگ است جز ایں نیست که ایں خبر دهنده شیطانست می ترساند

اَوْلِيَآءَهٗ ۠ فَلَا تَخَافُوْهُمْ وَخَافُوْنِ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿۱۷۵﴾

دوستان خود را ف پس شما مترسید از کافراں و بترسید از من اگر مومن هستید

وَلَا يَحْزُنْكَ الَّذِيْنَ يُسَارِعُوْنَ فِى الْكُفْرِ ۚ اِنَّهُمْ لَنْ يَّضُرُّوا

و اندوهگین نه کنند ترا یا محمد آنانکه می شتابند در نصرت کفر هر آئینه ایشاں هیچ زیاں

اللّٰهَ شَيْـًٔا ؕ يُرِيْدُ اللّٰهُ اَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا فِى الْاٰخِرَةِ ۚ وَلَهُمْ

نه رسانند خدا را ف۳ مے خواهد خدا که نه دهد ایشاں را هیچ بهره در آخرت و ایشاں راست

عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿۱۷۶﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْاِيْمَانِ لَنْ

عذاب بزرگ هر آئینه آنانکه خریدند ف۴ کفر را عوض ایمان هیچ

وقف لازم ع ۱۷/۸ — ع ۲ — علی المتقدمین

ف۱ مترجم گوید در احد مسلماناں و کفار باهم عهد بستند که وعده گاه قتال میان ایشاں سال آینده سوق بدر باشد چوں موسم سوق بدر رسید کفار شخصے را فرستادند تا جمعیت ایشاں بیان کرده مسلماناں را در حیز توقف اندازد با وجود آں جماعت از مسلماناں همراه آنحضرت بر آمدند و ببدر رسیدند و در تجارت سود ها یافتند و هیچ یک از کفار مزاحم ایشاں نشد و ایں غزوه را بدر صغرٰی میگویند خدا در مدح ایشاں می فرماید ۱۲

ف۲ یعنی ضعیف اسلام را ۱۲

ف۳ یعنی دین او را ۱۲

ف۴ یعنی اختیار کردند ۱۲

يَضُرُّوا اللّٰهَ شَيْـًٔا ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿١٧٧﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ

زیاں نہ رسانند خدا را | و ایشاں راست عذاب درد دہندہ | و گمان نکنند کافراں کہ

كَفَرُوْٓا اَنَّمَا نُمْلِيْ لَهُمْ خَيْرٌ لِّاَنْفُسِهِمْ ۭ اِنَّمَا نُمْلِيْ لَهُمْ لِيَزْدَادُوْٓا

مہلت دادن ما ایشاں را بہتر است در حق ایشاں جز ایں نیست کہ مہلت می دہیم ایشاں را تا زیادہ شوند در

اِثْمًا ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِيْنٌ ﴿١٧٨﴾ مَا كَانَ اللّٰهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِيْنَ

گناہگاری و ایشاں راست عذاب خوار کنندہ | ہرگز نہ گذارد خدا | مسلماناں را

عَلٰي مَآ اَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتّٰى يَمِيْزَ الْخَبِيْثَ مِنَ الطَّيِّبِ ۭ وَمَا كَانَ

بر آنچہ الحال شما ہستید بر آں | تا آنکہ جدا کند | ناپاک را از پاک | و ہرگز مطلع

اللّٰهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَي الْغَيْبِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَجْتَبِىْ مِنْ رُّسُلِهٖ

نہ کند خدا شما را | بر غیب | و لیکن خدا | بر می گزیند | از پیغامبران

مَنْ يَّشَاۗءُ ۠ فَاٰمِنُوْا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ ۚ وَاِنْ تُؤْمِنُوْا وَتَتَّقُوْا فَلَكُمْ

خود ہر کرا خواہد | پس ایمان آرید بخدا و پیغامبران او | و اگر ایمان آرید و تقوی کنید شما را باشد

اَجْرٌ عَظِيْمٌ ﴿١٧٩﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ يَبْخَلُوْنَ بِمَآ اٰتٰىھُمُ اللّٰهُ

مزد بزرگ | و باید کہ گمان نکنند | آنانکہ | بخل می کنند | بآنچہ عطا کردہ است

مِنْ فَضْلِهٖ ھُوَ خَيْرًا لَّھُمْ ۭ بَلْ ھُوَ شَرٌّ لَّھُمْ ۭ سَيُطَوَّقُوْنَ

خدا ایشاں را از فضل خود ایں بخل را بہتر برائے خویش بلکہ او بد ست برائے ایشاں نزدیک است کہ بر شکل طوق

مَا بَخِلُوْا بِهٖ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ وَلِلّٰهِ مِيْرَاثُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ

پوشانیدہ شود ایشاں را آنچہ بخل کردہ اند بآں روز قیامت ف۱ | و خدا راست | پس گذاشتہ اہل آسمانہا و زمین

وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ﴿١٨٠﴾ ع لَقَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّذِيْنَ قَالُوْٓا

و خدا بآنچہ می کنند | دانا است | ہر آئینہ شنید خدا | سخن آنانکہ گفتند | کہ

اِنَّ اللّٰهَ فَقِيْرٌ وَّنَحْنُ اَغْنِيَاۗءُ ۘ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوْا وَقَتْلَهُمُ

خدا فقیر است | و ما توانگریم ف۲ | خواہیم نوشت | آنچہ گفتند و بنویسیم

الْاَنْۢبِيَاۗءَ بِغَيْرِ حَقٍّ ۙ وَّنَقُوْلُ ذُوْقُوْا عَذَابَ الْحَرِيْقِ ﴿١٨١﴾ ذٰلِكَ

کشتن ایشاں پیغمبراں را بنا حق | و بگوئیم بچشید | عذاب سوزندہ | ایں

ف۱ یعنی آں مال را بصورت مار کردہ در گردن ایشاں اندازند۔

ف۲ یعنی چوں یہود شنیدند اقرضوا اللہ گفتند ما غنی ایم و خدا فقیر است واللہ اعلم ۱۲

ربع — وقف لازم

بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيْكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيْدِ ﴿۱۸۲﴾ ج

عذاب بسبب عملے است کہ پیش فرستادہ است دست ہائے شما وبسبب آنست کہ خدا ستم کنندہ نیست

اَلَّذِيْنَ قَالُوْٓا اِنَّ اللّٰهَ عَهِدَ اِلَيْنَآ اَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُوْلٍ حَتّٰى

بر بندگان آنانکہ گفتند کہ خدا حکم فرستادہ است بسوئے ما کہ ایمان نیاریم بہیچ پیغامبر تا آنکہ

يَاْتِيَنَا بِقُرْبَانٍ تَاْكُلُهُ النَّارُ ؕ قُلْ قَدْ جَآءَكُمْ رُسُلٌ مِّنْ

بیارد مارا قربانی کہ بخورد اورا آتش ف بگو آوردند نزدیک شما پیغامبراں پیش

قَبْلِيْ بِالْبَيِّنٰتِ وَبِالَّذِيْ قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوْهُمْ اِنْ كُنْتُمْ

از من معجزہ ہا و آں را نیز کہ شما گفتید پس چرا کشتید ایشاں را اگر ہستید

صٰدِقِيْنَ ﴿۱۸۳﴾ فَاِنْ كَذَّبُوْكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِّنْ قَبْلِكَ

راست گو پس اگر بدروغ نسبت کردند ترا بدروغ نسبت کردہ شدہ بود پیغامبران پیش از تو آوردند

جَآءُوْ بِالْبَيِّنٰتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتٰبِ الْمُنِيْرِ ﴿۱۸۴﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ

حجت ہارا و صحیفہ ہارا و کتاب روشن را ہر نفسے چشندۂ

الْمَوْتِ ؕ وَاِنَّمَا تُوَفَّوْنَ اُجُوْرَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ؕ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ

موت است و جزایں نیست کہ تمام دادہ خواہید شد مزد خویش را روز قیامت پس ہر کہ دور داشتہ

النَّارِ وَاُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ ؕ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَآ اِلَّا مَتَاعُ

شد از دوزخ و در آوردہ شد بہ بہشت پس ہر آئینہ بمراد رسید و نیست زندگانی دنیا مگر بہرہ

الْغُرُوْرِ ﴿۱۸۵﴾ لَتُبْلَوُنَّ فِيْٓ اَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ قف وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ

فریبندہ البتہ آزمائش کردہ خواہد شد شمارا در اموال شما و جان شما و خواہید شنید از

الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِيْنَ اَشْرَكُوْٓا اَذًى

آنانکہ کتاب دادہ شدہ اند پیش از شما و از مشرکاں سرزنش

كَثِيْرًا ؕ وَاِنْ تَصْبِرُوْا وَتَتَّقُوْا فَاِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُوْرِ ﴿۱۸۶﴾

بسیار و اگر صبر کنید و پرہیزگاری نمائید ہر آئینہ ایں خصلت از کارہائے مقصود است

وَاِذْ اَخَذَ اللّٰهُ مِيْثَاقَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ لَتُبَيِّنُنَّهٗ لِلنَّاسِ

و یاد کن چوں گرفت خدا عہد اہل کتاب کہ البتہ بیان کنید کتاب را برائے مردماں

ف یعنی گوسفندے کہ از غیب آتش او را بر دارد ۱۲

وَلَا تَكْتُمُوْنَهٗ ۫ فَنَبَذُوْهُ وَرَآءَ ظُهُوْرِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهٖ ثَمَنًا

و نہ پوشید آں را پس باز انداختند آں عہد را پس پشت خویش و گرفتند عوض وے

قَلِيْلًا ؕ فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُوْنَ ﴿۱۸۷﴾ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ يَفْرَحُوْنَ

بہائے اندک پس بد چیزے است کہ می ستانند مپندار کسانے را کہ شادماں می شوند

بِمَآ اَتَوْا وَّيُحِبُّوْنَ اَنْ يُّحْمَدُوْا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوْا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ

بآنچہ کردند و دوست میدارند کہ ستودہ شوند بآنچہ نکردہ اند مپندار ایشاں را

بِمَفَازَةٍ مِّنَ الْعَذَابِ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۱۸۸﴾ وَلِلّٰهِ مُلْكُ

در خلاص از عذاب و ایشاں راست عذاب درد دہندہ و خدا راست

السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿۱۸۹﴾ اِنَّ فِيْ ع ١٩ ٩ ١٠

پادشاہی آسمان ہا و زمین و خدا بر ہمہ چیز توانا است ہر آئینہ

خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَاٰيٰتٍ

در آفرینش آسمان ہا و زمین و آمد و شد شب و روز نشان ہا است

لِّاُولِي الْاَلْبَابِ ﴿۱۹۰﴾ الَّذِيْنَ يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ قِيٰمًا وَّقُعُوْدًا وَّ

خداوندان خرد را آنانکہ یاد می کنند خدا را ایستادہ و نشستہ و

عَلٰى جُنُوْبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُوْنَ فِيْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ

بر پہلوئے خویش خفتہ و تامل می کنند در آفرینش آسمان ہا و زمین

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا ۚ سُبْحٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿۱۹۱﴾

می گویند اے پروردگار ما نیافریدہ ایں را باطل ف پاکیست ترا پس نگاہ دار ما را از عذاب آتش

رَبَّنَآ اِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ اَخْزَيْتَهٗ ؕ وَمَا لِلظّٰلِمِيْنَ

اے پروردگار ما ہر آئینہ تو ہر کرا در آری بہ دوزخ بہ تحقیق رسوا کردی او را و نیست ستم گاراں را

مِنْ اَنْصَارٍ ﴿۱۹۲﴾ رَبَّنَآ اِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُّنَادِيْ لِلْاِيْمَانِ اَنْ

ہیچ یاری دہندہ اے پروردگار ما ہر آئینہ شنیدیم ندا کنندہ را باواز بلند میخواند بسوئے ایمان کہ

اٰمِنُوْا بِرَبِّكُمْ فَاٰمَنَّا ۖ رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّاٰتِنَا

ایمان آرید بہ پروردگار خویش پس ایمان آوردیم اے پروردگار ما پس بیامرز گناہان ما را و دور کن از ما

ف یعنی بغیر تدبیر بلیغ واللہ اعلم ١٢

وَتَوَفَّنَا مَعَ الْاَبْرَارِ ﴿١٩٣﴾ رَبَّنَا وَاٰتِنَا مَا وَعَدْتَّنَا عَلٰى رُسُلِكَ وَ

بدیهائے ما را و بمیراں ما را با نیکوکاراں اے پروردگار ما و بده ما را آنچه وعده کرده بما بزبان رسولان خود

لَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيْعَادَ ﴿١٩٤﴾ فَاسْتَجَابَ

و رسوا مکن ما را روز قیامت هر آئینه تو خلاف وعده نمی کنی پس قبول کرد

لَهُمْ رَبُّهُمْ اَنِّىْ لَآ اُضِيْعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ

دعائے ایشاں را پروردگار ایشاں بآنکه من ضائع نمی سازم عمل هیچ عمل کننده از شما از مرد یا زن

اُنْثٰى ۚ بَعْضُكُمْ مِّنْۢ بَعْضٍ ۚ فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَاُخْرِجُوْا مِنْ

بعضے شما از جنس بعض است پس آنانکه هجرت کردند و بیرون کرده شدند

دِيَارِهِمْ وَاُوْذُوْا فِيْ سَبِيْلِيْ وَقٰتَلُوْا وَقُتِلُوْا لَاُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ

از خانه های خویش و رنجانیده شدند در راه من و جنگ کردند و کشته شدند البته دور کنم

سَيِّاٰتِهِمْ وَلَاُدْخِلَنَّهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ۚ

از ایشاں گناهان ایشان را و البته در آرم ایشاں را در باغ ها که میرود زیر آں جوئے ها

ثَوَابًا مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ ۭ وَاللّٰهُ عِنْدَهٗ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴿١٩٥﴾

پاداش از نزدیک خدا و خدا نزدیک اوست پاداش نیک

لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فِي الْبِلَادِ ۭ ﴿١٩٦﴾ مَتَاعٌ قَلِيْلٌ ۣ

باید که نه فریبد ترا آمد و شد کافراں در شهرها این بهره مندی اندک

ثُمَّ مَاْوٰىهُمْ جَهَنَّمُ ۭ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾ لٰكِنِ الَّذِيْنَ اتَّقَوْا

است بعد ازاں جائے ایشاں دوزخ باشد و وے بد جائے است لیکن آنانکه ترسیدند از

رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنّٰتٌ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا

پروردگار خود ایشاں راست بوستان ها میرود زیر آن جوئے ها جاویداں در انجا

نُزُلًا مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ ۭ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ لِّلْاَبْرَارِ ﴿١٩٨﴾ وَاِنَّ

تحفه از نزدیک خدا و آنچه نزدیک خداست بهتر است نیکوکاران را و هر آئینه

مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ لَمَنْ يُّؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ

از اهل کتاب کسانیکه ایمان می آرند بخدا و بآنچه فرود آورده شد

وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ خٰشِعِيْنَ لِلّٰهِ ۙ لَا يَشْتَرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ
بسوئی شما و با نچه فرود آورده شد بسوئی ایشاں فروتنی کنندگاں برائے خدا نمی ستانند عوض آیتہائے
ثَمَنًا قَلِيْلًا ؕ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ سَرِيْعُ
خدا بہائے اندک آں گروہ ایشاں راست مزد ایشاں نزدیک پروردگار ایشاں ہر آئینہ خدا
الْحِسَابِ ﴿۱۹۹﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اصْبِرُوْا وَصَابِرُوْا وَرَابِطُوْا ۟ قف
زود حساب کنندہ است اے مومناں صبر کنید و محنت کشید و برائے جہاد آمادہ باشید
وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿۲۰۰﴾ ع ۱۱/۱۱
و بترسید از خدا باشد کہ رستگار شوید

سُوْرَةُ النِّسَاۤءِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَسَبْعُوْنَ وَسِتٌّ ... بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝ سَبْعُوْنَ آيَةً وَاَرْبَعَةٌ وَّعِشْرُوْنَ رُكُوْعًا
سورۂ نساء در مدینہ نازل شدہ و آں یکصد ہفتاد و ... بنام خدا بخشایندہ مہربان ہفت آیت و بیست و چہار رکوع است

يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوْا رَبَّكُمُ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ
اے مردماں بترسید ازاں پروردگار خویش کہ بیافرید شمارا از یک
وَّاحِدَةٍ وَّخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيْرًا وَّ
کس و آفرید ازاں یک کس زن اورا و منتشر ساخت ازیں دو کس مرداں بسیار و
نِسَآءً ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِيْ تَسَآءَلُوْنَ بِهٖ وَالْاَرْحَامَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ
زنان بیشمار و بترسید ازاں خدا کہ از یکدیگر بنام او سوال می کنید و بترسید از قطع قبیلہ داری ہر آئینہ
كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيْبًا ﴿۱﴾ وَاٰتُوا الْيَتٰمٰٓى اَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَبَدَّلُوا
خدا ہست نگاہبان بر شما و بدہید بہ یتیماں اموال ایشاں و بدل نکنید
الْخَبِيْثَ بِالطَّيِّبِ ۠ وَلَا تَاْكُلُوْٓا اَمْوَالَهُمْ اِلٰٓى اَمْوَالِكُمْ ؕ اِنَّهٗ كَانَ
ناپاکیزہ را بہ پاکیزہ و مخورید اموال ایشاں بہم آوردہ باموال خویش ہر آئینہ ایں
حُوْبًا كَبِيْرًا ﴿۲﴾ وَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تُقْسِطُوْا فِي الْيَتٰمٰى فَانْكِحُوْا
گناہ بزرگ ست ف۱ و اگر دانید کہ عدل نتوانید کرد در حق دختران یتیم پس نکاح کنید
مَا طَابَ لَكُمْ مِّنَ النِّسَآءِ مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبٰعَ ۚ فَاِنْ خِفْتُمْ
آنچہ خوش آید شمارا از سائر زناں دو دو سہ سہ و چہار چہار پس اگر دانید

ف۱ در جاہلیت اولیائے دختران یتیماں مانند ابنائے اعمام ایشاں را بنکاح خود می آوردند و ایفائے حقوق نکاح نمی کردند خدائے تعالے آیت فرستاد ۱۲

أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا

که دریں صورت نیز عدل نتوانید کرد پس نکاح کنید یک زن را یا سریه گیرید آنرا که مالک او شده دستهای

تَعُولُوا ﴿٣﴾ وَآتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً ۚ فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ

شما این نزدیک تراست بآنکه جور نکنید و بدهید زناں را مهر ایشاں بخوشدلی و اگر زناں درگزرند بخوشدلی

عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا ﴿٤﴾ وَلَا تُؤْتُوا

برائی شما از بعض مهر پس بخورید آں را ساز گار و خوشگوار و مدهید

السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ

بے خرداں را اموال خود که کرده است خدا آں را سبب استقامت معیشت برائے شما و بخورانید

فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٥﴾ وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ

و بپوشانید ایشاں را ازاں اموال و بگوئید با ایشاں سخن نیکو ف۱ و امتحان کنید یتیماں را ف۲

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا

تا آنگاه که رسند به حد نکاح ف۳ پس اگر دریافتید از ایشاں حسن تدبیر پس برسانید

إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ ۖ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا ۚ

بایشاں اموال ایشاں را و مخورید آں اموال را ف۴ باسراف و شتابی از ترس آنکه بزرگ شوند

وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ ۖ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ

و هرکه باشد توانگر پس باید که پرهیزگاری کند ف۵ و هرکه فقیر باشد پس باید که بخورد

بِالْمَعْرُوفِ ۚ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا

بوجه پسندیده پس چوں رسانید بایشاں اموال ایشاں را گواه گیرید

عَلَيْهِمْ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٦﴾ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ

برایشاں و بس است بحقیقت خدا حساب کننده مرداں را حصه هست از آنچه بگزارند

الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ

پدر و مادر و خویشاں و زناں را نیز حصه هست از آنچه بگزارند پدر و

وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ ۚ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿٧﴾ وَإِذَا

مادر و خویشاں از آنچه کم باشد از مال یا بسیار حصه مقرر کرده شده ف۶ و چوں

ف۱
یعنی بر سفہا حجر باید کرد و اموال ایشاں که بحقیقت ہمہ مسلماناں بآں منتفع اند بے واسطہ یا بواسطہ بدست ایشاں دادہ ضائع نباید ساخت واللہ اعلم ۱۲

ف۲
یعنی در ایام صبا ۱۲

ف۳
یعنی بالغ شوند ۱۲

ف۴
یعنی در صغر ایشاں ۱۲

ف۵
یعنی وصی یتیم اگر توانگر باشد از اموال یتیم چیزے نگیرد ۱۲

ف۶
یعنی مرداں و زناں ہر دو حصہ دار اند از مال کہ باشد کم بود یا بسیار و دریں رد است بر اہل جاہلیت کہ زناں را حصہ نمی دادند ۱۲

حَضَرَ الْقِسْمَةَ اُولُوا الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنُ فَارْزُقُوْهُمْ

حاضر شوند نزدیک قسمت میراث خویشاں ف۱ و یتیماں وگدایاں پس بدہید ایشانرا

مِّنْهُ وَقُوْلُوْا لَهُمْ قَوْلًا مَّعْرُوْفًا ۝٨ وَلْيَخْشَ الَّذِيْنَ لَوْ تَرَكُوْا

چیزے ازاں ف۲ و بگوئید بایشاں سخن نیکو و باید کہ بترسند از خدا آنانکہ اگر نزدیک شوند

مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعٰفًا خَافُوْا عَلَيْهِمْ ۠ فَلْيَتَّقُوا اللّٰهَ

ازانکہ بگزارند بعد خود اولاد ناتواں را خائف باشند بر ایشاں کہ ضائع شوند پس باید کہ از خدا بترسند

وَلْيَقُوْلُوْا قَوْلًا سَدِيْدًا ۝٩ اِنَّ الَّذِيْنَ يَاْكُلُوْنَ اَمْوَالَ الْيَتٰمٰى

و باید کہ بگویند سخن استوار ف۳ ہر آئینہ آنانکہ میخورند اموال یتیماں

ظُلْمًا اِنَّمَا يَاْكُلُوْنَ فِيْ بُطُوْنِهِمْ نَارًا ؕ وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيْرًا ۝١٠ ع

بظلم جزیں نیست کہ میخورند در شکم خویش آتش را و در آیند بدوزخ

يُوْصِيْكُمُ اللّٰهُ فِيْٓ اَوْلَادِكُمْ ۗ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيَيْنِ ۚ

حکم می کند خدا در حق اولاد شما کہ مرد را ہست مانند حصّہ دو زن

فَاِنْ كُنَّ نِسَآءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ ۚ وَاِنْ

اگر اولاد میت ہمہ دختراں باشند زیادہ از دو پس ایشاں راست دو سوئم حصہ ازانچہ میت

كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ ؕ وَلِاَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا

گزاشتہ است ف۴ و اگر دختش یک دختر باشد پس او راست نیم ترکہ و ہست پدر و مادر میت را ہر یکے

السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ اِنْ كَانَ لَهٗ وَلَدٌ ۚ فَاِنْ لَّمْ يَكُنْ لَّهٗ وَلَدٌ

را از ایشاں ششم حصہ ازانچہ بگزاشتہ است اگر باشد میّت را فرزندے پس اگر نباشد او را فرزندی

وَّوَرِثَهٗٓ اَبَوٰهُ فَلِاُمِّهِ الثُّلُثُ ۚ فَاِنْ كَانَ لَهٗٓ اِخْوَةٌ فَلِاُمِّهِ

و وارث او پدر و مادر او شوند پس ہست مادرش را سوم حصہ ف۵ پس اگر باشند میت را برادراں

السُّدُسُ مِنْۢ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُّوْصِيْ بِهَآ اَوْ دَيْنٍ ؕ اٰبَآؤُكُمْ وَ

ہست مادرش را ششم حصہ ف۶ و ایں تقسیم بعد ادائی وصیتی است کہ میت بآں فرمودہ یا بعد ادائے

اَبْنَآؤُكُمْ ۚ لَا تَدْرُوْنَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا ؕ فَرِيْضَةً مِّنَ

دین ف۷ پدران شما و پسران شما نمیدانید کہ کدام یک از ایشاں نزدیک تر است در نفع رسانیدن حصّہ معین کردہ شد

ف۱ یعنی خویشان غیر وارث ۱۲

ف۲ یعنی بطریق استحباب ۱۲

ف۳ یعنی آنانکہ اولاد داشتہ باشند بوجہے وصیت کنند کہ اولاد را ضرر نرسد و ایں مقدار است در شرع بسوم حصہ مال یا کم ازاں واللہ اعلم ۱۲

ف۴ مترجم گوید حکم دو دختر نیز ثلثان است واللہ اعلم ۱۲

ف۵ یعنی مابقی برائے پدر است ۱۲

ف۶ یعنی برادران و خواہران حصہ مادر را ناقص می سازند اگرچہ خود چیزے نیابند و یک برادر و یک خواہر ناقص نمی سازد واللہ اعلم ۱۲

ف۷ یعنی اگر وصیت باشد نخست ادائے وصیت کنند و اگر دین باشد نخست ادائے دین کنند ۱۲

اللّٰهِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿۱۱﴾ وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ

از جانب خدا هر آئینه هست خدا دانا استوار کار — وشما راهست نیمه آنچه بگذاشته اند

اَزْوَاجُكُمْ اِنْ لَّمْ يَكُنْ لَّهُنَّ وَلَدٌ ۚ فَاِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ

زنان شما — اگر نباشد ایشاں را فرزندے — پس اگر ایشاں را فرزندے باشد شمار است

الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ مِنْۢ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُّوْصِيْنَ بِهَآ اَوْ دَيْنٍ ۭ

چهارم حصه از آنچه بگذاشته اند — بعد ادائے وصیتے — که بآں فرموده باشند یا بعد ادائے دین

وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ اِنْ لَّمْ يَكُنْ لَّكُمْ وَلَدٌ ۚ فَاِنْ كَانَ

وزنان راست چهارم حصه از آنچه شما بگذاشتید اگر نه باشد — شما را فرزندے — پس اگر باشد

لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ مِّنْۢ بَعْدِ وَصِيَّةٍ

شما را فرزندے پس زنان راست هشتم حصه — از آنچه بگذاشته اید بعد ادائے وصیتے که

تُوْصُوْنَ بِهَآ اَوْ دَيْنٍ ۭ وَاِنْ كَانَ رَجُلٌ يُّوْرَثُ كَلٰلَةً اَوِ

بآں فرموده باشید یا ادائے دین — واگر مرد مرده — که از وی میراث می خواهند یا

امْرَاَةٌ وَّلَهٗٓ اَخٌ اَوْ اُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ ۚ فَاِنْ

زن مرده کلاله باشد ف۱ — واو را برادرے هست یا خواهرے ف۲ پس هر یک از ایشاں راست ششم

كَانُوْٓا اَكْثَرَ مِنْ ذٰلِكَ فَهُمْ شُرَكَاۗءُ فِي الثُّلُثِ مِنْۢ بَعْدِ

حصه پس اگر اخیافیاں زیاده ازیں باشند پس ایشاں باهم شریک اند در سوم حصه بعد ادائے

وَصِيَّةٍ يُّوْصٰى بِهَآ اَوْ دَيْنٍ ۙ غَيْرَ مُضَاۗرٍّ ۚ وَصِيَّةً مِّنَ اللّٰهِ ۭ

وصیتے — که بآں فرموده شد یا بعد ادائے دین بغیر آنکه — ضرر رساننده باشد ف۳ حکم کرده

وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَلِيْمٌ ﴿۱۲﴾ ۭ تِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ ۭ وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ

شده است از جانب خدا و خدا دانا بردبار است این همه حدها مقرر کردهٔ خداست و هر که فرمانبرداری کند خدا

يُدْخِلْهُ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ۭ وَ

ورسول او را در آرد ش — به بهشت ها که میرود زیر آں جویها — جاویداں درانجا — و

ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿۱۳﴾ وَمَنْ يَّعْصِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَيَتَعَدَّ

این ست مطلب یابی بزرگ — و هر که نافرمانی کند — خدا و رسول او را و تجاوز کند از

ف۱ ومعنی کلاله آنست که پدر و فرزند ندارد ۱۲

ف۲ یعنی اخیافی ۱۲

ف۳ یعنی وصیتے که زیاده از ثلث بود اعتبار ندارد والله اعلم ۱۲

ع ۲ ۱۳

حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٤﴾

حد ہائی مقرر کردہ او درآرد ش بآتش جاوید آنجا و او راست عذاب رسوا کنندہ

وَاللَّاتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِن نِّسَائِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ

واز زنان شما آنانکہ زنا می کنند پس گواہ طلبید برایشاں

أَرْبَعَةً مِّنكُمْ فَإِن شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّىٰ

چہار مرد از جنس خویش ف۱ پس اگر گواہی دادند محبوس کنید ایشاں را در خانہا تا آنکہ

يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴿١٥﴾ وَاللَّذَانِ يَأْتِيَانِهَا

عمر ایشاں را تمام کند مرگ یا مقرر کند خدائی تعالی برائی ایشاں راہی ف۲ وآں دو کس کہ زنا

مِنكُمْ فَآذُوهُمَا فَإِن تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ

می کنند از شما پس آزار دہید ایشاں را پس اگر توبہ کردند و نیکوکاری پیش گرفتند پس اعراض کنید از تعذیب ایشاں

كَانَ تَوَّابًا رَّحِيمًا ﴿١٦﴾ إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ

ہر آئینہ خدا ہست باز گردندہ مہربان ف۳ جز ایں نیست کہ وعدہ قبول توبہ لازم بر خداست برائی آں کساں کہ میکنند

السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِن قَرِيبٍ فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ

معصیت بہ نادانی بعد ازاں توبہ کنند در زمان نزدیکے ف۴ پس آں گروہ برحمت باز می گردد خدا برایشاں

وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ

وہست خدا دانا استوار کار ونیست وعدہ قبول توبہ آں کساں را کہ می کنند معاصی

حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ

تا آنگاہ کہ پیش آید کسی را از ایشاں مرگ گفت ہر آئینہ من توبہ کردم الحال و نہ آں کساں را

يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٨﴾ يَا أَيُّهَا

ست کہ کافر بمیرند ایں گروہ آمادہ ساختیم برائی ایشاں عذاب درد دہندہ اے

الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَن تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ

مومناں حلال نیست شمارا آنکہ میراث گیرید زناں را وایشاں ناخوش باشند ف۵ منع مکنید

لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَن يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ

ایشاں را ف۶ تا بدست آرید بعض آنچہ دادہ اید ایشاں را ف۷ لیکن وقتیکہ کنند کار بد آشکارا

ف۱ یعنی از مسلماناں ۱۲

ف۲ بعد ایں آیت خدائی تعالی راہے مقرر کرد و آں رجم ثیب و جلد بکر است پس الحال حکم حبس نیست واللہ اعلم ۱۲

ف۳ ایں آیت مجمل است و در احادیث مذکور شد کہ بکر را صد تازیانہ باید و ثیب را رجم باید کرد و عبد را پنجاہ تازیانہ واللہ اعلم ۱۲

ف۴ یعنی پیش از حضور مرگ ۱۲

ف۵ اہل جاہلیت زناں را نیز از جملہ میراث مے دانستند و ولی میت اگر خواستے بجرد نکاح خود می آورد و اگر خواستی منع میکرد کہ با جنبے نکاح کند تا آنکہ مہر رونما حق تعالی ایں آیت فرستاد ۱۲

ف۶ یعنی از نکاح بہر کہ خواہند ۱۲

ف۷ یعنی کابین کہ قریب ایشاں دادہ است واللہ اعلم ۱۲

وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۚ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا

میتواں ایذا داد و زندگانی کنید بازناں بوجه پسندیده زیرا که اگر ناپسند کنید ایشاں راپس شاید که ناپسند

وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾ وَإِنْ أَرَدْتُمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ

کنید چیزے راو پیدا کند خدائے تعالیٰ دراں چیز خیر بسیار واگر خواهید بدل کردن زن بجائے زنے

زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنْطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا ۚ أَتَأْخُذُونَهُ

وداده باشید یکے را از ایشاں قنطار ف۱ پس باز مگیرید ازاں مال چیزے را آیا می گیرید

بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿٢٠﴾ وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَىٰ بَعْضُكُمْ إِلَىٰ

آں رابه ستم و تعدی آشکارا وچگونه گیرید آں را حال آنکه رسیده است بعض شما به بعض ف۲

بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٢١﴾ وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ

وگرفتند زناں از شما عهدِ محکم را ف۳ ونکاح مکنید کسی را که نکاح با او کرده

مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۚ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ

باشند پدران شما از زناں لیکن آنچه گذشت عفو است هر آئینه ایں هست کار بد و مبغوض وایں بد راهی است

ع ٨ ١٤ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ

حرام کرده شدند بر شما مادراں شما ودختران شما وخواهران شما وخواهران پدران شما

وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ

وخواهران مادران شما ودختران برادر ودختران خواهر وآن مادران شما که شیر داده اند شما را ف۴ وخواهران شما

الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمُ

از جهت شیرخوارگی ومادران زنان شما ودختران زنان شما که در کنار شما پرورش می یابند از بطن

اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ

آں زنان شما که وطی کردید بایشاں پس اگر وطی نکرده باشید بایشاں پس هیچ گناه نیست بر شما

وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ

وزنان پسران شما که از پشت شما باشند ف۵ وحرام کرده شد آنکه جمع کنید میان

الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٣﴾

دو خواهر لیکن آنچه گذشت عفو است هر آئینه خدا هست آمرزنده مهربان

ف۱ یعنی مال بسیار در مهر داده باشید ۱۲
ف۲ یعنی مباشرت کردید ۱۲
ف۳ یعنی ایجاب وقبول بحضور شهود درمیان آمد ۱۲
ف۴ یعنی دایهها ۱۲
ف۵ یعنی پسر خوانده نه باشد ۱۲

وَّالْمُحْصَنٰتُ مِنَ النِّسَآءِ اِلَّا مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ ۚ كِتٰبَ

وحرام کردہ شدند زنان شوہردار مگر آنچہ مالک او شدہ است دست شما فرض لازم

اللّٰهِ عَلَيْكُمْ ۚ وَاُحِلَّ لَكُمْ مَّا وَرَآءَ ذٰلِكُمْ اَنْ تَبْتَغُوْا بِاَمْوَالِكُمْ

ساختہ است خدا بر شما و حلال کردہ شد شمارا ماسوائی ایں ہمہ محرمات حلال کردہ شد کہ طلب نکاح کنید باموال

مُّحْصِنِيْنَ غَيْرَ مُسٰفِحِيْنَ ؕ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهٖ مِنْهُنَّ

خویش عفت طلب کناں نہ شہوت رانندگاں ف۲ پس کسے کہ لذت گرفتید باو از زناں

فَاٰتُوْهُنَّ اُجُوْرَهُنَّ فَرِيْضَةً ؕ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيْمَا تَرٰضَيْتُمْ

بدہید ایشاں را مہر ایشاں مقرر کردہ شدہ ف۳ ونیست بر شما گناہ در آنچہ با یکدیگر راضی

بِهٖ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيْضَةِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿۲۴﴾ وَمَنْ

شدید بعد مہر مقرر ف۴ ہر آئینہ خدا ہست دانا استوار کار وہر کہ

لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا اَنْ يَّنْكِحَ الْمُحْصَنٰتِ الْمُؤْمِنٰتِ فَمِنْ

نتواند از شما از جہت توانگری کہ نکاح کند زنان آزاد مسلماناں را پس باید کہ

مَّا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ مِّنْ فَتَيٰتِكُمُ الْمُؤْمِنٰتِ ؕ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاِيْمَانِكُمْ ؕ

نکاح کند از آنچہ مالک او شدہ است دست جنس شما مراد کنیزکان شما اند کہ مسلمان باشند و خداوند داناتر است

بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ ۚ فَانْكِحُوْهُنَّ بِاِذْنِ اَهْلِهِنَّ وَاٰتُوْهُنَّ

بایمان شما بعض شما از جنس بعض است ف۵ پس نکاح کنید کنیزکاں را بدستوری خداوندان ایشاں و بدہید

اُجُوْرَهُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ مُحْصَنٰتٍ غَيْرَ مُسٰفِحٰتٍ وَّلَا مُتَّخِذٰتِ

ایشاں را مہر ایشاں بخوش خوئی درحالیکہ عفیفہ باشند نہ زنا کنندہ نہ دوست پنہانی

اَخْدَانٍ ۚ فَاِذَآ اُحْصِنَّ فَاِنْ اَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ

گیرندہ ف۶ پس چوں در حبالۂ زوج آمدند اگر زنا کنند پس بر ایشاں است

نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنٰتِ مِنَ الْعَذَابِ ؕ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ

نیم مقدار آنچہ بر زنان آزاد است از عقوبت ف۷ نکاح کنیزکاں کسے راست

الْعَنَتَ مِنْكُمْ ؕ وَاَنْ تَصْبِرُوْا خَيْرٌ لَّكُمْ ؕ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۲۵﴾ ع

کہ بترسد از گناہ از شما و آنکہ صبر کنید بہتر است شما را وخدا آمرزندہ مہربان است

ف۱ یعنی اگر زنے را از دار الحرب اسیر کردہ اند نکاح و تسری او صحیح بود ہر چند آنجا زوج داشتہ باشد واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی نکاح صحیح آن ست کہ با مہر باشد و موید باشد بحسب ظاہر زیرا کہ چوں حاجت جماع ہمیشہ است احصان کہ بدون عقد موید حاصل نشود واللہ اعلم ۱۲

ف۳ یعنی بجماع تمام مہر لازم میشود واللہ اعلم ۱۲

ف۴ یعنی بعد مقرر کردن اگر بتراضی زیادہ یا کم کنید باک نیست واللہ اعلم ۱۲

ف۵ یعنی کنیزکاں نیز بنات آدم اند واللہ اعلم ۱۲

ف۶ فاروق در نکاح اتخاذ اندان شرط شہود است مراد احصان وسفاح موبد بودن عقد بحسب ظاہر واللہ اعلم ۱۲

ف۷ یعنی پنجاہ تازیانہ واگر در حبالۂ زوج نباشد نیز عقوبت او پنجاہ تازیانہ است زیرا کہ ذکر ایں قید بجہت نفی احتمال زیادہ است وایں معنی در حدیث مبین شدہ ۱۲ واللہ اعلم

يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ

می خواهد خدا که بیان کند برائے شما وبنماید شمارا راه ہائے کسانیکه پیش از شما بودند

وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾ وَاللّٰهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ

وبرحمت بازگردد برشما وخدا دانا استوار کاراست وخدا می خواهد که برحمت بازگردد

عَلَيْكُمْ ۖ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا

برشما ومی خواهند آنانکه پیروی شهوات کنند که کجروی کنید کجروی

عَظِيمًا ﴿٢٧﴾ يُرِيدُ اللّٰهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ ۚ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ

عظیم می خواهد خدا که سبک کند از شما وانسان ضعیف آفریده

ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ

شده است اے مومناں مخورید اموال خودرا درمیان خویش

بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ ۚ وَ

بناحق ف١ لیکن بخورید وقتیکه آں داد وستد تجارت باشد بعد رضامندی یکدیگر از شما و

لَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ۚ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾ وَمَنْ يَفْعَلْ

مکشید خویشتن را هر آئینه خدا هست بشما مهربان وهر که چنیں کند

ذٰلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا ۚ وَكَانَ ذٰلِكَ

به تعدی وستم درآریمش بدوزخ واین

عَلَى اللّٰهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾ إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ

برخدا آسان است اگر احتراز کنید از کبائر منهیات نابود سازیم از شما

عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾ وَلَا تَتَمَنَّوْا

صغائر شمارا ودرآریم شمارا بمحل گرامی ف٢ وتمنا مکنید

مَا فَضَّلَ اللّٰهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ

مرتبه را که خدائے تعالی بآں بزرگی داده بعض را از شما بر بعض مردان راهست بهره از آنچه

مِمَّا اكْتَسَبُوا ۖ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ ۚ وَاسْأَلُوا اللّٰهَ

حاصل کرده اند وزناں راهست بهره از آنچه حاصل کرده اند وسوال کنید

ف١ یعنی مال یکدیگر بناحق نباید خورد

ف٢ گناه کبیره آنست که براں حد مشروع شد یا وعده دوزخ کرده آمد یابکفر منتهی شد در قرآن یا سنت صحیحه وهر که از کبائر اجتناب کند صغائر او را نماز وروزه وصدقه نابود می سازد والله اعلم ١٢

مِنْ فَضْلِهٖ ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمًا ﴿۳۲﴾ وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا
بجناب خدا از بخشائش او ہرآئینہ خدا ہست بہمہ چیز دانا ومقرر کردیم
مَوَالِیَ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدٰنِ وَالْاَقْرَبُوْنَ ؕ وَالَّذِیْنَ عَقَدَتْ اَیْمَانُكُمْ
وارثاں برائے ہر چیزے ازانچہ گذاشتہ اند پدر و مادر خویشاں وکسانیکہ ایشاں را مربوط ساختہ است
فَاٰتُوْهُمْ نَصِیْبَهُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ شَهِیْدًا ﴿۳۳﴾ ع ۵ ۲
عہد شما پس بدہید ایشاں را بہرۂ ایشاں ہرآئینہ خدا ہست بر ہمہ چیز حاضر ف۱
اَلرِّجَالُ قَوّٰمُوْنَ عَلَی النِّسَآءِ بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلٰی
مردان تدبیر کار کنندہ مسلط شدہ اند بر زناں بسبب آنکہ فضل نہادہ است خدا بعض آدمیاں را بر
بَعْضٍ وَّبِمَآ اَنْفَقُوْا مِنْ اَمْوَالِهِمْ ؕ فَالصّٰلِحٰتُ قٰنِتٰتٌ حٰفِظٰتٌ
بعض ف۲ وبسبب آنکہ خرچ کردند از اموال خویش پس زنان نیکوکار فرمانبردار ند نگاہ دارندہ
لِّلْغَیْبِ بِمَا حَفِظَ اللّٰهُ ؕ وَالّٰتِیْ تَخَافُوْنَ نُشُوْزَهُنَّ فَعِظُوْهُنَّ
اند ف۳ در غیبت زوج بہ نگاہ داشت خدا ف۴ وآن زناں کہ معلوم کنید سرکشی ایشاں پس پند دہید
وَاهْجُرُوْهُنَّ فِی الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوْهُنَّ ۚ فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوْا
ایشاں را وترک کنید ایشاں را در خوابگاہ ف۵ وبزنید ایشاں را پس اگر فرمانبرداری شما کردند پس
عَلَیْهِنَّ سَبِیْلًا ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِیًّا كَبِیْرًا ﴿۳۴﴾ وَاِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ
تجسس مکنید بر ایشاں راہی را ف۶ ہرآئینہ خدا ہست بلند مرتبہ بزرگ قدر و اگر معلوم کردید اے حاکمان
بَیْنِهِمَا فَابْعَثُوْا حَكَمًا مِّنْ اَهْلِهٖ وَحَكَمًا مِّنْ اَهْلِهَا ۚ اِنْ
مخالفت میان زن وشوہر پس معین کنید صلح کارے از خویشان مرد وصلح کارے از خویشان زن اگر ایں
یُّرِیْدَآ اِصْلَاحًا یُّوَفِّقِ اللّٰهُ بَیْنَهُمَا ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِیْمًا خَبِیْرًا ﴿۳۵﴾
صلح کاران بخواہند صلح را البتہ موافقت کند خدا در میان ایشاں ہرآئینہ ہست خدا دانا آگاہ
وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوْا بِهٖ شَیْئًا وَّبِالْوَالِدَیْنِ اِحْسَانًا
وبپرستید خدا را وشریک او مقرر مکنید چیزے را وبہ پدر و مادر نیکوکاری کنید
وَّبِذِی الْقُرْبٰی وَالْیَتٰمٰی وَالْمَسٰكِیْنِ وَالْجَارِ ذِی الْقُرْبٰی
وبخویشاں وبیتیماں وگدایاں وہمسایہ خویشاوند

ف۱ یعنی حلیف را رعایت کردن یا وصیت کردن میتواند وایشاں را در میراث دخل نیست ومیراث برائے اقربا مقرر کردہ شد واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی بسبب آنکہ مردان در اصل جبلت بہتر اند از زناں ۱۲

ف۳ یعنی مال وآبرو را ۱۲

ف۴ در ایں آیت بیان فرمود کہ مرد فرمان روا است بسبب فضل جبلی وبسبب انفاق وزن صالحہ کسے است کہ فرمانبرداری کند و حفظ مال نماید واللہ اعلم ۱۲

ف۵ یعنی مباشرت مکنید ۱۲

ف۶ یعنی حیلہ ایذا دادن تجسس مکنید واللہ اعلم ۱۲

وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْۢبِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ۙ وَمَا مَلَكَتْ
به همسایه اجنبی و به هم نشین بر پهلو نشسته و به مسافر و با آنچه دست شما

اَيْمَانُكُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُوْرَا ۙ﴿٣٦﴾ الَّذِيْنَ
مالک اوشد ولـ هر آئینه خدا دوست ندارد کسے را که باشد متکبر خود ستائنده دوست

يَبْخَلُوْنَ وَيَاْمُرُوْنَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُوْنَ مَآ اٰتٰىهُمُ
ندارد آناں را که بخل می کنند و مردماں را به بخل می فرمایند و می پوشند آنچه خدا داده است

اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ ؕ وَاَعْتَدْنَا لِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابًا مُّهِيْنًا ﴿٣٧﴾ ج
ایشاں را از فضل خود و آماده ساخته ایم برائے کافران عذاب رسوا کننده

وَالَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ رِئَآءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُوْنَ
و آناں را که خرچ می کنند اموال خود را برائی نمودن مردمان و معتقد نیستند

بِاللّٰهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ؕ وَمَنْ يَّكُنِ الشَّيْطٰنُ لَهٗ قَرِيْنًا
بخدا و بروز قیامت و هر که شیطان یار او باشد پس

فَسَآءَ قَرِيْنًا ﴿٣٨﴾ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ
وی بد یارے است و چه زیاں بود بر ایشاں اگر ایمان می آوردند بخدا و بروز آخر

وَاَنْفَقُوْا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللّٰهُ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ بِهِمْ عَلِيْمًا ﴿٣٩﴾ اِنَّ اللّٰهَ
و خرچ می کردند آنچه خدا داده است ایشاں را و هست خدا بایشاں دانا و هر آئینه خدا

لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ۚ وَاِنْ تَكُ حَسَنَةً يُّضٰعِفْهَا وَيُؤْتِ
ستم نمی کند وزن ذرّه و اگر آں عمل نیکی باشد دو چنداں کندش و بدهد

مِنْ لَّدُنْهُ اَجْرًا عَظِيْمًا ﴿٤٠﴾ فَكَيْفَ اِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍۢ
از نزدیک خود مزد بزرگ پس چه حال باشد آنگاه که بیاریم از هر قوم

بِشَهِيْدٍ وَّجِئْنَا بِكَ عَلٰى هٰٓؤُلَآءِ شَهِيْدًا ؕ﴿٤١﴾ يَوْمَئِذٍ يَّوَدُّ الَّذِيْنَ
گواهے را و بیاریم ترا گواه برایں امت آنروز آرزو کنند آنانکه

كَفَرُوْا وَعَصَوُا الرَّسُوْلَ لَوْ تُسَوّٰى بِهِمُ الْاَرْضُ ؕ وَلَا يَكْتُمُوْنَ
کافر شدند و نافرمانی پیغامبر کردند کاش بر ایشاں زمین را هموار کرده شود ۲ و نه پوشند

ف ۱ یعنی غلامان و کنیزکان ۱۲
ف ۲ یعنی از ایشاں نامے و نشانے نماند ۱۲

وقف النبی علیه السلام

ع ٩

اللّٰهَ حَدِيْثًا ﴿٤٢﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْتُمْ

از خدا ہیچ سخنے اے مومناں بہ نماز نزدیک مشوید حال آنکہ شما

سُكٰرٰى حَتّٰى تَعْلَمُوْا مَا تَقُوْلُوْنَ وَلَا جُنُبًا اِلَّا عَابِرِيْ سَبِيْلٍ

مست باشید تا آنکہ بفہمید آنچہ بزبان می گوئید ف۱ و بہ نماز نزدیک مشوید در حال جنابت

حَتّٰى تَغْتَسِلُوْا ۭ وَاِنْ كُنْتُمْ مَّرْضٰٓى اَوْ عَلٰى سَفَرٍ اَوْ جَاۗءَ اَحَدٌ

تا آنکہ غسل کنید مگر آنکہ مسافر باشید و اگر بیمار باشید یا مسافر یا بیاید

مِّنْكُمْ مِّنَ الْغَاۗىِٕطِ اَوْ لٰمَسْتُمُ النِّسَاۗءَ فَلَمْ تَجِدُوْا مَاۗءً

کسے از شما از جائی ضرور یا مباشرت زناں کنید و نیابید آب را

فَتَيَمَّمُوْا صَعِيْدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوْا بِوُجُوْهِكُمْ وَاَيْدِيْكُمْ ۭ اِنَّ

پس قصد کنید بہ زمین پاک پس مسح کنید بروئی خویش و دستہائے خویش ہر آئینہ

اللّٰهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُوْرًا ﴿٤٣﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ اُوْتُوْا نَصِيْبًا

ہست خدا عفو کنندہ بخشایندہ ف۲ آیا ندیدی کسانیکہ دادہ شدہ اند بہرۂ

مِّنَ الْكِتٰبِ يَشْتَرُوْنَ الضَّلٰلَةَ وَيُرِيْدُوْنَ اَنْ تَضِلُّوا

از کتاب یعنی یہود می ستانند گمراہی را و می خواہند کہ شما گم کنید

السَّبِيْلَ ﴿٤٤﴾ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاَعْدَاۗىِٕكُمْ ۭ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَلِيًّا ڭ وَّ

راہ را وخدا داناتر است بہ دشمنان شما وخدا دوست بس است و

كَفٰى بِاللّٰهِ نَصِيْرًا ﴿٤٥﴾ مِنَ الَّذِيْنَ هَادُوْا يُحَرِّفُوْنَ الْكَلِمَ

خدا یاری دہندہ بس است از یہود قومی ہست کہ تغیر می کنند کلمہ ہا را

عَنْ مَّوَاضِعِهٖ وَيَقُوْلُوْنَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعْ غَيْرَ

از جائے آں ہا و می گویند ف۳ شنیدیم و عاصی شدیم و می گویند اسمع

مُسْمَعٍ وَّرَاعِنَا لَيًّۢا بِاَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْنًا فِي الدِّيْنِ ۭ وَلَوْ

غیر مسمع و راعنا می پیچانند سخن را بزبان خویش و طعنہ می زنند در دین و اگر

اَنَّهُمْ قَالُوْا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاسْمَعْ وَانْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا

ایشاں گفتندے شنیدیم و فرمانبرداری کردیم و بجائی اسمع غیر مسمع اسمع می گفتندے و بجائی

ف۱ این حکم قبل از تحریم خمر بود بعد از آں مستی بالکلیہ حرام شد واللہ اعلم ۱۲

ف۲ مترجم گوید کہ خدائی عزوجل در رد یہود و تعداد قبائح ایشاں آیات فرستاد ۱۲

ف۳ یعنی بزبان حال ۱۲

لَهُمْ وَأَقْوَمَ ۙ وَلٰكِنْ لَّعَنَهُمُ اللّٰهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوْنَ
راعنا انظرنا هر آئینه بودے بهتر ایشاں را و درست تر ولیکن لعنت کرده ست ایشاں را خدا بسبب کفر ایشاں

إِلَّا قَلِيْلًا ﴿٤٦﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِيْنَ أُوْتُوا الْكِتٰبَ اٰمِنُوْا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا
پس ایمان نمی آرند مگر اندکے ف۱ اے اہل کتاب ایمان آرید بآنچه فرود آوردیم

لِّمَا مَعَكُمْ مِّنْ قَبْلِ أَنْ نَّطْمِسَ وُجُوْهًا فَنَرُدَّهَا عَلٰٓى أَدْبَارِهَآ
باور کننده آنچه باشماست پیش از انکه محو کنیم صورت روئی ہارا پس بگردانیمش بر شکل پشت

أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّآ أَصْحٰبَ السَّبْتِ ۭ وَكَانَ أَمْرُ اللّٰهِ مَفْعُوْلًا ﴿٤٧﴾
روئی ہا یا لعنت کنیم ایشاں را چنانکه لعنت کردیم اہل شنبه را وہست ارادہ خدا کرده شده

إِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُّشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ
هر آئینه خدا نمی آمرزد که او را شریک مقرر کرده شود و می آمرزد غیر آں هر کرا

يَّشَآءُ ۚ وَمَنْ يُّشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدِ افْتَرٰٓى إِثْمًا عَظِيْمًا ﴿٤٨﴾ أَلَمْ
خواہد و هر که شریک خدا مقرر کند هر آئینه افترا کرده است گناه بزرگ آیا

تَرَ إِلَى الَّذِيْنَ يُزَكُّوْنَ أَنْفُسَهُمْ ۭ بَلِ اللّٰهُ يُزَكِّيْ مَنْ يَّشَآءُ وَ
ندیدی بسوی کسانیکه ستائش می کنند خود را بلکه خدا ستائش می کند هر کرا خواہد و

لَا يُظْلَمُوْنَ فَتِيْلًا ﴿٤٩﴾ اُنْظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُوْنَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ ۭ
ستم کرده نخواہند شد مقدار رشته ببیں چگونه مے بندند بر خدا دروغ را

ع ٧ ٨ ٤ وَكَفٰى بِهٖٓ إِثْمًا مُّبِيْنًا ﴿٥٠﴾ ع أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِيْنَ أُوْتُوْا نَصِيْبًا
وایں گناه آشکارا بس است ف۲ آیا ندیدی بسوئی کسانیکه بهره از کتاب

مِّنَ الْكِتٰبِ يُؤْمِنُوْنَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوْتِ وَيَقُوْلُوْنَ لِلَّذِيْنَ
داده شدند معتقد می شوند بت را و معبود باطل را و می گویند در حق

كَفَرُوْا هٰٓؤُلَآءِ أَهْدٰى مِنَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا سَبِيْلًا ﴿٥١﴾ أُولٰٓئِكَ
مشرکاں که ایشاں راه یابنده تر اند از مسلماناں ف۳ ایشاں آں گروه اند

الَّذِيْنَ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ ۭ وَمَنْ يَّلْعَنِ اللّٰهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهٗ نَصِيْرًا ﴿٥٢﴾
که لعنت کرد ایشاں را خدا و هر که لعنت کندش خدا پس نخواہی یافت مراد را یاری دہنده

ف۱ مترجم گوید پیچانیدن سخن آنست که سب راچناں در کلام خلط کنند که کسے نشناسند واسمع غیر مسمع دو معنی دارد یکے آنکه بشنو در حالتیکه معظم و محترمی و کسے باتو خلاف مرضی تو نتواند گفت دیگر آنکه بشنو در حالتے که حقیری و کسے باتو سخن نمی گوید و راعنا نیز دو معنی دارد یکی آنکه رعایت کن ما را دیگر احمق رعونت دارنده غرض ایشاں سب بود کلمه محتمل معنیین می گفتند والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی می گویند که بنی اسرائیل برگزیدگان خدایند و ایشاں را عذاب نخواهد شد مگر چند روز ۱۲

ف۳ دریں آیت تعریض است باں که یهود روز احزاب مددگار مشرکاں شدند ۱۲

أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمُلْكِ فَإِذًا لَّا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا ﴿٥٣﴾

آیا ایشاں راہست بہرۂ از بادشاہی پس آں ہنگام ندہند بمردان مقدار نقیرے ف۱

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ ۖ فَقَدْ

آیا حسد می کنند بر مردمان برآنچہ ایشاں را اللہ تعالےٰ دادہ است از فضل خود پس ہرآئینہ

آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُم مُّلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾

ما دادیم کسان ابراہیم را کتاب و دانش و دادیم ایشاں را پادشاہی بزرگ

فَمِنْهُم مَّنْ آمَنَ بِهِ وَمِنْهُم مَّن صَدَّ عَنْهُ ۚ وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ

پس از کفار کسے ہست کہ ایمان آورد بآں کتاب و از ایشاں کسے ہست کہ باز ایستاد از وی و کفایت ست

سَعِيرًا ﴿٥٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا

دوزخ آتش افروختہ ہرآئینہ کسانے کہ کافر شدند بآیاتِ ما درآریم ایشاں را بآتش ہرگاہ کہ

نَضِجَتْ جُلُودُهُم بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ ۗ

پختہ گردد پوستہائے ایشاں بعوض پیدا کنیم برائی ایشاں پوستائی دیگر بجز آں تا بچشند عذاب را

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

ہرآئینہ خدا ہست غالب استوار کار وکسانیکہ ایمان آوردند و کارہائے شائستہ کردند

سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا

زود درآریم ایشاں را بہ بوستانہا کہ میرود زیر آں جوئےہا جاوید اں آنجا ہمیشہ

أَبَدًا ۖ لَّهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ ۖ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٥٧﴾

ایشاں راست آں جا زنان پاک کردہ شدہ و درآریم ایشاں را بسایہ نیک یعنی راحت تمام

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُم

ہرآئینہ خدا می فرماید شمارا کہ ادا کنید امانت ہا بسوئ اہل آں و میفرماید کہ حکم براستی

بَيْنَ النَّاسِ أَن تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ ۚ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُم بِهِ ۗ

کنید چوں حاکم شوید میان مردماں ہرآئینہ خدا نیکو چیزیست کہ بآں پند میدہد شمارا

إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ

ہرآئینہ خدا ہست شنوا بینا ف۲ اے مومناں فرمانبرداری کنید خدارا

ف۱ نقیر گوی است کہ برپشت ہستہ خرما می باشد ۱۲

ف۲ دریں آیت اشارہ است بقصہ عثمان حجبی کہ مفتاح کعبہ از دست وے گرفتند و مردماں آں را از حضرت پیغامبر صلے اللہ علیہ وسلم طلب کردند آنحضرت قبول نمودہ بعثمان رد فرمودہ ۱۲

وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ وَاُولِى الْاَمْرِ مِنْكُمْ ۚ فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ فِىْ
وفرمانبرداری کنید پیغامبررا وفرمان روایان را از جنس خویش پس اگر اختلاف کنید در
شَىْءٍ فَرُدُّوْهُ اِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُوْلِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ
چیزے پس راجع کنید اورا بسوئی خدا و پیغامبر اگر اعتقاد می دارید بخدا
ع ۹/۵ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ۭ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَّاَحْسَنُ تَاْوِيْلًا ۵۹ اَلَمْ تَرَ اِلَى
و روز آخر این بهتر است و نیکوتر باعتبار عاقبت ف۱ آیا ندیدی بسوی
الَّذِيْنَ يَزْعُمُوْنَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوْا بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَآ اُنْزِلَ مِنْ
کسانیکه گمان می کنند که ایمان آوردند بآنچه بسوئی تو نازل کرده شده است و بآنچه پیش
قَبْلِكَ يُرِيْدُوْنَ اَنْ يَّتَحَاكَمُوْٓا اِلَى الطَّاغُوْتِ وَقَدْ اُمِرُوْٓا
از تو نازل کرده شد می خواهند که قضایائے خویش رفع کنند بسوئی سرکش و حالانکه فرموده شد
اَنْ يَّكْفُرُوْا بِهٖ ۭ وَيُرِيْدُ الشَّيْطٰنُ اَنْ يُّضِلَّهُمْ ضَلٰلًۢا بَعِيْدًا ۶۰
ایشاں راکه نامعتقد وے شوند و می خواهد شیطان که گمراه سازد ایشاں را گمراهی دور
وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُوْلِ رَاَيْتَ
و چوں گفته شود بایشاں بیائید بسوئی آنچه نازل کرده است خدا و بسوئی پیغامبر بینی
الْمُنٰفِقِيْنَ يَصُدُّوْنَ عَنْكَ صُدُوْدًا ۶۱ ۚ فَكَيْفَ اِذَآ اَصَابَتْهُمْ
آں منافقاں باز می ایستند از تو باعراض پس چه حال است آنگاه که برسد
مُّصِيْبَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيْهِمْ ثُمَّ جَاۗءُوْكَ يَحْلِفُوْنَ ۖ بِاللّٰهِ
بایشاں مصیبتے بسبب آنچه پیش فرستاده است دست ایشاں پس بیایند نزدیک تو قسم می خورند
اِنْ اَرَدْنَآ اِلَّآ اِحْسَانًا وَّتَوْفِيْقًا ۶۲ اُولٰۗىِٕكَ الَّذِيْنَ يَعْلَمُ اللّٰهُ مَا
بخدا که نخواسته بودیم مگر نیکوکاری و موافقت کردن ف۲ این گروه آنند که می داند خدا آنچه در دل
فِىْ قُلُوْبِهِمْ ۤ فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَّهُمْ فِىْٓ اَنْفُسِهِمْ
ایشان ست پس اعراض کن از ایشاں ف۳ و پند ده ایشاں را و بگو بایشاں سخنے مؤثر
قَوْلًۢا بَلِيْغًا ۶۳ وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ ۭ
در دل ایشاں و نه فرستادیم هیچ پیغامبررا مگر برائے آنکه فرمانبرداری کرده شود بحکم خدا

ف۱ مردم ضعیف الاسلام درخلاف هوائے نفس بحکم شرع راضی نمی شدند و گاهی بکاهناں و رئیساں کفر رجوع می کردند چوں آنحضرت ایشاں را برایں معنی تعزیر یا تهدید فرمودے سوگند خوردندے که مخالف آں حضرت صلعم مقصود ما نیست خدائی تعالیٰ دریں باب آیات فرستاد ۱۲

ف۲ یعنی درمیان خصوم ۱۲

ف۳ یعنی از قتل ایشان ۱۲

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ
واگر ایں جماعہ وقتیکہ ستم کردند برخویشتن بیامدندے نزدیک تو پس آمرزش طلب کردندے
وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا ﴿٦٤﴾ فَلَا
از خدا و طلب آمرزش کردے برائے ایشاں پیغمبر ہر آئینہ یافتندے خدارا برحمت باز آیندہ مہربان پس
وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُوْنَ حَتّٰى يُحَكِّمُوْكَ فِيْمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ
قسم پروردگار تو کہ ایشاں مسلمان نباشند تا آنکہ حاکم کنند ترا در اختلافے کہ واقع شد میان ایشاں
ثُمَّ لَا يَجِدُوْا فِيْٓ اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوْا
باز نیابند در دل خویش تنگی ازانچہ حکم فرمودی وقبول کنند
تَسْلِيْمًا ﴿٦٥﴾ وَلَوْ اَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ اَنِ اقْتُلُوْٓا اَنْفُسَكُمْ اَوِ
بانقیاد واگر ما می نوشتیم ف۱ بر ایشاں کہ بکشید خویشتن را یا
اخْرُجُوْا مِنْ دِيَارِكُمْ مَّا فَعَلُوْهُ اِلَّا قَلِيْلٌ مِّنْهُمْ ؕ وَلَوْ اَنَّهُمْ
بیروں شوید از خانہائے خویش نمی کردند ایں را مگر اندک از ایشاں واگر ہی کردند
فَعَلُوْا مَا يُوْعَظُوْنَ بِهٖ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَاَشَدَّ تَثْبِيْتًا ﴿٦٦﴾ ۙ
آنچہ بآں پند دادہ می شوند ہر آئینہ بہتر بودے ایشاں را ومحکم تر در استواری دین
وَّاِذًا لَّاٰتَيْنٰهُمْ مِّنْ لَّدُنَّآ اَجْرًا عَظِيْمًا ﴿٦٧﴾ ۙ وَّلَهَدَيْنٰهُمْ صِرَاطًا
وانگاہ البتہ می دادیم ایشاں را از نزد خویش مزد بزرگ ودلالت می کردیم ایشاں را
مُّسْتَقِيْمًا ﴿٦٨﴾ وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ
براہ راست وہرکہ فرمان برد خدا و رسول را پس ایں جماعت ہمراہ آں کسانند
اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِّنَ النَّبِيّٖنَ وَالصِّدِّيْقِيْنَ وَالشُّهَدَآءِ
کہ انعام کردہ است خدا بر ایشاں از پیغمبراں وصدیقاں وشہیداں
وَالصّٰلِحِيْنَ ۚ وَحَسُنَ اُولٰٓئِكَ رَفِيْقًا ﴿٦٩﴾ ؕ ذٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ
وصالحاں ونیکو رفیق اند ایشاناں ایں بخشائش از خداست
اللّٰهِ ؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ عَلِيْمًا ﴿٧٠﴾ ع يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا خُذُوْا حِذْرَكُمْ ع ٩ ١١ ٦
وبس ست خدا دانا ف۲ اے مسلماناں بگیرید سلاح خود را

ف۱ یعنی واجب میکردیم ۱۲
ف۲ مترجم گوید مردم ضعیف الاسلام در اول اسلام کہ جہاد فرض نشدہ بود دعوت اسلام قبول نمودند وچوں جہاد فرض شد ازاں تقاعد کردند واز بعض کلمات منافقانہ سر بر می زد وبعض بالمخالفین ہمزبان شدہ خلاف مرضی آنحضرت رائی میزدند خدا تعالیٰ دریں باب آیات فرستاد ۱۲

فَانْفِرُوْا ثُبَاتٍ اَوِ انْفِرُوْا جَمِيْعًا ﴿٧١﴾ وَاِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَّيُبَطِّئَنَّ
پس بیرون روید گروه گروه شده یا بیرون روید ہمہ جمع آمده و ہر آئینہ بعض از شما آنست کہ درنگ
فَاِنْ اَصَابَتْكُمْ مُّصِيْبَةٌ قَالَ قَدْ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيَّ اِذْ لَمْ
می کند پس اگر برسد بہ شما مصیبتے بگوید انعام کرد خدا برمن چوں
اَكُنْ مَّعَهُمْ شَهِيْدًا ﴿٧٢﴾ وَلَئِنْ اَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِّنَ اللّٰهِ
نبودم حاضر بایشاں واگر برسد بہ شما نعمتی از خدا
لَيَقُوْلَنَّ كَاَنْ لَّمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهٗ مَوَدَّةٌ يّٰلَيْتَنِيْ كُنْتُ
بگوید گویا ہرگز نبود میان شما ومیان وے دوستی کاش بودمے بایشاں
مَعَهُمْ فَاَفُوْزَ فَوْزًا عَظِيْمًا ﴿٧٣﴾ فَلْيُقَاتِلْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ الَّذِيْنَ
پس یافتمی مطلب بزرگ را پس باید کہ جنگ کنند در راه خدا آں موناں
يَشْرُوْنَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْاٰخِرَةِ ۭ وَمَنْ يُّقَاتِلْ فِيْ سَبِيْلِ
کہ می فروشند زندگانی دنیا را بآخرت و ہر کہ جنگ کند در راه
اللّٰهِ فَيُقْتَلْ اَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيْهِ اَجْرًا عَظِيْمًا ﴿٧٤﴾ وَ
خدا پس کشتہ شود یا غالب آید بدہیمش مزد بزرگ را و
مَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَالْمُسْتَضْعَفِيْنَ مِنَ
چیست شمارا کہ جنگ نمی کنید در راه خدا و برائے بیچارگاں از
الرِّجَالِ وَالنِّسَاۗءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِيْنَ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَآ اَخْرِجْنَا
مردان وزنان وکودکان ف آنانکہ می گویند اے پروردگار بیرون
مِنْ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ اَهْلُهَا ۚ وَاجْعَلْ لَّنَا مِنْ لَّدُنْكَ وَلِيًّا ۙ
آر مارا ازیں دیہ کہ ستمگاراند اہل آں ومقرر کن برائی ما از نزدیک خود کارسازے
وَّاجْعَلْ لَّنَا مِنْ لَّدُنْكَ نَصِيْرًا ﴿٧٥﴾ ۭ اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا يُقَاتِلُوْنَ
ومقرر کن برائی ما از نزدیک خود یاری دہنده موناں کارزار می کنند
فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۚ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ الطَّاغُوْتِ
در راه خدا وکافراں مے جنگند در راه معبود باطل

ف یعنی گرفتاراں بدست کفار ۱۲

ع ٧

فَقَاتِلُوٓا أَوۡلِيَآءَ الشَّيۡطٰنِ ۚ إِنَّ كَيۡدَ الشَّيۡطٰنِ كَانَ ضَعِيفًا ٧٦

پس جنگ کنید بادوستان شیطان هرآئینه حیله شیطان سست است

أَلَمۡ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمۡ كُفُّوٓا أَيۡدِيَكُمۡ وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ

آیا ندیدی بسوئے کسانیکه گفته شد ایشاں را بازدارید دست خود ف۱ و برپا کنید نماز را

وَءَاتُوا الزَّكٰوةَ ۚ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيۡهِمُ الۡقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِّنۡهُمۡ

و بدهید زکوٰة را ف۲ پس چوں نوشته شد برایشاں جنگ ناگاه گروہے ازایشاں

يَخۡشَوۡنَ النَّاسَ كَخَشۡيَةِ اللّٰهِ أَوۡ أَشَدَّ خَشۡيَةً ۚ وَقَالُوا رَبَّنَا

می ترسند از مرداں مانند ترسیدن از خدا یا زیاده تر و گفتند اے پروردگار

لِمَ كَتَبۡتَ عَلَيۡنَا الۡقِتَالَ ۚ لَوۡلَآ أَخَّرۡتَنَآ إِلٰٓى أَجَلٍ قَرِيبٍ ؕ

ما چرا نوشتی بر ما کارزار چرا زنده نگذاشتی مارا تا وقتے نزدیک

قُلۡ مَتٰعُ الدُّنۡيَا قَلِيلٌ ۚ وَالۡاٰخِرَةُ خَيۡرٌ لِّمَنِ اتَّقٰى قف وَ

بگو بهره مندئ دنیا اندک است و آخرت بهتر است کسے را که پرہیزگاری کند و

لَا تُظۡلَمُونَ فَتِيلًا ٧٧ أَيۡنَ مَا تَكُونُوا يُدۡرِككُّمُ الۡمَوۡتُ وَلَوۡ كُنتُمۡ

ستم کرده نخواهید شد مقدار رشته هرجا که باشید دریابد شمارا مرگ و اگرچه باشید

فِي بُرُوجٍ مُّشَيَّدَةٍ ؕ وَإِن تُصِبۡهُمۡ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هٰذِهِۦ مِنۡ

در محل ہائے محکم و اگر برسد بایشاں نعمتے گویند ایں از

عِندِ اللّٰهِ ۚ وَإِن تُصِبۡهُمۡ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هٰذِهِۦ مِنۡ عِندِكَ ؕ

نزدیک خدا است و اگر برسد بایشاں شدتے گویند یا محمدؐ ایں از نزدیک تست

قُلۡ كُلٌّ مِّنۡ عِندِ اللّٰهِ ؕ فَمَالِ هٰٓؤُلَآءِ الۡقَوۡمِ لَا يَكَادُونَ

بگو همه از نزدیک خدا است پس چه حال است ایں قوم را نزدیک نیستند

يَفۡقَهُونَ حَدِيثًا ٧٨ مَآ أَصَابَكَ مِنۡ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ ۖ وَمَآ

که بفهمند سخنے را آنچه رسید به تو از نعمت پس از خدا است و آنچه

أَصَابَكَ مِن سَيِّئَةٍ فَمِن نَّفۡسِكَ ؕ وَأَرۡسَلۡنٰكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا ؕ

رسید به تو از محنت پس از نزدیک نفس تست و فرستادیم ترا برائے مرداں پیغامبرے

ف۱ یعنی جنگ نکنید ۱۲

ف۲ یعنی پس قبول کردند ۱۲

وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيْدًا ﴿۷۹﴾ مَنْ يُّطِعِ الرَّسُوْلَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَ ۚ
وبس است خدا حاضر هر که فرمانبرداری کند پیغامبر را پس هر آئینه فرمانبرداری خدا
وَمَنْ تَوَلّٰى فَمَآ اَرْسَلْنٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيْظًا ﴿۸۰﴾ وَيَقُوْلُوْنَ طَاعَةٌ ۡ
کرد و هر که اعراض کرد پس نفرستادیم ترا بر ایشان نگهبان ف۱ و می گویند در دل ما
فَاِذَا بَرَزُوْا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَآئِفَةٌ مِّنْهُمْ غَيْرَ الَّذِيْ
فرمانبرداریست پس چون بیرون روند از نزدیک تو گروهے از ایشان بوقت شب رای زنند غیر
تَقُوْلُ ۭ وَاللّٰهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُوْنَ ۚ فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى
آنچه تو می فرمائی و خدا می نویسد یعنی در نامهٔ اعمال آنچه شب می گویند پس اعراض کن از ایشان و توکل نما بر
اللّٰهِ ۭ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيْلًا ﴿۸۱﴾ اَفَلَا يَتَدَبَّرُوْنَ الْقُرْاٰنَ ۭ وَلَوْ كَانَ
خدا و خدا کارساز بس است آیا تامل نمی کنند قرآن را و اگر بودے
مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللّٰهِ لَوَجَدُوْا فِيْهِ اخْتِلَافًا كَثِيْرًا ﴿۸۲﴾ وَاِذَا جَآءَهُمْ
از نزدیک غیر خدا البته یافتندے در وے اختلاف بسیار و وقتیکه بیاید نزدیک
اَمْرٌ مِّنَ الْاَمْنِ اَوِ الْخَوْفِ اَذَاعُوْا بِهٖ ۭ وَلَوْ رَدُّوْهُ اِلَى الرَّسُوْلِ
ایشان خبرے از ایمنی یا ترس مشهور سازند آن را و اگر راجع میگردانند آن را بسوئے
وَاِلٰٓى اُولِي الْاَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِيْنَ يَسْتَنْۢبِطُوْنَهٗ مِنْهُمْ ۭ
پیغامبر و بسوئے فرمان روایان از اهل اسلام هر آئینه یافتندی مصلحت آن خبر را آنانکه از ایشان میتوانند بر
وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهٗ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطٰنَ اِلَّا
آوردن مصلحت آن و اگر نبودے بخشایش خدا بر شما و رحمت او البته پیروی می کردید شما شیطان را مگر
قَلِيْلًا ﴿۸۳﴾ فَقَاتِلْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۚ لَا تُكَلَّفُ اِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ
اندکے پس جنگ کن یا محمد در راه خدا بر تو مؤاخذه نیست مگر از جان تو و رغبت ده
الْمُؤْمِنِيْنَ ۚ عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَّكُفَّ بَاْسَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا ۭ وَاللّٰهُ
مسلمانان را ف۲ نزدیک است که موقوف سازد خدا جنگ کافران را و خدا
اَشَدُّ بَاْسًا وَّاَشَدُّ تَنْكِيْلًا ﴿۸۴﴾ مَنْ يَّشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَّكُنْ
سخت تر است باعتبار جنگ و سخت تر است باعتبار عقوبت هر که شفاعت کند شفاعتے نیک باشد او را بهره

ف۱
یعنے این کلمه حق است که خیر از جانب خدا است و شر از جانب بنده لیکن مقصود این مردم از این کلمه درست نیست و آن آن است که جهاد با جمیع قبائل عرب معقول نیست پس اگر فتح باشد پس نعمتے غیر مترقب است و اگر هزیمت باشد موافق حال این تدبیر است و چون جهاد بامر الٰهی هم خیر است عقل را در اینجا دخل دادن صحیح نه باشد والله اعلم ۱۲

ف۲
یعنی بر تو رغبت دادن است و بس اگر رفاقت نکنند بر تو مؤاخذه نیست والله اعلم ۱۲

لَهٗ نَصِيْبٌ مِّنْهَا ۚ وَمَنْ يَّشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَّكُنْ لَّهٗ كِفْلٌ
از ثواب آں وهرکه شفاعت کند شفاعتے بد باشد او را حصه از عذاب

مِّنْهَا ؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيْتًا ﴿۸۵﴾ وَاِذَا حُيِّيْتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوْا
آں وهست خدا برهمه چیز توانا ف۱ وچوں تعظیم کرده شوید به سلامی پس

بِاَحْسَنَ مِنْهَآ اَوْ رُدُّوْهَا ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيْبًا ﴿۸۶﴾
تعظیم کنید بکلمه بهتر ازاں یا همان کلمه جواب دهید هرآئینه هست خدا بر همه چیز حساب کننده

اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ؕ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيْهِ ؕ
بجز خدا نیست هیچ معبود البته بهم آرد شما را به روز قیامت هیچ شک نیست دراں

ع ۱۱ وَمَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدِيْثًا ﴿۸۷﴾ ۧ فَمَا لَكُمْ فِى الْمُنٰفِقِيْنَ
وکیست راست گوتر از خدا در سخن ف۲ پس چیست ای مسلمانان شما را در باب

فِئَتَيْنِ وَاللّٰهُ اَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوْا ؕ اَتُرِيْدُوْنَ اَنْ تَهْدُوْا مَنْ
تملق کنندگاں دو گروه شدید ف۳ وخدا نگونسار ساخت ایشاں را بشومی آنچه کردند آیا می خواهید که راه نمائید

اَضَلَّ اللّٰهُ ؕ وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهٗ سَبِيْلًا ﴿۸۸﴾ وَدُّوْا
یعنی از جمله راه یاباں شمارید کسے را که گمراه ساخت او را خدا و هر کرا خدا گمراه کند نیابی برائے او هیچ راهے ایں تملق

لَوْ تَكْفُرُوْنَ كَمَا كَفَرُوْا فَتَكُوْنُوْنَ سَوَآءً فَلَا تَتَّخِذُوْا مِنْهُمْ
کنندگان آرزو کردند که شما نیز کافر شوید چنانچه ایشاں کافر شدند پس برابر باشید پس دوست مگیرید هیچکس را

اَوْلِيَآءَ حَتّٰى يُهَاجِرُوْا فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ؕ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوْهُمْ
از ایشاں تا آنکه هجرت کنند در راه خدا ف۴ پس اگر اعراض کردند یعنی از اسلام و

وَاقْتُلُوْهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُّمُوْهُمْ ۪ وَلَا تَتَّخِذُوْا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَّ
هجرت پس اسیر گیرید ایشاں را وبکشید هرجا که یابید ایشاں را ودوست و یار مگیرید کسے را از ایشاں

لَا نَصِيْرًا ﴿۸۹﴾ ۙ اِلَّا الَّذِيْنَ يَصِلُوْنَ اِلٰى قَوْمٍۭ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ
اسیر گیرید و بکشید مگر آناں را که پیوند دارند با گروهے که میان شما و میان ایشاں

مِّيْثَاقٌ اَوْ جَآءُوْكُمْ حَصِرَتْ صُدُوْرُهُمْ اَنْ يُّقَاتِلُوْكُمْ اَوْ يُقَاتِلُوْا
عهد است یا بیایند نزدیک شما حالانکه تنگ آمده است سینه‌های ایشاں از آنکه بجنگند با شما یا بجنگند

ف۱ یعنی مثلاً سپارش گدائی به توانگر تا او را بدهد نیک است و سپارش سارق تا دست او نه برند درست نیست ۱۲

ف۲ مترجم گوید خدا تعالیٰ بیان می فرماید که بر تملق کفار اعتماد نباید کرد ۱۲

ف۳ یعنی بعض به تملق فریفته شدند و بعض نشدند و می بایست که همه باتفاق فریفته نمی شدند والله اعلم ۱۲

ف۴ یعنی مسلمان شوند و هجرت کنند ۱۲

قَوْمَهُمْ ۗ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقٰتَلُوْكُمْ ۚ فَاِنِ

باقوم خویش ف۱ واگر خواستے خدا هرآئینه مسلط ساختے ایشاں را برشما پس قتال میکردند باشما پس

اعْتَزَلُوْكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوْكُمْ وَاَلْقَوْا اِلَيْكُمُ السَّلَمَ ۙ فَمَا جَعَلَ

اگر ایں فریق یکسو شوند از جانب شما و قتال نکنند باشما و بیفگنند بسوئی شما پیغام صلح را پس نکرده است

اللّٰهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيْلًا ﴿٩٠﴾ سَتَجِدُوْنَ اٰخَرِيْنَ يُرِيْدُوْنَ اَنْ

خدائیتعالی شمارا برایشاں راہے ف۲ خواهید یافت قومی را که می خواهند ایمن

يَّاْمَنُوْكُمْ وَيَاْمَنُوْا قَوْمَهُمْ ۗ كُلَّمَا رُدُّوْٓا اِلَى الْفِتْنَةِ اُرْكِسُوْا فِيْهَا ۚ

شوند از شما وایمن شوند از قوم خود هرگاه بازگردانیده می شوند بسوئی فتنه انگیزی نگونسار انداخته

فَاِنْ لَّمْ يَعْتَزِلُوْكُمْ وَيُلْقُوْٓا اِلَيْكُمُ السَّلَمَ وَيَكُفُّوْٓا اَيْدِيَهُمْ

شوند دراں ف۳ پس اگر یکسو نشوند از جنگ شما و نیفگنند بسوئی شما پیغام صلح را و باز ندارند دست خویش را

فَخُذُوْهُمْ وَاقْتُلُوْهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوْهُمْ ۗ وَاُولٰٓئِكُمْ جَعَلْنَا لَكُمْ

پس اسیر گیرید ایشاں را هرجاکه یابید ایشاں را وایں جماعت داده ایم شمارا

ع ١٤ ٩ عَلَيْهِمْ سُلْطٰنًا مُّبِيْنًا ﴿٩١﴾ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ اَنْ يَّقْتُلَ مُؤْمِنًا اِلَّا

برایشاں حجت ظاهر ف۴ و نه سزد مسلمانے را که بکشد مسلمانے را لیکن قتل واقع میشود بخطا

خَطَـًٔا ۚ وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَـًٔا فَتَحْرِيْرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ وَّدِيَةٌ

یعنی بغیر قصد و هرکه بکشد مسلمانے را بخطا پس لازم است آزاد کردن برده مسلمان و خون

مُّسَلَّمَةٌ اِلٰٓى اَهْلِهٖٓ اِلَّآ اَنْ يَّصَّدَّقُوْا ۗ فَاِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ

بهار سانیده شده بکسان مقتول مگر آنکه ابرا نمایند پس اگر باشد مقتول از گروه دشمنان

لَّكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيْرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ ۗ وَاِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ

شما واو مسلمانست پس لازم است آزاد کردن برده مسلمان ف۵ واگر باشد مقتول از قومی که

بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِّيْثَاقٌ فَدِيَةٌ مُّسَلَّمَةٌ اِلٰٓى اَهْلِهٖ وَتَحْرِيْرُ

میان شما وایشاں عهداست ف۶ پس لازم است خون بهار سانیده شده بکسان او و آزاد

رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ ۚ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ

کردن برده مسلمان پس هرکه نیابد برده را پس لازم است روزه داشتن دو ماه پے درپے

ف۱
مترجم گوید و کسے که ایمان آرد و هجرت نه کند حکم او بطریق اولی فهمیده شد والله اعلم ۱۲

ف۲
یعنی اگر اسلام آرند و هجرت کنند ایشاں را دوست باید گرفت واگر اسلام نیارند می باید کشت مگر آنکه معاهد باشند و ثابتاند بر عهد و حلفائی معاهدان را بهیچ راه نتوان ایذاداد والله اعلم ۱۲

ف۳
صلح می کنند و باز نقض عهد می نمایند والله اعلم ۱۲

ف۴
مترجم گوید خدائیتعالے احکام قتل خطا بیان می فرماید و آنکه کف از کسیکه به کلمهٔ اسلام متکلم شد واجب است و فضل مجاهدان و وجوب هجرت از دار کفر بدار الاسلام و کیفیت نماز سفر و نماز خوف بیان می کند والله اعلم ۱۲

ف۵
یعنی مقتول مسلمان اگر از ساکنان دار الحرب باشد دیت لازم نیست والله اعلم ۱۲

ف۶
یعنی واو مومن باشد ۱۲

تَوْبَةً مِّنَ اللّٰهِ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿٩٢﴾ وَمَنْ يَّقْتُلْ مُؤْمِنًا
مشروع در کفارت بجہت قبول توبہ است از جانب خدا وہست خدا دانا استوار کار ف۱ و ہر کہ بکشد مسلمانے را

مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهٗ جَهَنَّمُ خٰلِدًا فِيْهَا وَغَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ
بقصد پس جزائے او دوزخ است جاوید آنجا وخشم گرفتہ است براو خدا ولعنت

لَعَنَهٗ وَاَعَدَّ لَهٗ عَذَابًا عَظِيْمًا ﴿٩٣﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اِذَا ضَرَبْتُمْ
کرد اورا وآمادہ ساخت برائے او عذاب بزرگ اے مسلماناں چوں سفر کنید

فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ فَتَبَيَّنُوْا وَلَا تَقُوْلُوْا لِمَنْ اَلْقٰۤى اِلَيْكُمُ السَّلٰمَ
در راہ خدا یعنی برائے جہاد پس تفحص کنید ومگوئید کسے را کہ بسوئے شما سلام انداختہ است

لَسْتَ مُؤْمِنًا ۚ تَبْتَغُوْنَ عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۫ فَعِنْدَ اللّٰهِ مَغَانِمُ
نیستی مسلمان می طلبید متاع زندگانی دنیا پس نزدیک خدا غنیمت

كَثِيْرَةٌ ؕ كَذٰلِكَ كُنْتُمْ مِّنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوْا ؕ اِنَّ
ہائے بسیار است ہم چنیں بودید پیش ازیں پس انعام کرد خدا بر شما پس تفحص کنید ہر آئینہ

اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرًا ﴿٩٤﴾ لَا يَسْتَوِي الْقٰعِدُوْنَ مِنَ
خدا ہست بآنچہ می کنید آگاہ برابر نیستند نشینندگان غیر معذور

الْمُؤْمِنِيْنَ غَيْرُ اُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجٰهِدُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ
از مسلماناں وجہاد کنندگاں در راہ خدائے تعالے

بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ ؕ فَضَّلَ اللّٰهُ الْمُجٰهِدِيْنَ بِاَمْوَالِهِمْ وَ
بہ مال خویش وجان خویش فضل دادہ است خدا مجاہداں را بہ مال و

اَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقٰعِدِيْنَ دَرَجَةً ؕ وَكُلًّا وَّعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنٰى ؕ وَ
جان خویش بر نشینندگان در مرتبہ وہر یکے را وعدہ نیک کردہ است خدا

فَضَّلَ اللّٰهُ الْمُجٰهِدِيْنَ عَلَى الْقٰعِدِيْنَ اَجْرًا عَظِيْمًا ﴿٩٥﴾ دَرَجٰتٍ
وافزوں دادہ است خدا مجاہداں را بہ نسبت نشینندگان مزد بزرگ ف۲ افزوں دادہ است

مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَّرَحْمَةً ؕ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿٩٦﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ ع ۱۳ ۵ ۱۰
مرتبہا از جانب خویش وآمرزش وبخشائش وہست خدا آمرزندہ مہربان ہر آئینہ آنانکہ

ف۱
جمہور مفسرین تصور وان کان من قوم بینکم وبینہم میثاق در مقتول کافر کردند بہ ملاحظہ آنکہ توارث درمیان مومن وکافر منقطع است وسبیل دیت سبیل میراث است وبندہ ضعیف می گوید تمہید مسئلہ ما کان لمومن ان یقتل مومنا الا خطأ وتقیید وہو مومن در نظر یاتحسن فیہ ظاہر است در آنکہ اینجا قید ایمان معتبر است ولزوم دیت بجہت وفا بعہد است نہ بسبیل میراث نظیرش وجوب مہر است در مسئلہ مومنہ از قوم متعاہدین در سورہ ممتحنہ واللہ اعلم ۱۲

ف۲
فائدہ قید غیر اولی الضرر آنست کہ در اولی الضرر این حکم مطرد نیست بلکہ جمعی باشند از اولی الضرر کہ نیت صحیحہ دارند ثواب عمل کامل یابند واللہ اعلم ۱۲

تَوَفّٰىهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ ظَالِمِیْٓ اَنْفُسِهِمْ قَالُوْا فِیْمَ كُنْتُمْ ؕ قَالُوْا كُنَّا

فرشتگاں قبض ارواح ایشاں کردند در حالیکہ ستمگار بودند بر خویشتن ف۱ فرشتگاں با ایشاں گفتند در چہ حال

مُسْتَضْعَفِیْنَ فِی الْاَرْضِ ؕ قَالُوْٓا اَلَمْ تَكُنْ اَرْضُ اللّٰهِ وَاسِعَةً

بودید شما گفتند بودیم بیچارگان در زمین گفتند آیا فراخ نبود زمین خدا

فَتُهَاجِرُوْا فِیْهَا ؕ فَاُولٰٓئِكَ مَاْوٰىهُمْ جَهَنَّمُ ؕ وَسَآءَتْ مَصِیْرًا ﴿۹۷﴾ لا

تا ہجرت می کردید دران پس آں جماعت جائی ایشاں دوزخ است داد بد جائی ست

اِلَّا الْمُسْتَضْعَفِیْنَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَآءِ وَالْوِلْدَانِ لَا یَسْتَطِیْعُوْنَ

مگر آنانکہ بحقیقت بیچارہ اند از مردان و زنان و کودکان ہیچ چارہ

حِیْلَةً وَّلَا یَهْتَدُوْنَ سَبِیْلًا ﴿۹۸﴾ لا فَاُولٰٓئِكَ عَسَی اللّٰهُ اَنْ یَّعْفُوَ

نمی توانند و ہیچ راہ نمی یابند پس آں جماعت نزدیک است کہ خدا عفو

عَنْهُمْ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَفُوًّا غَفُوْرًا ﴿۹۹﴾ وَمَنْ یُّهَاجِرْ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ

کند از ایشاں و ہست خدا عفو کنندہ آمرزندہ و ہر کہ ترک وطن بکند در راہ خدا

یَجِدْ فِی الْاَرْضِ مُرٰغَمًا كَثِیْرًا وَّسَعَةً ؕ وَمَنْ یَّخْرُجْ مِنْۢ بَیْتِهٖ

بیابد در زمین اقامت گاہ بسیار و فراخیٔ معیشت و ہر کہ بیرون رود از خانۂ خود

مُهَاجِرًا اِلَی اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ ثُمَّ یُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ اَجْرُهٗ

ہجرت کناں بسوئی خدا و پیغامبر او پس دریابد او را موت ف۲ پس تحقیق ثابت شد

عَلَی اللّٰهِ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِیْمًا ﴿۱۰۰﴾ ع وَاِذَا ضَرَبْتُمْ فِی الْاَرْضِ

مزد او بر خدا و ہست خدا آمرزندہ مہربان و چون سفر کنید در زمین

فَلَیْسَ عَلَیْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَقْصُرُوْا مِنَ الصَّلٰوةِ ۖۗ اِنْ خِفْتُمْ

پس نیست بر شما گناہے در آنکہ کوتاہ سازید قدرے از نماز اگر بترسید

اَنْ یَّفْتِنَكُمُ الَّذِیْنَ كَفَرُوْا ؕ اِنَّ الْكٰفِرِیْنَ كَانُوْا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِیْنًا ﴿۱۰۱﴾

از آنکہ در بلا افگنند شمارا کافران ہر آئینہ کافراں ہستند شمارا دشمن آشکارا ف۳

وَاِذَا كُنْتَ فِیْهِمْ فَاَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلٰوةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِّنْهُمْ

و چوں باشی در میان مومنان ف۴ پس برپا کردی برائی ایشاں نماز پس باید بایستد گروہے از ایشاں

ف۱ یعنی بترک ہجرت از دار الحرب بدار السلام و بتکثیر سواد کفار واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی در راہ قبل وصول بمقصد ۱۲

ف۳ مترجم گوید مشہور آن ست کہ ایں آیت در صلوٰۃ مسافر نازل شدہ است و خوف قید اتفاقی است و آنچہ نزدیک ایں بندہ رجحان یافتہ است آنست کہ ایں آیت در صلوٰۃ خوف نازل شدہ است و سفر قید اتفاقیست و مراد از قصر در کیفیت رکوع و سجود است کہ با یمائے ادا نمایند کردند در کمیت رکعات واللہ اعلم ۱۲

ع ۱۴ / ۱۱

ف۴ یعنی وقت خوف ۱۲

مَّعَكَ وَلْيَأْخُذُوٓا أَسْلِحَتَهُمْ ۚ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِن وَرَآئِكُمْ

باتو و باید که بگیرند سلاح خویش پس چوں بسجده روند پس آں گروه دیگر باید که پیش از

وَلْتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا

ایشاں باشند ف۱ و باید که بیاید آں گروه دیگر که هنوز نماز نکرده پس نماز کنند باتو و باید که بگیرند حذر ف۲

حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ ۗ وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ

وسلاح خود را آرزو کردند کافراں کاش غافل شوید از سلاح

أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُم مَّيْلَةً وَاحِدَةً ۚ وَ

خویش و متاع خویش پس حمله کنند برشما یک باره و

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن كَانَ بِكُمْ أَذًى مِّن مَّطَرٍ أَوْ كُنتُم مَّرْضَىٰٓ

هیچ گناه نیست برشما اگر باشد شمارا رنجے از باران یا بیمار باشید دراں که

أَن تَضَعُوٓا أَسْلِحَتَكُمْ ۖ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ

بنهید سلاح خویش را والبته بگیرید حذر خود را هرآئینه خدا آماده کرده است

عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٠٢﴾ فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَاذْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا

برائے کافراں عذاب رسوا کننده ف۳ پس چوں نماز تمام کردید پس یاد کنید خدارا ایستاده ونشسته

وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ ۚ فَإِذَا اطْمَأْنَنتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ ۚ إِنَّ الصَّلَاةَ

و بر پهلوئے خویش پس چوں آرمیدید برپا کنید نماز را ف۴ هرآئینه هست نماز

كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا ﴿١٠٣﴾ وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ ۖ

بر مومناں فرض وقت معین کرده شده و سستی مکنید در جستجوئے کفار

إِن تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ ۖ وَتَرْجُونَ مِنَ

اگر شما دردمندی شوید پس ایشاں نیز دردمندی شوند چنانکه شما می شوید و شما امید دارید از

اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾ إِنَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ ع ۱۵

خدا آنچه ایشاں را امید نیست و هست خدا دانا استوار کار ف۵ هرآئینه ما فرود آوردیم

الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ ۚ وَلَا تَكُن

بسوئے تو کتاب را براستی تا حکم کنی میان مردمان بآنچه شناسا ساخته است ترا خدا و مباش خصومت

ف۱ یعنی مقابل عدو ۱۲

ف۲ و حذر خود و زره و سپر را گویند ۱۲

ف۳ مترجم گوید این صورتها است یکے آنکه امام دو بار نماز گذارد یک بار با جماعت و دیگر بار باں جماعت دیگر آنکه امام بایک جماعت یک رکعت گزارد و در قیام توقف کند تا آنکه رکعت دیگر خوانده مقابل عدو روند آں جماعت دیگر آمده اقتدا کنند امام رکعت دیگر با جماعت خواند در قعده چنداں توقف کند که از رکعت دوم فارغ شوند آنگه با ایشاں سلام دهد این هر دو با صورتهائے دیگر همه صحیح شده و همه محتمل آیت است ۱۲ والله اعلم ۱۲

ف۴ یعنی بطریق نماز امن والله اعلم

ف۵ مترجم گوید مردم ضعیف الاسلام اگر کسی را از ایشاں مرتکب گناهے شدی در وازه حیلها انگیختند پیش آنحضرت بوجه اظهار میکردند که برات او بخاطر مبارک رسیدے و بایکدیگر خلوت کرده رازها بخلاف رضای شریف در میان آوردندے خدائے تعالی آیات فرستاد ۱۲

لِّلْخَآئِنِيْنَ خَصِيْمًا ﴿١٠٥﴾ وَّاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا
کننده برائی حمایت خیانت کنندگاں وآمرزش خواه از خدا هرآئینه هست خدا آمرزنده
رَّحِيْمًا ﴿١٠٦﴾ وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِيْنَ يَخْتَانُوْنَ اَنْفُسَهُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ
مهربان وخصومت مکن از جانب آنانکه خیانت می کنند باجنس خویش هرآئینه
لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا اَثِيْمًا ﴿١٠٧﴾ يَّسْتَخْفُوْنَ مِنَ النَّاسِ وَ
خدا دوست ندارد آنرا که باشد خیانت کننده گنهگار پنهاں می کنند از مردمان و
لَا يَسْتَخْفُوْنَ مِنَ اللّٰهِ وَهُوَ مَعَهُمْ اِذْ يُبَيِّتُوْنَ مَا لَا يَرْضٰى
پنهاں نمی کنند از خدا واو با ایشاں ست انگاه که بشب مشورت میکنند آنچه خدا نمی
مِنَ الْقَوْلِ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا يَعْمَلُوْنَ مُحِيْطًا ﴿١٠٨﴾ هٰۤاَنْتُمْ
پسندد از تدبیر وهست خدا بآنچه میکنند درگیرنده آگاه باشید
هٰۤؤُلَآءِ جٰدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۫ فَمَنْ يُّجَادِلُ اللّٰهَ
شما ای قوم که خصومت کردید از طرف خیانت کنندگان در زندگانی دنیا پس که خصومت خواهد کرد با خدا
عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَمْ مَّنْ يَّكُوْنُ عَلَيْهِمْ وَكِيْلًا ﴿١٠٩﴾ وَمَنْ يَّعْمَلْ
از طرف ایشاں روز قیامت یا کیست که باشد برایشاں کارسازنده و هرکه بکند
سُوْٓءًا اَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهٗ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللّٰهَ يَجِدِ اللّٰهَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿١١٠﴾
کار بد یا ستم کند بر خویش باز آمرزش طلبد از خدا بیابد خدا را آمرزنده مهربان
وَمَنْ يَّكْسِبْ اِثْمًا فَاِنَّمَا يَكْسِبُهٗ عَلٰى نَفْسِهٖ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا
وهرکه بکند گناهے پس جزایں نیست که می کند آں را بر جان خویش وهست خدا دانا
حَكِيْمًا ﴿١١١﴾ وَمَنْ يَّكْسِبْ خَطِيْٓئَةً اَوْ اِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهٖ بَرِيْٓـًٔا فَقَدِ
استوار کار وهرکه بکند خطائی یا گناهی باز تهمت کند آں بیگناهی را پس
احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَّاِثْمًا مُّبِيْنًا ﴿١١٢﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهٗ ١٦ ع ٨ ١٣
برخود برداشت افترا و گناه ظاهر را واگر نبودے فضل خدا بر تو وبخشائش او
لَهَمَّتْ طَّآئِفَةٌ مِّنْهُمْ اَنْ يُّضِلُّوْكَ ؕ وَمَا يُضِلُّوْنَ اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ
قصد کرده بودند گروهے از ایشاں که گمراه کنند ترا وگمراه نمی کنند مگر خویشتن را

وَمَا يَضُرُّوْنَكَ مِنْ شَيْءٍ ۭ وَاَنْزَلَ اللّٰهُ عَلَيْكَ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ
وہیچ زیان نہ رسانند بتو وفرود آوردہ است خدا برتو کتاب و دانش
وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ ۭ وَكَانَ فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ عَظِيْمًا ﴿١١٣﴾ النصف
وآموختہ است ترا آنچہ نمی دانستی وہست فضل خدا برتو بزرگ
لَا خَيْرَ فِيْ كَثِيْرٍ مِّنْ نَّجْوٰىهُمْ اِلَّا مَنْ اَمَرَ بِصَدَقَةٍ اَوْ مَعْرُوْفٍ
نیست خوبی در بسیارے از مشورت پنہانی ایشان لیکن خوبی در مشورت کسے است کہ فرماید بصدقہ یا بکار
اَوْ اِصْلَاحٍۢ بَيْنَ النَّاسِ ۭ وَمَنْ يَّفْعَلْ ذٰلِكَ ابْتِغَاۗءَ مَرْضَاتِ
پسندیدہ یا بہ صلاح کارے میان مردمان وہرکہ این کند بطلب خوشنودی
اللّٰهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيْهِ اَجْرًا عَظِيْمًا ﴿١١٤﴾ وَمَنْ يُّشَاقِقِ الرَّسُوْلَ مِنْۢ
خدا بدہیمش مزد بزرگ وہرکہ مخالفت پیغامبر کند بعد
بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدٰى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيْلِ الْمُؤْمِنِيْنَ نُوَلِّهٖ
از آنکہ معلوم شد او را ہدایت وپیروی کند سوائے راہ مسلمانان متوجہ
مَا تَوَلّٰى وَنُصْلِهٖ جَهَنَّمَ ۭ وَسَاۗءَتْ مَصِيْرًا ﴿١١٥﴾ع اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ
بکنیمش بآنچہ میگردد ف۱ و در آریمش بدوزخ و او بد جائی ست ف۲ ہر آئینہ خدا نمی آمرزد آنکہ
اَنْ يُّشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَاۗءُ ۭ وَمَنْ يُّشْرِكْ
شریک باو مقرر کردہ شود ومی آمرزد غیر شرک ہرکرا خواہد وہرکہ شریک خدا
بِاللّٰهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلٰلًۢا بَعِيْدًا ﴿١١٦﴾ اِنْ يَّدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِهٖٓ
مقرر کند پس گمراہ شد گمراہی دور مشرکان نمی پرستند بجز خدا مگر بتانے را کہ بنام
اِلَّآ اِنٰثًا ۚ وَاِنْ يَّدْعُوْنَ اِلَّا شَيْطٰنًا مَّرِيْدًا ﴿١١٧﴾ لَّعَنَهُ اللّٰهُ ۘ وَقَالَ وقف لازم
دختران مسمی کردہ اند ونمی پرستند مگر شیطان دور رفتہ از حد لعنت کرد او را خدا و
لَاَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيْبًا مَّفْرُوْضًا ﴿١١٨﴾ وَّلَاُضِلَّنَّهُمْ وَ
گفت شیطان بگیرم از بندگان تو حصہ کہ در علم ازلی معین شدہ والبتہ گمراہ کنم ایشان را و
لَاُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَاٰمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ اٰذَانَ الْاَنْعَامِ وَلَاٰمُرَنَّهُمْ
البتہ در آرزوی باطل افگنم ایشان را والبتہ بفرمایم ایشان را تا بشگافند گوش چہار پایان را والبتہ بفرمایم

ع ١٧ / ٣ / ١٤

ف۱ مترجم گوید یعنی قوت دل بیفزائیم ۱۲

ف۲ مترجم گوید از ینجا تغلیظ تحریم شرک می فرماید ۱۲

فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللّٰهِ ۚ وَمَنْ يَّتَّخِذِ الشَّيْطٰنَ وَلِيًّا مِّنْ دُوْنِ

ایشاں را تا تغیر دہند آفرینش خدا را و ہر کہ دوست گیرد شیطان را بجز خدا

اللّٰهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِيْنًا ﴿١١٩﴾ يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيْهِمْ ۚ وَمَا

پس زیان کار شد زیان ظاہر وعدہ می دہد ایشاں را و آرزوئی می اندازد ایشاں را و

يَعِدُهُمُ الشَّيْطٰنُ اِلَّا غُرُوْرًا ﴿١٢٠﴾ اُولٰٓئِكَ مَاْوٰىهُمْ جَهَنَّمُ ۫ وَلَا

وعدہ نمی کند ایشاں را شیطان الا بفریب آں جماعت جائے ایشاں دوزخ است و

يَجِدُوْنَ عَنْهَا مَحِيْصًا ﴿١٢١﴾ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ

نیابند ازاں مخلصی و آنانکہ ایمان آوردند و کارہائے شائستہ کردند

سَنُدْخِلُهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ

در آریم ایشاں را بہ بوستانہا می رود زیر آں جوئہا جاویدان آنجا

اَبَدًا ۭ وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّا ۭ وَمَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ قِيْلًا ﴿١٢٢﴾ لَيْسَ

ہمیشہ وعدہ کردہ است خدا براستی و کیست راست گو تر از خدا در سخن نیست کار

بِاَمَانِيِّكُمْ وَلَآ اَمَانِيِّ اَهْلِ الْكِتٰبِ ۭ مَنْ يَّعْمَلْ سُوْۗءًا يُّجْزَ بِهٖ ۙ وَ

بوفق آرزوی شما و نہ بوفق آرزوی اہل کتاب ہر کہ بکند کار بد جزا دادہ خواہد شد بآن و

لَا يَجِدْ لَهٗ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَّلَا نَصِيْرًا ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ يَّعْمَلْ

و نیابد برائی خود بجز خدا ہیچ دوستے و نہ یاری دہندہ و ہر کہ بکند

مِنَ الصّٰلِحٰتِ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُوْنَ

از کارہائے شائستہ مرد باشد یا زن و او مسلمان است پس آن جماعت در آیند

الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُوْنَ نَقِيْرًا ﴿١٢٤﴾ وَمَنْ اَحْسَنُ دِيْنًا مِّمَّنْ اَسْلَمَ

بہ بہشت و ستم کردہ نشوند مقدار نقیرے و کیست نیکوتر باعتبار دین از کسے کہ منقاد

وَجْهَهٗ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَّاتَّبَعَ مِلَّةَ اِبْرٰهِيْمَ حَنِيْفًا ۭ وَاتَّخَذَ

ساخت روئے خود را برائی خدا و او نیکوکار است و پیروی کرد ملت ابراہیم را در حالتے کہ حنیف بود و خدا

اللّٰهُ اِبْرٰهِيْمَ خَلِيْلًا ﴿١٢٥﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۭ

دوست گرفت ابراہیم را و خدا راست آنچہ در آسمان ہاست و آنچہ در زمین ست

ف مترجم گوید یعنی مانند خصی کردن و سوزن زدن بر بدن تا سرخ یا کبود گرداند واللہ اعلم ۱۲

ع ۱۸ ۱۵ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَیْءٍ مُّحِیْطًا ﴿۱۲۶﴾ وَیَسْتَفْتُوْنَكَ فِی النِّسَآءِ قُلِ
وہست خدا بہمہ چیز در گیرندہ وطلب فتویٰ می کنند از تو در باب زنان ف۱ بگو
اللّٰهُ یُفْتِیْكُمْ فِیْهِنَّ وَمَا یُتْلٰی عَلَیْكُمْ فِی الْكِتٰبِ فِیْ یَتٰمَی
خدا فتویٰ میدہد شمارا در باب زنان وآنچہ خواندہ می شود بر شما در کتاب نازل شدہ است در حق آن
النِّسَآءِ الّٰتِیْ لَا تُؤْتُوْنَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُوْنَ اَنْ
زنان یتیمہ کہ نمی دہید ایشان را آنچہ فرض کردہ شدہ است برائے ایشان و رغبت می کنید کہ نکاح کنید
تَنْكِحُوْهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِیْنَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَاَنْ تَقُوْمُوْا
بایشان ف۲ و نازل شدہ است در باب بیچارگان از کودکان وحکم ست
لِلْیَتٰمٰی بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ خَیْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِهٖ
بآنکہ تعہد حال یتیمان کنید بانصاف وآنچہ می کنید از نیکوئی ہست خدا بآن
عَلِیْمًا ﴿۱۲۷﴾ وَاِنِ امْرَاَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوْزًا اَوْ اِعْرَاضًا
دانا ف۳ اگر زنے معلوم کند از شوہرش سرکشی یا روگردانی
فَلَا جُنَاحَ عَلَیْهِمَآ اَنْ یُّصْلِحَا بَیْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَیْرٌ
پس گناہ نیست بر ایشان درانکہ صلح آرند درمیان خویش نوعے از صلح وصلح کاری بہتر است
وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَّ وَاِنْ تُحْسِنُوْا وَتَتَّقُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ
وحاضر کردہ شدہ اند نفوس نزدیک بخل ف۴ واگر نیکوکاری و پرہیزگاری کنید پس ہر آئینہ خدا
كَانَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِیْرًا ﴿۱۲۸﴾ وَلَنْ تَسْتَطِیْعُوْٓا اَنْ تَعْدِلُوْا بَیْنَ
ہست بآنچہ می کنید دانا ونہ توانید ہرگز عدل کردن میان زنان اگرچہ نہایت رغبت کنید
النِّسَآءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِیْلُوْا كُلَّ الْمَیْلِ فَتَذَرُوْهَا
پس بارے کجی مکنید تمام کجی تا آنکہ بگذارید آن زنان را
كَالْمُعَلَّقَةِ وَاِنْ تُصْلِحُوْا وَتَتَّقُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِیْمًا ﴿۱۲۹﴾
مانند معلقہ ف۵ واگر صلاح کنید و پرہیزگاری نمائید پس ہر آئینہ خدا ہست آمرزندہ مہربان
وَاِنْ یَّتَفَرَّقَا یُغْنِ اللّٰهُ كُلًّا مِّنْ سَعَتِهٖ وَكَانَ اللّٰهُ وَاسِعًا
واگر مرد و زن از یکدیگر جدا شوند کفایت کند خدائے تعالیٰ ہر یکے را از توانگری خود وہست خدا جواد

ف۱ یعنی چہ نوع بایشان معاملہ باید کرد واللہ اعلم ۱۲

ف۲ در نکاح زنان یتیمہ رغبت می کردند بسبب براعت جمال وحداثت سن ودر اداے نفقہ ومہر تقصیرے می نمودند واللہ اعلم ۱۲

ف۳ جواب این استفتاء تفصیلے داشت پس خدائے تعالیٰ بعض مسائل را حوالہ فرمود بر آیات سابقہ وآن مسئلہ تحریم ظلم بر یتامی النساء است وبعض را اینجا جواب داد وآن مسئلہ نشوز وتحریم میل کلی بیک زن و اعراض از زن دیگر وا باحت طلاق در صورت ضرورت واللہ اعلم ۱۲

ف۴ یعنی از بخل غائب نمی شوند وآن را نمی گزارند واللہ اعلم ۱۲

ف۵ [illegible] معلقہ نیست [illegible] باشد ونہ باشوہر [illegible] کند ۱۲

حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا
استوار کار وخدا راست آنچه در آسمان هاست و آنچه در زمین ست و هر آئینه حکم فرمودیم

الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتٰبَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنِ اتَّقُوا اللَّهَ ۚ وَإِنْ
آنانرا که داده شدند کتاب پیش از شما وشمارا نیز که بترسید از خدا واگر

تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ
کافر شوید پس هر آئینه خدا راست آنچه در آسمان هاست و آنچه در زمین است و هست خدا

غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿١٣١﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ وَكَفٰى
توانگر ستوده شده وخدا راست آنچه در آسمان هاست و آنچه در زمین است و خدا

بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٣٢﴾ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ ۚ
کارساز بس است اگر خواهد دور کند شمارا ای مردمان و بوجود آرد دیگران را

وَكَانَ اللَّهُ عَلٰى ذٰلِكَ قَدِيرًا ﴿١٣٣﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا
و هست خدا بر این کار توانا هر که باشد طالب جزای دنیا یعنی جزای عمل در دنیا

ف۱ یعنی پس چرا نه طالب هر دو باشید واللہ اعلم ۱۲

ع ١٩ ٨ ١٦

فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿١٣٤﴾ ع
طلب کند پس نزدیک خدا است ثواب دنیا و آخرت و هست خدا شنوا بینا ف۱

يٰأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوّٰمِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ
ای مسلمانان متعهد انصاف باشید اظهار حق کنندگان برای خدا

وَلَوْ عَلٰى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوٰلِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ ۚ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا
واگرچه بر ضرر خویشتن یا پدر و مادر و خویشاوندان باشد اگر آنکه حق بروی ثابت میشود

أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلٰى بِهِمَا ۖ فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوٰى أَنْ تَعْدِلُوا ۚ
توانگر باشد یا فقیر بهر حال خدا مهربان تر است برایشان پس پیروی خواهش نفس مکنید اعراض کنان از عدل

وَإِنْ تَلْوُا أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾
واگر پیچ پایند سخن را یا رو گردانید پس هر آئینه خدا هست بآنچه می کنید آگاه

يٰأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتٰبِ الَّذِي
ای مسلمانان ایمان آرید بخدا و پیغامبر او و آن کتاب که

نَزَّلَ عَلٰی رَسُوْلِهٖ وَالْكِتٰبِ الَّذِیْٓ اَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ ؕ وَمَنْ
فرو فرستاده است بر پیغامبر خود وآن کتاب که فرو فرستاده است پیش ازین وهرکه

يَّكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَقَدْ
کافر شود بخدا وبه فرشتگان او وکتاب هائے او وبپیغامبران او وبروز آخر پس هرآئینه

ضَلَّ ضَلٰلًاۢ بَعِيْدًا ﴿١٣٦﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ثُمَّ كَفَرُوْا ثُمَّ
گمراه شد گمراهی دور رفت آنانکه ایمان آوردند باز کافر شدند باز

اٰمَنُوْا ثُمَّ كَفَرُوْا ثُمَّ ازْدَادُوْا كُفْرًا لَّمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ
ایمان آوردند باز کافر شدند باز زیادت کردند در کفر ٢ هرگز نیامرزد خدا تعالی ایشان را

وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيْلًا ؕ ﴿١٣٧﴾ بَشِّرِ الْمُنٰفِقِيْنَ بِاَنَّ لَهُمْ عَذَابًا
وهرگز ننماید ایشان را راهے ٣ خبرده منافقان را بآنکه ایشان را باشد عذاب درد

اَلِيْمَا ۙ ﴿١٣٨﴾ الَّذِيْنَ يَتَّخِذُوْنَ الْكٰفِرِيْنَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ ؕ
دهنده آن منافقان که کافران را دوست میگیرند بجز مومنان

اَيَبْتَغُوْنَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَاِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيْعًا ؕ ﴿١٣٩﴾ وَقَدْ نَزَّلَ
آیا نزدیک ایشان ارجمندی می طلبند پس هرآئینه ارجمندی خدا راست همه یکجا وهرآئینه فرو

عَلَيْكُمْ فِى الْكِتٰبِ اَنْ اِذَا سَمِعْتُمْ اٰيٰتِ اللّٰهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَاُ
فرستاده است خدا برشما در قرآن که چون بشنوید آیت هائے خدا انکار نموده می آید و تمسخر کرده

بِهَا فَلَا تَقْعُدُوْا مَعَهُمْ حَتّٰى يَخُوْضُوْا فِىْ حَدِيْثٍ غَيْرِهٖٓ ۖ
میشود بآنها پس منشینید باایشان تاآنکه شروع کنند در سخنی بجز آن

اِنَّكُمْ اِذًا مِّثْلُهُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ جَامِعُ الْمُنٰفِقِيْنَ وَالْكٰفِرِيْنَ فِىْ جَهَنَّمَ
هرآئینه شما آنگاه بنشینید مانند آن کافران باشید هرآئینه خدا بهم آرنده است منافقان و کافران را بهمه یک جا در

جَمِيْعَا ۙ ﴿١٤٠﴾ الَّذِيْنَ يَتَرَبَّصُوْنَ بِكُمْ ۚ فَاِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِّنَ اللّٰهِ
دوزخ آن منافقان که انتظار شما می کشند پس اگر باشد شمارا فتحے از جانب خدا

قَالُوْٓا اَلَمْ نَكُنْ مَّعَكُمْ ۖ وَاِنْ كَانَ لِلْكٰفِرِيْنَ نَصِيْبٌ ۙ قَالُوْٓا اَلَمْ
گویند آیا نبودیم باشما ٤ واگر باشد کافران را نصیبے گویند

١ مترجم گوید مراد آنست که هرکه در ملت اسلامیه داخل شد اورا بتفصیل تصدیق این چیزها باید کرد ١٢

٢ یعنی اصرار کردند والله اعلم ١٢

٣ مترجم گوید ازینجا وعید منافقان بیان مے فرماید ١٢

٤ یعنی از زمره شما ایم والله اعلم ١٢

نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعْكُمْ مِّنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ط فَاللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ
یعنے بکافراں آیا غالب نہ شدیم برشما ف۱ و آیا باز نہ داشتیم شمارا از ضرر مسلمانان ف۲ پس خدا حکم خواہد کرد میان شما

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ط وَلَنْ يَّجْعَلَ اللّٰهُ لِلْكٰفِرِيْنَ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ سَبِيْلًا ع ١٤١ ع ٢٠ ٧ ١٧
روز قیامت وہرگز کشادہ نہ گرداند خدا کافران را برمسلمانان راہے ف۳

اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ يُخٰدِعُوْنَ اللّٰهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ ج وَاِذَا قَامُوْٓا اِلَى
ہر آئینہ منافقان فریب می کنند با خدا وخدا نیز فریب می کند بایشاں وچوں منافقاں

الصَّلٰوةِ قَامُوْا كُسَالٰى لا يُرَآءُوْنَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ
بسوئے نماز برخیزند کاہلی کناں برخیزند می نمایند بہ مردماں و یاد نمی کنند خدا را

اِلَّا قَلِيْلًا ز ١٤٢ مُّذَبْذَبِيْنَ بَيْنَ ذٰلِكَ صلے لَآ اِلٰى هٰٓؤُلَآءِ وَلَآ اِلٰى
مگر اندکے مترددانند درمیان این وآن نہ بسوی ایناں اند ونہ بسوی

هٰٓؤُلَآءِ ط وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهٗ سَبِيْلًا ١٤٣ يٰٓاَيُّهَا
آناں وہر کرا گمراہ کند خدا پس نیابی او را ہیچ راہے اے

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوا الْكٰفِرِيْنَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ ط
مسلماناں دوست مگیرید کافراں را بجز مومناں

اَتُرِيْدُوْنَ اَنْ تَجْعَلُوْا لِلّٰهِ عَلَيْكُمْ سُلْطٰنًا مُّبِيْنًا ١٤٤ اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ
آیا می خواہید کہ ثابت کنید برائے خدا برخویشتن الزام ظاہر ہر آئینہ منافقاں

فِى الدَّرْكِ الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارِ ج وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيْرًا لا ١٤٥ اِلَّا الَّذِيْنَ
در طبقہ زیر ترین اند از آتش ونیابی ایشاں را ہیچ یاری دہندہ مگر آنانکہ

تَابُوْا وَاَصْلَحُوْا وَاعْتَصَمُوْا بِاللّٰهِ وَاَخْلَصُوْا دِيْنَهُمْ لِلّٰهِ فَاُولٰٓئِكَ
توبہ کردند وصلاح پیش گرفتند وچنگ زدند بخدا وخالص گردانیدند دین خود را برائے خدا پس آنجماعہ

مَعَ الْمُؤْمِنِيْنَ ط وَسَوْفَ يُؤْتِ اللّٰهُ الْمُؤْمِنِيْنَ اَجْرًا عَظِيْمًا ١٤٦ مَا
ہمراہ مومنانند وزود بدہد خدا مومنان را مزد بزرگ چہ

يَفْعَلُ اللّٰهُ بِعَذَابِكُمْ اِنْ شَكَرْتُمْ وَاٰمَنْتُمْ ط وَكَانَ اللّٰهُ شَاكِرًا عَلِيْمًا ١٤٧
کار کند خدا بعذاب شما اگر سپاسداری کنید وایمان آرید وہست خدا قدرشناس دانا

ف۱ یعنی خواہ مخواہ شمارا مصلحت دادیم کہ با مسلمانان بجنگید ونہ گذاشتیم کہ بمصلحت دیگر عمل کنید واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی سعی کردیم کہ ضرر مسلمانان بشما نہ رسد واللہ اعلم ۱۲

ف۳ یعنی نشود کہ اسلام را استاصل گردانند واللہ اعلم ۱۲

لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ بِالسُّوْٓءِ مِنَ الْقَوْلِ اِلَّا مَنْ ظُلِمَ ؕ وَ
دوست نمی دارد خدا بلند گفتن سخن بد مگر سخت گفتن مظلوم که
كَانَ اللّٰهُ سَمِيْعًا عَلِيْمًا ﴿۱۴۸﴾ اِنْ تُبْدُوْا خَيْرًا اَوْ تُخْفُوْهُ اَوْ
عفو است و هست خدا شنوا دانا اگر آشکارا کنید کار نیک را یا پنہاں کنید آں را یا
تَعْفُوْا عَنْ سُوْٓءٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيْرًا ﴿۱۴۹﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ
عفو کنید از ظلمے پس ہر آئینہ ہست خدا عفو کنندہ توانا ہر آئینہ کسانے کہ
يَكْفُرُوْنَ بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَيُرِيْدُوْنَ اَنْ يُّفَرِّقُوْا بَيْنَ اللّٰهِ وَ
کافر می شوند بخدا و بپیغامبران او و کسانے کہ می خواہند کہ تفرقہ کنند در میان خدا و
رُسُلِهٖ وَيَقُوْلُوْنَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَّنَكْفُرُ بِبَعْضٍ ۙ وَّيُرِيْدُوْنَ
پیغامبران او ف۱ و کسانے کہ می گویند ایمان می آریم بہ بعض پیغامبران و نا معتقد می شویم بعض را و میخواہند کہ
اَنْ يَّتَّخِذُوْا بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيْلًا ﴿۱۵۰﴾ ۙ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْكٰفِرُوْنَ
راہے گیرند در میان این و آن آن جماعت ایشانند کافران
حَقًّا ۚ وَاَعْتَدْنَا لِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابًا مُّهِيْنًا ﴿۱۵۱﴾ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ
بتحقیق و آمادہ ساختہ ایم برائے کافراں عذاب رسوا کنندہ و کسانیکہ ایمان آوردند بخدا
وَرُسُلِهٖ وَلَمْ يُفَرِّقُوْا بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْهُمْ اُولٰٓئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيْهِمْ
و پیغامبران او و تفرقہ نہ کردند در میان ہیچ یکے از ایشاں آن جماعہ خواہد داد خدا ایشاں را
اُجُوْرَهُمْ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿۱۵۲﴾ ع يَسْـَٔلُكَ اَهْلُ الْكِتٰبِ ع ۲۱ ۱۱ ۱
مزد ایشاں و ہست خدا آمرزندہ مہربان ف۲ درخواست می کنند از تو اہل کتاب
اَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتٰبًا مِّنَ السَّمَآءِ فَقَدْ سَاَلُوْا مُوْسٰٓى اَكْبَرَ
کہ فرود آری بر ایشاں کتاب از آسمان یعنی یکدفعہ پس سوال کردہ بودند از موسٰے
مِنْ ذٰلِكَ فَقَالُوْٓا اَرِنَا اللّٰهَ جَهْرَةً فَاَخَذَتْهُمُ الصّٰعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ۚ
سخت تر ازیں گفتند خدا را بنما بما آشکارا پس گرفت ایشاں را صاعقہ بسبب گناہ ایشاں
ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنٰتُ فَعَفَوْنَا عَنْ
باز معبود گرفتند گوسالہ را بعد ازانکہ آمد بایشاں معجزہ ہا پس درگذشتیم

ف۱
یعنی بخدا ایمان آرند و بہ پیغامبران ایمان نیارند واللہ اعلم ۱۲

ف۲
مترجم گوید ازین جا خدائے تعالٰے رد شبہ یہود میکند کہ قرآن چرا یکدفعہ مثل الواح موسٰی نازل نشد و این سخن ممتد است تا یا اہل الکتاب لا تغلوا ۱۲

ذلك ج وآتينا موسى سلطانا مبينا ﴿١٥٣﴾ ورفعنا فوقهم الطور

از ین جریمه و دادیم موسیٰؑ را غلبه ظاهر و برداشتیم بالائے ایشاں طور را

بميثاقهم وقلنا لهم ادخلوا الباب سجدا وقلنا لهم

برائے گرفتن عهد ایشاں وگفتیم ایشاں را درآئید به دروازه سجده کناں وگفتیم ایشاں را

لا تعدوا في السبت وأخذنا منهم ميثاقا غليظا ﴿١٥٤﴾ فبما

تجاوز مکنید در روز شنبه وگرفتیم از ایشاں عهد محکم پس

نقضهم ميثاقهم وكفرهم بآيات الله وقتلهم الأنبياء بغير

بسبب شکستن ایشاں عهدِ خود را و بسبب کفر ایشاں بآیاتِ خدا وکشتنِ ایشاں انبیا را

حق وقولهم قلوبنا غلف ط بل طبع الله عليها بكفرهم

بناحق وگفتنِ ایشاں که دلِ ما در پرده است نه بلکه مُهر نهاده است خدائے تعالےٰ بر دل ایشاں

فلا يؤمنون إلا قليلا ﴿١٥٥﴾ وبكفرهم وقولهم على مريم بهتانا

بسبب کفر ایشاں پس ایمان نیارند مگر اندکے وبسبب کفر ایشاں وگفتن ایشاں بر مریم بهتانے

عظيما ﴿١٥٦﴾ وقولهم إنا قتلنا المسيح عيسى ابن مريم رسول

بزرگ ف۱ وبسبب گفتن ایشاں هرآئینه ما کشتیم مسیح عیسےٰ پسر مریم را که فی الواقع پیغامبر

الله ج وما قتلوه وما صلبوه ولكن شبه لهم ط وإن

خدا بود و نه کشته اند او را و بردار نه کرده اند او را ولیکن مشتبه شد بر ایشاں وهرآئینه

الذين اختلفوا فيه لفي شك منه ط ما لهم به من علم

کسانیکه اختلاف کردند در بابِ عیسیٰ در شک اند از حال او ونیست ایشاں را آن یقینے

إلا اتباع الظن ج وما قتلوه يقينا ﴿١٥٧﴾ بل رفعه الله إليه ط

لیکن پیروی ظن میکنند وبه یقین نه کشته اند او را بلکه برداشت او را خدائے تعالیٰ بسوئے خود

وكان الله عزيزا حكيما ﴿١٥٨﴾ وإن من أهل الكتاب إلا

وهست خدا غالب استوار کار ونباشد هیچ کس از اهل کتاب الّا

ليؤمنن به قبل موته ج ويوم القيامة يكون عليهم

البته ایمان آورد بعیسےٰ پیش از مردن عیسےٰ ف۲ وروز قیامت باشد عیسیٰ گواه

ف۱ یعنی قذف بزنا ۱۲

ف۲ مترجم گوید یعنی یهودی که حاضر شوند نزول عیسیٰ را البته ایمان آرند والله اعلم ۱۲

شَهِیْدًا ﴿۱۵۹﴾ فَبِظُلْمٍ مِّنَ الَّذِیْنَ هَادُوْا حَرَّمْنَا عَلَیْهِمْ

برایشاں پس بہ سبب ظلمیکہ بظہور آمد از یہود حرام ساختیم برایشاں

طَیِّبٰتٍ اُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِیْلِ اللّٰهِ كَثِیْرًا ﴿۱۶۰﴾

چیزہائے پاکیزہ کہ حلال بودند ایشاں را و بسبب باز داشتن ایشاں مردمان بسیار از راہ خدا

وَّاَخْذِهِمُ الرِّبٰوا وَقَدْ نُهُوْا عَنْهُ وَاَكْلِهِمْ اَمْوَالَ النَّاسِ

و گرفتن ایشاں سود را وحال آنکہ منع کردہ شدہ اند از آں و خوردن ایشاں اموال مردمان را

بِالْبَاطِلِ ؕ وَاَعْتَدْنَا لِلْكٰفِرِیْنَ مِنْهُمْ عَذَابًا اَلِیْمًا ﴿۱۶۱﴾ لٰكِنِ

بناحق و مہیا کردیم برائے کافران از ایشاں (یعنی مصران بر کفر) عذاب درد دہندہ ف۱ لیکن

الرّٰسِخُوْنَ فِی الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُوْنَ یُؤْمِنُوْنَ بِمَاۤ اُنْزِلَ

ثابت قدمان در علم از اہل کتاب و مومنان کہ ایمان می آرند بآنچہ فرو فرستادہ شدہ

اِلَیْكَ وَمَاۤ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِیْمِیْنَ الصَّلٰوةَ وَالْمُؤْتُوْنَ

است بسوئی تو و آنچہ فرو فرستادہ شدہ است پیش از تو و مدح می کنیم برپا دارندگان نماز را و ہم چنیں

الزَّكٰوةَ وَالْمُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ ؕ اُولٰٓئِكَ سَنُؤْتِیْهِمْ

دہندگان زکوۃ را و ایمان آرندگان بخدا و روز آخر این جماعہ زود بدہیم ایشانرا

اَجْرًا عَظِیْمًا ﴿۱۶۲﴾ اِنَّاۤ اَوْحَیْنَاۤ اِلَیْكَ كَمَاۤ اَوْحَیْنَاۤ اِلٰی نُوْحٍ

مزد بزرگ ہر آئینہ ما وحی فرستادیم بسوئی تو چنانکہ وحی فرستادیم بسوئی نوحؑ

وَّالنَّبِیّٖنَ مِنْۢ بَعْدِهٖ ۚ وَاَوْحَیْنَاۤ اِلٰۤی اِبْرٰهِیْمَ وَاِسْمٰعِیْلَ وَ

و پیغامبران پس از وی و چنانکہ وحی فرستادیم بسوئی ابراہیمؑ و اسمعیلؑ و

اِسْحٰقَ وَیَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِیْسٰی وَاَیُّوْبَ وَیُوْنُسَ وَ

اسحق و یعقوبؑ و نبیرگان و عیسےؑ ایوبؑ و یونسؑ و

هٰرُوْنَ وَسُلَیْمٰنَ ۚ وَاٰتَیْنَا دَاوٗدَ زَبُوْرًا ﴿۱۶۳﴾ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ

ہارونؑ و سلیمانؑ و چنانکہ دادیم داؤدؑ را زبور و چنانکہ فرستادیم پیغامبرانے کہ

عَلَیْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَیْكَ ؕ وَكَلَّمَ اللّٰهُ

قصہ ایشاں گفتہ ایم بر تو پیش ازیں و پیغامبرانے کہ قصہ ایشاں نہ گفتہ ایم بر تو و گفت خدا با موسیٰؑ

ف۱ مترجم گوید اگر گفتہ شود انکار عیسیٰ بعد نزول توریت کردہ بودند و تحریم لحوم ابل و تحریم ذی ظفر در توریت مذکور بود پس چگونہ جزائے انکار عیسیٰؑ باشد گویم نزدیک این بندہ ظاہر آنست مراد از تحریم طیبات موقوف داشتن نعمت ہا است کہ سابقا ایشانرا دادہ بودند از بادشاہی و نبوت و نصرت و غیر آن و این مشابہ آن آیتست ضربت علیہم الذلۃ و المسکنۃ الآیۃ و این آیت و حرام علی قریۃ اہلکناہا و چنین شد جمیع کلام باہم مربوط باشد واللہ اعلم ۱۲

ع ۲۲/۱۰ ۲

مُوسٰى تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾ رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ

سخن فرستادیم پیغامبران مژدہ دہندگان وبیم کنندگان تا نہ باشد

لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ حُجَّةٌۢ بَعْدَ الرُّسُلِ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾

مردمان را برخدا الزام بعد فرستادن پیغامبران ف۱ وہست خدا غالب استوار کار

لٰكِنِ اللّٰهُ يَشْهَدُ بِمَآ اَنْزَلَ اِلَيْكَ اَنْزَلَهٗ بِعِلْمِهٖ ۚ وَالْمَلٰٓئِكَةُ

لیکن خدا اظہار می فرماید درحق آنچہ فرو فرستادہ است بسوی تو کہ فرو فرستادہ آن را بہ علم خود و فرشتگان

يَشْهَدُونَ ۚ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا ﴿١٦٦﴾ اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا

نیز گواہی می دہند وبس است خدا گواہ ہرآئینہ کسانیکہ کافر شدند وبازداشتند

عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلٰلًا بَعِيدًا ﴿١٦٧﴾ اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا

یعنی مردمان را از راہ خدا بہ تحقیق گمراہ شدند گمراہی دور ہرآئینہ کسانیکہ کافر شدند

وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ﴿١٦٨﴾

وستم کردند ہرگز نیامرزد ایشان را خدا ونہ نماید ایشان را راہے

اِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خٰلِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا ۚ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ

مگر راہ دوزخ جاویداں آنجا ہمیشہ وہست این آسان

يَسِيرًا ﴿١٦٩﴾ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَكُمُ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَّبِّكُمْ

برخدا اے مردمان ہرآئینہ آمد بہ شما پیغامبر براستی از جانب پروردگار شما

فَاٰمِنُوا خَيْرًا لَّكُمْ ۚ وَاِنْ تَكْفُرُوا فَاِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ

پس ایمان آرید تا ایمان آوردن بہتر باشد برای شما و اگر کافر شوید پس ہرآئینہ خدا راست آنچہ در آسمانہا

وَالْاَرْضِ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧٠﴾ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لَا تَغْلُوا

وزمین است وہست خدا دانا استوار کار ف۲ اے اہل کتاب از حد مگذرید

فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ ۚ اِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى

در دین خود ومگوئید برخدا مگر سخن راست جز این نیست کہ عیسیٰؑ

ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللّٰهِ وَكَلِمَتُهٗ ۚ اَلْقٰهَآ اِلٰى مَرْيَمَ وَرُوحٌ

پسر مریمؑ پیغامبر خدا است وفیض اوست انداخت آن را بسوی مریمؑ وروحے است

ف۱ یعنی تا نہ گویند کہ تقصیر ما نیست ہیچ پیغمبر نزدیک ما نیامد واللہ اعلم ۱۲

ف۲ مترجم گوید از اینجا شروع می فرماید در رد شبہ نصاریٰ واللہ اعلم ۱۲

مِّنْهُ فَاٰمِنُوْا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ ۚ وَلَا تَقُوْلُوْا ثَلٰثَةٌ ؕ اِنْتَهُوْا خَيْرًا

از جانب خدا پس ایمان آرید بخدا و پیغامبران او و مگوئید خدایان سه اند باز مانید ازیں قسم گفتار تا این باز

لَّكُمْ ؕ اِنَّمَا اللّٰهُ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ ؕ سُبْحٰنَهٗۤ اَنْ يَّكُوْنَ لَهٗ وَلَدٌ ۘ لَهٗ مَا

ماندن بہتر باشد شمارا جزایں نیست کہ خدا معبود یگانہ است پاکیست خدا را ازاں کہ باشد او را فرزندے مراد

فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ ؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيْلًا ع (١٧١)

راست آنچہ در آسمان ہا و آنچہ در زمین است و بس است خدا کارسازندہ

لَنْ يَّسْتَنْكِفَ الْمَسِيْحُ اَنْ يَّكُوْنَ عَبْدًا لِّلّٰهِ وَلَا الْمَلٰٓئِكَةُ

ننگ ندارد عیسیٰ ازآنکہ باشد بندۂ خدا و نہ فرشتگان

الْمُقَرَّبُوْنَ ؕ وَمَنْ يَّسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهٖ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ

مقرب ننگ دارند و ہر کہ ننگ کند از بندگی او و سرکشی کند پس خواہد برانگیخت

اِلَيْهِ جَمِيْعًا (١٧٢) فَاَمَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ فَيُوَفِّيْهِمْ

ایشانرا نزدیک خویش ہمہ یکجا پس اما کسانیکہ ایمان آوردند و کارہائے شائستہ کردند پس تمام دہد ایشاں را

اُجُوْرَهُمْ وَيَزِيْدُهُمْ مِّنْ فَضْلِهٖ ۚ وَاَمَّا الَّذِيْنَ اسْتَنْكَفُوْا

مزد ایشان و زیادہ دہد ایشان را از فضل خود و اما کسانے کہ ننگ داشتند

وَاسْتَكْبَرُوْا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا اَلِيْمًا ۙ (١٧٣) وَّلَا يَجِدُوْنَ لَهُمْ

و سرکشی کردند پس عذاب کند ایشان را عذاب درددہندہ و نیابند برائے خویش

مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَّلَا نَصِيْرًا (١٧٤) يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَكُمْ

بجز خدا ہیچ دوستے و ہیچ یاری دہے اے مردماں بہ تحقیق آمد نزدیک

بُرْهَانٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ وَاَنْزَلْنَاۤ اِلَيْكُمْ نُوْرًا مُّبِيْنًا (١٧٥) فَاَمَّا الَّذِيْنَ

شما دلیلے از پروردگار شما و نازل کردیم بسوئی شما روشنی آشکارا اما کسانے کہ

اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَاعْتَصَمُوْا بِهٖ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِىْ رَحْمَةٍ مِّنْهُ

ایمان آوردند بخدا و چنگ زدند باو پس زود درآرد ایشاں را در رحمت و

وَفَضْلٍ ۙ وَّيَهْدِيْهِمْ اِلَيْهِ صِرَاطًا مُّسْتَقِيْمًا ؕ (١٧٦) يَسْتَفْتُوْنَكَ ؕ

فضل از نزدیک خود و بنماید ایشاں را بسوئی خود راہ راست۔ طلب فتوی میکنند از تو

قُلِ اللّٰہُ یُفْتِیْکُمْ فِی الْکَلٰلَۃِ ؕ اِنِ امْرُؤٌا ھَلَکَ لَیْسَ لَہٗ وَلَدٌ
بگو فتویٰ میدہد شمارا در باب میراث کسیکہ والد و ولد ندارد۔ اگر مردے بمیرد کہ فرزندش نیست (یعنی و نہ والد)
وَّلَہٗٓ اُخْتٌ فَلَھَا نِصْفُ مَا تَرَکَ ۚ وَھُوَ یَرِثُھَآ اِنْ لَّمْ یَکُنْ
و او را خواہرے باشد ف۱ پس خواہرش راست نیمہ آنچہ گذاشتہ است و اگر این خواہر مردے آن برادر وارث وے شدے
لَّھَا وَلَدٌ ؕ فَاِنْ کَانَتَا اثْنَتَیْنِ فَلَھُمَا الثُّلُثٰنِ مِمَّا تَرَکَ ؕ وَاِنْ
اگر نباشد آنرا فرزندے پس اگر خواہران دو باشند پس ایشاں راست دو سوم حصہ آنچہ بگذاشتہ است
کَانُوْٓا اِخْوَۃً رِّجَالًا وَّنِسَآءً فَلِلذَّکَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَیَیْنِ ؕ
و اگر ایشان جماعہ باشند مردان و زنان پس مرد راست مانند حصہ دو زن
یُبَیِّنُ اللّٰہُ لَکُمْ اَنْ تَضِلُّوْا ؕ وَاللّٰہُ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمٌ ﴿۱۷۶﴾ ع
بیان می کند خدا برائے شما تا گمراہ نشوید و خدا بہمہ چیز داناست

سُوْرَۃُ الْمَآئِدَۃِ مَدَنِیَّۃٌ وَّھِیَ مِائَۃٌ وَّعِشْرُوْنَ اٰیَۃً وَّسِتَّۃَ عَشَرَ رُکُوْعًا ۔ بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
سورۃ مائدہ در مدینہ نازل شدہ و آں یکصد و بست آیت و شانزدہ رکوع است ۔ بنام خدائے بخشایندہ مہربان

یٰٓاَیُّھَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْٓا اَوْفُوْا بِالْعُقُوْدِ ؕ اُحِلَّتْ لَکُمْ بَھِیْمَۃُ
اے مومنان وفا کنید بعہدہا (یعنی عہدے کہ با خدا بستہ اید در التزام احکام او تعالیٰ) حلال کردہ شدہ است
الْاَنْعَامِ اِلَّا مَا یُتْلٰی عَلَیْکُمْ غَیْرَ مُحِلِّی الصَّیْدِ وَاَنْتُمْ حُرُمٌ ؕ
برائے شما چہار پایان از قسم انعام مگر آنچہ خواندہ خواہد شد بر شما ف۲ نہ حلال دارندہ شکار در حالتیکہ محرم باشید
اِنَّ اللّٰہَ یَحْکُمُ مَا یُرِیْدُ ﴿۱﴾ یٰٓاَیُّھَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا لَا تُحِلُّوْا شَعَآئِرَ
ہر آئینہ خدا حکم میکند آنچہ می خواہد اے مسلمانان ہتک حرمت مکنید نشانہائے
اللّٰہِ وَلَا الشَّھْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْھَدْیَ وَلَا الْقَلَآئِدَ وَلَآ اٰمِّیْنَ
خدارا و نہ ماہ حرام را ف۳ و نہ قربانی را و نہ آنچہ در گردن او قلادہ می اندازند و نہ قصد کنندگان
الْبَیْتَ الْحَرَامَ یَبْتَغُوْنَ فَضْلًا مِّنْ رَّبِّھِمْ وَرِضْوَانًا ؕ وَاِذَا
بیت الحرام را کہ می طلبند فضلے از پروردگار خویش و خوشنودی از وے ف۴ و چوں
حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوْا ؕ وَلَا یَجْرِمَنَّکُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ اَنْ صَدُّوْکُمْ
احرام کشادید پس شکار بکنید۔ و حمل نکند شمارا دشمنی گروہے بسبب آنکہ باز داشتند

ف۱ مترجم گوید یعنی اعیانی و اگر نباشد علاتی قائم مقام اعیانی بود ۱۲

ف۲ یعنی شتر و گاؤ و گوسفند و این سہ قسم را انعام گویند حلال است مگر میتہ موقوذہ و آنچہ بیاید واللہ اعلم ۱۲

ع ۲۴ / ۶ / ۴

ف۳ یعنی قتال در رجب و ذیقعدہ و ذی الحجہ و محرم نہ باید کرد واللہ اعلم ۱۲

المنزل الثانی ۲

ف۴ یعنی تعرض حاجیان و معتمران مسلمانان نباید کرد و لقطۂ ایشان نباید گرفت واللہ اعلم ۱۲

عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اَنْ تَعْتَدُوْا ۘ وَتَعَاوَنُوْا عَلَى الْبِرِّ وَ
شمارا از مسجد الحرام ف۱ بر تجاوز کردن از حد و بایکدیگر مدد کنید بر نیکوکاری و

التَّقْوٰى ۠ وَلَا تَعَاوَنُوْا عَلَى الْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ۠ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ؕ اِنَّ
پرہیزگاری و بایکدیگر مدد مکنید بر گناه و ستم و بترسید از خدا ہر آئینہ

اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ۝٢ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَ
خدا سخت است عقوبت او ف۲ حرام کرده شد بر شما مردار و خون یعنی خون مسفوح و

لَحْمُ الْخِنْزِيْرِ وَمَاۤ اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوْذَةُ
گوشت خوک و آنچه نام غیر خدا بوقت ذبح او یاد کرده شود و آنچه بخفه کردن مرده باشد و آنچه بسنگ یا بعصا مرده باشد و آنچه از

وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيْحَةُ وَمَاۤ اَكَلَ السَّبُعُ اِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ ۠ وَ
جائے بلند افتاده بمیرد و آنچه بشاخ زدن مرده باشد و آنچه درنده خورده باشد الا آنچه بعد آفتها ذبح کرده باشید

مَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَاَنْ تَسْتَقْسِمُوْا بِالْاَزْلَامِ ؕ ذٰلِكُمْ فِسْقٌ ؕ
حرام است آنچه ذبح کرده باشد بر نشانہائے معبود باطل ف۳ و حرام کرده شد آنکہ طلب کنید معرفت قسمت خود بہ تیرہائے فال این ہمہ

اَلْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ دِيْنِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَ
فسق است۔ امروز ناامید شدند کافران از دین شما پس مترسید از ایشان و بترسید

اخْشَوْنِ ؕ اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِيْ
از من امروز کامل کردم برائے شما دین شمارا و تمام کردم بر شما نعمت خود را

وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِيْنًا ؕ فَمَنِ اضْطُرَّ فِيْ مَخْمَصَةٍ غَيْرَ
و اختیار کردم اسلام را دین برائے شما پس ہر کہ ناچار شود در گرسنگی

مُتَجَانِفٍ لِّاِثْمٍ ۙ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ۝٣ يَسْئَلُوْنَكَ مَاذَاۤ
غیر مائل بہ گناه پس ہر آئینہ خدا آمرزنده مہربان است ف۴ سوال می کنند ترا چہ چیز حلال کرده

اُحِلَّ لَهُمْ ؕ قُلْ اُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبٰتُ ۙ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِّنَ الْجَوَارِحِ
شد برائے ایشان بگو حلال کرده شد برائے شما پاکیزه ہا ف۵ و آنچہ آموختہ باشید او را از جانوران

مُكَلِّبِيْنَ تُعَلِّمُوْنَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللّٰهُ ۫ فَكُلُوْا مِمَّاۤ اَمْسَكْنَ
شکاری در حالیکہ شکار تعلیم کنندگانید می آموزید این ہارا بعض آنچہ اللہ تعالے شمارا آموختہ است پس بخورید از آنچہ

ف۱ یعنی پیش از فتح مکہ و پیش از آنکہ مسلمان شوند واللہ اعلم ۱۲

ف۲ مترجم گوید حکم تغلیظ تحریم قتال در ماہ حرام مخصوص است بمسلمین بدلیل آیت سورہ بقرہ و تحریم تعرض حاجیان نیز بمسلمین آیت سورۂ برائت و این آیات آخر ما نزل است منسوخ داشتن آنہا چنانکہ عامہ مفسرین گویند راست نمی آید واللہ اعلم ۱۲

ف۳ مترجم گوید یعنی بر صورت قبر واللہ اعلم ۱۲

ف۴ مترجم گوید یعنی در مخمصہ خوردن مردار جائز است و نزدیک ابی حنیفہ فائدہ لفظ غیر مائل بگناه آنست کہ زیاده از ضرورت نخورد و نزدیک مالک و شافعی آنست کہ قاطع طریق و سارق را رخصت نیست و این آیت آخر آیت قرآنست بعد ازین ہیچ آیت نازل نہ شد واللہ اعلم ۱۲

ف۵ آنچہ عرب پاکیزه دانند واللہ اعلم ۱۲

عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهِ ۖ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۚ إِنَّ اللّٰهَ
نگاہداشتند برائے شما ف۱ و یاد کنید نام خدا را برآن ف۲ و بترسید از خدا ہر آئینہ خدا

سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤﴾ الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ ۖ وَطَعَامُ الَّذِينَ
زود حساب کنندہ است امروز حلال کردہ شد برائے شما پاکیزہ ہا وطعام اہل کتاب

أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَّكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَّهُمْ ۖ وَالْمُحْصَنَاتُ
حلال است برائے شما وطعام شما حلال است برائے ایشان ف۳ وحلال کردہ شد برائے شما

مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن
محصنات از زنان مسلمانان ومحصنات از زنان کسانیکہ کتاب دادہ شدند

قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ
پیش از شما چوں بدہید ایشان را مہر ایشان عفت طلب کنان نہ شہوت رانندگان

وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ ۗ وَمَن يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ
ونہ دوست پنہان گیرندگان وہر کہ نامعتقد اسلام باشد پس نابود شد

عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٥﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ع ١ ٥
عمل او واو در آخرت از زیان کاران ست ف۴ اے مسلمانان

إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى
چوں برخیزید بسوئے نماز پس بشوئید روئے خود را ودست ہائے خود را

الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ۚ وَإِن
تا آرنج ومسح کنید سر خود را وبشوئید پایہائے خود را تا شتالنگ واگر

كُنتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا ۚ وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ
باشید با جنابت پس غسل کنید واگر باشید بیمار یا مسافر یا

جَاءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا
بیاید یکے از شما از خلا جائے یا مساس کردہ باشید زنان را ف۵ پس نیابید

مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم
آب پس قصد کنید خاک پاک را پس مسح کنید از آن خاک بروئے خود ودست خود

ف۱ مترجم گوید یعنی نخورد وندریدہ باشند برائے خوردن خود واللہ اعلم

ف۲ مترجم گوید یعنی نزدیک ارسال جانوران شکاری واللہ اعلم ۱۲

ف۳ مترجم گوید یعنی آنچہ بر اہل کتاب حلال بود بر شما حلال ست مثل گوسفند وگاو وآنچہ بر شما حلال کردہ شد بر کسیکہ از ایشان مسلمان شود حلال است مثل شتر و ذی ظفر و قبیلہ ہا یہود ونصاریٰ درین باب اعتبار نیست واللہ اعلم ۱۲

ف۴ مترجم گوید محصنات اینجا نزدیک امام ابی حنیفہ یعنی پارسا ست ونزدیک شافعی یعنی آزادہ واز غیر مسافحین مفہوم شد کہ نکاح متعہ درست نیست واز ولا متخذی اخدان مفہوم شد کہ نکاح سر درست نیست واللہ اعلم ۱۲

ف۵ مترجم گوید یعنی جماع کردہ باشید ونزدیک شافعی دست رسانیدن بزنان ناقض وضو ست واللہ اعلم ۱۲

مِّنْهُ مَا يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِّنْ حَرَجٍ وَّلٰكِنْ يُّرِيْدُ
ودست خود نمی خواهد خدا که مشروع کند بر شما مشقتے ولیکن می خواهد
لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهٗ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ۝٦ وَ
که پاک سازد شمارا وتمام کند نعمت خود را بر شما تا شود که شکرگزاری کنید و
اذْكُرُوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمِيْثَاقَهُ الَّذِيْ وَاثَقَكُمْ بِهٖٓ ۙ
یاد کنید نعمت خدا را بر خویش وپیمان خدارا که عهد بسته است با شما آن پیمان
اِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ۡ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ
آنگاه که گفتید شنیدیم وفرمان برداری کردیم ف۱ وبترسید از خدا هرآئینه خدا داناست بآنچه
الصُّدُوْرِ ۝٧ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُوْنُوْا قَوّٰمِيْنَ لِلّٰهِ شُهَدَاۗءَ
در سینه ها باشد اے مسلمانان متعهد حق الله باشید گواهی دهندگان باشید
بِالْقِسْطِ ۡ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلٰٓي اَلَّا تَعْدِلُوْا ۭ
براستی وحمل نکند شمارا دشمنی قومے بر ترک عدل عدل کنید
اِعْدِلُوْا ۣ هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى ۡ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيْرٌۢ
عدل نزدیک تر است به پرهیزگاری وبترسید از خدا هرآئینه خدا آگاه است
بِمَا تَعْمَلُوْنَ ۝٨ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ ۙ
بآنچه می کنید وعده کرده است خدا به کسانیکه ایمان آوردند وکارهائے شائسته کردند
لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّاَجْرٌ عَظِيْمٌ ۝٩ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَكَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَآ
باین مضمون که ایشان راست آمرزش ومزد بزرگ وکسانیکه کافر شدند وبدروغ نسبت کردند آیات مارا
اُولٰۗىِٕكَ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ ۝١٠ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اذْكُرُوْا نِعْمَتَ
ایشانند اہل دوزخ اے مومناں یاد کنید نعمت
اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ هَمَّ قَوْمٌ اَنْ يَّبْسُطُوْٓا اِلَيْكُمْ اَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ
خدا را بر خویشتن آنگاه که قصد کردند قومے که دراز کنند دست خود را بسوئے شما ف۲ پس باز
اَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۭ وَعَلَي اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ ۝١١ ع ۲ ٦
داشت دست ہائے ایشان را از شما وبترسید از خدا وبر خدا باید که توکل کنند مومنان ف۳

ف۱ یعنی عهد که وقت بیعت بستید والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی قتال کنند والله اعلم ۱۲

ف۳ این معجزه چند نوبت متحقق شد ازان جمله آنست که آن حضرت صلی الله علیه وسلم به تقریبی بمحله یهود رفته بودند شخصے از ایشان خواست که سنگے بالائے آنحضرت بافگند خدائے تعالیٰ دست آن شخص بند کرد وازان جمله آن ست که کفار قریش در حدیبیه از جنگ باز ایستادند بعد ازانکه داعیه جنگ داشتند وازان جمله آنست که یکے از یاران مسیلمه کذاب دست درازی خواست خدائے تعالیٰ دست او را کرخت ساخت ۱۲

وَلَقَدْ اَخَذَ اللّٰهُ مِيْثَاقَ بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ ۚ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ
وهرآئینه گرفت الله تعالی پیمان بنی اسرائیل ومعین ساختیم از ایشان

اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيْبًا ؕ وَقَالَ اللّٰهُ اِنِّيْ مَعَكُمْ ؕ لَئِنْ اَقَمْتُمُ الصَّلٰوةَ
دوازده سردار وگفت خدا هرآئینه من باشما ام مضمون پیمان آنکه اگر برپا داشتید نماز را

وَاٰتَيْتُمُ الزَّكٰوةَ وَاٰمَنْتُمْ بِرُسُلِيْ وَعَزَّرْتُمُوْهُمْ وَاَقْرَضْتُمُ
وداد ید زکوة را ومعتقد شدید پیغمبران مرا وتقویت کردید ایشان را وقرض دادید

اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا لَّاُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّاٰتِكُمْ وَلَاُدْخِلَنَّكُمْ
خدا را قرض نیک ف١ البته نابود سازم از شما گناهان شما را البته در آرم شما را

جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ۚ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ مِنْكُمْ
به بوستانها میرود زیر آن جویها پس هرکه کافر شود از شما بعد ازین

فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ السَّبِيْلِ ﴿١٢﴾ فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِّيْثَاقَهُمْ
پس گم کرد راه راست را پس بسبب شکستن ایشان پیمان خویش را

لَعَنّٰهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوْبَهُمْ قٰسِيَةً ۚ يُحَرِّفُوْنَ الْكَلِمَ عَنْ
لعنت کردیم ایشان را وسخت گردانیدیم دل ایشان را تغییر میکنند کلمات را از

مَّوَاضِعِهٖ ۙ وَنَسُوْا حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُوْا بِهٖ ۚ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ
مواضع آن ها وفراموش کردند حصه از آنچه بآن پند داده شدند وهمیشه هستی که آگاه

عَلٰى خَآئِنَةٍ مِّنْهُمْ اِلَّا قَلِيْلًا مِّنْهُمْ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ ؕ
میشوی بر خیانتی از ایشان مگر اندکی از ایشان پس درگذر کن از ایشان واعراض کن۔

اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿١٣﴾ وَمِنَ الَّذِيْنَ قَالُوْٓا اِنَّا نَصٰرٰٓى
هرآئینه خدا دوست میدارد نیکوکاران را وگرفتیم از کسانیکه گفتند ما نصاری ایم

اَخَذْنَا مِيْثَاقَهُمْ فَنَسُوْا حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُوْا بِهٖ ۪ فَاَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ
پیمان ایشان را پس فراموش کردند حصه از آنچه بآن پند داده شدند پس پیوسته ساختیم

الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَآءَ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ ؕ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ
درمیان فرقه های نصاری دشمنی وکینه تا روز قیامت وخبر خواهد داد ایشان را

ف١ یعنی در جهاد صرف کردید بتوقع ثواب آخرت والله اعلم ١٢

اللهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾ يٰاَهْلَ الْكِتٰبِ قَدْ جَآءَكُمْ
خدا با آنچه می کردند اے اہل کتاب ہر آئینہ آمد بہ شما

رَسُوْلُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيْرًا مِّمَّا كُنْتُمْ تُخْفُوْنَ مِنَ الْكِتٰبِ
پیغامبر ما بیان می کند برائے شما بسیاری از آنچہ پنہان می داشتید از کتاب یعنے از کتاب الٰہی

وَيَعْفُوْا عَنْ كَثِيْرٍ ۬ قَدْ جَآءَكُمْ مِّنَ اللهِ نُوْرٌ وَّكِتٰبٌ مُّبِيْنٌ ﴿١٥﴾
واو در گذر میکند از تقصیرات بسیار اے اہل کتاب ہر آئینہ آمد بشما از جانب خدا نورے وکتابے روشن یعنی قرآن

يَّهْدِيْ بِهِ اللهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهٗ سُبُلَ السَّلٰمِ وَيُخْرِجُهُمْ
بسبب آن دلالت می نماید خدا کسے را کہ طلب رضای او کرد بسوی راہ ہائے نجات و بیرون می آرد ایشان را

مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ بِاِذْنِهٖ وَيَهْدِيْهِمْ اِلٰى صِرَاطٍ
از تاریکی بسوی روشنی باراده خود و دلالت می کند ایشان را بسوی

مُّسْتَقِيْمٍ ﴿١٦﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِيْنَ قَالُوْٓا اِنَّ اللهَ هُوَ الْمَسِيْحُ ابْنُ
راه راست ہر آئینہ کافر شدند کسانیکہ گفتند کہ خدا ہمون مسیح پسر

مَرْيَمَ ؕ قُلْ فَمَنْ يَّمْلِكُ مِنَ اللهِ شَيْئًا اِنْ اَرَادَ اَنْ يُّهْلِكَ
مریم است ف۱ بگو کہ می تواند از خدا چیزے را (از انتقام) اگر بخواہد کہ ہلاک کند

الْمَسِيْحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَاُمَّهٗ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ جَمِيْعًا ؕ وَلِلّٰهِ
عیسٰے پسر مریم را و مادرش را کہ مریم است و آنان را کہ در زمین اند ہمہ یکجا۔ و خدا راست

مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ؕ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ؕ وَاللهُ
بادشاہی آسمان ہا و زمین و آنچہ در میان این ہر دو است می آفریند ہرچہ میخواہد و خدا

عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١٧﴾ وَقَالَتِ الْيَهُوْدُ وَالنَّصٰرٰى نَحْنُ
بر ہمہ چیز تواناست و گفتند یہود و ترسایان ما پسران خدا ایم و

اَبْنٰٓؤُا اللهِ وَاَحِبَّآؤُهٗ ؕ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوْبِكُمْ ؕ بَلْ اَنْتُمْ
دوستان او ایم ف۲ بگو پس چرا عذاب می کند شما را بر گناہان شما بلکہ شما

بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ ؕ يَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَلِلّٰهِ
آدمیانید از جنس آنچہ پیدا کرده است می آمرزد ہر کرا خواہد و عذاب می کند ہر کرا خواہد و خدا را

ف۱ یعنی حلول کرده است در وی واللہ اعلم ۱۲

ف۲ مترجم گوید یعنی خدا را پدر خود می گفتند واللہ اعلم ۱۲

مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۚ وَاِلَيْهِ الْمَصِيْرُ ﴿١٨﴾

است بادشاهی آسمان ها وزمین وآنچه درمیان این هردو باشد وبسوی اوست رجوع

يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ قَدْ جَآءَكُمْ رَسُوْلُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلٰى فَتْرَةٍ

ای اهل کتاب هرآئینه آمده است بشما پیغامبرما بیان می کند برای شما درحالت

مِّنَ الرُّسُلِ اَنْ تَقُوْلُوْا مَا جَآءَنَا مِنْۢ بَشِيْرٍ وَّلَا نَذِيْرٍ ۫

انقطاع آمدن پیغمبران ف۱ تا نگوئید که نیامد نزدیک ما هیچ مژده دهنده وبیم کننده

فَقَدْ جَآءَكُمْ بَشِيْرٌ وَّنَذِيْرٌ ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ

آری هرآئینه آمده است بشما مژده دهنده وبیم کننده وخدا برهمه چیز

ع ٣ ٨ ٧ قَدِيْرٌ ﴿١٩﴾ ع وَاِذْ قَالَ مُوْسٰى لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ اذْكُرُوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ

توانا است وبادکن چون گفت موسیٰ قوم خود را ای قوم من یاد کنید نعمت خدا را

عَلَيْكُمْ اِذْ جَعَلَ فِيْكُمْ اَنْۢبِيَآءَ وَجَعَلَكُمْ مُّلُوْكًا ۖ وَّاٰتٰىكُمْ

برخویش چون پیدا کرد درمیان شما پیغامبران را وبادشاه ساخت شمارا وداد بشما

مَّا لَمْ يُؤْتِ اَحَدًا مِّنَ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٢٠﴾ يٰقَوْمِ ادْخُلُوا الْاَرْضَ

آنچه نداد به هیچ کس از عالمیان ف۲ ای قوم من درآئید بزمین

الْمُقَدَّسَةَ الَّتِيْ كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوْا عَلٰٓى اَدْبَارِكُمْ

پاک که مقرر ساخته است آن را خدا برای شما وروگردان مشوید برسمت پشت خود

فَتَنْقَلِبُوْا خٰسِرِيْنَ ﴿٢١﴾ قَالُوْا يٰمُوْسٰٓى اِنَّ فِيْهَا قَوْمًا جَبَّارِيْنَ ۖ

آنگاه زیانکار گردید یعنی فرار مکنید گفتند ای موسیٰ هرآئینه آنجا گروهی هستند زورآور

وَاِنَّا لَنْ نَّدْخُلَهَا حَتّٰى يَخْرُجُوْا مِنْهَا ۚ فَاِنْ يَّخْرُجُوْا مِنْهَا

وهرگز ما داخل نشویم آنجا تا آنکه ایشان بیرون آیند از آنجا پس اگر ایشان از آن جا

فَاِنَّا دٰخِلُوْنَ ﴿٢٢﴾ قَالَ رَجُلٰنِ مِنَ الَّذِيْنَ يَخَافُوْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ

بیرون شوند هرآئینه ما درآئیم گفتند دو مرد از اهل تقوی که انعام کرده بود خدا برایشان ف۳

عَلَيْهِمَا ادْخُلُوْا عَلَيْهِمُ الْبَابَ ۚ فَاِذَا دَخَلْتُمُوْهُ فَاِنَّكُمْ

درآئید ای قوم براین جماعه از راه دروازه چون درآمدید بدروازه پس هرآئینه شما

ف۱ یعنی بعد عیسیٰ ع بجز پیغمبر ما هیچ پیغمبرے مبعوث نشد ومدت میان ایشان پانصد شصت سال بود والله اعلم ١٢

ف۲ یعنی معجزات عظیمه از فلق بحر ورفع طور والله اعلم ١٢

ف۳ یعنی یوشع وکالب ١٢

غٰلِبُوْنَ ۚ وَعَلَى اللّٰهِ فَتَوَكَّلُوْٓا اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿٢٣﴾ قَالُوْا

غالب باشید و بر خدا توکل کنید اگر مسلمان ہستید گفتند

يٰمُوْسٰٓى اِنَّا لَنْ نَّدْخُلَهَآ اَبَدًا مَّا دَامُوْا فِيْهَا فَاذْهَبْ اَنْتَ

اے موسیٰ ما ہرگز نہ در آئیم دریں زمین ہیچ گاہ مادام کہ ایشاں دراں جا اند پس تو و پروردگار

وَرَبُّكَ فَقَاتِلَآ اِنَّا هٰهُنَا قٰعِدُوْنَ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ اِنِّيْ لَآ اَمْلِكُ

تو بروید و جنگ کنید ہر آئینہ ما ایں جا نشستہ گانیم گفت (موسیٰ) اے پروردگار من قادر

اِلَّا نَفْسِيْ وَاَخِيْ فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفٰسِقِيْنَ ﴿٢٥﴾

نیستم الا بر خود و برادر خود (یعنی ہارون) پس فیصل کن میان ما و میان گروہ گناہگاران

قَالَ فَاِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ اَرْبَعِيْنَ سَنَةً ۚ يَتِيْهُوْنَ فِي

گفت خدا پس آن زمین حرام کردہ شدہ است بر ایشان چہل سال سرگردان می شوند

الْاَرْضِ ۭ فَلَا تَاْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفٰسِقِيْنَ ﴿٢٦﴾ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ

در زمین پس اندوہناک مباش بر گروہ ستمگاران ف۱ و بخوان بر قوم خود خبر

نَبَاَ ابْنَيْ اٰدَمَ بِالْحَقِّ ۘ اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ اَحَدِهِمَا

دو پسر آدم براستی چون نیاز حق کردند قربانی را پس قبول کردہ شد از یکے

وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْاٰخَرِ ۭ قَالَ لَاَقْتُلَنَّكَ ۭ قَالَ اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ

و قبول کردہ نہ شد از دیگرے ف۲ گفت قابیل البتہ بکشم ترا ہابیل گفت جزاین نیست کہ خدا

اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقِيْنَ ﴿٢٧﴾ لَىِٕنْۢ بَسَطْتَّ اِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِيْ مَآ

قبول می کند از متقیان اگر دراز کنی بسوئے من دست خود را تا بکشی مرا من

اَنَا بِبَاسِطٍ يَّدِيَ اِلَيْكَ لِاَقْتُلَكَ ۚ اِنِّيْٓ اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ

ہرگز دراز نکنم بسوئے تو دست خود را تا بکشم ترا ہر آئینہ من می ترسم از خدا

الْعٰلَمِيْنَ ﴿٢٨﴾ اِنِّيْٓ اُرِيْدُ اَنْ تَبُوْٓءَ بِاِثْمِيْ وَاِثْمِكَ فَتَكُوْنَ مِنْ

پروردگار عالمہا ہر آئینہ من می خواہم کہ ببری گناہ مرا و گناہ خود را پس باشی

اَصْحٰبِ النَّارِ ۚ وَذٰلِكَ جَزٰۗؤُا الظّٰلِمِيْنَ ﴿٢٩﴾ فَطَوَّعَتْ لَهٗ نَفْسُهٗ

از اہل دوزخ و این جزائے ستمگاران است پس نفس او سہل ساخت

ف۱ یعنی حکم کردیم کہ بآن زمین منتفع نشوند چہل سال ۱۲

ع ٤ ٧ ٨

ف۲ یعنی ہابیل نیکوترین گوسفندے بہ نیاز برد از غیب آتشے ظاہر شد و بخورد و قابیل بدترین گندم پیش آورد و آتش نیازش را قبول نکرد و این سبب حسد شد ۱۲ واللہ اعلم

وقف لازم

النصف

قَتْلَ اَخِیْهِ فَقَتَلَهٗ فَاَصْبَحَ مِنَ الْخٰسِرِیْنَ ﴿٣٠﴾ فَبَعَثَ اللّٰهُ
در نظر او کشتن برادرش را پس بکشت او را و شد از زیان کاران ف۱ پس فرستاد خدا

غُرَابًا یَّبْحَثُ فِی الْاَرْضِ لِیُرِیَهٗ كَیْفَ یُوَارِیْ سَوْءَةَ اَخِیْهِ
زاغے را که میشگافت در زمین تا بنمایدش چگونه بپوشد تن مردار برادر خود را

قَالَ یٰوَیْلَتٰۤى اَعَجَزْتُ اَنْ اَكُوْنَ مِثْلَ هٰذَا الْغُرَابِ فَاُوَارِیَ
گفت اے وائے بر من! آیا عاجز شدم از آنکه باشم مانند این زاغ پس بپوشیدمے

سَوْءَةَ اَخِیْ ۚ فَاَصْبَحَ مِنَ النّٰدِمِیْنَ ﴿٣١﴾ مِنْ اَجْلِ ذٰلِكَ ۚ
تن مردار برادر خود پس شد از پشیمان شدگان بسبب این حادثه

كَتَبْنَا عَلٰى بَنِیْۤ اِسْرَآءِیْلَ اَنَّهٗ مَنْ قَتَلَ نَفْسًۢا بِغَیْرِ نَفْسٍ
حکم کردیم بر بنی اسرائیل که هر که بکشد کسے را بغیر عوض کسے

اَوْ فَسَادٍ فِی الْاَرْضِ فَكَاَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِیْعًا ؕ وَمَنْ اَحْیَاهَا
و بغیر فساد در زمین (یعنی قطع طریق و ارتداد) پس چنانستے که کشته است مردمان را همه یکجا و هر که بسبب

فَكَاَنَّمَاۤ اَحْیَا النَّاسَ جَمِیْعًا ؕ وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَیِّنٰتِ
زندگانی کسے شد پس چنانستی که زنده ساخت مردمان را همه یکجا و هر آئینه آمدند به بنی اسرائیل پیغامبران ما به

ثُمَّ اِنَّ كَثِیْرًا مِّنْهُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ فِی الْاَرْضِ لَمُسْرِفُوْنَ ﴿٣٢﴾ اِنَّمَا
نشان ہائے روشن باز بسیارے از ایشان بعد از این در زمین تجاوز کنندگانند ف۲ جز این نیست

جَزٰٓؤُا الَّذِیْنَ یُحَارِبُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَیَسْعَوْنَ فِی الْاَرْضِ
جزائے کسانیکه جنگ می کنند با خدا و رسول او و مے شتابند در زمین

فَسَادًا اَنْ یُّقَتَّلُوْۤا اَوْ یُصَلَّبُوْۤا اَوْ تُقَطَّعَ اَیْدِیْهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ
بقصد فساد یعنی قطع طریق می کنند آنست که کشته شوند یا بردار کرده شوند یا بریده شود دست ہا و پا ہائے

مِّنْ خِلَافٍ اَوْ یُنْفَوْا مِنَ الْاَرْضِ ؕ ذٰلِكَ لَهُمْ خِزْیٌ فِی الدُّنْیَا
ایشاں از جانب مخالف ف۳ یا دور کرده شوند از وطن این رسوائی است ایشان را در دنیا

وَلَهُمْ فِی الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِیْمٌ ﴿٣٣﴾ اِلَّا الَّذِیْنَ تَابُوْا مِنْ قَبْلِ
وایشان راست در آخرت عذاب عظیم مگر کسانیکه توبه کردند پیش از آنکه

ف۱ بعد کشتن ندانست که چگونه دفن کند جثه او را بر پشت نهاده میگشت والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی چون از قابیل رسم قتل پیدا شد هر قتلے که در جهان واقع شود وبال او را مواخذه کنند و همچنین در هر زمانه کسے که رسم کشتن نو مے کند بحکم من سن سنة سیئة کان له کفل منها. در قتلے که بعد از وی آمد شریکے پیدا مے نماید پس این من اجل ذلک بیانے علی قیاس ذلک واقع شده است والله اعلم

ف۳ یعنی دست راست و پائے چپ والله اعلم ۱۲

ع ٥ / ٩

أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ ۚ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٤﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

دست یابید برایشان پس بدانید که خدا آمرزنده مهربان است ف۱ ای مسلمانان

آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ

بترسید از خدا وبطلبید قرب بسوی او وجهاد کنید در راه او تا رستگار

تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ أَنَّ لَهُم مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

شوید هرآئینه کافران اگر باشد بدست ایشان آنچه در زمین است همه یکجا

وَمِثْلَهُ مَعَهُ لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا تُقُبِّلَ

وهمراه او مانند او مهیا برائے آنکه عوض خود دهند آن را از عذاب روز قیامت هرگز قبول کرده

مِنْهُمْ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٦﴾ يُرِيدُونَ أَن يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ

نشود از ایشان وایشان راست عذاب درد دهنده بخواهند که بیرون روند از دوزخ

وَمَا هُم بِخَارِجِينَ مِنْهَا ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٧﴾ وَالسَّارِقُ

ونیستند بیرون رفتگان از دوزخ وایشان راست عذاب دائم ومرد دزد

وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ

وزن دزد ببرید دست ایشان را جزائے آنچه بعمل آورده اند عبرتے از

اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾ فَمَن تَابَ مِن بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ

طرف خدا وخدا غالب داناست پس هرکه توبه کرد بعد ستم خود وکار شائسته بعمل آورد

فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٩﴾ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ

پس هرآئینه خدا برحمت باز میگردد بروی هرآئینه خدا آمرزنده مهربانست آیا ندانسته که

اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيَغْفِرُ

خدا را وراست بادشاهی آسمانهائے وزمین عذاب می کند هرکرا خواهد ومی آمرزد

لِمَن يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾ يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ

هرکرا خواهد وخدا برهمه چیز تواناست ف۲ ای پیغامبر اندوهگین

لَا يَحْزُنكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا

نه کند ترا کسانیکه سعی می کنند در کفر از آنانکه گفتند

ف۱ یعنی حد ساقط است وحقوق آدمیان ساقط نیست والله اعلم ۱۲

ف۲ مترجم گوید در توریت رجم زانی نازل شده بود ویهود تحریف کرده روئے زانی را سیاه کردن وچند تازیانه زدن قرار داده بودند در زمان آن حضرت در میان ایشان زنا واقع شد زانی را پیش آنحضرت بدست منافقان وذمیان فرستادند بقرار آنکه اگر جلد فرمایند بکنیم واگر رجم فرمایند نکنیم آن حضرت صلعم حقیقت رجم اظهار فرمودند ورجم کردند درین آیات اشاره است بآن قصه ۱۲

مع عند المتقدمین ١٢

آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ ۛ وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا ۛ

بدہان خویش ایمان آوردیم | وایمان نیاوردہ است دل ایشان | واز قوم یہود نیز ایشان

سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَّاعُونَ لِقَوْمٍ آخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ ۖ يُحَرِّفُونَ

شنوندگانند سخن دروغ را ف١ | شنوندگانند | برائے گروہ دیگران کہ ہنوز پیش تو نیامدہ اند ف٢ تغیر

الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ ۖ يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَٰذَا فَخُذُوهُ

می کنند کلمات را (بعد از ثبوت آنہا) در موضع خویش می گویند اگر دادہ شوید این حکم محرف قبول کنید

وَإِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا ۚ وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ

واگر آن را دادہ نشوید | پس احتراز نمائید | وہر کہ خدا ضلالت او را ارادہ کردہ است | نتوانی

تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا ۚ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرَ

برائے او از خدا | چیزے از ہدایت ایشان | آنانند کہ نخواستہ است خدا | کہ پاک کند

قُلُوبَهُمْ ۚ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ ۖ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ

دل ایشان را | ایشان راست در دنیا رسوائی | وایشان راست در آخرت عذاب

عَظِيمٌ ﴿٤١﴾ سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَّالُونَ لِلسُّحْتِ ۚ فَإِنْ جَاءُوكَ

بزرگ | ایشان شنوندگانند سخن دروغ را خورندگانند حرام را (یعنی رشوت را) پس اگر بیایند

فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ ۖ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ

پیش تو حکم کن میان ایشان یا اعراض کن از ایشان | واگر اعراض کنی از ایشان | ہیچ

يَضُرُّوكَ شَيْئًا ۖ وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ ۚ إِنَّ

زیان نہ رسانند بتو | واگر | حکم کنی | پس حکم کن میان ایشان بانصاف | ہر آئینہ

اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾ وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ

خدا دوست میدارد عدل کنندگان را ف٣ | وچگونہ حکم می کنند ترا | ونزدیک ایشاں

التَّوْرَاةُ فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ ۚ وَمَا

توریت است کہ دران حکم خدا است | باز اعراض می کنند | بعد ازین | ونیستند

أُولَٰئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَاةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ

ایشان | معتقدان ف٤ | ہر آئینہ ما فرود آوردیم توریت را در وے ہدایت و روشنی است

ع ٦

ف١ یعنی معتقد آن شدہ اند ١٢

ف٢ یعنی جاسوس سلاطین بیان اند واللہ اعلم ١٢

ف٣ مترجم گوید یعنی اہل ذمہ اگر قضیہ خویش با امام رفع کنند اگر خواہد حکم کند واگر خواہد بر علمائے ایشان مفوض نماید واللہ اعلم ١٢

ف٤ یعنی اگر غرض ایشان طلب رضائی خدا تعالے بودے بر توریت عمل میکردند لیکن غرض فاسد داشتند ١٢

يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ

حکم می کنند بآن پیغامبران کہ منقاد حکم الٰہی اند برائے یہود وحکم می کنند

وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ

خدا پرستان واحبار ایشان ہمہ حکم میکردند بآنچہ حافظ آن گردانیدہ شدہ اند از کتاب خدا و بران گواہ بودند ول

فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا

پس گفتیم مترسید از مردمان و بترسید از من وخرید مکنید بآیت ہائے من

قَلِيلًا ۚ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ

بہائے اندک وہرکہ حکم نکند بآنچہ فرو فرستادہ است خدا پس ایشانند

الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾ وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَ

نامعتقدان ولازم ساختیم بر یہود در توریت کہ شخص بعوض شخص ست یعنی

الْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَ

بعوض او باید کشت وچشم عوض چشم است وبینی عوض بینی است وگوش عوض گوش است و

السِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ ۚ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ

دندان عوض دندان وحکم زخم ہا اعتبار مماثلت است پس ہرکہ عفو کند آن زخم پس

كَفَّارَةٌ لَهُ ۚ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ

این عفو کفارت است ویرا وہرکہ حکم نکند بآنچہ خدا فرو فرستادہ است پس ایشانند

الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾ وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ

ستمگاران واز پس فرستادیم بر پئے این پیغمبران عیسیٰ پسر مریمؑ را

مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَاةِ ۖ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ

باور دارندہ آنچہ پیش او بود کہ توریت است ودادیمش انجیل

فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَاةِ

در وی ہدایت وروشنی است وباور دارندہ آنچہ پیش وے بود کہ توریت باشد

وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾ وَلْيَحْكُمْ أَهْلُ الْإِنْجِيلِ

وہدایت وپند متقیان را وفرمودیم باید کہ حکم کنند اہل انجیل

ول یعنی بقطع معلوم کردہ بودند کہ حکم الٰہی است واللہ اعلم ١٢

بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فِيْهِ ؕ وَمَنْ لَّمْ يَحْكُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ
بآنچہ فرو فرستادہ است خدائے تعالیٰ دروی وہر کہ حکم نکند بآنچہ فرو فرستادہ است خدا پس

هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿٤٧﴾ وَاَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا
ایشانند بدکاران وفرو فرستادیم بسوئی تو کتاب را براستی باور دارندہ

لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتٰبِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ
آنچہ پیش وے است از کتاب ونگہبان بروی وے پس حکم کن درمیان ایشان

بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ عَمَّا جَآءَكَ مِنَ الْحَقِّ ؕ
بآنچہ فرو آوردہ است خدا وپیروی مکن خواہش ایشان را اعراض کناں از آنچہ آمد بتو از حکم الٰہی

لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَّمِنْهَاجًا ؕ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ
برائے ہر گروہے از شما مقرر ساختہ ایم شریعتے وراہے واگر خواستے خدا گردانیدے شمارا

اُمَّةً وَّاحِدَةً وَّلٰكِنْ لِّيَبْلُوَكُمْ فِيْ مَآ اٰتٰىكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرٰتِ ؕ
یک امت ولیکن خواست کہ بیازماید شمارا در آنچہ بشما دادہ است پس شتابی کنید بسوی نیکوکاری ف٢

اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيْعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيْهِ تَخْتَلِفُوْنَ ﴿٤٨﴾
بسوئی خدا رجوع شما است ہمہ یکجا پس خبر دہد شمارا بآنچہ در آن اختلاف می کردید

وَاَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ وَ
وفرمودیم کہ حکم کن میان ایشان بآنچہ فرود آوردہ است خدا وپیروی مکن خواہش ایشانرا و

احْذَرْهُمْ اَنْ يَّفْتِنُوْكَ عَنْۢ بَعْضِ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ اِلَيْكَ ؕ فَاِنْ
بترس از ایشان از آنکہ گمراہ کنند ترا از بعض آنچہ فرو فرستادہ است خدا بسوئی تو پس اگر

تَوَلَّوْا فَاعْلَمْ اَنَّمَا يُرِيْدُ اللّٰهُ اَنْ يُّصِيْبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوْبِهِمْ ؕ
اعراض کنند پس بدانکہ می خواہد خدا کہ عذاب کند ایشان را بسبب بعض گناہان ایشان

وَاِنَّ كَثِيْرًا مِّنَ النَّاسِ لَفٰسِقُوْنَ ﴿٤٩﴾ اَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُوْنَ ؕ
وہر آئینہ بسیارے از مردمان بدکارانند آیا حکم جاہلیت می خواہند؟

وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُّوْقِنُوْنَ ﴿٥٠﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ ع ٧/٧ ١١
وکیست خوب تر از خدا باعتبار حکم برائے قومے کہ یقین دارند ف٣ اے مومنان

ف١ یعنی تحریف را از غیر تحریف جدا می سازد واللہ اعلم ١٢

ف٢ یعنی اتباع فرمان الٰہی در شریعت پیغمبر زمان واللہ اعلم ١٢

ف٣ مترجم گوید حاصل این آیات الزام است بر اہل کتاب کہ باوجود التزام کتاب بر حسب آن عمل نمی کنند و درین آیات بیان آں ست کہ بہر قرنے شریعتے دادہ اند وبعد نزول قرآن بجز متابعت آن متابعت دیگر جائز نیست واللہ اعلم ١٢

وقف غفران

اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُوْدَ وَالنَّصٰرٰٓى اَوْلِيَآءَ ۘ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ
دوست مگیرید یهود ونصاری را بعض ایشان دوست بعض
بَعْضٍ ؕ وَمَنْ يَّتَوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَاِنَّهٗ مِنْهُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى
اند وهرکه ازشما دوست دارد ایشان را پس هرآئینه او از جملهٔ ایشانست هرآئینه خدا راه نمی
الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿۵۱﴾ فَتَرَى الَّذِيْنَ فِىْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ يُّسَارِعُوْنَ
نماید گروه ستمگاران را پس می بینی کسانے را که در دل ایشان بیماریست یعنی نفاق
فِيْهِمْ يَقُوْلُوْنَ نَخْشٰٓى اَنْ تُصِيْبَنَا دَآئِرَةٌ ؕ فَعَسَى اللّٰهُ اَنْ يَّاْتِىَ
سعی می کنند در دوستی یهود ونصاری می گویند می ترسیم از آنکه برسد مایان را مصیبتے ف۱ پس نزدیک است که خدا
بِالْفَتْحِ اَوْ اَمْرٍ مِّنْ عِنْدِهٖ فَيُصْبِحُوْا عَلٰى مَآ اَسَرُّوْا فِىْٓ اَنْفُسِهِمْ
بیارد فتح را یا چیزے دیگر را از نزدیک خود پس پشیمان شوند بر آنچه پنهان داشتند در دل
نٰدِمِيْنَ ؕ﴿۵۲﴾ وَيَقُوْلُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَهٰٓؤُلَآءِ الَّذِيْنَ اَقْسَمُوْا
خویش وبگویند مومنان (یعنی روز قیامت) آیا ایشانند آنانکه قسم خوردند بخدا
بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ ۙ اِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ ؕ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فَاَصْبَحُوْا
سخت ترین سوگندهائے خویش که البته ایشان همراه شما اند امروز نابود شد عملهائے ایشان
خٰسِرِيْنَ ﴿۵۳﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَنْ يَّرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِيْنِهٖ
پس گشتند زیان کار اے مومنان هرکه از شما برگردد از دین خود
فَسَوْفَ يَاْتِى اللّٰهُ بِقَوْمٍ يُّحِبُّهُمْ وَيُحِبُّوْنَهٗٓ ۙ اَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ
پس خواهد آورد خدا گروهے را که دوست می دارد ایشان را و ایشان دوست می دارند او را متواضع اند برائے
اَعِزَّةٍ عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ۫ يُجَاهِدُوْنَ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَلَا يَخَافُوْنَ
مومنان درشت طبع اند بر کافران جهاد می کنند در راه خدا ونمی ترسند از ملامت
لَوْمَةَ لَآئِمٍ ؕ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ
ملامت کننده ـ این بخشائش خداست میدهد آن را بهرکه خواهد وخدا جواد
عَلِيْمٌ ﴿۵۴﴾ اِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوا الَّذِيْنَ يُقِيْمُوْنَ
داناست ف۲ جز این نیست که دوست شما خداست ورسول او ومومنانے که برپا می دارند

ف۱ مترجم گوید یعنی احتمال دارد که هزیمت بر اهل اسلام افتد پس موافقت با حربیان مصلحت است ۱۲

ف۲ مترجم گوید این وعده در زمان حضرت ابوبکر صدیق متحقق شد ومهاجران وانصار وتابعان ایشان با مرتدان جهاد کردند والله اعلم ۱۲

الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ رٰكِعُوْنَ ﴿٥٥﴾ وَمَنْ يَّتَوَلَّ اللّٰهَ

نماز را ومی دهند زکوٰة را وایشان پیوسته نماز گزارند وهرکه دوستی کند با خدا

وَرَسُوْلَهٗ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا فَاِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْغٰلِبُوْنَ ﴿٥٦﴾ ع ٨ ١٢

وبا رسول او وبا مؤمنان پس هر آئینه گروه خدا همونست غالب

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا دِيْنَكُمْ هُزُوًا وَّ

اے مسلمانان دوست مگیرید کسانے را که تمسخر وبازی گرفته اند دین شمارا

لَعِبًا مِّنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ اَوْلِيَآءَ

از کسانے که داده شده ایشان را کتاب پیش از شما ونه سائر کافران را

وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿٥٧﴾ وَاِذَا نَادَيْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ

وبترسید از خدا اگر مسلمان هستید وچوں ندا کنید بسوئی نماز

اتَّخَذُوْهَا هُزُوًا وَّلَعِبًا ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْقِلُوْنَ ﴿٥٨﴾ قُلْ

تمسخر وبازی گیرند آن را ف١ این بسبب آن ست که ایشان گروهے هستند که هیچ نمی فهمند بگو

يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ هَلْ تَنْقِمُوْنَ مِنَّآ اِلَّآ اَنْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَآ اُنْزِلَ

اے اہل کتاب عیب نمی گیرید برما مگر آنکه ایمان آوردیم بخدا وبا آنچه فرود فرستاده

اِلَيْنَا وَمَآ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ ۙ وَاَنَّ اَكْثَرَكُمْ فٰسِقُوْنَ ﴿٥٩﴾ قُلْ هَلْ

شده است برما وبا آنچه فرو فرستاده است پیش ازین ومگر آنکه بیشتر از شما بدکارانند بگو آیا

اُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِّنْ ذٰلِكَ مَثُوْبَةً عِنْدَ اللّٰهِ ۭ مَنْ لَّعَنَهُ اللّٰهُ وَ

خبر دهم شمارا به بدتر ازین ف٢ باعتبار جزا نزدیک خدا آن بدتر کسے است که لعنت کرد

غَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيْرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوْتَ ۭ

او را خدا وخشم گرفت بروی وگردانید از ایشان بوزنگان وخوکان وکسیکه پرستید معبود باطل را

اُولٰۗىِٕكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَّاَضَلُّ عَنْ سَوَاۗءِ السَّبِيْلِ ﴿٦٠﴾ وَاِذَا جَاۗءُوْكُمْ

این گروه بدتر اند باعتبار جائے وگمراه تر اند از راه راست وچون بیایند پیش شما

قَالُوْٓا اٰمَنَّا وَقَدْ دَّخَلُوْا بِالْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوْا بِهٖ ۭ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ

گویند ایمان آوردیم حال آنکه با کفر درآمدند وبا کفر بیرون رفتند وخدا داناتر است

ف١ مترجم گوید یعنے باذان استهزا کنند والله اعلم ١٢

ف٢ مترجم گوید یعنی بدتر ازان عیب دار که شما بیان کردید ١٢

بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ﴿٦١﴾ وَتَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ

باآنچه می پوشیدند ومی بینی که بسیارے از ایشان سعی می کنند در گناه

وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ ۚ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾ لَوْلَا

وتعدی وحرام خوردن خویش هرآئینه بدچیز یست که به عمل آوردند چرا

يَنْهَاهُمُ الرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ

منع نمی کنند ایشان را خدا پرستان و دانشمندان از دروغ گفتن ایشان وحرام

السُّحْتَ ۚ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿٦٣﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ

خوردن ایشان هرآئینه بدچیز یست که می کنند وگفتند یہود دست خدا بگردن

مَغْلُولَةٌ ۚ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا ۘ بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ

بسته است ف۱ بگردن بسته باد دست ہائے ایشان ولعنت کرده شد ایشان را بسبب آنچه گفتند بلکه دو دست

يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ ۚ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ مَّا أُنْزِلَ إِلَيْكَ

او کشاده است خرچ می کند چنانچه میخواہد والبته بیفزاید در حق بسیارے از ایشان آنچه فرو فرستاده شد بسوی تو

مِنْ رَّبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا ۚ وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ

از پروردگار تو نافرمانی وکفر را وافگندیم درمیان فرقه ہائے یہود دشمنی وناخوشی

إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ۚ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِّلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ

تا روز قیامت ہرگاه که برمی افروزند آتشے را برائے جنگ فرومی نشاندش خدا ف۲

وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا ۚ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾

ومی شتابند در زمین برائے فساد وخدا دوست نمی دارد مفسدان را

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ

واگر اہل کتاب ایمان می آوردند وپرہیزگاری میکردند نابود ساختمے از ایشان گناہان ایشان را

وَلَأَدْخَلْنَاهُمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَاةَ

ودر آوردمی ایشان را به بوستان ہائے نعمت واگر ایشان برپامی داشتند حکم توریت

وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ

وانجیل را وآنچه فرود آورده شده است بسوی ایشان از پروردگار ایشان ف۳ خوردندے از بالائے

ف۱ یعنی بخل دارد ۔

ف۲ یعنی چون می خواہند که باعدائے خود که منکرین به یہودیت نیستند جنگ کنند مقہور ومغلوب می شوند ۱۲

ف۳ یعنی سائر کتب سابقه ۱۲

وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ ؕ مِنْهُمْ اُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ ؕ وَكَثِيْرٌ
خود و از زیر پاہائی خود از ایشان گروہے ہست میانہ رو و بسیارے
مِّنْهُمْ سَآءَ مَا يَعْمَلُوْنَ ﴿۶۶﴾ يٰۤاَيُّهَا الرَّسُوْلُ بَلِّغْ مَاۤ اُنْزِلَ اِلَيْكَ
ازایشان بد چیزیست کہ می کنند ؎ اے پیغامبر برسان آنچہ فرود آوردہ شدہ است
مِنْ رَّبِّكَ ؕ وَاِنْ لَّمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسٰلَتَهٗ ؕ وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ
بسوی تو از جانب پروردگار تو و اگر نکردی ف نرسانده باشی پیغام خدا را و خدا نگاہدار د ترا
مِنَ النَّاسِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۶۷﴾ قُلْ يٰۤاَهْلَ
از مردمان ہر آئینہ خدا راہ نمی نماید گروہ کافران را بگو اے
الْكِتٰبِ لَسْتُمْ عَلٰى شَىْءٍ حَتّٰى تُقِيْمُوا التَّوْرٰىةَ وَالْاِنْجِيْلَ وَ
اہل کتاب نیستید بر چیزے تا آنکہ برپا کنید حکم توریت و انجیل را و
مَاۤ اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِّنْ رَّبِّكُمْ ؕ وَلَيَزِيْدَنَّ كَثِيْرًا مِّنْهُمْ مَّاۤ اُنْزِلَ اِلَيْكَ
آنچہ فرود فرستادہ شدہ است بسوی شما از پروردگار شما ف۳ والبتہ بیفزاید در حق بسیارے از ایشان آنچہ فرو
مِنْ رَّبِّكَ طُغْيَانًا وَّكُفْرًا ۚ فَلَا تَاْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۶۸﴾ اِنَّ
فرستادہ شدہ است بسوی تو از جانب پروردگار تو (یعنی قرآن) طغیان و کفر را پس اندوہگین مشو بر قوم کافران ف۴
الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَالَّذِيْنَ هَادُوْا وَالصّٰبِـُٔوْنَ وَالنَّصٰرٰى مَنْ
ہر آئینہ مسلمانان و جہودان و ہمچنیں است حال ستارہ پرستان و ترسایان ہر کہ
اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ
ایمان آرد از ایشان بخدا و روز آخر و کرد کار شائستہ ہیچ ترس نیست بر ایشان و
لَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿۶۹﴾ لَقَدْ اَخَذْنَا مِيْثَاقَ بَنِىْۤ اِسْرَآءِيْلَ وَاَرْسَلْنَاۤ
ایشان اندوہگین نہ شوند ف۵ ہر آئینہ گرفتیم عہد بنی اسرائیل و فرستادیم
اِلَيْهِمْ رُسُلًا ؕ كُلَّمَا جَآءَهُمْ رَسُوْلٌۢ بِمَا لَا تَهْوٰۤى اَنْفُسُهُمْ ۙ فَرِيْقًا
بسوئی ایشان پیغمبران را ہر گاہ آمدے بایشان پیغامبرے بآنچہ دوست نمی داشت نفس ایشان گروہے را
كَذَّبُوْا وَفَرِيْقًا يَّقْتُلُوْنَ ﴿۷۰﴾ وَحَسِبُوْۤا اَلَّا تَكُوْنَ فِتْنَةٌ فَعَمُوْا
بدروغ نسبت کردند و گروہے را می کشتند و پنداشتند کہ ہیچ عقوبت نخواہد بود پس کور شدند

ع ۱۰ / ۱۳

ف۱ مترجم گوید حاصل آن است کہ اگر برپا مے داشتند حکم توریت و انجیل را پیش از نزول قرآن و پیش از آنکہ حضرت پیغامبر صلی اللہ علیہ وسلم مبعوث شود برکت فراوان نصیب ایشان می شد لیکن مخالفت کردند پس بانواع بلا مبتلا گشتند واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی اگر یک آیت ہم نرساندی واللہ اعلم ۱۲

ف۳ مترجم گوید یعنی قرآن و سائر کتب سابقہ ۱۲

ف۴ مترجم گوید حاصل آنست کہ بر وفق قول خود ملزم می شوند زیرا کہ التزام شریعتے میکنند و بر حسب آن نمی روند قطع نظر از انکار قرآن واللہ اعلم ۱۲

ف۵ یعنی در اصل از ہر فرقہ کہ باشد چون ایمان آرد از اہل نجات است و خصوصیت فرق را اعتبار نیست واللہ اعلم ۱۲

وَصَمُّوا ثُمَّ تَابَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا وَصَمُّوا كَثِيرٌ مِّنْهُمْ ۚ
وکر گشتند پس باز گشت برحمت خدا برایشان ف۱ پس باز کور شدند و کر گشتند بسیارے از ایشان
وَاللّٰهُ بَصِيرٌۢ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللّٰهَ هُوَ
وخدا بیناست بآنچه می کنند هرآئینه کافر شدند کسانیکه گفتند الله همان است
الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ ۖ وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا
عیسی پسر مریم وگفته بود عیسی اے بنی اسرائیل بپرستید
اللّٰهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ ۖ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللّٰهُ
خدارا پروردگار من و پروردگار شما هرآئینه کسیکه شریک خدا مقرر می کنند حرام کرده است خدا
عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ ۖ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ﴿٧٢﴾
بهشت را بروے وجائی او دوزخ است ونیست ستمگاران را هیچ یاری دهنده ف۲
لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللّٰهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ ۘ وَمَا مِنْ إِلٰهٍ
هرآئینه کافر شدند کسانیکه گفتند که خدا سوم سه کس است ف۳ و هیچ الٰه نیست
إِلَّا إِلٰهٌ وَاحِدٌ ۚ وَإِن لَّمْ يَنتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ
مگر الٰه یگانه واگر باز نمانند ازآنچه می گویند خواهد رسید کافران را
كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللّٰهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ ۚ
ازایشان ف۴ عذاب درد دهنده آیا رجوع نمی کنند بسوئی خدا وآمرزش نمی طلبند ازو
وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٤﴾ مَّا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ
وخدا آمرزنده مهربان ست نیست عیسیٰ پسر مریم مگر پیغامبرے گزشته اند پیش از وے
مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ ۖ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ ۗ انظُرْ
پیغامبران ومادر او ولیه بود هر دو می خوردند طعام را۔ ببین
كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ انظُرْ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٧٥﴾ قُلْ
چگونه بیان می کنیم برائے اوشاں نشان ها باز ببین چگونه گردانیده می شوند ف۵ بگو
أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ۚ وَاللّٰهُ
آیا عبادت می کنید بجز خدا چیزے را که نمی تواند برائے شما زیانے ونه سودے وخدا

وقف لازم

ف۱ نبی محمد صلی اللہ علیہ وسلم را فرستاد واللہ اعلم ۱۲
ف۲ اعتقاد حلول نوعے از شرک است ۱۲
ف۳ یعنی در مرتبه الوهیت سه کس هستند یکے خدا ودیگرے عیسیٰ وسوم روح القدس واللہ اعلم ۱۲
ف۴ یعنی اهل اصرار را از ایشان ۱۲
ف۵ یعنی از معرفت حق ۱۲

هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾ قُلْ يَٰٓأَهْلَ الْكِتَٰبِ لَا تَغْلُوا فِى دِينِكُمْ

دردین خود از حد مگذرید بگو اے اہل کتاب شنوا دانا ہمان است

غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوٓا أَهْوَآءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِن قَبْلُ وَ

بنا حق و پیروی مکنید خواہش نفس قومے را کہ گمراہ شدند پیش ازین و

أَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَن سَوَآءِ السَّبِيلِ ﴿٧٧﴾ ع لَعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا ع ۱۰/۱۱ ۱٤

گمراہ کردند مردمان بسیار را وکجروی کردند از راہ راست ف۱ لعنت کردہ شد کافران را

مِنۢ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ دَاوُۥدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ۚ ذَٰلِكَ بِمَا

از بنی اسرائیل برزبان داؤدؑ و عیسٰی پسر مریمؑ این بسبب

عَصَوا وَّكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾ كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَن مُّنكَرٍ فَعَلُوهُ ۚ

آنست کہ نافرمانی میکردند واز حد میگزشتند یک دیگر را منع نمی کردند ازان عمل زشت کہ مرتکب آن

لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾ تَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ

شدند ہر آئینہ بد چیزے است کہ میکردند می بینی کہ بسیارے از ایشان دوستی میکنند باکافران (یعنی

لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنفُسُهُمْ أَن سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِى

بامشرکان) ہر آئینہ بد چیزیست کہ پیش فرستادہ است برائے ایشان نفوس ایشان آن چیز خشم گرفتن خداست

الْعَذَابِ هُمْ خَٰلِدُونَ ﴿٨٠﴾ وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِىِّ وَمَآ

برایشان وایشان در عذاب جاویدانند واگر ایمان آوردندے بخدا و پیغامبر (یعنے پیغامبر خود) وآنچہ فر

أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَآءَ وَلَٰكِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَٰسِقُونَ ﴿٨١﴾

ستادہ شدہ است بسوئی وی البتہ دوست نگرفتند مشرکان را ولیکن بسیارے از ایشان فاسقانند۔

لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَٰوَةً لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا ۖ

ہر آئینہ بیابی سخت ترین مردمان در عداوت مسلمانان یہود و مشرکان را

وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُم مَّوَدَّةً لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا الَّذِينَ قَالُوٓا إِنَّا نَصَٰرَىٰ ۚ

وہر آئینہ بیابی نزدیک ترین مردمان در دوستی مسلمانان کسانے را کہ گفتند ما نصارٰی ایم۔

ذَٰلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٢﴾

این بسبب آن ست کہ از جنس ایشان ہستند دانشمندان وگوشہ نشینان وبسبب آنست کہ ایشان تکبر نمیکنند

ف۱ یعنی پیشوایان یہودؔ ونصرانیہ کہ برائے ایشان مذہب قرار دادہ اند واللہ اعلم ۱۲

وَ اِذَا سَمِعُوْا مَآ اُنْزِلَ اِلَى الرَّسُوْلِ تَرٰۤى اَعْيُنَهُمْ تَفِيْضُ
وچوں بشنوند　آنچہ فرو فرستادہ شدہ بر پیغامبر　بہ بینی چشم ہائے ایشان اشک میریزد
مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوْا مِنَ الْحَقِّ ۚ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَآ اٰمَنَّا فَاكْتُبْنَا
بسبب آنچہ　شناختند از حق　می گویند اے پروردگار ما ایمان آوردیم پس
مَعَ الشّٰهِدِيْنَ ۝٨٣ وَ مَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَ مَا جَآءَنَا مِنَ
بنویس مارا باشاہدان ف۱　وچیست مارا کہ ایمان نیاریم بخدا　وآنچہ آمدہ است بما از
الْحَقِّ ۙ وَ نَطْمَعُ اَنْ يُّدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصّٰلِحِيْنَ ۝٨٤
دین راست وچیست مارا کہ طمع نہ کنیم　کہ داخل کند مارا پروردگار ما ف۲ باقوم صالحان
فَاَثَابَهُمُ اللّٰهُ بِمَا قَالُوْا جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ
پس جزاداد ایشان را خدا بران مقولہ کہ گفتند　بوستانہا میرود زیر آن جویہا
خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ؕ وَ ذٰلِكَ جَزَآءُ الْمُحْسِنِيْنَ ۝٨٥ وَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا
جاویدان آنجا　واین است　جزائے نیکوکاران ف۳　وکسانیکہ کافرشدند
ع ۱۱ ۹ ۱ وَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَآ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ ۝٨٦ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا
وبدروغ نسبت کردند آیات مارا　ایشانند اہل دوزخ　اے مومنان
لَا تُحَرِّمُوْا طَيِّبٰتِ مَآ اَحَلَّ اللّٰهُ لَكُمْ وَ لَا تَعْتَدُوْا ؕ اِنَّ اللّٰهَ
حرام مکنید　لذائذ آنچہ خدا حلال ساختہ است شمارا　واز حد مگذرید　ہرآئینہ خدا
لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِيْنَ ۝٨٧ وَ كُلُوْا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلٰلًا طَيِّبًا ۪
دوست نمیدارد　از حد گزرندگان را　وبخورید آنچہ روزی دادہ است شمارا خدا حلال پاکیزہ
وَّ اتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِيْۤ اَنْتُمْ بِهٖ مُؤْمِنُوْنَ ۝٨٨ لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ
وبترسید ازان خدا　کہ شما بوے ایمان آوردید　ف۴　بازخواست نمی کند از شما خدا
بِاللَّغْوِ فِيْۤ اَيْمَانِكُمْ وَ لٰكِنْ يُّؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُّمُ الْاَيْمَانَ ۚ
بہ لغو　در سوگند ہائے شما　ولیکن بازخواست می کند از شما بسبب محکم کردن سوگند ہا بقصد ف۵
فَكَفَّارَتُهٗۤ اِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسٰكِيْنَ مِنْ اَوْسَطِ مَا تُطْعِمُوْنَ
پس کفارت یمین منعقدہ طعام دادن　دہ　مسکین راست از جنس میانہ از آنچہ می خورانید

ف۱ یعنی جماعت کہ اکمل امت باشند واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی بہ بہشت ۱۲

ف۳ مترجم گوید در آیات مذکورہ اشارت است بہ فضیلت قومے از نصاریٰ حبشہ کہ ہمراہ جعفر طیار بخدمت آنحضرت آمدہ مسلمان شدند واللہ اعلم ۱۲

ف۴ یعنی ترک نکاح یا ترک اکل لحم وامثال آن درست نیست واللہ اعلم ۱۲

ف۵ مترجم گوید یعنی بہ لغو کفارت واجب نیست چنانکہ از دور شبحے بیند وبظن گوید کہ واللہ زید است وزید نباشد وبر یمین منعقدہ اگر حانث شود کفارت واجب است چنانکہ گوید واللہ این طعام نخورم یا درین خانہ در نیایم وعلی ہذا القیاس واللہ اعلم ۱۲

اَهْلِيْكُمْ اَوْ كِسْوَتُهُمْ اَوْ تَحْرِيْرُ رَقَبَةٍ ۭ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ

اہل خود را یا پوشش دادن ایشان را یا آزاد کردن بردہ پس ہر کہ نیابد لازم است روزہ

ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ ۭ ذٰلِكَ كَفَّارَةُ اَيْمَانِكُمْ اِذَا حَلَفْتُمْ ۭ وَاحْفَظُوْٓا

داشتن سہ روز اینست کفارت سوگندہائے شما چون سوگند خورید یعنی و حانث شوید و نگاہدارید سوگندہائے

اَيْمَانَكُمْ ۭ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيٰتِهٖ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿۸۹﴾

خود را ف۱ ہمچنین بیان می کند خدا برائے شما آیتہائے خود را تابود کہ شما شکر کنید

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْاَنْصَابُ وَالْاَزْلَامُ

اے مسلمانان جز این نیست کہ خمر و قمار و نشانہائے معبودان باطل و تیرہائے فال

رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطٰنِ فَاجْتَنِبُوْهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿۹۰﴾ اِنَّمَا

پلید است از کردار شیطان است پس احتراز کنید از وے تابود کہ شما رستگار شوید جز این

يُرِيْدُ الشَّيْطٰنُ اَنْ يُّوْقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاۗءَ فِي الْخَمْرِ

نیست کہ می خواہد شیطان کہ بیفگند در میان شما دشمنی و ناخوشی بسبب خمر

وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَنِ الصَّلٰوةِ ۚ فَهَلْ اَنْتُمْ مُّنْتَهُوْنَ ﴿۹۱﴾

و قمار و باز دارد شما را از یاد خدا و از نماز پس آیا الحال شما باز ایستادید

وَاَطِيْعُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ وَاحْذَرُوْا ۚ فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوْٓا

و فرمانبرداری کنید خدا را و فرمانبرداری کنید پیغامبر را و بترسید پس اگر روگردانید پس

اَنَّمَا عَلٰي رَسُوْلِنَا الْبَلٰغُ الْمُبِيْنُ ﴿۹۲﴾ لَيْسَ عَلَي الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَ

بدانید کہ بر پیغامبر ما نیست مگر پیغام رسانیدن آشکارا نیست بر کسانیکہ ایمان آوردند و

عَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ جُنَاحٌ فِيْمَا طَعِمُوْٓا اِذَا مَا اتَّقَوْا وَّاٰمَنُوْا وَ

عمل ہائے شائستہ کردند گناہے در آنچہ خوردند ف۲ چون پرہیزگاری کردند و ایمان آوردند و

عَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَّاٰمَنُوْا ثُمَّ اتَّقَوْا وَّاَحْسَنُوْا ۭ وَاللّٰهُ يُحِبُّ

کارہائے شائستہ کردند باز پرہیزگاری کردند و ایمان آوردند باز پرہیزگاری کردند و نیکوکاری نمودند خدا

الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۹۳﴾ ۧ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللّٰهُ بِشَيْءٍ مِّنَ

دوست میدارد نیکوکاران را ف۳ اے مسلمانان ہر آئینہ می آزماید شما را پروردگار شما بچیزے از شکار برسد

ع ۱۲ / ۷ / ۲

ف۱ یعنی تا مقدور حانث نشوید واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی قبل از تحریم ۱۲

ف۳ مترجم گوید یعنی آنچہ قبل از تحریم خوردند عفو است چون در تقوی رسوخ پیدا کردند و این سخن بدان ماند کہ کسے گوید با تو احسان کنم و باز بتو احسان کنم یعنی آنکہ پیوستہ احسان کنم واللہ اعلم ۱۲

الصَّيْدِ تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ ج
بآن دستهائے شما و نیزه ہائے شما تا تمیز کند خدا کسی را که غائبانه از وی ترسد
فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٤﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
پس ہرکه تعدی کند بعد ازین او راست عذاب درد دہنده اے مسلمانان
لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ ط وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا
مکشید صید را چوں احرام بسته باشید و ہرکه بکشد او را از شما بقصد پس
فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ
واجب است جزا و آن جزا مانند چیزیست که او را کشته است از جنس چہار پایان حکم کند بآن دو صاحب
هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلُ ذَٰلِكَ صِيَامًا
عدالت از شما باشد آن چہار پایه قربانی رسیده بکعبه یا آن جزائے کفارت است طعام فقیران یا برابر آن از روزه
لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ ط عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ ط وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ
تا بچشد جزائے کردار خود عفو کرده است خدا از آنچه گذشت و ہرکه دیگر بار کند انتقام گیرد
اللَّهُ مِنْهُ ط وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٩٥﴾ أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ
از وے خدا و خدا غالب صاحب انتقام است ف۱ حلال کرده شد برائے شما شکار دریا و خوردن آن
مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ ج وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ
تا منفعت باشد برائے شما و برائے قافله و حرام کرده شد بر شما شکار بیابان تا وقتیکه احرام بسته
حُرُمًا ط وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾ جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ
باشید و بترسید از آن خدا که بسوی وی حشر کرده خواہید شد گردانید خدائے تعالی کعبه را
الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ط
که خانه بزرگوار است سبب انتظام امور مردمان و ماه حرام را و قربانی را و آنچه در گردنش قلاده
ذَٰلِكَ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ
اندازند این بیان برائے آنست که تا بدانید که خدا میداند آنچه در آسمانہاست و آنچه در زمین است و
اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ
تا بدانید که خدا بہمه چیز دانا است بدانید که خدا سخت است عقوبت او و آنکه

ف۱ مترجم گوید جزائے صید یکے از سه چیز تواند بود مماثل صید را در حرم ذبح کند و مماثلت نزدیک شافعی بخلقت و ہیئت است و نزدیک ابی حنیفه به قیمت یا بقیمت صید طعام خرید نماید و بمسکینان دہد و نزدیک شافعی بہر مسکینے را مدے و نزدیک ابی حنیفه ہر مسکینے را نیم صاع از گندم یا یک صاع از جو یا بشمار مسکینان علی اختلاف المذہبین روزه دارد والله اعلم ۱۲

اللّٰهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٩٨﴾ مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلٰغُ ۗ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ
بدانید که خدا آمرزنده مهربان است نیست بر پیغامبر مگر رسانیدن پیغام و خدا می داند آنچه آشکارا می کنید
وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٩﴾ قُلْ لَّا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ
و آنچه پنهان می کنید بگو اے محمد برابر نیست پلید و پاک و اگرچه در عجب آرد ترا بسیاری
الْخَبِيثِ ۚ فَاتَّقُوا اللّٰهَ يٰٓأُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾ يٰٓأَيُّهَا
پلید پس بترسید از خدا اے خداوندان خرد تا رستگار شوید ف۱ اے
ع ۱۳ ۷ ۲
الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَسْـَٔلُوا عَنْ أَشْيَآءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ ۚ وَإِنْ
مسلمانان سوال مکنید از آن چیزها که اگر ظاهر کرده شود حقیقت آنها پیش شما غمگین کند شمارا
تَسْـَٔلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْاٰنُ تُبْدَ لَكُمْ ۖ عَفَا اللّٰهُ عَنْهَا ۗ وَاللّٰهُ
و اگر سوال کنید از آن وقتیکه فرود آورده می شود قرآن البته ظاهر کرده شود پیش شما عفو کرد الله تعالے از آن سوالات و
غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠١﴾ قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّنْ قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا
خدا آمرزنده بردبار است ف۲ هر آئینه سوال کرده بودند از مثل آن چیزها قومے پیش از شما باز کافر شدند بآنها ف۳
كٰفِرِينَ ﴿١٠٢﴾ مَا جَعَلَ اللّٰهُ مِنْۢ بَحِيرَةٍ وَّلَا سَآئِبَةٍ وَّلَا وَصِيلَةٍ وَّ
مشروع نکرده است خدائے تعالے هیچ بحیره و نه سائبه و نه وصیله و
لَا حَامٍ ۙ وَّلٰكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ ۖ وَأَكْثَرُهُمْ
نه حام را ولیکن کافران دروغ بر خدا می بندند و بسیارے
لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلٰى مَآ أَنْزَلَ اللّٰهُ وَإِلَى الرَّسُولِ
از ایشان در نمی یابند و چون گفته شود ایشان را بیائید بسوئے آنچه فرود فرستاده است خدا و بسوئے پیغامبر
قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا ۚ أَوَلَوْ كَانَ اٰبَآؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ
گویند بس است مارا آنچه بر آن یافتیم پدران خود را و اگرچه پدران ایشان هیچ نمی دانستند
شَيْـًٔا وَّلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ ۚ لَا يَضُرُّكُمْ
و هیچ راه نمی یافتند اے مسلمانان محافظت کنید خویشتن را ضرر نمی رساند
مَّنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ ۚ إِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ
شمارا کسے که گمراه شد چون شما راه یاب شدید بسوئے خداست رجوع شما همه یک جا پس خبر دهد شمارا

ف۱ مترجم گوید یعنی مال حرام و مال حلال برابر نیست اگرچه حرام بسیار جمع می شود والله اعلم ۱۲

ف۲ مترجم گوید بعض مردم از آنحضرت بغیر ضرورت سوال میکردند یکے گفت پدر من کیست و دیگرے گفت که مرجع من بهشت است یا دوزخ در این باب نازل شد ۱۲

ف۳ مترجم گوید اهل جاهلیت احکامے چند اختراع کرده بودند و در آنها بقول اسلاف خود تمسک مینمودند از آنجمله بحیره و آن ماده شترے است که او را برائے بتان مقرر میکردند و شیر او بکسے نمیدادند و سائبه که برائے بتان جانور را میگذاشتند و بار بر پشت او نمی نهادند و وصیله و آن ماده شتر نیست که اول بار در اول عمر شتر ماده زاید بعد از آن بغیر فصل دیگر بار ماده زاید پس آنرا برائے بتان میگذاشتند و بعد از آنکه از صلب چند بچه گرفتندے او را معاف داشتندے از رکوب و جز آن و او را حام گفتندے خدا تعالے این همه را فسخ فرموده آیت فرستاد ۱۲

بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿١٠٥﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ اِذَا حَضَرَ
باآنچه عمل می کردید ف۱ ای مسلمانان نصاب شهادت درمیان شما وقت وصیت چون برسد

اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِيْنَ الْوَصِيَّةِ اثْنٰنِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنْكُمْ اَوْ اٰخَرٰنِ
بیکے از شما موت دو کس اند که صاحب عدالت باشند از شما یا دیگران

مِنْ غَيْرِكُمْ اِنْ اَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْاَرْضِ فَاَصَابَتْكُمْ مُّصِيْبَةُ
از غیر شما اگر شما سفر کرده باشید در زمین پس رسد به شما مصیبت

الْمَوْتِ ۭ تَحْبِسُوْنَهُمَا مِنْۢ بَعْدِ الصَّلٰوةِ فَيُقْسِمٰنِ بِاللّٰهِ اِنِ
موت اگر شک داشته باشید باز دارید ایشان را بعد از نماز یعنی نماز عصر پس قسم خورند بخدا

ارْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِيْ بِهٖ ثَمَنًا وَّلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى ۙ وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ
که خرید نمی کنیم عوض سوگند خدا بهائے دنیا را واگرچه کسیکه برائی نفع او گواهی میدهیم صاحب قرابت باشند و پنهان

اللّٰهِ اِنَّآ اِذًا لَّمِنَ الْاٰثِمِيْنَ ﴿١٠٦﴾ فَاِنْ عُثِرَ عَلٰٓى اَنَّهُمَا اسْتَحَقَّآ اِثْمًا
نمی کنیم گواهی خدا را ف۲ هر آئینه ما آنگاه از گنهگاران باشیم پس اگر اطلاع واقع شد بر آنکه این دو گواه حاصل کردند گناه

فَاٰخَرٰنِ يَقُوْمٰنِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِيْنَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْاَوْلَيٰنِ
ف۳ پس بایستند دو کس دیگر که قرابت قریبه داشته باشند بجائی آنها از جماعه که مال را حق خود ساخت هر یکے از دو گواه

فَيُقْسِمٰنِ بِاللّٰهِ لَشَهَادَتُنَآ اَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنَآ ۖ
دروغ به زبردستی بر ایشان ف۴ پس سوگند خورند بخدا که گواهی ما درست تر است از گواهی آن دو و از حد تجاوز نکرده ایم

اِنَّآ اِذًا لَّمِنَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿١٠٧﴾ ذٰلِكَ اَدْنٰٓى اَنْ يَّاْتُوْا بِالشَّهَادَةِ عَلٰى
هر آئینه ما آنگاه از ستمگاران باشیم این اسلوب نزدیک تر است بآنکه بیارند گواهی را بر

وَجْهِهَآ اَوْ يَخَافُوْٓا اَنْ تُرَدَّ اَيْمَانٌۢ بَعْدَ اَيْمَانِهِمْ ۭ وَاتَّقُوا اللّٰهَ
وجه آن یعنی بروجهیکه باید در گواهی دادن یا بترسند از آنکه رد کرده شود سوگند ها بعد سوگند های ایشان ف۵ و بترسید از خدا

وَاسْمَعُوْا ۭ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ ﴿١٠٨﴾ ع يَوْمَ يَجْمَعُ اللّٰهُ
و بشنوید حکم او را و خدا راه نمی نماید گروه فاسقان را ف۶ یاد کن آن روز که جمع کند خدا

الرُّسُلَ فَيَقُوْلُ مَاذَآ اُجِبْتُمْ ۭ قَالُوْا لَا عِلْمَ لَنَا ۭ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ
پیغامبران را پس بگوید چه جواب داده شد شما را گویند هیچ دانش نیست ما را هر آئینه تو ئی داننده

ع ۱۴ ۸ ۴

ف۱ یعنی اگر شما اصلاح کردید و شرط امر معروف بجا آوردید مخالفت مخالفان ضرر نمی کند ۱۲ والله اعلم ف۲ ایضاً مترجم گوید مسلمانے را اتفاق سفر افتاد و در جائے که هیچ مسلمان نبود محتضر شد ناچار دو ذمی را ترکه خود سپرد و بر وصیت خود گواه ساخت ایشان از آن ترکه جام نقره را خیانت کردند و چون اولیا میت از ایشان مطالبه نمودند قسم خوردند که ما بآن اطلاع نداریم بعد از آن آن جام نزدیک صواغی پیدا شد گفت که این دو نفر بدست من فروختند درین باب آیت نازل شد و دو کس از اولیا میت قسم خورده آن جام را گرفتند ۱۲ ف۳ یعنی گواه حق که خدا بآن فرموده والله اعلم ۱۲ ف۴ یعنی دروغ گواهی دادند و دروغ قسم خوردند ۱۲ ف۵ یعنی اگر کسے داند که بعد از سوگند من سوگند مدعی نخواهد بود سوگند دروغ خورد و اگر بداند که چون کذب ظاهر شود مدعیان را سوگند دهند و حق بسوگند ایشان ثابت شود از سوگند دروغ احتیاط کند ۱۲ ف۶ مترجم گوید تاویل آیت بمذهب شافعی آن ست که مراد از شهادت وصیت است و از منکم من اقاربکم و ذکر اثنین برائی احتیاط و قسم دادن بجهت مدعا علیه بودن درین دعوی که خیانت کرده اند و تعیین صلوٰة عصر بجهت تغلیظ یمین و اختیار اثنین برائی احتیاط و اقامت اولیان بجهت مدعا علیه بودن بر ایشان در دعوائی که بجهت عذر خود تقریر میکنند چنانچه در صورت مذکوره دعوی اشترا کرده بودند و ان اثر جمتم فان عشر (باقی بر صفحه آینده)

الْغُيُوْبِ ﴿١٠٩﴾ اِذْ قَالَ اللّٰهُ يٰعِيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِيْ عَلَيْكَ وَ
امر پنہانے وا آن وقت کہ گوید خدائے تعالے اے عیسی پسر مریم یاد کن نعمت مرا بر خویش و
عَلٰى وَالِدَتِكَ ۘ اِذْ اَيَّدْتُّكَ بِرُوْحِ الْقُدُسِ ۖ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي
بر والدۂ خویش چوں قوت دادم ترا بروح القدس یعنی برکات خطیرة القدس سخن می گفتی با مردمان در
الْمَهْدِ وَكَهْلًا ۚ وَاِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰىةَ
گہوارہ و در حالت معمری و چون آموختم ترا کتاب و دانش و توریت
وَالْاِنْجِيْلَ ۚ وَاِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّيْنِ كَهَيْـَٔةِ الطَّيْرِ بِاِذْنِيْ فَتَنْفُخُ
وانجیل و چوں پیدا می کردی از گل مانند شکل مرغ بہ حکم من پس دم می زدی در وے پس مے شد
فِيْهَا فَتَكُوْنُ طَيْرًا بِاِذْنِيْ وَتُبْرِئُ الْاَكْمَهَ وَالْاَبْرَصَ بِاِذْنِيْ ۚ
مرغے بہ حکم من و بہ میکردی کور مادر زاد را و برص دار را بہ حکم من
وَاِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتٰى بِاِذْنِيْ ۚ وَاِذْ كَفَفْتُ بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ عَنْكَ اِذْ
و چون بیرون می آوردی مردگان را بحکم من ف۲ و چون باز داشتم شر بنی اسرائیل را از تو
جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ فَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْهُمْ اِنْ هٰذَآ اِلَّا
انگاہ کہ آوردی نزدیک ایشان معجزہ ہا پس گفتند کافران از ایشان نیست این
سِحْرٌ مُّبِيْنٌ ﴿١١٠﴾ وَاِذْ اَوْحَيْتُ اِلَى الْحَوَارِيّٖنَ اَنْ اٰمِنُوْا بِيْ وَ
مگر سحر آشکارا و چون الہام فرستادم بسوی حواریان کہ ایمان آرید بہ من و
بِرَسُوْلِيْ ۚ قَالُوْٓا اٰمَنَّا وَاشْهَدْ بِاَنَّنَا مُسْلِمُوْنَ ﴿١١١﴾ اِذْ قَالَ
پیغامبر من گفتند ایمان آوردیم و گواہ باش یا عیسے بر آنکہ ما مسلمانیم چون گفتند
الْحَوَارِيُّوْنَ يٰعِيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيْعُ رَبُّكَ اَنْ يُّنَزِّلَ
حواریان اے عیسے پسر مریم آیا می تواند پروردگار تو کہ فرو فرستد
عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِّنَ السَّمَآءِ ۭ قَالَ اتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿١١٢﴾
بر ما خوانے از آسمان گفت عیسے بترسید از خدا اگر مومن ہستید ف۳
قَالُوْا نُرِيْدُ اَنْ نَّاْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَىِٕنَّ قُلُوْبُنَا وَنَعْلَمَ اَنْ قَدْ
گفتند می خواہیم کہ بخوریم ازان خوان و آرام گیرد دلہائے ما و بدانیم کہ راست گفتی

وقف لازم

(مسلسل)
اشارتست بتوجہ دعوائی کسے و بمذہب ابی حنیفہ مانند آن ست مگر آنکہ تعیین صلوٰۃ عصر بجہت آنست کہ قضات در محکمہ ہمین وقت مے نشستند پس گویا کہ گفتہ شد در محکمہ قضا واللہ اعلم ۱۲

ف۱
یعنی نخست از سر خضوع دنیا ایشان گویند در برابر توبہ و نسبت دانش ما را ہیچ دانش بعد ازان گواہے دہند براست خویش واللہ اعلم ۱۲

ف۲
یعنی از گور زندہ بر می آوردی واللہ اعلم ۱۲

ف۳
حاصل این ست کہ الہام فرستادم بسوی حواریان دران مدت کہ معجزہ طلب کردند و برحسب مراد دیدند ۱۲

صَدَقْتَنَا وَنَكُوْنَ عَلَيْهَا مِنَ الشّٰهِدِيْنَ ﴿۱۱۳﴾ قَالَ عِيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ
باما وباشیم برنزول آن ازگواہان گفت عیسےٰ پسر مریم

اللّٰهُمَّ رَبَّنَآ اَنْزِلْ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِّنَ السَّمَآءِ تَكُوْنُ لَنَا عِيْدًا
بارخدایا اے پروردگار ما فرود آر برما خوانے پُراز طعام از آسمان تا باشد عیدے برائی ما و برائی

لِّاَوَّلِنَا وَاٰخِرِنَا وَاٰيَةً مِّنْكَ ۚ وَارْزُقْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرّٰزِقِيْنَ ﴿۱۱۴﴾
اوائل امت ما و آخر امت ما و معجزه از جانب تو و روزی ده مارا و توبہترین روزی دہندگانے

قَالَ اللّٰهُ اِنِّىْ مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ ۚ فَمَنْ يَّكْفُرْ بَعْدُ مِنْكُمْ فَاِنِّىْٓ اُعَذِّبُهٗ
گفت خدا من فرود آورنده ام آن را بر شما پس ہر کہ از شما کافر شود بعد ازیں پس من تعذیب کنم اورا

عَذَابًا لَّآ اُعَذِّبُهٗٓ اَحَدًا مِّنَ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۱۵﴾ ع وَاِذْ قَالَ اللّٰهُ يٰعِيْسَى ابْنَ
عذابیکہ تعذیب نہ کنم بآن ہیچ یک را از اہل عالم ف۱ و یاد کن آن وقت کہ گوید خدا اے عیسےٰ

مَرْيَمَ ءَاَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُوْنِىْ وَاُمِّىَ اِلٰهَيْنِ مِنْ دُوْنِ
پسر مریم آیا تو گفتی بمردمان کہ خدا گیرید مرا و مادر مرا بجز

اللّٰهِ ۭ قَالَ سُبْحٰنَكَ مَا يَكُوْنُ لِىْٓ اَنْ اَقُوْلَ مَا لَيْسَ لِىْ ۤ بِحَقٍّ ۭ اِنْ كُنْتُ
اللہ تعالے ف۲ گفت بپاکی یاد می کنم ترا نہ سزد مرا کہ بگویم آنچہ لائق من نیست اگر گفتہ باشم این قول پس تو

قُلْتُهٗ فَقَدْ عَلِمْتَهٗ ۭ تَعْلَمُ مَا فِىْ نَفْسِىْ وَلَآ اَعْلَمُ مَا فِىْ نَفْسِكَ ۭ
آن را دانستہ می دانی آنچہ در ضمیر من است و نہ می دانم آنچہ در ضمیر تست

اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوْبِ ﴿۱۱۶﴾ مَا قُلْتُ لَهُمْ اِلَّا مَآ اَمَرْتَنِىْ بِهٖٓ اَنِ
ہر آئینہ تو دانندۂ امور پنہانی نہ گفتم بایشان مگر آنچہ فرمودہ بودی مرا آن کہ

اعْبُدُوا اللّٰهَ رَبِّىْ وَرَبَّكُمْ ۚ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيْدًا مَّا دُمْتُ فِيْهِمْ ۚ
پرستید خدارا پروردگار من و پروردگار شما و بودم برایشان نگاہبان مادامی کہ درمیان ایشان بودم

فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِىْ كُنْتَ اَنْتَ الرَّقِيْبَ عَلَيْهِمْ ۭ وَاَنْتَ عَلٰى كُلِّ
پس وقتیکہ برگرفتی مرا ف۳ تو بودی نگاہبان برایشان و تو برہمہ

شَىْءٍ شَهِيْدٌ ﴿۱۱۷﴾ اِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَاِنَّهُمْ عِبَادُكَ ۚ وَاِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ
چیز نگاہ بانے اگر عذاب کنی ایشان را پس ایشان بندگان تواند واگر بیامرزی ایشان را

ف۱ مترجم گوید بعد ازان خوانے نازل شد از آسمان برویے گوشت و نان پس خوردند و سیر شدند واللہ اعلم ۱۲

ف۲ مترجم گوید خدائے تعالیٰ روز قیامت نعمت ہائے خود عیسےٰ را یاد دہد بعد ازان سوال کند کہ خود را اللہ می گفتی یا نہ بجہت تاکید برائے قطع شبہ نصارے بابلغ وجوہ واللہ اعلم ۱۲ فتح الرحمٰن

ف۳ یعنے بر آسمان بردی مرا ۱۲

ع ۱۵ ۷ ۵

فَإِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾ قَالَ اللَّهُ هَٰذَا يَوْمُ يَنفَعُ الصَّادِقِينَ
پس توئی غالب استوار کار گوید خدا این که روزیست که نفع کند دران راست گویان را
صِدْقُهُمْ ۚ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
راستی ایشان ایشان را باشد بوستانها میرود زیرآن جویها جاویدان آنجا
أَبَدًا ۚ رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١٩﴾ لِلَّهِ
همیشه خوشنود شد خدا از ایشان وخوشنود شدند ایشان از خدا این ست رستگاری بزرگ ـ خدا
مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ ۚ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢٠﴾ ع ۱۶ / ۵
راست بادشاهی آسمان ها و زمین وآنچه درآن هاست واو برهمه چیز توانا ست

سُورَةُ الْأَنْعَامِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَخَمْسٌ وَسِتُّونَ آيَةً وَعِشْرُونَ رُكُوعًا بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
سورہ انعام در مکہ نازل شده وآں یکصد وشصت وپنج یا شش آیت وبیست رکوع است بنام خدا بخشاینده مهربان

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ
ستائش آں خدائے راست که آفرید آسمان ها و زمین وپیدا کرد تاریکی ها
وَالنُّورَ ۖ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُم
وروشنی باز کافران با پروردگار خویش برابر مے کنند ف۱ اوست آنکه بیافرید شمارا
مِّن طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا ۖ وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِندَهُ ۖ ثُمَّ أَنتُمْ
از گل باز مقرر کرد وقت مرگ را ومدتے معین هست نزدیک او ف۲ باز شما شک
تَمْتَرُونَ ﴿٢﴾ وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ ۖ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَ
می کنید واوست خدا ف۳ درآسمان ها ودر زمین می داند پنهان شما و
جَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ﴿٣﴾ وَمَا تَأْتِيهِم مِّنْ آيَةٍ مِّنْ آيَاتِ
آشکار شما ومیداند آنچه عمل می کنید ونمی آید به کافران هیچ نشانه از نشانهائے
رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤﴾ فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ ۖ
پروردگار ایشان الا ازاں روگردان شدند پس ثابت شد که ایشان بدروغ نسبت کردند
فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٥﴾ أَلَمْ يَرَوْا كَمْ
چون بیامد بایشان پس خواهد آمد بایشان جزائے آنچه بوے تمسخر میکردند ف۴ آیا ندیده اند که چه قدر

ف۱ یعنی معبودان باطل را ۱۲
ف۲ یعنی برائے قیام قیامت ۱۲
ف۳ یعنی متصرف وفرمانروا ۱۲
ف۴ یعنی باصدق آن خبر دارد والله اعلم ۱۲

اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنْ قَرْنٍ مَّكَّنّٰهُمْ فِي الْاَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّنْ

هلاک کرده ایم پیش از ایشان از امتها که استقرار داده بودیم ایشان را در زمین آنقدر که استقرار نداده ایم

لَّكُمْ وَاَرْسَلْنَا السَّمَآءَ عَلَيْهِمْ مِّدْرَارًا ۠ وَّجَعَلْنَا الْاَنْهٰرَ تَجْرِيْ

شمارا و فرستاده بودیم باران بر ایشان پے در پے ریزنده و پیدا کردیم جویها میرفت

مِنْ تَحْتِهِمْ فَاَهْلَكْنٰهُمْ بِذُنُوْبِهِمْ وَاَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا

زیر ایشاں ف۱ پس هلاک کردیم ایشان را به گناهان ایشان و پیدا کردیم بعد از ایشاں امتی دیگر یعنی مردمان

اٰخَرِيْنَ ۝٦ وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتٰبًا فِيْ قِرْطَاسٍ فَلَمَسُوْهُ بِاَيْدِيْهِمْ

دیگر و اگر فرو فرستادیم بر تو نوشته در ورقے پس مساس میکردند آن را بدست خود

لَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اِنْ هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُّبِيْنٌ ۝٧ وَقَالُوْا لَوْلَآ اُنْزِلَ

گفتندے کافران نیست این مگر سحر ظاهر ف۲ وگفتند کافران چرا نه فرود آورده

عَلَيْهِ مَلَكٌ ۭ وَلَوْ اَنْزَلْنَا مَلَكًا لَّقُضِيَ الْاَمْرُ ثُمَّ لَا يُنْظَرُوْنَ ۝٨ وَ

شد بر پیغامبر فرشته ف۳ واگر فرو فرستادیم فرشته را البته بانجام رسانیده شدے کار باز مهلت داده نه شوند ف۴ و

لَوْ جَعَلْنٰهُ مَلَكًا لَّجَعَلْنٰهُ رَجُلًا وَّلَلَبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَّا يَلْبِسُوْنَ ۝٩

اگر میکردیم آن فرستاده را فرشته لازم می شد که کنیمش مردے یعنی شکل مردے و هر آئینه مشتبه میکردیم ایشان بر آنچه الحال اشتباه

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِيْنَ سَخِرُوْا مِنْهُمْ

میکنند و هر آئینه تمسخر کرده شد به پیغامبران پیش از تو پس فرود آمد به تمسخر کنندگان از ایشاں

ع ١ ٧ مَّا كَانُوْا بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ ۝١٠ قُلْ سِيْرُوْا فِي الْاَرْضِ ثُمَّ انْظُرُوْا

جزائے آنچه بآن تمسخر می کردند ف۵ بگو سیر کنید در زمین باز نظر کنید

كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِيْنَ ۝١١ قُلْ لِّمَنْ مَّا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ

چگونه شد آخر کار دروغ دارندگان بگو کراست آنچه در آسمان ها و زمین است

قُلْ لِّلّٰهِ ۭ كَتَبَ عَلٰي نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ ۭ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ

بگو خدائے راست لازم کرد برخود مهربانی البته جمع کند شمارا در روز قیامت

لَا رَيْبَ فِيْهِ ۭ اَلَّذِيْنَ خَسِرُوْٓا اَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۝١٢ وَلَهٗ

هیچ شک نیست دران آنانکه زیان کردند در حق خویشتن پس ایشاں ایمان نمی آرند و او راست

ف۱ یعنی زیر مساکن ایشان ۱۲

ف۲ یعنی تعصب ایشان ست که اگر نزول کتاب را بحس ظاهر ببینند نیز انکار کنند ۱۲

ف۳ یعنی بوجهے که ما آنرا بحس ظاهر ببینیم والله اعلم ۱۲

ف۴ یعنی ظهور ملائکه باین وجه مستلزم هلاک ایشان است در حکمت الٰهی والله اعلم ۱۲

ف۵ یعنی جزائی کلمه که بطریق سخریه باینها می گفتند ۱۲

مَا سَكَنَ فِي الَّيْلِ وَالنَّهَارِ ؕ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (۱۳) قُلْ اَغَيْرَ

آنچه ساکن شد در شب و روز و او است شنوا دانا بگو آیا دوستی

اللّٰهِ اَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ ؕ

گیرم بجز خدائے پیدا کننده آسمان ها و زمین و او رزق میدهد و رزق داده نمی شود

قُلْ اِنِّيٓ اُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ اَوَّلَ مَنْ اَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ

بگو هر آئینه امر کرده شده است مرا که باشم نخستین مسلمان یعنی ازین امت و فرموده شد که مباش از شریک مقرر

الْمُشْرِكِينَ (۱۴) قُلْ اِنِّيٓ اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ

کنندگان بگو هر آئینه من می ترسم اگر نافرمانی پروردگار خود کنم از عذاب روز بزرگ

عَظِيمٍ (۱۵) مَنْ يُّصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهٗ ؕ وَذٰلِكَ الْفَوْزُ

هر که عذاب باز داشته شود از وے آن روز پس مهربانی کرد خدا بروے و این ست مطلب یابی

الْمُبِينُ (۱۶) وَاِنْ يَّمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهٗٓ اِلَّا هُوَ ؕ وَ

ظاهر و اگر سختی رساند خدا بتو هیچ دفع کننده نیست آن را مگر او و

اِنْ يَّمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (۱۷) وَهُوَ الْقَاهِرُ

اگر نعمت رساند بتو پس او بر همه چیز توانا ست و او ست غالب

فَوْقَ عِبَادِهٖ ؕ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ (۱۸) قُلْ اَيُّ شَيْءٍ اَكْبَرُ شَهَادَةً ؕ

بالاے بندگان خود و او ست دانا آگاه بگو چه چیز برتر است در باب شهادت ف۱

قُلِ اللّٰهُ ۚ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۚ وَاُوحِيَ اِلَيَّ هٰذَا الْقُرْاٰنُ لِاُنْذِرَكُمْ

بگو خدا است وے اظهار حق کننده است میان من و میان شما و وحی کرده شد بسوی من این قرآن تا بیم کنم

بِهٖ وَمَنْۢ بَلَغَ ؕ اَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ اَنَّ مَعَ اللّٰهِ اٰلِهَةً اُخْرٰى ؕ قُلْ

شما را بآن و بیم کنم آن را نیز که قرآن باو برسد آیا شما اثبات می کنید که خدا هستند خدایان دیگر بگو

لَّآ اَشْهَدُ ۚ قُلْ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ وَّاِنَّنِي بَرِيٓءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ (۱۹) م

من اثبات نمی کنم بگو جز این نیست که او خدائے یگانه است و هر آئینه من بیزارم از آنچه شما شریک مقرر میکنید

الَّذِينَ اٰتَيْنٰهُمُ الْكِتٰبَ يَعْرِفُونَهٗ كَمَا يَعْرِفُونَ اَبْنَآءَهُمْ ۘ الَّذِينَ

آنانکه ایشان را کتاب داده ایم می شناسند حقیقت این قول را ف۲ چنانکه می شناسند پسران خود را

ف۱ یعنی اظهار حق کردن والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی کلمه توحید ۱۲

وقف لازم

وقف لازم

خَسِرُوٓا اَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿۲۰﴾ وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى ع ۸

آنانکه زیان کار شدند در حق خویشتن ایشان ایمان نمی آرند وکیست ستمگارتر از کسے که بربست

عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِاٰيٰتِهٖ ؕ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿۲۱﴾ وَيَوْمَ

برخدا دروغ را یا بدروغ نسبت کرد آیات او را هرآئینه رستگار نمی شوند ستمگاران و یاد کن

نَحْشُرُهُمْ جَمِيْعًا ثُمَّ نَقُوْلُ لِلَّذِيْنَ اَشْرَكُوْٓا اَيْنَ شُرَكَآؤُكُمُ الَّذِيْنَ

آن روز که حشر کنیم ایشان را همه یک جا باز گوئیم مشرکان را کجا اند آن شریکان شما که ایشان را بظن

كُنْتُمْ تَزْعُمُوْنَ ﴿۲۲﴾ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ اِلَّآ اَنْ قَالُوْا وَاللّٰهِ رَبِّنَا

اثبات می کردید بعد ازاں نه باشد عذر ایشان مگر آنکه گویند قسم بخدا پروردگار ما

مَا كُنَّا مُشْرِكِيْنَ ﴿۲۳﴾ اُنْظُرْ كَيْفَ كَذَبُوْا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ

که مشرک نه بودیم بنگر چگونه دروغ گفتند برخویشتن و گم گشت از ایشان

مَّا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ﴿۲۴﴾ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّسْتَمِعُ اِلَيْكَ ۚ وَجَعَلْنَا عَلٰى

آنچه افترا می کردند و از ایشان کسے هست که گوش می نهد بسوئی تو و پیدا کرده ایم

قُلُوْبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَّفْقَهُوْهُ وَفِيْٓ اٰذَانِهِمْ وَقْرًا ؕ وَاِنْ يَّرَوْا كُلَّ

بر دل ایشان پرده ها تا نه فهمند آن را و در گوش ایشان گرانی را و اگر به بینند هر معجزه

اٰيَةٍ لَّا يُؤْمِنُوْا بِهَا ؕ حَتّٰٓى اِذَا جَآءُوْكَ يُجَادِلُوْنَكَ يَقُوْلُ الَّذِيْنَ

ایمان نیارند بآن تا وقتیکه بیایند پیش تو مکابره کناں با تو گویند این

كَفَرُوْٓا اِنْ هٰذَآ اِلَّآ اَسَاطِيْرُ الْاَوَّلِيْنَ ﴿۲۵﴾ وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَ

کافران نیست این مگر قصهائے پیشینیان و ایشان منع میکنند از [illegible] تو و دور مے شوند

يَنْــَٔوْنَ عَنْهُ ۚ وَاِنْ يُّهْلِكُوْنَ اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُوْنَ ﴿۲۶﴾ وَلَوْ

از متابعت او و هلاک نمی کنند مگر خویشتن را و نمی دانند و

تَرٰٓى اِذْ وُقِفُوْا عَلَى النَّارِ فَقَالُوْا يٰلَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبَ بِاٰيٰتِ

تعجب کنی اگر به بینی ایشان را وقتیکه باز داشته شوند نزدیک آتش پس گویند اے کاش ما باز گردانیده شویم پس

رَبِّنَا وَنَكُوْنَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۲۷﴾ بَلْ بَدَا لَهُمْ مَّا كَانُوْا يُخْفُوْنَ

بدروغ نسبت نکنیم آیات پروردگار خویش را و شویم از مسلمانان نه بلکه ظاهر شد ایشان را جزائے آنچه می پوشیدند

مِنْ قَبْلُ ۚ وَلَوْ رُدُّوْا لَعَادُوْا لِمَا نُهُوْا عَنْهُ وَاِنَّهُمْ لَكٰذِبُوْنَ ﴿۲۸﴾

پیش ازین یعنی جزائی عقائد باطله را واگر باز گردانیده شوند البته رجوع کنند بسوی آنچه منع کرده می شدند و هرآئینه

وَقَالُوْٓا اِنْ هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوْثِيْنَ ﴿۲۹﴾ وَلَوْ

ایشان دروغگویانند و گفتند نیست هیچ حیات مگر زندگانی این جهانی ما و نیستیم ما برانگیختگان ف۱ و تعجب کنی اگر

تَرٰٓى اِذْ وُقِفُوْا عَلٰى رَبِّهِمْ ۭ قَالَ اَلَيْسَ هٰذَا بِالْحَقِّ ۭ قَالُوْا بَلٰى وَ

ببینی آنگاه که باز داشته شوند بحضور پروردگار خویش گوید خدا آیا این درست نیست گویند آری درست است

رَبِّنَا ۭ قَالَ فَذُوْقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُوْنَ ﴿۳۰﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِيْنَ ع۳ ۹

قسم پروردگار ما — گوید بچشید عذاب را بسبب آنکه کافر بودید — بتحقیق زیان کار شدند

كَذَّبُوْا بِلِقَاۗءِ اللّٰهِ ۭ حَتّٰٓى اِذَا جَاۗءَتْهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوْا يٰحَسْرَتَنَا

آنانکه بدروغ نسبت کردند ملاقات خدا را تا آنگاه که بیاید بایشان قیامت ناگهان — گویند ای پشیمانی ما

عَلٰي مَا فَرَّطْنَا فِيْهَا ۙ وَهُمْ يَحْمِلُوْنَ اَوْزَارَهُمْ عَلٰي ظُهُوْرِهِمْ ۭ اَلَا

بر تقصیر ما در باب قیامت — وایشان بردارند بارهائے خویش را ف۲ بر پشتهائے خویش آگاه شوید

سَاۗءَ مَا يَزِرُوْنَ ﴿۳۱﴾ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَآ اِلَّا لَعِبٌ وَّلَهْوٌ ۭ وَلَلدَّارُ

بدچیزیست آنچه برمیدارند ف۳ — و نیست زندگانی دنیا — مگر بازی و لهو — و هرآئینه

الْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِيْنَ يَتَّقُوْنَ ۭ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿۳۲﴾ قَدْ نَعْلَمُ اِنَّهٗ لَيَحْزُنُكَ

سرائے آخرت بهتر است متقیان را — آیا در نمی یابید — هرآئینه میدانیم که اندوهگین

الَّذِيْ يَقُوْلُوْنَ فَاِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُوْنَكَ وَلٰكِنَّ الظّٰلِمِيْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ

میکند ترا آنچه ایشان می گویند پس هرآئینه ایشان بدروغ نسبت نمی کنند ترا فقط ولیکن این ستمگاران آیات خدا را

يَجْحَدُوْنَ ﴿۳۳﴾ وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِّنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوْا عَلٰي مَا

انکار می کنند — و هرآئینه بدروغ نسبت کرده شد پیغامبران را پیش از تو پس صبر کردند بر تکذیب خویش

كُذِّبُوْا وَاُوْذُوْا حَتّٰٓى اَتٰىهُمْ نَصْرُنَا ۚ وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمٰتِ اللّٰهِ ۚ

و رنجانیده شدن خویش تا آنکه بیامد بایشان نصرت ما — و نیست هیچ تغیر دهنده وعده هائے خدا را

وَلَقَدْ جَاۗءَكَ مِنْ نَّبَاِى الْمُرْسَلِيْنَ ﴿۳۴﴾ وَاِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ

و هرآئینه آمد بتو — بعض خبر پیغامبران — و اگر گران شده باشد — بر تو

ف۱ یعنی منکر حشراند والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی گناهان خویش را ۱۲

ف۳ یعنی عمل بد بشکل خرے بنهایت زشتی و ناخوشی شده بر پشت او نهنده

إِعْرَاضُهُمْ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا

روگردانی ایشان پس اگر می توانی که بجوئی سوراخے در زمین یا نردبانے

فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بِآيَةٍ ۚ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَىٰ

در آسمان پس بیاری پیش ایشان معجزه ف۱ واگر خواستے خدا جمع ساختے ایشان را بر ہدایت

فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٥﴾ إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ

پس مباش از جاہلان جز این نیست که قبول میکنند ف۲ آنانکه می شنوند

وَالْمَوْتَىٰ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾ وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ

و مردگان یعنی کافران برانگیزد ایشان را خدا باز بسوی او گردانیده شوند وگفتند چرا نه فرود آورده شد

عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ ۚ قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يُنَزِّلَ آيَةً وَ

بر پیغامبر نشانه از جانب پروردگار او ف۳ بگو ہر آئینه خدا قادر است برآنکه فرود فرستد آیتے

لَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ

و لیکن اکثر ایشان نمی دانند و نیست ہیچ جانورے در زمین و نه ہیچ پرنده که

يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ ۚ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ

می پرد بدو بازوے خود مگر ایشان جماعت ہا اند مانند شما فروگذاشت نکرده ایم در کتاب یعنی لوح محفوظ

ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ

ہیچ چیزے را باز بسوئے پروردگار خود حشر کرده خواہند شد و کسانیکه بدروغ نسبت کردند آیات ما را کر اند و گنگ اند

فِي الظُّلُمَاتِ ۗ مَنْ يَشَإِ اللَّهُ يُضْلِلْهُ وَمَنْ يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَىٰ صِرَاطٍ

در تاریکی ہا اند ہر کرا خواہد خدا گمراه کندش و ہر کرا خواہد براه راست

مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ

گرداندش بگو آیا دیدید اگر بیاید بشما عذاب خدا یا بیاید بشما قیامت آیا

أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾ بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ

بغیر خدا تضرع می کنید اگر راست گو ہستید نه بلکه خاص بجناب او دعا می کنید

فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ ﴿٤١﴾ وَلَقَدْ

پس رفع می کند آنچه دعا می کنید برائے رفع آن اگر خواہد و فراموش می کنید آن چیزرا که او را شریک مقرر کرده بودید

وقف غفران | وقف منزل | ع ۱۰

ف۱ یعنی از انجا که حق توانے که معجزه بیاسے بیار حاصل آنست که تفویض کن برخدا والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی دعوت اسلام را ۱۲

ف۳ یعنی ازان نشانہا که می طلبیدند والله اعلم ۱۲

أَرْسَلْنَآ إِلَىٰٓ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَٰهُم بِٱلْبَأْسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ لَعَلَّهُمْ

هر آئینه فرستادیم بسوئی امتان پیش از تو ف۱ پس در گرفت کردیم ایشان را به تنگی معیشت و بیماری

يَتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾ فَلَوْلَآ إِذْ جَآءَهُم بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا۟ وَلَٰكِن قَسَتْ قُلُوبُهُمْ

تا زاری کنند پس چرا نه زاری کردند وقتیکه آمد بایشان عذاب ما ولیکن سخت شد دل ایشان

وَزَيَّنَ لَهُمُ ٱلشَّيْطَٰنُ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ فَلَمَّا نَسُوا۟ مَا ذُكِّرُوا۟ بِهِۦ

وزینت داد در نظر ایشان شیطان آنچه می کردند پس چون فراموش کردند آنچه پند

فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَٰبَ كُلِّ شَىْءٍ حَتَّىٰٓ إِذَا فَرِحُوا۟ بِمَآ أُوتُوٓا۟

داده شد ایشان را بآن کشاده ساختیم برایشان درهائی همه چیز ف۲ تا آن هنگام که شادمان گشتند بآنچه داده شد

أَخَذْنَٰهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُم مُّبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾ فَقُطِعَ دَابِرُ ٱلْقَوْمِ ٱلَّذِينَ

ایشان را در گرفت کردیم ایشان را ناگهان پس شدند نا امید شونده پس بریده شد بیخ کرده

ظَلَمُوا۟ ۚ وَٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٤٥﴾ قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ ٱللَّهُ

ستمگاران وسپاس خدائے راست پروردگار عالمها بگو آیا دیدید اگر باز گیرد خدا

سَمْعَكُمْ وَأَبْصَٰرَكُمْ وَخَتَمَ عَلَىٰ قُلُوبِكُم مَّنْ إِلَٰهٌ غَيْرُ ٱللَّهِ

شنوائی شمارا و چشم هائے شمارا و مهر کند بر دل هائے شما کیست خدا غیر الله تعالی

يَأْتِيكُم بِهِ ۗ ٱنظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ ٱلْءَايَٰتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ﴿٤٦﴾

که آنرا بیارد بشما ببین چگونه گوناگون بیان می کنیم آیت ها باز ایشان روگردان می شوند

قُلْ أَرَءَيْتَكُمْ إِنْ أَتَىٰكُمْ عَذَابُ ٱللَّهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ

بگو آیا دیدید اگر بیاید بشما عذاب خدا ناگهان یا آشکارا آیا هلاک

يُهْلَكُ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا نُرْسِلُ ٱلْمُرْسَلِينَ إِلَّا

کرده شوند ف۳ مگر قوم ستمگاران ونمی فرستیم پیغامبران را مگر

مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ ۖ فَمَنْ ءَامَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ

بشارت دهنده و بیم کننده پس هر که ایمان آورد و نیکو کاری کرد پس هیچ ترس نبود برایشان

وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾ وَٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا يَمَسُّهُمُ ٱلْعَذَابُ

ونه ایشان اندوهگین شوند وکسانیکه بدروغ نسبت کرده اند آیات مارا برسد بایشان

ف۱ یعنی پیغامبران را ۱۲

ف۲ یعنی باستدراج نعمتهائے فراوان دادیم والله اعلم ۱۲

ف۳ یعنی هلاک کرده نشوند ۱۲

بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٤٩﴾ قُل لَّا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ

عذاب بسبب فاسق بودن ایشان بگو نمی گویم بشما که نزدیک من است خزینهائے خدا

وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ

و نه می گویم که میدانم غیب را و نه می گویم بشما که من فرشته ام پیروی نے کنم مگر چیزے را که وحی کرده شد بسوئے

إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾ وَ ع ۹ ۵

من بگو آیا برابر میشود نابینا و بینا آیا تامل نمی کنید و

أَنذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَن يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُم

بترسان بقرآن یعنی پند ده بقرآن کسانے را که می ترسند ازانکه حشر کرده شوند بسوئ پروردگار خویش نباشد ایشان را

مِّن دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾ وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ

بجز خدا هیچ دوستی و نه سفارش کننده تا پرهیزگاری کنند ف ۱ و دور مکن کسانے را که

يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ

مناجات می کنند به پروردگار خویش بامداد و مسا می طلبند روی اورا نیست بر تو

مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِم مِّن شَيْءٍ

از حساب ایشان چیزے و نیست از حساب تو برایشان چیزے

فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾ وَكَذَٰلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ

تا برانی ایشان را که آنگاه باشی از ستمگاران و همچنین امتحان کردیم بعض مردمان را

لِّيَقُولُوا أَهَٰؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِم مِّن بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ

به بعض تا گویند آیا این جماعه انعام کرده است خدا برایشان از میان ما خدائے تعالی فرمود آیا نیست خدا

بِالشَّاكِرِينَ ﴿٥٣﴾ وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ

داناتر بشکر کنندگان و چون بیایند پیش تو کسانیکه ایمان آورده اند بآیتهائے ما پس بگو

عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنكُمْ

سلام علیکم لازم کرده است پروردگار شما بر خود مهربانی را لازم کرده است که هر که بکند

سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِن بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٤﴾

از شما کار بد به نادانی باز توبه کرد بعد از آن و نیکوکاری نمود پس خدا آمرزنده مهربان است

ف ۱ رؤسائے کفار بآن حضرت گفتند که مارا عار است که با فقرائے مسلمین صحبت داریم ایشان را از مجلس خود یکسو کن تا با تو بنشینیم خدائے تعالی آیت فرستاد

۲۰ ع ۵ ۱۲ وَكَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيٰتِ وَلِتَسْتَبِيْنَ سَبِيْلُ الْمُجْرِمِيْنَ ۝۵۵ ع

وہمچنیں تفصیل می کنیم نشان ہارا وتا ظاہر شود راہ ستمگاران ف۱

قُلْ اِنِّيْ نُهِيْتُ اَنْ اَعْبُدَ الَّذِيْنَ تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ ۭ قُلْ

بگو ہر آئینہ منع کردہ شد مرا کہ عبادت کنم آن کسانے را کہ شما می پرستید بجز خدا بگو

لَّآ اَتَّبِعُ اَهْوَاۗءَكُمْ ۙ قَدْ ضَلَلْتُ اِذًا وَّمَآ اَنَا مِنَ الْمُهْتَدِيْنَ ۝۵۶

پیروی نمی کنم آرزو ہائے شمارا گمراہ شدہ باشم آنگاہ ونہ باشم از راہ یافتگان

قُلْ اِنِّىْ عَلٰي بَيِّنَةٍ مِّنْ رَّبِّيْ وَكَذَّبْتُمْ بِهٖ ۭ مَا عِنْدِيْ مَا

بگو ہر آئینہ من بر حجتم از پروردگار خود و بدروغ داشتید آن دلیل را نیست

تَسْتَعْجِلُوْنَ بِهٖ ۭ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ ۭ يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ

نزدیک من آنچہ شما بزودی می طلبید آن را ف۲ نیست حکم مگر خدارا بیان می کند دین درست را و او بہترین

الْفٰصِلِيْنَ ۝۵۷ قُلْ لَّوْ اَنَّ عِنْدِيْ مَا تَسْتَعْجِلُوْنَ بِهٖ لَقُضِيَ الْاَمْرُ

فیصل کنندگان است بگو اگر بودے نزدیک من آنچہ بزودی می طلبیدش ہر آئینہ بانجام رسانیدہ

بَيْنِيْ وَبَيْنَكُمْ ۭ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالظّٰلِمِيْنَ ۝۵۸ وَعِنْدَهٗ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ

شدے کار میان من و میان شما و خدا داناتر است بہ ستمگاران ونزد اوست کلید ہائے غیب ف۳

لَا يَعْلَمُهَآ اِلَّا هُوَ ۭ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۭ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَّرَقَةٍ

نمی داندش مگر او ومیداند آنچہ در بیابان و دریاست ونمی افتد ہیچ برگ الا

اِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِيْ ظُلُمٰتِ الْاَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَّلَا يَابِسٍ اِلَّا فِيْ

می داندش ونمی افتد ہیچ دانہ در تاریکی ہائے زمین ونہ ہیچ تری ونہ خشکی الا ثبت

كِتٰبٍ مُّبِيْنٍ ۝۵۹ وَهُوَ الَّذِيْ يَتَوَفّٰىكُمْ بِالَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ

است در کتاب روشن واوست آنکہ قبض روح شما می کند بہ شب ف۴ ومی داند آنچہ کسب کردید

بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيْهِ لِيُقْضٰٓى اَجَلٌ مُّسَمًّى ۚ ثُمَّ اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ

بروز باز برمی انگیزد شمارا در روز تا بانجام رسانیدہ شود میعاد معین باز بسوئے او باز گشت شما است

۷ ع ۵ ۱۴ ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ۝۶۰ ع وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهٖ وَ

باز خبر دہد شمارا بآنچہ می کردید واوست غالب بالائے بندگان خود و

ف۱ ظاہر ازین سیاق مترجم آن است کہ این واو زائد است مثل واو فتحت ابوابہا ۱۲

ف۲ یعنی عقوبت در اختیار من نیست ۱۲

ف۳ یعنی انواع علم غیب ۱۲

ف۴ یعنی وقت نوم ۱۲

يُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً ۭ حَتّٰٓى اِذَا جَاۗءَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ

می فرستد بر شما ملائکہ نگاہبان تا وقتیکہ بیاید بہ کسے از شما مرگ قبض روح او کنند

رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُوْنَ ۝۶۱ ثُمَّ رُدُّوْٓا اِلَى اللّٰهِ مَوْلٰىهُمُ الْحَقِّ ۭ اَلَا

فرستادگان ما و ایشان تقصیر نمی کنند باز گردانیده شوند مردگان بسوئے اللہ خداوند ایشان کہ حق

لَهُ الْحُكْمُ ۣ وَهُوَ اَسْرَعُ الْحٰسِبِيْنَ ۝۶۲ قُلْ مَنْ يُّنَجِّيْكُمْ مِّنْ

است مراو راست حکم و او شتاب ترین حساب کنندگان ست بگو کیست کہ می رہاند شمارا از

ظُلُمٰتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُوْنَهٗ تَضَرُّعًا وَّخُفْيَةً ۚ لَىِٕنْ اَنْجٰىنَا مِنْ

تاریکی ہائے بیابان و دریا ف۱ مناجات می کنید بجناب او بزاری و نیاز پنہانی می گوئید اگر رہائی دہد مارا

هٰذِهٖ لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الشّٰكِرِيْنَ ۝۶۳ قُلِ اللّٰهُ يُنَجِّيْكُمْ مِّنْهَا وَمِنْ

ازین محنت ہر آئینہ باشیم از شکر کنندگان بگو خدا می رہاند شمارا ازان محنت و از ہر

كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ اَنْتُمْ تُشْرِكُوْنَ ۝۶۴ قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلٰٓي اَنْ يَّبْعَثَ

اندوہے باز شما شریک او مقرر می کنید بگو اوست توانا بر آنکہ فرستد بر شما

عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ اَوْ مِنْ تَحْتِ اَرْجُلِكُمْ اَوْ يَلْبِسَكُمْ

عذابے از بالائے شما ف۲ یا از زیر پائے شما ف۳ و جمع کند شمارا گروہ گروہ

شِيَعًا وَّيُذِيْقَ بَعْضَكُمْ بَاْسَ بَعْضٍ ۭ اُنْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ

و بچشاند بعض شمارا جنگ بعض ف۴ بنگر چگونہ گوناگون می کنیم آیت ہارا

الْاٰيٰتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُوْنَ ۝۶۵ وَكَذَّبَ بِهٖ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ ۭ قُلْ

تا بہ فہمند و بہ دروغ نسبت کردند قرآن را قوم تو و آن راست است بگو

لَّسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيْلٍ ۝۶۶ۭ لِكُلِّ نَبَاٍ مُّسْتَقَرٌّ ۡ وَّسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۝۶۷

نیستم بر شما نگاہبان ہر خبر را میعادیست و خواہید دانست

وَاِذَا رَاَيْتَ الَّذِيْنَ يَخُوْضُوْنَ فِيْٓ اٰيٰتِنَا فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتّٰي

و چوں بہ بینی آنان را کہ بحث شروع می کنند در آیت ہائے ما پس روگردان از ایشان

يَخُوْضُوْا فِيْ حَدِيْثٍ غَيْرِهٖ ۭ وَاِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطٰنُ فَلَا تَقْعُدْ

تا وقتیکہ بحث شروع کنند در سخنے غیر وے و اگر فراموش گرداند ترا شیطان پس منشین

ف۱ یعنی از مصیبت ہائے بیابان و دریا ۱۲
ف۲ یعنی چنانکہ سنگ بر قوم لوط بارید ۱۲
ف۳ یعنی چنانکہ قارون بزمین رفت ۱۲
ف۴ یعنی افواج متعددہ پیدا شود و باہم دیگر جنگ کنند ۱۲

بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ ﴿۶۸﴾ وَمَا عَلَى الَّذِيْنَ يَتَّقُوْنَ

بعد یاد آوردن با گروه ستمگاران ونیست برکسانیکه پرہیزگاری کردند

مِنْ حِسَابِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ وَّلٰكِنْ ذِكْرٰى لَعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ ﴿۶۹﴾ وَذَرِ

از حساب کافران چیزے ولیکن برایشان لازم است پند دادن تا شود که پرہیزگاری کنند و

الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا دِيْنَهُمْ لَعِبًا وَّلَهْوًا وَّغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَ

بگذار کسانے را که دین خود گرفتند بازی ولهو وفریفت ایشان را زندگانی دنیا و

ذَكِّرْ بِهٖٓ اَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ ۖ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ

پند ده بقرآن برائے احتیاط از انکه بهلکه گذاشته شود نفسے را بسبب آنچه کرده است نیست اورا بجز خدا

وَلِيٌّ وَّلَا شَفِيْعٌ ۚ وَاِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَّا يُؤْخَذْ مِنْهَا ؕ اُولٰٓئِكَ

هیچ دوست ونه شفاعت کننده واگر عوض خود دهد هر فدائے که تواند گرفته نشود از وے آن جماعه

الَّذِيْنَ اُبْسِلُوْا بِمَا كَسَبُوْا ۚ لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِيْمٍ وَّعَذَابٌ اَلِيْمٌ

آنانند که بهلکه گذاشته شدند بوبال آنچه کردند ایشان راست آشامیدنے از آب جوشانیده وایشان راست

ع ۸ ۱۰ ۱۴ بِمَا كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ ﴿۷۰﴾ قُلْ اَنَدْعُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَ

عذاب درد دهنده بسبب آنکه کافر بودند بگو آیا مناجات کنیم بجز خدا کسے را که نفع نه دهد مارا و

لَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلٰٓى اَعْقَابِنَا بَعْدَ اِذْ هَدٰىنَا اللّٰهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ

زیان نه رساند مارا وباز گردانیده شویم بر پاشنهائے خود بعد ازانکه راه راست نموده است مارا خدا مانند کسے که

الشَّيٰطِيْنُ فِي الْاَرْضِ حَيْرَانَ ۪ لَهٗٓ اَصْحٰبٌ يَّدْعُوْنَهٗٓ اِلَى

گمراه کرده باشند او را پریان در زمین حیران مانده مر او را یاران اند که می خوانندش بسوئے

الْهُدَى ائْتِنَا ؕ قُلْ اِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى ؕ وَاُمِرْنَا لِنُسْلِمَ

راه راست که بیا بسوئے ما بگو هر آئینه هدایت خدا همان است هدایت حقیقی وفرموده شده است

لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۷۱﴾ وَاَنْ اَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّقُوْهُ ؕ وَهُوَ الَّذِيْٓ اِلَيْهِ

مارا که منقاد شویم پروردگار عالمهارا وفرموده شد که برپا دارید نماز را وبترسید از خدا واوست آنکه بسوئے او حشر

تُحْشَرُوْنَ ﴿۷۲﴾ وَهُوَ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ؕ وَيَوْمَ

کرده خواهید شد واوست آنکه بیافرید آسمانها وزمین بتدبیر محکم وروزیکه

يَقُوْلُ كُنْ فَيَكُوْنُ ۝۷۳ قَوْلُهُ الْحَقُّ ۭ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّوْرِ ۭ
بفرماید وا کہ بشو پس می شود سخن او درست است ومر او راست پادشاہی روزیکہ دمیدہ شود در صور
عٰلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ۭ وَهُوَ الْحَكِيْمُ الْخَبِيْرُ ۝۷۴ وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيْمُ
دانندۂ پنہان وآشکار است واوست استوار کار آگاہ ویاد کن چون گفت ابراہیم
لِاَبِيْهِ اٰزَرَ اَتَتَّخِذُ اَصْنَامًا اٰلِهَةً ۚ اِنِّىْٓ اَرٰىكَ وَقَوْمَكَ فِيْ ضَلٰلٍ
پدر خود آزر را آیا خدا میگیری بتان را ہر آئینہ من می بینم ترا وقوم ترا در گمراہی
مُّبِيْنٍ ۝۷۵ وَكَذٰلِكَ نُرِيْٓ اِبْرٰهِيْمَ مَلَكُوْتَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلِيَكُوْنَ
ظاہر وہمچنین مے نمودیم ابراہیم را ملک آسمان ہا وزمین تا او
مِنَ الْمُوْقِنِيْنَ ۝۷۶ فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ الَّيْلُ رَاٰ كَوْكَبًا ۚ قَالَ هٰذَا رَبِّيْ ۚ
از یقین کنندگان باشد ۲ پس چون تاریک شد بروے شب دید ستارہ گفت این ست پروردگار من
فَلَمَّآ اَفَلَ قَالَ لَآ اُحِبُّ الْاٰفِلِيْنَ ۝۷۷ فَلَمَّا رَاَ الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هٰذَا
پس وقتیکہ فرو رفت گفت دوست ندارم فرو روندگان را پس چون دید ماہ را طلوع کردہ گفت این ست
رَبِّيْ ۚ فَلَمَّآ اَفَلَ قَالَ لَىِٕنْ لَّمْ يَهْدِنِيْ رَبِّيْ لَاَكُوْنَنَّ مِنَ الْقَوْمِ
پروردگار من پس وقتیکہ فرو رفت گفت اگر ہدایت نکند مرا پروردگار من شوم از گروہ
الضَّاۗلِّيْنَ ۝۷۸ فَلَمَّا رَاَ الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هٰذَا رَبِّيْ هٰذَآ اَكْبَرُ ۚ فَلَمَّآ
گمراہان پس وقتیکہ دید آفتاب را طلوع کردہ گفت این ست پروردگار من این بزرگتر ست
اَفَلَتْ قَالَ يٰقَوْمِ اِنِّىْ بَرِيْۗءٌ مِّمَّا تُشْرِكُوْنَ ۝۷۹ اِنِّىْ وَجَّهْتُ وَجْهِيَ
پس چون فرو رفت گفت اے قوم من ہر آئینہ من بیزارم از آنچہ شریک مقرر میکنید ہر آئینہ متوجہ ساختم روئی خود را
لِلَّذِيْ فَطَرَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ حَنِيْفًا وَّمَآ اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ۝۸۰ وَ
بسوئے کسیکہ بیافرید آسمانہا وزمین در حالتیکہ حنیفم ونیستم از مشرکان و
حَاۗجَّهٗ قَوْمُهٗ ۭ قَالَ اَتُحَاۗجُّوْۗنِّىْ فِي اللّٰهِ وَقَدْ هَدٰىنِ ۭ وَلَآ اَخَافُ
جدال کردند با او قوم او گفت آیا جدال می کنید با من در باب خدا وتحقیق ہدایت کرد مرا ومی ترسم از آنچہ شما
مَا تُشْرِكُوْنَ بِهٖٓ اِلَّآ اَنْ يَّشَاۗءَ رَبِّيْ شَيْــــًٔـا ۭ وَسِعَ رَبِّيْ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ۭ
شریک مقرر می کنید با خدا ولیکن می ترسم از آنکہ خدا ارادہ کند چیزے واحاطہ کردہ است پروردگار من ہمہ چیز از جہت

ف ۱ یعنی چیزے را ۱۲
ف ۲ یعنی چنانکہ برتے ظاہر کردیم کہ بتان لائق عبادت نیستند نیز ظاہر ساختیم کہ ستارہ وہر چہ در آسمانہا است ودر زمین لائق عبادت نیست دواو در ولیکون زائدہ است واللہ اعلم ۱۲
ف ۳ یعنی از انواع محنت ۱۲

أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨١﴾ وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ أَنَّكُمْ
دانش آیا پند نمی گیرید　و چگونہ ترسم از کسے کہ او را شریک مقرر می کنید　و شما نمی ترسید از انکہ
أَشْرَكْتُم بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا ۚ فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ
شریک خدا مقرر کردید چیزے را کہ فرو نہ فرستادہ است بر شما دلیلے برائے آن پس کدام یک ازین دو گروہ
أَحَقُّ بِالْأَمْنِ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٢﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا
سزاوار تر است بامن بگوئید　اگر می دانید　خدا تعالے فرمود کسانیکہ ایمان آوردند و نیامیختند
إِيمَانَهُم بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٨٣﴾ وَتِلْكَ
ایمان خود را　بہ شرک آن جماعہ ایشان راست　ایمنی و ایشانند راہ یافتگان　و این ست
حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَىٰ قَوْمِهِ ۚ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَّن نَّشَاءُ ۗ إِنَّ
حجت ما دادیمش　ابراہیم را بر قوم　و بلندی می کنیم در مراتب ہر کرا می خواہیم　ہر آئینہ
رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٨٤﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ۚ كُلًّا هَدَيْنَا ۚ
پروردگار تو استوار کار دانا است　و عطا کردیم ابراہیم را اسحاق و یعقوب ہر یکے را از ایشان ہدایت
وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ ۖ وَمِن ذُرِّيَّتِهِ دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ
کردیم و نوح را ہدایت کردیم پیش ازین　و از اولاد ابراہیم راہ نمودیم　داؤد و سلیمان و ایوب
وَيُوسُفَ وَمُوسَىٰ وَهَارُونَ ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾ وَزَكَرِيَّا
و یوسف　و موسی　و ہارون را　و ہم چنین جزا می دہیم نیکوکاران را　و ہدایت کردیم
وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِلْيَاسَ ۖ كُلٌّ مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾ وَإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ
زکریا و یحیی و عیسی　و الیاس را　ہر یک از صالحان بود　و ہدایت کردیم اسمعیل و الیسع
وَيُونُسَ وَلُوطًا ۚ وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ وَمِنْ آبَائِهِمْ وَ
و یونس و لوط را　و ہر یک را فضل دادیم بر اہل زمان　و ہدایت کردیم بعض را از پدران
ذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ ۖ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٨٨﴾
ایشان و اولاد ایشان و برادران ایشان و برگزیدیم ایشان را و دلالت کردیم ایشان را بسوئی راہ راست
ذَٰلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۚ وَلَوْ أَشْرَكُوا
این ست ہدایت خدا دلالت می کند بدان　ہر کرا خواہد از بندگان خویش　و اگر شریک مقرر میکردند

وقف لازم
ع ۹ ۱۵

لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٩﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ
نابود شدے از ایشان آنچہ کردہ بودند این جماعہ آنانند کہ دادیم ایشان را کتاب
وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ۚ فَإِن يَكْفُرْ بِهَا هَٰؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا
و حکمت و پیغامبری پس اگر کافر شوند بآیات قرآن این کافران پس ما مقرر ساختیم برائے ایمان آنہا
لَّيْسُوا بِهَا بِكَافِرِينَ ﴿٩٠﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ ۖ فَبِهُدَاهُمُ
گروہے راکہ ہرگز کافر نشوند ف۱ این جماعۂ انبیا کسانے اند کہ ہدایت کرد ایشان را خدا پس بروش ایشان
اقْتَدِهْ ۗ قُل لَّا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا ۖ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرَىٰ لِلْعَالَمِينَ ﴿٩١﴾ ع
اقتدا کن بگو سوال نمی کنم از شما ہیچ مزدے بر تبلیغ قرآن نیست این مگر پند عالمہا را ف۲
وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ بَشَرٍ مِّن
و صفت نکردند یہود خدا را حق صفت او چون گفتند فرو نہ فرستادہ است خدا بر ہیچ آدمی
شَيْءٍ ۗ قُلْ مَنْ أَنزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَ
چیزے بگو کہ فرو فرستاد کتابے کہ آوردہ است او را موسی و روشنی و
هُدًى لِّلنَّاسِ ۖ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا ۚ
ہدایت مردمان را می گردانید او را ورق ورق آشکارا می کنید آن را و پنہان می کنید بسیاری را و آموختہ شدید
وَعُلِّمْتُم مَّا لَمْ تَعْلَمُوا أَنتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ ۖ قُلِ اللَّهُ ۖ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي
یعنی در قرآن آنچہ نمی دانستید شما و نہ پدران شما می دانستند ف۳ بگو خدا فرو آورد باز بگذار ایشان را
خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٢﴾ وَهَٰذَا كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُّصَدِّقُ الَّذِي
در بحث ایشان در حالیکہ بازی میکنند ف۴ و این قرآن کتابیست کہ فرستادیم او را با برکت باور دارندہ آنچہ پیش
بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا ۚ وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ
از وے بود و تا بیم کنی اہل مکہ را و کسانے را کہ گرد مکہ ساکن اند و معتقدان آخرت البتہ
بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۖ وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٣﴾ وَمَنْ
ایمان می آرند بقرآن و ایشان بر نماز خود محافظت می کنند ف۵ و کیست
أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ
ستمگار تر از کسے کہ بربست بر خدا دروغے ف۶ یا گفت وحی فرستادہ شدہ است بمن

ف۱ یعنی مہاجرین و انصار و سائر اخیار واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی چنانکہ انبیا صبر کردند بر ایذا کفار تو نیز صبر کن واللہ اعلم ۱۲

ف۳ یعنی کتمان آیات توریت را قرآن اظہار کردہ و الآسابق مبقین نمی انسند ۱۲

ع ۸ ۱۶

ف۴ حاصل آنست کہ اگر یہود گویند کہ خدائے تعالی ہیچ بشر وحی نمی فرستد نقض کردہ میشود بتوریت و اگر گویند میفرستد استبعاد فرستادن قرآن مجرد تعصب است پس اذ قالوا بجائے ان قالوا گفتہ شد ۱۲

ف۵ مترجم گوید انذار اولاً عرب را کردہ شد کہ زبان عربی می فہمند ثانیاً جمیع اہل ارض را بواسطہ ترجمہ پس این حا اقدام اول مراد است مانند آیت ہو الذی بعث فی الامیین رسولا منہم یتلوا علیہم آیاتہ الآیۃ و در آیت وما ارسلناک الا رحمۃ للعالمین از اولی و ثانوی واللہ اعلم ۱۲

ف۶ یعنی اعتقاد کرد مثلاً کہ بحائرہ و سوائب از امر الہی است و اتفاق سلف دلیل بر آن ست واللہ اعلم ۱۲

إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَن قَالَ سَأُنزِلُ مِثْلَ مَا أَنزَلَ اللَّهُ ۗ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ
وبحقیقت نفرستاده شده است بسوی او چیزے و از کسے که گفت فرود خواهم آورد مانند آنچه فرود آورده خدا و اتعجب
الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا
کنے چون بنگری وقتیکه ظالمان در شدائد مرگ باشند و فرشتگان دست خود دراز می کنند ف٢ می گویند بیرون آرید
أَنفُسَكُمُ ۖ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى
روحهائے خود را امروز جزا داده خواهید شد عذاب رسوا کننده بسبب آنکه می گفتید
اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٣﴾ وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا
بر خدا ناحق وبسبب آنکه از تصدیق آیات او سرکشی می کردید و گوییم هر آئینه آمدید پیش ما
فُرَادَىٰ كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُم مَّا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ ۖ
تنها چنانکه آفریده بودیم شمارا اول بار و بگزاشتید آنچه عطا کرده بودیم شمارا پس پشت خویش
وَمَا نَرَىٰ مَعَكُمْ شُفَعَاءَكُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ ۚ
ونمی بینیم باشما شفاعت کنندگان شمارا آنکه گمان می کردید که ایشان در تربیت شما شریکان خدااند
لَقَد تَّقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنكُم مَّا كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٩٤﴾ إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ ع ١١ / ١٧
هر آئینه بریده شد پیوند میان شما و گم شد از شما آنچه گمان می کردید هر آئینه خدا شگافنده
الْحَبِّ وَالنَّوَىٰ ۖ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ۚ
دانه ها و خسته هاست بیرون می آرد زنده را از مرده و بیرون آرندهٔ مرده است از زنده
ذَٰلِكُمُ اللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٩٥﴾ فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا
این ست خدا پس از کجا برگردانیده می شوید شگافنده صبح است و گردانید شب را آرامگاه
وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٩٦﴾ وَهُوَ
و گردانید آفتاب و ماه را معیار حساب این ست تقدیر خدائے غالب دانا و اوست
الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۗ
آنکه بیافرید برائے شما ستاره ها تا راه بیابید بسبب آنها در تاریکی ہائے بیابان و دریا
قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾ وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَكُم مِّن
هر آئینه به تفصیل بیان کردیم نشانها را برائے گروهے که می دانند و اوست آنکه پیدا کرد شمارا

ف١ یعنی انشائے کتابی مثل قرآن خواهم کرد و انشارا بطریق مشاکلت انزال گفته شد ١٢
ف٢ یعنی میزنند والله اعلم ١٢

نَفْسٍ وَّاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَّمُسْتَوْدَعٌ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ
از یک شخص پس شمارا قرارگاہے است وودیعت جائے ہر آئینہ بتفصیل بیان کردیم نشانہارا
يَّفْقَهُوْنَ ﴿۹۹﴾ وَهُوَ الَّذِيْٓ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً ۚ فَاَخْرَجْنَا بِهٖ نَبَاتَ
برائے گروہے کہ می فہمند واوست آنکہ فرود آورد از آسمان آبے پس بیرون آوردیم
كُلِّ شَيْءٍ فَاَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُّخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُّتَرَاكِبًا ۚ وَ
بسبب آن آب روئیدگی را از ہر قسم پس بیرون آوردیم از ان آب سبزہ بیرون می آریم از ان سبزہ دانہا یکے
مِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَّجَنّٰتٍ مِّنْ اَعْنَابٍ
بر دیگرے پیوستہ واز درختان خرما از شاخہائے او یک طائفہ شاخہا بزمین نزدیک شدہ است و بیرون آوردیم
وَّالزَّيْتُوْنَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَّغَيْرَ مُتَشَابِهٍ ۗ اُنْظُرُوْٓا اِلٰى ثَمَرِهٖٓ
بوستانہا از درختان انگور و بیرون آوردیم زیتون و انار مانند یکدیگر و غیر مانند یکدیگر بنگرید بسوئے میوۂ درخت
اِذَآ اَثْمَرَ وَيَنْعِهٖ ۗ اِنَّ فِيْ ذٰلِكُمْ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿۱۰۰﴾ وَجَعَلُوْا
چون میوہ آرد و بسوئے پختگی او ہر آئینہ درین نشانہاست گروہے را کہ ایمان دارند ومقرر کردند
لِلّٰهِ شُرَكَآءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوْا لَهٗ بَنِيْنَ وَبَنٰتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ
کافران برائے خدا شریکان را کہ از قسم جن اند حال آنکہ خدا آفریدہ است ایشان را و بہ افترا ثابت کردند او را فرزندان و
سُبْحٰنَهٗ وَتَعٰلٰى عَمَّا يَصِفُوْنَ ﴿۱۰۱﴾ بَدِيْعُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ اَنّٰى ع ۱۲ ۱۸
دختران بغیر دانش پاکیست او را و بلند است از انچہ بیان میکنند او آفرینندۂ آسمانہا و زمین است چگونہ
يَكُوْنُ لَهٗ وَلَدٌ وَّلَمْ تَكُنْ لَّهٗ صَاحِبَةٌ ۗ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ ۚ وَهُوَ
باشد او را فرزندے حال آنکہ نبود او را زن وبیافرید ہر چیز را واو
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿۱۰۲﴾ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ ۚ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ خَالِقُ كُلِّ
بہر چیز داناست این ست خدا پروردگار شما نیست ہیچ معبود مگر او آفرینندہ
شَيْءٍ فَاعْبُدُوْهُ ۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَّكِيْلٌ ﴿۱۰۳﴾ لَا تُدْرِكُهُ
ہر چیز است پس پرستش کنید او را واو بر ہر چیز کارساز است درنمی یابند او را
الْاَبْصَارُ ۫ وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَ ۚ وَهُوَ اللَّطِيْفُ الْخَبِيْرُ ﴿۱۰۴﴾ قَدْ
چشمہا یعنے در دنیا واو درمی یابد چشمہا را واوست مہربان آگاہ ہر آئینہ

ف۱ یعنی در صورت درخت وثمر مانند یکدیگر است و در طعم مخالف یک پارہ شیرین و یکپارہ ترش یا تلخ واللہ اعلم

جَآءَكُمْ بَصَآئِرُ مِنْ رَّبِّكُمْ ۚ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ عَمِيَ
آمدند بشما دلیل ہا از جانب پروردگار شما پس ہر کہ بینا شد پس نفع او راست و ہر کہ نابینا ماند
فَعَلَيْهَا ۗ وَمَآ أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيْظٍ ﴿١٠٥﴾ وَكَذٰلِكَ نُصَرِّفُ الْاٰيٰتِ وَ
پس زیان بر ویست بگو یا محمد و نیستم بر شما نگاہبان و ہمچنیں گوناگون بیان می کنیم نشانہا برائے احتراز
لِيَقُوْلُوْا دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهٗ لِقَوْمٍ يَّعْلَمُوْنَ ﴿١٠٦﴾ اِتَّبِعْ مَآ أُوْحِيَ
ازانکہ گویند کہ خواندہ و تا بیان کنیم این دین را برائے گروہے کہ می دانند ف۱ یا محمد پیروی کن چیزے را
اِلَيْكَ مِنْ رَّبِّكَ ۚ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿١٠٧﴾ وَ
کہ وحی کردہ شد بسوئے تو از جانب پروردگار تو ہیچ معبود نیست مگر او و اعراض کن از مشرکان و
لَوْ شَآءَ اللّٰهُ مَآ أَشْرَكُوْا ۗ وَمَا جَعَلْنٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيْظًا ۚ وَمَآ أَنْتَ
اگر خواستے خدا شریک مقرر نمی کردند و نگردانیدیم ترا بر ایشان نگاہبان و نیستی تو
عَلَيْهِمْ بِوَكِيْلٍ ﴿١٠٨﴾ وَلَا تَسُبُّوا الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ
بر ایشان متعہد و اے مسلمانان دشنام مدہید کسانے را کہ مشرکان می پرستند بجز خدا
اللّٰهِ فَيَسُبُّوا اللّٰهَ عَدْوًا ۢ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ كَذٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ص
زیرا کہ ایشان دشنام خواہند داد خدا را از روئے ظلم بغیر دانش ہمچنیں آراستہ کردیم در نظر ہر گروہے کردار آن گروہ
ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ مَّرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٠٩﴾ وَ
باز بسوی پروردگار ایشان باشد رجوع ایشان پس خبر دہد ایشان را بعاقبت حال آنچہ می کردند و
أَقْسَمُوْا بِاللّٰهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَآءَتْهُمْ اٰيَةٌ لَّيُؤْمِنُنَّ
سوگند خوردند کافران بہ سخت ترین سوگندان خویش کہ اگر بیاید بدیشان معجزہ البتہ ایمان آرند
بِهَا ۗ قُلْ اِنَّمَا الْاٰيٰتُ عِنْدَ اللّٰهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَآ اِذَا جَآءَتْ
بآن بگو جز این نیست کہ معجزہ ہا نزدیک خداست و چہ مطلع ساختہ است شما را اے مسلمانان آیا نمیدانید کہ آن معجزہ ہا چون
لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿١١٠﴾ وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ
بیاید ایشان ایمان نیارند و صرف کنیم دل ایشان را و چشم ایشان را چنانکہ
ع ١٣/١٠/١٩ يُؤْمِنُوْا بِهٖٓ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَّنَذَرُهُمْ فِيْ طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُوْنَ ﴿١١١﴾ ع
ایمان نیاوردند بقرآن اول بار و بگزاریم ایشان را در گمراہی خود سرگردان گشتہ

ف۱ مترجم گوید احتمال بود کہ کفار گویند کتابہائے سابقہ را خواندہ و آنچہ میگوئی ماخوذ از کتب سابقہ است نہ وحی الٰہی است پس خدا تعالیٰ قرآن را بوجہے نازل ساخت و بوجہے گوناگون بیان کرد کہ مجال این شبہ نماند زیرا کہ این قسم بیان از خواندن کتب سابقہ نمی آید بدون وحی الٰہی واللہ اعلم ۱۲

وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتٰى وَحَشَرْنَا
واگر ما می فرستادیم بسوئی ایشان فرشتگان را وسخن می گفتند با ایشان مردگان وجمع میکردیم
عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَّا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَنْ يَّشَاءَ اللّٰهُ
بر ایشان همه چیز گروه گروه هرگز ایمان نمی آوردند مگر وقتیکه خواستے خدا
وَلٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ ﴿۱۱۲﴾ وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا
ولیکن بسیارے از ایشان نادانی می کنند وهمچنیں پیدا کردیم برائے هر پیغامبرے دشمنان را
شَيٰطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلٰى بَعْضٍ زُخْرُفَ
که شیاطین اند از آدمیان واز جن بطریق وسوسه القا می کنند بعض ایشان بسوئی بعض سخن بظاهر
الْقَوْلِ غُرُورًا ۚ وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا
آراسته تا فریب دهند واگر خواستے پروردگار تو نمی کردند این کار پس بگزار ایشان را
يَفْتَرُونَ ﴿۱۱۳﴾ وَلِتَصْغٰى إِلَيْهِ أَفْئِدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
با فترائے ایشان والقا می کنند سخن بظاهر آراسته تا میل کنند بسوی او دلہائے کسانیکه ایمان ندارند
بِالْآخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُّقْتَرِفُونَ ﴿۱۱۴﴾ أَفَغَيْرَ
بآخرت وتا پسند کنند او را وتا عمل کنند آنچه ایشان کننده آنند آنچه لائق ایشانست بگو
اللّٰهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَّهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتٰبَ مُفَصَّلًا ۚ
آیا طلب کنم فیصل کننده بجز خدا واوست آنکه فرو فرستاد بسوی شما قرآن واضح کرده شده
وَالَّذِينَ آتَيْنٰهُمُ الْكِتٰبَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِّنْ رَّبِّكَ
وکسانیکه داده ایم ایشان را کتاب یعنی توریت می دانند که قرآن فرو فرستاده شده است از
بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿۱۱۵﴾ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا
جانب پروردگار تو براستی پس مباش از شک کنندگان ف ۱ وتمام است سخن پروردگار تو در راستی
وَّعَدْلًا ۚ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمٰتِهِ ۚ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۱۱۶﴾ وَإِنْ
وانصاف هیچکس تغیر کننده نیست سخن هائے او را واوست شنوا دانا واگر
تُطِعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ ۚ إِنْ
فرمانبرداری کنی بسیارے را از اهل زمین گمراه کنند ترا از راه خدا

ف ۱ یعنی یهودی دانند که نزول وحی میشود و آدمی را خدا تعالی پیغمبر می سازد و در حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم و در قرآن دلائل صدق موجود هست مترجم گوید در سورتهائے مکیه مذکور شده است که یهود تصدیق میکنند قرآن را و در سورتهائے مدینه مذکور شده است که یهود تکذیب میکنند آنرا و وجه تطبیق آنست که چون آنحضرت صلی الله علیه وسلم در مکه بود هنوز دعوت یهود نکرده بود همه بصدق قرآن معترف بودند که حکم آن بر عرب لازم است و هیچکس از ایشان انکار نکرد و چون هجرت فرمود ایشان را دعوت کرد لعنا درآمدند در سیرت ابن اسحاق چند قصه باین مضمون مذکور است والله اعلم ۱۲

يَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُوْنَ ﴿۱۱۷﴾ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ

پیروی نمی کنند مگر گمان را و نیستند مگر دروغگو ول هرآئینه پروردگار تو

اَعْلَمُ مَنْ يَّضِلُّ عَنْ سَبِيْلِهٖ ۚ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِيْنَ ﴿۱۱۸﴾ فَكُلُوْا

داناتراست بکسے که دور می شود از راه وے و او داناتراست براه یافتگان پس بخورید

مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كُنْتُمْ بِاٰيٰتِهٖ مُؤْمِنِيْنَ ﴿۱۱۹﴾ وَمَا

آنچه ذکر کرده شد نام خدا بروے یعنی نزدیک ذبح وے اگر مومن هستید بآیات خدا و چیست

لَكُمْ اَلَّا تَاْكُلُوْا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ

شمارا که نمی خورید از آنچه ذکر کرده شده است نام خدا بروے و حال آنکه بتفصیل بیان کرده است

مَّا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ اِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ اِلَيْهِ ۗ وَاِنَّ كَثِيْرًا لَّيُضِلُّوْنَ

برائے شما آنچه بر شما حرام ساخته است الا آنچه مضطر باشید بسوی او ول و هرآئینه بسیارے گمراه می کنند

بِاَهْوَآئِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِيْنَ ﴿۱۲۰﴾

بخواهش نفس خویش بغیر دانش هرآئینه پروردگار تو داناتراست بستمگاران

وَذَرُوْا ظَاهِرَ الْاِثْمِ وَبَاطِنَهٗ ۗ اِنَّ الَّذِيْنَ يَكْسِبُوْنَ الْاِثْمَ

و ترک کنید آشکارا گناه را و پنهان او را هرآئینه کسانیکه گناه می کنند جزا داده

سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوْا يَقْتَرِفُوْنَ ﴿۱۲۱﴾ وَلَا تَاْكُلُوْا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ

خواهند شد بحسب آنچه میکردند و مخورید از آنچه یاد کرده نه شد نام خدا

اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَاِنَّهٗ لَفِسْقٌ ۗ وَاِنَّ الشَّيٰطِيْنَ لَيُوْحُوْنَ اِلٰٓى

بروے و هرآئینه خوردنش گناه است و هرآئینه شیاطین وسوسه القامی کنند

ع ۱۴ ۱۱ ۱ اَوْلِيٰٓئِهِمْ لِيُجَادِلُوْكُمْ ۚ وَاِنْ اَطَعْتُمُوْهُمْ اِنَّكُمْ لَمُشْرِكُوْنَ ﴿۱۲۲﴾ ع

بسوئے دوستان خویش تا خصومت کنند با شما و اگر فرمانبرداری ایشان کنید هرآئینه شما مشرک باشید ول

اَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَاَحْيَيْنٰهُ وَجَعَلْنَا لَهٗ نُوْرًا يَّمْشِيْ بِهٖ فِى

آیا کسے که مرده بود پس زنده ساختیمش ول و پیدا کردیم برائے او نورے که میرود باوے میان

النَّاسِ كَمَنْ مَّثَلُهٗ فِى الظُّلُمٰتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا ۗ كَذٰلِكَ

مردمان مانند کسے باشد که صفتش این ست که در تاریکی ها نیست بیرون آینده از آن همچنین

ول
یعنی آنچه کافران در باب تحریم و تحلیل اشیا شبهات میکردند باطل است والله اعلم ۱۲

ول
مترجم گوید یعنی میتة حرام است الا وقت ضرورت تناول آن رخصت است والله اعلم ۱۲

ول
مترجم گوید مراد ازین وسوسه آنست که اهل جاهلیت می گفتند چرا کشته خود را بخوریم و کشته خدا را نخوریم والله اعلم ۱۲

ول
یعنی کافر بود هدایت کردیمش ۱۲

زُيِّنَ لِلْكٰفِرِيْنَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٢٣﴾ وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا فِيْ كُلِّ

آراستہ کردہ شدہ است در نظر کافران آنچہ می کردند ف۱ وہمچنیں پیدا کردیم در ہر دیہے

قَرْيَةٍ اَكٰبِرَ مُجْرِمِيْهَا لِيَمْكُرُوْا فِيْهَا ۭ وَمَا يَمْكُرُوْنَ اِلَّا بِاَنْفُسِهِمْ

رئیسان فساق آن دیہ تا فساد کنند در آن دیہ وبحقیقت ضرر نمی کنند مگر در حق خویشتن

وَمَا يَشْعُرُوْنَ ﴿١٢٤﴾ وَاِذَا جَاۗءَتْهُمْ اٰيَةٌ قَالُوْا لَنْ نُّؤْمِنَ حَتّٰى

ونمی دانند وچون بیاید بایشان نشانہ گویند ایمان نیاریم تا وقتیکہ

نُؤْتٰى مِثْلَ مَآ اُوْتِيَ رُسُلُ اللّٰهِ ۘ اَللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ

دادہ شود مارا مانند آنچہ دادہ شدہ است پیغامبران خدا را ف۲ خدا دانا تر است بمحل نہادن پیغامبری

رِسَالَتَهٗ ۭ سَيُصِيْبُ الَّذِيْنَ اَجْرَمُوْا صَغَارٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَعَذَابٌ

خود خواہد رسید این گناہگاران را رسوائی نزدیک خدا وعذابے

شَدِيْدٌۢ بِمَا كَانُوْا يَمْكُرُوْنَ ﴿١٢٥﴾ فَمَنْ يُّرِدِ اللّٰهُ اَنْ يَّهْدِيَهٗ يَشْرَحْ

سخت بسبب آنکہ بد می اندیشیدند پس ہر کرا خدا خواہد کہ ہدایت کندش کشادہ

صَدْرَهٗ لِلْاِسْلَامِ ۚ وَمَنْ يُّرِدْ اَنْ يُّضِلَّهٗ يَجْعَلْ صَدْرَهٗ ضَيِّقًا

کند سینہ اورا برائے اسلام ف۳ وہر کرا خواہد کہ گمراہ کندش تنگ کند سینہ اورا در نہایت

حَرَجًا كَاَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي السَّمَاۗءِ ۭ كَذٰلِكَ يَجْعَلُ اللّٰهُ الرِّجْسَ

تنگی گویا بالا میرود در آسمان ہمچنیں می اندازد خدا ناپاکی را

عَلَى الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿١٢٦﴾ وَهٰذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيْمًا ۭ قَدْ

کسانیکہ ایمان نمی آرند ف۴ واین اسلام راہ پروردگار تست راست آمدہ ہر آئینہ

فَصَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّذَّكَّرُوْنَ ﴿١٢٧﴾ لَهُمْ دَارُ السَّلٰمِ عِنْدَ رَبِّهِمْ

تفصیل کردیم نشانہا را برائے گروہے کہ پند پذیر میشوند ایشان راست سرائے سلامتی یعنی بہشت نزدیک

وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٢٨﴾ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيْعًا ۚ

پروردگار ایشان واو کارساز ایشانست بسبب آنچہ میکردند وروزیکہ حشر کند خدا ایشانرا ہمہ یکجا

يٰمَعْشَرَ الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِّنَ الْاِنْسِ ۚ وَقَالَ اَوْلِيٰۗؤُهُمْ

گویدا اے گروہ جن ف۵ تابع خود بسیار گرفتید از مردمان وگفتند دوستان ایشان

ف۱ چنانکہ سوسار کفار مکہ در نصرت کفر سعی می کردند واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی بر ہر کسے از ما جبرئیل فرود آید ووحی نازل بشود واللہ اعلم ۱۲

ف۳ یعنی بفہماندش حقیقت اسلام ومحاسن آن واللہ اعلم ۱۲

ف۴ یعنی ہر چند می خواہند حقیقت اسلام ومحاسن آن بفہمند نمی توانند واللہ اعلم ۱۲

ف۵ یعنی اے شیاطین ۱۲

مِّنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَّبَلَغْنَآ أَجَلَنَا الَّذِيٓ
از آدمیان ف۱ اے پروردگار ما بہرہ مند شد بعض ما از بعض ف۲ و رسیدیم بمیعاد خویش کہ معین
أَجَّلْتَ لَنَا ۚ قَالَ النَّارُ مَثْوٰىكُمْ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ إِلَّا مَا شَآءَ اللّٰهُ ۗ
کردہ بودی برائے ما ف۳ گوید خدا آتش جائے شماست جاویدان آنجا لیکن آنچہ خدا خواستہ است
إِنَّ رَبَّكَ حَكِيْمٌ عَلِيْمٌ ﴿۱۲۹﴾ وَكَذٰلِكَ نُوَلِّيْ بَعْضَ الظّٰلِمِيْنَ
بود نیست ف۴ ہر آئینہ پروردگار تو استوار کار داناست و ہمچنین مسلط می کنیم بعض ستمگاران را
ع ۱۵ ۸ ۲ بَعْضًاۢ بِمَا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ ﴿۱۳۰﴾ يٰمَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ
بر بعض بشامت آنچہ می کردند اے گروہ جن وانس آیا نیامدند
يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَقُصُّوْنَ عَلَيْكُمْ اٰيٰتِيْ وَيُنْذِرُوْنَكُمْ
بر شما پیغمبران از جنس شما می خواندند بر شما آیات مرا و بیم می کردند شمارا
لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا ۚ قَالُوْا شَهِدْنَا عَلٰٓى أَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ
از ملاقات این روز شما گویند اعتراف کردیم برخویشتن و فریب دادہ بود ایشانرا
الدُّنْيَا وَشَهِدُوْا عَلٰٓى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوْا كٰفِرِيْنَ ﴿۱۳۱﴾ ذٰلِكَ
زندگانی دنیا و گواہی دادند برخویشتن کہ ایشان کافر بودند ف۵ این
أَنْ لَّمْ يَكُنْ رَّبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَّأَهْلُهَا غٰفِلُوْنَ ﴿۱۳۲﴾
ارسال رسل بسبب آنست کہ ہرگز پروردگار تو ہلاک کنندہ شہرہا نباشد بجزائے ظلم درحالیکہ اہل آنہا غافل باشند
وَلِكُلٍّ دَرَجٰتٌ مِّمَّا عَمِلُوْا ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُوْنَ ﴿۱۳۳﴾
ف۶ و ہر شخص را مرتبہ ہاست از جزائے آنچہ کردند و نیست پروردگار تو بے خبر از آنچہ بعمل می آرند
وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ ۚ إِنْ يَّشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْۢ
و پروردگار تو غنی خداوند رحمت است اگر خواہد دور کند شمارا و جانشین سازد پس
بَعْدِكُمْ مَّا يَشَآءُ كَمَآ أَنْشَأَكُمْ مِّنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ اٰخَرِيْنَ ﴿۱۳۴﴾ إِنَّ مَا
از شما ہر کرا خواہد چنانکہ پیدا کرد شمارا از نسل قومے دیگر ہر آئینہ
تُوْعَدُوْنَ لَاٰتٍ ۙ وَّمَآ أَنْتُمْ بِمُعْجِزِيْنَ ﴿۱۳۵﴾ قُلْ يٰقَوْمِ اعْمَلُوْا
آنچہ وعدہ کردہ میشود شمارا البتہ آمدنی است و نیستید شما عاجز کنندگان بگو اے قوم من عمل کنید شما

ف۱ یعنی تابعان ایشان از کفار

ف۲ یعنی متبوعان خوشوقت شدند بتابعان و تابعان محظوظ شدند از متبوعان واللہ اعلم ۱۲

ف۳ یعنی برائے حساب ما پس در حق ما چہ حکم است ۱۲

ف۴ یعنی در حق اہل نجات واللہ اعلم ۱۲

ف۵ مترجم گوید مراد آن است کہ آیا نیامدہ اند از مجموعہ جن وانس و آن صادق است ببودن رسل از انس مبعوث بانس و جن واللہ اعلم ۱۲

ف۶ قبل بعثت عقوبت نمی آید واللہ اعلم ۱۲

عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّىْ عَامِلٌ ۚ فَسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۙ مَنْ تَكُوْنُ لَهٗ
برحالت خویش هرآئینه من نیز عمل کننده ام زود باشد که بدانید کسے را که باشد اورا
عَاقِبَةُ الدَّارِ ؕ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿١٣٥﴾ وَجَعَلُوْا لِلّٰهِ مِمَّا ذَرَاَ
عاقبت پسندیده در آخرت هرآئینه رستگار نشوند ظالمان ف۱ ومقرر کردند برائے خدا از آنچه او
مِنَ الْحَرْثِ وَالْاَنْعَامِ نَصِيْبًا فَقَالُوْا هٰذَا لِلّٰهِ بِزَعْمِهِمْ وَ
پیدا کرده است از جنس زراعت و چهارپایان حصه گفتند این حصه برائے خدا است بگمان خویش و
هٰذَا لِشُرَكَآئِنَا ۚ فَمَا كَانَ لِشُرَكَآئِهِمْ فَلَا يَصِلُ اِلَى اللّٰهِ ۚ وَ
این حصه برائے شرکا که ما مقرر کرده ایم پس آنچه بود برائے شرکائے ایشان نمی رسد به خدا و
مَا كَانَ لِلّٰهِ فَهُوَ يَصِلُ اِلٰى شُرَكَآئِهِمْ ؕ سَآءَ مَا يَحْكُمُوْنَ ﴿١٣٦﴾
آنچه باشد برائے خدا میرسد به شرکائے ایشان بد چیزیست که مقرر می کنند
وَكَذٰلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيْرٍ مِّنَ الْمُشْرِكِيْنَ قَتْلَ اَوْلَادِهِمْ شُرَكَآؤُهُمْ
وهمچنین آراسته کرده است در نظر بسیارے از مشرکان قتل اولاد ایشان را شرکائے ایشان ف۲
لِيُرْدُوْهُمْ وَلِيَلْبِسُوْا عَلَيْهِمْ دِيْنَهُمْ ؕ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ مَا
تا هلاک کنند ایشان را و تا مختلط کنند بر ایشان دین ایشان را واگر خواستے خدا نکردندے
فَعَلُوْهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُوْنَ ﴿١٣٧﴾ وَقَالُوْا هٰذِهٖۤ اَنْعَامٌ وَّ
این کار پس بگذار ایشان را با مفتریات ایشان و گفتند این چهارپایان و
حَرْثٌ حِجْرٌ ۖ لَّا يَطْعَمُهَاۤ اِلَّا مَنْ نَّشَآءُ بِزَعْمِهِمْ وَاَنْعَامٌ حُرِّمَتْ
زراعت حرام است نخورد آن را مگر آنکه ما خواهیم بگمان خویش و چهارپایان دیگر اند
ظُهُوْرُهَا وَاَنْعَامٌ لَّا يَذْكُرُوْنَ اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا افْتِرَآءً عَلَيْهِ ؕ
که حرام کرده شده است سواری بر پشت آنها و چهارپایان دیگر اند که نام خدا نمی گیرند نزدیک ذبح آن بسبب
سَيَجْزِيْهِمْ بِمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ﴿١٣٨﴾ وَقَالُوْا مَا فِىْ بُطُوْنِ هٰذِهِ
آنکه دروغ بسته اند بر خدا جزا خواهد داد ایشان را بمقابله آنچه افترا می کردند و گفتند آنچه در شکم این چهارپایان باشد ف۳
الْاَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِّذُكُوْرِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلٰۤى اَزْوَاجِنَا ۚ وَاِنْ يَّكُنْ
حلال است برائے مردان ما و حرام است بر زنان ما و اگر مرده باشد

ف۱ مترجم گوید اہل جاہلیت احکامی چند اختراع کرده بودند از آن جمله آنست که از زراعت و مواشی پاره برائے خدا مقرر می کردند پاره برائے بتان و حصه خدا بمساکین و ضعیفان صرف میکردند و حصه بتان با ستانه بتان میرسانیدند پس اگر چیزی از حصه خدا در حصه بتان مخلوط میشد ترک می کردند که خدا حاجت ندارد و اگر از حصه بتان در حصه خدا مخلوط می شد آن را جدا میکردند که بتان محتاج اند و از انجمله آنست که قتل دختران تجویز میکردند و پیشوایان ایشان بدین معنی فتویٰ داده بودند و از انجمله آنست که بعض زراعت و مواشی را حجر میساختند که غیر سدنه بتان کسے دیگر نخورد و آنچه برائی بتان ذبح میکردند نام خدا بران نمی گرفتند از انجمله آنست که چون بحائر و سوائب بچه میزادند اگر زنده بودے مردان را حلال میدانستند نه زنان را و اگر مرده بودے همه را حلال میدانستند خدا تعالی رد این مذاهب باطله فرمود و آنچه حکم حق است بیان فرمود و محرماتے که همه اہل باطل بران متفق اند ذکر کرد والله اعلم

ف۲ یعنی شیاطین وسوسه کرده اند با پیشوایان که مذهب قرار داده اند والله اعلم ۱۲

ف۳ یعنی در شکم بحائر و سوائب باشد ۱۲

مَيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَآءُ ۚ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ ۚ إِنَّهُ حَكِيمٌ
همه دران شریک اند جزا خواهد داد به مقابله این بیان ایشان هرآئینه او استوار کار

عَلِيمٌ ﴿١٤٠﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوٓا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ
داناست هرآئینه زیان کار شدند آنانکه کشتند فرزندان خودرا از جهت بیخردی بغیر دانش

وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَآءً عَلَى اللَّهِ ۚ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا
وحرام کردند آنچه روزی داد ایشان را خدا به سبب دروغ بستن برخدا به تحقیق گمراه شدند ایشان و نه شدند

ع ١٦ ١١ ٣
مُهْتَدِينَ ﴿١٤١﴾ وَهُوَ الَّذِيٓ أَنْشَأَ جَنّٰتٍ مَّعْرُوشٰتٍ وَّغَيْرَ مَعْرُوشٰتٍ
راه یافتگان و خدا آنست که پیدا کرد بوستانهائی برداشته شده بر پائهاف۱ و بوستانهائے غیر برداشته

وَّالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشٰبِهًا
شده بر پائها ف۲ و پیدا کرد درختان خرما و زراعت را گوناگون میوه هائے هر یکے و زیتون و انار را مانند یکدیگر

وَّغَيْرَ مُتَشٰبِهٍ ۚ كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِٓ إِذَآ أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ
و غیر مانند یکدیگر ف۳ بخورید از میوه هائے آن چون میوه بیرون آورد و بدهید زکوٰة او را روز درودن

حَصَادِهِ ۖ وَلَا تُسْرِفُوٓا ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤٢﴾ وَمِنَ الْأَنْعَامِ
وے و اسراف مکنید هرآئینه خدا دوست ندارد اسراف کنندگان را و پیدا کرد از چهارپایان

حَمُولَةً وَّفَرْشًا ۚ كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوٰتِ
باربردارنده را و جانورے که بر زمین غلطانند بجهت ذبح بخورید از آنچه روزی داده است خدا شما را و پیروی مکنید

الشَّيْطٰنِ ۚ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٤٣﴾ ثَمٰنِيَةَ أَزْوٰجٍ ۚ مِنَ الضَّأْنِ
گامهائے شیطان را هرآئینه او شما را دشمن ظاهر است آفرید هشت قسم را از گوسپند

اثْنَيْنِ وَمِنَ الْمَعْزِ اثْنَيْنِ ۗ قُلْ ءَآلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنْثَيَيْنِ
دو قسم واز بز دو قسم ف۴ بگو آیا این دو نر را حرام کرده است خدایتعالیٰ یا این

أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ ۖ نَبِّئُونِي بِعِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ
دو ماده را یا آن را که مشتمل شده است بروے رحمهائے این دو ماده خبر دهید مرا به دانش ف۵ اگر هستید

صٰدِقِينَ ﴿١٤٤﴾ وَمِنَ الْإِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ ۗ قُلْ
راست گو و پیدا کرد از شتر دو قسم واز گاو دو قسم بگو

ف۱
یعنی درختان انگور و مانند آن واللہ اعلم ۱۲

ف۲
یعنی درختان که بساق ایستاده واللہ اعلم

ف۳ یعنی افراد هر نوعے باعتبار صورت مانند یکدیگر اند و باعتبار مزه نه واللہ اعلم ۱۲

ف۴
یعنی نر و ماده از هر یک واللہ اعلم ۱۲

ف۵
یعنی نقلے صحیح بیارید از ابراهیم و اسمٰعیل علیهما السلام و از کتب الٰهیه واللہ اعلم

ءٰالذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ اَمِ الْاُنْثَيَيْنِ اَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ اَرْحَامُ

آیا این دو نر را حرام کرده است خدا یا این دو ماده را یا آنرا که مشتمل شده است بروے رحم ہائے این

الْاُنْثَيَيْنِ ؕ اَمْ كُنْتُمْ شُهَدَآءَ اِذْ وَصّٰىكُمُ اللّٰهُ بِهٰذَا ۚ فَمَنْ اَظْلَمُ

دو ماده آیا حاضر بودید وقتیکه حکم کرد شمارا خدا بآن پس کیست ستمگارتر

مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا لِّيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ ؕ اِنَّ اللّٰهَ

از کسے که بندد برخدا دروغ تا گمراه کند مردمان را بغیر دانش ہرآئینه خدا

لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿۱۴۵﴾ قُلْ لَّاۤ اَجِدُ فِيْ مَاۤ اُوْحِيَ اِلَيَّ ع ۱۷/۴

راه نمی نماید قوم ستمگاران را بگو نمی یابم در آنچه وحی فرستاده شده بسوئے من

مُحَرَّمًا عَلٰى طَاعِمٍ يَّطْعَمُهٗۤ اِلَّاۤ اَنْ يَّكُوْنَ مَيْتَةً اَوْ دَمًا مَّسْفُوْحًا

ہیچ چیز حرام برخورنده که بخورد آن را مگر آنکه باشد مردار یا خون ریخته شده

اَوْ لَحْمَ خِنْزِيْرٍ فَاِنَّهٗ رِجْسٌ اَوْ فِسْقًا اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ ۚ فَمَنِ

یا گوشت خوک پس ہرآئینه حرام است یا آنچه فسق باشد که برائے غیر خدا آواز بلند کرده شد وقت ذبح او

اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَّلَا عَادٍ فَاِنَّ رَبَّكَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۱۴۶﴾ وَعَلَى

پس ہرکه درمانده شود نه بغی کننده و نه از حد گذرنده پس ہرآئینه پروردگار تو آمرزنده مہربان است ف۱ و بر

الَّذِيْنَ هَادُوْا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِيْ ظُفُرٍ ۚ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ

یہود حرام ساختیم ہر جانور ناخن دار ف۲ و از گاؤ و گوسفند

حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُوْمَهُمَاۤ اِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُوْرُهُمَاۤ اَوِ الْحَوَايَاۤ

حرام ساختیم برایشان پیه این دو قسم مگر پیهے که برداشته است پشت این دو قسم یا برداشته است آنرا

اَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ؕ ذٰلِكَ جَزَيْنٰهُمْ بِبَغْيِهِمْ ۖ وَاِنَّا لَصٰدِقُوْنَ ﴿۱۴۷﴾

روده ہا یا آنچه متعلق شد باستخوان این طور جزا دادیم ایشان را بمقابله ستم ایشان و ہرآئینه ما راست گوئیم

فَاِنْ كَذَّبُوْكَ فَقُلْ رَّبُّكُمْ ذُوْ رَحْمَةٍ وَّاسِعَةٍ ۚ وَلَا يُرَدُّ بَاْسُهٗ

پس اگر به دروغ نسبت کنند ترا بگو که پروردگار شما خداوند مہربانی بسیار است و رد کرده نمی شود عقوبت او

عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِيْنَ ﴿۱۴۸﴾ سَيَقُوْلُ الَّذِيْنَ اَشْرَكُوْا لَوْ شَآءَ اللّٰهُ

از قوم ستمگاران زود باشد که بگویند مشرکان اگر خواستے خدا

ف۱ مراد حصر اضافی است به نسبت بهیمة الانعام و آن اصناف ثمانیه مذکور است سگ و شیر و پیاز و غیر آن اگرچه حرام است از بهیمة الانعام نیست و دران بحث نداشتند والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی مثل شتر و شتر مرغ والله اعلم ۱۲

مَآ اَشْرَكْنَا وَلَآ اٰبَآؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ شَيْءٍ ؕ كَذٰلِكَ كَذَّبَ
یعنی رضائے او بودے شریک مقرر نمی کردیم و نه پدران ما می کردندے و نه حرام میکردیم چیزے را همچنین بدروغ نسبت
الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتّٰى ذَاقُوْا بَاْسَنَا ؕ قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِّنْ
کردند که پیش از ایشان بودند تا آنکه چشیدند عقوبت ما بگو آیا هست نزدیک شما
عِلْمٍ فَتُخْرِجُوْهُ لَنَا ؕ اِنْ تَتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ اَنْتُمْ اِلَّا
دانشی ف۱ تا بیرون آرید آن را برائی ما پیروی نمی کنید مگر شبه را و نیستید شما مگر
تَخْرُصُوْنَ ﴿۱۴۹﴾ قُلْ فَلِلّٰهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ ۚ فَلَوْ شَآءَ لَهَدٰىكُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿۱۵۰﴾
دروغگو بگو خدائے راست دلیل محکم پس اگر خواستے خدا هدایت کردے شما را همه یک جا
قُلْ هَلُمَّ شُهَدَآءَكُمُ الَّذِيْنَ يَشْهَدُوْنَ اَنَّ اللّٰهَ حَرَّمَ هٰذَا ۚ
بگو بیارید علمائے خود را آنانکه گواهی میدهند که خدا حرام ساخته است این را
فَاِنْ شَهِدُوْا فَلَا تَشْهَدْ مَعَهُمْ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَ الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا
پس یا محمدؐ اگر بغرض گواهی دهند تو معترف مشو با ایشان و پیروی مکن خواهش کسانے که به دروغ نسبت کردند
۱۸ ع ۶ ۵ بِاٰيٰتِنَا وَالَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُوْنَ ﴿۱۵۱﴾ ع
آیات ما را و کسانیکه اعتقاد ندارند بآخرت و ایشان با پروردگار خود برابر میکنند ف۲
قُلْ تَعَالَوْا اَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ اَلَّا تُشْرِكُوْا بِهٖ شَيْئًا وَّ
بگو بیائید تا بخوانم آنچه حرام کرده است پروردگار شما بر شما فرموده است که شریک او مقرر مکنید چیزی را
بِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا ۚ وَلَا تَقْتُلُوْٓا اَوْلَادَكُمْ مِّنْ اِمْلَاقٍ ؕ نَحْنُ
و بوالدین نیکوکاری کنید و مکشید اولاد خود را از ترس فقر ما روزی
نَرْزُقُكُمْ وَاِيَّاهُمْ ۚ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا
میدهیم شما را و ایشان را و نزدیک مشوید به بے حیائی ها ف۳ آنچه علانیه باشد از آن و آنچه
بَطَنَ ۚ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِيْ حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ ؕ ذٰلِكُمْ
پوشیده باشد و مکشید هیچ نفس را که حرام ساخته است خدا کشتنش الا بحق ف۴ این
وَصّٰىكُمْ بِهٖ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ ﴿۱۵۲﴾ وَلَا تَقْرَبُوْا مَالَ الْيَتِيْمِ اِلَّا
حکم فرموده است شما را تا بود که شما بفهمید و نزدیک مشوید به مال یتیم الا

ف۱ یعنی نقلے از کتب الٰهی والله اعلم ۱۲
ف۲ یعنی معبود باطل را والله اعلم ۱۲
ف۳ یعنی زنا و لواطت ۱۲
ف۴ یعنی بقصاص و مثل آن ۱۲

بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتّٰى يَبْلُغَ أَشُدَّهٗ ۚ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ

بخصلتے کہ وے نیک است تا آنکہ رسد بہ جوانی خود   و تمام کنید   پیمانہ و ترازو را

بِالْقِسْطِ ۚ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَ

بانصاف   تکلیف نمی دہیم ہیچکس را مگر قدر طاقت او   و چون سخن گوئید ف۱ پس رعایت

لَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى ۚ وَبِعَهْدِ اللّٰهِ أَوْفُوا ۚ ذٰلِكُمْ وَصّٰكُمْ بِهٖ لَعَلَّكُمْ

انصاف بنمائید واگرچہ آن محکوم علیہ صاحب قرابت باشد و بعہد خدا وفا کنید این حکم فرمودہ است شمارا

تَذَكَّرُونَ ﴿۱۵۲﴾ وَأَنَّ هٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۚ وَلَا تَتَّبِعُوا

تا پند پذیر شوید و خبر دادہ است کہ آنچہ مذکور شد راہ من است راست درست آمدہ پس پیروی او کنید و پیروی مکنید

السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهٖ ۚ ذٰلِكُمْ وَصّٰكُمْ بِهٖ لَعَلَّكُمْ

راہ ہای دیگر را کہ این راہ ہا جدا کنند شمارا از راہ خدا   این حکم فرمودہ است شمارا   تا پرہیزگاری

تَتَّقُونَ ﴿۱۵۳﴾ ثُمَّ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتٰبَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ

کنید   باز می گوئیم کہ دادہ بودیم موسے را کتاب   تا نعمت تمام کنیم   بر ہر کہ نیکو کار بود

وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ

و بیان کنیم   ہر چیز را   و بجہت ہدایت و مہربانی   تا ایشان بملاقات پروردگار خویش

يُؤْمِنُونَ ﴿۱۵۴﴾ وَهٰذَا كِتٰبٌ أَنْزَلْنٰهُ مُبٰرَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ ع ۱۹

ایمان آرند   و این قرآن کتابیست کہ فرو فرستادیمش بابرکت   پس پیروی او کنید و پرہیزگاری کنید

تُرْحَمُونَ ﴿۱۵۵﴾ أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أُنْزِلَ الْكِتٰبُ عَلٰى طَائِفَتَيْنِ مِنْ

تا مہربانی کردہ شود بر شما فرستادیمش تا نگوئید بجز این نیست کہ فرود آوردہ شد کتاب یعنی توریت و انجیل بر دو گروہ

قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغٰفِلِينَ ﴿۱۵۶﴾ أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا

پیش از ما و بتحقیق بودیم ما   از تلاوت ایشان بے خبر   یا گوئید اگر فرود آوردہ شدے

أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتٰبُ لَكُنَّا أَهْدٰى مِنْهُمْ ۚ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ

بر ما کتاب   ہر آئینہ بودے راہ یافتہ تر از ایشان   پس آمدہ است بہ شما حجتے

مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ ۚ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَّبَ بِآيٰتِ

از پروردگار شما و ہدایت و بخشایش   پس کیست ستمگار تر از کسے کہ بدروغ نسبت کند

ف۱ یعنی گواہی دہید یا حکم کنید واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی بندر او

ف۳ مترجم گوید ظاہر نزدیک این بندہ آنست کہ حرام گردانیدیم اشیائی مذکورہ را در ازل بر قوم نوح و ثم جزا باز دادیم موسی را کتاب واللہ اعلم ۱۲

اللّٰهِ وَصَدَفَ عَنْهَا ؕ سَنَجْزِی الَّذِیْنَ یَصْدِفُوْنَ عَنْ اٰیٰتِنَا
آیات خدارا و اعراض کند از ان جزا خواهیم داد اعراض کنندگان را از آیات خویش
سُوْٓءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوْا یَصْدِفُوْنَ ﴿۱۵۸﴾ هَلْ یَنْظُرُوْنَ اِلَّاۤ اَنْ
بدترین عذاب بسبب آنکه اعراض می کردند آیا منتظر نیستند مگر آن را
تَاْتِیَهُمُ الْمَلٰٓىِٕكَةُ اَوْ یَاْتِیَ رَبُّكَ اَوْ یَاْتِیَ بَعْضُ اٰیٰتِ رَبِّكَ ؕ یَوْمَ
که بیایند بدیشان فرشتگان ف۱ یا بیاید حکم پروردگار تو ف۲ یا بیاید بعض نشانهائی پروردگار تو ف۳ روزیکه
یَاْتِیْ بَعْضُ اٰیٰتِ رَبِّكَ لَا یَنْفَعُ نَفْسًا اِیْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ
بیاید بعض نشانهائی پروردگار تو نفع ندهد نفسے را که ایمان نیاورده بود پیش از ین
اٰمَنَتْ مِنْ قَبْلُ اَوْ كَسَبَتْ فِیْۤ اِیْمَانِهَا خَیْرًا ؕ قُلِ
ایمان او یا نفع ندهد نفسے را که کسب نکرده بود در ایمان خود عمل خیر تو به او ف۴ بگو
انْتَظِرُوْۤا اِنَّا مُنْتَظِرُوْنَ ﴿۱۵۹﴾ اِنَّ الَّذِیْنَ فَرَّقُوْا دِیْنَهُمْ وَ
انتظار کنید هر آئینه ما نیز منتظریم به تحقیق کسانیکه پراگنده کردند دین خود را و
كَانُوْا شِیَعًا لَّسْتَ مِنْهُمْ فِیْ شَیْءٍ ؕ اِنَّمَاۤ اَمْرُهُمْ اِلَى
گروه گروه شدند نیستی از ایشان در هیچ حساب ف۵ جز این نیست که کار ایشان گذاشته
اللّٰهِ ثُمَّ یُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوْا یَفْعَلُوْنَ ﴿۱۶۰﴾ مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ
شده بسوئی خدا است باز خبر دهد ایشان را بعاقبت آنچه می کردند هر که آورد نیکی
فَلَهٗ عَشْرُ اَمْثَالِهَا ۚ وَمَنْ جَآءَ بِالسَّیِّئَةِ فَلَا یُجْزٰۤى اِلَّا
پس او راست ده چندان و هر که آورد بدی جزا داده نخواهد شد الّا
مِثْلَهَا وَهُمْ لَا یُظْلَمُوْنَ ﴿۱۶۱﴾ قُلْ اِنَّنِیْ هَدٰىنِیْ رَبِّیْۤ اِلٰى
مثل آن و ایشان ستم کرده نخواهند شد بگو هر آئینه دلالت کرده است مرا پروردگار من بسوی
صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ ۚ دِیْنًا قِیَمًا مِّلَّةَ اِبْرٰهِیْمَ حَنِیْفًا ۚ وَ
راه راست مراد می دارم دین درست کیش ابراهیم را حنیف شده و
مَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِیْنَ ﴿۱۶۲﴾ قُلْ اِنَّ صَلَاتِیْ وَنُسُكِیْ وَ
نبود از مشرکان بگو هر آئینه نماز من و حج من و

ف۱ یعنی برائے قبض ارواح ۱۲
ف۲ یعنی بہ ہلاک قوم ۱۲
ف۳ یعنی طلوع شمس از مغرب یا دابۃ الارض واللہ اعلم ۱۲
ف۴ یعنی آنروز توبہ گنہگار و ایمان کافر قبول نشود واللہ اعلم
ف۵ یعنی از تو مواخذہ نخواہند کرد واللہ اعلم ۱۲

مَحْيَایَ وَمَمَاتِیْ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿۱۶۳﴾ لَا شَرِیْكَ لَهٗ ۚ وَ
قربانی من وزندگانی من ومیرن من همه برائی خداست پروردگار عالمها هیچ شریک نیست مراورا و
بِذٰلِكَ اُمِرْتُ وَاَنَا اَوَّلُ الْمُسْلِمِیْنَ ﴿۱۶۴﴾ قُلْ اَغَیْرَ اللّٰهِ
باین توحید فرموده شد مرا ومن نخستین مسلمانانم بگو آیا طلب کنم پروردگارے غیر خدا
اَبْغِیْ رَبًّا وَّهُوَ رَبُّ كُلِّ شَیْءٍ ؕ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ
واوست پروردگار همه چیز وعمل نمی کند هیچ کسے مگر
اِلَّا عَلَیْهَا ۚ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِّزْرَ اُخْرٰی ۚ ثُمَّ اِلٰی رَبِّكُمْ
برذات خود وبرندارد هیچ بردارنده بار دیگر را باز بسوی پروردگار
مَّرْجِعُكُمْ فَیُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِیْهِ تَخْتَلِفُوْنَ ﴿۱۶۵﴾ وَهُوَ
شمار جوع شما باشد پس خبردار کند شمارا بآنچه که دران اختلاف می کردید واو
الَّذِیْ جَعَلَكُمْ خَلٰٓئِفَ الْاَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ
آنست که ساخت شمارا بادشاهان زمین وبلند کرد بعضے را بالائے بعضے درجه‌ها
دَرَجٰتٍ لِّیَبْلُوَكُمْ فِیْ مَاۤ اٰتٰىكُمْ ؕ اِنَّ رَبَّكَ سَرِیْعُ الْعِقَابِ ۖ
تا بیازماید شمارا در آنچه داده است به شما هرآئینه پروردگار تو شتاب کننده عقوبت است
وَاِنَّهٗ لَغَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ ﴿۱۶۶﴾
وهرآئینه او آمرزنده مهربان است

و۱ یعنی معبودان باطل که دوست می گرفتید والله اعلم ۱۲

سُوْرَةُ الْاَعْرَافِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ مِائَتَانِ وَّسِتُّ اٰيَاتٍ وَّاَرْبَعٌ وَّعِشْرُوْنَ رُكُوْعًا بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
سورهٔ اعراف در مکه نازل شد وآن دوصد و شش آیت وبیست وچهار رکوع است بنام خدا بخشاینده مهربان
الٓمّٓصٓ ﴿۱﴾ كِتٰبٌ اُنْزِلَ اِلَیْكَ فَلَا یَكُنْ فِیْ صَدْرِكَ حَرَجٌ
این کتابیست که فرود آورده شد بسوی تو پس باید که نباشد در سینهٔ تو هیچ تنگی
مِّنْهُ لِتُنْذِرَ بِهٖ وَذِكْرٰی لِلْمُؤْمِنِیْنَ ﴿۲﴾ اِتَّبِعُوْا مَاۤ اُنْزِلَ
از تبلیغ او فرود آورده شد تا بیم کنی بآن وبرائی پند مسلمانان را پیروی کنید آنرا که فرود آورده
اِلَیْكُمْ مِّنْ رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوْا مِنْ دُوْنِهٖۤ اَوْلِیَآءَ ؕ قَلِیْلًا مَّا
شد بسوی شما از جانب پروردگار شما وپیروی مکنید بجزوی دوستان را و۱ اندکے

تذکرون ٣ وکم من قریة اهلکنها فجاءها باسنا بیاتا او
پند می پذیرید و بسا دیه که هلاک کردیمش پس آمد بوے عقوبت ما وایشان شبانگاه آرمیده
هم قائلون ٤ فما کان دعوىهم اذ جاءهم باسنا الا ان
بودند یا وقتیکه ایشان در خواب نیم روز بودند پس نبود قول ایشان چون بیامد بایشان عقوبت ما الا آنکه
قالوا انا کنا ظلمین ٥ فلنسئلن الذین ارسل الیهم و
گفتند هر آئینه ما ستمگار بودیم پس البته سوال خواهیم کرد آن کسانے را که پیغامبر فرستاده شد بسوی
لنسئلن المرسلین ٦ فلنقصن علیهم بعلم وما کنا
ایشان و البته سوال خواهیم کرد و پیغامبران را پس البته بیان خواهیم کرد بحضور ایشان ف ا بدانش و نبودیم
غائبین ٧ والوزن یومئذ الحق فمن ثقلت موازینه
غائب و سنجیدن اعمال بانصاف آن روز بود نیست پس هر که گران شد پله نیکی هائے او
فاولئک هم المفلحون ٨ ومن خفت موازینه فاولئک
پس آنجماعه ایشانند رستگار و هر که سبک شد پله نیکی هائے او پس
الذین خسروا انفسهم بما کانوا بایتنا یظلمون ٩ و
آنانند که زیان کردند در حق خویشتن بسبب آنکه بآیات ما انکار می کردند و
لقد مکنکم فی الارض وجعلنا لکم فیها معایش قلیلا
هر آئینه استقرار دادیم شمارا در زمین و پیدا کردیم برائے شما درانجا اسباب معیشت اندکے
ما تشکرون ١٠ ولقد خلقنکم ثم صورنکم ثم قلنا
شکر می کنید و هر آئینه آفریدم شمارا یعنی پدر شمارا باز صورت بستیم شمارا یعنی پدر شمارا باز گفتیم
للملئکة اسجدوا لادم فسجدوا الا ابلیس لم یکن من
به فرشتگان که سجده کنید آدم را پس سجده کردند مگر ابلیس نبود از
السجدین ١١ قال ما منعک الا تسجد اذ امرتک قال انا خیر
سجده کنندگان گفت خدا چه چیز منع کرد ترا ازانکه سجده کنی وقتیکه امر کردم ترا گفت من بهترم
منه خلقتنی من نار وخلقته من طین ١٢ قال فاهبط
ازو آفریدهٔ مرا از آتش وآفریدهٔ او را از گل گفت پس فرود رو

ف ا یعنی همه اعمال ایشان را ١٢

١ ع ١٠ ٨

مِنْهَا فَمَا يَكُوْنُ لَكَ اَنْ تَتَكَبَّرَ فِيْهَا فَاخْرُجْ اِنَّكَ مِنَ
از آسمان زیرا که لائق نیست ترا که سرکشی کنی دران پس بیرون شو هر آئینه تو از
الصّٰغِرِيْنَ ﴿۱۳﴾ قَالَ اَنْظِرْنِيْٓ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُوْنَ ﴿۱۴﴾ قَالَ اِنَّكَ
خوار شوندگانی گفت بار خدایا مهلت ده تا روزیکه آدمیان برانگیخته شوند گفت خدا هر آئینه تو
مِنَ الْمُنْظَرِيْنَ ﴿۱۵﴾ قَالَ فَبِمَآ اَغْوَيْتَنِيْ لَاَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ
از مهلت داده شدگانی پس گفت بسبب آنکه گمراه کردی مرا البته بنشینم برائے آدمیان
الْمُسْتَقِيْمَ ﴿۱۶﴾ ثُمَّ لَاٰتِيَنَّهُمْ مِّنْۢ بَيْنِ اَيْدِيْهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ
براه راست تو یعنی تا ازان منع کنم پس البته بیایم بسوی ایشان از پیش ایشان واز پس پشت ایشان
وَعَنْ اَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَآئِلِهِمْ ؕ وَلَا تَجِدُ اَكْثَرَهُمْ شٰكِرِيْنَ ﴿۱۷﴾
واز جانب راست ایشان واز جانب چپ ایشان ونیابی اکثر ایشان را شکرگذار
قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْءُوْمًا مَّدْحُوْرًا ؕ لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَاَمْلَئَنَّ
گفت بیرون رو از آسمان نکوهیده رانده شده بخدا هر که پیروی کند ترا از آدمیان البته پر کنیم
جَهَنَّمَ مِنْكُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿۱۸﴾ وَيٰٓاٰدَمُ اسْكُنْ اَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ
دوزخ را از شما همه یکجا وگفتیم اے آدم ساکن شو تو و زن تو در بهشت
فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُوْنَا
پس بخورید از هر جا که خواهید ونزدیک مشوید باین درخت که خواهید شد
مِنَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿۱۹﴾ فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطٰنُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا
از ستمگاران پس وسوسه داد ایشان را شیطان تا آشکارا گرداند برائے ایشان
وٗرِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْاٰتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهٰكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هٰذِهِ
آنچه پوشیده بود از نظر ایشان از شرمگاه‌هائے ایشان وگفت منع نکرده است شما را پروردگار شما ازین
الشَّجَرَةِ اِلَّآ اَنْ تَكُوْنَا مَلَكَيْنِ اَوْ تَكُوْنَا مِنَ الْخٰلِدِيْنَ ﴿۲۰﴾ وَ
درخت مگر برائے احتیاط از آنکه شوید دو فرشته یا شوید از جاوید باشندگان و
قَاسَمَهُمَآ اِنِّيْ لَكُمَا لَمِنَ النّٰصِحِيْنَ ﴿۲۱﴾ فَدَلّٰىهُمَا بِغُرُوْرٍ ۚ فَلَمَّا
قسم خورد برائے ایشان که من از نصیحت کنندگانم شما را پس بسوی پستی انداخت ایشان را از فریب

ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفٰنِ عَلَيْهِمَا
دادن پس چون چشیدند آن درخت را ظاهر شد ایشان را شرمگاه ایشان و شروع کردند که برگے بالائی برگے
مِنْ وَّرَقِ الْجَنَّةِ ؕ وَنَادٰىهُمَا رَبُّهُمَآ اَلَمْ اَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكُمَا
می چسپانیدند بر خویش از برگ درختان بہشت و ندا کرد ایشان را پروردگار ایشان که آیا منع نکرده بودم شما را
الشَّجَرَةِ وَاَقُلْ لَّكُمَآ اِنَّ الشَّيْطٰنَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿۲۲﴾ قَالَا
ازین درخت و نہ گفته بودم بہ شما که هر آئینه شیطان شما را دشمن آشکارا است گفتند
رَبَّنَا ظَلَمْنَآ اَنْفُسَنَا ٚ وَاِنْ لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ
اے پروردگار ما ستم کردیم بر خویش و اگر نیامرزی ما را و مهربانی نکنی بر ما البته از
الْخٰسِرِيْنَ ﴿۲۳﴾ قَالَ اهْبِطُوْا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۚ وَلَكُمْ فِي
زیان کاران باشیم گفت خدا فرو روید بعض شما بعضے را دشمن خواهد بود و شما را در
الْاَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَّمَتَاعٌ اِلٰى حِيْنٍ ﴿۲۴﴾ قَالَ فِيْهَا تَحْيَوْنَ وَ
زمین استقرار و بهره مندی باشد تا وقتے معین تا مرگ گفت خدا در زمین زندگانی خواهید کرد و
فِيْهَا تَمُوْتُوْنَ وَمِنْهَا تُخْرَجُوْنَ ﴿۲۵﴾ ع يٰبَنِيْٓ اٰدَمَ قَدْ اَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ ع ۱۵ ۲
در آنجا خواهید مرد و از آنجا بیرون آورده شوید اے فرزندان آدم هر آئینه ما فرود آوردیم بر شما
لِبَاسًا يُّوَارِيْ سَوْاٰتِكُمْ وَرِيْشًا ؕ وَلِبَاسُ التَّقْوٰى ذٰلِكَ خَيْرٌ ؕ
لباسے که بپوشد شرمگاه شما را و فرود آوردیم جامهائے زینت را و لباس پرهیزگاری وے از همه بهتر است
ذٰلِكَ مِنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُوْنَ ﴿۲۶﴾ يٰبَنِيْٓ اٰدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ
این از نشانهائی خدا است تا ایشان پندپذیر شوند اے فرزندان آدم گمراه نکند شما را
الشَّيْطٰنُ كَمَآ اَخْرَجَ اَبَوَيْكُمْ مِّنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا
شیطان چنانکه بیرون آورد پدر و مادر شما را از بهشت برمی کشید از ایشان جامهٔ ایشان را
لِيُرِيَهُمَا سَوْاٰتِهِمَا ؕ اِنَّهٗ يَرٰىكُمْ هُوَ وَقَبِيْلُهٗ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ ؕ
تا بنماید ایشان را شرمگاه ایشان هر آئینه شیطان و قوم او می بینند شما را از آنجا که شما نمی بینید ایشان را
اِنَّا جَعَلْنَا الشَّيٰطِيْنَ اَوْلِيَآءَ لِلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿۲۷﴾ وَاِذَا فَعَلُوْا
هر آئینه ما ساختیم شیاطین را کارگذار کسانیکه ایمان ندارند و کارگذار آنانکه

فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا ۗ قُلْ إِنَّ
چون بکنند کار زشت گویند یافتیم برین کار پدران خود را وخدا فرموده است ما را بآن بگو هرآئینه
اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ ۖ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾
خدا نمی فرماید بکار زشت آیا می گوئید برخدا آنچه نمی دانید
قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ ۖ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ
بگو هرآئینه فرموده است پروردگار من بانصاف و فرموده است که راست کنید روئی خود را ف۱ نزدیک هر نماز
وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ۚ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾
پرستید او را برای او خالص کرده عبادت را چنانکه آفرید شما را هم چنان دیگر بار خواهید شد ف۲
فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ ۗ إِنَّهُمُ اتَّخَذُوا
گروهے را راه نمود و گروهے را ثابت شد برایشان گمراهی هرآئینه شیاطین را
الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾
دوست گرفتند بجز خدا و می پنداشتند که ایشان راه یافتگانند
يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا
ای فرزندان آدم بگیرید زینت خود را ف۳ نزدیک هر نماز و بخورید و بیاشامید
وَلَا تُسْرِفُوا ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ ع ۳/۱۰
و از حد مگذرید هرآئینه خدا دوست نمیدارد از حد گذرندگان را بگو که حرام کرد زینت خدا را
الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ ۚ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ
که پیدا کرده است برائی بندگان خود و که حرام کرده است پاکیزه ها را از رزق بگو آن پاکیزه ها از ملابس و
آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ
مآکل برائے مسلمانان ست در زندگانی دنیا ف۴ خالص شده برائے ایشان روز قیامت همچنین بیان
الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾ قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا
می کنیم نشانها برائے گروهے که می دانند ف۵ بگو جز این نیست که حرام کرده است پروردگار من
ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُوا
بے حیائی ها را آنچه علانیه باشد از ان و آنچه پوشیده و حرام کرده است گناه و تعدی ناحق و آنکه شریک خدا

ف۱ یعنی بسوی کعبه ۱۲
ف۲ یعنی سر و پا برهنه ختنه ناکرده محشور شوید والله اعلم ۱۲
ف۳ یعنی لباس خود را ۱۲
ف۴ یعنی لائق ایشانست اگرچه دیگران نیز استعمال کنند والله اعلم ۱۲
ف۵ مترجم گوید درین آیت اشارت است بر مذهب بهمان یهود و نصاری و متقشفین عرب که توسع را در مآکل و ملابس مکروه میداشتند والله اعلم ۱۲

بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهٖ سُلْطٰنًا وَّاَنْ تَقُوْلُوْا عَلَى اللّٰهِ مَا
مقرر کنید چیزے را کہ خدا ہیچ دلیل برآن نازل نکردہ است وآنکہ بگوئید برخدا آنچہ
لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٣٣﴾ وَلِكُلِّ اُمَّةٍ اَجَلٌ ۚ فَاِذَا جَآءَ اَجَلُهُمْ لَا يَسْتَاْخِرُوْنَ
نمی دانید وہرگروہے را میعادیست ف۱ پس چون بیاید ف۲ میعاد ایشان تاخیر نکنند
سَاعَةً وَّلَا يَسْتَقْدِمُوْنَ ﴿٣٤﴾ يٰبَنِيْٓ اٰدَمَ اِمَّا يَاْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ
یک ساعت ونہ سبقت کنند ف۳ اے فرزندان آدم اگر بیایند بہ شما پیغامبران از جنس شما
يَقُصُّوْنَ عَلَيْكُمْ اٰيٰتِيْ ۙ فَمَنِ اتَّقٰى وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
می خوانند برشما آیات مرا پس ہرکہ پرہیزگاری کند ونیکوکاری نماید پس ہیچ ترس نباشد
وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٣٥﴾ وَالَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا وَاسْتَكْبَرُوْا عَنْهَآ
برایشان ونہ ایشان اندوہگین شوند وکسانیکہ بدروغ نسبت کردند آیات مارا وسرکشی کردند از قبول آنہا
اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٣٦﴾ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى
ایشان بندگان دوزخ اند ایشان آنجا جاویدان اند پس کیست ستمگار تر از کسے کہ
عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِاٰيٰتِهٖ ۗ اُولٰٓئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيْبُهُمْ مِّنَ
بر بست برخدا دروغ را یا بدروغ نسبت کرد آیات اورا آن جماعہ برسد بایشان بہرۂ ایشان از آنچہ
الْكِتٰبِ ۗ حَتّٰىٓ اِذَا جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ ۙ قَالُوْٓا اَيْنَ مَا كُنْتُمْ
نوشتہ شد در لوح محفوظ ف۴ تا وقتیکہ بیایند نزدیک ایشان فرستادگان تا قبض ارواح ایشان کنند گویند کجاست
تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ ۗ قَالُوْا ضَلُّوْا عَنَّا وَشَهِدُوْا عَلٰٓى
آنچہ شما می پرستید بجز خدا گویند گم شدند ایشان از ما ومعترف شدند
اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوْا كٰفِرِيْنَ ﴿٣٧﴾ قَالَ ادْخُلُوْا فِيْٓ اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ
برخویش باین کہ ایشان کافر بودند حکم کند خدا کہ داخل شوید ہمراہ امتانے کہ گذشتہ
مِنْ قَبْلِكُمْ مِّنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ فِي النَّارِ ۭ كُلَّمَا دَخَلَتْ اُمَّةٌ لَّعَنَتْ
اند پیش از شما از جن وانس در آتش ہرگاہ کہ درآید قومی لعنت کند
اُخْتَهَا ۭ حَتّٰٓى اِذَا ادَّارَكُوْا فِيْهَا جَمِيْعًا ۙ قَالَتْ اُخْرٰىهُمْ لِاُوْلٰىهُمْ رَبَّنَا
قوم دیگر مانند خود را تا وقتیکہ بیکدیگر برسند در دوزخ ہمہ یکجا گوید جماعۂ متاخر از ایشان در حق جماعۂ متقدم از ایشان پروردگارا

ف۱ یعنی وقتے معین است برای ہلاک ایشان واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی نزدیک شود ۱۲

ف۳ یعنی برزبان حضرت آدم چنانکہ در سورۂ بقرۃ اشارت رفت واللہ اعلم ۱۲

ف۴ یعنی نعمت ونعمت کہ مقدر شدہ در دنیا بایشان مرسد واللہ اعلم

هٰؤُلَآءِ اَضَلُّوْنَا فَاٰتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا مِّنَ النَّارِ ۬ؕ قَالَ لِكُلٍّ

با ایشان گمراه کردند مارا پس بده ایشان را عذاب دوچند از دوزخ فرماید خدا هر یکے را

ضِعْفٌ وَّلٰكِنْ لَّا تَعْلَمُوْنَ ﴿۳۸﴾ وَقَالَتْ اُوْلٰىهُمْ لِاُخْرٰىهُمْ فَمَا كَانَ

دوچنداست ولیکن نمی دانید ط وگویند جماعه متقدم از ایشان جماعه متاخر را از ایشان پس

لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ فَذُوْقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُوْنَ ﴿۳۹﴾ ع

نیست شمارا هیچ بزرگی بما پس بچشید عذاب را بسبب آنچه می کردید

اِنَّ الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا وَاسْتَكْبَرُوْا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ اَبْوَابُ

هر آئینه کسانیکه بدروغ نسبت کردند آیات مارا و سرکشی کردند از قبول آن هرگز کشاده نه شود برائی ایشان

السَّمَآءِ وَلَا يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ حَتّٰى يَلِجَ الْجَمَلُ فِيْ سَمِّ الْخِيَاطِ ؕ

دروازه هائی آسمان و در نیایند به بهشت تا وقتیکه داخل شود شتر در سوراخ سوزن ف۲

وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِيْنَ ﴿۴۰﴾ لَهُمْ مِّنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَّمِنْ

و همچنین جزا میدهیم گناهگاران را ایشان را از دوزخ فرش بود و از بالائی ایشان

فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ ؕ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الظّٰلِمِيْنَ ﴿۴۱﴾ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

از دوزخ پوششها باشد و همچنین جزا می دهیم ستمگاران را و کسانیکه ایمان آوردند

وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَآ ۫ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ

و کارهائے شائسته کردند تکلیف نمی دهیم هیچکس را مگر بقدر طاقت او آنجماعه باشندگان

الْجَنَّةِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۴۲﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِيْ صُدُوْرِهِمْ مِّنْ

بهشت اند ایشان آنجا جاویدان باشند و بیرون آریم آنچه در سینه هائی ایشان بود از

غِلٍّ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهٰرُ ۚ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ

کینه ف۳ میرود زیر ایشان نهرها وگویند سپاس آن خدائے راست که

هَدٰىنَا لِهٰذَا ۟ وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَآ اَنْ هَدٰىنَا اللّٰهُ ۚ لَقَدْ جَآءَتْ

دلالت کرد مارا بسوئی این بهشت و هرگز مستعد راه یافتن نبودیم اگر راه نه نمودے مارا خدا هر آئینه آمدند فرستادگان

رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ ؕ وَنُوْدُوْٓا اَنْ تِلْكُمُ الْجَنَّةُ اُوْرِثْتُمُوْهَا بِمَا

پروردگار ما براستی و ندا کرده شوند که این بهشت داده شدید آن را

ف۱ یعنی تابعین را عذاب کفر تقلید و متبوعین را عذاب ضلال و اضلال واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی محال است واللہ اعلم

ف۳ ... دل بهشتیان باشد ... کینیم مثل آنچه میان عثمان و علی و طلحه و زبیر و عائشه رضی اللہ عنهم ... شد والله اعلم ۱۲

كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿۴۳﴾ وَنَادٰٓى اَصْحٰبُ الْجَنَّةِ اَصْحٰبَ النَّارِ اَنْ قَدْ
بسبب آنچه می کردید ونداکنند اهل بهشت اهل دوزخ را که ما یافتیم
وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُّمْ مَّا وَعَدَ رَبُّكُمْ
یافتیم آنچه وعده کرده بود به ما پروردگار ما پس آیا شما هم راست یافتید آنچه به شما وعده کرده
حَقًّا ۗ قَالُوْا نَعَمْ ۚ فَاَذَّنَ مُؤَذِّنٌۢ بَيْنَهُمْ اَنْ لَّعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى
بود پروردگار شما گفتند آرے پس آواز کند آواز کننده درمیان ایشان که لعنت خدا بر آن
الظّٰلِمِيْنَ ﴿۴۴﴾ الَّذِيْنَ يَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَيَبْغُوْنَهَا عِوَجًا
ستمگاران است که باز می داشتند مردمان را از راه خدا و می خواستند برائے آن راه
وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ كٰفِرُوْنَ ﴿۴۵﴾ وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ ۚ وَعَلَى الْاَعْرَافِ
کجی ف۱ وایشان با آخرت اعتقاد نداشتند و درمیان بهشت و دوزخ حجابیست ف۲ و بر اعراف
رِجَالٌ يَّعْرِفُوْنَ كُلًّا ۢ بِسِيْمٰىهُمْ ۚ وَنَادَوْا اَصْحٰبَ الْجَنَّةِ اَنْ
مردمانے باشند که می شناسند هر یکے را از اهل موضعین بقیافهٔ ایشان وندا کنند اهل اعراف اهل بهشت را که
سَلٰمٌ عَلَيْكُمْ ۣ لَمْ يَدْخُلُوْهَا وَهُمْ يَطْمَعُوْنَ ﴿۴۶﴾ وَاِذَا صُرِفَتْ
سلام علیکم هنوز به بهشت درنه آمده اند وایشان طمع آن دارند و چون گردانیده شود
اَبْصَارُهُمْ تِلْقَآءَ اَصْحٰبِ النَّارِ ۙ قَالُوْا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ
چشم اهل اعراف به طرف اهل دوزخ گویند اے پروردگار ما مکن ما را همراه گروه
ع ۵ ۸ ۱۲ الظّٰلِمِيْنَ ﴿۴۷﴾ وَنَادٰٓى اَصْحٰبُ الْاَعْرَافِ رِجَالًا يَّعْرِفُوْنَهُمْ بِسِيْمٰىهُمْ
ستمگاران وندا کردند اهل اعراف مردمان را که می شناسند ایشان را به قیافهٔ ایشان
قَالُوْا مَآ اَغْنٰى عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُوْنَ ﴿۴۸﴾ اَهٰٓؤُلَآءِ
گویند کفایت نکرد از شما جمعیت شما و آنکه سرکشی می کردید آیا این جماعه
الَّذِيْنَ اَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللّٰهُ بِرَحْمَةٍ ۭ اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ
اند آنانکه شما قسم میخوردید که هرگز خدا نه رساند با ایشان هیچ رحمت ف۳ گفته شد ایشان را که درآیید
عَلَيْكُمْ وَلَآ اَنْتُمْ تَحْزَنُوْنَ ﴿۴۹﴾ وَنَادٰٓى اَصْحٰبُ النَّارِ اَصْحٰبَ
به بهشت هیچ ترس نیست بر شما و نه شما اندوهگین شوید وندا کنند اهل دوزخ اهل

ف۱ یعنی می خواستند بشبهات این راه را باطل سازند ۱۲
ف۲ وآن مسمی باعراف است واللہ اعلم ۱۲
ف۳ یعنی فقرائے مسلمین که کافران از ایشان حسابے نمی گرفتند واللہ اعلم ۱۲

الْجَنَّةِ اَنْ اَفِيْضُوْا عَلَيْنَا مِنَ الْمَآءِ اَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ ۭ قَالُوْٓا
بہشت را کہ بریزید بر ما چیزے از آب یا از سائر آنچہ روزی دادہ است شما را خدا
اِنَّ اللّٰهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ۝٥٠ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا دِيْنَهُمْ لَهْوًا
گویند ہرآئینہ خدا حرام ساختہ است این ہر دو را بر کافران آنانکہ دین خود گرفتہ اند بازی
وَّلَعِبًا وَّغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا ۚ فَالْيَوْمَ نَنْسٰىهُمْ كَمَا نَسُوْا لِقَآءَ
ولہو را و فریب داد ایشان را زندگانی دنیا پس امروز فراموش کنیم ایشان را چنانکہ ایشان
يَوْمِهِمْ هٰذَا ۙ وَمَا كَانُوْا بِاٰيٰتِنَا يَجْحَدُوْنَ ۝٥١ وَلَقَدْ جِئْنٰهُمْ
فراموش کردند ملاقات این روز خویش را و چنانکہ انکار میکردند بآیات ما ف۱ و ہرآئینہ آوردیم برائے ایشان کتابے
بِكِتٰبٍ فَصَّلْنٰهُ عَلٰى عِلْمٍ هُدًى وَّرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ۝٥٢
کہ مفصل کردہ ایم آنرا بدانش برائے رہنمائی و بخشائش مومنان را
هَلْ يَنْظُرُوْنَ اِلَّا تَاْوِيْلَهٗ ۭ يَوْمَ يَاْتِيْ تَاْوِيْلُهٗ يَقُوْلُ الَّذِيْنَ
انتظار نمی کنند کفار مگر مصداق این وعدہ را روزیکہ بیاید مصداق آن گویند کسانیکہ
نَسُوْهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَآءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ ۚ فَهَلْ لَّنَا مِنْ
فراموش کردہ بودند آنرا پیش ازین ہرآئینہ آمدہ بودند پیغامبران پروردگار ما براستی پس آیا ہستند برائ ما
شُفَعَآءَ فَيَشْفَعُوْا لَنَآ اَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِيْ كُنَّا نَعْمَلُ ۭ
شفیعان تا شفاعت کنند برائے ما یا باز گردانیدہ شویم بسوئے دنیا پس عمل کنیم غیر آنچہ می کردیم ف۲
قَدْ خَسِرُوْٓا اَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ۝٥٣ اِنَّ ع ۱۳
ہرآئینہ زیان کردند در حق خویشتن وگم شد از ایشان آنچہ افترا میکردند ہرآئینہ
رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ فِيْ سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ
پروردگار شما آن خدا است کہ آفرید آسمانہا و زمین را در شش روز باز
اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ ۣ يُغْشِي الَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهٗ حَثِيْثًا ۙ
مستقر شد بر عرش می پوشاند شب را بر روز ف۳ می طلبد شب روز را بشتاب ف۴
وَّالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُوْمَ مُسَخَّرٰتٍۢ بِاَمْرِهٖ ۭ اَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَ
و آفرید آفتاب و ماہ و ستارگان را رام شدہ بفرمان خدا آگاہ شو او راست آفریدن

ف۱ و فراموش کردن خدا ترک ایشان است در دوزخ واللہ اعلم ۱۲
ف۲ یعنی مسلمان شویم و بت را نپرستیم ۱۲
ف۳ یعنی گاہے اجزاء شب را بلباس نہار پوشانیدہ در حساب نہار می گرداند واللہ اعلم ۱۲
ف۴ یعنی پے در آمدن شب بعد روز مشابہ آنست کہ گویا کسے را دوان و شتابان می طلبد ۱۲

الْاَمْرُ ؕ تَبٰرَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿۵۴﴾ اُدْعُوْا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَّ
وفرمانروائی بغایت بزرگ است خدا پروردگار عالمها به پرستید پروردگار خود را زاری کنان و
خُفْیَةً ؕ اِنَّهٗ لَا یُحِبُّ الْمُعْتَدِیْنَ ﴿۵۵﴾ۚ وَ لَا تُفْسِدُوْا فِی الْاَرْضِ
پوشیده از مردان هرآئینه او دوست ندارد از حد گذرندگان را وفساد مکنید در زمین
بَعْدَ اِصْلَاحِهَا وَ ادْعُوْهُ خَوْفًا وَّ طَمَعًا ؕ اِنَّ رَحْمَتَ اللّٰهِ
بعد اصلاح آن ف۱ و به پرستید او را به ترس و امید هرآئینه بخشائش خدا
قَرِیْبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِیْنَ ﴿۵۶﴾ وَ هُوَ الَّذِیْ یُرْسِلُ الرِّیٰحَ بُشْرًا
نزدیک است از نیکوکاران واوست آنکه می فرستد بادها مژده دهنده
بَیْنَ یَدَیْ رَحْمَتِهٖ ؕ حَتّٰۤی اِذَاۤ اَقَلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا سُقْنٰهُ
پیش از رحمت خود ف۲ تاوقتیکه بردارد ابر گران را روان کنیم آن را بسوی
لِبَلَدٍ مَّیِّتٍ فَاَنْزَلْنَا بِهِ الْمَآءَ فَاَخْرَجْنَا بِهٖ مِنْ كُلِّ الثَّمَرٰتِ ؕ
شهرے مرده پس فرود آریم بواسطه آن ابر آب را پس بیرون آریم بآن آب از جنس هرمیوه
كَذٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتٰی لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُوْنَ ﴿۵۷﴾ وَ الْبَلَدُ الطَّیِّبُ یَخْرُجُ
همچنیں بیرون آریم مردگان را ف۳ تا پند پذیر شوید وشهر پاکیزه برمی آید بفرمان
نَبَاتُهٗ بِاِذْنِ رَبِّهٖ ۚ وَ الَّذِیْ خَبُثَ لَا یَخْرُجُ اِلَّا نَكِدًا ؕ كَذٰلِكَ
پروردگار او وزمین ناپاکیزه برنمی آید رستنی او مگر ناهموار بدبر رویند ه همچنیں
نُصَرِّفُ الْاٰیٰتِ لِقَوْمٍ یَّشْكُرُوْنَ ﴿۵۸﴾ لَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوْحًا اِلٰی قَوْمِهٖ
گوناگون بیان می کنیم نشانها را برائی قومے که شکرگذاری می کنند ف۴ هرآئینه فرستادیم نوح را بسوئی قوم او
فَقَالَ یٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَیْرُهٗ ؕ اِنِّیْۤ اَخَافُ
پس گفت اے قوم من عبادت کنید خدا را نیست شما را هیچ معبود بجز وے هرآئینه من ترسم
عَلَیْكُمْ عَذَابَ یَوْمٍ عَظِیْمٍ ﴿۵۹﴾ قَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِهٖۤ اِنَّا لَنَرٰىكَ
برشما از عقوبت روز بزرگ ف۵ گفتند اشراف از قوم او هرآئینه ما
فِیْ ضَلٰلٍ مُّبِیْنٍ ﴿۶۰﴾ قَالَ یٰقَوْمِ لَیْسَ بِیْ ضَلٰلَةٌ وَّ لٰكِنِّیْ رَسُوْلٌ
می بینیم ترا در گمراهی ظاهر گفت اے قوم من نیست با من هیچ گمراهی ولیکن من پیغامبرم

ع ۷ / ۵ / ۱۴

ف۱ یعنی بسبب بعث رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ۱۲
ف۲ یعنی پیش از باران ۱۲
ف۳ یعنی از قبور بیرون کردیم ۱۲
ف۴ مترجم گوید این مثل است برائی پند در قلب سلیم وعدم تاثیر آن در غیر سلیم واللہ اعلم ۱۲
ف۵ یعنی روز قیامت ۱۲

مِّنْ رَّبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۶۱﴾ اُبَلِّغُكُمْ رِسٰلٰتِ رَبِّيْ وَاَنْصَحُ لَكُمْ وَ
از جانب پروردگار عالمها میرسانم بشما پیغام هائی پروردگار خود ونیک خواهی می کنم برائی شما و
اَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿۶۲﴾ اَوَعَجِبْتُمْ اَنْ جَآءَكُمْ ذِكْرٌ مِّنْ
میدانم از حکم خدا آنچه نمی دانید آیا تعجب کردید ازانکه آمد بشما پندے
رَّبِّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ مِّنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوْا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ ﴿۶۳﴾
از جانب پروردگار شما فرود آمده برزبان مردے از شما تا بیم کند شمارا و تا پرہیزگاری کنید و تا مهربانی کرده شود برشما
فَكَذَّبُوْهُ فَاَنْجَيْنٰهُ وَالَّذِيْنَ مَعَهٗ فِي الْفُلْكِ وَاَغْرَقْنَا الَّذِيْنَ
پس دروغے داشتند آن را پس نجات دادیم اورا وکسانے را که باوے بودند در کشتی وغرق ساختیم کسانے را
ع ۸ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا ۭ اِنَّهُمْ كَانُوْا قَوْمًا عَمِيْنَ ﴿۶۴﴾ وَاِلٰى عَادٍ اَخَاهُمْ ۱۵
که دروغ داشته بودند آیات مارا هر آئینه ایشان بودند گروهے نابینا وفرستادیم بسوئی قوم عاد که
هُوْدًا ۭ قَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ۭ
برادر ایشان هود را گفت اے قوم من عبادت کنید خدارا نیست شمارا هیچ معبود غیر او
اَفَلَا تَتَّقُوْنَ ﴿۶۵﴾ قَالَ الْمَلَاُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ قَوْمِهٖٓ اِنَّا لَنَرٰىكَ
آیا پرہیزگاری نمی کنید گفتند اشراف کفار از قوم او هر آئینه ما می بینیم ترا
فِيْ سَفَاهَةٍ وَّاِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿۶۶﴾ قَالَ يٰقَوْمِ لَيْسَ
در بے خردی وهر آئینه ما مے پنداریم ترا از دروغ گویان گفت اے قوم من نیست
بِيْ سَفَاهَةٌ وَّلٰكِنِّيْ رَسُوْلٌ مِّنْ رَّبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۶۷﴾ اُبَلِّغُكُمْ
با من هیچ بے خردی ولیکن من پیغامبرم از جانب پروردگار عالمها میرسانم بشما
رِسٰلٰتِ رَبِّيْ وَاَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ اَمِيْنٌ ﴿۶۸﴾ اَوَعَجِبْتُمْ اَنْ جَآءَكُمْ
پیغام هائی پروردگار خود ومن برائی شما نیک خواه باامانتم آیا تعجب کردید ازانکه بشما پندے
ذِكْرٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ مِّنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ ۭ وَاذْكُرُوْٓا
از جانب پروردگار شما فرود آورده برمردے از شما تا بیم کند شمارا و یاد کنید
اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاۗءَ مِنْۢ بَعْدِ قَوْمِ نُوْحٍ وَّزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ
نعمت الٰهی آن وقت که گردانید شمارا جانشین بعد از قوم نوح و افزود برائی شما در خلقت

بَصْطَةً ۚ فَاذْكُرُوْٓا اٰلَاۗءَ اللّٰهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿۶۹﴾ قَالُوْٓا

قوت را   پس یاد کنید نعمت ہائے خدارا   تا شما رستگار شوید   گفتند

اَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللّٰهَ وَحْدَهٗ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَاۗؤُنَا ۚ

آیا آمدہ پیش ما تا عبادت کنیم خدارا تنہا و بگذاریم   آنچہ می پرستیدند پدران ما پس بیار پیش ما

فَاْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿۷۰﴾ قَالَ قَدْ وَقَعَ

آنچہ وعدہ می کنی ف۱   اگر ہستی   از راست گویان   گفت ثابت شد بر شما

عَلَيْكُمْ مِّنْ رَّبِّكُمْ رِجْسٌ وَّغَضَبٌ ۭ اَتُجَادِلُوْنَنِيْ فِيْٓ اَسْمَاۗءٍ

از جانب   پروردگار شما   عقوبت و خشم   آیا مکابرہ می کنید با من در باب

سَمَّيْتُمُوْهَآ اَنْتُمْ وَاٰبَاۗؤُكُمْ مَّا نَزَّلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطٰنٍ ۭ

ناموہائی چند کہ شما مقرر کردہ اید آن را و پدران شما مقرر کردہ اند ف۲ فرو نیاوردہ است خدا آن ہیچ دلیل

فَانْتَظِرُوْٓا اِنِّيْ مَعَكُمْ مِّنَ الْمُنْتَظِرِيْنَ ﴿۷۱﴾ فَاَنْجَيْنٰهُ وَالَّذِيْنَ

پس انتظار کنید   ہر آئینہ من نیز ہمراہ شما   از منتظرانم   پس نجات دادیم او را و کسانے را

مَعَهٗ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا وَمَا كَانُوْا

کہ با او بودند بمہربانی از جانب خویش و بریدیم بیخ آنانکہ   دروغ می داشتند آیات ما را و نہ بودند

مُؤْمِنِيْنَ ﴿۷۲﴾ ع وَاِلٰى ثَمُوْدَ اَخَاهُمْ صٰلِحًا ۘ قَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ

از مومنان   و فرستادیم بسوئی قوم ثمود برادر ایشان صالح را   گفت اے قوم من عبادت کنید

مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ۭ قَدْ جَاۗءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ ۭ هٰذِهٖ

خدارا نیست شما را ہیچ معبود غیر او   ہر آئینہ آمد بہ شما   دلیلے از جانب پروردگار شما   این

نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةً فَذَرُوْهَا تَاْكُلْ فِيْٓ اَرْضِ اللّٰهِ وَلَا تَمَسُّوْهَا

مادہ شتر یست پیدا کردہ خدا نشانہ برائے شما پس بگذارید ش کہ چرد در زمین خدا و مرسانید او را ہیچ

بِسُوْۗءٍ فَيَاْخُذَكُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۷۳﴾ وَاذْكُرُوْٓا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاۗءَ

سختی کہ آنگاہ بگیرد شما را   عقوبت درد دہندہ   و یاد کنید نعمت الہی آن وقت کہ گردانید شما را

مِنْۢ بَعْدِ عَادٍ وَّبَوَّاَكُمْ فِي الْاَرْضِ تَتَّخِذُوْنَ مِنْ سُهُوْلِهَا

جانشین بعد از قوم عاد و استقرار داد شما را در زمین   می سازید   از نرم آن

ف۱ یعنی بیار عقوبت را ۱۲

ف۲ یعنی بے اصل است ۱۲

قُصُوْرًا وَّتَنْحِتُوْنَ الْجِبَالَ بُيُوْتًا ۚ فَاذْكُرُوْٓا اٰلَآءَ اللّٰهِ وَلَا تَعْثَوْا

کوشکہا وتراشیدہ خانہا می سازید کوہ ہارا پس یاد کنید نعمت ہائی خدارا وتباہی مکنید

فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِيْنَ ۝ ۷۴ قَالَ الْمَلَاُ الَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْا مِنْ

در زمین فساد انگنان گفتند آن اشراف کہ سرکشی کردہ بودند از

قَوْمِهٖ لِلَّذِيْنَ اسْتُضْعِفُوْا لِمَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ اَتَعْلَمُوْنَ

قوم او آنانرا کہ ہر کسے ضعیف دانست ایشان را مر کسانے راکہ ایمان آوردہ بودند از

اَنَّ صٰلِحًا مُّرْسَلٌ مِّنْ رَّبِّهٖ ۭ قَالُوْٓا اِنَّا بِمَآ اُرْسِلَ بِهٖ مُؤْمِنُوْنَ ۝ ۷۵

ایشان آیا می دانید کہ صالح فرستادہ شدہ است از جانب پروردگار خود گفتند اہل ایمان ہر آئینہ ما بشریعتے کہ وے

قَالَ الَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْٓا اِنَّا بِالَّذِيْٓ اٰمَنْتُمْ بِهٖ كٰفِرُوْنَ ۝ ۷۶

فرستادہ شدہ است بآن شریعت معتقد انیم گفتند سرکشان ہر آئینہ ما بآنچہ معتقد آن شدید کافرانیم

فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ اَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوْا يٰصٰلِحُ ائْتِنَا

پس کشتند آن مادہ شتر را وتجاوز کردند از فرمان پروردگار خویش وگفتند اے صالح بیار بما

بِمَا تَعِدُنَآ اِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ۝ ۷۷ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ

آنچہ وعید می کنی اگر ہستی از پیغامبران پس در گرفت ایشان را زلزلہ

فَاَصْبَحُوْا فِيْ دَارِهِمْ جٰثِمِيْنَ ۝ ۷۸ فَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ يٰقَوْمِ

پس گشتند مردہ بزانو افتادہ در سرائی خویش پس صالح اعراض کرد از ایشان وگفت اے

لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّيْ وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلٰكِنْ لَّا تُحِبُّوْنَ

قوم من رسانیدم بہ شما پیغام پروردگار خود ونیک خواہی کردم برائی شما ولیکن دوست نمی دارید

النّٰصِحِيْنَ ۝ ۷۹ وَلُوْطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖٓ اَتَاْتُوْنَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ

نیک خواہی کنندگان را وفرستادیم لوط را آن وقت کہ گفت بقوم خود آیا می کنید آن بے حیائی کہ پیش از شما

بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِّنَ الْعٰلَمِيْنَ ۝ ۸۰ اِنَّكُمْ لَتَاْتُوْنَ الرِّجَالَ شَهْوَةً

نکردہ است آنرا ہیچ کس از عالمہا ہر آئینہ شما می روید بشہوت بسوئی مردمان

مِّنْ دُوْنِ النِّسَآءِ ۭ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُوْنَ ۝ ۸۱ وَمَا كَانَ جَوَابَ

بجز زنان بلکہ شما گروہ مسرفانید و نبود جواب

قَوْمِهٖۤ اِلَّاۤ اَنْ قَالُوْۤا اَخْرِجُوْهُمْ مِّنْ قَرْيَتِكُمْ ۚ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ
قوم او الا آنکہ گفتند بیرون کنید ایشان را از دیہ خود کہ ہر آئینہ ایشان مردم

يَّتَطَهَّرُوْنَ ﴿۸۲﴾ فَاَنْجَيْنٰهُ وَاَهْلَهٗۤ اِلَّا امْرَاَتَهٗ ۖ كَانَتْ مِنَ الْغٰبِرِيْنَ ﴿۸۳﴾
پاکیزگی طلب کنندہ اند پس نجات دادیم او را و اہل خانہ او را مگر زنش را کہ بود از باقی ماندگان در آنجا

وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَّطَرًا ۖ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِيْنَ ﴿۸۴﴾ ع ۱۰ ۱۲ ۱۷
و بارانیدیم بر ایشان بارانے یعنی از سنگ پس بنگر چگونہ بود آخر کار گناہگاران

وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۗ قَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ
و فرستادیم بسوی قوم مدین برادر ایشان شعیب را گفت اے قوم من بپرستید خدا را نیست شما را

مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ۖ قَدْ جَآءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ فَاَوْفُوا الْكَيْلَ
ہیچ معبود بجز او ہر آئینہ آمدہ است بشما دلیلے از پروردگار شما پس تمام کنید پیمانہ

وَالْمِيْزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْيَآءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوْا فِى الْاَرْضِ
و ترازو را و ناقص مدہید بمردمان اشیائی ایشان را و فساد مکنید در زمین

بَعْدَ اِصْلَاحِهَا ۗ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿۸۵﴾ وَ
بعد اصلاح آن این کار کہ گفتیم بہتر ست شما را اگر باور دارندگانید و

لَا تَقْعُدُوْا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوْعِدُوْنَ وَتَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ
منشینید بہر راہ کہ بترسانید و باز دارید از راہ

اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِهٖ وَتَبْغُوْنَهَا عِوَجًا ۚ وَاذْكُرُوْۤا اِذْ كُنْتُمْ قَلِيْلًا
خدا کسے را کہ ایمان آوردہ است باو و میجوئید برائی آن راہ کجی و یاد کنید آن وقت کہ شما اندک بودید

فَكَثَّرَكُمْ ۖ وَانْظُرُوْا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿۸۶﴾ وَاِنْ كَانَ
پس بسیار گردانید شما را و بنگرید چگونہ شد آخر کار مفسدان و اگر ہست

طَآئِفَةٌ مِّنْكُمْ اٰمَنُوْا بِالَّذِيْۤ اُرْسِلْتُ بِهٖ وَطَآئِفَةٌ لَّمْ يُؤْمِنُوْا
گروہے از شما مومن بآنچہ فرستادہ شدم ہمراہ او و گروہے نا مومن

فَاصْبِرُوْا حَتّٰى يَحْكُمَ اللّٰهُ بَيْنَنَا ۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحٰكِمِيْنَ ﴿۸۷﴾
پس صبر کنید تا آنکہ فیصل کند خدا در میان ما و او بہترین حکم کنندگان است ف۱

ف۱ یعنی واجب آن بود کہ ہمہ متفق میشدند بر ایمان و چون متفق نشدند منتظر فیصل کردہ باشند واللہ اعلم ۱۲

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ
گفتند آن اشراف که سرکشی کرده بودند از قوم او البته بیرون کنیم ترا اے شعیب
وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا ۚ قَالَ
وکسانی را که همراه تو ایمان آورده اند از دیه خود یا این ست که باز گردید در دین ما گفت
أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ ﴿٨٨﴾ قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي
آیا عود کنیم اگرچه ما ناخواهان باشیم هر آئینه بربسته باشیم بر خدا دروغے اگر باز گردیم در
مِلَّتِكُمْ بَعْدَ إِذْ نَجَّانَا اللَّهُ مِنْهَا ۚ وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ
دین شما بعد ازانکه برهانید خدا ما را از وے وهرگز لائق نیست ما را که عود کنیم دران
فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا ۚ وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ۚ
مگر آنکه خواهد خدا پروردگار ما احاطه کرده است پروردگار ما بهمه چیز از روئے دانش
عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا ۚ رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَ
بر خدا توکل کردیم اے پروردگار ما فیصل کن درمیان ما و درمیان قوم ما براستی و
أَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَئِنِ
تو بهترین فیصل کنندگانی وگفتند آن اشراف که کافر بودند از قوم او بیاران خود
اتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا إِنَّكُمْ إِذًا لَخَاسِرُونَ ﴿٩٠﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ
اگر متابعت کنید شعیب را هر آئینه شما آنهنگام زیان کار باشید پس در گرفت ایشان را زلزله
فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٩١﴾ الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَأَنْ
پس صبح کردند در سرائے خویش مرده بر زانو افتاده آنانکه دروغے داشتند شعیب را گویا
لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا ۚ الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٢﴾
نبوده اند آنجا آنانکه دروغے داشتند شعیب را ایشان بودند زیان کار
فَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ
پس باز گشت از ایشان وگفت اے قوم من رسانیدم بشما پیغام هائے پروردگار خود و نیک خواهی کردم
لَكُمْ ۖ فَكَيْفَ آسَىٰ عَلَىٰ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٩٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ
برائے شما پس چگونه اندوه خورم بر قوم کافران ونه فرستادیم در هیچ دیهے

مِنْ نَّبِيٍّ اِلَّآ اَخَذْنَآ اَهْلَهَا بِالْبَاْسَآءِ وَالضَّرَّآءِ لَعَلَّهُمْ
پیغامبرے را مگر گرفتار کردیم اہل آنرا بسختی و رنج تا بود کہ ایشان
يَضَّرَّعُوْنَ ﴿٩٤﴾ ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتّٰى عَفَوْا وَّقَالُوْا
زاری کنند باز دادیم بایشان بجائے محنت راحت را تا آنکہ بسیار شدند و گفتند
قَدْ مَسَّ اٰبَآءَنَا الضَّرَّآءُ وَالسَّرَّآءُ فَاَخَذْنٰهُمْ بَغْتَةً وَّهُمْ
ہر آئینہ رسیدہ بود پدران ما سختی و راحت ف۱ پس گرفتیم ایشان را ناگہان و ایشان
لَا يَشْعُرُوْنَ ﴿٩٥﴾ وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْقُرٰٓى اٰمَنُوْا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ
خبر نداشتند واگر اہل دیہہا ایمان آوردندے و پرہیزگاری کردندے می کشادیم
بَرَكٰتٍ مِّنَ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ وَلٰكِنْ كَذَّبُوْا فَاَخَذْنٰهُمْ بِمَا كَانُوْا
بر ایشان برکت ہا از جانب آسمان و زمین ولیکن بدروغ نسبت کردند پس گرفتیم ایشان را
يَكْسِبُوْنَ ﴿٩٦﴾ اَفَاَمِنَ اَهْلُ الْقُرٰٓى اَنْ يَّاْتِيَهُمْ بَاْسُنَا بَيَاتًا وَّهُمْ
بوبال آنچہ میکردند آیا ایمن شدند اہل دیہہا از آنکہ بیاید عذاب ما بایشان شبانگاہ و
نَآئِمُوْنَ ﴿٩٧﴾ اَوَاَمِنَ اَهْلُ الْقُرٰٓى اَنْ يَّاْتِيَهُمْ بَاْسُنَا ضُحًى وَّهُمْ
ایشان خفتہ باشند آیا ایمن شدند اہل دیہہا از آنکہ بیاید بایشان عذاب ما وقت چاشت
يَلْعَبُوْنَ ﴿٩٨﴾ اَفَاَمِنُوْا مَكْرَ اللّٰهِ ۚ فَلَا يَاْمَنُ مَكْرَ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ
وایشان بازی میکنند آیا ایمن شدند از مکر خدا ف۲ پس ایمن نمی شوند از مکر خدا مگر گروہ
ع ۱۲ الْخٰسِرُوْنَ ﴿٩٩﴾ اَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِيْنَ يَرِثُوْنَ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ
زیان کاران آیا واضح نشد برآنانکہ وارث زمین می شوند بعد از
اَهْلِهَآ اَنْ لَّوْ نَشَآءُ اَصَبْنٰهُمْ بِذُنُوْبِهِمْ ۚ وَنَطْبَعُ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ
ہلاک ساکنان آن زمین کہ اگر خواستیمے عقوبت رسانیدیمے ایشان را بعوض گناہان ایشان و مہر می نہیم
فَهُمْ لَا يَسْمَعُوْنَ ﴿١٠٠﴾ تِلْكَ الْقُرٰى نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْۢبَآئِهَا ۚ
بر دل ہائے ایشان پس ایشان نمی شنوند این دیہہا ذکر می کنیم پیش تو بعض اخبار آن
وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ ۚ فَمَا كَانُوْا لِيُؤْمِنُوْا بِمَا كَذَّبُوْا
و ہر آئینہ آمدہ بودند باہل آنہا پیغمبران ایشان با معجزہا پس ہرگز ایمان نیاوردند بآنچہ تکذیب

ف۱ یعنے عادت زمانہ است کہ گاہے سختی و گاہے راحت می باشد از باب مؤاخذہ بر اعمال نبود واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنے از تدبیر ہلاک واللہ اعلم ۱۲

مِنْ قَبْلُ ؕ كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوْبِ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۱۰۱﴾ وَمَا وَجَدْنَا
کرده بودند پیش ازان ہچنیں مہر می نہد خدا بر دل کافران ونه یافتیم
لِاَكْثَرِهِمْ مِّنْ عَهْدٍ ۚ وَاِنْ وَّجَدْنَاۤ اَكْثَرَهُمْ لَفٰسِقِيْنَ ﴿۱۰۲﴾ ثُمَّ
در اکثر ایشان وفا بعهد وهر آئینه یافتیم اکثر ایشان را بدکار باز
بَعَثْنَا مِنْۢ بَعْدِهِمْ مُّوْسٰى بِاٰيٰتِنَاۤ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۟ئِهٖ فَظَلَمُوْا
فرستادیم بعد ایشان موسیٰ را به نشان ہائے خویش بسوئی فرعون وقوم او پس کافر شدند
بِهَا ۚ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿۱۰۳﴾ وَقَالَ مُوْسٰى يٰفِرْعَوْنُ
بآن نشانہا پس بنگر چگونه بود آخر کار مفسدان وگفت موسےٰ اے فرعون
اِنِّيْ رَسُوْلٌ مِّنْ رَّبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۰۴﴾ ۙ حَقِيْقٌ عَلٰۤى اَنْ لَّاۤ اَقُوْلَ عَلَى
هر آئینه من پیغامبرم از جانب پروردگار عالمها سزاوارم بآنکه نه گویم بر
اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ ؕ قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِّنْ رَّبِّكُمْ فَاَرْسِلْ مَعِيَ
خدا مگر سخن راست آورده ام بشما نشانه از جانب پروردگار شما پس بفرست بامن
بَنِيْۤ اِسْرَآءِيْلَ ﴿۱۰۵﴾ ؕ قَالَ اِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِاٰيَةٍ فَاْتِ بِهَاۤ اِنْ
بنی اسرائیل را گفت اگر آورده معجزه پس حاضر کن آن را اگر هستی
كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿۱۰۶﴾ فَاَلْقٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِيْنٌ ﴿۱۰۷﴾
از راست گویان پس انداخت عصائی خود را پس ناگهان آں عصا اژدہائے ظاهر شده
وَّنَزَعَ يَدَهٗ فَاِذَا هِيَ بَيْضَآءُ لِلنّٰظِرِيْنَ ﴿۱۰۸﴾ قَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِ
وبیرون آورده دست خود را پس ناگهان آن دست نورانی شد برائی بینندگان گفتند اشراف از قوم فرعون
فِرْعَوْنَ اِنَّ هٰذَا لَسٰحِرٌ عَلِيْمٌ ﴿۱۰۹﴾ ۙ يُّرِيْدُ اَنْ يُّخْرِجَكُمْ مِّنْ
بایکدیگر هر آئینه این شخص ساحر داناست می خواهد که بیرون کند شمارا از
اَرْضِكُمْ ۚ فَمَاذَا تَاْمُرُوْنَ ﴿۱۱۰﴾ قَالُوْۤا اَرْجِهْ وَاَخَاهُ وَاَرْسِلْ فِي
زمین شما پس چه می فرمائید گفتند اے فرعون موقوف دار اورا وبرادر اورا وبه فرست در
الْمَدَآئِنِ حٰشِرِيْنَ ﴿۱۱۱﴾ ۙ يَاْتُوْكَ بِكُلِّ سٰحِرٍ عَلِيْمٍ ﴿۱۱۲﴾ وَجَآءَ السَّحَرَةُ
شهرها نقیبان را تا بیارند پیش تو هر ساحر دانارا وآمدند ساحران

فِرْعَوْنَ قَالُوْٓا اِنَّ لَنَا لَاَجْرًا اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغٰلِبِيْنَ ﴿۱۱۳﴾ قَالَ نَعَمْ
پیش فرعون گفتند ہر آئینہ مارا مزدے می باید اگر ما غالب شویم گفت آرے
وَاِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِيْنَ ﴿۱۱۴﴾ قَالُوْا يٰمُوْسٰٓى اِمَّآ اَنْ تُلْقِيَ وَاِمَّآ
و ہر آئینہ شما از مقربان باشید گفتند اے موسیٰ یا این است کہ نخست تو افگنی
اَنْ نَّكُوْنَ نَحْنُ الْمُلْقِيْنَ ﴿۱۱۵﴾ قَالَ اَلْقُوْا ۚ فَلَمَّآ اَلْقَوْا سَحَرُوْٓا اَعْيُنَ
یا ما باشیم اندازندہ گفت موسیٰ شما افگنید پس آن ہنگام کہ افگندند بجادو
النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوْهُمْ وَجَآءُوْ بِسِحْرٍ عَظِيْمٍ ﴿۱۱۶﴾ وَاَوْحَيْنَآ اِلٰى
بستند چشم ہائے مردمان را و بترسانیدند ایشان را و آوردند جادوئے بزرگ را و وحی فرستادیم
مُوْسٰٓى اَنْ اَلْقِ عَصَاكَ ۚ فَاِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَاْفِكُوْنَ ﴿۱۱۷﴾ ۚ فَوَقَعَ
بسوئے موسیٰ کہ بیفگن عصائے خود را پس ناگہان آن عصا فرو می برد آنچہ بدروغ اظہار میکردند پس
الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿۱۱۸﴾ ۚ فَغُلِبُوْا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوْا
ثابت شد حق و باطل شد آنچہ ایشان می کردند پس قوم فرعون مغلوب شدند آنجا و خوار
صٰغِرِيْنَ ﴿۱۱۹﴾ ۚ وَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سٰجِدِيْنَ ﴿۱۲۰﴾ ۖ قَالُوْٓا اٰمَنَّا بِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۲۱﴾ ۙ
گشتند و انداختہ شدند ساحران سجدہ کنان گفتند ایمان آوردیم بہ پروردگار عالمہا
رَبِّ مُوْسٰى وَهٰرُوْنَ ﴿۱۲۲﴾ قَالَ فِرْعَوْنُ اٰمَنْتُمْ بِهٖ قَبْلَ اَنْ
خدائے موسیٰ و ہارون گفت فرعون آیا ایمان آوردید بموسیٰ پیش از انکہ
اٰذَنَ لَكُمْ ۚ اِنَّ هٰذَا لَمَكْرٌ مَّكَرْتُمُوْهُ فِي الْمَدِيْنَةِ لِتُخْرِجُوْا مِنْهَآ
دستوری دہم شما را ہر آئینہ این تدبیر یست کہ اندیشیدہ اید آنرا درین شہر تا بیرون کنید ازین شہر
اَهْلَهَا ۚ فَسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ﴿۱۲۳﴾ لَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ
ساکنان آنرا پس خواہید دانست البتہ ببرم دست ہائے شما را و پایہائے شما را
مِّنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَاُصَلِّبَنَّكُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿۱۲۴﴾ قَالُوْٓا اِنَّآ اِلٰى رَبِّنَا
بخلاف یکدیگر ف۱ باز بردار کنم شما را ہمہ یکجا گفتند ہر آئینہ ما بسوی پروردگار
مُنْقَلِبُوْنَ ﴿۱۲۵﴾ ۚ وَمَا تَنْقِمُ مِنَّآ اِلَّآ اَنْ اٰمَنَّا بِاٰيٰتِ رَبِّنَا لَمَّا جَآءَتْنَا ۭ
خود رجوع کنندگانیم و انکار نمی کنی بر ما مگر آنکہ ایمان آوردیم بہ نشانہائے پروردگار خویش

ف۱ یعنی دست راست و پائے چپ واللہ اعلم ۱۲

ع ۱۴ رَبَّنَآ اَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَّتَوَفَّنَا مُسْلِمِيْنَ ﴿١٢٦﴾ وَقَالَ الْمَلَاُ مِنْ
چون بیامد بما اے پروردگار ما بریز برما شکیبائی و قبض ارواح ما کن درحالیکه مسلمان باشیم و گفتند اشراف از

قَوْمِ فِرْعَوْنَ اَتَذَرُ مُوْسٰى وَقَوْمَهٗ لِيُفْسِدُوْا فِى الْاَرْضِ وَ
قوم فرعون آیا می گذاری موسیٰ و قوم او را تا فساد کنند در زمین و

يَذَرَكَ وَاٰلِهَتَكَ قَالَ سَنُقَتِّلُ اَبْنَآءَهُمْ وَنَسْتَحْيٖ نِسَآءَهُمْ
تا بگذارد عبادت ترا و معبودان ترا گفت خواهیم کشت پسران بنی اسرائیل را و زنده خواهیم گذاشت دختران ایشان را

وَاِنَّا فَوْقَهُمْ قٰهِرُوْنَ ﴿١٢٧﴾ قَالَ مُوْسٰى لِقَوْمِهِ اسْتَعِيْنُوْا بِاللّٰهِ وَ
و ما بر ایشان غالبانیم گفت موسیٰ بقوم خود مدد طلبید از خدا و

اصْبِرُوْا اِنَّ الْاَرْضَ لِلّٰهِ يُوْرِثُهَا مَنْ يَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ وَ
صبر کنید هر آئینه زمین خدا راست وارث او می کند هر کرا خواهد از بندگان خویش و

الْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِيْنَ ﴿١٢٨﴾ قَالُوْا اُوْذِيْنَا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَأْتِيَنَا وَمِنْ
آخر کار برائی پرهیزگاران است گفتند ایذا داده شدیم پیش از آنکه بیائی نزدیک ما و

بَعْدِ مَا جِئْتَنَا قَالَ عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يُّهْلِكَ عَدُوَّكُمْ
بعد از آنکه آمدی نزدیک ما گفت امید است که پروردگار شما هلاک کند دشمن شما را

ع ۱۵ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُوْنَ ﴿١٢٩﴾ وَلَقَدْ
و خلیفه گرداند شما را در زمین پس بنگرد چگونه عمل می کنید و هر آئینه

اَخَذْنَآ اٰلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِيْنَ وَنَقْصٍ مِّنَ الثَّمَرٰتِ لَعَلَّهُمْ
گرفتار کردیم کسان فرعون را بقحطها و به نقصان میوه ها تا شود

يَذَّكَّرُوْنَ ﴿١٣٠﴾ فَاِذَا جَآءَتْهُمُ الْحَسَنَةُ قَالُوْا لَنَا هٰذِهٖ وَاِنْ
که ایشان پند پذیرند پس چون آمدے بایشان فراخی گفتندے این لائق ماست و اگر برسیدے

تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَّطَّيَّرُوْا بِمُوْسٰى وَمَنْ مَّعَهٗ اَلَآ اِنَّمَا طٰٓئِرُهُمْ
بایشان سختی شگون بد گرفتندے بموسیٰ و کسانیکه باوے بودند آگاه باش جز این نیست

عِنْدَ اللّٰهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿١٣١﴾ وَقَالُوْا مَهْمَا تَأْتِنَا
که شگون بد ایشان نزدیک خداست ولیکن بیشتر از ایشان نمی دانند ف و گفتند کسان فرعون اے موسیٰ

ف یعنی مواخذه اعمال بر ایشان است والله اعلم ۱۲

بِهٖ مِنْ اٰيَةٍ لِّتَسْحَرَنَا بِهَا ۙ فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِيْنَ ﴿۱۳۲﴾

هرچه بیاری آن را از نشانها تا سحر کنی ما را بدان پس مانیستیم ترا باور دارنده

فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوْفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ

پس فرستادیم برایشان طوفان و ملخ و کنه و غوکها

وَالدَّمَ اٰيٰتٍ مُّفَصَّلٰتٍ ۟ فَاسْتَكْبَرُوْا وَكَانُوْا قَوْمًا مُّجْرِمِيْنَ ﴿۱۳۳﴾

و خون نشان هائے واضح کرده شده پس سرکشی کردند و بودند قوم گناهگاران

وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوْا يٰمُوْسَى ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا

و وقتیکه فرود آمد برایشان عقوبت گفتند اے موسیٰ دعا کن بجناب پروردگار خود بآن

عَهِدَ عِنْدَكَ ۚ لَئِنْ كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ

اسماء و ادعیه که وحی کرده است نزدیک تو اگر زائل کنی از ما عقوبت را البته معتقد شویم ترا و

مَعَكَ بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ ﴿۱۳۴﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الرِّجْزَ اِلٰٓى

بفرستیم با تو بنی اسرائیل را پس چون زائل کردیم از ایشان عقوبت را تا مدتے

اَجَلٍ هُمْ بٰلِغُوْهُ اِذَا هُمْ يَنْكُثُوْنَ ﴿۱۳۵﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَاَغْرَقْنٰهُمْ

که ایشان رسنده گانند بآن ناگهان عهد را شکستند پس انتقام کشیدیم از ایشان پس غرق کردیم

فِى الْيَمِّ بِاَنَّهُمْ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا وَكَانُوْا عَنْهَا غٰفِلِيْنَ ﴿۱۳۶﴾

ایشان را در دریا بسبب آنکه ایشان دروغ میداشتند آیات ما را و بودند ازان بے خبر

وَاَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِيْنَ كَانُوْا يُسْتَضْعَفُوْنَ مَشَارِقَ الْاَرْضِ

و میراث دادیم گروهے را که ضعیف شمرده می شدند مشارق و مغارب

وَمَغَارِبَهَا الَّتِيْ بٰرَكْنَا فِيْهَا ۗ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنٰى

زمینے که برکت نهادیم دران ف و راست شد وعدهٔ نیک پروردگار تو

عَلٰى بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ ۙ بِمَا صَبَرُوْا ۗ وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ

بر بنی اسرائیل بسبب آنکه صبر کردند و خراب کردیم آنچه ساخته بود

فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهٗ وَمَا كَانُوْا يَعْرِشُوْنَ ﴿۱۳۷﴾ وَجٰوَزْنَا بِبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ ع

فرعون و کسان او و آنچه بر می افراشتند و گذرانیدیم بنی اسرائیل را

ف یعنی زمین شام بایشان دادیم چه بقعه‌هائے شرقیه و چه بقعه‌هائے غربیه والله اعلم

الْبَحْرَ فَاَتَوْا عَلٰى قَوْمٍ يَّعْكُفُوْنَ عَلٰٓى اَصْنَامٍ لَّهُمْ ۚ قَالُوْا
از دریا پس آمدند برگروہے کہ مجاورت می کردند بر بتان خویش گفتند
يٰمُوْسَى اجْعَلْ لَّنَآ اِلٰهًا كَمَا لَهُمْ اٰلِهَةٌ ۭ قَالَ اِنَّكُمْ قَوْمٌ
بنی اسرائیل اے موسیٰ بساز برائی ما معبودے چنانکہ ایشان راہستند معبودان گفت ہرآئینہ شما گروہے ہستید
تَجْهَلُوْنَ ﴿١٣٨﴾ اِنَّ هٰٓؤُلَاۗءِ مُتَبَّرٌ مَّا هُمْ فِيْهِ وَبٰطِلٌ مَّا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٣٩﴾
کہ نادانی می کنید ہرآئینہ این جماعہ باطل کردہ شدہ است مذہبے کہ ایشان دراند و باطل است آنچہ میکردند
قَالَ اَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْغِيْكُمْ اِلٰهًا وَّهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعٰلَمِيْنَ ﴿١٤٠﴾
گفت موسیٰ آیا غیر خدا طلب کنم برائے شما معبودے واو فضل دادہ است شمارا بر عالمہا
وَاِذْ اَنْجَيْنٰكُمْ مِّنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُوْمُوْنَكُمْ سُوْۗءَ الْعَذَابِ ۚ
و یاد کنید نعمت ما چون نجات دادیم شمارا از کسان فرعون می رسانیدند بشما عقوبت سخت
يُقَتِّلُوْنَ اَبْنَاۗءَكُمْ وَيَسْتَحْيُوْنَ نِسَاۗءَكُمْ ۭ وَفِيْ ذٰلِكُمْ بَلَاۗءٌ مِّنْ
می کشتند پسران شمارا و زندہ می گذاشتند دختران شمارا و درین مقدمہ آزمائش بزرگ بود
رَّبِّكُمْ عَظِيْمٌ ﴿١٤١﴾ ع وَوٰعَدْنَا مُوْسٰى ثَلٰثِيْنَ لَيْلَةً وَّاَتْمَمْنٰهَا ع ۱۶ ۱۲ ۶
از جانب پروردگار شما و وعدہ کردیم با موسیٰ سی ۳۰ شب و تمام کردیم آن
بِعَشْرٍ فَتَمَّ مِيْقَاتُ رَبِّهٖٓ اَرْبَعِيْنَ لَيْلَةً ۚ وَقَالَ مُوْسٰى لِاَخِيْهِ
میعاد را بدہ شب پس کامل شد میعاد پروردگار او چہل شب و گفت موسیٰ برادر خود
هٰرُوْنَ اخْلُفْنِيْ فِيْ قَوْمِيْ وَاَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيْلَ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿١٤٢﴾
ہارون را جانشین من باش در قوم من و صلاح کاری کن و پیروی منما راہ تباہ کاران
وَلَمَّا جَاۗءَ مُوْسٰى لِمِيْقَاتِنَا وَكَلَّمَهٗ رَبُّهٗ ۙ قَالَ رَبِّ اَرِنِيْٓ اَنْظُرْ
و چون آمد موسیٰ بوعدہ گاہ ما و سخن گفت با او پروردگار او گفت اے پروردگار من بنما کن مرا
اِلَيْكَ ۭ قَالَ لَنْ تَرٰىنِيْ وَلٰكِنِ انْظُرْ اِلَى الْجَبَلِ فَاِنِ اسْتَقَرَّ
بخویش تا نظر کنم بسوئی تو گفت خدا نخواہی دید مرا ولیکن نظر کن بسوئی کوہ پس اگر قرار گیرد
مَكَانَهٗ فَسَوْفَ تَرٰىنِيْ ۚ فَلَمَّا تَجَلّٰى رَبُّهٗ لِلْجَبَلِ جَعَلَهٗ دَكًّا
بجائی خود خواہی دید مرا پس وقتیکہ ظہور کرد پروردگار او بران کوہ گردانید آن کوہ را زمین ہموار

وَخَرَّ مُوْسٰى صَعِقًا ۚ فَلَمَّآ اَفَاقَ قَالَ سُبْحٰنَكَ تُبْتُ اِلَيْكَ

ساختہ وافتاد موسیٰ بے ہوش شدہ پس چون بہ ہوش آمد گفت بہ پاکی یاد می کنم ترا باز گشتم بسوئے تو

وَاَنَا اَوَّلُ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۱۴۳﴾ قَالَ يٰمُوْسٰٓى اِنِّى اصْطَفَيْتُكَ عَلَى

و من اول مسلمانانم گفت اے موسیٰ ہر آئینہ من برگزیدم ترا بر

النَّاسِ بِرِسٰلٰتِىْ وَبِكَلَامِىْ ۖ فَخُذْ مَآ اٰتَيْتُكَ وَكُنْ مِّنَ

مردمان بہ پیغام ہائے خود و بہ شنوانیدن سخن خود پس بگیر آنچہ عطا کردم ترا و باش از

الشّٰكِرِيْنَ ﴿۱۴۴﴾ وَكَتَبْنَا لَهٗ فِى الْاَلْوَاحِ مِنْ كُلِّ شَىْءٍ مَّوْعِظَةً

شکر کنندگان و نوشتیم برائے موسیٰ در لوح ہا ہر جنس برائے پند

وَّتَفْصِيْلًا لِّكُلِّ شَىْءٍ ۚ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَّاْمُرْ قَوْمَكَ يَاْخُذُوْا

و برائے بیان ہر چیز پس گفتیم بگیر آنرا بہ قوت و بہ فرما قوم خود را تا عمل کنند

بِاَحْسَنِهَا ۭ سَاُورِيْكُمْ دَارَ الْفٰسِقِيْنَ ﴿۱۴۵﴾ سَاَصْرِفُ عَنْ اٰيٰتِىَ

بہ بہترین آنچہ در وست ف۱ خواہم نمود شما را سرائے گناہ گاران ف۲ باز خواہم داشت از تامل در

الَّذِيْنَ يَتَكَبَّرُوْنَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ ۭ وَاِنْ يَّرَوْا كُلَّ

آیات خود کسانے را کہ تکبر مے کنند در زمین ناحق و اگر بہ بینند ہر نشانہ

اٰيَةٍ لَّا يُؤْمِنُوْا بِهَا ۚ وَاِنْ يَّرَوْا سَبِيْلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوْهُ

کہ ہست ایمان نیارند و اگر بہ بینند راہ راستی راہ نگیرند

سَبِيْلًا ۚ وَاِنْ يَّرَوْا سَبِيْلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوْهُ سَبِيْلًا ۭ ذٰلِكَ

آن را و اگر بہ بینند راہ گمراہی را راہ گیرند آن را این

بِاَنَّهُمْ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا وَكَانُوْا عَنْهَا غٰفِلِيْنَ ﴿۱۴۶﴾ وَالَّذِيْنَ

بہ سبب آن است کہ ایشان دروغ داشتند آیات ما را و از ان غافل ماندند و کسانے کہ

كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا وَلِقَآءِ الْاٰخِرَةِ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ ۭ هَلْ يُجْزَوْنَ

دروغ داشتند آیات ما را و دروغ داشتند ملاقات آخرت را نابود شد عمل ہائے ایشان جزا دادہ

اِلَّا مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿۱۴۷﴾ وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوْسٰى مِنْ بَعْدِهٖ مِنْ ع ۱۷ / ۷

نہ شوند الا بآنچہ می کردند و ساختند قوم موسیٰ بعد رفتنش از

ف۱ یعنی بعزیمت نہ برخصت واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی منازل فرعونیان خراب شدہ خواہید دید ۱۲

حُلِيِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا لَّهُ خُوَارٌ ۚ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ
زیور قبطیان گوساله بدنی که اورا آواز گاو بود آیا ندیدند که آن گوساله باایشان هیچ سخن نمی
وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا ۘ اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٤٨﴾ وَلَمَّا وقف لازم
گفت و دلالت نمی کرد ایشان را به هیچ راه معبود گرفتند آن را و ایشان ستمگار بودند و چون
سُقِطَ فِي أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا قَالُوا لَئِن لَّمْ
نادم شدند و دیدند که ایشان گمراه شدند گفتند اگر مهربانی نکند
يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾ وَلَمَّا رَجَعَ
بر ما پروردگار ما و نیامرزد مارا البته باشیم از زیان کاران و چون باز آمد
مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي
موسی بسوی قوم خود خشمناک شده اندوهگین گشته گفت بد جانشینی است جانشینی که کردید
مِن بَعْدِي ۖ أَعَجِلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ ۖ وَأَلْقَى الْأَلْوَاحَ وَأَخَذَ
پس از من آیا شتابی کردید از حکم پروردگار خویش و انداخت الواح را و گرفت
بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُ إِلَيْهِ ۚ قَالَ ابْنَ أُمَّ إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضْعَفُونِي
موسی سر برادر خود را می کشیدش بسوی خود گفت هارون ای پسر مادر من هرآئینه این قوم ضعیف شمردند مرا
وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي ۖ فَلَا تُشْمِتْ بِيَ الْأَعْدَاءَ وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ
و نزدیک بودند که بکشند مرا پس شاد مکن بسبب اهانت من دشمنان را و شمار مکن مرا
الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٥٠﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِأَخِي وَأَدْخِلْنَا فِي
با گروه ستمگاران گفت موسی ای پروردگار من بیامرز مرا و برادر مرا و داخل کن مارا
رَحْمَتِكَ ۖ وَأَنتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٥١﴾ إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ ع ۱۸
در بخشایش و تو بخشاینده ترین بخشایندگانی خود هرآئینه کسانی که معبود گرفتند گوساله را
سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۚ وَكَذَٰلِكَ
خواهد رسید بااین جماعت خشمی از پروردگار ایشان و رسوائی در حیات دنیا و هم چنین
نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ ﴿١٥٢﴾ وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِن
جزا می دهیم افتراکنندگان را و هرآئینه کسانی که گناه ها کردند باز توبه نمودند

بَعْدِهَا وَاٰمَنُوْٓا اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۱۵۳﴾ وَلَمَّا
بعد ازاں گناہاں وایمان آوردند البتہ پروردگار تو بعد از توبہ آمرزندہ مہربان ست وچون
سَكَتَ عَنْ مُّوْسَى الْغَضَبُ اَخَذَ الْاَلْوَاحَ ۚ وَفِيْ نُسْخَتِهَا
ساکن شد خشم از خاطر موسیٰ گرفت الواح را ودر مکتوب وے
هُدًى وَّرَحْمَةٌ لِّلَّذِيْنَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُوْنَ ﴿۱۵۴﴾ وَاخْتَارَ مُوْسٰى
ہدایت بود وبخشائش آناں راکہ ایشان از پروردگار خود مے ترسند واختیار کرد موسیٰ
قَوْمَهٗ سَبْعِيْنَ رَجُلًا لِّمِيْقَاتِنَا ۚ فَلَمَّآ اَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ
از قوم خود ہفتاد کس برائے میعاد ما ف۱ پس وقتیکہ گرفت ایشان را زلزلہ گفت
رَبِّ لَوْ شِئْتَ اَهْلَكْتَهُمْ مِّنْ قَبْلُ وَاِيَّايَ ۭ اَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ
موسیٰ اے پروردگار من اگر می خواستی پیش ازین ایشان را ومرا ہلاک می کردی ف۲ آیا ہلاک می کنی مارا
السُّفَهَاۗءُ مِنَّا ۚ اِنْ هِيَ اِلَّا فِتْنَتُكَ ۭ تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاۗءُ وَ
بجزائے آنچہ کردند بے خردان از قوم ما نیست این حادثہ مگر امتحان تو گمراہی می کنی بآن ہر کرا خواہی و
تَهْدِيْ مَنْ تَشَاۗءُ ۭ اَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ
راہ می نمائی بآن ہر کرا خواہی توکار ساز مائی پس بیامرز مارا ومہربانی کن برما وتو بہترین
الْغٰفِرِيْنَ ﴿۱۵۵﴾ وَاكْتُبْ لَنَا فِيْ هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَّفِي الْاٰخِرَةِ
آمرزندگانی وبنویس یعنے مقدر کن برائی ما دریں دنیا نیکی ودر آخرت نیز نیکی
اِنَّا هُدْنَآ اِلَيْكَ ۭ قَالَ عَذَابِيْٓ اُصِيْبُ بِهٖ مَنْ اَشَاۗءُ ۚ وَرَحْمَتِيْ
ہر آئینہ ما رجوع کردیم بسوئی تو گفت خدا عذاب من می رسانمش بہر کہ خواہم ومہربانی من
وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ ۭ فَسَاَكْتُبُهَا لِلَّذِيْنَ يَتَّقُوْنَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ
احاطہ کردہ است ہر چیز را پس خواہم نوشت رحمت کاملہ خود را ف۳ برائے کسانیکہ پرہیزگاری میکنند
وَالَّذِيْنَ هُمْ بِاٰيٰتِنَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿۱۵۶﴾ اَلَّذِيْنَ يَتَّبِعُوْنَ الرَّسُوْلَ
وزکوٰۃ میدہند وکسانیکہ ایشان بآیات ما معتقد مے شوند ف۴ خواہم نوشت رحمت اخرویہ برائے آنانکہ پیروی
النَّبِيَّ الْاُمِّيَّ الَّذِيْ يَجِدُوْنَهٗ مَكْتُوْبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرٰىةِ
می کنند آن پیغامبر را کہ نبی امی است آنکہ می یابند نعت او نوشتہ نزدیک خویش در توریت

ف۱ یعنے تا عذر گویند از عبادت گوسالہ واین جماعت اگرچہ عبادت نکردہ بودند بر عبادت کنندگان انکار ہم نکردند پس خدا تعالیٰ ہلاک ساخت واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنے اگر در بنی اسرائیل ہلاک مے شدند تہمت قتل بر موسیٰ نہادندی واللہ اعلم ۱۲

ف۳ یعنے در آخرت ۱۲

ف۴ یعنے قسمے کتبہا آنست کہ در آخر زمان رحمت خاص باشد بمتابعان نبی امی واللہ اعلم ۱۲

وَالْاِنْجِيْلِ يَاْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهٰىهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ
وانجیل می فرماید ایشان را بکار پسندیده ومنع می کند ایشان را از ناپسندیده و
يُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبٰتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبٰٓئِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ
حلال می سازد برائے ایشان پاکیزه ها وحرام می کند بر ایشان ناپاکیزه ها را وساقط می کند از ایشان
اِصْرَهُمْ وَالْاَغْلٰلَ الَّتِيْ كَانَتْ عَلَيْهِمْ ۭ فَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِهٖ وَعَزَّرُوْهُ
بارگران ایشان را وآن مشقت ها را که بود بر ایشان پس آنانکه ایمان آوردند باو وتعظیم کردند
وَنَصَرُوْهُ وَاتَّبَعُوا النُّوْرَ الَّذِيْٓ اُنْزِلَ مَعَهٗٓ ۙ اُولٰۗئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ﴿۱۵۷﴾ ع ۱۹ ۶ ۹
اورا ویاری دادند اورا وپیروی کردند نورے را که همراه وے نازل کرده شده است ایشانند رستگاران ف۱
قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّىْ رَسُوْلُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَمِيْعَۨا الَّذِيْ لَهٗ
بگو اے مردمان هر آئینه من پیغامبر خدا ام بسوی شما همه یکجا آن خدا یکه اوراست
مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُـحْيٖ وَيُمِيْتُ ۠ فَاٰمِنُوْا
بادشاهی آسمان ها وزمین نیست هیچ معبود مگر او زنده می کند ومی میراند پس
بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الَّذِيْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمٰتِهٖ
ایمان آرید بخدا وبه پیغامبر او که نبی امی است آنکه تصدیق می نماید خدا را وسخنان اورا
وَاتَّبِعُوْهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ﴿۱۵۸﴾ وَمِنْ قَوْمِ مُوْسٰٓي اُمَّةٌ يَّهْدُوْنَ
وپیروی کنید اورا تا بود که شما راه یاب شوید واز قوم موسیٰ گروهے هست که دلالت میکند
بِالْحَقِّ وَبِهٖ يَعْدِلُوْنَ ﴿۱۵۹﴾ وَقَطَّعْنٰهُمُ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ اَسْبَاطًا اُمَمًا ۭ وَ
مردمان را براه راست وبراستی حکم می کنند ومتفرق ساختیم بنی اسرائیل را بر دوازده قسم قبیله قبیله گروه گروه و
اَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوْسٰٓي اِذِ اسْتَسْقٰىهُ قَوْمُهٗٓ اَنِ اضْرِبْ بِّعَصَاكَ
وحی فرستادیم بسوی موسیٰ وقتے که آب خواستند از وی قوم وی که بزن بعصائے خود
الْحَجَرَ ۚ فَانْۢبَجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا ۭ قَدْ عَلِمَ كُلُّ اُنَاسٍ
سنگ را پس روان شد ازان سنگ دوازده چشمه بدانست هر گروهے آب خور
مَّشْرَبَهُمْ ۭ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ وَاَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّ وَ
خود را وسائبان ساختیم بر ایشان ابر را ونازل کردیم بر ایشان من و

ف۱ مترجم گوید بشارت دادن خدائے تعالیٰ حضرت موسیٰ را وامت مرحوم اول دلیل هست بر نبوت آنحضرت ﷺ ولهذا می فرماید والله اعلم

السَّلْوٰی ؕ كُلُوْا مِنْ طَيِّبٰتِ مَا رَزَقْنٰكُمْ ؕ وَمَا ظَلَمُوْنَا وَلٰكِنْ كَانُوْٓا
سلوی را گفتیم بخورید از پاکیزه هائی آنچه روزی داده ایم شمارا وایشان بر ما ستم نکردند ولیکن بر
اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ﴿۱۶۰﴾ وَاِذْ قِيْلَ لَهُمُ اسْكُنُوْا هٰذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوْا
خویشتن ستم می کردند ویاد کن چون گفته شد ایشان را که ساکن شوید درین دیه وبخورید
مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُوْلُوْا حِطَّةٌ وَّادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا نَّغْفِرْ
ازین دیه هر جا که خواسته باشید وبگوئید حطه وداخل شوید بدروازه سجده کنان تا بیامرزیم
لَكُمْ خَطِيْٓـٰٔتِكُمْ ؕ سَنَزِيْدُ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۱۶۱﴾ فَبَدَّلَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا مِنْهُمْ
برای شما گناهان شمارا زیاده خواهیم داد نکوکاران را پس بدل کردند ستمگاران از بنی اسرائیل
قَوْلًا غَيْرَ الَّذِيْ قِيْلَ لَهُمْ فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِّنَ السَّمَآءِ
سخنی غیر آنچه فرموده شد ایشان را پس فرستادیم برایشان عقوبتی از آسمان
ع ۲۰/۱۰ بِمَا كَانُوْا يَظْلِمُوْنَ ﴿۱۶۲﴾ وَسْـَٔلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِيْ كَانَتْ حَاضِرَةَ
بمقابله آنکه ستم می کردند وسوال کن یا محمد یهود را از حال دیهی که بود ساکن
الْبَحْرِ ۘ اِذْ يَعْدُوْنَ فِي السَّبْتِ اِذْ تَاْتِيْهِمْ حِيْتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ
بر لب دریا چون از حد می گذشتند در روز شنبه وقتیکه می آمد ماهیان ایشان ظاهر شده روز شنبه ایشان
شُرَّعًا وَّيَوْمَ لَا يَسْبِتُوْنَ ۙ لَا تَاْتِيْهِمْ ۚ كَذٰلِكَ ۚ نَبْلُوْهُمْ بِمَا كَانُوْا
بتعظیم شنبه مشغول می شدند در روزیکه تعظیم شنبه نمی کردند نمی آمدند ایشان همچنین آزمودیم ایشان را بسبب
يَفْسُقُوْنَ ﴿۱۶۳﴾ وَاِذْ قَالَتْ اُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَ تَعِظُوْنَ قَوْمًا ۙ اللّٰهُ
آنکه فسق میکردند ف۱ ویاد کن چون گفت گروهی از اهل آن دیه ف۲ چرا پند میدهید گروهی را که خدایتعالی
مُهْلِكُهُمْ اَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيْدًا ؕ قَالُوْا مَعْذِرَةً اِلٰى رَبِّكُمْ
هلاک خواهد کرد ایشان را یا عذاب خواهد کرد ایشان را عذاب سخت گفتند تا ما را عذری باشد نزدیک
وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ ﴿۱۶۴﴾ فَلَمَّا نَسُوْا مَا ذُكِّرُوْا بِهٖٓ اَنْجَيْنَا الَّذِيْنَ يَنْهَوْنَ
پروردگار شما وتا باشد که ایشان پرهیزگاری کنند پس وقتیکه فراموش کردند آنچه بآن پند داده شد ایشان را نجات
عَنِ السُّوْٓءِ وَاَخَذْنَا الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا بِعَذَابٍۭ بَـِٔيْسٍۭ بِمَا كَانُوْا
دادیم کسانی را که منع میکردند از کار بد وگرفتار کردیم ستمگاران را به عذاب سخت به سبب آنکه فاسق

ف۱ مترجم گوید اهل دیه سه قسم بودند قسمی شکار میکردند وقسمی از آن نهی می کردند وقسمی نه شکار می کردند ونه از آن منع میکردند والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی قسم ثالث نهی کنندگان را والله اعلم ۱۲

يَفْسُقُوْنَ ﴿۱۶۵﴾ فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَّا نُهُوْا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُوْنُوْا قِرَدَةً
بودند پس چون تکبر کردند از ترک آنچه منع کرده شد ایشان را از آن گفتیم ایشان را شوید
خٰسِئِيْنَ ﴿۱۶۶﴾ وَاِذْ تَاَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ
بوزنگان خوار شده و یاد کن چون آگاه گردانید پروردگار تو ف۱ که البته بفرستد بر ایشان تا روز قیامت
مَنْ يَّسُوْمُهُمْ سُوْٓءَ الْعَذَابِ ؕ اِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيْعُ الْعِقَابِ ۖۚ وَ
کسے را که برساند بایشان عقوبت سخت هر آئینه پروردگار تو زود عقوبت کننده است و
اِنَّهٗ لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۱۶۷﴾ وَقَطَّعْنٰهُمْ فِى الْاَرْضِ اُمَمًا ۚ مِنْهُمُ
هر آئینه او آمرزنده مهربان است ف۲ و پراگنده کردیم بنی اسرائیل را در زمین گروه گروه بعض از ایشان
الصّٰلِحُوْنَ وَمِنْهُمْ دُوْنَ ذٰلِكَ ۫ وَبَلَوْنٰهُمْ بِالْحَسَنٰتِ وَالسَّيِّاٰتِ
شائسته کارانند و بعض از ایشان سوای اینند و امتحان کردیم ایشان را به نعمت ها و مشقت ها
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُوْنَ ﴿۱۶۸﴾ فَخَلَفَ مِنْۢ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَّرِثُوا الْكِتٰبَ
تا باز گردند یعنے بسوئی راه راست پس از پی در آمدند بعد از ایشان جانشینان بد که وارث توریت شدند ف۳
يَاْخُذُوْنَ عَرَضَ هٰذَا الْاَدْنٰى وَيَقُوْلُوْنَ سَيُغْفَرُ لَنَا ۚ وَاِنْ
اختیار می کنند متاع این عالم خسیس را و می گویند آمرزیده خواهد شد برای ما و اگر
يَّاْتِهِمْ عَرَضٌ مِّثْلُهٗ يَاْخُذُوْهُ ؕ اَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِّيْثَاقُ
بیاید متاعے مانند آن البته بگیرند آن را ف۴ آیا گرفته نه شده است بر ایشان آن عهد که در
الْكِتٰبِ اَنْ لَّا يَقُوْلُوْا عَلَى اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوْا مَا فِيْهِ ؕ وَ
توریت است که نگویند بر خدا مگر سخن راست و خوانده اند آنچه در توریت است و
الدَّارُ الْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِيْنَ يَتَّقُوْنَ ؕ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿۱۶۹﴾ وَالَّذِيْنَ
سرائے آخرت بهتر است پرهیزگاران را آیا فهم نمی کنید و آنانکه
يُمَسِّكُوْنَ بِالْكِتٰبِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ ؕ اِنَّا لَا نُضِيْعُ اَجْرَ
تمسک می کنند به کتاب و برپا داشتند نماز را هر آئینه ما ضائع نمی سازیم
الْمُصْلِحِيْنَ ﴿۱۷۰﴾ وَاِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَاَنَّهٗ ظُلَّةٌ وَّظَنُّوْٓا
مزد این نکوکاران را و یاد کن چون برداشتیم کوه را بالائی ایشان گویا وے سایبان است و گمان کردند

ف۱ یعنی بنی اسرائیل را ۱۲

ف۲ بعد از این هیچ بادشاهی در بنی اسرائیل پیدا نشد همیشه لگدکوب بادشاهان اسلام و نصارے و مجوس می بودند والله اعلم ۱۲

ف۳ یعنی احبار بنی اسرائیل ۱۲

ف۴ یعنی مصر اند بر اخذ آن و غیر نادم اند از آن و توبه مصر غیر نادم صحیح نیست والله اعلم ۱۲

أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ ۚ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُم بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ

که آن کوه خواهد افتاد بر ایشان گفتیم بگیرید آنچه دادیم شمارا بجد تمام و یاد کنید آنچه در وست تا بود که شما در پناه

تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾ وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِي آدَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ

باشید از عذاب و یاد کن چون گرفت پروردگار تو از بنی آدم از پشت ایشان اولاد ایشان را و۱

وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۖ قَالُوا بَلَىٰ ۛ شَهِدْنَا ۛ

و گواه گردانید ایشان را بر ذات ایشان گفت آیا نیستم پروردگار شما گفتند آرے هستی گواه شدیم این شاهد

أَن تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَافِلِينَ ﴿١٧٢﴾

گرفتن برائی احتراز از آن است که بگوئید روز قیامت هر آئینه ما بے خبر بودیم ازین توحید

أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِن قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِّن

یا بگوئید که بجز این نیست که شرک آورده بودند پدران ما پیش از ما و ما نسلے بودیم آمده بعد

بَعْدِهِمْ ۖ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٣﴾ وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ

از ایشان و۲ آیا هلاک می کنی مارا بعقوبت آنچه بدکاران کردند و هم چنین بیان می کنیم

الْآيَاتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٤﴾ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ

نشانها و تا باز گردند و بخوان بر ایشان خبر کسے که داده بودیم اورا

آيَاتِنَا فَانسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿١٧٥﴾

علم آیات خود پس بیرون رفت از علم آن آیات و۳ پس در پئے او شد شیطان پس گشت از گمراهان و۴

وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَٰكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ

و اگر می خواستیم برداشتیم اورا و۵ بسبب این آیات ولیکن میل کرد بسوئی پستی و پیروی

هَوَاهُ ۚ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِن تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ

خواهش خود کرد پس صفت او مانند صفت سگ ست اگر مشقت اندازی بر وے و۶ زبان از دهن

تَتْرُكْهُ يَلْهَث ۚ ذَّٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا ۚ

بیرون افگند و اگر معطل بگذاری اورا نیز بیرون افگند این صفت گروهیست که دروغ شمردند آیات مارا

فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾ سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمُ

پس بخوان بر ایشان این پند تا ایشان تامل کنند باعتبار صفت بد اند این قوم

ع ٢١ ٩ ١١

مع ٧ عند المتأخرين ١٢

و۱ یعنی روز میثاق از آدم اولاد او را پیدا کرد و از ایشان اولاد ایشان را بترتیبے که در خارج متحقق شد والله اعلم ۱۲

و۲ یعنی پس تقلید ایشان کردیم ۱۲

و۳ یعنی تابع شهوات نفس شد و تابع شهوات نفس را عالم نتوان گفت ۱۲

و۴ یعنی بلعم باعور که کتب الهی خوانده بود بعد از آن باغوائے زن خود ایذائے حضرت موسے علیه السلام قصد کرد و ملعون شد والله اعلم ۱۲

و۵ یعنی منزلت اورا

و۶ یعنی زدن و دوانیدن ۱۲

الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا وَاَنْفُسَهُمْ كَانُوْا يَظْلِمُوْنَ ﴿۱۷۷﴾ مَنْ يَّهْدِ
که دروغ شمردند آیات مارا و برخویشتن ستم مے کردند هرکرا راه نماید پیش خدا
اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِيْ ۚ وَمَنْ يُّضْلِلْ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿۱۷۸﴾
همانست راه یابنده و هرکه گمراه سازدش پس آن جماعه ایشانند زیان کاران
وَلَقَدْ ذَرَاْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيْرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ ۖ لَهُمْ قُلُوْبٌ
و هرآئینه بیافریدیم برائے دوزخ بسیارے از جنیان و آدمیان ایشانرا دلهاست
لَّا يَفْقَهُوْنَ بِهَا ۡ وَلَهُمْ اَعْيُنٌ لَّا يُبْصِرُوْنَ بِهَا ۡ وَلَهُمْ اٰذَانٌ
که نمی فهمند بآن وایشان راچشم هاست که نمی بینند بآن وایشان راگوشها
لَّا يَسْمَعُوْنَ بِهَا ۭ اُولٰٓئِكَ كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ ۭ اُولٰٓئِكَ هُمُ
است که نمی شنوند بآن ایشان مانند چهارپایان اند بلکه ایشان گمراه تراند ایشانند
الْغٰفِلُوْنَ ﴿۱۷۹﴾ وَلِلّٰهِ الْاَسْمَاۗءُ الْحُسْنٰى فَادْعُوْهُ بِهَا ۠ وَذَرُوا
بے خبران و خدا راست نام ہائے نیک پس بخوانید او را بآن نام ها و بگذارید
ف ۱ یعنے ابو المسیح و ابو الملائکہ می گفتند ۱۲ فتح
الَّذِيْنَ يُلْحِدُوْنَ فِيْٓ اَسْمَاۗىِٕهٖ ۭ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿۱۸۰﴾
آنانراکه کجروی می کنند در نام ہائے خدا داده خواهد شد مر ایشان را جزائے آنچه میکردند
وَمِمَّنْ خَلَقْنَآ اُمَّةٌ يَّهْدُوْنَ بِالْحَقِّ وَبِهٖ يَعْدِلُوْنَ ﴿۱۸۱﴾ ع وَالَّذِيْنَ ع ۲۲ ۱۲
وازان جماعه که پیدا کرده ایم گروہے هست که دلالت می کنند بدین حق و بآن دین حق عدل می کنند و کسانیکه
كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۱۸۲﴾ ج وَاُمْلِيْ
دروغ داشتند آیات مارا پایه پایه بکشیم ایشان را تامحل هلاک ازان که ندانند و مهلت دهیم
لَهُمْ ۭ اِنَّ كَيْدِيْ مَتِيْنٌ ﴿۱۸۳﴾ اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوْا ۫ مَا بِصَاحِبِهِمْ
ایشان را هرآئینه تدبیر من محکم است آیا تامل نکردند که نیست این هم نشین ایشانرا
مِّنْ جِنَّةٍ ۭ اِنْ هُوَ اِلَّا نَذِيْرٌ مُّبِيْنٌ ﴿۱۸۴﴾ اَوَلَمْ يَنْظُرُوْا فِيْ مَلَكُوْتِ
هیچ دیوانگے نیست او مگر بیم کننده آشکارا آیا نظر نکردند به پادشاهی خدا
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ ۙ وَّاَنْ عَسٰٓى
در آسمان ها و زمین و درانچه خدا پیدا کرده است از هر چیز و آیا نظر نکردند

أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ ۖ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾
دران که شاید نزدیک شده باشد اجل ایشان پس بکدام سخن بعد قرآن ایمان خواهند آورد
مَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ ۚ وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ
هر که گمراه سازدش خدا پس هیچ راه نماینده نیست او را و می گذارد ایشان را خدا در گمراهی خویش
يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ۖ قُلْ إِنَّمَا
سرگردان شده سوال می کنند ترا از قیامت که کے باشد استقرار او بگو جز این
عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي ۖ لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ۚ ثَقُلَتْ فِي السَّمَاوَاتِ
نیست که علم قیامت نزدیک پروردگار من است پدید نیارد او را در وقت او مگر خدا گران شده است و۱
وَالْأَرْضِ ۚ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً ۗ يَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا ۖ
آسمانها و زمین نیاید به شما مگر ناگهان سوال می کنند ترا از قیامت گویا تو کاوش کننده ازان
قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾ قُلْ
و۲ بگو جز این نیست که دانش او نزدیک خداست ولیکن بسیارے از مردمان نمی دانند بگو
لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ ۚ وَلَوْ كُنْتُ
نمی توانم برائے خود نفع رسانیدن و نه ضرر کردن مگر آنچه خدا خواسته است واگر من دانستمے
أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ ۚ
علم غیب را هر آئینه بسیار جمع کردمے از جنس منفعت و نه رسیدے بمن هیچ سختی
ع ٢٣ ٧ ١٣ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾ هُوَ الَّذِي
نیستم من مگر بیم کننده و مژده دهنده برائے گروهے که ایمان دارند اوست آنکه
خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ
پیدا کرد شما را از یک شخص و پیدا کرد ازان یک شخص زنش را تا آرام گیرد
إِلَيْهَا ۖ فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا فَمَرَّتْ بِهِ ۖ فَلَمَّا
باوے و۳ پس چون جمع کرد مردے با زن خود بار گرفت بارے سبک پس آمد و رفت کرد بآن بار سبک بعد
أَثْقَلَتْ دَعَوَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْتَنَا صَالِحًا لَنَكُونَنَّ مِنَ
ازان چون زن گران بار شد هر دو دعا کردند بجناب پروردگار خویش که اگر فرزندے شائسته بدهی ما را باشیم از

وقف لازم

و۱ یعنی مشکل شده است دانستن قیامت ۱۲

و۲ یعنی عالمی بآن ۱۲

و۳ فلما تغشها کلام علیحده است یعنی خدا تعالی آدم و حوا را پیدا کرده از ایشان نسل بسیار پیدا آورد بعد ازان تفصیل انتشار نسل می فرماید ۱۲

الشّٰكِرِيْنَ ﴿۱۸۹﴾ فَلَمَّآ اٰتٰىهُمَا صَالِحًا جَعَلَا لَهٗ شُرَكَآءَ فِيْمَآ اٰتٰىهُمَا ۚ

شکر کنندگان پس چون داد خدائے تعالےٰ ایشان را فرزندے شائستہ مقرر کردند برائے او شریکان در آنچہ

فَتَعٰلَى اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿۱۹۰﴾ اَيُشْرِكُوْنَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْـًٔا وَّهُمْ

داده بود بایشان پس بلند قدر است خدا از آنچہ شریک مقرر میکنند ف۱ آیا این مشرکان شریک مقرر می کنند چیزے را کہ

يُخْلَقُوْنَ ﴿۱۹۱﴾ وَلَا يَسْتَطِيْعُوْنَ لَهُمْ نَصْرًا وَّلَآ اَنْفُسَهُمْ

ہیچ نمی آفریند و خود این شریکان آفریده می شوند ونے توانند برائے پرستندگان خود یاری دادن و نہ خود را

يَنْصُرُوْنَ ﴿۱۹۲﴾ وَاِنْ تَدْعُوْهُمْ اِلَى الْهُدٰى لَا يَتَّبِعُوْكُمْ ؕ

یاری می دہند واگر بخوانید بتان را بسوئے راہ ہدایت پیروی نکنند شمارا ف۲

سَوَآءٌ عَلَيْكُمْ اَدَعَوْتُمُوْهُمْ اَمْ اَنْتُمْ صَامِتُوْنَ ﴿۱۹۳﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ

برابر است بر شما آنکہ دعوت کنید ایشان را یا خاموش باشید اے مشرکان ہر آئینہ کسانیکہ

تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ عِبَادٌ اَمْثَالُكُمْ فَادْعُوْهُمْ فَلْيَسْتَجِيْبُوْا

عبادت می کنید ایشان را بجز خدا بندگانند مانند شما پس بخوانید ایشان را و باید کہ قبول

لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۱۹۴﴾ اَلَهُمْ اَرْجُلٌ يَّمْشُوْنَ بِهَآ ۫ اَمْ

کنند دعائے شما را اگر راست گو ہستید آیا بتان را پائے ہا است کہ راہ می روند بآن آیا

لَهُمْ اَيْدٍ يَّبْطِشُوْنَ بِهَآ ۫ اَمْ لَهُمْ اَعْيُنٌ يُّبْصِرُوْنَ بِهَآ ۫

ایشان را دست ہا است کہ تناول میکنند بآن آیا ایشان را چشم ہا است کہ می بینند بآن

اَمْ لَهُمْ اٰذَانٌ يَّسْمَعُوْنَ بِهَا ؕ قُلِ ادْعُوْا شُرَكَآءَكُمْ ثُمَّ كِيْدُوْنِ

آیا ایشان را گوشہا است کہ می شنوند بآن بگو اے مشرکان بخوانید شریکان خود را بعد ازان بدسگالی

فَلَا تُنْظِرُوْنِ ﴿۱۹۵﴾ اِنَّ وَلِیَّۦَ اللّٰهُ الَّذِيْ نَزَّلَ الْكِتٰبَ ۖ وَهُوَ

کنید در حق من و مہلت مدہید مرا ہر آئینہ کارساز من خدا است آنکہ فرود آورد کتاب را و او

يَتَوَلَّى الصّٰلِحِيْنَ ﴿۱۹۶﴾ وَالَّذِيْنَ تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِهٖ لَا يَسْتَطِيْعُوْنَ

کارسازی می کند نیکوکاران را وآنانکہ می خوانید ایشان را بجز خدا نمی توانند یاری

نَصْرَكُمْ وَلَآ اَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُوْنَ ﴿۱۹۷﴾ وَاِنْ تَدْعُوْهُمْ اِلَى الْهُدٰى

دادن شمارا ونہ خود را یاری می دہند واگر دعوت کنید ایشان را بسوئے راہ ہدایت

ف۱ مترجم گوید این تصویرات حال آدمی را کہ نزدیک ثقل حمل نیت اخلاص درست کنند و چون فرزند بوجود آید آن را فراموش سازد و در تسمیہ اشراک کند منطبق بر حال حوا چنانکہ در حدیث صحیح آمده کہ حوا حاملہ شد شیطان بدلش وسواس انداخت و چون فرزند متولد شد نام او عبد الحارث مقرر کرد و چون وجود جمیع قیود در امثال این مواضع ضرور نیست آدم از تو شرک بریا باشد و این آیت عصمت او را مصادمت نکند کذا فہمت و ازینجا دانستہ شد کہ شرک در تسمیہ نوعیست از شرک چنانکہ اہل زبان ما غلام فلان و عبد فلان نامی نہند ۱۲

ف۲ یعنی اگر بگوئید بخورید یا بیا شامید ہیچ کار نکنند ۱۲

لَا يَسْمَعُوْا ؕ وَ تَرٰىهُمْ يَنْظُرُوْنَ اِلَيْكَ وَ هُمْ لَا يُبْصِرُوْنَ ۝۱۹۸

نه شنوند سخن شمارا وای بیننده می بینی بتان را که می نگرند بسوئے تو و حال آنکه ایشان هیچ نے بینند

خُذِ الْعَفْوَ وَ اْمُرْ بِالْعُرْفِ وَ اَعْرِضْ عَنِ الْجٰهِلِيْنَ ۝۱۹۹ وَ اِمَّا

لازم گیر در گذر را و بفرما بکار پسندیده و اعراض کن از نادانان و اگر

يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطٰنِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ ؕ اِنَّهٗ سَمِيْعٌ

باز دارد ترا وسوسه باز دارنده از جانب شیطان آمده پس پناه طلب کن از خدا هر آئینه او شنوا

عَلِيْمٌ ۝۲۰۰ اِنَّ الَّذِيْنَ اتَّقَوْا اِذَا مَسَّهُمْ طٰٓئِفٌ مِّنَ الشَّيْطٰنِ

دانا است هر آئینه متقیان چون برسد ایشان را وسوسه از شیطان

تَذَكَّرُوْا فَاِذَا هُمْ مُّبْصِرُوْنَ ۝۲۰۱ ۚ وَ اِخْوَانُهُمْ يَمُدُّوْنَهُمْ فِي

یاد می کنند خدا را پس ناگهان ایشان بینا می شوند و برادران کافران ف۱ می کشند ایشان را در

الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُوْنَ ۝۲۰۲ وَ اِذَا لَمْ تَاْتِهِمْ بِاٰيَةٍ قَالُوْا لَوْ لَا

گمراهی و هرگز باز نمی ایستند یا محمدؐ و چون نمی آری نزدیک ایشان آیتے می گویند چرا از طرف

اجْتَبَيْتَهَا ؕ قُلْ اِنَّمَآ اَتَّبِعُ مَا يُوْحٰٓى اِلَيَّ مِنْ رَّبِّيْ ۚ هٰذَا بَصَآئِرُ

خود نشانه نمی کنی او را بگو جز این نیست که پیروی می کنم با نچه فرود آورده شده است بسوئے من از پروردگار من

مِنْ رَّبِّكُمْ وَ هُدًى وَّ رَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ۝۲۰۳ وَ اِذَا

این قرآن نشان ها است آمده از پروردگار شما و هدایت و بخشائش است مر قوم مومنان را و چون

قُرِئَ الْقُرْاٰنُ فَاسْتَمِعُوْا لَهٗ وَ اَنْصِتُوْا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ ۝۲۰۴

خوانده شود قرآن پس گوش نهید بسوئے آن و خاموش باشید تا مهربانی کرده شود بر شما

وَ اذْكُرْ رَّبَّكَ فِيْ نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَّ خِيْفَةً وَّ دُوْنَ الْجَهْرِ مِنَ

و یاد کن پروردگار خود را در ضمیر خود بزاری و ترسکاری و یاد کن پروردگار خود را به کلام پست تر از

الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَ الْاٰصَالِ وَ لَا تَكُنْ مِّنَ الْغٰفِلِيْنَ ۝۲۰۵ اِنَّ

بلند آوازی بامداد و شبانگاه و مباش از غافلان هر آئینه

الَّذِيْنَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُوْنَ عَنْ عِبَادَتِهٖ وَ يُسَبِّحُوْنَهٗ

کسانیکه نزدیک پروردگار تواند ف۲ گردن کشی نمی کنند از عبادت او و بپاکی یاد میکنند او را

ف۱ یعنی قرینان ایشان از شیاطین واللہ اعلم ۱۲
ف۲ یعنی ملاء اعلی ۱۲

وَلَهٗ يَسْجُدُوْنَ ۩ ﴿٢٠٦﴾ ع

وبتخصیص او را سجده می کنند

ع ٢٤ الثلثة ١٨ السجدة ١٤

سُوْرَةُ الْاَنْفَالِ مَدَنِيَّةٌ وَّهِيَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ خَمْسٌ وَّسَبْعُوْنَ اٰيَةً وَّعَشْرُ رُكُوْعَاتٍ

سورة الانفال در مدینه نازل شده و آن بنام خدا بخشاینده مهربان هفتاد و پنج آیت و ده رکوع است

يَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ الْاَنْفَالِ ؕ قُلِ الْاَنْفَالُ لِلّٰهِ وَالرَّسُوْلِ ۚ فَاتَّقُوا

می پرسند ترا از غنیمت ها ف۱ بگو غنیمت ها خدا و رسول راست ف۲ پس بترسید

اللّٰهَ وَاَصْلِحُوْا ذَاتَ بَيْنِكُمْ ۪ وَاَطِيْعُوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗۤ اِنْ كُنْتُمْ

از خدا و به صلاح آرید صحبتی را که میان شما است و فرمانبرداری کنید خدا و رسول او را اگر

مُّؤْمِنِيْنَ ﴿١﴾ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ الَّذِيْنَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ

مسلمان هستید جز این نیست که مومنان آنانند که چون یاد کرده شود خدا بترسد

قُلُوْبُهُمْ وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ اٰيٰتُهٗ زَادَتْهُمْ اِيْمَانًا وَّعَلٰى رَبِّهِمْ

دل ایشان و چون خوانده شود بر ایشان آیات خدا زیاده سازند آن آیات ایمان ایشان را

يَتَوَكَّلُوْنَ ﴿٢﴾ الَّذِيْنَ يُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ﴿٣﴾

و بر پروردگار خویش توکل میکنند آنکه برپا می دارند نماز را و از آنچه روزی داده ایم ایشان را خرچ میکنند

اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُوْنَ حَقًّا ؕ لَهُمْ دَرَجٰتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَ

این جماعت ایشانند مومنان تحقیق ایشان راست مرتبه ها نزدیک پروردگار ایشان و

مَغْفِرَةٌ وَّرِزْقٌ كَرِيْمٌ ﴿٤﴾ كَمَاۤ اَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْۢ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ ۪

آمرزش و روزی نیک چنانکه بیرون آورد ترا پروردگار تو از خانه تو به تدبیر درست

وَاِنَّ فَرِيْقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِيْنَ لَكٰرِهُوْنَ ﴿٥﴾ يُجَادِلُوْنَكَ فِي الْحَقِّ

و هر آئینه گروهے از مسلمانان ناخوش شونده بودند ف۳ خصومت میکردند با تو در سخن راست

بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ كَاَنَّمَا يُسَاقُوْنَ اِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُوْنَ ﴿٦﴾ ؕ

بعد از آنکه ظاهر شد گویا رانده می شوند بسوے مرگ و ایشان در آن می نگرند

وَاِذْ يَعِدُكُمُ اللّٰهُ اِحْدَى الطَّآئِفَتَيْنِ اَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّوْنَ

و یاد کن نعمت الهی را آن گاه که خدا شما را یکے از دو گروه وعده می داد که وے شما را باشد و دوست میداشتید

ف۱ سورهٔ انفال در قصهٔ بدر فرود آمده است اکثر آیات این سوره اشارت بوقائع این غزوه واقع شده از آن جمله آنست که مسلمانان در غنیمت مباحثه میکردند آنانکه غارت کرده بودند خواستند که تنها بر آن متصرف شوند دیگران خواستند که علی السویه قسمت شود خدا تعالیٰ نازل ساخت که متصرف و مختار در غنایم خدا و رسول اوست و دیگرے را درین باب دخل نیست و آنچه اهل جاهلیت می کردند از استیثار غارت کننده به غنیمت باطل است بعد از آن حکم فرمود که غنیمت را پنج قسم باید کرد چهار قسم در میان غانمان قسمت کنند و یکے در بیت المال نگاه داشته به تصرف آن رسانند و این تصرف حق است و عطای اوست بغیر دخل غارت کنندگان پس آیهٔ قل الانفال لله والرسول محکم است غیر منسوخ ۱۲

ف۲ یعنی متصرف در غنایم ایشانند و کسے دیگر را اختیار نیست والله اعلم ۱۲

ف۳ مترجم گوید یعنی کار در قسمت بروفق حکم خدا ست نه موافق آرزوئے نفوس چنانکه بیرون آوردن تو به تدبیر درست بود نزدیک خدا بر خلاف ارادهٔ قوم والله اعلم ۱۲

اَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُوْنُ لَكُمْ وَيُرِيْدُ اللّٰهُ اَنْ يُّحِقَّ الْحَقَّ
که غیر فوج جنگی شمارا بود وحی خواست خدا که ثابت کند دین حق را
بِكَلِمٰتِهٖ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكٰفِرِيْنَ ۝۷ لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ
به فرمان هائے خویش و ببرد بنیاد کافران را می خواست تا ثابت کند دین حق را و برطرف
الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُوْنَ ۝۸ اِذْ تَسْتَغِيْثُوْنَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ
کند دین باطل را اگرچه ناخوشنود باشند گناهگاران ف۱ آنگاه که فریاد می کردید در جناب پروردگار خویش پس
لَكُمْ اَنِّيْ مُمِدُّكُمْ بِاَلْفٍ مِّنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُرْدِفِيْنَ ۝۹ وَمَا جَعَلَهُ
قبول کرد دعائے شمارا که من مدد کننده شماام بهزار کس از فرشتگان از پس خود آمده جماعه دیگر را آورده ف۲ و نساخت
اللّٰهُ اِلَّا بُشْرٰى وَلِتَطْمَئِنَّ بِهٖ قُلُوْبُكُمْ ۚ وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ
خدا این مدد را مگر برائے مژده و تا آرام گیرد بآن دل شما و نیست فتح مگر از
ع ۱ ۱۰ ۱۵ عِنْدِ اللّٰهِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ۝۱۰ اِذْ يُغَشِّيْكُمُ النُّعَاسَ اَمَنَةً
نزدیک خدا هر آئینه خدا غالب با حکمت است آنگاه که می پوشید شمارا به پینکی بجهت ایمنی از نزدیک
مِّنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِّنَ السَّمَاۗءِ مَاۗءً لِّيُطَهِّرَكُمْ بِهٖ وَ
خود و فرود می آورد بر شما از آسمان آب باران تا پاک کند شمارا بآن و
يُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطٰنِ وَلِيَرْبِطَ عَلٰي قُلُوْبِكُمْ وَيُثَبِّتَ
ببرد از شما آلودگی شیطان و تا به بندد بر دل شما یعنے ثابت دارد دلهارا و محکم
بِهِ الْاَقْدَامَ ۝۱۱ اِذْ يُوْحِيْ رَبُّكَ اِلَى الْمَلٰٓئِكَةِ اَنِّيْ مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا
کند بآن پائے ها را ف۳ آنگاه که وحی می فرستاد پروردگار تو بسوئے فرشتگان که من با شماام پس
الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ۭ سَاُلْقِيْ فِيْ قُلُوْبِ الَّذِيْنَ كَفَرُوا الرُّعْبَ
استوار سازید مسلمانان را رعب خواهم افگند در دل کافران پس
فَاضْرِبُوْا فَوْقَ الْاَعْنَاقِ وَاضْرِبُوْا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ۝۱۲
بزنید ای مسلمانان بالائے گردن ها و بزنید از ایشان هر طرف دست و پائی را
ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ شَاۗقُّوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ ۚ وَمَنْ يُّشَاقِقِ اللّٰهَ وَ
این بسبب آن ست که ایشان خلاف کردند با خدا و رسول او و هر که خلاف کند با خدا و

ف۱ مترجم گوید درین آیات تعریض است بآن قصه که آنحضرت صلی الله علیه وسلم در غزوه بدر برائے غارت کردن کاروان قریش متوجه شد و این خبر بکاروان رسید راه ساحل اختیار نمودند خلاص شدند ابوجهل که بمدد ایشان با لشکر گران از مکه برآمده بود مقابل آنحضرت صلعم شد بعضے اصحاب میل بغارت کردن کاروان کردند و جمعی قصد کارزار لشکر نمودند و مرضی آنحضرت جنگ با لشکر بود ۱۲

ف۲ یعنی یکهزار بودند بعد از آن سه هزار گشتند و بعد از آن پنجهزار شدند والله اعلم ۱۲

ف۳ مترجم گوید درین آیات تعریض است بآن قصه که روز بدر مسلمانان تشنه بودند و محدث بودند و آب نداشتند و ازین جهت وسوسه شیطان به خاطر ایشان راه مے یافت خدائے تعالے باران فرستاد و پینکی را بر چشم ایشان مسلط کرد تا اضطراب دل ایشان برطرف شد ۱۲

رَسُوْلَهٗ فَاِنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿۱۳﴾ ذٰلِكُمْ فَذُوْقُوْهُ وَاَنَّ

رسول او پس خدا سخت عقوبت است این را بچشید و بدانید که

لِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابَ النَّارِ ﴿۱۴﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اِذَا لَقِيْتُمُ

کافران راست عذاب آتش اے مومنان چون بهم آئید

الَّذِيْنَ كَفَرُوْا زَحْفًا فَلَا تُوَلُّوْهُمُ الْاَدْبَارَ ﴿۱۵﴾ وَمَنْ يُّوَلِّهِمْ

با کافران انبوه کرده پس مگردانید بسوئے ایشان پشت را و هر که بگرداند بسوئے ایشان

يَوْمَئِذٍ دُبُرَهٗۤ اِلَّا مُتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ اَوْ مُتَحَيِّزًا اِلٰى فِئَةٍ فَقَدْ

آن روز پس خود را مگر رجوع کنان برائے جنگے یا پناه جویان بسوئے گروهے پس هر آئینه

بَآءَ بِغَضَبٍ مِّنَ اللّٰهِ وَمَاْوٰىهُ جَهَنَّمُ ؕ وَبِئْسَ الْمَصِيْرُ ﴿۱۶﴾

بازگشت بخشمے از خدا و جائے او جهنم است و بد جائے است

فَلَمْ تَقْتُلُوْهُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ قَتَلَهُمْ ۪ وَمَا رَمَيْتَ اِذْ رَمَيْتَ

پس شما نه کشته اید این جماعه و لیکن خدا کشت ایشان را و تو یا محمد نیا فگندی ف۱ وقتیکه افگندی

وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى ۚ وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِيْنَ مِنْهُ بَلَآءً حَسَنًا ؕ اِنَّ

و لیکن خدا افگند تا عطا کند مسلمانان را از نزدیک خویش عطائے نیکو هر آئینه

اللّٰهَ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿۱۷﴾ ذٰلِكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ مُوْهِنُ كَيْدِ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۱۸﴾

خدا شنوا دانا است ف۲ حال این ست و بدانید که خدا سست کننده است حیله کافران را

اِنْ تَسْتَفْتِحُوْا فَقَدْ جَآءَكُمُ الْفَتْحُ ۚ وَاِنْ تَنْتَهُوْا فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ

اے کافران اگر طلب فتح می کردید پس آمد به شما فتح و اگر باز ایستید پس آن بهتر است شمارا

وَاِنْ تَعُوْدُوْا نَعُدْ ۚ وَلَنْ تُغْنِيَ عَنْكُمْ فِئَتُكُمْ شَيْـًٔا وَّلَوْ كَثُرَتْ ۙ

و اگر باز گردید یعنے بنافرمانی باز گردیم ف۳ و دفع نکند از شما جماعت شما هیچ چیز اگرچه بسیار باشد

وَاَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۱۹﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اَطِيْعُوا اللّٰهَ ع ۲ ۹ ۱۶

و بدانید که خدا با مسلمانان است ف۴ اے مسلمانان فرمانبرداری کنید خدا

وَرَسُوْلَهٗ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَاَنْتُمْ تَسْمَعُوْنَ ﴿۲۰﴾ وَلَا تَكُوْنُوْا

و رسول او را و روی مگردانید از وے و حال آنکه شما مے شنوید و مشوید مانند کسانیکه

ف۱ یعنی مشت خاک را ۱۲

ف۲ مترجم گوید تعریض است بآن قصه که آن حضرت صلی الله علیه وسلم روز بدر یک مشت سنگ ریزه بسوئے کفار انداخت پس هیچکس از ایشان نبود که چیزے از آن به چشمش داخل نشد و استقلال تازه به خاطر مسلمانان ظاهر شد و این تائید غیبی بود ۱۲

ف۳ یعنی بجزا دادن ۱۲

ف۴ مترجم گوید تعریض است بآن قصه که ابوجهل روز غزوه بدر دعا کرد که بار خدایا هر که از میان این هر دو گروه قاطع رحم است و دین باطل پیش گرفته است او را هلاک کن و بر حقیقت متصف باین صفات ابوجهل و قوم او بودند ۱۲

كَالَّذِيْنَ قَالُوْا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُوْنَ ﴿۲۱﴾ اِنَّ شَرَّ
گفتند شنیدیم وایشان نمی شنوند ف۱ هر آئینه بدترین
الدَّوَآبِّ عِنْدَ اللّٰهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِيْنَ لَا يَعْقِلُوْنَ ﴿۲۲﴾ وَ
جنبندگان نزدیک خدا کرانند گنگانند آنانکه درنمے یابند و
لَوْ عَلِمَ اللّٰهُ فِيْهِمْ خَيْرًا لَّاَسْمَعَهُمْ ؕ وَلَوْ اَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا
اگر دانستے خدا در ایشان نیکوئی البتہ شنوانیدے ایشان را ف۲ واگر شنوانیدے ایشان را روی میگردانیدند
وَّهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿۲۳﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اسْتَجِيْبُوْا لِلّٰهِ وَ
اعراض کنان اے مسلمانان قبول کنید خواندن خدا و
لِلرَّسُوْلِ اِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيْكُمْ ۚ وَاعْلَمُوْۤا اَنَّ اللّٰهَ يَحُوْلُ
رسول را چون بخواند شما را برای آنکه زنده دل سازد شما را وبدانید که خدا حائل می شود درمیان
بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهٖ وَاَنَّهٗۤ اِلَيْهِ تُحْشَرُوْنَ ﴿۲۴﴾ وَاتَّقُوْا فِتْنَةً
مرد ودل او ف۳ وبدانید که بسوئے او برانگیخته خواهید شد وبپرهیزید از فتنه
لَّا تُصِيْبَنَّ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا مِنْكُمْ خَآصَّةً ۚ وَاعْلَمُوْۤا اَنَّ اللّٰهَ
که نه رسد بآنانکه ستم کردند از شما بتخصیص ف۴ وبدانید که هر آئینه خدا
شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿۲۵﴾ وَاذْكُرُوْۤا اِذْ اَنْتُمْ قَلِيْلٌ مُّسْتَضْعَفُوْنَ
سخت عقوبت کننده است ف۵ ویاد کنید اے مهاجران نعمت الٰهی را آن وقت که شما اندک بودید
فِى الْاَرْضِ تَخَافُوْنَ اَنْ يَّتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَاٰوٰىكُمْ وَ
ناتوان شمرده در زمین یعنی در مکه می ترسیدید از آنکه بربایند شما را مردمان پس جائے داد شما را یعنی در
اَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهٖ وَرَزَقَكُمْ مِّنَ الطَّيِّبٰتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿۲۶﴾
مدینه وقوت داد شما را بنصرت خود وروزی داد شما را از چیزهائے پاکیزه تا شود که سپاسداری کنید
يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَخُوْنُوا اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ وَتَخُوْنُوْۤا
اے مسلمانان خیانت مکنید باخدا ورسول وخیانت مکنید
اَمٰنٰتِكُمْ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿۲۷﴾ وَاعْلَمُوْۤا اَنَّمَاۤ اَمْوَالُكُمْ وَ
امانت هائے یک دیگر را دانسته وبدانید که مال هائی شما و

ف۱ یعنی مانند اهل کتاب که توریت خواندند وبزبان معترف شدند وبرآن عمل نکردند ۱۲
ف۲ یعنے لیکن ندانست ۱۲
ف۳ یعنی عزیمت او فسخ مے کند ۱۲
ف۴ یعنے بلکه عام بود شامت او والله اعلم ۱۲
ف۵ وآن فتنه ظهور عقوبت بدعت است تا ترک نهی منکر والله اعلم ۱۲

ع ۹ ۱۷ اَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ ۙ وَّ اَنَّ اللّٰهَ عِنْدَهٗۤ اَجْرٌ عَظِیْمٌ ﴿۲۸﴾ یٰۤاَیُّهَا
وفرزندان شما آزمائش بزرگ است و آنکه خدا نزدیک اوست مزد بزرگ اے
الَّذِیْنَ اٰمَنُوْۤا اِنْ تَتَّقُوا اللّٰهَ یَجْعَلْ لَّكُمْ فُرْقَانًا وَّ یُكَفِّرْ عَنْكُمْ
مسلمانان اگر بترسید از خدا پیدا کند برائے شما فتحے را و درگذارد از شما
سَیِّاٰتِكُمْ وَ یَغْفِرْ لَكُمْ ؕ وَ اللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیْمِ ﴿۲۹﴾ وَ
گناہان شمارا و بیامرزد شمارا و خدا صاحب فضل بزرگ است و
اِذْ یَمْكُرُ بِكَ الَّذِیْنَ كَفَرُوْا لِیُثْبِتُوْكَ اَوْ یَقْتُلُوْكَ اَوْ یُخْرِجُوْكَ ؕ
یاد کن نعمت الٰہی یا محمد آنگاہ کہ بدسگالی می کردند در حق تو کافران تا حبس کنند ترا یا بکشند ترا یا جلاوطن کنند ترا
وَ یَمْكُرُوْنَ وَ یَمْكُرُ اللّٰهُ ؕ وَ اللّٰهُ خَیْرُ الْمٰكِرِیْنَ ﴿۳۰﴾ وَ اِذَا تُتْلٰى
وایشاں بدسگالی می کردند و خدا بدسگالی می کرد یعنے با ایشان و خدا بہترین بدسگالی کنندگانست ف۱ و چون خوانده
عَلَیْهِمْ اٰیٰتُنَا قَالُوْا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَآءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هٰذَاۤ ۙ
شود برین جماعہ آیات ما گویند شنیدیم اگر خواہیم بگوئیم مانند این نیست
اِنْ هٰذَاۤ اِلَّاۤ اَسَاطِیْرُ الْاَوَّلِیْنَ ﴿۳۱﴾ وَ اِذْ قَالُوا اللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ
این مگر افسانہ پیشینیان و آنگاہ کہ گفتند بارخدایا اگر ہست این
هٰذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَاَمْطِرْ عَلَیْنَا حِجَارَةً مِّنَ السَّمَآءِ
قرآن راست از نزدیک تو پس بیار برما سنگ را از آسمان
اَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ اَلِیْمٍ ﴿۳۲﴾ وَ مَا كَانَ اللّٰهُ لِیُعَذِّبَهُمْ وَ اَنْتَ
یا بیار برما عذاب دردناک را و نیست خدا کہ عذاب کند ایشان را و تو
فِیْهِمْ ؕ وَ مَا كَانَ اللّٰهُ مُعَذِّبَهُمْ وَ هُمْ یَسْتَغْفِرُوْنَ ﴿۳۳﴾ وَ مَا لَهُمْ
میان ایشان باشی و ہرگز نیست خدا عذاب کنندہ ایشان و ایشان استغفار می کنند ف۲ و چیست
اَلَّا یُعَذِّبَهُمُ اللّٰهُ وَ هُمْ یَصُدُّوْنَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
مرایشان را کہ عذاب نکند ایشان را خدا حال آنکہ ایشان باز میدارند یعنی مردمان را از مسجد الحرام
وَ مَا كَانُوْۤا اَوْلِیَآءَهٗ ؕ اِنْ اَوْلِیَآؤُهٗۤ اِلَّا الْمُتَّقُوْنَ وَ لٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ
و نیستند سزاوار آنجا نیستند سزاوار آنجا مگر متقیان ولیکن بیشترین ایشان

ف۱ تعریض است بآن قصہ کہ کفار در مکہ جمع شدہ این رائے می زدند ۱۲
ف۲ یعنے سنت اللہ آنست کہ تا پیغامبر در میان قوم باشد عذاب عام نمی کند و ہمچنیں تا آنکہ ایشان استغفار می کنند عذاب نمے آید ۱۲

لَا يَعْلَمُونَ ۝٣٤ وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَّ
نمی دانند ف۱ ونیست نماز ایشان نزدیک خانہ کعبہ بجز صفیر کردن و

تَصْدِيَةً ۚ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ۝٣٥ إِنَّ
دستک زدن پس بچشید اے کافران عذاب را بسبب کافر شدن خود ہر آئینہ

الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ۚ
کافران خرچ می کنند اموال خود را تا باز دارند مردمان را از راہ خدا

فَسَيُنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ ۥ
پس زود باشد کہ خرچ کنند آنرا باز باشد آن خرچ کردن پشیمانی بر ایشان باز مغلوب شوند

وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ۝٣٦ لِيَمِيزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ
و کافران بسوئی دوزخ راندہ شوند تا جدا سازد خدائیتعالیٰ ناپاک را

مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضَهُ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُ
از پاک و بنہد ناپاک را بعض آن را بر بعض پس تودہ

جَمِيعًا فَيَجْعَلَهُ فِي جَهَنَّمَ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۝٣٧ قُلْ
سازد آنہمہ را یکجا پس در آردش در دوزخ این جماعہ ایشانند زیاکاران ف۲ بگو

لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ
کافران را اگر باز ایستند آمرزیدہ شود ایشان را آنچہ گذشت

وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ ۝٣٨ وَقَاتِلُوهُمْ
واگر عود کنند پس ہر آئینہ گذشتہ است روش پیشینیان ف۳ و کارزار کنید

حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ ۚ فَإِنِ
ای مسلمانان با ایشان تا آنکہ نہ باشد ہیچ فتنہ یعنی غلبہ کفر و باشد دین ہمہ برائے خدا پس

انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝٣٩ وَإِنْ تَوَلَّوْا
اگر باز ایستند از شرک یعنی مسلمان شوند ہر آئینہ خدا بآنچہ میکنند بینا است واگر رو بگردانند ف۴

فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ ۚ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ۝٤٠
پس بدانید کہ خدا مددگار شما است نیک مددگار است وے نیک یاری دہندہ است

ع ۴ ۹ ۱۸

ف۱ یعنی بعد ہجرت حضرت سید البشر ﷺ از میان ایشان ۱۲

ف۲ یعنی اصل استحقاق عذاب دارند لیکن بودن پیغامبر در میان ایشان مانع بود و الحال مانع برخاست ۱۲

ف۳ مترجم گوید و این تصویر است حال کسی را کہ می خواہد جزو کل چیزے را باطل سازد و دفع کند ۱۲

ف۴ یعنی از اسلام ۱۲

وَاعْلَمُوْٓا اَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِّنْ شَيْءٍ فَاَنَّ لِلّٰهِ خُمُسَهٗ وَلِلرَّسُوْلِ

و بدانید که آنچه غنیمت یافتید از کافران از هر جنس پس پنجم حصه اش خدا راست و پیغامبر را

وَلِذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ وَابْنِ السَّبِيْلِ اِنْ

و خویشاوندان را ف۱ و یتیمان و درویشان و مسافران را اگر

كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ وَمَآ اَنْزَلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ

ایمان آورده اید بخدا و بآنچه فرو فرستادیم بر بنده خویش روزے که جدا شد حق از

يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعٰنِ ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٤١﴾ اِذْ اَنْتُمْ

باطل روزیکه بهم آمدند دو گروه ف۲ و خدا بر همه چیز تواناست ف۳ اگر ایمان

بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوٰى وَالرَّكْبُ اَسْفَلَ

آورده اید بآنچه فرو فرستادیم بر بنده خود آنگاه که شما بکناره نزدیک بوده دید و ایشان بکناره دورتر و کاروان پائین تر از شما

مِنْكُمْ ؕ وَلَوْ تَوَاعَدْتُّمْ لَاخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيْعٰدِ ۙ وَلٰكِنْ لِّيَقْضِيَ

یعنی بجانب دریا و اگر بایکدیگر وعده جنگ مقرر می کردید البته اختلاف می نمودید در وعده لیکن جمع کرد تا بانجام

اللّٰهُ اَمْرًا كَانَ مَفْعُوْلًا ۙ لِّيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَّ

رساند خدا کارے را که کردنی بود تا هلاک شود کسے که هلاک شده است بعد قیام حجت و

يَحْيٰى مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ ؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَسَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿٤٢﴾ ۙ اِذْ

زنده ماند کسے که زنده شده بعد قیام حجت و هر آئینه خدا شنوا داناست ف۴ انگاه

يُرِيْكَهُمُ اللّٰهُ فِيْ مَنَامِكَ قَلِيْلًا ؕ وَلَوْ اَرٰىكَهُمْ كَثِيْرًا لَّفَشِلْتُمْ وَ

که بنمود خدا ایشان را بتو در خواب تو اندکے و اگر بنمودے بتو ایشان را بسیار البته بزدلی میکردید و

لَتَنَازَعْتُمْ فِي الْاَمْرِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ سَلَّمَ ؕ اِنَّهٗ عَلِيْمٌ ۢ بِذَاتِ

بایکدیگر نزاع مے نمودید در کار و لیکن خدا سلامت داشت یعنی از بزدلی هر آئینه وے داناست بآنچه در

الصُّدُوْرِ ﴿٤٣﴾ وَاِذْ يُرِيْكُمُوْهُمْ اِذِ الْتَقَيْتُمْ فِيْٓ اَعْيُنِكُمْ قَلِيْلًا

سینه هاست و انگاه که بنمود به شما ایشان را چون روبرو شدید در چشم شما اندکے

وَّيُقَلِّلُكُمْ فِيْٓ اَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِيَ اللّٰهُ اَمْرًا كَانَ مَفْعُوْلًا ؕ وَ

و کم نمود شما را در چشم آنان تا بانجام رساند خدا کارے را که کردنی بود و

ف۱ یعنی خویشاوندان پیغامبر را که بنی هاشم و بنی مطلب اند ۱۲

ف۲ یعنی ایمان آوردند بآنکه روز بدر نصرت نازل فرمود ۱۲

ف۳ مترجم گوید چهار خمس غانمان را باید داد و یک خمس در بیت المال نهاده بر پنج حصه یا سه حصه قسمت با یک دیگر علی اختلاف المذاهب والله اعلم ۱۲

ف۴ مراد از هلاک اصرار بر کفر است و از حیات مسلمان شدن و این که ایمان آورده اید بآنچه فرو فرستادیم بر بنده خود ۱۲

إِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٤٤﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً

بسوئی خدا بازگردانیده شوند کارها ای مسلمانان چون روبرو شوید باگروہے

فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾ وَأَطِيعُوا اللّٰهَ

پس ثابت باشید و یاد کنید خدا را بسیار بود که شما رستگار شوید و فرمانبرداری کنید خدا

وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا

و رسول او را و بایکدیگر نزاع مکنید که درین صورت بزدل شوید و برود دولت (و قوت) شما و شکیبائی ورزید

إِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ

هرآئینه خدا با شکیبایان است و مباشید مانند کسانیکه بیرون آمدند از

دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ

خانهائی خود از روی سرکشی و خودنمائی بمردمان و باز میدارند از راه خدا

وَاللّٰهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾ وَإِذْ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ

و خدا آنچه می کنند در گیرنده است ف۱ و انگاه که شیطان بیاراست برائی این کافران

ف۱ درین حال ابوجهل و تابعان اوست ۱۲

أَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمُ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي

کردارهائی ایشان را و گفت هیچ کس از مردمان غلبه کننده نیست بر شما امروز و هرآئینه من

جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَاءَتِ الْفِئَتَانِ نَكَصَ عَلَى عَقِبَيْهِ وَقَالَ

مددکننده ام شما را پس چون روبرو شدند هر دو گروه بازگشت شیطان بپاشنهائے خود و گفت

إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّي أَخَافُ اللّٰهَ

هرآئینه من بی تعلقم از شما هرآئینه من می بینم آنچه شما نمی بینند هرآئینه من می ترسم از خدا

وَاللّٰهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٨﴾ إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ

و خدا سخت عقوبت است آنگاه که می گفتند منافقان و آنانکه

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ هٰؤُلَاءِ دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ

در دل ایشان بیماریست فریفته کرده است این مسلمانان را دین ایشان و هرکه توکل کند

عَلَى اللّٰهِ فَإِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٩﴾ وَلَوْ تَرَى إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ

بر خدا هرآئینه خدا غالب درست کار است و تعجب میکردی اگر می دیدی ای بیننده

كَفَرُوا الْمَلٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَاَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا

چون فرشتگان قبض ارواح کافران مے کنند میزنند بر روی ایشان و بر پشت ایشان و می گویند بچشید

عَذَابَ الْحَرِيقِ ۝٥٠ ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ

عذاب سوزان این بسبب آن کردار است که پیش فرستاده است دست شما و بسبب آنست

بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ ۝٥١ كَدَاْبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ

که خدا ظلم کننده نیست بر بندگان مانند عادت قوم فرعون وآنانکه پیش از ایشان بودند

كَفَرُوا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوبِهِمْ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ

کافر شدند بآیات خدا پس گرفتار کرد خدا ایشان را بگناهان ایشان هر آئینه خدا توانا

شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝٥٢ ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً

سخت عقوبت است این بسبب آنست که خدا هرگز نیست تغیر دهندهٔ هیچ نعمتے که

اَنْعَمَهَا عَلٰى قَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْ وَاَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ

انعام کرده باشد آنرا بر قومے تا آنکه ایشان بدل کنند حالے را که در ذات ایشانست ف۱ و بسبب

عَلِيمٌ ۝٥٣ كَدَاْبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا

آنست که خدا شنوا دانا است مانند حال کسان فرعون وآنانکه پیش از ایشان بودند دروغ شمردند

بِاٰيٰتِ رَبِّهِمْ فَاَهْلَكْنٰهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَاَغْرَقْنَا اٰلَ فِرْعَوْنَ

آیات پروردگار خویش را پس هلاک ساختیم ایشان را بگناهان ایشان و غرق ساختیم کسان فرعون را

وَكُلٌّ كَانُوا ظٰلِمِينَ ۝٥٤ اِنَّ شَرَّ الدَّوَآبِّ عِنْدَ اللّٰهِ الَّذِينَ

و هر یک ستمگار بودند هر آئینه بدترین جنبندگان نزدیک خدا آنانند

كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝٥٥ اَلَّذِينَ عٰهَدْتَّ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ

که کافر شدند پس ایمان نمی آرند آنانکه عهد بستهٔ با ایشان باز می شکنند

عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَّهُمْ لَا يَتَّقُونَ ۝٥٦ فَاِمَّا تَثْقَفَنَّهُمْ

عهد خود را در هر مرتبه و ایشان پرهیز نمی کنند ف۲ پس اگر بیابی ایشان را

فِي الْحَرْبِ فَشَرِّدْ بِهِمْ مَّنْ خَلْفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ۝٥٧

در جنگ متفرق ساز بسبب کشتن ایشان آنان را که پس پشت ایشان باشند بود که پند پذیر شوند

ف۱ یعنے شکر را بکفران نعمت و طاعت را بمعصیت

ف۲ مترجم گوید تعریض است بقبائل یهود که آنحضرت صلی الله علیه وسلم با ایشان صلح کرده بودند و ایشان وقت بعد وقت غدر می نمودند والله اعلم

وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَىٰ
واگر بترسی از گروہے خیانت را پس بازگردان بسوئی ایشان عہد ایشان را
سَوَاءٍ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ ﴿٥٨﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ ع ۷ ۱۰ ۴
بنوعے کہ ہمہ برابر شوند ف۱ ہرآئینہ خدا دوست نمیدارد خیانت کنندگان را و باید کہ نہ پندارند کافران کہ ایشان
كَفَرُوا سَبَقُوا ۚ إِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُونَ ﴿٥٩﴾ وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ
پیش دستی کرده اند ہرآئینہ ایشان عاجز نتوانند ساخت ومہیا سازید اے مسلمانان برائے ایشان
مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ
آنچہ توانید از توانائی ف۲ واز آماده داشتن اسپان بترسانید بآن دشمن خدا را ودشمن خویش را
وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا
وقومے دیگر را نیز بجز ایشان شما نمی دانید ایشان را خدا میداند ایشان را ف۳ وآنچہ
تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ
خرچ کنید از ہرچہ باشد در راه خدا تمام داده شود بہ شما ف۴ وشما
لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾ وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى
ستم کرده نہ شوید واگر میل کنند بصلح تو ہم میل کن بسوئی آن ف۵ وتوکل کن بر
اللَّهِ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾ وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ
خدا ہرآئینہ وے شنوا دانا است واگر خواہند کہ فریب دہند ترا
فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ ۚ هُوَ الَّذِي أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾
پس کفایت کننده است ترا خدا ہمونست آنکہ قوت داد ترا بیاری دادن خود وبہ مسلمانان
وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ ۚ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وہمونست آنکہ الفت داد میان دلہائے ایشان اگر خرچ می کردی در زمین است ہمہ یک جا
مَا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ ۚ إِنَّهُ عَزِيزٌ
الفت نمیدادی میان دل ہائے ایشان ولیکن خدا الفت افگند میان ایشان ہرآئینہ وے
حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾ ع ۸ ۶ ۴
غالب با حکمت است اے پیغامبر کفایت کننده است ترا خدا وکفایت کنند ترا آنانکہ پیروی تو کرده اند از مسلمانان

ف۱ یعنی ملامت نقض عہد بر شما لازم نیاید واللہ اعلم ۱۲
ف۲ یعنی استعمال آلات جنگ مثل تیر انداختن ۱۲
ف۳ یعنی اہل نفاق را واللہ اعلم
ف۴ یعنی ثواب او واللہ اعلم
ف۵ مترجم گوید این امر برائے اباحت است واللہ اعلم ۱۲

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِيْنَ عَلَى الْقِتَالِ ؕ اِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ
اے پیغامبر رغبت دہ مسلمانان را بر جنگ اگر باشند از شما
عِشْرُوْنَ صٰبِرُوْنَ يَغْلِبُوْا مِائَتَيْنِ ۚ وَاِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ
بیست کس صبر کنندہ غالب شوند بر دو صد کس واگر باشند از شما
مِّائَةٌ يَّغْلِبُوْۤا اَلْفًا مِّنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُوْنَ ﴿۶۵﴾
صد کس غالب شوند بر ہزار کس از کافران بسبب آنکہ ایشان گروہے ہستند کہ نمی فہمند ف۱
اَلْـٰٔنَ خَفَّفَ اللّٰهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ اَنَّ فِيْكُمْ ضَعْفًا ؕ فَاِنْ يَّكُنْ
اکنون سبک ساخت خدا از سر شما ودانست کہ درمیان شما ضعفے ہست پس اگر باشند
مِّنْكُمْ مِّائَةٌ صَابِرَةٌ يَّغْلِبُوْا مِائَتَيْنِ ۚ وَاِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ
از شما صد کس شکیبا غالب آیند بر دو صد کس واگر باشند از شما
اَلْفٌ يَّغْلِبُوْۤا اَلْفَيْنِ بِاِذْنِ اللّٰهِ ؕ وَاللّٰهُ مَعَ الصّٰبِرِيْنَ ﴿۶۶﴾
ہزار کس غالب آیند بر دو ہزار کس بہ فرمان خدا وخدا با صابران است
مَا كَانَ لِنَبِيٍّ اَنْ يَّكُوْنَ لَهٗۤ اَسْرٰى حَتّٰى يُثْخِنَ فِى الْاَرْضِ ؕ
سزاوار نہ بود پیغامبر را کہ بدست وے اسیران باشند تا آنکہ قتل بسیار بوجود آرد در زمین
تُرِيْدُوْنَ عَرَضَ الدُّنْيَا ۖۗ وَاللّٰهُ يُرِيْدُ الْاٰخِرَةَ ؕ وَاللّٰهُ
می خواہید مال دنیا را وخدا می خواہد مصلحت آخرت را وخدا
عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿۶۷﴾ لَوْلَا كِتٰبٌ مِّنَ اللّٰهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيْمَاۤ
غالب با حکمت است ف۲ اگر نبودی حکم خدا پیشتر گرفتہ ف۳ میرسید بشما درانچہ
اَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿۶۸﴾ فَكُلُوْا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلٰلًا طَيِّبًا ۖؗ
گرفتید عذاب بزرگ پس بخورید ازانچہ غنیمت گرفتید حلال پاکیزہ
وَّاتَّقُوا اللّٰهَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۶۹﴾ ع ۹ يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ
وبترسید از خدا ہر آئینہ خدا آمرزندہ مہربان است شما را اے پیغامبر بگو
لِّمَنْ فِيْۤ اَيْدِيْكُمْ مِّنَ الْاَسْرٰۤى ۙ اِنْ يَّعْلَمِ اللّٰهُ فِيْ قُلُوْبِكُمْ
آنان را کہ در دست شما اند از اسیران اگر داند خدا در دل شما

ف۱ مترجم گوید چون این آیت نازل شد واجب گشت ثبات یادہ چندان از کفار بعد ازان منسوخ شد بوجوب ثبات در مقابلہ دو چندان واللہ اعلم ۱۲

ف۲ مترجم گوید صحابہ از اسیران بدر فدا گرفتند با جتہاد خویش و مرضی نزدیک خدائے تعالےٰ قتل ایشان بود ولیکن چون نص صریح ممنوع نشدہ بود عفو فرمود واین آیت نازل شد ۱۲

ف۳ یعنی بعض غیر منصوص واللہ اعلم ۱۲

خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِّمَّآ أُخِذَ مِنكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۗ وَاللّٰهُ

نیکی البته بدہد شمارا بہتر ازانچہ گرفتہ شد از شما و بیامرزد شمارا و خدا

غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۷۰﴾ وَإِن يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللّٰهَ

آمرزندہ مہربان است ف۱ و اگر خواہند خیانت با تو پس ہرآئینہ خیانت کردہ بودند

مِن قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿۷۱﴾ إِنَّ الَّذِينَ

باخدا پیش ازین پس قدرت داد برایشان و خدا دانا باحکمت است ہرآئینہ آنانکہ

اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ

ایمان آوردند و ہجرت کردند و جہاد نمودند بمال خود و جان خود در راہ

اللّٰهِ وَالَّذِينَ اٰوَوا وَّنَصَرُوٓا أُولٰٓئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ

خدا و آنانکہ جائے دادند و نصرت کردند این جماعہ بعض ایشان کارسازان بعض اند ف۲

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُم مِّن وَلَايَتِهِم مِّن

و آنانکہ ایمان آوردند و ہجرت نہ کردہ اند نیست شمارا از کارسازی ایشان ہیچ

شَىْءٍ حَتّٰى يُهَاجِرُوا ۚ وَإِنِ اسْتَنصَرُوكُمْ فِى الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ

چیز تا آنکہ ہجرت کنند و اگر مدد طلب کنند از شما در کار دین پس لازم است

النَّصْرُ إِلَّا عَلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَاقٌ ۗ وَاللّٰهُ بِمَا

برشما یاری کردن مگر بر جماعۃ کہ میان شما و میان ایشان عہد باشد و خدا آنچہ

تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿۷۲﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ

می کنند بیناست و آنانکہ کافر شدند بعض ایشان کارسازان بعض اند

إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةٌ فِى الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿۷۳﴾ وَ

اگر نہ کنید اے مسلمانان این کار را ف۳ باشد فتنہ در زمین و فساد بزرگ و

الَّذِينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَالَّذِينَ

آنانکہ ایمان آوردند و ہجرت کردند و جہاد نمودند در راہ خدا و آنانکہ

اٰوَوا وَّنَصَرُوٓا أُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا ۚ لَّهُم مَّغْفِرَةٌ وَ

جائے دادند و نصرت کردند این جماعہ ایشانند مومنان بحقیقت ایشان راست آمرزش و

ف۱ تعریض است بعباس بن عبدالمطلب ۱۲

ف۲ یعنی مہاجر و انصار بایکدیگر باید کہ نصرت دہند و مواخات کنند ۱۲

ف۳ یعنی کارسازی را بایکدیگر ۱۲

رِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٧٤﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدُ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا
و روزی نیک   و آنانکه ایمان آوردند   پس ازین و هجرت نمودند   و جهاد کردند
مَعَكُمْ فَأُولَٰئِكَ مِنْكُمْ ۚ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ
همراه شما این گروه نیز از شماست   و خداوندان قرابت بعض ایشان را   نزدیک تراند
فِي كِتَابِ اللَّهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾ ع
به بعضے در حکم خدا ف۱   هر آئینه خدا بهمه چیز   داناست ف۲

سُورَةُ التَّوْبَةِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَتِسْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً وَسِتَّةَ عَشَرَ رُكُوعًا
سوره توبه   در مدینه نازل شده و آن یک صد و بیست و نه آیت   و شانزده رکوع است

بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١﴾
قطع معامله است از جانب خدا و رسول او   بسوی آنانکه عهد بسته بودید   بایشان از مشرکان
فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ
پس سیر کنید ای مشرکان در زمین   چهار ماه   و بدانید   که شما نه عاجز کننده خدا
مُعْجِزِي اللَّهِ ۙ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ ﴿٢﴾ وَأَذَانٌ مِنَ اللَّهِ
باشید   و بدانید آنکه خدا رسوا کننده   کافران است   و خبر رسانیدنیست از جانب
وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ
خدا و رسول او   بسوی مردمان   روز حج بزرگ   که خدا   بیزار است
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۙ وَرَسُولُهُ ۚ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ ۖ وَإِنْ
از   مشرکان   و رسول او نیز بیزار است   پس اگر توبه کنید آن بهتر باشد شما را   و اگر
تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ ۗ وَبَشِّرِ الَّذِينَ
روی بگردانید   پس بدانید که شما   نه عاجز کننده خدااید   و خبر ده کافران را
كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣﴾ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ
به عذاب   درد دهنده   مگر آنانکه بایشان عهد بسته بودید   از مشرکان
ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُّوا
باز کمی نه کردند   باشما در چیزے   و مدد ندادند   بر شما   کسے را پس بوفا رسانید

ف۱ یعنی صله و توارث میان اهل قرابت که اصحاب فروض و عصبات اند لازم است والله اعلم ۱۲

ف۲ مترجم گوید سال نهم حضرت پیغامبر صلی الله علیه وسلم علی مرتضی را در موسم حج فرستاد تا عهود مشرکان را بر اندازد الا چهار ماه ایشان را فرصت داد تا امر خود تامل کنند مگر دو فرقه بنی ضمره و بنو کنانه که خیانت در عهد نکرده بودند پس خدا تعالی عهد ایشان را تا میعاد آن مقرر داشت و تا ندا کند که بعد ازین و هیچ مشرک حج نیاید و هیچ برهنه طواف کعبه نکند و اوائل سوره برأة بر ایشان برخواند والله اعلم ۱۲

إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مُدَّتِهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ④
بسوی ایشان عہد ایشان را تا مدت ایشان ہر آئینہ خدا دوست می دارد پرہیزگاران را

فَإِذَا انسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدتُّمُوهُمْ
پس چون آخر شوند ماہ ہائے حرام ف۱ بکشید مشرکان را ہر جا کہ بیابید

وَخُذُوهُمْ وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ ۚ فَإِن
و بگیرید و بند کنید ایشان را و بنشینید برائے ایشان بہر کمین گاہ پس

تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ ۚ إِنَّ
اگر توبہ کنند و برپا دارند نماز را و بدہند زکوۃ را پس بگذارید راہ ایشان را ہر آئینہ

اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ⑤ وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ
خدا آمرزندہ مہربان است و اگر کسے از مشرکان طلب امان کند از تو امان بدہ او را

فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ
تا بشنود قرآن باز برسان او را بجائے ایمنی وے و این بسبب آنست

قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُونَ ⑥ كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِندَ
کہ ایشان گروہے ہستند کہ نمیدانند ف۲ چگونہ بود مشرکان را عہد نزدیک

اللَّهِ وَعِندَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدتُّمْ عِندَ الْمَسْجِدِ
خدا و نزدیک رسول او الا آنانکہ عہد بستہ بودید بایشان نزدیک مسجد

الْحَرَامِ ۖ فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
حرام ف۳ پس مادام کہ بر عہد ثابت باشند برائے شما نیز ثابت باشید برائے ایشان ہر آئینہ خدا دوست میدارد

الْمُتَّقِينَ ⑦ كَيْفَ وَإِن يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ
پرہیزگاران را چگونہ بود مشرکان را عہد و اگر غالب آیند بر شما نگاہ ندارند در باب شما حق

إِلًّا وَلَا ذِمَّةً ۚ يُرْضُونَكُم بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَىٰ قُلُوبُهُمْ وَ
خویشی را و نہ عہد رضامند می سازند شما را بدہان خویش و قبول نمی کند دل ایشان و

أَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ ⑧ اشْتَرَوْا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدُّوا
بیشترین ایشان فاسقانند خریدہ کردند بآیات خدا بہائے اندک ف۴ پس باز داشتند

ف۱ یعنے آن چہار ماہ کہ ایشان را فرصت دادہ بودند ۱۲

ف۲ مترجم گوید آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم با کفار قریش صلح کردہ بودند و ایشان در مقام غدر آمدہ بکشتن حلفائے آنحضرت اعانت نمودند و این صورت سبب فتح مکہ شد خدا تعالیٰ برائے ترغیب بر غزوۂ فتح آیات فرستاد ۱۲

ف۳ یعنے قریش کہ در حدیبیہ با ایشان صلح واقع شدہ بود ۱۲

ع ۱ ۷

ف۴ یعنی تابع شہوات نفس شدند ایمان را ترک کردند ۱۲

عَنْ سَبِيلِهِ ۚ إِنَّهُمْ سَآءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝٩ لَا يَرْقُبُونَ

مردمان را از راه خدا هرآئینه ایشان بدکاری ست که می کردند نگاه نمی دارند

فِي مُؤْمِنٍ إِلًّا وَّلَا ذِمَّةً ۚ وَأُولَٰٓئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ۝١٠ فَإِنْ

درباب ہیچ مسلمانے حق خویشی را و نہ عہد را وآن جماعہ ایشانند از حد درگزشتگان پس

تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَوٰةَ وَآتَوُا الزَّكَوٰةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ ۗ

اگر توبہ کنند و برپادارند نماز را و بدہند زکوۃ را پس ایشان برادران شما اند در دین

وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝١١ وَإِنْ نَّكَثُوا أَيْمَانَهُمْ

و واضح می سازیم آیات را برائی گروہے کہ می دانند واگر بشکنند سوگندان خویش را

مِّنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أَئِمَّةَ الْكُفْرِ ۙ

پس از عہد بستن خویش وطعنہ زنند در دین شما پس کارزار کنید با پیشوایان کفر

إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ ۝١٢ أَلَا تُقَاتِلُونَ قَوْمًا

ہرآئینہ سوگند نیست ایشان را بود کہ ایشان باز مانند آیا جنگ نمی کنید با گروہے کہ

نَّكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بَدَءُوكُمْ أَوَّلَ

شکستند سوگندان خویش را و قصد کردند جلاوطن ساختن پیغامبر را وایشان ابتدا کردند نقض عہد

مَرَّةٍ ۚ أَتَخْشَوْنَهُمْ ۚ فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ۝١٣

باشما اول مرتبہ آیا می ترسید از ایشان پس خدا سزاوار تراست بآنکہ بترسید از وی اگر مسلمانید

قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَ

جنگ کنید با ایشان تا عذاب کند ایشان را خدا بدست شما ورسوا سازد ایشان را و فتح دہد شما را بر ایشان و

يَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ ۝١٤ ۙ وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ ۗ

شفا بخشد سینہ ہائی گروہ مسلمانان را و دور کند اندوہ دل ایشان را

وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَآءُ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝١٥ أَمْ

و برحمت باز گردد برہر کہ خواہد وخدا دانائے استوار کار است آیا

حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ

گمان کردید کہ گزاشتہ شوید ف۱ وہنوز متمیز نہ ساختہ است خدا آنان را کہ جہاد کردہ اند از شما

ف۱ یعنی تکلیف جہاد نشود ۱۲

وَلَمْ يَتَّخِذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلَا رَسُوْلِهٖ وَلَا الْمُؤْمِنِيْنَ

ونگرفته اند بجز خدا و بجز پیغامبر و بجز مومنان هیچ دوست

وَلِيْجَةً ۭ وَاللّٰهُ خَبِيْرٌۢ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿۱۶﴾ مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِيْنَ

پنهانی وخدادانا است بآنچه می کنید روا نباشد مشرکان را که

اَنْ يَّعْمُرُوْا مَسٰجِدَ اللّٰهِ شٰهِدِيْنَ عَلٰٓي اَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ ۭ

آباد سازند مسجد ہائے خدا را اعتراف کرده برخود به کفر

اُولٰۗىِٕكَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ ښ وَفِي النَّارِ هُمْ خٰلِدُوْنَ ﴿۱۷﴾ اِنَّمَا

آن جماعه باطل شد عمل ہائے ایشان و در آتش ہم باشند گان اند ف جز این نیست

يَعْمُرُ مَسٰجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَقَامَ

که عمارت می کند مسجد ہائے خدا را کسیکه ایمان آورده است بخدا و بروز آخر و برپا داشته است

الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ اِلَّا اللّٰهَ قف فَعَسٰٓى اُولٰۗىِٕكَ

نماز را و داده است زکوٰة را و نه ترسیده است مگر از خدا پس توقع است که این جماعه

اَنْ يَّكُوْنُوْا مِنَ الْمُهْتَدِيْنَ ﴿۱۸﴾ اَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاۗجِّ وَعِمَارَةَ

از راه یافتگان باشند آیا کردید آب نوشانیدن حاجیان را و آباد

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَجٰهَدَ

ساختن مسجد حرام را مانند عمل کسے که ایمان آورده است بخدا و بروز آخر و جهاد کرده

فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۭ لَا يَسْتَوٗنَ عِنْدَ اللّٰهِ ۭ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي

است در راه خدا برابر نیستند نزدیک خدا و خدا راه نمی نماید

الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿۱۹﴾ اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَهَاجَرُوْا وَجٰهَدُوْا فِيْ

گروه ستمگاران را و آنانکه ایمان آوردند و ہجرت کردند و جهاد نمودند در

سَبِيْلِ اللّٰهِ بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ ۙ اَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ

راه خدا باموال خویش و جان خویش بزرگ تر اند در مرتبه

اللّٰهِ ۭ وَاُولٰۗىِٕكَ هُمُ الْفَاۗىِٕزُوْنَ ﴿۲۰﴾ يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ

نزدیک خدا و این جماعه ایشان اند مطلب یابان مژده می دهد ایشان را پروردگار ایشان برحمت

ف مترجم گوید تعریض است بر جواب مفاخرت قریش بعمارت مسجد حرام ۱۲

مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ وَّجَنّٰتٍ لَّهُمْ فِيْهَا نَعِيْمٌ مُّقِيْمٌ ﴿٢١﴾ خٰلِدِيْنَ

از نزدیک خود و بخوشنودی و ببوستانها که ایشان را در آنجا نعمت دائم بود باشندگان

فِيْهَآ اَبَدًا ؕ اِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهٗٓ اَجْرٌ عَظِيْمٌ ﴿٢٢﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ

آنجا همیشه هر آئینه خدا نزدیک اوست مزد بزرگ وا ای مسلمانان

اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْٓا اٰبَآءَكُمْ وَاِخْوَانَكُمْ اَوْلِيَآءَ اِنِ اسْتَحَبُّوا

دوست مگیرید پدران خود را و برادران خود را اگر اختیار کنند

الْكُفْرَ عَلَى الْاِيْمَانِ ؕ وَمَنْ يَّتَوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ

کفر را بر ایمان و هر که از شما دوستی دارد با ایشان آن جماعه ایشانند

الظّٰلِمُوْنَ ﴿٢٣﴾ قُلْ اِنْ كَانَ اٰبَآؤُكُمْ وَاَبْنَآؤُكُمْ وَاِخْوَانُكُمْ وَ

ستمگاران بگو اگر هستند پدران شما و پسران شما و برادران شما و

اَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيْرَتُكُمْ وَاَمْوَالُ ۨ اقْتَرَفْتُمُوْهَا وَتِجَارَةٌ

زنان شما و خویشاوندان شما و آن مالهائے که کسب کرده اید آن را و تجارتے که می ترسید

تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسٰكِنُ تَرْضَوْنَهَآ اَحَبَّ اِلَيْكُمْ مِّنَ اللّٰهِ

از بے رواجی آن و منزلها که پسند می کنید آن را دوست تر نزدیک شما از خدا

وَرَسُوْلِهٖ وَجِهَادٍ فِيْ سَبِيْلِهٖ فَتَرَبَّصُوْا حَتّٰى يَاْتِيَ اللّٰهُ بِاَمْرِهٖ ؕ

و رسول او و از جهاد در راه او پس منتظر باشید تا آنکه بیارد خدا عقوبت خود را

وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ ﴿٢٤﴾ لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ فِيْ ع ۳ ۹

و خدا راه نمی نماید گروه فاسقان را ف۲ هر آئینه فتح داد شما را خدا در جاهائے

مَوَاطِنَ كَثِيْرَةٍ ۙ وَّيَوْمَ حُنَيْنٍ ۙ اِذْ اَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ

بسیار و روز حنین نیز چون بشگفت آورد شما را بسیاری شما پس

تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَّضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ

دفع نکرد آن بسیاری از شما چیزے را و تنگ شد بر شما زمین باوجود فراخی آن پس

وَلَّيْتُمْ مُّدْبِرِيْنَ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ اَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِيْنَتَهٗ عَلٰى رَسُوْلِهٖ وَ

برگشتید پشت داده باز فرو فرستاد خدائے تعالیٰ تسکین خود را بر پیغامبر خود و

ف۱ مترجم گوید بعد غزوهٔ فتح در ترغیب بر جهاد مشرکین و اهل کتاب نازل شد ۱۲

ف۲ مترجم گوید در غزوهٔ حنین شکست گونه بمسلمین رو داده بود بعد از آن خدائے تعالیٰ نصرت داد بجهت تذکیر نعمت این آیات فرستاد ۱۲

عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ وَ اَنْزَلَ جُنُوْدًا لَّمْ تَرَوْهَا ۚ وَعَذَّبَ الَّذِيْنَ

برمومنان وفرودفرستاد لشکر ہائی کہ شما ندید یدایشان را وعقوبت کرد

كَفَرُوْا ۗ وَذٰلِكَ جَزَآءُ الْكٰفِرِيْنَ ﴿٢٦﴾ ثُمَّ يَتُوْبُ اللّٰهُ مِنْ بَعْدِ

کافران را واین ست جزائے کافران باز برحمت بازگردد خدا بعد ازین

ذٰلِكَ عَلٰى مَنْ يَّشَآءُ ۗ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٢٧﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا

بر ہر کہ خواہد ف۱ وخدا آمرزندہ مہربان است اے مسلمانان جزاین

اِنَّمَا الْمُشْرِكُوْنَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ

نیست کہ مشرکان پلیداند پس باید کہ نزدیک نشوند بمسجد حرام بعد

عَامِهِمْ هٰذَا ۚ وَاِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيْكُمُ اللّٰهُ مِنْ

ازیں سال واگرمی ترسید از درویشی ف۲ پس توانگر خواہد ساخت شمارا خدا

فَضْلِهٖۤ اِنْ شَآءَ ۗ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿٢٨﴾ قَاتِلُوا الَّذِيْنَ

از فضل خود اگر خواہد ہر آئینہ خدا دانائے درست کارست ف۳ جنگ کنید با آنانکہ

لَا يُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَلَا يُحَرِّمُوْنَ مَا حَرَّمَ

ایمان نمی آرند بخدا ونہ بروز آخر وحرام نمی شمرند آنچہ حرام کردہ است

اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ وَلَا يَدِيْنُوْنَ دِيْنَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا

خدا وپیغامبراو واختیار نمی کنند دین درست را از اہل

الْكِتٰبَ حَتّٰى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَّدٍ وَّهُمْ صٰغِرُوْنَ ﴿٢٩﴾ ع ٥ ١٠

کتاب تاآنکہ بدہند جزیہ را از دست خود خوار شدگان

وَقَالَتِ الْيَهُوْدُ عُزَيْرُ ِۨابْنُ اللّٰهِ وَقَالَتِ النَّصٰرَى الْمَسِيْحُ

وگفتند یہود کہ عزیر پسر خداست وگفتند نصارے کہ مسیح

ابْنُ اللّٰهِ ۗ ذٰلِكَ قَوْلُهُمْ بِاَفْوَاهِهِمْ ۚ يُضَاهِـُٔوْنَ قَوْلَ الَّذِيْنَ

پسر خداست این قول ایشان ست بدہان خود ف۴ مشابہت کردہ اند با سخن قومی کہ کافر

كَفَرُوْا مِنْ قَبْلُ ۗ قٰتَلَهُمُ اللّٰهُ ۚ اَنّٰى يُؤْفَكُوْنَ ﴿٣٠﴾ اِتَّخَذُوْۤا

شدند پیش ازین ف۵ لعنت کرد ایشان را خدا چگونہ برگردانیدہ می شوند ف۶ خدا گرفتند

ف۱
یعنی توفیق اسلام دہد
ہر کرا خواہد از کافران ۱۲
واللہ اعلم

ف۲
یعنی بسبب انقطاع
سوداگران واللہ اعلم ۱۲

ف۳
مترجم گوید خدائیتعالے
درباب جہاد اہل کتاب
وگرفتن جزیہ از ایشان
می فرماید ۱۲

ف۴
یعنی اصلی ندارد ۱۲

ف۵
یعنی مشرکان کہ ملائکہ را
بنات اللہ می گویند ۱۲

ف۶
یعنی از راہ صواب ۱۲

اَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ اَرْبَابًا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَالْمَسِيْحَ ابْنَ

دانشمندان وزاہدان خودرا بجز اللہ و مسیح پسر

مَرْيَمَ ۚ وَمَآ اُمِرُوْٓا اِلَّا لِيَعْبُدُوْٓا اِلٰهًا وَّاحِدًا ۚ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۭ

مریم را ونہ فرمودہ شدہ اند مگر آنکہ عبادت کنند یک خدارا نیست معبود بجز وے پاکست

سُبْحٰنَهٗ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿٣١﴾ يُرِيْدُوْنَ اَنْ يُّطْفِـُٔوْا نُوْرَ اللّٰهِ

وے ازانکہ شریک او مقرر می کنند می خواہند کہ فرو نشانند نور خدارا

بِاَفْوَاهِهِمْ وَيَاْبَى اللّٰهُ اِلَّآ اَنْ يُّتِمَّ نُوْرَهٗ وَلَوْ كَرِهَ الْكٰفِرُوْنَ ﴿٣٢﴾

بدہان خود ف١ وقبول نکند خدا الا آنکہ تمام سازد نور خودرا اگرچہ ناخوش شوند کافران

هُوَ الَّذِيْٓ اَرْسَلَ رَسُوْلَهٗ بِالْهُدٰى وَدِيْنِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهٗ

ہمونست آنکہ فرستاد پیغامبر خودرا بہ ہدایت ودین راست تا غالب کندش

عَلَى الدِّيْنِ كُلِّهٖ ۙ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُوْنَ ﴿٣٣﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا

برادیان ہمہ آن اگرچہ ناخوش شوند مشرکان اے مسلمانان

اِنَّ كَثِيْرًا مِّنَ الْاَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَاْكُلُوْنَ اَمْوَالَ النَّاسِ

ہرآئینہ بسیاری از دانشمندان وزاہدان اہل کتاب می خورند اموال مردمان را

بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۭ وَالَّذِيْنَ يَكْنِزُوْنَ

بہ باطل وباز می دارند از راہ خدا وآنانکہ ذخیرہ می کنند

الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُوْنَهَا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۙ فَبَشِّرْهُمْ

زر و نقرہ را وخرچ نمی نمایند آن را در راہ خدا ف٢ بشارت دہ این جماعہ را

بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ﴿٣٤﴾ ۙ يَّوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى

بہ عذاب دردناک روزے کہ گرم کردہ شود ف٣ برآن مال در آتش دوزخ پس داغ کردہ شود

بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوْبُهُمْ وَظُهُوْرُهُمْ ۭ هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ

بآن پیشانی ایشان را وپہلوی ایشان را وپشت ایشان را وگفتہ شود این ست آنچہ ذخیرہ نہادید

فَذُوْقُوْا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُوْنَ ﴿٣٥﴾ اِنَّ عِدَّةَ الشُّهُوْرِ عِنْدَ اللّٰهِ اثْنَا

برائی خود پس بچشید آنچہ ذخیرہ می کردید ف٤ ہرآئینہ شمار ماہ ہا نزدیک خدا دوازدہ

النصف

ف١ یعنے بہ شبہات تقریری کنند در ابطال دین واللہ اعلم ١٢

ف٢ یعنی زکوٰۃ نمی دہند ١٢

ف٣ یعنی دمیدہ شود ١٢

ف٤ مترجم گوید در دین حضرت ابراہیم مقرر بود کہ در محرم ورجب ذیقعدہ وذی الحجہ بایک دیگر جنگ نہ کنند اہل جاہلیت این حکم را تحریف کردہ گاہے صفر را محرم می ساختند ومحرم را صفر وعلی ہذا القیاس واین را نسی می گفتند خدا تعالیٰ اصل این حکم را باقی داشت باینوجہ کہ جنگ ناحق ہیچ گاہ درست نیست ودرین ماہ ہا حرمت آن مغلظ میشود وجنگ با کافران ہمہ وقت درست است ونفی تحریف ایشان فرمود ١٢

عَشَرَ شَهْرًا فِيْ كِتٰبِ اللّٰهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ مِنْهَآ

ماه است | در کتاب خدا | روزے که آفرید | آسمانها و زمین را از آن جمله

اَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ؕ ذٰلِكَ الدِّيْنُ الْقَيِّمُ ۙ فَلَا تَظْلِمُوْا فِيْهِنَّ

چهار ماه حرام است | اینست دین درست | پس ستم مکنید | دران چهار ماه

اَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِيْنَ كَآفَّةً كَمَا يُقَاتِلُوْنَكُمْ كَآفَّةً ؕ

برخویشتن ف۱ | و جنگ کنید با مشرکان همه ایشان | چنانکه ایشان جنگ می کنند با شما همه شما

وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِيْنَ ۝۳۶ اِنَّمَا النَّسِيْٓءُ زِيَادَةٌ فِي

و بدانید | که خدا | با متقیان است | جز این نیست که نسیئ | زیادتی است

الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا يُحِلُّوْنَهٗ عَامًا وَّيُحَرِّمُوْنَهٗ

در کفر | گمراه گردانیده می شوند بآن کافران | حلال می شمرند آن ماه را یک سال و حرام می شمرند آن را

عَامًا لِّيُوَاطِـُٔوْا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللّٰهُ فَيُحِلُّوْا مَا حَرَّمَ اللّٰهُ ؕ زُيِّنَ

سال دیگر تا موافقت کنند با شمار آنچه حرام ساخته است خدا پس حلال سازند چیزے را که حرام ساخته است خدا

لَهُمْ سُوْٓءُ اَعْمَالِهِمْ ؕ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكٰفِرِيْنَ ۝۳۷ ع ۵/۸/۱۱

آراسته کرده شده است برائے ایشان کردارهائے بد ایشان و خدا راه نمی نماید | قوم کافران را ف۲

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَا لَكُمْ اِذَا قِيْلَ لَكُمُ انْفِرُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ

اے مسلمانان | چیست شما را که چون بر شما گفته می شود | بیرون آئید در راه خدا

اثَّاقَلْتُمْ اِلَى الْاَرْضِ ؕ اَرَضِيْتُمْ بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا مِنَ الْاٰخِرَةِ ۚ

گران شده میل می کنید بسوئے زمین | آیا راضی شدید | به زندگانی دنیا | عوض آخرت

فَمَا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فِي الْاٰخِرَةِ اِلَّا قَلِيْلٌ ۝۳۸ اِلَّا تَنْفِرُوْا

پس نیست متاع زندگانی دنیا | در برابر آخرت مگر اندکے | اگر بیرون نیائید

يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا اَلِيْمًا ۙ وَّيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوْهُ

عذاب کند شما را عذابے درد دهنده | و بدل شما گیرد قومے را بجز شما | و هیچ زیان نه رسانید

شَيْـًٔا ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ۝۳۹ اِلَّا تَنْصُرُوْهُ فَقَدْ نَصَرَهُ

خدا را | و خدا بر همه چیز | توانا است | اگر نصرت ندهید پیغامبر را چه باک هر آئینه

ف۱ یعنی بقتال ناحق ۱۲

ف۲ مترجم گوید آنحضرت صلی الله علیه وسلم در وقت عسرت و گرمی هوا متوجه غزوه تبوک شدند بسیارے از صحابه موافقت کردند و از مسلمین سه کس بے عذر تخلف کردند و توبه ایشان بعد پنجاه روز قبول افتاد و از منافقان کلمات نفاق سر برزد خدائے تعالی در مدح ایشان و ذم آنان و عفو از آن سه کس آیات فرستاد ۱۲

اللّٰهُ اِذْ اَخْرَجَهُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا ثَانِيَ اثْنَيْنِ اِذْ هُمَا فِي الْغَارِ

نصرت داده است اورا خدا تعالی آنگاه که بیرون کردندش کافران دوم دو کس آنگاه که این دو کس در غار بودند

اِذْ يَقُوْلُ لِصَاحِبِهٖ لَا تَحْزَنْ اِنَّ اللّٰهَ مَعَنَا ج فَاَنْزَلَ اللّٰهُ

آنگاه که می گفت یار خود را ف۱ اندوه مخور هرآئینه خدا با ماست پس فرو فرستاد خدا

سَكِيْنَتَهٗ عَلَيْهِ وَاَيَّدَهٗ بِجُنُوْدٍ لَّمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ

تسکین خود را بر پیغامبر وقوت دادش به لشکرهائی که ندیدید آن را وفرود تر ساخت

الَّذِيْنَ كَفَرُوا السُّفْلٰى ط وَكَلِمَةُ اللّٰهِ هِيَ الْعُلْيَا ط وَاللّٰهُ عَزِيْزٌ

سخن کافران را وسخن خدا همو نست بلند وخدا غالب

حَكِيْمٌ ﴿٤٠﴾ اِنْفِرُوْا خِفَافًا وَّثِقَالًا وَّجَاهِدُوْا بِاَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ

درست کار است بیرون آئید سبک بار وگرانبار ف۲ وجهاد کنید بمال خود وجان خود

فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ط ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿٤١﴾ لَوْ كَانَ

در راه خدا این بهتر است شما را اگر می دانید اگر بودے

عَرَضًا قَرِيْبًا وَّسَفَرًا قَاصِدًا لَّاتَّبَعُوْكَ وَلٰكِنْ بَعُدَتْ

آنچه بآن دعوت می کنی نفع قریب الحصول وسفری آسان پیروی می کردند ترا ولیکن دور نمود

عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ ط وَسَيَحْلِفُوْنَ بِاللّٰهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا

ایشان را مسافت راه وسوگند خواهند خورد بخدا که اگر می توانستیم بیرون می آمدیم

مَعَكُمْ ج يُهْلِكُوْنَ اَنْفُسَهُمْ ج وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اِنَّهُمْ لَكٰذِبُوْنَ ﴿٤٢﴾ ع ع ٦ ٥ ١٢

باشما هلاک می کنند خویش را ف۳ وخدا می داند که ایشان دروغ گویند

عَفَا اللّٰهُ عَنْكَ ج لِمَ اَذِنْتَ لَهُمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِيْنَ

عفو کناد خدا از تو چرا دستوری دادی ایشان را منع اذن تا آنوقت بود که هویدا شوند

صَدَقُوْا وَتَعْلَمَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿٤٣﴾ لَا يَسْتَاْذِنُكَ الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ

راست گویان وبدانی دروغگویان را دستوری نمی طلبند از تو آنانکه ایمان آوردند

بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ اَنْ يُّجَاهِدُوْا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ ط

بخدا وروز آخر در تخلف ازانکه جهاد کنند باموال خویش وجان خویش

ف۱ یعنی ابوبکر صدیق رض را ۱۲

ف۲ یعنی در حالیکه اسباب وحشم بسیار دارید یا بجز قدر ضروری بدست شما نباشد و باین توجیه آیت محکم باشد غیر منسوخ والله اعلم ۱۲

ف۳ یعنی بسوگند دروغ ۱۲

وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾ إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

وخدا داناست بمتقیان جزاین نیست که دستوری می طلبند از تو آنانکه ایمان نمی آرند

بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ

بخدا و روز آخر وشک آورده است دل ایشان پس ایشان در شک خود

يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً وَلٰكِنْ

سرگردان می شوند واگر خواستندے بیرون آمدن مهیا می کردندے برائے آن سفر سامان را ولیکن ناپسند

كَرِهَ اللّٰهُ انْبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٤٦﴾

داشت خدا برانگیختن ایشان پس از حرکت باز داشت ایشان را وگفته شد بنشینید با نشینندگان ف۱

لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا وَلَأَوْضَعُوا خِلَالَكُمْ

اگر برمی آمدند میان شما نمی افزودند در حق شما مگر فساد را والبته مرکب می تاختند میان شما

يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ وَفِيكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ

فتنه جویان در حق شما ف۲ ومیان شما سخن شنوانند از ایشان ف۳ وخدا داناست

بِالظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾ لَقَدِ ابْتَغَوُا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلَّبُوا لَكَ الْأُمُورَ

بستمگاران هرآئینه طلب کرده بودند فتنه را پیش ازین وبگردانیدند برائے تو مصلحت ها

حَتّٰى جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللّٰهِ وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٤٨﴾ وَمِنْهُمْ

تاآنکه بیامد نصرت حق وغالب شد کار خدا وایشان ناخواهان بودند واز ایشان کسے است که

مَنْ يَقُولُ ائْذَنْ لِي وَلَا تَفْتِنِّي أَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا وَ

می گوید دستوری ده مرا ودر فتنه میندازمرا ف۴ آگاه شو که در فتنه افتاده اند و

إِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾ إِنْ تُصِبْكَ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ

هرآئینه دوزخ درگیرنده است کافران را اگر برسد به تو نعمتے ناخوش کند ایشان را

وَإِنْ تُصِبْكَ مُصِيبَةٌ يَقُولُوا قَدْ أَخَذْنَا أَمْرَنَا مِنْ قَبْلُ

واگر برسد بتو مصیبتے گویند بدست آورده ایم مصلحت خود پیش ازین ف۵

وَيَتَوَلَّوْا وَهُمْ فَرِحُونَ ﴿٥٠﴾ قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللّٰهُ

وبرگردند شادمان شده بگو هرگز نرسد بما مگر آنچه نوشته است خدا

ف۱ واین تصویر است القائی عزم مختلف را در خاطر ایشان ۱۲

ف۲ یعنی سعی در فتنه میکردند ۱۲

ف۳ یعنی سخن ایشان قبول میکنند ۱۲

ف۴ یعنی مرا در بلاد روم مبرید که جمال آن و میان دیده مفتون خواهم شد والله اعلم ۱۲

ف۵ یعنی پنهان با عدو موافقت کرده ایم یا از سفر تخلف نموده ایم ما را ایچ باک نیست والله اعلم ۱۲

لَنَا ۚ هُوَ مَوْلٰىنَا ۚ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ ﴿٥١﴾ قُلْ هَلْ

برائی ما اوست کارساز ما و بر خدا باید که توکل کنند مسلمانان بگو انتظار

تَرَبَّصُوْنَ بِنَآ اِلَّآ اِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ ۭ وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ

نمی برید در حق ما مگر یکے از دو خصلت نیک را ف۱ و ما انتظار می کشیم در حق شما

اَنْ يُّصِيْبَكُمُ اللّٰهُ بِعَذَابٍ مِّنْ عِنْدِهٖٓ اَوْ بِاَيْدِيْنَا ڮ فَتَرَبَّصُوْٓا

که برساند خدا به شما عذاب را از نزدیک خود یا بدست ما پس انتظار کشید

اِنَّا مَعَكُمْ مُّتَرَبِّصُوْنَ ﴿٥٢﴾ قُلْ اَنْفِقُوْا طَوْعًا اَوْ كَرْهًا لَّنْ يُّتَقَبَّلَ

هر آئینه ما نیز با شما منتظرانیم بگو اے منافقان خرج کنید بخوشی یا ناخوشی هرگز قبول کرده نخواهد

مِنْكُمْ ۭ اِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فٰسِقِيْنَ ﴿٥٣﴾ وَمَا مَنَعَهُمْ اَنْ تُقْبَلَ

شد از شما هر آئینه شما هستید قوم فاسقان و باز نداشت ایشان را ازان که قبول کرده

مِنْهُمْ نَفَقٰتُهُمْ اِلَّآ اَنَّهُمْ كَفَرُوْا بِاللّٰهِ وَبِرَسُوْلِهٖ وَلَا يَاْتُوْنَ

شود از ایشان خرج ایشان الا آنکه ایشان کافر شدند بخدا و در رسول او و نمی آیند

الصَّلٰوةَ اِلَّا وَهُمْ كُسَالٰى وَلَا يُنْفِقُوْنَ اِلَّا وَهُمْ كٰرِهُوْنَ ﴿٥٤﴾

به نماز مگر کاہلی کنان و خرج نمی کنند مگر ناخواهان

فَلَا تُعْجِبْكَ اَمْوَالُهُمْ وَلَآ اَوْلَادُهُمْ ۭ اِنَّمَا يُرِيْدُ اللّٰهُ

پس بشگفت نیارد ترا مال ایشان و نه فرزندان ایشان جز این نیست می خواهد خدا که

لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ اَنْفُسُهُمْ وَهُمْ

عذاب کند ایشان را بآنها در زندگانی دنیا ف۲ و بر آید جان ایشان و ایشان

كٰفِرُوْنَ ﴿٥٥﴾ وَيَحْلِفُوْنَ بِاللّٰهِ اِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ ۭ وَمَا هُمْ مِّنْكُمْ

کافر باشند و سوگند می خورند بخدا که ایشان از جرگه شما اند و نیستند ایشان از شما

وَلٰكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَّفْرَقُوْنَ ﴿٥٦﴾ لَوْ يَجِدُوْنَ مَلْجَاً اَوْ مَغٰرٰتٍ

ولیکن ایشان جماعه هستند که می ترسند اگر بیابند پناہے را یا غارہا را

اَوْ مُدَّخَلًا لَّوَلَّوْا اِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُوْنَ ﴿٥٧﴾ وَمِنْهُمْ مَّنْ

یا جائے در آمدن را متوجه شوند بآن شتاب کنان و از ایشان کسے هست

ف۱ یعنی فتح یا شهادت ۱۲

ف۲ یعنی بمشقت جمع مال و حفظ اولاد و تأسف بر آنچه فوت شود والله اعلم ۱۲

يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقٰتِ ۚ فَاِنْ اُعْطُوْا مِنْهَا رَضُوْا وَاِنْ لَّمْ
که عیب می کند ترا در قسمت صدقات پس اگر داده شود ایشان را ازان خوشنود شوند واگر داده
يُعْطَوْا مِنْهَآ اِذَا هُمْ يَسْخَطُوْنَ ﴿٥٨﴾ وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوْا مَآ اٰتٰىهُمُ
نه شوند ازان ناگهان ایشان خشم می گیرند واگر ایشان رضامند می شدند بآنچه
اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ ۙ وَقَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ سَيُؤْتِيْنَا اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ
داده است ایشان را خدا و رسول او و می گفتند بس است ما را خدا خواهد داد ما را خدا از فضل خود
وَرَسُوْلُهٗٓ ۙ اِنَّآ اِلَى اللّٰهِ رٰغِبُوْنَ ﴿٥٩﴾ ع اِنَّمَا الصَّدَقٰتُ لِلْفُقَرَآءِ ع ٧ ١٣
و رسول او هر آئینه ما بسوئے خدا توقع دارندگانیم بهتر بودے جز این نیست که صدقها برائی فقیران است
وَالْمَسٰكِيْنِ وَالْعٰمِلِيْنَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوْبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ
و بے نوایان و کارکنان بر جمع صدقات و آنانکه الفت داده می شود دل ایشان را ف١ و برائے خرج
وَالْغٰرِمِيْنَ وَفِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ؕ فَرِيْضَةً مِّنَ
کردن در آزادی بردها و برائی دام داران و برائی خرج کردن در راه خدا ف٢ و برائی مسافران است حکم ثابت شده از
اللّٰهِ ؕ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿٦٠﴾ وَمِنْهُمُ الَّذِيْنَ يُؤْذُوْنَ النَّبِيَّ وَ
نزدیک خدا و خدا دانائے درست کار است و از ایشان آنانند که می دهند آزار پیغامبر را و
يَقُوْلُوْنَ هُوَ اُذُنٌ ؕ قُلْ اُذُنُ خَيْرٍ لَّكُمْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَيُؤْمِنُ
می گویند وے سبک گوش است ف٣ بگو وے سبک گوش نیکوست برائی شما باور می کند گفته خدا را و قبول می کند
لِلْمُؤْمِنِيْنَ وَرَحْمَةٌ لِّلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنْكُمْ ؕ وَالَّذِيْنَ يُؤْذُوْنَ
مشورت مسلمانان را و رحمت است برائی اهل ایمان از شما و آنانکه ایذا می دهند
رَسُوْلَ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٦١﴾ يَحْلِفُوْنَ بِاللّٰهِ لَكُمْ
پیغامبر خدا را ایشان راست عذاب درد دهنده سوگند می خورند بخدا برائی شما
لِيُرْضُوْكُمْ ۚ وَاللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗٓ اَحَقُّ اَنْ يُّرْضُوْهُ اِنْ كَانُوْا
تا رضامند کنند شما را و خدا و رسول او سزاوارتراند بآنکه رضامند سازند آن را اگر
مُؤْمِنِيْنَ ﴿٦٢﴾ اَلَمْ يَعْلَمُوْٓا اَنَّهٗ مَنْ يُّحَادِدِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ فَاَنَّ
مسلمان اند آیا نمیدانند که هرکه خلاف کند با خدا و رسول او پس هر آئینه

ف١ یعنی ضعیف الاسلام ١٢
ف٢ یعنی جهاد ١٢
ف٣ یعنی هرچه کسے گوید قبول می کند ١٢

الثلث

لَهٗ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا ۭ ذٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾ يَحْذَرُ

اوراست آتش دوزخ جاویدان آنجا این ست رسوائی بزرگ می ترسند

الْمُنٰفِقُونَ اَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي

منافقان ازانکه فرود آورده شود بر مسلمانان سورتیکه خبر دهد ایشان را باآنچه در دل

قُلُوبِهِمْ ۭ قُلِ اسْتَهْزِءُوا ۚ اِنَّ اللّٰهَ مُخْرِجٌ مَّا تَحْذَرُونَ ﴿٦٤﴾

منافقان است بگو مسخره کنید هرآئینه خدا پدید آرنده است چیزے راکه می ترسید

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ اِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ۭ قُلْ

واگر سوال کنی ایشان را گویند جزاین نیست که مادر ہزل شروع می نمودیم و بازی می کردیم بگو

اَبِاللّٰهِ وَاٰيٰتِهٖ وَرَسُولِهٖ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ

آیا بخدا و آیت ہائے او و بپیغامبر او تمسخرے کردید عذر مگوئید ہرآئینہ شما

كَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيمَانِكُمْ ۭ اِنْ نَّعْفُ عَنْ طَائِفَةٍ مِّنْكُمْ

کافر شدید بعد از ایمان خود ف۱ اگر در گذریم از سر گروہے از شما

نُعَذِّبْ طَائِفَةً بِاَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾ اَلْمُنٰفِقُونَ وَ

البتہ عذاب کنیم گروہے را بسبب آنانکہ گنہگار بودند مردان منافق و

الْمُنٰفِقٰتُ بَعْضُهُمْ مِّنْ بَعْضٍ ۘ يَاْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَ

زنان منافق بعض ایشان از جنس بعض اند می فرمایند بکار ناپسندیده و

يَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ اَيْدِيَهُمْ ۭ نَسُوا اللّٰهَ

منع می کنند از کار پسندیده و می بندند دستہائی خود را فراموش کردند خدا را

فَنَسِيَهُمْ ۭ اِنَّ الْمُنٰفِقِينَ هُمُ الْفٰسِقُونَ ﴿٦٧﴾ وَعَدَ اللّٰهُ الْمُنٰفِقِينَ

پس خدا فراموش ساخت ایشان را ہرآئینہ منافقان ایشانند فاسقان وعدہ دادہ است خدا مردان منافق را

وَالْمُنٰفِقٰتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خٰلِدِينَ فِيهَا ۭ هِيَ حَسْبُهُمْ ۚ

و زنان منافق را و کافران را آتش دوزخ ہمیشہ باشندگان آنجا دوزخ بس است ایشان را

وَلَعَنَهُمُ اللّٰهُ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٦٨﴾ لا كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ

ولعنت کرد ایشان را خدا و ایشان راست عذاب دائم مانند آنانکہ پیش از شما بودند

ف۱ یعنی ایمان بزبان خود ۱۲

كَانُوْٓا اَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَّ اَكْثَرَ اَمْوَالًا وَّ اَوْلَادًا ؕ فَاسْتَمْتَعُوْا
زیادہ تر از شما در قوت و بیشتر در اموال و اولاد پس بہرہ مند شدند
بِخَلَاقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلَاقِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِيْنَ
بہ نصیبہ خویش وا پس شما نیز بہرہ مند شدید بہ نصیبہ خویش چنانکہ بہرہ مند شدند آنانکہ
مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلَاقِهِمْ وَخُضْتُمْ كَالَّذِيْ خَاضُوْا ؕ اُولٰٓئِكَ
پیش از شما بودند بہ نصیبہ خویش و شروع در ہزل کردید چنانکہ ایشان شروع در ہزل کردند آن جماعہ
حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۚ وَ اُولٰٓئِكَ هُمُ
نابود شد عمل ہائی ایشان در دنیا و آخرت وآن جماعہ ایشانند
الْخٰسِرُوْنَ ﴿۶۹﴾ اَلَمْ يَاْتِهِمْ نَبَاُ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوْحٍ
زیان کاران آیا نیامدہ است بایشاں خبر آنانکہ پیش از ایشان بودند قوم نوح
وَّ عَادٍ وَّ ثَمُوْدَ ۙ وَ قَوْمِ اِبْرٰهِيْمَ وَ اَصْحٰبِ مَدْيَنَ
وعاد و ثمود و قوم ابراہیم و اہل مدین
وَالْمُؤْتَفِكٰتِ ؕ اَتَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ ۚ فَمَا كَانَ اللّٰهُ
و اہل موتفکات آمدند بایشان پیغامبران ایشان بہ نشان ہائی روشن پس ہرگز نہ شد کہ خدا
لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوْٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ﴿۷۰﴾ وَالْمُؤْمِنُوْنَ
ظلم کند بر ایشان ولیکن ایشان بر خویشتن ظلم می کردند و مردان مسلمانان
وَالْمُؤْمِنٰتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۘ يَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ
و زنان مسلمانان بعض ایشان کارساز بعض اند می فرمایند بکار پسندیدہ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوْنَ
و منع می کنند از کار ناپسندیدہ و برپا می دارند نماز را و می دہند
الزَّكٰوةَ وَ يُطِيْعُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ ؕ اُولٰٓئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللّٰهُ ؕ
زکوٰۃ را و فرمانبرداری می کنند خدا و رسول او را این جماعہ رحم خواہد کرد بر ایشان خدا
اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿۷۱﴾ وَعَدَ اللّٰهُ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ
ہر آئینہ خدا غالب درست کار است وعدہ کردہ است خدا مردان مسلمانان و زنان مسلمانان را

وا یعنی از دنیا ۱۲

جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا وَمَسٰكِنَ
بوستانها کہ میرود زیر آن جویہا همیشه باشندگان آنجا وجایهای
طَيِّبَةً فِيْ جَنّٰتِ عَدْنٍ ؕ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللّٰهِ اَكْبَرُ ؕ ذٰلِكَ
پاکیزه در بهشت ہائی ہمیشه ماندن وخوشنودی خدا بزرگ تراست از ہمه این ست
هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿٧٢﴾ يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ ع ٩ ١٥
فیروزی بزرگ اے پیغامبر جہاد کن باکافران ف۱
وَالْمُنٰفِقِيْنَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ ؕ وَمَاْوٰىهُمْ جَهَنَّمُ ؕ وَبِئْسَ
وجہاد کن با منافقان ف۲ ودرشتی کن برایشان وجائی ایشان دوزخ است ووے
الْمَصِيْرُ ﴿٧٣﴾ يَحْلِفُوْنَ بِاللّٰهِ مَا قَالُوْا ؕ وَلَقَدْ قَالُوْا كَلِمَةَ
بدجائی ست سوگند می خورند بخدا کہ نہ گفته اند وہر آئینه گفته اند سخن
الْكُفْرِ وَكَفَرُوْا بَعْدَ اِسْلَامِهِمْ وَهَمُّوْا بِمَا لَمْ يَنَالُوْا ۚ
کفر وکافر شده اند بعد اسلام خویش وقصد کردند آنچه نیافتند ف۳
وَمَا نَقَمُوْۤا اِلَّاۤ اَنْ اَغْنٰىهُمُ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ مِنْ فَضْلِهٖ ۚ
وانکار نکردند مگر برآنکه توانگر ساخت ایشان را خدا ورسول او از فضل خود ف۴
فَاِنْ يَّتُوْبُوْا يَكُ خَيْرًا لَّهُمْ ۚ وَاِنْ يَّتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ اللّٰهُ
پس اگر توبه کنند بہتر باشد ایشان را واگر برگردند از توبه عذاب کند ایشان را خدا
عَذَابًا اَلِيْمًا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۚ وَمَا لَهُمْ فِي الْاَرْضِ
بہ عذاب درددہنده در دنیا وآخرت ونیست ایشان را در زمین
مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيْرٍ ﴿٧٤﴾ وَمِنْهُمْ مَّنْ عٰهَدَ اللّٰهَ لَئِنْ
ہیچ کارساز ونہ ہیچ یاری دہنده وازایشان کسے ہست کہ عہد بسته است با خدا البته
اٰتٰىنَا مِنْ فَضْلِهٖ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُوْنَنَّ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿٧٥﴾
اگر بدہد ما را از فضل خود صدقه دہیم وباشیم از نیکوکاران
فَلَمَّاۤ اٰتٰىهُمْ مِّنْ فَضْلِهٖ بَخِلُوْا بِهٖ وَتَوَلَّوْا وَّهُمْ
پس وقتے کہ بداد ایشان را از فضل خود بخیلی کردند بآن وبرگشتند

ف۱ یعنی بسیف ۱۲
ف۲ یعنی بزبان ۱۲
ف۳ یعنی ایذائے پیغمبر ۱۲
ف۴ واین نوعے از تحکم است واللّٰه اعلم ۱۲

مُّعْرِضُوْنَ ﴿٧٦﴾ فَاَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِيْ قُلُوْبِهِمْ اِلٰى يَوْمِ يَلْقَوْنَهٗ
اعراض کنان پس خدا تعالیٰ عاقبت حال ایشان ساخت نفاق را در دل ایشان تا روزے کہ ملاقات کنند
بِمَآ اَخْلَفُوا اللّٰهَ مَا وَعَدُوْهُ وَبِمَا كَانُوْا يَكْذِبُوْنَ ﴿٧٧﴾ اَلَمْ
باعوضے و بشامت آنکہ خلاف کردند با خدا آنچہ وعدہ کردہ بودند با وے و بشامت آنکہ دروغ می گفتند آیا
يَعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰىهُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ عَلَّامُ
ندانستہ اند کہ خدا می داند سخن پنہان ایشان را و راز گفتن ایشان را و آنکہ خدا دانندۂ
الْغُيُوْبِ ﴿٧٨﴾ اَلَّذِيْنَ يَلْمِزُوْنَ الْمُطَّوِّعِيْنَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ
غیب ہاست آنانکہ عیب می کنند در راہ خدا رغبت کنندگان را از مسلمانان
فِي الصَّدَقٰتِ وَالَّذِيْنَ لَا يَجِدُوْنَ اِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُوْنَ
در صدقات و عیب می کنند آنان را کہ نمی یابند مگر مشقت خود را ف۱ پس تمسخر می کنند
مِنْهُمْ ؕ سَخِرَ اللّٰهُ مِنْهُمْ ۫ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٧٩﴾ اِسْتَغْفِرْ لَهُمْ
با ایشان تمسخر کرد خدا بآن تمسخر کنندگان و ایشان راست عذاب درد دہندہ آمرزش طلب کن
اَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ ؕ اِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِيْنَ مَرَّةً فَلَنْ
برائی ایشان یا آمرزش طلب مکن برائی ایشان ف۲ اگر آمرزش خواہی برائی ایشان ہفتاد بار ہرگز
يَّغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ ؕ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ ؕ وَاللّٰهُ
نیامرزد ایشان را خدا این بسبب آنست کہ ایشان کافر شدند بخدا و رسول او و خدا
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ ﴿٨٠﴾ فَرِحَ الْمُخَلَّفُوْنَ بِمَقْعَدِهِمْ ع ١٠ ٨ ١٦
راہ نمی نماید گروہ فاسقان را شادمان شدند واپس گذشتگان بہ نشستن خویش
خِلٰفَ رَسُوْلِ اللّٰهِ وَكَرِهُوْٓا اَنْ يُّجَاهِدُوْا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ
برخلاف پیغمبر خدا و ناپسند کردند کہ جہاد کنند باموال خویش و بہ جان خویش
فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَقَالُوْا لَا تَنْفِرُوْا فِي الْحَرِّ ؕ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ
در راہ خدا وگفتند بایکدیگر بیرون مروید در گرمی بگو آتش دوزخ
اَشَدُّ حَرًّا ؕ لَوْ كَانُوْا يَفْقَهُوْنَ ﴿٨١﴾ فَلْيَضْحَكُوْا قَلِيْلًا وَّلْيَبْكُوْا
سخت تر است در گرمی اگر دریافتندے چنین نکردے پس باید کہ بخندند اندکے و بگریند

ف۱ یعنی بمزدوری چیزے پیدا میکنند و صدقہ میدہند ۱۲
ف۲ یعنی ہر دو صورت یکسان است ۱۲

كَثِيرًا جَزَآءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۸۲﴾ فَإِنْ رَّجَعَكَ اللّٰهُ إِلٰى

بسیاری سزائی آنچه مے کروند ف۱ پس اگر باز آرد ترا خدائیتعالے

طَآئِفَةٍ مِّنْهُمْ فَاسْتَأْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُلْ لَّنْ تَخْرُجُوا

بسوئے گروہے ایشان پس دستوری طلبند از تو برائی بیرون آمدن ف۲ بگو بیرون نخواہید آمد بامن ہرگز

مَعِيَ أَبَدًا وَّلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا ۖ إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ

وجنگ نخواہید کرد ہمراہ من باہیچ دشمنے ہر آئینہ شما رضامند شدید

بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿۸۳﴾ وَلَا تُصَلِّ عَلٰى

بہ نشستن اول بار پس بنشینید باپس ماندگان و یا محمد نماز مگذار برہیچ

أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّاتَ أَبَدًا وَّلَا تَقُمْ عَلٰى قَبْرِهِ ۖ إِنَّهُمْ كَفَرُوا

یکے از ایشان کہ بمیرد ہرگز و مایست برگور وے ہر آئینہ ایشان کافر شدند

بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ ﴿۸۴﴾ وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ

بخدا و رسول او و مردند وایشان فاسق بودند و بشگفت نیارد ترا اموال ایشان

وَأَوْلَادُهُمْ ۚ إِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا

و نہ فرزندان ایشان جز این نیست کہ می خواہد خدا کہ عقوبت کند ایشان را بآن در دنیا

وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿۸۵﴾ وَإِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ أَنْ

و بیرون شود روح ایشان وایشان کافر باشند و چون فرود آوردہ شود سورتے باین مضمون

آمِنُوا بِاللّٰهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذَنَكَ أُولُو الطَّوْلِ

کہ ایمان آرید بخدا و جہاد کنید ہمراہ رسول او دستوری می طلبند از تو خداوندان وسعت

مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَّعَ الْقَاعِدِينَ ﴿۸۶﴾ رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا

از ایشان و گویند بگذار مارا تا باشیم با نشستگان راضی شدند بآنکہ باشند

مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿۸۷﴾

با زنان پس ماندہ و مہر نہادہ شد بر دل ایشان پس ایشان فہم نمی کنند

لٰكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ

لیکن پیغامبر و آنانکہ ایمان آوردند با او جہاد کردند باموال خود

ف۱ مترجم گوید مراد خبر است بآنکہ در دنیا خواہند خندید و در آخرت خواہند گریست ۱۲

ف۲ یعنی برائی احراز غنائم ۱۲

وَاَنْفُسِهِمْ ۚ وَاُولٰٓئِكَ لَهُمُ الْخَيْرٰتُ ۖ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ﴿٨٨﴾

وجان هائے خود واین جماعه ایشان راست نیکی ها واین جماعه ایشانند رستگاران

اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ

آماده ساخته است خدا برائی ایشان بوستانها میرود زیر آن جویها جاویدان

فِيْهَا ۚ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿٨٩﴾ وَجَآءَ الْمُعَذِّرُوْنَ مِنَ الْاَعْرَابِ ع ١١ ١٧

آنجا این ست فیروزی بزرگ وآمدند اهل عذر از صحرانشینان

لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِيْنَ كَذَبُوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ ۚ سَيُصِيْبُ

تا دستوری داده شود ایشان را ونشستند آنانکه دروغ گفتند باخدا ورسول او یعنی در اظهار اسلام

الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٩٠﴾ لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَآءِ

خواهد رسید بکافران از ایشان عذاب درد دهنده نیست بر ناتوانان

وَلَا عَلَى الْمَرْضٰى وَلَا عَلَى الَّذِيْنَ لَا يَجِدُوْنَ مَا يُنْفِقُوْنَ

ونه بر بیماران ونه بر آنانکه نمی یابند آنچه خرج کنند

حَرَجٌ اِذَا نَصَحُوْا لِلّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ ۚ مَا عَلَى الْمُحْسِنِيْنَ مِنْ

هیچ گناهے چون نیک خواهی کنند باخدا ورسول او نیست بر نیکوکاران هیچ

سَبِيْلٍ ۚ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٩١﴾ وَّلَا عَلَى الَّذِيْنَ اِذَا مَآ اَتَوْكَ

راه عتاب وخدا آمرزنده مهربان است ونه بر آنانکه چون بیایند پیش تو

لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَآ اَجِدُ مَآ اَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ ۠ تَوَلَّوْا وَّاَعْيُنُهُمْ

تا سواری دهی ایشان را گوئی نمی یابم آنچه سوار کنم شما را بران بازگردند وچشم ایشان

تَفِيْضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا اَلَّا يَجِدُوْا مَا يُنْفِقُوْنَ ﴿٩٢﴾ اِنَّمَا

روان باشد باشک بجهت اندوه که نمی یابند آنچه خرج کنند جز این نیست

السَّبِيْلُ عَلَى الَّذِيْنَ يَسْتَاْذِنُوْنَكَ وَهُمْ اَغْنِيَآءُ ۚ رَضُوْا بِاَنْ

که راه عتاب بر آنان ست که دستوری می طلبند از تو وایشان توانگرانند راضی شدند بآنکه

يَّكُوْنُوْا مَعَ الْخَوَالِفِ ۙ وَطَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٩٣﴾

باشند بازنان پس مانده ومهر نهاد خدا بر دل ایشان پس ایشان نمی فهمند

يَعْتَذِرُوْنَ اِلَيْكُمْ اِذَا رَجَعْتُمْ اِلَيْهِمْ ۭ قُلْ لَّا تَعْتَذِرُوْا
عذر خواهی کنند پیش شما چون باز آیید بسوی ایشان بگو عذر خواهی مکنید

لَنْ نُّؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّاَنَا اللّٰهُ مِنْ اَخْبَارِكُمْ ۭ وَسَيَرَى اللّٰهُ
باور نکنیم سخن شمارا هر آئینه آگاه ساخته است خدا مارا به بعض خبرهای شما و خواهد دید خدا

عَمَلَكُمْ وَرَسُوْلُهٗ ثُمَّ تُرَدُّوْنَ اِلٰى عٰلِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
و رسول او عمل شمارا یعنی در دنیا باز گردانیده شوید بسوی داننده نهان و آشکارا

فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٩٤﴾ سَيَحْلِفُوْنَ بِاللّٰهِ لَكُمْ اِذَا
پس خبر دهد شمارا بآنچه میکردید سوگند خواهند خورد بخدا پیش شما چون

انْقَلَبْتُمْ اِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوْا عَنْهُمْ ۭ فَاَعْرِضُوْا عَنْهُمْ ۭ اِنَّهُمْ
باز آیید بسوی ایشان تا رو گردانید از ایشان پس شما رو گردانید از ایشان هر آئینه ایشان

رِجْسٌ ۡ وَّمَاْوٰىهُمْ جَهَنَّمُ ۚ جَزَاۗءًۢ بِمَا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ ﴿٩٥﴾ يَحْلِفُوْنَ
پلید اند و جای ایشان دوزخ است سزائے آنچه میکردند سوگند

لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ ۚ فَاِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَرْضٰى
میخورند برائی شما تا رضامند شوید از ایشان پس اگر رضامند شوید از ایشان هر آئینه خدا رضامند نشود

عَنِ الْقَوْمِ الْفٰسِقِيْنَ ﴿٩٦﴾ اَلْاَعْرَابُ اَشَدُّ كُفْرًا وَّنِفَاقًا وَّاَجْدَرُ
از گروه فاسقان صحرا نشینان سخت تر اند در کفر و نفاق ف و سزاوار تر اند

اَلَّا يَعْلَمُوْا حُدُوْدَ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰي رَسُوْلِهٖ ۭ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ
بآنکه ندانند احکام شریعتے را که نازل کرده است خدا بر پیغامبر خود و خدا دانا

حَكِيْمٌ ﴿٩٧﴾ وَمِنَ الْاَعْرَابِ مَنْ يَّتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَّيَتَرَبَّصُ
درست کار است و از اعراب کسے هست که تاوان می شمارد چیزے را که خرچ می کند و انتظار می کشد

بِكُمُ الدَّوَاۗىِٕرَ ۭ عَلَيْهِمْ دَاۗىِٕرَةُ السَّوْءِ ۭ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿٩٨﴾
در حق شما مصائب را بر ایشان باد مصیبت بد و خدا شنوا دانا است

وَمِنَ الْاَعْرَابِ مَنْ يُّؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا
و از اعراب کسے هست که ایمان می آرد بخدا و روز آخر و می شمارد چیزے را

ف یعنی به نسبت اهل شهرها

يُنفِقُ قُرُبٰتٍ عِندَ اللّٰهِ وَصَلَوٰتِ الرَّسُولِ ۚ أَلَآ إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَّهُمْ ۚ
که خرچ می کند سبب قربت نزدیک خدا و وسیلهٔ دعائی نیک پیغامبر آگاه باش هرآئینه وی قربتست

ع ۱۲/۱۰ سَيُدْخِلُهُمُ اللّٰهُ فِي رَحْمَتِهِ ۗ إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۹۹﴾ وَالسّٰبِقُونَ
ایشان را داخل خواهد کرد ایشان را خدا در رحمت خود هرآئینه خدا آمرزنده مهربان است و سبقت کنندگان

الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهٰجِرِينَ وَالْأَنصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُم بِإِحْسٰنٍ ۙ
نخستینان از مهاجران و انصار و آنانکه پیروی ایشان کردند به نیکوکاری

ف ۱ یعنی در میان مسلمانان ذلیل شوند و در اموال و اولاد آفت برسد ۱۲

رَّضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِي
خوشنود شد خدا ازین جماعه و ایشان خوشنود شدند از وی و آماده ساخت برای ایشان بوستانهائی که

تَحْتَهَا الْأَنْهٰرُ خٰلِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۚ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿۱۰۰﴾ وَ
میرود زیر آن جویها جاویدان آنجا همیشه این ست فیروزی بزرگ

نصف ع ۵ عند المتقدمین ۱۲ مِمَّنْ حَوْلَكُم مِّنَ الْأَعْرَابِ مُنٰفِقُونَ ۖ وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ ۛ
از آنانکه حوالی شما اند از اعراب منافقانند و بعض اهل مدینه

مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ ۛ لَا تَعْلَمُهُمْ ۖ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ ۚ سَنُعَذِّبُهُم
خوگر شده اند به نفاق تو نمی دانی ایشان را ما میدانیم ایشان را عذاب خواهیم کرد ایشانرا

مَّرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿۱۰۱﴾ وَآخَرُونَ اعْتَرَفُوا
دو بار باز گردانیده شوند بسوئی عذاب بزرگ و دیگران هستند که اقرار کردند

بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صٰلِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا ۚ عَسَى اللّٰهُ أَن
بگناهان خود آمیخته اند عمل نیک را با عمل دیگر که بد ست نزدیک ست

يَتُوبَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۱۰۲﴾ خُذْ مِنْ أَمْوٰلِهِمْ صَدَقَةً
که خدا برحمت متوجه شود برایشان هرآئینه خدا آمرزنده مهربانست بگیر از اموال ایشان زکوٰة

تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ ۖ إِنَّ صَلَوٰتَكَ سَكَنٌ
تا پاک سازی ایشان را و بابرکت کنی ایشان را بآن و دعائی خیر کن برایشان هرآئینه دعائی تو سبب آرام است

لَّهُمْ ۗ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۱۰۳﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ
ایشان را و خدا شنوا داناست آیا ندانسته اند که خدا همون توبه قبول می کند

عَنْ عِبَادِهٖ وَيَأْخُذُ الصَّدَقٰتِ وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ﴿١٠٤﴾
از بندگان خود ومیگیرد صدقات را وآنکه خدا همونست توبه پذیرنده مهربان
وَقُلِ اعْمَلُوْا فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُوْلُهٗ وَالْمُؤْمِنُوْنَ ؕ وَ
وبگو عمل کنید پس خواهد دید خدا ورسول او ومومنان عمل شمارا و
سَتُرَدُّوْنَ اِلٰى عٰلِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿١٠٥﴾ ج
گردانیده خواهید شد بسوئی داننده پنهان وآشکارا پس خبر دهد شمارا باپنچه می کردید
وَاٰخَرُوْنَ مُرْجَوْنَ لِاَمْرِ اللّٰهِ اِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَاِمَّا يَتُوْبُ عَلَيْهِمْ ؕ
ودیگران اند موقوف داشته شده بر فرمان خدا یا این ست که عذاب کند ایشان را یا برحمت متوجه شود برایشان
وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿١٠٦﴾ وَالَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَّكُفْرًا
وخدا دانا درست کار است ف۱ وازایشان آنانند که ساخته اند مسجدے برائی زیان رسانیدن وبجهت کفر
وَّتَفْرِيْقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَاِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ
وبرائی تفرقه افگندن میان مسلمانان وکمین گاه ساختن برائے آنانکه جنگ کرده اند با خدا ورسول او
مِنْ قَبْلُ ؕ وَلَيَحْلِفُنَّ اِنْ اَرَدْنَآ اِلَّا الْحُسْنٰى ؕ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّهُمْ
پیش ازین والبته سوگند خورند که نخواسته ایم مگر خصلت نیک را وخدا گواهی میدهد که ایشان
لَكٰذِبُوْنَ ﴿١٠٧﴾ لَا تَقُمْ فِيْهِ اَبَدًا ؕ لَمَسْجِدٌ اُسِّسَ عَلَى التَّقْوٰى مِنْ
دروغگویانند مایست آنجا هرگز هرآئینه مسجدے که بنیاد نهاده شده است بر نیت تقوی
اَوَّلِ يَوْمٍ اَحَقُّ اَنْ تَقُوْمَ فِيْهِ ؕ فِيْهِ رِجَالٌ يُّحِبُّوْنَ اَنْ يَّتَطَهَّرُوْا ؕ
از اول روز بهترست که ایستاده شوی آنجا آنجا مردانند که دوست میدارند که پاک شوند
وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِيْنَ ﴿١٠٨﴾ اَفَمَنْ اَسَّسَ بُنْيَانَهٗ عَلٰى تَقْوٰى
وخدا دوست میدارد پاک باشندگان را آیا کسے که بنیاد نهاد عمارت خودرا بر ترسگاری
مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ اَمْ مَّنْ اَسَّسَ بُنْيَانَهٗ عَلٰى شَفَا
از خدا و خوشنودی او بهترست یا کسیکه بنیاد نهاده است عمارت خودرا برکناره زمین
جُرُفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهٖ فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ ؕ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
رود خورده مستعد افتادن پس افتاد با صاحب خود در آتش وخدا راه نمی نماید گروه

ف۱
مترجم گوید جماعه از منافقان مسجدی ساخته بودند به نیت فاسد تا تفرق مسلمین باشد وکمینگاه کافران خدا تعالے بهدم آن امر فرموده والله اعلم ۱۲

الظّٰلِمِيْنَ ﴿۱۰۹﴾ لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِيْ بَنَوْا رِيْبَةً فِيْ قُلُوْبِهِمْ

ستمگاران را ۔ همیشه باشد عمارت ایشان که بنا کرده اند ف۲ سبب شک در دل ایشان

اِلَّآ اَنْ تَقَطَّعَ قُلُوْبُهُمْ ط وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿۱۱۰﴾ اِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰى ع ۱۳ ۲

مگر آنکه پاره پاره کرده نشود دل ایشان را ۔ وخدا داناے درست کار است ۔ هر آئینه خدا خرید کرده است

مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ ط

از مسلمانان ۔ جان ایشان ۔ ومال ایشان را ۔ بعوض آنکه ایشان را باشد بهشت

يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ فَيَقْتُلُوْنَ وَيُقْتَلُوْنَ قف وَعْدًا عَلَيْهِ

جنگ می کنند ۔ در راه خدا ۔ پس می کشند ۔ وکشته می شوند ۔ وعده که لازم است

حَقًّا فِي التَّوْرٰىةِ وَالْاِنْجِيْلِ وَالْقُرْاٰنِ ط وَمَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهٖ مِنَ

برخدا بتحقیق در توریت ۔ وانجیل ۔ وقرآن ۔ وکیست وفا کننده تر بعهد خویش از

اللّٰهِ فَاسْتَبْشِرُوْا بِبَيْعِكُمُ الَّذِيْ بَايَعْتُمْ بِهٖ ط وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ

خدا پس شادمان باشید ۔ باین فروختن خود که معامله کردید بآن ۔ واین ست فیروزی

الْعَظِيْمُ ﴿۱۱۱﴾ اَلتَّآئِبُوْنَ الْعٰبِدُوْنَ الْحٰمِدُوْنَ السَّآئِحُوْنَ الرّٰكِعُوْنَ

بزرگ ۔ ایشان توبه کنندگانند ۔ عبادت کنندگانند ۔ حمد گویندگانند ۔ سفر در راه خدا کنندگانند ۔ رکوع

السّٰجِدُوْنَ الْاٰمِرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَالنَّاهُوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ

وسجده کنندگانند ۔ فرمایندگانند بکار پسندیده ۔ ومنع کنندگانند از ناپسندیده ۔ و

الْحٰفِظُوْنَ لِحُدُوْدِ اللّٰهِ ط وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۱۱۲﴾ مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَ

نگاه دارندگانند احکام خداوند را ۔ ومژده ده مسلمانان را ۔ روا نبود پیغامبر را ۔ و

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْ يَّسْتَغْفِرُوْا لِلْمُشْرِكِيْنَ وَلَوْ كَانُوْٓا اُولِيْ قُرْبٰى

نه مسلمانان را ۔ که طلب آمرزش کنند برائے مشرکان ۔ اگرچه خداوندان خویشی باشند

مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ ﴿۱۱۳﴾ وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ

بعد از آنکه ظاهر شد ۔ ایشان را ۔ که آن گروه باشندگان دوزخ اند ۔ ونبود آمرزش خواستن

اِبْرٰهِيْمَ لِاَبِيْهِ اِلَّا عَنْ مَّوْعِدَةٍ وَّعَدَهَآ اِيَّاهُ ج فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهٗٓ

ابراهیم برائے پدر خود ۔ مگر از جهت وعده که کرده بود ش باوے ۔ پس چون روشن شد

ف۱ عمارت ساختن بر اساس تقوی کنایت است از اخلاص در اعمال وعمارت ساختن بر کناره رود خورده کنایت از ریا وعجب در اعمال والله اعلم

ف۲ یعنی مسجد ضرار ۱۲

اِنَّهٗ عَدُوٌّ لِّلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ ؕ اِنَّ اِبْرٰهِيْمَ لَاَوَّاهٌ حَلِيْمٌ ﴿١١٤﴾ وَمَا كَانَ
برائی ابراهیم که وے دشمن خداست بیزار شد از وے هرآئینه ابراهیم دردمند بردبار بود وهرگز نیست

اللّٰهُ لِيُضِلَّ قَوْمًۢا بَعْدَ اِذْ هَدٰىهُمْ حَتّٰى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَّا يَتَّقُوْنَ ؕ
که خدا گمراه کند قومے را ف۱ بعد از آنکه راه نموده باشد ایشان را تا آنکه واضح سازد برایشان آنچه از

اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿١١٥﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ
وے پرهیز کنند هرآئینه خدا بهرچیز داناست ف۲ هرآئینه خدا او راست بادشاهی آسمانها و زمین

يُحْيٖ وَيُمِيْتُ ؕ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيْرٍ ﴿١١٦﴾
زنده می کند و می میراند ونیست شمارا بجز وے هیچ کارسازے ویاری دهنده

لَقَدْ تَّابَ اللّٰهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهٰجِرِيْنَ وَالْاَنْصَارِ الَّذِيْنَ
هرآئینه برحمت متوجه شد خدا بر پیغامبر وآن مهاجران وانصار که

اتَّبَعُوْهُ فِيْ سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْۢ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيْغُ قُلُوْبُ فَرِيْقٍ
پیروی وے کردند در وقت تنگ دستی بعد از آنکه نزدیک بود که از جای برود دل گروهے

مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ ؕ اِنَّهٗ بِهِمْ رَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ﴿١١٧﴾ وَّعَلَى الثَّلٰثَةِ
از ایشان باز برحمت متوجه شد برایشان هرآئینه وے برایشان بخشاینده مهربان است و بر آن سه کس که

الَّذِيْنَ خُلِّفُوْا ؕ حَتّٰۤى اِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ
موقوف داشته شدند تا آنکه تنگ شد برایشان زمین باوجود فراخی آن

وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ اَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوْۤا اَنْ لَّا مَلْجَاَ مِنَ اللّٰهِ اِلَّاۤ
و تنگ شد برایشان جان ایشان و دانستند که پناهے نیست از خدا مگر

اِلَيْهِ ؕ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوْبُوْا ؕ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ﴿١١٨﴾ ع
بسوے او باز خدا برحمت متوجه شد برایشان تا ایشان رجوع کنند ف۳ هرآئینه خدا توبه پذیرنده مهربانست

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَكُوْنُوْا مَعَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿١١٩﴾ مَا كَانَ
اے مسلمانان بترسید از خدا و باشید باراست گویان لایق نبود

لِاَهْلِ الْمَدِيْنَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِّنَ الْاَعْرَابِ اَنْ يَّتَخَلَّفُوْا
اهل مدینه را وآنان را که حوالی ایشانند از اعراب که باز پس مانند

ف۱ یعنی در حساب گمراهان نمی شمارد قومی را ۱۲

ف۲ یعنی تا پیغامبر نباید و تبلیغ نکند معذور اند ۱۲ فتح

ف۳ یعنی بمقام قریب ۱۲

عَنْ رَّسُوْلِ اللّٰهِ وَلَا يَرْغَبُوْا بِاَنْفُسِهِمْ عَنْ نَّفْسِهٖ ؕ ذٰلِكَ
از همراهی رسول خدا ونه آنکه رغبت کنند در حفظ خویش اعراض کرده از ذات رسول خدا این
بِاَنَّهُمْ لَا يُصِيْبُهُمْ ظَمَاٌ وَّلَا نَصَبٌ وَّلَا مَخْمَصَةٌ فِيْ سَبِيْلِ
بسبب آنست که نمی رسد بایشان تشنگی ونه رنج ونه گرسنگی در راه
اللّٰهِ وَلَا يَطَـُٔوْنَ مَوْطِئًا يَّغِيْظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُوْنَ مِنْ عَدُوٍّ
خدا ونه سپرند جائے که بخشم آرد کافران را وبدست نمی آرند از دشمن
نَّيْلًا اِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهٖ عَمَلٌ صَالِحٌ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيْعُ اَجْرَ
هیچ دست بردے مگر نوشته شود برائے ایشان بسبب آن عمل صالح هرآئینه خدا ضائع نمی کند
الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۱۲۰﴾ وَلَا يُنْفِقُوْنَ نَفَقَةً صَغِيْرَةً وَّلَا كَبِيْرَةً
مزد نیکوکاران را وخرچ نمی کنند هیچ خرچ را اندکے ونه بسیارے
وَّلَا يَقْطَعُوْنَ وَادِيًا اِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا
وطے نمی کنند هیچ میدانے را مگر نوشته شود برائے ایشان عمل صالح تا جزا دهد ایشان را خدا در مقابله نیکوترین
كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿۱۲۱﴾ وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُوْنَ لِيَنْفِرُوْا كَآفَّةً ؕ فَلَوْلَا
آنچه می کردند وممکن نیست مومنان را که برآیند ف۱ همیک جا پس چرا
نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَآئِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوْا فِي الدِّيْنِ وَ
بیرون نیارند از هر جمعے از ایشان چند کس تا دانشمند شوند در دین و
لِيُنْذِرُوْا قَوْمَهُمْ اِذَا رَجَعُوْٓا اِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُوْنَ ﴿۱۲۲﴾ يٰٓاَيُّهَا (ع ۱۵/۴)
تا بیم کنند قوم خود را چون باز آیند بسوئے ایشان بود که ایشان بترسند ف۲ اے
الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا قَاتِلُوا الَّذِيْنَ يَلُوْنَكُمْ مِّنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوْا فِيْكُمْ
مسلمانان جنگ کنید بآنکه نزدیک شما اند از کافران وباید که کافران بیابند
غِلْظَةً ؕ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِيْنَ ﴿۱۲۳﴾ وَاِذَا مَآ اُنْزِلَتْ سُوْرَةٌ
در شما درشتی را وبدانید که خدا با متقیان است وچون فرود آورده شود سورتے
فَمِنْهُمْ مَّنْ يَّقُوْلُ اَيُّكُمْ زَادَتْهُ هٰذِهٖٓ اِيْمَانًا ۚ فَاَمَّا الَّذِيْنَ
پس از منافقان کسے هست که می گوید در حق کدام یک از شما افزون کرده است این سورت ایمان را اما اهل ایمان

ف۱ یعنی به طلب علم ۱۲
ف۲ یعنی طلب علم دین فرض کفایه است ۱۲

اٰمَنُوْا فَزَادَتْهُمْ اِيْمَانًا وَّهُمْ يَسْتَبْشِرُوْنَ ﴿۱۲۴﴾ وَاَمَّا الَّذِيْنَ
پس بتحقیق زیادہ کردہ است درحق ایشان ایمان را وایشان شادمان می شوند واما آنانکہ
فِيْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا اِلٰى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوْا
دردل ایشان بیماریست پس زیادہ کردہ است درحق ایشان پلیدی راہمراہ پلیدی ایشان ومردند
وَهُمْ كٰفِرُوْنَ ﴿۱۲۵﴾ اَوَلَا يَرَوْنَ اَنَّهُمْ يُفْتَنُوْنَ فِيْ كُلِّ عَامٍ مَّرَّةً
وایشان کافربودند آیانمی بینند کہ ایشان عقوبت کردہ می شوند درہرسال یک بار
اَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوْبُوْنَ وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُوْنَ ﴿۱۲۶﴾ وَاِذَا مَاۤ اُنْزِلَتْ
یادوبار ف۱ بازتوبہ نمی کنند ونہ ایشان پندمی گیرند وچون فرودآوردہ
سُوْرَةٌ نَّظَرَ بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ ؕ هَلْ يَرٰىكُمْ مِّنْ اَحَدٍ ثُمَّ
سورتے ف۲ نظرکند بعض ایشان بہ بعضے ازجہت شرمندگی وگوید آیامی بیند ہیچ کس شمارا
انْصَرَفُوْا ؕ صَرَفَ اللّٰهُ قُلُوْبَهُمْ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُوْنَ ﴿۱۲۷﴾
پس بازگردند ف۳ بازگردانیدہ است خدادل ایشان را بسبب آنکہ ایشان گروہے ہستند کہ نمی دانند
لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُوْلٌ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ عَزِيْزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ
اے مسلمانان آمدہ است بہ شماپیغامبرے ازقبیلہ شما دشوارست بروے رنج شما
حَرِيْصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِيْنَ رَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ﴿۱۲۸﴾ فَاِنْ تَوَلَّوْا
حریص ست برہدایت شما مسلمانان بخشایندہ مہربان ست پس اگر بازگردند
فَقُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ ۖ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ؕ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ
بگو بس ست مراخدا ہیچ معبودنیست بجزوے بروے توکل کردم واوخداوند
الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ ﴿۱۲۹﴾ ع
عرش بزرگ است ف۴

ع ۱۶ / ۷ / ۵

سُوْرَةُ يُوْنُسَ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ مِائَةٌ وَّ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ تِسْعُ اٰيَاتٍ وَّاِحْدٰى عَشَرَ رُكُوْعًا
سورہ یونس درمکہ نازل شدہ وآن یکصد بنام خدا بخشایندہ مہربان ونہ آیت ویازدہ رکوع است
الٓرٰ ۚ تِلْكَ اٰيٰتُ الْكِتٰبِ الْحَكِيْمِ ﴿۱﴾ اَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا اَنْ
این آیت ہائے کتاب باحکمت است آیاعجبے شدمردمان را کہ

ف۱ یعنی باامراض ومصائب ۱۲
ف۲ یعنی سورتے کہ دروے بیان نفاق ایشان باشد ۱۲
ف۳ یعنی بجاہائے خود ۱۲
ف۴ یعنی چنانکہ قادرست برعرش رانگاہ می دارد وتراہم نگاہ می دارد ازشرکافران ومنافقان ۱۲

اَوۡحَیۡنَاۤ اِلٰی رَجُلٍ مِّنۡهُمۡ اَنۡ اَنۡذِرِ النَّاسَ وَ بَشِّرِ الَّذِیۡنَ
وحی فرستادیم بسوئے مردے از ایشان کہ بیم کن مردمان را و بشارت دہ

اٰمَنُوۡۤا اَنَّ لَهُمۡ قَدَمَ صِدۡقٍ عِنۡدَ رَبِّهِمۡ ؕ قَالَ الۡکٰفِرُوۡنَ
مسلمانان را بآنکہ ایشان راہست پایۂ درست نزد پروردگار ایشان گفتند کافران

اِنَّ هٰذَا لَسٰحِرٌ مُّبِیۡنٌ ﴿۲﴾ اِنَّ رَبَّکُمُ اللّٰهُ الَّذِیۡ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ
ہرآئینہ این شخص جادوگر آشکاراست ہرآئینہ پروردگار شما خدائیست کہ آفرید آسمان ہا

وَ الۡاَرۡضَ فِیۡ سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسۡتَوٰی عَلَی الۡعَرۡشِ یُدَبِّرُ
و زمین را در شش روز باز مستقر شد بر عرش تدبیر می کند

الۡاَمۡرَ ؕ مَا مِنۡ شَفِیۡعٍ اِلَّا مِنۡۢ بَعۡدِ اِذۡنِهٖ ؕ ذٰلِکُمُ اللّٰهُ رَبُّکُمۡ
کار را نیست ہیچ شفاعت کنندہ مگر بعد دستوری وے این ست خدا پروردگار شما

فَاعۡبُدُوۡهُ ؕ اَفَلَا تَذَکَّرُوۡنَ ﴿۳﴾ اِلَیۡهِ مَرۡجِعُکُمۡ جَمِیۡعًا ؕ وَعۡدَ اللّٰهِ
پس بپرستید او را آیا پند نمی گیرید بسوئے اوست رجوع شما ہمہ یکجا وعدہ کردہ است خدا

حَقًّا ؕ اِنَّهٗ یَبۡدَؤُا الۡخَلۡقَ ثُمَّ یُعِیۡدُهٗ لِیَجۡزِیَ الَّذِیۡنَ اٰمَنُوۡا وَ
وعدۂ درست ہرآئینہ وے اول بار کند آفرینش را باز دیگر بار کندش تا جزا دہد آنان را کہ ایمان آوردہ اند

عَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ بِالۡقِسۡطِ ؕ وَ الَّذِیۡنَ کَفَرُوۡا لَهُمۡ شَرَابٌ مِّنۡ
و کارہائے شائستہ کردہ اند بانصاف و آنانکہ کافر شدند ایشان راست آشامیدنی

حَمِیۡمٍ وَّ عَذَابٌ اَلِیۡمٌۢ بِمَا کَانُوۡا یَکۡفُرُوۡنَ ﴿۴﴾ هُوَ الَّذِیۡ جَعَلَ
از آب گرم و عقوبت درد دہندہ بسبب آنکہ کافر بودند او آنست کہ ساخت

الشَّمۡسَ ضِیَآءً وَّ الۡقَمَرَ نُوۡرًا وَّ قَدَّرَهٗ مَنَازِلَ لِتَعۡلَمُوۡا عَدَدَ
آفتاب را درخشندہ و ماہ را روشن و معین کرد برائے ماہ منزل ہا را تا بدانید شمار سال ہا و

السِّنِیۡنَ وَ الۡحِسَابَ ؕ مَا خَلَقَ اللّٰهُ ذٰلِکَ اِلَّا بِالۡحَقِّ ۚ یُفَصِّلُ
تا بدانید حساب را نیافریدہ است خدائے تعالیٰ این را مگر بہ تدبیر درست بیان می کند

الۡاٰیٰتِ لِقَوۡمٍ یَّعۡلَمُوۡنَ ﴿۵﴾ اِنَّ فِیۡ اخۡتِلَافِ الَّیۡلِ وَ النَّهَارِ وَ مَا
نشانہا برائے گروہے کہ میدانند ہرآئینہ در آمد و رفت شب و روز و در آنچہ

وقف النبی ﷺ الربع الثالث ۳ منزل ۳

خَلَقَ اللّٰهُ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَّتَّقُوْنَ ۝٦ اِنَّ
آفریده است خدا در آسمانها و زمین نشانهاست گروہے راکه پرہیزگاری می کنند ہرآئینه

الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَآءَنَا وَرَضُوْا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَاطْمَاَنُّوْا
آنانکه امید ندارند ملاقات مارا وخوشنود شده اند بزندگانی دنیا و آرام گرفته اند

بِهَا وَالَّذِيْنَ هُمْ عَنْ اٰيٰتِنَا غٰفِلُوْنَ ۝٧ اُولٰٓئِكَ مَاْوٰىهُمُ النَّارُ
بآن و آنانکه از نشانهائے ما بے خبراند این جماعه جائے ایشان آتش است

بِمَا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ ۝٨ اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ
بسبب آنچه عمل می کردند ہرآئینه آنانکه ایمان آورده اند وکارہائے شائسته کرده اند

يَهْدِيْهِمْ رَبُّهُمْ بِاِيْمَانِهِمْ ۚ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهٰرُ فِيْ
راه نماید ایشان را پروردگار ایشان بسبب ایمان ایشان یعنے بمقامات نجات میرود زیر ایشان جوئہا در

جَنّٰتِ النَّعِيْمِ ۝٩ دَعْوٰىهُمْ فِيْهَا سُبْحٰنَكَ اللّٰهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ
بوستانهائے نعمت دعائے ایشان در آنجا سبحانک اللهم باشد یعنی پاکی تراست بار خدایا و دعائے خیر

فِيْهَا سَلٰمٌ ۚ وَاٰخِرُ دَعْوٰىهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۝١٠ ع
ایشان بایکدیگر سلام بود و نهایت دعائے ایشان این ست که حمد خدائے راست که پروردگار عالمها

وَلَوْ يُعَجِّلُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ اِلَيْهِمْ
و اگر زود رسانیدے خدائے تعالی بمردمان سختی را مانند آنکه زود می طلبند نعمت را بانجام رسانیده شدے در

اَجَلُهُمْ ۭ فَنَذَرُ الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَآءَنَا فِيْ طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُوْنَ ۝١١
حق ایشان اجل ایشان پس می گذاریم آنان راکه امید ملاقات ماندارند سرگردان شده در بیراہی خویش

وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنْۢبِهٖٓ اَوْ قَاعِدًا اَوْ قَآئِمًا ۚ
و چون رنج برسد بآدمی دعا کند بجناب ما خفته بر پهلوئے خود یا نشسته یا ایستاده

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهٗ مَرَّ كَاَنْ لَّمْ يَدْعُنَآ اِلٰى ضُرٍّ مَّسَّهٗ ۭ كَذٰلِكَ
پس آنگاه که برداشتیم از وے رنج وے را برود گویا نخوانده بود مارا بدفع کردن رنجے که رسیدش

زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِيْنَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ۝١٢ وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا الْقُرُوْنَ مِنْ
ہمچنین آراسته کرده شد از حد گذرندگان را آنچه می کردند و ہرآئینه ہلاک کرده ایم قرن ہارا

قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوْا وَجَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ وَمَا كَانُوْا

پیش از شما چون ستم کردند و آمدند بایشان پیغامبران ایشان بانشان ہائے روشن و ہرگز مستعد آن نبودند

لِيُؤْمِنُوْا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِيْنَ ﴿١٣﴾ ثُمَّ جَعَلْنٰكُمْ

کہ ایمان آرند ہم چنین سزا می دہیم گروہ گناہ گاران را باز جانشین ساختیم شما را

خَلٰٓئِفَ فِي الْاَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُوْنَ ﴿١٤﴾ وَاِذَا

در زمین پس از ایشان تا بہ بینیم چگونہ کار می کنید و چون

تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنٰتٍ قَالَ الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَآءَنَا ائْتِ

خواندہ شود بر ایشان آیات ما واضح آمدہ گویند آنانکہ امید ملاقات ما ندارند بیار

بِقُرْاٰنٍ غَيْرِ هٰذَآ اَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُوْنُ لِيْٓ اَنْ اُبَدِّلَهٗ مِنْ

قرآنے بجز این یا تغیر کن او را ف بگو روا نبود مرا کہ تغیر کنمش از

تِلْقَآئِ نَفْسِيْ اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوْحٰٓى اِلَيَّ اِنِّيْٓ اَخَافُ اِنْ

جانب خود پیروی نمی کنم الا آنچہ وحی فرستادہ شد بسوئے من ہر آئینہ من می ترسم اگر

عَصَيْتُ رَبِّيْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ ﴿١٥﴾ قُلْ لَّوْ شَآءَ اللّٰهُ مَا تَلَوْتُهٗ

نافرمانی پروردگار خود کنم از عذاب روز بزرگ بگو اگر خواستے خدا نخواندمے آن را بر شما

عَلَيْكُمْ وَلَآ اَدْرٰىكُمْ بِهٖ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيْكُمْ عُمُرًا مِّنْ قَبْلِهٖ

و خبردار نکردے خدا شما را بآن ہر آئینہ ماندہ ام میان شما عمرے پیش از وے

اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿١٦﴾ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ

آیا درنمی یابید پس کیست ستم گار تر از کسے کہ بر بندد بر خدا دروغ را یا

كَذَّبَ بِاٰيٰتِهٖ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُوْنَ ﴿١٧﴾ وَيَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ

دروغ شمرد آیات وے را ہر آئینہ سخن اینست کہ رستگاری نمی شوند گناہگاران و می پرستند بجز خدا چیزے

اللّٰهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُوْلُوْنَ هٰٓؤُلَآءِ شُفَعَآؤُنَا

کہ ضرر نکند ایشان را و سود نہ رساند بایشان و می گویند ایشان شفاعت کنندگان مااند

عِنْدَ اللّٰهِ قُلْ اَتُنَبِّئُوْنَ اللّٰهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي

نزدیک خدا بگو آیا خبردار می کنید خدا را با آنچہ نمی داند در آسمان ہا و

ف یعنی تا موافق عقائد باطلہ ایشان باشد ١٢

الْاَرْضِ ۭ سُبْحٰنَهٗ وَتَعٰلٰى عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿۱۸﴾ وَمَا كَانَ النَّاسُ

زمین پاکی وے راست و برتراست ازانکہ شریک مقرر می کنند ونبودند مردمان

اِلَّآ اُمَّةً وَّاحِدَةً فَاخْتَلَفُوْا ۭ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَّبِّكَ

مگر یک امت ف۱ پس اختلاف کردند ف۲ واگر نبودے کلمہ کہ سابق صادر شدہ است از پروردگار تو

لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ فِيْمَا فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ ﴿۱۹﴾ وَيَقُوْلُوْنَ لَوْلَآ اُنْزِلَ

فیصل کردہ شدے میان ایشان در انچہ اندران اختلاف دارند ومی گویند چرا فرو نہ فرستادہ شدہ

عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِّنْ رَّبِّهٖ ۚ فَقُلْ اِنَّمَا الْغَيْبُ لِلّٰهِ فَانْتَظِرُوْا ۚ اِنِّىْ مَعَكُمْ

است براین پیغامبر نشانہ از پروردگارے بگو جز این نیست کہ علم غیب خدا راست پس انتظار بکنید ہرآئینہ من باشما

مِّنَ الْمُنْتَظِرِيْنَ ﴿۲۰﴾ وَاِذَآ اَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِّنْۢ بَعْدِ ضَرَّاۗءَ ع ۷

از منتظرانم وچون بچشانیم مردمان را رحمتے پس از سختی کہ رسیدہ بود

مَسَّتْهُمْ اِذَا لَهُمْ مَّكْرٌ فِيْٓ اٰيَاتِنَا ۭ قُلِ اللّٰهُ اَسْرَعُ مَكْرًا ۭ اِنَّ

بایشان ناگہان ایشان را بداندیشی باشد در نشان ہائی ما ف۳ بگو خدا زودتر است در بداندیشی ہرآئینہ

رُسُلَنَا يَكْتُبُوْنَ مَا تَمْكُرُوْنَ ﴿۲۱﴾ ھُوَ الَّذِيْ يُسَيِّرُكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۭ

فرستادگان ما می نویسند آنچہ بداندیشی می کنید ف۴ اوست آنکہ روان می کند شما را در خشکی ودر دریا

حَتّٰٓي اِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلْكِ ۚ وَجَرَيْنَ بِهِمْ بِرِيْحٍ طَيِّبَةٍ وَّفَرِحُوْا بِهَا

تا وقتیکہ باشید در کشتی ہا وروان شدند کشتی ہا باسواران خود بباد خوش وشادمان شدند بآن

جَاۗءَتْهَا رِيْحٌ عَاصِفٌ وَّجَاۗءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَّظَنُّوْٓا

بآن باد موافق ناگاہ برسد بآن کشتی ہا بادے تند وبیاید بایشان موج از ہرجا وبدانند کہ

اَنَّھُمْ اُحِيْطَ بِهِمْ ۙ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ ڬ لَىِٕنْ اَنْجَيْتَنَا

از ہر جہت گرفتار گشتند دعا کنند بجناب خدا خالص کردہ برائے او عبادت را کہ اگر خلاص کنی مارا

مِنْ هٰذِهٖ لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الشّٰكِرِيْنَ ﴿۲۲﴾ فَلَمَّآ اَنْجٰىھُمْ اِذَا ھُمْ يَبْغُوْنَ

ازین بلا باشیم از شکر کنندگان پس ہرگاہ خلاص ساخت ایشان را ناگہان

فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ ۭ يٰٓاَيُّھَا النَّاسُ اِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلٰٓي اَنْفُسِكُمْ ۙ مَّتَاعَ

ایشان براہی می کنند در زمین ناحق اے مردمان جز این نیست کہ براہی شما زیان برجان شماست یا فتید

ف۱ یعنی بر توحید وملت ابراہیمی ۱۲

ف۲ یعنی بسبب عمرو بن لحی ۱۲

ف۳ یعنی بکفران نعمت ۱۲

ف۴ مترجم گوید بعد ازان خدا تعالی بیان سیر دریا کیفیت مکر وکفران نعمت را واللہ اعلم ۱۲

الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿۲۳﴾

بہرہ زندگانی دنیا باز بسوئے ما رجوع شماست پس خبردار کنیم شما را بآنچہ می کردید

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَاۗءٍ أَنْزَلْنٰهُ مِنَ السَّمَاۗءِ فَاخْتَلَطَ بِهٖ

جز این نیست کہ صفت زندگانی دنیا مانند آبے است کہ فرود آوردیمش از آسمان پس درہم آمیخت بسبب وی

نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ ط حَتّٰى إِذَا أَخَذَتِ

روئیدگی زمین از آنچہ می خورند مردمان و چہار پایان تا وقتیکہ بدست آورد زمین

الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قٰدِرُوْنَ عَلَيْهَا لا

پیرایہ خود را و آراستہ شد وگمان کردند ساکنان آن زمین کہ ایشان توانا اند بر انتفاع

أَتٰىهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنٰهَا حَصِيْدًا كَأَنْ لَّمْ تَغْنَ

ازان ناگہان بیامد بزمین فرمان ما در شب یا در روز پس گردانیدیم آن را مثل زراعت از بیخ بریدہ گویا نبود

بِالْأَمْسِ ط كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ﴿۲۴﴾ وَاللّٰهُ يَدْعُوْٓا

دیروز ہمچنین بیان می کنیم نشان ہا را برائے گروہے کہ تامل می کنند و خدا می خواند

إِلٰى دَارِ السَّلٰمِ ط وَيَهْدِيْ مَنْ يَّشَاۗءُ إِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿۲۵﴾ لِلَّذِيْنَ

بسوئے سرائے سلامتی و دلالت می کند ہر را خواہد بسوئے راہ راست آنان را

أَحْسَنُوا الْحُسْنٰى وَزِيَادَةٌ ط وَلَا يَرْهَقُ وُجُوْهَهُمْ قَتَرٌ وَّلَا ذِلَّةٌ ط

کہ نیکوکاری کردند حالت نیک باشد و زیادتی بران ف۱ و نہ پوشد روئے ایشان را ہیچ سیاہی و نہ ہیچ خواری

ف۱ یعنی رویت خدا تعالیٰ ۱۲

أُولٰۗئِكَ أَصْحٰبُ الْجَنَّةِ ج هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۲۶﴾ وَالَّذِيْنَ كَسَبُوا السَّيِّاٰتِ

این جماعہ اہل بہشت اند ایشان آنجا جاوید باشندگانند و آنان را کہ بعمل آوردند کردارہائے بد

جَزَاۗءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا لا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ط مَا لَهُمْ مِّنَ اللّٰهِ مِنْ

جزائے بدی مثل آنست و بپوشد ایشان را خواری نباشد ایشان را از خدا ہیچ

عَاصِمٍ ج كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوْهُهُمْ قِطَعًا مِّنَ الَّيْلِ مُظْلِمًا ط

پناہ دہندہ گویا پوشانیدہ شدہ است روئے ایشان را بہ پارہائے شب تاریک آمدہ

أُولٰۗئِكَ أَصْحٰبُ النَّارِ ج هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۲۷﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيْعًا ثُمَّ

این جماعہ اہل آتش اند ایشان آنجا جاوید باشندگانند و بترسید از روزیکہ برانگیزیم ایشان را ہمہ یکجا

نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ أَنْتُمْ وَشُرَكَاؤُكُمْ فَزَيَّلْنَا بَيْنَهُمْ
باز گوئیم مشرکان را بایستید بجائے خود شما و آنانکه شما ایشان را شریک خدا ساخته اید پس تفرقه اندازیم

وَقَالَ شُرَكَاؤُهُمْ مَا كُنْتُمْ إِيَّانَا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾ فَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا
میان ایشان و گویند شریکان ایشان که شما ما را نمی پرستیدید پس بس است خدا گواه

بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ﴿٢٩﴾ هُنَالِكَ تَبْلُو
میان ما و میان شما هرآئینه ما بودیم از پرستش شما بے خبر آنجا دریابد

كُلُّ نَفْسٍ مَا أَسْلَفَتْ وَرُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ وَضَلَّ عَنْهُمْ
هر شخصے آنچه پیش فرستاده بود و گردانیده شوند بسوئے خدا مالک حقیقی ایشان و گم شد از ایشان

مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٣٠﴾ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ
آنچه افترا می کردند بگو که روزی می دهد شما را از جانب آسمان و زمین آیا

يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ
کیست که خداوند باشد گوش و چشم را و کیست که بیرون آرد زنده را از مرده و بیرون آرد

الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ
مرده را از زنده ف۲ و کیست که تدبیر کند کار را خواهند گفت آن الله است بگو

أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾ فَذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا
آیا حذر نمی کنید پس این ست خدا پروردگار بتحقیق شما پس چیست بعد راستی مگر

الضَّلَالُ فَأَنَّىٰ تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾ كَذَٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى
گمراهی پس از کجا برگردانیده مے شوید همچنین ثابت شد قضائے پروردگار تو بر این

الَّذِينَ فَسَقُوا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾ قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ
فاسقان که ایشان ایمان نیارند بگو آیا هست از شریکان شما

مَنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ
کسے که نو کند آفرینش را باز دوباره کندش بگو خدا نو می کند آفرینش را باز دوباره کندش

فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٣٤﴾ قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ
پس از کجا برگردانیده مے شوید بگو آیا هست از شریکان شما کسے که راه نماید بسوئے دین حق

ف۱ یعنی خالق گوش و چشم باشد ۱۲

ع ۳ ۸

ف۲ یعنی حیوان را از نطفه و نطفه را از حیوان ۱۲

قُلِ اللّٰهُ يَهْدِيْ لِلْحَقِّ ط اَفَمَنْ يَّهْدِيْٓ اِلَى الْحَقِّ اَحَقُّ اَنْ يُّتَّبَعَ
بگو الله ہمون راہ مے نماید بسوئے دین حق پس کسے کہ راہ نماید بسوئے حق لائق تر است بآنکہ پیروی کردہ شود
اَمَّنْ لَّا يَهِدِّيْٓ اِلَّآ اَنْ يُّهْدٰى ج فَمَا لَكُمْ قف كَيْفَ تَحْكُمُوْنَ ۳۵
یا کسیکہ خود راہ نمی یابد مگر آنوقت کہ راہ نمودہ شود وے را پس چیست شمارا چگونہ حکم مے کنید
وَمَا يَتَّبِعُ اَكْثَرُهُمْ اِلَّا ظَنًّا ط اِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِيْ مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ط
و پیروی نمے کنند بیشتر از ایشان مگر وہم را ہر آئینہ وہم کفایت نمی کند از معرفت حق چیزے را
اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ بِمَا يَفْعَلُوْنَ ۳۶ وَمَا كَانَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ اَنْ
ہر آئینہ خدا دانا است بآنچہ مے کنند و نیست این قرآن افترا
يُّفْتَرٰى مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ تَصْدِيْقَ الَّذِيْ بَيْنَ يَدَيْهِ
بغیر حکم خدا ولیکن ہست باور دارندہ آنچہ پیش از وے است
وَتَفْصِيْلَ الْكِتٰبِ لَا رَيْبَ فِيْهِ مِنْ رَّبِّ الْعٰلَمِيْنَ قف ۳۷ اَمْ يَقُوْلُوْنَ
و بیان شریعتے است کہ نوشتہ شد بر مردمان ہیچ شبہہ نیست دران از پروردگار عالمہا است آیا می گویند
افْتَرٰىهُ ط قُلْ فَاْتُوْا بِسُوْرَةٍ مِّثْلِهٖ وَادْعُوْا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِّنْ
بر بستہ است آن را بگو پس بیارید سورتے مانند آن و بخوانید ہر کرا توانید
دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ۳۸ بَلْ كَذَّبُوْا بِمَا لَمْ يُحِيْطُوْا
بجز خدا اگر ہستید راست گویان بلکہ دروغ شمردہ اند چیزے را کہ فرا نرسیدہ اند
بِعِلْمِهٖ وَلَمَّا يَاْتِهِمْ تَاْوِيْلُهٗ ط كَذٰلِكَ كَذَّبَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ
بدانش وے و ہنوز نیامدہ است مصداق وعدہ وے ہم چنین دروغ داشتند آنانکہ پیش از ایشان بودند
فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظّٰلِمِيْنَ ۳۹ وَمِنْهُمْ مَّنْ يُّؤْمِنُ بِهٖ
پس بنگر چگونہ شد عاقبت ستمگاران و از ایشان کسے ہست کہ ایمان مے آرد
ع ۴ ۱۰ ۹ وَمِنْهُمْ مَّنْ لَّا يُؤْمِنُ بِهٖ ط وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِيْنَ ع ۴۰ وَاِنْ
بوے و از ایشان کسے ہست کہ ایمان نمی آرد بوے و پروردگار تو دانا تر است بمفسدان و اگر
كَذَّبُوْكَ فَقُلْ لِّيْ عَمَلِيْ وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ ج اَنْتُمْ بَرِيْٓـُٔوْنَ مِمَّآ اَعْمَلُ
بدروغ نسبت کنند ترا پس بگو مرا است عمل من و شمارا است عمل شما شما بے تعلق اید از آنچہ من می کنم

وَاَنَا بَرِیْٓءٌ مِّمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿٤١﴾ وَمِنْهُمْ مَّنْ یَّسْتَمِعُوْنَ اِلَیْكَ ؕ اَفَاَنْتَ
ومن بے تعلقم ازآنچہ شما مے کنید وازایشان کسے ہست کہ گوش مے نہد بسوئے تو آیا تو

تُسْمِعُ الصُّمَّ وَلَوْ كَانُوْا لَا یَعْقِلُوْنَ ﴿٤٢﴾ وَمِنْهُمْ مَّنْ یَّنْظُرُ اِلَیْكَ ؕ
مے شنوانی کران را اگرچہ درنمی یافتند وازایشان کسے ہست کہ مے نگرد بسوئے تو

اَفَاَنْتَ تَهْدِی الْعُمْیَ وَلَوْ كَانُوْا لَا یُبْصِرُوْنَ ﴿٤٣﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَا یَظْلِمُ
آیا تو راہ مے نمائی کوران را اگرچہ نمے دیدند ف۱ ہرآئینہ خدا ہیچ ستم نمی کند

النَّاسَ شَیْـًٔا وَّلٰكِنَّ النَّاسَ اَنْفُسَهُمْ یَظْلِمُوْنَ ﴿٤٤﴾ وَیَوْمَ یَحْشُرُهُمْ
بر مردمان ولیکن مردمان برخویشتن ستم مے کنند وروزیکہ برانگیزد خدا

كَاَنْ لَّمْ یَلْبَثُوْٓا اِلَّا سَاعَةً مِّنَ النَّهَارِ یَتَعَارَفُوْنَ بَیْنَهُمْ ؕ قَدْ
ایشانرا گویا کہ درنگ نہ کردہ بودند الا ساعتے از روز شناسا باشند بایک دیگر

خَسِرَ الَّذِیْنَ كَذَّبُوْا بِلِقَآءِ اللّٰهِ وَمَا كَانُوْا مُهْتَدِیْنَ ﴿٤٥﴾ وَاِمَّا
زیان کار شدند آنانکہ دروغ داشتند ملاقات خدا را ونہ بودند راہ یافتگان واگر

نُرِیَنَّكَ بَعْضَ الَّذِیْ نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّیَنَّكَ فَاِلَیْنَا مَرْجِعُهُمْ
بنمائیم ترا بعض آنچہ وعدہ می کنیم بایشان یا بمیرانیم ترا بہرحال بسوئے ما رجوع ایشان است

ثُمَّ اللّٰهُ شَهِیْدٌ عَلٰی مَا یَفْعَلُوْنَ ﴿٤٦﴾ وَلِكُلِّ اُمَّةٍ رَّسُوْلٌ ۚ فَاِذَا
باز خدا مطلع است برآنچہ می کنند وہر امتے را پیغامبرے ہست پس

جَآءَ رَسُوْلُهُمْ قُضِیَ بَیْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا یُظْلَمُوْنَ ﴿٤٧﴾ وَ
چون آمد پیغامبر ایشان فیصل کردہ شود میان ایشان بانصاف وبرایشان ستم کردہ نہ شود ف۲ و

یَقُوْلُوْنَ مَتٰی هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ ﴿٤٨﴾ قُلْ لَّآ اَمْلِكُ
می گویند کے باشد این وعدہ اگر ہستید راست گو بگو نمی توانم

لِنَفْسِیْ ضَرًّا وَّلَا نَفْعًا اِلَّا مَا شَآءَ اللّٰهُ ؕ لِكُلِّ اُمَّةٍ اَجَلٌ ؕ اِذَا جَآءَ
برائے خود زیانے ونہ سودے مگر آنچہ خواستہ است خدا ہر گروہے را میعادے ہست چون

اَجَلُهُمْ فَلَا یَسْتَاْخِرُوْنَ سَاعَةً وَّلَا یَسْتَقْدِمُوْنَ ﴿٤٩﴾ قُلْ
بیاید میعاد ایشان توقف نہ کنند ساعتے ونہ سبقت کنند بگو

ف۱ یعنی ایشان مانند کران وکوران اند ۱۲

ف۲ یعنی رسل واتباع ایشان نجات یابند وکافران ہلاک شوند ۱۲

أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ
خبر دہید مرا اگر بیاید بہ شما عذاب او شبانگاہ یا بروز بہرحال چہ چیز را شتاب می طلبند

الْمُجْرِمُونَ ۵۰ أَثُمَّ إِذَا مَا وَقَعَ آمَنْتُمْ بِهِ ۚ آلْآنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ
ازان عذاب این گناہگاران بعض وقتیکہ متحقق شود آیا ایمان آرید بآن آنگاہ گفتہ شود آیا اکنون ایمان آوردید و پیش ازین

تَسْتَعْجِلُونَ ۵۱ ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ
بہ شتاب می طلبیدید آن را باز گفتہ شود ستمگاران را بچشید عذاب جاوید

وقف النبی علیہ السلام هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ۵۲ وَيَسْتَنْبِئُونَكَ أَحَقٌّ هُوَ
جزا دادہ نمی شوید الا آنچہ می کردید و می پرسند ترا آیا درست است

ع ۵ ۱۰ وقف النبی علیہ السلام قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ ۖ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ۵۳ وَلَوْ أَنَّ
این وعدہ بگو آرے قسم پروردگار من ہر آئینہ وے درست است و شما عاجز کنندہ نیستید و اگر باشد

ف ۱ یعنی باستہزاء و تکذیب ۱۲ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ ۗ وَأَسَرُّوا
ہر نفس ستم کنندہ را آنچہ در زمین است البتہ فدیہ خود دہد آن را و در ضمیر خود

النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ ۖ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ ۚ وَهُمْ
دارند پشیمانی چون بینند عذاب را و فیصل کردہ شود میان ایشان بعدل و بر ایشان

لَا يُظْلَمُونَ ۵۴ أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ أَلَا إِنَّ
ستم کردہ نشود آگاہ باش ہر آئینہ خدائے راست آنچہ در آسمان ہا و زمین است آگاہ باش

وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۵۵ هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ
ہر آئینہ وعدہ خدا راست ست ولیکن بیشترین ایشان نمے دانند او زندہ می کند و می میراند

وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۵۶ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ
و بسوئے وے گردانیدہ شوید اے مردمان آمدہ است بہ شما پندے از پروردگار شما

رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ۵۷
و شفائے آن علت را کہ در سینہ ہاست و راہ نمودنی و بخشائشے مسلمانان را

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا
بگو بفضل خدا و برحمت او باین چیز باید کہ شادمان شوند آن بہتر است ازانچہ

يَجْمَعُوْنَ ﴿٥٨﴾ قُلْ اَرَءَيْتُمْ مَّآ اَنْزَلَ اللّٰهُ لَكُمْ مِّنْ رِّزْقٍ فَجَعَلْتُمْ

جمع می کنند بگو آیا دیدید چیزے را کہ فرود آوردہ است خدا برائے شما از جنس روزی پس ساختید

مِّنْهُ حَرَامًا وَّحَلٰلًا ؕ قُلْ آٰللّٰهُ اَذِنَ لَكُمْ اَمْ عَلَى اللّٰهِ تَفْتَرُوْنَ ﴿٥٩﴾ وَ

بعض آن را حرام و بعض آن را حلال بگو آیا خدا اذن دادہ است شما را یا بر خدا دروغ می بندید و

مَا ظَنُّ الَّذِيْنَ يَفْتَرُوْنَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ؕ اِنَّ

چیست گمان آنانکہ افترا مے کنند بر خدا دروغ را بروز قیامت ف۱ ہر آئینہ

ع ۷ ۱۱ اللّٰهَ لَذُوْ فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُوْنَ ﴿٦٠﴾ وَمَا

خدا خداوند فضل است بر مردمان ولیکن بیشترے از ایشان سپاسداری نمی کنند و

تَكُوْنُ فِيْ شَاْنٍ وَّمَا تَتْلُوْا مِنْهُ مِنْ قُرْاٰنٍ وَّلَا تَعْمَلُوْنَ مِنْ

نے باشی در ہیچ شغلے ونے خوانی ہیچ آیتے را از طرف خدا آمدہ ونے کنید ہیچ

عَمَلٍ اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُوْدًا اِذْ تُفِيْضُوْنَ فِيْهِ ؕ وَمَا يَعْزُبُ

کارے مگر ہستیم بر شما مطلع چون درمے آئید دران کار وپوشیدہ نمے شود

عَنْ رَّبِّكَ مِنْ مِّثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَآءِ وَلَآ

از پروردگار تو ہم سنگ ذرۂ در زمین ونہ در آسمان ونیست

اَصْغَرَ مِنْ ذٰلِكَ وَلَآ اَكْبَرَ اِلَّا فِيْ كِتٰبٍ مُّبِيْنٍ ﴿٦١﴾ اَلَآ اِنَّ اَوْلِيَآءَ

خرد تر از ان ونہ بزرگ تر الا نوشتہ شدہ است در کتاب روشن آگاہ باش ہر آئینہ دوستان

اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٦٢﴾ اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَكَانُوْا

خدا ہیچ ترس نیست بر ایشان ونہ ایشان اندوہگین شوند آنانکہ ایمان آوردند وتقوی

يَتَّقُوْنَ ﴿٦٣﴾ ؕ لَهُمُ الْبُشْرٰى فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْاٰخِرَةِ ؕ لَا

مے کردند ایشان راست بشارت در زندگانی دنیا ف۲ و در آخرت نیست ہیچ

تَبْدِيْلَ لِكَلِمٰتِ اللّٰهِ ؕ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿٦٤﴾ ؕ وَلَا يَحْزُنْكَ

تبدیل مرسخنان خدا را این بشارت ہمونست فیروزی بزرگ وغمگین نکند ترا

وقف لازم قَوْلُهُمْ ۘ اِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيْعًا ؕ هُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ﴿٦٥﴾ اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ

سخن ایشان ہر آئینہ غلبہ خدا راست ہمہ یکجا اوست شنوا دانا آگاہ باش ہر آئینہ

ف۱ یعنی خدا با ایشان چہ خواہد کرد در روز قیامت ۱۲

ف۲ یعنی بردیائے صالحہ و بشارت ۱۲

مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ ۗ وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ

خدا راست ہر کہ در آسمان ہاست و ہر کہ در زمین است　و پیروی نمی کنند آنانکہ پرستش مے کنند

مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ شُرَكَآءَ ۗ اِنْ يَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا

بجز خدا　شریکان را　بحقیقت پیروی نے کنند مگر وہم را　و نیستند مگر

يَخْرُصُوْنَ ﴿۶۶﴾ هُوَ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوْا فِيْهِ وَالنَّهَارَ

دروغ گو　اوست آنکہ ساخت برائے شما　شب را تا آرام گیرید دران و ساخت روز را

مُبْصِرًا ۗ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَّسْمَعُوْنَ ﴿۶۷﴾ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ

روشن　ہر آئینہ دریں نشان ہاست　گروہے را کہ مے شنوند　گفتند کافران فرزند گرفتہ

وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ ۗ هُوَ الْغَنِيُّ ۗ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۗ اِنْ

است خدا پاکی او راست اوست بے نیاز　او راست آنچہ در آسمان ہاست و آنچہ در زمین ہست نیست

عِنْدَكُمْ مِّنْ سُلْطٰنٍ بِهٰذَا ۗ اَتَقُوْلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿۶۸﴾ ف　یعنی از گفتہ من چیزی نیان ۱۲

نزدیک شما　ہیچ حجتے بریں　آیا مے گوئید　بر خدا　آنچہ نمے دانید

قُلْ اِنَّ الَّذِيْنَ يَفْتَرُوْنَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُوْنَ ﴿۶۹﴾ ۗ

بگو ہر آئینہ　آنانکہ　برمے بندند　بر خدا دروغ را　رستگار نمے شوند

مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ اِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نُذِيْقُهُمُ الْعَذَابَ

ایشان را باشد بہرہ مندی در دنیا باز بسوئے ماست بازگشت ایشان　پس بچشانیم ایشان را عذاب

الشَّدِيْدَ بِمَا كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ ﴿۷۰﴾ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ نُوْحٍ ۘ اِذْ قَالَ　ع ۷

سخت　بسبب آنکہ کفر مے کردند　و بخوان بر ایشان　خبر نوح را　چون گفت

لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ اِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَّقَامِيْ وَتَذْكِيْرِيْ بِاٰيٰتِ

بر قوم خود اے قوم من　اگر دشوار شدہ باشد بر شما　قیام من　و پند دادن من بآیت ہائے

اللّٰهِ فَعَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ فَاَجْمِعُوْٓا اَمْرَكُمْ وَشُرَكَآءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ

خدا　پس بر خدا توکل کردم　پس عزیمت درست کنید در کار خود ہمراہ شریکان خویش پس نہ باشد

اَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوْٓا اِلَيَّ وَلَا تُنْظِرُوْنِ ﴿۷۱﴾ فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ

کار شما پوشیدہ بر شما　باز برسانید بسوئے من　و مہلت مدہید مرا　پس اگر اعراض کردید ف

فَمَا سَاَلْتُكُمْ مِّنْ اَجْرٍ ؕ اِنْ اَجْرِىَ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ ۙ وَاُمِرْتُ اَنْ
پس نخواستہ بودم از شما ہیچ مزد نیست مزد من مگر بر خدا و فرموده شد مرا کہ
اَكُوْنَ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ ﴿٧٢﴾ فَكَذَّبُوْهُ فَنَجَّيْنٰهُ وَمَنْ مَّعَهٗ فِى
باشم از مسلمانان پس دروغ داشتند ش پس خلاص ساختیم او را و آنان را کہ با وے
الْفُلْكِ وَجَعَلْنٰهُمْ خَلٰٓئِفَ وَاَغْرَقْنَا الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا ۚ
بودند در کشتی و گردانیدیم ایشان را جانشین و غرق کردیم کسانے را کہ دروغ داشتند آیات مارا
فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِيْنَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهٖ
پس بنگر چگونہ شد آخر کار بیم کرده شدگان باز فرستادیم بعد نوح
رُسُلًا اِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَآءُوْهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ فَمَا كَانُوْا لِيُؤْمِنُوْا بِمَا
پیغامبران را بسوئے قوم ایشان پس آوردند پیش ایشان نشان ہائے روشن را پس ہرگز مستعد آن نہ بودند کہ
كَذَّبُوْا بِهٖ مِنْ قَبْلُ ؕ كَذٰلِكَ نَطْبَعُ عَلٰى قُلُوْبِ الْمُعْتَدِيْنَ ﴿٧٤﴾
ایمان آرند بآنچہ دروغ داشتہ بودند آن را پیش از این ہمچنین مہر مے نہیم بر دل از حد گذرندگان
ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْۢ بَعْدِهِمْ مُّوْسٰى وَهٰرُوْنَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۠ئِهٖ
باز فرستادیم بعد از ایشان موسے و ہارون را بسوئے فرعون و قوم وے
بِاٰيٰتِنَا فَاسْتَكْبَرُوْا وَكَانُوْا قَوْمًا مُّجْرِمِيْنَ ﴿٧٥﴾ فَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ
با نشان ہائے خویش پس تکبر کردند و بودند قوم گنہگاران پس چون آمد بایشان
مِنْ عِنْدِنَا قَالُوْٓا اِنَّ هٰذَا لَسِحْرٌ مُّبِيْنٌ ﴿٧٦﴾ قَالَ مُوْسٰٓى اَتَقُوْلُوْنَ
سخن درست از نزدیک ما گفتند ہر آئینہ این سحر ظاہر است گفت موسیٰ آیا چنین می گوئید
لِلْحَقِّ لَمَّا جَآءَكُمْ ؕ اَسِحْرٌ هٰذَا ؕ وَلَا يُفْلِحُ السّٰحِرُوْنَ ﴿٧٧﴾ قَالُوْٓا
سخن درست را چون بیامد بہ شما آیا سحر است این و رستگار نے شوند ساحران گفتند
اَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا وَتَكُوْنَ لَكُمَا الْكِبْرِيَآءُ
آیا آمدہ پیش ما تا باز داری ما را از دینے کہ یافتیم بران پدران خود را و تا باشد شما را ریاست
فِى الْاَرْضِ ؕ وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِيْنَ ﴿٧٨﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُوْنِىْ
در زمین و نیستیم ما شما را باور دارندہ و گفت فرعون بیارید پیش من

بِكُلِّ سٰحِرٍ عَلِيْمٍ ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا جَآءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمْ مُّوْسٰٓى اَلْقُوْا
هر ساحر دانا را پس وقتے که آمدند ساحران گفت ایشان را موسیٰ بافگنید
مَآ اَنْتُمْ مُّلْقُوْنَ ﴿٨٠﴾ فَلَمَّآ اَلْقَوْا قَالَ مُوْسٰى مَا جِئْتُمْ بِهِ ۙ
آنچه شما افگنده اید پس چون افگندند گفت موسیٰ آنچه آورده اید
السِّحْرُ ؕ اِنَّ اللّٰهَ سَيُبْطِلُهٗ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿٨١﴾
سحر است هر آئینه خدا باطل خواهد ساخت آن را هر آئینه خدا راست نے آرد کار مفسدان را
ع ۸ ۱۲/۱۳ وَيُحِقُّ اللّٰهُ الْحَقَّ بِكَلِمٰتِهٖ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُوْنَ ﴿٨٢﴾ فَمَآ اٰمَنَ لِمُوْسٰٓى
وثابت خواهد کرد خدا سخن درست را به فرمان خود اگرچه ناخوش دارند گناهگاران پس ایمان نه آوردند
اِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِّنْ قَوْمِهٖ عَلٰى خَوْفٍ مِّنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَا۟ئِهِمْ
به موسیٰ مگر جماعه از قوم وے باوجود خوف از فرعون وازاشراف قبط
اَنْ يَّفْتِنَهُمْ ؕ وَاِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِى الْاَرْضِ ۚ وَاِنَّهٗ لَمِنَ
که عقوبت کند ایشان را وهرآئینه فرعون سرکشے بود در آن زمین وهرآئینه وے
الْمُسْرِفِيْنَ ﴿٨٣﴾ وَقَالَ مُوْسٰى يٰقَوْمِ اِنْ كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ
از حد گزرندگان بود وگفت موسےٰ اے قوم من اگر ایمان آورده اید بخدا
فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوْٓا اِنْ كُنْتُمْ مُّسْلِمِيْنَ ﴿٨٤﴾ فَقَالُوْا عَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْنَا ۚ
پس برو ے توکل بکنید اگر مسلمانان هستید پس گفتند بر خدا توکل کردیم
رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٨٥﴾ ۙ وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ
اے پروردگار ما مکن مارا لکدکوب قوم ستمگاران وخلاص کن مارا برحمت خود
مِنَ الْقَوْمِ الْكٰفِرِيْنَ ﴿٨٦﴾ وَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوْسٰى وَاَخِيْهِ اَنْ تَبَوَّاٰ
از گروه کافران ووحی فرستادیم بسوئے موسیٰ وبرادر وے که ساکن کنید
لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوْتًا وَّاجْعَلُوْا بُيُوْتَكُمْ قِبْلَةً وَّاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ ؕ
قوم خود را بشهر مصر در خانه ها وبه سازید آن خان هائے خود را قبله روف وبرپا دارید نماز را
وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٨٧﴾ وَقَالَ مُوْسٰى رَبَّنَآ اِنَّكَ اٰتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَ
وبشارت ده مومنان را وگفت موسیٰ اے پروردگار ما هرآئینه تو دادهٔ فرعون و

ف یعنی مساجد البیت بنا کنید ۱۲

مَلَاَهٗ زِيْنَةً وَّاَمْوَالًا فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۙ رَبَّنَا لِيُضِلُّوْا عَنْ

قبیله او را زینت و مال هائے بسیار در زندگانی دنیا اے پروردگار ما تا گمراه کنند عالم را

سَبِيْلِكَ ۚ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلٰٓى اَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ

از راه تو اے پروردگار ما مسخ کن مال ایشان را و مهر کن بر دل ایشان

فَلَا يُؤْمِنُوْا حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ الْاَلِيْمَ ﴿۸۸﴾ قَالَ قَدْ اُجِيْبَتْ

که ایمان نیارند تا به بینند عذاب درد دهنده گفت خدا هر آئینه قبول کرده شد

دَّعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيْمَا وَلَا تَتَّبِعٰٓنِّ سَبِيْلَ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۸۹﴾

دعائے شما پس ثابت باشید و پیروی مکنید راه جاهلان را

وَجٰوَزْنَا بِبَنِىْٓ اِسْرَآءِيْلَ الْبَحْرَ فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُوْدُهٗ

و گذرانیدیم اولاد یعقوب را از دریا پس در عقب ایشان شد فرعون و لشکر او

بَغْيًا وَّعَدْوًا ؕ حَتّٰٓى اِذَآ اَدْرَكَهُ الْغَرَقُ ۙ قَالَ اٰمَنْتُ اَنَّهٗ لَآ اِلٰهَ

از راه ستم و تعدی تا وقتیکه رسیدش مشقت غرق گفت باور داشتم که نیست هیچ معبود مگر

اِلَّا الَّذِىْٓ اٰمَنَتْ بِهٖ بَنُوْٓا اِسْرَآءِيْلَ وَاَنَا مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ ﴿۹۰﴾

آنکه ایمان آورده اند به وے بنی اسرائیل و من از مسلمانانم

آٰلْئٰنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿۹۱﴾ فَالْيَوْمَ

گفته شد آیا اکنون ایمان آری و نافرمانی کرده بودی پیش ازین و بودی از مفسدان پس امروز بر مکان

نُنَجِّيْكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُوْنَ لِمَنْ خَلْفَكَ اٰيَةً ؕ وَاِنَّ كَثِيْرًا مِّنَ

بلند افگنیم ترا ف۱ به همان جسد تو یعنی بغیر تغیر تا باشی نشانه آنان را که پس از تو آیند و هر آئینه بسیارے از

النَّاسِ عَنْ اٰيٰتِنَا لَغٰفِلُوْنَ ﴿۹۲﴾ ع وَلَقَدْ بَوَّاْنَا بَنِىْٓ اِسْرَآءِيْلَ مُبَوَّاَ ع ۹ ۱۴

مردمان از نشان هائے ما بے خبر اند و هر آئینه جا دادیم بنی اسرائیل را بمقام

صِدْقٍ وَّرَزَقْنٰهُمْ مِّنَ الطَّيِّبٰتِ ۚ فَمَا اخْتَلَفُوْا حَتّٰى جَآءَهُمُ

نیک و روزی دادیم ایشان را از پاکیزه ها پس اختلاف نکردند تا آنکه آمد بایشان

الْعِلْمُ ؕ اِنَّ رَبَّكَ يَقْضِىْ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيْمَا كَانُوْا

دانش یعنی قرآن هر آئینه پروردگار تو حکم کند میان ایشان روز قیامت در آنچه

ف۱ یعنے بروئے آب آریم ترا ۱۲

فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ ﴿۹۳﴾ فَاِنْ كُنْتَ فِيْ شَكٍّ مِّمَّآ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ فَسْـَٔلِ
اختلاف مے داشتند پس اگر در شکے از آنچہ فرود فرستادیم بسوئے تو پس بپرس

الَّذِيْنَ يَقْرَءُوْنَ الْكِتٰبَ مِنْ قَبْلِكَ ۚ لَقَدْ جَآءَكَ الْحَقُّ مِنْ
آنان را کہ مے خوانند کتاب پیش از تو ہر آئینہ آمدہ است پیش تو وحی درست

رَّبِّكَ فَلَا تَكُوْنَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِيْنَ ﴿۹۴﴾ وَلَا تَكُوْنَنَّ مِنَ الَّذِيْنَ
از پروردگار تو پس مشو از شک آرندگان و مباش از آنانکہ

كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ فَتَكُوْنَ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ ﴿۹۵﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ حَقَّتْ
دروغ داشتند آیات خدا را آنگاہ شوی از زیان کاران ہر آئینہ آنانکہ ثابت شد

عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿۹۶﴾ وَلَوْ جَآءَتْهُمْ كُلُّ اٰيَةٍ
بر ایشان حکم پروردگار تو ایمان نیارند اگرچہ بیاید بایشان ہر نشانہ

حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ الْاَلِيْمَ ﴿۹۷﴾ فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ اٰمَنَتْ
تا آنکہ ببینند عذاب درد دہندہ پس چرا نہ شد دیہے کہ ایمان آرد و۲

فَنَفَعَهَآ اِيْمَانُهَآ اِلَّا قَوْمَ يُوْنُسَ ۚ لَمَّآ اٰمَنُوْا كَشَفْنَا عَنْهُمْ
پس سود کندش ایمان وے مگر قوم یونس چون ایمان آوردند برداشتیم از ایشان

عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنٰهُمْ اِلٰى حِيْنٍ ﴿۹۸﴾
عقوبت رسوائی در زندگانی دنیا و بہرہ مند ساختیم ایشان را تا مدتے

وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ لَاٰمَنَ مَنْ فِي الْاَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيْعًا ۭ اَفَاَنْتَ
و اگر خواستے خدا ایمان آوردندے آنانکہ در زمین اند ہمیشہ ایشان یک جا آیا تو

تُكْرِهُ النَّاسَ حَتّٰى يَكُوْنُوْا مُؤْمِنِيْنَ ﴿۹۹﴾ وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ
جبر توانی کرد مردمان را تا مسلمان شوند و روا نبود ہیچ شخصے را کہ

تُؤْمِنَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ ۭ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِيْنَ
ایمان آرد مگر بخواست خدا و می اندازد پلیدی را بر آنکہ

لَا يَعْقِلُوْنَ ﴿۱۰۰﴾ قُلِ انْظُرُوْا مَاذَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ وَمَا
در نمے یابند بگو بہ بینید چہ چیز است در آسمانہا و زمین و فائدہ

و۱ یعنی تا ظاہر شود کہ بر انبیائے سابق نیز وحی نازل میشد واللہ اعلم ۱۲

و۲ یعنے نزدیک نزول عذاب ۱۲

تُغْنِي الْآيٰتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُوْنَ ﴿١٠١﴾ فَهَلْ
پس انتظار نمی کشند باور نمی کنند گروہے را کہ وترسانندگان نمے کنند نشان ہا
يَنْتَظِرُوْنَ اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِيْنَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ ؕ قُلْ
بگو پیش از ایشان آنانکہ گذشتند مگر مانند مصیبت ہائے
فَانْتَظِرُوْٓا اِنِّيْ مَعَكُمْ مِّنَ الْمُنْتَظِرِيْنَ ﴿١٠٢﴾ ثُمَّ نُنَجِّيْ رُسُلَنَا
باز خلاص مے کنیم پیغامبران خود را از منتظرانم نیز باشما ہرآئینہ من انتظار بکشید
وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كَذٰلِكَ ۚ حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿١٠٣﴾ قُلْ يٰٓاَيُّهَا ع ۱۱ ۱۵
بگوای وعدہ درست لازم بر خود کنیم مسلمانان را وعدہ دادہ ایم کہ ایمان آوردند ہمچنین خلاص وآنان را
النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ فِيْ شَكٍّ مِّنْ دِيْنِيْ فَلَآ اَعْبُدُ الَّذِيْنَ
پس بشنوید کہ عبادت نمی کنم آن را از دین من در شبہہ اگر ہستید مردمان
تَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ اَعْبُدُ اللّٰهَ الَّذِيْ يَتَوَفّٰىكُمْ ۚ
کہ قبض ارواح شما می کند ولیکن عبادت می کنم آن خدا را بجز خدا کہ شما می پرستید
وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُوْنَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿١٠٤﴾ وَاَنْ اَقِمْ وَجْهَكَ
وفرمودہ شد آنکہ راست کن روئے خود را از مسلمانان کہ باشم وفرمودہ شد مرا
لِلدِّيْنِ حَنِيْفًا ۚ وَلَا تَكُوْنَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿١٠٥﴾ وَلَا تَدْعُ مِنْ
ومخوان از مشرکان ومباش برائے دین حنیف شدہ
دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ ۚ فَاِنْ فَعَلْتَ فَاِنَّكَ اِذًا مِّنَ
آنگاہ پس اگر بکنی باشی کہ سود نکند ترا و زیان نہ رساند بتو بجز خدا چیزے را
الظّٰلِمِيْنَ ﴿١٠٦﴾ وَاِنْ يَّمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهٗٓ اِلَّا هُوَ ۚ وَاِنْ
واگر آن را مگر او پس نیست بردارندہ واگر برساند خدا بتو رنجے از ستمگاران
يُّرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَآدَّ لِفَضْلِهٖ ؕ يُصِيْبُ بِهٖ مَنْ يَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ ؕ
ہرکہ خواہد از بندگان خود پس نیست ہیچ دفع کنندہ فضل او را میرساندش خواہد در حق تو نعمتے
وَهُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ ﴿١٠٧﴾ قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ
از آمدہ است بہ شما وحی راست بگوای مردمان آمرزندہ مہربان و اوست

رَبِّكُمْ ۚ فَمَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدِىْ لِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ ضَلَّ
پروردگار شما پس هر که راه یافت جز این نیست که راه یافت برائے خود و هر که گمراه شد
فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۚ وَمَآ اَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيْلٍ ﴿١٠٨﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوْحٰٓى
جز این نیست که گمراه می شود بزیان خود و نیستم من بر شما نگهبان و یا محمد پیروی کن چیزے را
ع ۱۱ / ۱۶ اِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتّٰى يَحْكُمَ اللّٰهُ ۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحٰكِمِيْنَ ﴿١٠٩﴾ ع
که وحی فرستادیم بتو و شکیبائی آور تا آنکه فیصل کند خدا و او بهترین فیصل کنندگان است

سُوْرَةُ هُوْدٍ مَّكِّيَّةٌ وَّهِيَ مِائَةٌ وَّثَلٰثٌ وَّعِشْرُوْنَ اٰيَةً وَّعَشْرُ رُكُوْعَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
سورهٔ هود در مکه نازل شد و آن یکصد و بیست و سه آیت و ده رکوع است بنام خدا بخشاینده مهربان
الٓرٰ قف كِتٰبٌ اُحْكِمَتْ اٰيٰتُهٗ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَّدُنْ حَكِيْمٍ خَبِيْرٍ ﴿١﴾ لا
این کتابیست که استوار کرده شد آیات او را باز واضح کرده شد آمده از نزدیک خدائے درست کار خبردار
اَلَّا تَعْبُدُوْٓا اِلَّا اللّٰهَ ؕ اِنَّنِىْ لَكُمْ مِّنْهُ نَذِيْرٌ وَّبَشِيْرٌ ﴿٣﴾ لا وَّاَنِ
بآن مضمون که پیغامبر گوید عبادت مکنید مگر خدا را هر آئینه من شما را از جانب او بیم کننده و بشارت دهنده ام و آنکه آمرزش
اسْتَغْفِرُوْا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوْبُوْٓا اِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَّتَاعًا حَسَنًا
طلب کنید از پروردگار خود باز رجوع کنید بسوئے وے تا بهره مند سازد شما را به بهرهٔ نیک
اِلٰٓى اَجَلٍ مُّسَمًّى وَّيُؤْتِ كُلَّ ذِىْ فَضْلٍ فَضْلَهٗ ؕ وَاِنْ
تا میعاد معلوم و تا بدهد هر صاحب بزرگی را جزائے بزرگی او و اگر
تَوَلَّوْا فَاِنِّىْٓ اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيْرٍ ﴿٣﴾ اِلَى اللّٰهِ
روگردان شوید پس هر آئینه من می ترسم بر شما از عذاب روز بزرگ بسوئے خداست
مَرْجِعُكُمْ ۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٤﴾ اَلَآ اِنَّهُمْ يَثْنُوْنَ
بازگشت شما و او بر هر چیز تواناست آگاه باش این کافران می پیچند
صُدُوْرَهُمْ لِيَسْتَخْفُوْا مِنْهُ ؕ اَلَا حِيْنَ يَسْتَغْشُوْنَ ثِيَابَهُمْ ۙ لا
سینه هائی خود را ف۱ می خواهند که پنهان شوند از خدا آگاه باش چون بر سر می کنند جامه هائے خود را
يَعْلَمُ مَا يُسِرُّوْنَ وَمَا يُعْلِنُوْنَ ۚ اِنَّهٗ عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿٥﴾
میداند آنچه پنهان می دارند و آنچه آشکارا می کنند هر آئینه او داناست بستر که مالک سینه هاست ف۲

ف۱ یعنی اعراض می کنند ۱۲
ف۲ مترجم گوید میتوان گفت پیچیدن سینه عبارت از آنست که فکر هائے ناصواب کند و شبهات واهیه دل خود را اطمینان دهد و عقائد حقه را فراموش سازد زیرا که صدر اینجا بمعنی علوم صدر آمده است ۱۲

وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ

ونیست ہیچ جنبندہ در زمین مگر بر خداست روزی او و می داند

مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا ۚ كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ

جائے ماندن او را و جائے نگاہداشتن او را ہر یک در کتاب روشن ست ف و اوست آنکہ آفرید

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ

آسمان و زمین را در شش روز و بود عرش او بر آب آخر کار

لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۗ وَلَئِنْ قُلْتَ إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ

آفریدن شما آنکہ تا بیازماید شمارا کہ کدام کس از شما نیکوتر است از جہت عمل و اگر گوئی کہ ہر آئینہ شما برانگیختہ شوید بعد

بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧﴾

موت گویند کافران نیست این سخن مگر جادوئے ظاہر

وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ مَا

و اگر باز داریم از ایشان عقوبت را تا مدتے شمردہ شدہ گویند چہ چیز

يَحْبِسُهُ ۗ أَلَا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ

باز می دارد آنرا آگاہ باش روزیکہ بیاید بایشان نہ باشد باز داشتہ شدہ از ایشان و فرا گیرد ایشان را

مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ ع

آنچہ استہزا می کردند بآن و اگر بچشانیم آدمی را نعمتے از نزدیک خود باز برگیریم

نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَئُوسٌ كَفُورٌ ﴿٩﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ نَعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَّاءَ

آن را از وے ہر آئینہ وے ناامید و ناسپاس است و اگر بچشانیم آدمی را رفاہیتے بعد سختی کہ رسیدہ باشد

مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي ۚ إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿١٠﴾ إِلَّا الَّذِينَ

بوے گوید برفتند سختیہا از من ہر آئینہ وے شادمان خودستایندہ است مگر آنانکہ

صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾

شکیبائی نمودند و کارہائے شائستہ کردند آن جماعہ ایشان راست آمرزش و مزد بزرگ

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ أَنْ

پس شاید تو ترک کنی بعض آنچہ وحی فرستادہ می شود بسوئے تو و تنگ می شود بآن سینہ تو ف ٢ از جہت

ف یعنی در لوح نوشتہ شدہ مترجم گوید مستودع جائی است کہ بغیر اختیار او آنجا نگاہداشتہ بود مانند صلب و رحم و مستقر جائیست کہ باختیار خود می ماند مثل خانہ ١٢

ف ٢ یعنی ترک مکن و تنگدل مشو ١٢

يَّقُوْلُوْا لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ اَوْ جَآءَ مَعَهٗ مَلَكٌ ؕ اِنَّمَآ اَنْتَ نَذِيْرٌ ؕ

آنکہ می گویند چرا نہ فرو آوردہ شد بروے گنجے یا چرا نہ آمد ہمراہ او فرشتہ جز این نیست کہ تو بیم کنندۂ

وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ وَّكِيْلٌ ؕ ﴿۱۲﴾ اَمْ يَقُوْلُوْنَ افْتَرٰىهُ ؕ قُلْ فَاْتُوْا

وخدا برہر چیز نگہبان است آیا می گویند بربستہ است قرآن را بگو پس بیارید

بِعَشْرِ سُوَرٍ مِّثْلِهٖ مُفْتَرَيٰتٍ وَّادْعُوْا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِّنْ دُوْنِ

دہ سورہ را مانند این بربافتہ وبخوانید ہر کرا توانید بجز

اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۱۳﴾ فَاِلَّمْ يَسْتَجِيْبُوْا لَكُمْ فَاعْلَمُوْٓا اَنَّمَآ

خدا اگر راست گو ہستید ف۱ پس اگر قبول نکنند آن کافران سخن شما را بدانید کہ قرآن نازل

اُنْزِلَ بِعِلْمِ اللّٰهِ وَاَنْ لَّآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ فَهَلْ اَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿۱۴﴾

کردہ شدہ است بعلم خدا وبدانید کہ ہیچ معبود نیست مگر وے پس آیا شما مسلمان ہستید ف۲

مَنْ كَانَ يُرِيْدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِيْنَتَهَا نُوَفِّ اِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ

ہر کہ خواستہ باشد زندگانی دنیا وتجمل آن بتمام رسانیم بسوے این جماعہ جزاے اعمال ایشان را

فِيْهَا وَهُمْ فِيْهَا لَا يُبْخَسُوْنَ ﴿۱۵﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ لَيْسَ لَهُمْ فِى

در دنیا وایشان در ینجا نقصان دادہ نہ شوند ف۳ این جماعہ آنانند کہ نیست ایشان را در

الْاٰخِرَةِ اِلَّا النَّارُ ۖ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوْا فِيْهَا وَبٰطِلٌ مَّا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿۱۶﴾

آخرت مگر آتش وباطل شد در آخرت آنچہ کردہ بودند ونابود ست آنچہ بعمل می آوردند

اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنْ رَّبِّهٖ وَيَتْلُوْهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِنْ

آیا کسے کہ باشد بر حجتے از جانب پروردگار خود ف۴ ومتصل وی می آید گواہی از جانب

قَبْلِهٖ كِتٰبُ مُوْسٰٓى اِمَامًا وَّرَحْمَةً ؕ اُولٰٓئِكَ يُؤْمِنُوْنَ بِهٖ ؕ وَ

پروردگار او ف۵ وپیش از قرآن گواہ وے بود کتاب موسیٰ وبخشائشے مثل دیگران باشد این جماعہ ایمان می آرند و

مَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهٗ ۚ فَلَا تَكُ فِىْ مِرْيَةٍ

ہر کہ کافر شد بآن از گروہ ہا پس آتش وعدہ گاہ ویست پس مباش در شبہ از نزول

مِّنْهُ ۚ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّكَ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿۱۷﴾

قرآن ہر آئینہ وے درست است آمدہ از پروردگار تو ولیکن بیشتر مردمان ایمان نمی آرند

ف۱ مترجم گوید نخست بدہ سورہ تحدی واقع شد و چون ازان عاجز شدند بیک سورہ تحدی فرمود ۱۲

ف۲ یعنی بر اسلام ثابت باشید ۱۲

ف۳ یعنی ثواب صدقہ وصلہ رحم کہ از کفار بوجود مے آید در دنیا مید ہند بتوسیع رزق وصحت بدن ۱۲

ف۴ یعنی دلیل عقلی ۱۲

ف۵ یعنی قرآن ۱۲

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰی عَلَی اللّٰهِ كَذِبًا ؕ اُولٰٓئِكَ يُعْرَضُوْنَ
وکیست ستمگار تر از کسے کہ بربست بر خدا دروغے را این جماعہ آوردہ شوند
عَلٰی رَبِّهِمْ وَيَقُوْلُ الْاَشْهَادُ هٰٓؤُلَآءِ الَّذِيْنَ كَذَبُوْا عَلٰی رَبِّهِمْ ۚ
پیش پروردگار خویش وگویند گواہان ف۱ ایشانند آنانکہ دروغ بستند بر پروردگار خویش
اَلَا لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَی الظّٰلِمِيْنَ ۙ ﴿۱۸﴾ الَّذِيْنَ يَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ
آگاہ باش لعنت خداست بر ستمگاران بر آنانکہ باز می دارند مردمان را از راہ
اللّٰهِ وَيَبْغُوْنَهَا عِوَجًا ؕ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كٰفِرُوْنَ ﴿۱۹﴾ اُولٰٓئِكَ لَمْ
خدا و میخواہند برائے آن راہ کجی را وایشان بآخرت کافرانند این جماعہ
يَكُوْنُوْا مُعْجِزِيْنَ فِی الْاَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ
نہ باشند عاجز کنندہ در زمین ونہ باشد ایشان را بجز خدا از
اَوْلِيَآءَ ۘ يُضٰعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ ؕ مَا كَانُوْا يَسْتَطِيْعُوْنَ السَّمْعَ وَ
دوستان دوچند کردہ شود ایشان را عذاب نمی توانستند شنودن یعنے بسبب شدت ناخوشی و
مَا كَانُوْا يُبْصِرُوْنَ ﴿۲۰﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ خَسِرُوْٓا اَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ
نے دیدند ف۲ این جماعہ آنانند کہ زیان کردند در حق خویش وگم شد
عَنْهُمْ مَّا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ﴿۲۱﴾ لَا جَرَمَ اَنَّهُمْ فِی الْاٰخِرَةِ هُمُ
از ایشان آنچہ بر می بافتند بیشک این جماعہ در آخرت ایشانند
الْاَخْسَرُوْنَ ﴿۲۲﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَاَخْبَتُوْٓا
زیان کار ہر آئینہ آنانکہ ایمان آوردند و عمل ہائے شائستہ کردند و فروتنی کردند متوجہ شدہ بسوئے
اِلٰی رَبِّهِمْ ۙ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ الْجَنَّةِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۲۳﴾ مَثَلُ
پروردگار خویش ایشان اہل بہشت اند ایشان آنجا جاویدانند صفت این
الْفَرِيْقَيْنِ كَالْاَعْمٰی وَالْاَصَمِّ وَالْبَصِيْرِ وَالسَّمِيْعِ ؕ هَلْ يَسْتَوِيٰنِ
دوفریق این ست مانند کور وکر وبینا وشنوا آیا ہر دو برابرانند
مَثَلًا ؕ اَفَلَا تَذَكَّرُوْنَ ﴿۲۴﴾ ع وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوْحًا اِلٰی قَوْمِهٖٓ ۚ اِنِّیْ لَكُمْ
در صفت آیا پند نمی گیرید و ہر آئینہ فرستادیم نوح را بسوئے قوم او گفت ہر آئینہ من

وقف لازم

ف۱ یعنی کراماً کاتبین

ف۲ مترجم گوید دیتوان گفت کہ ہمزہ استفہام انکاری محذوف است یعنے آیا نمے توانستند شنید وآیا نمے دیدند ۱۲

نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿۲۵﴾ أَن لَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ ۖ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ

برائے شما بیم کنندہ آشکارا ام باین مضمون کہ پرستید مگر خدارا ہر آئینہ من می ترسم بر شما از عذاب

يَوْمٍ أَلِيمٍ ﴿۲۶﴾ فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلَّا

روز دردِ دہندہ پس گفتند جماعتے کہ کافر بودند از قوم او نمی بینیم ترا مگر

بَشَرًا مِّثْلَنَا وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ

آدمی مانند خویش و نمی بینیم کہ پیروی تو کردہ باشند بتامل سرسری مگر آنانکہ ایشان کمینہ ہائے

الرَّأْيِ ۚ وَمَا نَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ ﴿۲۷﴾

ما اند و نمی بینیم شمارا ہیچ بزرگی بر خود بلکہ می پنداریم شمارا دروغگویان

قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَآتَانِي

گفت اے قوم من آیا خبر دہید بدانکہ اگر باشم بر حجتے از پروردگار خود و دادہ باشد

رَحْمَةً مِّنْ عِندِهِ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمْ لَهَا

بمن بخشائشے از نزدیک خود پس پوشانیدہ شد حقیقت آن بر شما آیا جبر کنیم شمارا بران و شما ناخواہان

كَارِهُونَ ﴿۲۸﴾ وَيَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى

باشید و اے قوم من طلب نمی کنم از شما برابن پیغام رسانیدن مال نیست مزد من مگر بر

اللَّهِ ۚ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا ۚ إِنَّهُم مُّلَاقُو رَبِّهِمْ وَلَٰكِنِّي

خدا و نیستم یکسو کنندہ مسلمانان یعنی از صحبت خود ہر آئینہ ایشان ملاقات کنندگانند با پروردگار خویش

أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿۲۹﴾ وَيَا قَوْمِ مَن يَنصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ

و لیکن من مے بینیم شمارا قومے کہ جہالت می کنید و اے قوم من کہ نصرت دہد مرا از عقوبت خدا اگر

طَرَدتُّهُمْ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿۳۰﴾ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ

برانم ایشان را آیا پند نمی گیرید و نمی گویم بشما کہ نزدیک من خزینہ ہائے

اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ

خداست و نہ آنکہ میدانم غیب را و نمی گویم کہ من فرشتہ ام و نمی گویم آنان را

تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَن يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا ۖ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي

کہ بخواری می نگرد بدیشان چشم شما کہ نخواہد داد خدا بدیشان ہیچ نعمتے خدا داناتر است بآنچہ

أَنْفُسِهِمْ ۚ إِنِّي إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا يَا نُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا
درضمیر ایشان است هرآئینه من آنگاه از ستمگاران باشم گفتند اے نوح مکابره کردی با ما
فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٢﴾
پس بسیار کردی مکابرۂ ما را پس بیار آنچه وعده می کنی اگر هستی از راست گویان
قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾ وَ
گفت جز این نیست که بیارد آن را به شما خدا اگر خواهد و شما عاجز کننده نیستید و
لَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ
سود نه کند شما را نصیحت من اگر خواهم که نصیحت کنم شما را اگر خدا خواسته باشد
يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ ۚ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ يَقُولُونَ
که گمراه کند شما را اوست پروردگار شما و بسوئے او بازگردانیده شوید یا محمد آیا می گویند
افْتَرَاهُ ۖ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا
بربسته است قرآن را بگو اگر بربسته ام پس بر من است گناه من و من بے تعلق هستم از
تُجْرِمُونَ ﴿٣٥﴾ وَأُوحِيَ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ
گناه کردن شما ف و وحی فرستاده شد بسوئے نوح که ایمان نخواهد آورد از قوم تو
إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ وَاصْنَعِ
الا آنکه مومن شده است پس اندوه مخور بسبب آنچه می کردند و بساز
الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا ۚ
کشتی را بحضور ما و بفرمان ما و سخن مگو با من درباب آنانکه ستم کردند
إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾ وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِنْ
هرآئینه ایشان غرق کردگانند و می ساخت نوح کشتی را و هرگاه که گذشتے بر آن کشتی جماعۂ
قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ ۚ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ
از قوم او تمسخر میکردند با وے گفت اگر تمسخر می کنید با ما پس هرآئینه ما تمسخر خواهیم کرد با شما
كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ
چنانچه شما تمسخر می کنید پس خواهید دانست آن را که بیاید ش عذابے که رسوا کند ش

ف
مترجم گوید این جمله زیاده کرده متردد وسط قصهٔ قوم نوح تا تنبیه باشد بر تطبیق حال مشرکین مکہ بحال قوم حضرت نوح والله اعلم

ع ٣ / ١١ / ٣

وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيْمٌ ﴿۳۹﴾ حَتّٰىٓ اِذَا جَآءَ اَمْرُنَا وَفَارَ

وفرود آید بروے عقوبتے دائم درہمیں معاملہ بود تا وقتیکہ آمد فرمان ما وبجوشید

التَّنُّوْرُ قُلْنَا احْمِلْ فِيْهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَاَهْلَكَ

تنور را گفتیم بردار در کشتی از ہر جنسے دو تن نر و مادہ را و بردار کسان

اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ اٰمَنَ ؕ وَمَآ اٰمَنَ مَعَهٗٓ

خود مگر آنکہ سبقت کردہ است بروے قضا و بردار مسلمانان را وایمان نیاوردند باوے

اِلَّا قَلِيْلٌ ﴿۴۰﴾ وَقَالَ ارْكَبُوْا فِيْهَا بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرٖىهَا وَمُرْسٰىهَا

مگر اندکے وگفت (نوح) سوار شوید در کشتی بنام خداست روان شدن وے وایستادہ کردن وے

اِنَّ رَبِّيْ لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۴۱﴾ وَهِيَ تَجْرِيْ بِهِمْ فِيْ مَوْجٍ كَالْجِبَالِ ۚ

ہر آئینہ پروردگار من آمرزندہ مہربانست وآن کشتی می برد ایشان را در موجے مانند کوہ ہا

وَنَادٰى نُوْحُ ِۨابْنَهٗ وَكَانَ فِيْ مَعْزِلٍ يّٰبُنَيَّ ارْكَبْ مَّعَنَا

وآواز داد نوح پسر خود را واو بود درکرانہ اے پسر سوار شو باما

وَلَا تَكُنْ مَّعَ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۴۲﴾ قَالَ سَاٰوِيْٓ اِلٰى جَبَلٍ يَّعْصِمُنِيْ

ومباش باکافران گفت پناہ خواہم گرفت بسوئے کوہے کہ نگاہ دارد مرا

مِنَ الْمَآءِ ؕ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ اِلَّا مَنْ رَّحِمَ ۚ

از آب گفت نوح ہیچ نگاہ دارندہ نیست امروز از عذاب خدا ولیکن معصوم کسے باشد کہ خدا رحم کردہ است بروے

وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِيْنَ ﴿۴۳﴾ وَقِيْلَ يٰٓاَرْضُ

وحائل شد موج میان ایشان پس شد از غرق شدگان وگفتہ شد اے زمین

ابْلَعِيْ مَآءَكِ وَيٰسَمَآءُ اَقْلِعِيْ وَغِيْضَ الْمَآءُ وَقُضِيَ الْاَمْرُ

فرو بر آب خود را واے آسمان باز مان ف۳ وکم کردہ شد آب وسرانجام نمودہ شد کار

وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُوْدِيِّ وَقِيْلَ بُعْدًا لِّلْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ ﴿۴۴﴾ وَ

وقرار گرفت کشتی برکوہ جودی وگفتہ شد ہلاک باد قوم ستمکاران را و

نَادٰى نُوْحٌ رَّبَّهٗ فَقَالَ رَبِّ اِنَّ ابْنِيْ مِنْ اَهْلِيْ وَاِنَّ وَعْدَكَ

آواز داد نوح پروردگار خود را پس گفت اے پروردگار من ہر آئینہ پسر من از اہل من است وہر آئینہ وعدہ تو

ف۱ یعنی تنور غضب الہی ۱۲

ف۲ یعنی زن نوح وکنعان پسر نوح ۱۲

ف۳ یعنی از باران ۱۲

الْحَقُّ وَاَنْتَ اَحْكَمُ الْحٰكِمِيْنَ ﴿۴۵﴾ قَالَ يٰنُوْحُ اِنَّهٗ لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ ج

راست است وتو بهترین حکم کنندگانی گفت اے نوح هرآئینه وی نیست از کسان تو

اِنَّهٗ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ ق فَلَا تَسْـَٔلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ ط

هرآئینه وے خداوند کار ناشائسته است پس سوال مکن تو مرا از چیزے که نیست ترا دانش آن

اِنِّيْٓ اَعِظُكَ اَنْ تَكُوْنَ مِنَ الْجٰهِلِيْنَ ﴿۴۶﴾ قَالَ رَبِّ اِنِّيْٓ اَعُوْذُ بِكَ

هرآئینه من پند میدهم ترا برائے احتراز ازانکه باشی از جاهلان گفت اے پروردگار من هرآئینه من خواهم پناه

اَنْ اَسْـَٔلَكَ مَا لَيْسَ لِيْ بِهٖ عِلْمٌ ط وَاِلَّا تَغْفِرْ لِيْ وَتَرْحَمْنِيْٓ اَكُنْ مِّنَ

به تو ازانکه بپرسم از تو آنچه نیست مرا دانش آن واگر نیامرزی مرا ورحمت نکنی بر من باشم از

الْخٰسِرِيْنَ ﴿۴۷﴾ قِيْلَ يٰنُوْحُ اهْبِطْ بِسَلٰمٍ مِّنَّا وَبَرَكٰتٍ عَلَيْكَ وَعَلٰٓى اُمَمٍ

زیان کاران گفته شد اے نوح فرود آ همراه سلامتی از جانب ما وهمراه برکت ها فرود آمده بر تو و بر امت هائی

مِّمَّنْ مَّعَكَ ط وَاُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِّنَّا عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۴۸﴾ تِلْكَ

که پیدا شوند از همراهان تو وامت هائے دیگراند که بهره مند می کنیم ایشان را در دنیا باز برسد با ایشان از جانب ما عذاب درد دهنده

مِنْ اَنْۢبَآءِ الْغَيْبِ نُوْحِيْهَآ اِلَيْكَ ج مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَآ اَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ

این قصه از اخبار غیب است وحی میفرستیم آن را بسوئے تو نمی دانستی آن را تو ونه قوم تو

مِنْ قَبْلِ هٰذَا ۛ فَاصْبِرْ ط اِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِيْنَ ﴿۴۹﴾ ع وَاِلٰى عَادٍ اَخَاهُمْ

پیش ازین پس صبر کن هرآئینه عاقبت مر متقیان راست وفرستادیم بسوئے عاد برادر

هُوْدًا ط قَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ط اِنْ اَنْتُمْ

ایشان هود را گفت اے قوم من عبادت کنید خدا را نیست شما را هیچ معبودے بجز وے نیستید شما

اِلَّا مُفْتَرُوْنَ ﴿۵۰﴾ يٰقَوْمِ لَآ اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا ط اِنْ اَجْرِيَ اِلَّا عَلَى

مگر افترا کننده اے قوم من نمی طلبم از شما بر این پیغام مزدے را نیست مزد من مگر بر آنکه

الَّذِيْ فَطَرَنِيْ ط اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿۵۱﴾ وَيٰقَوْمِ اسْتَغْفِرُوْا رَبَّكُمْ ثُمَّ

آفریده است مرا آیا در نمے یابید واے قوم من آمرزش طلبید از پروردگار خود باز

تُوْبُوْٓا اِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَآءَ عَلَيْكُمْ مِّدْرَارًا وَّيَزِدْكُمْ قُوَّةً اِلٰى

رجوع کنید بسوئے او تا بفرستد ابر را بر شما ریزان گشته وبیافزاید شما را قوتے همراه قوت شما

ع ۴ الوقف علی الخبر احسن والبین
صلے ۵ عند المتاخرین ۱۲

قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا
در روگردان مشوید گنهگار شده گفتند اے هود نیاوردی بما دلیلے ونیستیم ما
نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾
ترک کننده معبودان خود را بگفتهٔ تو ونیستیم ما ترا باوردارنده
إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ ۗ قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ
نمی گوئیم الا آنکه رسانیده اند بتو بعض معبودان ما ضررے گفت هر آئینه من گواه
اللَّهَ وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾ مِنْ دُونِهِ ۖ فَكِيدُونِي
می سازم خدا را و شما گواه باشید که من بے تعلقم از آنچه شما شریک می گیرید بجز وے پس بدسگالی کنید در حق
جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُونِ ﴿٥٥﴾ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ ۚ
من همه یک جا باز مهلت مدهید مرا هر آئینه من توکل کردم بر خدا پروردگار من و پروردگار شما
مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا ۚ إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾
نیست هیچ جنبنده مگر خدا بدست گرفته است موئے پیشانی او را ف هر آئینه پروردگار من براه راست ست ف۲
فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ ۚ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي
پس اگر روگردان شوید ضررے بمن عائد نیست هر آئینه رسانیدم بشما پیغامے را که فرستاده شدم همراه آن بسوئے
قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْئًا ۚ إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
شما و جانشین سازد پروردگار من قومے را بجز شما و هیچ زیان نتوانید رسانیدن خدا را هر آئینه پروردگار من بر همه چیز
حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾ وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
نگهبان است و چون آمد عذاب ما خلاص ساختیم هود را و آنان را که ایمان آوردند
بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾ وَتِلْكَ عَادٌ ۖ جَحَدُوا
باوے برحمتے از جانب خود و برهانیدیم ایشان را از عقوبت سخت واین ست سرگذشت عاد انکار
بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾
کردند آیات پروردگار خود را و نافرمانی نمودند پیغامبران او را و پیروی کردند فرمان هر سرکش ستیزنده را
وَأُتْبِعُوا فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ أَلَا إِنَّ عَادًا
واز پے ایشان فرستاده شد در دنیا لعنتے و در روز قیامت نیز آگاه باش هر آئینه عاد

ف یعنی مالک اوست ۱۲
ف۲ یعنی حکیم است ۱۲

كَفَرُوا رَبَّهُمْ ۗ أَلَا بُعْدًا لِّعَادٍ قَوْمِ هُودٍ ﴿٦٠﴾ وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ

کافر شدند به پروردگار خود آگاه باش نفرین باد عاد را که قوم هود بودند و فرستادیم بسوی ثمود برادر ایشان

صَالِحًا ۚ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ هُوَ أَنشَأَكُم

صالح را گفت اے قوم من عبادت کنید خدا را نیست شما را هیچ معبودے بجز وے او پیدا کرد شما را

مِّنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ ۚ

از زمین و گردانید شما را باشنده در زمین پس طلب آمرزش کنید از و باز رجوع کنید بسوی او

إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ ﴿٦١﴾ قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ

هر آئینه پروردگار من نزدیک است پذیرنده دعا است گفت اے صالح بودی تو در میان ما امید داشته شده پیش

هَٰذَا ۖ أَتَنْهَانَا أَن نَّعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَا

ازین آیا منع می کنی ما را از آنکه عبادت کنیم معبودے را که عبادت میکردند پدران ما و هر آئینه ما در شبهه قوی ایم از آنچه میخوانی ما را

إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٦٢﴾ قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن

بسوے آن گفت اے قوم من آیا دیدید اگر باشم بر حجتے از

رَّبِّي وَآتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً فَمَن يَنصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ ۖ

پروردگار خود و عطا کرده باشد بمن از جانب خود بخشایشے پس که نصرت دهد مرا از عقوبت خدا اگر نافرمانی او کنم

فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿٦٣﴾ وَيَا قَوْمِ هَٰذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةً

پس زیاده نمی کنید در حق من مگر زیانکاری را و اے قوم من اینست ماده شترے که خدا فرستاده است

فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ

برائی شما نشانه پس بگذاریدش تا بخورد در زمین خدا و مرسانید بوے هیچ ضررے که آنگاه بگیرد شما را

عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿٦٤﴾ فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ

عقوبتے نزدیک پس پے زدند آن را پس گفت صالح بهره مند باشید در سرائے خود سه

أَيَّامٍ ۖ ذَٰلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ ﴿٦٥﴾ فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا

روز این وعده هست غیر دروغ پس وقتیکه آمد فرمان ما خلاص ساختیم صالح را

وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ ۗ إِنَّ

و آنان را که ایمان آوردند همراه وے بخشایشے از جانب خود و رهانیدیم از رسوائی آن روز هر آئینه

رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيْزُ ﴿٦٦﴾ وَاَخَذَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَاَصْبَحُوْا
پروردگار تو همونست توانا غالب و در گرفت ستمگاران را آواز سخت پس صبح کردند

فِيْ دِيَارِهِمْ جٰثِمِيْنَ ﴿٦٧﴾ كَاَنْ لَّمْ يَغْنَوْا فِيْهَا ؕ اَلَآ اِنَّ ثَمُوْدَاۡ
در سراهائے خود مرده شده گویا هرگز نه بودند آن جا آگاه باش هر آئینه ثمود انکار

كَفَرُوْا رَبَّهُمْ ؕ اَلَا بُعْدًا لِّثَمُوْدَ ﴿٦٨﴾ وَلَقَدْ جَآءَتْ رُسُلُنَآ اِبْرٰهِيْمَ ع ۷
کردند پروردگار خود را هر آئینه دوری باد ثمود را و هر آئینه آمدند فرستادگان ما پیش ابراهیم

بِالْبُشْرٰى قَالُوْا سَلٰمًا ؕ قَالَ سَلٰمٌ فَمَا لَبِثَ اَنْ جَآءَ بِعِجْلٍ
به بشارت سلام گفتند ابراهیم جواب سلام داد پس توقف نکرد در آنکه آورد گوساله

حَنِيْذٍ ﴿٦٩﴾ فَلَمَّا رَاٰۤ اَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ اِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَاَوْجَسَ
بریان پس چون دید که دست ایشان نمی رسد بآن بد برد از ایشان و بخاطر آورد

مِنْهُمْ خِيْفَةً ؕ قَالُوْا لَا تَخَفْ اِنَّآ اُرْسِلْنَآ اِلٰى قَوْمِ لُوْطٍ ﴿٧٠﴾ وَامْرَاَتُهٗ
از ایشان ترسے گفتند مترس هر آئینه ما فرستاده شده ایم بسوئے قوم لوط و زن

قَآئِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنٰهَا بِاِسْحٰقَ ۙ وَمِنْ وَّرَآءِ اِسْحٰقَ يَعْقُوْبَ ﴿٧١﴾
ابراهیم ایستاده بود پس بخندید ف پس مژده دادیمش بتولد اسحق و بعد اسحق بوجود یعقوب

قَالَتْ يٰوَيْلَتٰۤى ءَاَلِدُ وَاَنَا عَجُوْزٌ وَّهٰذَا بَعْلِيْ شَيْخًا ؕ اِنَّ هٰذَا
گفت اے وائے من آیا خواهم زاد و من پیرم و این شوهر من است کلاں سال شده هر آئینه این

لَشَيْءٌ عَجِيْبٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوْۤا اَتَعْجَبِيْنَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ رَحْمَتُ اللّٰهِ وَ
چیزے عجب است فرشتگان گفتند آیا تعجب می کنی از قدرت خدا بخشائش خدا و

بَرَكٰتُهٗ عَلَيْكُمْ اَهْلَ الْبَيْتِ ؕ اِنَّهٗ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ ﴿٧٣﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ
برکات او بر شماست اے اهل این خانه هر آئینه خدا ستوده بزرگوار است پس چون رفت

عَنْ اِبْرٰهِيْمَ الرَّوْعُ وَجَآءَتْهُ الْبُشْرٰى يُجَادِلُنَا فِيْ قَوْمِ
از ابراهیم خوف و آمدش بشارت شروع نمود جدال کردن با ما در باب

لُوْطٍ ﴿٧٤﴾ اِنَّ اِبْرٰهِيْمَ لَحَلِيْمٌ اَوَّاهٌ مُّنِيْبٌ ﴿٧٥﴾ يٰۤاِبْرٰهِيْمُ اَعْرِضْ
قوم لوط هر آئینه ابراهیم بردبار ترسگار رجوع کننده بخدا بود گفتیم اے ابراهیم بگذر از این

ف مترجم گوید یعنی بسبب خوش وقتی از هلاک قوم لوط ۱۲

عَنْ هٰذَا ۚ إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ ۚ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ

جدال — هرآئینه حال اینست آمد عقوبت پروردگار تو وهرآئینه این جماعه آینده است بایشان عقوبتے

غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾ وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيءَ بِهِمْ وَضَاقَ

که بازگردانیده نشود — وچون آمدند فرستادگان ما پیش لوط اندوهگین شد بسبب ایشان وتنگدل شد

بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾ وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ

بسبب ایشان — وگفت این روزیست سخت ف۱ — وآمدند پیش لوط قوم او — شتابان

إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ ۚ قَالَ يَا قَوْمِ هٰؤُلَاءِ

بسوئے او وپیش ازان — میکردند — کارهائے زشت — لوط گفت — اے قوم من این

بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ فِي ضَيْفِي ۖ

دختران من اند یعنی نکاح کنید این ها پاکیزه تراند برائے شما پس بترسید از خدا ورسوا مکنید مرا — در باب مهمانان من

أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ ﴿٧٨﴾ قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي

آیا نیست از شما — هیچ مرد شائسته — گفتند هرآئینه — تو دانسته که نیست مارا — در

بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ ﴿٧٩﴾ قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ

دختران تو — حاجتے — وهرآئینه تو میدانی — آنچه می خواهیم — گفت اگر مرا — بمقابله شما

قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾ قَالُوا يَا لُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ

توتے بودے یا پناه گرفتمے به قوم زورآور میکردم آنچه میکردم فرشتگان گفتند اے لوط هرآئینه ما فرستادگان پروردگار توایم

لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ ۖ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ

نخواهند رسید بتو — پس ببر کسان خود را — بپارهٔ از شب — وباید که واپس ننگرد هیچکس

أَحَدٌ إِلَّا امْرَأَتَكَ ۖ إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ ۚ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ

از شما الا زن تو — که رسیدنی است او را آنچه رسید — باین قوم — هرآئینه میعاد ایشان وقت

الصُّبْحُ ۚ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾ فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا

صبح ست — آیا صبح — نزدیک نیست — پس چون آمد فرمان ما — ساختیم زبر آن دیه را

سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ ﴿٨٢﴾ مُسَوَّمَةً

زیر آن — وبارانیدیم — بر آنجا سنگها — از قسم سنگ گل — تہ بته ف۲ — نشان مند

ف۱ مترجم گوید یعنی ایشان امارد خوش روئے بودند وعادت قوم معلوم بود پس خوف فتنه پیدا شد والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی پے در پے ۱۲

عِنْدَ رَبِّكَ ۚ وَمَا هِيَ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ بِبَعِيْدٍ ﴿٨٣﴾ وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ ع ۸
ساختہ شدہ نزدیک پروردگار تو واین سنگ ہانیستند دور از ستمگاران وفرستادیم بسوئے قوم مدین برادر ایشان

شُعَيْبًا ۚ قَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ۚ وَلَا تَنْقُصُوا
شعیب را گفت اے قوم من عبادت کنید خدا را نیست شمارا ہیچ معبودے دیگرے وکم مکنید

الْمِكْيَالَ وَالْمِيْزَانَ اِنِّيْٓ اَرٰىكُمْ بِخَيْرٍ وَّاِنِّيْٓ اَخَافُ عَلَيْكُمْ
پیمانہ وترازو را ہر آئینہ من می بینم شمارا آسودگی وہر آئینہ من مے ترسم برشما

عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيْطٍ ﴿٨٤﴾ وَيٰقَوْمِ اَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيْزَانَ بِالْقِسْطِ
از عذاب روز درگیرندہ ف۱ واے قوم من تمام کنید پیمانہ وترازو را بانصاف

وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْيَآءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِيْنَ ﴿٨٥﴾
وکم مرسانید بمردمان چیزہائے ایشان را وتباہ کاری مکنید در زمین فساد کنان

بَقِيَّتُ اللّٰهِ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ۚ وَمَآ اَنَا عَلَيْكُمْ
نفعے کہ خدا تعالیٰ حلال ساختہ است بہترست شمارا اگر باور دارندگانید ونیستم برشما

بِحَفِيْظٍ ﴿٨٦﴾ قَالُوْا يٰشُعَيْبُ اَصَلٰوتُكَ تَاْمُرُكَ اَنْ نَّتْرُكَ مَا يَعْبُدُ
نگہبان گفتند اے شعیب آیا نماز تو میفرماید ترا کہ بگذاریم آنچہ می پرستیدند

اٰبَآؤُنَآ اَوْ اَنْ نَّفْعَلَ فِيْٓ اَمْوَالِنَا مَا نَشٰٓؤُا ۗ اِنَّكَ لَاَنْتَ الْحَلِيْمُ
پدران ما یا بگذاریم آنکہ کنیم در مال خود ہرچہ خواہیم ہر آئینہ تو مرد بردبار شائستہ در معاملہ

الرَّشِيْدُ ﴿٨٧﴾ قَالَ يٰقَوْمِ اَرَءَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنْ رَّبِّيْ
ومقصود ایشان استہزا بود گفت اے قوم من آیا دیدید اگر باشم برحجتے از پروردگار خود

وَرَزَقَنِيْ مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا ۗ وَمَآ اُرِيْدُ اَنْ اُخَالِفَكُمْ اِلٰى مَآ
و دادہ باشد بمن از جانب خود روزی نیک ف۲ ونمے خواہم کہ خلاف کنم باشما مائل شدہ بسوئے آنچہ

اَنْهٰىكُمْ عَنْهُ ۗ اِنْ اُرِيْدُ اِلَّا الْاِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ ۗ وَمَا تَوْفِيْقِيْٓ
منع می کنم شمارا ازان ف۳ نمی خواہم مگر صلاح کاری تا بتوانم ونیست توفیق من

اِلَّا بِاللّٰهِ ۗ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ اُنِيْبُ ﴿٨٨﴾ وَيٰقَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ
مگر بفضل خدا بروے توکل کردم وبسوئے او رجوع می کنم واے قوم من پیہلانہ کند درحق شما

ف۱ یعنی ہلاک کنندہ

ف۲ یعنی حلال چگونہ سخن شمارا شنوم ۱۲

ف۳ مترجم گوید یعنی نمی خواہم کہ بکار نیک بفرمایم وخود نکنم واللہ اعلم ۱۲

شِقَاقِيْٓ اَنْ يُّصِيْبَكُمْ مِّثْلُ مَآ اَصَابَ قَوْمَ نُوْحٍ اَوْ قَوْمَ هُوْدٍ
دشمنی من این خصلت را که برسد بشما مانند آنچه رسید بقوم نوح یا بقوم هود
اَوْ قَوْمَ صٰلِحٍ ؕ وَمَا قَوْمُ لُوْطٍ مِّنْكُمْ بِبَعِيْدٍ ۝۸۹ وَاسْتَغْفِرُوْا رَبَّكُمْ
یا بقوم صالح ونیست قوم لوط دور از شما وطلب آمرزش کنید از پروردگار
ثُمَّ تُوْبُوْٓا اِلَيْهِ ؕ اِنَّ رَبِّيْ رَحِيْمٌ وَّدُوْدٌ ۝۹۰ قَالُوْا يٰشُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ
خود باز رجوع کنید بسوئے او هرآئینه پروردگار من مهربان دوستدار است گفتند اے شعیب نمی فهیم
كَثِيْرًا مِّمَّا تَقُوْلُ وَاِنَّا لَنَرٰىكَ فِيْنَا ضَعِيْفًا ۚ وَلَوْلَا رَهْطُكَ
بسیارے از آنچه می گوئی وهرآئینه ما می بینیم ترا درمیان خود ناتوان واگر نه بودے قبیله تو
لَرَجَمْنٰكَ ؗ وَمَآ اَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيْزٍ ۝۹۱ قَالَ يٰقَوْمِ اَرَهْطِيْٓ اَعَزُّ عَلَيْكُمْ
سنگسار میکردیم ترا ونیستی تو پیش ما گرامی قدر گفت اے قوم من آیا قبیله من گرامی تر است
مِّنَ اللّٰهِ ؕ وَاتَّخَذْتُمُوْهُ وَرَآءَكُمْ ظِهْرِيًّا ؕ اِنَّ رَبِّيْ بِمَا تَعْمَلُوْنَ مُحِيْطٌ ۝۹۲
پیش شما از خدا وگرفتید خدا را انداخته پس پشت خویش هرآئینه پروردگار من بآنچه میکنید درگیرنده است
وَيٰقَوْمِ اعْمَلُوْا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّيْ عَامِلٌ ؕ سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۙ مَنْ
واے قوم من عمل کنید بر طور خود هرآئینه من نیز عمل کننده ام زود خواهید دانست آن را که
يَّاْتِيْهِ عَذَابٌ يُّخْزِيْهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ ؕ وَارْتَقِبُوْٓا اِنِّيْ مَعَكُمْ
بیاید بوے عذابے که رسوا کندش وآن را که وے دروغگو است وانتظار برید هرآئینه من باشما
رَقِيْبٌ ۝۹۳ وَلَمَّا جَآءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَّالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَعَهٗ بِرَحْمَةٍ
منتظرم ووقتیکه آمد عذاب ما خلاص ساختیم شعیب را وآنان را که ایمان آوردند باوے به بخشائش
مِّنَّا وَاَخَذَتِ الَّذِيْنَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَاَصْبَحُوْا فِيْ دِيَارِهِمْ
از خود ودر گرفت ظالمان را آواز سخت پس گشتند درسراهاے خویش
جٰثِمِيْنَ ۝۹۴ ۙ كَاَنْ لَّمْ يَغْنَوْا فِيْهَا ؕ اَلَا بُعْدًا لِّمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ
مرده افتاده گویا هرگز نه بودند آنجا آگاه باش دوری باد مدین را چنانکه دور افتادند
ثَمُوْدُ ۝۹۵ ع وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوْسٰى بِاٰيٰتِنَا وَسُلْطٰنٍ مُّبِيْنٍ ۝۹۶ ۙ اِلٰى
ثمود وهرآئینه فرستادیم موسے را به نشان هائے خود وبه دلیل روشن بسوئے

فِرْعَوْنَ وَمَلَا۟ئِهٖ فَاتَّبَعُوْٓا اَمْرَ فِرْعَوْنَ ۚ وَمَآ اَمْرُ فِرْعَوْنَ

فرعون وجماعه او پس پیروی کردند فرمان فرعون را ونه بود فرمان فرعون

بِرَشِيْدٍ ﴿۹۷﴾ يَقْدُمُ قَوْمَهٗ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَاَوْرَدَهُمُ النَّارَ ۭ وَبِئْسَ

براه راست پیشوا شود فرعون قوم خود را روز قیامت پس بیارد ایشان را بآتش وبدجائیست

الْوِرْدُ الْمَوْرُوْدُ ﴿۹۸﴾ وَاُتْبِعُوْا فِيْ هٰذِهٖ لَعْنَةً وَّيَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ بِئْسَ

که وارد آن شدند دوزخ واز پے ایشان آورده شد لعنت درین دنیا وروز قیامت نیز

الرِّفْدُ الْمَرْفُوْدُ ﴿۹۹﴾ ذٰلِكَ مِنْ اَنْۢبَاۗءِ الْقُرٰى نَقُصُّهٗ عَلَيْكَ مِنْهَا

بدعطائیست که داده شد آن لعنت این از اخبار دیه هاست که میخوانیم آن را برتو بعضے ازان

قَاۗىِٕمٌ وَّحَصِيْدٌ ﴿۱۰۰﴾ وَمَا ظَلَمْنٰهُمْ وَلٰكِنْ ظَلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ فَمَآ

باقیست وبعضے از بیخ بریده وستم نکردیم ایشانرا ولیکن ایشان ستم کردند برخویشتن پس

اَغْنَتْ عَنْهُمْ اٰلِهَتُهُمُ الَّتِيْ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ

هیچ دفع نکردند از ایشان معبودان ایشان که میخواندند بجز خدا وقتے که

شَيْءٍ لَّمَّا جَاۗءَ اَمْرُ رَبِّكَ ۭ وَمَا زَادُوْهُمْ غَيْرَ تَتْبِيْبٍ ﴿۱۰۱﴾ وَكَذٰلِكَ

آمد فرمان پروردگار تو ونه افزودند ایشان را بجز هلاکی وهمچنین است

اَخْذُ رَبِّكَ اِذَآ اَخَذَ الْقُرٰى وَهِىَ ظَالِمَةٌ ۭ اِنَّ اَخْذَهٗٓ اَلِيْمٌ

گرفتار کردن پروردگار تو چون درگرفت کند دیه ها را وآنها ستمکار باشند هرآئینه گرفت وے درد دهنده

شَدِيْدٌ ﴿۱۰۲﴾ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّمَنْ خَافَ عَذَابَ الْاٰخِرَةِ ۭ ذٰلِكَ

سخت است هرآئینه درین سخن نشانه است کسے را که ترسیده است از عذاب آخرت آن روز

يَوْمٌ مَّجْمُوْعٌ ۙ لَّهُ النَّاسُ وَذٰلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُوْدٌ ﴿۱۰۳﴾ وَمَا نُؤَخِّرُهٗٓ اِلَّا

روزیست که جمع کرده شوند در آن مردمان وآن روز روزیست که همه حاضر شوند همه وموقوف نمی داریم آنرا

لِاَجَلٍ مَّعْدُوْدٍ ﴿۱۰۴﴾ يَوْمَ يَاْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ اِلَّا بِاِذْنِهٖ ۚ فَمِنْهُمْ

مگر تا مدت معین روزے که بیاید سخن نگوید هیچ کس مگر بدستوری حق پس بعض

شَقِيٌّ وَّسَعِيْدٌ ﴿۱۰۵﴾ فَاَمَّا الَّذِيْنَ شَقُوْا فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيْهَا زَفِيْرٌ

ایشان بدبخت باشند وبعض نیک بخت اما آنانکه بدبخت شدند پس در آتش باشند آنجا مانند زیر وبم

وَّ شَهِيْقٌ ۝١٠٦ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوٰتُ وَ الْاَرْضُ اِلَّا
خر باشد باشند جاویدان آنجا مدت بقائے آسمان ہا و زمین غیر وقتے کہ
مَا شَآءَ رَبُّكَ ؕ اِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيْدُ ۝١٠٧ وَ اَمَّا الَّذِيْنَ سُعِدُوْا
خواستہ است پروردگار تو ہر آئینہ پروردگار تو می کند آنچہ می خواہد واما آنانکہ نیک بخت کردہ
فَفِي الْجَنَّةِ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوٰتُ وَ الْاَرْضُ اِلَّا
شدند پس در بہشت باشند جاویدان آنجا تا مدت بقائے آسمان ہا و زمین غیر
مَا شَآءَ رَبُّكَ ؕ عَطَآءً غَيْرَ مَجْذُوْذٍ ۝١٠٨ فَلَا تَكُ فِيْ مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ
وقتیکہ خواستہ است پروردگار تو بخششے غیر منقطع ف۱ پس مباش در شبہ از آنچہ می پرستند
هٰۤؤُلَآءِ ؕ مَا يَعْبُدُوْنَ اِلَّا كَمَا يَعْبُدُ اٰبَآؤُهُمْ مِّنْ قَبْلُ ؕ وَ اِنَّا
این گروہ نمی پرستند مگر چنانکہ می پرستیدند پدران ایشان پیش از ین وما البتہ
لَمُوَفُّوْهُمْ نَصِيْبَهُمْ غَيْرَ مَنْقُوْصٍ ۝١٠٩ وَ لَقَدْ اٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ ع ۱۴ ۹ ۹
تمام رسانیدہ ایم بایشان حصہ ایشان را ناکاہیدہ ف۲ وہر آئینہ دادیم موسیٰ را کتاب
فَاخْتُلِفَ فِيْهِ ؕ وَ لَوْ لَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ؕ
پس اختلاف افتاد در او و اگر نبودے سخنے سابقا صادر شدہ از پروردگار تو ہر آئینہ فیصل کردہ می شد میان
وَ اِنَّهُمْ لَفِيْ شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيْبٍ ۝١١٠ وَ اِنَّ كُلًّا لَّمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ
ایشان و ایشان در شبہ قوی اندازان وہر آئینہ ہر کسے وقتے کہ برانگیختہ شوند البتہ تمام خواہد
اَعْمَالَهُمْ ؕ اِنَّهٗ بِمَا يَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ۝١١١ فَاسْتَقِمْ كَمَاۤ اُمِرْتَ وَ مَنْ تَابَ مَعَكَ
داد ایشان را پروردگار تو جزائے کردار ایشان ہر آئینہ وی بآنچہ میکنند داناست پس استوار باش چنانچہ فرمودہ شدہ تو و آنانکہ
وَ لَا تَطْغَوْا ؕ اِنَّهٗ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ۝١١٢ وَ لَا تَرْكَنُوْۤا اِلَى الَّذِيْنَ
توبہ کردہ اند ہمراہ تو نیز و از حد مگذرید ہر آئینہ وے بآنچہ می کنید بیناست و میل مکنید بسوئے آنانکہ
ظَلَمُوْا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ ۙ وَ مَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ اَوْلِيَآءَ
ستم کردند کہ آنگاہ برسد بشما آتش و نیست شمارا بجز خدا دوستان
ثُمَّ لَا تُنْصَرُوْنَ ۝١١٣ وَ اَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَ زُلَفًا مِّنَ
باز نصرت دادہ نشوید و برپا کن نماز را دو طرف روز وساعتے چند از

ف۱ مترجم گوید یعنی مدت ماندن در بہشت و دوزخ مانند مدت دوام آسمان ہا و زمین است در دنیا اگر زیادتی را کہ در مشیت خدا است و در فہم کسے نمی گنجد اعتبار نکنند حاصل بیان دوام است بابلغ وجوہ واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی حصہ ایشان از عذاب ۱۲

الَّيْلِ ؕ اِنَّ الْحَسَنٰتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّاٰتِ ؕ ذٰلِكَ ذِكْرٰى لِلذّٰكِرِيْنَ ۚ ﴿۱۱۴﴾
شب هرآئینه طاعات دور میکنند گناهان را این پندے هست پندپذیران را

وَاصْبِرْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيْعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۱۱۵﴾ فَلَوْلَا كَانَ
و شکیبائی کن هرآئینه خدا ضائع نمی سازد مزد نیکوکاران را پس چرا نشدند

مِنَ الْقُرُوْنِ مِنْ قَبْلِكُمْ اُولُوْا بَقِيَّةٍ يَّنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ
ازان قرنها که پیش از شما بودند اهل خرد که منع کنند از فساد

فِى الْاَرْضِ اِلَّا قَلِيْلًا مِّمَّنْ اَنْجَيْنَا مِنْهُمْ ۚ وَاتَّبَعَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا
در زمین الا اندکے یعنی آن جماعه که خلاص ساختیم از میان ایشان و پیروی کردند ستمگاران چیزے را

مَآ اُتْرِفُوْا فِيْهِ وَكَانُوْا مُجْرِمِيْنَ ﴿۱۱۶﴾ وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرٰى
که آسودگی داده شدند بآن ف۱ و بودند گناه گاران و هرگز نیست پروردگار تو که هلاک کند دیه ها را

بِظُلْمٍ وَّاَهْلُهَا مُصْلِحُوْنَ ﴿۱۱۷﴾ وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ
بستم واهل آن نیکوکار باشند واگر خواستے پروردگار تو البته گردانیدے مردمان را

اُمَّةً وَّاحِدَةً وَّلَا يَزَالُوْنَ مُخْتَلِفِيْنَ ﴿۱۱۸﴾ اِلَّا مَنْ رَّحِمَ رَبُّكَ ؕ
یک ملت و همیشه باشند مختلف الا آنکه برفے رحم کرده است پروردگار تو

وَلِذٰلِكَ خَلَقَهُمْ ؕ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَاَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ
و برائے این اختلاف آفریده است ایشان را و تمام شد سخن پروردگار تو که البته پرکنم دوزخ را از

الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِيْنَ ﴿۱۱۹﴾ وَكُلًّا نَّقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْۢبَآءِ
جن و مردمان همه یکجا ف۲ و هر چیزے را میخوانیم بر تو از اخبار پیغامبران آن

الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهٖ فُؤَادَكَ ۚ وَجَآءَكَ فِىْ هٰذِهِ الْحَقُّ وَ
چیزے را که ثابت مے گردانیم بآن دل ترا و آمده است بتو درین سوره سخن درست و

مَوْعِظَةٌ وَّذِكْرٰى لِلْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۱۲۰﴾ وَقُلْ لِّلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ اعْمَلُوْا
پندے و یاد کردنی برائے مسلمانان و بگو آنان را که ایمان نمی آرند کار کنید

عَلٰى مَكَانَتِكُمْ ؕ اِنَّا عٰمِلُوْنَ ﴿۱۲۱﴾ وَانْتَظِرُوْا ۚ اِنَّا مُنْتَظِرُوْنَ ﴿۱۲۲﴾ وَلِلّٰهِ
بر طور خود هرآئینه ما نیز کار می کنیم و انتظار کشید هرآئینه ما نیز منتظرانیم و خدا ئرا است

ف۱ یعنی بلذات دنیا مشغول شدند ۱۲

ف۲ مترجم گوید در عرف اختلاف را نسبت میکنند باهل باطل نه باهل حق و یقال قال اهل الحق کذا وخالفهم فرق پس استثنای من رحم بے تکلف صحیح شد والله اعلم ۱۲

غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاِلَيْهِ يُرْجَعُ الْاَمْرُ كُلُّهٗ فَاعْبُدْهُ

علم غیب آسمان ها و زمین و بسوئے او باز گردانیده می شود کار همه آن پس عبادت کن

ع ١٠ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ ؕ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿١٢٣﴾

و او را و توکل کن بر او و نیست پروردگار تو بے خبر از انچه می کنید

سُوْرَةُ يُوْسُفَ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ مِائَةٌ وَّ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ اِحْدٰى عَشْرَةَ اٰيَةً وَّاثْنَا عَشَرَ رُكُوْعًا

سورهٔ یوسف در مکه نازل شده و آں به نام خدائے بخشاینده مهربان یکصد و یازده آیت و دوازده رکوع است

الٓرٰ قف تِلْكَ اٰيٰتُ الْكِتٰبِ الْمُبِيْنِ ﴿١﴾ قف اِنَّآ اَنْزَلْنٰهُ قُرْءٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ

الٓرا این آیت ها آیاتِ کتاب روشن است هر آئینه ما فرو فرستادیم آن را قرآن عربی ساخته باشد که

تَعْقِلُوْنَ ﴿٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ اَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَآ اَوْحَيْنَآ

شما در یابید ما قصه میخوانیم بر تو بهترین قصه خواندن بوحی فرستادن خود

اِلَيْكَ هٰذَا الْقُرْاٰنَ ۖ وَاِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهٖ لَمِنَ الْغٰفِلِيْنَ ﴿٣﴾

بسوئے تو این قرآن را و هر آئینه حال این ست که تو بودی پیش ازان از بے خبران

اِذْ قَالَ يُوْسُفُ لِاَبِيْهِ يٰۤاَبَتِ اِنِّيْ رَاَيْتُ اَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَّ

یاد کن چون گفت یوسف پدر خود را اے پدر من هر آئینه من بخواب دیدم یازده ستاره را و

الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَاَيْتُهُمْ لِيْ سٰجِدِيْنَ ﴿٤﴾ قَالَ يٰبُنَيَّ لَا تَقْصُصْ

آفتاب و ماه را دیدم این ها را برائے خود سجده کننده گفت اے پسرک من بیان مکن

رُءْيَاكَ عَلٰۤى اِخْوَتِكَ فَيَكِيْدُوْا لَكَ كَيْدًا ؕ اِنَّ الشَّيْطٰنَ لِلْاِنْسَانِ

خواب خود را پیش برادران خود که انگاه اندیشه کنند در حق تو حیله هر آئینه شیطان آدمی را

عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿٥﴾ وَكَذٰلِكَ يَجْتَبِيْكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَاْوِيْلِ

دشمن آشکار است و چنانکه خواب بتو نمود همچنین برگزیند ترا پروردگار تو و بیاموزد ترا از علم تاویل

الْاَحَادِيْثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهٗ عَلَيْكَ وَعَلٰۤى اٰلِ يَعْقُوْبَ كَمَآ اَتَمَّهَا

الاحادیث یعنی تعبیر رؤیا و تمام کند نعمت خود را بر تو و بر فرزندان یعقوب چنانکه تمام کرد آن را

ع ١١ عَلٰۤى اَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْحٰقَ ؕ اِنَّ رَبَّكَ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿٦﴾

بر دو جد تو پیش ازین ابراهیم و اسحٰق هر آئینه پروردگار تو دانا استوار کار است

لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِۦٓ ءَايَٰتٌ لِّلسَّآئِلِينَ ۝۷ إِذْ قَالُوا
هرآئینه هست در قصه یوسف و برادران او نشان ها سوال کنندگان را چون گفتند که
لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَىٰٓ أَبِينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا
یوسف و برادر حقیقی او دوست تراند نزدیک پدر ما از ما و ما جماعتے ایم
هرآئینه
لَفِي ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ۝۸ ٱقْتُلُوا يُوسُفَ أَوِ ٱطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ
پدر ما در خطائے ظاهر است بکشید یوسف را یا بافگنیدش به زمین غیر معلوم تا خالی شود
وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنۢ بَعْدِهِۦ قَوْمًا صَٰلِحِينَ ۝۹ قَالَ قَآئِلٌ
برائے شما توجه پدر شما و تا باشید بعد ازین گروهے شائسته یعنی توبه کنید گفت گوینده
مِّنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غَيَٰبَتِ ٱلْجُبِّ يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ
از ایشان مکشید یوسف را و بافگنیدش در چاه تاریک تا برگیرد او را بعض
ٱلسَّيَّارَةِ إِن كُنتُمْ فَٰعِلِينَ ۝۱۰ قَالُوا يَٰٓأَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَ۫نَّا عَلَىٰ
مسافران اگر کنندگانید گفتند اے پدر ما چیست حال تو که امین نمی پنداری
يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُۥ لَنَٰصِحُونَ ۝۱۱ أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ
ما را بر یوسف و هرآئینه ما او را نیک خواهانیم بفرست او را با ما فردا تا میوه بسیار خورد و بازی کند
وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ۝۱۲ قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِيٓ أَن تَذْهَبُوا بِهِۦ وَأَخَافُ
و هرآئینه ما او را نگاهبانیم گفت هرآئینه اندوهگین می کند مرا آنکه ببریدش و می ترسم
أَن يَأْكُلَهُ ٱلذِّئْبُ وَأَنتُمْ عَنْهُ غَٰفِلُونَ ۝۱۳ قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ
ازانکه بخورد او را گرگ و شما از وے بے خبر باشید گفتند اگر بخورد او را گرگ
ٱلذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّآ إِذًا لَّخَٰسِرُونَ ۝۱۴ فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِۦ وَ
و ما جماعتے ایم هرآئینه ما آنگاه زیان کار باشیم پس چون بردندش و
أَجْمَعُوٓا أَن يَجْعَلُوهُ فِي غَيَٰبَتِ ٱلْجُبِّ ۚ وَأَوْحَيْنَآ إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُم
عزیمت کردند که بافگنندش در چاه تاریک و وحی فرستادیم بسوے او که البته خبردار خواهی
بِأَمْرِهِمْ هَٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۝۱۵ وَجَآءُوٓ أَبَاهُمْ عِشَآءً يَبْكُونَ ۝۱۶
ساخت ایشان را باین ماجرائے ایشان و ایشان نه شناسند و آمدند پیش پدر خود شبانگاه گریان

قَالُوْا يٰٓاَبَانَآ اِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوْسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا
گفتند اے پدر ما ہر آئینہ ما شروع کردیم در مسابقت وگذاشتیم یوسف را نزدیک رخت خویش
النصف فَاَكَلَهُ الذِّئْبُ ۚ وَمَآ اَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صٰدِقِيْنَ ﴿۱۷﴾
پس بخورد اورا گرگ ونیستی تو باور دارندہ ما اگرچہ ہستیم راست گو
وَجَآءُوْ عَلٰى قَمِيْصِهٖ بِدَمٍ كَذِبٍ ؕ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ
وآوردند بالائے قمیص او خون دروغ را یعقوب گفت نے بلکہ آراستہ است
اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا ؕ فَصَبْرٌ جَمِيْلٌ ؕ وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُوْنَ ﴿۱۸﴾
پیش شما نفس شما تدبیرے را پس کار من صبر نیک است وخدا مدد طلبیدہ می شود از وے بر آنچہ شما بیان می کنید
وَجَآءَتْ سَيَّارَةٌ فَاَرْسَلُوْا وَارِدَهُمْ فَاَدْلٰى دَلْوَهٗ ؕ قَالَ يٰبُشْرٰى
وآمد کاروانے پس فرستادند سقائے خود را پس انداخت دلو خود گفت اے مژدہ من
هٰذَا غُلٰمٌ ؕ وَاَسَرُّوْهُ بِضَاعَةً ؕ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ ۢ بِمَا يَعْمَلُوْنَ ﴿۱۹﴾ وَ
این نوجوانے است واہل قافلہ پنہان ساختند اورا سرمایہ دانستہ وخدا داناست بآنچہ مے کردند
شَرَوْهُ بِثَمَنٍۭ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُوْدَةٍ ۚ وَكَانُوْا فِيْهِ مِنَ الزّٰهِدِيْنَ ﴿۲۰﴾ ع ۲ ۱۴ ۱۲
برادران فروختندش بہ بہائے ناقص درہمے چند شمردہ شدہ وبودند درباب یوسف از بے رغبتان
وَقَالَ الَّذِى اشْتَرٰىهُ مِنْ مِّصْرَ لِامْرَاَتِهٖٓ اَكْرِمِىْ مَثْوٰىهُ عَسٰٓى
وگفت شخصے کہ خرید کرد یوسف را از اہل مصر بزن خود گرامی دار جائے او را شاید
اَنْ يَّنْفَعَنَآ اَوْ نَتَّخِذَهٗ وَلَدًا ؕ وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوْسُفَ فِى الْاَرْضِ
کہ نفع دہد ما را یا فرزند گیریم او را وہمچنین قرار دادیم یوسف را دران زمین
وَلِنُعَلِّمَهٗ مِنْ تَاْوِيْلِ الْاَحَادِيْثِ ؕ وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰٓى اَمْرِهٖ
وتا بیاموزیم او را از علم تاویل الاحادیث وخدا توانا است بر مراد خود
وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۲۱﴾ وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهٗٓ اٰتَيْنٰهُ حُكْمًا
ولیکن اکثر مردمان نمی دانند وچون رسید یوسف بنہایت قوت خود دادیم او را
وَّعِلْمًا ؕ وَكَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۲۲﴾ وَرَاوَدَتْهُ الَّتِىْ هُوَ فِىْ
دانائی وعلم وہمچنین جزا میدہیم نیکوکاران را وگفت وشنید کرد با یوسف زنے کہ او در

بَيْتِهَا عَنْ نَّفْسِهٖ وَغَلَّقَتِ الْاَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ ؕ قَالَ

خانہ اش بود تا بگذرد از حفظ خود (واین کنایت از طلب جماع است) وبہ بست درہا را وگفت پیش آ گفت

مَعَاذَ اللّٰهِ اِنَّهٗ رَبِّيْٓ اَحْسَنَ مَثْوَايَ ؕ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿۲۳﴾

می پناہم بخدا این شخص صاحب من است نیکو ساخت جائے مرا ہر آئینہ رستگار نمے شوند ظالمان

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٖ ۚ وَهَمَّ بِهَا ۚ لَوْلَآ اَنْ رَّاٰ بُرْهَانَ رَبِّهٖ ؕ كَذٰلِكَ

وہر آئینہ قصد کرد آن زن بسوئے یوسف وقصد کرد یوسف بسوئے او اگر نہ آن بودے کہ دیدے یوسف دلیل پروردگار خود را ہمچنین

لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوْٓءَ وَالْفَحْشَآءَ ؕ اِنَّهٗ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِيْنَ ﴿۲۴﴾

آنچہ میشد [۱] چنین کردیم تا بازگردانیم از وے بدی وبے حیائی را ہر آئینہ وے از بندگان خالص کردہ ماست

وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيْصَهٗ مِنْ دُبُرٍ وَّاَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَا

وبا یکدیگر سبقت کردند بسوئے دروازہ وبدرید آن زن پیراہن یوسف را از پس پشت ویافتند شوہر زن را نزدیک

الْبَابِ ؕ قَالَتْ مَا جَزَآءُ مَنْ اَرَادَ بِاَهْلِكَ سُوْٓءًا اِلَّآ اَنْ يُّسْجَنَ اَوْ

دروازہ گفت چیست جزائے کسیکہ خواستہ باشد باہل تو کار بد مگر آنکہ بزندان کردہ شود یا

عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۲۵﴾ قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِيْ عَنْ نَّفْسِيْ وَشَهِدَ شَاهِدٌ

عقوبتے دردد ہندہ یوسف گفت این زن گفت وشنید کرد با من تا غافل کند مرا از محافظت نفس من وگواہی

مِّنْ اَهْلِهَا ۚ اِنْ كَانَ قَمِيْصُهٗ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ

داد گواہے از قبیلۂ زن کہ اگر ہست پیراہن یوسف دریدہ از پیش پس این زن راست گفتہ

مِنَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿۲۶﴾ وَاِنْ كَانَ قَمِيْصُهٗ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ

است ویوسف از دروغ گویانست واگر ہست پیراہن او دریدہ از پشت پس این زن دروغ گفتہ است

وَهُوَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿۲۷﴾ فَلَمَّا رَاٰ قَمِيْصَهٗ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ اِنَّهٗ

ویوسف از راست گویان است پس شوہرش چون دید پیراہن را دریدہ از پس گفت این قضیہ

مِنْ كَيْدِكُنَّ ؕ اِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيْمٌ ﴿۲۸﴾ يُوْسُفُ اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا سکتۃ

از مکر شماست اے زنان ہر آئینہ مکر شما اے زنان بزرگ است اے یوسف در گذر ازین ماجرا

ع ۳ ۹ ۱۲ وَاسْتَغْفِرِيْ لِذَنْۢبِكِ ۚۖ اِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخٰطِــِٕيْنَ ﴿۲۹﴾ وَقَالَ نِسْوَةٌ

واے زن طلب آمرزش کن برائے گناہ خود ہر آئینہ تو بودۂ از خطا کنندگان وگفتند زنان چند

ف ۱ یعنی خیانت او نتوانم کرد ۱۲

ف ۲ یعنی صورت یعقوب حاضر شد انگشت را بہ دندان گرفتہ ۱۲

فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ ۚ قَدْ شَغَفَهَا
در شهر که زن عزیز گفت و شنید میکند با نوجوان خود تا غافل کند او را از حفظ نفس خود هر آئینه در دلش جا کرده است از
حُبًّا ۖ إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٠﴾ فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ
روئے دوستی هر آئینه ما می بینیم او را در گمراهی ظاهر پس چون شنید زن عزیز غیبت ایشان را آدم فرستاد
إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سِكِّينًا
بسوئے ایشان و مهیا کرد برائے ایشان مجلسے و داد هر یکے را از ایشان کاردے
وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ ۖ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ
و گفت اے یوسف بیرون آبر این زنان پس چون دیدندش بزرگ یافتندش و ببریدند دست خویش
وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَٰذَا بَشَرًا إِنْ هَٰذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿٣١﴾ قَالَتْ
و گفتند پاک است خدا نیست این نوجوان آدمی نیست این شخص مگر فرشته گرامی زن عزیز گفت
فَذَٰلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ ۖ وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ
این ست آنکه ملامت کردید بعد مرا در عشق وے و هر آئینه گفت و شنید کردم با وے تا غافل کنم او را از
فَاسْتَعْصَمَ ۖ وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَا آمُرُهُ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِنَ
حفظ نفس وے پس نگاه داشت خود را و اگر نکند آنچه مے فرمایم او را البته بزندان کرده شود و البته باشد از
الصَّاغِرِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ ۖ
خوار شدگان یوسف گفت اے پروردگار من زندان دوست تر است نزدیک من از آنچه میخوانند مرا بسوی
وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٣﴾
آن و اگر تو باز نداری از من فریب این زنان را البته میل کنم با ایشان و باشم از نادانان
فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ
پس قبول کرد دعائے او را پروردگار او پس باز داشت از یوسف فریب ایشان را هر آئینه وے شنوا
الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ بَدَا لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ لَيَسْجُنُنَّهُ حَتَّىٰ
داناست باز ظاهر شد آن جماعه را بعد از آنکه دیده بودند نشانها که البته بزندان در آورند
حِينٍ ﴿٣٥﴾ وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ ۖ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي
او را تا مدتے ف۱ و داخل شدند بزندان همراه یوسف دو جوان یکے از ایشان گفت هر آئینه بخواب می بینم خود را که

ف۱ یعنی مشورت کردند که یوسف را بزندان باید کرد تا نزدیک مردمان برأت زلیخا ظاهر شود ۱۲

أَعْصِرُ خَمْرًا ۚ وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا

می افشارم آب انگور ودیگر گفت که هرآئینه بخواب می بینم خودرا که برداشته ام برسر خود نانے

تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ ۖ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ ۖ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

که مرغان ازان میخورند خبردارکن مارا به تعبیر این خواب هرآئینه ما بینیم ترا از نیکوکاران

قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ

گفت نخواهد آمد بشما هیچ طعامے که داده می شوید آن را یعنے درخواب مگر خبردارکنم شمارا به تعبیر آن پیش ازانکه بیاید

يَأْتِيَكُمَا ۚ ذَٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي ۚ إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ

بشما مصداق تعبیر این تعبیر ازان قبیل ست که آموخته است مرا پروردگار من هرآئینه من ترک کردم کیش قومے که

لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ

ایمان نمی آرند بخدا وایشان بآخرت نامعتقدانند وپیروی کردم کیش

آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ ۚ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ

پدران خودرا ابراهیم واسحٰق ویعقوب نشاید مارا که شریک خدا

بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ۚ ذَٰلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ

مقرر کنیم چیزے را این ازفضل خداست برما وبرمردمان

وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ

ولیکن بیشتر مردمان شکر نمی کنند اے دو باشندهٔ زندان آیا معبودان

مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ

پراگنده بهتراند یا خدا یکتائے غالب عبادت نے کنید

دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ

بجز خدا مگر نام هائے چندرا که شما مقرر کرده اید آن را وپدران شما مقرر کرده اند نفرستاده است

اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ ۚ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۚ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا

خدا برآنها هیچ دلیلے نیست فرمانروائی مگر خدارا فرموده که عبادت مکنید

إِلَّا إِيَّاهُ ۚ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ

مگر خودش را این ست کیش درست ولیکن بیشتر مردمان

لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٤٠﴾ يٰصَاحِبَيِ السِّجْنِ اَمَّآ اَحَدُكُمَا فَيَسْقِيْ رَبَّهٗ

نمی دانند اے دو باشندهٔ زندان اما یکے از شما پس بنوشاند مولائے خود را

خَمْرًا ۚ وَاَمَّا الْاٰخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَاْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَّاْسِهٖ ۭ

شراب واما آن دیگر پس بردار کرده شود پس بخورند مرغان از سر او

قُضِيَ الْاَمْرُ الَّذِيْ فِيْهِ تَسْتَفْتِيٰنِ ﴿٤١﴾ وَقَالَ لِلَّذِيْ ظَنَّ اَنَّهٗ

فیصل کرده شد کارے که در وے سوال می کنید وگفت یوسف به شخصی که دانسته بود که

نَاجٍ مِّنْهُمَا اذْكُرْنِيْ عِنْدَ رَبِّكَ ۡ فَاَنْسٰىهُ الشَّيْطٰنُ ذِكْرَ رَبِّهٖ

خلاص یابنده است از آن دو کس یاد کن مرا نزدیک مولائی خود پس شیطان فراموش گردانید از خاطر وے که یاد کند پیش

فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِيْنَ ﴿٤٢﴾ ع وَقَالَ الْمَلِكُ اِنِّيْٓ اَرٰى سَبْعَ ع ٥ / ١٥

مولائی خود پس ماند یوسف در زندان چند سال ف وگفت بادشاه هر آئینه من بخواب می بینم که هفت

بَقَرٰتٍ سِمَانٍ يَّاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَّسَبْعَ سُنْۢبُلٰتٍ خُضْرٍ

گاو فربه میخورند آن ها را هفت گاو لاغر ومی بینم هفت خوشه سبز را

وَّاُخَرَ يٰبِسٰتٍ ۭ يٰٓاَيُّهَا الْمَلَاُ اَفْتُوْنِيْ فِيْ رُءْيَايَ اِنْ كُنْتُمْ

وهفت خوشه دیگر خشک را اے جماعه جواب من دهید در باب خواب من اگر خواب را

لِلرُّءْيَا تَعْبُرُوْنَ ﴿٤٣﴾ قَالُوْٓا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ ۚ وَمَا نَحْنُ بِتَاْوِيْلِ

تعبیر می گوئید گفتند این خوابهائے شوریده است وما نیستیم بتعبیر خوابهائے

الْاَحْلَامِ بِعٰلِمِيْنَ ﴿٤٤﴾ وَقَالَ الَّذِيْ نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ

شوریده دانا وگفت آنکه نجات یافته بود از آن دو کس و بیاد آورد بعد مدتے

اُمَّةٍ اَنَا اُنَبِّئُكُمْ بِتَاْوِيْلِهٖ فَاَرْسِلُوْنِ ﴿٤٥﴾ يُوْسُفُ اَيُّهَا الصِّدِّيْقُ

من خبر دهم شمارا به تعبیر این خواب پس بفرستید مرا ف گفت اے یوسف اے راست گو

اَفْتِنَا فِيْ سَبْعِ بَقَرٰتٍ سِمَانٍ يَّاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَّسَبْعِ

جواب ده مارا درین خواب که هفت گاو فربه میخورند ایشان را هفت گاو لاغر وهفت

سُنْۢبُلٰتٍ خُضْرٍ وَّاُخَرَ يٰبِسٰتٍ ۙ لَّعَلِّيْٓ اَرْجِعُ اِلَى النَّاسِ

خوشه سبز وهفت خوشه دیگر خشک بود که من باز گردم بسوئے مردمان

ف مترجم گوید پس بسوئی یوسف فرستادند وملاقات کرد والله اعلم ۱۲

لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا ۚ فَمَا
تا ایشان بدانند گفت زراعت کنید هفت سال پے درپے برعادت خود پس آنچہ

حَصَدْتُّمْ فَذَرُوهُ فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ
بدروید بگزاریدش در خوشہ آن مگر اندکے ازانچہ بخورید باز

يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ
بیاید بعدازان هفت سال سخت بخورند آنچہ سابق ذخیرہ نهادہ بودید برائے

لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تُحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ
آنها مگر اندکے ازانچہ باحتیاط نگاہ دارید باز بیاید بعدازان سالے کہ

عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ
درو باران فرستادہ شود بر مردمان ودرو بافشارند انگور وغیر آن ف۱ وگفت بادشاہ بیارید

ائْتُونِي بِهِ ۚ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ
پیش من یوسف را پس چون آمد نزدیک یوسف فرستادہ بادشاہ گفت بازگرد بسوئے مولائی خود

فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللَّاتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ ۚ إِنَّ
پس سوال کن اورا چیست حال آن زنان کہ بریدند دست خویش را هرآئینہ

رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾ قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ إِذْ رَاوَدتُّنَّ يُوسُفَ
پروردگار من بحیلہ بازی ایشان داناست ف۲ گفت بادشاہ چہ حال بود حال شما وقتیکہ گفت وشنید کردید با یوسف

عَنْ نَّفْسِهِ ۚ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ ۚ
تا بلغزانندش ازاحتیاط نفس گفتند پاکی خدا راست ندانستیم بر یوسف هیچ گناہے

قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ أَنَا رَاوَدتُّهُ
گفت زن عزیز اکنون ظاہر شد سخن راست کہ من گفت وشنید

عَنْ نَّفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٥١﴾ ذَٰلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي
کردم باوے تا بلغزانمش ازاحتیاط نفس او وہرآئینہ او از راست گویان است گفت یوسف این ہمہ برائے آنست

لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ ﴿٥٢﴾
تا بداند عزیز کہ من خیانت او نکردہ ام غائبانہ وبداند کہ خدا راہ نمی نماید خیانت کنندگان را

ف۱ بادشاہ این تعبیر شنیدہ مشتاق ملاقات یوسف گشت و یوسف علیہ السلام مدتے توقف نمود تا برأت ذمہ اش ظاہر گردد واللہ اعلم ۱۲

ع ۷ ۶ ۱۶

ف۲ یعنی شہادت براقرار زلیخا بعفت یوسف پوشیدہ اند واللہ اعلم ۱۲

وَمَآ اُبَرِّئُ نَفْسِیْ ۚ اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌۢ بِالسُّوْٓءِ اِلَّا مَا رَحِمَ

و به پاکی صفت نمی کنم نفس خود را هر آئینه نفس بسیار فرماینده است به بدی مگر آنوقت که مهربانی کند

رَبِّیْ ۚ اِنَّ رَبِّیْ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ ﴿۵۳﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُوْنِیْ بِهٖٓ اَسْتَخْلِصْهُ

پروردگار من هر آئینه پروردگار من آمرزنده مهربان است و گفت بادشاه بیارید پیش من تا مقرر کنمش خالص

لِنَفْسِیْ ۚ فَلَمَّا كَلَّمَهٗ قَالَ اِنَّكَ الْیَوْمَ لَدَیْنَا مَكِیْنٌ اَمِیْنٌ ﴿۵۴﴾ قَالَ

برائے خدمت خود پس چون سخن گفت با یوسف ف۱ گفت اے یوسف هر آئینه تو امروز نزدیک ما صاحب قدر امانت داری

اجْعَلْنِیْ عَلٰی خَزَآئِنِ الْاَرْضِ ۚ اِنِّیْ حَفِیْظٌ عَلِیْمٌ ﴿۵۵﴾ وَكَذٰلِكَ

گفت مقرر کن مرا بر خزانهاے این سرزمین هر آئینه من محافظت کننده دانا ام و همچنین

مَكَّنَّا لِیُوْسُفَ فِی الْاَرْضِ ۚ یَتَبَوَّاُ مِنْهَا حَیْثُ یَشَآءُ ؕ نُصِیْبُ

یعنی بااین تقریب منزلت دادیم یوسف را در آن زمین قرار می گرفت ازان زمین هر جا که میخواست می رسانیم

بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَّشَآءُ وَلَا نُضِیْعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِیْنَ ﴿۵۶﴾ وَلَاَجْرُ

رحمت خود را بهر که خواهیم و ضائع نمی کنیم مزد نیکوکاران را و هر آئینه مزد

الْاٰخِرَةِ خَیْرٌ لِّلَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَكَانُوْا یَتَّقُوْنَ ﴿۵۷﴾ ع ۷ وَجَآءَ اِخْوَةُ

آخرت بهترست آنان را که ایمان می آوردند و پرهیزگاری می کردند ف۲ و آمدند برادران

یُوْسُفَ فَدَخَلُوْا عَلَیْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهٗ مُنْكِرُوْنَ ﴿۵۸﴾ وَلَمَّا

یوسف پس داخل شدند بروے پس بشناخت ایشان را و ایشان او را ناشناسا بودند و چون

جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ ائْتُوْنِیْ بِاَخٍ لَّكُمْ مِّنْ اَبِیْكُمْ ۚ اَلَا

مهیا کرد برائے ایشان سامان ایشان را گفت بیارید پیش من برادر علاتی خود را که از پدر شماست آیا

تَرَوْنَ اَنِّیْٓ اُوْفِی الْكَیْلَ وَاَنَا خَیْرُ الْمُنْزِلِیْنَ ﴿۵۹﴾ فَاِنْ لَّمْ تَاْتُوْنِیْ

نمی بینید که من تمام میدهم پیمانه را و من بهترین مهمانداری کنندگانم پس اگر نیارید او را

بِهٖ فَلَا كَیْلَ لَكُمْ عِنْدِیْ وَلَا تَقْرَبُوْنِ ﴿۶۰﴾ قَالُوْا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ

پیش من پس هرگز پیموده نه باشد برائی شما نزدیک من و هرگز نزدیک نشوید من گفتند گفت و شنید کنیم با پدر

اَبَاهُ وَاِنَّا لَفٰعِلُوْنَ ﴿۶۱﴾ وَقَالَ لِفِتْیٰنِهِ اجْعَلُوْا بِضَاعَتَهُمْ فِیْ

او تا از و دست باز دارد و ما البته این کار کنندگانیم و گفت یوسف غلامان خود را بنهید سرمایه ایشان را

ف۱ یعنی قابلیت او شناخت

ف۲ بعد ازان قحط افتاد در جمیع نواحی مصر و شام اولاد یعقوب را شفقت بسیار رسید بسوے یوسف متوجه شدند والله اعلم ۱۲

رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَآ إِذَا انْقَلَبُوٓا إِلٰٓى أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ
در خرجینهائی ایشان شاید ایشان بشناسند آن را چون باز روند باهل خویش بود که ایشان

يَرْجِعُونَ ﴿۶۲﴾ فَلَمَّا رَجَعُوٓا إِلٰٓى أَبِيهِمْ قَالُوا يٰٓأَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ
باز آیند ف۱ پس چون باز گشتند بسوی پدر خویش گفتند اے پدر ما منع کرده شد از ما پیمانه

فَأَرْسِلْ مَعَنَآ أَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُۥ لَحٰفِظُونَ ﴿۶۳﴾ قَالَ هَلْ
پس بفرست با ما برادر ما را تا پیمانه گیریم و هر آئینه ما نگهبان وے ایم گفت یعقوب این

أٰمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَآ أَمِنْتُكُمْ عَلٰٓى أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ ۖ فَاللّٰهُ
نگیرم شما را بروی مگر چنانکه امین گرفته بودم شما را بر برادر وے پیش ازین پس خدا

خَيْرٌ حٰفِظًا ۖ وَهُوَ أَرْحَمُ الرّٰحِمِينَ ﴿۶۴﴾ وَلَمَّا فَتَحُوا مَتٰعَهُمْ
بهتر ست نگاه دارنده و او مهربان ترین مهربانان است و چون بکشادند رخت خود

وَجَدُوا بِضٰعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ ۖ قَالُوا يٰٓأَبَانَا مَا نَبْغِي ۖ هٰذِهِۦ
یافتند سرمایه خود را باز گردانیده بایشان گفتند اے پدر ما چه می خواهیم بیش ازین این ست

بِضٰعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا ۖ وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ
سرمایۂ ما باز گردانیده بسوئی ما پس باز رویم به ملک و غله آوریم برائی کسان خود نگهبانی کنیم برادر خود را و زیاده آریم

بَعِيرٍ ۖ ذٰلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ ﴿۶۵﴾ قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُۥ مَعَكُمْ حَتّٰى تُؤْتُونِ
پیمانه یک شتر و آنچه آورده ایم پیمانه اندک است گفت نه فرستم او را با شما تا آنکه دهید مرا

مَوْثِقًا مِّنَ اللّٰهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِۦٓ إِلَّآ أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ ۖ فَلَمَّآ أٰتَوْهُ
عهدے از خدا که البته باز آرید او را بمن مگر آنکه گرفتار کرده شوید پس چون دادندش

مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللّٰهُ عَلٰى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿۶۶﴾ وَقَالَ يٰبَنِيَّ
عهد خویش یعقوب گفت خدا بر آنچه می گوییم نگهبان است و گفت اے پسران من

لَا تَدْخُلُوا مِنْۢ بَابٍ وّٰحِدٍ وَّادْخُلُوا مِنْ أَبْوٰبٍ مُّتَفَرِّقَةٍ ۖ
در میائید از یک دروازه و در آئید از دروازه هائے پراگنده ف۲

وَمَآ أُغْنِي عَنْكُمْ مِّنَ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ ۖ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلّٰهِ ۖ عَلَيْهِ
و دفع نمی کنم از شما چیزے را از قضائے خدا نیست فرمانروائی مگر خدا را بر وے

ف۱ یعنی بسبب دادن طعام دیگر فتن سرمایه دیگر بار طمع کنند والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی تا چشم زخم نرسد ۱۲

تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ
توکل کردم و بروے باید کہ توکل کنند متوکلان وچون داخل شدند ازان راہ کہ فرمودہ
أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً
بود ایشان را پدر ایشان دفع نمی توانست کرد از سر ایشان چیزے را از قضائے خدا لیکن
فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَكِنَّ
سرانجام داد خطرہ را کہ در ضمیر وے بود و ہر آئینہ او بود خداوند دانش بآنچہ ما آموختہ بودیم او را ولیکن
أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ
اکثر مردمان نمی دانند وچون داخل شدند بر یوسف جائے داد بسوئے خود
أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾ فَلَمَّا
برادر عینی خود را گفت ہر آئینہ من برادر توام پس اندوہگین مباش بسبب آنچہ میکردند پس
جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أَذَّنَ
وقتے کہ مہیا کرد برائے ایشان سامان ایشان نہاد آوند آب خوردن در خرجین برادر خود بعد ازان آواز داد آواز
مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا
کنندہ کہ اے کاروان ہر آئینہ شما دزدید گفتند رو بسوئے ایشان در آوردہ چیست آنچہ
تَفْقِدُونَ ﴿٧١﴾ قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ
نمی یابید گفتند نمے یابیم پیمانہ بادشاہ را وکسے را کہ بیاوردش یک بار شتر باشد
وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ
و من باین وعدہ ضامنم گفتند بخدا ہر آئینہ دانستہ اید کہ نیامدہ ایم تا فساد کنیم در زمین
وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ ﴿٧٤﴾ قَالُوا
و ہرگز دزد نہ بودہ ایم گفتند پس چیست جزائے این فعل اگر دروغ گو باشید گفتند
جَزَاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي
جزائے این فعل کسے است کہ یافتہ شود متاع در خرجین او پس ہمون شخص باشد جزائے او وہمچنین جزائے دہیم
الظَّالِمِينَ ﴿٧٥﴾ فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا
ستم گاران را پس شروع کرد یوسف بہ تفحص خرجینہائے ایشان پیش از خرجین برادر خود بعد ازان بر آورد

ع ۸ / ۱۱ / ۲

و۱ یعنی او را غلام گیرند واللہ اعلم ۱۲

مِنْ وِّعَآءِ اَخِيْهِ ؕ كَذٰلِكَ كِدْنَا لِيُوْسُفَ ؕ مَا كَانَ لِيَاْخُذَ اَخَاهُ
پیمانه را از خرجین برادر خود همچنین تدبیر کردیم برائے یوسف مستعد نه بود که اسیر گیرد برادر خود را

فِيْ دِيْنِ الْمَلِكِ اِلَّاۤ اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ ؕ نَرْفَعُ دَرَجٰتٍ مَّنْ نَّشَآءُ ؕ وَ
در دین بادشاه لیکن اسیر گرفتش به مشیت خدا بلندی گردانیم در درجها کسے را که خواهیم و

فَوْقَ كُلِّ ذِيْ عِلْمٍ عَلِيْمٌ ﴿۷۶﴾ قَالُوْۤا اِنْ يَّسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ اَخٌ
بالائے هر خداوند دانش دانائے هست گفتند اگر دزدی کند این شخص و در نیست که دزدی کرده بود

لَّهٗ مِنْ قَبْلُ ۚ فَاَسَرَّهَا يُوْسُفُ فِيْ نَفْسِهٖ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ ۚ قَالَ
برادر او پیش از این پس پنهان داشت یوسف این سخن را در ضمیر خود و آشکارا نه کرد آن را پیش ایشان

اَنْتُمْ شَرٌّ مَّكَانًا ۚ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَصِفُوْنَ ﴿۷۷﴾ قَالُوْا يٰۤاَيُّهَا الْعَزِيْزُ اِنَّ
گفت در دل خود شما بدید در منزل خود و خدا داناست بآنچه بیان می کنید ف۲ گفتند اے عزیز هر آئینه او را پدر ست

لَهٗۤ اَبًا شَيْخًا كَبِيْرًا فَخُذْ اَحَدَنَا مَكَانَهٗ ۚ اِنَّا نَرٰىكَ مِنَ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۷۸﴾
پیر کلان سال پس بگیر یکے را از ما بجائے او هر آئینه ما مے بینیم ترا از نیکوکاران

قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ اَنْ نَّاْخُذَ اِلَّا مَنْ وَّجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهٗۤ ۙ اِنَّاۤ
گفت می پناهیم از خدا از آنکه بگیریم مگر کسے را که یافته ایم رخت خویش را نزدیک او آنگاه

اِذًا لَّظٰلِمُوْنَ ﴿۷۹﴾ فَلَمَّا اسْتَيْــَٔسُوْا مِنْهُ خَلَصُوْا نَجِيًّا ؕ قَالَ كَبِيْرُهُمْ
ستمگار باشیم پس چون ناامید شدند از وے تنها رفتند بخلوت مشورت کنان گفت بزرگ ترین

اَلَمْ تَعْلَمُوْۤا اَنَّ اَبَاكُمْ قَدْ اَخَذَ عَلَيْكُمْ مَّوْثِقًا مِّنَ اللّٰهِ وَمِنْ
ایشان آیا ندانسته اید که پدر شما گرفته است بر شما عهد خدا و پیش

قَبْلُ مَا فَرَّطْتُّمْ فِيْ يُوْسُفَ ۚ فَلَنْ اَبْرَحَ الْاَرْضَ حَتّٰى يَاْذَنَ لِيْۤ
از این تقصیر کرده بودید در حق یوسف پس جدا نخواهم شد از این سرزمین تا وقتیکه اذن دهد مرا

اَبِيْۤ اَوْ يَحْكُمَ اللّٰهُ لِيْ ۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحٰكِمِيْنَ ﴿۸۰﴾ اِرْجِعُوْۤا اِلٰۤى اَبِيْكُمْ
پدر من یا حکم کند خدا مرا و او بهترین حکم کنندگان است اے برادران باز روید بسوی پدر

فَقُوْلُوْا يٰۤاَبَانَاۤ اِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ ۚ وَمَا شَهِدْنَاۤ اِلَّا بِمَا عَلِمْنَا وَمَا
خویش پس بگوئید اے پدر ما هر آئینه پسر تو دزدی کرد و گواهی نه دادیم الا بآنچه می دانستیم ف۲ و نبودیم

ف۱ حضرت یوسف بتے از طلا از آن جد مادری خود بدزدیده تا از عبادت صنم باز ماند یا مشابه این قصه چیزیکه سبب تهمت او باشد بدزدی بوقوع آمده بود والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی گفتند جزاؤه من وجد فی رحله فهو جزاؤه والله اعلم ۱۲

ع ۱۱
۳

كُنَّا لِلْغَيْبِ حٰفِظِيْنَ ﴿۸۱﴾ وَسْـَٔلِ الْقَرْيَةَ الَّتِيْ كُنَّا فِيْهَا وَالْعِيْرَ

علم غیب را یاد دارندہ و بپرس از دیہے کہ بودیم دران واز کاروانے

الَّتِيْۤ اَقْبَلْنَا فِيْهَا ؕ وَاِنَّا لَصٰدِقُوْنَ ﴿۸۲﴾ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ

کہ آمدہ ایم دران والبتہ ما راست گوایم گفت یعقوب بلکہ آراستہ کردہ است برائے شما

اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا ؕ فَصَبْرٌ جَمِيْلٌ ؕ عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَّاْتِيَنِيْ بِهِمْ

نفوس شما کارے را پس حال من صبر نیک است امید آنست کہ خدا بیارد پیش من ایشان را

جَمِيْعًا ؕ اِنَّهٗ هُوَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ ﴿۸۳﴾ وَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ يٰۤاَسَفٰى

ہمہ یکجا ہر آئینہ او دانا با حکمت است و رو بگردانید از ایشان و گفت وائے اندوہ من

عَلٰى يُوْسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنٰهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيْمٌ ﴿۸۴﴾

بر یوسف و سفید شدند دو چشم او بسبب اندوہ پس او پر شدہ بود از غم

قَالُوْا تَاللّٰهِ تَفْتَؤُا تَذْكُرُ يُوْسُفَ حَتّٰى تَكُوْنَ حَرَضًا اَوْ

گفتند بخدا ہمیشہ ہستی کہ یاد می کنی یوسف را تا آنکہ شوی بیمار یا

تَكُوْنَ مِنَ الْهٰلِكِيْنَ ﴿۸۵﴾ قَالَ اِنَّمَاۤ اَشْكُوْا بَثِّيْ وَحُزْنِيْۤ

شوی از ہلاک شدگان گفت جز این نیست کہ بیان می کنم غم سخت خود را و اندوہ خود را

اِلَى اللّٰهِ وَاَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿۸۶﴾ يٰبَنِيَّ اذْهَبُوْا فَتَحَسَّسُوْا

بر جناب خدا و می دانم از جانب خدا آنچہ نمی دانید اے پسران من بروید پس تفحص کنید

مِنْ يُّوْسُفَ وَاَخِيْهِ وَلَا تَايْـَٔسُوْا مِنْ رَّوْحِ اللّٰهِ ؕ اِنَّهٗ لَا يَايْـَٔسُ

از یوسف و برادر او و نا امید مباشید از رحمت خدا ہر آئینہ سخن اینست

مِنْ رَّوْحِ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْكٰفِرُوْنَ ﴿۸۷﴾ فَلَمَّا دَخَلُوْا عَلَيْهِ قَالُوْا

کہ نا امید نمی شوند از رحمت خدا مگر گروہ کافران پس چون داخل شدند بر یوسف گفتند

يٰۤاَيُّهَا الْعَزِيْزُ مَسَّنَا وَاَهْلَنَا الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُّزْجٰىةٍ

اے عزیز رسیدہ است بما و کسان ما سختی و آوردہ ایم سرمایہ نامقبول یعنی اندک یا ناسرہ

فَاَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا ؕ اِنَّ اللّٰهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِيْنَ ﴿۸۸﴾

پس تمام دہ ما را پیمانہ و صدقہ دہ بر ما ہر آئینہ خدا جزا می دہد صدقہ دہندگان را

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَّا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ ۝۸۹

گفت آیا دانستید قبح آنچه کردید به یوسف و برادرش وقتے که شما نادان بودید

قَالُوا أَإِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ ۖ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَٰذَا أَخِي ۖ قَدْ

گفتند آیا بتحقیق تو یوسفی گفت من یوسفم واین برادر من است هر آئینه

مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا ۖ إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ

انعام کرد خدا بر ما هر آئینه سخن این ست که هر که پرهیزگاری کند وصبر نماید پس خدا ضائع نمی سازد مزد

الْمُحْسِنِينَ ۝۹۰ قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ آثَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا

نیکوکاران را گفتند قسم خدا هر آئینه فضل داده است ترا خدا بر ما و هر آئینه ما خطا کننده

لَخَاطِئِينَ ۝۹۱ قَالَ لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ ۖ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ ۖ وَهُوَ

بودیم گفت هیچ سرزنش نیست بر شما امروز بیامرزد خدا شما را واو

أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ۝۹۲ اذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَٰذَا فَأَلْقُوهُ عَلَىٰ وَجْهِ

مهربان ترین مهربانان است ببرید این پیرهن مرا پس بافگنیدش برروئے پدر من

ع ۱۰ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا وَأْتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ۝۹۳ وَلَمَّا فَصَلَتِ

تا شود بینا و بیارید پیش من اهل خویش را همه یکجا وچون جدا شد کاروان

الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ ۖ لَوْلَا أَنْ تُفَنِّدُونِ ۝۹۴

یعنے از شهر گفت پدر ایشان هر آئینه من می یابم بوئے یوسف را اگر بنقصان عقل نسبت نکنید مرا

قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ ۝۹۵ فَلَمَّا أَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ

گفتند بخدا هر آئینه تو در خطائے قدیم خودی پس چون بیامد پیش وے مژده دهنده

أَلْقَاهُ عَلَىٰ وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا ۖ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي

انداخت قمیص را برروئے وے پس بینا گشت گفت آیا نه گفته بودم بشما که

أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝۹۶ قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا

هر آئینه من میدانم از جانب خدا آنچه نمیدانید گفتند اے پدر ما آمرزش طلب کن برائے ما در حق گناهان ما

إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ ۝۹۷ قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي ۖ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ

هر آئینه ما گناهگار بودیم گفت طلب آمرزش خواهم کرد برائے شما از پروردگار خود هر آئینه او آمرزنده

الرَّحِيْمُ ﴿۹۸﴾ فَلَمَّا دَخَلُوْا عَلٰى يُوْسُفَ اٰوٰٓى اِلَيْهِ اَبَوَيْهِ وَقَالَ

مهربان است پس چون درآمدند بر یوسف یعنے در خیمهٔ اش وا و برائے استقبال برآمده بود جائے داد بسوئے خود

ادْخُلُوْا مِصْرَ اِنْ شَآءَ اللّٰهُ اٰمِنِيْنَ ﴿۹۹﴾ وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ عَلَى

پدر و مادر خود را و گفت در آئید بمصر ایمن شده اگر خدا خواسته است و برداشت پدر و مادر خود را بر تخت خود

الْعَرْشِ وَخَرُّوْا لَهٗ سُجَّدًا ۚ وَقَالَ يٰٓاَبَتِ هٰذَا تَاْوِيْلُ رُءْيَايَ

و ایشان افتادند بسوئے او سجده کنان و گفت اے پدر من این ست تعبیر خواب من که پیش ازین

مِنْ قَبْلُ ۫ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّيْ حَقًّا ۗ وَقَدْ اَحْسَنَ بِيْٓ اِذْ اَخْرَجَنِيْ

دیده بودم هر آئینه راست ساخت آنرا خدائے تعالے و نعمت فراوان داد بمن چون بیرون آورد مرا

مِنَ السِّجْنِ وَجَآءَ بِكُمْ مِّنَ الْبَدْوِ مِنْۢ بَعْدِ اَنْ نَّزَغَ الشَّيْطٰنُ

از زندان و آورد شما را از صحرا بعد ازانکه خلاف افگند شیطان

بَيْنِيْ وَبَيْنَ اِخْوَتِيْ ۗ اِنَّ رَبِّيْ لَطِيْفٌ لِّمَا يَشَآءُ ۗ اِنَّهٗ هُوَ الْعَلِيْمُ

میان من و میان برادران من هر آئینه پروردگار من تدبیر نیک سازنده است چیزیرا که میخواهد هر آئینه اوست

الْحَكِيْمُ ﴿۱۰۰﴾ رَبِّ قَدْ اٰتَيْتَنِيْ مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِيْ مِنْ تَاْوِيْلِ

دانا با حکمت اے پروردگار من دادی مرا بادشاهی و آموختی مرا تاویل

الْاَحَادِيْثِ ۚ فَاطِرَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۫ قف اَنْتَ وَلِيّٖ فِي الدُّنْيَا

احادیث اے پیدا کنندهٔ آسمان ها و زمین توئی کارساز من در دنیا

وَالْاٰخِرَةِ ۚ تَوَفَّنِيْ مُسْلِمًا وَّاَلْحِقْنِيْ بِالصّٰلِحِيْنَ ﴿۱۰۱﴾ ذٰلِكَ مِنْ

و آخرت مسلمان بمیران مرا و لاحق کن مرا به صالحان یا محمد این قصه

اَنْۢبَآءِ الْغَيْبِ نُوْحِيْهِ اِلَيْكَ ۚ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ اَجْمَعُوْٓا

از اخبار غیب است وحی می کنیم آنرا بسوئے تو و تو نه بودی نزدیک ایشان چون عزم کردند

اَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُوْنَ ﴿۱۰۲﴾ وَمَآ اَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ

بر مشورت خود بدسگالی کنان و مسلمان نیستند اکثر مردمان و اگرچه حرص

بِمُؤْمِنِيْنَ ﴿۱۰۳﴾ وَمَا تَسْـَٔلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ ۗ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ

کنی و سوال نمی کنی از ایشان بر تبلیغ قرآن هیچ مزدے نیست این مگر پند

لِلْعٰلَمِیْنَ ﴿۱۰۴﴾ وَکَاَیِّنْ مِّنْ اٰیَةٍ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ یَمُرُّوْنَ ع ۱۱

عالمهارا وبسا نشان هااند درآسمان ها وزمین می گذرند

عَلَیْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُوْنَ ﴿۱۰۵﴾ وَمَا یُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللّٰهِ

بران اعراض کنان ازتامل دران وایمان نمی آرند اکثرایشان بخدا

اِلَّا وَهُمْ مُّشْرِكُوْنَ ﴿۱۰۶﴾ اَفَاَمِنُوْٓا اَنْ تَاْتِیَهُمْ غَاشِیَةٌ مِّنْ

مگر شریک او مقرر کرده آیا ایمن شده اند ازانکه بیاید بایشان عقوبتے عام از

عَذَابِ اللّٰهِ اَوْ تَاْتِیَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَّهُمْ لَا یَشْعُرُوْنَ ﴿۱۰۷﴾

عذاب خدا یا بیاید بایشان قیامت ناگهان وایشان آگاه نه باشند

قُلْ هٰذِهٖ سَبِیْلِیْٓ اَدْعُوْٓا اِلَی اللّٰهِ ۣ عَلٰی بَصِیْرَةٍ اَنَا وَمَنِ

بگو این راه من است می خوانم بسوئے خدا باحجت ظاهر من و پیروان

اتَّبَعَنِیْ ۭ وَسُبْحٰنَ اللّٰهِ وَمَآ اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِیْنَ ﴿۱۰۸﴾ وَمَآ

من نیز میخوانند وپاکی خدا راست ونیستیم من ازشریک مقرر کنندگان ونه

اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُّوْحِیْٓ اِلَیْهِمْ مِّنْ اَهْلِ الْقُرٰی ۭ

فرستاده ایم پیش از تو مگر مردانے را که وحی می فرستادیم بایشان ازاهل دیهه ها

اَفَلَمْ یَسِیْرُوْا فِی الْاَرْضِ فَیَنْظُرُوْا كَیْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِیْنَ

آیا سیر نکرده اند در زمین تا به بینند چگونه شد آخرکار آنانکه

مِنْ قَبْلِهِمْ ۭ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَیْرٌ لِّلَّذِیْنَ اتَّقَوْا ۭ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿۱۰۹﴾

پیش از ایشان بودند وهرآئینه سرائے آخرت بهتر است متقیان را آیا نمی فهمید

حَتّٰٓی اِذَا اسْتَایْــَٔسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوْٓا اَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوْا

مهلت دادیم تا وقتیکه ناامید شدند پیغامبران وگمان کردند قوم ایشان که بدروغ وعده کرده

جَاۗءَهُمْ نَصْرُنَا ۙ فَنُجِّیَ مَنْ نَّشَاۗءُ ۭ وَلَا یُرَدُّ بَاْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ

شده بایشان آمد بایشان نصرت ما پس خلاص کرده شد هرکرا خواستیم و دور کرده نمی شود عذاب ما از گروه

الْمُجْرِمِیْنَ ﴿۱۱۰﴾ لَقَدْ كَانَ فِیْ قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّاُولِی الْاَلْبَابِ ۭ

ستمگاران هرآئینه هست در قصه پیغامبران پندے خداوندان خرد را

مَا كَانَ حَدِيثًا يُّفْتَرٰى وَلٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ

نیست قرآن سخنے کہ بدروغ بربافتہ شود ولیکن ہست باور دارندہ آنچہ پیش از وے ہست

وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَّهُدًى وَّرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُونَ ۱۱۱ ع ۱۲

و بیان کنندہ ہر چیز و ہدایت و بخشائش مسلمانان را

سُورَةُ الرَّعْدِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ ثَلٰثٌ وَّاَرْبَعُوْنَ اٰيَةً وَّسِتُّ رُكُوْعَاتٍ — بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سورۂ رعد در مدینہ نازل شدہ و آن چہل وسہ آیت و شش رکوع است — بنام خدائے بخشایندہ مہربان

الٓمّٓرٰ تِلْكَ اٰيٰتُ الْكِتٰبِ ۭ وَالَّذِيْٓ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَّبِّكَ الْحَقُّ

این ہا آیات قرآنند و آنچہ فرود فرستادہ شد از پروردگار تو راست است

وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۱ اَللّٰهُ الَّذِيْ رَفَعَ السَّمٰوٰتِ

ولیکن اکثر مردمان ایمان نمی آرند خدا آنست کہ برداشت آسمانہا را

بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ

بغیر ستون ہا کہ ببینید آن را بعد ازان مستقر شد بر عرش و رام کرد آفتاب

وَالْقَمَرَ ۭ كُلٌّ يَّجْرِيْ لِاَجَلٍ مُّسَمًّى ۭ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ يُفَصِّلُ

و ماہ را ہر یکے سیر میکند بمیعادے معین تدبیر کار می نماید بیان می کند نشان ہا را

الْاٰيٰتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاۗءِ رَبِّكُمْ تُوْقِنُوْنَ ۲ وَهُوَ الَّذِيْ مَدَّ الْاَرْضَ

تا شما بہ ملاقات پروردگار خود یقین آرید و او آنست کہ گسترد زمین را

وَجَعَلَ فِيْهَا رَوَاسِيَ وَاَنْهٰرًا ۭ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرٰتِ جَعَلَ

و آفرید در انجا کوہ ہا و نہرہا و از ہر نوع میوہ آفرید

فِيْهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشِي الَّيْلَ النَّهَارَ ۭ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ

در زمین دو قسم (ترش و شیرین نفیس و خسیس) می پوشاند شب را بروز ہر آئینہ درین نشانہاست

لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ۳ وَفِي الْاَرْضِ قِطَعٌ مُّتَجٰوِرٰتٌ وَّجَنّٰتٌ مِّنْ

قومے را کہ تفکر کنند و در زمین قطعہا مختلف است پیوستہ بایکدیگر و بوستان ہا از

اَعْنَابٍ وَّزَرْعٌ وَّنَخِيْلٌ صِنْوَانٌ وَّغَيْرُ صِنْوَانٍ يُّسْقٰى بِمَاۗءٍ

درختان انگور و کشت زار ست و خرما ہا بعض بسیار شاخ و بعض غیر آن سیراب کردہ می شود از

وَاحِدٍ ۚ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الْأُكُلِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ

یک آب وفضل می دہیم بعض را بربعض در طعم میوہ ہا ہر آئینہ دراین

لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾ وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَإِذَا

نشانہاست قومے راکہ می فہمند واگر تعجب کنی پس عجب است سخن ایشان کہ آیا

كُنَّا تُرَابًا أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ۗ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ ۖ

وقتیکہ خاک شویم آیا ما در آفرینش نو خواہیم بود ایشانند آنانکہ نامعتقد شدند بہ پروردگار خویش

وَأُولَٰئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ ۖ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ

وایشانند باین صفت کہ طوق در گردن ایشان باشد وایشانند اہل آتش ایشان

فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾ وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ

آن جا جاویدان باشند وبہ شتاب می طلبند از تو عقوبت پیش از راحت وہر آئینہ

خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ ۗ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ

گذشتہ است پیش از ایشان عقوبتہا وہر آئینہ پروردگار تو خداوند آمرزش است مردمان را

عَلَىٰ ظُلْمِهِمْ ۖ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ

باوجود ستمگار بودن ایشان وہر آئینہ پروردگار تو سخت عقوبت است ومی گویند کافران چرا

كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ ۗ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ ۖ وَ

فرستادہ نشد براین پیغمبر نشانہ از پروردگار او یا محمد جز این نیست کہ تو بیم کنندہ

لِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَمَا تَغِيضُ ع ١ / ٧

وہر قومے را راہ نمایندہ می باشد خدا می داند آنچہ در شکم می دارد ہر زنے وآنچہ ناقص میکنند رحمہا وآنچہ زیادہ

الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ ۖ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾ عَالِمُ

می گردانند وہر چیزے نزدیک او باندازہ است داناست

الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ﴿٩﴾ سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسَرَّ

بہ پنہان وآشکارا بزرگ است بلند مرتبہ است یکسان است از شما کسے کہ بپوشد

الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ

سخن را وکسیکہ باآواز بلند گوید آن را وکسے کہ وے پنہان است در شب وکسے کہ او راہ میرود

بِالنَّهَارِ ﴿۱۰﴾ لَهٗ مُعَقِّبٰتٌ مِّنْۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهٖ يَحْفَظُوْنَهٗ
در روز برائی آدمی فرشتگانند از پئے یکدیگر آینده میان دو دست او و پس پشت او نگاه میدارند او را
مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوْا مَا
به حکم خدا هر آئینه خدا بدل نمی کند حالتے را که به قومے باشد تا وقتے که ایشان بدل کنند آنچه در
بِاَنْفُسِهِمْ ؕ وَاِذَآ اَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ سُوْٓءًا فَلَا مَرَدَّ لَهٗ ۚ وَمَا لَهُمْ
ضمیر ایشان ست و چون اراده کند خدا بقومے عقوبت پس باز گردانیدن نیست آن را و
مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّالٍ ﴿۱۱﴾ هُوَ الَّذِيْ يُرِيْكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَّ
نیست ایشان را بجز وے هیچ کارسازنده و او ست آنکه می نماید شما را برق برائے پیدا کردن ترس و
طَمَعًا وَّيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿۱۲﴾ ۚ وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهٖ
امید و بر میدارد ابرهائے گران را و به پاکی یاد می کند رعد باستائش او
وَالْمَلٰٓئِكَةُ مِنْ خِيْفَتِهٖ ۚ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيْبُ بِهَا
و فرشتگان نیز از ترس او و می فرستد صاعقها پس میرساند آنرا بهر که
مَنْ يَّشَآءُ وَهُمْ يُجَادِلُوْنَ فِي اللّٰهِ ۚ وَهُوَ شَدِيْدُ الْمِحَالِ ﴿۱۳﴾ ؕ لَهٗ
خواهد و کافران مکابره می کنند در باب خدا و او بسیار قوت است
دَعْوَةُ الْحَقِّ ؕ وَالَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِهٖ لَا يَسْتَجِيْبُوْنَ لَهُمْ
مر او راست دعائی حق ف۱ و آنانکه کافران ایشان را میخوانند بجز خدا قبول نمی کنند دعائے ایشان را
بِشَيْءٍ اِلَّا كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ اِلَى الْمَآءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهٖ ؕ وَ
بهیچ وجه مگر مانند کسے که بگشاید دو دست خود را بسوئے آب تا برسد بدهنش و آن آب هرگز رسنده نیست بدهان او
مَا دُعَآءُ الْكٰفِرِيْنَ اِلَّا فِيْ ضَلٰلٍ ﴿۱۴﴾ وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ
و نیست دعائے کافران مگر در بے فائدگی و خدا را سجده می کند هر که در آسمان ها
وَالْاَرْضِ طَوْعًا وَّكَرْهًا وَّظِلٰلُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ ﴿۱۵﴾ ۩ قُلْ
و زمین است خواهان و ناخواهان و سجده می کنند سایه هائی ایشان بوقت صبح و شام ف۲ بگو
مَنْ رَّبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ قُلِ اللّٰهُ ؕ قُلْ اَفَاتَّخَذْتُمْ مِّنْ
کیست پروردگار آسمان ها و زمین بگو (از طرف ایشان) خداست بگو آیا گرفتید بجز

ف۱ یعنی باید ازمنزد که بجناب او نیاز کنند و مدعا طلبند و او اجابت فرماید والله اعلم ۱۲

ف۲ کافران و منافقان ناخواهان سجده می کنند نزدیک شدت یا ترس شمشیر فرشتگان و مسلمانان خواهان والله اعلم ۱۲

السجدة

دُوْنِهٖٓ اَوْلِيَآءَ لَا يَمْلِكُوْنَ لِاَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَّلَا ضَرًّا ؕ قُلْ هَلْ

وے دوستانے کہ نمی توانند برائے خویشتن سودے ونہ زیانے بگو آیا

يَسْتَوِى الْاَعْمٰى وَالْبَصِيْرُ ۙ اَمْ هَلْ تَسْتَوِى الظُّلُمٰتُ وَالنُّوْرُ ۚ

برابرست نابینا وبینا نے نے آیا برابرست تاریکی ہا وروشنی

اَمْ جَعَلُوْا لِلّٰهِ شُرَكَآءَ خَلَقُوْا كَخَلْقِهٖ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ ؕ

آیا مقرر کردہ اند خدا را شریکانے کہ آفریدہ باشند مانند آفریدن خدا پس مشتبہ شدہ است آفرینش برایشان

قُلِ اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَّهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿۱۶﴾ اَنْزَلَ مِنَ

بگو خدا آفرینندۂ ہر چیز ست واوست یگانہ غالب فرو فرستاد از

السَّمَآءِ مَآءً فَسَالَتْ اَوْدِيَةٌۢ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا

آسمان آب را پس روان شد ندرودہا باندازہ خویش پس برداشت آب روان کفے بر روئے آب

رَّابِيًا ؕ وَمِمَّا يُوْقِدُوْنَ عَلَيْهِ فِى النَّارِ ابْتِغَآءَ حِلْيَةٍ اَوْ مَتَاعٍ

آیندہ وازآنچہ میگدازندش درآتش بہ طلب پیرایہ یا بہ طلب رخت خانہ کفے ہست

زَبَدٌ مِّثْلُهٗ ؕ كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ ۬ؕ فَاَمَّا الزَّبَدُ

مانند کفے آب ہمچنین بیان می کند خدا مثل حق وباطل اما آن کف

فَيَذْهَبُ جُفَآءً ۚ وَاَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِى الْاَرْضِ ؕ

پس میرود ناچیز شدہ واما آنچہ سود میرساند بمردمان می ماند در زمین

كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ ﴿۱۷﴾ لِلَّذِيْنَ اسْتَجَابُوْا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنٰى

ہمچنین بیان می کند خدا مثل ہارا ف آنان را کہ قبول کردند سخن پروردگار خویش حالت نیک است

وَالَّذِيْنَ لَمْ يَسْتَجِيْبُوْا لَهٗ لَوْ اَنَّ لَهُمْ مَّا فِى الْاَرْضِ جَمِيْعًا وَّ

وآنانکہ قبول نکردند سخن اورا اگر باشد ایشان را آنچہ در زمین است ہمہ یکجا و

مِثْلَهٗ مَعَهٗ لَافْتَدَوْا بِهٖ ؕ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ سُوْٓءُ الْحِسَابِ ۬ وَمَاْوٰىهُمْ

مانند آن ہمراہ آن البتہ عوض خود دہند آن را آنجماعہ ایشان راست سختی حساب وجائے ایشان

جَهَنَّمُ ؕ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿۱۸﴾ اَفَمَنْ يَّعْلَمُ اَنَّمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ

دوزخ است وآن بدجائی ست آیا کسے کہ میداند کہ آنچہ فرو فرستادہ شدہ بسوئی تو از جانب

ف مترجم گوید لابد است کہ در ہر جنس خیر وشر باشد ہمچنین لابد است کہ در آدمیان نیکوکاران وبدکاران باشند لیکن نیکوکاران را استقرار میباشد وکار ایشان را پیش میرود وبدکاران را ہلاک میکند واللہ اعلم ۱۲

وقف النبی صلی اللہ علیہ وسلم

ع ۱۱ ۲ ۸

رَّبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ اَعْمٰى ۭ اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ ۝۱۹ الَّذِيْنَ
پروردگار تو راست است مانند کسے باشد که وے نابینا است جز این نیست که پند پذیر میشوند خداوندان خرد آنانکه

يُوْفُوْنَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَلَا يَنْقُضُوْنَ الْمِيْثَاقَ ۝۲۰ وَالَّذِيْنَ يَصِلُوْنَ
وفا می کنند بعهد خدا ونه می شکنند عهد را وآنانکه می پیوندند

مَآ اَمَرَ اللّٰهُ بِهٖٓ اَنْ يُّوْصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُوْنَ سُوْۗءَ
آنچه فرموده است خدا پیوند کردن آن ومی ترسند از پروردگار خویش ومی ترسند از

الْحِسَابِ ۝۲۱ وَالَّذِيْنَ صَبَرُوا ابْتِغَاۗءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ
سختی حساب وآنانکه شکیبائی کردند بطلب رضاے پروردگار خویش ف وبرپا داشتند نماز را

وَاَنْفَقُوْا مِمَّا رَزَقْنٰهُمْ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً وَّيَدْرَءُوْنَ بِالْحَسَنَةِ
وخرچ کردند از آنچه ما روزی داده ایم بایشان پنهان وآشکارا ودفع می کنند به نیکوئی

ف یعنی بطلب رضاے او ۱۲

السَّيِّئَةَ اُولٰۗىِٕكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ۝۲۲ جَنّٰتُ عَدْنٍ يَّدْخُلُوْنَهَا
بدی را این جماعه راست جزائے آن سرائے بوستانهائے همیشه ماندن درآیند آنجا ایشان

وَمَنْ صَلَحَ مِنْ اٰبَاۗىِٕهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيّٰتِهِمْ وَالْمَلٰۗىِٕكَةُ
وهرکه نیکوکار باشد از پدران ایشان وزنان ایشان واولاد ایشان وفرشتگان

يَدْخُلُوْنَ عَلَيْهِمْ مِّنْ كُلِّ بَابٍ ۝۲۳ سَلٰمٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ
داخل شوند برایشان از هر دروازه گویند سلامتی بر شما است بسبب صبر کردن شما

فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ۝۲۴ وَالَّذِيْنَ يَنْقُضُوْنَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْ
پس نیک است جزائے آن سرائے وآنانکه می شکنند عهد خدا را بعد

بَعْدِ مِيْثَاقِهٖ وَيَقْطَعُوْنَ مَآ اَمَرَ اللّٰهُ بِهٖٓ اَنْ يُّوْصَلَ وَ
استوار کردن آن وقطع مے کنند آنچه فرموده است خدا به پیوند کردن آن و

يُفْسِدُوْنَ فِي الْاَرْضِ ۙ اُولٰۗىِٕكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوْۗءُ الدَّارِ ۝۲۵
فساد می کنند در زمین آنجماعه ایشان راست لعنت وایشان راست سختی آن سرائے

اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَّشَاۗءُ وَيَقْدِرُ ۭ وَفَرِحُوْا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
خدا کشاده می سازد روزی را برائے هرکه خواهد وتنگ می کند وکافران شادمان شدند به زندگانی دنیا

وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا فِى الْاٰخِرَةِ اِلَّا مَتَاعٌ ﴿۲۶﴾ وَيَقُوْلُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا ع ۳ ۹

ونیست زندگانی دنیا بہ نسبت آخرت مگر متاع اندک و می گویند کافران

لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِّنْ رَّبِّهٖ ۭ قُلْ اِنَّ اللّٰهَ يُضِلُّ مَنْ

چرا نه فرود آورده شد بر پیغامبر نشانه از جانب پروردگار او بگو ہر آئینہ خدا گمراه می کند ہر کرا

يَّشَاۗءُ وَيَهْدِيْٓ اِلَيْهِ مَنْ اَنَابَ ﴿۲۷﴾ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَتَطْمَىِٕنُّ

خواہد و راه می نماید بسوئے خویش ہر کرا رجوع کرد یعنی راه می نماید بسوئے خود آنان را که ایمان آوردند و آنان را که آرام

قُلُوْبُهُمْ بِذِكْرِ اللّٰهِ ۭ اَلَا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَىِٕنُّ الْقُلُوْبُ ﴿۲۸﴾ اَلَّذِيْنَ

می گیرند دل ہائے ایشان بہ یاد خدا آگاه شو بہ یاد خدا آرام می گیرند دل ہا آنان که

اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ طُوْبٰى لَهُمْ وَحُسْنُ مَاٰبٍ ﴿۲۹﴾ كَذٰلِكَ

ایمان آوردند و کار ہائے نیک کردند حالت خوش باشد ایشان را و خوبی جایگاه باشد ہمچنین

اَرْسَلْنٰكَ فِيْٓ اُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَآ اُمَمٌ لِّتَتْلُوَا۟ عَلَيْهِمُ

فرستادیم ترا در امتے که گذشته پیش از وے امت ہائے بسیار تا بخوانی بر ایشان

الَّذِيْٓ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُوْنَ بِالرَّحْمٰنِ ۭ قُلْ هُوَ رَبِّيْ

آنچه وحی فرستادیم بسوئے تو و ایشان کافرند بخدا بگو او پروردگار من ست

لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ مَتَابِ ﴿۳۰﴾ وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰنًا

نیست ہیچ معبود مگر او برو توکل کردم و بسوئے اوست رجوع من و اگر بودے قرآنے که

سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ اَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْاَرْضُ اَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتٰى ۭ بَلْ

روان کرده می شد بسبب آن کوه ہا یا شگافته می شد بسبب آن زمین یا بسخن آورده میشد بسبب آن مردگان نیز

لِّلّٰهِ الْاَمْرُ جَمِيْعًا ۭ اَفَلَمْ يَايْــــَٔـسِ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْ لَّوْ يَشَاۗءُ اللّٰهُ

ایمان نمی آوردند بلکه خدا راست کار ہمه یکجا آیا ندانسته اند مسلمانان که اگر خواستے خدا

لَهَدَى النَّاسَ جَمِيْعًا ۭ وَلَا يَزَالُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا تُصِيْبُهُمْ

راه نمودے مردمان را ہمه یکجا و ہمیشه کافران باین صفت باشند که میرسد بایشان

بِمَا صَنَعُوْا قَارِعَةٌ اَوْ تَحُلُّ قَرِيْبًا مِّنْ دَارِهِمْ حَتّٰى يَاْتِيَ

بسبب آنچه کردند عقوبتے سخت یا فرود می آید آن عقوبت نزدیک بخانه ایشان ف۲ تا وقتے که بیاید

ف۱ مترجم گوید یعنی از قسمے که در خواست میکردند

ف۲ مترجم گوید و آن کنایت است از شدتے که از وے خوف ہلاک بر ایشان مستولی شود با آخرت نجات یابند والله اعلم

وَعْدَ اللّٰهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا یُخْلِفُ الْمِیْعَادَ ﴿٣١﴾ ع وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ ع ٥ ١٠
وعدہ خدا ہرآئینہ خدا خلاف نمی کند وعدہ را وہرآئینہ تمسخر کردہ شد بپیغمبران
مِّنْ قَبْلِكَ فَاَمْلَیْتُ لِلَّذِیْنَ كَفَرُوْا ثُمَّ اَخَذْتُهُمْ ۫ قف فَكَیْفَ
پیش از تو پس مہلت دادم کافران را باز گرفتار کردم ایشان را پس چگونہ بود
كَانَ عِقَابِ ﴿٣٢﴾ اَفَمَنْ هُوَ قَآئِمٌ عَلٰی كُلِّ نَفْسٍۭ بِمَا كَسَبَتْ ۚ ج
عقوبت من آیا کسے کہ خبرگیرندہ است بر ہرکس بجزائے آنچہ عمل کردہ است مثل این بتان است
وَجَعَلُوْا لِلّٰهِ شُرَكَآءَ ؕ قُلْ سَمُّوْهُمْ ؕ اَمْ تُنَبِّئُوْنَهٗ بِمَا لَا یَعْلَمُ فِی
و مقرر کردند کافران خدائی را شریکان بگو بیان کنید نامہائے ایشان را ف۱ آیا خبر میدہید خدا را آنچہ نمیداند در
الْاَرْضِ اَمْ بِظَاهِرٍ مِّنَ الْقَوْلِ ؕ بَلْ زُیِّنَ لِلَّذِیْنَ كَفَرُوْا
زمین یا فریفتہ می شوید بہ سخن سرسری ف۲ بلکہ آراستہ کردہ شدہ است کافران را
مَكْرُهُمْ وَصُدُّوْا عَنِ السَّبِیْلِ ؕ وَمَنْ یُّضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهٗ
اندیشۂ فاسد ایشان و باز داشتہ شدہ اند از راہ و ہر کہ گمراہ کندش خدا نیست او را
مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾ لَهُمْ عَذَابٌ فِی الْحَیٰوةِ الدُّنْیَا وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ
ہیچ راہ نمایندہ ایشان راست عذاب در زندگانی دنیا وہرآئینہ عذاب آخرت
اَشَقُّ ۚ ج وَمَا لَهُمْ مِّنَ اللّٰهِ مِنْ وَّاقٍ ﴿٣٤﴾ مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِیْ وُعِدَ
سخت تر است و نیست ایشان را از خدا ہیچ نگاہ دارندہ صفت بہشتے کہ وعدہ کردہ شدہ است
الْمُتَّقُوْنَ ؕ تَجْرِیْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ؕ اُكُلُهَا دَآئِمٌ وَّظِلُّهَا ؕ تِلْكَ
متقیان را اینست کہ میرود زیر آن جوئیہا میوہ ہائے او جاوید است و سایہ اش ہمچنین
عُقْبَی الَّذِیْنَ اتَّقَوْا ۖ ق وَّعُقْبَی الْكٰفِرِیْنَ النَّارُ ﴿٣٥﴾ وَالَّذِیْنَ
این ست جزائے متقیان و جزائے کافران آتش است و آنانکہ
اٰتَیْنٰهُمُ الْكِتٰبَ یَفْرَحُوْنَ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَیْكَ وَمِنَ الْاَحْزَابِ
دادیم ایشان را کتاب شاد میشوند بآنچہ فرستادہ شد بسوئے تو و از این جماعت ہا
مَنْ یُّنْكِرُ بَعْضَهٗ ؕ قُلْ اِنَّمَآ اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ اللّٰهَ وَلَآ اُشْرِكَ
کسے است کہ انکار می کند بعض او را بگو جز این نیست کہ فرمودہ شد مرا کہ عبادت کنم خدا را و شریک او مقرر نہ کنم

ف۱ مترجم گوید یعنی اوصاف ایشان را ذکر کنید تا با وصاف خدا مقابلہ کردہ شود و قبح مماثلت ظاہر گردد واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی تقلید آبا میکنید در سخن بے اصل واللہ اعلم ۱۲

بِهٖ ۭ اِلَيْهِ اَدْعُوْا وَاِلَيْهِ مَاٰبِ ﴿٣٦﴾ وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنٰهُ حُكْمًا

بسوئے او میخوانم وبسوئے اوست مرجع من وہمچنین فروفرستادیم قرآن را کتابے

عَرَبِيًّا ۭ وَلَىِٕنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَاۗءَهُمْ بَعْدَ مَا جَاۗءَكَ مِنَ الْعِلْمِ ۙ

عربی واگر پیروی کنی خواہش نفس ایشان را بعد از آنچه آمده است به تو از علم

ع ۵/۶ ۱۱

مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا

نیست ترا از عقوبت خدا ہیچ کارسازنده ونه نگاه دارنده وہرآئینه فرستادیم پیغامبران را

مِّنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ اَزْوَاجًا وَّذُرِّيَّةً ۭ وَمَا كَانَ لِرَسُوْلٍ

پیش از تو ودادیم ایشان را زنان وفرزندان ونشاید ہیچ پیغامبر را

اَنْ يَّاْتِيَ بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ ۭ لِكُلِّ اَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾ يَمْحُوا اللّٰهُ

که بیارد ہیچ نشانه مگر به حکم خدا ہر قضائے موقت را نامه ہست ف۱ نابود میسازد خدا

مَا يَشَاۗءُ وَيُثْبِتُ ښ وَعِنْدَهٗٓ اُمُّ الْكِتٰبِ ﴿٣٩﴾ وَاِنْ مَّا نُرِيَنَّكَ

ہرچه میخواہد وثابت می کند ہرچه خواہد ونزدیک اوست ام الکتاب یعنی لوح محفوظ ف۲ واگر بنمائیم ترا

بَعْضَ الَّذِيْ نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلٰغُ

بعض آنچه وعده می کنیم بایشان یا قبض روح تو کنیم بہرحال جز این نیست که بر تو پیغام

وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا نَاْتِي الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا

رسانیدن است وبر ماست حساب آیا نمی بینند که ما قصد می کنیم باین سرزمین که ناقص می سازیم آنرا

مِنْ اَطْرَافِهَا ۭ وَاللّٰهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهٖ ۭ وَهُوَ سَرِيْعُ

از جوانب آن وخدا حکم می کند نیست ہیچ رد کننده حکم او را واو زود

الْحِسَابِ ﴿٤١﴾ وَقَدْ مَكَرَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلّٰهِ الْمَكْرُ جَمِيْعًا ۭ

حساب کننده است ف۳ وہرآئینه بدسگالیدند آنکه پیش از ایشان بودند پس خدا راست بدسگالی ہمه یکجا

يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ ۭ وَسَيَعْلَمُ الْكُفّٰرُ لِمَنْ عُقْبَى

میداند آنچه به عمل می آرد ہر نفسے وخواہند دانست این کافران که کرا باشد جزائے

الدَّارِ ﴿٤٢﴾ وَيَقُوْلُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَسْتَ مُرْسَلًا ۭ قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ

آن سرائے ومی گویند کافران نیستی پیغامبر بگو بس ست خدا

ف۱ یعنی چون قضائے الٰہی بوجہے متحقق شود آن را در عالم ملکوت ثبت می کنند ۱۲

ف۲ مترجم گوید صورت حادثه در عالم ملکوت خلق میفرماید بعدازان اگر خواہد محو کند واگر خواہد ثابت دارد و شاید که معنی چنین باشد که ہر زمانے را شریعتے ہست نسخ می کند خدا تعالیٰ آنچه میخواہد وثابت می گذارد وآنچه خواہد ونزدیک اوست لوح محفوظ واللہ اعلم ۱۲

ف۳ یعنی روز بروز شوکت اسلام بر زمین عرب منتشر میشود ودار الحرب ناقص میگردد واز اطراف آن عامه مفسرین این آیت را مدنیه دانسته اند ونزدیک مترجم لازم نیست که مدنی باشد شاید موعود از انتقاص دار الحرب اسلام اسلم وغفار وجهینه ومزینه وقبائل این است پیش از ہجرت ۱۲

شَهِيْدًا بَيْنِىْ وَبَيْنَكُمْ ۙ وَمَنْ عِنْدَهٗ عِلْمُ الْكِتٰبِ ﴿٤٣﴾ ع ٦ ١٢
گواہ درمیان من وشما وبس ست کسیکہ نزدیک اوست علم کتاب ف۱

سُوْرَةُ اِبْرٰهِيْمَ مَكِّيَّةٌ وَّهِىَ اثْنَتَانِ وَخَمْسُوْنَ اٰيَةً وَّسَبْعُ رُكُوْعَاتٍ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
سورۂ ابراہیم در مکہ نازل شدہ وآن پنجاہ ودو آیت وہفت رکوع است بنام خدائے بخشایندہ مہربان

الٓرٰ ۚ كِتٰبٌ اَنْزَلْنٰهُ اِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى
این کتابیست کہ فرو فرستادیم آن را بسوئے تو تا بیرون آری مردمان را از تاریکی ہا بسوئے
النُّوْرِ ۙ بِاِذْنِ رَبِّهِمْ اِلٰى صِرَاطِ الْعَزِيْزِ الْحَمِيْدِ ﴿١﴾ اللّٰهِ الَّذِىْ
روشنی بحکم پروردگار ایشان بسوئے راہ خدا غالب ستودہ بسوئے راہ
لَهٗ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ ؕ وَوَيْلٌ لِّلْكٰفِرِيْنَ مِنْ
خدائے کہ او راست آنچہ در آسمان ہا است وآنچہ در زمین است ووائے کافران را از
عَذَابٍ شَدِيْدِ ۙ ﴿٢﴾ الَّذِيْنَ يَسْتَحِبُّوْنَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى الْاٰخِرَةِ
عذاب سخت آنانکہ اختیار می کنند زندگانی دنیا را بر آخرت
وَيَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَيَبْغُوْنَهَا عِوَجًا ؕ اُولٰٓئِكَ فِىْ
و باز می دارند مردمان را از راہ خدا و می طلبند دروے کجی ف۲ ایشانند در
ضَلٰلٍۭ بَعِيْدٍ ﴿٣﴾ وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهٖ
گمراہی دور ونہ فرستادیم ہیچ پیغامبر را مگر بہ زبان قوم او
لِيُبَيِّنَ لَهُمْ ؕ فَيُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ يَّشَآءُ وَيَهْدِىْ مَنْ يَّشَآءُ ؕ
تا بیان کند برائے ایشان پس گمراہ سازد خدا ہر کرا خواہد وراہ نماید ہر کرا خواہد
وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوْسٰى بِاٰيٰتِنَآ اَنْ
واوست غالب باحکمت وہر آئینہ فرستادیم موسٰی را بہ نشان ہائے خود گفتیم کہ
اَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ ۙ وَذَكِّرْهُمْ بِاَيّٰىمِ
بیرون آر قوم خود را از تاریکی ہا بسوئے روشنی وپند دہ ایشان را بروزہائی
اللّٰهِ ؕ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُوْرٍ ﴿٥﴾ وَاِذْ قَالَ
خدا ف۳ ہر آئینہ درین نشان ہا است ہر شکیبا شکر گذار را ویاد کن آن وقت کہ

ف۱ یعنی احبار یہود می دانند کہ رسالت آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم صحیح است واللہ اعلم ١٢

ف۲ یعنی بشبہات ثابت می کنند کہ کج است ١٢

ف۳ یعنی بوقائعے کہ از جانب او بودند ١٢

مُوسٰى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ اَنْجٰىكُمْ مِّنْ
گفت موسیٰ قوم خود را یاد کنید نعمت خدا را بر خویش چون خلاص کرد شما را از
اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُوْمُوْنَكُمْ سُوْٓءَ الْعَذَابِ وَيُذَبِّحُوْنَ اَبْنَآءَكُمْ
کسان فرعون میرسانیدند بشما سختی عذاب و می کشتند پسران شما را
۱ ع ۱۳ وَيَسْتَحْيُوْنَ نِسَآءَكُمْ ۭ وَفِيْ ذٰلِكُمْ بَلَاۗءٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ عَظِيْمٌ ۞ ۶
و زنده میگذاشتند دختران شما را و درین حال آزمائش بزرگ بود از پروردگار شما
وَاِذْ تَاَذَّنَ رَبُّكُمْ لَىِٕنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيْدَنَّكُمْ وَلَىِٕنْ كَفَرْتُمْ
و آن وقت که خبردار ساخت پروردگار شما که اگر شکر کنید زیاده دهم شما را و اگر ناسپاسی کنید
اِنَّ عَذَابِيْ لَشَدِيْدٌ ۞ ۷ وَقَالَ مُوْسٰٓى اِنْ تَكْفُرُوْٓا اَنْتُمْ وَمَنْ
هر آئینه عذاب من سخت است و گفت موسیٰ اگر کافر شوید شما و هر که
فِي الْاَرْضِ جَمِيْعًا ۙ فَاِنَّ اللّٰهَ لَغَنِيٌّ حَمِيْدٌ ۞ ۸ اَلَمْ يَاْتِكُمْ نَبَؤُا
در زمین همه یکجا پس هر آئینه خدا توانگر ستوده شده است آیا نیامده است بشما
الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوْحٍ وَّعَادٍ وَّثَمُوْدَ ڛ وَالَّذِيْنَ مِنْ
خبر آنانکه پیش از شما بودند قوم نوح و عاد و ثمود و کسانیکه
ع بَعْدِهِمْ ڟ لَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا اللّٰهُ ۭ جَاۗءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ
بعد از ایشان آمدند نمی داند ایشان را مگر خدا آمدند بایشان پیغامبران ایشان بمعجزه ها
فَرَدُّوْٓا اَيْدِيَهُمْ فِيْٓ اَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوْٓا اِنَّا كَفَرْنَا بِمَآ اُرْسِلْتُمْ
پس باز آوردند دست خود را در دهان خود ۲ و گفتند هر آئینه ما منکریم بآنچه فرستاده شدید
بِهٖ وَاِنَّا لَفِيْ شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُوْنَنَآ اِلَيْهِ مُرِيْبٍ ۞ ۹ قَالَتْ رُسُلُهُمْ
به و هر آئینه ما در شبهه قوی ایم از آنچه می خوانید ما را بآن گفتند پیغامبران ایشان
اَفِي اللّٰهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ يَدْعُوْكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ
آیا در خدا شبه است آفریننده آسمان ها و زمین میخواند شما را تا بیامرزد برائے شما
مِّنْ ذُنُوْبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُّسَمًّى ۭ قَالُوْٓا اِنْ اَنْتُمْ
گناهان شما و موقوف دارد شما را تا مدتے معین گفتند نیستید شما

و۱ یعنے عدد و صفات ایشان را ۱۲
و۲ یعنے از نهایت تعجب و انکار انگشت بدندان گزیدند و الله اعلم ۱۲

عند المتقدمین من الثلاثة

إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا ۖ تُرِيدُونَ أَن تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ

مگر آدمی مانند ما میخواهید که باز آورید ما را ازانچه عبادت میکردند

آبَاؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٠﴾ قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِن

پدران ما پس بیارید پیش ما حجتے ظاهر گفتند بایشان پیغامبران ایشان نیستیم

نَّحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ مِنْ

ما مگر آدمی مانند شما ولیکن خدا نعمت فراوان میدهد بهرکه خواهد از

عِبَادِهِ ۖ وَمَا كَانَ لَنَا أَن نَّأْتِيَكُم بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ

بندگان خود ونیست ممکن ما را که بیاریم حجتے مگر بحکم خدا

وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾ وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى

وبر خدا باید که توکل کنند مسلمانان وچیست ما را که توکل نکنیم بر

اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا ۚ وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَىٰ مَا آذَيْتُمُونَا ۚ وَ

خدا وهر آئینه نموده است ما را راه هائے ما والبته صبر خواهیم کرد بر ایذاء شما و

عَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٢﴾ ع وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا ع ٢ ١٤

بر خدا باید که توکل کنند توکل کنندگان وگفتند کافران

لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُم مِّنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا ۖ

پیغامبران خویش را البته اخراج کنیم شما را از زمین خود یا باز آئید در دین ما

فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾ وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ

پس وحی فرستاد بسوئی ایشان پروردگار ایشان که هلاک خواهیم کرد ستمگاران را وساکن خواهیم ساخت شما را

الْأَرْضَ مِن بَعْدِهِمْ ۚ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ

در زمین بعد از ایشان این وعده برائے کسے ست که بترسد ایستادن بحضور من وبترسد از

وَعِيدِ ﴿١٤﴾ وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾ مِّن وَرَائِهِ

بیم کردن من وطلب فتح کردند پیغامبران وزیان کار شد هر گردن کش ستیزنده پیش وے

جَهَنَّمُ وَيُسْقَىٰ مِن مَّاءٍ صَدِيدٍ ﴿١٦﴾ يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ

دوزخ است ونوشانیده شود آب جنس زرداب جرعه جرعه فرو کشد ونزدیک نه بود ازانکه

وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَّمَا هُوَ بِمَيِّتٍ ؕ وَمِنْ وَّرَآئِهٖ
بسهولت در کشد آن را و بیاید ش موت ف۱ از هر جائے — و او مرده نه بود — و پیش وے است

عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿۱۷﴾ مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادِ
عذابے سخت — صفت آنانکه نامعتقد شدند بپروردگار خویش این ست اعمال ایشان مانند

اِشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ ؕ لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا
خاکسترے بود که سخت وزید بران باد در روزے که باد تند دارد — قدرت ندارند بر هیچ چیز از آنچه کسب

عَلٰى شَيْءٍ ؕ ذٰلِكَ هُوَ الضَّلٰلُ الْبَعِيدُ ﴿۱۸﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللّٰهَ خَلَقَ
کرده بودند — این ست — گمراهی دور ف۲ — آیا ندیدی — که خدا آفرید

السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ؕ إِنْ يَّشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ
آسمان ها — و زمین — بتدبیر محکم — اگر خواهد دور کند شمارا — و بیارد آفرینش

جَدِيدٍ ﴿۱۹﴾ لا وَّمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ ﴿۲۰﴾ وَبَرَزُوا لِلّٰهِ جَمِيعًا
نو — و نیست — این بر خدا — دشوار — و حاضر شوند پیش خدا همه یکجا

فَقَالَ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ
پس گویند ضعیفان — گردن کشان را یعنے تابعان پیش روان را هر آئینه ما بودیم تابع شما — پس آیا شما

أَنْتُمْ مُّغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ ؕ قَالُوا لَوْ هَدٰىنَا
دفع کننده هستید از ما — پارهٔ — از عذاب خدا — گویند اگر راه نمودے

اللّٰهُ لَهَدَيْنٰكُمْ ؕ سَوَآءٌ عَلَيْنَآ أَجَزِعْنَآ أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ
مارا خدا راه نمائی می کردیم شمارا برابر ست بر ما که اضطراب کنیم — یا شکیبائی ورزیم — نیست مارا هیچ

مَّحِيصٍ ﴿۲۱﴾ ع وَقَالَ الشَّيْطٰنُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللّٰهَ وَعَدَكُمْ
مخلصی — و گفت — شیطان — وقتے که فیصل کرده شد کار ف۳ هر آئینه خدا وعده داد شمارا

وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُّكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ ؕ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِّنْ
وعدهٔ راست — و وعده دادم شمارا پس خلاف وعده کردم من با شما — و نه بود مرا بر شما هیچ

سُلْطٰنٍ إِلَّآ أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي ۚ فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوٓا
تسلط — لیکن بود آنکه بخواندم شمارا — پس قبول کردید سخن مرا — پس ملامت مکنید مرا و ملامت

ع ۳ / ۱۵

ف۱ یعنی اسباب موت بیاید ش ۱۲

ف۲ یعنے اعمال ایشان همه حبط شوند و بدان منتفع نگردند والله اعلم ۱۲

ف۳ مترجم گوید یعنے وقتیکه بهشتیان [illegible] آیند و دوزخیان بدوزخ والله اعلم ۱۲

أَنفُسَكُم ۖ مَّا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنتُم بِمُصْرِخِيَّ ۖ إِنِّي كَفَرْتُ
کنید خویشتن را نیستم فریادرس شما وشما نیستید فریادرس من هر آئینه من بیزار شدم

بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِن قَبْلُ ۗ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ
از آنکه مرا شریک مقرر کردید پیش ازین هر آئینه ستمگاران ایشان راست عذاب

أَلِيمٌ ﴿٢٢﴾ وَأُدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي
درد دهنده و در آورده شدند آنانکه ایمان آوردند وکارهائے شائسته کردند به بهشت ها می رود

مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ ۖ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا
زیر آن جوئیها جاویدان در آن جا به حکم پروردگار خویش دعائے خیر ایشان بایکدیگر

سَلَامٌ ﴿٢٣﴾ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ
آنجا سلام است آیا ندیدی چگونه پدید کرد خدا داستانے را ساخت سخن پاکیزه را مانند درخت

طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ﴿٢٤﴾ تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ
پاکیزه که بیخش استوار باشد وشاخش در آسمان میدهد میوه هائے خود را

حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا ۗ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
هر فصلے به حکم پروردگار خویش و پدید مے آرد خدا مثل ها را برائے مردمان تا بود که

يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾ وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ
پند پذیر شوند وحال سخن ناپاکیزه مانند درخت ناپاکیزه است که بر کنده شد

مِن فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِن قَرَارٍ ﴿٢٦﴾ يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا
از بالائے زمین نیست او را هیچ استقرارے ف۱ واستوار می سازد خدا مسلمانان را

بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ ۖ وَيُضِلُّ اللَّهُ
به سخن درست در زندگانی دنیا و در آخرت و گمراه میسازد خدا

الظَّالِمِينَ ۚ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ﴿٢٧﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ ع ۴ ۱۶
ستمگاران را ومیکند خدا آنچه می خواهد ف۲ آیا ندیدی بسوئے آنانکه بدل کردند نعمت

اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ ﴿٢٨﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا ۖ وَبِئْسَ
خدا را بناسپاسی ف۳ وفرود آوردند قوم خود را به سرائے هلاکی که دوزخ است درآیند آنجا وآن بد

ف۱ یعنے شریعت حق در سکونت ثابت هست ودر دنیا هر روز رواجے تازه می یابد ومردمان منتفع میشوند وملت جاهلیت در سکون استقرار ندارد یک چند درمیان مردم شائع شود باز برهم کرده آید والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنے وقت مرگ توفیق شهادت میدهد ووقت سوال منکر ونکیر بقول حق گویا میسازد والله اعلم ۱۲

ف۳ یعنے ناسپاسی کردند پس نعمت مفقود شد پس گویا نعمت دادند وکفر خریدند والله اعلم ۱۲

الْقَرَارُ ﴿٢٩﴾ وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا لِّيُضِلُّوا عَن سَبِيلِهِ ۗ قُلْ تَمَتَّعُوا

قرارگاہیست ومقرر کردند خدای را ہمتایان تاگمراہ کنند عالم را از راہِ او بگو بہرہ مند شوید

فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ ﴿٣٠﴾ قُل لِّعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا

ہر آئینہ بازگشت شما بسوئے آتش ست بگو آن بندگان مرا کہ ایمان آوردہ اند برپا دارند

الصَّلَاةَ وَيُنفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِّن قَبْلِ أَن

نماز را وخرج کنند از آنچہ ما روزی دادیم ایشان را پنہان وآشکارا پیش از آنکہ بیاید

يَأْتِيَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خِلَالٌ ﴿٣١﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ

روزے کہ خرید و فروخت نیست دران و نہ بایکدیگر دوستی بود خدا آنست کہ آفرید آسمان ہا

وَالْأَرْضَ وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ

و زمین را و فرو فرستاد از آسمان آب را پس بیرون آورد بآن آب روزی برائے شما از قسم میوہ ہا

وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ ۖ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ ﴿٣٢﴾ وَ

ورام ساخت برائے شما کشتی را تا برود در دریا بحکم او ورام ساخت برائے شما جوئہا را و

ف مترجم گوید یعنے پسران بے واسطہ واللہ اعلم ۱۲

سَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ ۖ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ﴿٣٣﴾

رام ساخت برائے شما آفتاب و ماہ را ہمیشہ روندگان ورام ساخت برائی شما شب و روز را

وَآتَاكُم مِّن كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ ۚ وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا ۗ

وداد شما را از ہر چہ خواستید واگر بشمارید نعمت خدا را احاطہ نتوانید کرد آن را

ع ۵ ۱۷ إِنَّ الْإِنسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَٰذَا

ہر آئینہ انسان ستمگار ناسپاس است و یاد کن چون گفت ابراہیم اے پروردگار من بکن

الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَن نَّعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿٣٥﴾ رَبِّ إِنَّهُنَّ

این شہر را جائے امن و دور دار مرا و فرزندان مرا از آنکہ عبادت بتان کنیم اے پروردگار من این بتان

أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ ۖ فَمَن تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي ۖ وَمَنْ

گمراہ کردہ اند بسیارے را از مردمان پس ہر کہ پیروی من کرد پس ہر آئینہ او از آن من ست و ہر کہ

عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٦﴾ رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنتُ مِن ذُرِّيَّتِي

نافرمانی کرد مرا پس ہر آئینہ تو آمرزندہ مہربانے اے پروردگار ما ہر آئینہ من ساکن ساختم بعض اولاد خود را

بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ ۙ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلٰوةَ

بوادئ بے زراعت نزدیک خانۂ محرم تو اے پروردگار ما تا برپا دارند نماز را

فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِّنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِّنَ

پس بکن دلے چند را از مردمان رغبت کننده بسوئے ایشان وروزی دہ ایشان را از

الثَّمَرٰتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿۳۷﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ ۗ

میوه ها تا بود که ایشان سپاسداری کنند اے پروردگار ما هر آئینه تو میدانی آنچه پنهان می داریم وآنچه

وَمَا يَخْفَىٰ عَلَى اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿۳۸﴾

آشکارا می کنیم و پوشیده نمی شود بر خدا هیچ چیزے در زمین ونه در آسمان

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمٰعِيلَ وَإِسْحٰقَ ۚ إِنَّ

سپاس آن خدائے راست که عطا کرد مرا با وجود کلان سالی اسمٰعیل واسحٰق هر آئینه

رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿۳۹﴾ رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلٰوةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي ۖ

پروردگار من شنونده دعاست اے پروردگار من بکن مرا برپا دارندہ نماز واز اولاد من نیز

رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿۴۰﴾ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ

اے پروردگار ما و قبول کن دعائے مرا اے پروردگار ما بیامرز مرا و مادر و پدر مرا و مسلمانان را روزے که قائم شود

ع ۶ / ۱۸ الْحِسَابُ ﴿۴۱﴾ وَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظّٰلِمُونَ ۚ إِنَّمَا

حساب ومپندار خدا را بے خبر از آنچه می کنند ستمکاران جز این نیست

يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿۴۲﴾ مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي

که موقوف میدارد ایشان را برائے روزیکه خیره شوند دران چشم ها شتاب کنندگان سر خود بردارندگان

رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ ۖ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ ﴿۴۳﴾ وَأَنْذِرِ

باز نمی گردد بسوئے ایشان چشم ایشان ودلهائے ایشان خالی است وبترسان

النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا

مردمان را از روزے که بیاید بایشان عذاب پس گویند ظالمان اے پروردگار ما موقوف دار

إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ ۙ نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ ۗ أَوَلَمْ تَكُونُوا

مارا تا میعادے نزدیک تا قبول کنیم خواندن ترا وپیروی کنیم رسولان را گفته شود بایشان آیا

اَقْسَمْتُمْ مِّنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِّنْ زَوَالٍ ﴿٤٤﴾ وَّسَكَنْتُمْ فِيْ مَسٰكِنِ

قسم نمی خورید پیش ازین که نه باشد شمارا هیچ زوال وساکن شدید در منازل

الَّذِيْنَ ظَلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا

آنانکه ستم کردند برخویش وواضح شد شمارا که چگونه کردیم بایشان وپدید ساختیم

لَكُمُ الْاَمْثَالَ ﴿٤٥﴾ وَقَدْ مَكَرُوْا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللّٰهِ مَكْرُهُمْ ؕ وَاِنْ

برائے شما داستان ها وهرآئینه بدسگالیدند بدسگالی خویش را ونزدیک خدا است علم بدسگالی ایشان ونیست

كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُوْلَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾ فَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ مُخْلِفَ وَعْدِهٖ

بدسگالی ایشان بدان مشابه که از جائے روند بسبب آن کوه ها ف۱ پس مپندار خدارا خلاف کننده وعده خود

رُسُلَهٗ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾ ؕ يَوْمَ تُبَدَّلُ الْاَرْضُ غَيْرَ الْاَرْضِ

بارسولان خود هرآئینه خدا غالب صاحب انتقام است روزے که بدل کرده شود این زمین بغیر این زمین

وَالسَّمٰوٰتُ وَبَرَزُوْا لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٤٨﴾ وَتَرَى الْمُجْرِمِيْنَ

وبدل کرده شوند آسمان ها وظاهر شوند بحضور خدائے یگانه غالب وبه بینی تو آن روز گناه گاران را

يَوْمَئِذٍ مُّقَرَّنِيْنَ فِي الْاَصْفَادِ ﴿٤٩﴾ ج سَرَابِيْلُهُمْ مِّنْ قَطِرَانٍ وَّتَغْشٰى

دست وپا بهم بسته در زنجیرها لباس ایشان از قطران باشد ف۲ وبپوشد

وُجُوْهَهُمُ النَّارُ ﴿٥٠﴾ لِيَجْزِيَ اللّٰهُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ سَرِيْعُ

روئے ایشان را آتش ف۲ تا جزا دهد خدا هر کسے را بآنچه کرده است هرآئینه خدا زود

الْحِسَابِ ﴿٥١﴾ هٰذَا بَلٰغٌ لِّلنَّاسِ وَلِيُنْذَرُوْا بِهٖ وَلِيَعْلَمُوْٓا اَنَّمَا

حساب کننده است این قرآن خبر رسانیدن است مردمان را ف۳ وتا بیم کرده شوند بآن وتا بدانند که جز این نیست

ع ۷ / ۱۱ / ۱۹ هُوَ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ وَّلِيَذَّكَّرَ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿٥٢﴾ ع

که وے خدائے یگانه است وتا پند پذیر شوند خداوندان عقل

سُوْرَةُ الْحِجْرِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ تِسْعٌ وَّ تِسْعُوْنَ اٰيَةً وَّ سِتُّ رُكُوْعَاتٍ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سوره حجر در مکه نازل شده وآن نود ونه آیت وشش رکوع است. به نام خدائے بخشاینده مهربان

الٓرٰ قف تِلْكَ اٰيٰتُ الْكِتٰبِ وَقُرْاٰنٍ مُّبِيْنٍ ﴿١﴾

این آیت هائے کتاب الهی وقرآن روشن ست

ف۱ یعنے مکر ایشان ضعیف است والله اعلم ۱۲

ف۲ قطران چیزے سیاه بدبودار ست که آتش در آن زود مے گیرد والله اعلم ۱۲

ف۳ یعنے نازل کرده شده است برائے تبلیغ ۱۲

رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَوْ كَانُوْا مُسْلِمِيْنَ ﴿٢﴾ ذَرْهُمْ يَأْكُلُوْا

بسا وقت کہ دوست دارند کافران کاش مسلمان بودندے بگذار ایشان را تا بخورند

وَيَتَمَتَّعُوْا وَيُلْهِهِمُ الْاَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُوْنَ ﴿٣﴾ وَمَآ اَهْلَكْنَا

وبہرہ مند شوند ومشغول کند ایشان را امید دراز پس خواہند دانست وہلاک نکردیم

مِنْ قَرْيَةٍ اِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُوْمٌ ﴿٤﴾ مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ

ہیچ دیہ را مگر وے را نوشتہ بود معلوم سبقت نمی کند ہیچ گروہے

اَجَلَهَا وَمَا يَسْتَاْخِرُوْنَ ﴿٥﴾ وَقَالُوْا يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْ نُزِّلَ عَلَيْهِ

از مدت خود و باز پس نمی مانند وگفتند کافران اے کسے کہ فرود آوردہ شدہ است برئے

الذِّكْرُ اِنَّكَ لَمَجْنُوْنٌ ﴿٦﴾ لَوْ مَا تَاْتِيْنَا بِالْمَلٰٓئِكَةِ اِنْ كُنْتَ مِنَ

قرآن ہر آئینہ تو دیوانہ چرا نمی آری پیش ما فرشتگان را اگر ہستی از

الصّٰدِقِيْنَ ﴿٧﴾ مَا نُنَزِّلُ الْمَلٰٓئِكَةَ اِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوْٓا اِذًا

راست گویان فرو نمی فرستیم فرشتگان را مگر بتدبیر محکم و نہ باشند آنگاہ

مُّنْظَرِيْنَ ﴿٨﴾ اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهٗ لَحٰفِظُوْنَ ﴿٩﴾ وَ

مہلت دادہ شدہ ہر آئینہ ما فرو فرستادیم قرآن را وہر آئینہ ما اورا نگاہ بانیم و

لَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِيْ شِيَعِ الْاَوَّلِيْنَ ﴿١٠﴾ وَمَا يَاْتِيْهِمْ

ہر آئینہ پیغامبران را فرو فرستادیم پیش از تو در فرقہ ہائے پیشینیان ونمی آید بہ ایشان

مِّنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا كَانُوْا بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿١١﴾ كَذٰلِكَ نَسْلُكُهٗ فِيْ

ہیچ فرستادہ مگر بودند باو تمسخر کنان ہمچنین درمی آریم استہزا را در

قُلُوْبِ الْمُجْرِمِيْنَ ﴿١٢﴾ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِهٖ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْاَوَّلِيْنَ ﴿١٣﴾

دل گناہ گاران یعنے کفار مکہ ایمان نیارند بقرآن وہر آئینہ گذشت آئین پیشینیان

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِّنَ السَّمَآءِ فَظَلُّوْا فِيْهِ يَعْرُجُوْنَ ﴿١٤﴾

واگر بکشائیم بر ایشان درے از آسمان پس شوند باین صفت کہ درفے بالا میروند

ع ١ ١٥ لَقَالُوْٓا اِنَّمَا سُكِّرَتْ اَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَّسْحُوْرُوْنَ ﴿١٥﴾ ع

البتہ گویند جز این نیست کہ بند کردہ شد چشم ہائے مارا بلکہ ما قومے ہستیم جادو زدہ

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَآءِ بُرُوجًا وَّزَيَّنّٰهَا لِلنّٰظِرِيْنَ ﴿۱۶﴾ وَحَفِظْنٰهَا

وہر آئینہ پیدا کردیم در آسمان برجہا وبیاراستیمش برائے بینندگان ونگاہداشتیمش

مِنْ كُلِّ شَيْطٰنٍ رَّجِيْمٍ ﴿۱۷﴾ اِلَّا مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَاَتْبَعَهٗ

از ہر شیطان رانده شده مگر آنکه بدزدی شنود پس درپے

شِهَابٌ مُّبِيْنٌ ﴿۱۸﴾ وَالْاَرْضَ مَدَدْنٰهَا وَاَلْقَيْنَا فِيْهَا رَوَاسِيَ

وے افتد آتش آشکارا وزمین گسترانیدیمش وانداختیم دران جا کوه ہا را

وَاَنْۢبَتْنَا فِيْهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَّوْزُوْنٍ ﴿۱۹﴾ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيْهَا

و رُویانیدیم درانجا ازجنس ہر چیز سنجیده ف۱ وساختیم برائے شما دران جا

مَعَايِشَ وَمَنْ لَّسْتُمْ لَهٗ بِرٰزِقِيْنَ ﴿۲۰﴾ وَاِنْ مِّنْ شَيْءٍ اِلَّا

اسباب معیشت وساختیم برائے شما آنکه نیستید او را روزی دہنده ف۲ ونیست ہیچ چیز مگر

عِنْدَنَا خَزَآئِنُهٗ وَمَا نُنَزِّلُهٗ اِلَّا بِقَدَرٍ مَّعْلُوْمٍ ﴿۲۱﴾ وَاَرْسَلْنَا الرِّيٰحَ

نزدیک ما خزانہائے اوست وفرودنمی آریم آن را مگر باندازه مقرر وفرستادیم بادہا

لَوَاقِحَ فَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَسْقَيْنٰكُمُوْهُ وَمَآ اَنْتُمْ لَهٗ

باردار کننده ابر پس فرودآوردیم از آسمان آبے پس نوشانیدیم شما را آن آب ونیستید شما آن را

بِخٰزِنِيْنَ ﴿۲۲﴾ وَاِنَّا لَنَحْنُ نُحْيٖ وَنُمِيْتُ وَنَحْنُ الْوٰرِثُوْنَ ﴿۲۳﴾ وَلَقَدْ

جمع کننده وہر آئینه ما زنده می سازیم و می میرانیم وماییم وارث وہر آئینه

عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِيْنَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَاْخِرِيْنَ ﴿۲۴﴾ وَاِنَّ

دانسته ایم پیشینیان را از شما وہر آئینه دانسته ایم پسینیان را وہر آئینه

ع ۲ ۱۰ ۲ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ ۭ اِنَّهٗ حَكِيْمٌ عَلِيْمٌ ﴿۲۵﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ

پروردگار تو ہمون برانگیزد ایشان را ہر آئینه او استوار کار داناست وہر آئینه آفریدیم آدمی را

مِنْ صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَاٍ مَّسْنُوْنٍ ﴿۲۶﴾ وَالْجَآنَّ خَلَقْنٰهُ مِنْ قَبْلُ

از گل خشک از قسم لائے سیاه بوئے گرفته وجان پیدا کردیمش پیش ازین

مِنْ نَّارِ السَّمُوْمِ ﴿۲۷﴾ وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّيْ خَالِقٌۢ بَشَرًا

از آتش سوزان ویاد کن چون گفت پروردگار تو فرشتگان را ہر آئینه من آفرینده ام آدمی را

ف۱ یعنے ہر نوع را صورتے و صفتے است که از آن جا تجاوز نمیکند ۱۲

ف۲ یعنی غلامان و جانوران والله اعلم ۱۲

مِّنْ صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَاٍ مَّسْنُوْنٍ ﴿٢٨﴾ فَاِذَا سَوَّيْتُهٗ وَنَفَخْتُ فِيْهِ

از گل خشک از قسم لائے سیاہ بوئے گرفتہ پس چون راست کنمش و بدمم در وے

مِنْ رُّوْحِيْ فَقَعُوْا لَهٗ سٰجِدِيْنَ ﴿٢٩﴾ فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُوْنَ ﴿٣٠﴾

روح خود را پس افتید پیش او سجدہ کنان پس سجدہ کردند فرشتگان تمام ایشان ہمہ یک جا

اِلَّآ اِبْلِيْسَ ؕ اَبٰٓى اَنْ يَّكُوْنَ مَعَ السّٰجِدِيْنَ ﴿٣١﴾ قَالَ يٰٓاِبْلِيْسُ

مگر ابلیس سر باز زد از آنکہ باشد با سجدہ کنندگان گفت خدا اے ابلیس

مَا لَكَ اَلَّا تَكُوْنَ مَعَ السّٰجِدِيْنَ ﴿٣٢﴾ قَالَ لَمْ اَكُنْ لِّاَسْجُدَ لِبَشَرٍ

چیست ترا در این کہ نمی باشی با سجدہ کنندگان گفت ہرگز نیستم کہ سجدہ کنم آدمی را

خَلَقْتَهٗ مِنْ صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَاٍ مَّسْنُوْنٍ ﴿٣٣﴾ قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا

کہ پیدا کردہ او را از گل خشک از قسم لائے سیاہ بوے گرفتہ گفت پس بیرون شو از

فَاِنَّكَ رَجِيْمٌ ﴿٣٤﴾ وَّاِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ اِلٰى يَوْمِ الدِّيْنِ ﴿٣٥﴾ قَالَ

بہشت ہر آئینہ تو راندہ شدہ و ہر آئینہ بر تست لعنت تا روز قیامت گفت

رَبِّ فَاَنْظِرْنِيْٓ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُوْنَ ﴿٣٦﴾ قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِيْنَ ﴿٣٧﴾

اے پروردگار من مہلت دہ مرا تا روزیکہ برانگیختہ شوند مردمان گفت ہر آئینہ تو از مہلت دادہ شدگانی

اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُوْمِ ﴿٣٨﴾ قَالَ رَبِّ بِمَآ اَغْوَيْتَنِيْ لَاُزَيِّنَنَّ

تا روز آن وقت مقرر گفت اے پروردگار من بسبب آنکہ گمراہ کردی مرا البتہ بیارایم

لَهُمْ فِي الْاَرْضِ وَلَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿٣٩﴾ اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ

معصیت را برائے ایشان در زمین والبتہ گمراہ سازم ایشان را ہمہ یک جا مگر بندگان خالص کردہ تو

الْمُخْلَصِيْنَ ﴿٤٠﴾ قَالَ هٰذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيْمٌ ﴿٤١﴾ اِنَّ

از ایشان گفت خدا این اخلاص راہیست راست کہ بر من می رسد ہر آئینہ

عِبَادِيْ لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطٰنٌ اِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ

بندگان من نیست ترا بر ایشان غلبہ لیکن غلبہ تو بر کسے باشد کہ پیروی تو کرد از

الْغٰوِيْنَ ﴿٤٢﴾ وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿٤٣﴾ لَهَا سَبْعَةُ

گمراہان و ہر آئینہ دوزخ وعدہ گاہ ایشان است ہمہ یک جا او را ہفت

اَبْوَابٍ ۭ لِكُلِّ بَابٍ مِّنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُوْمٌ ﴿۴۴﴾ اِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِيْ
در است هر درے را از گمراهان حصه است جدا کرده شده هر آئینه پرهیزگاران در
جَنّٰتٍ وَّ عُيُوْنٍ ﴿۴۵﴾ اُدْخُلُوْهَا بِسَلٰمٍ اٰمِنِيْنَ ﴿۴۶﴾ وَ نَزَعْنَا مَا فِيْ
بوستان ها و چشمه ها باشند ایشان را گفته شود درآئید درینجا بسلامتی امین شده و بیرون کشیم آنچه در
صُدُوْرِهِمْ مِّنْ غِلٍّ اِخْوَانًا عَلٰى سُرُرٍ مُّتَقٰبِلِيْنَ ﴿۴۷﴾ لَا يَمَسُّهُمْ
سینه های ایشان بود از کینه برادر یکدیگر شده بر تخت ها رو بروے یکدیگر کرده نرسد به ایشان
فِيْهَا نَصَبٌ وَّ مَا هُمْ مِّنْهَا بِمُخْرَجِيْنَ ﴿۴۸﴾ نَبِّئْ عِبَادِيْٓ اَنِّيْٓ
آنجا هیچ رنجے و نیستند ایشان از آنجا بیرون کرده شده خبرده بندگان را که من
اَنَا الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ ﴿۴۹﴾ وَ اَنَّ عَذَابِيْ هُوَ الْعَذَابُ الْاَلِيْمُ ﴿۵۰﴾
آمرزنده ام مهربانم و بآنکه عذاب من همان عذاب درد دهنده است
وَ نَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ اِبْرٰهِيْمَ ﴿۵۱﴾ اِذْ دَخَلُوْا عَلَيْهِ فَقَالُوْا سَلٰمًا ۭ
و خبرده ایشان را از مهمانان ابراهیم چون داخل شدند بروے پس سلام گفتند
قَالَ اِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُوْنَ ﴿۵۲﴾ قَالُوْا لَا تَوْجَلْ اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلٰمٍ
ابراهیم گفت هر آئینه ما از شما ترسانیم گفتند مترس هر آئینه ما مژده میدهیم ترا بفرزندے
عَلِيْمٍ ﴿۵۳﴾ قَالَ اَبَشَّرْتُمُوْنِيْ عَلٰٓى اَنْ مَّسَّنِيَ الْكِبَرُ فَبِمَ
دانا گفت آیا بشارت دادید مرا باوجود آنکه رسید بمن پیری پس
تُبَشِّرُوْنَ ﴿۵۴﴾ قَالُوْا بَشَّرْنٰكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُنْ مِّنَ الْقٰنِطِيْنَ ﴿۵۵﴾
بچه قسم بشارت میدهید گفتند مژده دادیم ترا براستی پس مباش از ناامیدان
قَالَ وَ مَنْ يَّقْنَطُ مِنْ رَّحْمَةِ رَبِّهٖٓ اِلَّا الضَّآلُّوْنَ ﴿۵۶﴾ قَالَ فَمَا
گفت و کیست که ناامید شود از رحمت پروردگار خود مگر گمراهان گفت پس
خَطْبُكُمْ اَيُّهَا الْمُرْسَلُوْنَ ﴿۵۷﴾ قَالُوْٓا اِنَّآ اُرْسِلْنَآ اِلٰى قَوْمٍ مُّجْرِمِيْنَ ﴿۵۸﴾
چیست خبر شما اے فرستادگان گفتند هر آئینه ما فرستاده شدیم بسوئے گروهے گنهگاران
اِلَّآ اٰلَ لُوْطٍ ۭ اِنَّا لَمُنَجُّوْهُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿۵۹﴾ اِلَّا امْرَاَتَهٗ قَدَّرْنَآ
بجز کسان لوط هر آئینه ما البته نجات خواهیم داد ایشان را همه یکجا غیر زنش که مقرر کرده ایم

ع ۴ إِنَّهَا لَمِنَ الْغٰبِرِينَ ۶۰ فَلَمَّا جَآءَ اٰلَ لُوطِ الْمُرْسَلُونَ ۶۱ قَالَ

که هرآئینه وے از بازماندگان است پس وقتیکه آمدند بکسان لوط فرستادگان گفت

إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُّنكَرُونَ ۶۲ قَالُوا بَلْ جِئْنٰكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ ۶۳

هرآئینه شما گروهے ناآشنا اید گفتند بلکه آورده ایم پیش تو آنچه دراں شبه مے کردند

وَاَتَيْنٰكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصٰدِقُونَ ۶۴ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ

یعنی عقوبت و آورده ایم پیش تو وعده راست را و هرآئینه ما البته راست گوئیم پس ببر کسان خود را به پاره از

الَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبٰرَهُمْ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنكُمْ أَحَدٌ وَامْضُوا حَيْثُ

شب و تو از پے ایشان رو و باید که پس ننگرد از شما هیچکس و بروید آنجا که فرموده شد

تُؤْمَرُونَ ۶۵ وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذٰلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هٰؤُلَآءِ مَقْطُوعٌ

و آن این فرمان بود وحی فرستادیم بسوے لوط این سخن که بیخ ایشان بریده شود چون بوقت صبح

مُّصْبِحِينَ ۶۶ وَجَآءَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ۶۷ قَالَ إِنَّ

درآیند و آمدند اهل شهر خوش وقتی کنان گفت لوط هرآئینه

هٰؤُلَآءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ ۶۸ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزُونِ ۶۹

ایشان مهمان من اند پس رسوا مکنید مرا و بترسید از خدا و خوار مکنید مرا

قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعٰلَمِينَ ۷۰ قَالَ هٰؤُلَآءِ بَنٰتِي إِن

گفتند آیا منع نکرده بودیم ترا از میزبانی غریبان گفت این ها دختران من اند اگر

كُنتُمْ فٰعِلِينَ ۷۱ لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ۷۲ فَأَخَذَتْهُمُ

هستید کننده کارے ف۱ قسم بزندگانی تو که این کافران در گمراهی خویش سرگردان میشوند پس دریافت

الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ۷۳ فَجَعَلْنَا عٰلِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ

ایشان را آواز هولناک چون بوقت شروق درآمدند پس ساختیم بالائے آن شهرها را زیر آن و بارانیدیم بر ایشان

حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ ۷۴ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ ۷۵

سنگ از قسم سنگ گل ف۳ هرآئینه درین قصه نشانهاست عبرت گیرندگان را

وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُّقِيمٍ ۷۶ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ۷۷

و هرآئینه شهرها بر راهے هستند که دائم آمد و رفت دارد هرآئینه دراین نشانه است مومنان را

ف۱ یعنی اگر قضائے شهوت خواهید نکاح بنات من انسب است والله اعلم

ف۲ این کلمه در وسط قصه حضرت لوط زیاده کرده شد تا تنبیه باشد بر تطبیق حال مشرکین مکه بر حال قوم لوط و بشارت ایشان والله اعلم

ف۳ مترجم گوید یعنی گل پخته مثل سنگ شده

وقف لازم

ع ٥ ١٩ ٥

وَإِنْ كَانَ أَصْحٰبُ الْأَيْكَةِ لَظٰلِمِينَ ﴿٧٨﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَ

وهرآئینه بودند اہل ایکه از ستمگاران پس انتقام کشیدیم از ایشان

إِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُّبِينٍ ﴿٧٩﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحٰبُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٨٠﴾

شهرهائے قوم لوط و شهرهائی ایکه هر دو بر راه آشکار هستند و هرآئینه دروغ شمردند ساکنان حجر پیغامبران را

وَاٰتَيْنٰهُمْ اٰيٰتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٨١﴾ وَكَانُوا يَنْحِتُونَ

و رسانیدیم بایشان آیت ہائے خود پس شدند از روگردان و بودند تراشیده می ساختند

مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا اٰمِنِينَ ﴿٨٢﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ﴿٨٣﴾

از کوه ها خانه ها ایمن شده پس گرفت ایشان را آواز سخت صباح کنان

فَمَا أَغْنٰى عَنْهُمْ مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٤﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ

پس دفع نکرد از ایشان آنچه کسب می کردند و نیافریدیم آسمان ها

وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ ۗ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ فَاصْفَحِ

و زمین و آنچه مابین این هاست مگر بتدبیر درست و هرآئینه قیامت آمدنیست پس درگذر

الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلّٰقُ الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾ وَلَقَدْ

یعنی از بے ادبیهائے ایشان درگذشتن نیکو هرآئینه پروردگار تو هماست آفریننده دانا و هرآئینه دادیم ترا

اٰتَيْنٰكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْاٰنَ الْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾ لَا تَمُدَّنَّ

هفت آیت آنچه در نماز مکرر خوانده میشود و دادیم ترا قرآن بزرگ باز مکش

عَيْنَيْكَ إِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهٖٓ أَزْوَاجًا مِّنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ

دو چشم خود را بسوئے آنچه بهره مند ساخته ایم آن جماعت ها را از کافران و اندوهناک مشو بر ایشان

وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾ وَقُلْ إِنِّيٓ أَنَا النَّذِيرُ

و پست کن بازوئے خود را برائے مسلمانان و بگو هرآئینه من بیم کننده ام

الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾ كَمَآ أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾ الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْاٰنَ

آشکارم فرود خواهیم آورد عذاب را مانند آنچه فرود آورده بودیم بر تقسیم کنندگان آنانکه ساختند کتاب

عِضِينَ ﴿٩١﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَسْـَٔلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾ الربع

الٰهی را پاره پاره ف۳ پس قسم به پروردگار تو البته سوال کنیم ایشان را همه یک جا از آنچه میکردند

ف۱ یعنی سورهٔ فاتحه

ف۲ یعنی تو ضع کن

ف۳ مترجم گوید یعنی بر اہل کتاب که بعض آیات عمل می کردند و بر بعض نه و الله اعلم

فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿٩٤﴾ اِنَّا كَفَيْنٰكَ
پس آشکارا کن آنچه فرموده میشوی واعراض کن از مشرکان هرآئینه ما بسنده ایم
الْمُسْتَهْزِءِيْنَ ﴿٩٥﴾ الَّذِيْنَ يَجْعَلُوْنَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَسَوْفَ
ترا از شر تمسخر کنندگان آنانکه مقرر میکنند بخدا معبود دیگرا پس زود
يَعْلَمُوْنَ ﴿٩٦﴾ وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّكَ يَضِيْقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُوْلُوْنَ ﴿٩٧﴾
بدانند وهرآئینه ما می دانیم ازحال تو که تنگ می شود سینهٔ تو بسبب آنچه می گویند
فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِّنَ السّٰجِدِيْنَ ﴿٩٨﴾ وَاعْبُدْ رَبَّكَ
پس به پاکی یادکن پروردگار خودرا باستائش او و باش از سجده کنندگان وعبادت کن پروردگار خودرا
حَتّٰى يَاْتِيَكَ الْيَقِيْنُ ﴿٩٩﴾ ع
تا وقتیکه برسد بتو مرگ

سُوْرَةُ النَّحْلِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ مِائَةٌ وَّ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ثَمَانٌ وَّعِشْرُوْنَ اٰيَةً وَّسِتَّ عَشَرَ رُكُوْعًا
سورهٔ نحل در مکه نازل شده آن بنام خدائے بخشایندهٔ مهربان یکصد وبیست وهشت آیت وشانزده رکوع است
اَتٰٓى اَمْرُ اللّٰهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوْهُ سُبْحٰنَهٗ وَتَعٰلٰى عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿١﴾
آمد حکم خدا پس شتاب طلب مکنید آن را ف پاک است خدا و بلند قدرست ازانچه شریک او مقرر می کنند
يُنَزِّلُ الْمَلٰٓئِكَةَ بِالرُّوْحِ مِنْ اَمْرِهٖ عَلٰى مَنْ يَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖٓ
فرود می آرد فرشتگان را بوحی باراده خود بر هر که خواهد از بندگان خود که
اَنْ اَنْذِرُوْٓا اَنَّهٗ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنَا فَاتَّقُوْنِ ﴿٢﴾ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ
بترسانید باین مضمون که خدا میفرماید که نیست هیچ معبود مگر من پس بترسید از من آفرید آسمان ها
وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ تَعٰلٰى عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿٣﴾ خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ
وزمین را به تدبیر درست بلند قدرست ازانکه شریک او مقرر میکنند آفرید آدمی را از
نُّطْفَةٍ فَاِذَا هُوَ خَصِيْمٌ مُّبِيْنٌ ﴿٤﴾ وَالْاَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ
منی پس ناگهان وے ستیزنده آشکارا شد وچهارپایان را آفرید برائے شما
فِيْهَا دِفْءٌ وَّمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَاْكُلُوْنَ ﴿٥﴾ وَلَكُمْ فِيْهَا جَمَالٌ حِيْنَ
از آنها پوششے ومنفعت هائے دیگرست وبعض آنها را میخورید وشما را در آن ها آبروست

ف یعنے غلبه دین اسلام وتعذیب کفار بیقین شدنی است چرا شتاب میکنند والله اعلم ۱۲

تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ⑥ وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ
چون وقت شام از صحرا بازمی آرید وچون بسوئے صحرا سر میدہید و برمیدارند بار شمارا بسوئے شہرے کہ ہرگز
تَكُونُوا بَالِغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ الْأَنفُسِ ۚ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ⑦
نمی رسیدید بآن مگر بمشقت جان ہا ہر آئینہ پروردگار شما بخشایندہ مہربان است
وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً ۚ وَيَخْلُقُ مَا
وآفرید اسپان واشتران را وخران را تا سوار شوید بران وبرائے آرائش ومی آفریند آنچہ
لَا تَعْلَمُونَ ⑧ وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ ۚ وَلَوْ شَاءَ
نمی دانید وبرخدا میرسد راہ میانہ وبعض راہ ہا کج است واگر خواستے
لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ ⑨ هُوَ الَّذِي أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً ۖ لَّكُم مِّنْهُ ع ٩ ٧
وے راہ نمودے شمارا ہمہ یکجا اوست آنکہ فرود آورد از آسمان آب را برائے شما ازان آب
شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ⑩ يُنبِتُ لَكُم بِهِ الزَّرْعَ
آشامیدنی ست وازان آب بیشہ درختان ست کہ دران میچرانید میرویاند برائے شما بسبب آب زراعت را

ف یعنے از انواع حیوان، نبات ۱۲

وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ ۗ إِنَّ فِي
وزیتون را ودرختان خرما وانگور واز ہر جنس میوہ ہا ہر آئینہ درین
ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ⑪ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ
نشانہ است گروہے را کہ تفکر می کنند ومسخر کرد برائے شما شب و روز
وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ
وآفتاب وماہ را وستارگان مسخراند بفرمان وے ہر آئینہ درین
لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ⑫ وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا
نشان ہاست گروہے را کہ درمی یابند ومسخر کرد آنچہ آفرید برائے شما درزمین گوناگوں
أَلْوَانُهُ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ⑬ وَهُوَ الَّذِي
رنگہائے او ہر آئینہ درین نشانہ است گروہے را کہ پند می پذیرند واوست آن کہ
سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً
مسخر ساخت دریا را تا بخورید ازان گوشت تازہ یعنی ماہی وتا بیرون آرید ازان پیرایہ کہ

تَلْبَسُوْنَهَا ۚ وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاخِرَ فِيْهِ وَلِتَبْتَغُوْا مِنْ فَضْلِهٖ وَ

که بپوشید آن را و می بینی کشتی ها را رونده در دریا و مسخر کرد دریا را تا طلب معیشت کنید از فضل او

لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿١٤﴾ وَاَلْقٰى فِى الْاَرْضِ رَوَاسِىَ اَنْ تَمِيْدَ بِكُمْ

و تا بود که شکر کنید و افگند در زمین کوه هائے محکم برائے احتراز از آنکه بجنباند شما را

وَاَنْهٰرًا وَّسُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ﴿١٥﴾ وَعَلٰمٰتٍ ۗ وَبِالنَّجْمِ هُمْ

و آفرید جویها و راه ها تا بود که راه یاب شوید و آفرید نشان ها و به ستارگان ایشان

يَهْتَدُوْنَ ﴿١٦﴾ اَفَمَنْ يَّخْلُقُ كَمَنْ لَّا يَخْلُقُ ۗ اَفَلَا تَذَكَّرُوْنَ ﴿١٧﴾

راه می یابند آیا کسے که می آفریند مانند کسے ست که نمی آفریند آیا پند نمی گیرید

وَاِنْ تَعُدُّوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوْهَا ۗ اِنَّ اللّٰهَ لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٨﴾

و اگر به شمارید نعمت خدا را احاطه نکنید آن را هر آئینه خدا آمرزنده مهربان ست

وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّوْنَ وَمَا تُعْلِنُوْنَ ﴿١٩﴾ وَالَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ

و خدا میداند آنچه پنهان میدارید و آنچه آشکارا میکنید و آنان که می پرستند کافران

دُوْنِ اللّٰهِ لَا يَخْلُقُوْنَ شَيْـًٔا وَّهُمْ يُخْلَقُوْنَ ﴿٢٠﴾ ۗ اَمْوَاتٌ غَيْرُ

ایشان را بجز خدا نمی آفرینند چیزے را و خود شان آفریده می شوند مردگانند

اَحْيَآءٍ ۚ وَمَا يَشْعُرُوْنَ ۙ اَيَّانَ يُبْعَثُوْنَ ﴿٢١﴾ اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ ۚ ع ١٢/٢ ٨

نه زندگان و نمی دانند کے برانگیخته خواهند شد معبود شما خدائے یگانه است

فَالَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ قُلُوْبُهُمْ مُّنْكِرَةٌ وَّهُمْ

پس آنانکه معتقد نمی شوند بآخرت دل ایشان ناشناس است و ایشان

مُّسْتَكْبِرُوْنَ ﴿٢٢﴾ لَا جَرَمَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّوْنَ وَمَا يُعْلِنُوْنَ ۗ

سرکش اند بے شبه است خدا میداند آنچه پنهان میدارند و آنچه آشکارا میکنند

اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِيْنَ ﴿٢٣﴾ وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ مَّاذَآ اَنْزَلَ

هر آئینه او دوست ندارد سرکشان را و چون گفته شود ایشان را چیست آنچه فرو فرستاده

رَبُّكُمْ ۙ قَالُوْٓا اَسَاطِيْرُ الْاَوَّلِيْنَ ﴿٢٤﴾ ۙ لِيَحْمِلُوْٓا اَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَّوْمَ

پروردگار شما گویند افسانهائے پیشینیان است مآل این گفتار آنکه بردارند بار گناه خویش تمام

الْقِيٰمَةِ ۙ وَمِنْ اَوْزَارِ الَّذِيْنَ يُضِلُّوْنَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ ؕ اَلَا سَآءَ مَا
روز قیامت و بردارند نیز بعض بارہائے آنانکہ گمراہ می سازند ایشان را بغیر دانش آگاہ شوید بد است

يَزِرُوْنَ ﴿۲۵﴾ ع قَدْ مَكَرَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَاَتَى اللّٰهُ بُنْيَانَهُمْ مِّنَ ۳ع ۹
آنچہ برمیدارند ہرآئینہ بداندیشی کردند آنانکہ پیش از ایشان بودند پس بیامد فرمان خدا بسوئے عمارت

الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَاَتٰىهُمُ الْعَذَابُ
ایشان از جانب بنیادہا پس افتاد برایشان سقف از بالائے ایشان وآمد بدیشان عذاب

مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُوْنَ ﴿۲۶﴾ ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُخْزِيْهِمْ وَيَقُوْلُ
از آن جہت کہ نمی دانستند ف بازروز قیامت رسوا کند ایشان را و گوید

اَيْنَ شُرَكَآءِيَ الَّذِيْنَ كُنْتُمْ تُشَآقُّوْنَ فِيْهِمْ ؕ قَالَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا
کجا اند آن شریکان من کہ مخالفت می کردید درحق ایشان گویند اہل علم

ف واین تمثیل است افساد مکر ایشان را بابلغ وجوہ ۱۲

الْعِلْمَ اِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوْٓءَ عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ﴿۲۷﴾ ۙ الَّذِيْنَ تَتَوَفّٰىهُمُ
ہرآئینہ رسوائی و سختی امروز برکافران است آنانکہ قبض ارواح ایشان

الْمَلٰٓئِكَةُ ظَالِمِيْٓ اَنْفُسِهِمْ ۪ فَاَلْقَوُا السَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ
میکردند فرشتگان حال آنکہ ستمگار بودند برخویش پس انداختند آن کافران پیغام انقیاد را ما ہرگز نمی کردیم

سُوْٓءٍ ؕ بَلٰٓى اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌۢ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿۲۸﴾ فَادْخُلُوْٓا اَبْوَابَ
ہیچ عمل بد گفتہ شود آرے ہرآئینہ خدا دانا است بآنچہ می کردید پس درآئید بدروازہائے

جَهَنَّمَ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ؕ فَلَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِيْنَ ﴿۲۹﴾ وَقِيْلَ
دوزخ جاویدان آن جا پس بدست جائے سرکشان دوزخ و گفتہ شد

لِلَّذِيْنَ اتَّقَوْا مَاذَآ اَنْزَلَ رَبُّكُمْ ؕ قَالُوْا خَيْرًا ؕ لِلَّذِيْنَ اَحْسَنُوْا
متقیان را چیست آنچہ فرو فرستاد پروردگار شما گفتند فرود آورده است بہترین سخن آنان راکہ نیکوکاری کردند

فِيْ هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ ؕ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ ؕ وَلَنِعْمَ دَارُ
دریں سرائے حالت نیک است وہرآئینہ سرائے آخرت بہتر است وہرآئینہ نیکو

الْمُتَّقِيْنَ ﴿۳۰﴾ ۙ جَنّٰتُ عَدْنٍ يَّدْخُلُوْنَهَا تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ
سرائے متقیان ست آخرت بوستانہائے ہمیشہ ماندن درآیند آن جا میرود زیر آن جویہا

لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ ۚ كَذٰلِكَ يَجْزِي اللّٰهُ الْمُتَّقِينَ ﴿۳۱﴾ الَّذِينَ
ایشان راست دران ہرچہ خواہند ہمچنین جزا می دہد خدا متقیان را آنانکہ
تَتَوَفّٰهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ طَيِّبِينَ ۙ يَقُولُونَ سَلٰمٌ عَلَيْكُمُ ۙ ادْخُلُوا
فرشتگان قبض ارواح ایشان می کنند حالانکہ شادمان باشند گویند فرشتگان سلام برشما باد درآیید
الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۳۲﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ
بہ بہشت جزائے آنچہ می کردید ف انتظارے نمی کشند کافران الا آنکہ بیایند
الْمَلٰٓئِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ أَمْرُ رَبِّكَ ۚ كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ
بایشان فرشتگان ف۲ یا بیاید فرمان پروردگار تو ف۳ ہم چنین کردند آنانکہ پیش ازایشان بودند
وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ وَلٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿۳۳﴾
وستم نکرد برایشان خدا ولیکن برخویش ستم می کردند
فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهٖ
پس رسید بایشان جزائے گناہان ازاعمال ایشان وفرود آمد بایشان آنچہ بآن
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿۳۴﴾ ع وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا عَبَدْنَا
استہزا می کردند وگفتند مشرکان اگرخواستے خدا نمی پرستیدیم
مِنْ دُونِهٖ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهٖ
بجز وے ہیچ چیزرا نہ ما ونہ پدران ما وحرام نمی دانستیم بغیرفرمان وے
مِنْ شَيْءٍ ۚ كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ فَهَلْ عَلَى
ہیچ چیزرا ف۴ ہم چنین کردند آنانکہ پیش ازایشان بودند پس این نیست
الرُّسُلِ إِلَّا الْبَلٰغُ الْمُبِينُ ﴿۳۵﴾ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا
برپیغامبران بجز خبر رسانیدن آشکارا وہرآئینہ فرستادیم در ہر گروہے پیغامبرے را
أَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ۚ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى
کہ عبادت خدا کنید واحتراز کنید ازبتان پس ازایشان کسے بود کہ راہ
اللّٰهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلٰلَةُ ۚ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ
نمود شش خدا وازایشان کسے بود کہ ثابت شد بروے گمراہی پس سیر کنید در زمین

ف۱ مترجم گوید خدائے تعالے این دو صورت را برائے بیان تقابل حال ومآل اہل سعادت واہل شقاوت نازل فرمودہ واللہ اعلم ۱۲
ف۲ یعنی برائے قبض ارواح ۱۲
ف۳ یعنی عذاب او ۱۲
ف۴ یعنی سلف ما اجماع کردہ اند وآن بدون رضائے خدا منعقد نمی شود واللہ اعلم ۱۲

فَانْظُرُوْا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِيْنَ ﴿۳۶﴾ اِنْ تَحْرِصْ عَلٰى
پس بنگرید چگونه شد آخر کار دروغ دارندگان اگر کوشش کنی بر

هُدٰىهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِيْ مَنْ يُّضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِّنْ
هدایت ایشان چه سود هر آئینه خدا راه نمی نماید آن را که گمراه میسازد ونیست ایشان را هیچ

نّٰصِرِيْنَ ﴿۳۷﴾ وَاَقْسَمُوْا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللّٰهُ مَنْ
یاری دهنده وقسم خوردند به خدا بمحکم ترین سوگندهائے خود که برنه انگیزد خدا

يَّمُوْتُ بَلٰى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَّلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۳۸﴾
مرده را آرے برانگیزد وعده درست لازم شده برو ولیکن بیشترین مردمان نمی دانند

لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِيْ يَخْتَلِفُوْنَ فِيْهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا
آرے برانگیزد تا بیان کند برائے ایشان آنچه اختلاف می کنند دران وتا بدانند کافران که

اَنَّهُمْ كَانُوْا كٰذِبِيْنَ ﴿۳۹﴾ اِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ اِذَآ اَرَدْنٰهُ اَنْ نَّقُوْلَ
ایشان دروغے بودند نیست فرمان ما برائے چیزے چون خواهیم آفرینش مگر گوئیم

لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴿۴۰﴾ وَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا فِي اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مَا
او را بشو پس بشود وآنانکه ترک دیار خود کردند برائے خدا بعد ازان که

ظُلِمُوْا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُ
ستم کرده شد بر ایشان البته جای دهیم در دنیا بسرائے نیک وهر آئینه مزد آخرت بزرگ تر است

لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ﴿۴۱﴾ الَّذِيْنَ صَبَرُوْا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُوْنَ ﴿۴۲﴾
اگر می دانستند آنانکه صبر کردند وبر پروردگار خویش توکل مینمایند ف۱

وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُّوْحِيْٓ اِلَيْهِمْ فَسْـَٔلُوْٓا اَهْلَ
ونه فرستادیم پیش از تو مگر مردانے را که وحی فرستادیم بسوئے ایشان پس سوال کنید

الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿۴۳﴾ بِالْبَيِّنٰتِ وَالزُّبُرِ وَاَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ
از اهل کتاب اگر نمی دانید ف۲ فرستادیم ایشان را بدلائل وکتاب ها وفرود آوردیم

الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُوْنَ ﴿۴۴﴾
بسوئے تو کتاب تا بیان کنی برائے مردمان شریعتے را که فرود آورده شده بسوئے ایشان وتا بود که ایشان تفکر کنند

ف۱ واین وعده متحقق شده وبهاجران را به مدینه جائے داد ۱۲

ف۲ یعنی پیغامبران سابق آدمی بودند فرشته نه بودند والله اعلم ۱۲

ع ۵ / ۱۱ وقف لازم

النصف

اَفَاَمِنَ الَّذِيْنَ مَكَرُوا السَّيِّاٰتِ اَنْ يَّخْسِفَ اللّٰهُ بِهِمُ الْاَرْضَ

آیا ایمن شدہ اند آنانکہ اندیشیدند تدبیرہائے بد ول ازانکہ فرو برد خدا ایشان را بزمین

اَوْ يَاْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُوْنَ ﴿۴۵﴾ اَوْ يَاْخُذَهُمْ

یا بیاید بایشان عذاب ازان جا کہ ندانند یا بگیرد ایشان را

فِيْ تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِيْنَ ﴿۴۶﴾ اَوْ يَاْخُذَهُمْ عَلٰى تَخَوُّفٍ

درآمد و شد ایشان پس نیستند عاجز کنندہ یا بگیرد ایشان را بعد ترس ف۱

فَاِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ﴿۴۷﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ

پس ہر آئینہ پروردگار شما لطف کنندہ بخشایندہ است آیا نہ دیدہ اند بسوئے آنچہ پیدا کردہ است خدا

شَيْءٍ يَّتَفَيَّؤُا ظِلٰلُهٗ عَنِ الْيَمِيْنِ وَالشَّمَآئِلِ سُجَّدًا لِّلّٰهِ وَهُمْ

از ہر چیزے کہ میگردد سایہ ہائے او از جانب راست و از جانب چپ سجدہ کنان برائے خدا

دٰخِرُوْنَ ﴿۴۸﴾ وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ

خوار شدہ و خدائے را سجدہ می کنند آنچہ در آسمان ہاست و آنچہ در زمین ست

مِنْ دَآبَّةٍ وَّالْمَلٰٓئِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُوْنَ ﴿۴۹﴾ يَخَافُوْنَ

از قسم جنبندہ و فرشتگان نیز سجدہ می کنند و ایشان سرکشی نمی کنند می ترسند

رَبَّهُمْ مِّنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُوْنَ مَا يُؤْمَرُوْنَ ﴿۵۰﴾ ع وَقَالَ

از پروردگار خود غالب شدہ بالائے ایشان و می کنند آنچہ فرمودہ می شوند و گفت

اللّٰهُ لَا تَتَّخِذُوْٓا اِلٰهَيْنِ اثْنَيْنِ ۚ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ ۚ فَاِيَّايَ

خدا فرا مگیرید دو معبود جز این نیست کہ وے معبود یگانہ است پس از من

فَارْهَبُوْنِ ﴿۵۱﴾ وَلَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلَهُ الدِّيْنُ

بترسید و مر او راست آنچہ در آسمان ہا و زمین ست و مر او راست عبادت

وَاصِبًا ۭ اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَتَّقُوْنَ ﴿۵۲﴾ وَمَا بِكُمْ مِّنْ نِّعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ

لازم شدہ آیا از غیر خدا می ترسید و آنچہ با شما است از نعمت از جانب خداست

ثُمَّ اِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَاِلَيْهِ تَجْـَٔرُوْنَ ﴿۵۳﴾ ۚ ثُمَّ اِذَا كَشَفَ الضُّرَّ

باز چون رسد بشما سختی پس بسوئے او می نالید باز چون بردارد سختی را

ف۱ یعنی در حق پیغامبران و مومنان ۱۲
ف۲ یعنی بعد اقامت قرآن ہلاک ۱۲

عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا
از سر شما ناگہان فریقے از شما بہ پروردگار خود شریک مقرر می کنند تا ناسپاسی کنند آنچہ

آتَيْنَاهُمْ ۚ فَتَمَتَّعُوا ۖ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾ وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ
دادیم ایشان را پس بہرہ مند شوید پس خواہید دانست و مقرر کردند برائے چیزے کہ نمیدانند تحقیق

نَصِيبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ ۗ تَاللَّهِ لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾
آن یعنی برائے بتان حصہ از آنچہ روزی دادیم ایشان را بخدا البتہ پرسیدہ خواہید شد از آن چہ افترا می کردید

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ ۙ وَلَهُمْ مَّا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾ وَإِذَا
و مقرر میکنند برائے خدا دختران را پاک ست او و مقرر میکنند برائے خویش آنچہ رغبت مینمایند ف۱

بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾
و اگر مژدہ دادہ شود یکے را از ایشان بتولد دختر روئے او سیاہ گردد و او پر از اندوہ باشد

ف۱ یعنے پسران را ۱۲
ف۲ یعنے دختران ۱۲

يَتَوَارَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ ۚ أَيُمْسِكُهُ عَلَىٰ
پنہان شود از قوم بسبب ناخوشی آنچہ مژدہ دادہ شد بوے در تامل افتد کہ آیا

هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ ۗ أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾
باقی گذاردش بخواری یا در آردش در خاک آگاہ شوید حکم ایشان ست این حکم

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ ۖ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ
آنان را کہ معتقد نمی شوند بآخرت صفت بد ست و خدا راست صفت

الْأَعْلَىٰ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾ وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ ع ۷ ۱۳
بلند و او غالب با حکمت است و اگر گرفتار کند خدا مردمان را بسبب ستم ایشان

مَّا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ
نگذارد بر زمین ہیچ جنبندہ ولیکن موقوف میدارد ایشان را تا وقتے مقرر

فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً ۙ وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾
پس چون برسد آن وقت مقرر ایشان باز نمانند ساعتے و نہ پیش روند

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ أَنَّ
و مقرر می کنند برائے خدا آنچہ ناپسند می دارند ف۲ و بیان مے کنند زبان ایشان سخن دروغ را

لَهُمُ الْحُسْنٰى ؕ لَا جَرَمَ اَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَاَنَّهُمْ مُّفْرَطُوْنَ ﴿۶۲﴾ تَاللّٰهِ

که ایشان را باشد نیکوئی ف شبهه نیست درانکه ایشان را باشد آتش وآنکه ایشان پیش فرستادگانند بدوزخ قسم

لَقَدْ اَرْسَلْنَاۤ اِلٰۤى اُمَمٍ مِّنْ قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطٰنُ اَعْمَالَهُمْ

بخدا هرآئینه پیغامبران فرستادیم بسوئے امتهائے که پیش از تو بودند پس بیاراست برائے ایشان شیطان کردارهائے

فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۶۳﴾ وَمَاۤ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ

ایشان پس همو یار این کافران است امروز ایشان راست عذاب درد دهنده وفرونیاوردیم برتو

الْكِتٰبَ اِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِى اخْتَلَفُوْا فِيْهِ ۙ وَهُدًى وَّرَحْمَةً

کتاب را مگر بسبب آنکه بیان کنی برائے ایشان آنچه دران اختلاف کردند برائے راه نمودن وبخشائش

لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿۶۴﴾ وَاللّٰهُ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَحْيَا بِهِ

قومے را که می گروند وخدا فرود آورد از آسمان آب را پس زنده ساخت بآن

الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ؕ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّقَوْمٍ يَّسْمَعُوْنَ ﴿۶۵﴾ ع ۸ ۵ ۱۴

زمین را بعد مرگ آن هرآئینه درین نشانه است گروهے را که می شنوند

ف یعنی بهشت در آخرت ۱۲

وَاِنَّ لَكُمْ فِى الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً ؕ نُسْقِيْكُمْ مِّمَّا فِىْ بُطُوْنِهٖ مِنْۢ

وهرآئینه شمارا در چهارپایان پندے هست می نوشانیم شمارا از جمله آنچه در شکم وے ست

بَيْنِ فَرْثٍ وَّدَمٍ لَّبَنًا خَالِصًا سَآئِغًا لِّلشّٰرِبِيْنَ ﴿۶۶﴾ وَمِنْ

از میان سرگین وخون شیر خالص گوارا آشامندگان را واز

ثَمَرٰتِ النَّخِيْلِ وَالْاَعْنَابِ تَتَّخِذُوْنَ مِنْهُ سَكَرًا وَّرِزْقًا

میوه هائے درختان خرما ودرختان انگور قسمے هست که میسازید ازان شراب مست کننده ومیسازید

حَسَنًا ؕ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّقَوْمٍ يَّعْقِلُوْنَ ﴿۶۷﴾ وَاَوْحٰى رَبُّكَ

ازان روزی حلال هرآئینه درین نشانه است گروهے را که درمی یابند والهام فرستاد پروردگار تو

اِلَى النَّحْلِ اَنِ اتَّخِذِىْ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوْتًا وَّمِنَ الشَّجَرِ وَ

بسوئے زنبور شهد که بساز خانه ها از کوه ها و از درختان و

مِمَّا يَعْرِشُوْنَ ﴿۶۸﴾ ثُمَّ كُلِىْ مِنْ كُلِّ الثَّمَرٰتِ فَاسْلُكِىْ سُبُلَ

از آنچه مردمان بنا می کنند باز بخور از هر جنس میوه ها وبرو راه هائے پروردگار خویش

رَبِّكِ ذُلُلًا ۭ يَخْرُجُ مِنْۢ بُطُوْنِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ اَلْوَانُهٗ فِيْهِ
رام شده آن راه ها که برمی آید از شکم این زنبوران آشامیدنی گوناگون رنگ هائے او

شِفَاۗءٌ لِّلنَّاسِ ۭ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ﴿٦٩﴾ وَاللّٰهُ
دران آشامیدنی شفاست مردمان را هر آئینه درین مقدمه نشانه است گروهے را که تفکر می کنند وخدا

خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفّٰىكُمْ ڒ وَمِنْكُمْ مَّنْ يُّرَدُّ اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ
آفرید شما را باز بمیراند شما را واز شما کسے هست که عائد کرده میشود بخوارترین عمر تاآنکه

لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْــــًٔا ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ قَدِيْرٌ ﴿٧٠﴾ وَاللّٰهُ
ع ۹ ۵ ۱۵
آنکه نه داند بعد دانستن چیزے را هر آئینه خدا داناتواناست وخدا

فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰي بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ ۚ فَمَا الَّذِيْنَ فُضِّلُوْا
فضل داد بعض شما را بر بعض در روزی پس نیستند آنانکه افزونی

بِرَاۗدِّيْ رِزْقِهِمْ عَلٰي مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيْهِ سَوَاۗءٌ ۭ
داده شدند عائد کنندگان روزی خودرا بر مملوکان خود تا همه ایشان در روزی برابر باشند

ف یعنی هیچ کس نمی خواهد که مملوکان خود را برابر خود سازد والله اعلم ۱۲

اَفَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَجْحَدُوْنَ ﴿٧١﴾ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ
آیا نعمت خدا را انکار می نمایند وخدا آفرید برائے شما از جنس شما

اَزْوَاجًا وَّجَعَلَ لَكُمْ مِّنْ اَزْوَاجِكُمْ بَنِيْنَ وَحَفَدَةً وَّ
زنان را وآفرید برائے شما از زنان شما پسران ونبیرگان را و

رَزَقَكُمْ مِّنَ الطَّيِّبٰتِ ۭ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُوْنَ وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ
روزی داد شما را از پاکیزه ها آیا به باطل معتقد می شوند وبه نعمت خدا ایشان

هُمْ يَكْفُرُوْنَ ﴿٧٢﴾ۙ وَيَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا يَمْلِكُ
ناسپاسی مینمایند ومی پرستند بجز خدا کسے را که نمی تواند برائے

لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ شَيْــــًٔا وَّلَا يَسْتَطِيْعُوْنَ ﴿٧٣﴾ۚ
ایشان چیزے روزی دادن از آسمان ها وزمین چیزے از توانائی وقادر نے شوند

فَلَا تَضْرِبُوْا لِلّٰهِ الْاَمْثَالَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ
پس بیان مکنید برائے خدا داستان ها هر آئینه خدا می داند وشما

لَا تَعْلَمُوْنَ (٧٤) ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا عَبْدًا مَّمْلُوْكًا لَّا يَقْدِرُ عَلٰى

نمے دانید بیان کرد خدا داستانے بندۂ مملوکے کہ توانائی ندارد بر ہیچ

شَيْءٍ وَّمَنْ رَّزَقْنٰهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا

چیزے و کسے کہ دادیم اورا از نزدیک خود روزی نیک پس وے خرچ میکند از ان روزی

وَّجَهْرًا ۖ هَلْ يَسْتَوٗنَ ۚ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ۚ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ (٧٥)

پنہان و آشکارا آیا برابر می شوند ہمہ ستائش خدائراست بلکہ اکثر ایشان نمی دانند

وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا رَّجُلَيْنِ اَحَدُهُمَآ اَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلٰى

و بیان کرد خدا داستانے دیگر دو مرد یکے از ایشان گنگ است قدرت ندارد

شَيْءٍ وَّهُوَ كَلٌّ عَلٰى مَوْلٰىهُ ۙ اَيْنَمَا يُوَجِّهْهُّ لَا يَاْتِ بِخَيْرٍ ۖ

بر چیزے و وے گران ست بر خواجہ خود ہر کجا فرستدش نیارد از ان جا ہیچ نیکے

هَلْ يَسْتَوِيْ هُوَ ۙ وَمَنْ يَّاْمُرُ بِالْعَدْلِ ۙ وَهُوَ عَلٰى صِرَاطٍ

آیا برابر است این شخص و کسے کہ می فرماید مردمان را بعدل و خودش براہ راست

مُّسْتَقِيْمٍ (٧٦) ع وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَمَآ اَمْرُ

است ف و خدا راست علم پنہان آسمان ہا و زمین و نیست کار

السَّاعَةِ اِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ اَوْ هُوَ اَقْرَبُ ۚ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى

قیامت یعنے نزدیک قدرت او مگر مانند چشم زدن بلکہ او نزدیک تر است ہر آئینہ خدا بر

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ (٧٧) وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِّنْ بُطُوْنِ اُمَّهٰتِكُمْ

ہمہ چیز توانا است و خدا بیرون آورد شمارا از شکم مادران شما

لَا تَعْلَمُوْنَ شَيْـًٔا ۙ وَّجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٕدَةَ ۙ

نمی دانستید چیزے را و پیدا ساخت برائے شما شنوائی و چشم ہا و دل ہا

لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ (٧٨) اَلَمْ يَرَوْا اِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرٰتٍ فِيْ جَوِّ

تا بود کہ شکر کنید آیا ندیدند بسوئے مرغان رام شدہ در ہوائے

السَّمَآءِ ۭ مَا يُمْسِكُهُنَّ اِلَّا اللّٰهُ ۭ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ

آسمان نگاہ نمیدارد ایشان را مگر خدا ہر آئینہ درین نشانہاست گروہے را کہ

ف
مترجم گوید حاصل
... دمش آنست
... ابجہ در عالم تصرف
...
... ست چنانکہ
... نا تون ۱۲
...
... ست و چنانکہ
... بے ... صا...
... ہمید ... ست

يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّن بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ
ایمان می آرند وخدا ساخت برائے شما از خانهائے شما جائے سکونت وساخت
لَكُم مِّن جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ
برائے شما از پوست چهارپایان خانهائے سبک می یابید آن را روز سفر خود
وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ ۙ وَمِنْ أَصْوَافِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا
و روز اقامت خود وساخت از پشمهائے وے وز کرک وے و موئے وے
أَثَاثًا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٨٠﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَالًا
اسباب خانه و بهره مندی تا وقت مقرر وخدا پیدا ساخت برائے شما از مخلوقات خود سایه ها
وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ
و پیدا کرد برائے شما از کوه ها غارها وساخت برائے شما جامه ها که نگاه دارد
تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُم بَأْسَكُمْ ۚ كَذَٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ
شمارا از گرمی ف۱ وجامه هائے که نگاه دارد شمارا از ضرر جنگ شما هم چنین تمام میدهد نعمت خود را
عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ
بر شما تا بود که منقاد شوید پس اگر اعراض کنند جز این نیست که بر تو پیغام رسانیدن
الْمُبِينُ ﴿٨٢﴾ يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ
آشکارا است می شناسند نعمت خدارا باز انکار آن می کنند و بیشترین ایشان
ع ۱۱ / ۱۷ الْكَافِرُونَ ﴿٨٣﴾ وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِن كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا
کافرانند وآن روز که برانگیزیم از هر گروهے گواہے را ف۲ باز دستوری
يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٨٤﴾ وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ
داده نه شود کافران را ف۳ ونه از ایشان رجوع برضیات الٰهی طلب کرده شود وچون به بینند
ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٨٥﴾
ستمگاران عذاب را اضطراب کنند پس سبک کرده نه شود از ایشان ونه ایشان مهلت داده شوند
وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ قَالُوا رَبَّنَا هَٰؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا
وچون به بینند مشرکان شریکان خود را ف۱ گویند اے پروردگار ما این ها شریکان ما اند

ف۱ یعنی و از سردی نیز ۱۲
ف۲ وآن نبی آن قوم باشد والله اعلم ۱۲
ف۳ یعنی تا عذر خود کنند ۱۲

الَّذِيْنَ كُنَّا نَدْعُوْا مِنْ دُوْنِكَ ۚ فَاَلْقَوْا اِلَيْهِمُ الْقَوْلَ اِنَّكُمْ
که می پرستیدیم بجز تو پس شریکان پیغام اندازند بسوئے ایشان این

لَكٰذِبُوْنَ ۚ ﴿٨٦﴾ وَاَلْقَوْا اِلَى اللّٰهِ يَوْمَئِذِ ۣالسَّلَمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ
سخن را که هرآئینه ایشان دروغگو یانند واین همه افگنند بسوئے خدا آن روز پیغام انقیاد را وگم گردد از ایشان

مَّا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ﴿٨٧﴾ اَلَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَصَدُّوْا عَنْ سَبِيْلِ
آنچه افترا مے کردند آنانکه کافر شدند و باز داشتند و ازراه خدا

اللّٰهِ زِدْنٰهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوْا يُفْسِدُوْنَ ﴿٨٨﴾
افزون دهیم ایشان را عذابے بالائے عذابے بسبب آنکه فساد مے کردند ف٢

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِيْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيْدًا عَلَيْهِمْ مِّنْ اَنْفُسِهِمْ
وآن روز که برانگیزیم در هر امتے گواہے بر ایشان از قبیلهٔ ایشان ف٣

وَجِئْنَا بِكَ شَهِيْدًا عَلٰى هٰٓؤُلَآءِ ؕ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتٰبَ
و بیاریم ترا گواه براین کافران و فرود آوردیم برتو کتاب

تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَّهُدًى وَّرَحْمَةً وَّبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِيْنَ ﴿٨٩﴾ ع ١٢ ٦ ١٨
برائے بیان کردن هر چیز و برائے راه نمودن و بخشائش و مژده دادن مسلمانان را

اِنَّ اللّٰهَ يَاْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ وَاِيْتَآئِ ذِي الْقُرْبٰى
هرآئینه خدا می فرماید بانصاف و نیکوکاری و عطا کردن بخویشاوندان

وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ۚ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ
و منع مے کند از بے حیائی و کار ناپسندیده و تعدی پند می دهد شما را تا بود که شما

تَذَكَّرُوْنَ ﴿٩٠﴾ وَاَوْفُوْا بِعَهْدِ اللّٰهِ اِذَا عٰهَدْتُّمْ وَلَا تَنْقُضُوا
پند پذیر شوید و وفا کنید به عهد خدا چون عهد بندید و مشکنید

الْاَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيْدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللّٰهَ عَلَيْكُمْ كَفِيْلًا ؕ
سوگندها را بعد محکم ساختن آنها و هرآئینه ساخته اید خدا را برخویش نگاهبان ف٤

اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُوْنَ ﴿٩١﴾ وَلَا تَكُوْنُوْا كَالَّتِيْ نَقَضَتْ غَزْلَهَا
هرآئینه خدا میداند آنچه مے کنید و مباشید مانند زنے که گسست رشته خود را

ف١ یعنی مردمان را ١٢
ف٢ یعنی عذاب ضلال و اضلال ١٢
ف٣ مترجم گوید آن نبی آن قوم باشد ١٢
ف٤ یعنی نام او را در قسم مذکور کرده اید ١٢

مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ اَنْكَاثًا ؕ تَتَّخِذُوْنَ اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ اَنْ
بعد از استواری پاره پاره ساخته می سازید سوگند ہائے خویش را مکر در میان خود تا
تَكُوْنَ اُمَّةٌ هِىَ اَرْبٰى مِنْ اُمَّةٍ ؕ اِنَّمَا يَبْلُوْكُمُ اللّٰهُ بِهٖ ؕ وَلَيُبَيِّنَنَّ
افزون تر شود گروہے از گروہے ف۱ جز این نیست که حق آزماید خدا شمارا بآن افزونے والبتہ
لَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مَا كُنْتُمْ فِيْهِ تَخْتَلِفُوْنَ ﴿۹۲﴾ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ
بیان کند برائے شما روز قیامت آنچه در ان اختلاف می نمودید ف۲ واگر خواستے خدا
لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَّاحِدَةً وَّلٰكِنْ يُّضِلُّ مَنْ يَّشَآءُ وَيَهْدِىْ
ساختے شمارا یک گروہ ولیکن گمراہ می کند ہر کرا خواہد وراہ می نماید
مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَلَتُسْئَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿۹۳﴾ وَلَا تَتَّخِذُوْۤا
ہر کرا خواہد والبتہ پرسیدہ خواہید شد از آنچه مے کردید ومسازید سوگند ہائے
اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوْتِهَا وَتَذُوْقُوا
خود را دغا در میان خویش وانگاه بلغزد قدم بعد استواری آن وبچشید
السُّوْٓءَ بِمَا صَدَدْتُّمْ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۚ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿۹۴﴾
عقوبت بسبب باز داشتن از راہ خدا وشمارا باشد عذاب بزرگ ف۳
وَلَا تَشْتَرُوْا بِعَهْدِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيْلًا ؕ اِنَّمَا عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ
ومستانید عوض عهد خدا بہائے اندک ہرآئینہ آنچه نزدیک خداست
خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿۹۵﴾ مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا
بہترست شمارا اگر دانستہ اید آنچه نزدیک شماست فانی شود وآنچه
عِنْدَ اللّٰهِ بَاقٍ ؕ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِيْنَ صَبَرُوْۤا اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا
نزدیک خداست پاینده است وبدہیم صابران را مزد ایشان بحسب نیکوترین
كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿۹۶﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ
آنچه مے کردند ہر کہ عمل نیک کرد مرد باشد یا زن واو مسلمان ست
فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً ۚ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوْا
ہرآئینہ زندہ کنیمش بزندگانی پاک ف۴ وبدہیم آن جماعہ را مزد ایشان بحسب نیکوترین آنچه

ف۱ یعنی برائے منفعت دُنیا تا مال و منال زیادہ بدست آرد ۱۲

ف۲ مترجم گوید مراد بتحریم یمین غموس است وحاصل منع آن است که عمل خود حبط کنید چنانکه این زن عمل خود تباہ کرد واللہ اعلم و گویا اینجا اشارہ است بآنکه یمین غموس حبط کنندہ عمل است واللہ اعلم ۱۲

ف۳ مترجم گوید یعنے در جہاد عهد کردہ وقسم خوردہ دغا کردن بسبب آنست که کافران من بعد قول ایشان را معتبر ندانند و با ایشان صحبت ندارند بلکه مسلمانان در شبہ افتند واللہ اعلم ۱۲

ف۴ یعنے در دنیا نعمت دہیم

يَعْمَلُوْنَ ﴿٩٧﴾ فَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ
می کردند پس وقتیکه خواهی قرآن خواندن پناه طلب کن بخدا از شیطان
الرَّجِيْمِ ﴿٩٨﴾ اِنَّهٗ لَيْسَ لَهٗ سُلْطٰنٌ عَلَى الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَلٰى
رانده شده هرآئینه نیست شیطان را غلبه بر آنانکه ایمان آوردند و بر
رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُوْنَ ﴿٩٩﴾ اِنَّمَا سُلْطٰنُهٗ عَلَى الَّذِيْنَ يَتَوَلَّوْنَهٗ وَالَّذِيْنَ
پروردگار خود توکل میکنند جزاین نیست که غلبه او بر آنانست که دوستداری او میکنند و آنانکه
هُمْ بِهٖ مُشْرِكُوْنَ ﴿١٠٠﴾ وَاِذَا بَدَّلْنَآ اٰيَةً مَّكَانَ اٰيَةٍ ۙ وَّاللّٰهُ اَعْلَمُ ع ١١ ١٣ ١٩
ایشان بخدا شریک مقرر می کنند و چون بدل کنیم آیتے بجائے آیتے ف وخدا داننده تر ست
بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوْٓا اِنَّمَآ اَنْتَ مُفْتَرٍ ؕ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿١٠١﴾
بآنچه فرود می آرد گویند جزاین نیست که تو افترا کننده بلکه اکثر ایشان نمیدانند
قُلْ نَزَّلَهٗ رُوْحُ الْقُدُسِ مِنْ رَّبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِيْنَ
بگو فرود آورده است او را روح القدس از جانب پروردگار تو براستی تا مستقیم سازد خدا
اٰمَنُوْا وَهُدًى وَّبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِيْنَ ﴿١٠٢﴾ وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّهُمْ
مومنان را و برائے راه نمودن و مژده دادن مسلمانان را و هرآئینه ما میدانیم که کافران
يَقُوْلُوْنَ اِنَّمَا يُعَلِّمُهٗ بَشَرٌ ؕ لِسَانُ الَّذِيْ يُلْحِدُوْنَ اِلَيْهِ
می گویند جزاین نیست که می آموزد این پیغامبر را آدمی زبان کسے که نسبت می کنند بسوئے او
اَعْجَمِيٌّ وَّهٰذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُّبِيْنٌ ﴿١٠٣﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ
عجمی ست و این قرآن زبان عربی واضح ست هرآئینه آنانکه ایمان نمی آورند
بِاٰيٰتِ اللّٰهِ ۙ لَا يَهْدِيْهِمُ اللّٰهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿١٠٤﴾ اِنَّمَا
بآیات خدا راه نه نماید ایشان را خدا وایشان را باشد عذاب درد دهنده جزاین نیست که
يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ ۚ وَاُولٰٓئِكَ
افترا میکنند دروغ را آنانکه ایمان ندارند بآیت هائے خدا وایشانند
هُمُ الْكٰذِبُوْنَ ﴿١٠٥﴾ مَنْ كَفَرَ بِاللّٰهِ مِنْ بَعْدِ اِيْمَانِهٖٓ اِلَّا مَنْ
دروغیان هرکه کافر شود بخدا بعد ایمان خود مگر آنکه جبر کرده

ف یعنی یک آیت بآیت دیگر نسخ کنیم ١٢

أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَٰكِنْ مَّنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ
شود برے ودلش آرا میده باشد بایمان ولیکن کسے که سینه کشاده کند بکفر یعنی

صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِّنَ اللَّهِ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾
راضی شود بر ایشان است خشم از خدا وایشان راست عذاب بزرگ

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ ۙ وَأَنَّ اللَّهَ
این خشم بسبب آنست که ایشان دوست داشتند زندگانی دنیارا برآخرت وبسبب آنست که خدا

لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٠٧﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ
راه نمی نماید گروه کافران را ایشانند آن جماعه که مهر نهاده است خدا بر

قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٠٨﴾
دل هائے ایشان وبرگوش ایشان ودیده هائے ایشان وایشانند بے خبران

لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٠٩﴾ ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ
شک نیست درانکه ایشانند درآخرت زیان کاران باز پروردگار تو آنان را که

هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ
هجرت کردند بعدازان که عقوبت کرده شد ایشان را تا کلمه کفر بگویند باز جهاد کردند وصبر نمودند هر آئینه پروردگار

مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٠﴾ ع يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ ١٤ ع ١٠ ٢٠
تو بعدازین مقدمه آمرزگار مهربانست آن روز که بیاید هر شخصے جدال کنان

عَنْ نَّفْسِهَا وَتُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾
از طرف ذات خود وبتمام داده شود هر شخصے را جزائے آنچه کرده است وایشان ستم کرده نشوند

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُّطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا
وبیان کرد خدا داستان دیہے که بود ایمن آرمیده می آمد

رِزْقُهَا رَغَدًا مِّنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا
باو روزی او به کشادگی از هر جائے پس ناسپاسی کرد به نعمت هائے خدا پس چشانید اورا

اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾ وَلَقَدْ
خدا اورا پوشش گرسنگی وترس بسبب آنچه مے کردند وهر آئینه

جَآءَهُمْ رَسُوْلٌ مِّنْهُمْ فَكَذَّبُوْهُ فَاَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ
آمد پیش ایشان پیغامبرے از جنس ایشان پس دروغ داشتندش پس گرفت ایشان را عقوبت و ایشان
ظٰلِمُوْنَ ﴿١١٣﴾ فَكُلُوْا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلٰلًا طَيِّبًا ۪ وَّاشْكُرُوْا نِعْمَتَ
ستمگار بودند و پس بخورید از آنچه خدا روزی داد شمارا حلال پاکیزه وشکر کنید بر نعمت خدا
اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُوْنَ ﴿١١٤﴾ اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَ
اگر اورا می پرستید جز این نیست که حرام ساخته است خدا بر شما
الدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيْرِ وَمَآ اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ ۚ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ
مردار و خون و گوشت و خوک را وآنچه ذکر کرده شد به نام غیر خدا بر ذبح وے پس هر که بیچاره شد

ف
مترجم گوید این قصه اجمالی انتزاع کرده شده است از قصه هائے بسیار و منطبق است بر واقعه هائے بیشمار و لهذا مثل نامیده شد و در عبارت اذاقها الله لباس الجوع والخوف جمع کرده شده است و تشبیه در یک سیاق والله اعلم ۱۲

بَاغٍ وَّلَا عَادٍ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١١٥﴾ وَلَا تَقُوْلُوْا لِمَا تَصِفُ
نه ستم کرده و نه از حد گذشته پس خدا آمرزگار مهربانست ومگوئید چیزے را که بیان می کند
اَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هٰذَا حَلٰلٌ وَّهٰذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوْا عَلَى اللّٰهِ
حکم او زبان شما به دروغ که آن حلال است واین حرام است تا افترا کنید بر خدا
الْكَذِبَ ؕ اِنَّ الَّذِيْنَ يَفْتَرُوْنَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُوْنَ ﴿١١٦﴾ ؕ
دروغ را هر آئینه آنانکه افترا می کنند بر خدا دروغ را رستگار نمی شوند
مَتَاعٌ قَلِيْلٌ ۪ وَّلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿١١٧﴾ وَعَلَى الَّذِيْنَ هَادُوْا
ایشان را بود بهره مندی اندک وایشان را باشد عذاب درد دهنده و بر یهود حرام کرده بودیم
حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ ۚ وَمَا ظَلَمْنٰهُمْ وَلٰكِنْ
آنچه قصه خواندیم بر تو پیش ازین (یعنی در سوره انعام) وستم نکردیم بر ایشان ولیکن
كَانُوْٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ﴿١١٨﴾ ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِيْنَ عَمِلُوا السُّوْٓءَ
ایشان برجان خویش ستم میکردند باز هر آئینه پروردگار تو آنان را که کار بد کردند
بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوْا مِنْۢ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوْٓا اِنَّ رَبَّكَ مِنْۢ
به نادانی باز توبه کردند بعد ازاں وشائسته کار شدند هر آئینه پروردگار تو
بَعْدِهَا لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١١٩﴾ اِنَّ اِبْرٰهِيْمَ كَانَ اُمَّةً قَانِتًا لِّلّٰهِ ١٥ ع ٩ ٢١
بعد ازین توبه آمرزگار مهربانست هر آئینه ابراهیم بود بزرگوارے عبادت کننده برائے خدا

حَنِيفًا ۖ وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٠﴾ شَاكِرًا لِّأَنْعُمِهِ ۚ اجْتَبَاهُ وَ
حنیفی کیشے ونه بود از مشرکان ف۱ سپاس دارنده نعمت هائے خدارا برگزیدش خدا

هَدَاهُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٢١﴾ وَآتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً ۖ وَإِنَّهُ
و دلالت نمودش بسوئے راه راست و عطا کردیمش درین سرا نعمت و هرآئینه

فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٢٢﴾ ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ
درآخرت از شائسته حالان است بعدازان وحی فرستادیم بسوئے تو که پیروی کن

إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٣﴾ إِنَّمَا جُعِلَ
کیش ابراهیم را حنیف شده ونه بود از مشرکان جز این نیست که لازم

السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ ۚ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ
کرده شد تعظیم شنبه برآنانکه اختلاف کردند دران و هرآئینه پروردگار تو حکم کند درمیان ایشان

يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾ ادْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ
روز قیامت درانچه اندران اختلاف میکردند ف۲ دعوت کن یعنی مردمان را

رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۖ وَجَادِلْهُم بِالَّتِي هِيَ
بسوئے راه پروردگار خویش به دانش و پند نیک و مناظره کن با ایشان به طریقے که وے

أَحْسَنُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِ ۖ وَهُوَ أَعْلَمُ
نیک است هرآئینه پروردگار تو داناتر است به کسیکه گمراه شد از راه او و او داناتر است

بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾ وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُم بِهِ ۖ
براه یافتگان و اگر مکافات کنید پس مکافات کنید به مثل آنچه با شما معامله کرده شد

وَلَئِن صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِّلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾ وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا
و اگر صبر کنید هرآئینه آن صبر بهتر است صابران را و شکیبائی کن و نیست شکیبائی تو مگر

بِاللَّهِ ۚ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾
به توفیق خدا و اندوه مخور برایشان و مباش در تنگدلی از آنکه بداندیشی می کنند

١٦ ع ٩ ٢٢ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوا وَّالَّذِينَ هُم مُّحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾
هرآئینه خدا با پرهیزگاران است و آنانکه ایشان نیکوکاران اند

ف۱
مترجم گوید حنیف آنرا گویند که حج و ختنه و غسل جنابت می کرده باشد والله اعلم ۱۲

ف۲
مترجم گوید یعنی یهود بحث میکردند در شنبه طائفه گفتند که خدا تعالے روز شنبه از خلق فارغ شد پس در شنبه عبادت باید کرد و طائفه سکوت کردند خدا تعالے تعظیم روز شنبه باین سبب برایشان واجب گردانید والله اعلم ۱۲

الجزء الخامس عشر ۱۵ المنزل الرابع

سُوْرَةُ الْاِسْرَاۗءِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ مِائَةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝ اِحْدٰى عَشْرَةَ اٰيَةً وَّاثْنَا عَشَرَ رُكُوْعًا

سورہ الاسراء در مکہ نازل شدہ و آن بنام خدا بخشایندہ مہربان یکصد و یازدہ آیت و دوازدہ رکوع است

سُبْحٰنَ الَّذِيْٓ اَسْرٰى بِعَبْدِهٖ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

پاک است آنکہ برد بندہ خود را شبے از مسجد حرام

اِلَى الْمَسْجِدِ الْاَقْصَا الَّذِيْ بٰرَكْنَا حَوْلَهٗ لِنُرِيَهٗ مِنْ اٰيٰتِنَا ۭ اِنَّهٗ

بسوئے مسجد اقصیٰ کہ برکت نہادہ ایم گرداگرد آن تا بنمائیمش بعض نشانہائے خود ہر آئینہ

هُوَ السَّمِيْعُ الْبَصِيْرُ ۝۱ وَاٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ وَجَعَلْنٰهُ هُدًى

اوست شنوا بینا ف۱ و دادیم موسیٰ را کتاب و ساختیمش ہدایت

لِّبَنِيْٓ اِسْرَاۗءِيْلَ اَلَّا تَتَّخِذُوْا مِنْ دُوْنِيْ وَكِيْلًا ۝۲ۭ ذُرِّيَّةَ مَنْ

بنی اسرائیل را گفتیم کہ نگیرید بجز من کارسازے اے فرزندان

حَمَلْنَا مَعَ نُوْحٍ ۭ اِنَّهٗ كَانَ عَبْدًا شَكُوْرًا ۝۳ وَقَضَيْنَآ اِلٰى بَنِيْٓ

قومے کہ بر داشتیم ایشان را با نوح یعنی بر کشتی ہر آئینہ وے بود بندہ سپاسدار و وحی فرستادیم بسوئے

اِسْرَاۗءِيْلَ فِي الْكِتٰبِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْاَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ

بنی اسرائیل را در توریت کہ البتہ فساد خواہید کرد در زمین دو بار و البتہ طغیان

عُلُوًّا كَبِيْرًا ۝۴ فَاِذَا جَاۗءَ وَعْدُ اُوْلٰىهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَّنَآ

خواہید کرد بسرکشی بزرگ پس چون بیاید وعدہ نخستین بار از ان دو بفرستیم بر شما بندگان خود را

اُولِيْ بَاْسٍ شَدِيْدٍ فَجَاسُوْا خِلٰلَ الدِّيَارِ ۭ وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُوْلًا ۝۵

خداوندان کارزار سخت پس در آیند میان خانہا یعنی برائے قتل و نہب و ہست وعدہ خدا کردنی ف۲

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَاَمْدَدْنٰكُمْ بِاَمْوَالٍ وَّبَنِيْنَ وَ

باز دہیم شما را غلبہ بر ایشان و پے در پے دہیم شما را اموال و فرزندان و

جَعَلْنٰكُمْ اَكْثَرَ نَفِيْرًا ۝۶ اِنْ اَحْسَنْتُمْ اَحْسَنْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ ۣ وقف

سازیم شما را بیشتر باعتبار لشکر ف۳ و گوئیم اگر نیکوکاری کنید نیکوکاری کردہ باشید برائے جان خویش

وَاِنْ اَسَاْتُمْ فَلَهَا ۭ فَاِذَا جَاۗءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ لِيَسُوْۗءٗا وُجُوْهَكُمْ

و اگر بدکاری کنید پس آن بدی بر جان شماست پس چون بیاید وعدہ دیگر باز بفرستیم بندگان خود را تا ناخوش

ف۱ یعنے خدا تعالیٰ در شب معراج پیش از صعود بر آسمانہا آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را بمسجد بیت المقدس رسانید ۱۲

ف۲ مترجم گوید و این وعدہ متحقق شد بتسلیط جالوت بادشاہ ملاعنہ ۱۲

ف۳ مترجم گوید و این معنی در خلافت حضرت داؤد ظاہر شد ۱۲

وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا

سازند روئے شمارا و تادر آیند بمسجد چنانچہ در آمدہ بودند اول بار وتا از پا بافگنند بر ہرچہ

تَتْبِيرًا ﴿٧﴾ عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ ۚ وَإِنْ عُدْتُمْ عُدْنَا ۘ وَجَعَلْنَا

نصف القرآن

غالب شوند افگندنی ف۱ گویم نزدیک ست پروردگار شما از انکہ رحم کند بر شما و اگر رجوع کنید بنافرمانی ما رجوع کنیم

جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا ﴿٨﴾ إِنَّ هَٰذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي

بعقوبت و ساختیم دوزخ را برائے کافران زندانے ف۲ ہر آئینہ این قرآن راہ می نماید بخصلتے کہ

هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ

او درست ترست و بشارت میدہد آن مسلمانان را کہ کارہائے شائستہ می کنند بآن کہ

لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾ وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا

ایشان را باشد مزد بزرگ و خبر میدہد کہ آنانکہ ایمان نیاوردہ اند بآخرت آمادہ کردہ ایم

لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٠﴾ وَيَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ ۖ

برائے ایشان عقوبت درد دہندہ و دعا میکند آدمی بہ بدی ف۳ مانند دعائے وے بہ نیکوئی

وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَتَيْنِ

و ہست آدمی شتاب کار و ساختیم شب و روز را دو نشانہ

فَمَحَوْنَا آيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِتَبْتَغُوا فَضْلًا

پس بے نور ساختیم نشانہ شب را و ساختیم نشانہ روز را سبب دیدن اشیا تا طلب کنید فضل را

مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ ۚ وَكُلَّ شَيْءٍ

از پروردگار خود وتا بدانید شمار سال ہا را و بدانید حساب را و ہر چیزے را

فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلًا ﴿١٢﴾ وَكُلَّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ ۖ

بیان کردیم بتفصیل و ہر آدمی متصل ساختیم شامت عمل او را بستہ در گردن او

وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنْشُورًا ﴿١٣﴾ اقْرَأْ كِتَابَكَ

و بیرون آریم برائے او روز قیامت نامہ کہ بیند آن را باز کشادہ گوئیم بخوان نامہ خود را

كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ﴿١٤﴾ مَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا

بس ست نفس تو امروز بر تو حساب کنندہ ہر کہ راہ یاب شد جز این نیست کہ

ف۱ مترجم گوید این وعدہ متحقق شد وقتیکہ حضرت یحیی را کشتند پس بخت نصر را مسلط ساخت ۱۲ ع۱

ف۲ مترجم گوید ایشان عود کردند بفساد و تکذیب حضرت عیسی و حضرت پیغامبر جنگ کردند با او پس خدائے تعالی عود فرمود بتعذیب ایشان بقتل و اسر و جزیہ ۱۲

ف۳ مترجم گوید یعنی در حالت تنگدلی بر خود و بر اولاد خود دعائے بد میکند ۱۲

يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ ۚ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۚ وَلَا تَزِرُ
راه یاب میشود برائے نفع خود وهر که گمراه شد پس جز این نیست که گمراه میشود بر ضرر خود و بر ندارد
وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۗ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا ﴿١٥﴾
هیچ بردارنده بار دیگرے را ونیستیم ما عذاب کننده تا آنکه فرستیم پیغامبرے را
وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا
وچون خواهیم که هلاک کنیم دیهے را می فرمائیم به سرکشان آن جا یعنے آنچه خواهیم پس نافرمانی
فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ
کردند آنجا پس ثابت شد بر آنجا وعده عذاب پس برهم زدیم ایشان را برهم زدنی وبسا کس را هلاک کردیم از
الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ ۗ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا
طبقات مردمان را بعد نوح وبس است پروردگار تو به گناه بندگان خود دانا
بَصِيرًا ﴿١٧﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ
بینا هر که خواسته باشد آسودگی دنیا به شتاب دهیم وی را در آن جا هر چه خواهیم
لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا
هر کرا خواهیم باز مقرر کنیم برائے او دوزخ درآید بآن نکوهیده
مَدْحُورًا ﴿١٨﴾ وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ
رانده شده وهر که بخواهد ثواب آخرت وسعی کند برائے وے سعی که لائق وے ست
مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾ كُلًّا نُمِدُّ هَٰؤُلَاءِ
واو مسلمان باشد پس این جماعه هست سعی ایشان مقبول هر فرقه را پے در پے میدهیم
وَهَٰؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ ۚ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾
این فرقه را از بخشش پروردگار تو ونیست بخشش پروردگار تو باز داشته شده
انْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ وَلَلْآخِرَةُ أَكْبَرُ
ببین چگونه افزونی داده ایم بعض مردمان را بر بعض ف وهر آئینه آخرت زیاده تر
دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾ لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ
بود در تمیز درجات وبیشتر باشد در افزونی دادن مقرر مکن باخدا معبود دیگر را آنگاه بنشینی

ف یعنی در دنیا بحد رزق و جاه ۱۲

مَذْمُومًا مَّخْذُولًا ﴿٢٢﴾ وَقَضٰى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوْٓا اِلَّآ اِيَّاهُ وَ ع ٢ ١٢

نکوہیدہ بے یار ماندہ وحکم کرد پروردگار تو کہ عبادت کنید مگر خودش را و

بِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا ؕ اِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ اَحَدُهُمَآ اَوْ

بکنید با پدر و مادر نیکوکاری اگر برسد نزدیک تو بکلاں سالی یکے از ایشان یا

كِلٰهُمَا فَلَا تَقُلْ لَّهُمَآ اُفٍّ وَّلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَّهُمَا قَوْلًا

ہردو پس مگو ایشان را اُف و بانگ مزن بر ایشان و بگو با ایشان

كَرِيْمًا ﴿٢٣﴾ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ

سخن نیکو و پست کن برائے ایشان بازوے تواضع را از جہت مہربانی و بگو

رَّبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيٰنِيْ صَغِيْرًا ؕ﴿٢٤﴾ رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا فِيْ نُفُوْسِكُمْ ؕ

اے پروردگار من ببخشائے بر ایشان چنانچہ پرورش کردند مرا در خورد سالی پروردگار شما داناتر ست بآنچہ در ضمیر شما

اِنْ تَكُوْنُوْا صٰلِحِيْنَ فَاِنَّهٗ كَانَ لِلْاَوَّابِيْنَ غَفُوْرًا ﴿٢٥﴾ وَاٰتِ

ست اگر باشید شائستہ پس ہر آئینہ وے ہست رجوع کنندگان را آمرزندہ و بدہ

ذَا الْقُرْبٰى حَقَّهٗ وَالْمِسْكِيْنَ وَابْنَ السَّبِيْلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيْرًا ﴿٢٦﴾

بہ خداوند قرابت حق وے را و بہ درویش و براہ گذرے و اسراف مکن اسراف کردنی

اِنَّ الْمُبَذِّرِيْنَ كَانُوْٓا اِخْوَانَ الشَّيٰطِيْنِ ؕ وَكَانَ الشَّيْطٰنُ

ہر آئینہ اسراف کنندگان ہستند برادران شیاطین و ہست شیطان

لِرَبِّهٖ كَفُوْرًا ﴿٢٧﴾ وَاِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَآءَ رَحْمَةٍ مِّنْ رَّبِّكَ

بہ نسبت پروردگار خود ناسپاس واگر رو بگردانی ازین جماعہ بانتظار رزقے از پروردگار خود

تَرْجُوْهَا فَقُلْ لَّهُمْ قَوْلًا مَّيْسُوْرًا ﴿٢٨﴾ وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُوْلَةً

کہ امیدوار آن باشی پس بگو ایشان را سخن ملائم و مکن دست خود را بستہ

اِلٰى عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُوْمًا مَّحْسُوْرًا ﴿٢٩﴾

با گردن خود و مکشائے آن را تمام کشادن کہ آنگاہ بنشینی ملامت کردہ شدہ ف۱ درماندہ گشتہ ف۲

اِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيَقْدِرُ ؕ اِنَّهٗ كَانَ بِعِبَادِهٖ

ہر آئینہ پروردگار تو می کشاید و تنگ میکند روزی برائے ہر کہ خواہد ہر آئینہ او بہ بندگان خود

ف۱ یعنی در صورت بخل ۱۲

ف۲ یعنی در صورت اسراف ۱۲

ع ۴ ۳ خَبِيْرًاۢ بَصِيْرًا ﴿۳۰﴾ ع وَلَا تَقْتُلُوْٓا اَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ اِمْلَاقٍ ۭ نَحْنُ

دانا بیناست ومکشید اولاد خودرا ازترس تنگ دستی ما روزی

نَرْزُقُهُمْ وَاِيَّاكُمْ ۭ اِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْاً كَبِيْرًا ﴿۳۱﴾ وَلَا تَقْرَبُوا

میدہیم ایشان را و شمارا ہرآئینہ کشتن ایشان ہست گناہے عظیم ونزدیک مشوید

الزِّنٰىٓ اِنَّهٗ كَانَ فَاحِشَةً ۭ وَسَاۗءَ سَبِيْلًا ﴿۳۲﴾ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ

بہ زنا ہرآئینہ وے بے حیائی ست و بدراہ است وے ومکشید نفسے راکہ

الَّتِيْ حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ ۭ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُوْمًا فَقَدْ جَعَلْنَا

محترم ساختہ است خدا مگر بحق وہرکہ کشتہ شود بہ ستم پس دادہ ایم

لِوَلِيِّهٖ سُلْطٰنًا فَلَا يُسْرِفْ فِّي الْقَتْلِ ۭ اِنَّهٗ كَانَ مَنْصُوْرًا ﴿۳۳﴾

وارث او را قوتے ف پس باید کہ زیادتے نہ کند در کشتن ہرآئینہ وے ہست یاری دادہ شدہ

ف یعنی حق قصاص ۱۲

وَلَا تَقْرَبُوْا مَالَ الْيَتِيْمِ اِلَّا بِالَّتِيْ هِيَ اَحْسَنُ حَتّٰى يَبْلُغَ

ونزدیک مشوید بمال یتیم مگر بہ طریقے کہ او نیک است تا آنکہ رسد

اَشُدَّهٗ ۠ وَاَوْفُوْا بِالْعَهْدِ ۚ اِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْـُٔوْلًا ﴿۳۴﴾ وَاَوْفُوا

بہ نہایت قوت خود و وفا کنید بہ عہد ہرآئینہ عہد پرسیدہ خواہد شد ازو وتمام کنید

الْكَيْلَ اِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوْا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيْمِ ۭ ذٰلِكَ خَيْرٌ

پیمانہ را چون پیمائید وبسنجید بہ ترازوئے راست این بہتر ست

وَّاَحْسَنُ تَاْوِيْلًا ﴿۳۵﴾ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ ۭ اِنَّ السَّمْعَ

و نیکوتر ست از جہت عاقبت و مرو پئے چیزے کہ ترا دانش آن نیست ہرآئینہ گوش

وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ اُولٰۗىِٕكَ كَانَ عَنْهُ مَسْـُٔوْلًا ﴿۳۶﴾ وَلَا تَمْشِ

و چشم و دل ہر یکے ازین ہا پرسیدہ خواہد شد ازو و مرو

فِي الْاَرْضِ مَرَحًا ۚ اِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْاَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ

در زمین خرامان ہرآئینہ تو نخواہی شگافت زمین را و نرسی بہ کوہ ہا

طُوْلًا ﴿۳۷﴾ كُلُّ ذٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهٗ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوْهًا ﴿۳۸﴾ ذٰلِكَ مِمَّآ

در درازی ہمہ این خصلت ہا ست بدفعلی آن نزدیک پروردگار تو ناپسندیدہ این از انجملہ ہست

أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ ۗ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا
کہ وحی فرستادہ است بسوئے تو پروردگار تو از علم ومقرر کن باخدا معبود دیگر را
آخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا ﴿٣٩﴾ أَفَأَصْفَاكُمْ رَبُّكُم
آنگاه انداختہ شوی در دوزخ ملامت کردہ شدہ راندہ گشتہ آیا برگزید شمارا پروردگار شما
بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنَاثًا ۚ إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا
بہ پسران وخود فرا گرفت از فرشتگان دختران را ہر آئینہ شما می گوئید
عَظِيمًا ﴿٤٠﴾ وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ لِيَذَّكَّرُوا وَمَا يَزِيدُهُمْ
سخن گران وہر آئینہ بہر نوع سخن گفتیم درین قرآن تا پند پذیر شوند ونمی افزاید در حق ایشان
إِلَّا نُفُورًا ﴿٤١﴾ قُل لَّوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَّابْتَغَوْا
مگر رمیدن را بگو اگر بودندے باخدا معبودان دیگر چنانکہ می گویند آنگاہ طلب کردندے
إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا
بسوئے خداوند عرش راہ منازعت را پاک ست وے وبلند ست ازانچہ می گویند بلندی
كَبِيرًا ﴿٤٣﴾ تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَن فِيهِنَّ ۚ
عظیم بہ پاکی یاد می کنند او را آسمان ہائے ہفت گانہ وزمین وہر کہ درمیان اینہاست
وَإِن مِّن شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَٰكِن لَّا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ ۗ
ونیست ہیچ چیز مگر بہ پاکی یاد میکند باستائش او ولیکن شما فہم نمی کنید یاد کردن ایشان را
إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٤﴾ وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَ
ہر آئینہ وے ہست بردبار آمرزگار وچون میخوانے قرآن را میسازیم درمیان تو
بَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَّسْتُورًا ﴿٤٥﴾ وَجَعَلْنَا
ودرمیان آنانکہ باور نمیدارند آخرت را پردہ پوشیدہ ومی نہیم
عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَن يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا ۚ وَإِذَا
بر دل ایشان پوششہا تا نفہمندش ودر گوش ایشان گرانی را وچون
ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا ﴿٤٦﴾
یاد کنی پروردگار خود را در قرآن تنہا روگردان شوند بر جانب پشت خود رمیدہ شدہ ف۱

ع ۴ / ۱۰

ف۱ مترجم گوید درین ہردو آیت کنایت است از عدم انتفاع ایشان بقرآن ومواعظ ۱۲

نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُوْنَ بِهٖٓ اِذْ يَسْتَمِعُوْنَ اِلَيْكَ وَاِذْ هُمْ

ما دانا تریم به چیزے که می شنوند بسبب آن ف وقتے که گوش می نهند بسوئے تو و وقتیکه ایشان

نَجْوٰٓى اِذْ يَقُوْلُ الظّٰلِمُوْنَ اِنْ تَتَّبِعُوْنَ اِلَّا رَجُلًا مَّسْحُوْرًا ﴿۴۷﴾

رازگویان باشند وقتے که می گویند این ستم گاران پیروی نمی کنید مگر مرد جادو کرده را

اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوْا لَكَ الْاَمْثَالَ فَضَلُّوْا فَلَا يَسْتَطِيْعُوْنَ

بنگر چگونه زدند داستان ها برائے تو پس گمراه شدند پس نمی توانند

سَبِيْلًا ﴿۴۸﴾ وَقَالُوْٓا ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا وَّرُفَاتًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوْثُوْنَ خَلْقًا

راه یافتن و گفتند آیا چون شویم استخوانے چند و اعضائے بوسیده ازهم پاشیده آیا برانگیخته شویم

جَدِيْدًا ﴿۴۹﴾ قُلْ كُوْنُوْا حِجَارَةً اَوْ حَدِيْدًا ﴿۵۰﴾ اَوْ خَلْقًا مِّمَّا يَكْبُرُ

بآفرینش نو بگو سنگ شوید یا آهن شوید یا نوعے دیگر شوید از آنچه بزرگ

فِيْ صُدُوْرِكُمْ ۚ فَسَيَقُوْلُوْنَ مَنْ يُّعِيْدُنَا ۭ قُلِ الَّذِيْ فَطَرَكُمْ

نماید در خاطر شما پس خواهند گفت که باز پیدا کند ما را بگو کسے که آفرید

اَوَّلَ مَرَّةٍ ۚ فَسَيُنْغِضُوْنَ اِلَيْكَ رُءُوْسَهُمْ وَيَقُوْلُوْنَ مَتٰى هُوَ ۭ

اوّل بار باز پس خواهند جنبانید بسوئے تو سر خود را ف۱ و خواهند گفت کے باشد آن

قُلْ عَسٰٓى اَنْ يَّكُوْنَ قَرِيْبًا ﴿۵۱﴾ يَوْمَ يَدْعُوْكُمْ فَتَسْتَجِيْبُوْنَ بِحَمْدِهٖ

بگو شاید که نزدیک باشد روزے که خدا بخواند شما را پس قبول کنید خواندن او را

وَتَظُنُّوْنَ اِنْ لَّبِثْتُمْ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿۵۲﴾ وَقُلْ لِّعِبَادِيْ يَقُوْلُوا الَّتِيْ

حمد گویان و گمان کنید که درنگ نه کرده بودید مگر اندکے و بگو بندگان مرا که بگویند کلمه که آن

هِيَ اَحْسَنُ ۭ اِنَّ الشَّيْطٰنَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ ۭ اِنَّ الشَّيْطٰنَ كَانَ

بهتر است یعنی با کفار هرآئینه شیطان نزاع می افگند میان مردمان هرآئینه شیطان

لِلْاِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِيْنًا ﴿۵۳﴾ رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِكُمْ ۭ اِنْ يَّشَاْ يَرْحَمْكُمْ

هست آدمی را دشمن آشکارا و مراد ازین کلمه اینست که پروردگار شما داناتر است بحال شما اگر خواهد

اَوْ اِنْ يَّشَاْ يُعَذِّبْكُمْ ۭ وَمَآ اَرْسَلْنٰكَ عَلَيْهِمْ وَكِيْلًا ﴿۵۴﴾ وَرَبُّكَ

رحم کند شما را و اگر خواهد عقوبت کند شما را و نه فرستادیم ترا یا محمد بر ایشان نگاه بان ف۲ و پروردگار تو

ف۱ یعنی بقصد استهزاء و عیب جوئی ۱۲

ف۲ یعنی ملزم خواهند شد ۱۲

ف۳ مترجم گوید و این کلمه پیش از امر جهاد بود ۱۲

ع ۵ / ۱۲

أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيّٖنَ
دانا تر است بهرکه در آسمان ها و زمین است و هر آئینه فضل دادیم بعض پیغامبران را
عَلٰى بَعْضٍ وَّاٰتَيْنَا دَاوٗدَ زَبُوْرًا ﴿۵۵﴾ قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ
بر بعض و دادیم داؤد را زبور بگو بخوانید آنان را که گمان دارید
مِّنْ دُوْنِهٖ فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا ﴿۵۶﴾
الوهیت ها در حق ایشان بجز خدا پس نتوانند بر داشتن سختی را از شما و نه تغیر دادن
أُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ إِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ
آنانکه ایشان را می پرستند کافران طلب میکنند بسوئے پروردگار خویش قرب را که کدام
وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ ۗ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
یک از ایشان نزدیک تر باشد و توقع دارند کمال رحمت او را و می ترسند از عذاب او هر آئینه هست عذاب
مَحْذُوْرًا ﴿۵۷﴾ وَإِنْ مِّنْ قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوْهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ
پروردگار تو ترسیده شده و نیست هیچ دیهے الا ما هلاک کننده وے ایم پیش از روز قیامت
أَوْ مُعَذِّبُوْهَا عَذَابًا شَدِيْدًا ۗ كَانَ ذٰلِكَ فِي الْكِتٰبِ مَسْطُوْرًا ﴿۵۸﴾
یا عذاب کننده وے ایم بعقوبت سخت هست این وعده در لوح نوشته شده
وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُّرْسِلَ بِالْاٰيٰتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُوْنَ ۗ
و باز نداشت ما را از انکه بفرستیم نشان ها مگر آنکه دروغ شمرده بودند آن را پیشینیان
وَاٰتَيْنَا ثَمُوْدَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوْا بِهَا ۗ وَمَا نُرْسِلُ بِالْاٰيٰتِ
و دادیم ثمود را شتر ماده تا نشانه باشد پس کافر شدند بوے و نمی فرستیم نشان ها را
إِلَّا تَخْوِيْفًا ﴿۵۹﴾ وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ ۗ وَمَا جَعَلْنَا
مگر برائے ترسانیدن و یاد کن چون گفتیم ترا که پروردگار تو در گرفته است همه مردمان را یعنی در قدرت خود و
الرُّءْيَا الَّتِيْٓ أَرَيْنٰكَ إِلَّا فِتْنَةً لِّلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُوْنَةَ فِي
نه ساختیم نمائشے را که نمودیم بتو مگر امتحان مردمان را و نه ساختیم درختے را که نفرین کرده شد
الْقُرْاٰنِ ۗ وَنُخَوِّفُهُمْ ۙ فَمَا يَزِيْدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيْرًا ﴿۶۰﴾ ع وَإِذْ قُلْنَا ع ۶
در قرآن مگر امتحانے و می ترسانیم ایشان را پس نمی افزاید ترسانیدن در حق ایشان مگر سرکشی بزرگ را و

ف۱ یعنی چون کافران قصه معراج شنیدند و آیت ان الشجرة الزقوم طعام الاثیم بایشان رسید استبعاد کردند و محل طعن ساختند ۱۲

لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا اِلَّآ اِبْلِيْسَ ؕ قَالَ ءَاَسْجُدُ لِمَنْ

و یاد کن چون گفتیم فرشتگان را سجده کنید بسوئے آدم پس سجده کردند الا ابلیس گفت آیا سجده کنم کسے را

خَلَقْتَ طِيْنًا ﴿۶۱﴾ قَالَ اَرَءَيْتَكَ هٰذَا الَّذِيْ كَرَّمْتَ عَلَيَّ ؗ لَئِنْ

که آفریده از گل باز گفت آیا دیدی این شخص را که فضل داده بر من اگر

اَخَّرْتَنِ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَاَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهٗٓ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿۶۲﴾ قَالَ

موقوف گزاری مرا تا روز قیامت البته از بیخ بر کنم اولاد او را الا اندکے خدا فرمود

اذْهَبْ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَاِنَّ جَهَنَّمَ جَزَآؤُكُمْ جَزَآءً مَّوْفُوْرًا ﴿۶۳﴾

برو پس هر کسیکه پیروی تو کند از ایشان پس دوزخ سزائے همه شما ست سزائے کامل

وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَاَجْلِبْ عَلَيْهِمْ

و از جا بجنبان هر کرا توانی از ایشان بآواز خود و آوازه کن بر هلاک ایشان

بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِي الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ وَعِدْهُمْ ؕ

سواران خود را و پیادگان خود را و شریک شو با ایشان در اموال و فرزندان و وعده ده ایشان را

وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطٰنُ اِلَّا غُرُوْرًا ﴿۶۴﴾ اِنَّ عِبَادِيْ لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ

و وعده نمی دهد ایشان را شیطان مگر به فریب ف۱ هر آئینه بندگان من نیست ترا بر ایشان

سُلْطٰنٌ ؕ وَكَفٰى بِرَبِّكَ وَكِيْلًا ﴿۶۵﴾ رَبُّكُمُ الَّذِيْ يُزْجِيْ لَكُمُ الْفُلْكَ

هیچ قدرتے و بس است پروردگار تو کارساز پروردگار شما آنست که روان میکند برائے شما کشتی ها را

فِي الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوْا مِنْ فَضْلِهٖ ؕ اِنَّهٗ كَانَ بِكُمْ رَحِيْمًا ﴿۶۶﴾ وَاِذَا

در دریا تا طلب معیشت کنید از فضل او هر آئینه او هست بر شما مهربان و چون

مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُوْنَ اِلَّآ اِيَّاهُ ۚ فَلَمَّا نَجّٰىكُمْ

برسد بشما سختی در دریا گم شود هر که او را میخوانید مگر خدا پس چون خلاص ساخت

اِلَى الْبَرِّ اَعْرَضْتُمْ ؕ وَكَانَ الْاِنْسَانُ كَفُوْرًا ﴿۶۷﴾ اَفَاَمِنْتُمْ اَنْ يَّخْسِفَ

شما را بسوئے خشکی روگردان شدید و هست آدمی ناسپاس آیا ایمن شده اید از آنکه فرو برد

بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ اَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوْا لَكُمْ

شما را به جانبے از خشکی یا بفرستد بر شما باد تندے که سنگ ریزه افگند باز نیابید برائے

ف۱ مترجم گوید این تصویر است سعی شیطان را در گمراه کردن ایشان مانند از فعل رئیس دزدان چون دیہے را غارت کنند بر ایشان نعره میزند و سواران و پیادگان خود را آواز میدهد که ازین سو بگیرید وازان سو بگیرید ۱۲

وَكِيلًا ﴿٦٨﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَىٰ فَيُرْسِلَ
خود ہیچ نگاہبانے آیا ایمن شدہ اید ازانکہ بازگرداند شمارا بدریا بار دیگر پس بفرستد
عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ۙ ثُمَّ لَا تَجِدُوا
برشما از جنس باد بادتندے را پس غرق گرداند شمارا بسبب آنکہ کافر شدید باز نیابید برائے
لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ
خود ہیچ مواخذہ کنندہ برما بسبب آن غرق وہرآئینہ بزرگ ساختیم فرزندان آدم را وبرداشتیم ایشان را در
وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِمَّنْ
بیابان و در دریا ف وروزی دادیم ایشان را از پاکیزہا وفضل دادیم ایشان را بر بسیاری ازانچہ
خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾ يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ ۖ فَمَنْ ع ۷
آفریدہ ایم فضل دادنی روزے کہ بخوانیم ہر فرقہ را با پیشوائے ایشان پس ہرکہ
أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَٰئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ
دادہ شدہ نامۂ اعمال او بدست راستش پس آنجماعہ بخوانند نامۂ خود را وستم کردہ نہ شوند
فَتِيلًا ﴿٧١﴾ وَمَنْ كَانَ فِي هَٰذِهِ أَعْمَىٰ فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَىٰ
مقدار یک رشتہ وہرکہ باشد دردنیا کور وے درآخرت نیز کور است
وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾ وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا
وخطا کنندہ تر است راہ را وہرآئینہ نزدیک بودند کہ بفریب بازدارند ترا ازانچہ وحی فرستادہ ایم
إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ ۖ وَإِذًا لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا ﴿٧٣﴾ وَلَوْلَا
بسوئے تو تا بربندی برما غیر آن را وآنگاہ دوست گرفتندے ترا واگر نہ آن
أَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا ﴿٧٤﴾ إِذًا لَأَذَقْنَاكَ
بودے کہ ثابت داشتیم ترا نزدیک بودی کہ میل کنی بسوئے ایشان اندک میلے آنگاہ می چشانیدیم
ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾
ترا دو چند عذاب زندگانی و دو چند عذاب مرگ باز نمی یافتی برائے خود مددکنندہ برما
وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا ۖ وَإِذًا
وہرآئینہ نزدیک بودند کہ بلغزانند ترا از زمین تا جلا وطن کنند ترا ازانجا وآنگاہ

ف یعنی برد و اسب و کشتی ۱۲

لَا يَلْبَثُوْنَ خِلٰفَكَ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿۷۶﴾ سُنَّةَ مَنْ قَدْ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ

نمانند پس از تو مگر اندکے مانند روش آنانکہ فرستادہ ایم ایشان را پیش

مِنْ رُّسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيْلًا ﴿۷۷﴾ ع اَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوْكِ ع ۸

از تو از پیغامبران خویش ونخواہی یافت روش ما را تبدیلی ف۱ برپا دار نماز را وقت زوال

الشَّمْسِ اِلٰى غَسَقِ الَّيْلِ وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ ؕ اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ

آفتاب تا ہجوم تاریکی شب ولازم گیر قرآن خواندن فجر را ہر آئینہ قرآن خواندن فجر را حاضر

مَشْهُوْدًا ﴿۷۸﴾ وَمِنَ الَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهٖ نَافِلَةً لَّكَ ۖ عَسٰۤى اَنْ يَّبْعَثَكَ

می شوند فرشتگان و بعضے شب بیدار باش بہ قرآن شب خیزی زیادہ شد برائے تو نزدیک است کہ ایستادہ

رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُوْدًا ﴿۷۹﴾ وَقُلْ رَّبِّ اَدْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّ

کند ترا پروردگار تو بمقامے پسندیدہ ف۲ وبگوے پروردگار من درآر مرا درآوردن پسندیدہ و

اَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ وَّاجْعَلْ لِّيْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا ﴿۸۰﴾

بیرون آر مرا بیرون آوردن پسندیدہ وساز برائے من از نزدیک خود قوتے یاری دہندہ ف۳

وَقُلْ جَآءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ ؕ اِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوْقًا ﴿۸۱﴾

وبگو آمد دین حق ونابود شد دین باطل ہر آئینہ باطل ست نابود شوندہ

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَّرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِيْنَ ۙ وَلَا يَزِيْدُ

وفرو می آریم از قرآن آنچہ وے شفا ہست ورحمت ست مسلمانان را ونمی افزاید در

الظّٰلِمِيْنَ اِلَّا خَسَارًا ﴿۸۲﴾ وَاِذَاۤ اَنْعَمْنَا عَلَى الْاِنْسَانِ اَعْرَضَ وَ

حق ستمگاران مگر زیان را وچون انعام کنیم بر آدمی روبگرداند و

نَاٰ بِجَانِبِهٖ ۚ وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَـُٔوْسًا ﴿۸۳﴾ قُلْ كُلٌّ يَّعْمَلُ عَلٰى

پیچاند بازوئے خود را وچون رسد بوے سختی ناامید باشد بگو ہر کسے کار میکند بر

شَاكِلَتِهٖ ؕ فَرَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ اَهْدٰى سَبِيْلًا ﴿۸۴﴾ ع وَيَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ ع ۹

طریقہ خود پس پروردگار شما داناتر ست بآنکہ وے یابندہ تر بود راہ را وسوال میکنند ترا

الرُّوْحِ ؕ قُلِ الرُّوْحُ مِنْ اَمْرِ رَبِّيْ وَمَاۤ اُوْتِيْتُمْ مِّنَ الْعِلْمِ اِلَّا

از روح بگو روح از فرمان پروردگار من است وشما دادہ شدہ اید از علم مگر

ف۱ مترجم گوید واین معنی روز بدر متحقق شود وجمعے کہ درپے ایذاء آن حضرت بودند مقتول شدند وآن کاد وبجہت این گفتہ شد کہ وقت نزول آیت قصد لغزانیدن داشتند وہنوز منتہی بہ ہجرت نکردہ بودند واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی مقام شفاعت ۱۲

ف۳ یعنی در ہر حال اعانت کن مرا چہ وقت دخول درجائے چہ وقت خروج از انجا ۱۲

قَلِيلًا ﴿٨٥﴾ وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِيٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ

اندکے واگر خواہیم ہر بریم آنچہ وحی فرستادہ ایم بسوئے تو باز نیابی برائے

لَكَ بِهٖ عَلَيْنَا وَكِيلًا ﴿٨٦﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِّنْ رَّبِّكَ إِنَّ فَضْلَهٗ كَانَ

خود بسبب وے بر ما کارسازے لیکن باقی گذاشتنش بسبب رحم از جانب پروردگار تو ہر آئینہ فضل وے بر تو

عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٨٧﴾ قُلْ لَّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰٓى أَنْ يَّأْتُوا

بزرگ است بگو اگر جمع شوند آدمیان و جن بر آنکہ بیارند

بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهٖ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ

مانند این قرآن ہرگز نیارند مانند آن اگرچہ باشد بعض ایشان بعض را

ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾ وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِيْ هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ

مدددہندہ و ہر آئینہ گوناگوں بیان کردیم برائے مردمان درین قرآن از ہر داستانے

فَأَبٰٓى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾ وَقَالُوا لَنْ نُّؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى تَفْجُرَ

پس قبول نکردند بیشتر مردمان مگر ناسپاسی را وگفتند ہرگز باور نداریم ترا تا آنکہ جاری کنی

لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ﴿٩٠﴾ أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِّنْ نَّخِيلٍ وَّ

برائے ما از زمین چشمہ یا باشد ترا بوستانے از خرما و

عِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهٰرَ خِلٰلَهَا تَفْجِيرًا ﴿٩١﴾ أَوْ تُسْقِطَ السَّمَآءَ كَمَا

انگور پس روان کنی جوئہا در میان آن روان کردنی یا فرود آری آسمان را چنانکہ

زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا أَوْ تَأْتِيَ بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ قَبِيلًا ﴿٩٢﴾ أَوْ يَكُونَ

گمان میکنی بر ما پارہ پارہ یا بیاری خدا را و فرشتگان را رو بروے یا باشد

لَكَ بَيْتٌ مِّنْ زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقٰى فِي السَّمَآءِ وَلَنْ نُّؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ

ترا خانہ از زر یا بالا روی در آسمان و باور نداریم بالا رفتن ترا

حَتّٰى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتٰبًا نَّقْرَؤُهٗ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيْ هَلْ كُنْتُ إِلَّا

تا آنکہ فرود آری بر ما نوشتہ کہ بخوانیم آن را بگو پاک ست پروردگار من نیستم من مگر

بَشَرًا رَّسُولًا ﴿٩٣﴾ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُّؤْمِنُوٓا إِذْ جَآءَهُمُ الْهُدٰى ع ١٠

آدمی فرستادہ شدہ و باز نداشت مردمان را از آنکہ ایمان آرند وقتے کہ آمد بایشان ہدایت

إِلَّآ أَن قَالُوٓا۟ أَبَعَثَ ٱللَّهُ بَشَرًا رَّسُولًا ﴿٩٤﴾ قُل لَّوْ كَانَ فِى ٱلْأَرْضِ

مگر آنکہ گفتند آیا خدائے تعالےٰ آدمی را پیغامبر فرستادہ است بگو اگر می بودند در زمین

مَلَٰٓئِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ مَلَكًا

فرشتگان کہ می رفتند آرمیدہ ہر آئینہ پیغامبر میفرستادیم برایشان از آسمان

رَّسُولًا ﴿٩٥﴾ قُلْ كَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًۢا بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ بِعِبَادِهِۦ

فرشتہ را بگو بس است خدا گواہ میان من و میان شما ہر آئینہ وے بہ بندگان خود

خَبِيرًۢا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾ وَمَن يَهْدِ ٱللَّهُ فَهُوَ ٱلْمُهْتَدِ ۖ وَمَن يُضْلِلْ فَلَن

دانا بینا است و ہر کہ راہ نمودش خدا ہمون است راہ یاب و ہر کہ گمراہ سازدش نیابی

تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِهِۦ ۖ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ عَلَىٰ

برائے ایشان دوستان بجز خدا و برانگیزیم ایشان را روز قیامت

وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّا ۖ مَّأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَٰهُمْ

روان شدہ بر روئے خویش نابینا و گنگ و کر ساختہ جائے ایشان دوزخ است ہرگاہ فرو نشیند بیفزائیم برایشان

سَعِيرًا ﴿٩٧﴾ ذَٰلِكَ جَزَآؤُهُم بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا وَقَالُوٓا۟ أَءِذَا كُنَّا

آتش را این ست جزائے ایشان بسبب آنکہ کافر شدند بہ نشان ہائے ما و گفتند آیا چون شویم

عِظَٰمًا وَرُفَٰتًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّ

استخوانے چند و اعضا از ہم پاشیدہ آیا برانگیختہ شویم با آفرینش نو آیا ندیدہ اند کہ

ٱللَّهَ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَىٰٓ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ

آن خدائے کہ آفرید آسمان ہا و زمین را توانا ست کہ بیافریند مانند ایشان

وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَّا رَيْبَ فِيهِ فَأَبَى ٱلظَّٰلِمُونَ إِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾ قُل

و ساختہ است برائے ایشان میعادے کہ ہیچ شبہ نیست دران پس قبول نہ کردند ستمگاران مگر انکار را بگو

لَّوْ أَنتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَآئِنَ رَحْمَةِ رَبِّىٓ إِذًا لَّأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ

اگر می بودید شما مالک خزانہائے بخشش پروردگار مرا انگاہ نیز بخیلی میکردید بترس آنکہ

ٱلْإِنفَاقِ ۚ وَكَانَ ٱلْإِنسَٰنُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ ءَايَٰتٍۭ

ہمہ را خرچ کنید و ہست آدمی بخل کنندہ و ہر آئینہ دادیم موسےٰ را نُہ نشانہ

بَيِّنٰتٍ فَسْـَٔلْ بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ اِذْ جَآءَهُمْ فَقَالَ لَهٗ فِرْعَوْنُ
روشن پس بپرس از بنی اسرائیل چون آمد بایشان پس گفت او را فرعون
اِنِّيْ لَاَظُنُّكَ يٰمُوْسٰى مَسْحُوْرًا ۱۰۱ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَآ اَنْزَلَ هٰٓؤُلَآءِ
هر آئینه می پندارم ترا اے موسیٰ جادو کرده شده گفت هر آئینه تو دانسته که نفرستاده این نشان ها را
اِلَّا رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ بَصَآئِرَ ۚ وَاِنِّيْ لَاَظُنُّكَ يٰفِرْعَوْنُ
مگر پروردگار آسمان ها و زمین دلیل ها فرستاده است آن را و هر آئینه من می پندارم ترا اے فرعون
مَثْبُوْرًا ۱۰۲ فَاَرَادَ اَنْ يَّسْتَفِزَّهُمْ مِّنَ الْاَرْضِ فَاَغْرَقْنٰهُ وَمَنْ
ہلاک شده پس خواست که بجنباند بنی اسرائیل را از آن زمین پس غرق ساختیم او و آنانرا
مَّعَهٗ جَمِيْعًا ۱۰۳ وَّقُلْنَا مِنْۢ بَعْدِهٖ لِبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ اسْكُنُوا
که همراه او بودند همه یکجا و گفتیم پس از وے بنی اسرائیل را ساکن شوید
الْاَرْضَ فَاِذَا جَآءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيْفًا ۱۰۴ وَبِالْحَقِّ
در زمین پس چون بیاید وعده آخرت بیاریم شما را درهم آمیخته و براستی
اَنْزَلْنٰهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ ۭ وَمَآ اَرْسَلْنٰكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَّنَذِيْرًا ۱۰۵
فرو فرستادیم قرآن را و براستی فرود آمده است و نه فرستادیم ترا مگر مژده دهنده و ترساننده
وقف لازم
وَقُرْاٰنًا فَرَقْنٰهُ لِتَقْرَاَهٗ عَلَى النَّاسِ عَلٰي مُكْثٍ وَّنَزَّلْنٰهُ تَنْزِيْلًا ۱۰۶
و قرآن را به تفریق فرستادیم تا بخوانی آن را بر مردمان بدرنگ و بدفعات فرو فرستادیم آن را فرو فرستادنی
قُلْ اٰمِنُوْا بِهٖٓ اَوْ لَا تُؤْمِنُوْا ۭ اِنَّ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهٖٓ اِذَا
بگو ایمان آرید بآن یا ایمان نیارید هر آئینه آنانکه داده شد ایشان را علم پیش از ین چون
يُتْلٰى عَلَيْهِمْ يَخِرُّوْنَ لِلْاَذْقَانِ سُجَّدًا ۱۰۷ وَّيَقُوْلُوْنَ سُبْحٰنَ رَبِّنَآ
خوانده میشود بر ایشان می افتند برروئے خود سجده کنان و گویند پاکی پروردگار ما راست
اِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُوْلًا ۱۰۸ وَيَخِرُّوْنَ لِلْاَذْقَانِ يَبْكُوْنَ وَ
هر آئینه هست وعدهٔ پروردگار ما کردنی و می افتند برروئے خویش گریه کنان و
السجدة
يَزِيْدُهُمْ خُشُوْعًا ۱۰۹ قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ اَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ ۭ اَيًّا مَّا
می افزاید قرآن در ایشان فروتنی را بگو بخوانید خدا را یا بخوانید رحمن را هر کدام که

تَدْعُوْا فَلَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰىۚ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا
بخوانید خوب باشد پس خدائے راست نام ہائے نیکو وایں ہمہ بلند مخواں نماز خود را وایں
تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيْلًا ۝۱۱۰ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ
ہمہ پست مخواں آنرا و بجوی میان ایں و آن راہے وبگو ستائش خدائے راست کہ
لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّلَمْ يَكُنْ لَّهٗ شَرِيْكٌ فِى الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ
ہیچ فرزند نگرفتہ است ونیست او را ہیچ شریکے در پادشاہی ونیست او را
لَّهٗ وَلِيٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيْرًا ۝۱۱۱ ع
ہیچ کارسازے بسبب ناتوانی وبتعظیم یاد کن او را تعظیم کردنی
سُوْرَةُ الْكَهْفِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ مِائَةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ وَّعَشْرُ اٰيَاتٍ وَّاِثْنَا عَشَرَ رُكُوْعًا
سورۂ کہف در مکہ نازل شد و آن یکصد بنام خدائے بخشایندہ مہربان وده آیت و دوازده رکوع است
الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْٓ اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ الْكِتٰبَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَّهٗ
ہمہ ستائش آن خدا را است کہ فرو فرستاد بر بندۂ خود کتاب و پیدا نکرد در وے
عِوَجًا ۝۱ قَيِّمًا لِّيُنْذِرَ بَاْسًا شَدِيْدًا مِّنْ لَّدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِيْنَ
ہیچ کجی ساخت او را است تا بترساند از عقوبت سخت آیندہ از نزدیک خدا و تا مژده دہد آن مسلمانان را
الَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ الصّٰلِحٰتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا حَسَنًا ۝۲ مَّاكِثِيْنَ فِيْهِ
کہ می کنند کارہائے شائستہ بآنکہ ایشان را است مزد نیک باشندگان در وے
اَبَدًا ۝۳ وَّيُنْذِرَ الَّذِيْنَ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا ۝۴ مَا لَهُمْ بِهٖ مِنْ
ہمیشہ و تا ترساند آن را کہ گفتند خدا فرزند گرفتہ است نیست ایشان را ہیچ
عِلْمٍ وَّلَا لِاٰبَآئِهِمْ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ اِنْ
دانش بآن و نہ پدران ایشان را بود سخت است ایں سخن کہ بر می آید از دہان ایشان
يَّقُوْلُوْنَ اِلَّا كَذِبًا ۝۵ فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ اِنْ لَّمْ
نہ می گویند مگر دروغ پس مگر تو کشندۂ نفس خود را بر پئے ایشان اگر
يُؤْمِنُوْا بِهٰذَا الْحَدِيْثِ اَسَفًا ۝۶ اِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْاَرْضِ زِيْنَةً
ایمان نیارند بایں سخن از جہت اندوه ہر آئینہ ما ساختہ ایم ہر چیزے را کہ بر زمین است

تَهَا لِنَبْلُوَهُمْ اَيُّهُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا ۝٧ وَاِنَّا لَجٰعِلُوْنَ مَا عَلَيْهَا

آرائش آن را تا امتحان کنیم ایشان را کدام کس از ایشان نیکوتر است در عمل و ہر آئینہ ما البتہ معدوم خواہیم ساخت

صَعِيْدًا جُرُزًا ۝٨ اَمْ حَسِبْتَ اَنَّ اَصْحٰبَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيْمِ

ہر چیزے را کہ بر وی است میدان ہموار بے گیاہ ماندہ آیا پنداشتی کہ اصحاب غار و نوشتہ ف۱

كَانُوْا مِنْ اٰيٰتِنَا عَجَبًا ۝٩ اِذْ اَوَى الْفِتْيَةُ اِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوْا رَبَّنَآ

از جملہ نشان ہائے ما عجب بودند چون آرام گرفتند جوانان چند بسوئے غار پس گفتند اے پروردگار

اٰتِنَا مِنْ لَّدُنْكَ رَحْمَةً وَّهَيِّئْ لَنَا مِنْ اَمْرِنَا رَشَدًا ۝١٠ فَضَرَبْنَا عَلٰٓى

ما بدہ ما را از نزدیک خود بخششے و آمادہ ساز برائے ما راہ یابی را در کار ما پس پردہ گذاشتیم

ف۱ یعنی نوشتہ کہ بر دیوار غار بود ۱۲

اٰذَانِهِمْ فِى الْكَهْفِ سِنِيْنَ عَدَدًا ۝١١ ثُمَّ بَعَثْنٰهُمْ لِنَعْلَمَ اَيُّ

بر گوش ایشان در غار یعنی خوابانیدیم سالہائے شمردہ شدہ باز برانگیختیم ایشان را تا بدانیم

ع ۱ ۱۲ ۱۳

الْحِزْبَيْنِ اَحْصٰى لِمَا لَبِثُوْٓا اَمَدًا ۝١٢ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَاَهُمْ

کدام یک از دو گروہ یاد داشتہ است مقداری را کہ درنگ کردند مدت از زمان ما میخوانیم بر تو خبر ایشان

ف۲ یعنی دل ایشان را استوار ساختیم ۱۲

بِالْحَقِّ ؕ اِنَّهُمْ فِتْيَةٌ اٰمَنُوْا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنٰهُمْ هُدًى ۝١٣ وَّرَبَطْنَا

براستی ہر آئینہ ایشان جوانان چند بودند کہ ایمان آوردند بہ پروردگار خویش و زیادہ دادیم ایشان را ہدایت و

عَلٰى قُلُوْبِهِمْ اِذْ قَامُوْا فَقَالُوْا رَبُّنَا رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ

رشتہ بستیم بر دل ایشان ف۲ چون ایستادند پس گفتند پروردگار ما ہماں پروردگار آسمان ہا و زمین است

لَنْ نَّدْعُوَا۟ مِنْ دُوْنِهٖٓ اِلٰهًا لَّقَدْ قُلْنَآ اِذًا شَطَطًا ۝١٤ هٰٓؤُلَآءِ قَوْمُنَا

ہر آئینہ نخواہیم پرستیدن بجز وے معبودے را ہر آئینہ گفتہ باشیم آنگاہ سخن دروغ این قوم ما

اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِهٖٓ اٰلِهَةً ؕ لَوْلَا يَاْتُوْنَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطٰنٍۢ بَيِّنٍ ؕ

خدایان گرفتند بجز خدا چرا نمی آرند بر ثبوت آن خدایان دلیلے واضح

فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا ۝١٥ وَاِذِ اعْتَزَلْتُمُوْهُمْ

پس کیست ستمگار تر از کسے کہ بر بست بر خدا دروغ را و چون یکسو شوید اے یاران

وَمَا يَعْبُدُوْنَ اِلَّا اللّٰهَ فَاْوٗٓا اِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِّنْ

ازین کافران و یکسو شوید از آنچہ می پرستند ایشان بجز خدا پس آرام گیرید بسوئے غار تا فراخ کند بر شما پروردگار

رَحْمَتِهٖ وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِّنْ اَمْرِكُمْ مِّرْفَقًا ﴿۱۶﴾ وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَا

شما بخشائش خود را و مہیا سازد برائے شما منفعت را در کار شما و ببینی اے بینندہ آفتاب را

طَلَعَتْ تَّزٰوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِيْنِ وَاِذَا غَرَبَتْ تَّقْرِضُهُمْ

وقتے کہ طالع شود میل کند از غار ایشان بجانب راست و چون غروب شود تجاوز میکند از ایشان

ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِيْ فَجْوَةٍ مِّنْهُ ۭ ذٰلِكَ مِنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ ۭ مَنْ

بجانب چپ و ایشان در کشادگی اند از غار این از نشانہائے خداست ہر کہ

يَّهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ ۚ وَمَنْ يُّضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهٗ وَلِيًّا

راہ نماید ش خدا ہمونست راہ یابندہ و ہر کہ گمراہ میکند ش پس نیابی او را ہیچ دوست

مُّرْشِدًا ﴿۱۷﴾ وَتَحْسَبُهُمْ اَيْقَاظًا وَّهُمْ رُقُوْدٌ ڰ وَّنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ

راہ نمایندہ ف و بہ پنداری اے بینندہ ایشان را بیدار و ایشان خفتہ اند و مے گردانیم ایشان را جانب

الْيَمِيْنِ وَذَاتَ الشِّمَالِ ڰ وَكَلْبُهُمْ بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيْدِ ۭ

راست و جانب چپ و سگ ایشان کشادہ کردہ است دو دست خود را بر عتبہ دروازہ

لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَّلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا ﴿۱۸﴾

اگر اطلاع یابی بر ایشان البتہ روبگردانی از ایشان بطریق گریختن و پر شوی از ایشان بترس ف۲

وَكَذٰلِكَ بَعَثْنٰهُمْ لِيَتَسَاۗءَلُوْا بَيْنَهُمْ ۭ قَالَ قَاۗىِٕلٌ مِّنْهُمْ كَمْ

و ہمچنین برانگیختیم ایشان را تا عاقبت بایکدیگر سوال کنند در میان خود گفت گویندہ از ایشان چہ قدر

لَبِثْتُمْ ۭ قَالُوْا لَبِثْنَا يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ ۭ قَالُوْا رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا

درنگ کردید گفتند درنگ کردیم یک روز یا بعض روز باز گفتند پروردگار شما دانا تر ست

لَبِثْتُمْ ۭ فَابْعَثُوْٓا اَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هٰذِهٖٓ اِلَى الْمَدِيْنَةِ فَلْيَنْظُرْ

بمقدار درنگ کردن شما پس بفرستید یکے را از میان خود باین نقرہ خود بسوئے شہر پس باید کہ

اَيُّهَآ اَزْكٰى طَعَامًا فَلْيَاْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِّنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ

تأمل کند کدام یک از اطعمہ این شہر طعام پاکیزہ تر ست پس بیارد بہ شما قوتے از آن و باید کہ بہ سبکی آمد و رفت کند

بِكُمْ اَحَدًا ﴿۱۹﴾ اِنَّهُمْ اِنْ يَّظْهَرُوْا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوْكُمْ اَوْ يُعِيْدُوْكُمْ

و خبردار نکند بحال شما ہیچکس را ہر آئینہ این کافران اگر قدرت یابند بر شما سنگسار کنند شما را یا باز آرند شما را

ع ۲ ۱۴

ف۱
مترجم گوید یعنی ظاہر آنست کہ دیوار جنوبی کہف آنقدر بلند ست کہ سایہ اصلی او در تمام سال محل خفتن ایشان را می پوشاند و دیوار شرقی و غربی آن متصل دیوار جنوبی بلند تر ست و پایہ بہ پایہ منحط شدہ و این جماعہ سر بجانب شمال یا بجانب جنوب کردہ خفتہ اند پس وقتے کہ طلوع کند ضوء آفتاب بر دیوار غربی و بعضے صحن غار افتد و ہر چند ارتفاع زیادہ گردد بلندی دیوار شرقی از وصول ضوء بایشان مانع آید و ضوء جانب راست ایشان منتقل شود بجانب سر کہ جہت شمال ست پس در وقت استواء بجز سایہ اصلی دیوار جنوبی نماند و چون آفتاب مائل بغروب شود ضوء آفتاب بر دیوار شرقی افتد و آہستہ آہستہ بر سر دیوار مرتفع گردد و آن جانب چپ ایشان ست ۱۲

ف۲
مترجم گوید و چنانکہ خفتن ایشان از نشانہا ساختیم ۱۲

فِی مِلَّتِهِمۡ وَلَنۡ تُفۡلِحُوۡۤا اِذًا اَبَدًا ﴿۲۰﴾ وَكَذٰلِكَ اَعۡثَرۡنَا عَلَيۡهِمۡ

دردین خود رستگار نہ خواہید شد آنگاہ ہرگز وہم چنین خبردار گردانیدیم مردمان را بحال

لِيَعۡلَمُوۡۤا اَنَّ وَعۡدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَّاَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيۡبَ فِيۡهَا ۚ اِذۡ

ایشان تا بدانند کہ وعدہ خدا راست است و آنکہ قیامت ہیچ شبہ نیست دران وقتیکہ

يَتَنَازَعُوۡنَ بَيۡنَهُمۡ اَمۡرَهُمۡ فَقَالُوا ابۡنُوۡا عَلَيۡهِمۡ بُنۡيَانًا ؕ رَبُّهُمۡ

نزاع میکردند آن مردمان درمیان خود در مقدمہ ایشان پس گفتند عمارت کنید بر غار ایشان خانہ پروردگار ایشان

اَعۡلَمُ بِهِمۡ ؕ قَالَ الَّذِيۡنَ غَلَبُوۡا عَلٰٓى اَمۡرِهِمۡ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيۡهِمۡ

داناتر است بحال ایشان پس گفتند آنانکہ قدرت یافتند بر مقدمہ ایشان البتہ بسازیم بر غار ایشان

مَّسۡجِدًا ﴿۲۱﴾ سَيَقُوۡلُوۡنَ ثَلٰثَةٌ رَّابِعُهُمۡ كَلۡبُهُمۡ ۚ وَيَقُوۡلُوۡنَ خَمۡسَةٌ سَادِسُهُمۡ

مسجدے جمعے خواہند گفت اصحاب کہف سہ کس اند و چہارم ایشان سگ ایشان ست و جمعے خواہند گفت کہ پنج کس اند

كَلۡبُهُمۡ رَجۡمًاۢ بِالۡغَيۡبِ ۚ وَيَقُوۡلُوۡنَ سَبۡعَةٌ وَّثَامِنُهُمۡ كَلۡبُهُمۡ ؕ قُلۡ رَّبِّىۡۤ

ششم ایشان سگ ایشانست تیرے می افگنند غائبانہ و نیز می گویند ہفت کس اند و ہشتم ایشان سگ ایشانست بگو پروردگار

اَعۡلَمُ بِعِدَّتِهِمۡ مَّا يَعۡلَمُهُمۡ اِلَّا قَلِيۡلٌ ۫ فَلَا تُمَارِ فِيۡهِمۡ اِلَّا مِرَآءً

من داناتر ست بشمار ایشان نمیداند ایشان را مگر اندکے پس گفتگو مکن در مقدمہ ایشان مگر گفتگوئے

ظَاهِرًا ۖ وَّلَا تَسۡتَفۡتِ فِيۡهِمۡ مِّنۡهُمۡ اَحَدًا ﴿۲۲﴾ وَلَا تَقُوۡلَنَّ لِشَاىۡءٍ اِنِّىۡ

سرسری و سوال مکن در باب ایشان ہیچ کس را از کافران و مگو ہیچ چیزے را کہ من البتہ خواہم کرد

فَاعِلٌ ذٰلِكَ غَدًا ﴿۲۳﴾ اِلَّاۤ اَنۡ يَّشَآءَ اللّٰهُ وَاذۡكُرۡ رَّبَّكَ اِذَا نَسِيۡتَ وَقُلۡ

آن را فردا مگر مقرون بذکر مشیت خدا و یاد کن پروردگار خود را وقتیکہ فراموش کنی ف۲ و

عَسٰٓى اَنۡ يَّهۡدِيَنِ رَبِّىۡ لِاَقۡرَبَ مِنۡ هٰذَا رَشَدًا ﴿۲۴﴾ وَلَبِثُوۡا فِىۡ كَهۡفِهِمۡ

بگو توقع است کہ دلالت کند مرا پروردگار من براہے نزدیک تر باعتبار راستی ازینچہ کافران میگویند و درنگ

ثَلٰثَ مِائَةٍ سِنِيۡنَ وَازۡدَادُوۡا تِسۡعًا ﴿۲۵﴾ قُلِ اللّٰهُ اَعۡلَمُ بِمَا لَبِثُوۡا ۚ لَهٗ

کردہ بودند در غار خود سہ صد سال و افزودند نہ سال دیگر بگو خدا داناتر است بمقدارے کہ درنگ کردند

غَيۡبُ السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضِ ؕ اَبۡصِرۡ بِهٖ وَاَسۡمِعۡ ؕ مَا لَهُمۡ مِّنۡ دُوۡنِهٖ

اوراست علم غیب آسمانہا و زمین چہ قدر بیناست وچہ قدر شنواست نیست ایشانرا بجز وے

ف۱ یعنے بگو خواہم کرد انشاء اللہ تعالیٰ
ف۲ یعنے باز متنبہ شوی ۱۲

ع ۳ ۵ ۱۵

مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهٖٓ اَحَدًا ﴿۲۶﴾ وَاتْلُ مَآ اُوْحِيَ اِلَيْكَ مِنْ

ہیچ کارسازے وشریک نمی گیرد درحکم خود ہیچکس را وبخوان آنچہ وحی فرستادہ شد بسوئے تو از

كِتَابِ رَبِّكَ ۚ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمٰتِهٖ ۚ قف وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُوْنِهٖ مُلْتَحَدًا ﴿۲۷﴾

کتاب پروردگار تو ہیچ کس تبدیل کنندہ نیست حکم ہائے وے را ونہ یابی بجز وے ہیچ پناہے

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ

وبندکن خود را باآنکہ یاد میکنند پروردگار خود را بہ صبح وشام

يُرِيْدُوْنَ وَجْهَهٗ وَلَا تَعْدُ عَيْنٰكَ عَنْهُمْ ۚ تُرِيْدُ زِيْنَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ

میخواہند روئے اورا ونباید کہ درنگذرد چشم ہائے تو از ایشان طلب کنان آرائش زندگانی دنیا را

وَلَا تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهٗ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوٰىهُ وَكَانَ اَمْرُهٗ

وفرمان مبر آن را کہ غافل ساختہ ایم دل اورا از یاد خویش وپیروی کردہ است خواہش خود را وہست کار او

فُرُطًا ﴿۲۸﴾ وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّكُمْ ۚ قف فَمَنْ شَآءَ فَلْيُؤْمِنْ وَّمَنْ شَآءَ النصف

از حد گذشتہ وبگو این سخن راست ست آمدہ از پروردگار شما پس ہر کہ خواہد ایمان آورد وہر کہ خواہد

فَلْيَكْفُرْ ۚ اِنَّآ اَعْتَدْنَا لِلظّٰلِمِيْنَ نَارًا ۙ اَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا ۭ وَاِنْ

کافر شود ہر آئینہ ما مہیا کردہ ایم برائے ستمگاران آتشے را کہ درگیرد بایشاں سراپردہ ہائے او واگر

يَّسْتَغِيْثُوْا يُغَاثُوْا بِمَآءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوْهَ ۭ بِئْسَ الشَّرَابُ ۭ وَ

فریاد کنند بہ داد ایشاں رسیدہ شود بہ نوشانیدن آبے مانند مس گداختہ بریان کند روئے ہا را آن بد آشامیدنی است

سَآءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿۲۹﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اِنَّا لَا نُضِيْعُ اَجْرَ

ودوزخ بد آرام گاہیست ہر آئینہ آنانکہ ایمان آوردند وکردند کارہائے شائستہ ہر آئینہ ما ضائع نکنیم

مَنْ اَحْسَنَ عَمَلًا ﴿۳۰﴾ ۚ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ جَنّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهِمُ

مزد کسے کہ نیکو کردہ است کار را این جماعۃ ایشان راست بوستانہائے ہمیشہ ماندن می رود زیر ایشان

الْاَنْهٰرُ يُحَلَّوْنَ فِيْهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَّيَلْبَسُوْنَ ثِيَابًا

نہرہا زیور دادہ شوند آنجا دستوانہا از زر ومی پوشند جامہائے سبز

خُضْرًا مِّنْ سُنْدُسٍ وَّاِسْتَبْرَقٍ مُّتَّكِـِٕيْنَ فِيْهَا عَلَى الْاَرَآئِكِ ۭ نِعْمَ

از دیبائے نازک ودیبائے ستبر تکیہ کنان آنجا بر تختہا این نیک

الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ﴿۳۱﴾ وَاضْرِبْ لَهُمْ مَّثَلًا رَّجُلَيْنِ جَعَلْنَا
جزا است وبہشت نیکو آرام گاہیست وبیان کن برائے ایشان داستانے قصہ دو شخص کہ دادیم
لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَابٍ وَّحَفَفْنٰهُمَا بِنَخْلٍ وَّجَعَلْنَا
بیکے از ایشان دو بوستان از درختان انگور وگرداگرد آن پیدا کردیم درختان خرما وپیدا وار کردیم
بَيْنَهُمَا زَرْعًا ﴿۳۲﴾ كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ اٰتَتْ اُكُلَهَا وَلَمْ تَظْلِمْ مِّنْهُ شَيْئًا وَّ
درمیان این بوستانہا زراعت را ہر دو بوستان آوردند میوہ ہائے خود وہیچ کم نکرد از میوہ و
فَجَّرْنَا خِلٰلَهُمَا نَهَرًا ﴿۳۳﴾ وَّكَانَ لَهٗ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهٖ وَهُوَ يُحَاوِرُهٗ
جاری ساختیم میان آنہا جوئے آب بود او را میوہ ہائے بسیار پس گفت ہم نشین خود را وا وگفتگو میکرد
اَنَا اَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَّاَعَزُّ نَفَرًا ﴿۳۴﴾ وَدَخَلَ جَنَّتَهٗ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهٖ
بآن ہم نشین من بیشترم از تو در مال وغالب ترم باعتبار حشم ودرآمد بہ بوستان خود ستم کردہ بر خویش
قَالَ مَآ اَظُنُّ اَنْ تَبِيْدَ هٰذِهٖٓ اَبَدًا ﴿۳۵﴾ وَّمَآ اَظُنُّ السَّاعَةَ قَآئِمَةً وَّ
گفت نمی پندارم کہ ہلاک شود این بوستان ہیچ گاہ وگمان ندارم کہ قیامت متحقق شود و
لَئِنْ رُّدِدْتُّ اِلٰى رَبِّيْ لَاَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿۳۶﴾ قَالَ لَهٗ صَاحِبُهٗ
بالفرض اگر باز گردانیدہ شوم بسوئے پروردگار خود ہر آئینہ خواہم یافت باز گشتے بہتر ازین بوستانہا گفت او را ہم نشین
وَهُوَ يُحَاوِرُهٗٓ اَكَفَرْتَ بِالَّذِيْ خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُّطْفَةٍ
او وا و گفتگو میکرد باوے آیا کافر شدی بآن خدائے کہ پیدا کرد ترا از خاک باز از نطفہ باز ترا مرد ساخت
ثُمَّ سَوّٰىكَ رَجُلًا ﴿۳۷﴾ لٰكِنَّا۠ هُوَ اللّٰهُ رَبِّيْ وَلَآ اُشْرِكُ بِرَبِّيْٓ اَحَدًا ﴿۳۸﴾ وَلَوْلَآ
لیکن من اعتقاد دارم کہ اللہ پروردگار من ست وشریک مقرر نمی کنم با پروردگار خود ہیچکس را و
اِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَآءَ اللّٰهُ لَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ اِنْ تَرَنِ اَنَا
چون درآمدی بہ بوستان خود چرا نگفتی آنچہ خدا خواستہ است شد نیست قوت ہیچ توانائی مگر بمشیت خدا اگر
اَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَّوَلَدًا ﴿۳۹﴾ فَعَسٰى رَبِّيْٓ اَنْ يُّؤْتِيَنِ خَيْرًا مِّنْ جَنَّتِكَ
می بینی مرا کم تر از تو ام در مال وفرزند پس شاید کہ پروردگار من بدہد مرا بہتر از بوستان تو
وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّنَ السَّمَآءِ فَتُصْبِحَ صَعِيْدًا زَلَقًا ﴿۴۰﴾ اَوْ
وشاید کہ فرستد بر بوستان تو عذابے از آسمان پس گردد زمین بے گیاہ لغزانندہ پا یا

يُصْبِحَ مَآؤُهَا غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيْعَ لَهٗ طَلَبًا ﴿٤١﴾ وَاُحِيْطَ بِثَمَرِهٖ فَاَصْبَحَ

شود آب او فرو رفته پس نه توانی آن را جستن وبعقوبت احاطه کرده شد میوه هائے او

يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ عَلٰى مَآ اَنْفَقَ فِيْهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوْشِهَا وَيَقُوْلُ

پس بامداد کردمی مالید دو دست خود را بحسرت برآنچه خرج کرد در عمارت آن وآن بوستان افتاده بر سقفهائے

يٰلَيْتَنِيْ لَمْ اُشْرِكْ بِرَبِّيْٓ اَحَدًا ﴿٤٢﴾ وَلَمْ تَكُنْ لَّهٗ فِئَةٌ يَّنْصُرُوْنَهٗ مِنْ

خود ومی گفت اے کاش شریک مقرر نکردمے با پروردگار خود هیچکس را ونه بود او را هیچ جماعتے که یاری دهندش

دُوْنِ اللّٰهِ وَمَا كَانَ مُنْتَصِرًا ﴿٤٣﴾ هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلّٰهِ الْحَقِّ ؕ هُوَ خَيْرٌ

بجز خدا ونه بود خود انتقام گیرنده اینجا ثابت شد که کارسازی خدائے همیشه باشنده راست وے بهتر

ثَوَابًا وَّخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٤٤﴾ وَاضْرِبْ لَهُمْ مَّثَلَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَآءٍ ع ۵ / ۱۳ / ۱۷

است از روئے ثواب دادن ووے بهتر است از روئے جزا دادن وبیان کن برائے ایشان داستانے زندگانی دنیا

اَنْزَلْنٰهُ مِنَ السَّمَآءِ فَاخْتَلَطَ بِهٖ نَبَاتُ الْاَرْضِ فَاَصْبَحَ هَشِيْمًا

که وی مانند آبے ست که فرو فرستادیمش از آسمان پس درهم پیچید بسبب وے رستنی زمین پس شد آخر کار

تَذْرُوْهُ الرِّيٰحُ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿٤٥﴾ اَلْمَالُ وَالْبَنُوْنَ

درهم شکسته می پراندش بادها وهست خدا برهمه چیز توانا مال وفرزندان

زِيْنَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَالْبٰقِيٰتُ الصّٰلِحٰتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا

آرائش زندگانی دنیاست وحسنات پاینده شائسته بهتراند نزدیک خدا از جهت

وَّخَيْرٌ اَمَلًا ﴿٤٦﴾ وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْاَرْضَ بَارِزَةً ۙ وَّ

ثواب وخوب تراند از جهت امید داشتن وآن روز که روان کنیم کوه ها را وبه بینی زمین را ظاهر شده و

حَشَرْنٰهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ اَحَدًا ﴿٤٧﴾ وَعُرِضُوْا عَلٰى رَبِّكَ صَفًّا ؕ

جمع سازیم مردمان را پس نه گزاریم از ایشان هیچ کس را ودر روبرو آورده شوند پیش پروردگار تو صف کشیده

لَقَدْ جِئْتُمُوْنَا كَمَا خَلَقْنٰكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ ۢ بَلْ زَعَمْتُمْ اَلَّنْ نَّجْعَلَ

گوئیم هر آئینه آمدید پیش ما چنانکه آفریده بودیم شمارا اول بار بلکه می پنداشتید که نخواهیم ساخت

لَكُمْ مَّوْعِدًا ﴿٤٨﴾ وَوُضِعَ الْكِتٰبُ فَتَرَى الْمُجْرِمِيْنَ مُشْفِقِيْنَ مِمَّا

برائے شما وعده گاهے ودرمیان نهاده شود نامهٔ اعمال پس به بینی گناه گاران را ترسان از آنچه

فِیْهِ وَیَقُوْلُوْنَ یٰوَیْلَتَنَا مَالِ هٰذَا الْكِتٰبِ لَا یُغَادِرُ صَغِیْرَةً وَّلَا
دران ست و می گویند اے وائے بر ما چہ حال است این نامہ را نمی گزارد هیچ معصیت خورد را و نہ
كَبِیْرَةً اِلَّاۤ اَحْصٰىهَا ۚ وَوَجَدُوْا مَا عَمِلُوْا حَاضِرًا ؕ وَلَا یَظْلِمُ رَبُّكَ
بزرگ را مگر احاطہ کردہ است آن را و بیابند هرچہ کردہ بودند حاضر و ستم نکند پروردگار تو
اَحَدًا ۟۴۹ وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓىِٕكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْۤا اِلَّاۤ اِبْلِیْسَ ؕ ع ۶ ۵ ۱۸
بر هیچکس و یاد کن چون گفتیم بہ فرشتگاں سجدہ کنید آدم را پس سجدہ کردند مگر ابلیس
كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ اَمْرِ رَبِّهٖ ؕ اَفَتَتَّخِذُوْنَهٗ وَذُرِّیَّتَهٗۤ اَوْلِیَآءَ
بود از جن پس بیرون شد از فرمان پروردگار خود اے مردمان آیا دوست می گیرید او را و فرزندان
مِنْ دُوْنِیْ وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ ؕ بِئْسَ لِلظّٰلِمِیْنَ بَدَلًا ۟۵۰ مَاۤ اَشْهَدْتُّهُمْ
او را بجز من و ایشان شما را دشمن اند شیطان بدعوض ست ستمگاران را حاضر نکردہ بودم ایشانرا
خَلْقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلَا خَلْقَ اَنْفُسِهِمْ ۪ وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ
نزدیک آفریدن آسمان ہا و زمین و نہ نزدیک خود آفریدن ایشان و نیستم مددگار گیرندہ
الْمُضِلِّیْنَ عَضُدًا ۟۵۱ وَیَوْمَ یَقُوْلُ نَادُوْا شُرَكَآءِیَ الَّذِیْنَ زَعَمْتُمْ
گمراہان را و روزے کہ گوید خدائے تعالی اے مشرکان ندا کنید شریکان مرا کہ گمان
فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ یَسْتَجِیْبُوْا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَیْنَهُمْ مَّوْبِقًا ۟۵۲ وَرَاَ الْمُجْرِمُوْنَ
می نمودید پس ندا کنند آن جماعہ و آن جماعہ قبول نکنند ندائے ایشان را و ساختیم درمیان ایشان مهلکہ ف و بہ بینند
النَّارَ فَظَنُّوْۤا اَنَّهُمْ مُّوَاقِعُوْهَا وَلَمْ یَجِدُوْا عَنْهَا مَصْرِفًا ۟۵۳ وَلَقَدْ ع ۷ ۴ ۱۹
گناہگاران آتش را و بہ فهمند کہ ایشان افتادگانند در وے و نہ یابند ازان جائے بازگشتن و هر آئینہ
صَرَّفْنَا فِیْ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ ؕ وَكَانَ الْاِنْسَانُ اَكْثَرَ
گوناگون بیان کردیم درین قرآن برائے مردمان هر نوع داستان و هست آدمی بیشتر از همہ
شَیْءٍ جَدَلًا ۟۵۴ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ یُّؤْمِنُوْۤا اِذْ جَآءَهُمُ الْهُدٰى وَیَسْتَغْفِرُوْا
چیز در خصومت و باز نداشت مردمان را ازانکہ ایمان آرند چون بیامد بایشان هدایت و ازانکہ طلب
رَبَّهُمْ اِلَّاۤ اَنْ تَاْتِیَهُمْ سُنَّةُ الْاَوَّلِیْنَ اَوْ یَاْتِیَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ۟۵۵
آمرزش کنند از پروردگار خود مگر بانتظار آنکہ بیاید بایشان روش پیشینیان یا بیاید بایشان عقوبت گوناگون شدہ

ف
یعنی وادی از وادیهائے دوزخ تا یکے بدیگرے نتوانند رسید ۱۲

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِيْنَ اِلَّا مُبَشِّرِيْنَ وَمُنْذِرِيْنَ ۚ وَيُجَادِلُ الَّذِيْنَ
ونمی فرستیم پیغمبران را مگر بشارت دهنده وترساننده وخصومت میکنند
كَفَرُوْا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوْا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوْٓا اٰيٰتِىْ وَمَآ اُنْذِرُوْا
کافران به شبه بیهوده تا بلغزانند بسبب آن سخن حق را وتمسخر گرفتند آیات مرا و چیزے را که بآن
هُزُوًا (٥٦) وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيٰتِ رَبِّهٖ فَاَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِىَ
ترسانیده شوند وکیست ستمگارتر از کسی که پند داده شد بآیات پروردگار خویش پس روگردان گشت
مَا قَدَّمَتْ يَدٰهُ ؕ اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰى قُلُوْبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَّفْقَهُوْهُ وَفِىْٓ
از ان فراموش بکرد آنچه پیش فرستاده است دو دست وے هر آئینه ما ساختہ ایم بر دل ایشان پردها تا نه فهمند قرآن را وساختیم
اٰذَانِهِمْ وَقْرًا ؕ وَاِنْ تَدْعُهُمْ اِلَى الْهُدٰى فَلَنْ يَّهْتَدُوْٓا اِذًا اَبَدًا (٥٧)
در گوشهائے ایشان گرانی واگر بخوانی ایشان را بسوئے هدایت راه نه یابند آنگاه هرگز
وَرَبُّكَ الْغَفُوْرُ ذُو الرَّحْمَةِ ؕ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوْا لَعَجَّلَ لَهُمُ
وپروردگار تو آمرزنده خداوند رحمت ست اگر مواخذه کردے ایشان را بآنچه کرده اند شتاب فرستادے بر ایشان
الْعَذَابَ ؕ بَلْ لَّهُمْ مَّوْعِدٌ لَّنْ يَّجِدُوْا مِنْ دُوْنِهٖ مَوْئِلًا (٥٨) وَتِلْكَ
عقوبت را بلکه ایشان را میعادے هست که نه یابند این طرف از ان پناهے واین
الْقُرٰٓى اَهْلَكْنٰهُمْ لَمَّا ظَلَمُوْا وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَّوْعِدًا (٥٩) ع وَاِذْ قَالَ ع ٨ ٦ ٢٠
دیهه ها را هلاک کردیم چون ستم کردند ومعین کردیم برائے هلاک ایشان میعادے و یاد کن چون
مُوْسٰى لِفَتٰىهُ لَآ اَبْرَحُ حَتّٰٓى اَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ اَوْ اَمْضِىَ حُقُبًا (٦٠)
گفت موسیٰ نوجوان خود را همیشه راه میروم تا آنکه برسم بمحل جمع شدن دو دریا یا بروم مدت هائے دراز
فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوْتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيْلَهٗ فِى الْبَحْرِ
پس چون رسیدند به محل جمع شدن دو دریا فراموش کردند ماهی خود را پس راه خود گرفت در دریا مانند
سَرَبًا (٦١) فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتٰىهُ اٰتِنَا غَدَآءَنَا ۡ لَقَدْ لَقِيْنَا مِنْ سَفَرِنَا
نقبے پس چون گزشتند گفت موسٰے نوجوان خود را بیار برائے ما طعام چاشت ما راهر آئینه رنج
هٰذَا نَصَبًا (٦٢) قَالَ اَرَءَيْتَ اِذْ اَوَيْنَآ اِلَى الصَّخْرَةِ فَاِنِّىْ نَسِيْتُ الْحُوْتَ ۡ
یافتیم ازین سفر خود گفت آیا دیدی چون آرام گرفتیم تکیه کرده سنگے پس من فراموش کردم

وَمَآ اَنْسٰنِيْهُ اِلَّا الشَّيْطٰنُ اَنْ اَذْكُرَهٗ ۚ وَاتَّخَذَ سَبِيْلَهٗ فِى الْبَحْرِ ۖ

ماہی را یعنی آنجا و فراموش نساخت مرا از آنکہ یاد کنم قصہ آن مگر شیطان و راہ خود گرفت در دریا

عَجَبًا ﴿٦٣﴾ قَالَ ذٰلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ ۖ فَارْتَدَّا عَلٰٓى اٰثَارِهِمَا قَصَصًا ﴿٦٤﴾

بنہج عجیب گفت موسٰے این بود آنچہ می جستیم پس باز گشتند بر نشان اقدام خود تفحص کنان

فَوَجَدَا عَبْدًا مِّنْ عِبَادِنَآ اٰتَيْنٰهُ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنٰهُ مِنْ لَّدُنَّا

پس یافتند بندۂ را از بندگان ما کہ دادیم او را رحمتے از نزدیک خود و آموختیم او را از نزدیک خود

عِلْمًا ﴿٦٥﴾ قَالَ لَهٗ مُوْسٰى هَلْ اَتَّبِعُكَ عَلٰٓى اَنْ تُعَلِّمَنِ مِمَّا عُلِّمْتَ

علمے ف گفت او را موسٰے آیا پیروی تو کنم بشرط آنکہ بیاموزانی مرا از آنچہ آموختہ شدی

رُشْدًا ﴿٦٦﴾ قَالَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيْعَ مَعِىَ صَبْرًا ﴿٦٧﴾ وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلٰى مَا

از راہ یابی گفت ہر آئینہ تو نتوانی با من شکیبائی کردن و چگونہ شکیبائی کنی بر چیزیکہ

ف یعنی خضر را یافتند ١٢

لَمْ تُحِطْ بِهٖ خُبْرًا ﴿٦٨﴾ قَالَ سَتَجِدُنِىْٓ اِنْ شَآءَ اللّٰهُ صَابِرًا وَّلَآ اَعْصِىْ

در نگرفتہ آنرا از روئے دانش گفت خواہی یافت مرا اگر خدا خواستہ است شکیبا و خلاف نکنم با تو

لَكَ اَمْرًا ﴿٦٩﴾ قَالَ فَاِنِ اتَّبَعْتَنِىْ فَلَا تَسْـَٔلْنِىْ عَنْ شَىْءٍ حَتّٰٓى اُحْدِثَ

در ہیچ فرمانے گفت پس اگر پیروی من مے کنی پس سوال مکن از من از ہیچ چیز تا آنکہ خود آغاز

لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾ ع فَانْطَلَقَا ۫ حَتّٰٓى اِذَا رَكِبَا فِى السَّفِيْنَةِ خَرَقَهَا ۭ قَالَ ع ٩ ١١ ٢١

برائے تو از حال آن بیانے پس راہ رفتند تا وقتیکہ سوار شدند بر کشتی خضر شگاف کرد آنرا گفت

اَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ اَهْلَهَا ۚ لَقَدْ جِئْتَ شَيْـًٔا اِمْرًا ﴿٧١﴾ قَالَ اَلَمْ اَقُلْ

موسٰی آیا شگافتی کشتی را تا غرق کنی اہل آن را ہر آئینہ آوردی چیزے عظیم را گفت آیا نہ گفتہ بودم

اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيْعَ مَعِىَ صَبْرًا ﴿٧٢﴾ قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِىْ بِمَا نَسِيْتُ وَ

کہ تو نتوانی با من شکیبائی کردن گفت موسٰے مواخذہ مکن با من بآنچہ فراموش

لَا تُرْهِقْنِىْ مِنْ اَمْرِىْ عُسْرًا ﴿٧٣﴾ فَانْطَلَقَا ۫ حَتّٰٓى اِذَا لَقِيَا غُلٰمًا فَقَتَلَهٗ ۙ

کردم و بر سر من مینداز در مقدمہ من سختی را پس راہ رفتند تا وقتیکہ برخوردند با نوجوانے خضر

قَالَ اَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً ۢ بِغَيْرِ نَفْسٍ ۭ لَقَدْ جِئْتَ شَيْـًٔا نُّكْرًا ﴿٧٤﴾

بکشت او را گفت موسٰی آیا کشتی نفس پاک را بغیر قصاص نفسے ہر آئینہ آوردی شے ناپسندیدہ

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَّكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿٧٥﴾ قَالَ إِنْ

گفت آیا نه گفته بودم باتو که هر آئینه تو نتوانی بامن شکیبائی کردن گفت موسی

سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي ج قَدْ بَلَغْتَ مِنْ

اگر بپرسم ترا از چیزے بعد ازیں پس صحبت مکن بامن هر آئینه رسیدی از جانب من

لَّدُنِّي عُذْرًا ﴿٧٦﴾ فَانْطَلَقَا قف حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا

بحد عذر پس راه رفتند تا وقتیکه آمدند باهل دیهے طعام طلب کردند

أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ

از اهل آں دیه پس قبول نمودند اهل دیه که مهمانی کنند ایشاں را پس یافتند در انجا دیوارے که میخواست بافتد

يَنْقَضَّ فَأَقَامَهُ ط قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا ﴿٧٧﴾ قَالَ

پس راست ساخت آنرا گفت موسی اگر میخواستی هر آئینه می گرفتی بر تعمیر ایں دیوار مزدے گفت

هَٰذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ ج سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ

اینست جدائی درمیان من و تو خبر خواهم داد ترا بسر آنچه نتوانستی برآں

عَّلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾ أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ

شکیبائی کردن اما کشتی پس بود ازان درویشاں چندکه کار می کردند در دریا

فَأَرَدْتُّ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَّلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ

پس خواستم که معیوب کنم آنرا و بود پیش روی ایشاں بادشاہے که می گرفت هر کشتی درست را

غَصْبًا ﴿٧٩﴾ وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يُرْهِقَهُمَا

بزبردستی واما آں نوجوان پس بودند پدر و مادر وے مسلماں پس ترسیدیم ازاں که غالب آید بر ایشاں

طُغْيَانًا وَّكُفْرًا ﴿٨٠﴾ ج فَأَرَدْنَا أَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ زَكَوٰةً وَّ

در سرکشی و کفر پس خواستیم که عوض دهد ایشاں را پروردگار ایشاں بهتر ازوے از روی پاکیزگی و

أَقْرَبَ رُحْمًا ﴿٨١﴾ وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ

نزدیک تر از جهت شفقت واما آں دیوار پس بود از دو نوجوان یتیم در شهر

وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَّهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا ج فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ

و بود زیر آں گنجے از ایشاں و بود پدر ایشاں نیکوکار پس خواست پروردگار تو که

يَبْلُغَآ اَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا ۖ رَحْمَةً مِّنْ رَّبِّكَ ۚ وَمَا

ایں دو جوانان برسند بنہایت قوت خویش و برآرند گنج خود را از روئے مہربانی پروردگار تو و

فَعَلْتُهٗ عَنْ اَمْرِیْ ؕ ذٰلِكَ تَاْوِیْلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَّلَیْهِ صَبْرًا ﴿٨٢﴾ ع ١٠ ١٢ ١

نکردم آن را از رائے خود اینست سِرّ آنچہ نتوانستی بران شکیبائی کردن

وَیَسْـَٔلُوْنَكَ عَنْ ذِی الْقَرْنَیْنِ ؕ قُلْ سَاَتْلُوْا عَلَیْكُمْ مِّنْهُ ذِكْرًا ﴿٨٣﴾ؕ

وسوال می کنند ترا از ذوالقرنین بگو خواہم خواند برشما از حال وے خبرے

اِنَّا مَكَّنَّا لَهٗ فِی الْاَرْضِ وَاٰتَیْنٰهُ مِنْ كُلِّ شَیْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾ۙ فَاَتْبَعَ

ہر آئینہ ما دسترس دادیم اورا در زمین و دادیم اورا در ہر چیز سامانے پس در پئے سامانے

سَبَبًا ﴿٨٥﴾ حَتّٰۤی اِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِیْ

افتاد ف۱ تا آنکہ رسید بمحل فرو رفتن آفتاب دریافت آنرا کہ فرو می رود در چشمہ گل ولائی

عَیْنٍ حَمِئَةٍ وَّوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا ؕ۬ قُلْنَا یٰذَا الْقَرْنَیْنِ اِمَّاۤ

و یافت نزدیک آں چشمہ گروہے را گفتیم اے ذوالقرنین اختیار

اَنْ تُعَذِّبَ وَاِمَّاۤ اَنْ تَتَّخِذَ فِیْهِمْ حُسْنًا ﴿٨٦﴾ قَالَ اَمَّا مَنْ ظَلَمَ

بدست تست یا اینست کہ عقوبت کنی یا بگیری درمیان ایشاں معاملہ نیکو ف۲ گفت اما کسیکہ ستم کرد

فَسَوْفَ نُعَذِّبُهٗ ثُمَّ یُرَدُّ اِلٰی رَبِّهٖ فَیُعَذِّبُهٗ عَذَابًا نُّكْرًا ﴿٨٧﴾ وَاَمَّا

پس عذاب خواہیم کرد اورا باز گردانیدہ شود بسوئے پروردگار خویش پس عذاب کند اورا عذاب سخت و اما آنکہ

مَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهٗ جَزَآءَ ِۨ الْحُسْنٰی ۚ وَسَنَقُوْلُ لَهٗ

ایمان آورد و کار شائستہ کرد پس اورا حالت خوش است از روی پاداش و خواہیم گفت در باب او از

مِنْ اَمْرِنَا یُسْرًا ﴿٨٨﴾ؕ ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٩﴾ حَتّٰۤی اِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ

مقدمۂ خویش سخن آسانی باز در پئے سامانے افتاد تا وقتیکہ رسید بمحل برآمدن آفتاب

وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلٰی قَوْمٍ لَّمْ نَجْعَلْ لَّهُمْ مِّنْ دُوْنِهَا سِتْرًا ﴿٩٠﴾ۙ

یافت کہ آں برمی آید بر گروہے کہ نساختہ ایم برای ایشاں ازیں طرف از آفتاب ہیچ پردہ

كَذٰلِكَ ؕ وَقَدْ اَحَطْنَا بِمَا لَدَیْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾ ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٩٢﴾ حَتّٰۤی

چنیں بود قصہ و ہر آئینہ در گرفتہ ایم آنچہ نزدیک وے بود از روی خبرداری باز در پئے سامانی افتاد تا وقتیکہ

ف۱ یعنی بحسب نظر مردمان۔

ف۲ مترجم گوید ایں کنایت است از قدرت او برین دو کار ۱۲

إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا يَكَادُونَ
رسید درمیان سدّین یافت این جانب سدّین گروہے راکہ نزدیک نیستند
يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿۹۳﴾ قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ
ازانکہ بفهمند سخنے گفتند ای اے ذوالقرنین ہرآئینہ یاجوج و ماجوج
مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ
فساد کنندگانند در زمین پس آیا مقرر کنیم برائے تو باجے بر شرط آنکہ
تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿۹۴﴾ قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي
بسازی درمیان ما و ایشان سدّے گفت آنچہ دسترس دادہ است مرا دراں پروردگار من بہتر است پس مدد
بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿۹۵﴾ آتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ ۖ حَتَّىٰ
کنید مرا بزور بازو تا بسازم میان شما و ایشان حجابے محکم بیارید پیش من پارہائے آہن تا وقتیکہ
إِذَا سَاوَىٰ بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انْفُخُوا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا
برابر ساخت مابین آں دو کوہ گفت آتش بدمید تا آنکہ آتش ساخت آں آہن را
قَالَ آتُونِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا ﴿۹۶﴾ فَمَا اسْطَاعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَ
گفت بیارید پیش من تا بریزم بالائے ایں روئین گداختہ را پس نتوانند یاجوج و ماجوج کہ بالا روند برآں
مَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿۹۷﴾ قَالَ هَٰذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي ۖ فَإِذَا جَاءَ
و نتوانستند او را سوراخ کردن گفت ایں صنعت نعمتی ست از پروردگار من پس چوں بیاید
وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءَ ۖ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا ﴿۹۸﴾ وَتَرَكْنَا
وعدۂ پروردگار من ف کند آنرا ہموار و ہست وعدۂ پروردگار من راست و بگذاریم
بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ ۖ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ
بعض ایشاں را آں روز کہ درہم آمیزند در بعض دیگر و دمیدہ شود در صور پس بہم آریم ایشاں را بہم آوردن
جَمْعًا ﴿۹۹﴾ وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا ﴿۱۰۰﴾ الَّذِينَ
درو برو آریم دوزخ را آں روز پیش کافراں روبرو آوردن آنانکہ بود
كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِي وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ
چشم ایشاں در پردہ از یاد من و نمی توانستند سخن شنیدن

ف یعنی نزدیک شود قیامت ۱۲

ع ۱۱ ۲ سَمْعًا ﴿١٠١﴾ أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِنْ
یعنی از شدت بغض آیا پنداشتند کافران که دوست گرفتن ایشان بندگان مرا بجز من
دُونِي أَوْلِيَاءَ ۚ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نُزُلًا ﴿١٠٢﴾ قُلْ هَلْ
موجب عقوبت نباشد هر آئینه ما آماده ساختیم دوزخ را برائے کافران جائے فرود آمدن بگو آیا خبر
نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا ﴿١٠٣﴾ الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي
دہیم شمارا بآنکہ زیاں کاراں ترین مردم اند از روی عمل ایشاں آنند که گم شد سعی ایشان در زندگانی
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾ أُولَٰئِكَ
دنیا و ایشاں گمان می کنند که نیکو کاری می کنند در عمل این جماعه
الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ
آنانند که کافر شدند بآیات پروردگار خویش و بملاقات او پس نابود شد اعمال ایشاں پس برپا نخواهیم ساخت
لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا ﴿١٠٥﴾ ذَٰلِكَ جَزَاؤُهُمْ جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوا
برائے ایشاں روز قیامت هیچ وزنے ف حال اینست جزای ایشاں دوزخ باشد بسبب آنکه کافر شدند

ف مترجم گوید وایں کنایه است از خواری و بے قدری ۱۲

وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُوًا ﴿١٠٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
و گرفتند آیات مرا و پیغامبران مرا به تمسخر هر آئینه آنانکه ایمان آوردند و کارهائے شائسته کردند
كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿١٠٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ
باشد ایشاں را بوستانهائے بهشت جائے مهمانی جاویداں آں جا باشند نه طلبند از انجا
عَنْهَا حِوَلًا ﴿١٠٨﴾ قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ
باز گشتن بگو اگر باشد دریا سیاهی برائے نوشتن سخنان پروردگار من البته خرچ شود دریا
قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴿١٠٩﴾ قُلْ إِنَّمَا أَنَا
پیش از آنکه آخر شوند سخنان پروردگار من اگرچه بیاریم مانند آں دریا بطریق مدد بگو جز این نیست
بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۖ فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ
که من آدمی ام مانند شما وحی فرستاده می شود بسوئے من که معبود شما همان معبود یکتاست پس هر که توقع دارد ملاقات
ع ۱۲ ۹ ۳ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴿١١٠﴾
پروردگار خود را باید که بکند کار پسندیده و شریک نیارد در عبادت پروردگار خویش هیچ کس را

سُورَةُ مَرْيَمَ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ ثَمَانٌ وَّ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ تِسْعُوْنَ اٰيَةً وَّسِتُّ رُكُوْعَاتٍ
سورۂ مریم در مکه نازل شده واکن بنام خدائے بخشاینده مهربان نود و هشت آیت و شش رکوع است

کٓهٰیٰعٓصٓ ﴿١﴾ ذِكْرُ رَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدَهٗ زَكَرِيَّا ﴿٢﴾ اِذْ نَادٰى رَبَّهٗ
این ست بیان بخشایش پروردگار تو بر بنده خود زکریا چوں ندا کرد پروردگار خود را

نِدَآءً خَفِيًّا ﴿٣﴾ قَالَ رَبِّ اِنِّيْ وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّيْ وَاشْتَعَلَ الرَّاْسُ
بدعائے پنهاں گفت اے پروردگار من هر آئینه سست شده است استخوان از بدن من و برنگ آتش شعله زد سر من

شَيْبًا وَّلَمْ اَكُنْ بِدُعَآئِكَ رَبِّ شَقِيًّا ﴿٤﴾ وَاِنِّيْ خِفْتُ الْمَوَالِيَ
از جهت سفید موئے و نبودم در دعای تو اے پروردگار من بے بهره و هر آئینه من مے ترسم از اقارب خود

مِنْ وَّرَآءِيْ وَكَانَتِ امْرَاَتِيْ عَاقِرًا فَهَبْ لِيْ مِنْ لَّدُنْكَ وَلِيًّا ﴿٥﴾
بعد از خود و هست زن من نازائی پس عطا کن مرا از نزدیک خود وارثے

يَّرِثُنِيْ وَيَرِثُ مِنْ اٰلِ يَعْقُوْبَ ۖ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ﴿٦﴾ يٰزَكَرِيَّآ
که میراث گیرد از من و میراث گیرد از اولاد یعقوب و بکن او را اے پروردگار من مرد پسندیده گفتیم اے زکریا

ف ١ مترجم گوید القصه چوں یحیی متولد شد و دو ساله گشت ١٢

اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلٰمِ ۨ اسْمُهٗ يَحْيٰى ۙ لَمْ نَجْعَلْ لَّهٗ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٧﴾
هر آئینه ما بشارت میدهیم ترا بطفلے که نام او یحیی است پیدا نکردیم پیش ازیں هیچ هم نام او را

قَالَ رَبِّ اَنّٰى يَكُوْنُ لِيْ غُلٰمٌ وَّكَانَتِ امْرَاَتِيْ عَاقِرًا وَّقَدْ بَلَغْتُ
گفت اے پروردگار من چگونه پیدا شود برائے من طفلے و هست زن من نازائی و هر آئینه رسیده ام

مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ﴿٨﴾ قَالَ كَذٰلِكَ ۚ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَّقَدْ
از سبب کلاں سالی بنهایت ضعف گفت هم چنیں است وعده گفت پروردگار تو این کار بر من آسان است و

خَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا ﴿٩﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِّيْٓ اٰيَةً ؕ
هر آئینه آفریدم ترا پیش ازیں و نبودی تو چیزے گفت اے پروردگار من معین کن برائے من نشانه

قَالَ اٰيَتُكَ اَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلٰثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ﴿١٠﴾ فَخَرَجَ عَلٰى قَوْمِهٖ
فرمود نشانه تو آنست که سخن نتوانی گفتن با مردماں سه شبانه روز در حالتیکه صحیح المزاج باشی پس بیروں آمد بر قوم خود

مِنَ الْمِحْرَابِ فَاَوْحٰٓى اِلَيْهِمْ اَنْ سَبِّحُوْا بُكْرَةً وَّعَشِيًّا ﴿١١﴾ يٰيَحْيٰى
از محراب عبادت پس اشارت کرد بسوئے ایشاں که تسبیح گویند صبح و شام ف ١ گفتیم اے یحیی

خُذِ الْكِتٰبَ بِقُوَّةٍ ۭ وَاٰتَيْنٰهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا ۝١٢ وَّحَنَانًا مِّنْ لَّدُنَّا
بگیر احکام کتاب را باستواری و دادیمش دانائی درحال کودکی و دادیمش شفقتے از نزدیک خود
وَّزَكٰوةً ۭ وَكَانَ تَقِيًّا ۝١٣ وَّبَرًّۢا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ۝١٤ وَ
و طهارت نفس و بود پرهیزگار و نیکوکردار به پدر و مادر خود و نبود گردن کش گنهگار و
سَلٰمٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوْتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ۝١٥ وَاذْكُرْ ع ٤ ١٥
سلام باد بروے روزیکه متولد شد و روزیکه بمیرد و روزیکه برانگیخته شود زنده گشته و یاد کن
فِي الْكِتٰبِ مَرْيَمَ ۘ اِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ اَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ۝١٦ فَاتَّخَذَتْ وقف لازم
در کتاب مریم را چوں یکسو شد از کسان خود جائے به سمت برآمدن آفتاب پس گرفت
مِنْ دُوْنِهِمْ حِجَابًا ۫ فَاَرْسَلْنَآ اِلَيْهَا رُوْحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا
ایں جانب از ایشاں پرده پس فرستادیم بسوی او روح خود را پس صورت گرفت برائے مریم آدمی درست
سَوِيًّا ۝١٧ قَالَتْ اِنِّيْٓ اَعُوْذُ بِالرَّحْمٰنِ مِنْكَ اِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ۝١٨ قَالَ اِنَّمَآ
اندام شده گفت هر آئینه من می پناهم بخدا از تو اگر پرهیزگار باشی گفت جز ایں
اَنَا رَسُوْلُ رَبِّكِ ڰ لِاَهَبَ لَكِ غُلٰمًا زَكِيًّا ۝١٩ قَالَتْ اَنّٰى يَكُوْنُ لِيْ غُلٰمٌ
نیست که من فرستادهٔ پروردگار توام تا عطا کنم ترا طفلے پاکیزه گفت چگونه پیدا شود برائے من طفلے
وَّلَمْ يَمْسَسْنِيْ بَشَرٌ وَّلَمْ اَكُ بَغِيًّا ۝٢٠ قَالَ كَذٰلِكِ ۚ قَالَ رَبُّكِ هُوَ ربع
و دست نرسانیده است بمن هیچ آدمی و هرگز نبودم زناکار گفت وعدهٔ حق هم چنیں است فرموده پروردگار تو که ایں
عَلَيَّ هَيِّنٌ ۚ وَلِنَجْعَلَهٗٓ اٰيَةً لِّلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِّنَّا ۚ وَكَانَ اَمْرًا
برمن آسان است و می خواهیم که بکنیم ایں طفل را نشانه برائے مردمان و بخشایشے از جانب خود و هست ایں مقدمه کارے
مَّقْضِيًّا ۝٢١ فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهٖ مَكَانًا قَصِيًّا ۝٢٢ فَاَجَآءَهَا
مقرر کرده شده پس به شکم بار گرفت آں طفل را پس یکسو شد مریم بسبب آں حمل بجائے دور از مردم پس آوردش
الْمَخَاضُ اِلٰى جِذْعِ النَّخْلَةِ ۚ قَالَتْ يٰلَيْتَنِيْ مِتُّ قَبْلَ هٰذَا
درد زه بسوئے تنهٔ خرما مریم گفت اے کاش مرده بودمے پیش ازیں
وَكُنْتُ نَسْيًا مَّنْسِيًّا ۝٢٣ فَنَادٰىهَا مِنْ تَحْتِهَآ اَلَّا تَحْزَنِيْ قَدْ جَعَلَ
و شدمی فراموش شده از خاطر رفته پس آواز داد او را طفل یا جبرئیل والله اعلم از جانب پائین او که اندوه مخور هر آئینه

ف یعنی جبرئیل علیه السلام را ۱۲

رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾ وَهُزِّيٓ إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسٰقِطْ عَلَيْكِ
پیدا کردہ است پروردگار تو پائین تو جوئی و بجنبان بسوی خویش تنہ خرما را تا بافگند بر سر تو خرمای تازہ

رُطَبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾ فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا ۚ فَإِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ
بالفعل از درخت چیدہ پس بخور و بیاشام و آسودہ چشم شو پس اگر ببینی از آدمیان

الْبَشَرِ أَحَدًا ۙ فَقُولِيٓ إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ
کسے را پس بگو ہر آئینہ من نذر کردہ ام برائے خدا روزہ را پس سخن نخواہم گفت

الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾ فَأَتَتْ بِهٖ قَوْمَهَا تَحْمِلُهٗ ۖ قَالُوا يٰمَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ
امروز با ہیچ آدمی پس آورد عیسی را پیش قوم خود برداشتہ گفتند اے مریم ہر آئینہ آوردی

شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾ يٰٓأُخْتَ هٰرُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ وَّمَا كَانَتْ
چیزے زشت را اے خواہر ہارون نبود پدر تو مرد بد و نبود

أُمُّكِ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾ فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ ۖ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ
مادر تو زناکنندہ پس مریم اشارت کرد بطفل خود گفتند چگونہ سخن گوئیم با کسیکہ ہست در گہوارہ

صَبِيًّا ﴿٢٩﴾ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللّٰهِ ۖ اٰتٰنِيَ الْكِتٰبَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٣٠﴾
درحال کودکی گفت عیسی من بندۂ خدا ام دادہ است مرا کتاب و ساختہ است مرا پیغامبر

وَّجَعَلَنِي مُبٰرَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصٰنِي بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ مَا
و ساخت مرا خداوند برکت ہر جاکہ باشم و حکم فرمودہ است مرا بہ نماز و زکوٰۃ

دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾ وَّبَرًّا بِوٰلِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾ وَالسَّلٰمُ
مادام کہ زندہ باشم و ساخت مرا نیکوکار بمادر خود و نہ کردہ است مرا گردن کش بدبخت و سلام

عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُّ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾ ذٰلِكَ عِيسَى
بر من ست روزیکہ متولد شدم و روزیکہ بمیرم و روزیکہ برانگیختہ شوم زندہ شدہ اینست قصہ عیسی

ابْنُ مَرْيَمَ ۚ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾ مَا كَانَ لِلّٰهِ أَنْ
پسر مریم مراد میدارم سخن راست راکہ در وے مردمان اختلاف میکنند نیست لائق خدا آنکہ بگیرد

يَّتَّخِذَ مِنْ وَّلَدٍ ۙ سُبْحٰنَهٗ ۚ إِذَا قَضٰىٓ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهٗ كُنْ
ہیچ فرزندے پاکی او راست چون سرانجام کند کارے جز این نیست کہ میگویدش شو

فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾ وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ ۚ هَٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾

پس می شود وگفت عیسیٰ هرآئینه خدا پروردگار منست و پروردگار شما پس عبادت او کنید اینست راه راست

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ ۖ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَشْهَدِ

پس اختلاف کردند جماعت ها میان خویش پس وائے کافران را از حاضر شدن

يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾ أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا ۖ لَٰكِنِ الظَّالِمُونَ

روز بزرگ چه قدر شنوا باشند و چه قدر بینا باشند روزے که بیایند پیش ما لیکن این ستمگاران

الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾ وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ

امروز در گمراهی ظاهر اند و بترسان ایشان را از روز پشیمانی چوں بانجام رسانیده شود

الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٩﴾ إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ

کار و ایشان در غفلت اند و ایشان ایمان نمی آرند هرآئینه ما وارث شویم

وقف لازم

الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٤٠﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ

ع ٢٥ ٦ ٥

زمین را و هر کسے را که بر زمین است و بسوئے ما باز گردانیده شوند و یاد کن در کتاب

إِبْرَاهِيمَ ۚ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٤١﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ

ابراهیم را هرآئینه وے بود راست کردار پیغمبرے یاد کن چوں گفت پدر خود را اے پدر من چرا عبادت می کنی

مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا ﴿٤٢﴾ يَا أَبَتِ إِنِّي قَدْ

چیزے را که نمی شنود و نمی بیند و دفع نمی کند از تو چیزے اے پدر من هرآئینه آمده است

جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا ﴿٤٣﴾

پیش من از علم آنچه نیامده است پیش تو پس پیروی من کن تا دلالت کنم ترا براه راست

يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ ۖ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَٰنِ عَصِيًّا ﴿٤٤﴾

اے پدر من عبادت مکن شیطان را هرآئینه هست شیطان مر خدائے را نافرمان

يَا أَبَتِ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَٰنِ فَتَكُونَ

اے پدر من می ترسم از آنکه برسد بتو عقوبتے از خدا پس باشی

لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٤٥﴾ قَالَ أَرَاغِبٌ أَنْتَ عَنْ آلِهَتِي يَا إِبْرَاهِيمُ ۖ لَئِنْ

قرین شیطان گفت آیا رو گردانی تو از معبودان من اے ابراهیم اگر

لَمْ تَنْتَهِ لَاَرْجُمَنَّكَ وَاهْجُرْنِيْ مَلِيًّا ﴿٤٦﴾ قَالَ سَلٰمٌ عَلَيْكَ ۚ سَاَسْتَغْفِرُ

باز نه ایستی البته سنگسار کنم ترا و ترک صحبت من کن مدتے دراز گفت سلام علیک آمرزش خواهم طلبید برائے تو

لَكَ رَبِّيْ ؕ اِنَّهٗ كَانَ بِيْ حَفِيًّا ﴿٤٧﴾ وَاَعْتَزِلُكُمْ وَمَا تَدْعُوْنَ مِنْ

از پروردگار خویش هر آئینه وے هست بر من مهربان و کناره گیرم از شما واز آنچه می پرستید بجز

دُوْنِ اللّٰهِ وَاَدْعُوْا رَبِّيْ ۖ عَسٰۤى اَلَّاۤ اَكُوْنَ بِدُعَآءِ رَبِّيْ شَقِيًّا ﴿٤٨﴾

خدا و خواهم عبادت کرد پروردگار خود را امید آنست که نباشم بسبب پرستش پروردگار خود بدبخت

فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ ۙ وَهَبْنَا لَهٗۤ اِسْحٰقَ

پس چوں کناره گرفت از ایشاں واز آنچه می پرستیدند بجز خدا عطا کردیم وے را اسحٰق

وَيَعْقُوْبَ ؕ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ﴿٤٩﴾ وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِّنْ رَّحْمَتِنَا وَ

و یعقوب و هر یکے را پیغامبر ساختیم و عطا کردیم ایشاں را چیزها از بخشش خود و

جَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ﴿٥٠﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتٰبِ مُوْسٰۤى ع ٣ ٦

ساختیم برائے ایشاں ذکر جمیل بنهایت بزرگی و یاد کن در کتاب موسیٰ را

اِنَّهٗ كَانَ مُخْلَصًا وَّكَانَ رَسُوْلًا نَّبِيًّا ﴿٥١﴾ وَنَادَيْنٰهُ مِنْ جَانِبِ

هر آئینه وی بود خالص کرده شده و بود فرستاده پیغامبرے و ندا کردیم اورا از جانب راست

الطُّوْرِ الْاَيْمَنِ وَقَرَّبْنٰهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهٗ مِنْ رَّحْمَتِنَاۤ اَخَاهُ

کوه طور و نزدیک ساختیم اورا راز گویان و عطا کردیم اورا از بخشش خود برادر او

هٰرُوْنَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتٰبِ اِسْمٰعِيْلَ ۫ اِنَّهٗ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ

هارون نبی ساخته و یاد کن در کتاب اسمٰعیل را هر آئینه وے بود راست وعده

وَكَانَ رَسُوْلًا نَّبِيًّا ۚ ﴿٥٤﴾ وَكَانَ يَاْمُرُ اَهْلَهٗ بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ ۪ وَكَانَ

و بود فرستاده پیغمبرے و می فرمود اهل خود را بنماز و زکوٰة و بود

عِنْدَ رَبِّهٖ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتٰبِ اِدْرِيْسَ ۫ اِنَّهٗ كَانَ صِدِّيْقًا

نزدیک پروردگار خویش پسندیده و یاد کن در کتاب ادریس را هر آئینه وے بود راست کردار

نَّبِيًّا ۙ ﴿٥٦﴾ وَّرَفَعْنٰهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ

پیغامبرے و برداشتیم اورا بمکانے بلند یعنی بر آسمان انجا آناں اند که انعام کرد خدا بر ایشاں

مِّنَ النَّبِيّٖنَ مِنْ ذُرِّيَّةِ اٰدَمَ ۗ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوْحٍ ۫ وَّمِنْ
از زمرۂ پیغامبران از فرزندان آدم و از نسل آنانکہ برداشتیم با نوح و از
ذُرِّيَّةِ اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْرَآءِيْلَ ۫ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا ؕ اِذَا تُتْلٰى
ذُرّیّتِ ابراہیم و یعقوب از جملہ آنانکہ راہِ راست نمودیم ایشاں را و برگزیدیم چوں خواندہ
السجدة عَلَيْهِمْ اٰيٰتُ الرَّحْمٰنِ خَرُّوْا سُجَّدًا وَّبُكِيًّا ۩ ﴿٥٨﴾ فَخَلَفَ مِنْۢ بَعْدِهِمْ
می شد برایشاں آیاتِ خدا می افتادند سجدہ کناں و گریاں پس جانشیں شد بعد از ایشاں
خَلْفٌ اَضَاعُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوٰتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ۙ ﴿٥٩﴾
ناخلفے چند کہ ترک کردند نماز را و پیروی کردند خواہش ہا را پس خواہند یافت جزائے گمراہی
اِلَّا مَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ
لیکن ہر کہ توبہ کرد و ایمان آورد و کار شائستہ بعمل آورد آنجماعہ در آیند در بہشت
وَلَا يُظْلَمُوْنَ شَيْئًا ۙ ﴿٦٠﴾ جَنّٰتِ عَدْنِ ِۨ الَّتِيْ وَعَدَ الرَّحْمٰنُ عِبَادَهٗ
و ہیچ ستم کردہ نشود برایشاں بوستانہائے ہمیشہ ماندن کہ وعدہ دادہ است خدا بندگان خود را
بِالْغَيْبِ ؕ اِنَّهٗ كَانَ وَعْدُهٗ مَاْتِيًّا ﴿٦١﴾ لَا يَسْمَعُوْنَ فِيْهَا لَغْوًا اِلَّا سَلٰمًا ؕ
نادیدہ ہر آئینہ ہست وعدہ او البتہ آیندہ نشنوند آنجا ہیچ سخن بے ہودہ لیکن سلام شنوند
وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيْهَا بُكْرَةً وَّعَشِيًّا ﴿٦٢﴾ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِيْ نُوْرِثُ مِنْ
و ایشاں را بود روزئ ایشاں آنجا صبح و شام اینست آں بہشت کہ عطا کنیم از
عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾ وَمَا نَتَنَزَّلُ اِلَّا بِاَمْرِ رَبِّكَ ۚ لَهٗ مَا بَيْنَ
بندگان خویش آں را کہ پرہیزگار بود و فرشتگان گفتند کہ فرو نمی آئیم الا بحکم پروردگار تو او راست علم آنچہ
اَيْدِيْنَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذٰلِكَ ۚ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾ ۚ رَبُّ
پیش ماست ف۱ و آنچہ عقب ماست ف۲ و آنچہ درمیان اینست نیست پروردگار تو فراموش کار اوست پروردگار
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهٖ ؕ هَلْ
آسمان ہا و زمین و آنچہ میان اینہاست پس عبادت او کن و شکیبا باش بر عبادت وے آیا میدانی
ع ٤ ١٥ ٧ تَعْلَمُ لَهٗ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾ وَيَقُوْلُ الْاِنْسَانُ ءَاِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ اُخْرَجُ
او را ہمنامی یعنی مانندے و میگوید آدمی یعنی آدمی کافر آیا چوں بمیرم بیروں آوردہ خواہم شد

ف۱ یعنی قیامت ۱۲
ف۲ یعنی از ابتدائے خلق آسمان و زمین ۱۲

حَيًّا ﴿٦٦﴾ أَوَلَا يَذْكُرُ الْإِنسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِن قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ﴿٦٧﴾

زنده شده آیا یاد نمی کند آدمی که ما آفریدیم اورا پیش ازیں و نبود هیچ چیزے

فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾

پس قسم پروردگار تو که البته برانگیزیم این منکران بعث را با شیاطین باز حاضر کنیم ایشاں را حوالی دوزخ بزانو در افتاده

ثُمَّ لَنَنزِعَنَّ مِن كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَٰنِ عِتِيًّا ﴿٦٩﴾

باز برکشیم از هر امتے آں را که از ایشاں بجرأت کننده ترست بر خدا از روئے نافرمانی

ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ أَوْلَىٰ بِهَا صِلِيًّا ﴿٧٠﴾ وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا

باز ما داناتریم بآنکه سزاوار تراند بدر آمدن دوزخ ونیست از شما هیچ کس مگر

وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوا وَّ

گذرنده بر آں هست این وعده لازم بر پروردگار تو مقرر کرده شد باز برهانیم متقیاں را و

نَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ

بگذاریم ظالماں را آنجا بزانو در افتاده وچوں خوانده شود برایشاں آیات ما واضح آمده گویند

الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَّقَامًا وَأَحْسَنُ

کافراں مسلماناں را کدام یک ازیں دو گروه بهترست در مرتبه و نیکوتر است از روئے

نَدِيًّا ﴿٧٣﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّن قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثَاثًا وَرِئْيًا ﴿٧٤﴾

مجلس ف وبسیار هلاک کردیم پیش از ایشاں طبقه مردماں را که بهتر بودند باعتبار رخت خانه و از روئے نمود داری

قُلْ مَن كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَٰنُ مَدًّا ۚ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا

بگو هرکه باشد در گمراهی افزوں میدهد اورا خدا افزوں دادنی تا وقتیکه ببینند

مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ

آنچه ترسانیده شدند یا عقوبت را و یا قیامت را پس خواهند دانست کدام یک

شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضْعَفُ جُندًا ﴿٧٥﴾ وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى

بدترست در مرتبه و ناتواں ترست باعتبار لشکر و زیاده میدهد خدا راه یاباں را هدایت

وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا ﴿٧٦﴾ أَفَرَأَيْتَ

وحسنات پاینده شائسته بهترند نزدیک پروردگار تو از روی جزا و نیکوتر اند از جهت بازگشت آیا دیدی

ف
یا بعزت دنیا مغرور شدند ۱۲

الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٧٧﴾ أَطَّلَعَ الْغَيْبَ

آں را کہ کافر شد بآیات ما و گفت البتہ دادہ شود مرا مال و فرزند آیا مطلع شدہ است بر غیب

أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَٰنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾ كَلَّا ۚ سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ

یا گرفتہ است از نزدیک خدا عہدے نہ چناں بود خواہیم نوشت آنچہ می گوید و افزوں

لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾ وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿٨٠﴾ وَاتَّخَذُوا

و ہمیش عقوبت افزوں دادنی و باز ستانیم پس از وے آنچہ می گوید و بیاید پیش ما تنہا شدہ

مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾ كَلَّا ۚ سَيَكْفُرُونَ

و خدایاں گرفتند بجز اللہ تا باشند ایشاں را سبب عزت نہ چناں بود منکر خواہند شد

ع ٥ ٧ ٨ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿٨٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ

پرستش معبوداں خود را و خواہند شد بر ایشاں ستیزندہ آیا ندیدی کہ می فرستیم شیاطین را

عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ أَزًّا ﴿٨٣﴾ فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ ۖ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ

بر کافراں می جنبانند ایشاں را جنبانیدنی پس شتاب مکن بر ایشاں جز ایں نیست کہ مدت می شماریم

عَدًّا ﴿٨٤﴾ يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَٰنِ وَفْدًا ﴿٨٥﴾ وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ

برای ایشاں شمار کردنی روزیکہ برانگیزیم متقیاں را بسوئے رحمن مہمان آمدہ و رواں کنیم گنہگاراں را

وقف لازم إِلَىٰ جَهَنَّمَ وِرْدًا ﴿٨٦﴾ لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ

بسوئے دوزخ تشنہ گشتہ نتوانند شفاعت کردن الا کسیکہ گرفتہ است نزدیک

وقف لازم الرَّحْمَٰنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَٰنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾ لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا

خدا عہدے ف۲ و گفتند فرزند گرفتہ است خدا فرمود ایشاں را ہر آئینہ آوردید چیزے

إِدًّا ﴿٨٩﴾ تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ

زشتی نزدیک اند آسماں ہا کہ بشگافند ازیں سخن و بشگافد زمین و بیفتند کوہ ہا

هَدًّا ﴿٩٠﴾ أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَٰنِ وَلَدًا ﴿٩١﴾ وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَٰنِ أَنْ يَتَّخِذَ

پارہ پارہ شدہ بسبب آنکہ اثبات کردند خدا را فرزندے و نہ سزد خدا را کہ فرزند گیرد

وَلَدًا ﴿٩٢﴾ إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾

نیست ہیچ یک از آنکہ در آسماں ہا و زمین اند مگر آیند پیش رحمن بندہ شدہ

ف۱ یعنی در قیامت ۱۲

ف۲ یعنی مسلمان شدہ و وعدہ ثواب را مستحق گشتہ ۱۲

لَقَدْ أَحْصٰىهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾ وَكُلُّهُمْ اٰتِيْهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

هرآئینه بعلم در گرفته است ایشان را و شمار کرده است ایشان را شمار کردنی و هر یک از ایشان آینده است پیش وی روز قیامت

فَرْدًا ﴿٩٥﴾ إِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ

تنها شده هرآئینه آنانکه ایمان آوردند و کارهائے شائسته کردند پیدا خواهد کرد برائے ایشان

الرَّحْمٰنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾ فَإِنَّمَا يَسَّرْنٰهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ الْمُتَّقِيْنَ

خدا دوستی را ف۱ جز این نیست که آسان ساختیم قرآن را بزبان تو تا مژده دهی بآن متقیان را

وَتُنْذِرَ بِهٖ قَوْمًا لُّدًّا ﴿٩٧﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّنْ قَرْنٍ هَلْ

و بترسانی گروه ستیزندگان را و بسیار هلاک کردیم پیش از ایشان طبقات مردم

النصف ۶ ع ۹

تُحِسُّ مِنْهُمْ مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾ ع

آیا می بینی هیچ کس را از ایشان یا می شنوی از ایشان آواز نرمی

سُوْرَةُ طٰهٰ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَّخَمْسٌ وَّثَلٰثُوْنَ اٰيَةً وَّثَمَانُ رُكُوْعَاتٍ — بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سورة طٰه در مکه نازل شده و آن — بنام خدائے بخشاینده مهربان — یکصد و سی و پنج آیت و هشت رکوع است

طٰهٰ ﴿١﴾ مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لِتَشْقٰى ﴿٢﴾ إِلَّا تَذْكِرَةً لِّمَنْ

فرو نه فرستادیم بر تو قرآن را تا رنج کشی لیکن فرو فرستادیم برائے پند دادن کسے را که

يَّخْشٰى ﴿٣﴾ تَنْزِيْلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمٰوٰتِ الْعُلٰى ﴿٤﴾ الرَّحْمٰنُ

بترسد فرو فرستادن از جانب کسیکه آفریده است زمین را و آسمانهائے بلند را وے بسیار

عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوٰى ﴿٥﴾ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَ

بخشاینده است بر عرش قرار گرفت او راست آنچه در آسمانهاست و آنچه در زمین است و

مَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرٰى ﴿٦﴾ وَإِنْ تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ فَإِنَّهٗ يَعْلَمُ

آنچه در میان اینهاست و آنچه زیر خاک نمناک است و اگر آشکارا کنی سخن را پس وے میداند سخن

السِّرَّ وَأَخْفٰى ﴿٧﴾ اَللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰى ﴿٨﴾ وَهَلْ

پنهان را و پنهان تر را ف۲ خدا هیچ معبود نیست مگر وے مر او راست نامهائے نیکو و آیا

وقف لازم

أَتٰىكَ حَدِيْثُ مُوْسٰى ﴿٩﴾ إِذْ رَاٰ نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوْا إِنِّيْ

آمده است بتو خبر موسیٰ چون دید آتشے پس گفت اهل خود را درنگ کنید هرآئینه من

ف۱ یعنی با یکدیگر دوست باشند

ف۲ یعنی بجهر الطریق اولی میداند

اٰنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّیْٓ اٰتِیْکُمْ مِّنْهَا بِقَبَسٍ اَوْ اَجِدُ عَلَی النَّارِ هُدًی ﴿١٠﴾
دیده ام آتشے امید دارم که بیارم پیش شما ازاں آتش شعله یا بیابم بر آں آتش راه نمائی
فَلَمَّآ اَتٰىهَا نُوْدِیَ یٰمُوْسٰی ﴿١١﴾ اِنِّیْٓ اَنَا رَبُّکَ فَاخْلَعْ نَعْلَیْکَ اِنَّکَ
پس چوں بیامد نزدیک آتش آواز داده شد که اے موسیٰ هر آئینه من پروردگار توام پس از پا بیروں کن نعلین خود را هر آئینه تو
بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًی ﴿١٢﴾ وَاَنَا اخْتَرْتُکَ فَاسْتَمِعْ لِمَا یُوْحٰی ﴿١٣﴾
بمیدان پاکی طوی نام ومن برگزیدم ترا پس گوش بنه بسوئے آنچه وحی فرستاده می شود
اِنَّنِیْٓ اَنَا اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنَا فَاعْبُدْنِیْ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِکْرِیْ ﴿١٤﴾
هر آئینه من خدایم نیست هیچ معبود غیر من پس عبادت من بکن و برپا کن نماز را برائے یاد کردن من
اِنَّ السَّاعَةَ اٰتِیَةٌ اَکَادُ اُخْفِیْهَا لِتُجْزٰی کُلُّ نَفْسٍۭ بِمَا تَسْعٰی ﴿١٥﴾
هر آئینه قیامت آمدنی است میخواهم که پنهاں دارم وقت آں را تا جزا داده شود هر شخصے بمقابله آنچه می کند
فَلَا یَصُدَّنَّکَ عَنْهَا مَنْ لَّا یُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوٰىهُ فَتَرْدٰی ﴿١٦﴾
پس باید که باز ندارد ترا از باور داشتن آں کسے که ایمان ندارد بر آں و پیروی کرده است خواهش نفس خود را آنگاه هلاک شوی
وَمَا تِلْکَ بِیَمِیْنِکَ یٰمُوْسٰی ﴿١٧﴾ قَالَ هِیَ عَصَایَ اَتَوَکَّؤُا عَلَیْهَا وَ
و چیست ایں بدست راست تو اے موسیٰ گفت ایں عصائے من است تکیه می کنم براں و برگ میریزم
اَهُشُّ بِهَا عَلٰی غَنَمِیْ وَلِیَ فِیْهَا مَاٰرِبُ اُخْرٰی ﴿١٨﴾ قَالَ اَلْقِهَا
باں بر گوسفندان خود و مرا دریں عصا کارهائے دیگر نیز هست گفت بافگن آنرا
یٰمُوْسٰی ﴿١٩﴾ فَاَلْقٰىهَا فَاِذَا هِیَ حَیَّةٌ تَسْعٰی ﴿٢٠﴾ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ
اے موسیٰ پس بافگندش پس ناگهاں مارے شد دواں گفت بگیر ایں را و مترس باز خواهیم
سَنُعِیْدُهَا سِیْرَتَهَا الْاُوْلٰی ﴿٢١﴾ وَاضْمُمْ یَدَکَ اِلٰی جَنَاحِکَ تَخْرُجْ
گردانید او را بشکل نخستین او و بهم آر دست خود را بسوی بغل خود تا بیروں آید
بَیْضَآءَ مِنْ غَیْرِ سُوْٓءٍ اٰیَةً اُخْرٰی ﴿٢٢﴾ لِنُرِیَکَ مِنْ اٰیٰتِنَا الْکُبْرٰی ﴿٢٣﴾
سفید شده از غیر عیبے نشانی دیگر آمده میخواهیم که بنمائیم ترا بعض نشانهائے بزرگ خویش
اِذْهَبْ اِلٰی فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰی ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِیْ صَدْرِیْ ﴿٢٥﴾ وَ ع ١
برو بسوئے فرعون هر آئینه وے از حد گذشته است گفت اے پروردگار من کشاده کن برائے من سینه مرا و

يَسِّرْ لِيْٓ اَمْرِيْ ﴿٢٦﴾ وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِيْ ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوْا قَوْلِيْ ﴿٢٨﴾

آسان کن برائے من کار مرا و بکشائی گره از زبان من تا فهم کنند سخن من

وَاجْعَلْ لِّيْ وَزِيْرًا مِّنْ اَهْلِيْ ﴿٢٩﴾ هٰرُوْنَ اَخِي ﴿٣٠﴾ اشْدُدْ بِهٖٓ اَزْرِيْ ﴿٣١﴾

و مقرر کن برائے من وزیرے از کسان من هارون برادر مرا محکم کن بسبب او توانائی مرا

وَاَشْرِكْهُ فِيْٓ اَمْرِيْ ﴿٣٢﴾ كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيْرًا ﴿٣٣﴾ وَّنَذْكُرَكَ كَثِيْرًا ﴿٣٤﴾ اِنَّكَ

و شریک کن اورا در کار من تا تسبیح تو گوئیم بسیارے و یاد تو کنیم بسیارے هر آئینه تو

كُنْتَ بِنَا بَصِيْرًا ﴿٣٥﴾ قَالَ قَدْ اُوْتِيْتَ سُؤْلَكَ يٰمُوْسٰى ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ

هستی باحوال ما بینا گفت هر آئینه داده شدی درخواست خود اے موسیٰ و هر آئینه

مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً اُخْرٰٓى ﴿٣٧﴾ اِذْ اَوْحَيْنَآ اِلٰٓى اُمِّكَ مَا يُوْحٰٓى ﴿٣٨﴾ اَنِ

نعمت فراواں دادیم بر تو یک بار دیگر چوں الهام فرستادیم بسوئے مادر تو آنچه الهام کردنی بود که

اقْذِفِيْهِ فِي التَّابُوْتِ فَاقْذِفِيْهِ فِي الْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ

بافگن این طفل را در صندوق پس افگن صندوق را در دریا تا افگند اورا دریا بکناره

يَّاْخُذْهُ عَدُوٌّ لِّيْ وَعَدُوٌّ لَّهٗ ۭ وَاَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِّيْ ڬ وَلِتُصْنَعَ

بگیرد وے را دشمن من و دشمن وے و بیافگندم بر روی تو قبول از جانب خویش و خواستم که پرورده شوی

عَلٰى عَيْنِيْ ﴿٣٩﴾ اِذْ تَمْشِيْٓ اُخْتُكَ فَتَقُوْلُ هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰى مَنْ وقف لازم

بحضور من چوں می رفت خواهر تو پس می گفت آیا دلالت کنم شمارا بر کسیکه نگهبانی این

يَّكْفُلُهٗ ۭ فَرَجَعْنٰكَ اِلٰٓى اُمِّكَ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ ڛ وَقَتَلْتَ

طفل کند پس باز آوردیم ترا بسوی مادر تو تا خنک شود چشم وے و اندوهگین نباشد و بکشتی

نَفْسًا فَنَجَّيْنٰكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنّٰكَ فُتُوْنًا ڣ فَلَبِثْتَ سِنِيْنَ فِيْٓ

شخصے را پس خلاص ساختیم ترا از اندوه و در محنت افگندیم ترا آزمودن پس درنگ کردی سالهائے چند در

اَهْلِ مَدْيَنَ ڏ ثُمَّ جِئْتَ عَلٰى قَدَرٍ يّٰمُوْسٰى ﴿٤٠﴾ وَاصْطَنَعْتُكَ

اہل مدین باز برآمدی موافق تقدیر الٰهی اے موسیٰ و ساختم ترا برائے

لِنَفْسِيْ ﴿٤١﴾ اِذْهَبْ اَنْتَ وَاَخُوْكَ بِاٰيٰتِيْ وَلَا تَنِيَا فِيْ ذِكْرِيْ ﴿٤٢﴾

خویش برو تو و برادر تو بانشانهائے من و سستی نکنید در یاد من

اِذْهَبَآ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰى ۝۴۳ فَقُوْلَا لَهٗ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهٗ يَتَذَكَّرُ

بروید بسوئے فرعون هر آئینه وے از حد گذشته است پس بگوئید باوے سخن نرم بود که پند پذیر شود

اَوْ يَخْشٰى ۝۴۴ قَالَا رَبَّنَآ اِنَّنَا نَخَافُ اَنْ يَّفْرُطَ عَلَيْنَآ اَوْ اَنْ يَّطْغٰى ۝۴۵ قَالَ

یا بترسد گفتند اے پروردگار ما هر آئینه ما می ترسیم ازانکه تعدی کند بر ما یا از حد گزرد گفت

لَا تَخَافَآ اِنَّنِيْ مَعَكُمَآ اَسْمَعُ وَاَرٰى ۝۴۶ فَاْتِيٰهُ فَقُوْلَآ اِنَّا رَسُوْلَا رَبِّكَ

مترسید هر آئینه من باشما ام می شنوم و می بینم پس بروید پیش وے پس بگوئید هر آئینه ما فرستادهٔ

فَاَرْسِلْ مَعَنَا بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ ۥ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ ؕ قَدْ جِئْنٰكَ بِاٰيَةٍ

پروردگار تو ایم پس بفرست باما بنی اسرائیل را و عذاب مکن ایشان را هر آئینه آوردیم پیش تو نشانه

مِّنْ رَّبِّكَ ؕ وَالسَّلٰمُ عَلٰى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدٰى ۝۴۷ اِنَّا قَدْ اُوْحِيَ اِلَيْنَآ

از جانب پروردگار تو و سلامتی کسے را که پیروی راه هدایت کند هر آئینه وحی فرستاده شد بسوئے ما

اَنَّ الْعَذَابَ عَلٰى مَنْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ۝۴۸ قَالَ فَمَنْ رَّبُّكُمَا يٰمُوْسٰى ۝۴۹

ف ۱ القصه این پیغام رسانیدند ۱۲

که عذاب کسے را باشد که دروغ شمرد و روگردان شود ف ۱ فرعون گفت پس کیست پروردگار شما اے موسی

قَالَ رَبُّنَا الَّذِيْٓ اَعْطٰى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهٗ ثُمَّ هَدٰى ۝۵۰ قَالَ فَمَا بَالُ

گفت پروردگار ما آنست که داد هر چیزے را صورت خاص او باز راه نمودش بطلب معاش خودش گفت پس چیست حال

الْقُرُوْنِ الْاُوْلٰى ۝۵۱ قَالَ عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّيْ فِيْ كِتٰبٍ ۚ لَا يَضِلُّ رَبِّيْ

قرنهائے نخستین گفت علم آن نزدیک پروردگار من است در کتابے که غلط نه کند پروردگار من

وَلَا يَنْسَى ۝۵۲ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْدًا وَّسَلَكَ لَكُمْ فِيْهَا

و نه فراموش سازد او آنست که ساخت برائے شما زمین را فرشے و روان کرد برائے شما در آنجا

سُبُلًا وَّاَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً ؕ فَاَخْرَجْنَا بِهٖٓ اَزْوَاجًا مِّنْ نَّبَاتٍ

راه‌ها و فرود فرستاد از آسمان آب را پس بیرون آوردیم بآن آب انواع مختلف از نبات

ع ۲ شَتّٰى ۝۵۳ كُلُوْا وَارْعَوْا اَنْعَامَكُمْ ؕ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّاُولِي النُّهٰى ۝۵۴ ع

۱۱

گفتیم بخورید و بچرانید چهارپایان خود را هر آئینه درین مقدمه نشانهاست خداوند خرد را

مِنْهَا خَلَقْنٰكُمْ وَفِيْهَا نُعِيْدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً اُخْرٰى ۝۵۵

از زمین آفریدیم شما را و در زمین باز در آریم شما را و از زمین بیرون کشیم شما را بار دیگر

وَلَقَدْ اَرَيْنٰهُ اٰيٰتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَاَبٰى ﴿٥٦﴾ قَالَ اَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا

وبہر آئینہ نمودیم فرعون را نشانہائے خویش تمام آں پس دروغ پنداشت وقبول نکرد گفت آیا آمدہ تا بیروں کنی مارا

مِنْ اَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يٰمُوْسٰى ﴿٥٧﴾ فَلَنَاْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِّثْلِهٖ فَاجْعَلْ

از زمین ما بجادوئی خود اے موسیٰ پس ہر آئینہ بیاریم پیش تو جادوئے مانند آں پس معین کن

بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَّا نُخْلِفُهٗ نَحْنُ وَلَآ اَنْتَ مَكَانًا سُوًى ﴿٥٨﴾

میان ما و میان خود وعدہ گاہے کہ خلاف نکنیم آنرا ما ونہ تو بجائے میانہ شہر

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمُ الزِّيْنَةِ وَاَنْ يُّحْشَرَ النَّاسُ ضُحًى ﴿٥٩﴾ فَتَوَلّٰى

گفت وعدہ گاہ شما روز آرائش است و آنکہ جمع کردہ شوند مردمان وقت چاشت پس بگشت

فِرْعَوْنُ فَجَمَعَ كَيْدَهٗ ثُمَّ اَتٰى ﴿٦٠﴾ قَالَ لَهُمْ مُّوْسٰى وَيْلَكُمْ لَا تَفْتَرُوْا

بازگشت فرعون پس جمع کرد مکر خود را باز بیامد گفت موسیٰ ساحران را وائے برشما افترا مکنید

عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍ ۚ وَقَدْ خَابَ مَنِ افْتَرٰى ﴿٦١﴾

برخدا دروغ را آنگاہ ہلاک سازد شمارا بعذاب وبہر آئینہ بمطلب نرسید ہر کہ افترا کرد

فَتَنَازَعُوْٓا اَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَاَسَرُّوا النَّجْوٰى ﴿٦٢﴾ قَالُوْٓا اِنْ هٰذٰنِ

پس گفتگو کردند ساحراں بمشورت خود درمیان خویش وپنہاں گفتند راز را گفتند البتہ ایں دو شخص

لَسٰحِرٰنِ يُرِيْدٰنِ اَنْ يُّخْرِجٰكُمْ مِّنْ اَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيْقَتِكُمُ

ساحراں اند می خواہند کہ بیروں کنند شمارا از زمین شما بسحر خود و می خواہند کہ دور کنند دین شائستہ

الْمُثْلٰى ﴿٦٣﴾ فَاَجْمِعُوْا كَيْدَكُمْ ثُمَّ ائْتُوْا صَفًّا ۚ وَقَدْ اَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنِ

شمارا پس بہم آرید اسباب سحر خود را باز بیائید صف کشیدہ وبہر آئینہ رستگار شد امروز ہر کہ

اسْتَعْلٰى ﴿٦٤﴾ قَالُوْا يٰمُوْسٰٓى اِمَّآ اَنْ تُلْقِيَ وَاِمَّآ اَنْ نَّكُوْنَ اَوَّلَ

غالب آمد گفتند اے موسیٰ یا اینست کہ تو افگنی یعنی عصا را یا باشیم ما اول

مَنْ اَلْقٰى ﴿٦٥﴾ قَالَ بَلْ اَلْقُوْا ۚ فَاِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ

کسے کہ افگند گفت بلکہ شما افگنید پس ناگہاں رسنہای ایشاں وعصاہائے ایشاں نمودار شد

اِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ اَنَّهَا تَسْعٰى ﴿٦٦﴾ فَاَوْجَسَ فِيْ نَفْسِهٖ خِيْفَةً مُّوْسٰى ﴿٦٧﴾

پیش موسیٰ بسبب سحر ایشاں کہ می دوند پس یافت در ضمیر خود موسیٰ ترسے را

قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلٰى ﴿٦٨﴾ وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا
گفتیم مترس هرآئینه تو ئی غالب و بیفگن آنچه در دست راست تست تا فرو برد چیزیرا
صَنَعُوا ۖ إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سٰحِرٍ ۖ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتٰى ﴿٦٩﴾
که ساحران ساخته اند هرآئینه آنچه ساخته اند حیلهٔ جادو کننده است و رستگار نمی شود ساحر هر جا که رود الفقه همچنین شد
فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سُجَّدًا قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هٰرُونَ وَمُوسٰى ﴿٧٠﴾ قَالَ
پس انداخته شدند ساحران سجده کنان گفتند ایمان آوردیم به پروردگار هارون و موسیٰ گفت
آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ ۖ
فرعون آیا باور داشتید او را پیش از آنکه دستوری دهم شمارا هرآئینه وے بزرگوار شماست که آموخته است شمارا سحر
فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِي
هرآئینه ببرم دست هائے شما و پایهائے شمارا یکی از جانب راست و دیگر از جانب چپ و بردار کشم شمارا
جُذُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقٰى ﴿٧١﴾ قَالُوا لَنْ
بر تنه هائے خرما و البته خواهید دانست که کدام یک از ما سخت تر ست عذاب او و پاینده تر ست گفتند ترجیح
نُؤْثِرَكَ عَلٰى مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنٰتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ
ندهیم ترا بر آنچه آمده است پیش ما از دلائل و ترجیح ندهیم ترا بر خدائے که آفرید مارا پس حکم کن هرچه تو حکم کننده
قَاضٍ ۖ إِنَّمَا تَقْضِي هٰذِهِ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾ إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا
باشی جز این نیست که حکم کنی درین زندگانی دنیا هرآئینه ایمان آوردیم به پروردگار خویش تا بیامرزد
خَطٰيٰنَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ ۗ وَاللّٰهُ خَيْرٌ وَأَبْقٰى ﴿٧٣﴾ إِنَّهُ الربع
برائے ما گناهان مارا و آنچه جبر کردی مارا بر آنکه سحر کنیم و خدا بهتر ست و پاینده تر ست هرآئینه
مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ ۖ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيٰى ﴿٧٤﴾
هر که بیاید پیش پروردگار خویش گنهگار شده پس او راست دوزخ نمیرد آنجا و نه زنده ماند
وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصّٰلِحٰتِ فَأُولٰئِكَ لَهُمُ الدَّرَجٰتُ
و آنکه بیاید پیش او مسلمان شده و عملهائے شائسته کرده پس این جماعه ایشان راست درجهائے
الْعُلٰى ﴿٧٥﴾ جَنّٰتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهٰرُ خٰلِدِينَ فِيهَا ۚ
بلند بوستانهائے همیشه ماندن می رود زیر آں جوئها جاویدان آنجا

ع ٣/٢٢ ١٢ وَذٰلِكَ جَزٰٓؤُا مَنْ تَزَكّٰى ﴿٧٦﴾ وَلَقَدْ اَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوْسٰٓى ۙ اَنْ اَسْرِ

وایںست جزائے ہر کہ پاک شد و است و ہر آئینہ وحی فرستادیم بسوئے موسیٰ کہ وقت شب ببر

بِعِبَادِيْ فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِيْقًا فِي الْبَحْرِ يَبَسًا ۙ لَّا تَخٰفُ دَرَكًا

بندگان مرا پس بساز برائے ایشاں راہے خشک در دریا مترس از دریافتن دشمنے و مترس

وَّلَا تَخْشٰى ﴿٧٧﴾ فَاَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ بِجُنُوْدِهٖ فَغَشِيَهُمْ مِّنَ الْيَمِّ

نکنی از غرق پس تعاقب ایشاں کرد فرعون با لشکرہائے خویش پس پوشانید ایشاں را از دریا آنچہ

مَا غَشِيَهُمْ ﴿٧٨﴾ وَاَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهٗ وَمَا هَدٰى ﴿٧٩﴾ يٰبَنِيْٓ

پوشانید ایشاں را و گمراہ کرد فرعون قوم خود را و راہ نہ نمود گفتیم اے

اِسْرَآءِيْلَ قَدْ اَنْجَيْنٰكُمْ مِّنْ عَدُوِّكُمْ وَوٰعَدْنٰكُمْ جَانِبَ الطُّوْرِ

بنی اسرائیل ہر آئینہ نجات دادیم شمارا از دشمنان شما و وعدہ دادیم شمارا ف بجانب راست طور

الْاَيْمَنَ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى ﴿٨٠﴾ كُلُوْا مِنْ طَيِّبٰتِ

و فرو فرستادیم بر شما من و سلویٰ گفتیم بخورید از لذائذ

مَا رَزَقْنٰكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيْهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِيْ ۚ وَمَنْ

آنچہ روزی دادیم شمارا و از حد مگذرید در باب آں روزی آنگاہ ثابت شود بر شما خشم من و ہر کہ

يَّحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِيْ فَقَدْ هَوٰى ﴿٨١﴾ وَاِنِّيْ لَغَفَّارٌ لِّمَنْ تَابَ وَ

ثابت شد بروے خشم من البتہ ہلاک شد و ہر آئینہ من آمرزندہ ام کسے را کہ توبہ کرد و

اٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدٰى ﴿٨٢﴾ وَمَآ اَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ

ایمان آورد و کار شائستہ کرد باز راہِ راست یافت ف۲ و چہ چیز بشتاب آورد ترا غافل ماندہ از قوم خود

يٰمُوْسٰى ﴿٨٣﴾ قَالَ هُمْ اُولَآءِ عَلٰٓى اَثَرِيْ وَعَجِلْتُ اِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضٰى ﴿٨٤﴾

اے موسیٰ گفت قوم من ایشاں اند برپئے من و شتافتم بسوئے تو اے پروردگار من تا خوشنود شوی

قَالَ فَاِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَاَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ ﴿٨٥﴾

گفت خدا ہر آئینہ ما در بلا افگندیم قوم ترا پس از تو و گمراہ ساخت ایشاں را سامری

فَرَجَعَ مُوْسٰٓى اِلٰى قَوْمِهٖ غَضْبَانَ اَسِفًا ۚ قَالَ يٰقَوْمِ اَلَمْ يَعِدْكُمْ

پس بازگشت موسیٰ بسوئے قوم خود خشم گرفتہ اندوہ خوردہ گفت اے قوم من آیا وعدہ نداد بود شمارا

ف۱ یعنی بدادن توریت ۱۲

ف۲ مترجم گوید چوں موسیٰ با ہفتاد کس از قوم خود بجانب طور متوجہ شد حضرت موسیٰ از ہمہ سبقت کرد خطاب رسید واللہ اعلم ۱۲

رَبُّكُمْ وَعْدًا حَسَنًا ۥ أَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُّمْ أَنْ يَّحِلَّ عَلَيْكُمْ
پروردگار شما وعدهٔ نیک آیا دراز شد برشما مدت ف۱ یا خواستید که واجب شود برشما

غَضَبٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ فَأَخْلَفْتُمْ مَّوْعِدِيْ ﴿۸۶﴾ قَالُوْا مَآ أَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ
خشمی از پروردگار شما پس خلاف کردید وعدهٔ مرا گفتند خلاف نه کردیم وعدهٔ ترا

بِمَلْكِنَا وَلٰكِنَّا حُمِّلْنَآ أَوْزَارًا مِّنْ زِيْنَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنٰهَا فَكَذٰلِكَ
باختیار خویش ولیکن مارا تکلیف کردند تا برداشتیم بارها از پیرایهٔ قوم قبط پس افگندیم آن را ف۲ و هم چنین

أَلْقَى السَّامِرِيُّ ﴿۸۷﴾ فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَّهٗ خُوَارٌ فَقَالُوْا
افگند سامری باز بیرون آورد برائے ایشاں گوساله را برآورد کالبدے که اورا آواز گاو بود پس گفتند

هٰذَآ إِلٰهُكُمْ وَإِلٰهُ مُوْسٰى ۥ فَنَسِيَ ﴿۸۸﴾ أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ
اتباع سامری این است پروردگار شما و پروردگار موسی پس فراموش کرده است موسی آیا نمی بینند ایں گمراهاں که باز نمی گرداند بسوئے ایشاں

قَوْلًا ۥ وَّلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَّلَا نَفْعًا ﴿۸۹﴾ وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هٰرُوْنُ ع ۱۳/۱۳
سخنے را و نمی تواند برائے ایشاں هیچ زیانے و سودے و هر آئینه گفته بود ایشاں را هارون

مِنْ قَبْلُ يٰقَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهٖ ۚ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمٰنُ فَاتَّبِعُوْنِيْ
پیش ازیں اے قوم من جز ایں نیست که مبتلا شده اید باین گوساله و هر آئینه پروردگار شما خداست پس پیروی من کنید

وَأَطِيْعُوْٓا أَمْرِيْ ﴿۹۰﴾ قَالُوْا لَنْ نَّبْرَحَ عَلَيْهِ عٰكِفِيْنَ حَتّٰى يَرْجِعَ إِلَيْنَا
و انقیاد حکم من نمائید گفتند همیشه مجاور خواهیم بود برایں گوساله تا وقتیکه باز آید بما

مُوْسٰى ﴿۹۱﴾ قَالَ يٰهٰرُوْنُ مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوْٓا ﴿۹۲﴾ أَلَّا تَتَّبِعَنِ ۭ
موسی. موسی آمده گفت اے هارون چه چیز باز داشت ترا چوں دیدی ایشاں را که گمراه شدند از آنکه پیروی من کنی ف۳

أَفَعَصَيْتَ أَمْرِيْ ﴿۹۳﴾ قَالَ يَبْنَؤُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِيْ وَلَا بِرَأْسِيْ ۚ
آیا خلاف حکم من کردی گفت اے پسر مادر من مگیر ریش مرا و نه موئے سر مرا

إِنِّيْ خَشِيْتُ أَنْ تَقُوْلَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِيْٓ إِسْرَآءِيْلَ وَلَمْ تَرْقُبْ
هر آئینه من ترسیدم از آنکه گوئی جدائی افگندی درمیان فرزندان یعقوب و نگاه نداشتی

قَوْلِيْ ﴿۹۴﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يٰسَامِرِيُّ ﴿۹۵﴾ قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوْا
سخن مرا گفت موسی پس چیست حال تو اے سامری گفت بینا شدم بآنچه سائر مردم بینا نه شدند

ف۱ یعنی مدت مفارقت من ۱۲
ف۲ یعنی در آتش ۱۲
ف۳ یعنی بقتال اهل ضلال ۱۲

بِهٖ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ اَثَرِ الرَّسُوْلِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذٰلِكَ سَوَّلَتْ

بآں پس گرفتم مشتے خاک از نقش پائے فرستادہ یعنی جبرئیل پس افگندم آں را و ہمیں صفت بیاراست

لِيْ نَفْسِيْ ﴿٩٦﴾ قَالَ فَاذْهَبْ فَاِنَّ لَكَ فِي الْحَيٰوةِ اَنْ تَقُوْلَ لَا مِسَاسَ

پیش من نفس من گفت پس برو ہر آئینہ ترا در زندگانی سزا اینست کہ گوئی دست رسانیدن ممکن نیست وا

وَاِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَّنْ تُخْلَفَهٗ وَانْظُرْ اِلٰٓى اِلٰهِكَ الَّذِيْ ظَلْتَ

و ہر آئینہ ترا وعدۂ دیگر است کہ خلاف کردہ نشود در حق تو و ببیں بسوئے معبود خود کہ

عَلَيْهِ عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهٗ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهٗ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾ اِنَّمَآ

مجاور شدہ بودی بر آں البتہ بسوزانیم آں را پس پراگندہ سازیم آں را در دریا پراگندہ ساختن جز ایں نیست

اِلٰهُكُمُ اللّٰهُ الَّذِيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿٩٨﴾ كَذٰلِكَ

کہ معبود شما اللہ است آنکہ نیست ہیچ معبود بحق بجز او فرا رسیدہ است بہر چیز از روئے دانش یا محمد ایں چنیں

نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْۢبَاۗءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ اٰتَيْنٰكَ مِنْ لَّدُنَّا

قصہ میخوانیم بر تو از اخبار آنچہ گذشتہ است و ہر آئینہ دادہ ایم ترا از نزدیک خویش

ذِكْرًا ﴿٩٩﴾ مَنْ اَعْرَضَ عَنْهُ فَاِنَّهٗ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وِزْرًا ﴿١٠٠﴾

پندے ہر کہ رو بگرداند از اں پس وے بردارد در روز قیامت بارے را وا

خٰلِدِيْنَ فِيْهِ وَسَاۗءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ حِمْلًا ﴿١٠١﴾ يَّوْمَ يُنْفَخُ فِي

جاوید اں دراں بار کشیدن و وے بد بارے ست ایشاں را روز قیامت بار کشیدن روزے کہ دمیدہ شود

الصُّوْرِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِيْنَ يَوْمَىِٕذٍ زُرْقًا ﴿١٠٢﴾ يَّتَخَافَتُوْنَ بَيْنَهُمْ

در صور و برانگیزیم گناہگاراں را آں روز کبود چشم گشتہ پنہاں حرف زنندہ درمیان خویش

اِنْ لَّبِثْتُمْ اِلَّا عَشْرًا ﴿١٠٣﴾ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُوْلُوْنَ اِذْ يَقُوْلُ اَمْثَلُهُمْ

کہ درنگ نکردید یعنی در دنیا مگر دہ شبانہ روز ما دانا تریم بحقیقت آنچہ می گویند چوں بگوید بہترین ایشاں

طَرِيْقَةً اِنْ لَّبِثْتُمْ اِلَّا يَوْمًا ﴿١٠٤﴾ وَيَسْــَٔـلُوْنَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ ع ٥ ١٥ ١٤

در روش درنگ نکردہ اید مگر یک روز و می پرسند ترا از کوہ ہا بگو پراگندہ کند آں را

يَنْسِفُهَا رَبِّيْ نَسْفًا ﴿١٠٥﴾ فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا ﴿١٠٦﴾ لَّا تَرٰى فِيْهَا

پروردگار من پراگندہ کردن پس بگذارد زمین را میدانے ہموار نہ بینی در آنجا ہیچ

وا یعنی در کالبدے کہ از زر ساختہ بود بشکل گوسالہ ١٢

وا یعنی اگر با کسے ہمنشیں شدے ہر دو را تپ می گرفت ١٢

وا یعنی گناہے را ١٢

عِوَجًا وَّلَآ اَمْتًا ﴿١٠٧﴾ يَوْمَئِذٍ يَّتَّبِعُوْنَ الدَّاعِيَ لَا عِوَجَ لَهٗ ۚ وَخَشَعَتِ

کجی و نہ ہیچ بلندی آں روز از پئے آواز کنندہ روند کہ ہیچ کجی نباشد آں اتباع را و پست شوند

الْاَصْوَاتُ لِلرَّحْمٰنِ فَلَا تَسْمَعُ اِلَّا هَمْسًا ﴿١٠٨﴾ يَوْمَئِذٍ لَّا تَنْفَعُ

آوازہا برائے خدا پس نشنوی مگر آواز نرم آں روز نفع نہ دہد

الشَّفَاعَةُ اِلَّا مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ وَرَضِيَ لَهٗ قَوْلًا ﴿١٠٩﴾ يَعْلَمُ

شفاعت مگر برائے کسیکہ دستوری دادہ است خدا او را و او پسند کردہ است او را از روئے گفتار وے میداند

مَا بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيْطُوْنَ بِهٖ عِلْمًا ﴿١١٠﴾ وَعَنَتِ

آنچہ پیش روئے آدمیان ہست و آنچہ پس پشت ایشاں است و آدمیان در نگیرند خدا را از روئے دانش و نیایش کنند

الْوُجُوْهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّوْمِ ۭ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا ﴿١١١﴾ وَمَنْ

روہائے مرداں برائے زندہ خبرگیرندہ ہر آئینہ بمطلب نرسید ہر کہ برداشت ستم را و ہر کہ

يَّعْمَلْ مِنَ الصّٰلِحٰتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخٰفُ ظُلْمًا وَّلَا هَضْمًا ﴿١١٢﴾

بجا آورد کارہائے شائستہ و او مؤمن باشد پس وے نترسد از ستمے و نہ از نقصانے

ف۱ یعنی انقیاد اسرافیل کنند ۱۲

ف۲ یعنی مسلمان باشد ۱۲

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنٰهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا وَّصَرَّفْنَا فِيْهِ مِنَ الْوَعِيْدِ

و ہمچنیں فرو فرستادیم کتاب را قرآن عربی و گوناگوں بیان کردیم اندراں ترسانیدن را

لَعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ اَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا ﴿١١٣﴾ فَتَعٰلَى اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ

تا بود کہ پرہیزگار شوند یا پیدا کند در حق ایشاں پند را پس بلند قدر است خدا بادشاہ ثابت

وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْاٰنِ مِنْ قَبْلِ اَنْ يُّقْضٰٓى اِلَيْكَ وَحْيُهٗ ۡ وَقُلْ

و شتابی مکن بخواندنِ قرآن پیش ازاں کہ بانجام رسانیدہ شود بسوئے تو وحی او و بگو

رَّبِّ زِدْنِيْ عِلْمًا ﴿١١٤﴾ وَلَقَدْ عَهِدْنَآ اِلٰٓى اٰدَمَ مِنْ قَبْلُ فَنَسِيَ وَ

اے پروردگار من بیفزا مرا دانشی و ہر آئینہ حکم فرستادیم بسوئے آدم پیش ازیں پس فراموش کرد و

ع ۱۱ ۱۵ لَمْ نَجِدْ لَهٗ عَزْمًا ﴿١١٥﴾ وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا

نیافتیم او را قصد محکم و یاد کن چوں گفتیم فرشتگان را کہ سجدہ کنید بسوئے آدم علیہ السلام پس

اِلَّآ اِبْلِيْسَ ۭ اَبٰى ﴿١١٦﴾ فَقُلْنَا يٰٓاٰدَمُ اِنَّ هٰذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا

سجدہ کردند مگر ابلیس قبول نہ کرد پس گفتیم اے آدم ہر آئینہ ایں دشمن ہست ترا و زن ترا پس

يُخْرِجَنَّكُمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقٰى ﴿١١٧﴾ اِنَّ لَكَ اَلَّا تَجُوْعَ فِيْهَا وَ

باید که بیروں نه کند شمارا از بهشت که آنگاه رنج کشی هرآئینه ترا هست در بهشت این که گرسنه نشوی درآنجا و

لَا تَعْرٰى ﴿١١٨﴾ وَاَنَّكَ لَا تَظْمَؤُا فِيْهَا وَلَا تَضْحٰى ﴿١١٩﴾ فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ

برهنه نباشی و آنکه تو تشنه نباشی آنجا و گرمی آفتاب نیابی پس وسوسه انداخت بسوئے آدم

الشَّيْطٰنُ قَالَ يٰاٰدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلٰى ﴿١٢٠﴾

شیطان گفت اے آدم آیا دلالت کنم ترا بر درخت همیشه بودن و بر بادشاهی که کهنه نه گردد

فَاَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفٰنِ عَلَيْهِمَا مِنْ

پس خوردند ازاں درخت پس ظاهر شد ایشاں را شرمگاهِ ایشاں را و در استادند که می چسپانیدند برخویش

وَّرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصٰۤى اٰدَمُ رَبَّهٗ فَغَوٰى ﴿١٢١﴾ ثُمَّ اجْتَبٰهُ رَبُّهٗ

از برگ درختاں بهشت و نافرمانی کرد آدم پروردگار خودرا پس گم کرد راه را باز برگزیدش پروردگارِ او پس

فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدٰى ﴿١٢٢﴾ قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيْعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ

برحمت بازگشت بروے و راه نمود گفت فرو روید شما هر دو ازیں بهشت بعض اولادِ شما بعض دیگر را

عَدُوٌّ فَاِمَّا يَاْتِيَنَّكُمْ مِّنِّيْ هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ

دشمن باشند پس اگر بیاید شمارا از جانب من هدایتے پس هر که پیروی هدایت من کند گمراه نشود

وَلَا يَشْقٰى ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِيْ فَاِنَّ لَهٗ مَعِيْشَةً ضَنْكًا وَّ

و در رنج نکشد و هر که روگرداں شود از یاد کردن من پس او را بود زندگانی تنگ و

نَحْشُرُهٗ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَعْمٰى ﴿١٢٤﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِيْۤ اَعْمٰى وَقَدْ

نابینا برانگیزیم او را روز قیامت گوید اے پروردگار من چرا نابینا برانگیختی مرا و هر

كُنْتُ بَصِيْرًا ﴿١٢٥﴾ قَالَ كَذٰلِكَ اَتَتْكَ اٰيٰتُنَا فَنَسِيْتَهَا وَكَذٰلِكَ الْيَوْمَ

آئینه پیش ازیں بینا بودم گفت همچنیں آمد تو نشانهائے ما پس تغافل کردی ازاں و همچنیں امروز

تُنْسٰى ﴿١٢٦﴾ وَكَذٰلِكَ نَجْزِيْ مَنْ اَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِاٰيٰتِ رَبِّهٖ

تغافل کرده شود در حق تو و همچنیں سزا میدهیم آں را که از حد گذشت و ایمان نیاورد بآیات پروردگار خود

وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَشَدُّ وَاَبْقٰى ﴿١٢٧﴾ اَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ

و هر آئینه عذابِ آخرت سخت تر و پاینده تر است آیا راه نه نمود ایشاں را آنکه بسیار هلاک کردیم پیش ایشاں

مِّنَ الْقُرُوْنِ يَمْشُوْنَ فِيْ مَسٰكِنِهِمْ ؕ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّاُولِي

از طبقاتِ مردماں را می روند در منازلِ آں هلاک شدگان هر آئینه دریں مقدمه نشانهاست خداوندان

النُّهٰى ﴿۱۲۸﴾ ۟ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَّبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَّاَجَلٌ مُّسَمًّى ؕ ﴿۱۲۹﴾ ع ۱۳ / ۷ / ۱۶

خرد را واگر نبودے سخنے که سابقاً صادر شد از پروردگار تو نبودے وقتے معین هر آئینه عذاب لازم شدے

فَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُوْلُوْنَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوْعِ الشَّمْسِ

پس صبر کن برانچه می گویند و تسبیح گو باحمدِ پروردگار خویش پیش از برآمدن آفتاب

وَقَبْلَ غُرُوْبِهَا ۚ وَمِنْ اٰنَآئِ الَّيْلِ فَسَبِّحْ وَاَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ

و پیش از فرو شدن آں و بعض ساعتهائے شب و اطرافِ روز تسبیح گو بُوَد که

تَرْضٰى ﴿۱۳۰﴾ وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهٖۤ اَزْوَاجًا مِّنْهُمْ

خوشنودی شوی و باز مکشائی دو چشم خود را بسوئے آنچه بهره مند ساخته ایم باں جماعت ها را از ایشاں از قسم

زَهْرَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۙ۬ لِنَفْتِنَهُمْ فِيْهِ ؕ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى ﴿۱۳۱﴾

آرایشِ زندگانی دنیا تا مبتلا کنیم ایشاں را دراں و روزی پروردگار تو بهتر ست و پاینده تر ست

وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا ؕ لَا نَسْئَلُكَ رِزْقًا ؕ نَحْنُ

بفرما کسانِ خود را بنماز و شکیبائی کن برادائے آں نمی طلبیم از تو روزی دادن ما روزی

نَرْزُقُكَ ؕ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوٰى ﴿۱۳۲﴾ وَقَالُوْا لَوْلَا يَاْتِيْنَا بِاٰيَةٍ مِّنْ رَّبِّهٖ ؕ

میدهیم ترا و عاقبت خیر اهلِ تقوی راست و گفتند کافراں چرا نمی آرد پیش ما نشانه از جانب پروردگار خویش

اَوَلَمْ تَاْتِهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِي الصُّحُفِ الْاُوْلٰى ﴿۱۳۳﴾ وَلَوْ اَنَّاۤ اَهْلَكْنٰهُمْ

آیا نیامده است بایشاں دلیل واضح از جنس آنچه در کتابهائے پیشین ست ف و اگر ما هلاک کردیم ایشاں را

بِعَذَابٍ مِّنْ قَبْلِهٖ لَقَالُوْا رَبَّنَا لَوْلَاۤ اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُوْلًا فَنَتَّبِعَ

بعقوبتے پیش از فرستادن پیغامبر گفتند اے پروردگارِ ما چرا نه فرستادی بسوئے ما پیغمبرے تا پیروی آیات

اٰيٰتِكَ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَّذِلَّ وَنَخْزٰى ﴿۱۳۴﴾ قُلْ كُلٌّ مُّتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوْا ۚ

تو می کردیم پیش از انکه خوار شویم و رسوا گردیم بگو هر یک منتظر ست پس شما نیز منتظر باشید

فَسَتَعْلَمُوْنَ مَنْ اَصْحٰبُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدٰى ﴿۱۳۵﴾ ۟ ع ۸ / ۷ / ۱۷

خواهید دانست کیانند اهلِ راهِ راست و که راه یافت

ف یعنی قرآن مشتمل ست بر قصص وغیره آں موافق کتب سابقه ۱۲

سُوْرَةُ الْاَنْبِيَاۗءِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ مِائَةٌ وَّاثْنَتَا عَشَرَةَ اٰيَةً وَّسَبْعُ رُكُوْعَاتٍ

سورۂ انبیاء در مکہ نازل شدہ و آں یک صد و دوازدہ آیت و ہفت رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بنام خدا بخشایندہ مہربان

الجزء السابع عشر ۱۷

اِقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِيْ غَفْلَةٍ مُّعْرِضُوْنَ ۱

نزدیک شد بر مردماں حساب ایشاں و ایشاں در غفلت روگرداننده

مَا يَاْتِيْهِمْ مِّنْ ذِكْرٍ مِّنْ رَّبِّهِمْ مُّحْدَثٍ اِلَّا اسْتَمَعُوْهُ وَ

نمی آید بایشاں ہیچ پند از جانب پروردگار ایشاں نو پدید آوردہ مگر بشنوند آں را

هُمْ يَلْعَبُوْنَ ۲ لَاهِيَةً قُلُوْبُهُمْ ؕ وَاَسَرُّوا النَّجْوَى ۖ الَّذِيْنَ

بازی کناں غافل شدہ دل ہائے ایشاں و پنہاں راز گفتند ایشاں ایں

ظَلَمُوْا ۖ هَلْ هٰذَآ اِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ ۚ اَفَتَاْتُوْنَ السِّحْرَ وَاَنْتُمْ

ظالماں کہ نیست ایں شخص مگر آدمی مانند شما آیا اقبال می کنید بسحر و شما

تُبْصِرُوْنَ ۳ قٰلَ رَبِّيْ يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاۗءِ وَالْاَرْضِ

می بینید گفت پیغامبر پروردگار من می داند ہر سخنے را کہ در آسمان و زمین باشد

وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ۴ بَلْ قَالُوْٓا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍۢ بَلِ

و او شنوا دانا ست بلکہ گفتند ایں قرآن خواب ہائے پریشان ست بلکہ

افْتَرٰىهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ ۚۖ فَلْيَاْتِنَا بِاٰيَةٍ كَمَآ اُرْسِلَ الْاَوَّلُوْنَ ۵

می گویند بربستہ است آنرا بلکہ می گویند او شاعر ست پس باید کہ بیارد پیش ما نشانہ چناں کہ فرستادہ شدند بآں نخستینیاں ف

مَآ اٰمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِّنْ قَرْيَةٍ اَهْلَكْنٰهَا ۚ اَفَهُمْ

ایمان نیاوردہ بود پیش از ایشاں ہیچ دیہے کہ ہلاک کردیم آں را آیا ایشاں ایمان

يُؤْمِنُوْنَ ۶ وَمَآ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ اِلَّا رِجَالًا نُّوْحِيْٓ اِلَيْهِمْ

خواہند آورد و نہ فرستادیم پیش از تو مگر مرداں را کہ وحی می فرستادیم

فَسْـَٔلُوْٓا اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ۷ وَمَا جَعَلْنٰهُمْ

بایشاں پس بپرسید از اہل کتاب اگر شما نمی دانید و نساختیم پیغمبراں را

ف مترجم گوید مراد از نشانہ عقوبت عام می داشتند مثل طوفان قوم نوح و صرصر قوم ہود واللہ اعلم ۱۲

جَسَدًا لَّا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خٰلِدِيْنَ ۝۸ ثُمَّ
کالبدے کہ نخورند طعام و نہ بودند جاوید باشندگان باز
صَدَقْنٰهُمُ الْوَعْدَ فَاَنْجَيْنٰهُمْ وَمَنْ نَّشَآءُ وَاَهْلَكْنَا
راست کردیم درحق ایشاں وعدہ را پس برہانیدیم ایشاں را وہر کرا خواستیم و ہلاک کردیم
الْمُسْرِفِيْنَ ۝۹ لَقَدْ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكُمْ كِتٰبًا فِيْهِ ذِكْرُكُمْ ط
ازحد گزرندگان را ہرآئینہ فرود فرستادیم بسوئے شما کتابے کہ دروہست پند شما
اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ۝۱۰ ع وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً
ع ۱۰/۱
آیا نمی فہمید و بسیار شکستیم از قسم دیہے کہ ستمگار بودند
وَّاَنْشَاْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا اٰخَرِيْنَ ۝۱۱ فَلَمَّآ اَحَسُّوْا بَاْسَنَآ اِذَا هُمْ
و نو پیدا ساختیم بعد آں گروہ دیگر را پس چوں دیدند عذاب ما ناگہاں ایشان
مِّنْهَا يَرْكُضُوْنَ ۝۱۲ ط لَا تَرْكُضُوْا وَارْجِعُوْٓا اِلٰى مَآ اُتْرِفْتُمْ فِيْهِ
از انجا می دویدند گفتیم مگریزید و باز روید بسوئے مکانے کہ آسودگی دادہ شد شمارا در آں
وَمَسٰكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْئَلُوْنَ ۝۱۳ قَالُوْا يٰوَيْلَنَآ اِنَّا كُنَّا ظٰلِمِيْنَ ۝۱۴
و بسوئے خانہای خویش تا بود کہ پرسیدہ شوید ف۱ گفتند اے وائے ما را ہرآئینہ ما بودیم ستمگار
فَمَا زَالَتْ تِّلْكَ دَعْوٰىهُمْ حَتّٰى جَعَلْنٰهُمْ حَصِيْدًا خٰمِدِيْنَ ۝۱۵
پس ہمیشہ ایں بود گفتار ایشاں تا وقتیکہ گردانیدیم ایشاں را مثل زراعت دروده شده مانند آتش فرو مرده
وَمَا خَلَقْنَا السَّمَآءَ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لٰعِبِيْنَ ۝۱۶ لَوْ اَرَدْنَآ
و نیافریدیم آسمان و زمین را و آنچہ درمیان آنہاست بازی کناں اگر می خواستیم
اَنْ نَّتَّخِذَ لَهْوًا لَّاتَّخَذْنٰهُ مِنْ لَّدُنَّآ ق اِنْ كُنَّا فٰعِلِيْنَ ۝۱۷ بَلْ
کہ بسازیم بازی ف۲ ہرآئینہ می ساختیم آں را از نزدیک خویش اگر کنندہ می بودیم ف۳ بلکہ
نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهٗ فَاِذَا هُوَ زَاهِقٌ ط وَ
می افگنیم حق را بر باطل پس سرش می شکند پس ناگہاں باطل نابود شود و
لَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُوْنَ ۝۱۸ وَلَهٗ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ط
وائے شما راست ازاں چہ بیان می کنید و او راست آنکہ در آسمان ہا و زمین ہست

ف۱
یعنی بغمخوارگی قوم احوال شما پرسند ۱۲
ف۲
یعنی زن و فرزند ۱۲
ف۳
یعنی مجرد می بودند و ایں مناقضہ لطیفہ است حاصل آنکہ در رسل ایں استبعاد جاری نیست کہ چرا آدمی رسول باشد بلکہ آں را در تنزہ از زن و فرزند می تواں تقریر کرد کہ اگر خدا را زن و فرزند می بودند مجرد و واجب الوجود جامع اوصاف کمال می بودند و ... ۱۲

وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ۝۱۹

و آنانکه نزدیک اویند سرکشی نمی کنند از عبادت او و مانده نمی شوند

يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ۝۲۰ أَمِ اتَّخَذُوا آلِهَةً

تسبیح می گویند شب و روز سستی نمی نمایند آیا این چنین خدایان گرفته اند

مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ ۝۲۱ لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ

از امتعهٔ زمین ف۲ که ایشان را بعد موت باز برانگیزانند ف۳ اگر بودے در آسمان و زمین خدایان چند

إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا ۚ فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ۝۲۲

غیر خدا هر دو تباه گشتندے پاکی خدا راست خداوند عرش از آنچه صفت می کنند

لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ ۝۲۳ أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ

پرسیده نمی شود خدا از آنچه می کند وایشان پرسیده می شوند آیا معبودان گرفته اند

دُونِهِ آلِهَةً ۖ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ ۖ هَٰذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ

بجز خدا بگو بیارید دلیل خود را اینست کتاب آنانکه بامن اند

وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي ۗ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ ۖ

و اینست کتاب آنانکه پیش از من بودند بلکه اکثر ایشان نمی دانند حق را

فَهُمْ مُعْرِضُونَ ۝۲۴ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ

پس ایشان روگردانند و نه فرستادیم پیش از تو هیچ پیغمبرے

إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ۝۲۵ وَقَالُوا اتَّخَذَ

الا وحی می فرستادیم بسوئے او که نیست هیچ معبود بحق غیر من پس پرستش من کنید و گفتند فرزند

الرَّحْمَٰنُ وَلَدًا ۗ سُبْحَانَهُ ۚ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ۝۲۶ لَا يَسْبِقُونَهُ

گرفته است خدا پاکی او راست بلکه آنانکه در حق ایشان این عم دارند بندگان گرامی اند پیش دستی نمی کنند

بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ۝۲۷ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ

بر خدا به هیچ سخن وایشان بفرمان وے کار می کنند میداند خدا آنچه در پیش روی ایشان ست

وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ

و آنچه پس پشت ایشان ست و شفاعت نمی کنند الا برائے کسیکه خدا خوشنود شده است و ایشان

ف۱ یعنی ملأ اعلیٰ ۱۲

ف۲ یعنی از ذهب و فضه ۱۲

ف۳ مراد ازیں کلام رد ست بر عبادت اصنام ۱۲

خَشْيَتِهٖ مُشْفِقُوْنَ ﴿۲۸﴾ وَمَنْ يَّقُلْ مِنْهُمْ اِنِّيْٓ اِلٰهٌ مِّنْ

از ترس خدا مضطرب باشند و هر که بگوید از ایشاں که من خدایم بجز الله

دُوْنِهٖ فَذٰلِكَ نَجْزِيْهِ جَهَنَّمَ ؕ كَذٰلِكَ نَجْزِي الظّٰلِمِيْنَ ﴿۲۹﴾ ع ۲ ۱۹

سزا دهیم او را دوزخ همچنیں سزا می دهیم ستمگاران را

اَوَلَمْ يَرَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اَنَّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ كَانَتَا

آیا نه دیدند کافراں که آسمان ها و زمین بسته بودند

رَتْقًا فَفَتَقْنٰهُمَا ؕ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَآءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ؕ

پس وا کردیم ایں ها را ف و پیدا کردیم از آب هر چیز زنده را

اَفَلَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿۳۰﴾ وَجَعَلْنَا فِي الْاَرْضِ رَوَاسِيَ اَنْ تَمِيْدَ

آیا ایمان نمی آرند و پیدا کردیم در زمین کوه ها از برائے احتراز

بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيْهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ يَهْتَدُوْنَ ﴿۳۱﴾

ازانکه بجنباند ایشاں را و پیدا کردیم در آنجا کشاده راه ها تا بود که ایشاں راه یابند

ف
مترجم گوید وا کردن آسمان ها نازل کردن مطر است و وا کردن زمین رویانیدن گیاه از وے ۱۲

وَجَعَلْنَا السَّمَآءَ سَقْفًا مَّحْفُوْظًا ۚۖ وَّهُمْ عَنْ اٰيٰتِهَا

و ساختیم آسمان را سقفے نگاه داشته شده و ایشاں از نشان هائے آسمان

مُعْرِضُوْنَ ﴿۳۲﴾ وَهُوَ الَّذِيْ خَلَقَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ

روگردانند و اوست آنکه آفرید شب و روز را و آفتاب را

وَالْقَمَرَ ؕ كُلٌّ فِيْ فَلَكٍ يَّسْبَحُوْنَ ﴿۳۳﴾ وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّنْ

و ماه را هر یکے از ستاره ها در آسمانے شنا می کنند و ندادیم هیچ آدمی را پیش

قَبْلِكَ الْخُلْدَ ؕ اَفَا۟ئِنْ مِّتَّ فَهُمُ الْخٰلِدُوْنَ ﴿۳۴﴾ كُلُّ نَفْسٍ

از تو همیشه بودن آیا اگر تو بمیری ایشاں همیشه باشندگانند هر شخص

ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ ؕ وَنَبْلُوْكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً ؕ وَاِلَيْنَا

چشنده مرگ است و مبتلا می کنیم شما را بسختی و آسودگی بطریق امتحان و بسوئے ما

تُرْجَعُوْنَ ﴿۳۵﴾ وَاِذَا رَاٰكَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اِنْ يَّتَّخِذُوْنَكَ اِلَّا

باز گردانیده شوید و چوں ببینند ترا کافران نمی گیرند ترا مگر

هُزُوًا ؕ اَهٰذَا الَّذِیْ یَذْكُرُ اٰلِهَتَكُمْ ۚ وَ هُمْ بِذِكْرِ الرَّحْمٰنِ
بتمسخر می گویند آیا این شخص یاد می کند یعنی باہانت معبودان مارا والیشان یاد خدا را

هُمْ كٰفِرُوْنَ ﴿۳۶﴾ خُلِقَ الْاِنْسَانُ مِنْ عَجَلٍ ؕ سَاُورِیْكُمْ اٰیٰتِیْ
منکر اند آفریده شد آدمی از شتابی ف خواهم نمود شمارا نشانهای خویش

فَلَا تَسْتَعْجِلُوْنِ ﴿۳۷﴾ وَ یَقُوْلُوْنَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ
پس شتاب طلب مکنید از من و می گویند کے خواهد بود این وعده اگر راست گو

صٰدِقِیْنَ ﴿۳۸﴾ لَوْ یَعْلَمُ الَّذِیْنَ كَفَرُوْا حِیْنَ لَا یَكُفُّوْنَ عَنْ
هستید اگر بدانند کافران صورت حال آن وقت کہ باز نتوانند داشت

وُّجُوْهِهِمُ النَّارَ وَ لَا عَنْ ظُهُوْرِهِمْ وَ لَا هُمْ یُنْصَرُوْنَ ﴿۳۹﴾
از روئے خویش آتش را و نہ از پشت خویش و نہ ایشان نصرت داده شوند چنیں نہ گفتندے

بَلْ تَاْتِیْهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا یَسْتَطِیْعُوْنَ رَدَّهَا وَ
بلکه بیاید بایشان قیامت ناگهان پس حیران گرداند ایشان را پس نتوانند دفع کردن و

لَا هُمْ یُنْظَرُوْنَ ﴿۴۰﴾ وَ لَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّنْ قَبْلِكَ
نہ ایشان مهلت داده شوند و هر آئینه تمسخر کرده شد به پیغامبران پیش از تو

فَحَاقَ بِالَّذِیْنَ سَخِرُوْا مِنْهُمْ مَّا كَانُوْا بِهٖ یَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿۴۱﴾ ع
پس در گرفت بآنانکه تمسخر کردند از ایشان آنچه بآن استهزا می کردند

قُلْ مَنْ یَّكْلَؤُكُمْ بِالَّیْلِ وَ النَّهَارِ مِنَ الرَّحْمٰنِ ؕ بَلْ هُمْ
بگو کہ نگهبانی می کند شمارا شب و روز از عقوبت خدا بلکه ایشان از

عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿۴۲﴾ اَمْ لَهُمْ اٰلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِّنْ
یاد پروردگار خویش روگردان اند آیا ایشان را معبودانند غیر ما کہ نگاه می دارند ایشان را

دُوْنِنَا ؕ لَا یَسْتَطِیْعُوْنَ نَصْرَ اَنْفُسِهِمْ وَ لَا هُمْ مِّنَّا
از مصائب نمی توانند نصرت دادن خویش را و نہ ایشان از عقوبت ما بہ جمعیت خود

یُصْحَبُوْنَ ﴿۴۳﴾ بَلْ مَتَّعْنَا هٰۤؤُلَآءِ وَ اٰبَآءَهُمْ حَتّٰى طَالَ عَلَیْهِمُ
محفوظ مانند بلکه بهره مند ساختیم ایشان را و پدران ایشان را تا وقتیکه دراز شد برایشان

ف این کنایت است از غلبه استعجال بر آدمی واللہ اعلم ۱۲

ع ۳

الْعُمُرُ ۗ اَفَلَا يَرَوْنَ اَنَّا نَاْتِي الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ اَطْرَافِهَا ؕ
مدت عمر آیا نمی بینند کہ ما درگرفت می کنیم زمین دارالحرب را می کاہیم آں را از جوانب آں
اَفَهُمُ الْغٰلِبُوْنَ ﴿٤٤﴾ قُلْ اِنَّمَاۤ اُنْذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ ۖ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ
آیا ایشاں غلبہ کنندگانند ف بگو جز ایں نیست کہ می ترسانم بمضمون وحی ونمی شنوند گراں آواز
الدُّعَآءَ اِذَا مَا يُنْذَرُوْنَ ﴿٤٥﴾ وَلَئِنْ مَّسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ
خواندن را چوں ترسانیدہ می شوند واگر رسد بایشاں اندکے از
عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُوْلُنَّ يٰوَيْلَنَاۤ اِنَّا كُنَّا ظٰلِمِيْنَ ﴿٤٦﴾ وَنَضَعُ
عقوبت پروردگار تو ہر آئینہ گویند اے وائی ما لا ہر آئینہ ما بودیم ستمگاراں ودرمیان نہیم
الْمَوَازِيْنَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا ؕ وَ
ترازوئے عدل را روز قیامت پس ستم کردہ نشود بر ہیچ کس ہیچ شے و
اِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ اَتَيْنَا بِهَا ؕ وَكَفٰى بِنَا
اگر باشد عمل ہم سنگ دانہ سپنداں حاضر کنیم آں را و ما حساب کنندہ
حٰسِبِيْنَ ﴿٤٧﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوْسٰى وَهٰرُوْنَ الْفُرْقَانَ وَضِيَآءً
بسیم وہر آئینہ دادیم موسیٰ و ہارون را کتاب فیصل کنندہ وروشنی
وَّذِكْرًا لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴿٤٨﴾ الَّذِيْنَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَهُمْ
وپندے پرہیزگاراں را آنانکہ می ترسند از پروردگار خویش غایبانہ وایشاں
مِّنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُوْنَ ﴿٤٩﴾ وَهٰذَا ذِكْرٌ مُّبٰرَكٌ اَنْزَلْنٰهُ ؕ
از قیامت ترسندگانند وایں قرآن پندے ہست بابرکت فرو فرستادیم آں را
ع ٤ اَفَاَنْتُمْ لَهٗ مُنْكِرُوْنَ ﴿٥٠﴾ ع وَلَقَدْ اٰتَيْنَاۤ اِبْرٰهِيْمَ رُشْدَهٗ
آیا شما آں منکراید وہر آئینہ دادیم ابراہیم را راہ یابی او
مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهٖ عٰلِمِيْنَ ﴿٥١﴾ اِذْ قَالَ لِاَبِيْهِ وَقَوْمِهٖ مَا
پیش ازیں وبودیم باحوال او دانا چوں گفت پدر خود را و قوم خود را
هٰذِهِ التَّمَاثِيْلُ الَّتِيْۤ اَنْتُمْ لَهَا عٰكِفُوْنَ ﴿٥٢﴾ قَالُوْا
چیست ایں صورتہا کہ شما بر آں مجاورت دارید گفتند

ف یعنی باسلام اسلم وغفار پیش از ہجرت ١٢

وَجَدْنَآ اٰبَآءَنَا لَهَا عٰبِدِيْنَ ﴿٥٣﴾ قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ اَنْتُمْ
یافتیم پدرانِ خود را آں را پرستندہ گفت ہرآئینہ بودید شما و
وَاٰبَآؤُكُمْ فِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿٥٤﴾ قَالُوْٓا اَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ اَمْ اَنْتَ
پدرانِ شما درگمراہیٔ ظاہر گفتند آیا آوردی بما سخن راست را یا تو
مِنَ اللّٰعِبِيْنَ ﴿٥٥﴾ قَالَ بَلْ رَّبُّكُمْ رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
از بازی کنندگانی گفت بلکہ پروردگار شما خداوند آسمانہا و زمیں است
الَّذِيْ فَطَرَهُنَّ ۖ وَاَنَا عَلٰى ذٰلِكُمْ مِّنَ الشّٰهِدِيْنَ ﴿٥٦﴾ وَتَاللّٰهِ
آنکہ آفرید ایں ہارا و من بر ایں سخن از گواہانم و بخدا
لَاَكِيْدَنَّ اَصْنَامَكُمْ بَعْدَ اَنْ تُوَلُّوْا مُدْبِرِيْنَ ﴿٥٧﴾ فَجَعَلَهُمْ
کہ البتہ بدسگالی کنم بتانِ شمارا بعد ازاں کہ روبگردانید پشت دادہ پس ساخت آنہارا
جُذٰذًا اِلَّا كَبِيْرًا لَّهُمْ لَعَلَّهُمْ اِلَيْهِ يَرْجِعُوْنَ ﴿٥٨﴾ قَالُوْا مَنْ
ریزہ ریزہ مگر بتے بزرگ را از ایشاں تابود کہ بسوئے او ایشاں بازگردند گفتند کہ
فَعَلَ هٰذَا بِاٰلِهَتِنَآ اِنَّهٗ لَمِنَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٥٩﴾ قَالُوْا سَمِعْنَا
کرد است ایں کار بخدایانِ ما ہرآئینہ وے از ستمگاران ست بجماعہ گفتند شنیدیم
فَتًى يَّذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهٗٓ اِبْرٰهِيْمُ ﴿٦٠﴾ قَالُوْا فَاْتُوْا بِهٖ عَلٰٓى
از جوانے کہ ذکرِ بتاں میکرد یعنی عیب می کرد گفتہ می شود ورا ابراہیم گفتند بیارید اورا بحضور
اَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُوْنَ ﴿٦١﴾ قَالُوْٓا ءَاَنْتَ فَعَلْتَ هٰذَا
چشم مردمان تابود کہ ایشاں گواہی دہند گفتند آیا تو کردی ایں کار
بِاٰلِهَتِنَا يٰٓاِبْرٰهِيْمُ ﴿٦٢﴾ قَالَ بَلْ فَعَلَهٗ ۖ كَبِيْرُهُمْ هٰذَا فَسْـَٔلُوْهُمْ
بخدایانِ ما اے ابراہیم گفت بلکہ کردہ است آں را ایں بتِ بزرگِ ایشاں پس سوال کنید
اِنْ كَانُوْا يَنْطِقُوْنَ ﴿٦٣﴾ فَرَجَعُوْٓا اِلٰٓى اَنْفُسِهِمْ فَقَالُوْٓا اِنَّكُمْ اَنْتُمُ
از بتاں اگر سخن می گویند پس رجوع کردند بخویشتن پس گفتند بایکدیگر ہرآئینہ شما اید
الظّٰلِمُوْنَ ﴿٦٤﴾ ثُمَّ نُكِسُوْا عَلٰى رُءُوْسِهِمْ ۚ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هٰٓؤُلَآءِ
ستمگار پس نگونسار شدند بر سر خویش (ایں کنایت است از ملزم شدن) ہرآئینہ تو میدانی کہ ایشاں سخن

يَنطِقُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكُمْ

نمی گویند گفت آیا عبادت می کنید بجز خدا چیزے را کہ ہیچ نفع نمی رساند بشما

شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾ أُفٍّ لَّكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ

و زیان نکند شمارا ناخوشی ست بشما و بآنچہ شما می پرستید بجز خدا

أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِن كُنتُمْ

آیا نمی فہمید بایک دیگر گفتند کہ بسوزانید اورا و نصرت دہید خدایان خود را اگر

فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾ قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾ وَ

کنندہ اید گفتیم اے آتش سرد شو و سلامتی باش بر ابراہیم و

أَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾ وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا

خواستند باو فریب کردن پس ساختیم ایشاں را زیاں کار تر و برہانیدیم ابراہیم را و لوط را

إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ

بسوئے زمینے کہ برکت نہادیم دراں عالم ہا را ف۲ و عطا کردیم اورا اسحٰق

ف۱ القصہ در آتش انداختند ۱۲

ف۲ یعنی زمین شام ۱۲

وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً ۖ وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾ وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً

و عطا کردیم اورا یعقوب کہ نبیرۂ ابراہیم بود و ہر یکے را ساختیم نیکو کار و پیشوا گردانیدیم ایشاں را

يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ

راہ می نمودند بفرمان ما و وحی فرستادیم بسوئے ایشاں کردن نیکوئیہا و برپا داشتن نماز

وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ ۖ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ ﴿٧٣﴾ وَلُوطًا آتَيْنَاهُ حُكْمًا

و دادن زکوٰۃ و بودند مارا عبادت کنندگان و لوط را دادیم حکمت

وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَت تَّعْمَلُ الْخَبَائِثَ ۗ

و علم و برہانیدیم اورا از دیہے کہ می کرد کارہائے ناپاک ہر آئینہ

إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاسِقِينَ ﴿٧٤﴾ وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا ۖ إِنَّهُ

ایشاں بودند قوم بد گنہگار و در آوردیم اورا برحمت خویش ہر آئینہ

مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٥﴾ وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِن قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ ع ۵ ۲۵ ۵

وے بود از شائستہ کاراں و یاد کن نوح را چوں ندا کرد پیش ازیں پس قبول کردیم دعائے اورا

فَنَجَّيْنٰهُ وَاَهْلَهٗ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيْمِ ﴿٧٦﴾ وَنَصَرْنٰهُ مِنَ
پس خلاص کردیم اورا وکسان اورا از اندوهِ بزرگ ونصرت دادیم اورا
الْقَوْمِ الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا ۭ اِنَّهُمْ كَانُوْا قَوْمَ سَوْءٍ فَاَغْرَقْنٰهُمْ
بر قومے کہ دروغ شمروند آیاتِ مارا ہر آئینہ ایشاں بودند گروہے بد پس غرق کردیم ایشاں را
اَجْمَعِيْنَ ﴿٧٧﴾ وَدَاوٗدَ وَسُلَيْمٰنَ اِذْ يَحْكُمٰنِ فِي الْحَرْثِ اِذْ
ہمہ یکجا و یاد کن داؤد و سلیمان را چوں حکم کردند در باب زراعت چوں
نَفَشَتْ فِيْهِ غَنَمُ الْقَوْمِ ۚ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شٰهِدِيْنَ ﴿٧٨﴾
بوقت شب چرا کرد دراں گوسفنداں گروہے و بودیم بر حکم ایشاں حاضر ف١
فَفَهَّمْنٰهَا سُلَيْمٰنَ ۚ وَكُلًّا اٰتَيْنَا حُكْمًا وَّعِلْمًا ۡ وَّسَخَّرْنَا مَعَ
پس فہمانیدیم طریق فیصل کردن خصومت سلیمان را و ہر یکے را دادہ بودیم حکمت و دانش و مسخر گردانیدیم با
دَاوٗدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ ۭ وَكُنَّا فٰعِلِيْنَ ﴿٧٩﴾ وَعَلَّمْنٰهُ
داؤد کوہ ہا را کہ با او تسبیح می کردند و مرغان را نیز مسخر ساختیم و ما بودیم کنندہ و بیاموختیم اورا
صَنْعَةَ لَبُوْسٍ لَّكُمْ لِتُحْصِنَكُمْ مِّنْۢ بَاْسِكُمْ ۚ فَهَلْ اَنْتُمْ
ساختن لباسے برائے شما کہ نگاہ دارد شمارا از ضرر کارزارِ شما ف٢ پس آیا ہستید
شٰكِرُوْنَ ﴿٨٠﴾ وَلِسُلَيْمٰنَ الرِّيْحَ عَاصِفَةً تَجْرِيْ بِاَمْرِهٖٓ اِلَى
شکر کنندہ و مسخر ساختیم برائے سلیمان بادِ تند وزندہ می رفت بفرمانِ وے بسوئے
الْاَرْضِ الَّتِيْ بٰرَكْنَا فِيْهَا ۭ وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ عٰلِمِيْنَ ﴿٨١﴾ وَ
زمین کہ برکت نہادیم دراں یعنی شام و بودیم بہر چیز دانا و
مِنَ الشَّيٰطِيْنِ مَنْ يَّغُوْصُوْنَ لَهٗ وَيَعْمَلُوْنَ عَمَلًا دُوْنَ
مسخر ساختیم از دیواں جماعہ را کہ غواصی می کردند برائے وے و می کردند کارے غیر آں
ذٰلِكَ ۚ وَكُنَّا لَهُمْ حٰفِظِيْنَ ﴿٨٢﴾ وَاَيُّوْبَ اِذْ نَادٰى رَبَّهٗٓ اَنِّيْ
نیز بودیم ایشاں را نگاہ دارندہ و یاد کن ایوب را چوں ندا کرد بجناب پروردگار خویش
مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِيْنَ ﴿٨٣﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهٗ فَكَشَفْنَا
بآنکہ مرا رسیدہ است رنج و تو مہربان ترین مہربانانی پس قبول کردیم دعای اورا پس دور ساختیم

ف١
یعنی گوسفندانِ قومے در زراعت قومے دیگر بوقتِ شب درے آمدند و چرا کردند داؤد علیہ السلام حکم کرد بدادنِ گوسفندان عوض زراعت و سلیمان ع حکم کرد ایں قوم را باصلاحِ زراعت و آں قوم را بانتفاع از شیر غنم تا وقتیکہ زراعت بحال خود رسد و حکم سلیمان اصوب بود واللہ اعلم ١٢

ف٢
یعنی ساختن زرہ ١٢

مَا بِهٖ مِنْ ضُرٍّ وَّاٰتَيْنٰهُ اَهْلَهٗ وَمِثْلَهُمْ مَّعَهُمْ رَحْمَةً

آنچه باوے بود از رنج و عطا کردیم اورا فرزندان او و مانند ایشاں همراه ایشاں بسبب مهربانی

مِّنْ عِنْدِنَا وَذِكْرٰى لِلْعٰبِدِيْنَ ﴿٨٤﴾ وَاِسْمٰعِيْلَ وَاِدْرِيْسَ

از نزدیک خویش و تا پندے بود عبادت کنندگان را و یاد کن اسمٰعیل را و ادریس را

وَذَا الْكِفْلِ ؕ كُلٌّ مِّنَ الصّٰبِرِيْنَ ﴿٨٥﴾ وَاَدْخَلْنٰهُمْ فِيْ رَحْمَتِنَا ؕ

و ذوالکفل را هریکے از صبر کنندگان بود و در آوردیم ایشاں را در رحمت خود

اِنَّهُمْ مِّنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿٨٦﴾ وَذَا النُّوْنِ اِذْ ذَّهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ

هر آئینه ایشاں از نیکوکاراں بودند و یاد کن ذوالنون را چوں رفت خشم خورده ف پس گمان کرد

اَنْ لَّنْ نَّقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادٰى فِى الظُّلُمٰتِ اَنْ لَّاۤ اِلٰهَ اِلَّاۤ اَنْتَ

که تنگ نگیریم بروے ف٢ پس ندا کرد در تاریکیها بآں که هیچ معبود بحق نیست غیر تو

سُبْحٰنَكَ ۖ اِنِّىْ كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٨٧﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهٗ ۙ وَنَجَّيْنٰهُ

پاکی تراست هر آئینه من بودم از ستمگاراں پس قبول کردیم دعاے اورا و نجات دادیمش

مِنَ الْغَمِّ ؕ وَكَذٰلِكَ نُنْجِى الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٨٨﴾ وَزَكَرِيَّاۤ اِذْ نَادٰى رَبَّهٗ

از غم و همچنیں نجات می دهیم مسلماناں را و یاد کن زکریا را چوں ندا کرد بجناب پروردگار

رَبِّ لَا تَذَرْنِىْ فَرْدًا وَّاَنْتَ خَيْرُ الْوٰرِثِيْنَ ﴿٨٩﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهٗ

خود اے پروردگار من مگذار مرا تنها و تو بهترین وارثانی پس قبول کردیم دعای اورا

وَوَهَبْنَا لَهٗ يَحْيٰى وَاَصْلَحْنَا لَهٗ زَوْجَهٗ ؕ اِنَّهُمْ كَانُوْا يُسٰرِعُوْنَ

و بخشیدیم اورا یحیٰی و نیکو ساختیم برائ او زن اورا هر آئینه ایں پیغامبران شتابی می کردند

فِى الْخَيْرٰتِ وَيَدْعُوْنَنَا رَغَبًا وَّرَهَبًا ؕ وَكَانُوْا لَنَا خٰشِعِيْنَ ﴿٩٠﴾

در نیکیها و می خواندند مارا بتوقع و خوف و بودند برائے ما نیاز مند

وَالَّتِىْۤ اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيْهَا مِنْ رُّوْحِنَا وَجَعَلْنٰهَا

و یاد کن زنے را که بعفت نگاه داشت شرمگاهِ خود را پس دمیدیم دراں روح خود را و ساختیم اورا

وَابْنَهَاۤ اٰيَةً لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴿٩١﴾ اِنَّ هٰذِهٖۤ اُمَّتُكُمْ اُمَّةً وَّاحِدَةً ۖ وَّاَنَا

و پسر اورا نشانه برائے عالمها گفتیم هر آئینه اینست ملتِ شما ملتِ یکتا و من

ف
یعنی بر قوم خود بغیر اذن الٰهی والله اعلم ١٢

ف٢
القصه حوت اورا بحق در کشید ١٢

ع ۶ ۱۸
رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿۹۲﴾ وَتَقَطَّعُوٓا أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ ۖ كُلٌّ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ ﴿۹۳﴾
پروردگار شمام پس عبادت من کنید ف۱ ومتفرق شدند امت ها در کار خود ف۲ درمیان خویش هر یک بسوی ما رجوع کنندگان اند
فَمَن يَعْمَلْ مِنَ الصَّٰلِحَٰتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِۦ
پس هر کہ بکند از جنس کارہائے شائستہ واو مومن باشد پس ناقبولی نہ بود سعی او را
وَإِنَّا لَهُۥ كَٰتِبُونَ ﴿۹۴﴾ وَحَرَٰمٌ عَلَىٰ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَٰهَآ أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿۹۵﴾
وهر آئینہ برائے او می نویسیم ومحال ست بر ہر دیہے کہ ہلاک کردیم او را آنکہ باز گردند (یعنی بدنیا)
حَتَّىٰٓ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُم مِّن كُلِّ حَدَبٍ
تا وقتیکہ کشادہ شود قید یاجوج و ماجوج وایشاں ہر از ہر بلندی
يَنسِلُونَ ﴿۹۶﴾ وَٱقْتَرَبَ ٱلْوَعْدُ ٱلْحَقُّ فَإِذَا هِىَ شَٰخِصَةٌ أَبْصَٰرُ
بشتابند و نزدیک برسد وعدۂ راست پس ناگہاں حال اینست بالا دوختہ شود چشم
ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ يَٰوَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِى غَفْلَةٍ مِّنْ هَٰذَا بَلْ كُنَّا
کافران گویند وائے بر ما ہر آئینہ در غفلت بودیم ازیں حال بلکہ بودیم
ظَٰلِمِينَ ﴿۹۷﴾ إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ
ستمگار ہر آئینہ شما وآنچہ می پرستید بجز خدا یعنی بتان آتش انگیز دوزخ باشید
أَنتُمْ لَهَا وَٰرِدُونَ ﴿۹۸﴾ لَوْ كَانَ هَٰٓؤُلَآءِ ءَالِهَةً مَّا وَرَدُوهَا ۖ وَ
شما بروے حاضر شوید اگر می بودند این ہا خدایاں حاضر نمی گشتند بر دوزخ و
كُلٌّ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿۹۹﴾ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿۱۰۰﴾
ہمہ ایشاں آنجا جاویداں باشند ایشاں را آنجا نالہ باشد وایشاں آنجا ہیچ نہ شنوند
إِنَّ ٱلَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُم مِّنَّا ٱلْحُسْنَىٰٓ أُو۟لَٰٓئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿۱۰۱﴾
ہر آئینہ آنانکہ سابقاً مقرر شد برائے ایشاں از جانب ما نیکوئی ایں جماعہ از دوزخ دور کردہ شوند
لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا ۖ وَهُمْ فِى مَا ٱشْتَهَتْ أَنفُسُهُمْ
نہ شنوند آواز دوزخ را وایشاں در آنچہ خواہد نفس ایشاں
خَٰلِدُونَ ﴿۱۰۲﴾ لَا يَحْزُنُهُمُ ٱلْفَزَعُ ٱلْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّىٰهُمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ
جاویدانند اندوہگیں نہ سازد ایشاں را آں ترس بزرگ وپیش آیند ایشاں را فرشتگان

ف ۱ یعنی اصل دین واحد ست و اختلاف در فروع می باشد ۱۲
ف ۲ یعنی در اصل دین ۱۲

هٰذَا يَوْمُكُمُ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ۝١٠٣ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَآءَ

گویند اینست آں روز کہ شمارا وعدہ دادہ می شد روزیکہ در نوردیم آسماں را مانند

كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ ۚ كَمَا بَدَأْنَآ أَوَّلَ خَلْقٍ نُّعِيدُهُ ۚ وَعْدًا

پیچیدن طومار وقت نوشتن نامہ ہا را چنانکہ آغاز پدید کردیم اول آفرینش را دیگر بارہ کنیم آفرینش وعدہ لازم

عَلَيْنَا ۚ إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ۝١٠٤ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ

بر ما ہر آئینہ ما کنندہ ایم و ہر آئینہ نوشتیم در زبور بعد از توریت

الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ۝١٠٥ إِنَّ فِي

کہ زمین وارث آں شوند بندگان شائستہ ما ہر آئینہ

هٰذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ ۝١٠٦ وَمَآ أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً

در آنچہ گفتہ شد کفایت است گروہ عابدان را و نفرستادیم ترا مگر از روئے مہربانی

لِلْعَالَمِينَ ۝١٠٧ قُلْ إِنَّمَا يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وَاحِدٌ

بر عالمہا بگو جز این نیست کہ وحی فرستادہ می شود بسوئے من کہ معبود شما خدائے یکتاست

ف ۱ یعنی در آخر زمان پیغامبرے مبعوث شود و امت او بر ہمہ زمین غالب شود واللہ اعلم ۱۲

فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ۝١٠٨ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ آذَنْتُكُمْ عَلَىٰ

پس آیا گردن نہندہ ہستید پس اگر اعراض کنند پس بگو خبردار ساختم شمارا بر وجہے کہ ہمہ برابر

سَوَآءٍ ۚ وَإِنْ أَدْرِيٓ أَقَرِيبٌ أَمْ بَعِيدٌ مَّا تُوعَدُونَ ۝١٠٩ إِنَّهُ

باشید و نمی دانم کہ نزدیک است یا دور است آنچہ وعدہ دادہ میشوید ہر آئینہ

يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ۝١١٠ وَإِنْ

خدا می داند آشکارا را از سخن و می داند آنچہ پنہاں می کنید و نمی دانم

أَدْرِي لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ۝١١١ قُلَ

شاید تاخیر موعود ابتلا باشد شمارا و بہرہ مندی باشد تا مدتے پیغامبر گفت

رَبِّ احْكُمْ بِالْحَقِّ ۗ وَرَبُّنَا الرَّحْمٰنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ

اے پروردگار من حکم کن براستی و پروردگار ما بخشایندہ است از وے مدد طلب کردہ می شود

مَا تَصِفُونَ ۝١١٢

بر آنچہ بیان می کنید

سُورَةُ الْحَجِّ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ ثَمَانٌ وَسَبْعُونَ آيَةً وَعَشْرُ رُكُوعَاتٍ

سورهٔ حج در مدینه نازل شده و آں هفتاد و هشت آیت و ده رکوع است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

بنام خدا بخشاینده مهربان

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ ۚ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ ①

اے مردمان بترسید از پروردگار خویش هر آئینه زلزله که نزدیک قیامت باشد چیزے بزرگ ست

يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ

روزے که ببینید آں را غافل شود هر شیر دهنده از طفلے که شیر می دهدش و بنهد

كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَىٰ وَمَا هُمْ

هر زن باردار شکم خود را و ببینی مردماں را مست شده نیستند

بِسُكَارَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ② وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ

مست ولیکن عذاب خدا سخت ست و از مردماں کسے هست که گفتگو می کند

فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ ③ كُتِبَ عَلَيْهِ

در شان خدا بغیر دانش و پیروی می نماید هر شیطان متمرد را که در قضائے الٰهی نوشته شده است

أَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ④

بروے که هر که دوست دارد او را پس وے گمراه کندش و راه نمایدش بسوئے عذاب آتش

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ

اے مردمان اگر در شک اید از رستخیز پس هر آئینه ما آفریدیم شما را

مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ

از خاک باز از نطفه باز از خون بسته باز از گوشت پاره

مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ لَكُمْ ۚ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا

صورت داده و غیر صورت داده می گوئیم تا واضح سازیم برائے شما و قرار می دهیم در رحمها چیزے را

نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ

که خواهیم تا میعاد معین باز بیروں می آریم شما را کودکی شده باز تربیت می کنیم تا برسید بنهایت جوانی خود

وَمِنْكُمْ مَّنْ يُّتَوَفّٰى وَمِنْكُمْ مَّنْ يُّرَدُّ اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا
واز شما کسے بود کہ قبض ارواح او کردہ آید واز شما کسے بود کہ بازہ گردانیدہ شود بہ بدترین عمر تا ندانند
يَعْلَمَ مِنْۢ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْـًٔا ؕ وَتَرَى الْاَرْضَ هَامِدَةً فَاِذَآ
چیزے را بعد ازاں کہ می دانست و می بینی زمین را خشک شدہ پس وقتیکہ
اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَآءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَاَنْۢبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍۢ
فرو فرستادیم برآں آب را جنبش کند وبالا فزاید و برویاند از ہر قسم رونق دار
بَهِيْجٍ ۝۵ ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّهٗ يُحْيِ الْمَوْتٰى وَاَنَّهٗ
ایں ہمہ بسبب آنست کہ اللہ ہمو نست ثابت وآنکہ وے زندہ می کند مردگان را وآنکہ وے
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ۝۶ وَّاَنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيْهَا ۙ
بر ہمہ چیز تواناست وآنکہ قیامت آمدنی ست نیست ہیچ شبہ دراں
وَاَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُوْرِ ۝۷ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُّجَادِلُ
وآنکہ خدا برانگیزد آناں را کہ در گور باشند واز مردمان کسے ہست کہ گفتگو می کند
فِي اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَّلَا هُدًى وَّلَا كِتٰبٍ مُّنِيْرٍ ۝۸ ثَانِيَ عِطْفِهٖ
در شان اللہ بغیر دانش و بغیر ہدایت و بغیر کتاب روشن پیچیدہ صفحۂ گردن
لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ؕ لَهٗ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَّنُذِيْقُهٗ
خود را وے تا گمراہ کند از راہ خدا اورا است در دنیا رسوائی و بچشانیم اورا
يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَذَابَ الْحَرِيْقِ ۝۹ ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ يَدٰكَ وَ
روز قیامت عذاب سوختن گوئیم ایں بسبب آں اعمال ست کہ فرستادش دو دست
اَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيْدِ ۝۱۰ ع وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَّعْبُدُ
تو و بسبب آن ست کہ خدا نیست ستم کنندہ بر بندگان واز مردمان کسے ہست کہ عبادت می کند خدا را
اللّٰهَ عَلٰى حَرْفٍ ۚ فَاِنْ اَصَابَهٗ خَيْرُ ۨاطْمَاَنَّ بِهٖ ۚ وَاِنْ اَصَابَتْهُ
بر کنارہ پس اگر برسد اورا نعمتے آرام گیرد باں عبادت واگر برسد او را بلائے
فِتْنَةُ ۨانْقَلَبَ عَلٰى وَجْهِهٖ ۚ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةَ ؕ ذٰلِكَ هُوَ
برگردد بر روئے خود زیاں کار شدہ در دنیا و آخرت اینست

ف۱ یعنی تکبر کناں ۱۲

ع ۱ / ۸

الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿۱۱﴾ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَضُرُّهٗ وَمَا
زیان ظاهر بہ نیایش می خواند بجز خدا چیزے را کہ زیان نرساندش و
لَا يَنْفَعُهٗ ذٰلِكَ هُوَ الضَّلٰلُ الْبَعِيدُ ﴿۱۲﴾ يَدْعُوا لَمَنْ ضَرُّهٗ
سود نہ دهدش اینست گمراهی دور میخواند کسے را کہ زیان او
أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهٖ لَبِئْسَ الْمَوْلٰى وَلَبِئْسَ الْعَشِيرُ ﴿۱۳﴾ إِنَّ اللّٰهَ
نزدیک تر ست از سود او هر آئینہ بد خداوندے ست و بد یارے ست هر آئینہ خدا
يُدْخِلُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ جَنّٰتٍ تَجْرِي مِنْ
در آرد آناں را کہ ایمان آوردہ اند و کارهائے شائستہ کردہ اند در بوستانها کہ میرود
تَحْتِهَا الْأَنْهٰرُ إِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿۱۴﴾ مَنْ كَانَ يَظُنُّ
زیر آں جویها هر آئینہ خدا می کند آنچہ می خواهد هر کہ پنداشتہ باشد
أَنْ لَنْ يَنْصُرَهُ اللّٰهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى
کہ نصرت نخواهد داد خدا پیغامبر را در دنیا و آخرت پس باید بیاویزد رسنی
السَّمَاءِ ثُمَّ لْيَقْطَعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدُهٗ مَا يَغِيظُ ﴿۱۵﴾
بجانب بالا باز باید کہ خفہ شود پس در نگرد آیا دور کند ایں تدبیر او چیزے را کہ بخشم آوردہ ف۱
وَكَذٰلِكَ أَنْزَلْنٰهُ اٰيٰتٍ بَيِّنٰتٍ وَأَنَّ اللّٰهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴿۱۶﴾
و همچنیں فرو فرستادیم قرآن را آیات روشن و بدانید کہ خدا راہ می نماید هر کرا خواهد
إِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصّٰبِئِينَ وَالنَّصٰرٰى
هر آئینہ آنان کہ ایمان آوردند و آنانکہ یهود شدند و ستارہ پرستان و ترسایان
وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا إِنَّ اللّٰهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ
و گبران و مشرکان خدائے تعالے فیصل خواهد کرد میان ایشان
يَوْمَ الْقِيٰمَةِ إِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿۱۷﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ
روز قیامت هر آئینہ خدا بر هر چیز مطلع ست آیا ندیدی کہ
اللّٰهَ يَسْجُدُ لَهٗ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ
سجدہ می کنند خدائے تعالے را آنانکہ در آسمان ها اند و آنانکہ در زمین اند و آفتاب

ف۱ یعنی اگر ازیں غصہ بمیرد و هیچ ضرر نکند ۱۲

وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَآبُّ وَكَثِيرٌ

و ماه و ستارگاں و کوهها و درختاں و چهارپایاں و بسیارے

مِّنَ النَّاسِ ۖ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ ۗ وَمَن يُهِنِ اللَّهُ

از مردماں و بسیار کس هستند که ثابت شده است بر ایشاں عذاب و هر کرا خوار کند خدا

فَمَا لَهُ مِن مُّكْرِمٍ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ۩ ﴿١٨﴾ هَٰذَانِ خَصْمَانِ السجدة

پس نیست او را هیچ گرامی دارنده هر آئینه خدا می کند آنچه می خواهد این دو فریق دشمنان یکدیگر اند

اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ ۖ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّن

خصومت کردند در شان پروردگار خویش پس آنانکه کافر شدند قطع کرده شد برائے ایشاں جامها از

نَّارٍ يُصَبُّ مِن فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ﴿١٩﴾ يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي

آتش ریخته شود بالائے سر ایشاں آب گرم گداخته گردد باں هرچه در

بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾ وَلَهُم مَّقَامِعُ مِنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾ كُلَّمَا أَرَادُوا

شکم ایشاں باشد و پوست نیز و برائے کوفتن ایشاں مهیا باشد گرزها از آهن هرگاهے که خواهند

ف یعنی در دنیا ۱۲

أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ

که برآیند از دوزخ خلاص شوند از اندوه باز گردانیده شوند آنجا و گفته شود بچشید عذاب

الْحَرِيقِ ﴿٢٢﴾ إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ع ٢ ١٢ ٩

سوختن هر آئینه خدا در می آرد آناں را که ایمان آوردند و کارهائے شائسته کردند

جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِن

در بوستانها میرود در زیر آں جوئها پیرایه پوشانیده شوند آنجا دستوانها از زر و

ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا ۖ وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾ وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ

پوشانیده شوند مروارید و لباس ایشاں آنجا ابریشم بود راه نموده شد ایشاں را بپاکیزه

مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا إِلَىٰ صِرَاطِ الْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا

از سخن و دلالت کرده شد ایشاں را براه خدا ستوده هر آئینه آنانکه کافر شدند

وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ

و باز می دارند از راه خدا و از مسجد حرام که پیدا کرده ایم آں را

لِلنَّاسِ سَوَآءَ ۨ الْعَاكِفُ فِيْهِ وَالْبَادِ ؕ وَمَنْ يُّرِدْ فِيْهِ بِاِلْحَادٍ

برائے مردماں یکساں آنجا متوطن و صحرانشین و ہر کہ خواہد آنجا کجروی کردن

بِظُلْمٍ نُّذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ اَلِيْمٍ ﴿۲۵﴾ ع وَاِذْ بَوَّاْنَا لِاِبْرٰهِيْمَ مَكَانَ ع ۱۰

بستمگاری بچشانیم اورا عذاب درد دہندہ و یاد کن چوں معین ساختیم برائے ابراہیم موضع

الْبَيْتِ اَنْ لَّا تُشْرِكْ بِيْ شَيْئًا وَّطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّآئِفِيْنَ وَ

خانۂ کعبہ را ایں سخن گفتہ کہ شریک مقرر مکن بامن ہیچ چیزے را و پاک کن خانۂ مرا برائے طواف کنندگان و

الْقَآئِمِيْنَ وَالرُّكَّعِ السُّجُوْدِ ﴿۲۶﴾ وَاَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَاْتُوْكَ

ایستادگان و رکوع کنندگان و سجود کنندگان ف۱ و آوازہ دہ درمیان مردمان بحج تا بیایند پیش تو

رِجَالًا وَّعَلٰى كُلِّ ضَامِرٍ يَّاْتِيْنَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيْقٍ ﴿۲۷﴾ لا

پیادہ و سوار بر ہر شتر لاغر بیایند ایں شتران لاغر از ہر راہ دور

لِّيَشْهَدُوْا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ فِيْٓ اَيَّامٍ مَّعْلُوْمٰتٍ

تا حاضر شوند نزدیک فائدہ ہا برائے خویش و یاد کنند نام خدا را در روزے چند دانستہ شدہ ف۲

عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِّنْۢ بَهِيْمَةِ الْاَنْعَامِ ۚ فَكُلُوْا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا

و بعد از وے بر ذبح آنچہ خدائے تعالیٰ روزی دادہ است ایشان را از جنس چہار پایان مواشی پس بخورید ازاں و بخورانید

الْبَآئِسَ الْفَقِيْرَ ﴿۲۸﴾ ثُمَّ لْيَقْضُوْا تَفَثَهُمْ وَلْيُوْفُوْا نُذُوْرَهُمْ

درماندہ درویش را باز باید کہ دور کنند چرک تن خود را و بوفا رسانند نذرہائے خود را

وَلْيَطَّوَّفُوْا بِالْبَيْتِ الْعَتِيْقِ ﴿۲۹﴾ ذٰلِكَ ق وَمَنْ يُّعَظِّمْ حُرُمٰتِ اللّٰهِ

و طواف نمایند بایں خانۂ قدیم ف۳ اینست حکم و ہر کہ تعظیم کند شعائر خدا را

فَهُوَ خَيْرٌ لَّهٗ عِنْدَ رَبِّهٖ ؕ وَاُحِلَّتْ لَكُمُ الْاَنْعَامُ اِلَّا مَا يُتْلٰى

پس ایں تعظیم کردن بہتر است او را نزدیک پروردگار او و حلال کردہ شد برائے شما مواشی ف۴ مگر آنچہ خواندہ خواہد شد

عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْاَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوْا قَوْلَ

بر شما ف۵ پس احتراز کنید از پلیدی بتاں و احتراز کنید از سخن

الزُّوْرِ ﴿۳۰﴾ لا حُنَفَآءَ لِلّٰهِ غَيْرَ مُشْرِكِيْنَ بِهٖ ؕ وَمَنْ يُّشْرِكْ بِاللّٰهِ

دروغ ف۶ حنفی دین شدہ برائے خدا غیر شریک مقرر کنندہ باوے و ہر کہ شریک مقرر کند با خدا

ف۱ یعنی برائے نماز گذاران ۱۲

ف۲ یعنی یوم نحر ۱۲

ف۳ یعنی کعبہ زیرا کہ اول بنا شد بعد ازاں بیت المقدس ۱۲

ف۴ یعنی شتر و گاو و بز و گوسفند ۱۲

ف۵ یعنی میتہ و خون مسفوح ۱۲

ف۶ یعنی گواہی دروغ ۱۲

فَكَاَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَآءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ اَوْ تَهْوِيْ بِهِ الرِّيْحُ فِيْ

پس گویا که فرود افتاد از آسمان پس بربایند اورا مرغانِ مردار خوار یا فرو افگند اورا باد

مَكَانٍ سَحِيْقٍ ﴿۳۱﴾ ذٰلِكَ ۗ وَمَنْ يُّعَظِّمْ شَعَآئِرَ اللّٰهِ فَاِنَّهَا مِنْ

بمکانے دور دست اینست حکم و هر که تعظیم کند شعائر خدا را پس این تعظیم

تَقْوَى الْقُلُوْبِ ﴿۳۲﴾ لَكُمْ فِيْهَا مَنَافِعُ اِلٰٓى اَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ

از تقوائے دلهاست شمارا دراں مواشی فائده هاست تا میعادے معین باز

مَحِلُّهَآ اِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيْقِ ﴿۳۳﴾ ع وَلِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِّيَذْكُرُوا ع ۸ ۱۱

جائے فرود آمدن آں بخانه قدیم ست و هر امتے را معین ساخته ایم طریق قربانی تا یاد کنند

اسْمَ اللّٰهِ عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِّنْ بَهِيْمَةِ الْاَنْعَامِ ۗ فَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ

نام خدا بر آنچه داده است ایشاں را از چهارپایان مواشی پس خدائے شما خدائے

وَّاحِدٌ فَلَهٗٓ اَسْلِمُوْا ۗ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِيْنَ ﴿۳۴﴾ لا الَّذِيْنَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ

یکتاست پس او را منقاد شوید و یا محمد بشارت ده نیایش کنندگان را آناں را که چوں یاد کرده شود

ف حاصل آنست که هلاک شد بوجهی که امید نجات نماند ۱۲

وَجِلَتْ قُلُوْبُهُمْ وَالصّٰبِرِيْنَ عَلٰى مَآ اَصَابَهُمْ وَالْمُقِيْمِي

خدا بترسد دل ایشاں و صبر کنندگان را بر آنچه برسد بایشاں و برپا دارندگان

الصَّلٰوةِ ۙ وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ﴿۳۵﴾ وَالْبُدْنَ جَعَلْنٰهَا لَكُمْ

نماز را و آناں را که از آنچه روزی داده ایم بایشاں خرج می کنند و شتران قربانی را ساخته ایم برائے شما

مِّنْ شَعَآئِرِ اللّٰهِ لَكُمْ فِيْهَا خَيْرٌ ۖ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا صَوَآفَّ ۚ

از شعائر خدا شمارا دراں نیکی ست پس یاد کنید نام خدا را بر نحر آں بر چهار پائے ایستاده

فَاِذَا وَجَبَتْ جُنُوْبُهَا فَكُلُوْا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ ۗ

پس چوں بر زمین افتد پهلوئے آں بخورید ازاں و بخورانید درویش بے سوال را و سوال کننده را

كَذٰلِكَ سَخَّرْنٰهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿۳۶﴾ لَنْ يَّنَالَ اللّٰهَ لُحُوْمُهَا

همچنیں رام گردانیدیم چهارپایاں را برائے شما بود که شکر کنید نمی رسد بخدا گوشت قربانی ها

وَلَا دِمَآؤُهَا وَلٰكِنْ يَّنَالُهُ التَّقْوٰى مِنْكُمْ ۗ كَذٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ

و نه خون ایں ها ولیکن می رسد بوے پرهیزگاری از شما هم چنیں رام گردانیدیم قربانی ها را شما

لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ ۗ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ اللَّهَ
تا به بزرگی یاد کنید خدا را بشکر آنکه راه نمود شما را و بشارت ده نیکوکاران را هر آئینه خدا
يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٨﴾ ع ۵ ۱۲
دفع می کند از مسلمانان ف۱ هر آئینه خدا دوست نمی دارد هر خیانت کننده ناسپاس را
أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا ۚ وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ
دستوری جهاد داده شد آنانرا که کفار با ایشان جنگ می کنند ف۲ و هر آئینه خدا بر نصرت دادن ایشان
لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا
تواناست دستوری جهاد داده شد آنان را که بیرون آورده شد ایشان را از خانهای ایشان بغیر حق لیکن بسبب آنکه می گفتند
رَبُّنَا اللَّهُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهُدِّمَتْ
پروردگار ما خداست و اگر نبودے دفع کردن خدا مردمان را بعض را بدست بعضے ویران کرده می شد
صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا ۗ
خلوتهائے رهبانان و عبادت خانهائے نصاری و عبادت خانهائے یهود و عبادت خانهائے مسلمانان یاد کرده می شود دران مواضع
وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾ الَّذِينَ
نام خدا بسیارے و البته نصرت خواهد داد خدا کسے را که قصد نصرت دین وے کند و هر آئینه خدا توانا غالب ست نصرت خواهد داد آنان را که
إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا
اگر دسترس دهیم ایشان را در زمین برپا دارند نماز را و بدهند زکوٰة را و بفرمایند
بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾ وَإِنْ
بکار پسندیده و منع کنند از کار ناپسندیده و خدا راست نهایت همه کارها ف۳ و اگر
يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ ﴿٤٢﴾ وَ
دروغ شمرند ترا پس هر آئینه دروغے شمرده بودند پیش از ایشان قوم نوح و عاد و ثمود و
قَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾ وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ ۖ وَكُذِّبَ مُوسَىٰ
قوم ابراهیم و قوم لوط و اهل مدین و دروغے شمرده شد موسیٰ را
فَأَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾ فَكَأَيِّنْ
پس مهلت دادم این کافران را باز گرفتار کردم ایشان را پس چگونه بود عقوبت من پس بسا

ف۱ یعنی ضرر اعداء ایشان را ۱۲

ف۲ بسبب آنکه ایشان مظلوم شدند ۱۲

ف۳ درین آیت دلالت ست بر صحت خلافت خلفائے اربعه زیرا که ایشان از مهاجرین اولین بودند و متمکن شدند در زمین پس لازم آید که اقامت صلوٰة و ایتاء زکوٰة و امر بمعروف و نهی منکر از ایشان بظهور رسد و تمکین فی الارض چون بایں خصال جمع شود همان ست خلافت نبوت ۱۲

مِّنْ قَرْيَةٍ اَهْلَكْنٰهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوْشِهَا

دیہے کہ ہلاک ساختیم آن را و وے ستمگار بود پس وے افتادہ است بر سقف ہائے خود

وَبِئْرٍ مُّعَطَّلَةٍ وَّقَصْرٍ مَّشِيْدٍ ﴿۴۵﴾ اَفَلَمْ يَسِيْرُوْا فِي الْاَرْضِ

و بسیار چاہ بیکار ماندہ و بسا محلی بلند خراب شدہ آیا سیر نکردہ اند در زمین

فَتَكُوْنَ لَهُمْ قُلُوْبٌ يَّعْقِلُوْنَ بِهَآ اَوْ اٰذَانٌ يَّسْمَعُوْنَ بِهَا

تا بود ایشاں را دلہا کہ فہم کنند بآں یا گوشہا کہ بشنوند بآں

فَاِنَّهَا لَا تَعْمَى الْاَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوْبُ الَّتِيْ فِي

ہر آئینہ حال اینست کہ نابینا نمی شوند چشم ہا ولیکن نابینا می شوند آں دل ہا کہ در

الصُّدُوْرِ ﴿۴۶﴾ وَيَسْتَعْجِلُوْنَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُّخْلِفَ اللّٰهُ وَعْدَهٗ

سینہ اند و زود می طلبند از تو عذاب را و ہرگز خلاف نخواہد کرد خدا وعدہ خود را

وَاِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَاَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّوْنَ ﴿۴۷﴾ وَكَاَيِّنْ

و ہر آئینہ یک روز نزدیک پروردگار تو مانند ہزار سال ست از آنچہ می شمرید ف۱ و بسا دیہ

مِّنْ قَرْيَةٍ اَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ اَخَذْتُهَا وَاِلَيَّ

کہ مہلت دادم آں را و آں ستمگار بود باز گرفتار کردم آنرا و بسوئے من ست

الْمَصِيْرُ ﴿۴۸﴾ قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنَّمَآ اَنَا لَكُمْ نَذِيْرٌ مُّبِيْنٌ ﴿۴۹﴾ ع ۱۰/۶/۱۳

بازگشت بگو اے مردماں جز ایں نیست کہ من برائے شما ترسانندہ آشکار ام

فَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّرِزْقٌ

پس آنانکہ ایمان آوردند و کارہائے شائستہ کردند ایشاں را است آمرزش و روزئی

كَرِيْمٌ ﴿۵۰﴾ وَالَّذِيْنَ سَعَوْا فِيْٓ اٰيٰتِنَا مُعٰجِزِيْنَ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ

نیک و آناں کہ سعی کردند در آیات ما عاجز کناں بزعم خود ایشاں اند اہل

الْجَحِيْمِ ﴿۵۱﴾ وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَّسُوْلٍ وَّلَا نَبِيٍّ اِلَّآ

دوزخ و نہ فرستادیم پیش از تو ہیچ فرستادہ نہ ہیچ صاحب وحی الا

اِذَا تَمَنّٰٓى اَلْقَى الشَّيْطٰنُ فِيْٓ اُمْنِيَّتِهٖ فَيَنْسَخُ اللّٰهُ مَا يُلْقِي

چوں آرزوئے بخاطر بست افگند شیطان چیزے در آرزوئے وے پس دور می کند خدا آنچہ شیطان

ف۱ یعنی اگر خواہد کار ہزار سال در یک روز تمام کند پس ایں بسبب عجز نیست بلکہ بنا بر مصلحے کہ جز او کس نمیداند ۱۲

الشَّيْطٰنُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللّٰهُ اٰيٰتِهٖ ؕ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿۵۲﴾ لِّيَجْعَلَ

انداختہ است باز محکم می کند خدا آیات خودرا و خدا دانا باحکمت ست ف۱ تا گرداند

مَا يُلْقِي الشَّيْطٰنُ فِتْنَةً لِّلَّذِيْنَ فِيْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ وَّالْقَاسِيَةِ

خدا آنچہ شیطان افگند بلائے درحق آنانکہ در دل ایشان بیماری ست و آنان کہ سخت ست

قُلُوْبُهُمْ ؕ وَاِنَّ الظّٰلِمِيْنَ لَفِيْ شِقَاقٍۭ بَعِيْدٍ ﴿۵۳﴾ وَّلِيَعْلَمَ الَّذِيْنَ

دل ایشان و ہر آئینہ ستمگاران در مخالفت دور و دراز اند و تا بدانند آناں کہ

اُوْتُوا الْعِلْمَ اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّكَ فَيُؤْمِنُوْا بِهٖ فَتُخْبِتَ لَهٗ

دادہ شدہ است ایشاں را علم کہ آں وحی راست ست از جانب پروردگار تو پس ایمان آرند بآں پس نیایش کند برائے خدا

قُلُوْبُهُمْ ؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهَادِ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿۵۴﴾

دل ایشاں و ہر آئینہ خدا راہ نماینده است مسلمانان را بسوئے راہ راست

وَلَا يَزَالُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فِيْ مِرْيَةٍ مِّنْهُ حَتّٰى تَاْتِيَهُمُ السَّاعَةُ

و ہمیشہ باشند کافراں در شبہ ازاں وحی تا وقتیکہ بیاید بایشاں قیامت ناگہاں

بَغْتَةً اَوْ يَاْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيْمٍ ﴿۵۵﴾ اَلْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِّلّٰهِ ؕ

یا بیاید بایشاں عقوبت روزے نہایت نحس بادشاہی آں روز خدا راست

يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ ؕ فَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ فِيْ جَنّٰتِ

حکم کند میانِ ایشان پس آناں کہ ایمان آوردند و کارہائے شائستہ کردند در بوستانہائے

النَّعِيْمِ ﴿۵۶﴾ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَكَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا فَاُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ

نعمت باشند و آنانکہ کافر شدند و دروغ شمردند آیاتِ مارا آں جماعہ ایشاں را باشد عذاب

مُّهِيْنٌ ﴿۵۷﴾ ع وَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ثُمَّ قُتِلُوْۤا اَوْ مَاتُوْا ع ۹ ۱۴

خوار کننده و آنانکہ ہجرت کردند در راہِ خدا پس کشتہ شدند یا بمردند

لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللّٰهُ رِزْقًا حَسَنًا ؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ خَيْرُ الرّٰزِقِيْنَ ﴿۵۸﴾

ہر آئینہ روزی دہد ایشاں را خدا روزی نیک ف۲ و ہر آئینہ خدا وے بہترین روزی دہندگان ست

لَيُدْخِلَنَّهُمْ مُّدْخَلًا يَّرْضَوْنَهٗ ؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَعَلِيْمٌ حَلِيْمٌ ﴿۵۹﴾

البتہ در آرد ایشاں را بموضعے کہ خوشنود شوند ازاں و ہر آئینہ خدا دانا بردبار ست

ف۱ مترجم گوید مثلاً آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بخواب دیدند کہ ہجرت کردہ اند بزمینے کہ نخل بسیار دارد پس وہم بجانب یمامہ و ہجر رفت و در نفس الامر مدینہ بود مثلاً آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بخواب دیدند کہ بمکہ در آمدہ اند حلق و قصر میکنند پس وہم آمد کہ در ہماں سال ایں معنی واقع شود و در نفس الامر بعد از سالہائے چند متحقق شد و در امثال ایں صورت امتحان مخلصاں و منافقاں درمیان می آید واللہ اعلم

ف۲ یعنی در بہشت ۱۲

ذٰلِكَ ۚ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوْقِبَ بِهٖ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ
حکم این ست وهرکه در پے ایذائے کسے افتد بمانند آنکه ایذا داده شد او را بعد ازاں تعدی کرده شد بروے هر آئینه
لَيَنْصُرَنَّهُ اللّٰهُ ۭ اِنَّ اللّٰهَ لَعَفُوٌّ غَفُوْرٌ ﴿۶۰﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ يُوْلِجُ
نصرت خواهد داد او را خدا هر آئینه خدا بخشاینده آمرزگار ست ایں نصرت بسبب آنست که خدا در می آرد
الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُوْلِجُ النَّهَارَ فِي الَّيْلِ وَاَنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌ
شب را در روز و در می آرد روز را در شب و بسبب آنست که خدا شنوا
بَصِيْرٌ ﴿۶۱﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ وَاَنَّ مَا يَدْعُوْنَ مِنْ
بیناست ایں نصرت بسبب آنست که خدا همونست ثابت و آنچه می خوانند کافران بجز
دُوْنِهٖ هُوَ الْبَاطِلُ وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيْرُ ﴿۶۲﴾ اَلَمْ تَرَ اَنَّ
وے همونست باطل و بسبب آنست که خدا همونست بلند مرتبه بزرگ قدر آیا ندیدی که
اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاۗءِ مَاۗءً ۡ فَتُصْبِحُ الْاَرْضُ مُخْضَرَّةً ۭ
خدا فرود آورد از آسمان آب را پس زمین سرسبز شود
اِنَّ اللّٰهَ لَطِيْفٌ خَبِيْرٌ ﴿۶۳﴾ ۚ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۭ
هر آئینه خدا لطف کننده داناست او راست آنچه در آسمانهاست و آنچه در زمین ست
ع ٨ ٧ ١٥ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيْدُ ﴿۶۴﴾ ع اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا
و هر آئینه خدا همونست بے نیاز ستوده کار آیا ندیدی که خدا مسخر کرد برائے شما آنچه
فِي الْاَرْضِ وَالْفُلْكَ تَجْرِيْ فِي الْبَحْرِ بِاَمْرِهٖ ۭ وَيُمْسِكُ السَّمَاۗءَ
در زمین است و مسخر ساخت کشتی ها میرود در دریا بفرمان او و نگاه میدارد آسمان را
اَنْ تَقَعَ عَلَي الْاَرْضِ اِلَّا بِاِذْنِهٖ ۭ اِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوْفٌ
ازانکه بیفتد بر زمین مگر بدستوری او هر آئینه خدا در حق مردمان بخشاینده
رَّحِيْمٌ ﴿۶۵﴾ وَهُوَ الَّذِيْٓ اَحْيَاكُمْ ۡ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيْكُمْ ۭ
مهربان است و اوست آنکه زنده کرد شما را باز میراند شما را باز زنده کند شما را
اِنَّ الْاِنْسَانَ لَكَفُوْرٌ ﴿۶۶﴾ لِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوْهُ
هر آئینه آدمی ناسپاس ست برائے هر گروهے معین کرده ایم شریعتے را که ایشاں عمل کنندآں

فَلَا يُنَازِعُنَّكَ فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ ۖ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدًى
براں پس باید کہ نزاع نہ کنند با تو دریں کار و بخواں بسوئے پروردگار خویش ہر آئینہ تو بر راہ
مُسْتَقِيمٍ ﴿٦٧﴾ وَإِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٦٨﴾
راستی واگر مکابرہ نمایند با تو بگو خدا دانا ترست بآنچہ می کنید
اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٦٩﴾
خدا حکم خواہد کرد میان شما روز قیامت در آنچہ اندراں اختلاف می کنید ف
أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۗ إِنَّ
آیا نہ دانستی کہ خدا می داند ہر چہ در آسمان و زمین ست ہر آئینہ
ذَٰلِكَ فِي كِتَابٍ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾ وَيَعْبُدُونَ
ایں ہمہ ثبت است در کتابے ایں ہمہ بر خدا آسان ست و عبادت می کنند
مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ
بجز خدا چیزے را کہ فرو نفرستادہ است خدا حجتے براں و چیزے کہ نیست ایشاں را بر ثبوت
بِهِ عِلْمٌ ۗ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٧١﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ
آں دانش و نیست ستمگاراں را ہیچ یاری دہندہ و چوں خواندہ می شود بر ایشاں
آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ ۖ يَكَادُونَ
آیاتِ ما واضح آمدہ می شناسی در روئے ایں کافراں ناخوشی نزدیک می شوند ازانکہ
يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا ۗ قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ
حملہ کنند بر آناں کہ می خوانند بر ایشاں آیاتِ ما بگو آیا خبر دہم شما را بہ ناخوشتر
مِنْ ذَٰلِكُمُ ۗ النَّارُ وَعَدَهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ۖ وَبِئْسَ
ازیں آں دوزخ ست وعدہ دادہ است خدا آں را بکافراں و وے
الْمَصِيرُ ﴿٧٢﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ ۚ إِنَّ ع ٩ / ٨ / ١٦
بد جائیست اے مردماں پدید آوردہ شد داستانے پس بشنوید آں را ہر آئینہ
الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا
آنانکہ می خوانید بجز خدا آفریدن نہ توانند مگسے را اگرچہ جمع شوند برائے آں

ف مترجم گوید دریں آیت اشارہ است بآنکہ اختلاف شرائع بسبب اختلاف عصور است و ہمہ شرائع حق ست و در زمان خود معمول بہ است پس نزاع در حقیقت بآنہا نباید کرد ۱۲

لَهٗ ؕ وَاِنۡ يَّسۡلُبۡهُمُ الذُّبَابُ شَيۡـًٔا لَّا يَسۡتَنۡقِذُوۡهُ مِنۡهُ ؕ ضَعُفَ
و اگر بربايد از ايشاں مگس چيزے خلاص نتوانند کرد آں را از مگس ناتواں شد

الطَّالِبُ وَالۡمَطۡلُوۡبُ ﴿٧٣﴾ مَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدۡرِهٖ ؕ اِنَّ اللّٰهَ
طالب و مطلوب ف۱ تعظيم نکردند خدا را حق تعظيم او هر آئينه خدا

لَقَوِىٌّ عَزِيۡزٌ ﴿٧٤﴾ اَللّٰهُ يَصۡطَفِىۡ مِنَ الۡمَلٰٓـئِكَةِ رُسُلًا وَّمِنَ
توانا غالب است خدا برمى گزيند فرستادها از فرشتگان و از

النَّاسِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيۡعٌۢ بَصِيۡرٌ ﴿٧٥﴾ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ اَيۡدِيۡهِمۡ وَ
مردماں هر آئينه خدا شنوا بيناست مى داند آنچه پيش روئے ايشاں ست و

مَا خَلۡفَهُمۡ ؕ وَاِلَى اللّٰهِ تُرۡجَعُ الۡاُمُوۡرُ ﴿٧٦﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوا
وآنچه پس پشت ايشاں ست وبسوئے خدا باز گردانيده مى شوند کارها اے مسلمانان

ارۡكَعُوۡا وَاسۡجُدُوۡا وَاعۡبُدُوۡا رَبَّكُمۡ وَافۡعَلُوا الۡخَيۡرَ لَعَلَّكُمۡ
رکوع کنيد وسجده بجا آريد وعبادت نمائيد پروردگار خود را وبکنيد کار نيکو اميد ست که

تُفۡلِحُوۡنَ ۩ ﴿٧٧﴾ وَجَاهِدُوۡا فِى اللّٰهِ حَقَّ جِهَادِهٖ ؕ هُوَ اجۡتَبٰٮكُمۡ
رستگار شويد وجهاد کنيد در راه خدا حق جهادے که برائے خدا باشد وے برگزيد شمارا

وَمَا جَعَلَ عَلَيۡكُمۡ فِى الدِّيۡنِ مِنۡ حَرَجٍ ؕ مِلَّةَ اَبِيۡكُمۡ
و نساخت برشما در دين هيچ تنگى مشروع کرد دين پدر شما

اِبۡرٰهِيۡمَ ؕ هُوَ سَمّٰٮكُمُ الۡمُسۡلِمِيۡنَ ۙ مِنۡ قَبۡلُ وَفِىۡ هٰذَا
ابراهيم خدا نام نهاد شمارا مسلمان پيش ازيں ف۲ و در قرآن نيز

لِيَكُوۡنَ الرَّسُوۡلُ شَهِيۡدًا عَلَيۡكُمۡ وَتَكُوۡنُوۡا شُهَدَآءَ عَلَى
تا باشد پيغامبر گواه برشما و باشيد شما گواه بر

النَّاسِ ۖۚ فَاَقِيۡمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاعۡتَصِمُوۡا بِاللّٰهِ ؕ هُوَ
مردماں پس برپا داريد نماز را و بدهيد زکوٰة را و چنگ زنيد بخدا

مَوۡلٰٮكُمۡ ۚ فَنِعۡمَ الۡمَوۡلٰى وَنِعۡمَ النَّصِيۡرُ ﴿٧٨﴾
اوست خداوند شما پس نيکو خداوند ست و نيکو مددگار ست

ع ١٠ ۔ ١٧

السجدة عند الامام الشافعی

ف۱ يعنى عابد ومعبود ۱۲
ف۲ يعنى در کتب سابقه ۱۲

سورة المؤمنون مكية وهي مائة وثمان عشرة اٰية وست ركوعات بسم الله الرحمن الرحيم

سورۂ مومنون در مکہ نازل شدہ بنام خدا بخشایندہ مہربان وآں یکصد وہجدہ آیت وشش رکوع است

قد افلح المؤمنون ﴿۱﴾ الذين هم في صلاتهم خاشعون ﴿۲﴾

ہر آئینہ رستگار شدند مسلمانان آنانکہ ایشاں در نماز خویش نیایش کنندگان اند

والذين هم عن اللغو معرضون ﴿۳﴾ والذين هم للزكوة

وآنان کہ ایشاں از بیہودہ روگردانند وآنان کہ ایشاں زکوٰۃ را

فاعلون ﴿۴﴾ والذين هم لفروجهم حفظون ﴿۵﴾ الا على

اداکنندگانند وآنانکہ ایشاں شرمگاہ خودرا نگاہ دارندگانند مگر بر

ازواجهم او ما ملكت ايمانهم فانهم غير ملومين ﴿۶﴾ فمن

زنان خویش یا بر کنیزکانے کہ ملک دستِ ایشاں ست پس ہر آئینہ ایشاں نکوہیدہ نیستند پس

ابتغى وراء ذلك فاولئك هم العدون ﴿۷﴾ والذين هم لامنتهم

ہر کہ طلب کند سوائے ایں آنجماعہ ازحد گزرندگانند وآنان کہ ایشاں امانتہائے خودرا

وعهدهم راعون ﴿۸﴾ والذين هم على صلوتهم يحافظون ﴿۹﴾ اولئك

وعہد خودرا رعایت کنندگانند وآنانکہ ایشاں بر نمازہائے خود محافظت کنندگانند ایں جماعہ

هم الوارثون ﴿۱۰﴾ الذين يرثون الفردوس هم فيها خلدون ﴿۱۱﴾

ایشاں نند آں وارثان کہ عاقبت کار بدست آرند بہشت را ایشاں آنجا جاوید باشندگانند

ولقد خلقنا الانسان من سللة من طين ﴿۱۲﴾ ثم جعلنه

وہر آئینہ آفریدیم آدمی را از خلاصۂ گل باز ساختیم

نطفة في قرار مكين ﴿۱۳﴾ ثم خلقنا النطفة علقة فخلقنا العلقة

آدمی را نطفہ در قرارگاہ استوار باز ساختیم آں نطفہ را خون بستہ باز ساختیم آں خون بستہ را

مضغة فخلقنا المضغة عظما فكسونا العظم لحما ثم

گوشت پارہ پس ساختیم آں گوشت پارہ را استخوانہائے چند پس پوشانیدیم بر آں استخوانہا گوشت را باز

انشانه خلقا اخر فتبرك الله احسن الخالقين ﴿۱۴﴾ ثم انكم

آفریدیم اورا آفرینشے دیگر ف پس بزرگ ست خدا نیکوترین نگارندگان باز ہر آئینہ شما

ف یعنی نفخ روح ودرو ئیدن ناخن وموئے ۱۲

Margin: الجزء الثامن عشر ۱۸ · وقف لازم

بَعْدَ ذٰلِكَ لَمَيِّتُوْنَ ﴿۱۵﴾ ثُمَّ اِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ تُبْعَثُوْنَ ﴿۱۶﴾ وَلَقَدْ

بعدازیں مرده شوید باز هر آئینه شما روز قیامت برانگیخته گردید وهر آئینه

خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَآئِقَ ۖ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غٰفِلِيْنَ ﴿۱۷﴾

آفریدیم بالائے شما هفت آسمان و نبودیم ما از آفرینش بے خبر

وَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءًۢ بِقَدَرٍ فَاَسْكَنّٰهُ فِى الْاَرْضِ ۖ وَاِنَّا

وفرو فرستادیم از آسمان آب را باندازه پس جا دادیم اورا در زمین وهر آئینه ما

عَلٰى ذَهَابٍۢ بِهٖ لَقٰدِرُوْنَ ﴿۱۸﴾ ۚ فَاَنْشَاْنَا لَكُمْ بِهٖ جَنّٰتٍ مِّنْ نَّخِيْلٍ

بر دور کردنِ آں توانا ئیم پس بیا فریدیم برائے شما باں آب بوستانها از درختانِ خرما

نصف الحزب وَّاَعْنَابٍ ۘ لَكُمْ فِيْهَا فَوَاكِهُ كَثِيْرَةٌ وَّمِنْهَا تَاْكُلُوْنَ ﴿۱۹﴾ وَشَجَرَةً

و انگور شمارا در آں بوستانها میوه هائے بسیار پیدا شود وبعض آں را میخورید ف۱ و آفریدیم

تَخْرُجُ مِنْ طُوْرِ سَيْنَآءَ تَنْۢبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِّلْاٰكِلِيْنَ ﴿۲۰﴾

درختے که بیروں می آید از طور سینا یعنی درختِ زیتون میروید بو جهے که حاصل شود روغن و نان خورش طعام خورندگان را

ف۱ یعنی بطریق قوت ۱۲

وَاِنَّ لَكُمْ فِى الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً ۗ نُسْقِيْكُمْ مِّمَّا فِىْ بُطُوْنِهَا وَلَكُمْ

هر آئینه شمارا در چهار پایان پندے هست می نوشانیم شمارا از آنچه در شکم ایشان ست و شمارا

فِيْهَا مَنَافِعُ كَثِيْرَةٌ وَّمِنْهَا تَاْكُلُوْنَ ﴿۲۱﴾ ۙ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ

در آں چهار پایان منفعت هائے بسیار ست وبعض اینها را می خورید و بر چهار پایان و بر کشتی ها سوار کرده

ع ۲۲ ۱ تُحْمَلُوْنَ ﴿۲۲﴾ ع وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوْحًا اِلٰى قَوْمِهٖ فَقَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا

می شوید وهر آئینه فرستادیم نوح را بسوئے قوم او پس گفت اے قوم من عبادت

اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ؕ اَفَلَا تَتَّقُوْنَ ﴿۲۳﴾ فَقَالَ الْمَلَؤُا الَّذِيْنَ

خدا کنید نیست شمارا هیچ معبودے غیر وے آیا نمی ترسید پس گفتند کسانیکه

كَفَرُوْا مِنْ قَوْمِهٖ مَا هٰذَآ اِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ ۙ يُرِيْدُ اَنْ يَّتَفَضَّلَ

کافر بودند از قوم او نیست این شخص مگر آدمی مانندِ شما می خواهد که ریاست پیدا کند

عَلَيْكُمْ ؕ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ لَاَنْزَلَ مَلٰٓئِكَةً ۖۚ مَّا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِىْٓ اٰبَآئِنَا

برشما و اگر خواستے خدا هر آئینه فرستادے فرشتگان را نه شنیدیم این ماجرا را در پدران نخستین

الْاَوَّلِيْنَ ﴿٢٤﴾ اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلٌۢ بِهٖ جِنَّةٌ فَتَرَبَّصُوْا بِهٖ حَتّٰى

خویش نیست این شخص مگر مردے کہ بوے عارضہ دیوانگی ست پس انتظار وے کنید

حِيْنٍ ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبِّ انْصُرْنِيْ بِمَا كَذَّبُوْنِ ﴿٢٦﴾ فَاَوْحَيْنَآ اِلَيْهِ اَنِ

تا مدتے گفت اے پروردگار من نصرت دہ مرا بسبب آنکہ دروغے شمردند مرا پس وحی فرستادیم بسوئے وے

اصْنَعِ الْفُلْكَ بِاَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا فَاِذَا جَآءَ اَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّوْرُ

کہ بساز کشتی بحضورِ ما و بفرمانِ ما پس چوں آید فرمانِ ما و جوش زند تنور غضب

فَاسْلُكْ فِيْهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَاَهْلَكَ اِلَّا مَنْ سَبَقَ

پس در آر در کشتی از ہر جنسے دو عدد نر و مادہ را و در آر کسان خود را الا آنکہ از ایشاں سبقت کردہ است

عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تُخَاطِبْنِيْ فِي الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا اِنَّهُمْ

بروے گفتۂ حق و سخن مگو با من باب در آناں کہ ستم کردند ہر آئینہ ایشاں

مُّغْرَقُوْنَ ﴿٢٧﴾ فَاِذَا اسْتَوَيْتَ اَنْتَ وَمَنْ مَّعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ

غرق کردگانند پس چوں راست بنشینی تو و ہر کہ با تو باشد بر کشتی پس بگو

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ نَجّٰىنَا مِنَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٢٨﴾ وَقُلْ رَّبِّ

ہمہ ستائش خدائے راست آنکہ نجات داد مارا از گروہِ ستمگاران و بگو اے پروردگار من

اَنْزِلْنِيْ مُنْزَلًا مُّبٰرَكًا وَّاَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِيْنَ ﴿٢٩﴾ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ

فرود آر مرا در منزل مبارک و تو بہترین فرود آرندگانی ہر آئینہ دریں ماجرا نشانہاست

وَّاِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِيْنَ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْۢ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرِيْنَ ﴿٣١﴾

و ہر آئینہ ما بودیم امتحان کنندگان باز بیا فریدیم بعد ایشاں قرنے دیگر را

فَاَرْسَلْنَا فِيْهِمْ رَسُوْلًا مِّنْهُمْ اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ

پس فرستادیم میان ایشاں پیغامبرے را از قبیلۂ ایشاں کہ عبادت خدا کنید نیست شمارا ہیچ معبود

غَيْرُهٗ ۭ اَفَلَا تَتَّقُوْنَ ﴿٣٢﴾ وَقَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَ ع ٢

بجز وے آیا نمی ترسید و گفتند رئیسان از قوم وے آناں کہ کافر شدند و

كَذَّبُوْا بِلِقَآءِ الْاٰخِرَةِ وَاَتْرَفْنٰهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۙ مَا هٰذَآ اِلَّا

دروغ شمردند ملاقات سرائے باز پسیں را و آسودگی دادہ بودیم ایشاں را در زندگانی دنیا نیست این شخص مگر

بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ ۙ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُوْنَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُوْنَ ۙ﴿٣٣﴾
آدمی مانند شما می خورد ازانچه شما ازاں می خورید و می آشامد ازانچه شما می آشامید
وَلَئِنْ اَطَعْتُمْ بَشَرًا مِّثْلَكُمْ ۙ اِنَّكُمْ اِذًا لَّخٰسِرُوْنَ ﴿٣٤﴾ اَيَعِدُكُمْ اَنَّكُمْ
و اگر فرمانبرداری کردید آدمی مانند خویش را هرآئینه شما آنگاه زیان کار باشید آیا وعده می دهد شما را
اِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَّعِظَامًا اَنَّكُمْ مُّخْرَجُوْنَ ﴿٣٥﴾ ۙ هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ
که شما چوں بمیرید و شوید خاکے و استخوان چند بیروں آورده خواهید شد بعیدست بعیدست
لِمَا تُوْعَدُوْنَ ﴿٣٦﴾ ۙ اِنْ هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوْتُ وَنَحْيَا وَمَا
آنچه وعده داده می شود شما را نیست زندگانی الا زندگانی ایں جهانے ما می میریم و زنده می شویم و نیستیم
نَحْنُ بِمَبْعُوْثِيْنَ ﴿٣٧﴾ ۙ اِنْ هُوَ اِلَّا رَجُلُ ۨافْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا وَّ
برانگیخته شده ف نیست ایں شخص مگر مردے که افترا کرده برخدا دروغ را و
مَا نَحْنُ لَهٗ بِمُؤْمِنِيْنَ ﴿٣٨﴾ قَالَ رَبِّ انْصُرْنِيْ بِمَا كَذَّبُوْنِ ﴿٣٩﴾ قَالَ عَمَّا
نیستیم اورا تصدیق کننده گفت اے پروردگار من نصرت ده مرا بمقابله آں که دروغ شمردند مرا گفت
قَلِيْلٍ لَّيُصْبِحُنَّ نٰدِمِيْنَ ﴿٤٠﴾ ۚ فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنٰهُمْ
بادرنگ زمانے پشیمان خواهند شد پس گرفت ایشانرا آواز سخت بحسب وعده راست پس گردانیدیم ایشان را
غُثَآءً ۚ فَبُعْدًا لِّلْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٤١﴾ ثُمَّ اَنْشَاْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُوْنًا
مثل خاشاک درهم شکسته پس دوری باد گروه ستمگاراں را باز پیدا کردیم بعد ایشاں قرنهائے
اٰخَرِيْنَ ﴿٤٢﴾ ۭ مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ اَجَلَهَا وَمَا يَسْتَاْخِرُوْنَ ﴿٤٣﴾ ۭ ثُمَّ
دیگر را سبقت نمی کند هیچ گروهے ازمیعاد خود نه باز پس میمانند باز
اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَا ۭ كُلَّمَا جَآءَ اُمَّةً رَّسُوْلُهَا كَذَّبُوْهُ فَاَتْبَعْنَا
فرستادیم پیغامبران خود را پے درپے هرگاه آمد بامتے پیغامبر او بدروغ نسبت کردند اورا پس ازپے درآوردیم
بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَّجَعَلْنٰهُمْ اَحَادِيْثَ ۚ فَبُعْدًا لِّقَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُوْنَ ﴿٤٤﴾
بعض را عقیب بعضے یعنی درہلاک و ساختیم امت ها را افسانه پس دوری باد گروهے را که ایمان نمی آرند
ثُمَّ اَرْسَلْنَا مُوْسٰى وَاَخَاهُ هٰرُوْنَ ۙ بِاٰيٰتِنَا وَسُلْطٰنٍ مُّبِيْنٍ ﴿٤٥﴾
باز فرستادیم موسی و برادر او هارون را با نشانهائے خویش و با دلیل ظاهر

ف یعنی بعض می میرد و بعض زنده می شود ۱۲

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيْهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾ فَقَالُوا
بسوئے فرعون و جماعهٔ او پس سرکشی کردند و بودند گروهِ تکبر کننده پس گفتند
أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ ﴿٤٧﴾ فَكَذَّبُوهُمَا
آیا ایمان آریم بدو آدمی مانند خویش و قوم ایشاں مارا خدمت کنندگانند پس دروغ گفتند
فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ
ایشاں را پس شدند از ہلاک کردگان و ہر آئینہ دادیم موسیٰ را کتاب بُود کہ ایشاں
يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾ وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا إِلَىٰ
راه یابند و ساختیم پسر مریم را و مادرش را نشانہ وجا دادیم ایشاں را بزمینے
رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾ يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ
بلند خداوند استقرار و خداوند آبِ رواں گفتیم اے پیغامبراں بخورید از اطعمۂ پاکیزه
وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾ وَإِنَّ هَٰذِهِ أُمَّتُكُمْ
و بکنید کار نیکو ہر آئینہ من بآنچہ کنید دانایم و ہر آئینہ اینست ملتِ شما
أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ ﴿٥٢﴾ فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ
ملت یکتا و من پروردگار شمام پس بترسید از من پس متفرق ساختند امتاں کار خود را درمیانِ خویش
زُبُرًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾ فَذَرْهُمْ فِي غَمْرَتِهِمْ حَتَّىٰ
پاره پاره ہر گروہے بآنچہ نزدیک اوست شادمان ست پس بگذاریم ایشاں را در غفلتِ ایشاں
حِينٍ ﴿٥٤﴾ أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾ نُسَارِعُ
تامدتے آیا پندارند کہ آنچہ امداد می کنیم ایشاں را بآں از مال و فرزنداں سعی در نیکوئیہا
لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ ۚ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ
می کنیم برائے ایشاں بلکہ نمی دانند ف ہر آئینہ آناں کہ ایشاں از
خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾
ترس پروردگار خویش مضطرب اند و آناں کہ ایشاں بآیاتِ پروردگار خویش ایمان می آرند
وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾ وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَ
و آنانکہ ایشاں بپروردگار خویش شریک مقرر نمی کنند و آناں کہ میدہند آنچہ میدہند و

ف یعنی نعمت نیست بلکہ رستدراج است ۱۲

قُلُوْبُهُمْ وَجِلَةٌ اَنَّهُمْ اِلٰى رَبِّهِمْ رٰجِعُوْنَ ﴿٦٠﴾ اُولٰٓئِكَ يُسٰرِعُوْنَ

دل ایشاں ترسانست بسبب آنکہ ایشاں بسوی پروردگار خویش باز خواہند گشت این جماعہ سعی می کنند

فِى الْخَيْرٰتِ وَهُمْ لَهَا سٰبِقُوْنَ ﴿٦١﴾ وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا

در نیکی ہا و ایشاں بسوئے آں سبقت کنندگان اند و تکلیف نمیدہیم ہیچ کس را مگر بقدر طاقت او

وَلَدَيْنَا كِتٰبٌ يَّنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ﴿٦٢﴾ بَلْ قُلُوْبُهُمْ

و نزدیک ما کتابیست که سخن می گوید براستی ف۱ و بر ایشاں ستم کرده نشود بلکه دل ایشاں

فِىْ غَمْرَةٍ مِّنْ هٰذَا وَلَهُمْ اَعْمَالٌ مِّنْ دُوْنِ ذٰلِكَ هُمْ لَهَا

درغفلت ست ازیں سخن و ایشاں را عملہاست غیر ف۲ آنکہ ایشاں آں را کننده اند درغفلت

عٰمِلُوْنَ ﴿٦٣﴾ حَتّٰٓى اِذَآ اَخَذْنَا مُتْرَفِيْهِمْ بِالْعَذَابِ اِذَا هُمْ يَجْــَٔرُوْنَ ﴿٦٤﴾

خویش مانند تا وقتیکه گرفتار ساختیم آسودگان ایشاں را بعذاب ناگہاں ایشاں فریاد می کردند

لَا تَجْــَٔرُوا الْيَوْمَ اِنَّكُمْ مِّنَّا لَا تُنْصَرُوْنَ ﴿٦٥﴾ قَدْ كَانَتْ اٰيٰتِىْ تُتْلٰى

گفتیم فریاد مکنید امروز ہر آئینه شما از ما نصرت داده نخواہید شد و ہر آئینه خوانده می شد آیات ما

عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُوْنَ ﴿٦٦﴾ مُسْتَكْبِرِيْنَ بِهٖ سٰمِرًا

بر شما پس شما بر پاشنہائے خود باز می گشتید تکبر کناں بر آں قرآن بافسانه

تَهْجُرُوْنَ ﴿٦٧﴾ اَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ اَمْ جَآءَهُمْ مَّا لَمْ يَاْتِ اٰبَآءَهُمُ

مشغول شده ترک می کردید آیا تامل نکردند دریں سخن یا آمده است بایشاں آنچه نیامده بود به پدران

الْاَوَّلِيْنَ ﴿٦٨﴾ اَمْ لَمْ يَعْرِفُوْا رَسُوْلَهُمْ فَهُمْ لَهٗ مُنْكِرُوْنَ ﴿٦٩﴾ اَمْ

نخستین ایشاں آیا نشناختند پیغامبر خود را پس ایشاں باو ناآشنا اند آیا

يَقُوْلُوْنَ بِهٖ جِنَّةٌ ؕ بَلْ جَآءَهُمْ بِالْحَقِّ وَاَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ

میگویند بوے دیوانگی ست بلکه آورده است پیش ایشاں سخن راست را و بیشترین ایشاں سخن راست را

كٰرِهُوْنَ ﴿٧٠﴾ وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ اَهْوَآءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمٰوٰتُ وَالْاَرْضُ

ناخواہانند و اگر پیروی کردے خدائے تعالیٰ آرزوہائے ایشاں را ہر آئینه بے انتظام شدندے آسمانہا و زمین

وَمَنْ فِيْهِنَّ ؕ بَلْ اَتَيْنٰهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿٧١﴾

و ہر که در میان ایشاں ست بلکه آوردیم بایشاں پند ایشاں را پس ایشاں از پند خویش روگردانندگانند

ف۱ یعنی نامہ اعمال ۱۲
ف۲ یعنی غیر انکار قرآن ۱۲

أَمْ تَسْـَٔلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ ۖ وَهُوَ خَيْرُ الرّٰزِقِينَ ﴿٧٢﴾ وَ
آیا میخواہی ازایشاں مزدے پس مزدِ پروردگار تو بہترست واو بہترین روزی دہندگانست و

إِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾ وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
ہرآئینہ تو می خوانی ایشاں را بسوئے راہِ راست و ہرآئینہ آنانکہ ایمان نمی آرند

بِالْاٰخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنٰكِبُونَ ﴿٧٤﴾ وَلَوْ رَحِمْنٰهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ
بآخرت ازاں راہ یکسوشوندگان اند و اگر رحم می کردیم برایشاں و برمیداشتیم

مِّنْ ضُرٍّ لَّلَجُّوا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾ وَلَقَدْ أَخَذْنٰهُمْ
آنچہ بایشاں ست از سختی ہرآئینہ پیوستہ می شدند در بیراہی خود سرگشتہ شدند وہرآئینہ گرفتار کردیم ایشاں را

بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴿٧٦﴾ حَتّٰى إِذَا
بعذاب پس نیایش نکردند پروردگار خودرا وزاری ننمودند درغفلتِ خویش ماندند تاوقتیکہ بکشادیم

فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ إِذَا هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٧﴾ ع ٤ ٢٧ ٤
برایشاں درے خداوندِ عذابِ سخت ناگہاں ایشاں دراینجا اُمید برندگانند

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ ۗ قَلِيلًا
واوست آنکہ بیافرید برائے شما شنوائی و دیدہا و دلہا اندکے

مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾ وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾
شکرگذاری می کنند و اوست آنکہ پیدا کرد شمارا در زمین وبسوئے او برانگیختہ خواہید شد

وَهُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ ۚ
و اوست آنکہ زندہ می کند ومیراند واو راست آمدوشدِ شب و روز

أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾ بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾ قَالُوا أَءِذَا
آیا نمی فہمید بلکہ گفتند مانندِ آنچہ گفتہ بودند نخستیناں گفتند آیا چوں

مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَّعِظَامًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾ لَقَدْ وُعِدْنَا نَحْنُ
بمیریم وشویم خاکے واستخوانے چند آیا مابرانگیختہ خواہیم شد ہرآئینہ وعدہ دادہ شدبایں سخن مارا

وَاٰبَاؤُنَا هٰذَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هٰذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾ قُلْ
و پدرانِ مارا پیش ازیں نیست ایں مگرافسانہائے پیشینیاں بگو

لِّمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝٨٤ سَيَقُولُونَ
کراست زمین و آنچه درآنست بگوئید اگر می دانید خواهند گفت این همه
لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۝٨٥ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ
خدا راست بگو آیا پند پذیر نمی شوید بگو کیست پروردگار آسمانهائے هفت گانه و
رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ۝٨٦ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۝٨٧
پروردگار عرش بزرگ خواهند گفت این همه خدا راست بگو آیا نمی ترسید
قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ
بگو کیست آنکه بدست اوست بادشاهی هر چیز واو زینهار میدهد و زینهار داده نمی شود برخلاف او
إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝٨٨ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ فَأَنَّىٰ تُسْحَرُونَ ۝٨٩
بگوئید اگر می دانید خواهند گفت این همه خدا راست بگو پس از کجا فریب داده می شوید
بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ۝٩٠ مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ
بلکه آورده ایم بایشان سخن راست را و هر آئینه ایشان دروغ گویند هیچ فرزند نگرفته است خدا و
وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَٰهٍ ۚ إِذًا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَٰهٍ بِمَا خَلَقَ وَ
نیست همراه او هیچ خدائے دیگر آنگاه ببردے هر خدائے بچیزے که آفریده بود و هر آئینه
لَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ۝٩١
غالب آمدے بعض ایشان بر بعض بپاکی صفت می کنم خدائے را از آنچه تقریر می کنند
ع ۵ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ۝٩٢ قُلْ رَبِّ إِمَّا
داننده نهان و آشکار است برترست از آنچه شریک می آرند بگو اے پروردگار من
تُرِيَنِّي مَا يُوعَدُونَ ۝٩٣ رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۝٩٤
اگر بنمائی مرا آنچه ترسانیده می شوند اے پروردگار من پس داخل مکن مرا در گروه ستمگاران
وَإِنَّا عَلَىٰ أَنْ نُرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَادِرُونَ ۝٩٥ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ
و هر آئینه ما برآنکه بنمائیم ترا آنچه وعده می دهیم بایشان توانا ایم و مقابله کن بدی را بخصلتے
أَحْسَنُ السَّيِّئَةَ ۚ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ۝٩٦ وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ
که آن نیک ست ما دانا تر ایم بآنچه بیان می کنند و بگو یا محمد اے پروردگار من

مِنْ هَمَزٰتِ الشَّيٰطِيْنِ ﴿۹۷﴾ وَاَعُوْذُ بِكَ رَبِّ اَنْ يَّحْضُرُوْنِ ﴿۹۸﴾

می پناہم بتو از دغدغہ ہائے شیاطین و می پناہم بتو اے پروردگار من ازانکہ حاضر شوند پیش من

حَتّٰٓى اِذَا جَآءَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُوْنِ ﴿۹۹﴾ لَعَلِّیْٓ

در غفلت خویش باشند تا وقتیکہ بیاید کسے را از ایشاں موت گوید اے پروردگار من باز گردان مرا بود کہ

اَعْمَلُ صَالِحًا فِيْمَا تَرَكْتُ كَلَّا ؕ اِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَآئِلُهَا ؕ وَمِنْ

کار نیکو کنم در سرائے کہ بگذاشتمش نہ چنیں باشد ہر آئینہ ایں سخنے ست کہ وے گویندہ آنست و

وَّرَآئِهِمْ بَرْزَخٌ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُوْنَ ﴿۱۰۰﴾ فَاِذَا نُفِخَ فِى الصُّوْرِ فَلَآ

پیش ایشاں حجابے باشد تا روزیکہ برانگیختہ شوند پس چوں دمیدہ شود در صور پس

اَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَّلَا يَتَسَآءَلُوْنَ ﴿۱۰۱﴾ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِيْنُهٗ

قرابت ہا نباشد میان ایشاں آں روز و نہ بایکدیگر جواب سوال کنند پس ہر کہ گراں آید پلہائے ترازوئے

فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ﴿۱۰۲﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِيْنُهٗ فَاُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ

او پس آں جماعہ ایشانند رستگاران و ہر کہ سبک شد پلہائے ترازوئے او پس آں جماعہ آنانند

خَسِرُوْٓا اَنْفُسَهُمْ فِىْ جَهَنَّمَ خٰلِدُوْنَ ﴿۱۰۳﴾ تَلْفَحُ وُجُوْهَهُمُ

کہ زیاں کردند در حق خویش در دوزخ جاوید باشندگانند می سوزد روئے ایشاں را

النَّارُ وَهُمْ فِيْهَا كٰلِحُوْنَ ﴿۱۰۴﴾ اَلَمْ تَكُنْ اٰيٰتِىْ تُتْلٰى عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ

آتش و ایشاں آنجا روترش ہستند گوئیم آیا خواندہ نمی شد آیات من بر شما پس آں را

بِهَا تُكَذِّبُوْنَ ﴿۱۰۵﴾ قَالُوْا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَآلِّيْنَ ﴿۱۰۶﴾

دروغ می پنداشتید گفتند اے پروردگار ما غالب آمد بر ما بدبختی ما و بودیم گروہے گمراہ

رَبَّنَآ اَخْرِجْنَا مِنْهَا فَاِنْ عُدْنَا فَاِنَّا ظٰلِمُوْنَ ﴿۱۰۷﴾ قَالَ اخْسَئُوْا فِيْهَا

اے پروردگار ما بیروں آر ما را ازینجا پس اگر عود کنیم بکفر پس ہر آئینہ ما ستمگار باشیم خدا فرماید برسوائی در شوید درینجا

وَلَا تُكَلِّمُوْنِ ﴿۱۰۸﴾ اِنَّهٗ كَانَ فَرِيْقٌ مِّنْ عِبَادِىْ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَآ

و سخن مگوئید با من ہر آئینہ بود گروہے از بندگان من می گفتند اے پروردگار ما

اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرّٰحِمِيْنَ ﴿۱۰۹﴾ ۚ فَاتَّخَذْتُمُوْهُمْ

ایمان آوردیم پس بیامرز ما را و ببخشائے بر ما و تو بہترین بخشایندگانی پس مسخرہ گرفتید ایشاں را

سِخْرِيًّا حَتّٰى اَنْسَوْكُمْ ذِكْرِیْ وَكُنْتُمْ مِّنْهُمْ تَضْحَكُوْنَ ﴿۱۱۰﴾ اِنِّیْ
تاحدیکہ فراموش گردانیدند یاد مرا از دل شما و شما بر ایشاں میخندیدید ہر آئینہ من
جَزَیْتُهُمُ الْیَوْمَ بِمَا صَبَرُوْۤا اَنَّهُمْ هُمُ الْفَآئِزُوْنَ ﴿۱۱۱﴾ قٰلَ كَمْ لَبِثْتُمْ
جزا دادم ایشاں را امروز بمقابلہ صبر ایشاں بآنکہ ایشانند مراد رسندگاں گوید خدا چند مدت درنگ کردید
فِی الْاَرْضِ عَدَدَ سِنِیْنَ ﴿۱۱۲﴾ قَالُوْا لَبِثْنَا یَوْمًا اَوْ بَعْضَ یَوْمٍ فَسْئَلِ
در زمین بحساب شمار سالہا گفتند درنگ کردیم یک روز یا بعض روز پس بپرس از
الْعَآدِّیْنَ ﴿۱۱۳﴾ قٰلَ اِنْ لَّبِثْتُمْ اِلَّا قَلِیْلًا لَّوْ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿۱۱۴﴾
شمار کنندگان گفت خدا توقف نکردہ اید مگر اندکے کاش شما می دانستید
اَفَحَسِبْتُمْ اَنَّمَا خَلَقْنٰكُمْ عَبَثًا وَّ اَنَّكُمْ اِلَیْنَا لَا تُرْجَعُوْنَ ﴿۱۱۵﴾
آیا پنداشتید کہ آفریدیم شما را بے ہودہ و آنکہ شما بسوئے ما گردانیدہ نشوید
فَتَعٰلَی اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِیْمِ ﴿۱۱۶﴾
پس برترست خدا بادشاہ ثابت نیست ہیچ معبود غیر او پروردگار عرش گرامی قدر
وَمَنْ یَّدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهٗ بِهٖ فَاِنَّمَا حِسَابُهٗ
ہر کہ بخواند باخدا معبودِ دیگر را ہیچ حجتے نیست پرستندہ را بر ثبوت آں معبود جز ایں نیست کہ حساب او
عِنْدَ رَبِّهٖ اِنَّهٗ لَا یُفْلِحُ الْكٰفِرُوْنَ ﴿۱۱۷﴾ وَقُلْ رَّبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ
نزدیک پروردگار اوست ہر آئینہ رستگار نمی شوند کافران و بگو اے پروردگار من بیامرز و ببخشای
وَاَنْتَ خَیْرُ الرّٰحِمِیْنَ ﴿۱۱۸﴾
و تو بہترین بخشایندگانی

ع ۶

سُوْرَةُ النُّوْرِ مَدَنِیَّةٌ وَّهِیَ اَرْبَعٌ وَّسِتُّوْنَ اٰیَةً وَّتِسْعُ رُكُوْعَاتٍ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
سورۃ نور در مدینہ نازل شدہ و آں شصت و چہار آیت و نہ رکوع است بنام خدائے بخشایندہ مہربان
سُوْرَةٌ اَنْزَلْنٰهَا وَفَرَضْنٰهَا وَاَنْزَلْنَا فِیْهَاۤ اٰیٰتٍۭ بَیِّنٰتٍ لَّعَلَّكُمْ
ایں سورتیست کہ فرو فرستادیم آنرا و فرض ساختیم آنرا و فرود آوردیم دراں آیات روشن بود کہ شما
تَذَكَّرُوْنَ ﴿۱﴾ اَلزَّانِیَةُ وَالزَّانِیْ فَاجْلِدُوْا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ
پند گیرید زن زنا کنندہ و مرد زنا کنندہ پس بزنید ہر یکے را از ایشاں

جَلْدَةٍ ۖ وَّلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِيْ دِيْنِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ
صد دُرّه و باید که در نگیرد شمارا شفقت برایشان در جاری کردن شرع خدا اگر ایمان
تُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ۚ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَآئِفَةٌ مِّنَ
آورده اید بخدا و روز آخر و باید که حاضر شوند بعقوبت ایشان جماعهٔ از
الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۲﴾ اَلزَّانِيْ لَا يَنْكِحُ اِلَّا زَانِيَةً اَوْ مُشْرِكَةً ۫ وَّالزَّانِيَةُ
مسلمانان مرد زناکننده نکاح نمی کند مگر بازن زناکننده یا شرک آرنده و زن زناکننده
لَا يَنْكِحُهَآ اِلَّا زَانٍ اَوْ مُشْرِكٌ ۚ وَحُرِّمَ ذٰلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۳﴾
بزنی نمی گیرد آنرا مگر مرد زناکننده یا شرک آرنده و حرام ساخته شده نکاح زانیه بر مسلمانان ف
وَالَّذِيْنَ يَرْمُوْنَ الْمُحْصَنٰتِ ثُمَّ لَمْ يَاْتُوْا بِاَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ
آنان که دشنام می دهند زنان پرهیزگار را باز نیاوردند چهار گواه
فَاجْلِدُوْهُمْ ثَمٰنِيْنَ جَلْدَةً وَّلَا تَقْبَلُوْا لَهُمْ شَهَادَةً اَبَدًا ۚ
بزنید ایشان را هشتاد دره و قبول مکنید گواهی ایشان را هیچ گاه
وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿۴﴾ اِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوْا مِنْۢ بَعْدِ ذٰلِكَ وَ
و این جماعه ایشانند فاسق مگر آنانکه توبه کردند بعد ازین و
اَصْلَحُوْا ۚ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۵﴾ وَالَّذِيْنَ يَرْمُوْنَ اَزْوَاجَهُمْ
بصلاح آوردند کار خود را پس هر آئینه خدا آمرزنده مهربان ست و آنانکه دشنام می دهند زنان خود را
وَلَمْ يَكُنْ لَّهُمْ شُهَدَآءُ اِلَّآ اَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ اَحَدِهِمْ اَرْبَعُ
و نباشند ایشان را گواهان مگر نفس خویشتن پس مخلص گواهی یکی از ایشان ست چهار بار
شَهٰدٰتٍۭ بِاللّٰهِ ۙ اِنَّهٗ لَمِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿۶﴾ وَالْخَامِسَةُ اَنَّ لَعْنَتَ
شهادت که بخدا هر آئینه وی از راست گویان ست و گواهی پنجم بایں صفت که لعنت
اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كَانَ مِنَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿۷﴾ وَيَدْرَؤُا عَنْهَا الْعَذَابَ
خدا براو باد اگر از دروغ گویان باشد و باز می گرداند ازان زن عقوبت را
اَنْ تَشْهَدَ اَرْبَعَ شَهٰدٰتٍۭ بِاللّٰهِ ۙ اِنَّهٗ لَمِنَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿۸﴾
آنکه گواهی دهد چار بار که بخدا هر آئینه این شوهر از دروغ گویان ست و گواهی دهد

ف
مترجم گوید ازین آیت معلوم شد
زانیه مقرّه بزنا را نکاح
نوال کرد و همین ست مذهب
احمد و تاویل آیت نزد ابی حنیفه
شافعی آنست که حرام کرده شد
شرک و زنا بر مسلمان یا گویند
خاص ست بقومی یا گویند منسوخ
وفیه ما فیه ۳

وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللّٰهِ عَلَيْهَآ إِنْ كَانَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ⑨

پنجم بار با ایں صفت کہ خشم خدا بادبریں زن اگر شوہر از راست گویان باشد

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهٗ وَأَنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ حَكِيْمٌ ⑩ ع ١٠ ٧

واگر نمی بود فضل خدا برشما ورحمت او و آنکہ خدا توبہ پذیرندہ باحکمت ست چہ چیزہا کہ نمی شد ف١

إِنَّ الَّذِيْنَ جَآءُوْ بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ ۚ لَا تَحْسَبُوْهُ شَرًّا لَّكُمْ ۚ

ہر آئینہ آنانکہ آوردند تہمت را جماعتے اند از شما مپندارید ایں تہمت را بد در حق خویش

بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَّا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ ۚ

بلکہ آں بہتر ست برائے شما ہر کسے را از ایشاں چیزے ست کہ حاصل کرد از معصیت

وَالَّذِيْ تَوَلّٰى كِبْرَهٗ مِنْهُمْ لَهٗ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ⑪ لَوْلَآ إِذْ سَمِعْتُمُوْهُ

وآنکہ سرانجام داد عمدۂ آں تہمت را از ایشاں او راست عذاب بزرگ ف٢ چرا نہ شد کہ چوں شنیدید

ظَنَّ الْمُؤْمِنُوْنَ وَالْمُؤْمِنٰتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا ۙ وَّقَالُوْا هٰذَآ

آں را گماں می کردند مردان مسلمان و زنان مسلمان در حق خویش نیکی را و می گفتند ایں افترائے

إِفْكٌ مُّبِيْنٌ ⑫ لَوْلَا جَآءُوْ عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ ۚ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوْا

ظاہر ست چرا نیاوردند برایں سخن چہار گواہ پس چوں نیاوردند

بِالشُّهَدَآءِ فَأُولٰٓئِكَ عِنْدَ اللّٰهِ هُمُ الْكٰذِبُوْنَ ⑬ وَلَوْلَا فَضْلُ

گواہان را پس آں جماعہ نزدیک خدا ایشانند دروغ گو واگر نمی بود فضل خدا

اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهٗ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِيْ مَآ

برشما ورحمت او در دنیا و آخرت ہر آئینہ میرسید بشما دریں مقدمہ کہ

أَفَضْتُمْ فِيْهِ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ⑭ إِذْ تَلَقَّوْنَهٗ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُوْلُوْنَ

گفت وشنید می کردید دراں عذاب بزرگ چوں فرا می گرفتید آں را بزبانہائے خویش و می گفتید

بِأَفْوَاهِكُمْ مَّا لَيْسَ لَكُمْ بِهٖ عِلْمٌ وَّتَحْسَبُوْنَهٗ هَيِّنًا ۖ وَّهُوَ عِنْدَ

بدہان خویش سخنے کہ نبود شما را بحقیقت آں دانش و می پنداشتید آں را آساں و او نزدیک

اللّٰهِ عَظِيْمٌ ⑮ وَلَوْلَآ إِذْ سَمِعْتُمُوْهُ قُلْتُمْ مَّا يَكُوْنُ لَنَآ أَنْ

خدا بزرگ بود ف٣ و چرا نشد کہ چوں شنیدید آں را می گفتید نمیرسد ما را کہ بزبان آریم

ف١ مترجم گوید در غزوۂ بنی مصطلق حضرت عائشہ رضی اللہ عنہا متہم شد و منافقان در اشاعت بدنامی سعی کردند و جماعۂ قلیلہ باتباع نمودند و جماعہ توقف نمودند خدا تعالیٰ براءت عائشہ صدیقہ نازل ساخت و ذم منافقان و مدح براءت کنندگان و تہدید توقف کنندگان فرمود ۷

ف٢ یعنی عبداللہ ابن أبی منافق ۱۲

ف٣ یعنی ہیچے کہ می گفتند فلاں و فلاں چنیں میگویند و ما ندیدہ ایم و در تحقیق نمی دانیم ۱۲

تَتَكَلَّمَ بِهٰذَا ۖ سُبْحٰنَكَ هٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيْمٌ ﴿١٦﴾ يَعِظُكُمُ اللّٰهُ
این سخن را بپاکی یاد می کنیم ترا خدایا این سخن افترای ست بزرگ پند می دہد

اَنْ تَعُوْدُوْا لِمِثْلِهٖٓ اَبَدًا اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿١٧﴾ وَيُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ
شمارا خدا تا باز بعمل نیارید مانند این ہرگز اگر مسلمان ہستید و بیان می کند خدا برائے شما

الْاٰيٰتِ ؕ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿١٨﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ يُحِبُّوْنَ اَنْ تَشِيْعَ
آیات را و خدا دانا با حکمت ست ہر آئینہ آنان کہ دوست می دارند آنکہ فاش شود

الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۙ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ؕ
تہمت بدکاری در مسلمانان ایشان راست عقوبت درد دہندہ در دنیا و آخرت

وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿١٩﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَ
و خدا می داند و شما نہ می دانید و اگر نبودے فضل خدا بر شما و

رَحْمَتُهٗ وَاَنَّ اللّٰهَ رَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ﴿٢٠﴾ ع يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ع
رحمت او و آنکہ خدا بخشایندہ مہربانست چہ چیزہا کم می شد اے مسلمانان از پے

لَا تَتَّبِعُوْا خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ ؕ وَمَنْ يَّتَّبِعْ خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ
مروید گامہائے شیطان را و ہر کہ پیروی گامہائے شیطان کند

فَاِنَّهٗ يَاْمُرُ بِالْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ ؕ وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَ
پس ہر آئینہ وے میفرماید بہ بے حیائی و کار ناپسندیدہ و اگر نبودے فضل خدا بر شما و

رَحْمَتُهٗ مَا زَكٰى مِنْكُمْ مِّنْ اَحَدٍ اَبَدًا ۙ وَّلٰكِنَّ اللّٰهَ يُزَكِّيْ مَنْ يَّشَآءُ ؕ
رحمت او پاک نشدے از شما ہیچ کس ہرگز ولیکن اللہ پاک می سازد ہر کرا خواہد

وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿٢١﴾ وَلَا يَاْتَلِ اُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ
و خدا شنوا داناست و باید کہ سوگند نخورند خداوندان بزرگی و وسعت از شما

اَنْ يُّؤْتُوْٓا اُولِي الْقُرْبٰى وَالْمَسٰكِيْنَ وَالْمُهٰجِرِيْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۖ
بر آنکہ چیزے ندہند خویشاوندان را و بینوایان را و خانمان ترک کنندگان را در راہ خدا

وَلْيَعْفُوْا وَلْيَصْفَحُوْا ؕ اَلَا تُحِبُّوْنَ اَنْ يَّغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْ ؕ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ
و باید کہ عفو کنند و درگزرند آیا دوست نمی دارید کہ بیامرزد خدا شما را و خدا آمرزندہ

رَّحِيمٌ ﴿۲۲﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا

مهربان ہست ف۱ هر آئینه آناں که دشنام می دهند از بدکاری زنان پاک دامناں را بیخبراں با ایمان آرندگان

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿۲۳﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ

لعنت کرده شدند در دنیا و آخرت وایشاں راست عذاب بزرگ روزیکه گواهی دهند برایشاں

أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۲۴﴾ يَوْمَئِذٍ

زبانهائے ایشاں و دستہائے ایشاں و پایہائے ایشاں بآنچه می کردند آں روز

يُوَفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿۲۵﴾

بتمام رساند بایشاں خدائے تعالی جزائے بانصاف ایشاں را و بدانند که خدا هوست ثابت ظاهر

الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ

زنان ناپاک لائق اند بمردان ناپاک و مردان ناپاک لائق اند بزنان ناپاک و زنان پاک لائق اند بمردان پاک

وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ

و مردان پاک لائق اند بزنان پاک ایں جماعه بری اند از آنچه مردم می گویند ایشاں راست آمرزش

ع ۳ ۲ ۹ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿۲۶﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ

و روزئ نیکو اے مسلمانان در میائید بخانها غیر خانهائے خویش

حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ

تا آنکه دستوری طلبید و سلام کنید براہل آں ایں بهتر ست شمارا بُوَد که

تَذَكَّرُونَ ﴿۲۷﴾ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ

پندپذیر شوید پس اگر نیابید در آنجا هیچ کس را در میائید آنجا تا آنکه دستوری داده شود

لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا

شمارا و اگر بشما گفته شود که باز گردید پس باید که باز گردید آں پاک تر ست شمارا و خدا بآنچه

تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿۲۸﴾ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ

می کنید داناست نیست بر شما گناهے در آنکه در آئید بخانهائے که مسکن

مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿۲۹﴾

کسے نیست در آنجا منفعتے باشد شمارا ف۲ و خدا می داند آنچه آشکارا می کنید و پوشیده می دارید

ف۱ دریں تعریض است بابوبکر صدیق قسم خورده بود که مسطح را هیچ ندهد و وے یکے از دشنام دهندگان بود ۱۲

ف۲ یعنی رباط وقف ۱۲

قُلْ لِّلْمُؤْمِنِيْنَ يَغُضُّوْا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوْا فُرُوْجَهُمْ ؕ ذٰلِكَ
بگو بمردان مسلمانان که بپوشند چشم خود را و نگاه دارند شرمگاه خود را این
اَزْكٰى لَهُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيْرٌۢ بِمَا يَصْنَعُوْنَ ﴿۳۰﴾ وَقُلْ لِّلْمُؤْمِنٰتِ يَغْضُضْنَ
پاکیزه تر ست ایشان را هر آئینه خدا خبردار ست بآنچه می کنند و بگو زنان مسلمانان را که بپوشند
مِنْ اَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوْجَهُنَّ وَلَا يُبْدِيْنَ زِيْنَتَهُنَّ اِلَّا مَا
چشم خود را و نگاه دارند شرمگاه خود را و آشکارا نکنند آرائش خود را ف۱ الا آنچه
ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلٰى جُيُوْبِهِنَّ ۪ وَلَا يُبْدِيْنَ
ظاهر ست ازاں مواضع ف۲ و باید که فرو گذارند دامن لئے خود را بر گریبانهائے خود و نه نمایند
زِيْنَتَهُنَّ اِلَّا لِبُعُوْلَتِهِنَّ اَوْ اٰبَآئِهِنَّ اَوْ اٰبَآءِ بُعُوْلَتِهِنَّ اَوْ اَبْنَآئِهِنَّ
آرائش خود را الا بشوهران خویش یا پدران خویش یا پدران شوهران خویش یا پسران خویش
اَوْ اَبْنَآءِ بُعُوْلَتِهِنَّ اَوْ اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِيْۤ اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِيْۤ اَخَوٰتِهِنَّ
یا پسران شوهران خویش یا برادران خویش یا پسران برادران خویش یا پسران خواهران خویش
اَوْ نِسَآئِهِنَّ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ اَوِ التّٰبِعِيْنَ غَيْرِ اُولِي الْاِرْبَةِ
یا زنان خویش یا آنچه مالک او شده است دست ایشان یعنی غلامان یا طفیلیان که صاحب شهوت نباشند
مِنَ الرِّجَالِ اَوِ الطِّفْلِ الَّذِيْنَ لَمْ يَظْهَرُوْا عَلٰى عَوْرٰتِ النِّسَآءِ ۪
از مردمان یا طفلانے که هنوز مطلع نشده اند بر شرمگاه زنان
وَلَا يَضْرِبْنَ بِاَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِيْنَ مِنْ زِيْنَتِهِنَّ ؕ وَتُوْبُوْۤا
و نزنند زمین را بپائے خویش تا دانسته شود آنچه پنهان می کردند از زیور خویش و رجوع کنید
اِلَى اللّٰهِ جَمِيْعًا اَيُّهَ الْمُؤْمِنُوْنَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿۳۱﴾ وَاَنْكِحُوا الْاَيَامٰى
بسوئے خدا همه یکجا اے مسلمانان بود که رستگار شوید ف۳ و بنکاح دهید زنان بے شوهر را
مِنْكُمْ وَالصّٰلِحِيْنَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَاِمَآئِكُمْ ؕ اِنْ يَّكُوْنُوْا فُقَرَآءَ
از قوم خویش و شائستگان را از بندگان خویش و کنیزگان خویش اگر درویش باشند توانگر کند
يُغْنِهِمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ ؕ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ﴿۳۲﴾ وَلْيَسْتَعْفِفِ
ایشان را خدا از فضل خود و خدا بسیار دهنده داناست و باید که برپاکدامنی مقید باشند

ف۱ یعنی مواضع زیور ۱۲

ف۲ یعنی وجه و کفین ۱۲

ف۳ حاصل این آیت آنست که مواضع زینت دو قسم ست آنچه در ستر آں حرج است و آں وجه و کفین بود و آنچه در ستر آں حرج نیست مانند سر و گردن و عضد و ذراع و ساق پس ستر وجه و کفین از اجنبیان فرض نیست بلکه سنت است و ستر غیر آں از اجنبیان فرض ست نه از محارم والله اعلم ۱۲

الَّذِيْنَ لَا يَجِدُوْنَ نِكَاحًا حَتّٰى يُغْنِيَهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ ؕ وَالَّذِيْنَ
آنانکہ نمی یابند اسباب نکاح تا آنکہ توانگر کند ایشاں را خدا از فضل خویش و آنانکہ
يَبْتَغُوْنَ الْكِتٰبَ مِمَّا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوْهُمْ اِنْ عَلِمْتُمْ فِيْهِمْ
می طلبند مکاتبت را از بندگانے کہ مالک آں شدہ است دستِ شما پس مکاتب کنید آنہا را اگر دانید در ایشاں
خَيْرًا ۖۗ وَّاٰتُوْهُمْ مِّنْ مَّالِ اللّٰهِ الَّذِيْۤ اٰتٰىكُمْ ؕ وَلَا تُكْرِهُوْا فَتَيٰتِكُمْ
شائستگی و دہید مکاتباں را از مالِ خدا کہ بشما ارزانی داشتہ است و جبر مکنید کنیزگان خود را
عَلَى الْبِغَآءِ اِنْ اَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِّتَبْتَغُوْا عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ؕ وَ
بر زنا اگر ایشاں پرہیزگاری خواہند تا بدست آرید متاع زندگانی دنیا و
مَنْ يُّكْرِهْهُّنَّ فَاِنَّ اللّٰهَ مِنْۢ بَعْدِ اِكْرَاهِهِنَّ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۳۳﴾ وَلَقَدْ
ہر کہ جبر کند ایشاں را پس ہر آئینہ خدا آں کنیزگاں را بعد جبر کردن بر ایشاں آمرزندہ مہربان ست و ہر آئینہ
اَنْزَلْنَاۤ اِلَيْكُمْ اٰيٰتٍ مُّبَيِّنٰتٍ وَّمَثَلًا مِّنَ الَّذِيْنَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ
فرود آوردیم بسوئے شما آیت ہائے روشن را و فرود آوردیم داستانے از حال آنانکہ گذشتند پیش از شما
وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴿۳۴﴾ ع اَللّٰهُ نُوْرُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ مَثَلُ نُوْرِهٖ
و پندے برائے پرہیزگاران خدا نور آسمانہا ست و زمین داستان نورِ وے در قلب
كَمِشْكٰوةٍ فِيْهَا مِصْبَاحٌ ؕ اَلْمِصْبَاحُ فِيْ زُجَاجَةٍ ؕ اَلزُّجَاجَةُ كَاَنَّهَا
مسلمانان اینست مانند طاقچے کہ دراں چراغ ست ف۱ آں چراغ در شیشہ است ف۲ آں شیشہ گویا ستارۂ
كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُّوْقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُّبٰرَكَةٍ زَيْتُوْنَةٍ لَّا شَرْقِيَّةٍ وَّلَا
درخشندہ است افروختہ می شود از روغن درختے با برکت کہ عبارت از درخت زیتونست بسمت مشرق روئیدہ و نہ
غَرْبِيَّةٍ ۙ يَّكَادُ زَيْتُهَا يُضِيْٓءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ ؕ نُوْرٌ عَلٰى نُوْرٍ ؕ
بجانب مغرب روئیدہ نزدیک است کہ زیت وے روشنی بدہد اگرچہ نرسیدہ باشد بوی آتشے روشنی بر روشنی ست
يَهْدِي اللّٰهُ لِنُوْرِهٖ مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَيَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ ؕ
راہ می نماید خدا بہ نورِ خدا ہر کرا خواہد و بیان می فرماید خدا داستان ہا برائے مردمان
وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿۳۵﴾ ۙ فِيْ بُيُوْتٍ اَذِنَ اللّٰهُ اَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ
و خدا بہر چیز داناست ف۳ در خانہائی کہ دستوری دادہ است خدا کہ بلند کردہ شود و آں را یاد کردہ شود

ف۱ یعنی فتیلہ روشن ست ۱۲
ف۲ یعنی در قندیل ست ۱۲
ف۳ حاصل ایں مثل تشبیہ نوری است کہ بسبب مواظبت بر طہارت و عبادت در دل مسلمانان حاصل می شود بنور چراغ کہ در غایت درخشندگی باشد و بجہت اشعار باں مواظبت می فرماید ۱۲

ع ۸/۱۰

فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ ﴿٣٦﴾ رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ
آنجا نام او بپاکی یاد می کنند خدارا آنجا صبح و شام مردا اینکه بازندارد ایشاں را
تِجَارَةٌ وَّلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ وَاِيْتَآءِ الزَّكٰوةِ
سوداگری و نه خرید و فروخت از یاد کردن خدا و برپا داشتن نماز و دادن زکوٰة
يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْاَبْصَارُ ﴿٣٧﴾ لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ
می ترسند ازاں روز که مضطرب شوند دراں دل ها و دید ها تا جزا دهد ایشاں را
اَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُمْ مِّنْ فَضْلِهِ ۗ وَاللّٰهُ يَرْزُقُ مَنْ يَّشَآءُ
خدا العوض بهترین آنچه کردند و زیاده دهد ایشاں را خدا از فضل خویش و خدا روزی می دهد هر کرا خواهد
بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوٓا اَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَّحْسَبُهُ
بغیر شمار یعنی بسیار و آنانکه کافر شدند اعمال ایشاں مانند سرابیست بمیدا نهائے هموار می پندارش
الظَّمْاٰنُ مَآءً ۗ حَتّٰٓى اِذَا جَآءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَّوَجَدَ اللّٰهَ عِنْدَهُ
تشنه آبے تا وقتیکه بیاید نزدیک آں نیابدش چیزے و یافت خدارا نزدیک آں پس تمام رسانید
فَوَفّٰىهُ حِسَابَهُ ۗ وَاللّٰهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾ اَوْ كَظُلُمٰتٍ فِي بَحْرٍ
بوے حساب وے را خدا زود کننده حساب ست ف۱ یا مانند تاریکی ها در دریائے
لُّجِّيٍّ يَّغْشٰىهُ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ ۗ ظُلُمٰتٌ
عمیق می پوشد ایں کافرا موج از بالائے آں موج دیگر از بالائے آں ابر بود تاریکی هاست
بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ ۗ اِذَآ اَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكَدْ يَرٰىهَا ۗ وَمَنْ لَّمْ يَجْعَلِ
بعض آں بالائے بعض دیگر چوں بیروں آرد دست خود نزدیک نیست که ببیندش و هر که ندادا ورا
اللّٰهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُّورٍ ﴿٤٠﴾ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي ع ٥ ١١
خدا روشنی پس نیست اورا هیچ روشنی ف۲ آیا ندیدی که خدا بپاکی یاد می کنندش هر که در
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَالطَّيْرُ صٰٓفّٰتٍ ۗ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَ
آسمانهاست و زمین ست و مرغان بال کشاده هر یکے دانسته است خدا دعائے اورا و
تَسْبِيحَهُ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾ وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
تسبیح اورا و خدا داناست بآنچه می کنند و خدا راست بادشاهی آسمانها و زمین

ف۱ حاصل ایں مثل آنست که اعمال کافر حبط شود و در آخرت آنرا هیچ ثواب نباشد ۱۲

ف۲ حاصل ایں مثل آنست که بر کافر ظلمات بهیئت متراکم شده است و انوار ملکیت از وے بکلی معدوم شده است ۱۲

وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ
وبسوی خداست بازگشت آیا ندیدی که خدا روان می کند ابر را باز جمع می نماید میان آن
ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ وَيُنَزِّلُ مِنَ
باز میسازدش تو بر تو پس می بینی قطره را که بیرون می آید از میان آن و فرود می آرد از
السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ
جانب بالا از کوه ها که آنجاست ژاله را پس میرساندش بهر که خواهد و باز میداردش
عَنْ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴿٤٣﴾ يُقَلِّبُ اللَّهُ
از هر که می خواهد نزدیک ست درخشندگی برق که دران ابر بوده است دور کند چشمها را می گرداند خدا
اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٤٤﴾ وَاللَّهُ خَلَقَ
شب و روز را هر آئینه درین مقدمه پندی ست خداوندان چشم را وخدا آفرید
كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ
هر جانورے را از آب پس ازینهاست آنکه می رود بر شکم خود و ازینهاست که
يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ
میرود بر دو پائے و ازینهاست که میرود بر چهار پائے می آفریند خدا هرچه خواهد
مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾ لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ
هر آئینه خدا بر هر چیز تواناست هر آئینه فرود آوردیم آیات روشن را
وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾ وَيَقُولُونَ آمَنَّا
وخدا دلالت می کند هر کرا خواهد بسوئے راه راست و می گویند منافقان ایمان
بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ
آوردیم بخدا و برسول و فرمانبرداری نمودیم و باز رو می گرداند گروهے از ایشان بعد ازین
وَمَا أُولَٰئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ
و نیستند ایشان مومنان و چون خوانده می شوند بسوئے خدا و رسول او تا حکم فرماید
بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾ وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا
میان ایشان ناگهان جماعتے از ایشان روگردانندگانند و اگر باشد ایشان را حق بیایند

إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٤٩﴾ أَفِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَمِ ارْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ
بسوے او گردن نہادہ آیا در دل ایشاں بیماریست یا در شک افتادند یا می ترسند

ع أَن يَحِيفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ ۚ بَلْ أُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّمَا
ازانکه ستم کند بر ایشاں خدا و رسول او بلکه ایں جماعه ایشانند ستمگاران جز ایں

كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ
نیست که می باشد قول مسلماناں چوں خوانده می شوند ایشاں را بسوے خدا و رسول او تا حکم کند میان ایشاں

أَن يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾ وَمَن يُطِعِ
آنکه گویند شنیدیم و فرمانبرداری کردیم و ایں جماعه ایشانند رستگاران و هر که فرمان برداری کند

اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٥٢﴾
خدا و رسول او را و ترسد از خدا و حذر کند از عذاب او پس ایں جماعه ایشانند بمراد رسندگان

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ ۖ قُل
وقسم خوردند بخدا بموکد ترین قسمهاے خود که اگر بفرمائی ایشانرا البته بیروں روند از وطن خود بگو

لَّا تُقْسِمُوا ۖ طَاعَةٌ مَّعْرُوفَةٌ ۚ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾ قُلْ
قسم مخورید فرمانبرداری پسندیده مطلوب ست هر آئینه خدا خبردار است بآنچه می کنید بگو

أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۖ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ
فرمانبرداری خدا بکنید و فرمانبرداری پیغمبر کنید پس اگر رو بگردانید پس جز ایں نیست که بر پیغمبر ست آنچه بر وی

وَعَلَيْكُم مَّا حُمِّلْتُمْ ۖ وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا ۚ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا
لازم کرده شد و بر شماست آنچه بر شما لازم کرده شد و اگر فرمانبرداری او کنید راه یابید و نیست بر پیغامبر مگر پیغام

الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
رسانیدن آشکارا وعده داده است خدا آناں را که ایمان آوردند از شما و کردند عمل هاے شائسته

لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
البته خلیفه سازد ایشاں را در زمین چنانکه خلیفه ساخته بود آناں را که پیش از ایشاں بودند ف

وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن
و البته محکم کند براے ایشاں دین ایشاں را که پسندیده است براے ایشاں و البته بدل کند در باره ایشاں

ف یعنی چنانکه بنی اسرائیل را بعد عمالقه بادشاه ساخت ١٢

بَعْدِ خَوْفِهِمْ اَمْنًا ۚ يَعْبُدُوْنَنِيْ لَا يُشْرِكُوْنَ بِيْ شَيْئًا ۚ وَمَنْ كَفَرَ
بعد از ترس ایشاں امنی را پرستش کنند مرا شریک مقرر نکنند با من چیزے را و ہر کہ ناسپاسی کند

بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿۵۵﴾ وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ
بعد ازیں پس آں جماعہ ایشان اند فاسقان ف۱ و برپا دارید نماز و بدہید زکوٰۃ را

وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ ﴿۵۶﴾ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا
و فرمانبرداری کنید پیغمبر را بود کہ برشما رحم کردہ شود مپندار کافراں را

مُعْجِزِيْنَ فِي الْاَرْضِ ۚ وَمَاْوٰىهُمُ النَّارُ ۖ وَلَبِئْسَ الْمَصِيْرُ ﴿۵۷﴾ ع ۷ ۱۳
عاجز کنندہ در زمین و جاے ایشاں آتش ست و آں بد بازگشت ست

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لِيَسْتَاْذِنْكُمُ الَّذِيْنَ مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ وَالَّذِيْنَ
اے مسلمانان باید کہ دستوری طلبند از شما آنانکہ مالک ایشان شدہ است دست ہاے شما ف۲

لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلٰثَ مَرّٰتٍ ۚ مِنْ قَبْلِ صَلٰوةِ الْفَجْرِ
و آنانکہ نہ رسیدہ اند بحد احتلام از شما سہ نوبت پیش از نماز فجر

وَحِيْنَ تَضَعُوْنَ ثِيَابَكُمْ مِّنَ الظَّهِيْرَةِ وَمِنْۢ بَعْدِ صَلٰوةِ
و وقتیکہ فرو می نہید جامہاے خود را نیم روز و پس از نماز

الْعِشَآءِ ۚ ثَلٰثُ عَوْرٰتٍ لَّكُمْ ۚ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌۢ
عشا ایں سہ ساعت خلوت ست براے شما نیست برشما و نہ برایشاں ہیچ بزہ

بَعْدَهُنَّ ۚ طَوّٰفُوْنَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلٰى بَعْضٍ ۚ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ
بعد ازینہا در آیند گانند برشما بعض از شما بر بعض دیگر ہمچنیں بیان می کند

اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيٰتِ ۚ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿۵۸﴾ وَاِذَا بَلَغَ الْاَطْفَالُ مِنْكُمُ
خدا براے شما آیات را و خدا دانندہ با حکمت ست ف۳ و چوں رسند طفلان از شما

الْحُلُمَ فَلْيَسْتَاْذِنُوْا كَمَا اسْتَاْذَنَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ كَذٰلِكَ
بحد احتلام باید کہ دستوری طلب کنند چنانکہ دستوری می طلبیدند آنانکہ پیش از ایشاں بودند ہمچنیں

يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيٰتِهٖ ۚ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿۵۹﴾ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَآءِ
بیان می کند خدا براے شما آیات خود را و خدا دانا با حکمت ست و کلاں سال از زنان

ف۱ یعنی چنانکہ قاتلان حضرت عثمان رض کردند مترجم گوید تفسیر ایں آیت در حدیث آمدہ ان الخلافۃ بعدی ثلثون سنۃ واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی غلامان و کنیزان ۱۲

ف۳ حاصل آں ست کہ محارم و اطفال نیز دریں ساعات استیذان کنند زیرا کہ مرداں جامہ دریں ساعات از تن می کشند و عریاں می شوند محصول سخن آنست کہ محارم را و اطفال را عریاں دیدن درست نیست واللہ اعلم ۱۲

الّٰتِیْ لَا یَرْجُوْنَ نِکَاحًا فَلَیْسَ عَلَیْهِنَّ جُنَاحٌ اَنْ یَّضَعْنَ ثِیَابَهُنَّ
که توقع نکاح ندارند نیست برایشان بزه در آنکه فرو نهند جلدهائے خود را
غَیْرَ مُتَبَرِّجٰتٍۭ بِزِیْنَةٍ ؕ وَ اَنْ یَّسْتَعْفِفْنَ خَیْرٌ لَّهُنَّ ؕ وَ اللّٰهُ سَمِیْعٌ
نه ظاهر کناں آرائش را و اگر پرہیزگاری کنند بہتر ست ایشاں را و خدا شنوا
عَلِیْمٌ ﴿۶۰﴾ لَیْسَ عَلَی الْاَعْمٰی حَرَجٌ وَّ لَا عَلَی الْاَعْرَجِ حَرَجٌ وَّ لَا
داناست نیست بر نابینا گناہے و نہ برلنگ گناہے و نیست
عَلَی الْمَرِیْضِ حَرَجٌ وَّ لَا عَلٰۤی اَنْفُسِكُمْ اَنْ تَاْكُلُوْا مِنْۢ بُیُوْتِكُمْ اَوْ بُیُوْتِ
بر بیمار گناہے و نہ بر ذاتِ شما گناہے در آنکہ بخورید از خانہائے خویش یا خانہائے
اٰبَآئِكُمْ اَوْ بُیُوْتِ اُمَّهٰتِكُمْ اَوْ بُیُوْتِ اِخْوَانِكُمْ اَوْ بُیُوْتِ اَخَوٰتِكُمْ اَوْ بُیُوْتِ
پدران خویش، یا خانہائے مادران خویش یا خانہائے برادران خویش یا خانہائے خواہران خویش یا خانہائے
اَعْمَامِكُمْ اَوْ بُیُوْتِ عَمّٰتِكُمْ اَوْ بُیُوْتِ اَخْوَالِكُمْ اَوْ بُیُوْتِ خٰلٰتِكُمْ اَوْ مَا
عمہائے خویش یا خانہائے عمہائے خویش یا خانہائے تغانہائے خویش یا خانہائے خالہائے خویش یا
مَلَكْتُمْ مَّفَاتِحَهٗۤ اَوْ صَدِیْقِكُمْ ؕ لَیْسَ عَلَیْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَاْكُلُوْا جَمِیْعًا
خانہ کہ بتصرفِ شماست کلیدہائے او ف۱ یا خانہائے دوست نیست برشما ہیچ گناہے در آنکہ بخورید ہمہ یکجا
اَوْ اَشْتَاتًا ؕ فَاِذَا دَخَلْتُمْ بُیُوْتًا فَسَلِّمُوْا عَلٰۤی اَنْفُسِكُمْ تَحِیَّةً مِّنْ عِنْدِ
یا متفرق ف۲ پس چوں در آیید بخانہا پس سلام گوئید بر قوم خویش دعائے خیر بابرکت پاکیزہ فرود آمدہ
اللّٰهِ مُبٰرَكَةً طَیِّبَةً ؕ كَذٰلِكَ یُبَیِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰیٰتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ ﴿۶۱﴾ ع
از نزدیک خدا ہمچنیں بیان می کند خدا برائے شما آیات را بود کہ بفہمید
اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَ رَسُوْلِهٖ وَ اِذَا كَانُوْا مَعَهٗ عَلٰۤی
جز ایں نیست کہ مسلماناں آنانند کہ ایمان آوردند بخدا و رسول او و چوں باشند باوے بر کارے کہ
اَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ یَذْهَبُوْا حَتّٰی یَسْتَاْذِنُوْهُ ؕ اِنَّ الَّذِیْنَ یَسْتَاْذِنُوْنَكَ
جمع کردن ایشان می طلبند نروند تا آنکہ دستوری طلبند از پیغامبر ہر آئینہ آنانکہ دستوری می طلبند از تو
اُولٰٓئِكَ الَّذِیْنَ یُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَ رَسُوْلِهٖ ۚ فَاِذَا اسْتَاْذَنُوْكَ لِبَعْضِ
ایشان آنان اند کہ ایمان آوردہ اند بخدا و برسول او پس اگر دستوری طلبند از تو برائے بعض

ف۱ یعنی نگاہبان و وکیل حفظ او باشید ۱۲
ف۲ یعنی او نے کہ از رسم و عادت مفہوم ست کفایت می کند و حاجت اذن صریح نیست واللہ اعلم ۱۲

شَأْنِهِمْ فَأْذَنْ لِّمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ

کار خود دستوری دہ ہر کرا خواہی از ایشان و آمرزش طلب کن برائے ایشان از خدا ہر آئینہ خدا

غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۶۲﴾ لَا تَجْعَلُوْا دُعَاۗءَ الرَّسُوْلِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاۗءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ۭ

آمرزندہ مہربانست مشمارید طلبیدن پیغامبر را درمیان خویش مانند طلبیدن بعض از شما بعض دیگر را

قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الَّذِيْنَ يَتَسَلَّلُوْنَ مِنْكُمْ لِوَاذًا ۚ فَلْيَحْذَرِ الَّذِيْنَ يُخَالِفُوْنَ

ہر آئینہ می داند خدا آناں را کہ بسبکی بیروں می روند از شما پناہ جویان پس باید کہ بترسند آنانکہ خلاف

عَنْ اَمْرِهٖٓ اَنْ تُصِيْبَهُمْ فِتْنَةٌ اَوْ يُصِيْبَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۶۳﴾ اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ

حکم پیغمبر می کنند از آنکہ برسد بدیشاں بلائے یا برسد بایشاں عذاب دردہندہ آگاہ شو ہر آئینہ خدا راست

مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ قَدْ يَعْلَمُ مَآ اَنْتُمْ عَلَيْهِ ۭ وَيَوْمَ يُرْجَعُوْنَ

آنچہ در آسمانہاست و زمین ست. میداند روشی را کہ شما براں نید و روزیکہ بگرد انیدہ شوند

اِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوْا ۭ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿۶۴﴾ ع ۹ ۱۵

بسوئے او خبر دہد ایشان را بآنچہ کردہ اند و خدا بہر چیز داناست

سُوْرَةُ الْفُرْقَانِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سَبْعٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝ وَّسَبْعُوْنَ اٰيَةً وَّسِتُّ رُكُوْعَاتٍ

سورۂ فرقان در مکہ نازل شدہ بنام خدائے بخشایندہ مہربان و آں ہفتاد و ہفت آیت و شش رکوع است

تَبٰرَكَ الَّذِيْ نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلٰي عَبْدِهٖ لِيَكُوْنَ لِلْعٰلَمِيْنَ نَذِيْرَا ۝ۙ﴿۱﴾

بسیار با برکت ست آنکہ فرود آورد قرآن را بر بندۂ خویش تا باشد ترسانندہ عالم ہا را

الَّذِيْ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّلَمْ يَكُنْ

آنکہ او راست بادشاہی آسمان ہا و زمین و ہیچ فرزند نگرفتہ و ہیچ شریک

لَّهٗ شَرِيْكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهٗ تَقْدِيْرًا ﴿۲﴾

نیست او را در بادشاہی و بیافرید ہر چیزے را پس اندازہ کرد او را باندازہ کردن

وَاتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِهٖٓ اٰلِهَةً لَّا يَخْلُقُوْنَ شَيْـًٔا وَّهُمْ يُخْلَقُوْنَ وَ

و گرفتند کافران بجز الله آں معبودان را کہ نمی آفرینند چیزے و خود ایشان آفریدہ می شوند و

لَا يَمْلِكُوْنَ لِاَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَّلَا نَفْعًا وَّلَا يَمْلِكُوْنَ مَوْتًا وَّلَا حَيٰوةً

نمی توانند برائے خویش زیانے و نہ سودے و نمی توانند مرگ را و نہ زندگانی را

عند المتقدمین ۱۲

وَّلَا نُشُوْرًا ۝٣ وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اِنْ هٰذَآ اِلَّآ اِفْكُ ࣙافْتَرٰىهُ
ونه برانگیختن را و گفتند کافران نیست این قرآن مگر دروغے کہ بربافته است آں را

مغ

وَاَعَانَهٗ عَلَيْهِ قَوْمٌ اٰخَرُوْنَ ۚ فَقَدْ جَآءُوْ ظُلْمًا وَّزُوْرًا ۝٤ وَ
ویاری داده اند اورا برافترائے وے گروه دیگر پس بعمل آوردند ستم و دروغ را و

قَالُوْٓا اَسَاطِيْرُ الْاَوَّلِيْنَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمْلٰى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَّ
و گفتند قرآن افسانہائے پیشینیاں ست کہ برائے خود نوشته است آنرا پس آں خوانده می شود بروئے صبح و

اَصِيْلًا ۝٥ قُلْ اَنْزَلَهُ الَّذِيْ يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ
شام ف۱ بگو فرود آورده است آنرا کسیکه میداند آں پنہاں کہ در آسمان ہا و زمین ست

اِنَّهٗ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝٦ وَقَالُوْا مَالِ هٰذَا الرَّسُوْلِ يَاْكُلُ
ہر آئینہ وے ہست آمرزنده مہربان و گفتند چیست این پیغامبر را کہ میخورد

الطَّعَامَ وَيَمْشِيْ فِي الْاَسْوَاقِ ۙ لَوْلَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُوْنَ
طعام و میرود در بازارہا چرا فرستاده نشد بسوئے وے فرشتہ تا باشد

ف۱ یعنی تا یاد گیرد ۱۲

مَعَهٗ نَذِيْرًا ۝٧ اَوْ يُلْقٰٓى اِلَيْهِ كَنْزٌ اَوْ تَكُوْنُ لَهٗ جَنَّةٌ يَّاْكُلُ مِنْهَا ۭ وَ
ہمراه وے ترسانندہ یا چرا نہ از آسمان برتافتہ شد بسوئے وے گنجے یا چرا نیست اورا باغ کہ بخورد از آن و

قَالَ الظّٰلِمُوْنَ اِنْ تَتَّبِعُوْنَ اِلَّا رَجُلًا مَّسْحُوْرًا ۝٨ اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوْا
گفتند ستمگاراں پیروی نمی کنید مگر مرد جادو زده را ببیں چگونہ داستانہا زدند

لَكَ الْاَمْثَالَ فَضَلُّوْا فَلَا يَسْتَطِيْعُوْنَ سَبِيْلًا ۝٩ ع تَبٰرَكَ الَّذِيْٓ اِنْ
در حق تو پس گمراه شدند پس نمی یابند ہیچ راہے را بزرگوار ست آنکه اگر

ع ۱

شَآءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِّنْ ذٰلِكَ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ۙ
بدہد ترا بہتر از این بوستانہا کہ میرود زیر آں جوہا

وَيَجْعَلْ لَّكَ قُصُوْرًا ۝١٠ بَلْ كَذَّبُوْا بِالسَّاعَةِ ۣ وَاَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ
و بدہد ترا محلہائے بلند یعنی در دنیا بلکه دروغ شمردند قیامت را و آماده ساختیم برائے کسیکه تکذیب

بِالسَّاعَةِ سَعِيْرًا ۝١١ اِذَا رَاَتْهُمْ مِّنْ مَّكَانٍ بَعِيْدٍ سَمِعُوْا لَهَا تَغَيُّظًا
قیامت کند دوزخ را چوں به بیند دوزخ ایشاں را از مسافتِ دور بشنوند از وے آواز خشم خوردن

وَّزَفِيرًا ⑫ وَإِذَا أُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُّقَرَّنِينَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا ⑬
وغریدن و چون انداخته شوند ازان دوزخ بمکانے تنگ دست و پا بسته بدعا کنند آنجا بر خویش بهلاک
لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا ⑭ قُلْ أَذَٰلِكَ خَيْرٌ
وگوئیم بدعا مکنید امروز بیک هلاک و بدعا کنید بهلاک بسیار بگو آیا این بهتر است
أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ ۚ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا ⑮
یا بهشت جاوید آنکه وعده داده شده است متقیان را باشد ایشان را پاداش و جائے بازگشت
لَّهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ ۚ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ وَعْدًا مَّسْئُولًا ⑯
ایشان راست در آنجا آنچه می خواهند جاویدان هست بر پروردگار تو وعده طلبیده شده
وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ ءَأَنتُمْ
و آں روز که جمع کند خدا ایشاں را و آنکه می پرستند بجز خدا پس گوید آیا شما
أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هَٰؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ⑰ قَالُوا سُبْحَانَكَ
گمراه کردید این بندگان مرا یا ایشان خود غلط کرده اند راه را گویند بپاکی یاد می کنیم ترا
مَا كَانَ يَنبَغِي لَنَا أَن نَّتَّخِذَ مِن دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِن
سزاوار نباشد ما را که هیچ دوست گیریم بجز تو ولیکن بهره مند ساختی
مَّتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ⑱ فَقَدْ
ایشان را و پدران ایشان را تا آنکه فراموش کردند پند و شدند گروهے هلاک شده گوئیم
كَذَّبُوكُم بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا ۚ وَمَن
اے گروه کافران هرآئینه دروغ داشتند شمارا این معبودان در آنچه می گفتید پس نمی توانید دفع کردن عذاب و نه یاری دادن
يَظْلِم مِّنكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ⑲ وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ
و هر که ستم کرده باشد از شما بچشانیمش عذاب بزرگ و نه فرستادیم پیش از تو
الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ ۗ وَ
پیغامبران مگر باین صفت که ایشان می خورند طعام و می رفتند در بازارها و
جَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ ۗ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ⑳ ع ١١ ٢ ١٧
ساختیم بعض شمارا در حق بعضے ابتلائے آیا صبر می کنید و هست پروردگار تو بینا

الجزء التاسع عشر ۱۹

وَقَالَ الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَآءَنَا لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلٰٓئِكَةُ
وگفتند آنانکه توقع ندارند ملاقاتِ ما را چرا فرود فرستاده نشد بر ما فرشتگان را
اَوْ نَرٰى رَبَّنَا ؕ لَقَدِ اسْتَكْبَرُوْا فِيْٓ اَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْ عُتُوًّا كَبِيْرًا ﴿۲۱﴾
یا چرا نمی بینیم پروردگار خود را هر آئینه بزرگ شدند در زعم خویش و سرکشی کردند سرکشیِ بزرگ
يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلٰٓئِكَةَ لَا بُشْرٰى يَوْمَئِذٍ لِّلْمُجْرِمِيْنَ وَيَقُوْلُوْنَ
روزے که به بینند فرشتگان را هیچ مژده نیست آں روز گنهگاران را و گویند که
حِجْرًا مَّحْجُوْرًا ﴿۲۲﴾ وَقَدِمْنَآ اِلٰى مَا عَمِلُوْا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنٰهُ
باز داشته شوند باز داشتن مؤکد و متوجه شدیم بسوئے آں چه کردند از کردار پس ساختیم آں را مانند
هَبَآءً مَّنْثُوْرًا ﴿۲۳﴾ اَصْحٰبُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقَرًّا وَّاَحْسَنُ
ذره هائے پراگنده ف۱ اهل بهشت آں روز بهترند از جهتِ قرارگاه و نیکوترند باعتبارِ جائے
مَقِيْلًا ﴿۲۴﴾ وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَآءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلَ الْمَلٰٓئِكَةُ تَنْزِيْلًا ﴿۲۵﴾
استراحت و روزیکه بشگافد آسمان بسبب ابر و فرود آورده شوند فرشتگان فرود آوردنی ف۲
اَلْمُلْكُ يَوْمَئِذِ ِالْحَقُّ لِلرَّحْمٰنِ ؕ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكٰفِرِيْنَ عَسِيْرًا ﴿۲۶﴾
بادشاهی حقیقی آں روز خدا راست و باشد آں روز بر کافران روزِ دشوار
وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلٰى يَدَيْهِ يَقُوْلُ يٰلَيْتَنِى اتَّخَذْتُ مَعَ
و روزے که بگزد ستمگار دو دستِ خود را گوید اے کاش من گرفتمے همراهِ
الرَّسُوْلِ سَبِيْلًا ﴿۲۷﴾ يٰوَيْلَتٰى لَيْتَنِىْ لَمْ اَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيْلًا ﴿۲۸﴾
پیغامبر راهے اے وائے بر من کاش که دوست نه گرفتمے فلاں را
لَقَدْ اَضَلَّنِىْ عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ اِذْ جَآءَنِىْ ؕ وَكَانَ الشَّيْطٰنُ لِلْاِنْسَانِ
هر آئینه وے گمراه کرد مرا از پند بعد از آنکه آمده بود بمن و هست شیطان آدمی را در محنت
خَذُوْلًا ﴿۲۹﴾ وَقَالَ الرَّسُوْلُ يٰرَبِّ اِنَّ قَوْمِى اتَّخَذُوْا هٰذَا الْقُرْاٰنَ
تنها گزارنده و گفت پیغامبر اے پروردگار من هر آئینه قوم من این قرآن را متروک
مَهْجُوْرًا ﴿۳۰﴾ وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِىٍّ عَدُوًّا مِّنَ الْمُجْرِمِيْنَ ؕ وَ
ساختند و همچنیں ساخته ایم برائے هر پیغامبر دشمنان از گناهگاران و

ف۱ یعنی حبط کردیم ۱۲

ف۲ یعنی آسمان بر هیئتِ معتاد خود باشد اما ابر ناگاه منشق شود والله اعلم ۱۲

كَفٰى بِرَبِّكَ هَادِيًا وَّنَصِيْرًا ﴿٣١﴾ وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَوْلَا نُزِّلَ
بس ست پروردگار تو راه نما و نصرت دهنده — و گفتند کافران چرا نه فرود آورده شد
عَلَيْهِ الْقُرْاٰنُ جُمْلَةً وَّاحِدَةً ۚ كَذٰلِكَ ۚ لِنُثَبِّتَ بِهٖ فُؤَادَكَ وَ مع ٧
بر پیغامبر قرآن بیک دفعه همچنیں بدفعات آوردیم تا استوار سازیم بآں دل ترا و
رَتَّلْنٰهُ تَرْتِيْلًا ﴿٣٢﴾ وَلَا يَاْتُوْنَكَ بِمَثَلٍ اِلَّا جِئْنٰكَ بِالْحَقِّ وَاَحْسَنَ عند المتقدمين ١٢
خواندیم آں را بآهستگی — و نیارند کافران پیش تو هیچ داستانے مگر بیاریم پیش تو جواب راست و نیکوتر
تَفْسِيْرًا ﴿٣٣﴾ اَلَّذِيْنَ يُحْشَرُوْنَ عَلٰى وُجُوْهِهِمْ اِلٰى جَهَنَّمَ ۙ اُولٰٓئِكَ
در بیان — آنانکه برانگیخته شوند افتاں بر روئے خویش بسوئے دوزخ ایں جماعه
شَرٌّ مَّكَانًا وَّاَضَلُّ سَبِيْلًا ﴿٣٤﴾ ع وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ وَ ٣ ع ١٤ ١
بدترند باعتبار مکان و غلط کننده ترند راه را — و هر آئینه دادیم موسیٰ را کتاب و
جَعَلْنَا مَعَهٗٓ اَخَاهُ هٰرُوْنَ وَزِيْرًا ﴿٣٥﴾ فَقُلْنَا اذْهَبَآ اِلَى الْقَوْمِ الَّذِيْنَ
ساختیم همراه او برادر او هارون را وزیر — پس گفتیم بروید بسوئے آں قوم که دروغ
كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا ؕ فَدَمَّرْنٰهُمْ تَدْمِيْرًا ﴿٣٦﴾ وَقَوْمَ نُوْحٍ لَّمَّا كَذَّبُوا
شمردند آیات مارا — پس هلاک ساختیم آں قوم را هلاک کردنی — و قوم نوح چوں دروغ شمردند
الرُّسُلَ اَغْرَقْنٰهُمْ وَجَعَلْنٰهُمْ لِلنَّاسِ اٰيَةً ؕ وَاَعْتَدْنَا لِلظّٰلِمِيْنَ
پیغامبراں را غرق ساختیم ایں جماعه را و گردانیدیم ایشاں را برائے مردمان نشانه - و مهیا کردیم برائے ستمگاراں
عَذَابًا اَلِيْمًا ﴿٣٧﴾ وَّعَادًا وَّثَمُوْدَا۟ وَاَصْحٰبَ الرَّسِّ وَقُرُوْنًا بَيْنَ
عذاب درد دهنده — و هلاک ساختیم عاد و ثمود و اهل رس را — و طبقات بسیار را
ذٰلِكَ كَثِيْرًا ﴿٣٨﴾ وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْاَمْثَالَ ۫ وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيْرًا ﴿٣٩﴾ وَ
درمیان ایشاں — و برای هریکے بیان کردیم داستانها — و هریکی را هلاک ساختیم هلاک کردنی — و
لَقَدْ اَتَوْا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِيْٓ اُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِ ؕ اَفَلَمْ يَكُوْنُوْا
هر آئینه رسیدند کافران بدیهے که بارانیده شد بروے باران بد یعنی باران سنگ — آیا نمی دیدند
يَرَوْنَهَا ۚ بَلْ كَانُوْا لَا يَرْجُوْنَ نُشُوْرًا ﴿٤٠﴾ وَاِذَا رَاَوْكَ اِنْ يَّتَّخِذُوْنَكَ
آں را — بلکه توقع نمی داشتند برانگیختن را — و چوں بینند ترا نگیرند ترا

إِلَّا هُزُوًا ۖ أَهَٰذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٤١﴾ إِن كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ
الا مسخره آیا این شخص ست آنکه خدائے تعالے بپیغامبر فرستادش هر آئینه نزدیک بود که گمراه کند ما را
آلِهَتِنَا لَوْلَا أَن صَبَرْنَا عَلَيْهَا ۚ وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ
از پرستش خدایانِ ما اگر نه آں بودے که شکیبائی کردیم برآں و خواهند دانست چوں به بینند
الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٢﴾ أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ
عذاب را کیست غلط کننده تر راه را آیا دیدی آں را که گرفته است خدائے خود
أَفَأَنتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٤٣﴾ أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ
خواهش نفس خود را آیا تو میشوی برو نگهبان آیا می پنداری که بیشترین ایشاں می شنوند
أَوْ يَعْقِلُونَ ۚ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ ۖ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٤﴾ أَلَمْ ع
یا می فهمند نیستند ایشاں الا مانند چهارپایاں بلکه ایشاں غلط کننده ترند راه را آیا
تَرَ إِلَىٰ رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا
ندیدی بسوئے پروردگار خود چگونه دراز کرد سایه را ف١ و اگر خواستے گردانیدے آں را آرمیده باز برگماشتیم
الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا ﴿٤٥﴾ ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾ وَهُوَ
آفتاب را بروے راه نما ف٢ باز فرا گرفتیم سایه را بسوئے خویش فرا گرفتن آسان و اوست
الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ
آنکه ساخته برائے شما شب را پوشش و خواب را راحتے و ساخت روز را وقت
نُشُورًا ﴿٤٧﴾ وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ۚ
برخاستن و اوست آنکه فرستاد بادها را مژده دهنده پیش رحمت خویش
وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾ لِّنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا وَنُسْقِيَهُ
و فرود آوردیم از آسمان آب پاک را تا زنده سازیم بآں آب شهر مرده را و تا بنوشانیمش
مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾ وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ
از آنچه و آفریده ایم چهارپایان را و مردم بسیار را و هر آئینه گوناگوں بیان کردیم پند درمیان ایشاں
لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٥٠﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي
تا پند پذیر شوند پس قبول نکردند بیشترین مردماں مگر ناسپاسی را و اگر می خواستیم میفرستادیم در

ف١ یعنی بعد اسفار قبل از طلوع آفتاب یا در اول روز ١٢
ف٢ یعنی بهر صفت که آفتاب تقاضا میکند میرود ١٢

كُلِّ قَرْيَةٍ نَّذِيْرًا ﴿٥١﴾ فَلَا تُطِعِ الْكٰفِرِيْنَ وَجَاهِدْهُمْ بِهٖ جِهَادًا كَبِيْرًا ﴿٥٢﴾
ہر دیہے ترسانندہ پس فرمان مبر کافراں را و جہاد کن بر ایشاں بحکم خدا جہاد بزرگ
وَهُوَ الَّذِيْ مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَّهٰذَا مِلْحٌ اُجَاجٌ
و اوست آنکہ در آمیخت دو دریا را ایں یک آب شیریں دافع تشنگی ست و آں دیگر شور بد مزہ
وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَّحِجْرًا مَّحْجُوْرًا ﴿٥٣﴾ وَهُوَ الَّذِيْ خَلَقَ مِنَ
و ساخت میان ہر دو حجابے و سدے مضبوط و اوست آنکہ آفرید از
الْمَآءِ بَشَرًا فَجَعَلَهٗ نَسَبًا وَّصِهْرًا ؕ وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيْرًا ﴿٥٤﴾ وَيَعْبُدُوْنَ
آب آدمی را پس ساخت آں را خداوند نسب و خداوند قرابت دامادی ہست پروردگار تو توانا و می پرستند
مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ ؕ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلٰى رَبِّهٖ
بجز خدا چیزے را کہ نفع ندہد بایشاں و ضرر نرساند بدیشاں و ہست کافر بر مخالفت پروردگار خود
ظَهِيْرًا ﴿٥٥﴾ وَمَآ اَرْسَلْنٰكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَّنَذِيْرًا ﴿٥٦﴾ قُلْ مَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ
پشتی دہندہ و نہ فرستادیم ترا مگر بشارت دہندہ و بیم کنندہ بگو نمی طلبم از شما بر تبلیغ قرآن
مِنْ اَجْرٍ اِلَّا مَنْ شَآءَ اَنْ يَّتَّخِذَ اِلٰى رَبِّهٖ سَبِيْلًا ﴿٥٧﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى
ہیچ مزدے لیکن خواہد کہ راہ گیرد بسوئے پروردگار خویش گو بگیرد و توکل کن
الْحَيِّ الَّذِيْ لَا يَمُوْتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهٖ ؕ وَكَفٰى بِهٖ بِذُنُوْبِ عِبَادِهٖ
بر آں زندہ کہ ہرگز نمیرد و بپاکی یاد کن ہمراہ ستائش او و بس ست وے بگناہان بندگان خویش
خَبِيْرًا ﴿٥٨﴾ ۚ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِيْ سِتَّةِ اَيَّامٍ
آگاہ آنکہ بیافرید آسمانہا و زمین و آنچہ درمیان آنہاست در شش روز
ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ ۚ اَلرَّحْمٰنُ فَسْئَلْ بِهٖ خَبِيْرًا ﴿٥٩﴾ وَاِذَا قِيْلَ
باز مستقر شد بر عرش اوست بخشایندہ پس بپرس از حال وے دانا گرا و چوں گفتہ میشود
لَهُمُ اسْجُدُوْا لِلرَّحْمٰنِ قَالُوْا وَمَا الرَّحْمٰنُ ۗ اَنَسْجُدُ لِمَا تَاْمُرُنَا وَ
بکافراں کہ سجدہ کنید رحمن را گویند چیست رحمن آیا سجدہ کنیم چیزے را کہ تو میفرمائی ما را
زَادَهُمْ نُفُوْرًا ﴿٦٠﴾ تَبٰرَكَ الَّذِيْ جَعَلَ فِي السَّمَآءِ بُرُوْجًا وَّجَعَلَ
و زیادہ کرد ایں سخن در حق ایشاں رمیدن را بزرگوار ست آنکہ بساخت در آسمان برجہا را و ساخت در آں چراغ را

معانقہ ع ۵ ع ۱۶ ۳

فِيهَا سِرَاجًا وَّقَمَرًا مُّنِيرًا ﴿٦١﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً

یعنی آفتاب را و ساخت ماه را روشن و او ست آنکه ساخت شب و روز را جانشین یک دیگر

لِّمَنْ أَرَادَ أَن يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾ وَعِبَادُ الرَّحْمَٰنِ الَّذِينَ

برائے کسیکه خواهد پند گرفتن یا خواهد شکرگزاری کردن و بندگان خدا آنانند

يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَّإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا

که میروند بر زمین بآهستگی ف و چون سخن گویند بایشان نادان گویند سلام

سَلَامًا ﴿٦٣﴾ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ﴿٦٤﴾ وَالَّذِينَ

برشما باد و آنانکه شب می گذارند برائے پروردگار خویش سجده کنان و قیام کنان و آنانکه

يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ ۖ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ

می گویند اے پروردگار ما باز دار از ما عذاب دوزخ را هر آئینه عذاب دوزخ لازم

غَرَامًا ﴿٦٥﴾ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَّمُقَامًا ﴿٦٦﴾ وَالَّذِينَ إِذَا أَنفَقُوا

شونده است هر آئینه دوزخ بد آرام گاهے ست و بد مقامے ست و آنکه چون خرج کنند

ف یعنی تواضع بر ایشان غالب ست ۱۲

لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَٰلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾ وَالَّذِينَ

اسراف نه نمایند و تنگی نگیرند و باشد عطائے ایشان میان جانبین معتدل و آنانکه

لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ

نمی پرستند با خدا معبود دیگر را و نمی کشتند هیچ نفسے را که حرام کرده است

اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ ۚ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾ يُّضَٰعَفْ

خدا مگر بحق و زنا نکنند و هر که بکند این کار برخورد بعقوبت دشوار دوچند کرده شود

لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴿٦٩﴾ إِلَّا مَن تَابَ

اورا عذاب روز قیامت و جاوید ماند آنجا خوار کرده شده مگر آنکه توبه کرد

وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ

و ایمان آورد و عمل شائسته نمود پس آن جماعه بدل سازد خدا بدیهائے ایشان را بنیکیها

وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٧٠﴾ وَمَن تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ

و هست خدا آمرزنده مهربان و هر که توبه کند و کار شائسته بجا آورد پس هر آئینه وے رجوع میکند

إِلَى اللَّهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ

بخدا رجوع کردنے — و آنانکہ گواہی دروغ نمی دہند — و چوں بگزرند بر بیہودہ — بگذرند

مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾ وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا

بروش بزرگان — و آنانکہ چوں پند دادہ می شود ایشاں را بآیات پروردگار ایشاں کر و کور نہ افتند

صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا

بشنیدن آں ف — و آنانکہ می گویند اے پروردگار ما — ببخش مارا — از زنان ما

وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾ أُولَٰئِكَ

و از فرزندان ما — روشنی چشم — و بکن مارا — پیشوائے — متقیان — آں جماعہ

يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا ﴿٧٥﴾

جزا دادہ شود ایشاں را محل بلند بمقابلہ آنکہ صبر کردند و برخورانیدہ شود ایشان را آنجا بدعائے خیر و سلام

خَالِدِينَ فِيهَا ۚ حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾ قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ

جاویداں آنجا — بہشت نیک آرام گاہ ست و نیک مقام ست — بگو با قدر نمی شمارد شمارا

رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ ۖ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ﴿٧٧﴾ ع

پروردگار من اگر نباشد عبادت شما پس ہر آئینہ دروغ داشتید پس البتہ باشد جزائے آں لازم

ف — یعنی بلکہ دیدہ و شنیدہ سجدہ کنند ۱۲

ع ۶ ۱۷ ۴

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ مِائَتَانِ — بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ — سَبْعٌ وَعِشْرُونَ آيَةً وَأَحَدَ عَشَرَ رُكُوعًا

سورۃ شعراء در مکہ نازل شدہ — بنام خدائے — بخشائندہ — مہربان — داں دو صد و بیست و ہفت آیت و یازدہ رکوع است

طسم ﴿١﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا

ایں آیات کتاب روشن ست — شاید تو ہلاک کنندہ خویشتن را بسبب آنکہ

يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ إِنْ نَشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ

مسلمان نمی شوند — اگر خواہیم فرود آریم — بر ایشاں — از آسمان نشانہ پس شود گردن ہائے

أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ﴿٤﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمَٰنِ

ایشاں پیش آں نیایش کنندہ — و نمی آید بدیشاں ہیچ پندے از جانب پروردگار ایشاں نو پدید

مُحْدَثٍ إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ﴿٥﴾ فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ

آوردہ — مگر می باشند — ازاں رو گردانندہ — پس ثابت شد کہ ایشان دروغ شمردند پس بیاید ایشاں

المنزل الخامس ۵

مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَمْ أَنْبَتْنَا
باصدق وعده که بآں تمسخر می کردند آیا ندیده اند بسوئے زمین چه قدر رویانیدیم
فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿٧﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ
در آنجا از هر جنس نیک هر آئینه دریں ماجرا نشانه است و نیستند بیشترین ایشاں
ع ۱ ۹ ۵ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٩﴾ وَإِذْ نَادَىٰ رَبُّكَ
مسلماناں و هر آئینه پروردگار تو همان ست غالب مهربان و آنگاه که آواز داد پروردگار تو
مُوسَىٰ أَنِ ائْتِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾ قَوْمَ فِرْعَوْنَ ۚ أَلَا يَتَّقُونَ ﴿١١﴾
موسی را که بیا پیش گروه ستمگاراں بیا پیش قوم فرعون آیا پرهیزگاری نمی کنند
قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿١٢﴾ وَيَضِيقُ صَدْرِي وَلَا
گفت اے پروردگار من هر آئینه من مے ترسم از آنکه دروغ شمرند مرا و تنگ شود سینه من و جاری نمی گردد
يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ إِلَىٰ هَارُونَ ﴿١٣﴾ وَلَهُمْ عَلَيَّ ذَنْبٌ فَأَخَافُ
زبان من پس پیغامبری فرست بسوئے هارون و قوم فرعون را بر من گناهے ست پس می ترسم که
أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿١٤﴾ قَالَ كَلَّا ۖ فَاذْهَبَا بِآيَاتِنَا ۖ إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ ﴿١٥﴾
بکشند مرا گفت نه چنیں باشد پس هر دو بروید با نشانهای ما هر آئینه ما با شما شنونده ایم
فَأْتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُولَا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ أَنْ أَرْسِلْ
پس بیائید بفرعون پس بگوئید هر آئینه ما فرستاده پروردگار عالمها ایم باین پیغام که بفرست
مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٧﴾ قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ
همراه ما بنی اسرائیل را گفت اے موسیٰ آیا پرورش نکردیم ترا درمیان اهل خویش درحال طفلی
فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ ﴿١٨﴾ وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَ
و درنگ کردی درمیان ما از عمر خود سالها و کردی آں کردار خود را که از تو بفعل آمد و
أَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾ قَالَ فَعَلْتُهَا إِذًا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٢٠﴾
تو از ناسپاس دارندگانی گفت کردم آں کردار آنگاه و من از گمراهاں بودم
فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي
پس گریختم از پیش شما چوں بترسیدم از عقوبت شما پس عطا کرد مرا پروردگار من دانش و ساخت مرا

ف۱ یعنی بنده گرفتن بنی اسرائیل نعمت نبود پس همچنیں پرورش کردن که بآں ضرورت بود نعمت نباشد ۱۲

مِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿۲۱﴾ وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ اَنْ عَبَّدْتَّ بَنِيْٓ
از پیغامبران ۔ و آیا ایں نعمتے ست کہ منت می نہی بر من کہ بندہ گرفتی بنی
اِسْرَآءِيْلَ ﴿۲۲﴾ قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۲۳﴾ قَالَ رَبُّ السَّمٰوٰتِ
اسرائیل را ف ۔ گفت فرعون و چیست پروردگار عالمہا ۔ گفت موسیٰ پروردگار آسمان ہا
وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۭ اِنْ كُنْتُمْ مُّوْقِنِيْنَ ﴿۲۴﴾ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهٗٓ
و زمین ۔ و آنچہ درمیان اینہاست ۔ اگر یقین آرندہ اید ۔ گفت فرعون آنانرا کہ حوالی او بودند
اَلَا تَسْتَمِعُوْنَ ﴿۲۵﴾ قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَآىِٕكُمُ الْاَوَّلِيْنَ ﴿۲۶﴾ قَالَ
آیا نمی شنوید ۔ گفت موسیٰ پروردگار شما ست و پروردگار پدران پیشین شما ست ۔ گفت
اِنَّ رَسُوْلَكُمُ الَّذِيْٓ اُرْسِلَ اِلَيْكُمْ لَمَجْنُوْنٌ ﴿۲۷﴾ قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ
فرعون ہر آئینہ پیغامبرے کہ فرستادہ شدہ بسوئے شما دیوانہ ست ۔ گفت موسیٰ پروردگار مشرق
وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۭ اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُوْنَ ﴿۲۸﴾ قَالَ لَىِٕنِ اتَّخَذْتَ
و مغرب ۔ و آنچہ درمیان اینہاست ۔ اگر در مے یابید ۔ گفت اگر خدا گرفتی
اِلٰهًا غَيْرِيْ لَاَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُوْنِيْنَ ﴿۲۹﴾ قَالَ اَوَلَوْ جِئْتُكَ
غیر مرا البتہ بکنم ترا از زندانیاں ۔ گفت آیا بزندان کنی اگرچہ
بِشَيْءٍ مُّبِيْنٍ ﴿۳۰﴾ قَالَ فَاْتِ بِهٖٓ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿۳۱﴾
بیارم پیش تو چیزے روشن را ۔ گفت بیار آں را اگر از راست گویانی
فَاَلْقٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِيْنٌ ﴿۳۲﴾ وَّنَزَعَ يَدَهٗ فَاِذَا
پس بانداخت عصائے خود را پس ناگہاں وے اژدہائے آشکار بود ۔ و برآورد دست خود را پس ناگہاں وے
هِيَ بَيْضَاۗءُ لِلنّٰظِرِيْنَ ﴿۳۳﴾ قَالَ لِلْمَلَاِ حَوْلَهٗٓ اِنَّ هٰذَا لَسٰحِرٌ
سفید بود برائے بینندگان ۔ گفت فرعون بجماعتے کہ حوالی او بودند ہر آئینہ ایں شخص جادوگریست
عَلِيْمٌ ﴿۳۴﴾ يُّرِيْدُ اَنْ يُّخْرِجَكُمْ مِّنْ اَرْضِكُمْ بِسِحْرِهٖ ڰ فَمَاذَا
دانا ۔ میخواہد کہ بیرون کند شمارا از زمین شما بسحر خود ۔ پس چہ
تَاْمُرُوْنَ ﴿۳۵﴾ قَالُوْٓا اَرْجِهْ وَاَخَاهُ وَابْعَثْ فِي الْمَدَاۗىِٕنِ حٰشِرِيْنَ ﴿۳۶﴾
می فرمائید مرا ۔ گفتند موقوف دار او را و برادرش را و بفرست در شہرہا نقیباں را

ف ا یعنی بندہ گرفتن بنی اسرائیل نعمت نبود پس ہمچنیں پرورش کردن کہ آں ضرورت بود نعمت نباشد ۱۲

ع ۲

يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ﴿٣٧﴾ فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٣٨﴾
تا بیارند پیش تو هر جادوگر دانا را پس جمع کرده شد ساحران را بمیعاد روزے معین
وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٣٩﴾ لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ
وگفته شد بمردمان آیا شما جمع شونده اید بود که ما پیروی ساحران کنیم
إِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿٤٠﴾ فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ
اگر ایشان غالب شوند پس چون حاضر شدند ساحران گفتند فرعون را
أَئِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ
آیا مارا مزدے بود اگر ما غالب شویم گفت آرے و هر آئینه شما
إِذًا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٤٣﴾
آنگاه از مقربان باشید گفت بایشان موسیٰ بافگنید آنچه شما افگننده اید
فَأَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ
پس انداختند رسن‌هائے خود را و عصاهائے خود را و گفتند قسم به بزرگی فرعون هر آئینه ما البته
الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾ فَأَلْقَىٰ مُوسَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٥﴾
غالبیم پس انداخت موسیٰ عصائے خود را پس ناگهان وے فرو می برد آنچه دغابازی میکردند
فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾ رَبِّ
پس انداخته شدند ساحران سجده کنان گفتند ایمان آوردیم بپروردگار عالمها پروردگار
مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾ قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ
موسیٰ و هارون گفت فرعون آیا ایمان آوردید بموسیٰ پیش از آنکه دستوری دهم شمارا
لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ لَأُقَطِّعَنَّ
هر آئینه وے مهتر شماست آنکه بیاموخت شمارا جادو پس خواهید دانست البته ببرم دستهائے
أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾
شمارا و پاهائے شمارا یکے از جانب راست و دیگر از جانب چپ و البته بردار کنم شمارا همه یکجا
قَالُوا لَا ضَيْرَ إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا
گفتند هیچ زیان نیست هر آئینه ما بسوئے پروردگار خویش رجوع کنیم هر آئینه ما توقع داریم که بیامرزد

ع ١٨ رَبُّنَا خَطٰيٰنَآ اَنْ كُنَّآ اَوَّلَ الْمُؤْمِنِيْنَ ۞٥١ وَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوْسٰى
برائے پروردگار ما گناہان ما را بسبب آنکہ شدیم اول مسلمانان و وحی فرستادیم بسوئے موسیٰ
اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِيْٓ اِنَّكُمْ مُّتَّبَعُوْنَ ۞٥٢ فَاَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِى الْمَدَآئِنِ
کہ بوقت شب رواں کن بندگان مرا ہر آئینہ شما تعاقب کردہ شوید پس فرستاد فرعون در شہرہا
حٰشِرِيْنَ ۞٥٣ اِنَّ هٰٓؤُلَآءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيْلُوْنَ ۞٥٤ وَاِنَّهُمْ لَنَا
نقیبان ہر آئینہ بنی اسرائیل گروہے اندک اند و ہر آئینہ ایشان مارا
لَغَآئِظُوْنَ ۞٥٥ وَاِنَّا لَجَمِيْعٌ حٰذِرُوْنَ ۞٥٦ فَاَخْرَجْنٰهُمْ مِّنْ جَنّٰتٍ
بخشم آوردہ اند و ہر آئینہ ما جماعتے ایم سلاح پوشیدہ خدا می فرماید پس بیرون کردیم قوم فرعون را از بوستانہا
وَّعُيُوْنٍ ۞٥٧ وَّكُنُوْزٍ وَّمَقَامٍ كَرِيْمٍ ۞٥٨ كَذٰلِكَ وَاَوْرَثْنٰهَا بَنِيْٓ
و چشمہا و گنجہا و منزل نیک چنیں کردیم و میراث دادیم ایں اشیا بنی
اِسْرَآءِيْلَ ۞٥٩ فَاَتْبَعُوْهُمْ مُّشْرِقِيْنَ ۞٦٠ فَلَمَّا تَرَآءَ الْجَمْعٰنِ قَالَ
اسرائیل را پس تعاقب ایشاں کردند وقت اشراق شمس آمدہ پس چوں یکدیگر را دیدند ہر دو گروہ گفتند
اَصْحٰبُ مُوْسٰٓى اِنَّا لَمُدْرَكُوْنَ ۞٦١ قَالَ كَلَّا اِنَّ مَعِىَ رَبِّىْ
یاراں موسیٰ ہر آئینہ بما رسیدند گفت موسیٰ نہ چنیں ست ہر آئینہ با من پروردگار من ست
سَيَهْدِيْنِ ۞٦٢ فَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوْسٰٓى اَنِ اضْرِبْ بِّعَصَاكَ الْبَحْرَ
راہ خواہد نمود مرا پس وحی فرستادیم بسوئے موسیٰ کہ بزن بعصائے خود را در دریا
فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيْمِ ۞٦٣ وَاَزْلَفْنَا ثَمَّ
پس دریا بشگافت پس شد ہر پارہ مانند کوہ بزرگ و نزدیک آوردیم آنجا
الْاٰخَرِيْنَ ۞٦٤ وَاَنْجَيْنَا مُوْسٰى وَمَنْ مَّعَهٗٓ اَجْمَعِيْنَ ۞٦٥ ثُمَّ
آں دیگراں را و خلاص ساختیم موسیٰ را و آناں را کہ ہمراہ وے بودند ہمہ یک جا باز
اَغْرَقْنَا الْاٰخَرِيْنَ ۞٦٦ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً ۚ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ
غرق ساختیم آں دیگراں را ہر آئینہ دریں ماجرا نشانہ ہست و نبودند بیشتریں ایشاں
ع ١٧ مُّؤْمِنِيْنَ ۞٦٧ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ۞٦٨ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ
مسلمانان و ہر آئینہ پروردگار تو ہماں ست غالب مہربان و بخواں برایشاں خبر

إِبْرٰهِيمَ ﴿۶۹﴾ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ ﴿۷۰﴾ قَالُوا نَعْبُدُ
ابراہیم چوں گفت بہ پدرِ خود و قوم خود چہ چیز را مے پرستید گفتند مے پرستیم
أَصْنَامًا فَنَظَلُّ لَهَا عٰكِفِينَ ﴿۷۱﴾ قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ
بتاں را پس مے باشیم بر ایشاں مجاورت کنندہ گفت آیا می شنوند آواز شما چوں
تَدْعُونَ ﴿۷۲﴾ أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ ﴿۷۳﴾ قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا
مے خوانید یا سود مے رسانند بشما یا زیان میدہند گفتند نہ بلکہ یافتیم پدران خود را
كَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿۷۴﴾ قَالَ أَفَرَءَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿۷۵﴾ أَنْتُمْ وَ
کہ چنیں می کردند گفت آیا دیدید آنچہ می پرستیدید شما و
آبَاؤُكُمُ الْأَقْدَمُونَ ﴿۷۶﴾ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي إِلَّا رَبَّ الْعٰلَمِينَ ﴿۷۷﴾
پدران پیشین شما پس ہر آئینہ آنہا دشمنان من اند لیکن دوست می دارم پروردگار عالمہا را
الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿۷۸﴾ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ﴿۷۹﴾
آنکہ بیافرید مرا پس ہموں راہ نماید مرا و آنکہ او طعام میخوراند مرا و می آشامد مرا
وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿۸۰﴾ وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿۸۱﴾
وچوں بیمار می شوم پس ہموں شفا میدہد مرا و آنکہ بمیراند مرا باز زندہ گرداند مرا
وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ ﴿۸۲﴾ رَبِّ هَبْ لِي
و آنکہ توقع دارم کہ بیامرزد برائے من گناہ من روز جزا پروردگارا عطا کن مرا
حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصّٰلِحِينَ ﴿۸۳﴾ وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي
حکمت و لاحق کن مرا بشائستگان و پدید آر برائے من ذکرِ نیک در
الْآخِرِينَ ﴿۸۴﴾ وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ ﴿۸۵﴾ وَاغْفِرْ لِأَبِي
پسینیاں و بکن مرا از وارثان بہشت با نعمت و بیامرز پدرِ مرا
إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ ﴿۸۶﴾ وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ ﴿۸۷﴾ يَوْمَ لَا
ہر آئینہ وے بود از گمراہان و رسوا مکن مرا روزے کہ برانگیختہ شوند مردمان روزے
يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿۸۸﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿۸۹﴾ وَأُزْلِفَتِ
کہ فائدہ ندہد مال و نہ فرزندان لیکن صاحب فائدہ آں بود کہ بیارد پیش خدا دلِ بے عیب و نزدیک کردہ شود

الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾ وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ ﴿٩١﴾ وَقِيلَ لَهُمْ أَيْنَمَا
بهشت برائے متقیان   و ظاهر نموده آید دوزخ برائے گمراهان   و گفته شود بایشان کجاست
كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ أَوْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٩٣﴾
آنچه می پرستیدید   بجز خدا   آیا نصرت میدهند شمارا یا خود انتقام می کشند
فَكُبْكِبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ ﴿٩٤﴾ وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾ قَالُوا
پس بررو انداخته شوند در آنجا بتان و گمراهان   و لشکرهائے شیطان همه یکجا   گویند
وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾ تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٩٧﴾ إِذْ
وایشان آنجا بایکدیگر مکابره می کنند   بخدا هر آئینه ما بودیم   در گمراهی ظاهر   چون
نُسَوِّيكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾ وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾ فَمَا لَنَا
برابر می ساختیم شمارا با پروردگار عالمها   و گمراه نکردند مارا مگر این بدکاران   پس نیست
مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٠﴾ وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ
مارا هیچ شفاعت کننده   و نه دوست   مهربانی کننده   پس کاش مارا یکبار رجوع باشد
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ
پس شویم از مسلمانان   هر آئینه درین ماجرا نشانه هست   و نیستند بیشترین ایشان
مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾ كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ ع ٥ ٩
مسلمانان   و هر آئینه پروردگار تو همان ست غالب مهربان   دروغی شمردند قوم نوح
الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾ إِنِّي لَكُمْ
پیغامبران را   چون گفت بایشان برادر ایشان   نوح آیا نمی ترسید   هر آئینه من
رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٠٨﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ
برائے شما پیغامبر امانتم   پس بترسید از خدا و فرمانبرداری من کنید   وسوال نمی کنم از شما بر تبلیغ رسالت هیچ
أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١١٠﴾
مزدے نیست مزد من مگر بر پروردگار عالمها   پس بترسید از خدا و فرمانبرداری من کنید
قَالُوا أَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَلُونَ ﴿١١١﴾ قَالَ وَمَا عِلْمِي بِمَا
گفتند آیا ایمان آوریم برتو حالانکه پیروی تو کرده اند سفله گان   گفت نوح و بچه کار ست دانش من

كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٢﴾ إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّي لَوْ تَشْعُرُونَ ﴿١١٣﴾ وَ
بآنچه می کردند نیست حساب ایشان مگر بر پروردگار من اگر بدانید و
مَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٤﴾ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿١١٥﴾ قَالُوا لَئِنْ
نیستم من دور کننده مسلمانان نیم من مگر ترساننده آشکارا گفتند اگر
لَمْ تَنْتَهِ يَا نُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ﴿١١٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِي
باز نمانی تو اے نوح البتہ شوی از سنگسار شدگان گفت اے پروردگار من ہر آئینہ
كَذَّبُونِ ﴿١١٧﴾ فَافْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا وَنَجِّنِي وَمَنْ مَعِيَ مِنَ النصف
قوم من دروغ شمردند مرا پس فیصل کن میان من و میان ایشان فیصل کردن عظیم و خلاص کن مرا و آنانرا کہ ہمراہ من
الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١١٩﴾ ثُمَّ
از مسلمانان پس نجات دادیم او را و آنانرا کہ ہمراہ او بودند در کشتی پُر کرده شده باز
أَغْرَقْنَا بَعْدُ الْبَاقِينَ ﴿١٢٠﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ
غرق ساختیم بعد ازیں باقی ماندگان را ہر آئینہ دریں ماجرا نشانہ است و نیستند اکثر ایشان
مُؤْمِنِينَ ﴿١٢١﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٢﴾ كَذَّبَتْ عَادٌ ع ١٨ / ١٠
مسلمانان و ہر آئینہ پروردگار تو ہمان ست غالب مہربان دروغ داشتند
الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ إِنِّي لَكُمْ
قبیلہ عاد پیغمبران را چون گفت بایشان برادر ایشان ہود آیا نمی ترسید ہر آئینہ من
رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٥﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٢٦﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ
برائے شما پیغامبر با امانتم پس بترسید از خدا و فرمانبرداری من کنید و سوال نمی کنم از شما بر تبلیغ رسالت
أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٧﴾ أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ
ہیچ مزدے نیست مزد من مگر بر پروردگار عالمہا آیا عمارت مے کنید بہر بلندی
آيَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾ وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ﴿١٢٩﴾ وَإِذَا
علامتے بے فائدہ مشغول شدہ و میسازید محلہائے استوار گویا جاوید خواہید ماند و چون
بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٣١﴾ وَاتَّقُوا
دست می کشائید دست می کشائید ستمکار شدہ پس بترسید از خدا و فرمانبرداری من کنید و بترسید

الَّذِیْٓ اَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُوْنَ ﴿١٣٢﴾ اَمَدَّكُمْ بِاَنْعَامٍ وَّبَنِيْنَ ﴿١٣٣﴾ وَجَنّٰتٍ
از کسیکه امداد کرد شمارا بآنچه می دانید امداد کرده است شمارا بچهارپایان و فرزندان و بوستانها
وَّعُيُوْنٍ ﴿١٣٤﴾ اِنِّیْٓ اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ ﴿١٣٥﴾ قَالُوْا سَوَآءٌ
و چشمها هر آئینه من می ترسم بر شما از عذاب روز بزرگ گفتند یکسان ست
عَلَيْنَآ اَوَعَظْتَ اَمْ لَمْ تَكُنْ مِّنَ الْوٰعِظِيْنَ ﴿١٣٦﴾ اِنْ هٰذَآ اِلَّا خُلُقُ
بر ما که پند دهی یا نه باشی از پند دهندگان نیست این مگر عادت
الْاَوَّلِيْنَ ﴿١٣٧﴾ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِيْنَ ﴿١٣٨﴾ فَكَذَّبُوْهُ فَاَهْلَكْنٰهُمْ اِنَّ فِیْ
پیشینیان و نیستیم ما عذاب کرده شدگان پس دروغ داشتندش پس هلاک ساختیم ایشان را هر آئینه
ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿١٣٩﴾ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ
درین ماجرا نشانه هست و نه بودند بیشترین ایشان مسلمانان و هر آئینه پروردگار تو همان ست غالب
الرَّحِيْمُ ﴿١٤٠﴾ كَذَّبَتْ ثَمُوْدُ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿١٤١﴾ اِذْ قَالَ لَهُمْ اَخُوْهُمْ صٰلِحٌ ع ٧ ٨ ١١
مهربان دروغ شمردند قبیله ثمود پیغامبران را چون گفت بایشان برادر ایشان صالح
اَلَا تَتَّقُوْنَ ﴿١٤٢﴾ اِنِّیْ لَكُمْ رَسُوْلٌ اَمِيْنٌ ﴿١٤٣﴾ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوْنِ ﴿١٤٤﴾ وَ
آیا نمی ترسید هر آئینه من برائے شما پیغامبر امانتم پس بترسید از خدا و فرمانبرداری من کنید و
مَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِیَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿١٤٥﴾
سوال نمی کنم از شما بر تبلیغ رسالت هیچ مزدے نیست مزد من مگر بر پروردگار عالمها
اَتُتْرَكُوْنَ فِیْ مَا هٰهُنَآ اٰمِنِيْنَ ﴿١٤٦﴾ فِیْ جَنّٰتٍ وَّعُيُوْنٍ ﴿١٤٧﴾ وَّزُرُوْعٍ
آیا ایمن گذاشته خواهید شد در آنچه اینجاست در بوستانها و چشمها و کشتها
وَّنَخْلٍ طَلْعُهَا هَضِيْمٌ ﴿١٤٨﴾ وَتَنْحِتُوْنَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوْتًا فٰرِهِيْنَ ﴿١٤٩﴾
و خرماستانے که شگوفه آں نازک ست و مے تراشید از کوهها خانه آشکار شده
فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوْنِ ﴿١٥٠﴾ وَلَا تُطِيْعُوْٓا اَمْرَ الْمُسْرِفِيْنَ ﴿١٥١﴾ الَّذِيْنَ
پس بترسید از خدا و فرمانبرداری من کنید و انقیاد منمائید فرمان از حد گذرندگان را آنانکه
يُفْسِدُوْنَ فِی الْاَرْضِ وَلَا يُصْلِحُوْنَ ﴿١٥٢﴾ قَالُوْٓا اِنَّمَآ اَنْتَ مِنَ
فساد می کنند در زمین و اصلاح نمی نمایند گفتند جز این نیست که تو از

الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾ مَآ أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا ۚ فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ
جادوزدگانی نیستی تو مگر آدمی مانندِ ما پس بیار نشانہ اگر از
الصّٰدِقِينَ ﴿١٥٤﴾ قَالَ هٰذِهٖ نَاقَةٌ لَّهَا شِرْبٌ وَّلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ﴿١٥٥﴾
راست گویانی گفت ایں مادہ شتریست وے را یک نوبت آب خوردن ست وشمارا نوبتِ روزِ معین
وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾ فَعَقَرُوهَا
و دست مرسانید او را بعقوبت کہ آنگاہ درگیرد شمارا عذاب روزِ بزرگ پس پے زدند
فَأَصْبَحُوا نٰدِمِينَ ﴿١٥٧﴾ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ ۗ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً ۗ وَ
آنرا پس گشتند پشیمان پس درگرفت ایشاں را عذاب ہر آئینہ دریں ماجرا نشانہ ہست و
ع ٨ ١٩ ١٢ مَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٥٨﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥٩﴾ كَذَّبَتْ
نبودند بیشترین ایشان مسلمانان و ہر آئینہ پروردگار تو ہماں ست غالب مہربان دروغ
قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾
شمردند قوم لوط پیغامبران را چوں گفت بایشاں برادر ایشاں لوط آیا نمی ترسید
إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٦٣﴾ وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ
ہر آئینہ من برائے شما پیغامبر با امانتم پس بترسید از خدا و فرمان من برید و سوال نمی کنم
عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۚ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعٰلَمِينَ ﴿١٦٤﴾ أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ
از شما بر تبلیغ رسالت ہیچ مزدے نیست مزدِ من مگر بر پروردگارِ عالمہا آیا بقصدِ قضائے شہوت میروید
مِنَ الْعٰلَمِينَ ﴿١٦٥﴾ وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ ۚ بَلْ أَنْتُمْ
بسوئے مرداں از اہلِ عالم و می گذارید آنچہ آفریدہ است برائے شما پروردگار شما از زنانِ شما بلکہ شما
قَوْمٌ عٰدُونَ ﴿١٦٦﴾ قَالُوا لَئِنْ لَّمْ تَنْتَهِ يٰلُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾
گروہے از حد گذشتہ اید گفتند اگر باز نمانی تو اے لوط ہر آئینہ باشی از بیرون کردگان
قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِّنَ الْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾ رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾
گفت ہر آئینہ من عمل شمارا از دشمنانم اے پروردگار نجات دہ مرا و کسانِ مرا از وبالِ آنچہ می کنند
فَنَجَّيْنٰهُ وَأَهْلَهٗٓ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾ إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغٰبِرِينَ ﴿١٧١﴾ ثُمَّ دَمَّرْنَا
پس نجات دادیم او را و کسانِ او را ہمہ یکجا مگر پیر زنے کہ بود از باقی ماندگان باز ہلاک ساختیم آں

الْآخَرِينَ ﴿١٧٢﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِم مَّطَرًا ۖ فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنذَرِينَ ﴿١٧٣﴾
آن دیگران را و بارانیدیم برایشاں بارانے پس بدست باران ترسانیدگان
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ
ہر آئینہ دریں ماجرا نشانہ است و نبودند بیشترین ایشاں مسلماناں و ہر آئینہ پروردگار تو
لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾ كَذَّبَ أَصْحَابُ لْئَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾ إِذْ قَالَ
ع ۹ / ۱۶ / ۱۳
ہماں ہست غالب مہربان دروغے شمردند باشندگان ایکہ پیغامبران را چوں گفت
لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ
بایشاں شعیب آیا نمی ترسید ہر آئینہ من برای شما پیغامبر با امانتم پس بترسید
وَأَطِيعُونِ ﴿١٧٩﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ
از خدا و فرمان من برید و سوال نمی کنم از شما بر تبلیغ رسالت ہیچ مزدے نیست مزد من مگر بر
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾ أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾ وَزِنُوا
پروردگار عالمہا تمام بپیمایید پیمانہ را و مباشید از زیاں دہندگان و بسنجید
بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا
بہ ترازوئے راست و ناسرہ ندہید بمرداں اشیائے ایشاں را و بیباک مگردید
فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾ وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٨٤﴾
در زمین فساد کناں و بترسید از خدا کہ آفرید شمارا و خلائق نخستینیاں را
قَالُوا إِنَّمَا أَنتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾ وَمَا أَنتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِن
گفتند جز ایں نیست کہ تو از جادو زدگانی و نیستی تو مگر آدمی مانند ما و ہر آئینہ می پنداریم
نَّظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿١٨٦﴾ فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسَفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِن
ترا از دروغ گویان پس بافگن برما پارہ از آسمان اگر
كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٧﴾ قَالَ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾ فَكَذَّبُوهُ
از راست گویانی گفت پروردگار من داناتر است بآنچہ می کنید پس دروغے
فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ ۚ إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾
داشتند اورا پس گرفتار کرد ایشاں را عذاب روز سائبان ف ل ہر آئینہ وے بود عذاب روز بزرگ

ف ل یعنی آتش بشکل سائبان ظاہر شد وہلاک ساخت ۱۲

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ
هرآئینه درین ماجرا نشانه هست و نبودند بیشترین ایشان مسلمانان و هرآئینه پروردگار تو

لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾ وَإِنَّهُ لَتَنزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾ نَزَلَ بِهِ ع ١٦ ١٧
همان ست غالب مهربان و هرآئینه قرآن فرود آورده پروردگار عالمهاست فرود آوردش

الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿١٩٤﴾ بِلِسَانٍ
روح الامین یعنی جبرئیل بر دل تو تا شوی از ترسانندگان بزبان

عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ ﴿١٩٥﴾ وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾ أَوَلَمْ يَكُن لَّهُمْ آيَةً
عربی روشن و هرآئینه خبر وے در صحیفه هائے پیشینیان ست آیا نیست برائے ایشان نشانه آنکه

أَن يَعْلَمَهُ عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٩٧﴾ وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ بَعْضِ
می دانند حقانیت قرآن را عالمان بنی اسرائیل و اگر فرود می آوردیم قرآن را بر بعض

الْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾ فَقَرَأَهُ عَلَيْهِم مَّا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾ كَذَٰلِكَ سَلَكْنَاهُ
عجمیان پس می خواندش برایشان هرگز نمی شدند آنرا باور دارندگان همچنین در آوردیم

فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾
انکار را در دلهائے گنهگاران ایمان نمی آرند بقرآن تا آنکه ببینند عذاب درد دهنده

فَيَأْتِيَهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾ فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾
پس بیاید بایشان ناگهان و ایشان بے خبر باشند پس گویند آیا مهلت داده شویم

أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾ أَفَرَأَيْتَ إِن مَّتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٥﴾ ثُمَّ جَاءَهُم
آیا عذاب ما را شتاب می طلبند آیا دیدی که اگر بهره مند سازیم ایشان را سالها باز بیاید بدیشان

مَّا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُوا يُمَتَّعُونَ ﴿٢٠٧﴾ وَمَا أَهْلَكْنَا
آنچه ترسانیده می شدند چه چیز را دفع کند از سر ایشان بهره مند بودن ایشان و هلاک نکردیم

مِن قَرْيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنذِرُونَ ﴿٢٠٨﴾ ذِكْرَىٰ وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٠٩﴾ وَمَا ع ٩
هیچ دیه را الا او را بیم کنندگان بودند بجهت پند دادن و نبودیم ستمگار و فرود

تَنَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ ﴿٢١٠﴾ وَمَا يَنبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٢١١﴾ إِنَّهُمْ
نیاوردند قرآن را شیطانان و سزاوار نیست ایشان را و نمی توانند هرآئینه شیطانان

عَنِ السَّمْعِ لَمَعْزُوْلُوْنَ ﴿٢١٢﴾ فَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَكُوْنَ

از شنیدن دور کرده شدگانند ف۱ پس مخوان با خدا معبود دیگر را آنگاه باشی از

مِنَ الْمُعَذَّبِيْنَ ﴿٢١٣﴾ وَاَنْذِرْ عَشِيْرَتَكَ الْاَقْرَبِيْنَ ﴿٢١٤﴾ وَاخْفِضْ

عذاب کردگان و بیم کن قبیله نزدیک خود را و پست کن

جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٢١٥﴾ فَاِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ

بازوئے خود را ف۲ برائے آنانکه پیروی تو کردند از مسلمانان پس اگر نافرمانی کنند ترا پس بگو

اِنِّيْ بَرِيْٓءٌ مِّمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿٢١٦﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيْزِ الرَّحِيْمِ ﴿٢١٧﴾ الَّذِيْ

هر آئینه من بے تعلقم از آنچه شما می کنید و توکل کن بر غالب مهربان آنکه

يَرٰىكَ حِيْنَ تَقُوْمُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلُّبَكَ فِي السّٰجِدِيْنَ ﴿٢١٩﴾ اِنَّهٗ هُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ﴿٢٢٠﴾

می بیند ترا چون برمی خیزی یعنی وقت تهجد و می بیند گشتن ترا ف۳ در میان سجده کنندگان ف۴ هر آئینه وے همان است شنوا دانا

هَلْ اُنَبِّئُكُمْ عَلٰى مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيٰطِيْنُ ﴿٢٢١﴾ تَنَزَّلُ عَلٰى كُلِّ اَفَّاكٍ

آیا خبر دهم شما را بر چه کس فرود می آیند شیطانان فرود می آیند بر هر دروغگوئے

اَثِيْمٍ ﴿٢٢٢﴾ يُّلْقُوْنَ السَّمْعَ وَاَكْثَرُهُمْ كٰذِبُوْنَ ﴿٢٢٣﴾ وَالشُّعَرَآءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوٗنَ ﴿٢٢٤﴾

گنهگار می نهند گوش و بیشترین ایشان دروغ گویانند و شاعران پیروی ایشان می کنند گمراهان

اَلَمْ تَرَ اَنَّهُمْ فِيْ كُلِّ وَادٍ يَّهِيْمُوْنَ ﴿٢٢٥﴾ وَاَنَّهُمْ يَقُوْلُوْنَ مَا لَا يَفْعَلُوْنَ ﴿٢٢٦﴾

آیا ندیدی که ایشان در هر میدانے سرگردان شوند و آنکه ایشان می گویند آنچه نمی کنند ف۵

اِلَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَذَكَرُوا اللّٰهَ كَثِيْرًا وَّانْتَصَرُوْا مِنْۢ

مگر آنانکه ایمان آوردند و عملهائے شائسته کردند و ذکر خدا کردند بسیارے و انتقام کشیدند

ع ١١ ١٥ بَعْدِ مَا ظُلِمُوْا ۭ وَسَيَعْلَمُ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْٓا اَيَّ مُنْقَلَبٍ يَّنْقَلِبُوْنَ ﴿٢٢٧﴾

بعد از آنکه مظلوم شدند و خواهند دانست ظالمان که بکدام جا باز خواهند گشت

سُوْرَةُ النَّمْلِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ ثَلٰثٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝ وَّتِسْعُوْنَ اٰيَةً وَّسَبْعُ رُكُوْعَاتٍ

سورۂ نمل در مکه نازل شده بنام خدا بخشاینده مهربان و آن نود و سه آیت و هفت رکوع است

طٰسٓ ۟ تِلْكَ اٰيٰتُ الْقُرْاٰنِ وَكِتَابٍ مُّبِيْنٍ ﴿١﴾ هُدًى وَّبُشْرٰى

این ها آیات قرآن و کتاب روشن هست هدایت و مژده است

ف۱ یعنی از شنیدن کلام ملائکه ۱۲

ف۲ یعنی تواضع کن ۱۲

ف۳ یعنی از قیام برکوع و از رکوع بسجود ۱۲

ف۴ یعنی نماز گذاران ۱۲

ف۵ یعنی بهر مضمون مبالغه می کنند ۱۲

لِلْمُؤْمِنِيْنَ ۙ﴿۲﴾ الَّذِيْنَ يُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ
برائے مسلمانان آنانکہ برپا میدارند نماز را و می دهند زکوٰة را و ایشان
بِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوْقِنُوْنَ ﴿۳﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ
باخرت یقین می آرند آنانکہ ایمان نمی آرند باآخرت آراستہ کردیم برائے ایشان
اَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُوْنَ ؕ﴿۴﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ لَهُمْ سُوْٓءُ الْعَذَابِ وَهُمْ
کردارہائے ایشان را پس ایشان سرگردان می شوند این جماعہ آنانند برائے ایشان ہست سختی عذاب و این جماعہ
فِی الْاٰخِرَةِ هُمُ الْاَخْسَرُوْنَ ﴿۵﴾ وَاِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْاٰنَ مِنْ لَّدُنْ
در آخرت ایشانند زیان کار تر و ہر آئینہ تو داده می شوی قرآن از نزدیک خدائے
حَكِيْمٍ عَلِيْمٍ ﴿۶﴾ اِذْ قَالَ مُوْسٰى لِاَهْلِهٖۤ اِنِّیْۤ اٰنَسْتُ نَارًا ؕ سَاٰتِيْكُمْ
استوارکار دانا یاد کن آنگاه کہ گفت موسیٰ باہل خود ہر آئینہ من دیده ام آتشے خواہم آورد
مِّنْهَا بِخَبَرٍ اَوْ اٰتِيْكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَّعَلَّكُمْ تَصْطَلُوْنَ ﴿۷﴾
از آنجا خبرے یا خواہم آورد شعلہ کہ در ہیمہ فراگرفتہ باشد کہ شما گرمی حاصل کنید
فَلَمَّا جَآءَهَا نُوْدِیَ اَنْۢ بُوْرِكَ مَنْ فِی النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا ؕ وَسُبْحٰنَ
پس چون رسید بآتش آواز کرده آمد کہ برکت داده شد کسے را کہ در آتش ہست و کسے را کہ حوالی او ست و پاکی
اللّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۸﴾ يٰمُوْسٰۤى اِنَّهٗۤ اَنَا اللّٰهُ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۙ﴿۹﴾
خدائے راست پروردگار عالمہا اے موسیٰ ہر آئینہ سخن اینست کہ من خدائے غالب با حکمتم
وَاَلْقِ عَصَاكَ ؕ فَلَمَّا رَاٰهَا تَهْتَزُّ كَاَنَّهَا جَآنٌّ وَّلّٰى مُدْبِرًا وَّلَمْ يُعَقِّبْ ؕ
و بیفگن عصائے خود را پس چون دید کہ عصا می جنبد گویا وے مار سپید است رو بگردانید پشت داده و باز نگشت
يٰمُوْسٰى لَا تَخَفْ ۫ اِنِّیْ لَا يَخَافُ لَدَیَّ الْمُرْسَلُوْنَ ۖ﴿۱۰﴾ اِلَّا مَنْ ظَلَمَ
گفتیم اے موسیٰ مترس ہر آئینہ نمی ترسند نزدیک من پیغامبران لیکن آنکہ ستم کرد
ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًاۢ بَعْدَ سُوْٓءٍ فَاِنِّیْ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۱۱﴾ وَاَدْخِلْ يَدَكَ
باز عوض آن کرد نیکی بعد از بدی پس ہر آئینہ من آمرزنده مہربانم و در آر دست خود را
فِیْ جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوْٓءٍ ۫ فِیْ تِسْعِ اٰيٰتٍ اِلٰى فِرْعَوْنَ
بگریبان خود تا بیرون آید سپید شده از غیر عیب باین دو نشانہ کہ داخل اند در نہ معجزه برو بسوئے فرعون

ف مترجم گوید کسیکہ در آتش ہست ملائکہ کہ در آن نور مصور بصورت آتش بودند ملائکہ دیگر کہ فرود آمدند از ایشان بودند واللہ اعلم ۱۲

وَقَوْمِهٖ ۭ اِنَّهُمْ كَانُوْا قَوْمًا فٰسِقِيْنَ ﴿۱۲﴾ فَلَمَّا جَآءَتْهُمْ اٰيٰتُنَا مُبْصِرَةً
وقوم او هر آئینه ایشان بودند گروه فاسق پس آنگاه که آمد بایشان نشانهائے ما روشن شده
قَالُوْا هٰذَا سِحْرٌ مُّبِيْنٌ ﴿۱۳﴾ وَجَحَدُوْا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَآ اَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا
گفتند این سحر ظاهر است وانکار آن کردند از روئے ستمگاری وتکبر وباور داشته بود آن را
ع ۱ ۱۶ وَّعُلُوًّا ۭ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿۱۴﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا
دل ایشان پس بنگر چگونه بود آخر کار مفسدان وهر آئینه دادیم
دَاوٗدَ وَسُلَيْمٰنَ عِلْمًا ۚ وَقَالَا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ فَضَّلَنَا عَلٰي
داود وسلیمان را علم وگفتند ستایش آن خدائے است که فضل داد ما را بر
كَثِيْرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۱۵﴾ وَوَرِثَ سُلَيْمٰنُ دَاوٗدَ وَقَالَ
بسیارے از بندگان مومن خویش ووارث شد سلیمان داود را وگفت
يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنْطِقَ الطَّيْرِ وَاُوْتِيْنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ ۭ اِنَّ
اے مردمان آموخته شد ما را گفتار مرغان وداده شد ما را از هر نعمتے هر آئینه
هٰذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِيْنُ ﴿۱۶﴾ وَحُشِرَ لِسُلَيْمٰنَ جُنُوْدُهٗ مِنَ الْجِنِّ
این است فضل ظاهر وبهم آورده شد برائے سلیمان لشکرهائے او از جن
وَالْاِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوْزَعُوْنَ ﴿۱۷﴾ حَتّٰٓي اِذَآ اَتَوْا عَلٰي وَادِ النَّمْلِ ۙ
وآدمیان ومرغان پس این جماعه بعض را تا رسیدن بعض ایستاده کرده می شدند تا وقتیکه رسیدند بمیدان موران
قَالَتْ نَمْلَةٌ يّٰٓاَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوْا مَسٰكِنَكُمْ ۚ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمٰنُ
گفت مورچه اے مورچگان در آئید بخانهائے خود تا در هم نشکند شما را سلیمان
وَجُنُوْدُهٗ ۙ وَهُمْ لَا يَشْعُرُوْنَ ﴿۱۸﴾ فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِّنْ قَوْلِهَا وَقَالَ
ولشکرهائے او نادانسته پس خندان تبسم کرد از گفتار مورچه وگفت
رَبِّ اَوْزِعْنِيْٓ اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِيْٓ اَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلٰي وَالِدَيَّ
اے پروردگار من الهام کن مرا که شکر این نعمت تو کنم که انعام کرده بر من وبر پدر ومادر من
وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰىهُ وَاَدْخِلْنِيْ بِرَحْمَتِكَ فِيْ عِبَادِكَ
والهام کن مرا که بجا آرم کردار شائسته که خوشنود شوی بآن ودر آر مرا برحمت خود در زمرهٔ بندگان

الصّٰلِحِيْنَ ﴿١٩﴾ وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَآ اَرَى الْهُدْهُدَ اَمْ كَانَ
شائستہ خویش وباز جست احوال مرغان پس گفت چیست مرا کہ نمی بینم ہد ہد را یا ہست
مِنَ الْغَآئِبِيْنَ ﴿٢٠﴾ لَاُعَذِّبَنَّهٗ عَذَابًا شَدِيْدًا اَوْ لَاَاذْبَحَنَّهٗٓ اَوْ لَيَاْتِيَنِّيْ
از غائب شدگان ہر آئینہ عقوبت کنم او را عقوبت سخت یا ذبح کنم او را یا البتہ بیارد پیش من
بِسُلْطٰنٍ مُّبِيْنٍ ﴿٢١﴾ فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيْدٍ فَقَالَ اَحَطْتُّ بِمَا لَمْ تُحِطْ
حجت ظاہر پس توقف کرد نہ مدت دور پس گفت در گرفتم بچیزے کہ در نگرفتہ آں
بِهٖ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَاٍۭ بِنَبَاٍ يَّقِيْنٍ ﴿٢٢﴾ اِنِّيْ وَجَدْتُّ امْرَاَةً تَمْلِكُهُمْ
و آوردم پیش تو از قبیلۂ سبا خبرے تحقیق را ہر آئینہ من یافتم کہ زنے بادشاہی میکند بر ایشان
وَاُوْتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَّلَهَا عَرْشٌ عَظِيْمٌ ﴿٢٣﴾ وَجَدْتُّهَا وَقَوْمَهَا
و دادہ شدہ است اورا از جنس ہر نعمتے داد او را تختے ست بزرگ یافتم کہ او و قوم او
يَسْجُدُوْنَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطٰنُ اَعْمَالَهُمْ
سجدہ می کنند آفتاب را بجز خدا و آراستہ است شیطان برائے ایشان کردارہائے ایشان را
فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيْلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُوْنَ ﴿٢٤﴾ اَلَّا يَسْجُدُوْا لِلّٰهِ
پس باز داشت ایشاں را از راہ پس ایشاں راہ نمی یابند بسوئے آں کہ سجدہ کنند آں خدائے را
الَّذِيْ يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُوْنَ وَ
کہ بیروں می آرد پوشیدہ در آسمانہا و زمین و می داند آنچہ پنہاں می دارید و
مَا تُعْلِنُوْنَ ﴿٢٥﴾ اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ ﴿٢٦﴾ قَالَ سَنَنْظُرُ السجدة
آشکارا می کنید خدائے نیست ہیچ معبود بحق غیر او پروردگار عرش بزرگ است گفت سلیمان خواہیم دید
اَصَدَقْتَ اَمْ كُنْتَ مِنَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿٢٧﴾ اِذْهَبْ بِّكِتٰبِيْ هٰذَا فَاَلْقِهْ اِلَيْهِمْ
آیا راست گفتی یا ہستی از دروغ گویان ببر ایں نامۂ را پس بینداز آنرا بسوئے ایشان
ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُوْنَ ﴿٢٨﴾ قَالَتْ يٰٓاَيُّهَا الْمَلَؤُا اِنِّيْٓ اُلْقِيَ
باز روبگرداں از ایشان پس بنگر چہ جواب باز می دہند بلقیس گفت اے جماعۂ رئیسان ہر آئینہ انداختہ شد
اِلَيَّ كِتٰبٌ كَرِيْمٌ ﴿٢٩﴾ اِنَّهٗ مِنْ سُلَيْمٰنَ وَاِنَّهٗ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ﴿٣٠﴾
بسوئے من نامۂ گرامی ہر آئینہ ایں نامہ از جانب سلیمان ست و ہر آئینہ ایں نامہ بنام خدا بخشایندہ مہربان ست

اَلَّا تَعْلُوْا عَلَیَّ وَاْتُوْنِیْ مُسْلِمِیْنَ ﴿۳۱﴾ قَالَتْ یٰۤاَیُّهَا الْمَلَؤُا اَفْتُوْنِیْ فِیْۤ ع ۲ ۱۷ ۱۷
بایں مضمون کہ تکبر مکنید برمن و بیاید پیش من مسلمان شدہ گفت بلقیس اے جماعۂ رئیسان جواب دہید مرا
اَمْرِیْ مَا كُنْتُ قَاطِعَةً اَمْرًا حَتّٰی تَشْهَدُوْنِ ﴿۳۲﴾ قَالُوْا نَحْنُ اُولُوْا قُوَّةٍ وَّ
در تدبیر من نیستم من منفصل کنندہ ہیچ کار را تا وقتیکہ شما حاضر شوید پیش من گفتند ما خداوند توانائی ایم و
اُولُوْا بَاْسٍ شَدِیْدٍ وَّالْاَمْرُ اِلَیْكِ فَانْظُرِیْ مَاذَا تَاْمُرِیْنَ ﴿۳۳﴾ قَالَتْ اِنَّ
خداوند کارزار سختیم و تدبیر مفوض بسوئے تست پس درنگر چہ چیز می فرمائی گفت ہر آئینہ
الْمُلُوْكَ اِذَا دَخَلُوْا قَرْیَةً اَفْسَدُوْهَا وَجَعَلُوْۤا اَعِزَّةَ اَهْلِهَاۤ اَذِلَّةً ۚ وَكَذٰلِكَ
بادشاہان چوں در آیند بدیہے خراب کنند آنرا و سازند عزیز ترین اہل آں را رسوا تر و ہمچنیں
یَفْعَلُوْنَ ﴿۳۴﴾ وَاِنِّیْ مُرْسِلَةٌ اِلَیْهِمْ بِهَدِیَّةٍ فَنٰظِرَةٌۢ بِمَ یَرْجِعُ
می کنند و ہر آئینہ من فرستندہ ام بسوئے ایشاں تحفہ پس بنیم بچہ چیز باز می آیند
الْمُرْسَلُوْنَ ﴿۳۵﴾ فَلَمَّا جَآءَ سُلَیْمٰنَ قَالَ اَتُمِدُّوْنَنِ بِمَالٍ فَمَاۤ اٰتٰىنِۦَ اللّٰهُ
فرستادگان پس چوں آمد آں فرستادہ پیش سلیمان گفت سلیمان آیا امداد می کنید مرا بمالے پس آنچہ عطا کردہ است مرا
خَیْرٌ مِّمَّاۤ اٰتٰىكُمْ ۚ بَلْ اَنْتُمْ بِهَدِیَّتِكُمْ تَفْرَحُوْنَ ﴿۳۶﴾ اِرْجِعْ اِلَیْهِمْ
خدائے تعالیٰ بہتر است از آنچہ عطا کردہ است شمارا بلکہ شما بتحفۂ خویش شادماں می شوید باز رو بسوئے ایشاں
فَلَنَاْتِیَنَّهُمْ بِجُنُوْدٍ لَّا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِّنْهَاۤ اَذِلَّةً وَّهُمْ
پس ہر آئینہ بیائیم بر ایشاں بالشکر ہائے کہ طاقت نباشد ایشاں را بمقابلۂ آں و ہر آئینہ بیروں کنیم ایشاں را از دیہہ رسوا کردہ و ایشاں
صٰغِرُوْنَ ﴿۳۷﴾ قَالَ یٰۤاَیُّهَا الْمَلَؤُا اَیُّكُمْ یَاْتِیْنِیْ بِعَرْشِهَا قَبْلَ اَنْ یَّاْتُوْنِیْ
خوار باشند ف۱ گفت سلیمان اے عزیزان کدام یک از شما می آرد پیش من تخت او را پیش از آں کہ بیایند نزدیک من
مُسْلِمِیْنَ ﴿۳۸﴾ قَالَ عِفْرِیْتٌ مِّنَ الْجِنِّ اَنَا اٰتِیْكَ بِهٖ قَبْلَ اَنْ تَقُوْمَ مِنْ
مسلمان شدہ گفت تہمتنے از جن من بیارش نزدیک تو پیش از انکہ برخیزی از جائے خود
مَّقَامِكَ ۚ وَاِنِّیْ عَلَیْهِ لَقَوِیٌّ اَمِیْنٌ ﴿۳۹﴾ قَالَ الَّذِیْ عِنْدَهٗ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتٰبِ
و آئینہ من بر آں عرش توانائے باامانتم گفت شخصے کہ نزدیک او علم بود از کتاب الٰہی
اَنَا اٰتِیْكَ بِهٖ قَبْلَ اَنْ یَّرْتَدَّ اِلَیْكَ طَرْفُكَ ؕ فَلَمَّا رَاٰهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهٗ
من بیارمش نزدیک تو پیش از انکہ باز گردد بسوئے تو چشم تو پس چوں سلیمان دید آنرا قرار گرفتہ نزدیک خویش

ف۱ مترجم گوید سلیمان علیہ السلام خواست کہ بلقیس را معجزہ نماید و عقل و جمال او دراک فرماید تا اگر مناسب داند بنکاح آرد پس تدبیرے ساخت ۱۲

قَالَ هٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّیْ ۖ لِیَبْلُوَنِیْٓ ءَاَشْكُرُ اَمْ اَكْفُرُ ؕ وَمَنْ شَكَرَ
گفت ایں خارق عادت از فضل پروردگار من است تا امتحان کند مرا آیا شکر گذاری می کنم یا ناسپاسی می نمایم و ہر کہ شکر گذاری کند
فَاِنَّمَا یَشْكُرُ لِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ رَبِّیْ غَنِیٌّ كَرِیْمٌ ﴿۴۰﴾ قَالَ نَكِّرُوْا
پس جز ایں نیست کہ شکر گذاری میکند برائے نفع خویش او ہر کہ ناسپاسی کرد پس پروردگار من بے نیاز کرم کنندہ است گفت سلیمان متغیر سازید
لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرْ اَتَهْتَدِیْٓ اَمْ تَكُوْنُ مِنَ الَّذِیْنَ لَا یَهْتَدُوْنَ ﴿۴۱﴾
برائے امتحان این زن تخت او را بنگریم آیا راہ شناخت می یابد یا می شود از آنانکہ راہ نمی یابند
فَلَمَّا جَآءَتْ قِیْلَ اَهٰكَذَا عَرْشُكِ ؕ قَالَتْ كَاَنَّهٗ هُوَ ۚ وَاُوْتِیْنَا الْعِلْمَ
چوں بیامد بلقیس گفتہ شد آیا ہمچنیں ست تخت تو گفت گویا وے ہماں ست و دادہ شد ما را دانش بحقانیت سلیمان
مِنْ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِیْنَ ﴿۴۲﴾ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَّعْبُدُ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ ؕ
پیش ازیں مقدمہ و ہستیم مسلمانان و باز داشت سلیمان آں زن را از آنچہ عبادت می کرد بجز خدا
اِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كٰفِرِیْنَ ﴿۴۳﴾ قِیْلَ لَهَا ادْخُلِی الصَّرْحَ ۚ فَلَمَّا رَاَتْهُ حَسِبَتْهُ
ہر آئینہ وی بود از گروہ کافران گفتہ شد وے کہ درآئی بایں کوشک پس چوں بدید آنرا پنداشتش حوض
لُجَّةً وَّكَشَفَتْ عَنْ سَاقَیْهَا ؕ قَالَ اِنَّهٗ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِّنْ قَوَارِیْرَ ۬ؕ قَالَتْ
آب و جامہ برداشت از دو ساق خود گفت سلیمان ایں کوشکے ست بے نقش درخشاں ساختہ شدہ از آبگینہ ہا گفت بلقیس
رَبِّ اِنِّیْ ظَلَمْتُ نَفْسِیْ وَاَسْلَمْتُ مَعَ سُلَیْمٰنَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿۴۴﴾ ع ۱۳ ۳ ۱۸
اے پروردگار من ہر آئینہ من ستم کردہ ام بر خویش و اسلام آوردم ہمراہ سلیمان برائے خدا پروردگار عالمہا
وَلَقَدْ اَرْسَلْنَآ اِلٰى ثَمُوْدَ اَخَاهُمْ صٰلِحًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ فَاِذَا هُمْ
و ہر آئینہ فرستادیم بسوئے ثمود برادر ایشاں صالح را عبادت کنید خدائے را پس ناگہاں
فَرِیْقٰنِ یَخْتَصِمُوْنَ ﴿۴۵﴾ قَالَ یٰقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُوْنَ بِالسَّیِّئَةِ قَبْلَ
آں قوم دو گروہ شدند باہمدیگر خصومت می نمودند گفت صالح اے قوم من چرا شتاب طلب می کنید سختی را پیش از
الْحَسَنَةِ ۚ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُوْنَ اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ ﴿۴۶﴾ قَالُوا اطَّیَّرْنَا بِكَ وَ
راحت چرا نہ طلب آمرزش می کنید از خدا بود کہ رحم کردہ شود بر شما گفتند شگون بد گرفتیم از تو و
بِمَنْ مَّعَكَ ؕ قَالَ طٰٓئِرُكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُوْنَ ﴿۴۷﴾ وَ
از آنانکہ ہمراہ تواند گفت شگون بد شما نزدیک خداست ف۱ بلکہ شما قومے ہستید کہ امتحان کردہ می شوید و

ف۱ یعنی مصائب بر وفق قدر الٰہی جاری می شود ۱۲

كَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٤٨﴾
بودند دراں شہر نُہ کس کہ فساد می کردند در زمین و اصلاح نمی نمودند
قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا
گفتند بایک دیگر قسم خدا خوردہ کہ البتہ شبخون کنیم بر صالح واہل خانہ او باز البتہ خواہیم گفت وارث او را حاضر نبودیم
مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٤٩﴾ وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ
وقت ہلاک شدن اہل ہر آئینہ ما راست گوییم و بدسگالی کردند بنوعے از حیلہ و بدسگالی کردیم ما نوعے از حیلہ
لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ
وایشاں نمی دانستند پس بنگر چگونہ بود سرانجام بدسگالی ایشاں کہ ما ہلاک کردیم ایشاں را و قوم ایشان را
أَجْمَعِينَ ﴿٥١﴾ فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ
ہمہ یک جا پس این ست خانہائے ایشاں خالی ماندہ بسبب ستم کردند ہر آئینہ دریں ماجرا نشانہ ہست گروہے را
يَعْلَمُونَ ﴿٥٢﴾ وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٣﴾ وَلُوطًا إِذْ قَالَ
کہ میدانند و نجات دادیم آناں را کہ ایمان آوردند و پرہیزگاری می کردند و فرستادیم لوط را چوں گفت
لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ﴿٥٤﴾ أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ
بقوم خود آیا بعمل می آرید کار بے حیائی را و شما می بینید آیا شما می آیید بمرداں بارادۂ
شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ ۚ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿٥٥﴾ فَمَا كَانَ جَوَابَ
شہوت بجز زناں بلکہ شما قوم ناداناںاید پس نہ بود جواب
قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِنْ قَرْيَتِكُمْ ۖ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ
قوم او مگر آنکہ گفتند بیروں کنید اہل خانۂ لوط را از دیہ خویش ہر آئینہ ایشاں مردم
يَتَطَهَّرُونَ ﴿٥٦﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٥٧﴾
پاکی طلبند پس نجات دادیم او را واہل او را مگر زنش کہ معین کردیم او را از باقی ماندگان
ع ۱۴ ۴ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا ۖ فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٥٨﴾ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ
۱۹ وباراندیم برسر ایشاں بارانے پس بدست باراں ترسانندگان بگو سپاس خدائے راست
وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۗ آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾
وسلام براں بندگان او کہ برگزیدہ است ایشاں را آیا خدا بہتر است یا آنچہ شریک می آرند

أَمَّنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِّنَ السَّمَآءِ مَآءً ج

نه بلکه می پرسیم که بیافرید آسمانها و زمین و فرود آورد برائے شما از آسمان آبے

فَأَنْبَتْنَا بِهٖ حَدَآئِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ ج مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوْا شَجَرَهَا ط

پس رویانیدیم بسبب آں بوستانها با تازگی ممکن نبود شمارا که برویانید درختهائے آں

ءَاِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ ط بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَّعْدِلُوْنَ ﴿٦٠﴾ أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ

آیا معبودے ہست با خدا بلکہ ایشاں گروہے اند کہ کج میروند نه بلکه می پرسیم که ساخت زمین را

قَرَارًا وَّجَعَلَ خِلٰلَهَآ أَنْهٰرًا وَّجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ

قرارگاه و پیدا کرد درمیان زمین جوبها و بیافرید برائے زمین کوه ها و بیافرید میان

الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ط ءَاِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ ط بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ط ﴿٦١﴾

دو دریا حجاب را آیا معبودے دیگر ہست با خدا بلکہ بیشترین ایشان نمی دانند

أَمَّنْ يُّجِيْبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوْٓءَ وَيَجْعَلُكُمْ

نه بلکه می پرسیم که قبول می کند از درمانده چوں بخواندش و بردارد سختی و می سازد شمارا جانشین

خُلَفَآءَ الْأَرْضِ ط ءَاِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ ط قَلِيْلًا مَّا تَذَكَّرُوْنَ ط ﴿٦٢﴾

پیشینیاں در زمین آیا معبودے دیگر ہست با خدا اندکے پند می پذیرید

أَمَّنْ يَّهْدِيْكُمْ فِيْ ظُلُمٰتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُّرْسِلُ الرِّيٰحَ

نه بلکه می پرسیم که راه می نماید شمارا در تاریکیہائے بیابان و دریا و می فرستد بادها را

بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهٖ ط ءَاِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ ط تَعٰلَى اللّٰهُ عَمَّا

مژده دهنده پیش پیش رحمت خود آیا معبودے ہست با خدا برتر ہست خدا از آنکه شریک

يُشْرِكُوْنَ ﴿٦٣﴾ أَمَّنْ يَّبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيْدُهٗ وَمَنْ يَّرْزُقُكُمْ

می گیرند نه بلکه می پرسیم که نو پیدا می کند آفرینش باز دیگربار کندش که روزی می دهد شمارا

مِّنَ السَّمَآءِ وَالْأَرْضِ ط ءَاِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ ط قُلْ هَاتُوْا بُرْهَانَكُمْ

از آسمان و زمین آیا معبودی ہست باخدا بگو بیارید حجت خود را

إِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿٦٤﴾ قُلْ لَّا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ

اگر راست گوئید بگو نمیداند هرکه در آسمانها و زمین است

الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ ۚ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾ بَلِ ادَّارَكَ
غیب را مگر خدا و نمیدانند کہ کے برانگیختہ شوند بلکہ پے در پے
عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ ۚ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِّنْهَا ۖ بَلْ هُم
متوجہ شد علم ایشاں درباب آخرت ف۱ بلکہ ایشاں در شبہ اند از آخرت بلکہ ایشان
مِّنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا وَآبَاؤُنَا أَئِنَّا ع ۵ / ۸ / ۱
از آخرت نابینا اند و گفتند کافران آیا چوں شویم خاکے و پدران ما نیز آیا ما
لَمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾ لَقَدْ وُعِدْنَا هَٰذَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِن قَبْلُ إِنْ
بیروں آوردگانیم یعنی از قبور ہر آئینہ وعدہ دادہ شد بایں مقدمہ مارا و پدران ما را پیش ازیں نیست
هَٰذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا
ایں مگر افسانہائے پیشینیان بگو سیر کنید در زمین پس بنگرید
كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُن
چگونہ بود انجام کار گنہگاران و اندوہ مخور برایشان و مباش
فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ
در تنگدلی از بدسگالیدن ایشان و می گویند کے باشد ایں وعدہ اگر راست
صَادِقِينَ ﴿٧١﴾ قُلْ عَسَىٰ أَن يَكُونَ رَدِفَ لَكُم بَعْضُ الَّذِي
گویند بگو شاید نزدیک شدہ باشد بشما بعض آنچہ شتاب
تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ
می طلبید ف۲ و ہر آئینہ پروردگار تو خداوند فضل ست بر مردمان ولیکن
أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ
بیشتر ایشاں شکر نمی کنند و ہر آئینہ پروردگار تو میداند آنچہ پنہاں می کنند
صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾ وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ
سینہ ہائے ایشاں و آنچہ ظاہر می نمایند و نیست ہیچ مقدمہ پوشیدہ در آسمان
وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٧٥﴾ إِنَّ هَٰذَا الْقُرْآنَ يَقُصُّ عَلَىٰ
و زمین مگر نوشتہ است در کتاب روشن ہر آئینہ ایں قرآن بیان می کند پیش

ف۱ یعنی تمام آنانکہ منقطع گشت ۱۲
ف۲ یعنی عقوبت دنیا ۱۲

بَنِیْٓ اِسْرَآءِیْلَ اَکْثَرَ الَّذِیْ هُمْ فِیْهِ یَخْتَلِفُوْنَ ۝۷۶ وَاِنَّهٗ
بنی اسرائیل بیشتر آنچه ایشان درآن خلاف می کردند وهرآئینه وی

لَهُدًی وَّرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِیْنَ ۝۷۷ اِنَّ رَبَّكَ یَقْضِیْ بَیْنَهُمْ
هدایت و رحمت است مسلمانان را هرآئینه پروردگار تو فیصل کند میان ایشان

بِحُكْمِهٖ ۚ وَهُوَ الْعَزِیْزُ الْعَلِیْمُ ۝۷۸ فَتَوَكَّلْ عَلَی اللّٰهِ ؕ اِنَّكَ عَلَی
بحکم خود واوست غالب دانا پس توکل کن بر خدا هرآئینه تو بر

الْحَقِّ الْمُبِیْنِ ۝۷۹ اِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰی وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَآءَ
دین راست روشن هستی هرآئینه تو نمی توانی شنوانید مردگان را و نمی توانی شنوانید کران را آواز خواندن

اِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِیْنَ ۝۸۰ وَمَآ اَنْتَ بِهٰدِی الْعُمْیِ عَنْ ضَلٰلَتِهِمْ ؕ
وقتیکه روبگردانند پشت داده ونیستی تو راه نماینده کوران را باز آینده از گمراهی خویش

اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ یُّؤْمِنُ بِاٰیٰتِنَا فَهُمْ مُّسْلِمُوْنَ ۝۸۱ وَاِذَا وَقَعَ
نمی شنوانی مگر کسے را که ایمان آورده است بآیت هائے ما پس این جماعه گردن نهندگانند وچون متحقق شود

الْقَوْلُ عَلَیْهِمْ اَخْرَجْنَا لَهُمْ دَآبَّةً مِّنَ الْاَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ ۙ اَنَّ
وعده عذاب برایشان بیرون آریم برائے ایشان جانورے از زمین که سخن گوید با ایشان بسبب

النَّاسَ كَانُوْا بِاٰیٰتِنَا لَا یُوْقِنُوْنَ ۝۸۲ ع وَیَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ ع
آنکه مردمان بآیات ما یقین نمی آوردند وآن روز که برانگیزیم از هر امتے

فَوْجًا مِّمَّنْ یُّكَذِّبُ بِاٰیٰتِنَا فَهُمْ یُوْزَعُوْنَ ۝۸۳ حَتّٰٓی اِذَا جَآءُوْ
طائفه را از آنکه دروغ می شمردند آیات ما را پس از ایشان بعض تا رسیدن بعض ایستاده کرده میشوند تا وقتیکه حاضر آیند

قَالَ اَكَذَّبْتُمْ بِاٰیٰتِیْ وَلَمْ تُحِیْطُوْا بِهَا عِلْمًا اَمَّاذَا كُنْتُمْ
گوید خدا آیا دروغ شمردید آیات مرا و در نگرفته بودید بآن از روئے دانش یا چه کار

تَعْمَلُوْنَ ۝۸۴ وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَیْهِمْ بِمَا ظَلَمُوْا فَهُمْ لَا یَنْطِقُوْنَ ۝۸۵
می کردید وثابت شد وعده عذاب برایشان بسبب ستم کردن ایشان پس آن جماعت سخن نگویند

اَلَمْ یَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا الَّیْلَ لِیَسْكُنُوْا فِیْهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا ؕ
آیا ندیده اند که ما پیدا کرده ایم شب را تا آرام گیرند دران وپیدا کرده ایم روز را روشن شده

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۝۸۶ وَيَوْمَ يُنفَخُ فِي

هرآئینه درین مقدمه نشانهاست قومے را که باور می دارند و یاد کن آں روز که دمیده شود در

الصُّورِ فَفَزِعَ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَن

صور پس مضطرب شوند آنانکه درآسمانها اند و آنانکه درزمین اند مگر کسیکه

شَاءَ اللَّهُ ۚ وَكُلٌّ أَتَوْهُ دَاخِرِينَ ۝۸۷ وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً

خدا خواسته است وهریکے بیایند پیش خدا خوار شده و به بینی کوه ها را پنداری آنرا برجای ایستاده

وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ ۚ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ ۚ

وآں می رود مانند رفتن ابر دستکاری آں خدائے که استوار ساخت هر چیز را

إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ ۝۸۸ مَن جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّنْهَا ۚ

هرآئینه وے خبردار است بآنچه می کنید هرکه بیارد نیکی پس اورا بهتر باشد ازاں

وَهُم مِّن فَزَعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ ۝۸۹ وَمَن جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ

وایشان از اضطراب آں روز ایمن باشند وهرکه بیارد بدی نگونسار کرده شود

وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۝۹۰

روئے ایشان در آتش جزا داده نمی شوید مگر بوفق آنچه می کردید

إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَٰذِهِ الْبَلْدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ

بگو یا محمد جزایں نیست که فرموده شده مرا که عبادت کنم خداوند این شهر را یعنی مکه آنکه محترم ساخت آنرا و او

كُلُّ شَيْءٍ ۖ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ۝۹۱ وَأَنْ أَتْلُوَ

بتصرف دست هرچیز و فرموده شده مرا که باشم از مسلماناں و فرموده شد آنکه

الْقُرْآنَ ۖ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ ۖ وَمَن ضَلَّ

بخوانم قرآن پس هرکه راه یافت پس جزایں نیست که راه می یابد برائے نفع خویشتن و هرکه گمراه شود

فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ ۝۹۲ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ

بگو جزایں نیست که من از بیم کنندگانم و بگو ستایش خدائے راست خواهد نمود شمارا آیات خود

ع ۷ ۱۱ ۲

فَتَعْرِفُونَهَا ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ۝۹۳ ع

پس بشناسید آنرا و نیست پروردگار تو بے خبر ازانکه می کنید

سُوْرَةُ الْقَصَصِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ ثَمَانٌ وَّثَمَانُوْنَ اٰيَةً وَّتِسْعُ رُكُوْعَاتٍ
سوره قصص در مکه نازل شده و آن هشتاد و هشت آیت و نه رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
بنام خدائے بخشاینده مهربان

طٰسٓمّٓ ﴿١﴾ تِلْكَ اٰيٰتُ الْكِتٰبِ الْمُبِيْنِ ﴿٢﴾ نَتْلُوْا عَلَيْكَ مِنْ
این آیت ہائے کتاب روشن ست بخوانیم بر تو بعض
نَّبَاِ مُوْسٰى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿٣﴾ اِنَّ
خبر موسیٰ و فرعون به راستی برائے گروہے که باور میدارند ہر آئینه
فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْاَرْضِ وَجَعَلَ اَهْلَهَا شِيَعًا يَّسْتَضْعِفُ
فرعون تکبر کرد در زمین وساخت اہل آن را گروه گروه زبون می گرفت
طَآئِفَةً مِّنْهُمْ يُذَبِّحُ اَبْنَآءَهُمْ وَيَسْتَحْيٖ نِسَآءَهُمْ ؕ اِنَّهٗ
جماعۂ را از ایشان می کشت پسران ایشان را و زنده می گذاشت دختران ایشاں را ہر آئینه
كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿٤﴾ وَنُرِيْدُ اَنْ نَّمُنَّ عَلَى الَّذِيْنَ اسْتُضْعِفُوْا
وے بود از مفسدان و می خواستیم که نعمت فراوان دہیم بر آنان که زبوں گرفته شدند
فِي الْاَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ اَئِمَّةً وَّنَجْعَلَهُمُ الْوٰرِثِيْنَ ﴿٥﴾ وَ
در زمین و پیشوا سازیم ایشان را و وارث کنیم ایشان را و
نُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْاَرْضِ وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامٰنَ وَجُنُوْدَهُمَا
دسترس دہیم ایشان را در زمین و بنمائیم فرعون را و ہامان را و لشکرہائے ایشان را
مِنْهُمْ مَّا كَانُوْا يَحْذَرُوْنَ ﴿٦﴾ وَاَوْحَيْنَآ اِلٰٓى اُمِّ مُوْسٰٓى اَنْ
از زبون گرفتگان آنچه می ترسیدند والہام فرستادیم بسوئے مادر موسیٰ
اَرْضِعِيْهِ ۚ فَاِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَاَلْقِيْهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِيْ
شیر بده او را پس چوں بترسی بروے بینداز او را در دریا و مترس
وَلَا تَحْزَنِيْ ۚ اِنَّا رَآدُّوْهُ اِلَيْكِ وَجَاعِلُوْهُ مِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿٧﴾
و اندوه مخور ہر آئینه ما باز رسانندہ اوئیم بسوئے تو و گرداننده اوئیم از پیغامبران

فَالْتَقَطَهٗٓ اٰلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُوْنَ لَهُمْ عَدُوًّا وَّحَزَنًا ؕ اِنَّ
پس بر گرفتند آن را اہل خانۂ فرعون تا آخر کار شود برائے ایشان دشمن و سبب اندوه هر آئینه
فِرْعَوْنَ وَهَامٰنَ وَجُنُوْدَهُمَا كَانُوْا خٰطِـِٕيْنَ ⑧ وَقَالَتِ امْرَاَتُ
فرعون و ہامان و لشکرہائے ایشان خطا کننده بودند و گفت زن فرعون
فِرْعَوْنَ قُرَّتُ عَيْنٍ لِّيْ وَلَكَ ؕ لَا تَقْتُلُوْهُ ۖ عَسٰٓى اَنْ يَّنْفَعَنَآ
این طفل خنکی چشم ست مرا و ترا مکشیدش بود که نفع دہد ما را
اَوْ نَتَّخِذَهٗ وَلَدًا وَّهُمْ لَا يَشْعُرُوْنَ ⑨ وَاَصْبَحَ فُؤَادُ اُمِّ
یا فرزند گیریم اورا و ایشان حقیقت حال نمی دانستند و گشت دل مادر
مُوْسٰى فٰرِغًا ؕ اِنْ كَادَتْ لَتُبْدِيْ بِهٖ لَوْلَآ اَنْ رَّبَطْنَا عَلٰى
موسیٰ خالی از صبر هر آئینه نزدیک بود که آشکارا کند آں قصہ را اگر نمی بستیم بر دل
قَلْبِهَا لِتَكُوْنَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ⑩ وَقَالَتْ لِاُخْتِهٖ قُصِّيْهِ ؗ
اورا ف تا باشد از باور دارندگان و گفت خواهرش را بر پے او میرو
فَبَصُرَتْ بِهٖ عَنْ جُنُبٍ وَّهُمْ لَا يَشْعُرُوْنَ ⑪ وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ
پس بدید اورا از دور و قوم فرعون نمی دانستند و حرام ساختیم بر موسیٰ
الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ اَدُلُّكُمْ عَلٰٓى اَهْلِ بَيْتٍ
شیر دایگان پیش از وصول او پس خواهرش گفت آیا راه نمایم شمارا بر اہل خانۂ که خبرداری
يَّكْفُلُوْنَهٗ لَكُمْ وَهُمْ لَهٗ نٰصِحُوْنَ ⑫ فَرَدَدْنٰهُ اِلٰٓى اُمِّهٖ كَيْ
این طفل کنند برای شما و ایشان برائے او نیک خواہ اند . پس باز رسانیدیم اورا بسوئے مادر او
تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَّلٰكِنَّ
تا خنک شود چشم وے و اندوه نخورد و تا بداند که وعده خدا راست ست و لیکن
اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ⑬ وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهٗ وَاسْتَوٰٓى اٰتَيْنٰهُ ع
بیشترین مردمان نمی دانند و چوں رسید نہایت جوانی خود و درست اندام شد دادیم اورا
حُكْمًا وَّعِلْمًا ؕ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِيْنَ ⑭ وَدَخَلَ
حکمت و دانش و ہمچنیں جزا می دہیم نیکوکاران را و در آمد

ف یعنی صبر نمی دادیم ١٢

الْمَدِيْنَةَ عَلٰى حِيْنِ غَفْلَةٍ مِّنْ اَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيْهَا
در شهر بروقت بیخبری اہل آن پس یافت آنجا دو شخص که
رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلٰنِ هٰذَا مِنْ شِيْعَتِهٖ وَهٰذَا مِنْ عَدُوِّهٖ فَاسْتَغَاثَهُ
بایکدیگر جنگ می کردند آن یکے از قوم موسیٰ بود و آن دیگر از دشمنان وے پس مدد طلب کرد
الَّذِيْ مِنْ شِيْعَتِهٖ عَلَى الَّذِيْ مِنْ عَدُوِّهٖ فَوَكَزَهٗ مُوْسٰى
شخصے که از قوم او بود بر آن دیگر که از دشمنانش بود پس مشت زد او را موسیٰ
فَقَضٰى عَلَيْهِ قَالَ هٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطٰنِ اِنَّهٗ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ
پس بکشتش گفت این از کار شیطان ست هر آئینه شیطان دشمن گمراه کننده
مُّبِيْنٌ ۞ ۱۵ قَالَ رَبِّ اِنِّيْ ظَلَمْتُ نَفْسِيْ فَاغْفِرْ لِيْ فَغَفَرَ لَهٗ
آشکار است گفت اے پروردگار من هر آئینه من ستم کردم بر نفس خویش پس بیامرز مرا پس بیامرزیدش
اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ ۞ ۱۶ قَالَ رَبِّ بِمَآ اَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ
هر آئینه وے آمرزنده مهربان ست گفت اے پروردگار من بحق انعام کردن تو بر من هرگز
اَكُوْنَ ظَهِيْرًا لِّلْمُجْرِمِيْنَ ۞ ۱۷ فَاَصْبَحَ فِي الْمَدِيْنَةِ خَآئِفًا
نخواهم بود مددگار گنهگاران پس بامداد کرد در شهر ترسان
يَّتَرَقَّبُ فَاِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهٗ بِالْاَمْسِ يَسْتَصْرِخُهٗ قَالَ
انتظار کنان پس ناگهان شخصے که مدد طلب کرده بود دیروز باز بفریادرسی میخواندش گفت
لَهٗ مُوْسٰٓى اِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُّبِيْنٌ ۞ ۱۸ فَلَمَّآ اَنْ اَرَادَ اَنْ يَّبْطِشَ
بوے موسیٰ هر آئینه تو گمراه آشکارئی پس چون خواست که دست دراز کند به شخصے
بِالَّذِيْ هُوَ عَدُوٌّ لَّهُمَا قَالَ يٰمُوْسٰٓى اَتُرِيْدُ اَنْ تَقْتُلَنِيْ
که وے دشمن موسیٰ و دشمن فریاد کننده بود گفت فریاد کننده اے موسیٰ آیا میخواهی که بکشی مرا چنانکه
كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْاَمْسِ اِنْ تُرِيْدُ اِلَّآ اَنْ تَكُوْنَ جَبَّارًا
کشتی شخصے را دیروز نمی خواهی مگر آنکه باشی ستمگاری
فِي الْاَرْضِ وَمَا تُرِيْدُ اَنْ تَكُوْنَ مِنَ الْمُصْلِحِيْنَ ۞ ۱۹ وَ
در زمین و نمی خواهی که باشی از نیکوکاران ف و

ف یعنی چون موسیٰ او را غوی مبین گفت دانست که غضب کرده بر سر من می آید ۱۲

جَآءَ رَجُلٌ مِّنْ اَقْصَا الْمَدِيْنَةِ يَسْعٰى قَالَ يٰمُوْسٰۤى اِنَّ

آمد شخصے از آخر شہر شتابان گفت اے موسیٰ

الْمَلَاَ يَاْتَمِرُوْنَ بِكَ لِيَقْتُلُوْكَ فَاخْرُجْ اِنِّيْ لَكَ مِنَ

ہر آئینہ رئیسان مشورت می کنند در حق تو تا بکشند ترا پس بیرون رو ہر آئینہ من برائے تو از

النّٰصِحِيْنَ ﴿٢٠﴾ فَخَرَجَ مِنْهَا خَآئِفًا يَّتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِيْ مِنَ

نیک خواہانم پس بیرون آمد ازان شہر ترسان انتظار کنان گفت اے پروردگار من خلاص کن مرا

الْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٢١﴾ وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَآءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسٰى ع ٥

از گروہ ستمگاران و وقتیکہ متوجہ شد بسوئے شہر مدین گفت امیدوارم

رَبِّيْۤ اَنْ يَّهْدِيَنِيْ سَوَآءَ السَّبِيْلِ ﴿٢٢﴾ وَلَمَّا وَرَدَ مَآءَ مَدْيَنَ

از پروردگار خویش کہ دلالت کند مرا براہ راست و وقتیکہ رسید بآب مدین

وَجَدَ عَلَيْهِ اُمَّةً مِّنَ النَّاسِ يَسْقُوْنَ ۟ وَوَجَدَ مِنْ دُوْنِهِمُ

یافت بران آب طائفہ را از مردمان آب می نوشانیدند مواشی را و یافت آں طرف از ایشان

امْرَاَتَيْنِ تَذُوْدٰنِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِيْ حَتّٰى

دو زن کہ باز میداشتند مواشی خود را گفت موسیٰ باں دو زن چیست حال شما گفتند ما آب نمی نوشانیم تا آنکہ باز گردانند

يُصْدِرَ الرِّعَآءُ وَاَبُوْنَا شَيْخٌ كَبِيْرٌ ﴿٢٣﴾ فَسَقٰى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلّٰۤى اِلَى

شبانان مواشی را و پدر ما پیر کلان سال ست پس موسیٰ آب نوشانید برائے ایں ہر دو باز رو آورد

الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ اِنِّيْ لِمَاۤ اَنْزَلْتَ اِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيْرٌ ﴿٢٤﴾

بسوئے سایہ پس گفت اے پروردگار من ہر آئینہ من بآنچہ فرود آوردی بسوئے من از نعمت محتاجم

فَجَآءَتْهُ اِحْدٰىهُمَا تَمْشِيْ عَلَى اسْتِحْيَآءٍ قَالَتْ اِنَّ اَبِيْ يَدْعُوْكَ

پس آمد بموسیٰ یکے ازیں دو زن راہ میرفت بشرم گفت ہر آئینہ پدر من میخواند ترا

لِيَجْزِيَكَ اَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَآءَهٗ وَقَصَّ عَلَيْهِ

تا بتو دہد مزد آنکہ آب دادی برائے ما پس چوں موسیٰ بیامد نزد شعیب و تقریر کرد پیش او

الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٢٥﴾

قصہ را گفت مترس خلاص شدی از قوم ستمگاران

قَالَتْ اِحْدٰىهُمَا يٰٓاَبَتِ اسْتَاْجِرْهُ اِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَاْجَرْتَ الْقَوِيُّ

گفت یکے ازین دو دختر اے پدر من مزدور بگیر اورا هر آئینه بهترین کسیکه مزدور گیری شخصے توانا

الْاَمِيْنُ ﴿۲۶﴾ قَالَ اِنِّيْٓ اُرِيْدُ اَنْ اُنْكِحَكَ اِحْدَى ابْنَتَيَّ هٰتَيْنِ

باامانت باشد گفت شعیب هر آئینه من میخواهم که بزنی بدهم ترا یکے ازین دو دختر خود بشرط آنکه

عَلٰٓى اَنْ تَاْجُرَنِيْ ثَمٰنِيَ حِجَجٍ ۚ فَاِنْ اَتْمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ ۚ

مزدوری من کنی هشت سال پس اگر تمام کنی ده سال را پس آن تبرع است از نزدیک تو

وَمَآ اُرِيْدُ اَنْ اَشُقَّ عَلَيْكَ ۭ سَتَجِدُنِيْٓ اِنْ شَاۗءَ اللّٰهُ مِنَ

ونمی خواهم که مشقت افگنم بر تو خواهی یافت مرا اگر خدا خواسته است از

الصّٰلِحِيْنَ ﴿۲۷﴾ قَالَ ذٰلِكَ بَيْنِيْ وَبَيْنَكَ ۭ اَيَّمَا الْاَجَلَيْنِ قَضَيْتُ

شائستگان گفت موسی این ست عهد میان من و میان تو هر کدام ازین دو مدت که ادا کنم

ع ۳ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ ۭ وَاللّٰهُ عَلٰي مَا نَقُوْلُ وَكِيْلٌ ﴿۲۸﴾ فَلَمَّا قَضٰى مُوْسَى

تعدی نباشد بر من و خدا بر آنچه می گوییم گواه ست پس چون ادا کرد موسی

الْاَجَلَ وَسَارَ بِاَهْلِهٖٓ اٰنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّوْرِ نَارًا ۚ قَالَ

آن میعاد را و روان شد باهل خود دید بجانب کوه طور آتش گفت

لِاَهْلِهِ امْكُثُوْٓا اِنِّيْٓ اٰنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّيْٓ اٰتِيْكُمْ مِّنْهَا بِخَبَرٍ اَوْ

باهل خود توقف کنید هر آئینه دیده ام آتشے امیدوارم که بیارم از آنجا خبرے را یا

جَذْوَةٍ مِّنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُوْنَ ﴿۲۹﴾ فَلَمَّآ اَتٰىهَا نُوْدِيَ مِنْ

بیارم شعلهٔ از آتش بود که شما تحصیل گرمی کنید پس چون آمد نزدیک آتش آواز داده شد

شَاطِئِ الْوَادِ الْاَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبٰرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ اَنْ

از کرانهٔ راست میدان در جایگاه با برکت از میان درخت که

يّٰمُوْسٰٓى اِنِّيْٓ اَنَا اللّٰهُ رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۳۰﴾ وَاَنْ اَلْقِ عَصَاكَ ۭ فَلَمَّا

اے موسی هر آئینه من خدایم پروردگار عالمها و آنکه بافگن عصائے خود را پس

رَاٰهَا تَهْتَزُّ كَاَنَّهَا جَاۗنٌّ وَّلّٰى مُدْبِرًا وَّلَمْ يُعَقِّبْ ۭ يٰمُوْسٰٓى اَقْبِلْ

چون دید که عصا حرکت می کند گویا که مار لیست رو بگردانید پشت داده و باز نگشت گفتیم اے موسی پیش آی

وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْآمِنِينَ (۳۱) اُسْلُكْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ
و مترس هرآئینه تو از ایمنانی و درآر دست خودرا درگریبان خود
تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ وَاضْمُمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ
تا بیرون آید سفید شده از غیر علتے و بهم آر بسوی خود بازوے خودرا از
الرَّهْبِ فَذَانِكَ بُرْهَانَانِ مِنْ رَبِّكَ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ
ترس ف۱ پس این هردو نشانه اند فرود آمده از جانب پروردگار تو بسوی فرعون و جماعت او
إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ (۳۲) قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا
هرآئینه ایشان بودند گروه بدکاران گفت اے پروردگار من هرآئینه من کشته ام از ایشان شخصے را
فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ (۳۳) وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا
پس می ترسم که بکشند مرا و برادر من هارون فصیح تر است از من از جهت زبان
فَأَرْسِلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ (۳۴)
پس بفرست او را همراه من مددکننده که باور دارد مرا هرآئینه من می ترسم از آنکه دروغی شمرند مرا
قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا
گفت خدا محکم خواهیم کرد بازوے ترا به برادر تو و خواهیم داد شما را غلبه پس
يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِآيَاتِنَا أَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ (۳۵)
نه توانند رسید بقصد ایذا بسوی شما بسبب نشانهاے ما شما و آنانکه پیروی شما کرده اند غالب خواهید شد
فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ
پس چون آورد موسیٰ نشانهاے ما را که واضح آمده گفتند نیست این مگر جادوے
مُفْتَرًى وَمَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ (۳۶) وَقَالَ
بربسته و نه شنیده ایم این را در پدران نخستین خویش و گفت
مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَى مِنْ عِنْدِهِ وَمَنْ
موسیٰ پروردگار من داناتر است بهر که آورده است هدایت از نزدیک او و بهر که
تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ (۳۷) وَقَالَ
او راست عاقبت پسندیده در آخرت هرآئینه رستگار نمی شوند ستمگاران و گفت

ف۱ یعنی برائے دفع ترسے که بسبب ظهور خوارق پیدا شده ۱۲

ف۲ مترجم گوید بهم آوردن دو بازو کنایت است از جمع خاطر و مشوش نشدن چنانکه خفض جناح کنایت است از تواضع ۱۲

ع

فِرْعَوْنُ يٰۤاَيُّهَا الْمَلَاُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرِيْ ۚ فَاَوْقِدْ لِيْ
فرعون اے جماعه ندانسته ام برائے شما ہیچ خدا غیر من پس آتش برافروز
يٰهَامٰنُ عَلَى الطِّيْنِ فَاجْعَلْ لِّيْ صَرْحًا لَّعَلِّيْۤ اَطَّلِعُ اِلٰۤى
برائے من اے ہامان برگِل یعنی خشت بساز پس بناکن برائے من کوشکے بود کہ من دیده ور شوم بسوئے
اِلٰهِ مُوْسٰى ۙ وَاِنِّيْ لَاَظُنُّهٗ مِنَ الْكٰذِبِيْنَ ۝۳۸ وَاسْتَكْبَرَ هُوَ
معبودِ موسیٰ و ہر آئینہ من مے پندارم اورا از دروغ گویاں و تکبر کرد فرعون
وَجُنُوْدُهٗ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوْۤا اَنَّهُمْ اِلَيْنَا
ولشکرہائے او در زمین بغیر حق و گمان کردند کہ ایشاں بسوئے ما
لَا يُرْجَعُوْنَ ۝۳۹ فَاَخَذْنٰهُ وَجُنُوْدَهٗ فَنَبَذْنٰهُمْ فِي الْيَمِّ ۚ فَانْظُرْ
بازگردانیده نشوند پس گرفتیم اورا ولشکرہائے اورا پس افگندیم ایشاں را در دریا پس درنگر
كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظّٰلِمِيْنَ ۝۴۰ وَجَعَلْنٰهُمْ اَىِٕمَّةً يَّدْعُوْنَ اِلَى
چگونہ بود انجام ستمگاران و گردانیدیم ایشاں را پیشوایانے کہ میخوانند بسوئے
النَّارِ ۚ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ لَا يُنْصَرُوْنَ ۝۴۱ وَاَتْبَعْنٰهُمْ فِيْ هٰذِهِ
آتش و روزِ قیامت نصرت داده نشوند و از پئے ایشاں فرستادیم دریں
الدُّنْيَا لَعْنَةً ۚ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ هُمْ مِّنَ الْمَقْبُوْحِيْنَ ۝۴۲ ع (ع ۴ ۷)
دنیا لعنت را و بروز قیامت ایشاں از دور ساختگان باشند
وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ مِنْۢ بَعْدِ مَاۤ اَهْلَكْنَا الْقُرُوْنَ
و ہر آئینہ دادیم موسیٰ را کتاب بعد ازاں کہ ہلاک ساختیم قرنہائے
الْاُوْلٰى بَصَاۤىِٕرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَّرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُوْنَ ۝۴۳
نخستیں را دلیل شده برائے مردماں و ہدایت و بخشایش تا بود کہ ایشاں پندپذیر شوند
وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ اِذْ قَضَيْنَاۤ اِلٰى مُوْسَى الْاَمْرَ
و تو نبودی بطرفِ غربی چون بانجام رسانیدیم بسوئے موسیٰ وحی را
وَمَا كُنْتَ مِنَ الشّٰهِدِيْنَ ۝۴۴ ۙ وَلٰكِنَّاۤ اَنْشَاْنَا قُرُوْنًا فَتَطَاوَلَ
و نبودی از حاضراں ولیکن ما آفریدیم قرنہارا یعنی بعد موسیٰ پس دراز شد

عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ ۚ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فِيْ أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوْا
برایشان عمر وتو نبودی باشنده در اہل مدین کہ می خواندی
عَلَيْهِمْ اٰيٰتِنَا ۙ وَلٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِيْنَ ﴿۴۵﴾ وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ
برایشاں آیات مارا ولیکن ما بودیم فرستندہ و نبودی تو بطرف
الطُّوْرِ اِذْ نَادَيْنَا وَلٰكِنْ رَّحْمَةً مِّنْ رَّبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا
طور چوں آواز دادیم ولیکن وحی آمد از روئے بخشائش پروردگار تو تا ترسانی گروہی را
مَّآ اَتٰىهُمْ مِّنْ نَّذِيْرٍ مِّنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُوْنَ ﴿۴۶﴾
کہ نیامدہ بود بدیشاں ہیچ ترسانندہ پیش از تو بود کہ ایشاں پند پذیر شوند
وَلَوْلَآ اَنْ تُصِيْبَهُمْ مُّصِيْبَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيْهِمْ فَيَقُوْلُوْا
واگر نہ آں بودے کہ برسد بدیشاں عقوبتے بسبب آنکہ پیش فرستادہ است دست ایشاں پس گویندلے
رَبَّنَا لَوْلَآ اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُوْلًا فَنَتَّبِعَ اٰيٰتِكَ وَنَكُوْنَ مِنَ
پروردگار ما چرا نہ فرستادی بسوئے ما پیغامبرے را تا پیروی آیات تو کنیم و باشیم از
الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۴۷﴾ فَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوْا لَوْلَآ
مسلمانان پیغامبران را می فرستادیم پس چوں آمد بایشاں وحی راست از نزدیک ما گفتند
اُوْتِيَ مِثْلَ مَآ اُوْتِيَ مُوْسٰى ۭ اَوَلَمْ يَكْفُرُوْا بِمَآ اُوْتِيَ مُوْسٰى
چرا دادہ نشد ایں پیغامبر را مانند آنچہ دادہ شد بموسیٰ آیا کافر شدہ اند بآنچہ دادہ شدہ موسیٰ را
مِنْ قَبْلُ ۚ قَالُوْا سِحْرٰنِ تَظَاهَرَا ۣ وَقَالُوْٓا اِنَّا بِكُلٍّ
پیش ازیں گفتند دو سحر اند موافق یک دیگر شدہ ف۱ و گفتند ہر آئینہ ما بہر یک
كٰفِرُوْنَ ﴿۴۸﴾ قُلْ فَاْتُوْا بِكِتٰبٍ مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ هُوَ اَهْدٰى مِنْهُمَآ
کافر ایم بگو پس بیارید کتابے فرود آمدہ از نزدیک خدا کہ سوئے راہ نمایندہ تر باشد ازیں دو تا پیروی
اَتَّبِعْهُ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۴۹﴾ فَاِنْ لَّمْ يَسْتَجِيْبُوْا لَكَ فَاعْلَمْ
او کنم اگر راست گوئید پس اگر قبول نکنند سخن ترا پس بداں کہ جز ایں نیست
اَنَّمَا يَتَّبِعُوْنَ اَهْوَآءَهُمْ ۭ وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوٰىهُ بِغَيْرِ
کہ پیروی می کنند خواہش نفس خود را و کیست گمراہ تر از کسیکہ پیروی خواہش نفس خود کند بدون

ف۱ یعنی توریت و قرآن ۱۲

ع ۵ ۸

هُدًى مِّنَ اللّٰهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿۵۰﴾ وَلَقَدْ

راه نمائی خدا هر آئینه خدا راه نمی نماید گروه ستمگاران را و هر آئینه ما

وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُوْنَ ﴿۵۱﴾ اَلَّذِيْنَ اٰتَيْنٰهُمُ

پے در پے آوردیم برای ایشان این قرآن را تا بود که ایشان پند پذیرند آنانکه داده ایم ایشان را

الْكِتٰبَ مِنْ قَبْلِهٖ هُمْ بِهٖ يُؤْمِنُوْنَ ﴿۵۲﴾ وَاِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ قَالُوْۤا

کتاب پیش از قرآن ایشان بقرآن ایمان می آرند و چون قرآن خوانده میشود بر ایشان گویند

النصف

اٰمَنَّا بِهٖۤ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّنَاۤ اِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهٖ مُسْلِمِيْنَ ﴿۵۳﴾

ایمان آوردیم بآں هر آئینه وے راست ست از جانب پروردگار ما هر آئینه ما پیش از نزول قرآن منقاد بودیم

اُولٰٓئِكَ يُؤْتَوْنَ اَجْرَهُمْ مَّرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوْا وَيَدْرَءُوْنَ بِالْحَسَنَةِ

این جماعه داده میشود ایشان را مزد ایشان دو بار بسبب آنکه صبر کردند و دفع می کنند بخصلت نیک

السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ﴿۵۴﴾ وَاِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ اَعْرَضُوْا

بدی را و از آنچه روزی داده ایم ایشان را خرج می کنند و چوں بشنوند سخن بیهوده را رو بگردانند

عَنْهُ وَقَالُوْا لَنَاۤ اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ ؗ سَلٰمٌ عَلَيْكُمْ ؗ

از آن و گویند ما راست کردارهائے ما و شما راست کردارهائے شما سلام بر شما باد

لَا نَبْتَغِى الْجٰهِلِيْنَ ﴿۵۵﴾ اِنَّكَ لَا تَهْدِىْ مَنْ اَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ

نمی خواهیم صحبت جاهلاں ف۱ یا محمد هر آئینه تو راه نمی نمائی هر که را دوست می داری ولیکن

اللّٰهَ يَهْدِىْ مَنْ يَّشَآءُ ۚ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِيْنَ ﴿۵۶﴾ وَقَالُوْۤا

خدا راه می نماید هر کرا خواهد و او دانا ترست براه یافتگان و گفتند

اِنْ نَّتَّبِعِ الْهُدٰى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ اَرْضِنَا ؕ اَوَلَمْ نُمَكِّنْ

بعض اهل مکه اگر پیروی هدایت کنیم باتو ربوده شویم از زمین خود ف۲ آیا جا نه دادیم

لَّهُمْ حَرَمًا اٰمِنًا يُّجْبٰۤى اِلَيْهِ ثَمَرٰتُ كُلِّ شَىْءٍ رِّزْقًا مِّنْ لَّدُنَّا

ایشان را در حرمے با امن رسانیده میشود بسوئے وے میوها از هر جنس روزی از نزدیک ما

وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۵۷﴾ وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍۭ بَطِرَتْ

ولیکن بیشتر ایشاں نمی دانند و بسا هلاک کردیم از دیه ها که از حد درگذشتند

ف۱ مترجم گوید یهود پیش از انکه آنحضرت صلعم بمدینه هجرت کند و نسخ یهودیت تصریح فرماید معتقد قرآن بودند و می گفتند وجوب اتباع قرآن لازم ست ۱۲

ف۲ یعنی مردمان اخراج کنند ۱۲

مَعِيشَتَهَا ۚ فَتِلْكَ مَسٰكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَنْ مِّنْۢ بَعْدِهِمْ إِلَّا
درگذران خود　پس اینهاست جائے ماندن ایشاں　ماندہ نشد آنجا بعد از ایشاں　مگر
قَلِيلًا ۖ وَكُنَّا نَحْنُ الْوٰرِثِينَ ﴿۵۸﴾ وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى
اندکے　و بودیم ما بدست آرندہ میراث ایشان　و ہرگز نیست پروردگار تو ہلاک کنندہ دیہا
حَتّٰى يَبْعَثَ فِىٓ أُمِّهَا رَسُولًا يَّتْلُوا عَلَيْهِمْ اٰيٰتِنَا ۚ وَمَا كُنَّا
تا آنکہ بفرستد در قصبۂ آں پیغامبرے کہ بخواند بر ایشاں آیات ما　و ہرگز نیستیم
مُهْلِكِى الْقُرٰىٓ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظٰلِمُونَ ﴿۵۹﴾ وَمَآ أُوتِيتُم مِّنْ
ہلاک کنندہ دیہا　مگر دراں حال کہ اہل آنہا ستمگار باشند　و ہرچہ دادہ شد شمارا از
شَىْءٍ فَمَتٰعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا ۚ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ
ہر نوعے پس بہرہ مندئ زندگانی دنیا　و آرائش ویست　و آنچہ نزدیک خداست بہتر و
ع ۶ / ۱۰ / ۹ وَّأَبْقٰى ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿۶۰﴾ أَفَمَنْ وَّعَدْنٰهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ
پایندہ ترست　آیا نمی فہمید　آیا کسیکہ وعدہ دادیمش وعدۂ نیک پس او
لَاقِيهِ كَمَنْ مَّتَّعْنٰهُ مَتٰعَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
دریابندۂ آنست مانند کسے است کہ بہرہ مند ساختیمش بمنفعت زندگانی دنیا　باز وے روز قیامت
مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿۶۱﴾ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَآءِىَ
از حاضر کردگان ست ف۱　و روزیکہ آواز دہد ایشان را　پس گوید کجا اند آں شریکان من
الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿۶۲﴾ قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا
کہ شما گمان می کردید　گفتند آنانکہ ثابت شد بر ایشان حکم عذاب ف۲ اے
هٰٓؤُلَآءِ الَّذِينَ أَغْوَيْنَا ۚ أَغْوَيْنٰهُمْ كَمَا غَوَيْنَا ۚ تَبَرَّأْنَآ إِلَيْكَ ۖ
پروردگار ما این جماعہ اند کہ گمراہ کردیم　گمراہ کردیم ایشاں را چنانکہ خود گمراہ شدیم ف۳ بے تعلق می شویم از ہمہ
مَا كَانُوٓا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿۶۳﴾ وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَآءَكُمْ فَدَعَوْهُمْ
بسوئے تو ایشاں مارا نمی پرستیدند　و گفتہ شود　بخوانید شریکان خود را پس بخوانند ایشان را
فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ ۚ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿۶۴﴾
پس ایشان قبول نہ کنند دعائے آنجماعہ　و بہ بینند عذاب　و تمنا کنند کاشکے ایشان راہ یاب می بودند

ف۱ یعنی در عذاب ۱۲
ف۲ یعنی رئیسان کفر ۱۲
ف۳ یعنی بغیر اکراہ ۱۲

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَآ أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿۶۵﴾ فَعَمِيَتْ
و روزیکه آواز دهد خدا ایشان را پس گوید چه جواب دادید پیغامبران را پس مشتبه شود
عَلَيْهِمُ الْأَنۢبَآءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَآءَلُونَ ﴿۶۶﴾ فَأَمَّا مَن تَابَ
برایشان خبرهای آن روز پس ایشان با یک دیگر سوال نه کنند پس آنکه توبه نمود
وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا فَعَسَىٰٓ أَن يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿۶۷﴾
و ایمان آورد و کار شائسته کرد پس امید هست که باشد از رستگاران
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ وَيَخْتَارُ ۗ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ ۚ سُبْحَٰنَ
و پروردگار تو می آفریند هرچه خواهد و برمی گزیند هرکرا خواهد نیست ایشان را اختیار پاکی خدا راست
اللَّهِ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿۶۸﴾ وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ
و بلند ترست ازآنکه شریک می آرند و پروردگار تو میداند آنچه پنهان می دارد سینه های ایشان
وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿۶۹﴾ وَهُوَ اللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَىٰ
و آنچه آشکارا می کنند و اوست خدا نیست هیچ معبود بحق غیر او و اوراست ستایش در دنیا
وَالْءَاخِرَةِ ۖ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۷۰﴾ قُلْ أَرَءَيْتُمْ إِن
و آخرت و اوراست فرمانروائی و بسوی او بازگردانیده شوید بگو آیا دیدید که اگر گرداند
جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَٰمَةِ مَنْ
خدای تعالی برشما شب را پاینده تا روز قیامت کیست
إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَآءٍ ۖ أَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿۷۱﴾ قُلْ أَرَءَيْتُمْ
معبودی غیر حق که بیارد پیش شما روشنی را آیا نمی شنوید بگو آیا دیدید
إِن جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَٰمَةِ مَنْ
که اگر گرداند خدای تعالی برشما روز را پاینده تا روز قیامت کیست
إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ ۖ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿۷۲﴾
معبودی غیر حق که بیارد بشما شبی که آرام گیرید دران آیا نمی بینید
وَمِن رَّحْمَتِهِۦ جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ
و از رحمت خود ساخت برای شما شب و روز را تا آرام گیرید در شب

ف۱ یعنی جواب باصواب نیابند ۱۲

وَلِتَبْتَغُوْا مِنْ فَضْلِهٖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿۷۳﴾ وَيَوْمَ يُنَادِيْهِمْ
وتا روزی طلب کنید از فضل او ف۱ وتا شکر گذاری کنید وروزیکہ آواز دہد ایشانرا
فَيَقُوْلُ اَيْنَ شُرَكَآءِيَ الَّذِيْنَ كُنْتُمْ تَزْعُمُوْنَ ﴿۷۴﴾ وَنَزَعْنَا
پس گوید کجا اند آن شریکان من کہ گمان می کردید وبیرون کشیم
مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيْدًا فَقُلْنَا هَاتُوْا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوْٓا اَنَّ الْحَقَّ
از ہر امتے گواہے را ف۲ پس گوئیم قوم را بیارید دلیل خود پس بدانند کہ حق بجانب
لِلّٰهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ﴿۷۵﴾ اِنَّ قَارُوْنَ كَانَ مِنْ ع ۷ ۱۵ ۱۰
خداست وگم کردہ شود از ایشان آنچہ افترا می کردند ہر آئینہ قارون بود از
قَوْمِ مُوْسٰى فَبَغٰى عَلَيْهِمْ ۠ وَاٰتَيْنٰهُ مِنَ الْكُنُوْزِ مَآ اِنَّ
قوم موسیٰ پس تعدی کرد بر ایشان وعطا کردہ بودیم اورا از گنجہا آنقدر
مَفَاتِحَهٗ لَتَنُوْٓاُ بِالْعُصْبَةِ اُولِي الْقُوَّةِ ۗ اِذْ قَالَ لَهٗ قَوْمُهٗ
کہ کلیدہائے او گرانی می کرد جماعۂ صاحب توانائی را چون گفت باو قوم او
لَا تَفْرَحْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِيْنَ ﴿۷۶﴾ وَابْتَغِ فِيْمَآ اٰتٰىكَ
شادمشو ہر آئینہ خدا دوست نمی دارد شادشوندگان را وبجو درآنچہ خدا عطا کردہ است ترا
اللّٰهُ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيْبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَاَحْسِنْ
صلاح سرائے آخرت و فراموش مکن حصہ خود از دنیا ف۳ ونیکوکاری کن
كَمَآ اَحْسَنَ اللّٰهُ اِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْاَرْضِ ۭ اِنَّ
چنانکہ احسان کردہ است خدا بر تو ومجو فساد در زمین ہر آئینہ
اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿۷۷﴾ قَالَ اِنَّمَآ اُوْتِيْتُهٗ عَلٰي عِلْمٍ
خدا دوست نمی دارد فساد کنندگان را گفت جز این نیست کہ دادہ شدہ است مرا
عِنْدِيْ ۭ اَوَلَمْ يَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ قَدْ اَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهٖ مِنَ
مال فراوان بنا بر دانشے کہ نزدیک من ہست آیا ندانست کہ خدا ہلاک کرد پیشتر از وے از
الْقُرُوْنِ مَنْ هُوَ اَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَّاَكْثَرُ جَمْعًا ۭ وَلَا يُسْــَٔـلُ
قرنہا آن قوم را کہ توانا بود از وے وبیشتر بود در جمعیت و پرسیدہ نمی شوند

ف۱ یعنی در روز ۱۲
ف۲ یعنی ہر پیغامبرے بر قوم خود گواہی دہد ۱۲
ف۳ یعنی در دنیا عمل صالح بجا آر ۱۲

عَنْ ذُنُوْبِهِمُ الْمُجْرِمُوْنَ ۝٧٨ فَخَرَجَ عَلٰى قَوْمِهٖ فِىْ زِيْنَتِهٖ ؕ
گنہ گاران از گناہان خویش ف۱ پس بیرون آمد بر قوم خود در آرائش خویش

قَالَ الَّذِيْنَ يُرِيْدُوْنَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا يٰلَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَآ
گفتند آنانکہ طلب می کردند زندگانی دُنیارا اے کاش مارا باشد مانند آنچہ دادہ شدہ است

اُوْتِىَ قَارُوْنُ ۙ اِنَّهٗ لَذُوْ حَظٍّ عَظِيْمٍ ۝٧٩ وَقَالَ الَّذِيْنَ
قارون را ہر آئینہ وے خداوند نصیب بزرگ ست و گفتند آنانکہ

اُوْتُوا الْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ اللّٰهِ خَيْرٌ لِّمَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ
دادہ شد ایشان را علم وائے برشما ثواب خدا بہتر است مر آنکس را کہ ایمان آورد و کار

صَالِحًا ۚ وَلَا يُلَقّٰىهَآ اِلَّا الصّٰبِرُوْنَ ۝٨٠ فَخَسَفْنَا بِهٖ وَبِدَارِهِ
شائستہ کرد و تلقین کردہ نمی شود این سخن مگر صابران را پس فرو بردیم قارون را و سرائے اورا

الْاَرْضَ ۫ فَمَا كَانَ لَهٗ مِنْ فِئَةٍ يَّنْصُرُوْنَهٗ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ ۗ
بزمین پس نبود برائے او ہیچ گروہے کہ نصرت دہند اورا غیر خدا

وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنْتَصِرِيْنَ ۝٨١ وَاَصْبَحَ الَّذِيْنَ تَمَنَّوْا مَكَانَهٗ
و نبود خود ش از انتقام کشندگان و بامداد کردند آنانکہ آرزو می کردند منزلت اورا

بِالْاَمْسِ يَقُوْلُوْنَ وَيْكَاَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَّشَآءُ
دیروز می گفتند اے عجب کہ خدا کشادہ می کند رزق را برائے ہر کہ خواہد

مِنْ عِبَادِهٖ وَيَقْدِرُ ۚ لَوْلَآ اَنْ مَّنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا ؕ
از بندگان خویش و تنگ می سازد و اگر نہ آن بودے کہ انعام کرد خدا برما ہر آئینہ فرو بردے مارا

وَيْكَاَنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الْكٰفِرُوْنَ ۝٨٢ تِلْكَ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ نَجْعَلُهَا
اے عجب کہ رستگار نمی شوند کافران این سرائے بازپسین مقرر می کنیم آں را

لِلَّذِيْنَ لَا يُرِيْدُوْنَ عُلُوًّا فِى الْاَرْضِ وَلَا فَسَادًا ؕ وَالْعَاقِبَةُ
برائے آنانکہ نمی طلبند تکبر در زمین و نہ فساد و حسن عاقبت

لِلْمُتَّقِيْنَ ۝٨٣ مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهٗ خَيْرٌ مِّنْهَا ۚ وَمَنْ جَآءَ
پرہیزگاران راست ہر کہ بیارد نیکی پس او راست بہتر از آن و ہر کہ بیارد

ف۱ یعنی در صورت لزوم پاداش مجال عذر نیست واللہ اعلم ۱۲

ع ۸ ۱۱

بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِيْنَ عَمِلُوا السَّيِّاٰتِ اِلَّا مَا كَانُوْا
بدی پس جزا داده نمی شوند آنانکه بعمل آوردند خطاها الا بحسب آنچه
يَعْمَلُوْنَ ﴿۸۴﴾ اِنَّ الَّذِيْ فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ لَرَآدُّكَ اِلٰى
می کردند هر آئینه خدائے که نازل کرد بر تو قرآن را البته باز گرداننده است
مَعَادٍ ؕ قُلْ رَّبِّيْۤ اَعْلَمُ مَنْ جَآءَ بِالْهُدٰى وَمَنْ هُوَ فِيْ
ترا بسوئے باز گشت ف بگو پروردگار من داناتر است بهر که آورد هدایت را و بهر که وے در
ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿۸۵﴾ وَمَا كُنْتَ تَرْجُوْۤا اَنْ يُّلْقٰۤى اِلَيْكَ الْكِتٰبُ
گمراهی ظاهر ست و توقع نمی داشتی که فرود آورده شود بسوئے تو کتاب
اِلَّا رَحْمَةً مِّنْ رَّبِّكَ فَلَا تَكُوْنَنَّ ظَهِيْرًا لِّلْكٰفِرِيْنَ ﴿۸۶﴾
لیکن فرود فرستاده شد بسبب رحمتے از پروردگار تو پس هرگز مشو مددگار کافران
وَلَا يَصُدُّنَّكَ عَنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ بَعْدَ اِذْ اُنْزِلَتْ اِلَيْكَ وَادْعُ
و باز ندارند کافران ترا از تبلیغ آیات خدا بعد از آنکه فرود آورده شد بسوئے تو و دعوت کن
اِلٰى رَبِّكَ وَلَا تَكُوْنَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿۸۷﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ
بسوئے پروردگار خویش و هرگز مباش از مشرکان و مخوان با خدا
اِلٰهًا اٰخَرَ ۘ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۟ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهٗ ؕ
معبود دیگر را نیست هیچ معبود بحق غیر او هر چیز هلاک شونده است مگر روئے او
لَهُ الْحُكْمُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿۸۸﴾ ع
مر او راست فرمانروائی و بسوئے او باز گردانیده شوید

ف یعنی آخرت ۱۲

منزل لازم

الربع ۱۲

سُوْرَةُ الْعَنْكَبُوْتِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعٌ وَسِتُّوْنَ اٰيَةً وَسَبْعُ رُكُوْعَاتٍ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
سورۂ عنکبوت در مکه نازل شده آن بنام خدائے بخشاینده مهربان شصت و نه آیت و هفت رکوع است
الٓمّٓ ﴿۱﴾ اَحَسِبَ النَّاسُ اَنْ يُّتْرَكُوْۤا اَنْ يَّقُوْلُوْۤا اٰمَنَّا وَهُمْ
آیا پنداشتند مردمان که بگذاشته شوند بمجرد آنکه گویند ایمان آوردیم و ایشان
لَا يُفْتَنُوْنَ ﴿۲﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ
امتحان کرده نشوند و هر آئینه امتحان کردیم آنانرا که پیش از ایشان بودند پس البته متمیز بکند

اللّٰهُ الَّذِيْنَ صَدَقُوْا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكٰذِبِيْنَ ۝۳ اَمْ حَسِبَ

خدا آنانرا کہ راست گفتند و البتہ متمیز کند دروغ گویان را آیا گمان کردند

الَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ السَّيِّاٰتِ اَنْ يَّسْبِقُوْنَا ۭ سَاۗءَ مَا يَحْكُمُوْنَ ۝۴

آنانکہ بعمل آوردند خطاہا کہ پیش دستی کنند برما بدچیز یست کہ بدان حکم می کنند

مَنْ كَانَ يَرْجُوْا لِقَاۗءَ اللّٰهِ فَاِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ لَاٰتٍ ۭ وَهُوَ

ہر کہ امید داشتہ باشد ملاقات خدا را پس ہر آئینہ میعاد خدا البتہ آئندہ است و اوست

السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ۝۵ وَمَنْ جَاهَدَ فَاِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهٖ ۭ

شنوا دانا ہر کہ جہاد کند جز این نیست کہ جہاد میکند برائے نفع خویش

اِنَّ اللّٰهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعٰلَمِيْنَ ۝۶ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا

ہر آئینہ خدا بے نیاز ست از عالمہا و آنانکہ ایمان آوردند و کارہائے

الصّٰلِحٰتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّاٰتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَحْسَنَ

شائستہ کردند البتہ محو کنیم از سر ایشان خطاہائے ایشان را و البتہ جزا دہیم ایشان را

الَّذِيْ كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ۝۷ وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ

بہ نیکو ترین آنچہ می کردند و امر کردیم آدمی را بنسبت پدر و مادر وے

حُسْنًا ۭ وَاِنْ جَاهَدٰكَ لِتُشْرِكَ بِيْ مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ

نیک معاملہ کردن و اگر کوشش کنند با تو اے انسان تا شریک آری بامن آنچہ نیست ترا بحقیقت آن دانشی

فَلَا تُطِعْهُمَا ۭ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ۝۸

پس فرمانبرداری ایشان مکن بسوئے من ست بازگشت شما پس خبر دہم شمارا بہ آنچہ می کردید

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصّٰلِحِيْنَ ۝۹

و آنانکہ ایمان آوردند و کارہائے شائستہ کردند البتہ در آریم ایشان را در زمرۂ شائستگان

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَّقُوْلُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ فَاِذَآ اُوْذِيَ فِي اللّٰهِ جَعَلَ

و از مردمان کسے ہست کہ می گوید ایمان آوردیم بخدا پس چون تصدیع دادہ شد او در راہ خدا

فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللّٰهِ ۭ وَلَىِٕنْ جَاۗءَ نَصْرٌ مِّنْ رَّبِّكَ

شمرد رنج دادن مردمان را مانند عذاب خدا و اگر بیاید فتحے از نزدیک پروردگار تو

لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ ۚ أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ

گویند هر آئینه ما باشما بودیم آیا نیست خدا داناتر بآنچه در سینه‌هائے

الْعٰلَمِينَ ﴿١٠﴾ وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنٰفِقِينَ ﴿١١﴾

عالمهاست والبته ممتاز کند خدا آنان را که ایمان آوردند والبته ممتاز کند منافقان را

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ

و گفتند کافران بمسلمانان پیروی راه ما کنید و باید که ما برداریم گناهان

خَطٰيٰكُمْ ۚ وَمَا هُمْ بِحٰمِلِينَ مِنْ خَطٰيٰهُمْ مِنْ شَيْءٍ ۖ إِنَّهُمْ

شما را ونیستند ایشان بردارندهٔ چیزے از گناهان آن جماعه هر آئینه ایشان

لَكٰذِبُونَ ﴿١٢﴾ وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ ۫ وَ

دروغگویانند والبته بردارند بارهائے خویش را و بارها را همراه بارهائے خویش و

ع ۱۳/۱۳ لَيُسْأَلُنَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا

البته سوال کرده شوند روز قیامت از آنچه افترا می کردند ف و هر آئینه فرستادیم نوح را

ف یعنی بار گمراه شدن وگمراه کردن بردارند و بار تابعان از سر ایشان دفع نکنند ۱۲

إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا ۖ فَأَخَذَهُمُ

بسوئے قوم او پس توقف کرد در ایشان هزار سال مگر پنجاه سال پس درگرفت

الطُّوفَانُ وَهُمْ ظٰلِمُونَ ﴿١٤﴾ فَأَنْجَيْنٰهُ وَأَصْحٰبَ السَّفِينَةِ وَ

بایشان طوفان وایشان ستمگار بودند پس نجات دادیم نوح را و اهل کشتی را و

جَعَلْنٰهَا آيَةً لِلْعٰلَمِينَ ﴿١٥﴾ وَإِبْرٰهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا

ساختیم کشتی را نشانه برائے عالمها و فرستادیم ابراهیم را وقتیکه گفت بقوم خود پرستش

اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ۖ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾ إِنَّمَا تَعْبُدُونَ

خدا کنید و بترسید ازوے این بهتر است شما را اگر می دانید جز این نیست که

مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثٰنًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا ۚ إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ

می پرستید بجز خدا بتان را و برمی بندید دروغ را هر آئینه آنانکه پرستش می کنید

مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ

بجز خدا نمی توانند برائے شما روزی دادن پس طلب کنید از نزدیک خدا روزی را

وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ ۖ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَإِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ

و پرستش او کنید وشکر او بجا آرید بسوئے او و باز گردانیده خواهید شد واگر دروغ می شمرید پس هر آئینه

كَذَّبَ أُمَمٌ مِّنْ قَبْلِكُمْ ۖ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلٰغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾

دروغ شمرده بودند امت ہا پیش از شما و نیست بر پیغمبر مگر پیغام رسانیدن آشکارا

أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللّٰهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ۚ إِنَّ ذٰلِكَ عَلَى

آیا ندیدند چگونه نو می کند خدا آفرینش را باز دیگر بار کند آفرینش هر آئینه این کار بر

اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ

خدا آسان ست بگو سیر کنید در زمین پس در نگرید چگونه نو کرد آفرینش را

ثُمَّ اللّٰهُ يُنْشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ ۚ إِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

باز خدا پیدا کند آں پیدائش بازپسیں هر آئینه خدا بر هر چیز تواناست

يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ ۖ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾

عذاب کند هر کرا خواهد و رحم کند بر هر که خواهد و بسوئے او باز گردانیده خواهید شد

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ۖ وَمَا لَكُمْ

و نیستید شما عاجز کننده در زمین و نه در آسمان و نیست شمارا

مِّنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيٰتِ ع ٢ ٩ ١٤

بجز خدا هیچ دوست و نه یاری دهنده و آنانکه کافر شدند بآیات

اللّٰهِ وَلِقَائِهِ أُولٰئِكَ يَئِسُوا مِنْ رَّحْمَتِي وَأُولٰئِكَ لَهُمْ

خدا و بملاقات او آں جماعه ناامید شدند از رحمت من و آں جماعه ایشان راست

عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ

عذاب درد دهنده پس نبود جواب قوم ابراهیم مگر آنکه گفتند بکشید اورا

أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنْجٰهُ اللّٰهُ مِنَ النَّارِ ۚ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيٰتٍ لِّقَوْمٍ

یا بسوزانید اورا پس برهانید خدا اورا از آتش هر آئینه درین ماجرا نشانهاست برائے گروہے

يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾ وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِّنْ دُونِ اللّٰهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ

که باور میدارند وگفت ابراهیم جز این نیست که بت گرفته اید بجز خدا بجهت دوستی

بَيْنِكُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ
درمیان خویش در زندگانی دنیا باز روزِ قیامت نامعتقد شود بعض شما
بِبَعْضٍ وَّيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا ۫ وَّمَاْوٰىكُمُ النَّارُ وَمَا
ببعض ولعنت کند بعض شما بعض را وجائے شما دوزخ ست ونیست
لَكُمْ مِّنْ نّٰصِرِيْنَ ﴿٢٥﴾ فَاٰمَنَ لَهٗ لُوْطٌ ۘ وَقَالَ اِنِّيْ مُهَاجِرٌ وقف لازم
شمارا ہیچ یاری دہندہ پس باور داشت ابراہیم را لوط وگفت ابراہیم ہرآئینہ من ہجرت کنندہ ام
اِلٰى رَبِّيْ ؕ اِنَّهٗ هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿٢٦﴾ وَوَهَبْنَا لَهٗٓ اِسْحٰقَ وَ
بسوئے پروردگارِ خویش ہرآئینہ وے غالب باحکمت ست وعطا کردیم اورا اسحٰق و
يَعْقُوْبَ وَجَعَلْنَا فِيْ ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتٰبَ وَاٰتَيْنٰهُ
یعقوب ومقرر داشتیم دراولادِ وے پیغامبری وکتاب را ودادیم اورا
اَجْرَهٗ فِي الدُّنْيَا ۚ وَاِنَّهٗ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿٢٧﴾
مزدِ او در دُنیا وہرآئینہ وے درآخرت از شائستہ گان ست
وَلُوْطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖٓ اِنَّكُمْ لَتَاْتُوْنَ الْفَاحِشَةَ ۫ مَا
وفرستادیم لوط را وقتیکہ گفت بقوم خود ہرآئینہ شما بعمل می آرید کارِ بے حیائی را کہ
سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِّنَ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٢٨﴾ اَئِنَّكُمْ لَتَاْتُوْنَ
پیش دستی نکردہ است برشما بسوئے آن ہیچ کس از عالمہا آیا شما بقصدِ شہوت می آیید
الرِّجَالَ وَتَقْطَعُوْنَ السَّبِيْلَ ۙ وَتَاْتُوْنَ فِيْ نَادِيْكُمُ
بمردان وقطع طریق می کنید وبعمل می آرید درمجلسِ خویش
الْمُنْكَرَ ؕ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهٖٓ اِلَّآ اَنْ قَالُوا ائْتِنَا
کارِ ناپسندیدہ پس نہ بود جواب قومِ او مگر آنکہ گفتند بیار پیش ما
بِعَذَابِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿٢٩﴾ قَالَ رَبِّ
عذابِ خدا را اگر ہستی از راست گویان گفت اے پروردگارِ من
ع ۳ ۸ ۱۵ انْصُرْنِيْ عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿٣٠﴾ وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَآ
نصرت دہ مرا برقوم مفسدان ووقتیکہ آوردند فرستادگانِ ما

إِبْرٰهِيمَ بِالْبُشْرٰى ۙ قَالُوٓا إِنَّا مُهْلِكُوٓا أَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ ۚ

پیش ابراہیم مژده را گفتند هر آئینه ما هلاک کننده اهل این دیهیم

إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظٰلِمِينَ ﴿۳۱﴾ قَالَ إِنَّ فِيهَا لُوطًا ۚ قَالُوا

هر آئینه اهل این دیه ستمگار بودند گفت ابراهیم هر آئینه آنجا لوط است گفتند ما

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا ۖ لَنُنَجِّيَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ ۗ

دانا تریم بهرکه آنجاست البته خلاص کنیم اورا و اهل اورا الا زن وے

كَانَتْ مِنَ الْغٰبِرِينَ ﴿۳۲﴾ وَلَمَّآ أَنْ جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيٓءَ

باشد از باقی ماندگان و وقتیکه آمدند فرستادگان ما پیش لوط اندوهگین کرده شد

بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَّقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ ۚ

بسبب ایشان و تنگدل شد بسبب ایشان و گفتند آن فرستادگان مترس و اندوه مخور

إِنَّا مُنَجُّوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا امْرَأَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغٰبِرِينَ ﴿۳۳﴾

هر آئینه نجات دهنده تو و اهل توایم مگر زن تو باشد از باقی ماندگان

إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلٰىٓ أَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِّنَ السَّمَآءِ

هر آئینه ما فرود آرنده ایم بر اهل این دیه عقوبتے را از آسمان

بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿۳۴﴾ وَلَقَدْ تَّرَكْنَا مِنْهَآ اٰيَةً ۢ بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ

بسبب آنکه بدکاری می کردند و هر آئینه گذاشتیم از آن دیه نشانه واضح برائے گروہے که

يَّعْقِلُونَ ﴿۳۵﴾ وَإِلٰى مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۙ فَقَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا

درمی یابند و فرستادیم بسوئے مدین برادر ایشان شعیب را پس گفت اے قوم من عبادت

اللّٰهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿۳۶﴾

خدا کنید و توقع دارید روز بازپسین را و هر سو مگردید در زمین فساد کنان

فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جٰثِمِينَ ﴿۳۷﴾

پس دروغی داشتند اورا پس درگرفت ایشان را زلزله پس بامداد کردند در خانهائے خویش مرده افتاده

وَعَادًا وَّثَمُودَا۠ وَقَدْ تَّبَيَّنَ لَكُمْ مِّنْ مَّسٰكِنِهِمْ ۗ وَزَيَّنَ لَهُمُ

و هلاک کردیم عاد و ثمود را و هر آئینه واضح شده است شمارا بعض مساکن ایشان و آراسته ساخته بود برائے ایشان

الشَّيْطٰنُ اَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيْلِ وَكَانُوْا مُسْتَبْصِرِيْنَ ۳۸
شیطان کردارهائے ایشان را پس بازداشت ایشان را از راه و ایشان بینا بودند

وَقَارُوْنَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامٰنَ وَلَقَدْ جَآءَهُمْ مُّوْسٰى بِالْبَيِّنٰتِ
و هلاک کردیم قارون و فرعون و هامان را و هر آئینه آمده بود بایشان موسیٰ بانشانهای واضح

فَاسْتَكْبَرُوْا فِى الْاَرْضِ وَمَا كَانُوْا سٰبِقِيْنَ ۳۹ فَكُلًّا اَخَذْنَا
پس تکبر کردند در زمین و نبودند سبقت کنندگان پس هر یکے را گرفتار ساختیم

بِذَنْۢبِهٖ فَمِنْهُمْ مَّنْ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَّنْ
بوبال گناهش پس از ایشان کسے بود که فرستادیم برو بادِ سنگبار و از ایشان کسے بود که

اَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ الْاَرْضَ وَمِنْهُمْ
گرفت اورا آوازِ سخت و از ایشان کسے فرو بردیمش بزمین و از ایشان کسے بود

مَّنْ اَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوْا اَنْفُسَهُمْ
که غرق ساختیم و هرگز ممکن نبود که خدا ظلم کند برایشان ولیکن ایشان بر خویشتن

يَظْلِمُوْنَ ۴۰ مَثَلُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَوْلِيَآءَ كَمَثَلِ
ستم می کردند داستان آنانکه دوستان گرفته اند بغیر خدا همچو داستان

الْعَنْكَبُوْتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَاِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوْتِ لَبَيْتُ
عنکبوت ست که فرا گرفت خانهٔ و هر آئینه سست ترین خانها خانهٔ

الْعَنْكَبُوْتِ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ۴۱ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُوْنَ مِنْ
عنکبوت ست اگر می دانستند ف هر آئینه خدا میداند حال چیزے که می پرستند

دُوْنِهٖ مِنْ شَىْءٍ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۴۲ وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ
بجز وے از هر چه باشد و اوست غالب با حکمت و این داستان ها

نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَآ اِلَّا الْعٰلِمُوْنَ ۴۳ خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ
بیان می کنیم آن را برائے مردمان و نمی فهمند آن را مگر دانایان آفرید خدا آسمان ها

وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّلْمُؤْمِنِيْنَ ۴۴
و زمین را بتدبیر درست هر آئینه درین کار نشانهٔ است برائے مسلمانان

وقف لازم

ع ۴ / ۱۴ / ۱۶

ف مترجم گوید حاصل مثل آنست که ایشان بتان پناه برده اند و بتان هیچ نفع نه دهند چنانکه خانهٔ عنکبوت هیچ فائده نمی دهد ۱۲

اُتْلُ مَآ اُوْحِیَ اِلَیْکَ مِنَ الْکِتٰبِ وَاَقِمِ الصَّلٰوۃَ ؕ اِنَّ الصَّلٰوۃَ

بخوان یا محمد آنچه وحی فرستاده شد بسوئے تو از کتاب و برپا دار نماز را هر آئینه نماز

تَنْهٰی عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْکَرِ ؕ وَلَذِکْرُ اللّٰهِ اَکْبَرُ ؕ وَاللّٰهُ یَعْلَمُ

منع میکند از کار بے حیائی و فعل ناپسندیده و هر آئینه یاد کردن خدا بزرگ تر است از همه و خدا

مَا تَصْنَعُوْنَ ﴿۴۵﴾ وَلَا تُجَادِلُوْٓا اَهْلَ الْکِتٰبِ اِلَّا بِالَّتِیْ هِیَ

میداند آنچه میکنید و مکابره مکنید باهل کتاب الا بخصلتی که وے

اَحْسَنُ ۖ اِلَّا الَّذِیْنَ ظَلَمُوْا مِنْهُمْ وَقُوْلُوْٓا اٰمَنَّا بِالَّذِیْٓ اُنْزِلَ

نیک است مگر با آنانکه ستم کردند از ایشان و بگوئید ایمان آوردیم بآنچه فرود آورده شد

اِلَیْنَا وَاُنْزِلَ اِلَیْکُمْ وَاِلٰهُنَا وَاِلٰهُکُمْ وَاحِدٌ وَّنَحْنُ لَهٗ مُسْلِمُوْنَ ﴿۴۶﴾

بسوئی ما و بآنچه فرود آورده شد بسوئی شما و معبود ما و معبود شما یکے است و ما او را منقادیم

وَکَذٰلِکَ اَنْزَلْنَآ اِلَیْکَ الْکِتٰبَ ؕ فَالَّذِیْنَ اٰتَیْنٰهُمُ الْکِتٰبَ

چنانکه کتاب هائی سابق فرود آورده بودیم همچنان فرود آوردیم بسوئی تو کتاب پس آنانکه دادیم ایشانرا کتاب

یُؤْمِنُوْنَ بِهٖ ۚ وَمِنْ هٰٓؤُلَآءِ مَنْ یُّؤْمِنُ بِهٖ ؕ وَمَا یَجْحَدُ

ایمان می آرند بآن و از عرب کسے ست که ایمان می آرد بداں و انکار نمے کنند

بِاٰیٰتِنَآ اِلَّا الْکٰفِرُوْنَ ﴿۴۷﴾ وَمَا کُنْتَ تَتْلُوْا مِنْ قَبْلِهٖ مِنْ

آیاتِ ما را مگر کافران و نمے خواندی پیش از نزول قرآن هیچ

کِتٰبٍ وَّلَا تَخُطُّهٗ بِیَمِیْنِکَ اِذًا لَّارْتَابَ الْمُبْطِلُوْنَ ﴿۴۸﴾ بَلْ

کتاب را و نمے نوشتی هیچ کتاب را بدستِ راستِ خود آنگاه در شک می افتادند ایں بدکیشان بلکه

هُوَ اٰیٰتٌۢ بَیِّنٰتٌ فِیْ صُدُوْرِ الَّذِیْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ ؕ وَمَا یَجْحَدُ

قرآن آیاتِ روشن ست محفوظ در سینه هائے آنانکه داده شد ایشاں را علم و انکار نمے کنند

بِاٰیٰتِنَآ اِلَّا الظّٰلِمُوْنَ ﴿۴۹﴾ وَقَالُوْا لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَیْهِ اٰیٰتٌ مِّنْ

آیاتِ ما را مگر ستمگاران ف و گفتند چرا نه فرستاده شد برین پیغمبر نشانها از

رَّبِّهٖ ؕ قُلْ اِنَّمَا الْاٰیٰتُ عِنْدَ اللّٰهِ ؕ وَاِنَّمَآ اَنَا نَذِیْرٌ مُّبِیْنٌ ﴿۵۰﴾

جانب پروردگار وے بگو جز این نیست که نشانها نزدیک پروردگار من ست و جز این نیست که من ترسانندهٔ آشکارم

ف مترجم گوید بعض مفسران گفته‌اند که مراد از الذین اوتوا العلم به تنها ذات حضرت پیغامبر ست صلی الله علیه وسلم والله اعلم ۱۲

أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّآ أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتٰبَ يُتْلٰى عَلَيْهِمْ ؕ إِنَّ
آیا کفایت نکرده است ایشان را آنکه فرستادیم برتو کتاب که خوانده میشود برایشان هرآئینه

فِىْ ذٰلِكَ لَرَحْمَةً وَّذِكْرٰى لِقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿۵۱﴾ قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ ع ۵
درین مقدمه رحمت وپند است برائے قومے که باور میدارند بگو بس ست خدا

بَيْنِىْ وَبَيْنَكُمْ شَهِيْدًا ۚ يَعْلَمُ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ
گواه میان من ومیان شما میداند آنچه در آسمان ها وزمین ست

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوْا بِاللّٰهِ ۙ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿۵۲﴾
وآنانکه ایمان آوردند بناحق وکافر شدند بخدا ایشان اند زیان کاران

وَيَسْتَعْجِلُوْنَكَ بِالْعَذَابِ ؕ وَلَوْلَآ اَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَآءَهُمُ
وشتاب مے طلبند از تو عذاب را اگر نه بودے میعاد معین البته آمدے بدیشان

الْعَذَابُ ؕ وَلَيَاْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَّهُمْ لَا يَشْعُرُوْنَ ﴿۵۳﴾ يَسْتَعْجِلُوْنَكَ
عذاب وهرآئینه بیاید بدیشان ناگهان وایشان ندانند شتاب طلب میکنند

بِالْعَذَابِ ؕ وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيْطَةٌ ۢ بِالْكٰفِرِيْنَ ﴿۵۴﴾ يَوْمَ يَغْشٰهُمُ
از تو عذاب را وهرآئینه دوزخ درگیرنده است کافران را روزیکه بپوشاند ایشان را

الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ وَيَقُوْلُ ذُوْقُوْا
عذاب از بالائے ایشان واز زیر پائے ایشان وبگوید خدا بچشید

مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿۵۵﴾ يٰعِبَادِىَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِنَّ اَرْضِىْ
جزائے آنچه میکردید اے بندگان مسلمان من هرآئینه زمین من

وَاسِعَةٌ فَاِيَّاىَ فَاعْبُدُوْنِ ﴿۵۶﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ ۫
کشاده است پس مرا بخصوص عبادت کنید هرشخص چشنده مرگ ست

ثُمَّ اِلَيْنَا تُرْجَعُوْنَ ﴿۵۷﴾ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ
باز بسوئی ما بازگردانیده شوید وآنانکه ایمان آوردند وکارهائے شائسته کردند

لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِّنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِىْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ
البته فرود آریم ایشان را از بهشت به محل هائے بلند میرود زیر آن جوئیها

ف مترجم گوید خدائی تعالی ترغیب میفرماید بهجرت حبشه و مدینه باین آیات ۱۲

خٰلِدِیْنَ فِیْهَا ؕ نِعْمَ اَجْرُ الْعٰمِلِیْنَ ﴿٥٨﴾ الَّذِیْنَ صَبَرُوْا وَعَلٰی
جاویداں آنجا نیک ست مزد این عمل کنندگان آنانکه صبر کردند و بر
رَبِّهِمْ یَتَوَكَّلُوْنَ ﴿٥٩﴾ وَكَاَیِّنْ مِّنْ دَآبَّةٍ لَّا تَحْمِلُ رِزْقَهَا ۖ
پروردگار خویش توکل میکنند وبسا جانور که برنمے دارد روزئی خود را
اَللّٰهُ یَرْزُقُهَا وَاِیَّاكُمْ ۖ وَهُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ ﴿٦٠﴾ وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ
خدا روزی میدهد او را و شما را نیز و اوست شنوا دانا واگر سوال کنی ایشان را
مَّنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
که کیست آنکه آفرید آسمان ها و زمین ورام گردانید آفتاب وماه را
لَیَقُوْلُنَّ اللّٰهُ ۚ فَاَنّٰی یُؤْفَكُوْنَ ﴿٦١﴾ اَللّٰهُ یَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ
البته گویند آں خداست پس از چه جهت گردانیده میشوند از راه توحید خدا فراخ میکند روزی برائے هرکه
یَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ وَیَقْدِرُ لَهٗ ؕ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمٌ ﴿٦٢﴾
خواهد از بندگان خویش و تنگ می سازد برائی هرکه خواهد هر آئینه خدا بهر چیز داناست
وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَّنْ نَّزَّلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَحْیَا بِهِ الْاَرْضَ
واگر بپرسی ایشان را کیست آنکه فرود آورد از آسمان آب را پس زنده ساخت بسبب آن
مِنْۢ بَعْدِ مَوْتِهَا لَیَقُوْلُنَّ اللّٰهُ ؕ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ ؕ بَلْ اَكْثَرُهُمْ
زمین را بعد از مردن آن البته گویند آں خداست بگو ستائش خدائے راست بلکه بیشترین ایشان
ع ۶/۱۲ ۲ لَا یَعْقِلُوْنَ ﴿٦٣﴾ وَمَا هٰذِهِ الْحَیٰوةُ الدُّنْیَآ اِلَّا لَهْوٌ وَّلَعِبٌ ؕ وَ
نمے فهمند ونیست این زندگانی دنیا مگر بازی وبیهوده و
وقف لازم اِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَهِیَ الْحَیَوَانُ ۘ لَوْ كَانُوْا یَعْلَمُوْنَ ﴿٦٤﴾ فَاِذَا
هر آئینه سرائے آخرت همولست سرائے زندگانی اگر مے دانستند پس
رَكِبُوْا فِی الْفُلْكِ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِیْنَ لَهُ الدِّیْنَ ۚ فَلَمَّا نَجّٰىهُمْ
ایشان چوں سوار شوند در کشتی ها دعا کنند به جناب خدا خالص کناں برائے وے عبادت را پس وقتیکه نجات
اِلَی الْبَرِّ اِذَا هُمْ یُشْرِكُوْنَ ﴿٦٥﴾ لِیَكْفُرُوْا بِمَآ اٰتَیْنٰهُمْ ۚ وَلِیَتَمَتَّعُوْا
داد ایشان را بسوئی زمین خشک ناگهان ایشان شریک می آرند تا ناسپاسی کنند بآنچه عطا کردیم ایشان را و تا بهره مند شوند ف۱

ف۱ یعنے بودن شی بکدیگر بسبب اجتماع بر شرک بهره مند شوند ۱۲

فَسَوْفَ يَعْلَمُوْنَ ﴿٦٦﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا اٰمِنًا وَّيُتَخَطَّفُ
پس حقیقت حال را خواہند دانست آیا نہ دیدند کہ ما پیدا کردیم حرم با امن را در ربودہ میشوند
النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ ؕ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُوْنَ وَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ
مردمان از حوالی ایشان آیا بے اصل را باور میدارند و بہ نعمت خدا
يَكْفُرُوْنَ ﴿٦٧﴾ وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ
ناسپاسی میکنند و کیست ستمگار تر از کسے کہ افترا کرد بر خدا دروغے را یا
كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَآءَهٗ ؕ اَلَيْسَ فِيْ جَهَنَّمَ مَثْوًى
دروغ داشت سخن راست را چون بیاید پیش او آیا نیست در دوزخ جائے
لِّلْكٰفِرِيْنَ ﴿٦٨﴾ وَالَّذِيْنَ جَاهَدُوْا فِيْنَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ؕ
کافران را و آنانکہ جہاد کردند در راہ ما البتہ دلالت کنیم ایشان را براہ ہائے خود
وَاِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿٦٩﴾
و ہر آئینہ خدا با نیکو کاران ست

سُوْرَةُ الرُّوْمِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ سِتُّوْنَ اٰيَةً وَّسِتُّ رُكُوْعَاتٍ
سورۂ روم در مکہ نازل شدہ و آں شصت آیت و شش رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
بہ نام خدائے بخشایندہ مہربان

الٓمّٓ ﴿١﴾ غُلِبَتِ الرُّوْمُ ﴿٢﴾ فِيْٓ اَدْنَى الْاَرْضِ وَهُمْ مِّنْۢ بَعْدِ
ف۱ مغلوب شدند قوم روم در نزدیک ترین زمین ف۲ و ایشان بعد از
غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُوْنَ ﴿٣﴾ فِيْ بِضْعِ سِنِيْنَ ؕ لِلّٰهِ الْاَمْرُ مِنْ قَبْلُ
مغلوب شدن خود غالب خواہند آمد در چند سال خدائے راست فرمان پیش از این
وَمِنْۢ بَعْدُ ؕ وَيَوْمَئِذٍ يَّفْرَحُ الْمُؤْمِنُوْنَ ﴿٤﴾ بِنَصْرِ اللّٰهِ ؕ يَنْصُرُ
و پس از این و آں روز شادمان شوند مسلمانان بہ نصرت خدا نصرت میدہد
مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿٥﴾ وَعْدَ اللّٰهِ ؕ لَا يُخْلِفُ اللّٰهُ
ہر کرا خواہد و او است غالب مہربان وعدہ کردہ است خدا خلاف نمی کند خدا

ع ٧ ٦ ٣

ف۱ مترجم گوید فارس بر روم غالب شدند و بعض بلاد و سرحدہا در تصرف خود آوردند چون این خبر بمکہ رسید اہل اسلام اندوہگین شدند زیرا کہ ایشان اہل کتاب بودند و کفار شادمان گشتند زیرا کہ ایشان و اہل فارس بے ایمان بودند خدا تعالی آیات نازل فرمود و بغلبہ روم بر اہل فارس بشارت داد و این در چند سال بعد ہجرت متحقق شد و این قصہ یکے از دلائل نبوت است ۱۲

ف۲ یعنی در سرحد خود ۱۲

وَعْدَهٗ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۶﴾ يَعْلَمُوْنَ ظَاهِرًا
وعدہ خود را ولیکن اکثر مردمان نمے دانند می دانند ظاہر را
مِّنَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚۖ وَهُمْ عَنِ الْاٰخِرَةِ هُمْ غٰفِلُوْنَ ﴿۷﴾ اَوَلَمْ
از تدبیر زندگانی دنیا وایشان از آخرت بے خبرانند آیا
يَتَفَكَّرُوْا فِیْٓ اَنْفُسِهِمْ ۫ قف مَا خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ
تأمل نہ کردند در ضمیر خود کہ نیافریدہ است خدا آسمان ہا و زمین را
وَمَا بَيْنَهُمَآ اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُّسَمًّى ؕ وَاِنَّ كَثِيْرًا مِّنَ
و آنچہ درمیان آں ہر دو است مگر بہ تدبیر درست و بہ تعیین میعادی مقرر و ہر آئینہ بسیارے از
النَّاسِ بِلِقَآئِ رَبِّهِمْ لَكٰفِرُوْنَ ﴿۸﴾ اَوَلَمْ يَسِيْرُوْا فِي الْاَرْضِ
مردمان بہ ملاقات پروردگار خویش نامعتقد اند آیا سیر نہ کردند در زمین
فَيَنْظُرُوْا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ ؕ كَانُوْٓا اَشَدَّ
پس بنگرند چگونہ شد عاقبت آنانکہ پیش از ایشان بودند بودند تواناتر
مِنْهُمْ قُوَّةً وَّاَثَارُوا الْاَرْضَ وَعَمَرُوْهَآ اَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوْهَا
از ایشان و شورانیدند زمین را و آباد کردند آن را بیشتر از آباد کردن ایشان آن زمین را
وَجَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ ؕ فَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ
و آمدند بدیشان پیغامبران ایشان بہ معجزہا پس ممکن نہ بود کہ خدا ستم کند برایشان ولیکن
كَانُوْٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ﴿۹﴾ ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِيْنَ اَسَآءُوا
ایشان برخویشتن ستم میکردند باز حال بد عاقبت آن کسان شد کہ
السُّوْٓاٰى اَنْ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَكَانُوْا بِهَا يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿۱۰﴾ ع اَللّٰهُ
بدی کردند بسبب آنکہ دروغ داشتند آیات خدا را و بآن استہزا مے کردند خدا
يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيْدُهٗ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿۱۱﴾ وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ
نو پیدا می کند آفرینش باز دوبارہ کندش باز بسوئے او گردانیدہ شوید و روزیکہ قائم شود قیامت
يُبْلِسُ الْمُجْرِمُوْنَ ﴿۱۲﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَّهُمْ مِّنْ شُرَكَآئِهِمْ شُفَعٰٓؤُا وَكَانُوْا
ملزم شدہ خاموش مانند گنہگاران و نباشد برائے ایشان از شریکان ایشان ہیچ شفاعت کنندہ

شُرَكَآئِهِمْ كٰفِرِيْنَ ﴿۱۳﴾ وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَّتَفَرَّقُوْنَ ﴿۱۴﴾
و باشند بہ شریکان خویش نامعتقد و روزے کہ قائم شود قیامت آن روز پراگندہ شوند مردمان

فَاَمَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ فَهُمْ فِيْ رَوْضَةٍ يُّحْبَرُوْنَ ﴿۱۵﴾
اما آنانکہ ایمان آوردند و کردارہائے شائستہ کردند پس ایشان در بہشت خوشحال کردہ شوند

وَاَمَّا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَكَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا وَلِقَآئِ الْاٰخِرَةِ فَاُولٰٓئِكَ فِي
واما آنانکہ کافر شدند و دروغ داشتند آیات مارا و ملاقات آخرت را پس ایشان

الْعَذَابِ مُحْضَرُوْنَ ﴿۱۶﴾ فَسُبْحٰنَ اللّٰهِ حِيْنَ تُمْسُوْنَ وَحِيْنَ تُصْبِحُوْنَ ﴿۱۷﴾
در عذاب حاضر کردگانند پس بہ پاکی یاد کنید خدارا وقتے کہ شام مے کنید و وقتیکہ بصباح در مے آیید

وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَعَشِيًّا وَّحِيْنَ تُظْهِرُوْنَ ﴿۱۸﴾
و مراورا است ستائش در آسمان ہا و زمین و آخر روز و آنگاہ کہ در وقت زوال در مے آیید ف

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِ
برمی آرد زندہ را از مردہ و برمی آرد مردہ را از زندہ و زندہ میسازد

الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۭ وَكَذٰلِكَ تُخْرَجُوْنَ ﴿۱۹﴾ ع وَمِنْ اٰيٰتِهٖٓ اَنْ
زمین را بعد مردن آن و ہمچنین برآوردہ خواہید شد یعنی از قبور و از نشانہائے خدا آن ست

خَلَقَكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ اِذَآ اَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُوْنَ ﴿۲۰﴾ وَمِنْ اٰيٰتِهٖٓ
کہ آفرید شمارا از خاک باز ناگہان شما مردم شدید جابجا پراگندہ شدہ و از نشان ہائے خدا

اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوْٓا اِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ
آن ست کہ بیافرید برائے شما از جنس شما زنان را تا آرام گیرید بسوئے ایشان متوجہ شدہ و پیدا کرد

مَّوَدَّةً وَّرَحْمَةً ۭ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ﴿۲۱﴾ وَمِنْ
میان شما دوستی و مہربانی ہر آئینہ درین کار نشان ہاست برائے گروہے کہ تامل میکنند و از نشانہائے

اٰيٰتِهٖ خَلْقُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافُ اَلْسِنَتِكُمْ وَاَلْوَانِكُمْ ۭ
اوست آفریدن آسمان ہا و زمین و گوناگون بودن زبان ہائے شما و رنگہائے شما

اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّلْعٰلِمِيْنَ ﴿۲۲﴾ وَمِنْ اٰيٰتِهٖ مَنَامُكُمْ بِالَّيْلِ
ہر آئینہ درین کار نشانہاست دانش مندان را و از نشانہائے اوست خفتن شما در شب

ف مترجم گوید مراد آنست کہ در ہر وقتے ازین اوقات دلائل تنزیہ او از رذائل و انصاف او بمحامد متجدد میگردد پس مامور شدند بصلوٰۃ واللہ اعلم ۱۲

ع ۵

وَالنَّهَارِ وَابْتِغَآؤُكُمْ مِّنْ فَضْلِهٖ ؕ اِنَّ فِیْ ذٰلِكَ لَاٰیٰتٍ لِّقَوْمٍ
وروز و رزق طلب کردن شما از فضل او هر آئینه درین کار نشان هاست برای قومیکه

یَّسْمَعُوْنَ ﴿۲۳﴾ وَمِنْ اٰیٰتِهٖ یُرِیْكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَّطَمَعًا وَّیُنَزِّلُ
مے شنوند واز نشانهائے اوست که مے نماید بشما برق را برائی ترسانیدن و رغبت دادن و فرود

مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَیُحْیٖ بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ؕ اِنَّ فِیْ ذٰلِكَ
می آرد از آسمان آب را پس زنده میکند بسبب آن زمین را بعد مردن آں هر آئینه درین کار

لَاٰیٰتٍ لِّقَوْمٍ یَّعْقِلُوْنَ ﴿۲۴﴾ وَمِنْ اٰیٰتِهٖۤ اَنْ تَقُوْمَ السَّمَآءُ وَالْاَرْضُ
نشانهاست برائے قومے که می فهمند واز نشانهائے خداست که می ایستد آسمان و زمین

بِاَمْرِهٖ ؕ ثُمَّ اِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً ۖ مِّنَ الْاَرْضِ ۖ اِذَاۤ اَنْتُمْ تَخْرُجُوْنَ ﴿۲۵﴾
بحکم او باز چوں بخواند شما را یک بار خواندن ناگهاں شما از زمین برآئید

وَلَهٗ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ كُلٌّ لَّهٗ قٰنِتُوْنَ ﴿۲۶﴾ وَهُوَ الَّذِیْ
ومر او راست آنچه در آسمان ها و زمین ست هر یکے برائے او فرمانبردارند واوست آنکه

یَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ یُعِیْدُهٗ وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَیْهِ ؕ وَلَهُ الْمَثَلُ
نو میکند آفرینش را باز دوباره کندش واین دوباره کردن آسان ترست برو ومر او راست صفت

الْاَعْلٰی فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ ﴿۲۷﴾ ضَرَبَ
بلند تر در آسمان ها و زمین واوست غالب با حکمت بیان کرد

لَكُمْ مَّثَلًا مِّنْ اَنْفُسِكُمْ ؕ هَلْ لَّكُمْ مِّنْ مَّا مَلَكَتْ اَیْمَانُكُمْ
برائے شما داستانے از حال شما آیا هست برائے شما از بندگانے که مالک ایشانست

مِّنْ شُرَكَآءَ فِیْ مَا رَزَقْنٰكُمْ فَاَنْتُمْ فِیْهِ سَوَآءٌ تَخَافُوْنَهُمْ
دست شما هیچ شریکے در آنچه عطا کردیم شمارا تا شما دراں یکساں باشید بترسید از ایشاں

كَخِیْفَتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ ؕ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰیٰتِ لِقَوْمٍ یَّعْقِلُوْنَ ﴿۲۸﴾
مانند ترسیدن از قوم خویش همچنین بیان می کنیم نشانها برائے قومے که می فهمند

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِیْنَ ظَلَمُوْۤا اَهْوَآءَهُمْ بِغَیْرِ عِلْمٍ ۚ فَمَنْ یَّهْدِیْ
بلکه پیروی کرده اند ستمگاراں خواهش هائے خود را بغیر علم پس که راه نماید

ف: حاصل مثل آنست که مملوک با مالک برابر نمی شود پس مملوک خدا را شریک او نتوان گفت ۱۲

ع ۳

مَنْ أَضَلَّ اللّٰهُ ۖ وَمَا لَهُمْ مِّنْ نّٰصِرِيْنَ ﴿۲۹﴾ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّيْنِ
کسے را کہ گمراہ کرد خدا ونیست ایشان را ہیچ یاری دہندہ پس راست کن روئے خود را برائ
حَنِيْفًا ۚ فِطْرَتَ اللّٰهِ الَّتِيْ فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيْلَ لِخَلْقِ
عبادت حنیف شدہ پیروی کن دین خدا را کہ پیدا کرد مردمان را بر وے بدل کردن نبود ایں
اللّٰهِ ۚ ذٰلِكَ الدِّيْنُ الْقَيِّمُ ۙ وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۳۰﴾
دین خدا را این ست دین درست ولیکن اکثر مردمان نمیدانند
مُنِيْبِيْنَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوْهُ وَأَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَلَا تَكُوْنُوْا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿۳۱﴾
عبادت کنید رجوع کردہ بسوئے وے و بترسید از وے و برپا دارید نماز را ومباشید از مشرکان
مِنَ الَّذِيْنَ فَرَّقُوْا دِيْنَهُمْ وَكَانُوْا شِيَعًا ۖ كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ
مباشید از آنانکہ پراگندہ ساختند دین خود را و شدند گروہ گروہ ہر گروہ بآنچہ نزدیک اوست
فَرِحُوْنَ ﴿۳۲﴾ وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُّنِيْبِيْنَ
خورسند ست وچون برسد بمردمان سختی بخوانند پروردگار خود را رجوع کردہ
إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُمْ مِّنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ بِرَبِّهِمْ
بسوئے وے باز چون بچشاند ایشان را از جانب خود آسائشے ناگہان طائفۂ از ایشان بپروردگار خود
يُشْرِكُوْنَ ﴿۳۳﴾ لِيَكْفُرُوْا بِمَا آتَيْنٰهُمْ ۚ فَتَمَتَّعُوْا ۫ فَسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ﴿۳۴﴾ أَمْ
شریک می آرند عاقبت حال ایشان آنکہ ناسپاسی کنند بآنچہ عطا کردیم بدیشان پس بہرہ مند شوید زود حقیقت
أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطٰنًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوْا بِهٖ يُشْرِكُوْنَ ﴿۳۵﴾ وَإِذَا
حال خواہید دانست آیا فرود آوردیم بر ایشان دلیلے پس آن دلیل بیان میکند برائے ایشان آنچہ باخدا شریک می آرند
أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوْا بِهَا ۖ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ ۢ بِمَا قَدَّمَتْ
وچون بچشانیم مردمان را بخشائشے شادمان شوند بآن و اگر برسد بدیشان سختی بسبب آنچہ پیش فرستادہ است
أَيْدِيْهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُوْنَ ﴿۳۶﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ
دست ایشان ناگہان ایشان نومید می شوند آیا ندیدند کہ خدا کشادہ میکند روزی را
لِمَنْ يَّشَاءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَآيٰتٍ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿۳۷﴾ فَآتِ
برائے ہر کہ میخواہد و تنگ میکند برائی ہر کہ میخواہد ہر آئینہ درین مقدمہ نشانہاست برائے قومے کہ ایمان می آرند پس

ذَا الْقُرْبٰى حَقَّهٗ وَالْمِسْكِيْنَ وَابْنَ السَّبِيْلِ ۭ ذٰلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِيْنَ

بدہ صاحبِ خویشی را حق وے وسکین را ورہ گذرے را این دادن بہتر ست برائے

يُرِيْدُوْنَ وَجْهَ اللّٰهِ ۡ وَاُولٰۗىِٕكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۝۳۸ وَمَآ اٰتَيْتُمْ

کسانیکہ می طلبند روئے خدارا واین جماعہ ایشانند رستگاران وآنچہ دادہ باشید

مِّنْ رِّبًا لِّيَرْبُوَا۟ فِيْٓ اَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوْا عِنْدَ اللّٰهِ ۚ وَمَآ

از سود تا بیفزاید در اموال مردمان پس وے نمے افزاید نزدیک خدا وآنچہ

اٰتَيْتُمْ مِّنْ زَكٰوةٍ تُرِيْدُوْنَ وَجْهَ اللّٰهِ فَاُولٰۗىِٕكَ هُمُ الْمُضْعِفُوْنَ ۝۳۹

دادہ باشید از صدقہ طلب کنان روئے خدارا پس این جماعہ ایشانند دوچند کنندہ ف۱

اَللّٰهُ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيْكُمْ ۭ هَلْ

خدا آن ست کہ بیافرید شمارا باز روزی داد شمارا باز بمیراند شمارا باز زندہ گرداند شمارا آیا

مِنْ شُرَكَاۗىِٕكُمْ مَّنْ يَّفْعَلُ مِنْ ذٰلِكُمْ مِّنْ شَيْءٍ ۭ سُبْحٰنَهٗ وَتَعٰلٰى

از شریکان شما کسے ہست کہ بکند ازین کار چیزے پاکی او راست وبلند تر

عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ۝۴۰ ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ اَيْدِي ع ۴ ۱۳

است از آنچہ شریک می آرند پیدا شد فساد در بیابان و در دریا بسبب آنچہ بعمل آوردہ دست

النَّاسِ لِيُذِيْقَهُمْ بَعْضَ الَّذِيْ عَمِلُوْا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُوْنَ ۝۴۱ قُلْ

مردمان تا بچشانید ایشان را جزائے بعض آنچہ عمل کردند بود کہ ایشان باز گردند ف۲ بگو

سِيْرُوْا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوْا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلُ ۭ

سیر کنید در زمین پس درنگرید چگونہ بود انجامِ آنانکہ پیش از ایشان بودند

كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُّشْرِكِيْنَ ۝۴۲ فَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّيْنِ الْقَيِّمِ مِنْ

بودند بیشترین ایشان مشرکان پس راست کن روئے خود را برائے دینِ درست پیش

قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَ يَوْمٌ لَّا مَرَدَّ لَهٗ مِنَ اللّٰهِ يَوْمَىِٕذٍ يَّصَّدَّعُوْنَ ۝۴۳

از آنکہ بیاید روزے کہ بازگشتن نیست آن را از جانبِ خدا آن روز متفرق شوند

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهٗ ۚ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِاَنْفُسِهِمْ

ہر کہ کافر شد پس بر وے ست ضرر کفر او وہر کہ کردہ باشد کار شائستہ پس اینجماعہ برائے خویشتن آرامگاہ

ف۱ مترجم گوید مالے را کہ بشرط زیادت مید ہند ربا نام نہادہ شد ۱۲

ف۲ یعنے قحط وغرق و سائر مصائب جزائے قتل بنی آدم می باشد ۱۲

يَمْهَدُوْنَ ﴿٤٤﴾ لِيَجْزِيَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ مِنْ فَضْلِهٖ ۭ

راست می کنند تا جزا دہد آنان را کہ ایمان آوردند و کارہای شائستہ کردند از فضل خود

اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ الْكٰفِرِيْنَ ﴿٤٥﴾ وَمِنْ اٰيٰتِهٖٓ اَنْ يُّرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرٰتٍ

ہر آئینہ وے دوست نمیدارد کافران را و از نشانہائے خدا آنست کہ می فرستد بادہائے مژدہ دہندہ برائے

وَّلِيُذِيْقَكُمْ مِّنْ رَّحْمَتِهٖ وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ بِاَمْرِهٖ وَلِتَبْتَغُوْا مِنْ

آنکہ بچشاند شمارا از رحمت خود یعنی باران دہد و برائے آنکہ جاری شوند کشتی ہا بفرمان او و برائے آنکہ روزی

فَضْلِهٖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿٤٦﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا

طلب کنید از فضل او و برائے آنکہ شما شکر کنید و ہر آئینہ پیش از تو فرستادیم پیغامبران را بسوئے

اِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَآءُوْهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِيْنَ اَجْرَمُوْا ۭ

قوم ایشان پس آوردند پیش قوم خود نشانہا پس انتقام کشیدیم از آنانکہ نافرمانی کردند

وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٤٧﴾ اَللّٰهُ الَّذِيْ يُرْسِلُ الرِّيٰحَ

و بود نصرت مسلمانان لازم برما خدا آنست کہ می فرستد بادہا را

فَتُثِيْرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهٗ فِي السَّمَآءِ كَيْفَ يَشَآءُ وَيَجْعَلُهٗ كِسَفًا

پس برانگیزانند ابر را پس خدا بگستراند آن ابر را در آسمان چنانکہ خواہد و بگرداندش پارہ پارہ

فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلٰلِهٖ ۚ فَاِذَآ اَصَابَ بِهٖ مَنْ يَّشَآءُ

پس می بینی کہ قطرات بیرون می آیند از میان آن پس چون برساندش بہر کہ خواہد

مِنْ عِبَادِهٖٓ اِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُوْنَ ﴿٤٨﴾ وَاِنْ كَانُوْا مِنْ قَبْلِ

از بندگان خود ناگہان ایشان شادمان شوند و اگرچہ بودند پیش ازان کہ

اَنْ يُّنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِّنْ قَبْلِهٖ لَمُبْلِسِيْنَ ﴿٤٩﴾ فَانْظُرْ اِلٰٓى اٰثٰرِ رَحْمَتِ

فرود آوردہ شود برایشان باران ناامیدہ شوندہ پس درنگر بسوئے آثار رحمت

اللّٰهِ كَيْفَ يُحْيِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۭ اِنَّ ذٰلِكَ لَمُحْيِ الْمَوْتٰى ۚ

خدا چگونہ زندہ میکند زمین را بعد مردہ بودن آن ہر آئینہ وے البتہ زندہ کنندۂ مردگانست

وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٥٠﴾ وَلَئِنْ اَرْسَلْنَا رِيْحًا فَرَاَوْهُ مُصْفَرًّا

و او بر ہمہ چیز تواناست و اگر فرستیم بادے پس بہ بینند آن کشت را

لِّيَظَلُّوا مِنْ بَعْدِهٖ يَكْفُرُوْنَ ﴿۵۱﴾ فَاِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى وَلَا تُسْمِعُ
زرد شده البته شوند بعد از آن ناسپاسی کننده پس ہر آئینہ تو نے شنوانی مردگان را و نمی شنوانی

الصُّمَّ الدُّعَآءَ اِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِيْنَ ﴿۵۲﴾ وَمَآ اَنْتَ بِهٰدِ الْعُمْيِ عَنْ
کران را آواز خواندن چون رو بگردانند پشت داده ونیستی تو راه نماینده کوران را از

ع ۱۳ / ۸ ضَلٰلَتِهِمْ ؕ اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ يُّؤْمِنُ بِاٰيٰتِنَا فَهُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿۵۳﴾
گمراہی ایشان نے شنوانی مگر کسے را کہ باور میدارد آیات ما را پس آنجماعہ انقیاد کننده اند

اَللّٰهُ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ مِّنْ ضُعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضُعْفٍ
خدا آنست کہ آفرید شما را از ابتدائے ناتوانی باز داد مر شما را بعد از ناتوانی

قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضُعْفًا وَّشَيْبَةً ؕ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ
توانائی باز داد مر شما را بعد از توانائی ناتوانی و سپید موئے مے آفریند ہر چہ میخواہد

وَهُوَ الْعَلِيْمُ الْقَدِيْرُ ﴿۵۴﴾ وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُوْنَ ۙ
واوست دانا توانا وروزے کہ قایم شود قیامت سوگند خورند گنہگاران کہ

مَا لَبِثُوْا غَيْرَ سَاعَةٍ ؕ كَذٰلِكَ كَانُوْا يُؤْفَكُوْنَ ﴿۵۵﴾ وَقَالَ الَّذِيْنَ
توقف نکردند یعنی در دنیا بجز ساعتے ہمچنین از راه برگردانیده میشوندو ل وگویند آنانکہ

اُوْتُوا الْعِلْمَ وَالْاِيْمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِيْ كِتٰبِ اللّٰهِ اِلٰى يَوْمِ الْبَعْثِ ؗ
علم و ایمان داده شده است ایشان را ہر آئینہ توقف کرده اید بوفق کتاب خدا تا روز رستخیز

فَهٰذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلٰكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿۵۶﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَّا يَنْفَعُ
پس اینست روز رستخیز ولیکن شما نے دانستید پس آن روز سود ندہد

الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا مَعْذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُوْنَ ﴿۵۷﴾ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا
ظالمان را عذر خواہی ایشان و نہ ایشان توبہ طلب کرده شوند و ہر آئینہ بیان کردیم

لِلنَّاسِ فِيْ هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ ؕ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِاٰيَةٍ
برائے مردمان درین قرآن ہر داستانے را واگر بیاری پیش ایشان نشانہ

لَّيَقُوْلَنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا مُبْطِلُوْنَ ﴿۵۸﴾ كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ
گویند کافران نیستید شما مگر بیہوده گوئی ہمچنین مہر مے نہد خدا

ف ل یعنے چون عقوبات مخلده معاینہ کردند دنیا را بمشابہ ساعتے خیال نمودند برعکس آنکہ در حیات دنیا را بمشابہ خلود خیال میکردند واللہ اعلم ۱۲

عَلٰی قُلُوْبِ الَّذِیْنَ لَا یَعْلَمُوْنَ ﴿۵۹﴾ فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَّ

بردل آنانکه نمیدانند پس صبرکن هرآئینه وعدهٔ خدا راست ست

لَا یَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذِیْنَ لَا یُوْقِنُوْنَ ﴿۶۰﴾ ع

وسبکسار نه کنند ترا آنانکه یقین نمے آرند

سُوْرَةُ لُقْمٰنَ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ اَرْبَعٌ وَّثَلٰثُوْنَ اٰيَةً وَّاَرْبَعُ رُكُوْعَاتٍ

سورهٔ لقمان در مکه نازل شده وآں سی وچهار آیت و چهار رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

به نام خدا بخشاینده مهربان

الٓمّٓ ﴿۱﴾ تِلْكَ اٰيٰتُ الْكِتٰبِ الْحَكِيْمِ ﴿۲﴾ هُدًى وَّرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِيْنَ ﴿۳﴾

این آیت هاے کتاب باحکمت ست هدایت وبخشائش برائے نیکوکاران

الَّذِيْنَ يُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ

آنانکه برپا میدارند نماز را ومیدهند زکوٰة را وایشان باآخرت

هُمْ يُوْقِنُوْنَ ﴿۴﴾ اُولٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِّنْ رَّبِّهِمْ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ

یقین میدارند این جماعه برهدایت اندآمده از پروردگار خود واین جماعه ایشانند

الْمُفْلِحُوْنَ ﴿۵﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَّشْتَرِيْ لَهْوَ الْحَدِيْثِ لِيُضِلَّ

رستگاران واز مردمان کسے هست که می ستاند سخنے راکه برائے بازیست

عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۖ وَّيَتَّخِذَهَا هُزُوًا ۭ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ

ف تاگمراه کند مردم را از راهِ خدا بغیر علم وتمسخر گیرد راهِ خدا را اینجماعه ایشان راست

عَذَابٌ مُّهِيْنٌ ﴿۶﴾ وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيٰتُنَا وَلّٰى مُسْتَكْبِرًا كَاَنْ

عذاب خوار کننده وچون خوانده شود برین شخص آیاتِ ما رو بگرداند تکبر کناں گویا

لَّمْ يَسْمَعْهَا كَاَنَّ فِيْٓ اُذُنَيْهِ وَقْرًا ۚ فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ﴿۷﴾

نه شنیده است آن را گویا در هردو گوش وے گرانی ست پس خبرده اورا بعذاب درددهنده

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ جَنّٰتُ النَّعِيْمِ ﴿۸﴾ خٰلِدِيْنَ

هرآئینه آنانکه ایمان آوردند وکردارهائے شائسته کردند ایشان راست بهشت هائے جاویدان

ف یعنی مثل قصهٔ رستم واسفندیار ۱۲

فِيهَا ۚ وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّا ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ
آنجا وعده داده است خدا وعدهٔ راست واوست غالب باحکمت آفرید آسمان ها

بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ۖ وَأَلْقٰى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ
بغیر ستون ها ببینید آنرا وافگند درزمین کوه ها برائے احتراز ازآنکه بجنباند شمارا

وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ ۚ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا
و پراگنده کرد درزمین از هر نوع جانوران وفرود آوردیم ازآسمان آبے پس رویانیدیم

فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ﴿١٠﴾ هٰذَا خَلْقُ اللّٰهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ
درزمین از هر جنس نیک اینست آفرینش خدا پس بنمائید مرا چه چیز آفریدند

الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ۚ بَلِ الظّٰلِمُونَ فِي ضَلٰلٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ ع ۱
آنانکه بجز وے اند بلکه ستمگاران درگمراهی ظاهر اند وهرآئینه

آتَيْنَا لُقْمٰنَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلّٰهِ ۚ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ
عطا کردیم لقمان را حکمت گفتیم که شکر کن خدا را و هر که شکر کند پس جز این نیست

لِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿١٢﴾ وَإِذْ قَالَ لُقْمٰنُ لِابْنِهِ
که شکر میکند برائے نفع خود و هر که ناسپاسی کند پس هرآئینه خدا بے نیاز ستوده کار است و یاد کن چون گفت

وَهُوَ يَعِظُهُ يٰبُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ ۖ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾ وقف النبي صلی الله علیه وسلم
لقمان به پسر خود و او پند میداد آن پسر را اے پسرک من شریک مقرر مکن باخدا هرآئینه شرک ستمی بزرگ است

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسٰنَ بِوَالِدَيْهِ ۚ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلٰى وَهْنٍ وَ
وحکم فرمودیم آدمی را به نسبت پدر و مادر خود در شکم برداشته است وے را مادر وے بحال سستی بالائے سستی دیگر ف۱ و

فِصٰلُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ ۚ إِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿١٤﴾ وَ النصف
ازشیر باز کردن او در دو سال ست باین مضمون که شکر گزاری کن مرا و پدر و مادر خود را بسوئے من هست بازگشت ف۲

إِنْ جٰهَدٰكَ عَلٰى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا
اگر کوشش کنند باتو برآنکه شریک مقرر کنی با من چیزے که نیست ترا بحقیقت آن دانش پس فرمانبرداری

وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا ۖ وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ۚ
ایشان مکن و صحبت دار باایشان در معیشت دنیا بوجه پسندیده و پیروی کن راه کسے که رجوع دارد بسوئے من

ف۱ یعنے هر وقت سست تر میشود والله اعلم ۱۲

ثُمَّ اِلَیَّ مَرۡجِعُکُمۡ فَاُنَبِّئُکُمۡ بِمَا کُنۡتُمۡ تَعۡمَلُوۡنَ ﴿۱۵﴾ یٰبُنَیَّ اِنَّهَاۤ

باز بسوئے من است رجوع شما پس بیاگاهانم شمارا بآنچه مے کردید گفت لقمان اے

اِنۡ تَکُ مِثۡقَالَ حَبَّةٍ مِّنۡ خَرۡدَلٍ فَتَکُنۡ فِیۡ صَخۡرَةٍ اَوۡ فِی

پسرک من هرآئینه خطیه اگر باشد هم سنگ دانه از سپندان پس باشند درمیان سنگے یا در

السَّمٰوٰتِ اَوۡ فِی الۡاَرۡضِ یَاۡتِ بِهَا اللّٰهُ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَطِیۡفٌ خَبِیۡرٌ ﴿۱۶﴾

آسمان ها یا در زمین بهرحال حاضر کند آن را خدا هرآئینه خدا باریک بین خبردار است

یٰبُنَیَّ اَقِمِ الصَّلٰوةَ وَاۡمُرۡ بِالۡمَعۡرُوۡفِ وَانۡهَ عَنِ الۡمُنۡکَرِ وَاصۡبِرۡ

اے پسرک من برپا دار نماز را وبفرما بکار پسندیده ومنع کن از ناپسندیده وصبر کن

عَلٰی مَاۤ اَصَابَکَ ؕ اِنَّ ذٰلِکَ مِنۡ عَزۡمِ الۡاُمُوۡرِ ﴿۱۷﴾ ج وَلَا تُصَعِّرۡ خَدَّکَ

برهرچه برسد به تو هرآئینه این مقدمه از کارهائے مقصود است ومتاب رخساره خودرا

لِلنَّاسِ وَلَا تَمۡشِ فِی الۡاَرۡضِ مَرَحًا ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا یُحِبُّ کُلَّ

از طرف مردمان یعنی متاب رو وراه مرو در زمین خرامان هرآئینه خدا دوست نمیدارد هر نازنده

مُخۡتَالٍ فَخُوۡرٍ ﴿۱۸﴾ ج وَاقۡصِدۡ فِیۡ مَشۡیِکَ وَاغۡضُضۡ مِنۡ صَوۡتِکَ ؕ

خودستاینده را ومیانه روی کن در رفتار خود وفرود آر آواز خودرا

اِنَّ اَنۡکَرَ الۡاَصۡوَاتِ لَصَوۡتُ الۡحَمِیۡرِ ﴿۱۹﴾ ع اَلَمۡ تَرَوۡا اَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَکُمۡ

هرآئینه بدترین آوازها آواز خران باشد آیا ندیدید که خدا رام گردانید برائے شما

مَّا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الۡاَرۡضِ وَاَسۡبَغَ عَلَیۡکُمۡ نِعَمَهٗ ظَاهِرَةً وَّ

آنچه در آسمان هاست وآنچه در زمین است وفرود آورد بر شما نعمت هائے خودرا آشکارا و

بَاطِنَةً ؕ وَمِنَ النَّاسِ مَنۡ یُّجَادِلُ فِی اللّٰهِ بِغَیۡرِ عِلۡمٍ وَّلَا هُدًی

پنهان واز مردمان کسے هست که مکابره میکند در باب خدا بغیر دانش وبغیر هدایت

وَّلَا کِتٰبٍ مُّنِیۡرٍ ﴿۲۰﴾ وَاِذَا قِیۡلَ لَهُمُ اتَّبِعُوۡا مَاۤ اَنۡزَلَ اللّٰهُ قَالُوۡا بَلۡ نَتَّبِعُ

وبغیر کتاب روشن وچون گفته شود بایشان که پیروی کنید چیزے را که فرود آورده خدا گویند بلکه

مَا وَجَدۡنَا عَلَیۡهِ اٰبَآءَنَا ؕ اَوَلَوۡ کَانَ الشَّیۡطٰنُ یَدۡعُوۡهُمۡ اِلٰی عَذَابِ

پیروی می کنیم چیزیرا که یافتیم بران پدران خودرا آیا پیروی میکنند اگرچه شیطان می خواند ایشان را بسوئے عذاب

ع ۲ / ۸ / ۱۱

السَّعِيرِ ﴿۲۱﴾ وَمَن يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ

دوزخ وہرکہ متوجہ ساخت روئے خودرا بسوئے خدا وقے نیکوکارست پس ہرآئینہ دست زدہ است

بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ ۗ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿۲۲﴾ وَمَن كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ

بدست آویزئی محکم وبسوئی خدا ست بازگشتِ کارہا وہرکہ کافر شود پس اندوہگین نکند

كُفْرُهُ ۚ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ

ترا کفروی بسوئی ماست رجوع ایشان پس خبردار کنیم ایشان را باپنچہ میکردند ہرآئینہ خدا داناست بمصلتی

الصُّدُورِ ﴿۲۳﴾ نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿۲۴﴾

کہ در سینہ ہا باشد بہرہ مند می سازیم ایشان را اندکے باز بہ بیچارگی برانیم ایشان را بسوئے عذاب سخت

وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ ۚ قُلِ

واگر سوال کنی از ایشان کیست کہ بیافرید آسمان ہا وزمین را البتہ بگویند خدا آفرید بگو

الْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۲۵﴾ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ

ستائش خدائے راست بلکہ اکثر ایشان نمے دانند خدائے راست آنچہ در آسمان ہا وزمین ست

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿۲۶﴾ وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ

ہرآئینہ خدا ہمانست بے نیاز ستودہ واگر آنچہ در زمین ست از درختاں قلم ہا شوند

وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِن بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ ۗ إِنَّ

و دریا سیاہی بود زیادہ میکند آنرا بعد ازین دریا ہفت دریا دیگر بپایان نرسند سخنان خدا ف

اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿۲۷﴾ مَّا خَلْقُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ ۗ إِنَّ

ہرآئینہ خدا غالب باحکمت ست نیست آفریدن شما ونہ برانگیختن شما الا مانند آفریدن وبرانگیختن یکتن

اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿۲۸﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ

ہرآئینہ خدا شنوا بیناست آیا نہ دیدی کہ خدا در می آرد شب را در روز ودر می آرد روز را

فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَ

در شب ورام گردانید آفتاب وماہ را ہریکے میرود تا مدتے معین و

أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿۲۹﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا

آیا ندیدی کہ خدا باپنچہ مے کنید خبردارست این کارہا بسبب آن ست کہ خدا ہمونست ثابت وبسبب

وا یعنی معلومات او ۱۲

يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿۳۰﴾ أَلَمْ تَرَ
آنست کہ آنچہ می پرستند بجزوے بے اصل ست و بسبب آنست کہ خدا ہمو نست بلند مرتبہ بزرگ قدر
أَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللَّهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي
آیا ندیدی کہ کشتی ہا میرود در دریا بفضل خدا تا بنماید بعض نشانہائے خویش ہر آئینہ
ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿۳۱﴾ وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا
درین مقدمہ نشان ہاست ہر صبر کنندہ سپاس دارندہ را و چون در گیرد ایشان را موج مانند سائبان ہا بخوانند
اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمَا
خدا را خالص کردہ برائے او عبادت پس آنگاہ کہ نجات داد ایشان را بسوئے بیابان پس بعض ایشان میانہ رو
يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ ﴿۳۲﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا
باشند و انکار نے کنند آیات ما را مگر ہر عہد شکنندہ ناسپاس دارندہ اے مردمان بترسید از پروردگار خویش
يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ
و حذر کنید از روزے کہ کفایت نکند ہیچ پدر بجائے پسر خویش و نہ فرزندے کفایت کنندہ باشد بجائے پدر خود
شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ
چیزے را ہر آئینہ وعدہ خدا راست ست پس فریب ندہد شما را زندگانی دنیا و فریب ندہد شما را
بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿۳۳﴾ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَ
در مقدمہ خدا شیطان فریبندہ ہر آئینہ نزدیک اوست علم قیامت و فرود میفرستد باران را و
يَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي
میداند آنچہ در شکم حاملہا باشد و نمیداند ہیچ شخصے کہ چہ کار خواہد کرد فردا و نمے داند
نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿۳۴﴾
ہیچ شخصے کہ بکدام زمین خواہد مرد ہر آئینہ خدا دانا خبردار ست

سُورَةُ السَّجْدَةِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ثَلَاثُونَ آيَةً وَثَلَاثُ رُكُوعَاتٍ
سورۃ سجدہ در مکہ نازل شدہ و آن بنام خدائے بخشایندہ مہربان سی آیت و سہ رکوع است

الم ﴿۱﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۲﴾ أَمْ يَقُولُونَ
فرود آوردن کتاب ہیچ شبہ نیست در ان از جانب پروردگار عالمہاست آیا مے گویند

افْتَرٰىهُ ۚ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَّاۤ اَتٰىهُمْ مِّنْ نَّذِيْرٍ
بربافته است آنرا بلکه وے راست ست آمده از جانب پروردگار تو تا ترسانی تو قومے را که نیامده است بایشان
مِّنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُوْنَ ﴿۳﴾ اَللّٰهُ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَ
هیچ ترساننده پیش از تو تا بود که ایشان راه یابند خدا آن ست که آفرید آسمان ها و
الْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِيْ سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ ؕ
زمین و آنچه مابین آنهاست در شش روز باز قرار گرفت بر عرش
مَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا شَفِيْعٍ ؕ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ ﴿۴﴾ يُدَبِّرُ
نیست شمارا بجز وے هیچ دوستے و شفاعت کننده آیا پند پذیرنے شوید تدبیر میکند
الْاَمْرَ مِنَ السَّمَآءِ اِلَى الْاَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ اِلَيْهِ فِيْ يَوْمٍ كَانَ
کار را فرود آورده از آسمان بسوئے زمین باز بالا میرود آن کار بسوئے خدا در روزیکه هست
مِقْدَارُهٗۤ اَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّوْنَ ﴿۵﴾ ذٰلِكَ عٰلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
مقدار آن هزار سال از آن حساب که می شمارید ف اینست صفت داننده نهان و آشکارا
الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿۶﴾ الَّذِيْۤ اَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهٗ وَبَدَاَ خَلْقَ
غالب مهربان آنکه به نیک ترین وجه ساخت هر چیزے را که آفرید و نو کرد آفرینش
الْاِنْسَانِ مِنْ طِيْنٍ ﴿۷﴾ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهٗ مِنْ سُلٰلَةٍ مِّنْ مَّآءٍ مَّهِيْنٍ ﴿۸﴾
آدمی را از گل باز پیدا کرد نسل اورا از خلاصه از آب خوار
ثُمَّ سَوّٰىهُ وَنَفَخَ فِيْهِ مِنْ رُّوْحِهٖ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ
باز درست اندام کردش و دمید در وے روح خود را و پیدا کرد برائے شما گوش و چشم ها
وَالْاَفْـِٕدَةَ ؕ قَلِيْلًا مَّا تَشْكُرُوْنَ ﴿۹﴾ وَقَالُوْۤا ءَاِذَا ضَلَلْنَا فِي الْاَرْضِ
و دل ها اندکے شکرے کنید و گفتند چون گم شویم در زمین
ءَاِنَّا لَفِيْ خَلْقٍ جَدِيْدٍ ؕ بَلْ هُمْ بِلِقَآئِ رَبِّهِمْ كٰفِرُوْنَ ﴿۱۰﴾ قُلْ
آیا مادر آفرینش نو خواهیم بود بلکه ایشان به ملاقات پروردگار خویش کافرانند بگو
ع ۱ ۱۱ ۱۴ يَتَوَفّٰىكُمْ مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِيْ وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُوْنَ ﴿۱۱﴾ ع
قبض روح شما می کند ملک الموت که گماشته شده است بر شما باز بسوئے پروردگار خویش گردانیده شوید

ف یعنے اگر مردمان نزول تدبیر و عروج او تصور کنند در کم از هزار سال خیال نمایند و آن همه پیش خدائے تعالی در یک روز تمام می شود غرض آن است که او بهام ایشان به قدرت او نمی رسند والله اعلم۔

وَلَوْ تَرٰۤى اِذِ الْمُجْرِمُوْنَ نَاكِسُوْا رُءُوْسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ؕ رَبَّنَاۤ اَبْصَرْنَا

وتعجب کنی اگر در نگری وقتے کہ گناہگاران نگونسار کنندہ سر خویش باشند نزد پروردگار خویش گویند اے پروردگار ما

وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا اِنَّا مُوْقِنُوْنَ ﴿۱۲﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَاٰتَيْنَا

دیدیم و شنیدیم پس بازگردان ما را تا بکنیم کار شائستہ ہر آئینہ ما یقین کنندہ ایم وا گر می خواستیم البتہ می دادیم

كُلَّ نَفْسٍ هُدٰىهَا وَلٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّيْ لَاَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ

ہر شخصے را ہدایت او ولیکن ثابت شدہ است وعدہ از جانب من کہ ہر آئینہ پر کنم دوزخ را

الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِيْنَ ﴿۱۳﴾ فَذُوْقُوْا بِمَا نَسِيْتُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ

از جنیان و آدمیان ہمہ یک جا پس بچشید این عذاب بسبب آنکہ فراموش کردید ملاقات این روز

هٰذَا ۚ اِنَّا نَسِيْنٰكُمْ وَذُوْقُوْا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿۱۴﴾ اِنَّمَا

خود را ہر آئینہ ما نیز فراموش کردیم و بچشید عذاب دائم بسبب آنچہ می کردید جز این نیست

يُؤْمِنُ بِاٰيٰتِنَا الَّذِيْنَ اِذَا ذُكِّرُوْا بِهَا خَرُّوْا سُجَّدًا وَّسَبَّحُوْا بِحَمْدِ

کہ ایمان می آرند بآیات ما آنانکہ چون پند دادہ می شوند بآن نگونسار افتند و بپاکی یاد کنند با ستائش

رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُوْنَ ﴿۱۵﴾ ۩ تَتَجَافٰى جُنُوْبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ

پروردگار خویش و ایشان تکبر نمی کنند دور می ماند پہلوئے ایشان از خوابگاہ

يَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَّطَمَعًا ۫ وَّمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ﴿۱۶﴾ فَلَا تَعْلَمُ

میخوانند پروردگار خود را بترس و امیدواری و از آنچہ روزی دادہ ایم ایشان را خرچ میکنند پس نمیداند

نَفْسٌ مَّاۤ اُخْفِيَ لَهُمْ مِّنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ ۚ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿۱۷﴾

ہیچ نفس چہ چیز پنہان داشتہ شد برائے ایشان از خنکی چشم پاداش دادہ شد بآنچہ مے کردند

وقف غفران

اَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا ؕ لَا يَسْتَوٗنَ ﴿۱۸﴾ اَمَّا الَّذِيْنَ

آیا کسے کہ مومن باشد مانند کسے ہست کہ فاسق باشد نگو برابر نمے شوند اما آنانکہ

اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ فَلَهُمْ جَنّٰتُ الْمَاْوٰى ۫ نُزُلًۢا بِمَا كَانُوْا

ایمان آوردند و کارہائے شائستہ کردند پس ایشان راست بہشت ہا جائے ماندن بطریق مہمانی بسبب

يَعْمَلُوْنَ ﴿۱۹﴾ وَاَمَّا الَّذِيْنَ فَسَقُوْا فَمَاْوٰىهُمُ النَّارُ ؕ كُلَّمَاۤ اَرَادُوْۤا اَنْ

آنچہ میکردند و اما آنانکہ فاسق بودند پس جائے ایشان دوزخ است ہر گاہے کہ خواہند کہ بیرون آیند

يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّذِي

از آنجا باز گردانیده شوند دراں وگفته شود بایشان بچشید عذاب آتش که آن را

كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾ وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَى دُونَ

دروغ می داشتید والبته بچشانیم ایشان را عذاب نزدیک یعنی در دنیا

الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ

این طرف از عذاب بزرگ بود که ایشان باز گردند وکیست ستمگارتر از کسے که پند داده شده بآیات

رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا ۚ إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ ع ۲ ۱۱ ۱۵

پروردگار خویش باز روگردانید از آن هر آئینه ما از گناه کاران انتقام کشنده ایم و هر آئینه

آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ ۖ وَجَعَلْنَاهُ

دادیم موسی را کتاب پس مباش در شبهه از ملاقات آں وساختیم موسی را

هُدًى لِبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٣﴾ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا

هدایت برائے بنی اسرائیل وپیدا کردیم از ایشان پیشوایان که راه نمودند به فرمان ما

لَمَّا صَبَرُوا ۖ وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ

وقتیکه صبر کردند وبآیات ما یقین مے آوردند هر آئینه پروردگار تو فیصل کند میان ایشان

يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾ أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ

روز قیامت در آنچه اندراں اختلاف میکردند آیا واضح نه شد ایشان را که چه قدر

أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ ۚ إِنَّ

هلاک کردیم پیش از ایشان از قرنها . میروند ایشان در خانهائے آن جماعه هر آئینه

فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ ۖ أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى

درین کار نشانه هاست آیا نمے شنوند آیا نه دیدند که ما روان می کنیم آب را بسوئے

الْأَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ ۖ

زمین بے گیاه تا بیرون آریم بسبب آن زراعت را میخورند از آن زراعت چهارپایان ایشان و

الثلثة أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَٰذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾

خود ایشان نیز آیا نمے بینند ومیگویند کے خواهد بود این فتح اگر راست گوئید

قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اِيْمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُوْنَ ﴿۲۹﴾

بگو روز فتح سود ندهد کافران را ایمان آوردن ایشان ونه ایشان مهلت داده شوند

فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ اِنَّهُمْ مُّنْتَظِرُوْنَ ﴿۳۰﴾ ع

پس روگردان از ایشان وانتظار کن هرآئینه ایشان نیز منتظرند

سُوْرَةُ الْاَحْزَابِ مَدَنِيَّةٌ وَّهِيَ ثَلٰثٌ وَّسَبْعُوْنَ اٰيَةً وَّتِسْعُ رُكُوْعَاتٍ — بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سورۂ احزاب مدینہ نازل شده وآن به نام خدا بخشاینده مهربان بعقتاد وسه آیت و نه رکوع است

يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللّٰهَ وَلَا تُطِعِ الْكٰفِرِيْنَ وَالْمُنٰفِقِيْنَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ

ای پیغامبر بترس از خدا وفرمانبرداری مکن کافران را ومنافقان را هرآئینه خدا

كَانَ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿۱﴾ وَّاتَّبِعْ مَا يُوْحٰٓى اِلَيْكَ مِنْ رَّبِّكَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ

هست دانائے باحکمت وپیروی کن چیزے راکہ وحی فرستاده میشود بسوئے تو از جانب پروردگار تو هرآئینه

كَانَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرًا ﴿۲﴾ وَّتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ ۭ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيْلًا ﴿۳﴾

خدا هست بآنچه میکنید خبردار وتوکل کن برخدا وخدا وکیل بس ست

مَا جَعَلَ اللّٰهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهٖ ۚ وَمَا جَعَلَ اَزْوَاجَكُمُ

نیافریده است خدائے تعالیٰ برائے هیچ مردے دو دل در داخل بدن او وف۱ ونه گردانیده است آن زنان شمارا

الّٰٓـِٔيْ تُظٰهِرُوْنَ مِنْهُنَّ اُمَّهٰتِكُمْ ۚ وَمَا جَعَلَ اَدْعِيَاۗءَكُمْ اَبْنَاۗءَكُمْ ۭ

کہ ظهار میکنید بایشان مادران شما ونه ساخته است پسرخواندگان شمارا پسران شما

ذٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِاَفْوَاهِكُمْ ۭ وَاللّٰهُ يَقُوْلُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيْلَ ﴿۴﴾

این سخن شماست کہ میگوئید بدهان خویش وخدا میگوید سخن راست واو دلالت میکند برراه

اُدْعُوْهُمْ لِاٰبَاۗىِٕهِمْ هُوَ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ ۚ فَاِنْ لَّمْ تَعْلَمُوْٓا اٰبَاۗءَهُمْ

نسبت کنید پسرخواندگان را به پدران ایشان این راست ترست نزدیک خدا پس اگر ندانید پدران ایشان را

فَاِخْوَانُكُمْ فِي الدِّيْنِ وَمَوَالِيْكُمْ ۭ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيْمَآ

پس برادران شما اند در دین وآزادکردگان شما اند وف۲ ونیست بر شما گناهے در لغزشے کہ

اَخْطَاْتُمْ بِهٖ ۙ وَلٰكِنْ مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوْبُكُمْ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿۵﴾

خطا کرده باشید به تکلم آن ولیکن گناه آن ست کہ قصد کرده دلهائے شما وهست خدا آمرزنده مهربان

ف۱
مترجم گوید کہ درین آیات نقض ست بر قول کافرے کہ مرا دو دل داده اند وبرآنچه اهل جاهلیت مقرر کرده بودند کہ مظاهره مثل مادر حرام مؤبدی شود و تعریض ست بجواب طعن کافران ومنافقان بنسبت حضرت صلی الله علیه وسلم چون زینت را تزوج فرمود کہ زن پسرخوانده را بزنی گرفت۔

ف۲
یعنی پس باین لقب بخوانید۔

اَلنَّبِیُّ اَوْلٰی بِالْمُؤْمِنِیْنَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَ اَزْوَاجُهٗۤ اُمَّهٰتُهُمْ ؕ وَ
پیغامبر سزاوارتر است به تصرف در امورِ مسلمین از ذات ہائے ایشان و زنان پیغامبر مادران ایشانند ف۱ و
اُولُوا الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ اَوْلٰی بِبَعْضٍ فِیْ كِتٰبِ اللّٰهِ مِنَ
خداوندان قرابت بعض ایشان نزدیک تراند به بعض در حکم خدا از
الْمُؤْمِنِیْنَ وَ الْمُهٰجِرِیْنَ اِلَّاۤ اَنْ تَفْعَلُوْۤا اِلٰۤی اَوْلِیٰٓئِكُمْ مَّعْرُوْفًا ؕ كَانَ
سائر مسلمانان و ہجرت کنندگان لیکن آنکه بکنید بسوی دوستان خود رعایتے جائز بود این
ذٰلِكَ فِی الْكِتٰبِ مَسْطُوْرًا ۝۶ وَ اِذْ اَخَذْنَا مِنَ النَّبِیّٖنَ مِیْثَاقَهُمْ وَ
حکم ہست در لوح محفوظ نوشته شده ف۲ و یاد کن چون گرفتیم از پیغامبران عهد ایشان را و
مِنْكَ وَ مِنْ نُّوْحٍ وَّ اِبْرٰهِیْمَ وَ مُوْسٰی وَ عِیْسَی ابْنِ مَرْیَمَ ۪ وَ اَخَذْنَا
از تو گرفتیم و از نوح و ابراهیم و موسیٰ و عیسیٰ پسر مریم و گرفتیم
مِنْهُمْ مِّیْثَاقًا غَلِیْظًا ۝۷ لِّیَسْـَٔلَ الصّٰدِقِیْنَ عَنْ صِدْقِهِمْ ۚ وَ اَعَدَّ
از ایشان عهد محکم تا خدائے تعالیٰ به پرسد آں راست گویان را از راستیِ ایشان و مهیا کرده است
لِلْكٰفِرِیْنَ عَذَابًا اَلِیْمًا ۝۸ یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا اذْكُرُوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ
برائے کافران عذاب درد دهنده ف۳ اے مسلمانان یاد کنید نعمت خدا را
عَلَیْكُمْ اِذْ جَآءَتْكُمْ جُنُوْدٌ فَاَرْسَلْنَا عَلَیْهِمْ رِیْحًا وَّ جُنُوْدًا لَّمْ تَرَوْهَا ؕ
بر خویش وقتے که آمد بر سر شما لشکرها پس فرستادیم بر ایشان باد را و لشکرها و نه دیدید آن را
وَ كَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِیْرًا ۝۹ اِذْ جَآءُوْكُمْ مِّنْ فَوْقِكُمْ وَ مِنْ
و ہست خدا بآنچه می کنید بینا چون آمدند بر شما از جانب بالائے شما و از
اَسْفَلَ مِنْكُمْ وَ اِذْ زَاغَتِ الْاَبْصَارُ وَ بَلَغَتِ الْقُلُوْبُ الْحَنَاجِرَ وَ
جانب پائین شما و چون خیره ماندند دیدها و برسید دل ها بحنجره گردن و
تَظُنُّوْنَ بِاللّٰهِ الظُّنُوْنَا ۝۱۰ هُنَالِكَ ابْتُلِیَ الْمُؤْمِنُوْنَ وَ زُلْزِلُوْا زِلْزَالًا
گمان میکردید به نسبت خدا گمان ہائے مختلف آنجا امتحان کرده شد مسلمانان را و جنبانیده شد ایشان را
شَدِیْدًا ۝۱۱ وَ اِذْ یَقُوْلُ الْمُنٰفِقُوْنَ وَ الَّذِیْنَ فِیْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ
جنبانیدنِ سخت و چون می گفتند منافقان و آنانکه در دل ایشان بیماریست

ف۱ یعنے در حرمت نکاح ۱۲

ف۲ یعنے صلۂ ارحام واجب است و توارث بهجرت و اسلام منسوخ شد به توارث به قرابت و ارحام ۱۲

ف۳ مترجم گوید کفار در غزوهٔ احزاب بر مدینه هجوم زدند و آن حضرت صلی الله علیه وسلم به خندق متحصن شدند و از منافقان سخنان نفاق سرزد و مخلصان استقامت ورزیدند و آخر فتح اسلام واقع شد خدائے تعالےٰ در ذم اینان و مدح آنان و منت نهادن بر ایشان نازل ساخت ۱۲

ع ۱ ۸ ۱۷

مع عند المتقدمین ۱۲

مَّا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗٓ اِلَّا غُرُوْرًا ﴿۱۲﴾ وَاِذْ قَالَتْ طَّآئِفَةٌ مِّنْهُمْ
وعدہ نہ داد مارا خدا و رسول او مگر بطریق فریب دادن و چون گفتند طائفہ از ایشان

يٰٓاَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوْا ۚ وَيَسْتَاْذِنُ فَرِيْقٌ مِّنْهُمُ
اے اہل مدینہ سرائے ماندن نیست شمارا پس بازگردید و دستوری می طلبند گروہے از ایشان

النَّبِيَّ يَقُوْلُوْنَ اِنَّ بُيُوْتَنَا عَوْرَةٌ ۛ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ ۚۛ اِنْ يُّرِيْدُوْنَ
از جناب پیغمبر می گویند ہر آئینہ خانہائے ما نامضبوط است و نیستند آن خانہا نامضبوط نمے خواہند

اِلَّا فِرَارًا ﴿۱۳﴾ وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ اَقْطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُوا
مگر گریختن واگر درآمدہ میشد برسر ایشان از نواحی آں پس طلب کردہ می شد

الْفِتْنَةَ لَاٰتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوْا بِهَآ اِلَّا يَسِيْرًا ﴿۱۴﴾ وَلَقَدْ كَانُوْا
از ایشان خانہ جنگی البتہ میدادند آں را و توقف نمی کردند در آں فتنہ مگر اندکے ف۱ و ہر آئینہ

عَاهَدُوا اللّٰهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُوَلُّوْنَ الْاَدْبَارَ ؕ وَكَانَ عَهْدُ اللّٰهِ
عہد بستہ بودند با خدا پیش ازیں کہ برنگردانند پشت را وہست عہد خدا

مَسْئُوْلًا ﴿۱۵﴾ قُلْ لَّنْ يَّنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ اِنْ فَرَرْتُمْ مِّنَ الْمَوْتِ اَوِ
پرسیدہ شدہ بگو سود نہ دہد شمارا گریختن اگر بگریزید از مرگ یا

الْقَتْلِ وَاِذًا لَّا تُمَتَّعُوْنَ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿۱۶﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِيْ يَعْصِمُكُمْ
از کشتہ شدن و آن ہنگام بہرہ مند ساختہ نشوید مگر اندکے بگو کیست آنکہ نگاہ دارد شمارا

مِّنَ اللّٰهِ اِنْ اَرَادَ بِكُمْ سُوْٓءًا اَوْ اَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً ؕ وَ
از تصرف خدا اگر بخواہد در حق شما سختی یا بخواہد در حق شما نعمتے و

لَا يَجِدُوْنَ لَهُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَّلَا نَصِيْرًا ﴿۱۷﴾ قَدْ
نہ یابند برائے خویش بجز خدا دوستے و نہ یاری دہندہ ہر آئینہ

يَعْلَمُ اللّٰهُ الْمُعَوِّقِيْنَ مِنْكُمْ وَالْقَآئِلِيْنَ لِاِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ
خدا میداند بازدارندگاں را از شما و گویندگاں را ببرادران خویش کہ بیائید

اِلَيْنَا ۚ وَلَا يَاْتُوْنَ الْبَاْسَ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿۱۸﴾ اَشِحَّةً عَلَيْكُمْ ۖۚ فَاِذَا
بسوئے ما و حاضر نمے شوند بکارزار مگر اندکے بخل کنان بہ نسبت شما ف۲ پس چون

ف۱ مترجم گوید حاصل کلام آنست کہ در جہاد توقف می کنند و اگر جنگ در مقدمہ نفسانی می شد توقف نمیکردند ۱۲

ف۲ یعنے در سوار شما ۱۲

جَآءَ الْخَوْفُ رَاَيْتَهُمْ يَنْظُرُوْنَ اِلَيْكَ تَدُوْرُ اَعْيُنُهُمْ كَالَّذِىْ
بیاید ترس ببینی که ایشان درمے نگرند بسوئے تو می گردد چشم ہائے ایشان مانند کسے کہ
يُغْشٰى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ۚ فَاِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوْكُمْ بِاَلْسِنَةٍ
بیہوش کردہ شود از سختی موت پس چون برود ترس زبان درازی کنند بر شما
حِدَادٍ اَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ ۭ اُولٰٓئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوْا فَاَحْبَطَ اللّٰهُ اَعْمَالَهُمْ ۭ
بزبان ہائے تیز بخل کنان بر مال این جماعہ ایمان نیاوردند پس خدا نابود ساخت کردار ہائی
وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيْرًا ﴿۱۹﴾ يَحْسَبُوْنَ الْاَحْزَابَ لَمْ
ایشاں را و ہست این کار بر خدا آسان مے پندارند کہ لشکر ہائے کفار
يَذْهَبُوْا ۚ وَاِنْ يَّاْتِ الْاَحْزَابُ يَوَدُّوْا لَوْ اَنَّهُمْ بَادُوْنَ فِى
نہ رفتہ اند واگر بیایند لشکر ہا تمنا کنند کاش ایشان صحرا نشین بودندے
الْاَعْرَابِ يَسْاَلُوْنَ عَنْ اَنْۢبَآئِكُمْ ۭ وَلَوْ كَانُوْا فِيْكُمْ مَّا قٰتَلُوْٓا
درمیان اعراب سوال می کردند از اخبار شما ف۱ واگر باشند درمیان شما کارزار نہ کنند
اِلَّا قَلِيْلًا ﴿۲۰﴾ ع لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِىْ رَسُوْلِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ ع ۲ ۱۲ ۱۸
مگر اندکے ہر آئینہ ہست شما را بہ پیغامبر خدا پیروی نیک کسے را کہ توقع
كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيْرًا ﴿۲۱﴾ وَلَمَّا رَاَ
می داشت ثواب خدا و توقع میداشت روز آخر و یاد کرد خدا را بسیارے وچون دیدند
الْمُؤْمِنُوْنَ الْاَحْزَابَ ۙ قَالُوْا هٰذَا مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ وَ
مسلمانان لشکر ہا را گفتند این ست آنچہ وعدہ دادہ بود ما را خدا و پیغامبر او
صَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ ۡ وَمَا زَادَهُمْ اِلَّآ اِيْمَانًا وَّتَسْلِيْمًا ﴿۲۲﴾ ۭ مِنَ
و راست گفت خدا و رسول او واین ماجرا نہ افزود درحق ایشان مگر باور داشتن و گردن نہادن از
الْمُؤْمِنِيْنَ رِجَالٌ صَدَقُوْا مَا عَاهَدُوا اللّٰهَ عَلَيْهِ ۚ فَمِنْهُمْ مَّنْ
مسلمانان مردانند کہ راست کردند آنچہ عہد بستہ بودند باخدا بران پس از ایشان
قَضٰى نَحْبَهٗ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّنْتَظِرُ ڮ وَمَا بَدَّلُوْا تَبْدِيْلًا ﴿۲۳﴾ ۙ لِّيَجْزِىَ
کسے ہست کہ بانجام رسانید قرار داد خود را ف۲ و از ایشان کسے ہست کہ انتظار می کند و بدل نکردند ہیچ وجہ بدل کردنی

ف۱ یعنے از ہر آیندہ و روندہ ۱۲
ف۲ یعنی شہید شد ۱۲

اللّٰهُ الصّٰدِقِيْنَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنٰفِقِيْنَ اِنْ شَآءَ
تا جزا دہد خدا راست گویاں را در مقابلہ راستی ایشان و عذاب کند منافقان را اگر خواہد
اَوْ يَتُوْبَ عَلَيْهِمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝٢٤ وَرَدَّ اللّٰهُ الَّذِيْنَ
یا برحمت باز گردد بر ایشان ہر آئینہ خدا ہست آمرزندہ مہربان و باز گردانید خدا
كَفَرُوْا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوْا خَيْرًا ۭ وَكَفَى اللّٰهُ الْمُؤْمِنِيْنَ الْقِتَالَ ۭ
کافراں را با خشم ایشان نیافتند ہیچ منفعتے و کفایت کرد خدا از طرف مسلماناں در مقدمہ جنگ
وَكَانَ اللّٰهُ قَوِيًّا عَزِيْزًا ۝٢٥ وَاَنْزَلَ الَّذِيْنَ ظَاهَرُوْهُمْ مِّنْ اَهْلِ
و ہست خدا توانا غالب و فرود آورد آناں را کہ مددگاری این لشکر ہا کردہ بودند
الْكِتٰبِ مِنْ صَيَاصِيْهِمْ وَقَذَفَ فِيْ قُلُوْبِهِمُ الرُّعْبَ فَرِيْقًا
از اہل کتاب ف۱ از قلعہ ہائے ایشاں و افگند در دل ایشاں خوف طائفہ را
تَقْتُلُوْنَ وَتَاْسِرُوْنَ فَرِيْقًا ۝٢٦ وَاَوْرَثَكُمْ اَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَ
مے کشتید و اسیر می گرفتید طائفہ را و عاقبت کار بہ شما داد زمین ایشاں را و خانہائے ایشاں را و
ع ۳ / ۷ / ۱۹ اَمْوَالَهُمْ وَاَرْضًا لَّمْ تَطَـُٔوْهَا ۭ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرًا ۝٢٧
مال ہائے ایشاں را و نیز عاقبت کار بشما داد زمینی را کہ نفرسودہ اید آنرا ف۲ و ہست خدا بر ہمہ چیز توانا ف۳
يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّاَزْوَاجِكَ اِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِيْنَتَهَا
اے پیغامبر بگو بزنان خود اگر خواستہ باشید زندگانی دنیا و آرائش آں
فَتَعَالَيْنَ اُمَتِّعْكُنَّ وَاُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيْلًا ۝٢٨ وَاِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ
پس بیائید تا جامہ دہم شما را و رہا کنم شما را رہا کردن نیک و اگر مے خواہید خدا
اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَالدَّارَ الْاٰخِرَةَ فَاِنَّ اللّٰهَ اَعَدَّ لِلْمُحْسِنٰتِ مِنْكُنَّ اَجْرًا
و پیغامبر او را و سرائے آخرت را پس ہر آئینہ خدا آمادہ ساختہ برائے زنان نیکوکاری
عَظِيْمًا ۝٢٩ يٰنِسَاۗءَ النَّبِيِّ مَنْ يَّاْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ
کنندہ از شما مزد بزرگ اے زنان پیغامبر ہر کہ بعمل آرد از شما بدکاری ظاہر ف۴
يُّضٰعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ ۭ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَي اللّٰهِ يَسِيْرًا ۝٣٠
دو چند کردہ شود وے را عذاب دو چنداں و ہست این مقدمہ بر خدا آسان

ف۱ یعنی بنی قریظہ را فرود آورد ۱۲

ف۲ یعنی خیبر ۱۲

ف۳ مترجم گوید ازواج آنحضرت چیزے کہ نزدیک آنحضرت نبود از زینت دنیا طلب مے کردند خدائے تعالیٰ ایشاں را پند داد و زجر فرمود و احکام معاشرت با ایشاں نازل ساخت و زینب رضی اللہ تعالیٰ عنہا در عقد زید بود و در میان ایشاں ناسازگاری پدید آمد و در فتنہ طلاق منجر شد و بعد انقضائے عدت خدا تعالیٰ او را داخل ازواج طاہرات گردانید منافقاں زبان طعن کشادند کہ زن پسر خود را بزنی گرفت خدا تعالیٰ در میان آنکہ پسر خواندہ حکم پسر ندارد نازل ساخت ۱۲

ف۴ مترجم گوید مراد ازین جا ایذائے پیغامبر است بزبان درازی ۱۲

وَمَنْ يَّقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُّؤْتِهَآ
وهر که فرمانبرداری کند از شما مر خدا و پیغامبر اورا و بکند کار نیک بدهیم اورا
اَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ ۙ وَاَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيْمًا ﴿٣١﴾ يٰنِسَآءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ
مزد او دو بار و مهیا کنیم برائے او روزئ نیک اے زنان پیغامبر نیستید شما
كَاَحَدٍ مِّنَ النِّسَآءِ اِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ
مانند هر کدام از سائر زنان اگر پرهیزگاری دارید پس ملائمت مکنید در سخن گفتن که آنگاه
الَّذِيْ فِيْ قَلْبِهٖ مَرَضٌ وَّقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوْفًا ﴿٣٢﴾ ج وَقَرْنَ فِيْ
طمع کند کسے که در دل او بیماریست وگوئید سخن نیکو وبمانید در
بُيُوْتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُوْلٰى وَاَقِمْنَ
خانهائے خویش واظهار تجمل مکنید مانند اظهار تجمل که در جاهلیت پیشین بود و برپا دارید
الصَّلٰوةَ وَاٰتِيْنَ الزَّكٰوةَ وَاَطِعْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ ۭ اِنَّمَا يُرِيْدُ
نماز را و بدهید زکوٰة را و فرمانبرداری خدا و رسول او کنید جزاین نیست
اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ
که می خواهد خدا تا دور کند از شما پلیدی را اے اهل بیت و تا پاک کند شمارا
تَطْهِيْرًا ﴿٣٣﴾ ج وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلٰى فِيْ بُيُوْتِكُنَّ مِنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِ ۭ
پاک کردنی و یاد کنید آنچه خوانده مے شود در خانهائے شما از آیت هائے خدا و از حکمت
اِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَطِيْفًا خَبِيْرًا ﴿٣٤﴾ ع اِنَّ الْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمٰتِ ع ٧
هر آئینه خدا هست لطف کننده خبردار هر آئینه مردان مسلمان و زنان مسلمان
وَالْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ وَالْقٰنِتِيْنَ وَالْقٰنِتٰتِ وَالصّٰدِقِيْنَ
و مردان باور دارنده و زنان باور دارنده و مردان اطاعت کننده و زنان اطاعت کننده و مردان
وَالصّٰدِقٰتِ وَالصّٰبِرِيْنَ وَالصّٰبِرٰتِ وَالْخٰشِعِيْنَ وَالْخٰشِعٰتِ
راست گوینده و زنان راست گوینده و مردان شکیبائی کننده و زنان شکیبائی کننده و مردان فروتنی نماینده و
وَالْمُتَصَدِّقِيْنَ وَالْمُتَصَدِّقٰتِ وَالصَّآئِمِيْنَ وَالصّٰٓئِمٰتِ وَالْحٰفِظِيْنَ
زنان فروتنی نماینده و مردان صدقه دهنده و زنان صدقه دهنده و مردان روزه دارنده و زنان روزه دارنده و مردان

فُرُوْجَهُمْ وَالْحٰفِظٰتِ وَالذّٰكِرِيْنَ اللّٰهَ كَثِيْرًا وَّالذّٰكِرٰتِ اَعَدَّ
محافظت کنندہ شرمگاہ خود را و زنان محافظت کنندہ و مردان یاد کنندہ خدا را بہ بسیاری و زنان یاد کنندہ مہیا کردہ

اللّٰهُ لَهُمْ مَّغْفِرَةً وَّاَجْرًا عَظِيْمًا ۳۵ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَّلَا
است خدا تعالیٰ برائے ایشان آمرزش و مزد بزرگ و نیست ہیچ مومن و نہ ہیچ

مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَى اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗۤ اَمْرًا اَنْ يَّكُوْنَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ
مومنہ را چون مقرر کند خدا و رسول او کارے آنکہ باشد ایشان را اختیار

مِنْ اَمْرِهِمْ ؕ وَمَنْ يَّعْصِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ فَقَدْ ضَلَّ ضَلٰلًا
دران کار خویش و ہر کہ نافرمانی کند خدا و رسول او را پس ہر کہ گمراہ شد گمراہی

مُّبِيْنًا ۳۶ وَاِذْ تَقُوْلُ لِلَّذِيْۤ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاَنْعَمْتَ عَلَيْهِ
ظاہر ف۱ و یاد کن چون می گفتی با شخصے کہ انعام کردہ است خدا بروے و نیز انعام کردہ تو بروے

اَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللّٰهَ وَتُخْفِيْ فِيْ نَفْسِكَ مَا اللّٰهُ
کہ نگاہ دار برخود زن خود را و بترس از خدا و پنہان میکردی در ضمیر خویش آنچہ خدا

مُبْدِيْهِ وَتَخْشَى النَّاسَ ۚ وَاللّٰهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشٰىهُ ؕ فَلَمَّا قَضٰى
پدید آرندہ اوست و مے ترسیدی از مردمان و خدا سزاوار ترست بآنکہ بترسی از وے پس وقتیکہ بانجام

زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنٰكَهَا لِكَيْ لَا يَكُوْنَ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ حَرَجٌ
رسانید زید از زینب حاجت خود را یعنی طلاق داد بزنی دادیم ترا زینب تا نہ باشد بر مسلمان ہیچ تنگی در

فِيْۤ اَزْوَاجِ اَدْعِيَآئِهِمْ اِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا ؕ وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ
نکاح کردن زنان پسر خواندگان خویش چون بآخر رسانند از ایشان حاجت را و ہست مراد

مَفْعُوْلًا ۳۷ مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيْمَا فَرَضَ اللّٰهُ لَهٗ ؕ
البتہ کردنی ف۲ نیست بر پیغامبر ہیچ تنگی در آنچہ حلال ساختہ است خدا برائے او

سُنَّةَ اللّٰهِ فِي الَّذِيْنَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ ؕ وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ قَدَرًا
مانند آئین خدا در حق آنانکہ گذشتند پیش ازین و ہست کار خدا را اندازہ مقرر کردہ شدہ پیش

مَّقْدُوْرَا ۳۸ الَّذِيْنَ يُبَلِّغُوْنَ رِسٰلٰتِ اللّٰهِ وَيَخْشَوْنَهٗ وَلَا يَخْشَوْنَ
از وجود مانند آئین خدا در حق آنانکہ میرسانند پیغام ہائے خدا را و مے ترسند از وے و نمی ترسند از

ف۱ مترجم گوید درین آیت تعریض ست بآن قصہ کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نخست زینب را برائے زید خطبہ فرمود و آنرا زینب و برادرش مکروہ داشتند و این معنی مناسب حال ایشان نبود واللہ اعلم ۱۲

ف۲ مترجم گوید درین آیت تعریض است بآن معنی کہ در خاطر مبارک آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم مے گذشت کہ اگر درمیان زید و زینب مفارقت واقع شود آنرا در سلک ازواج طاہرات داخل نمایند لیکن برائے رعایت مراسم نیکوخواہی حسن معاشرت دلالت می فرمود ۱۲

اَحَدًا اِلَّا اللّٰهَ ؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ حَسِيْبًا ﴿۳۹﴾ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَآ اَحَدٍ مِّنْ
هیچکس مگر از خدا وبس ست خدا حساب کننده نیست محمد پدر هیچ کس از
رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ
مردان شما ولیکن پیغامبر خداست ومهر پیغامبران ست ف۱ وهست خدا بهر
شَيْءٍ عَلِيْمًا ﴿۴۰﴾ ع يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيْرًا ﴿۴۱﴾ لا وَّ ع ۵ ۶
چیز دانا اے مسلمانان یاد کنید خدا را یاد کردن بسیار و
سَبِّحُوْهُ بُكْرَةً وَّاَصِيْلًا ﴿۴۲﴾ هُوَ الَّذِيْ يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ وَمَلٰٓئِكَتُهٗ
بپاکی بخوانید او را صبح وشام اوست آنکه رحمت میفرستد بر شما دعائے رحمت میکنند بر شما فرشتگان او
لِيُخْرِجَكُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ ؕ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِيْنَ رَحِيْمًا ﴿۴۳﴾
تا برآورد شما را از تاریکی ها بسوئی روشنی وهست خدا به مسلمانان مهربان
تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهٗ سَلٰمٌ ۚۖ وَّاَعَدَّ لَهُمْ اَجْرًا كَرِيْمًا ﴿۴۴﴾ يٰٓاَيُّهَا
دعائے خیر ایشان ف۲ روزیکه ملاقات کنند بخدا اسلام ست وآماده کرده است برائی ایشان مزد نیک اے
النَّبِيُّ اِنَّآ اَرْسَلْنٰكَ شَاهِدًا وَّمُبَشِّرًا وَّنَذِيْرًا ﴿۴۵﴾ لا وَّدَاعِيًا اِلَى
پیغامبر هر آئینه ما فرستادیم ترا گواهی دهنده ومژده دهنده وترساننده وخواننده بسوئے
اللّٰهِ بِاِذْنِهٖ وَسِرَاجًا مُّنِيْرًا ﴿۴۶﴾ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِيْنَ بِاَنَّ لَهُمْ مِّنَ
خدا بحکم او وچراغ روشن وبشارت ده مسلمانان را بآنکه ایشان را باشد
اللّٰهِ فَضْلًا كَبِيْرًا ﴿۴۷﴾ وَلَا تُطِعِ الْكٰفِرِيْنَ وَالْمُنٰفِقِيْنَ وَدَعْ
از جانب خدا بخشائش بزرگ وفرمان مبر کافران را ومنافقان را واز نظر
اَذٰىهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ ؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيْلًا ﴿۴۸﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ
اعتبار بگذار رنجانیدن ایشان را وتوکل کن بر خدا وبس ست خدا کارساز اے مسلمانان
اٰمَنُوْٓا اِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنٰتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوْهُنَّ مِنْ قَبْلِ اَنْ
چون نکاح کنید زنان مومنان را باز طلاق دهید ایشان را پیش از آنکه دست
تَمَسُّوْهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّوْنَهَا ۚ فَمَتِّعُوْهُنَّ
رسانید بایشان پس نیست شما را برایں زنان هیچ عدتے که بشمارید آں را پس متعه دهید ایں مطلقات را

ف۱ یعنی بعد از وے هیچ پیغمبر نباشد ۱۲
ف۲ یعنی از جانب خدا وفرشتگان ۱۲

وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾ يٰٓأَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّآ أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ

و بگذارید آن ها را گذاشتن نیک ای پیغامبر هرآئینه ما حلال کردیم برای تو آن زنان

الّٰتِيٓ اٰتَيْتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّآ أَفَآءَ اللّٰهُ عَلَيْكَ

تو که دادهٔ مهر ایشان و کنیز کانے که مالک ایشان شده است دست تو از آنچه الله عائد ساخته

وَبَنٰتِ عَمِّكَ وَبَنٰتِ عَمّٰتِكَ وَبَنٰتِ خَالِكَ وَبَنٰتِ خٰلٰتِكَ

است بر تو ف۱ و حلال کردیم دختران عم ترا و دختران عمهائے ترا و دختران تغائے ترا و دختران خال هائے ترا

الّٰتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً مُّؤْمِنَةً إِنْ وَّهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ

آنانکه هجرت کرده اند با تو و حلال کردیم زن مسلمان اگر به بخشد خود را برائے پیغامبر ف۲

إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَّسْتَنْكِحَهَا ق خَالِصَةً لَّكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ط

اگر خواهد پیغامبر بزنی گیرد آن را خاص برائے تو بجز مسلمانان

قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِيٓ أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ

هرآئینه دانستیم آنچه فرض ساخته ایم برایشان در حق زنان ایشان و در حق کنیز کانے که مالک

لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ ط وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥٠﴾ تُرْجِي

آنست دست ایشان سهل کردیم تا نه باشد بر تو هیچ تنگی و هست خدا آمرزنده مهربان ف۳ موقوف داری

مَنْ تَشَآءُ مِنْهُنَّ وَتُـْٔوِيٓ إِلَيْكَ مَنْ تَشَآءُ ط وَمَنِ ابْتَغَيْتَ

هر کرا خواهی از ایشان و جائے دهی نزدیک خویش هر کرا خواهی و اگر خواهش کنی نزد را

مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ط ذٰلِكَ أَدْنٰىٓ أَنْ تَقَرَّ أَعْيُنُهُنَّ

از آنجمله که یکسو کردهٔ آنها را پس نیست هیچ گناهے بر تو این رخصت دادن قریب تر است از آنکه خنک شود چشم

وَلَا يَحْزَنَّ وَيَرْضَيْنَ بِمَآ اٰتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ ط وَاللّٰهُ يَعْلَمُ

ایشان را و اندوه نخورند و خوشنود شوند بآنچه بدهی ایشان را همه ایشان و خدا مے داند

مَا فِي قُلُوبِكُمْ ط وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾ لَا يَحِلُّ لَكَ

آنچه در دل هائے شماست و هست خدا دانا بردبار حلال نیست ترا

النِّسَآءُ مِنْ بَعْدُ وَلَآ أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ وَّلَوْ

زنان بعد ازین ف۴ و نه حلال ست آنکه بدل کنی بجائے ایشان زنان دیگر را و اگر

ف۱ یعنی از کفار بتو رسانیده است ۱۲

ف۲ یعنی بغیر مهر در نکاح آید ۱۲

ف۳ یعنی در باب نکاح چیزها ست که برامت فرض شد و بر آنحضرت نه ۱۲

ف۴ یعنی بعد ازین دو صنف قرشیه مهاجره مهیره یا آن نفس غیر مهیره ۱۲

أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ

به شگفت آرد ترا حسن ایشان مگر آنچه مالک شد دست تو و هست خدا بر

كُلِّ شَيْءٍ رَّقِيبًا ﴿٥٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ ع

همه چیز نگهبان ف۱ ای مسلمانان در نیایید به خانهای

النَّبِيِّ إِلَّا أَن يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَىٰ طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَٰكِنْ

پیغامبر مگر وقتی که دستوری داده شود شما را برای طعامی نه انتظار کنان پخته شدن طعام را

إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ

ولیکن چون خوانده شود شما را در آیید پس چون طعام خورید پراگنده شوید و نه آرام گیران برای

لِحَدِيثٍ ۚ إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنكُمْ ۖ وَاللَّهُ

سخنی هر آئینه این کار میرنجاند پیغامبر را پس شرم میداشت از شما و خدا

لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ ۚ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِن

شرم نمیدارد از سخن راست و چون طلب کنید از زنان پیغامبر رختی پس طلب کنید آنرا از

وَرَاءِ حِجَابٍ ۚ ذَٰلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ ۚ وَمَا كَانَ لَكُمْ

پس پرده این خصلت پاک تر است برای دل شما و دل ایشان و سزاوار نیست شما را

أَن تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَن تَنكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِن بَعْدِهِ أَبَدًا ۚ

که برنجانید پیغامبر خدا را و نه آنکه نکاح کنید زنان او را پس از وی هرگز

إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ عِندَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾ إِن تُبْدُوا شَيْئًا أَوْ تُخْفُوهُ

هر آئینه این کار هست نزدیک خدا گناه بزرگ اگر آشکارا کنید چیزی را یا پنهان دارید آنرا

فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾ لَّا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ

پس هر آئینه خدا هست بهر چیز دانا نیست هیچ بزه بر زنان در پرده نپوشیدن

وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ

پیش پدران خویش و نه پیش پسران خویش و نه برادران خویش و نه پسران برادران خویش و نه پسران

أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ ۗ وَاتَّقِينَ اللَّهَ ۚ

خواهران خویش و نه زنان هم جنس خویش ف۲ و نه آنچه مالک آن شده دست ایشان و بترسید ای زنان

ف۱ مترجم گوید که این آیت ناسخ آیت سابقه است

ف۲ یعنی غیر قوم او ۱۲

إِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيْدًا ﴿۵۵﴾ إِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهٗ
از خدا هر آئینه خدا هست بر همه چیز گواه هر آئینه خدا و فرشتگان او
يُصَلُّوْنَ عَلَى النَّبِيِّ ۭ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا صَلُّوْا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوْا
درود میفرستند بر پیغامبر ای مسلمانان درود فرستید بروے و سلام گوئید
تَسْلِيْمًا ﴿۵۶﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ يُؤْذُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِي
سلام گفتنی هر آئینه آنانکه می رنجانند خدا و پیغامبر او را لعنت کرد خدا ایشان را در
الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِيْنًا ﴿۵۷﴾ وَالَّذِيْنَ
دنیا و آخرت و مهیا ساخت برائے ایشان عذاب خوار کننده و آنانکه
يُؤْذُوْنَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوْا فَقَدِ احْتَمَلُوْا
می رنجانند مردان مسلمان و زنان مسلمان را بغیر گناہے کہ بعمل آوردہ باشند ہر آئینہ برداشتند
بُهْتَانًا وَّاِثْمًا مُّبِيْنًا ﴿۵۸﴾ يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّاَزْوَاجِكَ وَبَنٰتِكَ ع ۷ ۶ ۴
بار بہتان را و گناه ظاهر را ای پیغامبر بگو بزنان خود و دختران خود
وَنِسَاۗءِ الْمُؤْمِنِيْنَ يُدْنِيْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيْبِهِنَّ ۭ ذٰلِكَ
و بزنان مسلمانان که فرو گذارند بر خود چادر ہائے خود را این
اَدْنٰٓى اَنْ يُّعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿۵۹﴾
نزدیک تر است بآنکه شناخته شوند پس ایشان را ایذا داده نشود هست خدا آمرزنده مهربان ف۱
لَىِٕنْ لَّمْ يَنْتَهِ الْمُنٰفِقُوْنَ وَالَّذِيْنَ فِيْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ وَّالْمُرْجِفُوْنَ
اگر باز نمانند منافقان و آنانکه در دل ایشان بیماری است و خبر بد
فِي الْمَدِيْنَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُوْنَكَ فِيْهَآ اِلَّا
فاش کنندگان در مدینه ف۲ البته برگماریم ترا بر ایشان باز همسایه نه باشند بتو در مدینه مگر زمانے
قَلِيْلًا ﴿۶۰﴾ مَّلْعُوْنِيْنَ ۚ اَيْنَمَا ثُقِفُوْٓا اُخِذُوْا وَقُتِّلُوْا تَقْتِيْلًا ﴿۶۱﴾ ع ۸ ۲
اندک ف۳ لعنت کرده شدگان هر جا که یافته شوند اسیر گرفته شوند ایشان را و کشته شود ایشان را کشتن بسیار
سُنَّةَ اللّٰهِ فِي الَّذِيْنَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ ۚ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللّٰهِ
مانند روش خدا در آنانکه گذشتند پیش از این و هرگز نه یابی روش خدا را تغیر

ف۱ یعنے عفت ایشان ظاهر شود و فاسقے تعرض ایشان نکند واللہ اعلم ۱۲
ف۲ یعنے از کردار ہائے خود ۱۲
ف۳ یعنی جلاوطن کرده شوند ۱۲

تَبۡدِيۡلًا ﴿۶۲﴾ يَسۡـَٔلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ ؕ قُلۡ اِنَّمَا عِلۡمُهَا عِنۡدَ
سوال می کنند ترا مردمان از قیامت بگو جز این نیست که معرفت آن

اللّٰهِ ؕ وَمَا يُدۡرِيۡكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُوۡنُ قَرِيۡبًا ﴿۶۳﴾ اِنَّ اللّٰهَ
نزدیک خدا است و چه چیز خبر داد ترا شاید که قیامت موجود شود در زمان نزدیک هر آئینه خدا

لَعَنَ الۡكٰفِرِيۡنَ وَاَعَدَّ لَهُمۡ سَعِيۡرًا ﴿۶۴﴾ خٰلِدِيۡنَ فِيۡهَاۤ اَبَدًا ۚ
لعنت کرده است کافران را و آماده ساخته است برائے ایشان آتش جاویدان آنجا همیشه

لَا يَجِدُوۡنَ وَلِيًّا وَّلَا نَصِيۡرًا ﴿۶۵﴾ ۚ يَوۡمَ تُقَلَّبُ وُجُوۡهُهُمۡ فِى
نه یابند هیچ دوستے و نه یاری دهنده روزے که گردانیده شود روئے ایشان در

النَّارِ يَقُوۡلُوۡنَ يٰلَيۡتَنَاۤ اَطَعۡنَا اللّٰهَ وَاَطَعۡنَا الرَّسُوۡلَا ﴿۶۶﴾ وَقَالُوۡا
آتش گویند اے کاش ما هر آئینه فرمان می بردیم خدا را و فرمان می بردیم پیغامبر را و گویند اے

رَبَّنَاۤ اِنَّاۤ اَطَعۡنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَآءَنَا فَاَضَلُّوۡنَا السَّبِيۡلَا ﴿۶۷﴾ رَبَّنَا
پروردگار ما هر آئینه فرمانبردیم مهتران خود را و بزرگان خود را پس گمراه ساختند ما را از راه اے پروردگار ما

ع ۱۰ ۵ اٰتِهِمۡ ضِعۡفَيۡنِ مِنَ الۡعَذَابِ وَالۡعَنۡهُمۡ لَعۡنًا كَبِيۡرًا ﴿۶۸﴾ يٰۤاَيُّهَا
بده ایشان را دو چند از عذاب و لعنت کن ایشان را لعنتے سخت اے

الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا لَا تَكُوۡنُوۡا كَالَّذِيۡنَ اٰذَوۡا مُوۡسٰى فَبَرَّاَهُ اللّٰهُ مِمَّا
مسلمانان مباشید مانند آنانکه رنجانیدند موسے را پس پاک ساخت خدا تعالے

قَالُوۡا ؕ وَكَانَ عِنۡدَ اللّٰهِ وَجِيۡهًا ﴿۶۹﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا
او را از آنچه گفته بودند و بود موسے نزدیک خدا با آبرو ف۱ اے مسلمانان بترسید

اللّٰهَ وَقُوۡلُوۡا قَوۡلًا سَدِيۡدًا ﴿۷۰﴾ يُّصۡلِحۡ لَـكُمۡ اَعۡمَالَـكُمۡ وَيَغۡفِرۡ لَـكُمۡ
از خدا و بگوئید سخن استوار تا بصلاح آرد کردار هائے شما را و بیامرزد برائے شما

ذُنُوۡبَكُمۡ ؕ وَمَنۡ يُّطِعِ اللّٰهَ وَرَسُوۡلَهٗ فَقَدۡ فَازَ فَوۡزًا عَظِيۡمًا ﴿۷۱﴾
گناهان شما را و هر که فرمان برد خدا و رسول او را پس هر آئینه مطلب یاب شد به فیروزی بزرگ

اِنَّا عَرَضۡنَا الۡاَمَانَةَ عَلَى السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضِ وَالۡجِبَالِ فَاَبَيۡنَ
هر آئینه ما آوردیم امانت را ف۲ بر آسمان ها و بر زمین و بر کوه ها پس قبول

ف۱ مترجم گوید یعنی موسیٰ وقت غسل ستر میکرد جهال بنی اسرائیل گفتند که او آدرست روزے بحسب اتفاق بر کنارهٔ آب غسل میکرد و جامهائی خود بر سنگ نهاده بود بفرمان خدا تعالی آن سنگ روان شد موسیٰ عقب سنگ دوید تا آنکه جماعه از بنی اسرائیل عریان دیدند و گفتند ادرت ندارد و ادرت انتفاخ خصیه را گویند والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنے استعداد و تکلیف بادامر و نواهی والله اعلم ۱۲

أَن يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنسَانُ ۖ إِنَّهُ كَانَ

نه کردند که بردارند آن را وترسیدند ازان وبرداشت آنرا آدمی هرآئینه وے هست

ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾ لِّيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ

ستمگار نادان ف١ تا شود آخر کار آنکه عذاب کند خدا ایتعالے مردان منافق وزنان منافق را

وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۗ

ومردان مشرک وزنان مشرک را و برحمت رجوع کند برمردان مسلمانان وزنان مسلمان

ع ٥ ٩ ٦ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٧٣﴾

و هست خدا آمرزنده مهربان

سُورَةُ سَبَإٍ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ أَرْبَعٌ وَخَمْسُونَ آيَةً وَسِتُّ رُكُوعَاتٍ

سورۂ سبا در مکہ نازل شدہ وآں پنجاہ وچہار آیت و شش رکوع است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا بخشاینده مهربان

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَهُ

همه ستائش خدائے راست که بدست اوست آنچه درآسمان هاست وآنچه درزمین ست و

الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ ۚ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿١﴾ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي

مراوراست ستائش درآخرت واوست باحکمت آگاه میداند آنچه درمی آید

الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ

بزمین وآنچه برمی آید ازوے وآنچه فرودمے آید ازآسمان وآنچه بالا میرود

فِيهَا ۚ وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا

دروے واوست مهربان آمرزنده وگفتند کافران

لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ ۖ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ ۖ

نخواهد آمد پیش ما قیامت بگو آرے قسم پروردگار من البته خواهد آمد به شما پروردگارے که داننده پوشیده

لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَ

است غائب نمے شود ازوے بوزن ذره درآسمان ها ونه درزمین و

ف١ یعنی بالفعل عدالت و علم ندارد و قابلیت آنها دارد والله اعلم ١٢

لَا أَصْغَرُ مِنْ ذٰلِكَ وَلَآ أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتٰبٍ مُّبِينٍ ③ لِّيَجْزِيَ
نه خردتر ازان ونه بزرگ تر مگر ثبت ست در کتاب ظاهر تا جزا دهد
الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ ؕ أُولٰٓئِكَ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّرِزْقٌ
آنان را که ایمان آوردند وعمل هائے شائسته کردند آن جماعه ایشان راست آمرزش وروزی
كَرِيمٌ ④ وَالَّذِينَ سَعَوْ فِيٓ اٰيٰتِنَا مُعٰجِزِينَ أُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
گرامی وآنانکه سعی کردند در رد آیات ما مقابله کنان آن جماعه ایشان راست
مِّنْ رِّجْزٍ أَلِيمٌ ⑤ وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِيٓ أُنْزِلَ
عذاب از عقوبت درد دهنده ومے بینند آنانکه داده شده است ایشانرا علم چیزے را که فرود آورده شد
إِلَيْكَ مِنْ رَّبِّكَ هُوَ الْحَقَّ ۙ وَيَهْدِيٓ إِلٰى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ⑥
از جانب پروردگار تو راست است ودلالت کننده بسوئے راه خدائے غالب ستوده کار
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ يُّنَبِّئُكُمْ إِذَا
وگفتند کافران بایکدیگر آیا دلالت کنیم شما را بر مردے که خبر میدهد بشما که چون
مُزِّقْتُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ ۙ إِنَّكُمْ لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ⑦ أَفْتَرٰى عَلَى
پاره پاره کرده شوید تمام پاره پاره شدن هر آئینه شما در آفرینش نو باشید آیا بربسته است
اللّٰهِ كَذِبًا أَمْ بِهٖ جِنَّةٌ ؕ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ فِي
برخدا دروغ را یا باو جنونے هست بلکه آنانکه ایمان نمے آرند بآخرت در
الْعَذَابِ وَالضَّلٰلِ الْبَعِيدِ ⑧ أَفَلَمْ يَرَوْا إِلٰى مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ
عقوبت باشند ودر گمراهی دور اند آیا نه دیدند بسوئے آنچه پیش روئے ایشانست
وَمَا خَلْفَهُمْ مِّنَ السَّمَآءِ وَالْأَرْضِ ؕ إِنْ نَّشَأْ نَخْسِفْ بِهِمُ
وآنچه پس پشت ایشانست از آسمان وزمین اگر خواهیم فرو بریم ایشان را
الْأَرْضَ أَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِّنَ السَّمَآءِ ؕ إِنَّ فِي ذٰلِكَ
بزمین یا بافگنیم بر ایشان پارهها از آسمان هر آئینه درین کار
ع لَاٰيَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ⑨ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوٗدَ مِنَّا فَضْلًا ؕ
نشانه است هر بنده رجوع کننده را وهر آئینه دادیم داؤد را از نزدیک خود بزرگی

يٰجِبَالُ اَوِّبِىْ مَعَهٗ وَالطَّيْرَ ۚ وَاَلَنَّا لَهُ الْحَدِيْدَ ۝۱۰ اَنِ اعْمَلْ
گفتیم اے کوہ ہا بزر و بم تسبیح گوئید ہمراہ او و مسخرش ساختیم مرغان را و نرم گردانیدیم برائے او آہن را فرمودیم کہ بساز
سٰبِغٰتٍ وَّقَدِّرْ فِى السَّرْدِ وَاعْمَلُوْا صَالِحًا ۭ اِنِّىْ بِمَا تَعْمَلُوْنَ
زرہ ہائے کشادہ و اندازہ نگاہ دار در بافتن حلقہ ہا و اے اہل بیت داؤد بہ عمل آرید کردار شائستہ ہر آئینہ من
بَصِيْرٌ ۝۱۱ وَلِسُلَيْمٰنَ الرِّيْحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَّرَوَاحُهَا شَهْرٌ ۚ
بآنچہ میکنید بینا ام و مسخر ساختیم برائے سلیمان باد را سیر اول روز او یکماہہ راہ بود و سیر آخر روز او نیز یکماہہ راہ بود
وَاَسَلْنَا لَهٗ عَيْنَ الْقِطْرِ ۭ وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَّعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ
و روان ساختیم برائے او چشمہ مس و مسخرش ساختیم از دیوان کسے را کہ کار میکرد پیش او
بِاِذْنِ رَبِّهٖ ۭ وَمَنْ يَّزِغْ مِنْهُمْ عَنْ اَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ
بہ حکم پروردگار خویش و ہر کہ کجی کند از دیوان از حکم ما بچشانیم او را پارہ از عقوبت
السَّعِيْرِ ۝۱۲ يَعْمَلُوْنَ لَهٗ مَا يَشَاۗءُ مِنْ مَّحَارِيْبَ وَتَمَاثِيْلَ وَجِفَانٍ
دوزخ میساختند برائے او آنچہ میخواست از قلعہ ہا و صورت ہا و کاسہ ہا
كَالْجَوَابِ وَقُدُوْرٍ رّٰسِيٰتٍ ۭ اِعْمَلُوْٓا اٰلَ دَاوٗدَ شُكْرًا ۭ وَقَلِيْلٌ مِّنْ
بقدر حوض ہا و دیگ ہا ثابت در جا ہائے خود گفتیم بہ عمل آرید اے کسان داؤد سپاسداری را و اندک
عِبَادِيَ الشَّكُوْرُ ۝۱۳ فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلٰى
کسے ست از بندگان من شکر گذارندہ پس چون مقرر کردیم بروے مرگ دلالت نہ کرد بر
مَوْتِهٖٓ اِلَّا دَاۗبَّةُ الْاَرْضِ تَاْكُلُ مِنْسَاَتَهٗ ۚ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ
موت او مگر کرم چوب خوارہ کہ میخورد عصائے سلیمان را پس چون بافتاد واضح شد
الْجِنُّ اَنْ لَّوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوْا فِى الْعَذَابِ
پیش دیوان کہ اگر میدانستند غیب را درنگ نمی کردند در عذاب
الْمُهِيْنِ ۝۱۴ لَقَدْ كَانَ لِسَبَاٍ فِيْ مَسْكَنِهِمْ اٰيَةٌ ۚ جَنَّتٰنِ عَنْ
خوار کنندہ ہر آئینہ بود قوم سبا را در جائے ماندن ایشان نشانۂ مر ایشان را بود دو بوستان از
يَّمِيْنٍ وَّشِمَالٍ ڛ كُلُوْا مِنْ رِّزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوْا لَهٗ ۭ بَلْدَةٌ
جانب راست و از جانب چپ گفتیم بخورید رزق پروردگار خویش و شکر گوئید او را شہرے ہست

طَیِّبَةٌ وَّرَبٌّ غَفُوْرٌ ﴿۱۵﴾ فَاَعْرَضُوْا فَاَرْسَلْنَا عَلَیْهِمْ سَیْلَ الْعَرِمِ
پاکیزہ و پروردگار آمرزندہ پس رو گردانیدند ف۱ پس فرستادیم بر ایشان سیلے تند ف۲
وَبَدَّلْنٰهُمْ بِجَنَّتَیْهِمْ جَنَّتَیْنِ ذَوَاتَیْ اُكُلٍ خَمْطٍ وَّاَثْلٍ وَّشَیْءٍ
و عوض دادیم او شان را بجائے دو بوستان ایشان بوستانے دیگر خداوند میوہ ہائے بدمزہ و خداوند درخت گز
مِّنْ سِدْرٍ قَلِیْلٍ ﴿۱۶﴾ ذٰلِكَ جَزَیْنٰهُمْ بِمَا كَفَرُوْا ؕ وَهَلْ نُجٰزِیْۤ
و چیزے اندک از درخت کنار این سزا دادیم ایشان را بسبب ناسپاسی ایشان و سزائے بد نمیدہیم
اِلَّا الْكَفُوْرَ ﴿۱۷﴾ وَجَعَلْنَا بَیْنَهُمْ وَبَیْنَ الْقُرَى الَّتِیْ بٰرَكْنَا فِیْهَا
مگر ناسپاس را و پیدا کردیم میان ایشان و میان آن دیہ ہا کہ برکت نہادہ ایم دران ف۳
قُرًى ظَاهِرَةً وَّقَدَّرْنَا فِیْهَا السَّیْرَ ؕ سِیْرُوْا فِیْهَا لَیَالِیَ وَاَیَّامًا
دیہ ہا متصل بایکدیگر و مقرر کردیم دران دیہ ہا آمد رفت را گفتیم سیر کنید درین دیہ ہا شب ہا و روز ہا
اٰمِنِیْنَ ﴿۱۸﴾ فَقَالُوْا رَبَّنَا بٰعِدْ بَیْنَ اَسْفَارِنَا وَظَلَمُوْۤا اَنْفُسَهُمْ
ایمن شدہ پس گفتند ف۴ اے پروردگار ما دوری پیدا کن در میان سفرہائے ما و ستم کردند برخویش
فَجَعَلْنٰهُمْ اَحَادِیْثَ وَمَزَّقْنٰهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ ؕ اِنَّ فِیْ ذٰلِكَ لَاٰیٰتٍ
پس گردانیدیم ایشان را افسانہا و پارہ پارہ ساختیم ایشان را تمام پارہ پارہ ساختن ہر آئینہ درین ماجرا
لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُوْرٍ ﴿۱۹﴾ وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَیْهِمْ اِبْلِیْسُ ظَنَّهٗ
نشانہا ست ہر صبر کنندہ شکر گویندہ را و ہر آئینہ راست یافت شیطان در حق ایشان اندیشۂ خود را
فَاتَّبَعُوْهُ اِلَّا فَرِیْقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِیْنَ ﴿۲۰﴾ وَمَا كَانَ لَهٗ عَلَیْهِمْ
پس پیروی او کردند مگر گروہے اندک از مسلمانان و نبود شیطان را بر ایشان
مِّنْ سُلْطٰنٍ اِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ یُّؤْمِنُ بِالْاٰخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا
ہیچ غلبہ لیکن مبتلا گردانیدیم تا بدانیم کسے را کہ ایمان مے آرد بآخرت از آن کہ وے در شبہ است
فِیْ شَكٍّ ؕ وَرَبُّكَ عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ حَفِیْظٌ ﴿۲۱﴾ ع قُلِ ادْعُوا الَّذِیْنَ ۲ ۱۲ ۸
از وے و پروردگار تو بر ہر چیز نگاہبان ست بگو بخوانید آنان را
زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ ۚ لَا یَمْلِكُوْنَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِی السَّمٰوٰتِ
کہ گمان میکنید بجز خدا مالک نیستند ہم وزن یک ذرہ در آسمان ہا

ف۱ یعنی از شکر ۱۲
ف۲ یعنی سیلے کہ بر پشت ہا بند کردہ بودند ۱۲
ف۳ یعنی شام ۱۲
ف۴ یعنے بہ زبانِ حال ۱۲

وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم
ونه در زمین ونیست ایشان را در آسمان و زمین هیچ شرکتے ونیست خدا را از ایشان
مِّن ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾ وَلَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ عِندَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّىٰ
هیچ یاری دهنده وسود نکند درخواست نزدیک خدائے تعالیٰ مگر برائے کسیکه دستوری داده باشد برائے او ف تا
إِذَا فُزِّعَ عَن قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ ۖ قَالُوا الْحَقَّ ۖ وَهُوَ
محشر مضطرب شدند تا آنگاه که اضطراب دور کرده شد از دل ایشان گویند چه چیز فرموده است پروردگار شما الا اعلی گویند که فرموده
الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾ قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ قُلِ
است سخن راست و او وست بلند مرتبه بزرگ قدر بگو که روزی میدهد شما را از جانب آسمان ها و زمین باز بگو
اللَّهُ ۖ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾ قُل
خدا میدهد و هر آئینه ما یا شما بر راه اندیم یا در گمراهی ظاهر بگو
لَّا تُسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا نُسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾ قُلْ يَجْمَعُ
سوال کرده نخواهد شد شما را از گناه ما وسوال کرده نخواهد شد ما را از آنچه شما می کنید بگو جمع خواهد کرد
بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾ قُلْ
پروردگار ما میان ما باز حکم کند میان ما یعنی میان ما و شما براستی و اوست حکم کننده دانا بگو
أَرُونِيَ الَّذِينَ أَلْحَقْتُم بِهِ شُرَكَاءَ ۖ كَلَّا ۚ بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾
بنمائید مرا آنانکه ایشان را لاحق کرده اید با خدا شریک ساخته نه چنین ست بلکه خدا هوست غالب با حکمت
وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ
ونه فرستادیم ترا الا برائے مردمان همه ایشان مژده دهنده و ترساننده ولیکن اکثر
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ
مردمان نمیدانند ومی گویند که کے بوجود آید این وعده اگر شما
صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾ قُل لَّكُم مِّيعَادُ يَوْمٍ لَّا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً
راست گوئید بگو شما راست وعده روزیکه باز پس نمانید از آن ساعتے
وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَن نُّؤْمِنَ بِهَٰذَا الْقُرْآنِ
ونه پیش دستی کنید وگفتند کافران یعنی مشرکان هرگز باور نداریم این قرآن را

ف یعنی اذن شفاعت ۱۲

ع ۳

وَلَا بِالَّذِیْ بَیْنَ یَدَیْهِ ط وَلَوْ تَرٰۤی اِذِ الظّٰلِمُوْنَ مَوْقُوْفُوْنَ

ونه آن کتاب را که پیش از وے بود و تعجب کنی اے بیننده اگر ببینی چون ستمگاران ایستاده کرده

عِنْدَ رَبِّهِمْ ج یَرْجِعُ بَعْضُهُمْ اِلٰی بَعْضِ ۣ الْقَوْلَ یَقُوْلُ الَّذِیْنَ

شوند نزدیک پروردگار خویش باز میگرداند بعض ایشان بسوئے بعض سخن را می گویند آنانکه ناتوان

اسْتُضْعِفُوْا لِلَّذِیْنَ اسْتَكْبَرُوْا لَوْلَاۤ اَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِیْنَ ۝۳۱ قَالَ

گرفته شد ایشان را بآنکه سرکشی کردند اگر نبودید شما هر آئینه ما مسلمان می شدیم گفتند

الَّذِیْنَ اسْتَكْبَرُوْا لِلَّذِیْنَ اسْتُضْعِفُوْۤا اَنَحْنُ صَدَدْنٰكُمْ عَنِ

سرکشان بناتوانان آیا ما باز داشتیم شما را از

الْهُدٰی بَعْدَ اِذْ جَآءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُّجْرِمِیْنَ ۝۳۲ وَقَالَ الَّذِیْنَ

هدایت بعد از آنکه آمد بشما بلکه شما بودید گناه گاران و گفتند

اسْتُضْعِفُوْا لِلَّذِیْنَ اسْتَكْبَرُوْا بَلْ مَكْرُ الَّیْلِ وَالنَّهَارِ اِذْ تَاْمُرُوْنَنَاۤ

ناتوانان سرکشان را نه بلکه باز داشت ما را مکر شب و روز ۲ چون میفرمودید ما را

اَنْ نَّكْفُرَ بِاللّٰهِ وَنَجْعَلَ لَهٗۤ اَنْدَادًا ط وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا

که کافر شویم به خدا و مقرر کنیم برائے او همتایان را و در دل دارند همه ایشان پشیمانی چون

الْعَذَابَ ط وَجَعَلْنَا الْاَغْلٰلَ فِیْۤ اَعْنَاقِ الَّذِیْنَ كَفَرُوْا ط هَلْ یُجْزَوْنَ

ببینند عذاب را و بیندازیم طوقها در گردن کافران سزا داده نمے شوند

اِلَّا مَا كَانُوْا یَعْمَلُوْنَ ۝۳۳ وَمَاۤ اَرْسَلْنَا فِیْ قَرْیَةٍ مِّنْ نَّذِیْرٍ اِلَّا

مگر بوفق آنچه می کردند و نه فرستادیم در هیچ دیهے هیچ بیم کننده را مگر

قَالَ مُتْرَفُوْهَاۤ اِنَّا بِمَاۤ اُرْسِلْتُمْ بِهٖ كٰفِرُوْنَ ۝۳۴ وَقَالُوْا نَحْنُ اَكْثَرُ

گفتند منعمان آن دیه هر آئینه ما بآنچه فرستاده شده است همراه آن نامعتقدیم و گفتند ما زیاده تریم

اَمْوَالًا وَّاَوْلَادًا ۙ وَّمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِیْنَ ۝۳۵ قُلْ اِنَّ رَبِّیْ یَبْسُطُ

باعتبار اموال و اولاد و نیستیم ما عذاب کرده شده بگو هر آئینه پروردگار من کشاده

الرِّزْقَ لِمَنْ یَّشَآءُ وَیَقْدِرُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا یَعْلَمُوْنَ ۝۳۶ وَ ع ۴ ۱۰

میکند روزی را برائے هر که خواهد و تنگ میکند برائے هر که خواهد ولیکن اکثر مردمان نمیدانند و

۱ یعنے جواب و سوال کنند ۱۲

۲ یعنے مکر شما که پیوسته در سعی آن بودید ۱۲

مَآ أَمْوَالُكُمْ وَلَآ أَوْلَادُكُم بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ عِندَنَا زُلْفَىٰٓ إِلَّا مَنْ

نیست اموال شما ونہ اولاد شما آن چیز کہ مقرب گرداند شما را نزدیک ما بمرتبہ قربت لیکن مقرب

آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰٓئِكَ لَهُمْ جَزَآءُ الضِّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَ

آنست کہ ایمان آورد و کرد کردار شائستہ پس آن جماعہ ایشان راست جزائے دوچند بمقابلہ آنکہ عمل کردند و

هُمْ فِي الْغُرُفَاتِ آمِنُونَ ٣٧ وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِيٓ آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ

ایشان در کوشک ہائے بلند ایمن باشند و آنانکہ سعی میکنند در رد آیات ما مقابلہ کنان

أُولَٰٓئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ٣٨ قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ

آن جماعہ در عذاب حاضر کردہ شوند بگو ہر آئینہ پروردگار من کشادہ می کند روزی را

لِمَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ ۚ وَمَآ أَنفَقْتُم مِّن شَيْءٍ

برائے ہر کہ خواہد از بندگان خود و تنگ می سازد برائے ہر کہ خواہد و ہر کہ خرچ کنید از ہر جنس کہ باشد

فَهُوَ يُخْلِفُهُ ۖ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ٣٩ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ

پس خدا عوض آن دہد و او بہترین روزی دہندگانست و روزے کہ برانگیزد خدا ایشان را ہمہ یکجا باز

يَقُولُ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ أَهَٰٓؤُلَآءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ ٤٠ قَالُوا سُبْحَانَكَ

گوید بہ فرشتگان آیا ایشان شما را عبادت می کردند فرشتگان گویند پاکی تراست

أَنتَ وَلِيُّنَا مِن دُونِهِمْ ۖ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ ۖ أَكْثَرُهُم

تو کارساز مائی سوائے ایشان بلکہ ایشان عبادت میکردند دیوان را اکثر ایشان

بِهِم مُّؤْمِنُونَ ٤١ فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَّفْعًا وَلَا

بہ دیوان اعتقاد داشتند پس امروز نے تواند بعض شما برائے بعض سود

ضَرًّا ۗ وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُم بِهَا

رسانیدن و نہ زیان کردن و فرمائیم ستمگاران را بچشید عذاب آتشے کہ شما دروغ

تُكَذِّبُونَ ٤٢ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَٰذَآ إِلَّا

میداشتید آن را و چون خواندہ می شود بر ایشان آیات ما روشن آمدہ گویند بایکدیگر نیست این

رَجُلٌ يُرِيدُ أَن يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَآؤُكُمْ ۚ وَقَالُوا مَا هَٰذَآ

پیغامبر مگر مردے کہ میخواہد باز دارد شما را از آنچہ می پرستیدند پدران شما و گویند نیست این قرآن

ف١ یعنی عبادت ملائکہ بجہت وسوسہ شیاطین بود پس گویا عبادت شیاطین کردند ١٢

إِلَّا إِفْكٌ مُّفْتَرًى ۚ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ ۙ إِنْ
مگر دروغی بربافته وگویند کافران سخن راست را چون بیامد بدیشان نیست
هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٤٣﴾ وَمَا آتَيْنَاهُم مِّن كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا ۖ وَمَا
این مگر سحر ظاهر ونداده‌ایم مشرکان عرب را کتاب‌ها که بخوانند آن را ونه
أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِن نَّذِيرٍ ﴿٤٤﴾ وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۙ
فرستادیم بسوی ایشان پیش از تو هیچ ترساننده ودروغ داشتند آنانکه پیش از ایشان
وَمَا بَلَغُوا مِعْشَارَ مَا آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾ ع ٥
بودند واین مشرکان نرسیده‌اند بده یک آنچه داده بودیم به پیشینیان پس بدروغ نسبت کردند پیغامبران مرا پس چگونه بود
قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُم بِوَاحِدَةٍ ۖ أَن تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَىٰ وَفُرَادَىٰ ثُمَّ
عقوبت من بگو جز این نیست که پند میدهم شما را بیک کلمه که برخیزید برای خدا دوگان دوگان ویک یک باز
تَتَفَكَّرُوا ۚ مَا بِصَاحِبِكُم مِّن جِنَّةٍ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَّكُم بَيْنَ
تأمل کنید که نیست بااین یار شما هیچ جنونی نیست او مگر بیم کننده برای شما پیش از
يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾ قُلْ مَا سَأَلْتُكُم مِّنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ ۖ
آمدن عذاب سخت بگو آنچه سوال کرده باشم از شما جنس مزد پس آن شما راست
إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾ قُلْ
نیست مزد من مگر بر خدا واو بر همه چیز خبردار است بگو
إِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾ قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا
هرآیینه پروردگار من برمی‌تابد از علم غیب وحی راست را آن پروردگار دانای پوشیده‌هاست بگو آمد سخن راست
يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾ قُلْ إِن ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ
وآفرینش نو نمیکند معبود باطل ونه دیگر بار آفریند بگو اگر گمراه شدم پس جز این نیست که
عَلَىٰ نَفْسِي ۖ وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي ۚ إِنَّهُ سَمِيعٌ
گمراه میشوم بر نفس خویش واگر راه یابم پس بسبب آنست که وحی فرستد بسوی من پروردگار من هرآیینه وی شنوا
قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾ وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَزِعُوا فَلَا فَوْتَ وَأُخِذُوا مِن مَّكَانٍ
نزدیک است وتعجب کنی اگر ببینی چون مضطرب شوند پس نباشد از عذاب خلاص شدن وگرفته شوند از

قَرِيْبٍ ﴿٥١﴾ وَّقَالُوْٓا اٰمَنَّا بِهٖ ۚ وَاَنّٰى لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِنْ مَّكَانٍۭ

هر جانب نزدیک ف۱ وگویند آنگاه ایمان آوردیم بقرآن واز کجا بود ایشان را بدست آوردن ایمان از جائے

بَعِيْدٍ ﴿٥٢﴾ وَّقَدْ كَفَرُوْا بِهٖ مِنْ قَبْلُ ۚ وَيَقْذِفُوْنَ بِالْغَيْبِ مِنْ

دور یعنی محال شد وحالانکه کافر بودند به قرآن پیش ازیں ومی اندازند ف۲ نادیده از

مَّكَانٍۭ بَعِيْدٍ ﴿٥٣﴾ وَحِيْلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُوْنَ كَمَا فُعِلَ

مکان دور وجدائی افگنده شد میان ایشان ومیان آنچه می خواستند چنانچه کرده شد

بِاَشْيَاعِهِمْ مِّنْ قَبْلُ ۭ اِنَّهُمْ كَانُوْا فِيْ شَكٍّ مُّرِيْبٍ ﴿٥٤﴾ ع ٦ ١٢

باامثال ایشان پیش ازین هر آئینه ایشان بودند در شک قوی

سُوْرَةُ فَاطِرٍ مَّكِّيَّةٌ وَّهِيَ خَمْسٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ وَّاَرْبَعُوْنَ اٰيَةً وَّخَمْسُ رُكُوْعَاتٍ

سورهٔ فاطر در مکه نازل شده وآن به نام خدا بخشاینده مهربان چهل وپنج آیت وپنج رکوع است

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا

همه ستائش خدائے راست آفریننده آسمان ها وزمین سازنده فرشتگان را پیغامبر سازنده

اُولِيْٓ اَجْنِحَةٍ مَّثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبٰعَ ۭ يَزِيْدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَآءُ ۭ

ایشان را خداوند بازوها دوگان دوگان وسه گان وچهارگان چهارگان زیاده میکند در آفرینش هر چه خواهد

اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١﴾ مَا يَفْتَحِ اللّٰهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَّحْمَةٍ

هر آئینه خدا بر هر چیز تواناست آنچه کشاده سازد خدا برائے مردمان از رحمت

فَلَا مُمْسِكَ لَهَا ۚ وَمَا يُمْسِكْ ۙ فَلَا مُرْسِلَ لَهٗ مِنْۢ بَعْدِهٖ ۭ وَ

پس هیچ بند کننده نیست آن را وآنچه بند کند پس هیچ کشاده سازنده نیست آن را بعد از وے یعنی غیر وے

هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿٢﴾ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ ۭ

واوست غالب با حکمت اے مردمان یاد کنید نعمت خدا را برخویش

هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللّٰهِ يَرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ ۭ

آیا هیچ آفریننده هست غیر خدا روزی میدهد شما را از جانب آسمان وزمین

لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ڮ فَاَنّٰى تُؤْفَكُوْنَ ﴿٣﴾ وَاِنْ يُّكَذِّبُوْكَ فَقَدْ كُذِّبَتْ

نیست هیچ معبود مگر وے پس از کجا گردانیده مے شوید واگر به دروغ نسبت کنند ترا پس هر آئینه بدروغ نسبت

ف۱ یعنی گرفته نشوند بآسانی ۱۲

ف۲ یعنی بظن میگویند ۱۲

رُسُلٌ مِّنْ قَبْلِكَ ؕ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُوْرُ ۝۴ يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اِنَّ

کردہ شدند پیغامبران پیش از تو و بسوئے خدا باز گردانیدہ میشود کارہا اے مردمان ہر آئینہ

وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا ٝ وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللّٰهِ

وعدۂ خدا راست ست پس فریفتہ نکند شمارا زندگانی دنیا و نہ فریبد شمارا بہ نسبتِ خدا

الْغَرُوْرُ ۝۵ اِنَّ الشَّيْطٰنَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوْهُ عَدُوًّا ؕ اِنَّمَا يَدْعُوْا

شیطان فریب دہندہ ہر آئینہ شیطان شمارا ست دشمن پس دشمن گیرید اورا جز این نیست کہ مے خواند

حِزْبَهٗ لِيَكُوْنُوْا مِنْ اَصْحٰبِ السَّعِيْرِ ؕ ۝۶ اَلَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَهُمْ عَذَابٌ

تابعان خود را تا باشند اہل دوزخ آنانکہ کافر شدند ایشان راست عذاب

شَدِيْدٌ ؕ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّاَجْرٌ

سخت و آنانکہ ایمان آوردند کردند عمل ہائے شائستہ ایشان راست آمرزش و

كَبِيْرٌ ۝۷ ع اَفَمَنْ زُيِّنَ لَهٗ سُوْٓءُ عَمَلِهٖ فَرَاٰهُ حَسَنًا ؕ فَاِنَّ اللّٰهَ يُضِلُّ ع ۱ ۷ ۱۳

مزد بزرگ آیا کسے کہ آراستہ کردہ شد برائے او عملِ زشت او پس نیک دید آنرا مثل مومن صالح باشد پس ہر آئینہ

مَنْ يَّشَآءُ وَيَهْدِيْ مَنْ يَّشَآءُ ۖ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ

خدا گمراہ می کند ہر کرا خواہد و راہ مے نماید ہر کرا خواہد پس باید کہ ہلاک نہ شود نفس تو بر ایشان

حَسَرٰتٍ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌۢ بِمَا يَصْنَعُوْنَ ۝۸ وَاللّٰهُ الَّذِيْٓ اَرْسَلَ

از روئے دریغ ہر آئینہ خدا داناست بآنچہ می کنند و خدا آنست کہ فرستاد

الرِّيٰحَ فَتُثِيْرُ سَحَابًا فَسُقْنٰهُ اِلٰى بَلَدٍ مَّيِّتٍ فَاَحْيَيْنَا بِهِ

بادہا را پس برانگیخت بادہا را پس برانگیخت آن بادہا ابر را پس روان کردیم ابر را بسوئے شہر مردہ پس

الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ؕ كَذٰلِكَ النُّشُوْرُ ۝۹ مَنْ كَانَ يُرِيْدُ الْعِزَّةَ

زندہ ساختیم بآن ابر زمین را بعدِ مردہ بودنِ آن ہمچنین خواہد بود برانگیختن مُردگان ہر کہ خواہد ارجمندی پس

فَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ جَمِيْعًا ؕ اِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ

خدائے راست ارجمندی ہمہ یکجا بسوئے او بالا میرود سخن پاکیزہ و عمل صالح بلندی

يَرْفَعُهٗ ؕ وَالَّذِيْنَ يَمْكُرُوْنَ السَّيِّاٰتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌ ؕ وَ

گرداندش خدا و آنانکہ می اندیشند فتنہ ہا ایشاں راست عذاب سخت و

مَكْرُ أُولَٰٓئِكَ هُوَ يَبُورُ ۝١٠ وَاللَّهُ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ
وبهانديشئ ايشان همون نابود شود | وخدا آفريد شمارا | از خاك | باز از نطفه

ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا ۚ وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ ۚ
باز گردانيد شمارا جفت مرد وزن ۝ ودر شكم بر نميدارد هيچ زنے | ونمی زايد مگر به علم خدا

وَمَا يُعَمَّرُ مِن مُّعَمَّرٍ وَلَا يُنقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ ۚ إِنَّ
وزندگانی داده نمی شود هيچ دراز عمرے را وكم كرده نمے شود | از عمر وے | الا ثبت ست در كتاب هر آئينه

ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ۝١١ وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ ۖ هَٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ
اين كار بر خدا | آسان ست | وبرابر نيستند ف١ دو دريا اين يك شيرين در نهايت شيرينی ست

سَآئِغٌ شَرَابُهُ وَهَٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ ۖ وَمِن كُلٍّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا
خوش گوارست آب او وآن ديگر شور | به تلخی مائل ست | واز هر يكے ميخوريد | گوشت تازه

وَتَسْتَخْرِجُونَ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا ۖ وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاخِرَ
وبرمی آريد زيورے | كه می پوشيد آن را | ومی بينی كشتی ها را | در دريا شگافنده

لِتَبْتَغُوا مِن فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝١٢ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ
آب تا روزی طلب كنيد از فضل او وتا بود كه شما شكر گوئيد | در مے آرد شب را در روز

وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي
ودر می آرد روز را | در شب | ورام ساخت آفتاب وماه را | هر يكے ميرود

لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ۚ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ
بميعادے معين | اينست خدا پروردگار شما مراو راست بادشاهی | وآنانكه می پرستيد

مِن دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِن قِطْمِيرٍ ۝١٣ إِن تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا
بجز وے | مالك نمی شوند مقدار پوست خسته | اگر بخوانيد ايشان را | نه شنوند

دُعَآءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ ۖ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ
خواندن شما | واگر بالفرض به شنوند | قبول نه كنند گفته شما | ودر روز قيامت منكر شوند شريك مقرر

بِشِرْكِكُمْ ۚ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ۝١٤ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنتُمُ الْفُقَرَآءُ
كردن شمارا | وخبر ندهد ترا هيچ كس مانند دانا ف٢ | اے مردمان شمائيد | محتاج

ع ٢ ١٤ ٧

ف١ يعنی يكساں نمے شوند باختلاط ١٢

ف٢ مترجم گويد لا ينبئك مثل خبير مثل است چون سخن بليغ گويند در تحقيق بنهايت رسانند اين كلمه گويند ١٢

إِلَى اللَّهِ ۖ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾ إِن يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ

بسوئے خدا و خدا ہمونست بے احتیاج ستودہ کار اگر خواہد نابود سازد شمارا و بیارد

جَدِيدٍ ﴿١٦﴾ وَمَا ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ

آفرینش نو ونیست این کار بر خدا دشوار ونمی بردارد ہیچ بردارندہ

أُخْرَىٰ ۚ وَإِن تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ

باردیگرے را واگر بخواند گران بارکسے را بسوئے بار خویش برداشتہ نہ شود ازان بار چیزے اگرچہ

كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۗ إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا

آن کس خداوند خویشی باشد جزاین نیست کہ بیم میکنی آنان را کہ می ترسند از پروردگار خویش غائبانہ و

الصَّلَاةَ ۚ وَمَن تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ ۚ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

برپا داشتہ اند نماز را و ہر کہ پاک شد پس جزاین نیست کہ پاک میشود برائے نفع خویش و بسوئے خداست بازگشت

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿٢٠﴾ وَ

و برابر نیستند نابینا و بینا و نہ تاریکی ہا و نہ روشنی و

لَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿٢١﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ ۚ إِنَّ

نہ سایہ و نہ باد گرم و برابر نمے شوند زندگان و مردگان ہر آئینہ

اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ ۖ وَمَا أَنتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾ إِنْ أَنتَ

خدا می شنواند ہر کرا خواہد ونیستی تو شنوانندہ کسے را کہ در گور باشد ونیستی تو

إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۚ وَإِن مِّنْ أُمَّةٍ

مگر ترسانندہ ہر آئینہ ما فرستادہ ایم ترا بدین راست بشارت دہندہ و بیم کنندہ ونیست ہیچ امتے

إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾ وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن

مگر گذشتہ است دران بیم کنندہ واگر بہ دروغ نسبت کنند ترا پس ہر آئینہ دروغے داشتہ بودند

قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ

آنانکہ پیش از ایشان بودند آمدند بدیشان پیغامبران ایشان بہ نشانہائے واضح و بنامہائے الہی و بکتاب روشن

أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٢٦﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنزَلَ ع ٣ ١٢ ١٥

باز گرفتار کردم کافران را پس چگونہ بود عقوبت من آیا ندیدی کہ خدا فرود آورد

مِنَ السَّمَآءِ مَآءً ۚ فَأَخْرَجْنَا بِهٖ ثَمَرٰتٍ مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا ۭ وَمِنَ
از آسمان آب را پس برآوردیم بسبب آن میوه هائے گوناگون رنگ آں واز
الْجِبَالِ جُدَدٌۢ بِيضٌ وَّحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾
کوه ها راه هاست گوناگون رنگ او طائفه سفید و طائفه سرخ وطائفه سیاه در نهایت سیاهی
وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَآبِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهٗ كَذٰلِكَ ۭ
واز مردمان وجانوران وچهارپایان گوناگون ست رنگ او همچنان
إِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰٓؤُا ۭ إِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾
جز این نیست که می ترسند از خدا عالمان از بندگان او هرآئینه خدا غالب آمرزنده است
إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتٰبَ اللّٰهِ وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا
هرآئینه آنانکه تلاوت می کنند کتاب خدا را وبرپا داشتند نماز را . وخرج کرده اند از آنچه
رَزَقْنٰهُمْ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً يَّرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُورَ ﴿٢٩﴾ لِيُوَفِّيَهُمْ
روزی دادیم ایشان را پنهان وآشکارا امیدوارند سوداگری را که هرگز هلاک نه شوند تا تمام رساند
أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِّنْ فَضْلِهٖ ۭ إِنَّهٗ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾ وَالَّذِيٓ
بسوئے ایشان مزد ایشان را وزیاده دهد ایشان را از فضل خود هرآئینه او آمرزنده قدردان ست وآنچه
أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتٰبِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ ۭ
وحی فرستادیم بسوئے تو از قرآن همونست راست باور دارنده آنچه پیش از وے ست
إِنَّ اللّٰهَ بِعِبَادِهٖ لَخَبِيرٌۢ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾ ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتٰبَ الَّذِينَ
هرآئینه خدا به بندگان خود خبردار بیناست باز میراث دادیم قرآن را بآنانکه
اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا ۚ فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهٖ ۚ وَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ ۚ
برگزیدیم ایشان را از بندگان خود پس بعض ایشان ستمگارست بر نفس خود وبعض ایشان میان رو
وَمِنْهُمْ سَابِقٌۢ بِالْخَيْرٰتِ بِإِذْنِ اللّٰهِ ۭ ذٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾
است وبعض ایشان سبقت کننده است بسوئی نیکی ها بحکم خدا این ست فضل بزرگ بوستان
جَنّٰتُ عَدْنٍ يَّدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَّ
بوستان هائے همیشه ماندن درآیند آن جا زیور داده شود ایشان را آنجا از قسم دستوان هائے طلا وزیور

ف١ یعنے از پیغامبر صلعم بامت محمدیہ رسید والله اعلم ١٢

لُؤْلُؤًا ۚ وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿۳۳﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ

داده شوند مروارید و لباس ایشان آنجا جامهٔ ابریشمی باشد و گفتند همه ستائش خدائے راست که دور کرد از ما

عَنَّا الْحَزَنَ ۖ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿۳۴﴾ الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ

اندوه را هر آئینه پروردگار ما آمرزنده قدرشناس ست آنکه فرود آورد ما را به سرائے همیشه ماندن

مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ﴿۳۵﴾

از فضل خود نه رسد بما آنجا هیچ رنجے و نه رسد بما آنجا هیچ ماندگی

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ ۚ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَ

و آنانکه کافر شدند ایشان راست آتش دوزخ نه حکم کرده شود بر ایشان تا بمیرند و

لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ ﴿۳۶﴾ وَهُمْ

نه سبک کرده شود از ایشان چیزے از عذاب دوزخ همچنین سزا میدهیم هر ناسپاس را و

يَصْطَرِخُونَ فِيهَا ۚ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا

اهل دوزخ فریاد کنند در آنجا که اے پروردگار ما بیرون آر ما را تا بکنیم کار شائسته بجز آن که

نَعْمَلُ ۚ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ ۖ

می کردیم گوئیم آیا زندگانی نه دادیم شما را آنقدر که پند پذیر شود در ان هر که پند پذیرفتن خواهد و آمد بشما ترسانند

فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿۳۷﴾ إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَاوَاتِ ع ۱۶ ۱۱

پس بچشید پس نیست ستمگاران را هیچ یاری دهنده هر آئینه خدا داننده پنهان آسمان ها

وَالْأَرْضِ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿۳۸﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ

و زمین ست هر آئینه وے دانا ست به مکنون سینه ها وے آنست که گردانید شما را

خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ ۚ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ ۖ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ

جانشین در زمین پس هر که کافر شود ضرر بروے ست کفر او و نمے افزاید در حق

كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا ۖ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا

کافران کفر ایشان نزدیک پروردگار ایشان مگر غضب را و نمی افزاید در حق کافران کفر ایشان مگر

خَسَارًا ﴿۳۹﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ

زیان را بگو آیا دیدید شریکان مقرر کردهٔ خود را آنانکه می پرستید بجز خدا

اَرُوْنِیْ مَاذَا خَلَقُوْا مِنَ الْاَرْضِ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِی السَّمٰوٰتِ ۚ اَمْ
بنمائید مرا چه چیز آفریده اند از زمین آیا ایشان راست شرکتے در آسمان ها نه بلکه
اٰتَیْنٰهُمْ كِتٰبًا فَهُمْ عَلٰی بَیِّنَتٍ مِّنْهُ ۚ بَلْ اِنْ یَّعِدُ الظّٰلِمُوْنَ بَعْضُهُمْ
داده ایم ایشان را کتابے پس ایشان بر حجت اند از ان بلکه وعده نمید هند ستمگاران بعض از ایشان
بَعْضًا اِلَّا غُرُوْرًا ﴿۴۰﴾ اِنَّ اللّٰهَ یُمْسِكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ اَنْ تَزُوْلَا ۚ
بعض را مگر بطریق فریفتن هر آئینه خدا نگاه میدارد آسمان ها و زمین را از آنکه از جائے خود بلغزند
وَلَئِنْ زَالَتَاۤ اِنْ اَمْسَكَهُمَا مِنْ اَحَدٍ مِّنْۢ بَعْدِهٖ ؕ اِنَّهٗ كَانَ حَلِیْمًا
واگر بلغزند نگاه نه دارد این هر دو را هیچ کس بعد از خدا ف هر آئینه اوست بردبار
غَفُوْرًا ﴿۴۱﴾ وَاَقْسَمُوْا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَیْمَانِهِمْ لَئِنْ جَآءَهُمْ نَذِیْرٌ
آمرزگار وقسم خوردند بخدا سخت ترین قسم هائے خود که اگر بیاید بایشان ترسانندہ
لَّیَكُوْنُنَّ اَهْدٰی مِنْ اِحْدَی الْاُمَمِ ۚ فَلَمَّا جَآءَهُمْ نَذِیْرٌ مَّا زَادَهُمْ
البته خواهند بود راه یافته تر از هر یک امت پس چون آمد بایشان ترساننده زیاده نکرد
اِلَّا نُفُوْرَا ﴿۴۲﴾ اسْتِكْبَارًا فِی الْاَرْضِ وَمَكْرَ السَّیِّئِ ؕ وَلَا یَحِیْقُ الْمَكْرُ
در حق ایشان مگر رمیدن را بسبب سرکشی در زمین و زیاده نکرد مگر بداندیشی قبیح را و فرود نمی آید وبال بداندیشی
السَّیِّئُ اِلَّا بِاَهْلِهٖ ؕ فَهَلْ یَنْظُرُوْنَ اِلَّا سُنَّتَ الْاَوَّلِیْنَ ۚ فَلَنْ تَجِدَ
قبیح مگر باهل او پس منتظر نیستند مگر آئین عقوبت پیشینیان را پس نخواهی
لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَبْدِیْلًا ۚ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللّٰهِ تَحْوِیْلًا ﴿۴۳﴾ اَوَلَمْ یَسِیْرُوْا
یافت آئین خدا را تبدیلے و نخواهی یافت آئین خدا را تغیرے آیا سیر نکرده اند
فِی الْاَرْضِ فَیَنْظُرُوْا كَیْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكَانُوْۤا
در زمین تا به بینند چگونه شد انجام کار آنانکه پیش از ایشان بودند و آنجماعه
اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً ؕ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِیُعْجِزَهٗ مِنْ شَیْءٍ فِی السَّمٰوٰتِ
بودند زیاده تر از ایشان در قوت و هرگز نیست که عاجز کند خدا را چیزے در آسمان ها
وَلَا فِی الْاَرْضِ ؕ اِنَّهٗ كَانَ عَلِیْمًا قَدِیْرًا ﴿۴۴﴾ وَلَوْ یُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ
ونه در زمین هر آئینه او هست دانا توانا واگر گرفتار کردے خدا مردمان را

ف یعنی غیر از خدا ۱۲

بِمَا كَسَبُوْا مَا تَرَكَ عَلٰى ظَهْرِهَا مِنْ دَآبَّةٍ وَّلٰكِنْ يُّؤَخِّرُهُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ
به سزائے اینچه میکردند نگذاشتے بر پشت زمین هیچ جانورے را ولیکن موقوف میدارد تا میعادے
مُّسَمًّى ۚ فَاِذَا جَآءَ اَجَلُهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِعِبَادِهٖ بَصِيْرًا ﴿۴۵﴾ ع ۵/۸ ۱۷
معین پس چون آمد میعاد ایشان پس هرآئینه خدا هست به بندگان خود بینا

سُوْرَةُ يٰسٓ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ ثَلٰثٌ وَّثَمَانُوْنَ اٰيَةً وَّخَمْسُ رُكُوْعَاتٍ
سوره یٰسٓ در مکه نازل شده وآن هشتاد وسه آیت وپنج رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
به نام خدا بخشاینده مهربان

يٰسٓ ﴿۱﴾ وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيْمِ ﴿۲﴾ اِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿۳﴾ عَلٰى
قسم به قرآن باحکمت هرآئینه تو از پیغامبرانی بر
صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿۴﴾ تَنْزِيْلَ الْعَزِيْزِ الرَّحِيْمِ ﴿۵﴾ لِتُنْذِرَ قَوْمًا
راه راستی مراد دارم فرو فرستادن غالب مهربان تا بترسانی قومے را
مَّآ اُنْذِرَ اٰبَآؤُهُمْ فَهُمْ غٰفِلُوْنَ ﴿۶﴾ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ
که ترسانیده نه شده اند پدران ایشان پس ایشان غافلان اند و۱ هرآئینه ثابت شد وعدهٔ عذاب
عَلٰٓى اَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿۷﴾ اِنَّا جَعَلْنَا فِيْٓ اَعْنَاقِهِمْ
بر اکثر ایشان پس اکثر ایشان ایمان نمے آرند هرآئینه ساختیم در گردن ایشان طوق ها
اَغْلٰلًا فَهِيَ اِلَى الْاَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُوْنَ ﴿۸﴾ وَجَعَلْنَا مِنْ
پس آن طوقها تا زنخ باشند پس ایشان سر بالا کردگانند وساختیم پیش
بَيْنِ اَيْدِيْهِمْ سَدًّا وَّمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَاَغْشَيْنٰهُمْ
روئے ایشان دیوارے وپس پشت ایشان دیوارے باز پوشیدیم ایشان را
فَهُمْ لَا يُبْصِرُوْنَ ﴿۹﴾ وَسَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ
پس ایشان هیچ نه بینند و۲ وبرابر است بر ایشان که بیم کنی ایشان را یا
تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿۱۰﴾ اِنَّمَا تُنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ
بیم نکنی ایشان را ایمان نیارند جز این نیست که مے ترسانی کسے را که پیروی پند کند وترسد

ف۱ یعنی در بنی اسرائیل هیچ پیغمبرے مبعوث نشده بود ۱۲

ف۲ مترجم گوید این هردو آیت تمثیل وتصویر است یاس ایشان را از شناختن حق ۱۲

الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ ۚ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَّ اَجْرٍ كَرِيْمٍ ⑪ اِنَّا نَحْنُ

از خدا غائبانہ پس بشارت دہ او را بآمرزش و مزد گرامی ہر آئینہ ما

نُحْيِ الْمَوْتٰى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوْا وَاٰثَارَهُمْ ۚ وَكُلَّ شَيْءٍ

زندہ می گردانیم مردگان را و می نویسیم آنچہ پیش فرستادند ول و می نویسیم نقش اقدام ایشان را و ہر چیزے را

اَحْصَيْنٰهُ فِيْٓ اِمَامٍ مُّبِيْنٍ ⑫ وَاضْرِبْ لَهُمْ مَّثَلًا اَصْحٰبَ

احاطہ کردیم در کتاب ظاہر و۲ و بیان کن برائے ایشان داستانے قصہ

الْقَرْيَةِ ۘ اِذْ جَآءَهَا الْمُرْسَلُوْنَ ⑬ اِذْ اَرْسَلْنَآ اِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ

اہل دیہ چون آمدند بان دیہ پیغامبران آنگاہ فرستادیم بسوئے ایشان دو کس را

فَكَذَّبُوْهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوْٓا اِنَّآ اِلَيْكُمْ مُّرْسَلُوْنَ ⑭ قَالُوْا

پس دروغ نسبت کردند ایشان را پس قوت دادیم بہ سومی پس ہر سہ کس گفتند ہر آئینہ ما بسوئی شما فرستادگانیم

مَآ اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا ۙ وَمَآ اَنْزَلَ الرَّحْمٰنُ مِنْ شَيْءٍ ۙ اِنْ

اہل دیہ گفتند نیستید شما مگر آدمی مانند ما و نہ فرو فرستادہ است خدا ہیچ چیز نیستید

اَنْتُمْ اِلَّا تَكْذِبُوْنَ ⑮ قَالُوْا رَبُّنَا يَعْلَمُ اِنَّآ اِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُوْنَ ⑯

شما مگر دروغگو گفتند پروردگار ما میداند کہ ہر آئینہ ما بسوئے شما فرستادگانیم

وَمَا عَلَيْنَآ اِلَّا الْبَلٰغُ الْمُبِيْنُ ⑰ قَالُوْٓا اِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ ۚ لَئِنْ لَّمْ

و نیست بر ما مگر پیغام رسانیدن ظاہر گفتند ہر آئینہ ما شگون بد گرفتیم بہ شما اگر باز

تَنْتَهُوْا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِّنَّا عَذَابٌ اَلِيْمٌ ⑱ قَالُوْا

نمائید سنگسار کنیم شما را والبتہ برسد بہ شما از جانب ما عقوبت درد دہندہ گفتند

طَآئِرُكُمْ مَّعَكُمْ ۭ اَئِنْ ذُكِّرْتُمْ ۭ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُوْنَ ⑲

شگون بد شما ہمراہ شما ست اگر پند داده شود شما را بر شگون بد حمل کنید بلکہ شما گروہے از حد گذشتہ اید

وَجَآءَ مِنْ اَقْصَا الْمَدِيْنَةِ رَجُلٌ يَّسْعٰى قَالَ يٰقَوْمِ اتَّبِعُوا

و آمد از دورترین محل ہائے آن شہر مردے شتابان گفت اے قوم من پیروی

الْمُرْسَلِيْنَ ⑳ اتَّبِعُوْا مَنْ لَّا يَسْـَٔلُكُمْ اَجْرًا وَّهُمْ مُّهْتَدُوْنَ ㉑

کنید آن پیغامبران را پیروی کنید کسے را کہ نمی طلبد از شما ہیچ مزدے و ایشان راہ یافتگانند

وقف غفران ۲

ع ۲ / ۱۸

وقف لازم

ول یعنی از اعمال خیر و شر ۱۲

و۲ یعنی لوح محفوظ ۱۲

وَمَا لِيَ لَآ أَعۡبُدُ ٱلَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ ٢٢ ءَأَتَّخِذُ مِن
وچیست مرا که عبادت نه کنم معبودے را که بیافرید مرا و بسوئے وے باز گردانیده خواهید شد آیا بجز وے
دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً إِن يُرِدۡنِ ٱلرَّحۡمَٰنُ بِضُرّٖ لَّا تُغۡنِ عَنِّي شَفَٰعَتُهُمۡ
خدایانے گیرم اگر بخواهد خدائے تعالےٰ در حق من زیانے دفع نه کند از من شفاعت ایشان
شَيۡـٔٗا وَلَا يُنقِذُونِ ٢٣ إِنِّيٓ إِذٗا لَّفِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٍ ٢٤ إِنِّيٓ ءَامَنتُ
چیزے او از ایشان خلاص نه کنند مرا هر آئینه من آنگاه در گمراهی ظاهر باشم هر آئینه من ایمان
بِرَبِّكُمۡ فَٱسۡمَعُونِ ٢٥ قِيلَ ٱدۡخُلِ ٱلۡجَنَّةَۖ قَالَ يَٰلَيۡتَ قَوۡمِي
آوردم به پروردگار شما پس بشنوید از من ف گفته شد او را در آئی به بهشت گفت اے کاش قوم من
يَعۡلَمُونَ ٢٦ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ ٱلۡمُكۡرَمِينَ ٢٧ وَمَآ
بدانند که بچه چیز بیامرزید مرا پروردگار من و ساخت مرا از نواختگان و فرود
أَنزَلۡنَا عَلَىٰ قَوۡمِهِۦ مِنۢ بَعۡدِهِۦ مِن جُندٖ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا كُنَّا
نیاوردیم بر قوم او بعد از او هیچ لشکرے از آسمان و نیستیم ما
مُنزِلِينَ ٢٨ إِن كَانَتۡ إِلَّا صَيۡحَةٗ وَٰحِدَةٗ فَإِذَا هُمۡ خَٰمِدُونَ ٢٩
فرود آرنده لشکر نه بود عقوبت ایشان مگر یک فریاد تند پس ناگهان ایشان چون آتش فرو مرده شدند
يَٰحَسۡرَةً عَلَى ٱلۡعِبَادِۚ مَا يَأۡتِيهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُواْ بِهِۦ
اے وائے بر بندگان نمی آید بدیشان هیچ فرستاده مگر با او
يَسۡتَهۡزِءُونَ ٣٠ أَلَمۡ يَرَوۡاْ كَمۡ أَهۡلَكۡنَا قَبۡلَهُم مِّنَ ٱلۡقُرُونِ أَنَّهُمۡ
تمسخر مے کردند آیا نه دیدند چه قدر هلاک ساختیم پیش از ایشان طبقات مردمان را آیا ندیدند
إِلَيۡهِمۡ لَا يَرۡجِعُونَ ٣١ وَإِن كُلّٞ لَّمَّا جَمِيعٞ لَّدَيۡنَا مُحۡضَرُونَ ٣٢ وَ
که آنجماعه بسوئے ایشان باز نمی آیند و نیست هر طبقه مگر جمع آورده نزدیک ما حاضر کرده شده و
ءَايَةٞ لَّهُمُ ٱلۡأَرۡضُ ٱلۡمَيۡتَةُ أَحۡيَيۡنَٰهَا وَأَخۡرَجۡنَا مِنۡهَا حَبّٗا فَمِنۡهُ
نشانه هست برائے ایشان زمین مرده زنده گردانیدیم آن را و برآوردیم از آن دانه پس از آن
يَأۡكُلُونَ ٣٣ وَجَعَلۡنَا فِيهَا جَنَّٰتٖ مِّن نَّخِيلٖ وَأَعۡنَٰبٖ وَفَجَّرۡنَا
دانه میخورند و آفریدیم در زمین بوستان ها از درختان خرما و درختان انگور و روان ساختیم

ف مترجم گوید اهل دیه آنرا شهید ساختند والله اعلم ١٢

فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾ لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهٖ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ
دران بوستان چشمہا تا بخورند از میوہ آنچہ مذکورہ شد و نہ ساختہ است میوہ را دست ایشان
أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾ سُبْحٰنَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ
آیا پس شکر نمے کنند پاکست آنکہ آفرید اجناس را تمام آن از آنچہ میرویاند ش
الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَاٰيَةٌ لَّهُمُ الَّيْلُ
زمین واز جنس آدمیان واز آنچہ ایشان نمی دانند ونشانہ ہست ایشانرا شب
نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا
مانند پوست می کشیم از وے روز را پس ناگہان ایشان در تاریکی آیندگان باشند وآفتاب میرود برا ہے کہ
ذٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَالْقَمَرَ قَدَّرْنٰهُ مَنَازِلَ حَتّٰى عَادَ
قرارگاہ ویست اینست اندازہ خدائے غالب دانا و ماہ مقرر کردیم برائے او منزل ہا تا آن کہ
كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ
باز گردد بہ شکل کہنہ نہ آفتاب می سزد ش کہ دریابد ماہ را
وَلَا الَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ ۚ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَّسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾ وَاٰيَةٌ لَّهُمْ
و نہ شب سبقت کنندہ است بر روز ف۱ و ہر یکے از آفتاب و ماہ و ستارہا در آسمان سیر میکنند و نشانہ ہست
أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾ وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِّنْ مِّثْلِهٖ
ایشانرا کہ ما برداشتیم قوم بنی آدم را در کشتی پُر کردہ شدہ وآفریدیم برائے ایشان مانند کشتی
مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِنْ نَّشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٤٣﴾
آنچہ سوار می شوند بران ف۲ واگر خواہیم غرق کنیم ایشان را پس ہیچ فریادرس نہ باشد برائے ایشان و نہ ایشان
إِلَّا رَحْمَةً مِّنَّا وَمَتَاعًا إِلٰى حِينٍ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا
رہا کردہ شوند لیکن رحمت کردیم از جانب خود و بہرہ مند ساختیم تا مدتے و چون گفتہ شود بایشان کہ بترسید از
بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾ وَمَا تَأْتِيهِمْ مِّنْ
عقوبتے کہ پیش رو دست شما باشد و از عقوبتے کہ پس پشت شما باشد بود کہ بر شما رحم کردہ شود اعراض کنندہ
اٰيَةٍ مِّنْ اٰيٰتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ
دمی آید بدیشان ہیچ نشانہ از پروردگار ایشان الا از ان روگردان باشند و چون گفتہ شود

ف۱ یعنی پیش از انقضای روز نمی آید ۱۲
ف۲ یعنی شتر و کرگدن ۱۲

لَهُمْ اَنْفِقُوْا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ ۙ قَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا

بایشان که خرج کنید از آنچه روزی داده است شما را خدائے تعالیٰ گویند این کافران به مسلمانان

اَنُطْعِمُ مَنْ لَّوْ يَشَآءُ اللّٰهُ اَطْعَمَهٗٓ ۖ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا فِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿۴۷﴾

آیا طعام دہیم کسے را که اگر خدائے تعالیٰ می خواست طعام دادے او را نیستید شما مگر در گمراہی ظاہر

وَيَقُوْلُوْنَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۴۸﴾ مَا يَنْظُرُوْنَ

و می گویند کافران کے باشد این وعدہ اگر راست گوئید انتظار نمے کشند

اِلَّا صَيْحَةً وَّاحِدَةً تَاْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُوْنَ ﴿۴۹﴾ فَلَا يَسْتَطِيْعُوْنَ

مگر یک نعرہ تندرا که بگیرد ایشان را و ایشان خصومت کنان باشند پس نتوانند

تَوْصِيَةً وَّلَآ اِلٰٓى اَهْلِهِمْ يَرْجِعُوْنَ ﴿۵۰﴾ وَنُفِخَ فِى الصُّوْرِ فَاِذَا هُمْ ع ۱۸ ۳

وصیت کردن و نہ باہل خود باز گردند و دمیدہ شود در صور پس ناگہان

مِّنَ الْاَجْدَاثِ اِلٰى رَبِّهِمْ يَنْسِلُوْنَ ﴿۵۱﴾ قَالُوْا يٰوَيْلَنَا مَنْۢ بَعَثَنَا مِنْ

ایشان از قبرہا بسوئے پروردگار خویش بشتابند گویند اے وائے برما که برخیزانید ما را

مَّرْقَدِنَا ۜ هٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمٰنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُوْنَ ﴿۵۲﴾ اِنْ كَانَتْ

از خوابگاہ ما آرے این ہمانست که وعدہ دادہ بود خدائے تعالیٰ و راست گفتند پیغامبران نباشد این

اِلَّا صَيْحَةً وَّاحِدَةً فَاِذَا هُمْ جَمِيْعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُوْنَ ﴿۵۳﴾ فَالْيَوْمَ

واقعہ مگر نعرہ تندے پس ناگہان ایشان جمع آوردہ نزدیک ما حاضر کردہ شدہ باشند پس

لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا وَّلَا تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿۵۴﴾ اِنَّ اَصْحٰبَ

امروز ستم کردہ نخواہد شد بر ہیچ کس ہیچ ستمے و جزا دادہ نخواہید شد الا بحسب آنچه میکردید ہر آئینہ اہل

الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِيْ شُغُلٍ فٰكِهُوْنَ ﴿۵۵﴾ هُمْ وَاَزْوَاجُهُمْ فِيْ ظِلٰلٍ عَلَى

بہشت امروز در کارے ہستند شادانند ایشان و زنان ایشان در سایہ ہا بر

الْاَرَآئِكِ مُتَّكِــُٔوْنَ ﴿۵۶﴾ لَهُمْ فِيْهَا فَاكِهَةٌ وَّلَهُمْ مَّا يَدَّعُوْنَ ﴿۵۷﴾

تختہا نشینند ایشان راست در بہشت میوہ و ایشان راست آنچه طلب کنند

سَلٰمٌ ۣ قَوْلًا مِّنْ رَّبٍّ رَّحِيْمٍ ﴿۵۸﴾ وَامْتَازُوا الْيَوْمَ اَيُّهَا الْمُجْرِمُوْنَ ﴿۵۹﴾

گفتہ شود سلام باد از جانب پروردگار مہربان و گوئیم جدا شوید امروز اے گناہ گاران

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ ۖ إِنَّهُ لَكُمْ
آیا حکم نه فرستاده بودم بسوئے شما اے اولاد آدم که مپرستید شیطان را هر آئینه وے شمارا
عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٠﴾ وَأَنِ اعْبُدُونِي ۚ هَٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَقَدْ
دشمن آشکاراست وآنکه پرستید مرا این ست راه راست و هر آئینه
أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا ۖ أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾ هَٰذِهِ جَهَنَّمُ
گمراه ساخت شیطان از قوم شما خلق بسیار را آیا نمی دانستید این آن دوزخ
الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾ اصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾ الْيَوْمَ
ست که وعده داده می شد شمارا درآئید بآن امروز بسبب کافر بودن خود امروز
نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا
مهر نهیم بر دهان ایشان وسخن گوید باما دست هائے ایشان وگواهی دهد پا هائے ایشان
كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ
بآنچه می کردند واگر خواهیم نابود کنیم چشم ایشان را پس سبقت کنند بسوئی
فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا
راه پس از کجا به بینند واگر خواهیم مسخ کنیم ایشان را بر جائے ایشان پس نه توانند گذشتن
مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾ ع وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ ۖ أَفَلَا
ازان جا و باز نه گردند وهر که را عمر دراز میدهیم نگونسار می کنیمش در آفرینش آیا
يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾ وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ
درنمی یابند و نیاموختیم این پیغامبر را شعر ولائق نیست اورا نیست این مگر پند
وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ﴿٦٩﴾ لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى
وقرآن آشکارا تا بترساند هر که زنده باشد ف وثابت شود حجت بر
الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا
کافران آیا نه دیدند که ما آفریدیم برائے ایشان ازانچه ساخته است دست ما چهارپایان را
فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ﴿٧١﴾ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا
پس ایشان آنرا مالک اند ورام ساختیم چهارپایان را برائے ایشان پس بعض ازان سواری

وقف غفران ۱۲

ع ۴/۱۲

ف یعنی صاحب فهم باشد ۱۲

يَأْكُلُوْنَ ﴿۷۲﴾ وَلَهُمْ فِيْهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ ؕ اَفَلَا يَشْكُرُوْنَ ﴿۷۳﴾ وَاتَّخَذُوْا

ایشان است وبعض ازان میخورند وایشانراست درچهار پایان منفعت ها و آشامیدنیها آیا شکر نے گزارند وگرفتند

مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اٰلِهَةً لَّعَلَّهُمْ يُنْصَرُوْنَ ﴿۷۴﴾ؕ لَا يَسْتَطِيْعُوْنَ نَصْرَهُمْ

سوائے خدا معبودان را تا بود که ایشان یاری داده شوند نه توانند یاری کردن ایشان

وقف لازم وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُّحْضَرُوْنَ ﴿۷۵﴾ فَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ ۘ اِنَّا نَعْلَمُ مَا

واین بتان برائے ایشان لشکرے حاضر کرده شده اند پس اندوهگین نکند ترا سخن ایشان هر آئینه ما میدانیم

يُسِرُّوْنَ وَمَا يُعْلِنُوْنَ ﴿۷۶﴾ اَوَلَمْ يَرَ الْاِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْنٰهُ مِنْ نُّطْفَةٍ

آنچه پنهان میکنند وآنچه آشکارا می نمایند آیا ندیده است آدمی که ما آفریدیم اورا از نطفه

فَاِذَا هُوَ خَصِيْمٌ مُّبِيْنٌ ﴿۷۷﴾ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَّنَسِيَ خَلْقَهٗ ؕ قَالَ

پس ناگهان وے خصومت کننده آشکارا شد وپدید آورد برائے ما داستانے وفراموش کرد آفرینش خود را

مَنْ يُّحْيِ الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيْمٌ ﴿۷۸﴾ قُلْ يُحْيِيْهَا الَّذِيْٓ اَنْشَاَهَآ اَوَّلَ

گفت که زنده کند استخوان ها در حالیکه آن کهنه شده باشند بگو زنده کندش آن که آفرید اورا اول

مَرَّةٍ ؕ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيْمُ ۙ ﴿۷۹﴾ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمْ مِّنَ الشَّجَرِ

بار واو بهر قسم آفرینش داناست آنکه پیدا کرد برائے شما از درخت

الْاَخْضَرِ نَارًا فَاِذَآ اَنْتُمْ مِّنْهُ تُوْقِدُوْنَ ﴿۸۰﴾ اَوَلَيْسَ الَّذِيْ خَلَقَ

سبز آتش را پس ناگهان شما ازان درخت آتش مے افروزید آیا نیست آنکه آفرید

وقف غفران ۱۲ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِقٰدِرٍ عَلٰٓى اَنْ يَّخْلُقَ مِثْلَهُمْ ؕ بَلٰى ۗ وَهُوَ الْخَلّٰقُ

آسمان ها وزمین را توانا برآنکه آفریند مانند ایشان بلے وهمو نست

الْعَلِيْمُ ﴿۸۱﴾ اِنَّمَآ اَمْرُهٗٓ اِذَآ اَرَادَ شَيْئًا اَنْ يَّقُوْلَ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴿۸۲﴾

آفریننده دانا جز این نیست فرمان خدا چون بخواهد آفریدن چیزے این ست که گویدش شو پس مے شود

ع ۵ ۱۶ ۴ فَسُبْحٰنَ الَّذِيْ بِيَدِهٖ مَلَكُوْتُ كُلِّ شَيْءٍ وَّاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿۸۳﴾ ع

پس پاک ست آنکه بدست اوست بادشاهی هر چیز وبسوئے او بازگردانیده شوید

سُوْرَةُ الصّٰفّٰتِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ مِائَةٌ وَّاثْنَتَانِ وَّثَمَانُوْنَ اٰيَةً وَّخَمْسُ رُكُوْعَاتٍ

سوره صافات در مکه نازل شده وآن یک صد وهشتاد ودو آیت وپنج رکوع است

منزل السادس

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

به نام خدا بخشاینده مهربان

وَالصّٰٓفّٰتِ صَفًّا ① فَالزّٰجِرٰتِ زَجْرًا ② فَالتّٰلِيٰتِ ذِكْرًا ③ اِنَّ اِلٰهَكُمْ

قسم بجماعتے از ملائکه که صف میکشند صف کشیدنی و۱ پس قسم بجماعتے که میرانند راندنی و۲ پس قسم بجماعتے که تلاوت میکنند تلاوت کردنی هر

لَوَاحِدٌ ④ رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ ⑤

آئینه معبود شما یکے ست او پروردگار آسمان ها و زمین ست وآنچه درمیان این هاست واو پروردگار مشرق هاست و۳

اِنَّا زَيَّنَّا السَّمَآءَ الدُّنْيَا بِزِيْنَةِ ِالْكَوَاكِبِ ⑥ وَحِفْظًا مِّنْ كُلِّ شَيْطٰنٍ

هر آئینه ما آرائش دادیم آسمان دنیا را بزینت یعنے به ستاره ها ونگاه داشتیم از هر شیطان

مَّارِدٍ ⑦ لَا يَسَّمَّعُوْنَ اِلَى الْمَلَاِ الْاَعْلٰى وَيُقْذَفُوْنَ مِنْ كُلِّ

سرکش مقصد آنکه گوش نه نهند شیاطین بسوئے ملاء اعلیٰ وانداخته میشود از هر

جَانِبٍ ⑧ دُحُوْرًا وَّلَهُمْ عَذَابٌ وَّاصِبٌ ⑨ اِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ

جانب بجهت راندن ایشان وایشان راست عذاب دائم مگر کسے که بر باید و۴

فَاَتْبَعَهٗ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ⑩ فَاسْتَفْتِهِمْ اَهُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمْ مَّنْ

پس از پئے او افتد شعله سوزنده پس استفسار کن از ایشان آیا ایشان سخت تراند در آفرینش یا کسیکه

خَلَقْنَا ؕ اِنَّا خَلَقْنٰهُمْ مِّنْ طِيْنٍ لَّازِبٍ ⑪ بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُوْنَ ⑫

ما آفریده ایم و۵ هر آئینه ما آفریدیم از گل چسپنده بلکه تعجب کردی و۶ وایشان تمسخر میکنند

وَاِذَا ذُكِّرُوْا لَا يَذْكُرُوْنَ ⑬ وَاِذَا رَاَوْا اٰيَةً يَّسْتَسْخِرُوْنَ ⑭ وَقَالُوْٓا اِنْ

وچون پند داده شود ایشان را پند نمی گیرند وچون به بینند نشانه را تمسخر کنند وگفتند نیست

هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُّبِيْنٌ ⑮ ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَّعِظَامًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوْثُوْنَ ⑯

این قرآن مگر سحر ظاهر آیا چون بمیریم و باشیم خاکے واستخوانے چند آیا ما برانگیخته شویم

اَوَاٰبَآؤُنَا الْاَوَّلُوْنَ ⑰ قُلْ نَعَمْ وَاَنْتُمْ دَاخِرُوْنَ ⑱ فَاِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ

آیا پدران نخستین ما برانگیخته شوند بگو آرے وشما خوار باشید پس جز این نیست

وَّاحِدَةٌ فَاِذَا هُمْ يَنْظُرُوْنَ ⑲ وَقَالُوْا يٰوَيْلَنَا هٰذَا يَوْمُ الدِّيْنِ ⑳

که آن برانگیختن یک نعرهٔ تند باشد پس ناگهان ایشان بنگرند وگویند اے وائے بر ما اینست روز جزا گفته شود

و۱ مترجم گوید یعنی نزدیک پروردگار خود ۱۲

و۲ مترجم گوید یعنی شیاطین را والله اعلم ۱۲

و۳ یعنی ومغرب ها نیز ۱۲

و۴ یعنی کلمه را از کلمات ملاء اعلیٰ یکبار ربودن ۱۲

و۵ یعنی ملائکه وجن وسموات وغیر آن ۱۲

و۶ یعنے از حال کافران ۱۲

ع ۲۱ ۵ هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾ اُحْشُرُوا الَّذِينَ
این ست روز فیصل کردن قضایا که آنرا به دروغ نسبت مے کردید گفته شود برانگیزید اے ملائکه
ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٢﴾ مِنْ دُونِ اللّٰهِ فَاهْدُوهُمْ
ستمگاران را با همراهان ایشان ف۱ و آنچه می پرستیدند بجز خدا پس دلالت کنید ایشان را
نصف إِلَىٰ صِرَاطِ الْجَحِيمِ ﴿٢٣﴾ وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ ﴿٢٤﴾ مَا لَكُمْ
بسوئے راه دوزخ و باز دارید ایشان را هر آئینه ایشان سوال کرده خواهند شد چیست شما را
لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾ بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ
بایکدیگر یاری نمی کنید بلکه ایشان امروز گردن نهادگانند و روآوردند بعض ایشان
عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾ قَالُوا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾
بر بعض بایکدیگر سوال کنان گویند هر آئینه شما می آمدید پیش ما از جانب راست ف۲
قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ
گویند بلکه شما نبودید مسلمانان و نبود ما را بر شما هیچ تسلطے
بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ ﴿٣٠﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾
بلکه شما بودید گروهے از حد گذشته پس لازم شد بر ما سخن پروردگار ما که البته ما چشندهٔ عذاب باشیم
فَأَغْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٢﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ
پس گمراه کردیم شما را هر آئینه ما گمراه بودیم پس تحقیق همه ایشان آن روز در عذاب
مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا
باهم شریک باشند هر آئینه ما همچنین می کنیم با گناه گاران هر آئینه ایشان چون
قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللّٰهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُوا
گفته می شود بدیشان که نیست هیچ معبود مگر خدا سرکشی میکردند و می گفتند آیا ما ترک کننده معبودان خود
آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ ﴿٣٦﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾
باشیم برائے گفتهٔ شاعرے دیوانه بلکه آورد پیغامبر سخن درست را و باور داشت سائر پیغامبران را
إِنَّكُمْ لَذَائِقُو الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ
هر آئینه شما چشندهٔ عذاب درد دهنده باشید و جزا داده نخواهید شد مگر بحسب آنچه

ف۱ یعنی با شیاطین والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی و از جانب چپ نیز بجهت گمراه کردن والله اعلم ۱۲

تَعْمَلُوْنَ ۝۳۹ اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِيْنَ ۝۴۰ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ
می کردید   لیکن بندگان خالص ساختهٔ خدا و۱   این جماعه ایشان راست روزیٔ

مَّعْلُوْمٌ ۝۴۱ فَوَاكِهُ ۚ وَهُمْ مُّكْرَمُوْنَ ۝۴۲ فِيْ جَنّٰتِ النَّعِيْمِ ۝۴۳ عَلٰى
مقرر   انواع میوه ها   وایشان نواخته گانند   در بهشت هائے نعمت   بر

سُرُرٍ مُّتَقٰبِلِيْنَ ۝۴۴ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَاْسٍ مِّنْ مَّعِيْنٍ ۝۴۵ بَيْضَآءَ
تخت ها روبروے یکدیگر   گردانیده می شود بر ایشان   جامے از شراب جاری   سفید رنگ

لَذَّةٍ لِّلشّٰرِبِيْنَ ۝۴۶ لَا فِيْهَا غَوْلٌ وَّلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُوْنَ ۝۴۷ وَ
لذت دهنده نوشندگان را   نه دران شراب تباه کاری باشد و نه ایشان ازان شراب مست شوند و

عِنْدَهُمْ قٰصِرٰتُ الطَّرْفِ عِيْنٌ ۝۴۸ كَاَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُوْنٌ ۝۴۹
نزدیک ایشان زنان فرو اندازندهٔ چشم باشند فراخ چشمان گویا ایشان بیضه هائے شترمرغ در پرده پوشیده اند

فَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَّتَسَآءَلُوْنَ ۝۵۰ قَالَ قَآئِلٌ مِّنْهُمْ
پس روئے آرند بعض اهل بهشت بر بعض بایکدیگر استفسار کنان   گفت گوینده از ایشان

اِنِّيْ كَانَ لِيْ قَرِيْنٌ ۝۵۱ يَّقُوْلُ اَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِيْنَ ۝۵۲ ءَاِذَا مِتْنَا
هرآئینه بود مرا همنشینے   که بانکار می گفت آیا تو   از باور دارندگان شدی و۲ آیا چون

وَكُنَّا تُرَابًا وَّعِظَامًا ءَاِنَّا لَمَدِيْنُوْنَ ۝۵۳ قَالَ هَلْ اَنْتُمْ مُّطَّلِعُوْنَ ۝۵۴
بمیریم و شویم خاک و استخوانے چند آیا ما جزا داده خواهیم شد باز گفت   آیا شما در نگرید و۳

فَاطَّلَعَ فَرَاٰهُ فِيْ سَوَآءِ الْجَحِيْمِ ۝۵۵ قَالَ تَاللّٰهِ اِنْ كِدْتَّ لَتُرْدِيْنِ ۝۵۶
پس در نگریست   پس دید آن همنشین خود را در وسط دوزخ گفت بخدا هرآئینه نزدیک بودی بآنکه

وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّيْ لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِيْنَ ۝۵۷ اَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِيْنَ ۝۵۸
هلاک کنی مرا و اگر نبودے بخشایش پروردگار من هرآئینه شدمے از حاضر کردگان در عذاب البته نیستیم ما مرده

اِلَّا مَوْتَتَنَا الْاُوْلٰى وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِيْنَ ۝۵۹ اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْفَوْزُ
شونده مگر به موت نخستین خود   و نیستیم ما عذاب کرده شده   هرآئینه این ست فیروزی

الْعَظِيْمُ ۝۶۰ لِمِثْلِ هٰذَا فَلْيَعْمَلِ الْعٰمِلُوْنَ ۝۶۱ اَذٰلِكَ خَيْرٌ نُّزُلًا
بزرگ   برائے این چنیں نعمت   پس باید که عمل کنند عمل کنندگان   آیا آنچه مذکور شد نیکوتر است مهمانی

و۱ یعنے آنانکه پاک ساخته شدند از شرک وغیره

و۲ یعنی حشر را ۱۲

و۳ یعنے دوزخیاں را ۱۲

اَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّوْمِ ﴿۶۲﴾ اِنَّا جَعَلْنٰهَا فِتْنَةً لِّلظّٰلِمِیْنَ ﴿۶۳﴾ اِنَّهَا شَجَرَةٌ
یا درخت زقوم ہرآئینہ ما ساختیم زقوم را عقوبتے برائے ستمگاران ہرآئینہ وی درختیست
تَخْرُجُ فِیْۤ اَصْلِ الْجَحِیْمِ ﴿۶۴﴾ طَلْعُهَا كَاَنَّهٗ رُءُوْسُ الشَّیٰطِیْنِ ﴿۶۵﴾
کہ برمی آید در قعر دوزخ خوشۂ آن مانند سرہائے شیاطین ست
فَاِنَّهُمْ لَاٰكِلُوْنَ مِنْهَا فَمَالِـُٔوْنَ مِنْهَا الْبُطُوْنَ ﴿۶۶﴾ ثُمَّ اِنَّ لَهُمْ
پس ہرآئینہ دوزخیان بخورندازان درخت پس پُرکنند ازان شکم ہارا پس ہرآئینہ ایشانرا
عَلَیْهَا لَشَوْبًا مِّنْ حَمِیْمٍ ﴿۶۷﴾ ثُمَّ اِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَاِلَى الْجَحِیْمِ ﴿۶۸﴾
بران طعام آمیختنی باشد از آب گرم باز ہرآئینہ بازگشت ایشان بسوئے دوزخ بود وا
اِنَّهُمْ اَلْفَوْا اٰبَآءَهُمْ ضَآلِّیْنَ ﴿۶۹﴾ فَهُمْ عَلٰۤى اٰثٰرِهِمْ یُهْرَعُوْنَ ﴿۷۰﴾ وَلَقَدْ
ہرآئینہ ایشان گمراہ یافتند پدران خودرا پس ایشان بر پئے پدران خود بسرعت رانده میشوند و
ضَلَّ قَبْلَهُمْ اَكْثَرُ الْاَوَّلِیْنَ ﴿۷۱﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا فِیْهِمْ مُّنْذِرِیْنَ ﴿۷۲﴾
ہرآئینہ گمراہ شده بودند پیش از ایشان اکثر پیشینیان وہرآئینہ فرستادیم درمیان ایشان ترسانندگان
فَانْظُرْ كَیْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِیْنَ ﴿۷۳﴾ اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِیْنَ ﴿۷۴﴾
پس ببین چگونه شد انجام بیم کردگان مگر بندگان خالص ساختۂ خدا
وَلَقَدْ نَادٰىنَا نُوْحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِیْبُوْنَ ﴿۷۵﴾ وَنَجَّیْنٰهُ وَاَهْلَهٗ مِنَ
وہرآئینہ آواز داد مارا نوح پس نیک قبول کننده دعائیم ما ورہانیدیم اورا وکسان اورا از
الْكَرْبِ الْعَظِیْمِ ﴿۷۶﴾ وَجَعَلْنَا ذُرِّیَّتَهٗ هُمُ الْبٰقِیْنَ ﴿۷۷﴾ وَتَرَكْنَا عَلَیْهِ
اندوه بزرگ وساختیم اولاد او را ایشان را فقط باقی مانده وگذاشتیم بروے
فِی الْاٰخِرِیْنَ ﴿۷۸﴾ سَلٰمٌ عَلٰى نُوْحٍ فِی الْعٰلَمِیْنَ ﴿۷۹﴾ اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِی
ثنائے نیک در پسینیان سلام باد بر نوح در عالم ہا ہرآئینہ ما ہمچنین جزا میدہیم
الْمُحْسِنِیْنَ ﴿۸۰﴾ اِنَّهٗ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِیْنَ ﴿۸۱﴾ ثُمَّ اَغْرَقْنَا الْاٰخَرِیْنَ ﴿۸۲﴾
نیکوکاران را ہرآئینہ او از بندگان گرویدۂ ماست باز غرق ساختیم دیگران را
وَاِنَّ مِنْ شِیْعَتِهٖ لَاِبْرٰهِیْمَ ﴿۸۳﴾ اِذْ جَآءَ رَبَّهٗ بِقَلْبٍ سَلِیْمٍ ﴿۸۴﴾
وہرآئینہ از اتباع نوح بود ابراہیم چون آمد پیش پروردگار خود بدل مبرا از عیب

ف۱ یعنے بعد خوردن و نوشیدن ایشان را بہ دوزخ باز برند ۱۲

ع ۳

وقف لازم

اِذْ قَالَ لِاَبِيْهِ وَقَوْمِهٖ مَاذَا تَعْبُدُوْنَ ﴿۸۵﴾ اَئِفْكًا اٰلِهَةً دُوْنَ

چون گفت به پدر خود و بقوم خود چه چیز را عبادت می کنید آیا به رائے فاسد خود معبودان

اللّٰهِ تُرِيْدُوْنَ ﴿۸۶﴾ فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۸۷﴾ فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي

را بجز خدا می جوئید پس چیست گمان شما به پروردگار عالم ها پس درنگریست ابراهیم

النُّجُوْمِ ﴿۸۸﴾ فَقَالَ اِنِّيْ سَقِيْمٌ ﴿۸۹﴾ فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِيْنَ ﴿۹۰﴾ فَرَاغَ اِلٰى

یکبار نگریستن در ستاره ها پس گفت هر آئینه من بیمار خواهم شد پس بازگشتند از وے پشت گردانده پس پنهان

اٰلِهَتِهِمْ فَقَالَ اَلَا تَاْكُلُوْنَ ﴿۹۱﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُوْنَ ﴿۹۲﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ

متوجه شد بسوی معبودان ایشان پس گفت آیا چیزے نمی خورید چیست شما را که سخن نمی گوئید پس متوجه شد بر ایشان

ضَرْبًا بِالْيَمِيْنِ ﴿۹۳﴾ فَاَقْبَلُوْا اِلَيْهِ يَزِفُّوْنَ ﴿۹۴﴾ قَالَ اَتَعْبُدُوْنَ مَا

می زد زدنی به قوت پس رو آوردند به ابراهیم شتاب کنان ابراهیم گفت آیا می پرستید

تَنْحِتُوْنَ ﴿۹۵﴾ وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿۹۶﴾ قَالُوا ابْنُوْا لَهٗ بُنْيَانًا

چیزے را که خود می تراشید و خدا پیدا کرد شما را و آنچه مے کنید گفتند بایکدیگر بنا کنید برائی ابراهیم عمارے

فَاَلْقُوْهُ فِي الْجَحِيْمِ ﴿۹۷﴾ فَاَرَادُوْا بِهٖ كَيْدًا فَجَعَلْنٰهُمُ الْاَسْفَلِيْنَ ﴿۹۸﴾

پس بافگنید او را در آتش بسیار پس قصد کردند باوے بدسگالی را پس ساختیم ایشان را زیر تر

وَقَالَ اِنِّيْ ذَاهِبٌ اِلٰى رَبِّيْ سَيَهْدِيْنِ ﴿۹۹﴾ رَبِّ هَبْ لِيْ مِنَ

وگفت ابراهیم که هر آئینه من رونده ام بسوئی پروردگار خود راه خواهد نمود مرا اے پروردگار من عطا کن مرا

الصّٰلِحِيْنَ ﴿۱۰۰﴾ فَبَشَّرْنٰهُ بِغُلٰمٍ حَلِيْمٍ ﴿۱۰۱﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ

از شائسته کاران پس بشارت دادیم به نو جوانے بردبارے پس چون رسید آن طفل بآن سن که سعی تواند کرد

يٰبُنَيَّ اِنِّيْ اَرٰى فِي الْمَنَامِ اَنِّيْ اَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرٰى قَالَ

همراه والد خود ابراهیم گفت اے پسرک من هر آئینه من می بینم در خواب که من ذبح میکنم ترا پس درنگر تا چه چیز بخاطر تو میرسد

يٰاَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِيْ اِنْ شَآءَ اللّٰهُ مِنَ الصّٰبِرِيْنَ ﴿۱۰۲﴾

گفت اے پدر من بکن آنچه فرموده میشود ترا خواهی یافت مرا اگر خدا خواسته است از شکیبائی کنندگان

فَلَمَّآ اَسْلَمَا وَتَلَّهٗ لِلْجَبِيْنِ ﴿۱۰۳﴾ وَنَادَيْنٰهُ اَنْ يّٰاِبْرٰهِيْمُ ﴿۱۰۴﴾ قَدْ

پس چون منقاد شدند هر دو پدر و پسر بافگند فرزند خود را بر جانب پیشانی و آواز دادیم ابراهیم را که اے ابراهیم هر آئینه

صَدَّقْتَ الرُّءْيَا ۚ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ
راست کردی خواب را هر آئینه ما جزا میدهیم نیکوکاران را هر آئینه این ماجرا
الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾ وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي
امتحان ظاهر است و عوض او دادیم گوسپندے مهیا برائے ذبح بزرگ جثه و گذاشتیم بروی ثنای
الْآخِرِينَ ﴿١٠٨﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾ كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾
نیک در پسینیان سلام باد بر ابراهیم هم چنین جزا می دهیم نیکوکاران را
إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾ وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِنَ
هر آئینه وے از بندگان گرویده ماست و بشارت دادیم او را باسحٰق پیغامبرے از
الصَّالِحِينَ ﴿١١٢﴾ وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ ۚ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ
شائستگان و برکت دادیم بر ابراهیم و بر اسحٰق و از اولاد ایشان بعض نیکوکار است
وَظَالِمٌ لِنَفْسِهِ مُبِينٌ ﴿١١٣﴾ وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١١٤﴾ ع ۳ ۹
و بعض ستم کننده آشکار است بر خویشتن و هر آئینه ما احسان کردیم بر موسیٰ و هارون
وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾ وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا
و نجات دادیم ایشان را و قوم ایشان را از اندوه بزرگ و نصرت دادیم ایشانرا پس
هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٦﴾ وَآتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾ وَهَدَيْنَاهُمَا
ایشان بودند غالبان و دادیم ایشان را کتابے واضح و دلالت کردیم ایشانرا
الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ ﴿١١٩﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ
براه راست و باقی گذاشتیم بر ایشان ثنائے نیک در پسینیان سلام باد
مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿١٢٠﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾ إِنَّهُمَا مِنْ
بر موسیٰ و هارون هر آئینه ما همچنین جزا میدهیم نیکوکاران را هر آئینه ایشان
عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾ وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ
از بندگان گرویده ما اند و هر آئینه الیاس از فرستادگان بود چون گفت بقوم خود
أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾ اللَّهَ
آیا پرهیزگاری نمی کنید پرستش می کنید بعل را (و بعل نام بتی ست) و ترک میکنید نیکوترین آفرینندگان را

رَبَّكُمْ وَرَبَّ اٰبَآىِٕكُمُ الْاَوَّلِيْنَ ﴿۱۲۶﴾ فَكَذَّبُوْهُ فَاِنَّهُمْ لَمُحْضَرُوْنَ ﴿۱۲۷﴾

ترک می کنید خدا را پروردگار شما و پروردگار پدران نخستین شما پس دروغ پنداشتند او را پس هر آئینہ آنجماعہ

اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِيْنَ ﴿۱۲۸﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى الْاٰخِرِيْنَ ﴿۱۲۹﴾

حاضر کردگانند ف مگر بندگان خالص کرده خدا وگذاشتیم بر الیاس ثنائے نیک در پسینیان

سَلٰمٌ عَلٰٓى اِلْ يَاسِيْنَ ﴿۱۳۰﴾ اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۱۳۱﴾ اِنَّهٗ

سلام باد بر الیاس هر آئینہ ما هم چنین جزا میدهیم نیکوکاران را هر آئینہ

مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۱۳۲﴾ وَاِنَّ لُوْطًا لَّمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿۱۳۳﴾ اِذْ

وے بود از بندگان گرویدهٔ ما و هر آئینہ لوط بود از فرستادگان یاد کن

نَجَّيْنٰهُ وَاَهْلَهٗٓ اَجْمَعِيْنَ ﴿۱۳۴﴾ اِلَّا عَجُوْزًا فِى الْغٰبِرِيْنَ ﴿۱۳۵﴾ ثُمَّ

چون نجات دادیم او را و اهل خانه او را همه یک جا مگر پیرزنے که بود از باقی ماندگان باز

دَمَّرْنَا الْاٰخَرِيْنَ ﴿۱۳۶﴾ وَاِنَّكُمْ لَتَمُرُّوْنَ عَلَيْهِمْ مُّصْبِحِيْنَ ﴿۱۳۷﴾ وَبِالَّيْلِ

هلاک ساختیم آن دیگران را و هر آئینہ شما گذر میکنید بر ساکن آن قوم صبح کنان و بوقت شب نیز

اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿۱۳۸﴾ وَاِنَّ يُوْنُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿۱۳۹﴾ اِذْ اَبَقَ اِلَى

آیا در نمی یابید و هر آئینہ یونس بود از فرستادگان چون گریخت بسوئی

الْفُلْكِ الْمَشْحُوْنِ ﴿۱۴۰﴾ فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِيْنَ ﴿۱۴۱﴾ فَالْتَقَمَهُ

کشتی پر کرده شد پس قرعہ انداخت با اهل کشتی پس شد از مغلوبان پس فرو برد

الْحُوْتُ وَهُوَ مُلِيْمٌ ﴿۱۴۲﴾ فَلَوْلَآ اَنَّهٗ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِيْنَ ﴿۱۴۳﴾ لَلَبِثَ

او را ماهی و او کننده بود کارے را که موجب ملامت باشد پس اگر نه آنست که وے از تسبیح کنندگان می بود البتہ

فِىْ بَطْنِهٖٓ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُوْنَ ﴿۱۴۴﴾ فَنَبَذْنٰهُ بِالْعَرَآءِ وَهُوَ سَقِيْمٌ ﴿۱۴۵﴾

باقی می ماند در شکم ماهی تا روزیکه مردمان برانگیخته شوند پس برتافتیم او را به زمین بے گیاه و او بیمار بود

وَاَنْۢبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَّقْطِيْنٍ ﴿۱۴۶﴾ وَاَرْسَلْنٰهُ اِلٰى مِائَةِ اَلْفٍ

و رویانیدیم بر سر او درختے از قسم کدو و فرستادیم او را بسوئے صد هزار یا

اَوْ يَزِيْدُوْنَ ﴿۱۴۷﴾ فَاٰمَنُوْا فَمَتَّعْنٰهُمْ اِلٰى حِيْنٍ ﴿۱۴۸﴾ فَاسْتَفْتِهِمْ اَلِرَبِّكَ

بیشتر از آن باشند پس ایمان آوردند پس بهره مند ساختیم ایشان را تا مدتے پس استفسار کن از مشرکان

ف یعنے در دوزخ ۱۲

ع ۲۵ ۸

النصف

الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُوْنَ ﴿۱۴۹﴾ اَمْ خَلَقْنَا الْمَلٰٓئِكَةَ اِنَاثًا وَّهُمْ
آیا پروردگار تراد ختران نست وایشان راپسران آیا دختر آفریدیم فرشتگان را وایشان
شَاهِدُوْنَ ﴿۱۵۰﴾ اَلَآ اِنَّهُمْ مِّنْ اِفْكِهِمْ لَيَقُوْلُوْنَ ﴿۱۵۱﴾ وَلَدَ اللّٰهُ وَاِنَّهُمْ
حاضر بودند آگاه باش هرآئینه ایشان از دروغ گوئی خود می گویند که بزاد خدا تعالی هرآئینه
لَكٰذِبُوْنَ ﴿۱۵۲﴾ اَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِيْنَ ﴿۱۵۳﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ
ایشان دروغ گویانند آیا اختیار کرد دختران را بر پسران چیست شمارا چگونه
تَحْكُمُوْنَ ﴿۱۵۴﴾ اَفَلَا تَذَكَّرُوْنَ ﴿۱۵۵﴾ اَمْ لَكُمْ سُلْطٰنٌ مُّبِيْنٌ ﴿۱۵۶﴾ فَاْتُوْا
حکم می کنید آیا اندیشه نمی نمائید آیا شمارا حجتے واضح است پس بیارید
بِكِتٰبِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۱۵۷﴾ وَجَعَلُوْا بَيْنَهٗ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا ؕ
کتاب خود را اگر هستید راست گو و مقرر کردند کافران میان خدا تعالی و میان جنیان
وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ اِنَّهُمْ لَمُحْضَرُوْنَ ﴿۱۵۸﴾ سُبْحٰنَ اللّٰهِ عَمَّا يَصِفُوْنَ ﴿۱۵۹﴾
خویشی را و هرآئینه دانسته اند جنیان که ایشان البته حاضر کردگانند ف۱ پاکیست خدائی را از آن چه بیان میکنند
اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِيْنَ ﴿۱۶۰﴾ فَاِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُوْنَ ﴿۱۶۱﴾ مَآ اَنْتُمْ
مگر بندگان خالص کرده خدا ف۲ پس هرآئینه شما اے کافران و آنچه می پرستید ف۳ نیستید همه
عَلَيْهِ بِفٰتِنِيْنَ ﴿۱۶۲﴾ اِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيْمِ ﴿۱۶۳﴾ وَمَا مِنَّآ اِلَّا لَهٗ
گمراه کننده برائے عبادت آن معبود باطل مگر کسے را که او در آینده دوزخ ست در علم الٰهی فرشتگان گفتند نیست
مَقَامٌ مَّعْلُوْمٌ ﴿۱۶۴﴾ وَّاِنَّا لَنَحْنُ الصَّآفُّوْنَ ﴿۱۶۵﴾ وَاِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُوْنَ ﴿۱۶۶﴾
هیچکس از ما مگر او را جائیست مقرر و هرآئینه ما صف کشندگانیم و هرآئینه ما تسبیح گویندگانیم
وَاِنْ كَانُوْا لَيَقُوْلُوْنَ ﴿۱۶۷﴾ لَوْ اَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِّنَ الْاَوَّلِيْنَ ﴿۱۶۸﴾
و هرآئینه کافران عرب می گفتند اگر بودے پیش ما خبرے از پیشینیان
لَكُنَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِيْنَ ﴿۱۶۹﴾ فَكَفَرُوْا بِهٖ فَسَوْفَ يَعْلَمُوْنَ ﴿۱۷۰﴾
البته شدیم بندگان خالص ساخته خدا باز کافر شدند بآن قرآن پس خواهند دانست عاقبت کار را
وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِيْنَ ﴿۱۷۱﴾ اِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُوْرُوْنَ ﴿۱۷۲﴾
و هرآئینه سابقاً صادر شده وعدۀ ما برائے بندگان فرستاده خویش هرآئینه پیغامبران ایشانند نصرت دادگان

ف۱ یعنی برائے حساب و عذاب ۱۲
ف۲ یعنی بیان مخلصان موافق واقع ست ۱۲
ف۳ یعنی بتان ۱۲

وَ اِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغٰلِبُوْنَ ﴿۱۷۳﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتّٰى حِيْنٍ ﴿۱۷۴﴾ وَّ اَبْصِرْهُمْ
وهرآئینه لشکرما همونست غالب پس رُوبگردان از ایشان مدتے و به نگر ایشان را
فَسَوْفَ يُبْصِرُوْنَ ﴿۱۷۵﴾ اَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُوْنَ ﴿۱۷۶﴾ فَاِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ
پس ایشان نیز خواهند دید آیا این کافران عذاب مارا شتاب می طلبند پس چون فرود آید عذاب
فَسَآءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِيْنَ ﴿۱۷۷﴾ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتّٰى حِيْنٍ ﴿۱۷۸﴾ وَّ اَبْصِرْ
بمیدان ایشان بد باشد روز آن بیم کردگان و رو بگردان از ایشان تا مدتے و بنگر
فَسَوْفَ يُبْصِرُوْنَ ﴿۱۷۹﴾ سُبْحٰنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُوْنَ ﴿۱۸۰﴾
پس ایشان نیز خواهند دید پاکی ست پروردگار ترا خداوند غلبه از آنچه این جماعه بیان می کنند
وَسَلٰمٌ عَلَى الْمُرْسَلِيْنَ ﴿۱۸۱﴾ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۸۲﴾ ع ۵ ۱۴۴ ۹
وسلام باد بر فرستادگان خدا و سپاس خدائے راست پروردگار عالم ها

سُوْرَةُ صٓ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَمَانٌ وَّثَمَانُوْنَ اٰيَةً وَّخَمْسُ رُكُوْعَاتٍ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
سورۂ ص در مکه نازل شده و آن نود و نه آیت و پنج رکوع است بنام خدا بخشاینده مهربان

ف یعنی قرآن آخر که ما آن را در نیافتیم والله اعلم ۱۲

صٓ وَالْقُرْاٰنِ ذِى الذِّكْرِ ﴿۱﴾ بَلِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فِىْ عِزَّةٍ وَّشِقَاقٍ ﴿۲﴾
قسم بقرآن خداوند پند که آنچه بآن دعوت میکنی راست بلکه کافران در سرکشی و مخالفت اند
كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنْ قَرْنٍ فَنَادَوْا وَّلَاتَ حِيْنَ مَنَاصٍ ﴿۳﴾ وَ
هلاک کردیم پیش از ایشان قرنها را پس فریاد برآوردند و نبود آن وقت خلاص و
عَجِبُوْٓا اَنْ جَآءَهُمْ مُّنْذِرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكٰفِرُوْنَ هٰذَا سٰحِرٌ كَذَّابٌ ﴿۴﴾
تعجب کردند از انکه بیامد بایشان بیم کننده از قوم ایشان و گفتند این کافران این شخص جادوگر دروغگو است
اَجَعَلَ الْاٰلِهَةَ اِلٰهًا وَّاحِدًا اِنَّ هٰذَا لَشَىْءٌ عُجَابٌ ﴿۵﴾ وَانْطَلَقَ الْمَلَاُ
آیا گردانید خدایان متعدد را یک خدا هرآئینه این چیزے ست عجیب و برفتند اشراف
مِنْهُمْ اَنِ امْشُوْا وَاصْبِرُوْا عَلٰٓى اٰلِهَتِكُمْ اِنَّ هٰذَا لَشَىْءٌ يُّرَادُ ﴿۶﴾
از ایشان بایکدیگر گویان که بروید و شکیبائی کنید بر عبادت خدایان خود هرآئینه این دین نو فتنه ست که اراده
مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِى الْمِلَّةِ الْاٰخِرَةِ اِنْ هٰذَآ اِلَّا اخْتِلَاقٌ ﴿۷﴾ اَؤُنْزِلَ
کرده شده است نه شنیدیم این قول را در دین پسین و نیست این مگر افترا آیا فرود

عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْۢ بَيْنِنَا ؕ بَلْ هُمْ فِيْ شَكٍّ مِّنْ ذِكْرِيْ ۚ بَلْ لَّمَّا
آورده شد برین شخص قرآن میان ما　بلکه این کافران در شک اند از پند من　بلکه هنوز
يَذُوْقُوْا عَذَابِ ⑧ اَمْ عِنْدَهُمْ خَزَآئِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيْزِ الْوَهَّابِ ⑨ۚ
نچشیده اند عذاب مرا　آیا نزدیک ایشانست از خزانهائے رحمت پروردگار تو غالب بخشاینده
اَمْ لَهُمْ مُّلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۫ فَلْيَرْتَقُوْا فِي الْاَسْبَابِ ⑩
آیا ایشانراست پادشاهی در آسمانها و زمین و آنچه درمیان آنهاست پس باید که بالا روند آویخته بریسمانها ف
جُنْدٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْزُوْمٌ مِّنَ الْاَحْزَابِ ⑪ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوْحٍ
لشکرے هست اینجا هم آمده شکست داده شده از جمله گروه ها ف۲　دروغ داشتند پیش از ایشان قوم نوح
وَّعَادٌ وَّفِرْعَوْنُ ذُو الْاَوْتَادِ ⑫ۙ وَثَمُوْدُ وَقَوْمُ لُوْطٍ وَّاَصْحٰبُ لْئَيْكَةِ ؕ
وعاد　وفرعون خداوند میخها ف۳　وثمود　وقوم لوط ساکنان ایکه تکذیب کردند
اُولٰٓئِكَ الْاَحْزَابُ ⑬ اِنْ كُلٌّ اِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ ⑭ؑ وَ
این جماعت ها　نیست هیچ کس از ایشان مگر دروغی داشت پیغامبران را پس بوجود آمد عقوبت من
مَا يَنْظُرُ هٰٓؤُلَآءِ اِلَّا صَيْحَةً وَّاحِدَةً مَّا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ ⑮ وَقَالُوْا
وانتظار نمی برند کفار این عصر مگر یک نعره تند را　یعنی نفخه قیامت که نه باشد آنرا هیچ توقف　وگفتند
رَبَّنَا عَجِّلْ لَّنَا قِطَّنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ⑯ اِصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُوْلُوْنَ
بطریق استهزا اے پروردگار ما شتاب ده ما را سر نوشت ما از عقوبت پیش از روز حساب　صبر کن بر آنچه میگویند
وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوٗدَ ذَا الْاَيْدِ ۚ اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ ⑰ اِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهٗ
و یاد کن بنده ما داؤد خداوند قوت را هر آئینه او رجوع کننده بود ف۴　هر آئینه رام ساختیم همراه او کوه ها را
يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْاِشْرَاقِ ⑱ۙ وَالطَّيْرَ مَحْشُوْرَةً ؕ كُلٌّ لَّهٗٓ اَوَّابٌ ⑲ وَ
تسبیح میگفتند به وقت شام و صباح　ورام ساختیم مرغان را بهم آورده هر یکے برائی او فرمانبردار بود
شَدَدْنَا مُلْكَهٗ وَاٰتَيْنٰهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ الْخِطَابِ ⑳ وَهَلْ اَتٰىكَ
و محکم کردیم بادشاهی او را و دادیمش　حکمت و سخن واضح　ف۵　و آیا آمده است
نَبَؤُا الْخَصْمِ ۘ اِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ ㉑ۙ اِذْ دَخَلُوْا عَلٰى دَاوٗدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ
پیش تو خبر گروه خصومت کننده با یکدیگر چون از دیوار جسته داخل شدند بمسجد چون درآمدند بر داؤد پس بترسید

ع ۱۴ / ۱۰

وقف لازم

ف۱ یعنی بریسمان آویخته هم نمی توانند که بآسمان روند فکیف بادشاهی والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی از جنس گروه ها که با انبیاء مخالفت کردند

ف۳ یعنی بچه ها به میخ تعذیب می کرد ۱۲

ف۴ یعنی بسوئے خدا ۱۲

ف۵ مترجم گوید که داؤد علیه السلام نود و نه زن داشت مع هذا زن دیگر که در خطبهٔ شخصے یا در نکاح او بود درخواست کرد خدا تعالی فرشتگان را بجهت تنبیه داؤد بشکل خصوم متمثل ساخت اشارت باین قصه است درین آیات والله اعلم ۱۲

قَالُوْا لَا تَخَفْ ۚ خَصْمٰنِ بَغٰى بَعْضُنَا عَلٰى بَعْضٍ فَاحْكُمْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ

از ایشان گفتند مترس ما دو خصومت کننده ایم ستم کرده است بعض ما بر بعض پس حکم کن میان ما براستی

وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَآ اِلٰى سَوَآءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾ اِنَّ هٰذَآ اَخِیْ ۟ لَهٗ تِسْعٌ وَّ

و جور مکن و دلالت کن ما را براه راست این برادر من ست بدست او ست

تِسْعُوْنَ نَعْجَةً وَّلِیَ نَعْجَةٌ وَّاحِدَةٌ ۟ فَقَالَ اَكْفِلْنِیْهَا وَعَزَّنِیْ فِی

نود و نه میش و پیش من یک میش ست پس گفت این شخص بمن بسپار این یک

الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾ قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ اِلٰى نِعَاجِهٖ ؕ وَاِنَّ كَثِیْرًا

میش را و درشتی کرد با من در سخن گفتن گفت داؤد هر آئینه ستم کرد بر تو خواستن میش تو تا باهم آرد بمیشهای خود و هر آئینه

مِّنَ الْخُلَطَآءِ لَیَبْغِیْ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ اِلَّا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا

بسیارے از شریکان ستم می کنند بعض ایشان بر بعضے مگر آنانکه ایمان آوردند و کارهای

الصّٰلِحٰتِ وَقَلِیْلٌ مَّا هُمْ ؕ وَظَنَّ دَاوٗدُ اَنَّمَا فَتَنّٰهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهٗ وَ

شائسته کردند و اندک اند ایشان و شناخت داؤد که ما آزموده ایم او را پس طلب آمرزش کرد از

خَرَّ رَاكِعًا وَّاَنَابَ ﴿٢٤﴾ فَغَفَرْنَا لَهٗ ذٰلِكَ ؕ وَاِنَّ لَهٗ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى وَ

پروردگار خود و بیفتاد سجده کنان و باز گشت بخدا پس بیامرزیدیم او را آن زلت او و هر آئینه او را نزدیک ما

حُسْنَ مَاٰبٍ ﴿٢٥﴾ یٰدَاوٗدُ اِنَّا جَعَلْنٰكَ خَلِیْفَةً فِی الْاَرْضِ فَاحْكُمْ بَیْنَ

قربت ست و نیکو بازگشت ست گفتیم اے داؤد هر آئینه ساختیم ترا بادشاه در زمین پس حکم کن میان

النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَیُضِلَّكَ عَنْ سَبِیْلِ اللّٰهِ ؕ اِنَّ

مردمان براستی و پیروی مکن خواهش نفس را که آن گمراه کند ترا از راه خدا هر آئینه

الَّذِیْنَ یَضِلُّوْنَ عَنْ سَبِیْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِیْدٌۢ بِمَا نَسُوْا یَوْمَ

آنانکه گمراه مے شوند از راه خدا ایشان راست عذاب سخت بسبب آنکه فراموش

ع ٢ ١٢ ١١ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَآءَ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا بَاطِلًا ؕ ذٰلِكَ ظَنُّ

کردند روز حساب را و نیافریدیم آسمان و زمین را و آنچه درمیان این هاست بیهوده این

الَّذِیْنَ كَفَرُوْا ۚ فَوَیْلٌ لِّلَّذِیْنَ كَفَرُوْا مِنَ النَّارِ ؕ ﴿٢٧﴾ اَمْ نَجْعَلُ الَّذِیْنَ

گمان کافران ست پس وائے کافران را از عقوبت آتش آیا میسازیم آنان را که

اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ كَالْمُفْسِدِيْنَ فِي الْاَرْضِ ۫ اَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِيْنَ
ایمان آوردند و کارهائے شائستہ کردند مانند فساد کنندگان در زمین آیا مے سازیم پرهیزگاران را مانند
كَالْفُجَّارِ ﴿۲۸﴾ كِتٰبٌ اَنْزَلْنٰهُ اِلَيْكَ مُبٰرَكٌ لِّيَدَّبَّرُوْٓا اٰيٰتِهٖ وَلِيَتَذَكَّرَ اُولُوا
بدکاران این قرآن کتابیست بابرکت که فرود آوردیم او را بسوئے تو تا مردمان تأمل کنند در آیات
الْاَلْبَابِ ﴿۲۹﴾ وَوَهَبْنَا لِدَاوٗدَ سُلَيْمٰنَ ۭ نِعْمَ الْعَبْدُ ۭ اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ ﴿۳۰﴾ اِذْ
او و تا پند گیرند خداوندان خرد و عطا کردیم داؤد را فرزندے سلیمان نام نیکو بنده بود سلیمان هر آئینه او رجوع کننده
عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصّٰفِنٰتُ الْجِيَادُ ﴿۳۱﴾ فَقَالَ اِنِّيْٓ اَحْبَبْتُ حُبَّ
بود بخدا یاد کن چون نموده شد او را وقت بیگاه اسپان تیزرو پس گفت هر آئینه دوست داشتم این اسپان را
الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّيْ ۚ حَتّٰى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿۳۲﴾ رُدُّوْهَا عَلَيَّ ۭ فَطَفِقَ
از قبیل رغبت بمال اعراض کنان از ذکر پروردگار خود تا آنکه پنهان شد آفتاب در پرده ف باز گردانید این اسپان را
مَسْحًا ۢ بِالسُّوْقِ وَالْاَعْنَاقِ ﴿۳۳﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمٰنَ وَاَلْقَيْنَا عَلٰي
بر من پس شروع کرد دست رسانیدن بساقها و گردن ها ف و هر آئینه آزمودیم سلیمان را و انداختیم بر تخت او
كُرْسِيِّهٖ جَسَدًا ثُمَّ اَنَابَ ﴿۳۴﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِيْ وَهَبْ لِيْ مُلْكًا لَّا
کالبدے باز رجوع کرد بخدا ف گفت اے پروردگار من بیامرز مرا و عطا کن مرا آن بادشاهی
يَنْۢبَغِيْ لِاَحَدٍ مِّنْۢ بَعْدِيْ ۚ اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿۳۵﴾ فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيْحَ
که راست نیاید هیچکس را غیر از من هر آئینه توئی بخشاینده پس مسخر گردانیدیم برائے او
تَجْرِيْ بِاَمْرِهٖ رُخَاۗءً حَيْثُ اَصَابَ ﴿۳۶﴾ وَالشَّيٰطِيْنَ كُلَّ بَنَّاۗءٍ وَّ
باد را میرفت بفرمان او بآهستگی روان شده هرجا که خواسته باشد و مسخر گردانیدیم دیوان را هر عمارت بنا کننده را
غَوَّاصٍ ﴿۳۷﴾ وَّاٰخَرِيْنَ مُقَرَّنِيْنَ فِي الْاَصْفَادِ ﴿۳۸﴾ هٰذَا عَطَاۗؤُنَا فَامْنُنْ
و هر فرو رونده بدریا و مسخر گردانیدیم دیوان دیگر را دست و پا بهم بسته در زنجیرها گفتیم این ست بخشش ما
اَوْ اَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۳۹﴾ وَاِنَّ لَهٗ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى وَحُسْنَ مَاٰبٍ ﴿۴۰﴾
پس عطا کن یا نگاهدار بغیر آنکه تو حساب کرده شوی و هر آئینه او را نزدیک ما قربت ست و نیکو بازگشت ست
وَاذْكُرْ عَبْدَنَآ اَيُّوْبَ ۘ اِذْ نَادٰى رَبَّهٗٓ اَنِّيْ مَسَّنِيَ الشَّيْطٰنُ بِنُصْبٍ
و یاد کن بندهٔ ما ایوب را چون ندا کرد به پروردگار خود که دست رسانیده است مرا شیطان به

ف یعنی نماز عصر فوت شد ۱۲

ف یعنی ذبح کرد و ساق آنها را برید از جهت غیرت بر ذکر خدائے تعالی والله اعلم ۱۲

ف حرم کرد سلیمان علیه السلام انما لر خود متفحص شد بخاطر آورد که امشب با صد زن صحبت دارم هر زنے پسر زاید و هر یکے شهسوارے باشد جهاد کنند مرا احتیاج متعلق امرا ناآنکه فرشته گفت ان شاء الله مگر سلیمان سهو کرد پس هیچ زن حامله نشد الا یک زن طفل ناقص الخلقت نهاد و آن طفل را بر تخت سلیمان انداختند سلیمان علیه السلام متنبه شد و رجوع برب العزت کرد والله اعلم ۱۲

ع ۲ ۱۲

الربع

وَّعَذَابٍ ﴿٤١﴾ اُرْكُضْ بِرِجْلِكَ ۚ هٰذَا مُغْتَسَلٌۢ بَارِدٌ وَّشَرَابٌ ﴿٤٢﴾ وَ

بہ رنجوری درد گفتیم بزن زمین را بہ پائے خود ناگہان آن چشمہ باشد کہ مہیا برائے غسل سرد بود و آشامیدنی باشد

وَهَبْنَا لَهٗٓ اَهْلَهٗ وَمِثْلَهُمْ مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنَّا وَذِكْرٰى لِاُولِى الْاَلْبَابِ ﴿٤٣﴾

و عطا کردیم او را اہل خانہ او و مانند ایشان ہمراہ ایشان بخشائشی از نزدیک خود و پندے خداوندان خرد را

وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِّهٖ وَلَا تَحْنَثْ ؕ اِنَّا وَجَدْنٰهُ صَابِرًا ؕ

و گفتیم بگیر بدست خود دستہ شاخہا پس بزن بآن ف١ و خلاف سوگند مکن ہر آئینہ ما او را یافتیم شکیبا

نِعْمَ الْعَبْدُ ؕ اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ ﴿٤٤﴾ وَاذْكُرْ عِبٰدَنَآ اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ

نیک بندہ بود ایوب ہر آئینہ او رجوع کنندہ بخدا بود ف٢ و یاد کن بندگان ما ابراہیم و اسحٰق و یعقوب را

اُولِى الْاَيْدِىْ وَالْاَبْصَارِ ﴿٤٥﴾ اِنَّآ اَخْلَصْنٰهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ ﴿٤٦﴾ ۚ

خداوندان دست ہا و چشم ہا ف٣ ہر آئینہ ما یکرو ساختیم ایشانرا برائے خصلتے پاک کہ یاد کردن

وَاِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْاَخْيَارِ ﴿٤٧﴾ ؕ وَاذْكُرْ اِسْمٰعِيْلَ وَالْيَسَعَ

آخرت ست و ہر آئینہ ایشان نزدیک ما از برگزیدگان نیکان بودند و یاد کن اسماعیل و الیسع

وَذَا الْكِفْلِ ؕ وَكُلٌّ مِّنَ الْاَخْيَارِ ﴿٤٨﴾ ؕ هٰذَا ذِكْرٌ ؕ وَاِنَّ لِلْمُتَّقِيْنَ لَحُسْنَ

و ذوالکفل را و ہر یکے از نیکان بودند این قرآن پندے ہست و ہر آئینہ پرہیزگاران را نیک

مَاٰبٍ ﴿٤٩﴾ ۙ جَنّٰتِ عَدْنٍ مُّفَتَّحَةً لَّهُمُ الْاَبْوَابُ ﴿٥٠﴾ ۚ مُتَّكِـِٕيْنَ فِيْهَا يَدْعُوْنَ

بازگشت ست بوستانہائے دائم ست کشادہ کردہ برائے ایشان دروازہا تکیہ کنان در انجا می طلبند

فِيْهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيْرَةٍ وَّشَرَابٍ ﴿٥١﴾ وَعِنْدَهُمْ قٰصِرٰتُ الطَّرْفِ اَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾

آنجا میوہ بسیار و شراب را و نزدیک ایشان باشند زنان فرود آرندہ چشم ہم عمر

هٰذَا مَا تُوْعَدُوْنَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾ اِنَّ هٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهٗ مِنْ نَّفَادٍ ﴿٥٤﴾ ۚ

بایکدیگر این ست آنچہ وعدہ دادہ میشود شما را برائے روز حساب ہر آئینہ این رزق ماست نباشد آنرا ہیچ زوال

هٰذَا ؕ وَاِنَّ لِلطّٰغِيْنَ لَشَرَّ مَاٰبٍ ﴿٥٥﴾ ۙ جَهَنَّمَ ۚ يَصْلَوْنَهَا ۚ فَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٥٦﴾

این ست جزا و ہر آئینہ از حد گذشتگان را بد بازگشتے باشد کہ دوزخ است در آیند آنجا پس بد آرام گاہ

هٰذَا ۙ فَلْيَذُوْقُوْهُ حَمِيْمٌ وَّغَسَّاقٌ ﴿٥٧﴾ ۙ وَّاٰخَرُ مِنْ شَكْلِهٖٓ اَزْوَاجٌ ﴿٥٨﴾ ؕ هٰذَا

است این عذاب آب گرم ست و زرداب ست پس باید کہ بچشید آنرا و عذابے دیگر ست مانند این انواع مختلف ف٤

ف١
یعنی زن خود را ١٢

ف٢
یعنی ایوب علیہ السلام سوگند خوردہ بود کہ زن خود را صد ضربہ بزند خدائے تعالیٰ بروے سہل ساخت ١٢

ف٣
یعنی علم و عمل ہر دو بکمال داشتند واللہ اعلم ١٢

ف٤
چون تابعان خواہند کہ بدوزخ در آیند متبوعان را گفتہ شود ١٢

الثلثۃ

فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ ۚ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ ۚ إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴿٥٩﴾ قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ

این فوجیست درآینده با آتش همراه شما نبودمان گویند زمین کشاده مباد برایشان هرآئینه ایشان درآیندگان آتش اند

لَا مَرْحَبًا بِكُمْ ۖ أَنْتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ لَنَا ۖ فَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٦٠﴾ قَالُوا رَبَّنَا مَنْ

تابعان گویند بلکه شما زمین کشاده مباد برشما رسم قدیم ساختید کفر را برای ما پس بد قرارگاهیست دوزخ گویند ای

قَدَّمَ لَنَا هَٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾ وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَىٰ

پروردگار ما هرکه این قدیم ساخته باشد برای ما کفر پس زیاده کن در حق او عقوبت در آتش و گفتند اهل دوزخ

رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ ﴿٦٢﴾ أَتَّخَذْنَاهُمْ سِخْرِيًّا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمُ

چیست ما را که نمی بینیم مردانی را که می شمردیم ایشان را از بدان ف۱ آیا تمسخر میکردیم ایشان را آیا برگشته است از ایشان

الْأَبْصَارُ ﴿٦٣﴾ إِنَّ ذَٰلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ ﴿٦٤﴾ قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ ۖ وَ ع ٢٤ / ١٣

دیده ها هرآئینه این راست ست مراد از آن خصومت کردن اهل دوزخ ست با یکدیگر بگو جز این نیست که من

مَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا ف۱ یعنی فقرای مسلمین

ترساننده ام و نیست هیچ معبود مگر خدای یگانه پروردگار آسمان ها و زمین و آنچه

بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٦٦﴾ قُلْ هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ ﴿٦٧﴾ أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾

میان این هاست غالب آمرزگار بگو این خبری بزرگ ست شما از وی روگردانند اید

مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَإِ الْأَعْلَىٰ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾ إِنْ يُوحَىٰ إِلَيَّ

نیست مرا هیچ دانش بحال این جماعهٔ بلند قدر از فرشتگان چون با یکدیگر جواب و سوال میکنند وحی فرستاده

إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٧٠﴾ إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا

نمی شود بسوی من مگر آنکه من ترساننده آشکارم و یاد کن چون گفت پروردگار تو به فرشتگان هرآئینه من آفریننده ام

مِنْ طِينٍ ﴿٧١﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ

آدمی را از گل پس چون راست کنم او را و بدمم در وی روح خود را پس در افتید او را

سَاجِدِينَ ﴿٧٢﴾ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ

سجده کنان پس سجده کردند فرشتگان تمام ایشان همه یک جا مگر شیطان سرکشی کرد

وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾ قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ

و شد از کافران گفت خدا ای شیطان چه چیز باز داشت ترا از آنکه سجده کنی چیزی را

بِيَدَيَّ ۖ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ ۖ خَلَقْتَنِي

که آفریدم بدو دست خود آیا تکبر کردی یا بحقیقت هستی از بلند قدران گفت من بهترم از وے آفریدی مرا از

مِنْ نَّارٍ وَّخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿٧٦﴾ قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٧٧﴾

آتش وآفریدی اورا از گل گفت بیرون شو از بهشت هرآئینه تو رانده شده

وَّإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِيٓ إِلَىٰ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٧٨﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِيٓ إِلَىٰ يَوْمِ

و هرآئینه برتو لعنت من باد تا روز جزا گفت اے پروردگار من پس مهلت ده

يُبْعَثُونَ ﴿٧٩﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٨٠﴾ إِلَىٰ يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾

مرا تا آن روز که برانگیخته شوند مردمان گفت هرآئینه تو از مهلت داده شدگانے تا روز آن وقت معین

قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾

گفت شیطان پس قسم بعزت تو که البته گمراه کنم ایشانرا همه یکجا الا بندگان خالص کرده تو از ایشان

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ

فرمود پس سخن راست است این سخن راست میگویم البته پرکنم دوزخ را از تو و از آنانکه پیروی تو کنند از

أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَآ أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَّمَآ أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾

ایشان همه یکجا بگو سوال نمی کنم بر تبلیغ قرآن هیچ مزدرا ونیستم از تکلف کنندگان ف۱

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾ ع

نیست قرآن مگر پندے عالم هارا والبته خواهید دانست صدق آنرا بعد زمانے

ع ٥ ٢٤ ١٤

سُورَةُ الزُّمَرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسٌ وَّسَبْعُونَ آيَةً بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ وَّثَمَانِي رُكُوعَاتٍ

سورۂ زمر در مکه نازل شده و آن بنام خدا بخشاینده مهربان هفتاد و پنج آیت و هشت رکوع است

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ إِنَّآ أَنْزَلْنَآ إِلَيْكَ الْكِتَابَ

فرو فرستادن این کتاب از جانب خدائے غالب باحکمت است هرآئینه ما فرو فرستادیم بسوئے تو کتاب را

بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ الدِّينَ ﴿٢﴾ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ۚ

براستی پس عبادت کن خدارا خالص کرده برائے او پرستش آگاه باش مر خدارا است ف۳ پرستش کردن

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَآءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى

خالص ف۲ وآنانکه دوستان گرفتند بجز خدا وگفتند عبادت نمی کنیم ایشانرا مگر برائے

وقف لازم

ف۱ یعنی دعوی وحی کنم بغیر تحقیق ۱۲

ف۲ یعنی مقبول نزدیک اوست ۱۲

ف۳ یعنی بغیر شرک ۱۲

اللّٰهِ زُلْفٰى ۭ اِنَّ اللّٰهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِيْ مَا هُمْ فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ ڛ اِنَّ
تا نزدیک سازند مارا بخدا در مرتبه قرب هر آئینه خدا حکم میکند میان ایشان در انچه ایشان دران اختلاف دارند هر
اللّٰهَ لَا يَهْدِيْ مَنْ هُوَ كٰذِبٌ كَفَّارٌ ۝۳ لَوْ اَرَادَ اللّٰهُ اَنْ يَّتَّخِذَ وَلَدًا
آئینه خدا راه نمی نماید کسے را که دروغگوی ناسپاس ست اگر خواستے خدا که فرزند گیرد البته
لَّاصْطَفٰى مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاۗءُ ۙ سُبْحٰنَهٗ ۭ هُوَ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ۝۴
برگزیدے از انچه که خلق کرده ست چیزے را که میخواست پاکی او راست هوست خدائے یگانه با قوت
خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ۚ يُكَوِّرُ الَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ
آفرید آسمان ها و زمین بتدبیر درست می پیچاند شب را بر روز و می پیچاند
النَّهَارَ عَلَى الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۭ كُلٌّ يَّجْرِيْ لِاَجَلٍ مُّسَمًّى ۭ
روز را بر شب و رام ساخت آفتاب و ماه را هر یکے میرود در زمان معین
اَلَا هُوَ الْعَزِيْزُ الْغَفَّارُ ۝۵ خَلَقَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ
آگاه باش هوست غالب آمرزنده آفرید شمارا از یک شخص باز بیافرید
مِنْهَا زَوْجَهَا وَاَنْزَلَ لَكُمْ مِّنَ الْاَنْعَامِ ثَمٰنِيَةَ اَزْوَاجٍ ۭ يَخْلُقُكُمْ
از ان شخص زنش را و فرو فرستاد برائے شما از چهار پایان هشت قسم ف۱ مے آفرید شمارا
فِيْ بُطُوْنِ اُمَّهٰتِكُمْ خَلْقًا مِّنْۢ بَعْدِ خَلْقٍ فِيْ ظُلُمٰتٍ ثَلٰثٍ ۭ
در شکم مادران شما یک نوع آفریدن بعد از آفریدن دیگر در تاریکی هائے سه گانه ف۲
ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ۭ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ فَاَنّٰى تُصْرَفُوْنَ ۝۶ اِنْ
این ست خدا پروردگار شما مر او راست پادشاهی نیست هیچ معبود بر حق مگر او پس از کجا گردانیده میشوید اگر
تَكْفُرُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ ۣ وَلَا يَرْضٰى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ ۚ وَاِنْ
ناسپاسی کنید پس هر آئینه خدا بے نیاز ست از شما و نمی پسندد در حق بندگان خود ناسپاسی را و اگر
تَشْكُرُوْا يَرْضَهُ لَكُمْ ۭ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِّزْرَ اُخْرٰى ۭ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ
سپاسداری کنید پسند کند برائے شما و بر ندارد هیچ بردارنده بار دیگرے را باز بسوئے پروردگار شما
مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ۭ اِنَّهٗ عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ۝۷
بازگشت شماست پس خبر دهد شما را بآنچه می کردید هر آئینه او داناست بمکنون سینه ها

ف۱ یعنی نر و ماده از شتر و گاو و گوسفند و بز والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی مشیمه و رحم و بطن والله اعلم ۱۲

وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهٗ مُنِيْبًا اِلَيْهِ ثُمَّ اِذَا خَوَّلَهٗ نِعْمَةً
وچون برسد آدمی را رنجے دعا کند بجناب پروردگار خود رجوع کرده بسوی او باز چون عطا کندش
مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُوْٓا اِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلّٰهِ اَنْدَادًا لِّيُضِلَّ
نعمتے از نزدیک خود فراموش سازد آنچه دعا میکرد بجهت او پیش ازین و تقرر کند برائے خدا همسران تا گمراه کند
عَنْ سَبِيْلِهٖ ۭ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيْلًا ڰ اِنَّكَ مِنْ اَصْحٰبِ النَّارِ ⑧
از راه خدا بگو بهره مند باش بکفر خود اندک زمانے هر آئینه تو از اهل دوزخی
اَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ اٰنَاۗءَ الَّيْلِ سَاجِدًا وَّقَاۗىِٕمًا يَّحْذَرُ الْاٰخِرَةَ وَيَرْجُوْا
آیا آن ناسپاس مشرک بهتر ست یا کسیکه او عبادت کننده است در ساعتهائی از شب سجده کنان و ایستاده شده میترسد از آخرت

ف۱ درین آیت تعریض ست بهجرت حبشه ۱۲

رَحْمَةَ رَبِّهٖ ۭ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِيْنَ يَعْلَمُوْنَ وَالَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ ۭ
وامید دارد رحمت پروردگار خود را بگو آیا برابر میشوند آنانکه می دانند و آنانکه نمیدانند

ف۲ یعنے از شرک ۱۲

ع ۱ ۹ ۱۵ اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ ⑨ قُلْ يٰعِبَادِ الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوْا رَبَّكُمْ ۭ
جز این نیست که پند پذیر میشوند خداوندان خرد بگو یا محمد از طرف من اے بندگان من که ایمان آورده اید بترسید

ف۳ یعنی هلاک کردند خودرا واهل خانه خودرا بضلال واضلال ۱۲

لِلَّذِيْنَ اَحْسَنُوْا فِيْ هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ ۭ وَاَرْضُ اللّٰهِ وَاسِعَةٌ ۭ اِنَّمَا
از پروردگار خود مر آنانرا که نیکوکاری کردند درین دنیا حالت نیک باشد و زمین خدا کشاده است جز این
يُوَفَّى الصّٰبِرُوْنَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ⑩ قُلْ اِنِّىْٓ اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ
نیست که تمام داده میشود صابران را مزد ایشان بیشمار ف۱ بگو هر آئینه فرموده شده مرا که عبادت کنم
اللّٰهَ مُخْلِصًا لَّهُ الدِّيْنَ ⑪ وَاُمِرْتُ لِاَنْ اَكُوْنَ اَوَّلَ الْمُسْلِمِيْنَ ⑫ قُلْ
خدائے را خالص ساخته برائی او پرستش و فرموده شد مرا بآنکه باشم نخستین مسلمانان بگو
اِنِّىْٓ اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّيْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ ⑬ قُلِ اللّٰهَ اَعْبُدُ
هر آئینه من میترسم اگر نافرمانی پروردگار خود کنم از عذاب روز بزرگ بگو خدا را عبادت میکنم
مُخْلِصًا لَّهٗ دِيْنِيْ ⑭ فَاعْبُدُوْا مَا شِئْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ ۭ قُلْ اِنَّ الْخٰسِرِيْنَ
خالص ساخته برائی او پرستش خود را ف۲ پس عبادت کنید هر کرا خواهید بجز خدا بگو هر آئینه زیان کاران
الَّذِيْنَ خَسِرُوْٓا اَنْفُسَهُمْ وَاَهْلِيْهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ اَلَا ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ
آنانند که در زیان دادند خویشتن را واهل خود را روز قیامت ف۳ آگاه باش این مقدمه

الْمُبِينُ ﴿١٥﴾ لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ۚ ذَٰلِكَ
بما نست زیان ظاهر ایشان را از بالائے ایشان سائبانها باشد از آتش واز زیر ایشان نیز مثل سائبانها
يُخَوِّفُ اللَّهُ بِهِ عِبَادَهُ ۚ يَا عِبَادِ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾ وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ
این عذاب میترساند خدا ازان بندگان خود را اے بندگان من بترسید از من و آنانکه احتراز کردند از بت از انکه
أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ ۚ فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ الَّذِينَ
عبادت کنند او را و رجوع کنند بسوئے خدا ایشان راست مژده پس مژده ده آن بندگان مرا که
يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ ۚ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ
می شنوند سخن پس پیروی می نمایند نیکوترین آن را ایشانند آنانکه ہدایت کرده است ایشان را
وَأُولَٰئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾ أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
خدا و ایشانند خداوندان خرد پس کسے که ثابت شد بروے وعدهٔ عذاب
أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾ لَٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِنْ
آیا تو خلاص توانی کردن دوزخی را لیکن آنانکه ترسیدند از پروردگار خود ایشان راست
فَوْقِهَا غُرَفٌ مَبْنِيَّةٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۖ وَعْدَ اللَّهِ ۖ لَا يُخْلِفُ
محل ہائے بلند بالائے آن محلہائے دیگر عمارت کرده شده میرود زیر آن جویہا وعده کرده است خدا خلاف
اللَّهُ الْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِي
نمی کند خدا وعده را آیا نه دیدی که خدا فرو فرستاد از آسمان آبے پس درآورد آن را
الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا
بچشمه سارها در زمین باز بر می آرد بسبب آن کشت را گوناگون اقسام او باز خشک میشود پس می بینی
ع ۲ ۱۶ ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَامًا ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾ أَفَمَنْ
آن را زرد شده باز میکند آن را ریزه ریزه هر آئینه درین مقدمه پندے هست خداوندان خرد را آیا کسے که
شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِنْ رَبِّهِ ۚ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ
کشاده کرده است خدا سینهٔ او را برائے دین اسلام پس او بر روشنی باشد از جانب پروردگار خود مانند
قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ ۚ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٢﴾ اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ
سخت دلان ست پس وائے آنانرا که سخت است دل ایشان از یاد کردن خدا ایشانند در گمراهی ظاهر خدا نازل ساخت

الْحَدِيثِ كِتٰبًا مُّتَشَابِهًا مَّثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ

بهترین سخن کتابے کہ بعض او مانند دیگرست آیات دو تو وے موئے خیز میشود از شنیدن آن پوست آنانکہ

يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ۚ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ ۚ

میترسند از پروردگار خود بعد ازان نرم میشود پوست ایشان و دل ایشان نزدیک ذکر خدا

ذٰلِكَ هُدَى اللّٰهِ يَهْدِي بِهٖ مَنْ يَّشَآءُ ۚ وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهٗ

این ست ہدایت خدا راہ می نماید بآن ہر کرا خواہد و ہر کرا گمراہ کند خدا پس نیست

مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾ أَفَمَنْ يَّتَّقِي بِوَجْهِهٖ سُوْٓءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۚ وَقِيلَ

او را ہیچ راہ نماینده آیا کسے کہ احتراز می کند بروئے خود از سختی عذاب روز قیامت ف٢ و

لِلظّٰلِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ

گفته شود ستمگاران را بچشید وبال آنچه میکردید بدروغ نسبت کردند آنانکہ پیش از ایشان

فَأَتٰىهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُوْنَ ﴿٢٥﴾ فَأَذَاقَهُمُ اللّٰهُ الْخِزْيَ

بودند پس بیامد بدیشان عذاب از آنجا کہ نمے دانستند پس چشانید ایشانرا خدا خواری

وقف لازم فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ أَكْبَرُ ۘ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ﴿٢٦﴾

در زندگانی دُنیا و ہر آئینہ عقوبت آخرت سخت ترست اگر می دانستند

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَّعَلَّهُمْ

و ہر آئینہ بیان کردیم برائے مردمان درین قرآن از ہر نوع داستان بود کہ

يَتَذَكَّرُوْنَ ﴿٢٧﴾ ۚ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ ﴿٢٨﴾ ضَرَبَ

ایشان پند گیرند فرود آوردیم قرآن عربی بے عیب بود کہ ایشان پرہیزگاری کنند بیان کرد

اللّٰهُ مَثَلًا رَّجُلًا فِيهِ شُرَكَآءُ مُتَشٰكِسُوْنَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ ۚ

خدا داستانے بندہ کہ در وے شریکان مختلف اند و بندۂ مسلّم برائے مردے

هَلْ يَسْتَوِيٰنِ مَثَلًا ۚ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٢٩﴾ إِنَّكَ مَيِّتٌ

آیا برابرند در صفت ستائش خدا راست بلکہ ایشان نمیدانند ف٣ یا محمد ہر آئینہ تو

ع ٣/١٠/١٧ وَّإِنَّهُمْ مَّيِّتُوْنَ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُوْنَ ﴿٣١﴾

خواہی مرد و ہر آئینہ ایشان خواہند مرد باز البتہ شما روز قیامت نزدیک پروردگار خویش بایکدیگر خصومت خواہید کرد

ف١
یعنی وعده یا وعید
و انداز یا بشارت ١٢

ف٢
یعنی بجز روئے چیزے
نیابد کہ عذاب را بآن
نگہ دارد و مانند اہل نجات
باشد ١٢

ف٣
یعنے بندہ کہ چند کس
مالک او باشند
ضائع شود ہم چنین
کسے کہ معبودان بسیار را
پرستش میکند ضائع
ست و بندہ کہ خاص
برائے یک کس ست
آن یک کس متولی جمیع
امور او باشد ہمچنین کسیکہ
موحد باشد و مخلص خدا
کارساز اوست واللہ اعلم ١٢

فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللّٰهِ وَكَذَّبَ

پس کیست ستمگار تر از کسے کہ دروغ بربست بر خدا و دروغ داشت

بِالصِّدْقِ اِذْ جَآءَهٗ ؕ اَلَيْسَ فِيْ جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكٰفِرِيْنَ ۝۳۲

دین راست را چون بیامد باو آیا نیست در دوزخ جائے کافران

وَالَّذِيْ جَآءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهٖٓ اُولٰٓئِكَ هُمُ

و آنانکہ آورد دین راست را و آنانکہ باور داشت آن را آنجماعہ ایشانند

الْمُتَّقُوْنَ ۝۳۳ لَهُمْ مَّا يَشَآءُوْنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ؕ ذٰلِكَ جَزٰٓؤُا

متقیان ایشان راست آنچہ خواهند نزدیک پروردگار ایشان اینست جزائے

الْمُحْسِنِيْنَ ۝۳۴ لِيُكَفِّرَ اللّٰهُ عَنْهُمْ اَسْوَاَ الَّذِيْ عَمِلُوْا

نیکو کاران تا زائل کند خدا از ایشان بدترین آنچہ کردند

وَيَجْزِيَهُمْ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ الَّذِيْ كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ۝۳۵

و بدہد ایشان را مزد ایشان بحسب نیکوترین آنچہ می کردند

اَلَيْسَ اللّٰهُ بِكَافٍ عَبْدَهٗ ؕ وَيُخَوِّفُوْنَكَ بِالَّذِيْنَ مِنْ

آیا نیست خدا کارساز بندۂ خود را و می ترسانند ترا بآنانکہ غیر خدا

دُوْنِهٖ ؕ وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهٗ مِنْ هَادٍ ۝۳٦ وَمَنْ يَّهْدِ

اند و هرکرا گمراہ کند خدا پس نیست او را هیچ راہ نمائندہ و هرکرا راہ نماید

اللّٰهُ فَمَا لَهٗ مِنْ مُّضِلٍّ ؕ اَلَيْسَ اللّٰهُ بِعَزِيْزٍ ذِى انْتِقَامٍ ۝۳۷

خدا نیست او را هیچ گمراہ کنندہ آیا نیست خدا غالب خداوند انتقام کشیدن

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَّنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُوْلُنَّ

و اگر بپرسی ایشان را کہ آفرید آسمان ہا و زمین البتہ بگویند

اللّٰهُ ؕ قُلْ اَفَرَءَيْتُمْ مَّا تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ اَرَادَنِيَ

خدا آفرید بگو دیدید آن را کہ می پرستید بجز خدا اگر خواهد در حق من

اللّٰهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كٰشِفٰتُ ضُرِّهٖٓ اَوْ اَرَادَنِيْ بِرَحْمَةٍ هَلْ

خدائے تعالیٰ سختی را آیا این بتان دفع کنندۂ سختی او هستند یا اگر خواهد در حق من بخشائشے

هُنَّ مُمْسِكٰتُ رَحْمَتِهٖ ؕ قُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ ؕ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ
آیا ایشان بتان باز دارنده بخشائش او هستند بگو بس ست مرا خدا برو بے توکل می کنند
الْمُتَوَكِّلُوْنَ ﴿۳۸﴾ قُلْ يٰقَوْمِ اعْمَلُوْا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّيْ عَامِلٌ ۚ
توکل کنندگان بگو اے قوم من عمل کنید بر وضع خود هر آئینه من نیز عمل کننده ام
فَسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۙ﴿۳۹﴾ مَنْ يَّاْتِيْهِ عَذَابٌ يُّخْزِيْهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ
بر وضع خود پس خواهید دانست کسے را که بیاید ش عذابے که رسوا کند ش و کسے را که فرود آید
عَذَابٌ مُّقِيْمٌ ﴿۴۰﴾ اِنَّآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتٰبَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ ۚ
بروے عذاب دائم هر آئینه ما فرود آوردیم بر تو کتاب را برائے مردمان براستی
فَمَنِ اهْتَدٰى فَلِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۚ
پس هر که راه یاب شد پس نفع او راست و هر که گمراه شد پس جز این نیست که گمراه میشود
وَمَآ اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيْلٍ ﴿۴۱﴾ ع اَللّٰهُ يَتَوَفَّى الْاَنْفُسَ حِيْنَ
بضرر خود و نیستی بر ایشان نگهبان خدا تعالیٰ قبض ارواح میکند نزدیک موت آن
مَوْتِهَا وَالَّتِيْ لَمْ تَمُتْ فِيْ مَنَامِهَا ۚ فَيُمْسِكُ الَّتِيْ قَضٰى
و آن روح که نه مرده است قبض آن میکند نزدیک خواب آن پس نگاه میدارد آن را که حکم
عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْاُخْرٰٓى اِلٰٓى اَجَلٍ مُّسَمًّى ؕ اِنَّ
موت کرده است بروے و می گزارد آن دیگر را تا وقتے معین هر آئینه
فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ﴿۴۲﴾ اَمِ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ
درین مقدمه نشان هاست برائے قومے که تامل می کنند آیا شفاعت کنندگان گرفته اند
اللّٰهِ شُفَعَآءَ ؕ قُلْ اَوَلَوْ كَانُوْا لَا يَمْلِكُوْنَ شَيْـًٔا وَّلَا يَعْقِلُوْنَ ﴿۴۳﴾
بجز خدا بگو ایشان را که گرفتید اگرچه نمی توانستند هیچ کارے و نے دانستند
قُلْ لِّلّٰهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيْعًا ؕ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ
بگو در اختیار خدا است شفاعت همه یکجا مر او راست پادشاهی آسمان ها و زمین
ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿۴۴﴾ وَاِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَحْدَهُ اشْمَاَزَّتْ قُلُوْبُ
باز بسوئے او گردانیده خواهید شد و چون یاد کرده شود خدا تنها متنفر شود دل

الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ ۚ وَاِذَا ذُكِرَ الَّذِيْنَ مِنْ دُوْنِهٖٓ

آنانکه ایمان نمی آرند باآخرت وچون یادکرده شوند آنانکه بجزاوهستند

اِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُوْنَ ﴿٤٥﴾ قُلِ اللّٰهُمَّ فَاطِرَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ

ناگاه ایشان شادمان می شوند بگو بارخدایا اے پیداکنندۀ آسمان ها وزمین

عٰلِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ اَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيْ مَا

دانندۀ نهان وآشکارا توحکم کنی میان بندگان خود درچیزیکه ایشان

كَانُوْا فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْ اَنَّ لِلَّذِيْنَ ظَلَمُوْا مَا فِي الْاَرْضِ

دران اختلاف میکردند واگر باشد آنانراکه ستم کردند آنچه درزمین ست

جَمِيْعًا وَّمِثْلَهٗ مَعَهٗ لَافْتَدَوْا بِهٖ مِنْ سُوْٓءِ الْعَذَابِ يَوْمَ

همه یکجا ومانندآن همراه آن البته عوض خود دهندآن را بسبب سختی عذاب روز

الْقِيٰمَةِ ۭ وَبَدَا لَهُمْ مِّنَ اللّٰهِ مَا لَمْ يَكُوْنُوْا يَحْتَسِبُوْنَ ﴿٤٧﴾

قیامت وظاهرشود ایشان را ازجانب خدا آنچه گمان نمی داشتند

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّاٰتُ مَا كَسَبُوْا وَحَاقَ بِهِمْ مَّا كَانُوْا بِهٖ

وظاهرشود ایشان را جزائے بدآنچه کرده بودند ودرگیرد ایشان را آنچه بدان

يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿٤٨﴾ فَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ۡ ثُمَّ اِذَا خَوَّلْنٰهُ

استهزاء میکردند پس چون برسد آدمی راسختی بخواند مارا بازچون بدهیم اورا

نِعْمَةً مِّنَّا ۙ قَالَ اِنَّمَآ اُوْتِيْتُهٗ عَلٰى عِلْمٍ ۭ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ

نعمتے ازطرف خود گوید جزاین نیست که داده شده است این نعمت مرا بنابردانستی که درمنست بلکه این

وَّلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٤٩﴾ قَدْ قَالَهَا الَّذِيْنَ مِنْ

نعمت آزمائشے ست ولیکن اکثرایشان نے دانند هرآئینه گفتند این کلمه آنانکه پیش از

قَبْلِهِمْ فَمَآ اَغْنٰى عَنْهُمْ مَّا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ ﴿٥٠﴾ فَاَصَابَهُمْ

ایشان بودند پس دفع نه کرد ازایشان بلارا آنچه میکردند پس رسید بدیشان

سَيِّاٰتُ مَا كَسَبُوْا ۭ وَالَّذِيْنَ ظَلَمُوْا مِنْ هٰٓؤُلَاۗءِ سَيُصِيْبُهُمْ

عقوبت های آنچه کردند وآنانکه ستم کردند ازین جماعه خواهدرسید بدیشان

سَيِّاٰتُ مَا كَسَبُوْا ۭ وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِيْنَ ﴿٥١﴾ اَوَلَمْ يَعْلَمُوْٓا اَنَّ
عقوبت ہاے آنچہ کردند ونیستند ایشان عاجز کنندہ آیا ندانستہ اند کہ

اللّٰهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَّشَاۗءُ وَيَقْدِرُ ۭ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ
خدا گشادہ میسازد رزق را برائے ہر کہ میخواہد و تنگ میکند برائے ہر کہ خواہد ہر آئینہ درین کار نشانہاست

لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿٥٢﴾ قُلْ يٰعِبَادِيَ الَّذِيْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰٓي اَنْفُسِهِمْ ع ٥ / ١١
قومے را کہ ایمان مے آرند بگو از طرف من اے آن بندگان من کہ تجاوز از حد کردید برخود

لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِيْعًا ۭ
ناامید مشوید از رحمت خدا ہر آئینہ خدا مے آمرزد گناہان را ہمہ یکجا

اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ ﴿٥٣﴾ وَاَنِيْبُوْٓا اِلٰى رَبِّكُمْ وَاَسْلِمُوْا لَهٗ
ہر آئینہ خدا ہمونست آمرزگار مہربان و رجوع کنید بسوئے پروردگار خویش و منقاد شوید اورا

ف یعنے بہ دنیا ۱۲

مِنْ قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنْصَرُوْنَ ﴿٥٤﴾ وَاتَّبِعُوْٓا
پیش ازان کہ بیاید بشما عقوبت باز مدد کردہ نہ شوید و پیروی کنید

اَحْسَنَ مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِّنْ رَّبِّكُمْ مِّنْ قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَكُمُ
بہ نیکوترین آنچہ فرو فرستادہ شد بسوئے شما از جانب پروردگار شما پیش ازان کہ بیاید بہ شما عذاب

الْعَذَابُ بَغْتَةً وَّاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُوْنَ ﴿٥٥﴾ اَنْ تَقُوْلَ نَفْسٌ
ناگہان وشما خبردار نباشید (رجوع بخدا کنید واتباع قرآن نمائید) بجہت ترس ازانکہ

يّٰحَسْرَتٰى عَلٰي مَا فَرَّطْتُّ فِيْ جَنْۢبِ اللّٰهِ وَاِنْ كُنْتُ لَمِنَ
گوید شخصے وائے پشیمانی من بر تقصیر کردن من در حق خدا وہر آئینہ من بودم از

السّٰخِرِيْنَ ﴿٥٦﴾ اَوْ تَقُوْلَ لَوْ اَنَّ اللّٰهَ هَدٰىنِيْ لَكُنْتُ مِنَ
تمسخر کنندگان یا گوید اگر خدا ہدایت کردے مرا البتہ می شدم از

الْمُتَّقِيْنَ ﴿٥٧﴾ اَوْ تَقُوْلَ حِيْنَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ اَنَّ لِيْ كَرَّةً
متقیان یا گوید وقتے کہ معاینہ کند عذاب را کاش مرا رجوعے باشد ف

فَاَكُوْنَ مِنَ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿٥٨﴾ بَلٰى قَدْ جَاۗءَتْكَ اٰيٰتِيْ فَكَذَّبْتَ
تا باشم از نیکوکاران آنگاہ خدا فرماید آرے آمد پیش تو آیات من پس دروغ

بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۵۹﴾ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ تَرَى
داشتی آنرا و تکبر کردی وشدی از کافران وروز قیامت بینی
الَّذِيْنَ كَذَبُوْا عَلَى اللّٰهِ وُجُوْهُهُمْ مُّسْوَدَّةٌ ۭ اَلَيْسَ فِيْ جَهَنَّمَ
آنان را که دروغ بستند برخدا روئے ایشان سیاه شده است آیا نیست در دوزخ
مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِيْنَ ﴿۶۰﴾ وَيُنَجِّي اللّٰهُ الَّذِيْنَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ ۡ
جائے متکبران ونجات دہد خدا متقیان را قرین رستگاری خویش شده
لَا يَمَسُّهُمُ السُّوْٓءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿۶۱﴾ اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ ۡ
نه رسد بدیشان سختی ونه اندوهگین شوند خدا آفریننده هرچیز ست
وَّهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَّكِيْلٌ ﴿۶۲﴾ لَهٗ مَقَالِيْدُ السَّمٰوٰتِ
واو برهرچیز خبرگیرنده است مراورا ست کلید ہائے آسمان ہا
وَالْاَرْضِ ۭ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿۶۳﴾ ع ۶
وزمین ف وآنانکه کافر شدند بہ نشان ہائے خدا این جماعہ ایشانند زیان کاران
قُلْ اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَاْمُرُوْٓنِّيْٓ اَعْبُدُ اَيُّهَا الْجٰهِلُوْنَ ﴿۶۴﴾ وَلَقَدْ
آیا می فرمائید بمن کہ پرستش کنم غیر خدا را اے نادان وہر آئینہ
اُوْحِيَ اِلَيْكَ وَاِلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكَ ۚ لَئِنْ اَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ
وحی فرستاده شد یا محمد بسوئے تو وبسوئے آنانکه پیش از تو بودند کہ اگر شریک خدا مقرر کنی البتہ
عَمَلُكَ وَلَتَكُوْنَنَّ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ ﴿۶۵﴾ بَلِ اللّٰهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ
نابود گردد عمل تو والبتہ شوی از زیان کاران بلکہ خدا را فقط عبادت کن وباش
مِّنَ الشّٰكِرِيْنَ ﴿۶۶﴾ وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهٖ ڰ وَالْاَرْضُ جَمِيْعًا
از سپاسداراں ونه شناختند خدا را حق شناختن او وزمین ہمہ یکجا
قَبْضَتُهٗ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَالسَّمٰوٰتُ مَطْوِيّٰتٌ ۢ بِيَمِيْنِهٖ ۭ سُبْحٰنَهٗ
در مشت او باشد روز قیامت وآسمان ہا پیچیده شوند در دست راست او پاکی
وَتَعٰلٰى عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿۶۷﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّوْرِ فَصَعِقَ مَنْ فِي
او راست و برتر است از آنکه شریک او مقرر میکنند ودمیده شود در صور پس بمیرد ہر کہ در

ف یعنی مختار و متصرف اوست ۱۲

السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِی الْاَرْضِ اِلَّا مَنْ شَآءَ اللّٰهُ ؕ ثُمَّ نُفِخَ فِیْهِ
آسمان ها وهرکه در زمین ست مگر آنکه خدا خواسته است باز دمیده شود
اُخْرٰی فَاِذَا هُمْ قِیَامٌ یَّنْظُرُوْنَ ﴿۶۸﴾ وَاَشْرَقَتِ الْاَرْضُ بِنُوْرِ
در صور بار دیگر پس ناگهان ایشان ایستادگانند می نگرند و روشن شود زمین به نور پروردگار خود
رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتٰبُ وَجِایْٓءَ بِالنَّبِیّٖنَ وَالشُّهَدَآءِ وَقُضِیَ
و نهاده شود نامهٔ اعمال و آورده شود پیغامبران را و گواهان را و حکم کرده شود
بَیْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا یُظْلَمُوْنَ ﴿۶۹﴾ وَوُفِّیَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا
میان آدمیان براستی وایشان ستم کرده نه شوند تمام داده شود هر شخصے را جزای آنچه
عَمِلَتْ وَهُوَ اَعْلَمُ بِمَا یَفْعَلُوْنَ ﴿۷۰﴾ ع وَسِیْقَ الَّذِیْنَ كَفَرُوْٓا اِلٰی ع ٧ ٧ ٤
کرده است وخدا دانا ترست بآنچه می کنند و روان کرده شود کافران را بسوئے
جَهَنَّمَ زُمَرًا ؕ حَتّٰٓی اِذَا جَآءُوْهَا فُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ
دوزخ گروه گروه تا وقتے که بیایند نزدیک دوزخ واکرده شود دروازه هائے آن وگویند ایشان را
خَزَنَتُهَآ اَلَمْ یَاْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ یَتْلُوْنَ عَلَیْكُمْ اٰیٰتِ رَبِّكُمْ
نگهبانان دوزخ آیا نیامده بودند به شما پیغامبران از جنس شما می خواندند بر شما آیات پروردگار شما را
وَیُنْذِرُوْنَكُمْ لِقَآءَ یَوْمِكُمْ هٰذَا ؕ قَالُوْا بَلٰی وَلٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ
و مے ترسانیدند شما را از ملاقات این روز شما گفتند آرے ولیکن متحقق شد حکم
الْعَذَابِ عَلَی الْكٰفِرِیْنَ ﴿۷۱﴾ قِیْلَ ادْخُلُوْٓا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خٰلِدِیْنَ
عذاب بر کافران گفته شود در آئید به دروازه هائی دوزخ جاویدان
فِیْهَا ۚ فَبِئْسَ مَثْوَی الْمُتَكَبِّرِیْنَ ﴿۷۲﴾ وَسِیْقَ الَّذِیْنَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ
درانجا پس بد جائے متکبران ست دوزخ و روان کرده شوند آنانکه ترسیدند از پروردگار
اِلَی الْجَنَّةِ زُمَرًا ؕ حَتّٰٓی اِذَا جَآءُوْهَا وَفُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ
خویش بسوئی بهشت گروه گروه تا وقتیکه بیایند نزدیک بهشت و واکرده شود دروازه هائے آن وگویند
لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلٰمٌ عَلَیْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوْهَا خٰلِدِیْنَ ﴿۷۳﴾ وَقَالُوا
ایشانرا نگاهبانان بهشت سلام بر شما باد خوشحال شدید پس در آئید بهشت جاویدان وگویند

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ صَدَقَنَا وَعْدَهٗ وَاَوْرَثَنَا الْاَرْضَ نَتَبَوَّاُ
سپاس خدائے راست کہ راست کرد باما وعدۂ خود وعطا کرد مارا زمین جائی میگیریم
مِنَ الْجَنَّةِ حَیْثُ نَشَآءُ ۚ فَنِعْمَ اَجْرُ الْعٰمِلِیْنَ ۝۷۴ وَتَرَی
از بہشت ہر جا کہ خواہیم پس نیک مزد کار کنندگان ست بہ بہشت - و بہ بینی
الْمَلٰٓئِكَةَ حَآفِّیْنَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ یُسَبِّحُوْنَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ ۚ
فرشتگان را گرداگرد شدہ حوالی عرش تسبیح میگویند ہمراہ ستائش پروردگار
ع ۵ وَقُضِیَ بَیْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَقِیْلَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ۝۷۵ ع
خویش وحکم کردہ شود میان ایشان براستی ف وگفتہ شود ستائش خدائے راست پروردگار عالمہا

سُوْرَةُ الْمُؤْمِنِ مَكِّیَّةٌ وَّهِیَ — بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ — خَمْسٌ وَّثَمَانُوْنَ اٰیَةً وَّتِسْعُ رُكُوْعَاتٍ
سورہ مومنون در مکہ نازل شدہ وآں [illegible] بنام خدائے بخشائندہ مہربان ہشتاد و پنج آیت و نہ رکوع است

حٰمٓ ۝۱ تَنْزِیْلُ الْكِتٰبِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِیْزِ الْعَلِیْمِ ۝۲ غَافِرِ
فرو فرستادن کتاب از جانب خدائے غالب داناست آمرزندہ
الذَّنْۢبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِیْدِ الْعِقَابِ ۙ ذِی الطَّوْلِ ؕ لَآ اِلٰهَ
گناہ وپذیرندۂ توبہ سخت کنندہ عقوبت خداوند توانگری نیست
اِلَّا هُوَ ؕ اِلَیْهِ الْمَصِیْرُ ۝۳ مَا یُجَادِلُ فِیْٓ اٰیٰتِ اللّٰهِ اِلَّا الَّذِیْنَ
ہیچ معبود مگر او بسوئے اوست بازگشت مکابرہ نمے کنند در آیت ہائے خدا مگر
كَفَرُوْا فَلَا یَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِی الْبِلَادِ ۝۴ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ
کافران پس غرہ نکند ترا آمد و رفت ایشان در شہرہا دروغ داشتند پیش ایشان
نُوْحٍ وَّالْاَحْزَابُ مِنْۢ بَعْدِهِمْ ۪ وَهَمَّتْ كُلُّ اُمَّةٍۢ بِرَسُوْلِهِمْ
قوم نوح وجماعت ہائے دیگر بعد از قوم نوح وقصد کرد ہر جماعتے بہ پیغامبر خود
لِیَاْخُذُوْهُ وَجٰدَلُوْا بِالْبَاطِلِ لِیُدْحِضُوْا بِهِ الْحَقَّ فَاَخَذْتُهُمْ ۫
تا بگیرند آنرا ومکابرہ کردند بہ شبہات بیہودہ تا نا چیز سازند بآن سخن درست را پس گرفتم ایشان را
فَكَیْفَ كَانَ عِقَابِ ۝۵ وَكَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَی الَّذِیْنَ
پس چگونہ بود عقوبت من وہم چنیں ثابت شد حکم پروردگار تو بر کافران کہ ایشان

ف یعنی در اختصام ملا علی ۱۲

وقف لازم / وقف النبی صلی اللہ علیہ وسلم

كَفَرُوْٓا اَنَّهُمْ اَصْحٰبُ النَّارِ ۞۶ اَلَّذِيْنَ يَحْمِلُوْنَ الْعَرْشَ وَمَنْ

اہل دوزخ اند آنانکہ بر میدارند عرش را و آنانکہ

حَوْلَهٗ يُسَبِّحُوْنَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُوْنَ بِهٖ وَيَسْتَغْفِرُوْنَ لِلَّذِيْنَ

گرداگرد عرش اند تسبیح میگویند ہمراہ ستائش پروردگار خویش و ایمان مے آرند باو و آمرزش میخواہند

اٰمَنُوْا ۚ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَّعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِيْنَ

برائی مومنان میگویند اے پروردگار ما فرا گرفتی ہمہ چیز را بہ بخشائش و دانش پس بیامرز آنان را کہ توبہ

تَابُوْا وَاتَّبَعُوْا سَبِيْلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيْمِ ۞۷ رَبَّنَا وَاَدْخِلْهُمْ

کردند و پیروی راہ تو نمودند و نگاہدار ایشان را از عذاب دوزخ اے پروردگار ما و در آر ایشانرا

جَنّٰتِ عَدْنِ ِۨالَّتِيْ وَعَدْتَّهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ اٰبَآئِهِمْ وَ

بہ بوستانہائے ہمیشہ ماندن کہ وعدہ کردہ بایشان و در آر نیز ہر کہ شائستہ کار باشد از پدران

ف۱ یعنی با خدا و فرشتگان ۱۲

اَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيّٰتِهِمْ ۭ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۞۸ ۙ وَقِهِمُ

ایشان و زنان ایشان و فرزندان ایشان ہر آئینہ توئی غالب با حکمت و نگاہدار ایشانرا

السَّيِّاٰتِ ۭ وَمَنْ تَقِ السَّيِّاٰتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهٗ ۭ وَذٰلِكَ

از عقوبت ہا و ہر کرا نگاہ داری از عقوبت ہا دران روز پس ہر آئینہ رحم کردہ بروے و این مقدمہ

ع ۱ / ۹ / ۶

هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ۞۹ ۧ اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا يُنَادَوْنَ لَمَقْتُ اللّٰهِ

نگاہداشتن ہمانست مطلب یابی بزرگ ہر آئینہ آنانکہ کافر شدند آواز دادہ شود ایشان را کہ بہ تحقیق دشمن

اَكْبَرُ مِنْ مَّقْتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ اِذْ تُدْعَوْنَ اِلَى الْاِيْمَانِ فَتَكْفُرُوْنَ ۞۱۰

داشتن خدا شمارا وقتیکہ خواندہ می شدید در دنیا بسوئے ایمان پس کافر می ماندید زیادہ تر است از دشمن

قَالُوْا رَبَّنَآ اَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَاَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوْبِنَا

داشتن شما خود را گویند اے پروردگار ما مردہ ساختی ما را دو بار زندہ گردانیدی ما را دو بار پس اعتراف کردیم

فَهَلْ اِلٰى خُرُوْجٍ مِّنْ سَبِيْلٍ ۞۱۱ ذٰلِكُمْ بِاَنَّهٗٓ اِذَا دُعِيَ اللّٰهُ وَحْدَهٗ

بہ گناہان خود پس آیا بسوئے بیرون رفتن راہے ہست یعنی حیلہ ہست ف۱ این عذاب بسبب آنست

كَفَرْتُمْ ۚ وَاِنْ يُّشْرَكْ بِهٖ تُؤْمِنُوْا ۭ فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيْرِ ۞۱۲ هُوَ

کہ چون یاد کردہ میشد خدا تنہا انکار میکردید و اگر شریک او مقرر کردہ میشد باور میداشتید پس فرمان خدا راست

الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا ۚ وَمَا يَتَذَكَّرُ

بلند قدر بزرگوار اوست که آن مینماید شمارا نشانهای خود و فرو میفرستد برائی شما از آسمان رزق را و پند پذیر

إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾ فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ

نمی شود مگر کسیکه رجوع میکند بخدا پس یاد کنید خدا را یک جهت ساخته برائی او عبادت را اگرچه ناخوش

الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾ رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ

دارند کافران اوست بلند کننده مرتبه ها خداوند عرش می اندازد روحے را از فرمان خود

عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿١٥﴾ يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ ۖ

برهر که خواهد از بندگان خود تا بترساند آن بنده را از روز ملاقات ف روزیکه ایشان بیرون

لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ ۚ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ۖ لِلَّهِ الْوَاحِدِ

ف یعنی از قبور

آیند پوشیده نباشد بر خدا از ایشان چیزے خدا فرماید کراست بادشاهی امروز باز خود جواب دهد را

الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾ الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ ۚ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ ۚ

خدائے یگانه غالب را امروز پاداش داده شود هر شخصے بحسب آنچه کرده است هیچ ستم نیست امروز

إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾ وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ

هر آئینه خدا زود حساب کننده است و بترسان ایشان از روز قیامت آنگاه که دلها

لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ ۚ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ

نزدیک چنبر گردن باشند پر شده از غم نیست ستمگاران را هیچ دوستے و نه شفاعت کننده که

يُطَاعُ ﴿١٨﴾ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾ وَاللَّهُ

سخن او قبول کرده شود میداند خدا خیانت چشم ها را و آنچه پنهان میدارند سینه ها خدا

يَقْضِي بِالْحَقِّ ۖ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ

حکم میکند براستی و آنانکه کافران می پرستند ایشان را بجز خدا حکم نے کنند

بِشَيْءٍ ۗ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي ع ٢ ١١ ٧

به چیزے هر آئینه خدا همو است شنوا بینا آیا سیر نه کرده اند در

الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ

زمین تا بنگرند چگونه بود آخر کار آنانکه پیش از ایشان بودند

كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ

زیاده تر از ایشان به قوت و به نشان ها در زمین ف۱ پس گرفتار کرد ایشانرا

بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٢١﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ

خدا بگناهان ایشان و نبود ایشانرا از خدا هیچ پناه دهنده این عقوبت بسبب آن

تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ ۚ إِنَّهُ قَوِيٌّ

بود که مے آمدند بایشان پیغامبران ایشان به نشان ها پس ایشان کافر شدند پس گرفتار کرد ایشانرا خدا

شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٢٣﴾

هر آئینه خدا توانا سخت عقوبت ست و هر آئینه فرستادیم موسے را به نشانی خویش و حجت ظاهر

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾ فَلَمَّا

بسوئے فرعون و هامان و قارون پس گفتند جادوگرے دروغگو هست پس چون آمد

جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا

بر ایشان به پیغام راست از نزدیک ما گفتند بکشید فرزندان آنانکه ایمان آوردند

ف۱ یعنی محل ها و قلعه ها بسیار بنا کردند ۱۲

مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ ۚ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٢٥﴾

همراه او و زنده گزارید دختران ایشانرا و نیست حیله سازی کافران مگر در تباهی

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ ۖ إِنِّي أَخَافُ

و گفت فرعون اے یاران بگذارید مرا تا بکشم موسے را و باید که بخواند جناب پروردگار خویش هر آئینه من

أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٢٦﴾ وَقَالَ

می ترسم از آنکه بدل کند دین شما را یا پیدا آرد در زمین فساد را و گفت

مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ

موسے هر آئینه من پناه گرفتم به پروردگار خود و به پروردگار شما از شر هر متکبرے که باور ندارد

ع ۳ ۸ بِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٢٧﴾ وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ

روز حساب را و گفت مردے مسلمان از خویشان فرعون که پنهان میداشت

إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ

ایمان خود را آیا می کشید مردے را بسبب آنکه می گوید پروردگار من خداست و هر آئینه آورده

بِالْبَيِّنٰتِ مِنْ رَّبِّكُمْ ۗ وَاِنْ يَّكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهٗ ۚ وَاِنْ
است پیش شما نشانها از جانب پروردگار شما و اگر بفرض دروغگو باشد پس وبال براوست دروغگوئی
يَّكُ صَادِقًا يُّصِبْكُمْ بَعْضُ الَّذِيْ يَعِدُكُمْ ۗ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِيْ
او و اگر راست گو باشد البته برسد به شما بعض آنچه وعده میدهد شما را هر آئینه خدا راه نمی نماید
مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿۲۸﴾ يٰقَوْمِ لَكُمُ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظٰهِرِيْنَ
کسے را که باشد از حد گذرنده دروغ گو اے قوم من شما راست بادشاهی امروز غالب شده
فِي الْاَرْضِ ۫ فَمَنْ يَّنْصُرُنَا مِنْۢ بَاْسِ اللّٰهِ اِنْ جَآءَنَا ۗ قَالَ
در زمین پس که نصرت دهد ما را از عذاب خدا اگر بیاید بما گفت
فِرْعَوْنُ مَآ اُرِيْكُمْ اِلَّا مَآ اَرٰى وَمَآ اَهْدِيْكُمْ اِلَّا سَبِيْلَ
فرعون مصلحت نمی دهم شما را مگر آنچه ادراک میکنم و دلالت نمی کنم شما را مگر براه
الرَّشَادِ ﴿۲۹﴾ وَقَالَ الَّذِيْٓ اٰمَنَ يٰقَوْمِ اِنِّيْٓ اَخَافُ عَلَيْكُمْ مِّثْلَ
راستی و گفت شخصے که ایمان آورده بود اے قوم من هر آئینه من می ترسم بر شما از مانند
يَوْمِ الْاَحْزَابِ ﴿۳۰﴾ مِثْلَ دَاْبِ قَوْمِ نُوْحٍ وَّعَادٍ وَّثَمُوْدَ وَالَّذِيْنَ
روز جماعت ہائے پیشین مانند صورت حال قوم نوح و عاد و ثمود و آنانکه
مِنْۢ بَعْدِهِمْ ۗ وَمَا اللّٰهُ يُرِيْدُ ظُلْمًا لِّلْعِبَادِ ﴿۳۱﴾ وَيٰقَوْمِ اِنِّيْٓ اَخَافُ
بعد از ایشان بودند و خدا اراده ستم نمی کند بر بندگان و اے قوم من هر آئینه مے ترسم
عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴿۳۲﴾ يَوْمَ تُوَلُّوْنَ مُدْبِرِيْنَ ۚ مَا لَكُمْ مِّنَ اللّٰهِ
بر شما از روز آواز دادن بایکدیگر روزیکه روگردانید پشت داده نبود شما را از خدا
مِنْ عَاصِمٍ ۚ وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهٗ مِنْ هَادٍ ﴿۳۳﴾ وَلَقَدْ جَآءَكُمْ
هیچ نگاه دارنده و هر کرا گمراه سازد خدا پس نیست او را هیچ راه نماینده و هر آئینه آمده
يُوْسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنٰتِ فَمَا زِلْتُمْ فِيْ شَكٍّ مِّمَّا جَآءَكُمْ بِهٖ ۭ
بود پیش از این بشما یوسف به نشانها پس همیشه در شک بودید از آنچه آورده بود پیش شما آنرا
حَتّٰٓى اِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَّبْعَثَ اللّٰهُ مِنْۢ بَعْدِهٖ رَسُوْلًا ۭ كَذٰلِكَ
تا وقتیکه بمرد گفتید نخواهد فرستاد خدا بعد از وے پیغامبرے را همچنین

يُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُّرْتَابُ ﴿٣٤﴾ الَّذِيْنَ يُجَادِلُوْنَ فِيْٓ
گمراه میکند خدا هر کرا هست او از حد در گذرنده شک آرنده آنانرا که مکابره می کنند در

اٰيٰتِ اللّٰهِ بِغَيْرِ سُلْطٰنٍ اَتٰهُمْ ۭ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ وَعِنْدَ
آیات خدا بغیر حجتے که آمده باشد پیش ایشان سخت ناپسند شد این مکابرۂ ایشان نزدیک خدا

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ۭ كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾
و نزدیک آنانکه ایمان آوردند همچنین مهر می نهد خدا بر هر دل متکبر سرکش

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يٰهَامٰنُ ابْنِ لِيْ صَرْحًا لَّعَلِّيْٓ اَبْلُغُ الْاَسْبَابَ ﴿٣٦﴾
و گفت فرعون اے ہامان عمارت کن برائے من کوشکے تا باشد که برسم باین راه ها

اَسْبَابَ السَّمٰوٰتِ فَاَطَّلِعَ اِلٰٓى اِلٰهِ مُوْسٰى وَاِنِّيْ لَاَظُنُّهٗ كَاذِبًا ۭ وَكَذٰلِكَ
راه ہائے آسمان ها تا در نگرم بسوئے پروردگار موسے و ہر آئینه دروغگو می پندارمش و همچنین

زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوْٓءُ عَمَلِهٖ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيْلِ ۭ وَمَا كَيْدُ
آراسته شد در نظر فرعون عمل بد او و باز داشته شد از راه صواب و نبود حیله سازی

فِرْعَوْنَ اِلَّا فِيْ تَبَابٍ ﴿٣٧﴾ وَقَالَ الَّذِيْٓ اٰمَنَ يٰقَوْمِ اتَّبِعُوْنِ
فرعون مگر در تباهی و گفت آنکه ایمان آورده بود اے قوم من پیروی من کنید

اَهْدِكُمْ سَبِيْلَ الرَّشَادِ ﴿٣٨﴾ يٰقَوْمِ اِنَّمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ
تا دلالت کنم شما را براه راستی اے قوم من جز این نیست که این زندگانی اندک بهره است

وَّاِنَّ الْاٰخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزٰٓى
و هر آئینه آخرت همونست سرائے همیشه بودن هر که بعمل آرد کار بد جزا داده نخواهد شد

اِلَّا مِثْلَهَا ۚ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ
الا مانند آن و هر که بجا آرد کار شائسته خواه از جنس مرد خواه از جنس زن و او مومن بود

فَاُولٰۗىِٕكَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُوْنَ فِيْهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾ وَ
پس در آیند آن جماعه به بهشت رزق داده شود ایشان را آن جا بغیر شمار و

يٰقَوْمِ مَا لِيْٓ اَدْعُوْكُمْ اِلَى النَّجٰوةِ وَتَدْعُوْنَنِيْٓ اِلَى النَّارِ ﴿٤١﴾
اے قوم من چیست مرا که میخوانم شما را بسوئے نجات و شما میخوانید مرا بسوئے دوزخ

تَدْعُوْنَنِيْ لِاَكْفُرَ بِاللّٰهِ وَاُشْرِكَ بِهٖ مَا لَيْسَ لِيْ بِهٖ عِلْمٌ ۡ وَّاَنَا
میخوانید مرا بسوئے آن کہ کافر شوم بخدا و شریک او مقرر کنم چیزے کہ نیست مرا بحقیقت آن علم و من
اَدْعُوْكُمْ اِلَى الْعَزِيْزِ الْغَفَّارِ ﴿٤٢﴾ لَا جَرَمَ اَنَّمَا تَدْعُوْنَنِيْٓ اِلَيْهِ لَيْسَ
میخوانم شمارا بسوئے خدا غالب آمرزگار بے شبہ چیزے کہ شما میخوانید مرا بسوئی آن نیست آن
لَهٗ دَعْوَةٌ فِى الدُّنْيَا وَلَا فِى الْاٰخِرَةِ وَاَنَّ مَرَدَّنَآ اِلَى اللّٰهِ وَاَنَّ
چیزرا قبول کردن دعا نہ در دنیا و نہ در آخرت و بے شبہ بازگشت ما بسوئی خدا است
الْمُسْرِفِيْنَ هُمْ اَصْحٰبُ النَّارِ ﴿٤٣﴾ فَسَتَذْكُرُوْنَ مَآ اَقُوْلُ لَكُمْ ؕ
و بے شبہ از حد گذشتگان ایشان اند اہل دوزخ پس یاد خواہید کرد آنچہ می گویم بہ شما
وَاُفَوِّضُ اَمْرِيْٓ اِلَى اللّٰهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ بَصِيْرٌۢ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾ فَوَقٰىهُ
و مے سپارم مقدمہ خود را بخدا ہر آئینہ خدا بیناست باحوال بندگان پس نگاہداشت
اللّٰهُ سَيِّاٰتِ مَا مَكَرُوْا وَحَاقَ بِاٰلِ فِرْعَوْنَ سُوْٓءُ الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾ ج
او را خدا از سختی ہائی بدسگالی ایشان و فرو گرفت بخویشان فرعون عذاب سخت
اَلنَّارُ يُعْرَضُوْنَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَّعَشِيًّا ۚ وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ ۫
در گرفت ایشان را آتش حاضر کردہ میشوند بر آتش بگاہ و شام و روزے کہ قائم شود قیامت گوئیم
اَدْخِلُوْٓا اٰلَ فِرْعَوْنَ اَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾ وَاِذْ يَتَحَآجُّوْنَ فِى النَّارِ
خویشان فرعون را در آئید در سخت ترین عذاب و یاد کن چون باہم مکابرہ میکنند در دوزخ
فَيَقُوْلُ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْٓا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ
پس گویند ناتوان سرکشان را ہر آئینہ ما تابع بودیم شمارا پس آیا شما
اَنْتُمْ مُّغْنُوْنَ عَنَّا نَصِيْبًا مِّنَ النَّارِ ﴿٤٧﴾ قَالَ الَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْٓا
دفع کنندہ ہستید از سر ما یک حصہ از عقوبت آتش گویند سرکشان ہر آئینہ ما
اِنَّا كُلٌّ فِيْهَآ ۙ اِنَّ اللّٰهَ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾ وَقَالَ الَّذِيْنَ
ہمہ در آتشیم ہر آئینہ خدا مقدمہ فیصل کردہ است در میان بندگان و گویند آنانکہ
فِى النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوْا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ
در آتش اند نگاہبانان دوزخ را دعا کنید بجناب پروردگار خویش تا سبک کند از ما حصۂ یک روز

الْعَذَابِ ﴿۴۹﴾ قَالُوا أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُم بِالْبَيِّنَاتِ ۖ قَالُوا
از عذاب گویند نگاهبانان آیا نے آمدند بشما پیغمبران شما به معجزه ها گویند آرے
بَلَىٰ ۚ قَالُوا فَادْعُوا ۗ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿۵۰﴾ إِنَّا ع ۵ ۱۳ ۱۰
نگاهبانان گویند پس شما دعا کنید و نیست دعای کافران مگر در تباہی ہر آئینه ما
لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ
نصرت دہیم پیغامبران خویش را و آنان را که ایمان آوردند در زندگانی دنیا و نیز روزیکه قایم شوند
الْأَشْهَادُ ﴿۵۱﴾ يَوْمَ لَا يَنفَعُ الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ ۖ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ
گواہان ف۱ روزیکه سود نه دہد ستمگاران را عذر آوردن ایشان و ایشانراست لعنت
وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿۵۲﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَىٰ وَأَوْرَثْنَا
و ایشانراست عقوبت آن سرائے و ہر آئینه دادیم موسےٰ را ہدایت و وارث کتاب
بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ ﴿۵۳﴾ هُدًى وَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿۵۴﴾
ساختیم بنی اسرائیل را برائے راه نمودن و پند دادن خداوندان خرد را
فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ
پس صبر کن ہر آئینه وعدۂ خدا راست ست و آمرزش طلب کن برائے گناه خود و تسبیح گوئی
رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ ﴿۵۵﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ
باستائش پروردگار خود به شام و پگاه ہر آئینه آنانکه مکابره میکنند در آیت ہائی خدا
بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ ۙ إِن فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَّا هُم
بغیر حجتے که آمده باشد بایشان نیست در سینۂ ایشان مگر ارادۂ غلبه که نیستند ایشان
بِبَالِغِيهِ ۚ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۖ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿۵۶﴾ لَخَلْقُ
رسنده بآن پس پناه طلب کن از خدا ہر آئینه خدا ہمونست شنوا بینا ہر آئینه آفریدن
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ
آسمان ہا و زمین بزرگ ترست از آفریدن آدمیان ف۲ ولیکن اکثر
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۵۷﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ
مردمان نمیدانند و برابر نیستند نابینا و بینا و برابر نیستند آنانکه

ف۱ یعنے فرشتگان گواہی دہند ۱۲

ف۲ یعنے اعادۂ ایشان ۱۲

اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَلَا الْمُسِيْٓءُ ۭ قَلِيْلًا مَّا تَتَذَكَّرُوْنَ ﴿۵۸﴾

آوردہ اند وکارہائے شائستہ کردند با بدکار اندکے پند پذیرے شوید

اِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيْهَا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ

ہرآئینہ قیامت آمدنی ست نیست شک دران ولیکن اکثر مردمان

لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿۵۹﴾ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُوْنِيْٓ اَسْتَجِبْ لَكُمْ ۭ اِنَّ

باور نمیدارند وگفت پروردگار شما دعا کنید بجناب من تا قبول کنم دعائے شمارا ہرآئینہ

الَّذِيْنَ يَسْتَكْبِرُوْنَ عَنْ عِبَادَتِيْ سَيَدْخُلُوْنَ جَهَنَّمَ دٰخِرِيْنَ ﴿۶۰﴾ ع

آنانکہ تکبر می کنند از عبادت من داخل خواہند شد بہ دوزخ خوار شدہ

اَللّٰهُ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوْا فِيْهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا ۭ

خدائے آنست کہ آفرید برائے شما شب را تا آرام گیرید دران وآفرید روز را بوجہے کہ دران دیدن

اِنَّ اللّٰهَ لَذُوْ فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ

یکدیگر باشد ہرآئینہ خدا خداوند فضل ست بر مردمان ولیکن اکثر مردمان

لَا يَشْكُرُوْنَ ﴿۶۱﴾ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ ۘ لَآ اِلٰهَ اِلَّا وقف لازم

شکر نمے کنند اینست خدا پروردگار شما آفرینندہ ہر چیز نیست ہیچ معبودے

هُوَ ۡ فَاَنّٰى تُؤْفَكُوْنَ ﴿۶۲﴾ كَذٰلِكَ يُؤْفَكُ الَّذِيْنَ كَانُوْا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ

بجز وے پس از کجا برگردانیدہ میشوید ہمچنین برگردانیدہ می شوند آنانکہ بآیات خدا

يَجْحَدُوْنَ ﴿۶۳﴾ اَللّٰهُ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ قَرَارًا وَّالسَّمَاۗءَ

انکار میکردند خدائے آنست کہ ساخت برائے شما زمین را قرارگاہ وآسمان را

بِنَاۗءً وَّصَوَّرَكُمْ فَاَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِّنَ الطَّيِّبٰتِ ۭ

سقفے وصورت بست شمارا پس نیکو ساخت صورت ہائے شما وروزی داد شمارا از پاکیزہا

ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ ښ فَتَبٰرَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۶۴﴾ هُوَ الْحَيُّ لَآ اِلٰهَ

این ست خدا پروردگار شما پس بسیار بابرکت ست خدائے پروردگار عالمہا اوست زندہ نیست ہیچ

اِلَّا هُوَ فَادْعُوْهُ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ ۭ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ

معبودے مگر او پس عبادت کنید او را یک جہت ساختہ برائے او عبادت ستائش خدائے را پروردگار

الْعٰلَمِيْنَ ۝۶۵ قُلْ اِنِّيْ نُهِيْتُ اَنْ اَعْبُدَ الَّذِيْنَ تَدْعُوْنَ مِنْ
عالمها بگو هر آئینه من منع کرده شدم ازانکه عبادت کنم آنان را که شما می پرستید
دُوْنِ اللّٰهِ لَمَّا جَآءَنِيَ الْبَيِّنٰتُ مِنْ رَّبِّيْ وَ اُمِرْتُ اَنْ اُسْلِمَ
بجز خدا وقتیکه آمد بمن نشانها از جانب پروردگار من وفرموده شد مرا که منقاد شوم
لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۝۶۶ هُوَ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ
پروردگار عالمها را اوست آنکه آفرید شما را از خاک باز از
نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوْٓا
نطفهٔ منی باز از خون بسته باز بیرون می آرد شما را کودک شده باز باقی میگذارد تا برسید
اَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُوْنُوْا شُيُوْخًا ۚ وَمِنْكُمْ مَّنْ يُّتَوَفّٰى مِنْ قَبْلُ
به نهایت قوت خود باز باقی میگذارد تا شوید پیر کلان سال و بعض از شما کسے هست که قبض روح او کرده شود
وَلِتَبْلُغُوْٓا اَجَلًا مُّسَمًّى وَّلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ ۝۶۷ هُوَ الَّذِيْ يُحْيٖ
پیش ازین و باقی میگذارد تا برسید مدتے معین و تا بود که بفهمید اوست آنکه زنده می کند
وَيُمِيْتُ ۚ فَاِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُوْلُ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ ۝۶۸ اَلَمْ
و می میراند چون پیدا کند چیزے را جز این نیست که می گوید ش بشو پس می شود آیا
تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ يُجَادِلُوْنَ فِيْٓ اٰيٰتِ اللّٰهِ ۭ اَنّٰى يُصْرَفُوْنَ ۝۶۹ اَلَّذِيْنَ
ندیدی بسوئے آنانکه مکابره میکنند در آیات خدا از کجا گردانیده می شوند آنانکه
كَذَّبُوْا بِالْكِتٰبِ وَبِمَآ اَرْسَلْنَا بِهٖ رُسُلَنَا ۫ فَسَوْفَ يَعْلَمُوْنَ ۝۷۰
دروغ شمردند کتاب را وآنچه فرستادیم بآن پیغامبران خود را خواهند دانست حقیقت حال
اِذِ الْاَغْلٰلُ فِيْٓ اَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلٰسِلُ ۭ يُسْحَبُوْنَ ۝۷۱ فِي الْحَمِيْمِ ۥ
وقتیکه طوقها در گردن ایشان باشند و زنجیرها نیز کشیده شوند در آب گرم
ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُوْنَ ۝۷۲ ثُمَّ قِيْلَ لَهُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ
باز در آتش برتافته شوند باز گفته شود ایشان را کجاست آنچه شریک
تُشْرِكُوْنَ ۝۷۳ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ ۭ قَالُوْا ضَلُّوْا عَنَّا بَلْ لَّمْ نَكُنْ نَّدْعُوْا
مقرر میکردید بجز خدا گویند گم شدند از نظر ما بلکه هرگز نمی پرستیدیم

ع ۷ ۸/۲

۵ع عند المتأخرین ۱۲

مِنْ قَبْلُ شَيْـًٔا ۚ كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللّٰهُ الْكٰفِرِيْنَ ﴿٧٤﴾ ذٰلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
پیش ازین چیزے را همچنین گمراه میکند خدا کافران را این عقوبت بسبب
تَفْرَحُوْنَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُوْنَ ﴿٧٥﴾ اُدْخُلُوْٓا
آنست که شادمان می شدید در زمین ناحق و بسبب آنست که می نازیدید در آیید
اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ۚ فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِيْنَ ﴿٧٦﴾
بدروازهاے دوزخ جاویدان آنجا پس بد جاے متکبران ست دوزخ
فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ ۚ فَاِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِىْ
صبر کن اے محمد هرآئینه وعده خدا راست ست پس اگر بنمائیم ترا بعض آنچه
نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا يُرْجَعُوْنَ ﴿٧٧﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا
وعده میدهیم ایشان را فهما و اگر قبض روح تو کنیم پس بسوی ما بازگردانیده شوند کافران و هرآئینه فرستادیم
رُسُلًا مِّنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّنْ
پیغامبران را پیش از تو از ایشان کسے هست که قصه اش خوانده ایم بر تو و از ایشان
لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۗ وَمَا كَانَ لِرَسُوْلٍ اَنْ يَّاْتِىَ بِاٰيَةٍ
کسے هست که قصه اش نخوانده ایم بر تو و نه بود هیچ پیغامبر را که بیارد نشانه
اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ ۚ فَاِذَا جَآءَ اَمْرُ اللّٰهِ قُضِىَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ
مگر بفرمان خدا پس وقتیکه آمد فرمان خدا فیصل کرده شود براستی و زیان کار شدند
هُنَالِكَ الْمُبْطِلُوْنَ ﴿٧٨﴾ اَللّٰهُ الَّذِىْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَنْعَامَ لِتَرْكَبُوْا ع ١٤
آنجا اهل باطل خدا آنست که بیافرید براے شما مواشی را تا سوار شوید
مِنْهَا وَمِنْهَا تَاْكُلُوْنَ ﴿٧٩﴾ وَلَكُمْ فِيْهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوْا عَلَيْهَا
بعضے را و بعضے از آنها میخورید و شما را در چهارپایان منفعت ها ست و تا برسید
حَاجَةً فِىْ صُدُوْرِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُوْنَ ﴿٨٠﴾
سوار شده بر آنها که مقصدے که در سینه شما مستقر شده است و بر چهارپایان و نیز بر کشتی ها برداشته میشوید
وَيُرِيْكُمْ اٰيٰتِهٖ ۖ فَاَىَّ اٰيٰتِ اللّٰهِ تُنْكِرُوْنَ ﴿٨١﴾ اَفَلَمْ يَسِيْرُوْا
و خدا مینماید شما را نشانهای خود پس کدام یک را از نشانهای خدا انکار میکنید آیا سیر نکرده اند

فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ط
در زمین تا بنگرند چگونه بود آخر کار آنانکه پیش از ایشان بودند
كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَىٰ
بودند بیشتر از ایشان و زیاده تر بقوت و به نشانها در زمین پس دفع نکرد
عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾ فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
از ایشان آنچه میکردند پس وقتیکه آمدند پیغامبران ایشان با معجزه ها
فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ
شادمان شدند بآنچه نزدیک ایشان بود از دانش ف و در گرفت ایشان را آنچه بآن
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨٣﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ وَ
استهزاء می کردند پس وقتیکه دیدند عقوبت ما گفتند باور داشتیم خدائے را تنها و
كَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾ فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ
منکر شدیم بآنچه آنرا شریک می کردیم پس هرگز نفع نمیداد ایشان را ایمان ایشان

ف یعنے علم معاش ۱۲

لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا ط سُنَّتَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ ج وَ
وقتیکه دیدند عقوبت ما آئین خدا که گذشته است در بندگان او و
خَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾ ع
زیان کار شدند آنجا کافران

ع ٩ ١٤

سُورَةُ حٰمٓ السَّجْدَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ أَرْبَعٌ وَخَمْسُونَ آيَةً وَسِتُّ رُكُوعَاتٍ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
سوره حم سجده در مکه نازل شده و آن پنجاه و چهار آیت و شش رکوع است
بنام خدائے بخشاینده مهربان

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٢﴾ كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ
این فرو فرستادن ست از جانب خدائے بخشاینده مهربان این کتابیست واضح ساخته شد آیات
قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾ بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ
او در حالیکه قرآن عربی ست برائے قومے که میدانند در حالیکه مژده دهنده و ترساننده است پس روگردان
فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٤﴾ وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ
شدند اکثر مردمان پس ایشان نمی شنوند و گفتند دل ما در پرده هاست از آنچه میخوانی ما را بسوئے

وَفِيْٓ اٰذَانِنَا وَقْرٌ وَّمِنْۢ بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاعْمَلْ اِنَّنَا
آن و در گوش ما گرانی ست و میان ما و میان تو حجابے ست پس کار کن ہر آئینہ ما

عٰمِلُوْنَ ﴿٥﴾ قُلْ اِنَّمَآ اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوْحٰٓى اِلَيَّ اَنَّمَآ اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ
کار کنندہ ایم وا بگو جز این نیست کہ من آدمی ام مانند شما وحی کردہ میشود بسوئے من کہ پروردگار شما

وَّاحِدٌ فَاسْتَقِيْمُوْٓا اِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوْهُ ۗ وَوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِيْنَ ﴿٦﴾
معبود یگانہ است پس راست متوجہ شوید بسوئی او و طلب آمرزش کنید ازو و وائے آن مشرکان را

الَّذِيْنَ لَا يُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كٰفِرُوْنَ ﴿٧﴾ اِنَّ
کہ نمید ہند زکوٰۃ وایشان بآخرت نامعتقد ند ہر آئینہ

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُوْنٍ ﴿٨﴾ قُلْ ع ١٥/٨
آنانکہ ایمان آوردند کار ہائے شائستہ کردند ایشانراست مزدِ غیر مقطوع بگو

اَئِنَّكُمْ لَتَكْفُرُوْنَ بِالَّذِيْ خَلَقَ الْاَرْضَ فِيْ يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُوْنَ
آیا شما نامعتقد مے شوید بکسے کہ آفرید زمین را در دو روز و مقرر میکنید

لَهٗٓ اَنْدَادًا ۭ ذٰلِكَ رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٩﴾ وَجَعَلَ فِيْهَا رَوَاسِيَ مِنْ
ہمسران را برائی او این نیست پروردگار عالمہا و پیدا کرد در زمین کوہ ہا بالائے

فَوْقِهَا وَبٰرَكَ فِيْهَا وَقَدَّرَ فِيْهَآ اَقْوَاتَهَا فِيْٓ اَرْبَعَةِ اَيَّامٍ ۭ سَوَاۗءً
آن و برکت نہاد در آن و اندازہ کردہ اندران قوتِ اہلِ آن را در تتمہ چہار روز بیان واضح کردہ

لِّلسَّاۗىِٕلِيْنَ ﴿١٠﴾ ثُمَّ اسْتَوٰٓى اِلَى السَّمَاۗءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَ
شد برائی سوال کنندگان باز متوجہ شد بسوئی آسمان واو دود مانند گفت او را و

لِلْاَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا اَوْ كَرْهًا ۭ قَالَتَآ اَتَيْنَا طَاۗىِٕعِيْنَ ﴿١١﴾ فَقَضٰهُنَّ
زمین را نیز بیائید بخوشی یا ناخوشی و٢ گفتند ہر دو آمدیم بخوشی پس ساخت

سَبْعَ سَمٰوَاتٍ فِيْ يَوْمَيْنِ وَاَوْحٰى فِيْ كُلِّ سَمَاۗءٍ اَمْرَهَا ۭ وَزَيَّنَّا
ہفت آسمان در دو روز دیگر و وحی فرستاد در ہر آسمانے تدبیر آن را و بیاراستیم

السَّمَاۗءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيْحَ ڰ وَحِفْظًا ۭ ذٰلِكَ تَقْدِيْرُ الْعَزِيْزِ
آسمان دنیا را بہ چراغ ہا و٣ و نگاہداشتیم و٤ این ست تدبیر خدائے غالب

و١ یعنی بر طور خود ١٢
و٢ یعنی منقاد حکم من شوید واللہ اعلم ١٢
و٣ یعنی ستارہا ١٢
و٤ یعنی از شیاطین ١٢

الْعَلِيْمِ ﴿١٢﴾ فَإِنْ أَعْرَضُوْا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صٰعِقَةً مِّثْلَ صٰعِقَةِ
دانا پس اگر روگردان شوند بگو ترسانیدم شمارا از عقوبتے مانند عقوبت
عَادٍ وَّثَمُوْدَ ﴿١٣﴾ إِذْ جَآءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْۢ بَيْنِ أَيْدِيْهِمْ وَمِنْ
عاد و ثمود وقتیکه آمدند بدیشان پیغامبران از پیش روئے ایشان واز
خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوْٓا إِلَّا اللّٰهَ ۖ قَالُوْا لَوْ شَآءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلٰٓئِكَةً
پس پشت ایشان که عبادت مکنید مگر خدائے را گفتند اگر خواستے پروردگار ما فرو فرستادے فرشتگان را
فَإِنَّا بِمَآ أُرْسِلْتُمْ بِهٖ كٰفِرُوْنَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوْا فِي الْأَرْضِ
پس هرآئینه ما بآنچه فرستاده شده اید همراه آن نامعتقدیم اما قوم عاد پس تکبر کردند در زمین
بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوْا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً ۖ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللّٰهَ
ناحق وگفتند کیست زیاده تر از ما به قوت آیا ندیدند که آن خدائے که

ف که بعض بر آتا برسیدن بعض اشاره کرده می شود ١٢

الَّذِيْ خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً ۖ وَكَانُوْا بِاٰيٰتِنَا يَجْحَدُوْنَ ﴿١٥﴾
بیافرید ایشان را او زیاده تر ست از ایشان به قوت وایشان بآیات ما انکار مے کردند
فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيْحًا صَرْصَرًا فِيْٓ أَيَّامٍ نَّحِسَاتٍ لِّنُذِيْقَهُمْ
پس فرستادیم بر ایشان بادے تند در روزهائے شوم تا بچشانیم ایشان را
عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۖ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ أَخْزٰى
عذاب رسوائی در زندگانی دنیا و هرآئینه عذاب آخرت رسوا کننده تر ست
وَهُمْ لَا يُنْصَرُوْنَ ﴿١٦﴾ وَأَمَّا ثَمُوْدُ فَهَدَيْنٰهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمٰى
وایشان نصرت داده نه شوند واما ثمود پس راه نمودیم ایشان را پس اختیار کردند
عَلَى الْهُدٰى فَأَخَذَتْهُمْ صٰعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُوْنِ بِمَا كَانُوْا
نابینائی را بر راه یابی پس درگرفت ایشان را عقوبت سخت عذاب خواری بسبب آنچه
ع ٢ ١٠ ١٦ يَكْسِبُوْنَ ﴿١٧﴾ وَنَجَّيْنَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَكَانُوْا يَتَّقُوْنَ ﴿١٨﴾ وَيَوْمَ يُحْشَرُ
میکردند ونجات دادیم آنان را ایمان آوردند و پرهیزگاری میکردند وآن روز که
أَعْدَآءُ اللّٰهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوْزَعُوْنَ ﴿١٩﴾ حَتّٰىٓ إِذَا مَا جَآءُوْهَا شَهِدَ
برانگیخته شوند دشمنان خدا روان ساخته بسوئے آتش پس ایشان باین صفت باشند تا وقتیکه بیایند

عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَاَبْصَارُهُمْ وَجُلُوْدُهُمْ بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿٢٠﴾
نزدیک دوزخ گواہی دہد برایشان گوش ایشان وچشم ایشان وپوست ایشان بآنچہ مے کردند
وَقَالُوْا لِجُلُوْدِهِمْ لِمَ شَهِدْتُّمْ عَلَيْنَا ۭ قَالُوْٓا اَنْطَقَنَا اللّٰهُ الَّذِيْٓ
وگفتند بپوست ہائے خودرا چرا گواہی دادید برما گویند گویا کردما را آن خدائے کہ
اَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَّهُوَ خَلَقَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَّاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿٢١﴾
گویا کردہ است ہر چیزرا واو بیافرید شمارا اوّل بار وبسوئے او باز گردانیدہ شوید
وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُوْنَ اَنْ يَّشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَآ
ودر پردہ نہان نمی شدید ف۱ کہ گواہی دہد برشما گوش شما و
اَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُوْدُكُمْ وَلٰكِنْ ظَنَنْتُمْ اَنَّ اللّٰهَ لَا يَعْلَمُ
چشم ہائے شما وپوست ہائے شما ولیکن پنداشتید کہ خدا نمیداند
كَثِيْرًا مِّمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿٢٢﴾ وَذٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِيْ ظَنَنْتُمْ
بسیارے از آنچہ می کنید واین گمان شما کہ بہ غلط اندیشہ کردید درحق
بِرَبِّكُمْ اَرْدٰىكُمْ فَاَصْبَحْتُمْ مِّنَ الْخٰسِرِيْنَ ﴿٢٣﴾ فَاِنْ يَّصْبِرُوْا فَالنَّارُ
پروردگار خویش ہلاک کرد شمارا پس زیان کار گشتید پس اگر صبر کنند پس آتش
مَثْوًى لَّهُمْ ۭ وَاِنْ يَّسْتَعْتِبُوْا فَمَا هُمْ مِّنَ الْمُعْتَبِيْنَ ﴿٢٤﴾ وَ
خوابگاہ ایشان ست واگر عفو طلبند پس نیستند ایشان عفو کردہ شدہ ، و
قَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاۗءَ فَزَيَّنُوْا لَهُمْ مَّا بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
برگماشتیم برائے ایشان ہمنشینان ف۲ پس آراستہ کردند آن ہمنشینان برائی ایشان آنچہ پیش روئے
وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِيْٓ اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنَ
ایشانست وآنچہ پس پشت ایشانست ف۳ وثابت شد برایشانست وعدۂ عذاب داخل شدہ درامتانیکہ
ع ٣ ٧ ١٧ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ ۚ اِنَّهُمْ كَانُوْا خٰسِرِيْنَ ﴿٢٥﴾ وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا
پیش از ایشان گذشتہ اند از جن وآدمیان ہر آئینہ ایشان زیان کار بودند وگفتند کافران
لَا تَسْمَعُوْا لِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَالْغَوْا فِيْهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُوْنَ ﴿٢٦﴾
مشنوید این قرآن را وسخن بیہودہ گوئید دراثنا خواندن آن تا کہ شما غالب شوید

ف۱ یعنے دریں دار خوف آنکہ ۱۲

ف۲ یعنی از شیاطین واللہ اعلم ۱۲

ف۳ یعنے وسوسہ انداختند کہ دنیا قابل رغبت ست و آخرت قابل رغبت نیست واللہ اعلم ۱۲

فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا ۙ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ
پس البته بچشانیم کافران را عذاب سخت والبته جزا دهیم ایشان را
أَسْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾ ذَٰلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ
بحسب بدترین آنچه می کردند این ست جزای دشمنان خدا که آتش ست
النَّارُ ۖ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ ۖ جَزَاءً بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا
ایشان را در آنجا منزل علی الدوام باشد پاداش دادیم برحسب آنکه بآیات ما
يَجْحَدُونَ ﴿٢٨﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرِنَا الَّذَيْنِ
انکار میکردند وگویند کافران اے پروردگار ما بنما مارا آن دو کس ف۱
أَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ أَقْدَامِنَا لِيَكُونَا
که گمراه ساختند مارا از جنس جن واز جنس انس تا درآریم آن هر دو را زیر قدم ہائے خود تا شوند
مِنَ الْأَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا
از فروتر ماندگان هرآئینه آنانکه گفتند پروردگار ما خداست باز قائم ماندند
تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا
فرود می آیند برایشان فرشتگان ف۲ که مترسید واندوه مخورید وخوش حال شوید
بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾ نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي
به بهشتے که وعده داده می شدید مادوستان شما بودیم در
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ ۖ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنفُسُكُمْ
زندگانی دنیا ودر آخرت نیز وشمار است در بہشت آنچه بطلبد نفس شما
وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ﴿٣١﴾ نُزُلًا مِّنْ غَفُورٍ رَّحِيمٍ ﴿٣٢﴾ وَ ع ٤/٧ ١٨
وشمار است آنجا آنچه درخواست کنید بطریق مهمانی از جانب خدائے آمرزگار مهربان و
مَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّن دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ
کیست نیکوتر باعتبار سخن از شخصے که دعوت کرد مردمان را بسوئے خدا وکار شائسته کرد وگفت
إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾ وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ۚ
هرآئینه من از مسلمانانم وبرابر نیست نیکی وبدی

ف۱ یعنے آن دو فریق ۱۲
ف۲ یعنے نزدیک موت ۱۲

اِدْفَعْ بِالَّتِیْ هِیَ اَحْسَنُ فَاِذَا الَّذِیْ بَیْنَكَ وَبَیْنَهٗ عَدَاوَةٌ
جواب بازده بخصلتے کہ آن بہترست پس ناگاہ آن کس کہ میان تو و میان وے دشمنی ست
كَاَنَّهٗ وَلِیٌّ حَمِیْمٌ ﴿٣٤﴾ وَمَا یُلَقّٰىهَاۤ اِلَّا الَّذِیْنَ صَبَرُوْا ۚ وَ
گویا وے کارسازے خویشاوند شدہ است و قرین کردہ نمی شوند بایں خصلت مگر آنانکہ صبر کردند و
مَا یُلَقّٰىهَاۤ اِلَّا ذُوْ حَظٍّ عَظِیْمٍ ﴿٣٥﴾ وَاِمَّا یَنْزَغَنَّكَ مِنَ
قرین کردہ نمے شود باین خصلت مگر صاحب نصیب بزرگ و اگر باز گرداند ترا وسوسہ باز گردانندہ
الشَّیْطٰنِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ ؕ اِنَّهٗ هُوَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ ﴿٣٦﴾
آمدہ از جانب شیطان پس پناہ طلب کن بخدا ہر آئینہ خدا ہمونست شنوا دانا
وَمِنْ اٰیٰتِهِ الَّیْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ؕ لَا تَسْجُدُوْا
و از نشانہائے اوست شب و روز و آفتاب و ماہ سجدہ مکنید
لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوْا لِلّٰهِ الَّذِیْ خَلَقَهُنَّ اِنْ
آفتاب را و نہ ماہ را و سجدہ کنید خدائے را کہ آفریدایں چیزہا را اگر
كُنْتُمْ اِیَّاهُ تَعْبُدُوْنَ ﴿٣٧﴾ فَاِنِ اسْتَكْبَرُوْا فَالَّذِیْنَ عِنْدَ
فقط او را عبادت مے کنید پس اگر تکبر کنند کافران چہ باک پس آنانکہ نزدیک
رَبِّكَ یُسَبِّحُوْنَ لَهٗ بِالَّیْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا یَسْـَٔمُوْنَ ﴿٣٨﴾ السجدة
پروردگار تواند بہ پاکی یاد می کنند او را شب و روز و ایشان ماندہ نمے شوند
وَمِنْ اٰیٰتِهٖۤ اَنَّكَ تَرَى الْاَرْضَ خَاشِعَةً فَاِذَاۤ اَنْزَلْنَا عَلَیْهَا
و از نشانہائے او آنست کہ می بینی زمین نمازرا فرسودہ پس وقتیکہ فرود آوردیم
الْمَآءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ ؕ اِنَّ الَّذِیْۤ اَحْیَاهَا لَمُحْیِ الْمَوْتٰى ؕ اِنَّهٗ
بر سر آن آب بہ جنبش آمد و بلند شد ہر آئینہ آنکہ زندہ کردہ است زمین را البتہ زندہ کنندۂ مردگانست
عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ ﴿٣٩﴾ اِنَّ الَّذِیْنَ یُلْحِدُوْنَ فِیْۤ اٰیٰتِنَا
ہر آئینہ او بر ہمہ چیز تواناست ہر آئینہ آنانکہ کج روی میکنند در آیات ما
لَا یَخْفَوْنَ عَلَیْنَا ؕ اَفَمَنْ یُّلْقٰى فِی النَّارِ خَیْرٌ اَمْ مَّنْ یَّاْتِیْۤ اٰمِنًا
پوشیدہ نیستند از ما آیا کسے کہ انداختہ شود در آتش بہترست یا کسے کہ بیاید ایمن شدہ

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ اِعْمَلُوْا مَا شِئْتُمْ ۙ اِنَّهٗ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿٤٠﴾

روز قیامت بکنید هرچه خواهید هرآئینه خدا بآنچه می کنید بیناست

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاۗءَهُمْ ۚ وَاِنَّهٗ لَكِتٰبٌ عَزِيْزٌ ﴿٤١﴾ ۙ

هرآئینه آنانکه کافر شدند بقرآن وقتیکه آمد بایشان پوشیده نیستند از ما بتحقیق آن کتابیست

لَّا يَاْتِيْهِ الْبَاطِلُ مِنْۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهٖ ۭ تَنْزِيْلٌ

گرامی قدر راه نمے یابد بدو باطل از پیش روئ او ونه از پس پشت او فرستاده شده

مِّنْ حَكِيْمٍ حَمِيْدٍ ﴿٤٢﴾ مَا يُقَالُ لَكَ اِلَّا مَا قَدْ قِيْلَ لِلرُّسُلِ

است از خدائے دانا ستوده یا محمد گفته نمی شود ترا مگر آنچه گفته شده بود پیغامبران را

مِنْ قَبْلِكَ ۭ اِنَّ رَبَّكَ لَذُوْ مَغْفِرَةٍ وَّذُوْ عِقَابٍ اَلِيْمٍ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ

پیش از تو هرآئینه پروردگار تو خداوند آمرزش ست وخداوند عقوبت درد دهنده است واگر

جَعَلْنٰهُ قُرْاٰنًا اَعْجَمِيًّا لَّقَالُوْا لَوْلَا فُصِّلَتْ اٰيٰتُهٗ ۭ ءَاَعْجَمِيٌّ

می ساختیم این کتاب را قرآنی بزبان عجم هرآئینه می گفتند کافران عرب چرا واضح کرده نه شد آیات او را آیا

وَّعَرَبِيٌّ ۭ قُلْ هُوَ لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا هُدًى وَّشِفَاۗءٌ ۭ وَالَّذِيْنَ

قرآن عجمی ست ومخاطب عربی بگو قرآن مسلمانان را هدایت وشفا است وآنانکه

لَا يُؤْمِنُوْنَ فِيْٓ اٰذَانِهِمْ وَقْرٌ وَّهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى ۭ اُولٰۗىِٕكَ

ایمان نه دارند در گوش ایشان گرانی ست وقرآن برایشان کوریست این جماعه

يُنَادَوْنَ مِنْ مَّكَانٍۢ بَعِيْدٍ ﴿٤٤﴾ ع وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ ع ۲ ۱۹

بمثل چنانند که آواز داده میشوند از جائے دور وهرآئینه دادیم موسے را کتاب

فَاخْتُلِفَ فِيْهِ ۭ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَّبِّكَ لَقُضِيَ

پس اختلاف کرده شد دران واگرنه بودے کلمه که سابق صادر شده از پروردگار تو البته فیصل کرده

بَيْنَهُمْ ۭ وَاِنَّهُمْ لَفِيْ شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيْبٍ ﴿٤٥﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا

شدے درمیان ایشان وهرآئینه ایشان در شک قوی اند از طرف قرآن هرکه بکند کار نیک

فَلِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ اَسَاۗءَ فَعَلَيْهَا ۭ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيْدِ ﴿٤٦﴾

پس نفع او راست وهرکه بدکاری کند پس وبال بر ویست ونیست پروردگار تو ستم کننده بر بندگان

اِلَیْهِ یُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ ؕ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرٰتٍ مِّنْ اَكْمَامِهَا وَ

بسوئے خدا حوالہ کردہ میشود معرفت قیامت وبیرون نے آید اجناس میوہ از غلاف ہائی خود

مَا تَحْمِلُ مِنْ اُنْثٰی وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهٖ ؕ وَیَوْمَ یُنَادِیْهِمْ اَیْنَ شُرَكَآءِیْ ۙ

ودر شکم بار نمی گیرد ہیچ زنے ونمی نہد بار شکم را مگر بدانست خدا و روزیکہ خدا آواز دہد ایشان را کہ کجا اند آنانکہ

قَالُوْٓا اٰذَنّٰكَ ۙ مَا مِنَّا مِنْ شَهِیْدٍ ﴿٤٧﴾ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوْا یَدْعُوْنَ

شریک من مقرر میکردید گویند خبر دادیم ترا کہ نیست از ما ہیچ کس اثبات کنندہ شریکان گم شد از نظر ایشان آنچہ می پرستیدیم

مِنْ قَبْلُ وَظَنُّوْا مَا لَهُمْ مِّنْ مَّحِیْصٍ ﴿٤٨﴾ لَا یَسْـَٔمُ الْاِنْسَانُ مِنْ دُعَآءِ

پیش ازین ودانستند کہ نیست ایشان را ہیچ مخلصے ماندہ نمے شود آدمی از

الْخَیْرِ ؗ وَاِنْ مَّسَّهُ الشَّرُّ فَیَـُٔوْسٌ قَنُوْطٌ ﴿٤٩﴾ وَلَئِنْ اَذَقْنٰهُ رَحْمَةً مِّنَّا

طلب خیر واگر برسدش سختی پس نا امید طمع برندہ است واگر بچشانیم او را بخشائشے از جانب خود

مِنْۢ بَعْدِ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُ لَیَقُوْلَنَّ هٰذَا لِیْ ۙ وَمَآ اَظُنُّ السَّاعَةَ قَآئِمَةً ۙ

بعد از سختی کہ رسیدہ باشد بوے گوید کہ این برائے من ست ف١ ونمے پندارم کہ قیامت قائم شود

وَّلَئِنْ رُّجِعْتُ اِلٰی رَبِّیْٓ اِنَّ لِیْ عِنْدَهٗ لَلْحُسْنٰی ۚ فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِیْنَ

واگر بالفرض باز گردانیدہ شوم بسوئے پروردگار من ہر آئینہ نزدیک او حالت خوش باشد پس البتہ خبردار کنیم

كَفَرُوْا بِمَا عَمِلُوْا ؗ وَلَنُذِیْقَنَّهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِیْظٍ ﴿٥٠﴾ وَاِذَآ اَنْعَمْنَا

کافران را بآنچہ میکردند والبتہ بچشانیم ایشان را از عقوبت سخت وچون انعام کنیم

عَلَی الْاِنْسَانِ اَعْرَضَ وَنَاٰ بِجَانِبِهٖ ۚ وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُوْ دُعَآءٍ

بر آدمی روی بگرداند و دور شود بطرف خود رفتہ وچون برسدش بلائے پس خداوند دعائے

عَرِیْضٍ ﴿٥١﴾ قُلْ اَرَءَیْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهٖ مَنْ

بسیار ست بگو آیا دیدید کہ اگر باشد قرآن از جانب خدا باز کافر شوید بآن

اَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِیْ شِقَاقٍۭ بَعِیْدٍ ﴿٥٢﴾ سَنُرِیْهِمْ اٰیٰتِنَا فِی الْاٰفَاقِ وَ

کیست گمراہ تر از شخصے کہ باشد درین مخالفت دور از صواب خواہیم نمود ایشان را نشانہائی خود در

فِیْٓ اَنْفُسِهِمْ حَتّٰی یَتَبَیَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّ ؕ اَوَلَمْ یَكْفِ بِرَبِّكَ

اطراف عالم ودر نفس ایشان نیز تا آنکہ واضح شود بر ایشان کہ این سخن راست ست آیا بس نیست پروردگار تو

ف١ یعنے خاطر جمع کند وخوف از دل او زائل شود واللہ اعلم ١٢

اَنَّهٗ عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ شَهِیْدٌ ﴿۵۳﴾ اَلَاۤ اِنَّهُمْ فِیْ مِرْیَةٍ مِّنْ لِّقَآءِ

بس نیست آنکہ او بر ہر چیز مطلع است آگاہ شو ہر آئینہ ایشان در شبہ اند از طرف ملاقات

ع ۱ رَبِّهِمْ ؕ اَلَاۤ اِنَّهٗ بِكُلِّ شَیْءٍ مُّحِیْطٌ ﴿۵۴﴾

پروردگار خویش آگاہ شو ہر آئینہ خدا بہر چیز در گیرندہ است

سُوْرَةُ الشُّوْرٰى مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ ثَلٰثٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَّخَمْسُوْنَ اٰیَةً وَّخَمْسُ رُكُوْعَاتٍ

سورہ شوریٰ در مکہ نازل شدہ واں بنام خدائے بخشایندہ مہربان پنجاہ و سہ آیت و پنج رکوع است

حٰمٓ ﴿۱﴾ عٓسٓقٓ ﴿۲﴾ كَذٰلِكَ یُوْحِیْۤ اِلَیْكَ وَاِلَى الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِكَ ۙ

ہمچنین وحی میفرستد بسوئے تو وبسوئے آنانکہ پیش از تو بودند

اللّٰهُ الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ ﴿۳﴾ لَهٗ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ ؕ وَهُوَ

خدائے غالب باحکمت او راست آنچه در آسمانهاست وآنچه در زمین ست واوست

ف۱ یعنے از ہیبت الٰہی واللہ اعلم ۱۲

الْعَلِیُّ الْعَظِیْمُ ﴿۴﴾ تَكَادُ السَّمٰوٰتُ یَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلٰٓئِكَةُ

بلند مرتبہ بزرگ قدر نزدیک ست کہ آسمان ہا بہ شگافند از جانب بالائے خود ف۱ و فرشتگان

یُسَبِّحُوْنَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَیَسْتَغْفِرُوْنَ لِمَنْ فِی الْاَرْضِ ؕ اَلَاۤ اِنَّ

تسبیح میگویند ہمراہ حمد پروردگار خویش و آمرزش طلب می کنند برای آنانکہ در زمین اند آگاہ شو ہر آئینہ

اللّٰهَ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ ﴿۵﴾ وَالَّذِیْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِهٖۤ اَوْلِیَآءَ اللّٰهُ

خدا اوست آمرزگار مہربان وآنانکہ دوستان گرفتند بجز خدا خدا

حَفِیْظٌ عَلَیْهِمْ ۖ وَمَاۤ اَنْتَ عَلَیْهِمْ بِوَكِیْلٍ ﴿۶﴾ وَكَذٰلِكَ اَوْحَیْنَاۤ

نگہبان ست بر ایشان ونیستی تو بر ایشان متعہد وہمچنین وحی فرستادیم

اِلَیْكَ قُرْاٰنًا عَرَبِیًّا لِّتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنْذِرَ یَوْمَ

بسوئے تو قرآنے عربی تا بترسانی اہل مکہ را و آنان را کہ گرداگرد آن ہستند و بترسانی از

الْجَمْعِ لَا رَیْبَ فِیْهِ ؕ فَرِیْقٌ فِی الْجَنَّةِ وَفَرِیْقٌ فِی السَّعِیْرِ ﴿۷﴾ وَلَوْ

روز قیامت ہیچ شبہ نیست دران گروہے در بہشت باشند و گروہے در دوزخ واگر

شَآءَ اللّٰهُ لَجَعَلَهُمْ اُمَّةً وَّاحِدَةً وَّلٰكِنْ یُّدْخِلُ مَنْ یَّشَآءُ فِیْ

خواستے خدا گردانیدے ایشان را یک امت ولیکن درمے آرد ہر کرا خواہد

رَحْمَتِهٖ ؕ وَ الظّٰلِمُوْنَ مَا لَهُمْ مِّنْ وَّلِیٍّ وَّ لَا نَصِیْرٍ ⑧ اَمِ اتَّخَذُوْا
بر رحمتِ خود و ستمگاران نیست ایشان را ہیچ کارساز و نہ یاری دہندہ آیا دوستان
مِنْ دُوْنِهٖۤ اَوْلِیَآءَ ۚ فَاللّٰهُ هُوَ الْوَلِیُّ وَ هُوَ یُحْیِ الْمَوْتٰى وَ هُوَ عَلٰى
گرفتند بجز خدا پس خدا ہو نست کارساز و ہموں زندہ میکند مُردگان را و او بر
كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ ⑨ وَ مَا اخْتَلَفْتُمْ فِیْهِ مِنْ شَیْءٍ فَحُكْمُهٗۤ اِلَى
ہر چیز توانا ست و آنچہ اختلاف کردید دران ہر چہ باشد پس فیصل کردن او حوالہ بخدا
اللّٰهِ ؕ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبِّیْ عَلَیْهِ تَوَكَّلْتُ ۖۗ وَ اِلَیْهِ اُنِیْبُ ⑩ فَاطِرُ
ست این ست خدا پروردگار من بر او توکل کردم و بسوئے او رجوع می کنم آفرینندۂ
السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ ؕ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَّ مِنَ
آسمان ہا و زمین ست پیدا کرد برائے شما از جنس شما زنان را و پیدا کرد از
الْاَنْعَامِ اَزْوَاجًا ۚ یَذْرَؤُكُمْ فِیْهِ ؕ لَیْسَ كَمِثْلِهٖ شَیْءٌ ۚ وَ هُوَ
جنس چہار پایان اقسام چند پراگندہ میکند شما را باین تدبیر نیست مانند او چیزے و او ست
السَّمِیْعُ الْبَصِیْرُ ⑪ لَهٗ مَقَالِیْدُ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ ۚ یَبْسُطُ
شنوا بینا او راست کلید ہائے آسمان ہا و زمین کشادہ میکند
الرِّزْقَ لِمَنْ یَّشَآءُ وَ یَقْدِرُ ؕ اِنَّهٗ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمٌ ⑫ شَرَعَ لَكُمْ
روزی را برائے ہر کہ خواہد و تنگ میکند برائے ہر کہ خواہد ہر آئینہ او بہر چیز دانا ست مقرر کرد برائے شما
مِّنَ الدِّیْنِ مَا وَصّٰى بِهٖ نُوْحًا وَّ الَّذِیْۤ اَوْحَیْنَاۤ اِلَیْكَ وَ مَا
از آئین آنچہ امر کردہ بود با قامت آن نوح را و آنچہ وحی فرستادیم بسوئے تو و آنچہ
وَصَّیْنَا بِهٖۤ اِبْرٰهِیْمَ وَ مُوْسٰى وَ عِیْسٰۤى اَنْ اَقِیْمُوا الدِّیْنَ وَ
امر کردیم با قامت آں ابراہیم و موسےٰ و عیسےٰ را باین مضمون کہ قائم کنید دین را
لَا تَتَفَرَّقُوْا فِیْهِ ؕ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِیْنَ مَا تَدْعُوْهُمْ اِلَیْهِ ؕ اَللّٰهُ یَجْتَبِیْۤ
و متفرق نہ شوید دران دشوار آمد بر مشرکان آنچہ میخوانی ایشان را بآن خدا بر می گزیند
اِلَیْهِ مَنْ یَّشَآءُ وَ یَهْدِیْۤ اِلَیْهِ مَنْ یُّنِیْبُ ⑬ وَ مَا تَفَرَّقُوْۤا اِلَّا
بسوئے خود ہر کہ خواہد و راہ مینماید بسوئے خود ہر کہ رجوع میکند ف۱ و پراگندہ نہ شدند امتہا

ف۱ یعنی بسوئی حق حاصل آن ست کہ انبیاء علیہم السلام در اصول دین متفق اند و اختلاف شرائع در فروع است و بس واللہ اعلم ۱۲

مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ ؕ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ
مگر بعد از ان کہ آمد بدیشان دانش از روئے حسد در میان خود و اگر نبودے سخنے کہ سابقًا
مِنْ رَّبِّكَ اِلٰۤى اَجَلٍ مُّسَمًّى لَّقُضِیَ بَيْنَهُمْ ؕ وَاِنَّ الَّذِيْنَ اُوْرِثُوا
صادر شد از پروردگار تو کہ مہلت داده شوند تا زمانے معین البتہ فیصل کرده میشد میان ایشان و ہر آئینہ
الْكِتٰبَ مِنْۢ بَعْدِهِمْ لَفِیْ شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيْبٍ ﴿۱۴﴾ فَلِذٰلِكَ فَادْعُ ۚ
آنانکہ داده شد ایشان را کتاب بعد از انبیا در شبہ قوی انداز دین پس بسوئے دین دعوت
وَاسْتَقِمْ كَمَاۤ اُمِرْتَ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ ۚ وَقُلْ اٰمَنْتُ بِمَاۤ اَنْزَلَ
کن و قائم باش بحسب آنکہ فرموده شد ترا و پیروی مکن خواہش این کافران را و بگو ایمان آوردم بآنچہ فرود
اللّٰهُ مِنْ كِتٰبٍ ۚ وَاُمِرْتُ لِاَعْدِلَ بَيْنَكُمْ ؕ اَللّٰهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ ؕ لَنَاۤ
آورد خدا ہر کتاب کہ ہست و فرموده شد مرا کہ انصاف کنم میان شما خدا پروردگار ماست و پروردگار شماست
اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ ؕ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ ؕ اَللّٰهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا ۚ
مارا عملہائے ماست و شمارا عملہائے شماست گفتگو نیست میان ما و میان شما خدا جمع کند میان ما و
وَاِلَيْهِ الْمَصِيْرُ ﴿۱۵﴾ؕ وَالَّذِيْنَ يُحَآجُّوْنَ فِی اللّٰهِ مِنْۢ بَعْدِ مَا
میان شما ف۱ و بسوئے اوست بازگشت و آنانکہ گفتگو می کنند در دین خدا بعد از انکہ قبول کرده
اسْتُجِيْبَ لَهٗ حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ
شد فرمان او ف۲ مکابرهٔ ایشان باطل ست نزدیک پروردگار ایشان و بر ایشان است خشم
وَّلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌ ﴿۱۶﴾ اَللّٰهُ الَّذِیْۤ اَنْزَلَ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ وَالْمِيْزَانَ ؕ
و ایشان راست عذاب سخت خدا آنست کہ فرود آورد کتاب را براستی و ترازو را نیز
وَمَا يُدْرِيْكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيْبٌ ﴿۱۷﴾ يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِيْنَ
و چہ چیز مطلع ساخت ترا بر حقیقت امر شاید کہ آمدن قیامت نزدیک باشد زود طلب میکنند قیامت را
لَا يُؤْمِنُوْنَ بِهَا ۚ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مُشْفِقُوْنَ مِنْهَا ۙ وَيَعْلَمُوْنَ
آنانکہ ایمان ندارند بآن و آنانکہ باور داشتہ اند ترسانند از ان و میدانند کہ
اَنَّهَا الْحَقُّ ؕ اَلَاۤ اِنَّ الَّذِيْنَ يُمَارُوْنَ فِی السَّاعَةِ لَفِیْ ضَلٰلٍۭ بَعِيْدٍ ﴿۱۸﴾
آن راست ست آگاه شو ہر آئینہ آنانکہ مکابره مے کنند در آمدن قیامت ہر آئینہ در گمراہی دور اند

ف۱ یعنی روز قیامت ۱۲
ف۲ یعنی جمعے در اسلام داخل شدند واللہ اعلم ۱۲

اللّٰهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿۱۹﴾ ع ۲

خدا مہربان ست بر بندگان خود روزی میدہد ہر کرا خواہد واوست توانا غالب

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ

ہر کہ خواستہ باشد کشت آخرت بیفزائیم برائے او در کشت او وہر کہ خواستہ

يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿۲۰﴾

باشد کشت دنیا بدہیم او را بعض دنیا ونیست او را در آخرت ہیچ نصیبہ

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللّٰهُ

آیا کافران را شریکان ہستند کہ مقرر کردند برائے ایشان از دین آنچہ نہ فرمودہ است آن را خدا

وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظّٰلِمِينَ لَهُمْ

واگر نہ بودے وعدۂ فیصل کردن البتہ فیصل کردہ میشد میان ایشان وہر آئینہ ستمگاران ایشان

ف۱ یعنی باہم صلۂ رحم کنید وایذا نرسانید ۱۲

عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۲۱﴾ تَرَى الظّٰلِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ

راست عذاب درد دہندہ۔ بہ بینی ستمگاران را ترسان از جزائے آنچہ بہ عمل آوردہ اند وآن

وَاقِعٌ بِهِمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ فِي رَوْضٰتِ

البتہ رسندہ است بایشان وآنانکہ ایمان آوردہ اند وکارہائے شائستہ کردہ اند در سبزہ زار

الْجَنّٰتِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿۲۲﴾

بوستان ہا باشد ایشان را باشد آنچہ در خواست کنند نزدیک پروردگار خویش این ست فضل بزرگ

ذٰلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللّٰهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ

این آن ثواب ست کہ مژدہ میدہد خدا آن بندگان خود را کہ ایمان آوردہ اند وکارہائے شائستہ کردہ

قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَنْ يَقْتَرِفْ

بگو نمے طلبم از شما بر تبلیغ قرآن ہیچ مزدے لیکن باید کہ پیش گیرید دوستی در میان خویشاوندان ف۱ وہر کہ

حَسَنَةً نَزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿۲۳﴾ أَمْ

بکند نیکی بیفزائیم برائے او در ان نیکی حسن را ہر آئینہ خدا آمرزگار قدر شناس است آیا

يَقُولُونَ افْتَرَىٰ عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا فَإِنْ يَشَإِ اللّٰهُ يَخْتِمْ عَلَىٰ

میگویند پیغامبر افترا کردہ است بر خدا دروغ را پس اگر خواہد خدا مُہر نہد

قَلْبِكَ ۗ وَيَمْحُ اللّٰهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمٰتِهٖ ۚ اِنَّهٗ عَلِيْمٌۢ

بر دل تو — و نابود می سازد خدا بیهوده را — و اثبات می کند دین درست را بسخن ہائے خود ہر آئینه

بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿۲۴﴾ وَهُوَ الَّذِيْ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهٖ وَ

خدا دانا ست بآنچه در سینه ہاست — و اوست آنکه — قبول میکند توبه را — از بندگان خود و

يَعْفُوْا عَنِ السَّيِّاٰتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُوْنَ ۙ ﴿۲۵﴾ وَيَسْتَجِيْبُ الَّذِيْنَ

در مے گذرد از جرمہا — و میداند — آنچه مے کنید — و قبول می کند دعائے آنانکه

اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَيَزِيْدُهُمْ مِّنْ فَضْلِهٖ ۗ وَالْكٰفِرُوْنَ

ایمان آورده اند و کارہائے شائسته کرده اند — و زیاده مید ہد ایشان از فضل خود — و کافران

لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌ ﴿۲۶﴾ وَلَوْ بَسَطَ اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهٖ لَبَغَوْا

ایشان راست عذاب سخت — واگر فراخ کردے خدا رزق را — بر بندگان خود البته فساد

فِي الْاَرْضِ وَلٰكِنْ يُّنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَّا يَشَآءُ ۚ اِنَّهٗ بِعِبَادِهٖ خَبِيْرٌۢ

میکردند در زمین — ولیکن فرود مے آرد باندازه آنچه خواہد — ہر آئینه خدا بر بندگان خود دانا

بَصِيْرٌ ﴿۲۷﴾ وَهُوَ الَّذِيْ يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْۢ بَعْدِ مَا قَنَطُوْا وَيَنْشُرُ

بینا ست — و اوست آنکه فرود مے آرد — باران را بعد از انکه نا امید شدند — و پراگنده میسازد

رَحْمَتَهٗ ۗ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيْدُ ﴿۲۸﴾ وَمِنْ اٰيٰتِهٖ خَلْقُ السَّمٰوٰتِ

رحمت خود را — و اوست کارساز ستوده کار — و از نشانہائے او آفریدن — آسمان ہا

وَالْاَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيْهِمَا مِنْ دَآبَّةٍ ۗ وَهُوَ عَلٰى جَمْعِهِمْ

و زمین است و آفریدن آنچه پراگنده کرده است در میان این ہر دو از جانوران و او بر ہم آوردن ایشان

ع اِذَا يَشَآءُ قَدِيْرٌ ﴿۲۹﴾ وَمَآ اَصَابَكُمْ مِّنْ مُّصِيْبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ

وقتیکه خواہد توانا ست — و ہر چه برسد بشما — از مصیبت ہا — پس بسبب گناہیست

اَيْدِيْكُمْ وَيَعْفُوْا عَنْ كَثِيْرٍ ﴿۳۰﴾ وَمَآ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِيْنَ فِي الْاَرْضِ ۚ

که بعمل آورده دستہائے شما و در میگذرد از بسیارے — و نیستید شما — عاجز کننده — در زمین

وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيْرٍ ﴿۳۱﴾ وَمِنْ اٰيٰتِهِ

و نیست شما را — بجز خدا — ہیچ کارسازے و نه نصرت دہنده — و از نشان ہائے او

الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٣٢﴾ إِنْ يَشَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ

کشتی ہا در دریا مانند کوہ ہا اگر خواہد بازدارد بادرا پس ایستادہ شود

رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣٣﴾

کشتی ہا بر پشت دریا ہر آئینہ درین مقدمہ نشانہاست ہر صبر کنندہ شکر گذارندہ را

أَوْ يُوبِقْهُنَّ بِمَا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾ وَيَعْلَمَ الَّذِينَ

یا اگر خواہد ہلاک کند اہل کشتی ہا را بسبب آنچہ کردند و درمیگذرد از تقصیرات بسیار و تا انتقام کشد از ایشان و تا بدانند

يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٥﴾ فَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ

آنانکہ خصومت می کنند در آیات ما کہ نیست ایشان را ہیچ مخلص پس آنچہ دادہ شد شما را از

شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ لِلَّذِينَ

ہر جنس کہ باشد اندک بہرہ ایست از زندگانی دنیا و آنچہ نزدیک خداست بہتر ست و پایندہ تر ست برای

آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾ وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ

آنانکہ ایمان آوردہ اند و بر پروردگار خود توکل می کنند و برائے آنانکہ پرہیز می کنند از گناہان

الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ

کبیرہ و از بے حیائی ہا و چون بخشم مے آیند ایشان می آمرزند و آنانکہ

اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ

قبول کردند فرمان پروردگار خود را و برپا داشتند نماز را و کار ایشان از سر مشورت باشد بایکدگر

وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ

و از آنچہ روزی دادیم ایشان را خرچ می کنند و آنانکہ چون برسد بدیشان تعدی ایشان

هُمْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾ وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا ۖ فَمَنْ عَفَا

انتقام مے کشند ف۱ و سزائے بدی بدی ست مانند آن پس ہر کہ درگذرد

وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ وَلَمَنِ

و قضیہ را باصلاح آرد پس مزد او بر خداست ہر آئینہ خدا دوست نمی دارد ظالمان را و ہر آئینہ

انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤١﴾ إِنَّمَا

کسے کہ انتقام کشد بعد مظلوم شدن خود پس آن جماعہ نیست بر ایشان ہیچ راہ ملامت جز این نیست

ف۱ مترجم گوید یعنی اگر بر ضعیفے ظالم تعدی کند بزرگان قبیلہ متفق شوند و انتقام کشند واللہ اعلم ۱۲

السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ
کہ راہ ملامت برآن جماعہ است کہ ظلم می کنند مردمان را وفسادے طلبند درزمین

بِغَيْرِ الْحَقِّ ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٢﴾ وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ
ناحق آن جماعہ ایشان راست عذاب درد دہندہ وہرکہ صبر کند وبیامرزد

إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾ ع وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ ع ۴ ۵
ہرآئینہ این صفت ف از کارہائے مقصود است وہرکرا گمراہ کند خدا پس نیست

مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ ۗ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ
اورا ہیچ کارسازے بعد از وے وبہبینی ستمگاران را چون معائنہ کنند عذاب را

يَقُولُونَ هَلْ إِلَىٰ مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٤﴾ وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا
گویند آیا ہست بسوئے باز گشتن ہیچ راہے وبہبینی ایشان را پیش آوردہ شوند

خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ ۗ وَقَالَ الَّذِينَ
نزدیک دوزخ متواضع شدہ از خواری می نگرند بگوشۂ چشم نیم کشادہ وگفتند اہل ایمان

آمَنُوا إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ
ہرآئینہ زیان کاران آنانند کہ در زیان دادند خویشتن را وخویشاوندان خود را

الْقِيَامَةِ ۗ أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ ﴿٤٥﴾ وَمَا كَانَ لَهُمْ
روز قیامت آگاہ شو ہرآئینہ ستمگاران درعذاب دائم باشند ونہ باشند ایشان را

مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۗ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ
کارسازان کہ نصرت دہند ایشان را بجز خدا وہرکرا گمراہ کند خدا

فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٦﴾ اسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ
نیست اورا ہیچ راہے فرمان قبول کنید پروردگار خود را پیش از آنکہ بیاید روزیکہ

يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ ۚ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَإٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ
بازگشت نیست آن را از جانب خدا نیست شمارا ہیچ پناہے آن روز ونیست برائے شما

مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٧﴾ فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ۖ إِنْ
ہیچ باز خواست کنندہ پس اگر روگردانند پس نہ فرستادہ ایم ترا برایشان نگہبان نیست

ف مترجم گوید مغفرت در حق خود عزیمت است وانتقام رخصت ودر حق ضعفا قوم انتقام لازم است مگر آن کہ ضعفاء در گذارند واللہ اعلم ۱۲

عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلٰغُ ۗ وَإِنَّآ إِذَآ أَذَقْنَا الْإِنسٰنَ مِنَّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَا ۚ
برتو مگر پیغام رسانیدن و هرآئینه ما چون بچشانیم آدمی را از جانب خود رحمتے شادان شود
وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ الْإِنسٰنَ كَفُورٌ ﴿۴۸﴾
بآن واگر برسد بآدمیان مصیبتے بسبب آنچه پیش فرستاده است دست ایشان پس آدمی ناسپاس است
لِّلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ ۚ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۚ يَهَبُ لِمَن يَشَآءُ
خدائے راست پادشاهی آسمانها و زمین می آفریند هرچه خواهد عطامی کند دختران هرکرا خواهد
إِنٰثًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ الذُّكُورَ ﴿۴۹﴾ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنٰثًا ۖ
وعطامی کند پسران هرکرا خواهد یا جمع کند برائے ایشان پسران و دختران
وَيَجْعَلُ مَن يَشَآءُ عَقِيمًا ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿۵۰﴾ وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ
ومیسازد هرکرا خواهد نزاینده هرآئینه او دانا توانا است و ممکن نیست هیچ آدمی را
أَن يُكَلِّمَهُ اللّٰهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِن وَرَآئِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا
که سخن گوید با او خدا مگر باشارت یا از پس پرده یا بفرستد فرشته را
فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ مَا يَشَآءُ ۚ إِنَّهُ عَلِيٌّ حَكِيمٌ ﴿۵۱﴾ وَكَذٰلِكَ أَوْحَيْنَآ
پس نازل کند بحکم خدا آنچه خدا خواسته است هرآئینه خدا بلند مرتبه باحکمت ست ف وهمچنین وحی فرستادیم
إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا ۚ مَا كُنتَ تَدْرِي مَا الْكِتٰبُ وَلَا الْإِيمٰنُ
بسوئے تو قرآن را از کلام خود نمیدانستی که چیست کتاب و نمیدانستی که چیست
وَلٰكِن جَعَلْنٰهُ نُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَآءُ مِنْ عِبَادِنَا ۚ وَإِنَّكَ
ایمان ولیکن ساخته ایم وحی را روشنی راه مینمائیم بآن هرکرا میخواهیم از بندگان خویش و هرآئینه تو
لَتَهْدِي إِلٰى صِرٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿۵۲﴾ صِرٰطِ اللّٰهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي
هدایت کنی بسوئے راه راست راه خدا که اوراست آنچه در
السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ أَلَآ إِلَى اللّٰهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿۵۳﴾ ع ۵
آسمانها است و آنچه در زمین است آگاه شو بسوئے خدا باز میروند کارها

سُورَةُ الزُّخْرُفِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعٌ وَّثَمَانُونَ آيَةً وَّسَبْعُ رُكُوعَاتٍ
سوره زخرف در مکه نازل شده و آن هشتاد و نه آیت و هفت رکوع است

ف مترجم گوید اشارت عبارت از دیدن خواب است و از القائے علم در خاطر بطریق الهام و از پس پرده عبارت از آن ست که آواز شنود و کسے را نبیند و قسم ثالث آنست که فرشته بصورت آدمی متمثل شود و سخن گوید والله اعلم

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

به نام خدائے بخشاینده مهربان

حٰمٓ ۝۱ وَالْكِتٰبِ الْمُبِيْنِ ۝۲ اِنَّا جَعَلْنٰهُ قُرْءٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ

قسم به کتاب واضح که هر آئینه ما ساختیم این کتاب را کلام عربی بود که شما

تَعْقِلُوْنَ ۝۳ وَاِنَّهٗ فِيْٓ اُمِّ الْكِتٰبِ لَدَيْنَا لَعَلِيٌّ حَكِيْمٌ ۝۴ اَفَنَضْرِبُ

بفهمید و هر آئینه این کتاب ثبت ست در لوح محفوظ نزدیک ما هر آئینه این کتاب بلند قدر با حکمت ست ف۱

عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا اَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِيْنَ ۝۵ وَكَمْ اَرْسَلْنَا

آیا باز داریم از شما پند را اعراض کرده برائے آن که هستید گروهے از حد رفته و بسیار فرستادیم

مِنْ نَّبِيٍّ فِي الْاَوَّلِيْنَ ۝۶ وَمَا يَاْتِيْهِمْ مِّنْ نَّبِيٍّ اِلَّا كَانُوْا بِهٖ

پیغامبران را در پیشینیان و نمی آمد بایشان هیچ پیغامبرے الا باو

يَسْتَهْزِءُوْنَ ۝۷ فَاَهْلَكْنَآ اَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَّمَضٰى مَثَلُ الْاَوَّلِيْنَ ۝۸

استهزا میکردند پس هلاک کردیم سخت تر از قریش ف۲ باعتبار دست درازی و مذکور شد داستان نخستینیان

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَّنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُوْلُنَّ خَلَقَهُنَّ

و اگر سوال کنی از ایشان که چه کس بیافرید آسمان ها و زمین را البته گویند بیافرید آنها را

الْعَزِيْزُ الْعَلِيْمُ ۝۹ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ مَهْدًا وَّجَعَلَ لَكُمْ

خدائے غالب دانا وے آنست که ساخت برائے شما زمین را بساطے و ساخت برائے شما

فِيْهَا سُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ۝۱۰ وَالَّذِيْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءًۢ

در زمین راه تا بود که شما راه یابید و وے آنست که فرود آورد از آسمان آبے

بِقَدَرٍ فَاَنْشَرْنَا بِهٖ بَلْدَةً مَّيْتًا كَذٰلِكَ تُخْرَجُوْنَ ۝۱۱ وَالَّذِيْ

باندازه پس زنده کردیم بآن شهر مرده را همچنین برآورده خواهید شد ف۳ و وے آنست که

خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُمْ مِّنَ الْفُلْكِ وَالْاَنْعَامِ مَا

بیافرید اقسام حیوانات تمام آن و ساخت برائے شما کشتی ها و از چهارپایان چیزے را

تَرْكَبُوْنَ ۝۱۲ لِتَسْتَوٗا عَلٰى ظُهُوْرِهٖ ثُمَّ تَذْكُرُوْا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ اِذَا

که بر آن سوار شوید تا راست بنشینید بر پشت مرکوب باز یاد کنید نعمت پروردگار خود را وقتے که

ع

ف۱ مترجم گوید قسم خوردن بر چیزے برائے اثبات همان چیز یا لازم آنچیز کنایت است بآنکه آنچیز خود دلیل خود است چنانکه گویند قسم بلب میگون تو و زلف شبگون تو که تو معشوق دلربائی والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنے عاد و ثمود که از قریش قوی تر بودند ۱۲

ف۳ یعنے از قبور ۱۲

اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَٰذَا وَمَا
راست نشستید بران وبگویید پاکی خدا را کہ مسخر ساخت برای ما این مرکوب را و
كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾ وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنقَلِبُونَ ﴿١٤﴾ وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ
نہ بودیم بران توانا وہر آئینہ ما بسوئے پروردگار خویش رجوع خواہیم کرد ومقرر کردند برائے خدا
عِبَادِهِ جُزْءًا ۚ إِنَّ الْإِنسَانَ لَكَفُورٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ أَمِ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ ع
از بندگان او اولاد را ہر آئینہ آدمی ناسپاس ظاہر است آیا فرا گرفت خدا از مخلوقات
بَنَاتٍ وَأَصْفَاكُم بِالْبَنِينَ ﴿١٦﴾ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِمَا ضَرَبَ
دختران را و برگزیدہ است شما را بپسران وچون خبر دادہ شود یکے از ایشان بتولد آنچہ مثل
لِلرَّحْمَٰنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾ أَوَمَن يُنَشَّأُ
ساختہ است برائے خدا روئے او سیاہ گردد واو پر از غم باشد آیا آنرا کہ پروردہ میشود
فِي الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾ وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ
در زیور واو در صفت خصومت ظاہر نمے گردد برائی خدا ثابت کردہ اند ودختران

ف یعنے بتولد دختر سے واللہ اعلم ۱۲

الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَٰنِ إِنَاثًا ۚ أَشَهِدُوا خَلْقَهُمْ ۚ سَتُكْتَبُ
مقرر کردند فرشتگان را کہ بندگان خدا اند آیا حاضر بودند نزدیک آفرینش ایشان نوشتہ
شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ ﴿١٩﴾ وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَٰنُ مَا عَبَدْنَاهُم ۗ
خواہد شد این گواہی ایشان و پرسیدہ خواہند شد وگفتند کافران اگر خواستے خدا پرستش نمیکردیم این فرشتگان را
مَّا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا
نیست ایشان را باین مقدمہ دانش نیستند ایشان مگر دروغ گو آیا دادہ ایم ایشان را کتابے
مِّن قَبْلِهِ فَهُم بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢١﴾ بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا
پیش از قرآن پس ایشان بآن کتاب چنگ زدہ اند نے بلکہ گفتند ہر آئینہ ما یافتیم پدران خود را
عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾ وَكَذَٰلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِن
بر دینے وہر آئینہ ما بر پئے ایشان راہ یافتگانیم وہمچنین نہ فرستادیم
قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا
پیش از تو در ہیچ دیہے ترسانندہ را مگر گفتند منعمان آن دہ ہر آئینہ ما یافتیم

آبَآءَنَا عَلٰٓى اُمَّةٍ وَّاِنَّا عَلٰٓى اٰثٰرِهِمْ مُّقْتَدُوْنَ ۝٢٣ قٰلَ اَوَلَوْ جِئْتُكُمْ
پدران خود را بر دینے وہر آئینہ ما بر پئے ایشان متابعت کنندگانیم گفت پیغامبر آیا بر تابعت

بِاَهْدٰى مِمَّا وَجَدْتُّمْ عَلَيْهِ اٰبَآءَكُمْ ؕ قَالُوْٓا اِنَّا بِمَآ اُرْسِلْتُمْ بِهٖ
پدران مقر بینمائید اگرچہ آوردہ ام بشما دینے کہ زیادہ تر راہ نمایندہ است از آنچہ بران یافتید پدران خود را گفتند

كٰفِرُوْنَ ۝٢٤ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِيْنَ ۝٢٥ النصف
ہر آئینہ ما بآنچہ فرستادہ شد شما ہمراہ آن نا معتقدیم پس انتقام کشیدیم از ایشان پس درنگر چگونہ بود عاقبت دروغ دارندگان

ع ۸

وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيْمُ لِاَبِيْهِ وَقَوْمِهٖٓ اِنَّنِيْ بَرَآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُوْنَ ۝٢٦ اِلَّا
و یاد کن چون گفت ابراہیم پدر خود را و قوم خود را ہر آئینہ من بے تعلقم از آنچہ شما پرستش می کنید الا

الَّذِيْ فَطَرَنِيْ فَاِنَّهٗ سَيَهْدِيْنِ ۝٢٧ وَجَعَلَهَا كَلِمَةًۢ بَاقِيَةً فِيْ
آن کسے کہ بیافرید مرا پس ہر آئینہ او ہدایت خواہد کرد مرا و ساخت خدائے تعالے کلمہ توحید را سخنے باقی ماندہ

عَقِبِهٖ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُوْنَ ۝٢٨ بَلْ مَتَّعْتُ هٰٓؤُلَآءِ وَاٰبَآءَهُمْ حَتّٰى
در فرزندان او تا بود کہ کافران رجوع کنند ف۱ بلکہ بہرہ مند ساختیم ایشان را و پدران ایشان را تا وقتیکہ

جَآءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُوْلٌ مُّبِيْنٌ ۝٢٩ وَلَمَّا جَآءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوْا هٰذَا
آمد بدیشان دین راست و پیغامبر ظاہر و آنگاہ کہ آمد بدیشان دین راست گفتند این

سِحْرٌ وَّاِنَّا بِهٖ كٰفِرُوْنَ ۝٣٠ وَقَالُوْا لَوْلَا نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ عَلٰى رَجُلٍ
جادوست و ہر آئینہ ما بداں نا معتقدانیم و گفتند چرا نہ فرو فرستادہ شد این قرآن بر مردے بزرگ

مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيْمٍ ۝٣١ اَهُمْ يَقْسِمُوْنَ رَحْمَتَ رَبِّكَ ؕ نَحْنُ قَسَمْنَا
از اہل این دو دہ ف۲ آیا ایشان قسمت می کنند رحمت پروردگار ترا ما قسمت کردہ ایم

بَيْنَهُمْ مَّعِيْشَتَهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ
میان ایشان گذران ایشان را در زندگانی دنیا و بلند مرتبہ ساختیم بعض ایشان بر

دَرَجٰتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا ؕ وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا
بعض تا مسخر گیرد بعض ایشان بعضے را ف۳ و رحمت پروردگار تو بہتر ست

يَجْمَعُوْنَ ۝٣٢ وَلَوْلَآ اَنْ يَّكُوْنَ النَّاسُ اُمَّةً وَّاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَنْ
از آنچہ جمع میکنند و اگر نہ احتمال آن مے بود کہ میشوند مردمان ہمہ یک گروہ البتہ ساختیم برائے کسیکہ

ف۱ یعنی انبیاء و اولیاء در اولاد حضرت ابراہیم علیہ السلام پیدا شدند ۱۲

ف۲ یعنی یکے از متمولان مکہ و طائف واللہ اعلم ۱۲

ف۳ یعنی بچشم حقارت نگرد واللہ اعلم ۱۲

يَكْفُرُ بِالرَّحْمٰنِ لِبُيُوْتِهِمْ سُقُفًا مِّنْ فِضَّةٍ وَّمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُوْنَ ﴿۳۳﴾

نا معتقد ست بخدا برائے خانہائے ایشان سقفہا از نقره ونرد بانہا نیز که بران بالا برآیند

وَلِبُيُوْتِهِمْ اَبْوَابًا وَّسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِـُٔوْنَ ﴿۳۴﴾ وَزُخْرُفًا ۭ وَاِنْ كُلُّ

وبرائے خانہائے ایشان دروازه ہا نیز از نقره وتخت ہا که بران تکیه زده نشینند ومی ساختیم تجمل بسیار ونیست

ذٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۭ وَالْاٰخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِيْنَ ﴿۳۵﴾

ہمه این مگر اندک بہره مندی زندگانی دنیا وآخرت نزدیک پروردگار تو متقیان راست

وَمَنْ يَّعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُقَيِّضْ لَهٗ شَيْطٰنًا فَهُوَ لَهٗ قَرِيْنٌ ﴿۳۶﴾

وہر که غافل شود از یاد خدا برگماریم برائے او شیطانے پس آن شیطان اورا ہمنشین بود

وَاِنَّهُمْ لَيَصُدُّوْنَهُمْ عَنِ السَّبِيْلِ وَيَحْسَبُوْنَ اَنَّهُمْ مُّهْتَدُوْنَ ﴿۳۷﴾

وہر آئینه شیاطین باز میدارند آدمیان را از راه وآدمیان می پندارند که ایشان راه یافتگانند

حَتّٰٓى اِذَا جَاۗءَنَا قَالَ يٰلَيْتَ بَيْنِيْ وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ

تا آنوقت که آدمی بیاید پیش ما گوید باشیطان خود اے کاش درمیان من ودرمیان تو مسافت مشرق ومغرب بودے

الْقَرِيْنُ ﴿۳۸﴾ وَلَنْ يَّنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ اِذْ ظَّلَمْتُمْ اَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ

پس بد ہمنشینی تو وگوئیم سود نه دہد شمارا امروز از بس که ستم کرده اید آنکه شما در عذاب

مُشْتَرِكُوْنَ ﴿۳۹﴾ اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ اَوْ تَهْدِي الْعُمْيَ وَمَنْ كَانَ

باہم شریک باشید یا محمدؐ آیا تو میتوانی شنوانید کران را یا راه میتوانی نمود کوران را وآن کس را که در

فِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿۴۰﴾ فَاِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَاِنَّا مِنْهُمْ مُّنْتَقِمُوْنَ ﴿۴۱﴾ اَوْ

گمراہی ظاہر ست پس اگر از ین عالم ببریم ترا پس البته ما ازین جماعه انتقام کشندگانیم یا

نُرِيَنَّكَ الَّذِيْ وَعَدْنٰهُمْ فَاِنَّا عَلَيْهِمْ مُّقْتَدِرُوْنَ ﴿۴۲﴾ فَاسْتَمْسِكْ

اینست که بنمائیم ترا آنچه وعده دادیم بایشان پس ہر آئینه ما برایشان توانائیم پس چنگ زن

بِالَّذِيْٓ اُوْحِيَ اِلَيْكَ ۚ اِنَّكَ عَلٰي صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿۴۳﴾ وَاِنَّهٗ لَذِكْرٌ لَّكَ

بآنچه وحی فرستاده شد بسوئے تو ہر آئینه تو بر راه راستی وہر آئینه قرآن پند ست ترا

وَلِقَوْمِكَ ۚ وَسَوْفَ تُسْـَٔلُوْنَ ﴿۴۴﴾ وَسْـَٔلْ مَنْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ

وقوم ترا وشما سوال کرده خواہید شد وبپرس احوال آنانکه فرستاده بودیم پیش از تو

ع ٤ ١٠

مِنْ رُّسُلِنَآ اَجَعَلْنَا مِنْ دُوْنِ الرَّحْمٰنِ اٰلِهَةً يُّعْبَدُوْنَ ﴿٤٥﴾ وَلَقَدْ
از پیغامبران خود آیا ساخته بودیم بجز خدا معبودان دیگر که پرستش کرده شود آنها را و هر آئینه
اَرْسَلْنَا مُوْسٰى بِاٰيٰتِنَآ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۟ئِهٖ فَقَالَ اِنِّىْ رَسُوْلُ رَبِّ
فرستادیم موسیٰ را به نشانهائے خود بسوئے فرعون و اشراف قوم او پس گفت هر آئینه من پیغامبر پروردگار
الْعٰلَمِيْنَ ﴿٤٦﴾ فَلَمَّا جَآءَهُمْ بِاٰيٰتِنَآ اِذَا هُمْ مِّنْهَا يَضْحَكُوْنَ ﴿٤٧﴾ وَمَا
عالمها ام پس آن هنگام که آمد به ایشان با نشانهائے ما ناگهان ازان نشانهاے خندیدند و
نُرِيْهِمْ مِّنْ اٰيَةٍ اِلَّا هِىَ اَكْبَرُ مِنْ اُخْتِهَا وَاَخَذْنٰهُمْ بِالْعَذَابِ
نمے نمودیم بایشان هیچ نشانه مگر وے بزرگ تر بود از قرین خود و گرفتار کردیم ایشانرا به عقوبت
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُوْنَ ﴿٤٨﴾ وَقَالُوْا يٰٓاَيُّهَ السّٰحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ
بود که ایشان رجوع کنند و گفتند اے جادوگر دعا کن برائی ما بجناب پروردگار خود بآن اسما که وحی کرده
اِنَّنَا لَمُهْتَدُوْنَ ﴿٤٩﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِذَا هُمْ يَنْكُثُوْنَ ﴿٥٠﴾
است نزدیک تو هر آئینه ما راه یافتگانیم ف۱ پس آنهنگام که دور کردیم از ایشان عقوبت ناگهان ایشان عهد می شکنند
وَنَادٰى فِرْعَوْنُ فِىْ قَوْمِهٖ قَالَ يٰقَوْمِ اَلَيْسَ لِىْ مُلْكُ مِصْرَ وَ
و آواز داد فرعون در میان قوم خود گفت اے قوم من آیا نیست بدست من بادشاهی مصر و
هٰذِهِ الْاَنْهٰرُ تَجْرِىْ مِنْ تَحْتِىْ اَفَلَا تُبْصِرُوْنَ ﴿٥١﴾ اَمْ اَنَا خَيْرٌ مِّنْ
این جویها میرود از زیر کوشک من آیا نمے بینید نے بلکه من بهترم
هٰذَا الَّذِىْ هُوَ مَهِيْنٌ ۙ وَّلَا يَكَادُ يُبِيْنُ ﴿٥٢﴾ فَلَوْلَآ اُلْقِىَ عَلَيْهِ اَسْوِرَةٌ
ازین شخص که وے خوار ست و نزدیک نیست که سخن واضح گوید ف۲ پس چرا نه فرود آورده شد برین
مِّنْ ذَهَبٍ اَوْ جَآءَ مَعَهُ الْمَلٰٓئِكَةُ مُقْتَرِنِيْنَ ﴿٥٣﴾ فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهٗ
شخص دستوانها از زر یا چرا نیامدند همراه او فرشتگان مجتمع شده پس بے عقل کرد قوم خود را
فَاَطَاعُوْهُ ؕ اِنَّهُمْ كَانُوْا قَوْمًا فٰسِقِيْنَ ﴿٥٤﴾ فَلَمَّآ اٰسَفُوْنَا انْتَقَمْنَا
پس قبول کردند فرمان او را هر آئینه ایشان بودند گروه فاسق پس آن هنگام که بخشم آوردند ما را انتقام
مِنْهُمْ فَاَغْرَقْنٰهُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿٥٥﴾ فَجَعَلْنٰهُمْ سَلَفًا وَّمَثَلًا لِّلْاٰخِرِيْنَ ﴿٥٦﴾
کشیدیم از ایشان پس غرق ساختیم ایشانرا همه یکجا پس ساختیم ایشانرا پیش رو و داستانے پسینیان را ف۳

ع ٥ ١١

ف۱ یعنے مسلمان شویم ۱۲

ف۲ یعنی در زبان حضرت موسیٰ علیه السلام لکنت بود والله اعلم ۱۲

ف۳ مترجم گوید براین مسئله که هیچکس غیر خدا تعالیٰ معبود نیست مشرکان ایراد کردند که ترسایان عیسیٰ را می پرستند واگر وے نیز معبود نه بود ما راضی شدیم که اله ما با عیسیٰ باشند وگمان کردند که بحجت غالب آمدند خدا تعالیٰ کشف شبه فرمود والله اعلم ۱۲

وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ۵۷ وَ
وآنگاه که داستان زده شد به پسر مریم ناگهان قوم تو ازین داستان بخوشوقتی آواز بلند مے کنند و
قَالُوا ءَأَٰلِهَتُنَا خَيْرٌ أَمْ هُوَ ۚ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ إِلَّا جَدَلًا ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ
گفتند آیا معبودان ما بهترند یا عیسے آن حرف نزدند با تو مگر بمکابره بلکه ایشان قومے
خَصِمُونَ ۵۸ إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي
خصومت کننده اند نیست عیسی مگر بنده که انعام کرده ایم برو ے وساختیم او را نشانه برائے
إِسْرَاءِيلَ ۵۹ وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنكُم مَّلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ يَخْلُفُونَ ۶۰
بنی اسرائیل واگر میخواستیم البته کردیمے که بدل شما فرشتگان در زمین خلیفه شوند
وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ ۚ هَٰذَا صِرَاطٌ
وهر آئینه عیسے نشانه است قیامت را پس شبه مکنید در قیامت و بگو یا محمد پیروی من کنید اینست
مُّسْتَقِيمٌ ۶۱ وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ الشَّيْطَانُ ۖ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ۶۲ وَلَمَّا
راه راست و باز ندارد شمارا شیطان هر آئینه او در حق شما دشمن ظاهر ست وآنگاه
جَاءَ عِيسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُم بِالْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُم
که آمد عیسے با معجزه ها گفت آورده ام به شما حکمت را وآمده ام تا بیان کنم برائے
بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ۶۳ إِنَّ اللَّهَ هُوَ
شما بعض آنچه اختلاف می کنید در ان پس بترسید از خدا و فرمان من برید هر آئینه خدا
رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ ۚ هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ۶۴ فَاخْتَلَفَ
پروردگار من و پروردگار شماست پس به پرستید او را این ست راه راست پس اختلاف کردند
الْأَحْزَابُ مِن بَيْنِهِمْ ۖ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ
جماعت ها در میان خویش پس وائے آنان را که ستم کردند از عقوبت روز
أَلِيمٍ ۶۵ هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُم بَغْتَةً وَهُمْ
درد دهنده آیا انتظار نمی کنند مگر قیامت را که بیاید بدیشان ناگهان وایشان
لَا يَشْعُرُونَ ۶۶ الْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا
خبر دار نه باشند دوستان آن روز بعض ایشان با بعض دشمن باشند مگر

الْمُتَّقِيْنَ ﴿٦٧﴾ يٰعِبَادِ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَآ اَنْتُمْ تَحْزَنُوْنَ ﴿٦٨﴾ اَلَّذِيْنَ
پرهیزگاران گفته شود اے بندگان من نیست هیچ ترس بر شما امروز و نه شما اندوهگین شوید آنان

اٰمَنُوْا بِاٰيٰتِنَا وَكَانُوْا مُسْلِمِيْنَ ﴿٦٩﴾ اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ اَنْتُمْ وَاَزْوَاجُكُمْ
بندگان من که ایمان آوردند به آیت هائے ما و مسلمان بودند گفته شود در آئید به بهشت شما و زنان شما

تُحْبَرُوْنَ ﴿٧٠﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِّنْ ذَهَبٍ وَّاَكْوَابٍ وَفِيْهَا
خوشحال ساخته گردانیده شود بر ایشان کاسهائے پهن دراز از زر و کوزها نیز و در بهشت باشد آنچه

مَا تَشْتَهِيْهِ الْاَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْاَعْيُنُ وَاَنْتُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٧١﴾ وَ
خواهش کند نفس و لذت گیرد از دیدن او چشم ها و شما این جا جاویدان باشید و

تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِيْٓ اُوْرِثْتُمُوْهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٧٢﴾ لَكُمْ فِيْهَا فَاكِهَةٌ
این آن بهشت است که عطا کرده شد شما را بسبب آنچه عمل می کردید شما راست این جا

كَثِيْرَةٌ مِّنْهَا تَاْكُلُوْنَ ﴿٧٣﴾ اِنَّ الْمُجْرِمِيْنَ فِيْ عَذَابِ جَهَنَّمَ خٰلِدُوْنَ ﴿٧٤﴾
میوهٔ بسیار که از ان میخورید هر آئینه گنهگاران در عذاب دوزخ جاویدان اند

لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيْهِ مُبْلِسُوْنَ ﴿٧٥﴾ وَمَا ظَلَمْنٰهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوْا
سست کرده نه شود از ایشان عقوبت و ایشان دران عذاب ناامید شده خاموش باشند و ستم نکردیم بر

هُمُ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٧٦﴾ وَنَادَوْا يٰمٰلِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ ۖ قَالَ اِنَّكُمْ
ایشان ولیکن بودند ایشان ستمگار و آواز دهند که اے مالک باید که بمرگ حکم کند بر ما پروردگار تو مالک گوید

مّٰكِثُوْنَ ﴿٧٧﴾ لَقَدْ جِئْنٰكُمْ بِالْحَقِّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كٰرِهُوْنَ ﴿٧٨﴾
هر آئینه شما همیشه باشندگانید هر آئینه آوردیم بشما سخن راست را و لیکن اکثر شما سخن راست را ناخواهانید

اَمْ اَبْرَمُوْٓا اَمْرًا فَاِنَّا مُبْرِمُوْنَ ﴿٧٩﴾ اَمْ يَحْسَبُوْنَ اَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَ
آیا عزم مصمم کرده اند بر کارے پس هر آئینه ما نیز عزم مصمم کنندگانیم آیا می پندارند که ما نمی شنویم سرگوشی

نَجْوٰىهُمْ ۚ بَلٰى وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُوْنَ ﴿٨٠﴾ قُلْ اِنْ كَانَ لِلرَّحْمٰنِ
ایشان را آرے مے شنویم و فرستادگان ما نزدیک ایشان مے نویسند بگو اگر بفرض باشد خدا را

وَلَدٌ ۖ فَاَنَا اَوَّلُ الْعٰبِدِيْنَ ﴿٨١﴾ سُبْحٰنَ رَبِّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ رَبِّ
فرزندے پس من نخستین عبادت کنندگان باشم پاکست پروردگار آسمان ها و زمین خداوند

الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾ فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتّٰى يُلٰقُوا

عرش ازانچه بیان مے کنند پس بگذار ایشان را تا در باطل بحث کنند و بازی پیش گیرند تا آنکه

يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٨٣﴾ وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلٰهٌ وَفِي

ملاقات کنند بآن روز خود که وعده داده میشود ایشان را و اوست آنکه در آسمان فرمان رواست و در

الْأَرْضِ إِلٰهٌ ۚ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾ وَتَبٰرَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ

زمین فرمان روا و اوست با حکمت دانا و بسیار بابرکت ست آنکه او راست پادشاهی

وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۚ وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ ۚ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٥﴾

آسمان ها و زمین و آنچه درمیان هر دو است و نزدیک اوست علم قیامت و بسوئے او رجوع کرده شوید

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ

و نمی توانند آنانکه کفار پرستش می کنند بجز خدا شفاعت کردن لیکن کسے که گواهی راست

بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ

داده باشد و ایشان میدانند ف۱ و اگر سوال کنی از ایشان که کدام کس بیافرید ایشانرا البته گویند خدا

فَأَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾ وَقِيلِهِ يٰرَبِّ إِنَّ هٰؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ فَاصْفَحْ

آفریده است پس از کجا برگردانیده میشوند و بسا دعائے پیغامبر که اے پروردگار من هر آئینه ایشان گروهے هستند که ایمان نمی آرند

عَنْهُمْ وَقُلْ سَلٰمٌ ۚ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

فرمودیم اعراض کن از ایشان و بگو سلام وداع پس خواهند دانست

سُورَةُ الدُّخَانِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعٌ وَخَمْسُونَ آيَةً وَثَلٰثُ رُكُوعَاتٍ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

سوره دخان در مکه نازل شده آن بنام خدائے بخشاینده مهربان پنجاه و نه آیت و سه رکوع است

حٰمٓ ﴿١﴾ وَالْكِتٰبِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ إِنَّا أَنْزَلْنٰهُ فِي لَيْلَةٍ مُبٰرَكَةٍ إِنَّا كُنَّا

قسم به کتاب واضح که هر آئینه ما فرود آوردیم این کتاب را در شب مبارک ف۲ هر آئینه بودیم

مُنْذِرِينَ ﴿٣﴾ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ﴿٤﴾ أَمْرًا مِنْ عِنْدِنَا ۚ إِنَّا كُنَّا

ترساننده دران شب مبارک فیصل کرده میشود هر کار استوار فرود آوردیم آنرا وحی کردن از نزدیک خویش

مُرْسِلِينَ ﴿٥﴾ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾ رَبِّ السَّمٰوٰتِ

هر آئینه ما بودیم فرستنده ف۳ بسبب بخشائش از نزدیک پروردگار تو هر آئینه اوست شنوا دانا پروردگار آسمانها

ف۱ یعنے اہل توحید را شفاعت کنند ۱۲

ف۲ یعنے لیلة القدر ۱۲

ف۳ یعنے پیغامبر را فرود آوردیم آن را ۱۲

وقف لازم

ع ۱۲

ع عند المتقدمین ۱۲

وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۘ اِنْ كُنْتُمْ مُّوْقِنِيْنَ ۝٧ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْيٖ وَيُمِيْتُ ؕ

و زمین و آنچه در میان این هر دو است اگر یقین کننده اید نیست هیچ معبود مگر او زنده میکند و می میراند

رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِيْنَ ۝٨ بَلْ هُمْ فِيْ شَكٍّ يَّلْعَبُوْنَ ۝٩ فَارْتَقِبْ

پروردگار شماست و پروردگار پدران پیشین شماست بلکه کافران در شبه اند بازی می کنند پس منتظر

يَوْمَ تَاْتِي السَّمَآءُ بِدُخَانٍ مُّبِيْنٍ ۝١٠ يَّغْشَى النَّاسَ ؕ هٰذَا عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۝١١

باش روزے را که بیارد آسمان دودے ظاهر که فرو گیرد مردمان را این عذاب درد دهنده است

رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ اِنَّا مُؤْمِنُوْنَ ۝١٢ اَنّٰى لَهُمُ الذِّكْرٰى وَقَدْ

گویند اے پروردگار ما دور کن از ما عذاب هر آئینه ما مسلمان میشویم چگونه بود ایشان را پند گرفتن و بتحقیق آمده

جَآءَهُمْ رَسُوْلٌ مُّبِيْنٌ ۝١٣ ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوْا مُعَلَّمٌ مَّجْنُوْنٌ ۝١٤ اِنَّا

بود بر ایشان پیغامبر ظاهر باز رو گردانیدند ازو و گفتند این شخص آموخته شده است دیوانه است هر آئینه

كَاشِفُوا الْعَذَابِ قَلِيْلًا اِنَّكُمْ عَآئِدُوْنَ ۝١٥ يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ

ما دور کننده عذابیم اندکے هر آئینه شما عود کننده اید در کفر روزے که در گرفت کنیم آن در گرفت

الْكُبْرٰى ۚ اِنَّا مُنْتَقِمُوْنَ ۝١٦ وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَآءَهُمْ

کردن بزرگ هر آئینه ما انتقام کشنده ایم ف۱ و هر آئینه ما امتحان کردیم پیش از ایشان قوم فرعون را و آمد

رَسُوْلٌ كَرِيْمٌ ۝١٧ اَنْ اَدُّوْٓا اِلَيَّ عِبَادَ اللّٰهِ ؕ اِنِّيْ لَكُمْ رَسُوْلٌ اَمِيْنٌ ۝١٨ وَّ

بر ایشان پیغامبرے گرامی قدر باین سخن که تسلیم کنید بمن بندگان خدا را ف۲ هر آئینه برائے شما پیغامبر با امانتم

اَنْ لَّا تَعْلُوْا عَلَى اللّٰهِ ۚ اِنِّيْٓ اٰتِيْكُمْ بِسُلْطٰنٍ مُّبِيْنٍ ۝١٩ وَاِنِّيْ عُذْتُ

و سرکشی مکنید بر خدا هر آئینه من بیارم پیش شما حجت ظاهر را و هر آئینه من پناه

بِرَبِّيْ وَرَبِّكُمْ اَنْ تَرْجُمُوْنِ ۝٢٠ وَاِنْ لَّمْ تُؤْمِنُوْا لِيْ فَاعْتَزِلُوْنِ ۝٢١

گرفتم به پروردگار خود و پروردگار شما از آنکه سنگسار کنید مرا و اگر باور نمے دارید مرا پس یکسو شوید از من

فَدَعَا رَبَّهٗٓ اَنَّ هٰٓؤُلَآءِ قَوْمٌ مُّجْرِمُوْنَ ۝٢٢ فَاَسْرِ بِعِبَادِيْ لَيْلًا اِنَّكُمْ

پس دعا کرد بجناب پروردگار خود که این جماعه قوم گنهگار اند پس گفتیم ببر بندگان مرا وقت شب هر

مُّتَّبَعُوْنَ ۝٢٣ وَاتْرُكِ الْبَحْرَ رَهْوًا ؕ اِنَّهُمْ جُنْدٌ مُّغْرَقُوْنَ ۝٢٤ كَمْ تَرَكُوْا

آئینه شما را تعاقب کرده شود و بگذار دریا را آرمیده هر آئینه این جماعه لشکرے هست غرق شده بسیار گذاشتند

ف۱ مترجم گوید این وعده متحقق شد خدا تعالے در قریش قحط انداخت تا آنکه از شدت جوع یا از کثرت ابخره جو چون دود می نمود پس ایشان بخدا تعالی رجوع کردند خدا تعالی قحط را دور فرمود باز بر کفر اصرار کردند خدا تعالی روز بدر از ایشان انتقام کشید که هفتاد کس را از رؤساء ایشان کشت و هفتاد کس را اسیر ساخت والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی بنی اسرائیل را بمن حواله کنید و بنده مگیرید ۱۲

مِنْ جَنّٰتٍ وَّعُيُوْنٍ ﴿٢٥﴾ وَّزُرُوْعٍ وَّمَقَامٍ كَرِيْمٍ ﴿٢٦﴾ وَّنَعْمَةٍ كَانُوْا فِيْهَا
از بوستان ها و چشمه ها و کشتها و محل گرامی و گذران بارفاهیت که دران
فٰكِهِيْنَ ﴿٢٧﴾ كَذٰلِكَ وَاَوْرَثْنٰهَا قَوْمًا اٰخَرِيْنَ ﴿٢٨﴾ فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَآءُ
محظوظ بودند همچنین شد و عطا کردیم این چیز ها گروهے دیگر را پس نگریست برین قوم فرعون
ع وَالْاَرْضُ وَمَا كَانُوْا مُنْظَرِيْنَ ﴿٢٩﴾ وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ مِنَ
آسمان و زمین و نه شدند مهلت داده شده و هر آئینه ما خلاص کردیم بنی اسرائیل را از
الْعَذَابِ الْمُهِيْنِ ﴿٣٠﴾ مِنْ فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ كَانَ عَالِيًا مِّنَ الْمُسْرِفِيْنَ ﴿٣١﴾
عذاب خوار کننده که از جانب فرعون بود هر آئینه فرعون بود سرکشے از تعدی کنندگان
وَلَقَدِ اخْتَرْنٰهُمْ عَلٰى عِلْمٍ عَلَى الْعٰلَمِيْنَ ﴿٣٢﴾ وَاٰتَيْنٰهُمْ مِّنَ الْاٰيٰتِ
و هر آئینه برگزیدیم بنی اسرائیل را دانسته بر عالم ها و دادیم ایشان را از قسم معجزات
مَا فِيْهِ بَلٰٓؤٌا مُّبِيْنٌ ﴿٣٣﴾ اِنَّ هٰٓؤُلَآءِ لَيَقُوْلُوْنَ ﴿٣٤﴾ اِنْ هِيَ اِلَّا مَوْتَتُنَا
آنچه دران امتحان ظاهر بود هر آئینه این جماعه مے گویند که نیست عاقبت کار مگر همین
الْاُوْلٰى وَمَا نَحْنُ بِمُنْشَرِيْنَ ﴿٣٥﴾ فَاْتُوْا بِاٰبَآئِنَآ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿٣٦﴾
موت نخستین و نیستیم ما برانگیخته شده پس بیارید پدران ما را اگر هستید راست گو
اَهُمْ خَيْرٌ اَمْ قَوْمُ تُبَّعٍ وَّالَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ اَهْلَكْنٰهُمْ اِنَّهُمْ كَانُوْا
آیا این جماعه بهتر اند یا قوم تبع حمیری و آنانکه پیش از ایشان بودند هلاک ساختیم آنها را هر آئینه آنها
مُجْرِمِيْنَ ﴿٣٧﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لٰعِبِيْنَ ﴿٣٨﴾ مَا
گنه گار بودند و نیافریدیم آسمان ها و زمین را و آنچه درمیان هر دو است بازی کنان
خَلَقْنٰهُمَآ اِلَّا بِالْحَقِّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٣٩﴾ اِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ
نیافریدیم این هر دو را مگر بتدبیر درست ولیکن اکثر ایشان نمیدانند هر آئینه روز قیامت
مِيْقَاتُهُمْ اَجْمَعِيْنَ ﴿٤٠﴾ يَوْمَ لَا يُغْنِيْ مَوْلًى عَنْ مَّوْلًى شَيْئًا وَّلَا هُمْ
میعاد ایشانست همه یکجا روزے که دفع نه کند هیچ دوستے از دوست دیگر چیزے را و نه ایشان را
ع يُنْصَرُوْنَ ﴿٤١﴾ اِلَّا مَنْ رَّحِمَ اللّٰهُ اِنَّهٗ هُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿٤٢﴾ اِنَّ شَجَرَتَ
نصرت داده شود مگر آنکه رحم کرد بر وی خدا هر آئینه خدا غالب مهربان است هر آئینه درخت

الزَّقُّومِ ﴿٤٣﴾ طَعَامُ الْأَثِيمِ ﴿٤٤﴾ كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ ﴿٤٥﴾ كَغَلْيِ
زقوم طعام گنہگار ست مثل مس گداختہ شدہ بجوشد در شکم ہا مانند جوشیدن
الْحَمِيمِ ﴿٤٦﴾ خُذُوهُ فَاعْتِلُوهُ إِلَىٰ سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ
آب گرم گوئیم اے فرشتگان بگیرید این گنہ گار را پس بسختی بکشید ش بسوئے میانہ دوزخ باز بریزید
رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ ﴿٤٨﴾ ذُقْ إِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٤٩﴾ إِنَّ
بالائے سراو از آب گرم کہ عقوبت ست گوئیم بچش ہر آئینہ توئی بزعم خود بزرگوار گرامی قدر ہر آئینہ
هَٰذَا مَا كُنتُم بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥١﴾
این ست آنچہ در ان شبہ می کردید ہر آئینہ متقیان در جایگاہ باامن باشند
فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٢﴾ يَلْبَسُونَ مِن سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ
در بوستان ہا و چشمہ ہا بپوشند از حریر نازک و حریر غلیظ روبروئے
مُّتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾ كَذَٰلِكَ وَزَوَّجْنَاهُم بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٤﴾ يَدْعُونَ فِيهَا
یکدیگر شدہ این چنین باشد حال و کدخدا کنیم ایشان را باحور کشادہ چشم بطلبند آنجا
بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ﴿٥٥﴾ لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ
ہر میوہ را ایمن شدہ نچشند آنجا مرگ لیکن چشیدہ بودند مرگ
الْأُولَىٰ ۖ وَوَقَاهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿٥٦﴾ فَضْلًا مِّن رَّبِّكَ ۚ ذَٰلِكَ
نخستین را و نگاہ داشت ایشان را خدا از عذاب دوزخ بسبب بخشائش از جانب پروردگار تو
هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٥٧﴾ فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾
این ست فیروزی بزرگ جز این نیست کہ آسان ساختیم قرآن را بزبان تو تا بود کہ ایشان پند پذیر شوند
فَارْتَقِبْ إِنَّهُم مُّرْتَقِبُونَ ﴿٥٩﴾
پس منتظر باش ہر آئینہ ایشان نیز منتظر اند

سُورَةُ الْجَاثِيَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سَبْعٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً وَأَرْبَعُ رُكُوعَاتٍ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
سورہ جاثیہ در مکہ نازل شدہ و آں سی و ہفت آیت و چہار رکوع است
بنام خدائے بخشائندہ مہربان

حم ﴿١﴾ تَنزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ إِنَّ فِي السَّمَاوَاتِ
فرو فرستادن این کتاب از جانب خدائے غالب با حکمت ست ہر آئینہ در آسمانہا

وَالْاَرْضِ لَاٰيٰتٍ لِّلْمُؤْمِنِيْنَ ۳ وَفِيْ خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِنْ دَآبَّةٍ
وزمین نشانهاست باور دارندگان را ودر آفرینش شما ودر آفرینش آنچه پراگنده میسازد از
اٰيٰتٌ لِّقَوْمٍ يُّوْقِنُوْنَ ۴ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ
جانوران نشانهاست قومے را که یقین میکنند ودر آمد شد شب وروز ودرآنکه فرود آورد خدا
مِنَ السَّمَآءِ مِنْ رِّزْقٍ فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيْفِ
از آسمان روزی را ف پس زنده کرد بسبب باران زمین را بعد مرده بودن آن ودر گردانیدن
الرِّيٰحِ اٰيٰتٌ لِّقَوْمٍ يَّعْقِلُوْنَ ۵ تِلْكَ اٰيٰتُ اللّٰهِ نَتْلُوْهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ
بادها نشانهاست قومے را که درمی یابند این نشانهاے خداست میخوانیم آن را بر تو براستی
فَبِاَيِّ حَدِيْثٍ بَعْدَ اللّٰهِ وَاٰيٰتِهٖ يُؤْمِنُوْنَ ۶ وَيْلٌ لِّكُلِّ اَفَّاكٍ اَثِيْمٍ ۷
پس بکدام سخن بعد پند خدا وآیت هاے او ایمان آرند واے بر دروغ گوے گنهگار را
يَّسْمَعُ اٰيٰتِ اللّٰهِ تُتْلٰى عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَاَنْ لَّمْ يَسْمَعْهَا
می شنود آیات خدا را که خوانده میشوند بروے باز لازم میگیرد کفر تکبر کرده گویا نشنیده است آنرا
فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ۸ وَاِذَا عَلِمَ مِنْ اٰيٰتِنَا شَيْئَا اِتَّخَذَهَا هُزُوًا
پس مژده ده او را بعذاب درد دهنده وچون واقف شد بر چیزے از آیات ما بتمسخر گیرد آن را
اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِيْنٌ ۹ مِنْ وَّرَآئِهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِيْ عَنْهُمْ مَّا
آنجماعه ایشان راست عذاب خوار کننده آن طرف ایشان دوزخ ست ودفع نکند از ایشان
كَسَبُوْا شَيْئًا وَّلَا مَا اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَوْلِيَآءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ۱۰
آنچه کسب کردند چیزے را ودفع نکنند نیز آنکه دوستان گرفته اند بجز خدا وایشانراست عذاب بزرگ
ع ۱۱/۱۷ هٰذَا هُدًى وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاٰيٰتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِّنْ رِّجْزٍ اَلِيْمٌ ۱۱
این قرآن هدایت ست وآنانکه کافر شدند بآیات پروردگار خویش ایشانراست عذاب درد دهنده از جنس
اَللّٰهُ الَّذِيْ سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلْكُ فِيْهِ بِاَمْرِهٖ وَلِتَبْتَغُوْا
عقوبت سخت خداے آنست که مسخر کرد برائے شما دریا را تا روان شود کشتی ها دران بفرمان او وتا طلب
مِنْ فَضْلِهٖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ۱۲ وَسَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي
معیشت کنید از فضل او وبود که شما شکر گذاری کنید ومسخر کرد برائے شما آنچه در آسمان هاست وآنچه در

ف یعنی باران ۱۲

الْاَرْضِ جَمِيْعًا مِّنْهُ ؕ اِنَّ فِیْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ﴿۱۳﴾ قُلْ لِّلَّذِيْنَ
زمین ست ہمہ یکجا پدید آوردہ از جانب خود ہر آئینہ درین مقدمہ نشانہا ست گروہے را کہ تفکر میکنند بگو
اٰمَنُوْا يَغْفِرُوْا لِلَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ اَيَّامَ اللّٰهِ لِيَجْزِیَ قَوْمًاۢ بِمَا كَانُوْا
مسلمانان را کہ در گذر کنند از آنجماعہ کہ توقع روز ہائے خدا نہ دارند ف تا سزا دہد خدا گروہے را از ایشان
يَكْسِبُوْنَ ﴿۱۴﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ اَسَآءَ فَعَلَيْهَا ؗ ثُمَّ
بحسب آنچہ میکردند ہر کہ بکند کار شائستہ پس نفع او راست و ہر کہ بدکاری کند پس وبال بر اوست باز
اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُوْنَ ﴿۱۵﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا بَنِیْۤ اِسْرَآءِيْلَ الْكِتٰبَ وَالْحُكْمَ
بسوئے پروردگار خویش رجوع کردہ خواہید شد و ہر آئینہ دادیم بنی اسرائیل را کتاب و دانش مندی
وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنٰهُمْ مِّنَ الطَّيِّبٰتِ وَفَضَّلْنٰهُمْ عَلَى الْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۶﴾ ۚ
و پیغامبری و روزی دادیم ایشان را از نعمت ہائے پاکیزہ و فضیلت دادیم ایشان را بر عالم ہا
وَاٰتَيْنٰهُمْ بَيِّنٰتٍ مِّنَ الْاَمْرِ ۚ فَمَا اخْتَلَفُوْۤا اِلَّا مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ
و دادیم ایشان را نشانہائے واضح در باب دین پس اختلاف نکردند مگر بعد از انکہ آمد بدیشان
الْعِلْمُ ۙ بَغْيًاۢ بَيْنَهُمْ ؕ اِنَّ رَبَّكَ يَقْضِیْ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيْمَا
دانش از روی تعدی بایکدیگر ہر آئینہ پروردگار تو فیصل کند میان ایشان روز قیامت در آنچہ
كَانُوْا فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ ﴿۱۷﴾ ثُمَّ جَعَلْنٰكَ عَلٰى شَرِيْعَةٍ مِّنَ الْاَمْرِ فَاتَّبِعْهَا
اختلاف می کردند دران باز ساختیم ترا بر راہ ظاہر از دین پس پیروی کن آنرا
وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۱۸﴾ اِنَّهُمْ لَنْ يُّغْنُوْا عَنْكَ مِنَ
و پیروی مکن خواہش آنانکہ نمیدانند ہر آئینہ ایشان دفع نخواہند کرد از تو چیزے
اللّٰهِ شَيْـًٔا ؕ وَاِنَّ الظّٰلِمِيْنَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَاللّٰهُ وَلِیُّ الْمُتَّقِيْنَ ﴿۱۹﴾
از عقوبت خدا و ہر آئینہ ستمگاران بعض ایشان کارسازان بعض اند و خدا کارساز متقیان ست
هٰذَا بَصَآئِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَّرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُّوْقِنُوْنَ ﴿۲۰﴾ اَمْ حَسِبَ
این قرآن دلیل ہائے واضح ست مردمان را و ہدایت ست و بخشائش گروہے را کہ یقین می کنند آیا
الَّذِيْنَ اجْتَرَحُوا السَّيِّاٰتِ اَنْ نَّجْعَلَهُمْ كَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ ۙ
پنداشتند آنانکہ کردند جرمہا کہ بکنیم ایشان را مانند آنانکہ ایمان آوردند و کارہای شائستہ کردند

ف یعنے معتقد نیستند کہ حوادث جزائے اعمال ایشان باشد ۱۲

سَوَآءً مَّحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ ۚ سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾ وَخَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ ع ۲ / ۱۸
یکسان باشد زندگانی ایشان و مردن ایشان بد حکم ایشان ست این حکم وآفرید خدا آسمان ہا
وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِتُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ ۢبِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ﴿٢٢﴾
وزمین را بتدبیر درست وتا عاقبت کار جزا داده شود ہر شخصے بحسب آنچہ عمل کرده است و بر ایشان ستم کرده نشود
اَفَرَءَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهٗ هَوٰىهُ وَاَضَلَّهُ اللّٰهُ عَلٰى عِلْمٍ وَّخَتَمَ عَلٰى
آیا دیدی کسے را کہ معبود خود گرفتہ است خواہش نفس خود را و گمراه کرد او را خدا با وجود دانش و مہر نہاد بر
سَمْعِهٖ وَقَلْبِهٖ وَجَعَلَ عَلٰى بَصَرِهٖ غِشٰوَةً ۗ فَمَنْ يَّهْدِيْهِ مِنْ ۢ بَعْدِ
گوش او و دل او و پیدا کرد بر چشم او پرده پس کیست کہ راه نماید او را بعد
اللّٰهِ ۗ اَفَلَا تَذَكَّرُوْنَ ﴿٢٣﴾ وَقَالُوْا مَا هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوْتُ وَنَحْيَا
خدا آیا پند نمے گیرید وگفتند نیست زندگانی مگر ہمین زندگانی این جہانی ما می میریم و زنده
وَمَا يُهْلِكُنَآ اِلَّا الدَّهْرُ ۚ وَمَا لَهُمْ بِذٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ ۚ اِنْ هُمْ اِلَّا
میشویم و ہلاک نمے کند ما را مگر زمانہ و نیست ایشان را باین مقدمہ ہیچ دانش نیستند ایشان مگر
يَظُنُّوْنَ ﴿٢٤﴾ وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيٰتُنَا بَيِّنٰتٍ مَّا كَانَ حُجَّتَهُمْ اِلَّآ اَنْ
گمان کننده و چون خوانده شود بر ایشان آیت ہائی ما واضح آمده نہ بود شبہ ایشان مگر آنکہ
قَالُوا ائْتُوْا بِاٰبَآئِنَآ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿٢٥﴾ قُلِ اللّٰهُ يُحْيِيْكُمْ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ
گویند بیارید پدران ما را اگر ہستید راست گوئی بگو خدا زنده میکند شما را باز مے میراند شما را
ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيْهِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ
باز جمع کند شما را بروز قیامت ہیچ شبہ نیست دران ولیکن اکثر مردمان
لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٢٦﴾ وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ ع ۵ / ۱۹
نمے دانند و خدائے راست بادشاہی آسمان ہا و زمین و روزے کہ قائم شود قیامت
يَوْمَئِذٍ يَّخْسَرُ الْمُبْطِلُوْنَ ﴿٢٧﴾ وَتَرٰى كُلَّ اُمَّةٍ جَاثِيَةً ۫ كُلُّ اُمَّةٍ
آن روز زیان کار شوند تباه کاران و بہ بینی ہر گروہے را بزانو در آمده ہر گروہے اخوانده شود بسوئی
تُدْعٰٓى اِلٰى كِتٰبِهَا ۗ اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٢٨﴾ هٰذَا كِتٰبُنَا
نامۂ اعمال او یعنی برائی جواب بے سوال مہیا شده گوئیم امروز جزا داده شود شما را بحسب آنچہ میکردید گوئیم این نامۂ ماست

يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ ۚ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۲۹﴾ فَأَمَّا
کہ اظہار حقیقت میکند بر شما براستی ہر آئینہ ما مے نوشتیم آنچہ شما عمل می کردید پس اما
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ۚ
آنانکہ ایمان آوردند وکارہائے شائستہ کردند پس درآرد ایشان را پروردگار ایشان در رحمت خود
ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ﴿۳۰﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي
این ست فیروزی ظاہر واما آنانکہ کافر شدند ایشانرا گوئیم آیا خواندہ نمی شد
تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنْتُمْ قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿۳۱﴾ وَإِذَا قِيلَ
بر شما آیات من پس تکبر کردید وقوم گنہگار بودید وچون گفتہ می شود
إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِي مَا
کہ وعدۂ خدا راست است وقیامت ہیچ شبہ نیست دران گفتید نمیدانیم چیست
السَّاعَةُ إِنْ نَظُنُّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنِينَ ﴿۳۲﴾ وَبَدَا لَهُمْ
قیامت تصور نمی کنیم آن را مگر باحتمال ضعیف ونیستیم ما یقین کنندہ وظاہر شد ایشانرا
سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿۳۳﴾ وَقِيلَ
عقوبت ہائے آنچہ بآن عمل کردہ بودند فرو گرفت ایشان را آنچہ بآن استہزا می کردند وگفتہ شود
الْيَوْمَ نَنْسَاكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ وَ
امروز فراموش کنیم شمارا چنانکہ فراموش کردید ملاقات این روز خود را وجائے شما دوزخ ست و
مَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿۳۴﴾ ذَٰلِكُمْ بِأَنَّكُمُ اتَّخَذْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَغَرَّتْكُمُ
نیست شمارا ہیچ نصرت دہندہ این عذاب بسبب آنست کہ شما بہ تمسخر گرفتید آیات خدا را وفریفتہ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا ۚ فَالْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿۳۵﴾
کرد شمارا زندگانی دنیا پس امروز بیرون کردہ نشوند از دوزخ ونہ از ایشان رضامند ساختند خدا طلب کردہ شود
فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۳۶﴾ وَلَهُ
پس خدائے راست ستائش پروردگار آسمانہا وپروردگار زمین پروردگار عالم ہا واو راست
الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۳۷﴾ ع ۴
بزرگی در آسمان ہا وزمین واوست غالب باحکمت

سُوْرَةُ الْاَحْقَافِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ خَمْسٌ وَّثَلٰثُوْنَ اٰيَةً وَّاَرْبَعُ رُكُوْعَاتٍ

سوره احقاف در مکه نازل شده وآں سی وپنج آیت و چهار رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

به نام خدائے بخشاینده مهربان

حٰمٓ ۝١ تَنْزِيْلُ الْكِتٰبِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَكِيْمِ ۝٢ مَا خَلَقْنَا

فرو فرستادن کتاب از جانب خدائے غالب باحکمت ست نیافریدیم

السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُّسَمًّى ؕ

آسمان ها وزمین وآنچه درمیان هر دوست مگر به تدبیر درست وبمیعادے معین

وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا عَمَّآ اُنْذِرُوْا مُعْرِضُوْنَ ۝٣ قُلْ اَرَءَيْتُمْ مَّا تَدْعُوْنَ

وآنانکه کافر شدند از آنچه ترسانیده شده ایشان را روگردانند بگو آیا دیدید آنچه می پرستید

مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَرُوْنِيْ مَاذَا خَلَقُوْا مِنَ الْاَرْضِ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ

بجز خدا بنمایید مرا چه چیز آفریده اند از زمین یا ایشانرا شرکتیست

فِي السَّمٰوٰتِ ؕ اِيْتُوْنِيْ بِكِتٰبٍ مِّنْ قَبْلِ هٰذَآ اَوْ اَثٰرَةٍ مِّنْ عِلْمٍ

در آسمان ها بیارید بمن کتابے که آمده باشد پیش ازین یا بقیه از علم

اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ۝٤ وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ يَّدْعُوْا مِنْ دُوْنِ

اگر هستید راستگو وکیست گمراه تر از کسے که بخواند بجز

اللّٰهِ مَنْ لَّا يَسْتَجِيْبُ لَهٗٓ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَآئِهِمْ

خدا چیزے را که قبول نکند خواندن ش تا روز قیامت واین معبودان باطل از خواندن

غٰفِلُوْنَ ۝٥ وَاِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوْا لَهُمْ اَعْدَآءً وَّكَانُوْا بِعِبَادَتِهِمْ

ایشان غافل اند وچون جمع کرده شوند مردمان باشند این معبودان ایشانرا دشمن وباشند عبادت

كٰفِرِيْنَ ۝٦ وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيٰتُنَا بَيِّنٰتٍ قَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا

ایشانرا منکر وچون خوانده شود برایشان آیات ما واضح آمده گویند این کافران

لِلْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُمْ ۙ هٰذَا سِحْرٌ مُّبِيْنٌ ۝٧ ؕ اَمْ يَقُوْلُوْنَ افْتَرٰىهُ ؕ قُلْ

سخن درست را چون بیامد بدیشان این سحر ظاهرست بلکه میگویند بربسته است آنرا پیغامبر

الجزء السادس والعشرون ٢٦

اِنِ افْتَرَيْتُهٗ فَلَا تَمْلِكُوْنَ لِيْ مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا ؕ هُوَ اَعْلَمُ بِمَا
بگو اگر بر بستہ ام آنرا پس نے توانید شما برائے من از خدا چیزے خدا داناتر ست
تُفِيْضُوْنَ فِيْهِ ؕ كَفٰى بِهٖ شَهِيْدًا بَيْنِيْ وَبَيْنَكُمْ ؕ وَهُوَ الْغَفُوْرُ
بہ گفتگوئے شما در قرآن بس ست خدا اظہار حق کنندہ در میان من و در میان شما و اوست آمرزگار
الرَّحِيْمُ ۝۸ قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِّنَ الرُّسُلِ وَمَاۤ اَدْرِيْ مَا يُفْعَلُ
مہربان بگو نیستم من نو آمدہ از پیغامبران و نمے دانم چہ کردہ خواہد شد
بِيْ وَلَا بِكُمْ ؕ اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوْحٰۤى اِلَيَّ وَمَاۤ اَنَا اِلَّا نَذِيْرٌ مُّبِيْنٌ ۝۹
با من و با شما یعنی در دنیا پیروی نمی کنیم الّا آنچہ وحی فرستادہ میشود بسوئے من و نیستیم من مگر ترسانندۂ آشکار
قُلْ اَرَءَيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَكَفَرْتُمْ بِهٖ وَشَهِدَ
بگو آیا دیدید اگر باشد قرآن از نزدیک خدا و منکر شوید بآن و گواہی دادہ
شَاهِدٌ مِّنْۢ بَنِيْۤ اِسْرَآءِيْلَ عَلٰى مِثْلِهٖ فَاٰمَنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ ؕ
باشد گواہے از بنی اسرائیل بر قرآن پس وے ایمان آورد و سرکشی کردید شما البتہ
ع اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ۝۱۰ وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لِلَّذِيْنَ
ستمگار باشید ہر آئینہ خدا راہ نمے نماید گروہ ستمگاران را و گفتند کافران در حق
اٰمَنُوْا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُوْنَاۤ اِلَيْهِ ؕ وَاِذْ لَمْ يَهْتَدُوْا بِهٖ فَسَيَقُوْلُوْنَ
مسلمانان اگر این دین بہتر بودے سبقت نکردندے بر ما بسوئے آن و چون راہ نیافتند بآن خواہند گفت
هٰذَاۤ اِفْكٌ قَدِيْمٌ ۝۱۱ وَمِنْ قَبْلِهٖ كِتٰبُ مُوْسٰۤى اِمَامًا وَّرَحْمَةً ؕ وَ
این دروغے ست قدیم و پیش از قرآن کتاب موسےٰ بود پیشوا و بخشائش و
هٰذَا كِتٰبٌ مُّصَدِّقٌ لِّسَانًا عَرَبِيًّا لِّيُنْذِرَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا ۖ وَبُشْرٰى
این کتابیست باور دارندہ زبان عربی آمدہ برائے آنکہ بترساند ستمگاران را و برائے مژدہ دادن
لِلْمُحْسِنِيْنَ ۝۱۲ اِنَّ الَّذِيْنَ قَالُوْا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوْا فَلَا خَوْفٌ
نیکوکاران را ہر آئینہ آنانکہ گفتند پروردگار ما خدا ست باز قایم ماندند پس ہیچ ترس
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ۝۱۳ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ الْجَنَّةِ خٰلِدِيْنَ
نیست بر ایشان و نہ ایشان اندوہ خورند این جماعہ اہل بہشت اند جاویدان آنجا

فِيْهَا ۚ جَزَآءً بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٤﴾ وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ

پاداش داده شوند بحسب آنچه مے کردند وامر کردیم آدمی را در حق پدر و مادر او

اِحْسٰنًا ؕ حَمَلَتْهُ اُمُّهٗ كُرْهًا وَّوَضَعَتْهُ كُرْهًا ؕ وَحَمْلُهٗ وَفِصٰلُهٗ

نیکوکاری در شکم برداشته است او را مادر او به دشواری و نهاده است او را به دشواری و مدت بار گرفتن او و از شیر باز کردن او

ثَلٰثُوْنَ شَهْرًا ؕ حَتّٰۤى اِذَا بَلَغَ اَشُدَّهٗ وَبَلَغَ اَرْبَعِيْنَ سَنَةً ۙ

سی ماه ست و زنده ماند تا وقتیکه رسید بکمال قوت خود و رسید بچهل سال

قَالَ رَبِّ اَوْزِعْنِيْۤ اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِيْۤ اَنْعَمْتَ عَلَيَّ

گفت اے پروردگار من الهام کن مرا تا شکر گویم در مقابله نعمت تو که انعام کرده بر من

وَعَلٰى وَالِدَيَّ وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰىهُ وَاَصْلِحْ لِيْ فِيْ

و بر پدر و مادر من و کار نیک کنم که خوشنود شوی از آن و صلاح پیدا کن برائے من در

ذُرِّيَّتِيْ ؕ اِنِّيْ تُبْتُ اِلَيْكَ وَاِنِّيْ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ ﴿١٥﴾ اُولٰٓئِكَ

فرزندان من هر آئینه رجوع کردم بسوئے تو و هر آئینه من از مسلمانانم این جماعه

الَّذِيْنَ نَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوْا وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّاٰتِهِمْ

آنند که قبول مے کنیم از ایشان نیکوترین آنچه عمل کرده اند و در گذریم از جرمهائی ایشان

فِيْۤ اَصْحٰبِ الْجَنَّةِ ؕ وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِيْ كَانُوْا يُوْعَدُوْنَ ﴿١٦﴾ وَالَّذِيْ

در اہل بهشت باشند به وفق وعدهٔ راستی که وعده داده مے شوند و آنشخص که

قَالَ لِوَالِدَيْهِ اُفٍّ لَّكُمَاۤ اَتَعِدٰنِنِيْۤ اَنْ اُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُوْنُ

گفت به پدر و مادر خود دل تنگ شدم به نسبت شما آیا وعده میدهید مرا که برآورده شوم ف۱ و هر

مِنْ قَبْلِيْ ۚ وَهُمَا يَسْتَغِيْثٰنِ اللّٰهَ وَيْلَكَ اٰمِنْ ۖ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ

آئینه گذشته اند طبقهائے مردم پیش از من ف۲ و آن هر دو فریاد میکنند بجناب خدا میگویند وائے بر تو مسلمان

حَقٌّ ۚ فَيَقُوْلُ مَا هٰذَاۤ اِلَّاۤ اَسَاطِيْرُ الْاَوَّلِيْنَ ﴿١٧﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ

شو هر آئینه وعده خدا راست ست پس گوید نیست این وعده مگر افسانهائے پیشینیان این جماعه آنانند که

حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِيْۤ اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنَ

ثابت شد بر ایشان وعدهٔ عذاب از جمله امتها که گذشته اند پیش از ایشان از

ف۱ یعنی از قبر ۱۲

ف۲ یعنی هیچکس از ایشان باز زنده نشد والله اعلم ۱۲

الْجِنِّ وَالْإِنسِ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿١٨﴾ وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِّمَّا عَمِلُوا ۖ
جنیان وآدمیان هرآئینه ایشان بودند زیان کار و هر یکے را مرتبهاست بحسب آنچه عمل
وَلِيُوَفِّيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٩﴾ وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ
کردند و تا بتمام دهد خدا ایشان را جزائے اعمال ایشان و نه ایشان ستم کرده نه شوند و روزیکه پیش آورده
كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُم
شوند کافران بر آتش گفته شود آیا ضائع کردید نعمت هائے خود را در زندگانی دنیاوی خویش و بهره مند
بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي
شدید بآن پس امروز جزا داده شود شما را عذاب خواری بسبب آنکه تکبر می کردید در
الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٢٠﴾ وَاذْكُرْ أَخَا عَادٍ إِذْ
زمین ناحق و بسبب آنکه بدکاری میکردید ف۱ و یاد کن برادر قوم عاد را چون
أَنذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَتِ النُّذُرُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَ
بترسانید قوم خود را بسر زمین احقاف و هرآئینه گذشته بودند ترسانندگان پیش روئے وے و پس از
مِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ
وے ف۲ که عبادت مکنید مگر خدا را هرآئینه من میترسم بر شما از عقوبت روز
عَظِيمٍ ﴿٢١﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا لِتَأْفِكَنَا عَنْ آلِهَتِنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِن
بزرگ گفتند آیا آمدهٔ پیش ما تا باز داری ما را از پرستش معبودان خود پس بیار آنچه وعده میدهی
كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٢﴾ قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِندَ اللَّهِ وَأُبَلِّغُكُم مَّا
ما را اگر هستی از راست گویان گفت جز این نیست که علم نزدیک خدا است و میرسانم بشما
أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَٰكِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٣﴾ فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا
آنچه فرستاده شدم همراه او ولیکن می بینم که شما گروهی هستید که نادانی میکنید پس چون دیدند آن
مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَتِهِمْ قَالُوا هَٰذَا عَارِضٌ مُّمْطِرُنَا ۚ بَلْ هُوَ مَا
عقوبت را بصورت ابرے آورده بمیدان هائے ایشان گفتند این ابریست بارانده بر ما بلکه بحقیقت آن
اسْتَعْجَلْتُم بِهِ ۖ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٤﴾ تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ
ابر چیزیست که شتاب طلب کردید آنرا بادیست که در وے عقوبت درد دهنده است بر هم زند هر چیز را

ف۱ مترجم گوید این تصویر است حال سعید و شقی اینست سعید حق خدا تعالی و حق ابوین بجا می آورد و بانواع نعم محظوظ میشود در جمیع امور بحق تعالی رجوع میکند و شقی جمع می کند میان کفر و حقوق والدین و انکار معاد و صورت سعید منطبق است بر حضرت ابوبکر صدیق و غیر ایشان نیز والله اعلم ۱۲

ع ۲ / ۲

ف۲ یعنی از هر جانب باین مضمون ۱۲

رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَىٰٓ إِلَّا مَسٰكِنُهُمْ ۚ كَذٰلِكَ نَجْزِى الْقَوْمَ
بفرمان پروردگار خویش پس گشتند باین صفت که دیده نمی شد بجز خانهائے ایشان همچنین جزا
الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ مَكَّنّٰهُمْ فِيمَآ إِنْ مَّكَّنّٰكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا
میدہیم گروه گناهگاران را و هر آئینه جا داده بودیم قوم عاد را در آنچه جائے داده ایم شما را در ان و ساخته بودیم
لَهُمْ سَمْعًا وَّأَبْصٰرًا وَّأَفْـِٔدَةً فَمَآ أَغْنٰى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَآ
برائے قوم عاد گوش و چشمها و دل ها پس دفع نکرد از ایشان گوش ایشان
أَبْصٰرُهُمْ وَلَآ أَفْـِٔدَتُهُمْ مِّنْ شَىْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ بِـَٔايٰتِ
و نه چشمهائے ایشان و نه دلهائے ایشان چیزے را از بسکه انکارے کردند به نشانهائے
اللّٰهِ وَحَاقَ بِهِمْ مَّا كَانُوا بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٢٦﴾ وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا ع ٣
خدا و فرا گرفت بایشان آنچه بآن استهزا می کردند و هر آئینه هلاک کردیم
حَوْلَكُمْ مِّنَ الْقُرٰى وَصَرَّفْنَا الْـَٔايٰتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٧﴾ فَلَوْلَا
آنچه حوالی شماست از دیه ها و گوناگون پدید آوردیم نشانها بود که ایشان باز گردند پس چرا
نَصَرَهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ قُرْبَانًا ءَالِهَةً ۖ بَلْ ضَلُّوا
نصرت نه داد ایشان را آنانکه معبودے گرفتند بجز خدا قرب خدا جویان بلکه گم شدند
عَنْهُمْ ۚ وَذٰلِكَ إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٨﴾ وَإِذْ صَرَفْنَآ إِلَيْكَ
از نظر ایشان و همین ست دروغ ایشان و آنچه برمے بافتند ف و یاد کن چون متوجه ساختیم بسوئے
نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْءَانَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوٓا أَنْصِتُوا ۖ
تو جماعتے را از جن مے شنیدند قرآن پس چون حاضر شدند پیش پیغمبر بایکدیگر گفتند خاموش
فَلَمَّا قُضِىَ وَلَّوْا إِلٰى قَوْمِهِمْ مُّنْذِرِينَ ﴿٢٩﴾ قَالُوا يٰقَوْمَنَآ إِنَّا
باشید پس چون تمام کرده شد باز گشتند بسوئے قوم خود بیم کنان گفتند اے قوم ما هر آئینه ما
سَمِعْنَا كِتٰبًا أُنْزِلَ مِنْۢ بَعْدِ مُوسٰى مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
شنیدیم کتابے را که فرود آورده شد بعد از موسے باور دارنده آنچه پیش از وے بود
يَهْدِىٓ إِلَى الْحَقِّ وَإِلٰى طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾ يٰقَوْمَنَآ أَجِيبُوا دَاعِىَ
راه مے نماید بسوئے دین راست و بسوئے راه راست اے قوم ما قبول کنید سخن

ف مترجم گوید چند کس از جن پیش آنحضرت صلی الله علیه وسلم آمدند و آنحضرت صلعم در آن حالت نماز فجر می گذارد در بطن نخله قرآن استماع کردند چون باز گشتند قوم خود را انذار نمودند اشارت باین قصه است درین آیات

اللّٰهِ وَاٰمِنُوْا بِهٖ يَغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوْبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ مِّنْ عَذَابٍ
دعوت کنندہ بسوئے خدا و ایمان آرید بوے تا بیامرزد خدا برائے شما بعض گناہان شما را و پناہ دہد شما را
اَلِيْمٍ ﴿۳۱﴾ وَمَنْ لَّا يُجِبْ دَاعِيَ اللّٰهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْاَرْضِ وَ
از عذاب درد دہندہ و ہر کہ قبول نکند گفتہ خوانندہ بخدا پس نیست عاجز کنندہ در زمین و
لَيْسَ لَهٗ مِنْ دُوْنِهٖۤ اَوْلِيَآءُ ؕ اُولٰٓئِكَ فِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿۳۲﴾ اَوَلَمْ
نیست او را بجز خدا دوستان آنجماعہ در گمراہی ظاہر اند آیا ندیدند
يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَلَمْ يَعْيَ بِخَلْقِهِنَّ
خدائے کہ آفریدہ است آسمان ہا و زمین و ماندہ نہ شد در آفریدن
بِقٰدِرٍ عَلٰۤى اَنْ يُّحْيِۦَ الْمَوْتٰى ؕ بَلٰۤى اِنَّهٗ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿۳۳﴾
اینہا توانا است بر آنکہ زندہ کند مردگان را آرے چنیں ست ہر آئینہ او بر ہر چیز توانا ست

ف۱ یعنے در دنیا ۲

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا عَلَى النَّارِ ؕ اَلَيْسَ هٰذَا بِالْحَقِّ ؕ
و روزے کہ پیش آوردہ شوند کافران بر آتش گفتہ شود آیا نیست این وعدہ درست
قَالُوْا بَلٰى وَرَبِّنَا ؕ قَالَ فَذُوْقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُوْنَ ﴿۳۴﴾
گفتند آرے قسم بہ پروردگار ما درست ست گفت پس بچشید عقوبت را بسبب آنکہ کافر می بودید
فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ اُولُوا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَّهُمْ ؕ
پس صبر کن چنانکہ صبر کردہ بودند خداوندان ہمت عالی از پیغامبران و شتاب طلب مکن عقوبت را
كَاَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوْعَدُوْنَ ۙ لَمْ يَلْبَثُوْۤا اِلَّا سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ ؕ
برائے ایشان روزیکہ بہ بینند آنچہ وعدہ دادہ میشود ایشانرا چنانستی کہ ایشان نماندہ بودند ف۱ مگر یکساعہ
ع ۹ ۴ بَلٰغٌ ۚ فَهَلْ يُهْلَكُ اِلَّا الْقَوْمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿۳۵﴾ ع
از روز این پیغام رسانیدن است پس ہلاک کردہ نخواہند شد مگر قوم بدکاران

سُوْرَةُ مُحَمَّدٍ مَّدَنِيَّةٌ وَّهِيَ ثَمَانٍ وَّثَلٰثُوْنَ اٰيَةً وَّاَرْبَعُ رُكُوْعَاتٍ — بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سورہ محمد در مدینہ نازل شدہ و آں سی و ہشت آیت و چہار رکوع است — بنام خدائے بخشایندہ مہربان

اَلَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَصَدُّوْا عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَضَلَّ اَعْمَالَهُمْ ﴿۱﴾
آنانکہ کافر شدند و باز داشتند مردمان را از راہ خدا حبط کرد خدا اعمال ایشانرا

وَالَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَاٰمَنُوْا بِمَا نُزِّلَ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّهُوَ
وآنانکہ ایمان آوردند و کردند کارہائے شائستہ ومعتقد شدند بآنچہ فرود آوردہ شد بر محمد صلعم و
الْحَقُّ مِنْ رَّبِّهِمْ ۙ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَیِّاٰتِهِمْ وَاَصْلَحَ بَالَهُمْ ۝۲ ذٰلِكَ
آن راستست آمدہ از پروردگار ایشان دور ساخت از ایشان جرمہائے ایشانرا و اصلاح آورد حال ایشانرا
بِاَنَّ الَّذِیْنَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَاَنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوا اتَّبَعُوا
این بسبب آنست کہ کافران پیروی ناراست کردند ومومنان پیروی دین راست کردند
الْحَقَّ مِنْ رَّبِّهِمْ ؕ كَذٰلِكَ یَضْرِبُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ اَمْثَالَهُمْ ۝۳ فَاِذَا لَقِیْتُمُ
کہ از جانب پروردگار ایشانست ہمچنین بیان میکند خدا برائے مردمان داستانہائے ایشان را پس چون
الَّذِیْنَ كَفَرُوْا فَضَرْبَ الرِّقَابِ ؕ حَتّٰۤی اِذَاۤ اَثْخَنْتُمُوْهُمْ فَشُدُّوا
مصاف کنید با کافران پس بزنید گردن ہارا تا وقتیکہ خونریزی بسیار کردید در ایشان پس
الْوَثَاقَ ۙ فَاِمَّا مَنًّۢا بَعْدُ وَاِمَّا فِدَآءً حَتّٰی تَضَعَ الْحَرْبُ اَوْزَارَهَا ۛ ع ۱۳
حکم کنید قید را پس باحسان خلاص کردن بعد ازین ویا مالے بعوض گرفتن تا آنکہ بنہد جنگ سلاح
ذٰلِكَ ؕ وَلَوْ یَشَآءُ اللّٰهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ ۙ وَلٰكِنْ لِّیَبْلُوَا بَعْضَكُمْ
خود را ف اینست حکم واگر خواستے خدا خود انتقام کشیدے از ایشان ولیکن میخواہد کہ امتحان کند بعض شمارا
بِبَعْضٍ ؕ وَالَّذِیْنَ قُتِلُوْا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ فَلَنْ یُّضِلَّ اَعْمَالَهُمْ ۝۴
با بعضے وآنانکہ کشتہ شدند در راہ خدا پس حبط نخواہد کرد عمل ایشان را
سَیَهْدِیْهِمْ وَیُصْلِحُ بَالَهُمْ ۝۵ ۚ وَیُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ ۝۶
راہ خواہد نمود ایشانرا و نیک خواہد کرد حال ایشانرا و خواہد در آورد ایشان را بہشتے کہ شناسا کردہ است
یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْۤا اِنْ تَنْصُرُوا اللّٰهَ یَنْصُرْكُمْ وَیُثَبِّتْ اَقْدَامَكُمْ ۝۷
ایشان را بآن اے مسلمانان اگر نصرت دہید دین خدا را نصرت دہد خدا شمارا و ثابت کند قدمہائے شمارا
وَالَّذِیْنَ كَفَرُوْا فَتَعْسًا لَّهُمْ وَاَضَلَّ اَعْمَالَهُمْ ۝۸ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَرِهُوْا
وآنانکہ کافر شدند پس ہلاک باد ایشان را و حبط کرد خدا عمل ایشان را این بسبب آنست کہ ایشان
مَاۤ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاَحْبَطَ اَعْمَالَهُمْ ۝۹ اَفَلَمْ یَسِیْرُوْا فِی الْاَرْضِ فَیَنْظُرُوْا
ناپسند کردند چیزے را کہ فرود آوردہ است خدا پس حبط کرد خدا عمل ایشانرا آیا سیر نہ کردہ اند در زمین تا بنگرند

ف یعنی جنگ موقوف شود واحتیاج سلاح نماند واللہ اعلم ۱۲
عند المتقدمین ۱۲

كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ ؕ دَمَّرَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ ۫ وَلِلْكٰفِرِيْنَ
چگونه بود انجام آنانکه پیش از ایشان بودند برهم زد خدا بر ایشان و کافران را میشود
اَمْثَالُهَا ۱۰ ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ مَوْلَى الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَاَنَّ الْكٰفِرِيْنَ
مانند این عقوبت این بسبب آنست که خدا کارساز مسلمانان ست و بسبب آنست که کافران را هیچ
لَا مَوْلٰى لَهُمْ ۱۱ ع اِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ
کارساز نیست ایشانرا هر آینه خدا در آورد آنان را که ایمان آورده اند و کارهائے شائسته کرده اند
جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ؕ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا يَتَمَتَّعُوْنَ وَ
به بوستانها میرود زیر آن جویها و آنانکه کافر شدند بهره بر میگیرند و
يَاْكُلُوْنَ كَمَا تَاْكُلُ الْاَنْعَامُ وَالنَّارُ مَثْوًى لَّهُمْ ۱۲ وَكَاَيِّنْ مِّنْ قَرْيَةٍ
میخورند چنانکه میخورند چهارپایان و آتش جائے ایشانست و بسیار از دیه
هِيَ اَشَدُّ قُوَّةً مِّنْ قَرْيَتِكَ الَّتِيْٓ اَخْرَجَتْكَ ۚ اَهْلَكْنٰهُمْ فَلَا نَاصِرَ
که قوی تر بود از دیه تو که جلا وطن کرد ترا هلاک ساختیم ایشانرا پس نیست
لَهُمْ ۱۳ اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنْ رَّبِّهٖ كَمَنْ زُيِّنَ لَهٗ سُوْٓءُ عَمَلِهٖ
هیچ نصرت دهنده برائے ایشان آیا هر که باشد بر طریقه روشن از پروردگار خویش مانند آن کس ست که آراسته
وَاتَّبَعُوْٓا اَهْوَآءَهُمْ ۱۴ مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِيْ وُعِدَ الْمُتَّقُوْنَ ؕ فِيْهَآ اَنْهٰرٌ
کرده شد در نظر او بدکاری او و مانند آنانکه پیروی کردند خواهش خود را صفت بهشتے که وعده داده شد متقیان را اینست
مِّنْ مَّآءٍ غَيْرِ اٰسِنٍ ۚ وَاَنْهٰرٌ مِّنْ لَّبَنٍ لَّمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهٗ ۚ وَاَنْهٰرٌ مِّنْ
دران بهشت جویهاست از آب که بدیر ماندگی متغیر نشده و جویهاست از شیر که مزه او برنگشته و جویهاست
خَمْرٍ لَّذَّةٍ لِّلشّٰرِبِيْنَ ۚ وَاَنْهٰرٌ مِّنْ عَسَلٍ مُّصَفًّى ؕ وَلَهُمْ فِيْهَا
از مے لذت دهنده آشامندگان را و جویهاست از شهد صاف کرده شده و ایشانراست آن جا
مِنْ كُلِّ الثَّمَرٰتِ وَمَغْفِرَةٌ مِّنْ رَّبِّهِمْ ؕ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ
از هر جنس میوه ها و ایشانراست آمرزش از پروردگار ایشان آیا اینجماعه مانند آنست که همیشه باشد در
وَسُقُوْا مَآءً حَمِيْمًا فَقَطَّعَ اَمْعَآءَهُمْ ۱۵ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّسْتَمِعُ اِلَيْكَ ۚ
آتش و نوشانیده شوند آب گرم پس پاره پاره ساخت رودهائے ایشانرا و از مردمان کسے هست که گوش

ع ۱ / ۵

ف مترجم گوید از این جا تا آخر سوره در باب تهدید مردم ضعیف الایمان نازل شده ۱۲

حَتّٰۤى اِذَا خَرَجُوْا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوْا لِلَّذِيْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ اٰنِفًا

می نهند بسوئے تو تا وقتیکه بیرون روند از نزدیک تو گویند آنانکه عطا کرده شد ایشانرا علم چه چیز گفت

اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ طَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ وَاتَّبَعُوْٓا اَهْوَآءَهُمْ ۝۱۶ وَالَّذِيْنَ

پیغامبر الحال آنجماعه آنانند که مهر نهاده است خدا بر دل ایشان و پیروی کردند خواهش نفس خود را

اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَّاٰتٰىهُمْ تَقْوٰىهُمْ ۝۱۷ فَهَلْ يَنْظُرُوْنَ اِلَّا

آنانکه راه یاب شدند زیاده کرد خدا ایشانرا هدایت و عطا کرد بدیشان تقوی ایشانرا۔ پس منتظر نیستند مگر

السَّاعَةَ اَنْ تَاْتِيَهُمْ بَغْتَةً ۚ فَقَدْ جَآءَ اَشْرَاطُهَا ۚ فَاَنّٰى لَهُمْ اِذَا جَآءَتْهُمْ

قیامت را که بیاید بدیشان ناگهان پس هر آئینه آمده است علامات قیامت پس از کجا باشد برائے

ذِكْرٰىهُمْ ۝۱۸ فَاعْلَمْ اَنَّهٗ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ

ایشان پند گرفتن ایشان وقتیکه بیاید قیامت ایشانرا پس یقین کن که نیست هیچ معبود مگر خدا و آمرزش

وَالْمُؤْمِنٰتِ ۗ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوٰىكُمْ ۝۱۹ ع وَيَقُوْلُ الَّذِيْنَ

طلب کن برائے گناهان خود در حق مردان مسلمان و زنان مسلمان نیز و خدا میداند جائی آمد و رفت شما و جائی ماندن شما و

اٰمَنُوْا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُوْرَةٌ ۚ فَاِذَآ اُنْزِلَتْ سُوْرَةٌ مُّحْكَمَةٌ وَّذُكِرَ فِيْهَا

میگویند مسلمانان چرا فرو فرستاده نشد سورتے پس چون فرستاده شود سورتے واضح المعنی و ذکر کرده شود دران

الْقِتَالُ ۙ رَاَيْتَ الَّذِيْنَ فِيْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ يَّنْظُرُوْنَ اِلَيْكَ نَظَرَ

قتال ببینی آنان را که در دل ایشان بیماری ست مے نگرند بسوئے تو مانند نظر کردن

الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ۗ فَاَوْلٰى لَهُمْ ۝۲۰ طَاعَةٌ وَّقَوْلٌ مَّعْرُوْفٌ ۫

کسیکه او را بیهوشی رسیده باشد بسبب حضور موت پس وائے ایشانرا حال ایشان بحسب ظاهر فرمانبرداریست و

فَاِذَا عَزَمَ الْاَمْرُ ۫ فَلَوْ صَدَقُوا اللّٰهَ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ۝۲۱ فَهَلْ عَسَيْتُمْ

سخن نیکو گفتن پس چون مصمم شود کار اگر وعده خود راست کردندے با خدا بهتر بودے برائے ایشان پس اے

اِنْ تَوَلَّيْتُمْ اَنْ تُفْسِدُوْا فِي الْاَرْضِ وَتُقَطِّعُوْٓا اَرْحَامَكُمْ ۝۲۲ اُولٰٓئِكَ

ضعیف ایمانان اگر متولی امور مردمان شوید البته نزدیک اید از آنکه تباه کاری کنید در زمین و قطع قبیله داری نمائید

الَّذِيْنَ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فَاَصَمَّهُمْ وَاَعْمٰٓى اَبْصَارَهُمْ ۝۲۳ اَفَلَا يَتَدَبَّرُوْنَ

ان جماعه آنانند که لعنت کرد ایشانرا خدا پس کر ساخت ایشانرا و کور کرد چشمهائے ایشانرا آیا تامل نمے کنند

ف حاصل این آیات ذم آن شخص است که بمجلس علم درآید و بفهم حقیقت آن نرسد بسبب هجوم هوائے نفس بر دل او محتاج استفسار دیگران گردد و تخفیف ست بقیامت مثل این شخص را والله اعلم ۱۲

الْقُرْاٰنَ اَمْ عَلٰى قُلُوْبٍ اَقْفَالُهَا ﴿٢٤﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ ارْتَدُّوْا عَلٰٓى اَدْبَارِهِمْ
در قرآن یا بر دل ها قفل آن دل هاست هر آئینه آنانکه برگشتند بر جانب پشت خویش
مِّنْۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى ۙ الشَّيْطٰنُ سَوَّلَ لَهُمْ ؕ وَاَمْلٰى لَهُمْ ﴿٢٥﴾
پس از آنکه ظاهر شد ایشان را راه هدایت شیطان آراسته کرده است برائے ایشان و مهلت داده است ایشان را
ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوْا لِلَّذِيْنَ كَرِهُوْا مَا نَزَّلَ اللّٰهُ سَنُطِيْعُكُمْ فِىْ بَعْضِ
این همه بسبب آنست که ایشان گفتند به آنانکه ناپسند کرده اند چیزے را که خدا فرستاده است ف۱ فرمانبرداری شما
الْاَمْرِ ۚ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اِسْرَارَهُمْ ﴿٢٦﴾ فَكَيْفَ اِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ يَضْرِبُوْنَ
خواهیم کرد در بعض کارها و خدا میداند سخن پنهان گفتن ایشان را پس چگونه باشد حال وقتی که قبض روح ایشان کنند
وُجُوْهَهُمْ وَاَدْبَارَهُمْ ﴿٢٧﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمُ اتَّبَعُوْا مَا اَسْخَطَ اللّٰهَ وَكَرِهُوْا
فرشتگان میزنند روی های ایشان را و پشتهای ایشان را این عقوبت بسبب آنست که ایشان پیروی چیزے کردند که
رِضْوَانَهٗ فَاَحْبَطَ اَعْمَالَهُمْ ﴿٢٨﴾ ع اَمْ حَسِبَ الَّذِيْنَ فِىْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ ع ٣/٧
بخشم آورد خدا را و ناپسند کردند خوشنودی او را پس ضائع ساخت الله اعمال ایشان را آیا پنداشتند آنانکه در دلهای ایشان
اَنْ لَّنْ يُّخْرِجَ اللّٰهُ اَضْغَانَهُمْ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ نَشَآءُ لَاَرَيْنٰكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ
بیماریست که ظاهر نخواهد کرد خدا کینهاے ایشان را و اگر میخواستیم می نمودیم ایشان را بتو پس می شناختی ایشان را
بِسِيْمٰهُمْ ؕ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِىْ لَحْنِ الْقَوْلِ ؕ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾
بچهره ایشان ف۲ والبته بشناسی ایشان را در اسلوب سخن و خدا میداند عمل شما را
وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتّٰى نَعْلَمَ الْمُجٰهِدِيْنَ مِنْكُمْ وَالصّٰبِرِيْنَ ۙ وَنَبْلُوَا اَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾
والبته امتحان کنیم شما را تا بشناسیم مجاهدان را از شما و صابران را و بیازمائیم احوال شما را
اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَصَدُّوْا عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَشَآقُّوا الرَّسُوْلَ مِنْۢ بَعْدِ
هر آئینه آنانکه کافر شدند و باز داشتند از راه خدا و مخالفت کردند با پیغامبر بعد از آنکه
مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدٰى ۙ لَنْ يَّضُرُّوا اللّٰهَ شَيْــًٔا ؕ وَسَيُحْبِطُ اَعْمَالَهُمْ ﴿٣٢﴾
واضح شد ایشان را راه هدایت هیچ زیان نه رسانند خدا را و حبط خواهد کرد خدا عملهای ایشان را
يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَطِيْعُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ وَلَا تُبْطِلُوْٓا اَعْمَالَكُمْ ﴿٣٣﴾
اے مسلمانان فرمان برید خدا را و فرمان برید پیغامبر را و باطل مکنید عملهای خود را

ف۱ یعنی منافقان با یهود ۱۲
ف۲ یعنی ظلمت نفاق بر چهره ایشان هویدا می شد والله اعلم
ف۳ یعنی بانداز و دیر باد سمعه ۱۲

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَصَدُّوْا عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ثُمَّ مَاتُوْا وَهُمْ كُفَّارٌ

هرآئینه آنانکه کافر شدند و باز داشتند از راه خدا باز مُردند وایشان کافر بودند

فَلَنْ يَّغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾ فَلَا تَهِنُوْا وَتَدْعُوْٓا اِلَى السَّلْمِ ۖ وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ ۖ

پس هرگز نخواهد آمرزید خدا ایشان را پس سستی مکنید و بسوئے صلح مخوانید وشما یید غالب

وَاللّٰهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَّتِرَكُمْ اَعْمَالَكُمْ ﴿٣٥﴾ اِنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَّلَهْوٌ ۭ

وخدا باشماست وضائع نخواهد ساخت عملهائے شمارا جز این نیست که زندگانی دنیا بازیست و بیهودگی

وَاِنْ تُؤْمِنُوْا وَتَتَّقُوْا يُؤْتِكُمْ اُجُوْرَكُمْ وَلَا يَسْـَٔــلْكُمْ اَمْوَالَكُمْ

است واگر ایمان آرید و پرهیزگاری کنید بدهد شمارا مزد شما و نه طلبد از شما مالهائے شمارا ف۱

اِنْ يَّسْـَٔــلْكُمُوْهَا فَيُحْفِكُمْ تَبْخَلُوْا وَيُخْرِجْ اَضْغَانَكُمْ ﴿٣٧﴾ هٰٓاَنْتُمْ

اگر بطلبد از شما مال شمارا پس مبالغه کند در سوال آنگاه بخل کنید و بروئے کار آرد آن بخل کینهائے شمارا آگاه شوید

هٰٓؤُلَاۗءِ تُدْعَوْنَ لِتُنْفِقُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۚ فَمِنْكُمْ مَّنْ يَّبْخَلُ ۚ وَ

شما اے جماعه که خوانده میشود شمارا تا خرچ کنید در راه خدا پس از شما کسے هست که بخل میکند

مَنْ يَّبْخَلْ فَاِنَّمَا يَبْخَلُ عَنْ نَّفْسِهٖ ۭ وَاللّٰهُ الْغَنِيُّ وَاَنْتُمُ الْفُقَرَاۗءُ ۚ

وهرکه بخل کند جز این نیست که بخل میکند از خویش ف۲ وخدا توانگرست وشما محتاج اید

وَاِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ۙ ثُمَّ لَا يَكُوْنُوْٓا اَمْثَالَكُمْ ﴿٣٨﴾

واگر روگردان شوید بدل آرد گروهے دیگر را غیر شما باز نباشند آن جماعه مانند شما

سُوْرَةُ الْفَتْحِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ تِسْعٌ وَّعِشْرُوْنَ اٰيَةً وَّاَرْبَعُ رُكُوْعَاتٍ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سوره فتح در مدینه نازل شده و آن بیست و نه آیت و چهار رکوع است — بنام خدائے بخشاینده مهربان

اِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِيْنًا ۙ﴿١﴾ لِّيَغْفِرَ لَكَ اللّٰهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْۢبِكَ

هرآئینه ما حکم کردیم برائے تو بفتح ظاهر ف۳ عاقبت فتح آنست که بیامرزد ترا خدا آنچه که سابق گذشت از گناه تو

وَمَا تَاَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهٗ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُّسْتَقِيْمًا ۙ﴿٢﴾ وَّ

و آنچه پس مانده و تمام کند نعمت خود را بر تو و نماید ترا راه راست و

يَنْصُرَكَ اللّٰهُ نَصْرًا عَزِيْزًا ﴿٣﴾ هُوَ الَّذِيْٓ اَنْزَلَ السَّكِيْنَةَ فِيْ قُلُوْبِ

تا نصرت دهد ترا خدا به نصرتِ قوی اوست آنکه فرود آورد اطمینان را در دل

ف۱ یعنی جمیع مال را ۱۲

ف۲ یعنی منفعت انفاق از خود باز میدارد ۱۲

ف۳ مترجم گوید آنحضرت صلی الله علیه وسلم بخواب دیدند گویا آنحضرت با اصحاب در مکه داخل شدند و باطمینان خاطر بحلق وقصر مشغول اند پس آن سال بقصد عمره توجه کعبه شدند و چون بحدیبیه کفار قریش از وصول بکعبه مانع آمدند و بعد تشویش بسیار با کفار صلح کرده بغیر از وصول بکعبه باز گشتند خدائے تعالیٰ آن عمل را از ایشان قبول فرمود از آن بیعت که در اثنائے تشویش بجهت تاکید عزم با آنحضرت صلی الله علیه وسلم کرده بودند راضی شد و ثواب آن عمل فتوح بسیار نصیب ایشان گردانید تخصیص فتح خیبر که بعد ازین سفر بلا تراخی واقع شد غنایم خیبر را مخصوص بحاضران بیعت گردانید و غیر ایشان را از آن غزوه منع نمود و مضمون رویا سال آینده بظهور رسید پس در باب ملاء فتح در و شبه منافقان بسبب تعویق مضمون رویا و بیان حکمت تعویق و تهدید متخلفان از سفر حدیبیه و بیان خوشنودی خود با اهل بیعت این سوره نازل فرمود والله اعلم ۱۲

ع ۱۰ / ٤ / ٨

الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ ۗ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمٰوٰتِ
مسلمانان تا زیادہ شود ایمان ایشان با ایمان سابق ایشان و خدائے راست لشکر آسمان ہا
وَالْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤﴾ لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنٰتِ
و زمین و ہست خدا دانا با حکمت عاقبت نزول سکینہ آنست کہ درآرد مردان
جَنّٰتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهٰرُ خٰلِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ
مسلمان را و زنان مسلمان را بہ بوستانہا میرود زیر آن جویہا جاوید ان آنجا و زائل کند از ایشان
سَيِّاٰتِهِمْ ۚ وَكَانَ ذٰلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٥﴾ وَيُعَذِّبَ الْمُنٰفِقِينَ
جرمہائے ایشان را و ہست این مقدمہ نزدیک خدا فیروزئی بزرگ و تا عذاب کند مردان منافق را
وَالْمُنٰفِقٰتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكٰتِ الظَّانِّينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ ۚ
و زنان منافق را و مردان شرک آرندہ را و زنان شرک آرندہ را کہ گمان کنندہ اند بر خدا گمان بد
عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ ۖ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ
بر ایشان باد مصیبت بد و بخشم آمد خدا بر ایشان و لعنت کرد ایشان را و آمادہ ساخت
جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٦﴾ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَكَانَ
برائے ایشان دوزخ را و بد جائی ست دوزخ و خدائے راست لشکر آسمان ہا و زمین و ہست
اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٧﴾ إِنَّا أَرْسَلْنٰكَ شٰهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾
خدا غالب با حکمت ہر آئینہ ما فرستادیم ترا اظہار حق کنندہ و بشارت دہندہ و ترسانندہ
لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ ۚ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَ
تا ایمان آرید اے مسلمانان بخدا و رسول او و تا نصرت دہید دین خدا را و بہ بزرگی اعتقاد کنید او را و بپاکی یاد
أَصِيلًا ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ ۗ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ
کنید او را بامداد و بیگاہ ہر آئینہ آنانکہ بیعت میکنند با تو جز این نیست کہ بیعت میکنند با خدا دست خدا است
أَيْدِيهِمْ ۚ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلٰى نَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَوْفٰى بِمَا
بالائے دست ایشان پس ہر کہ بشکند عہد پس جز این نیست کہ می شکند بضرر نفس خود و ہر کہ تمام کند آنچہ
عٰهَدَ عَلَيْهُ اللَّهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾ سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ ع ١٠ ٩
بر آن با خدا عہد کردہ است پس خواہد داد او را مزد بزرگ خواہند گفت با تو پس گذاشتگان

مِنَ الْاَعْرَابِ شَغَلَتْنَآ اَمْوَالُنَا وَاَهْلُوْنَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا ۚ يَقُوْلُوْنَ
از اعراب ف۱ مشغول کرد ما را اموال ما و فرزندان ما پس طلب آمرزش کن برائے ما میگویند

بِاَلْسِنَتِهِمْ مَّا لَيْسَ فِيْ قُلُوْبِهِمْ ۭ قُلْ فَمَنْ يَّمْلِكُ لَكُمْ مِّنَ اللّٰهِ
بزبان خود آنچه نیست در دل ایشان بگو که می تواند برائے شما از خدا

شَيْـًٔا اِنْ اَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا اَوْ اَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا ۭ بَلْ كَانَ اللّٰهُ بِمَا
چیزے اگر خواهد زیان رسانیدن بشما یا خواهد در حق شما سود دادن بلکه هست خدا بآنچه

تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرًا ﴿۱۱﴾ بَلْ ظَنَنْتُمْ اَنْ لَّنْ يَّنْقَلِبَ الرَّسُوْلُ وَالْمُؤْمِنُوْنَ
می کنید خبردار نے بلکه ظن کردید که باز نخواهد گشت پیغامبر و مسلمانان

اِلٰٓى اَهْلِيْهِمْ اَبَدًا وَّزُيِّنَ ذٰلِكَ فِيْ قُلُوْبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ ۚ
بسوئے اهل خانه خویش هرگز و آراسته شد این ظن در دل شما و ظن کردید ظن بد

وَكُنْتُمْ قَوْمًۢا بُوْرًا ﴿۱۲﴾ وَمَنْ لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ فَاِنَّآ اَعْتَدْنَا
و گشتید قومے هلاک شده و هر که ایمان نیاورد بخدا و پیغامبر او پس هر آئینه ما آماده کرده ایم

لِلْكٰفِرِيْنَ سَعِيْرًا ﴿۱۳﴾ وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ يَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَاۗءُ
برائے این کافران آتش را و خدا راست پادشاهی آسمانها و زمین می آمرزد هر کرا خواهد

وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَاۗءُ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿۱۴﴾ سَيَقُوْلُ الْمُخَلَّفُوْنَ
و عذاب میکند هر کرا خواهد و هست خدا آمرزگار مهربان خواهند گفت باز پس گذاشتگان

اِذَا انْطَلَقْتُمْ اِلٰى مَغَانِمَ لِتَاْخُذُوْهَا ذَرُوْنَا نَتَّبِعْكُمْ ۚ يُرِيْدُوْنَ
وقتیکه روانه شوید بسوئے غنیمت ها ف۲ تا بدست آرید آنرا گذارید ما را تا از پئے شما رویم میخواهند

اَنْ يُّبَدِّلُوْا كَلٰمَ اللّٰهِ ۭ قُلْ لَّنْ تَتَّبِعُوْنَا كَذٰلِكُمْ قَالَ اللّٰهُ مِنْ قَبْلُ ۚ
که تبدیل کنند وعده خدا را بگو هرگز پئے ما نخواهید کرد همچنین فرموده است خدا پیش ازین

فَسَيَقُوْلُوْنَ بَلْ تَحْسُدُوْنَنَا ۭ بَلْ كَانُوْا لَا يَفْقَهُوْنَ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿۱۵﴾
پس خواهند گفت نے بلکه حسد میکنید با ما بلکه همیشه نفهمیده بودند مگر اندکے

قُلْ لِّلْمُخَلَّفِيْنَ مِنَ الْاَعْرَابِ سَتُدْعَوْنَ اِلٰى قَوْمٍ اُولِيْ بَاْسٍ
بگو یا محمد بپس گذاشتگان را از اعراب که شما خوانده خواهید شد بسوئے کارزار قومے خداوند کارزار

ف۱ یعنی آنانکه در سفر حدیبیه موافقت نه کردند والله اعلم

ف۲ یعنی غنیمت های خیبر

شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ ۖ فَإِنْ تُطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا
سخت ف۱ که جنگ کنید با ایشان یا آنکه مسلمان شوند پس اگر فرمانبرداری کنید بدهد خدا شمارا
حَسَنًا ۖ وَإِنْ تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦﴾
مزد نیک و اگر روگردان شوید چنانکه روگردان شده بودید پیش ازین عقوبت کند شمارا خدا عقوبت درد دهنده
لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ
نیست بر نابینا گناهے و نه بر لنگ گناهے و نه بر بیمار
حَرَجٌ ۗ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
گناهے ف۲ و هر که فرمان برد خدارا و رسول اورا درآردش به بوستانها میرود زیر آن
الْأَنْهَارُ ۖ وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾ لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ
جویها و هر که روگردان شود عقوبت کندش بعقوبت درد دهنده هر آئینه خوشنود شد خدا از
الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ
مسلمانان وقتیکه بیعت میکردند با تو زیر درخت پس دانست آنچه در دل ایشانست
فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾ وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً
پس فرود آورد اطمینان دل بر ایشان و ثواب داد ایشان را فتحے نزدیک و غنیمت هائے بسیار که
يَأْخُذُونَهَا ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾ وَعَدَكُمُ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً
بدست آرند آنرا ف۳ و هست خدا غالب با حکمت وعده داده است شمارا خدا غنیمت هائی بسیار
تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَٰذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ
که بدست آرید آنها را پس زود عطا کرد این غنیمت ف۴ و باز داشت دست مردمان را از شما ف۵ تا باشد
آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾ وَأُخْرَىٰ لَمْ تَقْدِرُوا
این مقدمه نشانه مسلمانان را و تا بنماید خدا شمارا راه راست ف۶ و وعده داد خدا غنیمت هائی
عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢١﴾
دیگر نیز که هنوز دست نیافته اید بران دانسته است و هست خدا بر همه چیز توانا ف۷
وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوُا الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَ
و اگر جنگ میکردند با شما کافران البته بسوئے شما میگردانیدند پشت را باز نمی یافتند کارسازے و

ف۱ یعنی فارس و روم و این معنی در زمان حضرت ابوبکر و حضرت عمر رضی متحقق شد والله اعلم ۱۲
ف۲ یعنی در تخلف از مثل این سفر والله اعلم
ف۳ یعنی غنایم خیبر وغیره ۱۲
ع ۲ / ۱۰
ف۴ یعنی غنایم خیبر ۱۲
ف۵ یعنی در حدیبیه ۱۲
ف۶ یعنی کفار قریش جمع شده که آنحضرت صلی الله علیه وسلم را تشویش رسانند خدای تعالی دست ایشان را از قتال باز داشت و منهم صلح انجامید
ف۷ یعنی غنایم فارس و روم

لَا نَصِيرًا ﴿۲۲﴾ سُنَّةَ اللّٰهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ ۖۚ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ

نه نصرت دهنده مانند آئین خدا که گذشته است پیش ازین و نخواهی یافت

اللّٰهِ تَبْدِيلًا ﴿۲۳﴾ وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ

آئین خدا را تبدیلی واوست آنکه باز داشت دستِ کافران را از شما و دست شما را از کافران

بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا

در میان مکه بعد از آنکه فیروزمند ساخت شما را بر ایشان وهست خدا بآنچه

تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿۲۴﴾ هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ

می کنید بینا ف۱ این کفار قریش آنانند که کافر شدند و باز داشتند شما را از مسجد

الْحَرَامِ وَالْهَدْيَ مَعْكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ مَحِلَّهُ ۚ وَلَوْلَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ

حرام و باز داشتند قربانی را موقوف داشته از آنکه برسد بجائے خود و اگر نبودندے مردان مسلمان

وَنِسَاءٌ مُؤْمِنَاتٌ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَطَئُوهُمْ فَتُصِيبَكُمْ مِنْهُمْ

و زنان مسلمان که نمیدانید ایشان را اگر نبودے خوف آنکه پے کنید سر ایشان را پس برسد بشما

مَعَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۖ لِيُدْخِلَ اللّٰهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ ۚ لَوْ تَزَيَّلُوا

گناهے بغیر دانست ف۲ فتح را موخر کرد خدا تا در آرد هر کرا خواهد در رحمت خود اگر از هم جدا مے بودند

لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿۲۵﴾ إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا

این هر دو فریق البته عقوبت میکردیم کافران را عقوبتِ درد دهنده آنگاه که مصمم کردند کافران

فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِينَتَهُ عَلَىٰ

در دل خویش غیرت را از جنس غیرت جاهلیت پس فرود آورد خدا اطمینان خود را

رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَىٰ وَكَانُوا أَحَقَّ

بر پیغامبر خود و بر مسلمانان و ثابت کرد بر ایشان سخن پرهیزگاری و بودند سزاوار آن

بِهَا وَأَهْلَهَا ۚ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿۲۶﴾ لَقَدْ صَدَقَ اللّٰهُ ع ۳ ۹ ۱۱

و اهل آن و هست خدا بهر چیز دانا ف۳ هر آئینه راست نمود خدا

رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ ۖ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللّٰهُ

پیغامبر خود را خواب مطابق واقع باین مضمون که البته داخل خواهید شد بمسجد حرام اگر خدا خواسته است

ف۱ تعریض بهست بآن قصه که بعد انعقاد صلح هفتاد تن از اوباش قریش خواستند که بیخبر بر صحابه تاخت آرند صحابه همه را اسیر کرده پیش آنحضرت صلی الله علیه وسلم آوردند آنحضرت عفو فرمود ظاهر انزد یک بنده ضعیف ست و صحیح آنست که این آیت بشارتست بفتح مکه و آوردن لفظ ماضی از جهت تحقیق وقوع بشارتست والله اعلم

ف۲ یعنی تصدیق رؤیا بالفعل متحقق شدے و فتح عاجلا میسر گشتے والله اعلم

ف۳ یعنی جماعة از مسلمانان این صلح را کاره بودند آخر الامر خدای تعالی اطمینان را بدل ایشان انداخت تا برضی آنحضرت صلی الله علیه وسلم رضا دادند والله اعلم ۱۲

آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ

ایمن شده وتراشیده موئے سر خود را و بمقراض گرفته ترسان نه شده پس دانست آنچه

تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ

ندانستید شما پس میسر کرد پیش ازین فتحے نزدیک را اوست آنکه فرستاد پیغامبر خود را

بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾

به هدایت و دین راست تا غالب کندش بر ادیان همه آن و بس ست خدا اظهار حق کننده

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ۚ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ

محمد صلعم پیغامبر خدا است و آنانکه همراه اویند سخت اند بر کافران مهربان اند درمیان خود

تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا ۖ سِيمَاهُمْ

می بینی ایشان را رکوع کننده و سجده نماینده مے طلبند فضل را از خدا و خوشنودی را نشانهٔ صلاح ایشان

فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ۚ ذَٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ ۚ وَمَثَلُهُمْ

در روئے ایشان ست از اثر سجده آنچه مذکور شد داستان ایشانست در توریت و داستان ایشانست

فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَىٰ

در انجیل ایشان مانند زراعتے هستند که برآورد گیاه سبز خود را پس قوی کرد آن را پس سطبر شد پس بایستاد

عَلَىٰ سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ ۗ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ

بر ساقهائے خود بشگفت مے آرد زراعت کنندگان را ف۱ بسبب دیدن ایشان کافران را وعده داده ست

آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾ ع

خدا آنان را که ایمان آوردند و کارهائے شائسته کردند ازین ست آمرزش و مزد بزرگ

سُورَةُ الْحُجُرَاتِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ ثَمَانِي عَشْرَةَ آيَةً وَفِيهَا رُكُوعَانِ

سوره حجرات در مدینه نازل شده و آں هیجده آیت و دو رکوع است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

به نام خدائے بخشاینده مهربان

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۖ وَاتَّقُوا

ف۲ اے مسلمانان پیش دستی مکنید روبروئے خدا و رسول او و بترسید

ف۱ حاصل جمل آنست که اسلام در اول حال ضعیف بود و مسلمانان کم بودند رفته رفته غالب و بسیار شدند عاقبت حال غلبهٔ اسلام آن ست که بخشم آرد خدائے تعالیٰ ۱۲

ف۲ مترجم گوید خدائے تعالیٰ این سورت برائے تعلیم آداب فرود آورد که از حضرت پیغامبر صلی الله علیه وسلم در امر و نهی پیشدستی نکنند و آنحضرت را بآواز بلند خطاب نکنند و اگر فاسق چیزے گوید بغیر تفتیش حال امضائے عزیمت ننمایند در صورتے که میان اهل ایمان خانه جنگی واقع شود اصلاح آن بجی... تمسخر کنند و از استهزاء بایکدیگر و لقب بد نهادن و غیبت کردن و ظن بد مقرر کردن و بعلو نسب بر دیگران فخر کردن منع کرد و ضعیف الایمان را بر ضعیف الایمان تنبیه فرمود والله اعلم ۱۲

ع ۱۵ عند المتأخرین ۱۲

ع ۴ ۳ ۱۲

اللّٰهَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿۱﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَرْفَعُوْۤا اَصْوَاتَكُمْ

از خدا هر آئینه خدا شنوا دانا ست ای مسلمانان بلند مکنید آوازهای خود را

فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوْا لَهٗ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ

بالای آواز پیغامبر وبلند مگوئید با او سخن را مانند بلند گفتن بعض شما با بعضی

اَنْ تَحْبَطَ اَعْمَالُكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُوْنَ ﴿۲﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ يَغُضُّوْنَ

برای احتراز از آنکه نابود شود عمل شما وشما خبردار نباشید هر آئینه آنانکه پست میکنند

اَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُوْلِ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ امْتَحَنَ اللّٰهُ قُلُوْبَهُمْ

آوازهای خود را نزدیک پیغامبر خدا آنجماعه آنانند که آزموده است خدا دل ایشانرا برای پرهیز

لِلتَّقْوٰى ؕ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّاَجْرٌ عَظِيْمٌ ﴿۳﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ يُنَادُوْنَكَ مِنْ

تقوی ایشانراست آمرزش ومزد بزرگ هر آئینه آنانکه آواز میدهند ترا

وَّرَآءِ الْحُجُرٰتِ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ ﴿۴﴾ وَلَوْ اَنَّهُمْ صَبَرُوْا حَتّٰى

از پس حجرها اکثر ایشان فهم نمیکنند واگر ایشان صبر کردندی تا وقتیکه

تَخْرُجَ اِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ؕ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۵﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ

بیرون آئی بسوی ایشان بهتر بودی برای ایشان وخدا آمرزگار مهربانست ف۱ ای مسلمانان

اٰمَنُوْۤا اِنْ جَآءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَاٍ فَتَبَيَّنُوْۤا اَنْ تُصِيْبُوْا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ

اگر بیارد پیش شما فاسق خبری را پس تحقیق کنید برای احتراز از آنکه ضرر رسانید قومی را

فَتُصْبِحُوْا عَلٰى مَا فَعَلْتُمْ نٰدِمِيْنَ ﴿۶﴾ وَاعْلَمُوْۤا اَنَّ فِيْكُمْ رَسُوْلَ

بنادانی پس پشیمان شوید بر آنچه عمل کردید وبدانید که درمیان شما رسول خدا

اللّٰهِ ؕ لَوْ يُطِيْعُكُمْ فِيْ كَثِيْرٍ مِّنَ الْاَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ حَبَّبَ اِلَيْكُمُ

است اگر فرمانبری شما را در بسیاری از کارها برنج در افتید ولیکن خدا دوست کردانید

الْاِيْمَانَ وَزَيَّنَهٗ فِيْ قُلُوْبِكُمْ وَكَرَّهَ اِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوْقَ وَ

نزدیک شما ایمان را وآراسته کرد آنرا در دلهای شما وناخوش گردانید پیش شما کفر را وفسق را و

الْعِصْيَانَ ؕ اُولٰٓئِكَ هُمُ الرّٰشِدُوْنَ ﴿۷﴾ فَضْلًا مِّنَ اللّٰهِ وَنِعْمَةً ؕ

نافرمانی را این جماعه ایشانند راه یافتگان باحسان از نزدیک خدا وبنعمت

ف۱ مترجم گوید این تعریض است بحال قومی از بنی تمیم که بجهت مهمی پیش آنحضرت صلی الله علیه وسلم آمدند وچون در مسجد نیافتند ندانستند که در کدام حجره تشریف دارند نزدیک حجره‌ها بآواز بلند کردن شروع کردند والله اعلم ۱۲

وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ۝۸ وَاِنْ طَآئِفَتٰنِ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ اقْتَتَلُوْا
وخدا دانا باحکمت ست واگر دو گروہ از مسلمانان با یکدیگر جنگ کنند
فَاَصْلِحُوْا بَيْنَهُمَا ۚ فَاِنْۢ بَغَتْ اِحْدٰىهُمَا عَلَى الْاُخْرٰى فَقَاتِلُوا الَّتِيْ
پس صلح کنید میان ایشان پس اگر تعدی کرد یکے ازیں دو بر دیگرے پس جنگ بکنید ازان گروہ کہ تعدی
تَبْغِيْ حَتّٰى تَفِيْٓءَ اِلٰٓى اَمْرِ اللّٰهِ ۚ فَاِنْ فَآءَتْ فَاَصْلِحُوْا بَيْنَهُمَا
میکند تا آنکہ رجوع کند بسوئے حکم خدا پس اگر رجوع کرد صلح کنید میان ایشان
بِالْعَدْلِ وَاَقْسِطُوْا ۭ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِيْنَ ۝۹ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ
بانصاف و داد دہید ہر آئینہ خدا دوست میدارد داد دہندگان را جزاین نیست کہ مسلمانان
ع ۱ ۱۴ اِخْوَةٌ فَاَصْلِحُوْا بَيْنَ اَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ ۝۱۰ ع
برادران یک دیگراند پس صلح کنید میان دو برادر خویش و بترسید از خدا تا بر شما رحم کردہ شود
يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسٰٓى اَنْ يَّكُوْنُوْا خَيْرًا
اے مسلمانان تمسخر نکنید گروہے با گروہے احتمال ست کہ آن گروہ بہتر باشد
مِّنْهُمْ وَلَا نِسَآءٌ مِّنْ نِّسَآءٍ عَسٰٓى اَنْ يَّكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ ۚ وَلَا
از ایشان در نفس الامر و نہ زنان تمسخر کنند با زنان دیگر احتمال ست کہ آن زنان بہتر باشند از ایشان
تَلْمِزُوْٓا اَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوْا بِالْاَلْقَابِ ۭ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوْقُ
و عیب مکنید در میان خویش و یکدیگر را بہ لقب ہائے بد مخوانید بدنامی ست فاسقی
بَعْدَ الْاِيْمَانِ ۚ وَمَنْ لَّمْ يَتُبْ فَاُولٰۗىِٕكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ۝۱۱ يٰٓاَيُّهَا
بعد از ایمان آوردن و ہر کہ توبہ نکرد پس آن جماعہ ایشانند ستمگاران ف اے
الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اجْتَنِبُوْا كَثِيْرًا مِّنَ الظَّنِّ ۡ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ
مسلمانان احتراز کنید از بسیارے گمان بد ہر آئینہ بعض بدگمانی گناہ است
وَّلَا تَجَسَّسُوْا وَلَا يَغْتَبْ بَّعْضُكُمْ بَعْضًا ۭ اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ
و جاسوسی مکنید و غیبت نکند بعض شما بعض را آیا دوست میدارد کسے از شما کہ
يَّاْكُلَ لَحْمَ اَخِيْهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوْهُ ۭ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ
بخورد گوشت برادر خود کہ مردہ باشد پس متنفر شوید ازین و بترسید از خدا ہر آئینہ خدا توبہ پذیرندہ

ف یعنی بگناہے کہ در جاہلیت کردہ باشند بعد از اسلام نشانِ حسد بناپر ساختہ ۱۲

رَّحِيْمٌ ﴿۱۲﴾ يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنٰكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ وَّاُنْثٰى وَجَعَلْنٰكُمْ
مهربانست اے مردمان هرآئینه آفریدیم شمارا از یک مرد و یک زن وساختیم شمارا
شُعُوْبًا وَّقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوْا ؕ اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقٰكُمْ ؕ اِنَّ
جماعت ها و قبیله ها تا با یکدیگر شناسان شوید هرآئینه گرامی ترین شما نزدیک خدا پرهیزگارترین شماست
اللّٰهَ عَلِيْمٌ خَبِيْرٌ ﴿۱۳﴾ قَالَتِ الْاَعْرَابُ اٰمَنَّا ؕ قُلْ لَّمْ تُؤْمِنُوْا وَلٰكِنْ
هرآئینه خدا دانا خبردارست گفتند اعراب ایمان آوردیم بگو ایمان بحقیقت نیاوردید ولیکن
قُوْلُوْۤا اَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْاِيْمَانُ فِیْ قُلُوْبِكُمْ ؕ وَاِنْ تُطِيْعُوا
بگوئید منقاد شده ایم و هنوز در نیامده است ایمان به دل هائے شما واگر فرمانبرداری
اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ لَا يَلِتْكُمْ مِّنْ اَعْمَالِكُمْ شَيْئًا ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ
خدا و رسول او کنید کم نه دهد شمارا از جزائے اعمال شما چیزے هرآئینه خدا آمرزگار
رَّحِيْمٌ ﴿۱۴﴾ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوْا
مهربانست جز این نیست که مومنان بحقیقت آنانند که ایمان آوردند بخدا و پیغامبر او باز شبه نه کردند
وَجٰهَدُوْا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِیْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ؕ اُولٰٓئِكَ هُمُ
وجهاد نمودند باموال خود وجان خود در راه خدا آنجماعه ایشانند
الصّٰدِقُوْنَ ﴿۱۵﴾ قُلْ اَتُعَلِّمُوْنَ اللّٰهَ بِدِيْنِكُمْ ؕ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا فِی السَّمٰوٰتِ
راست گویان بگو آیا خبردار می کنید خدارا به دین خود وخدا میداند آنچه در آسمانهاست
وَمَا فِی الْاَرْضِ ؕ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِيْمٌ ﴿۱۶﴾ يَمُنُّوْنَ عَلَيْكَ اَنْ
وآنچه در زمین ست وخدا بهر چیز داناست منت می نهند بر تو
اَسْلَمُوْا ؕ قُلْ لَّا تَمُنُّوْا عَلَیَّ اِسْلَامَكُمْ ۚ بَلِ اللّٰهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ اَنْ
بآنکه مسلمان شده اند بگو منت منهید برمن باسلام خود بلکه خدا منت مے نهد بر شما بآنکه
هَدٰىكُمْ لِلْاِيْمَانِ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۱۷﴾ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ غَيْبَ
هدایت کرد شمارا بایمان اگر راست گو هستید هرآئینه خدا میداند پنهان
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَاللّٰهُ بَصِيْرٌۢ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿۱۸﴾ ع ۲ ۱۸ ۱۴
آسمان ها و زمین وخدا بیناست بآنچه می کنید

سُوْرَةُ قٓ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ خَمْسٌ وَّاَرْبَعُوْنَ اٰيَةً وَّثَلٰثُ رُكُوْعَاتٍ

سوره قٓ در مکه نازل شده و آن چهل و پنج آیت و سه رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بنام خدائے بخشاینده مهربان

قٓ ۚ وَالْقُرْاٰنِ الْمَجِيْدِ ﴿١﴾ بَلْ عَجِبُوْٓا اَنْ جَآءَهُمْ مُّنْذِرٌ مِّنْهُمْ

قسم بقرآن با بزرگی که تو پیغامبر خدائی بلکه تعجب کردند کافران ازانکه آمد بدیشان ترساننده از قوم ایشان

فَقَالَ الْكٰفِرُوْنَ هٰذَا شَيْءٌ عَجِيْبٌ ﴿٢﴾ ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا ۚ

پس گفتند آن کافران این چیزے ست عجیب آیا چون بمیریم و خاک شویم حشر کرده شویم

ذٰلِكَ رَجْعٌۢ بَعِيْدٌ ﴿٣﴾ قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْاَرْضُ مِنْهُمْ ۚ وَ

این باز گردانیدن ست دور از عقل هر آئینه دانسته ایم آنچه کم میکند زمین از ایشان ف۱ و

عِنْدَنَا كِتٰبٌ حَفِيْظٌ ﴿٤﴾ بَلْ كَذَّبُوْا بِالْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُمْ فَهُمْ

نزدیک ما کتابیست نگاه دارنده ف۲ بلکه بدروغ نسبت کردند سخن راست را وقتیکه بیامد بدیشان

فِيْٓ اَمْرٍ مَّرِيْجٍ ﴿٥﴾ اَفَلَمْ يَنْظُرُوْٓا اِلَى السَّمَآءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنٰهَا وَ

پس ایشان در کارے شوریده اند آیا ندیده اند بسوئے آسمان بالائے خود چگونه بنا کرده ایم آن را و

زَيَّنّٰهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوْجٍ ﴿٦﴾ وَالْاَرْضَ مَدَدْنٰهَا وَاَلْقَيْنَا فِيْهَا

آراسته کرده ایم آنرا و نیست دران هیچ شگافے و زمین را گسترده ایم و افگندیم دران

رَوَاسِيَ وَاَنْۢبَتْنَا فِيْهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍۢ بَهِيْجٍ ﴿٧﴾ تَبْصِرَةً وَّذِكْرٰى

کوه ها و رویانیدیم دران از هر نوع خوش آینده برائے راه نمودن و پند دادن

لِكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيْبٍ ﴿٨﴾ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَآءِ مَآءً مُّبٰرَكًا فَاَنْۢبَتْنَا بِهٖ

هر بندۀ رجوع کننده را و فرود آوردیم از آسمان آب با برکت پس رویانیدیم بسبب

جَنّٰتٍ وَّحَبَّ الْحَصِيْدِ ﴿٩﴾ وَالنَّخْلَ بٰسِقٰتٍ لَّهَا طَلْعٌ نَّضِيْدٌ ﴿١٠﴾ رِّزْقًا

آن بوستانها و دانه که درو میکنند آن را و درختان خرما بلند بالا برآمده آنرا میوه است تو بر تو روزی

لِّلْعِبَادِ ۙ وَاَحْيَيْنَا بِهٖ بَلْدَةً مَّيْتًا ۭ كَذٰلِكَ الْخُرُوْجُ ﴿١١﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ

برائے بندگان و زنده ساختیم بآن شهر مرده را همچنین باشد برآمدن از گور بدروغ نسبت کردند

ف۱ یعنے آنچه میخورد از اجزاء ایشان ۱۲

ف۲ یعنے لوح محفوظ ۱۲

قَوْمُ نُوْحٍ وَّ اَصْحٰبُ الرَّسِّ وَ ثَمُوْدُ ﴿١٢﴾ وَ عَادٌ وَّ فِرْعَوْنُ وَ اِخْوَانُ
پیش ازایشان قوم نوح — واہل رس و ثمود — و عاد و فرعون — و برادران
لُوْطٍ ﴿١٣﴾ وَّ اَصْحٰبُ الْاَیْكَةِ وَ قَوْمُ تُبَّعٍ ؕ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ
لوط — واہل ایکہ — وقوم تبع — ہر یکے بدروغ نسبت کردند پیغامبران را
وَعِیْدِ ﴿١٤﴾ اَفَعَیِیْنَا بِالْخَلْقِ الْاَوَّلِ ؕ بَلْ هُمْ فِیْ لَبْسٍ مِّنْ خَلْقٍ
پس ثابت شد وعدۂ عذاب من آیا عاجز شدہ بودیم در آفرینش نخستین بلکہ ایشان در شبہ اند — از
ع ١ ٥ ١٥ جَدِیْدٍ ﴿١٥﴾ وَ لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ وَ نَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهٖ نَفْسُهٗ ۚۖ
آفرینش نو — و ہر آئینہ آفریدیم — آدمی را — ومیدانیم چیزے کہ بخاطر میگذراندش نفس او
وَ نَحْنُ اَقْرَبُ اِلَیْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیْدِ ﴿١٦﴾ اِذْ یَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّیٰنِ عَنِ
وما نزدیک تریم باوے — از رگ جان — آنگاہ کہ یاد میگیرند دو یاد گیرندہ بہ پہلوئے
الْیَمِیْنِ وَ عَنِ الشِّمَالِ قَعِیْدٌ ﴿١٧﴾ مَا یَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ اِلَّا لَدَیْهِ
راست نشینندہ و بہ پہلوئے چپ نشینندہ ف۱ — بزبان نے آرد آدمی سخنے — مگر نزدیک او
رَقِیْبٌ عَتِیْدٌ ﴿١٨﴾ وَ جَآءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ؕ ذٰلِكَ مَا كُنْتَ
نگہبانیست مہیا ف۲ — و بیاید سختی — موت براستی — اینست آنچہ ازان
مِنْهُ تَحِیْدُ ﴿١٩﴾ وَ نُفِخَ فِی الصُّوْرِ ؕ ذٰلِكَ یَوْمُ الْوَعِیْدِ ﴿٢٠﴾ وَ جَآءَتْ كُلُّ
کنارہ میکردی — و دمیدہ شود در صور — این ست روز وعدۂ عذاب — و بیاید ہر شخصے
نَفْسٍ مَّعَهَا سَآئِقٌ وَّ شَهِیْدٌ ﴿٢١﴾ لَقَدْ كُنْتَ فِیْ غَفْلَةٍ مِّنْ هٰذَا
ہمراہ او روان کنندہ است و گواہی دہندہ ف۳ — گوئیم ہر آئینہ بودی در بے خبری — ازین مقدمہ
فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَآءَكَ فَبَصَرُكَ الْیَوْمَ حَدِیْدٌ ﴿٢٢﴾ وَ قَالَ قَرِیْنُهٗ
پس برداشتیم از تو — پردۂ ترا — پس چشم تو امروز تیز بین ست — وگفت فرشتہ ہمنشین
هٰذَا مَا لَدَیَّ عَتِیْدٌ ﴿٢٣﴾ اَلْقِیَا فِیْ جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِیْدٍ ﴿٢٤﴾ مَّنَّاعٍ
او اینست آنکہ نزدیک من بود حاضر کردہ شدہ گوئیم بافگنید اے دو فرشتہ در دوزخ ہر ناسپاس سرکش را ف۴
لِّلْخَیْرِ مُعْتَدٍ مُّرِیْبِ ﴿٢٥﴾ الَّذِیْ جَعَلَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَاَلْقِیٰهُ فِی
ہر امساک کنندۂ مال را در گذرندۂ از حد را ہر شک آرندہ را — آنکہ مقرر کرد با خدا معبودے دیگر پس بافگنید او را

ف۱ یعنے کراماً کاتبین واللہ اعلم ۱۲
ف۲ یعنے اگر کلمہ حق باشد فرشتہ دست راست مینویسد واگر کلمۂ باطل باشد فرشتۂ دست چپ مے نویسد واللہ اعلم ۱۲
ف۳ مراد جنس روان کنندہ و گواہی دہندہ است ۱۲
ف۴ مترجم گوید عادت پادشاہانست کہ اسیرا پیش ایشان دو کس گرفتہ می آرند ازین جہت دو فرشتہ را خطاب شود ۱۲

الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾ قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطْغَيْتُهُ وَلَٰكِنْ كَانَ فِي

هر یک را در عذاب سخت گفت همنشین او ای پروردگار من گمراه نکردم این شخص را

ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾ قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ

لیکن خود بود در گمراهی دور فرمود خصومت مکنید پیش من حالانکه پیش از این فرستاده بودم بسوئے شما

بِالْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾ مَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٢٩﴾ يَوْمَ ع ۲ ۱۶

وعدهٔ عذاب تغییر داده نمیشود وعده نزدیک من و نیستم من ستم کننده بر بندگان روزیکه

نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ ﴿٣٠﴾ وَأُزْلِفَتِ

بگوئیم دوزخ را آیا پُر شدی و دوزخ گوید آیا هیچ زیاده از این هست ف۲ و نزدیک

الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾ هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ

گردانیده شود بهشت برائے متقیان نه دور مانده گوئیم این ست آنچه وعده داده میشدند شما را نزدیک کرده

حَفِيظٍ ﴿٣٢﴾ مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَٰنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ﴿٣٣﴾

شده برائے رجوع کننده ادب نگاهدارنده را برائے هر کسیکه بترسد از خدا نادیده و پیش آمد بدل متوجه شده

ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا

گوئیم داخل شوید در بهشت همراه سلامتی اینست روز همیشه باشیدن ایشانرا است آنچه خواهند در بهشت و

مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا

نزدیک ما زیاده است ازاں و بسیار هلاک کردیم پیش ازین امت ها که قوی تر بودند ازینجماعه در دست درازی

فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٦﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ

پس تفحص کردند در شهرها که هیچ گریزگاهے هست هر آئینه درین مقدمه پندست

لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا

کسے را که دلے دارد یا گوش بنهد متوجه شده و هر آئینه آفریدیم

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾

آسمان ها و زمین و آنچه درمیان هر دو هست در شش روز و نرسید بما هیچ ماندگی

فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَ

پس صبر کن بر آنچه میگویند و بپاکی یاد کن همراه ستائش پروردگار خویش پیش از برآمدن آفتاب

ف۱ یعنے از شیاطین از انس و جن واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنے هر چند در واندازند زیاده طلب کند واللہ اعلم ۱۲

قَبْلَ الْغُرُوْبِ ﴿٣٩﴾ وَمِنَ الَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَاَدْبَارَ السُّجُوْدِ ﴿٤٠﴾ وَاسْتَمِعْ يَوْمَ
وپیش از فروشدن ودر بعض اوقات شب بہ پاکی یاد کن خدا را وعقب نماز نیز وبشنو این قصہ
يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيْبٍ ﴿٤١﴾ يَّوْمَ يَسْمَعُوْنَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ۭ ذٰلِكَ
روزیکہ آواز دہد آواز دہندہ از جائے نزدیک ف۱ روزیکہ بشنوند نعرہ تند بغیر تردد وآن روز
يَوْمُ الْخُرُوْجِ ﴿٤٢﴾ اِنَّا نَحْنُ نُحْيٖ وَنُمِيْتُ وَاِلَيْنَا الْمَصِيْرُ ﴿٤٣﴾ يَوْمَ تَشَقَّقُ
روز برآمدن ایشانست ہر آئینہ ما زندہ می کنیم ومی میرانیم وبسوئے ماست بازگشت روزیکہ بشگافد
الْاَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا ۭ ذٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيْرٌ ﴿٤٤﴾ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُوْلُوْنَ
زمین از سر ایشان بیرون آیند شتابان این برانگیختن ست آسان بر ما ما میدانیم آنچہ می گویند
وَمَآ اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ ۣ فَذَكِّرْ بِالْقُرْاٰنِ مَنْ يَّخَافُ وَعِيْدِ ﴿٤٥﴾ ع ٣ ١٦ ١٧
ونیستی تو برایشان قہر کنندہ پس پند دہ بہ قرآن ہر کرا میترسد از وعدۂ عذاب من

سُوْرَةُ الذّٰرِيٰتِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ سِتُّوْنَ اٰيَةً وَّفِيْهَا ثَلٰثُ رُكُوْعَاتٍ

سورہ ذاریات در مکہ نازل شدہ وآن شصت آیت وسہ رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بنام خدائے بخشایندہ مہربان

وَالذّٰرِيٰتِ ذَرْوًا ﴿١﴾ فَالْحٰمِلٰتِ وِقْرًا ﴿٢﴾ فَالْجٰرِيٰتِ يُسْرًا ﴿٣﴾ فَالْمُقَسِّمٰتِ
قسم بہ بادہائے پراگندہ کنندۂ خاک وجز آن پراگندہ کردنی پس قسم بادہا بردارندہ بار آب پس قسم بکشتی ہائے روان
اَمْرًا ﴿٤﴾ اِنَّمَا تُوْعَدُوْنَ لَصَادِقٌ ﴿٥﴾ وَّاِنَّ الدِّيْنَ لَوَاقِعٌ ﴿٦﴾ وَالسَّمَاۗءِ
شوندہ بسہولت پس قسم بفرشتگان تقسیم کنندۂ کار ف۲ ہر آئینہ وعدہ کردہ میشود بشما راست وہر آئینہ جزائے اعمال بودنیست
ذَاتِ الْحُبُكِ ﴿٧﴾ اِنَّكُمْ لَفِيْ قَوْلٍ مُّخْتَلِفٍ ﴿٨﴾ يُّؤْفَكُ عَنْهُ مَنْ
قسم بآسمان خداوند راہ ہا ف۳ ہر آئینہ شما در سخنے باہم اختلاف دارندہ ہستید بازگردانیدہ میشود از قرآن ہر کہ
اُفِكَ ﴿٩﴾ قُتِلَ الْخَرّٰصُوْنَ ﴿١٠﴾ الَّذِيْنَ هُمْ فِيْ غَمْرَةٍ سَاهُوْنَ ﴿١١﴾
در علم الٰہی از خیر مصروف است لعنت کردہ شد دروغگویان را آنانکہ ایشان در بے خبری اند فراموش کنندہ اند
يَسْـَٔـلُوْنَ اَيَّانَ يَوْمُ الدِّيْنِ ﴿١٢﴾ يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُوْنَ ﴿١٣﴾
می پرسند کے خواہد بود روز جزا آرے آن روز کہ ایشان را در آتش عذاب کردہ شوند

ف۱ این تصویر ہست آنرا کہ ہمہ در استماع ندا مساوی باشند واللہ اعلم ۱۲

ف۲ ۱۲

ف۳ یعنے صورتہائے مختلف دارد مانند شکل شیر وشکل برہ وشکل عقرب واللہ اعلم ۱۲

ذُوْقُوْا فِتْنَتَكُمْ ۭ هٰذَا الَّذِيْ كُنْتُمْ بِهٖ تَسْتَعْجِلُوْنَ ۝۱۴ اِنَّ الْمُتَّقِيْنَ

گوئیم بچشید این عقوبت خود را اینست آنچه آنرا شتاب طلب میکردید هرآئینه متقیان

فِيْ جَنّٰتٍ وَّعُيُوْنٍ ۝۱۵ اٰخِذِيْنَ مَآ اٰتٰىهُمْ رَبُّهُمْ ۭ اِنَّهُمْ كَانُوْا

در بوستانها و چشمه ها باشند بدست آرنده آنچه داد ایشانرا پروردگار ایشان هرآئینه ایشان بودند

قَبْلَ ذٰلِكَ مُحْسِنِيْنَ ۝۱۶ كَانُوْا قَلِيْلًا مِّنَ الَّيْلِ مَا يَهْجَعُوْنَ ۝۱۷ وَ

پیش ازین نیکوکار بودند باین صفت که اندکے از شب خواب کردندے و

بِالْاَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُوْنَ ۝۱۸ وَفِيْٓ اَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّاۗىِٕلِ وَالْمَحْرُوْمِ ۝۱۹

بوقت سحر ایشان طلب آمرزش نمودندے و در اموال ایشان حصه مقرر بود برائے سوال کننده و برائے تنگدست

وَفِي الْاَرْضِ اٰيٰتٌ لِّلْمُوْقِنِيْنَ ۝۲۰ وَفِيْٓ اَنْفُسِكُمْ ۭ اَفَلَا تُبْصِرُوْنَ ۝۲۱

کم سوال و در زمین نشانهاست یقین کنندگان را و در ذات شما نشانهاست آیا نمی نگرید

وَفِي السَّمَاۗءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوْعَدُوْنَ ۝۲۲ فَوَرَبِّ السَّمَاۗءِ وَالْاَرْضِ اِنَّهٗ

و در آسمان ست رزق شما و آنچه وعده داده میشود شما را ف پس قسم به پروردگار آسمان و زمین هرآئینه این

لَحَقٌّ مِّثْلَ مَآ اَنَّكُمْ تَنْطِقُوْنَ ۝۲۳ هَلْ اَتٰىكَ حَدِيْثُ ضَيْفِ اِبْرٰهِيْمَ

خبر راست است مانند آنکه شما سخن میگوئید ف آیا آمده است پیش تو خبر مهمانان گرامی

الْمُكْرَمِيْنَ ۝۲۴ اِذْ دَخَلُوْا عَلَيْهِ فَقَالُوْا سَلٰمًا ۭ قَالَ سَلٰمٌ ۚ قَوْمٌ مُّنْكَرُوْنَ ۝۲۵

ابراهیم چون درآمدند بر ابراهیم سلام گفتند جواب سلام داد بدل گفت ایشان گروهے هستند ناشناخته

فَرَاغَ اِلٰٓى اَهْلِهٖ فَجَاۗءَ بِعِجْلٍ سَمِيْنٍ ۝۲۶ فَقَرَّبَهٗٓ اِلَيْهِمْ قَالَ اَلَا

پس متوجه شد بسوے اهل خانه خود پس آورد کباب گوساله فربه پس نزدیک ساخت آنرا بایشان گفت

تَاْكُلُوْنَ ۝۲۷ فَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيْفَةً ۭ قَالُوْا لَا تَخَفْ ۭ وَبَشَّرُوْهُ بِغُلٰمٍ

آیا نمیخورید پس چون نخوردند در خاطر خود یافت از ایشان ترسے گفتند مترس و بشارت دادندش

عَلِيْمٍ ۝۲۸ فَاَقْبَلَتِ امْرَاَتُهٗ فِيْ صَرَّةٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا وَقَالَتْ عَجُوْزٌ

بفرزندے دانا پس پیش آمد زن ابراهیم باوازے و طپانچه زد روئے خود را یعنی به تعجب و گفت آیا بزاید

عَقِيْمٌ ۝۲۹ قَالُوْا كَذٰلِكِ ۙ قَالَ رَبُّكِ ۭ اِنَّهٗ هُوَ الْحَكِيْمُ الْعَلِيْمُ ۝۳۰

پیرزنی نازاینده فرشتگان گفتند همچنین فرمود پروردگار تو هرآئینه اوست باحکمت دانا

ف۱ یعنے پیش از وجود خارجی در عالم ملکوت رزق و عقوبت و امثال آن متصور میشود والله اعلم ۱۲

ع ۱۸

ف۲ یعنے چنانکه در گفتن خود یقین دارید که ما البته میگوئیم همچنین باین خبر یقین باید آورد والله اعلم ۱۲

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٣١﴾ قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ
ابراہیم گفت پس چیست مقصد شما اے فرستادگان گفتند ہر آئینہ ما فرستادہ شدیم بسوئے
مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾ لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ طِينٍ ﴿٣٣﴾ مُسَوَّمَةً عِنْدَ
گروہے گناہگار تا بفرستیم بر سر ایشان سنگ باری از گِل که نشان کردہ شدہ است
رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ﴿٣٤﴾ فَأَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٥﴾
نزدیک پروردگار تو برائے آنانکه از حد بیرون شدہ اند پس برآوردیم ہر کرا بود دران دیہ از مومنان
فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٦﴾ وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً
پس نیافتیم درانجا غیر یک خانه از مسلمانان ف۱ وگذاشتیم دران دیہ نشانه
لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٣٧﴾ وَفِي مُوسَىٰ إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ
برائے آنانکه مے ترسند از عذاب درد دہندہ ف۲ و در قصہ موسیٰ نشانه است چون فرستادیمش
فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾ فَتَوَلَّىٰ بِرُكْنِهِ وَقَالَ سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ ﴿٣٩﴾
بسوئے فرعون بہ دلیل واضح پس روگردان شد ہمراہ قوت خود ف۳ وگفت جادوگر است یا دیوانه است
فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿٤٠﴾ وَفِي عَادٍ إِذْ
پس گرفتیم اورا و لشکر اورا پس افگندیم ایشان را در دریا و او کنندہ بود کارے را که موجب ملامت باشد و در قصہ عاد
أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ﴿٤١﴾ مَا تَذَرُ مِنْ شَيْءٍ أَتَتْ عَلَيْهِ
نشانه است چون فرستادیم بر ایشان بادے بے منفعت نه گذارد ہیچ چیزے را که برسد بوے
إِلَّا جَعَلَتْهُ كَالرَّمِيمِ ﴿٤٢﴾ وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٤٣﴾
مگر سازد آن را مانند استخوان بوسیدہ و در قصہ ثمود نشانه است چون گفته شد ایشان را بہرہ مند باشید تا مدتے
فَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٤٤﴾ فَمَا
پس سرکشیدند از فرمان پروردگار خویش پس درگرفت ایشان را نعرہ تند و ایشان مے دیدند پس
اسْتَطَاعُوا مِنْ قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُنْتَصِرِينَ ﴿٤٥﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ
نتوانستند برخاستن و نہ بودند انتقام کشندہ و ہلاک ساختیم قوم نوح را
قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٤٦﴾ وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا
پیش ازین ہر آئینہ ایشان بودند گروہے بدکار و آسمان را بنا کردیم بقوت و ہر آئینہ

ف۱ یعنی خانه حضرت لوط والله اعلم ۱۲
ف۲ یعنی آثار آن سنگباران موجود است والله اعلم ۱۲
ف۳ یعنی لشکر خود ۱۲

لَمُوْسِعُوْنَ ﴿۴۷﴾ وَالْاَرْضَ فَرَشْنٰهَا فَنِعْمَ الْمٰهِدُوْنَ ﴿۴۸﴾ وَمِنْ كُلِّ شَیْءٍ

توانائیم وزمین را گسترانیدیم پس نیکو گسترانندہ ایم واز ہر چیزے

خَلَقْنَا زَوْجَیْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُوْنَ ﴿۴۹﴾ فَفِرُّوْۤا اِلَى اللّٰهِ ؕ اِنِّیْ لَكُمْ مِّنْهُ نَذِیْرٌ

آفریدیم دو قسم تا شما پند پذیر شوید ف۱ پیغامبر گوید پس بگریزید بسوئے خدا ہر آئینہ من برائے شما

مُّبِیْنٌ ﴿۵۰﴾ وَلَا تَجْعَلُوْا مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ ؕ اِنِّیْ لَكُمْ مِّنْهُ نَذِیْرٌ مُّبِیْنٌ ﴿۵۱﴾

از جانب او ترسانندہ آشکارم ومقرر مکنید با خدا معبودے دیگر را ہر آئینہ من برائے شما از جانب او ترسانندہ آشکارم

كَذٰلِكَ مَاۤ اَتَى الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا قَالُوْا سَاحِرٌ اَوْ

ہمچنیں نیامدہ است نزدیک آنانکہ پیش از ایشان بودند ہیچ پیغامبرے مگر گفتند جادوگریست یا

مَجْنُوْنٌ ﴿۵۲﴾ اَتَوَاصَوْا بِهٖ ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُوْنَ ﴿۵۳﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَاۤ اَنْتَ

دیوانہ است آیا با یکدیگر وصیت کردہ آمدہ اند بانکار بلکہ ایشان گروہ سرکش اند پس روئے باز کش از ایشان پس

بِمَلُوْمٍ ﴿۵۴﴾ وَّذَكِّرْ فَاِنَّ الذِّكْرٰى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِیْنَ ﴿۵۵﴾ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ

نیستی تو ملامت کردہ شدہ و پند دہ ہر آئینہ پند دادن سود میدہد مومنان را ونیافریدہ ام جن

وَالْاِنْسَ اِلَّا لِیَعْبُدُوْنِ ﴿۵۶﴾ مَاۤ اُرِیْدُ مِنْهُمْ مِّنْ رِّزْقٍ وَّمَاۤ اُرِیْدُ اَنْ

وانس را مگر برائے آنکہ پرستند مرا نمے خواہیم از ایشان رزق را ونمے خواہم کہ

یُّطْعِمُوْنِ ﴿۵۷﴾ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِیْنُ ﴿۵۸﴾ فَاِنَّ لِلَّذِیْنَ

مرا طعام دہند ہر آئینہ خدا ہمونست رزق دہندہ خداوند توانائی زور آور ف۲ پس ہر آئینہ آنان را کہ

ظَلَمُوْا ذَنُوْبًا مِّثْلَ ذَنُوْبِ اَصْحٰبِهِمْ فَلَا یَسْتَعْجِلُوْنِ ﴿۵۹﴾ فَوَیْلٌ

ستم کردہ اند نصیب است یعنی از عقوبت مانند نصیبہ یاران گذشتہ ایشان پس باید کہ شتاب طلب نکنند از من

لِّلَّذِیْنَ كَفَرُوْا مِنْ یَّوْمِهِمُ الَّذِیْ یُوْعَدُوْنَ ﴿۶۰﴾

پس وائے کافران را ازان روز ایشان کہ وعدہ دادہ میشوند

سُوْرَةُ الطُّوْرِ مَكِّیَّةٌ وَّهِیَ تِسْعٌ وَّاَرْبَعُوْنَ اٰیَةً وَّفِیْهَا رُكُوْعَانِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سورہ طور در مکہ نازل شدہ و آن چہل و نہ آیت و دو رکوع است

بنام خدائے بخشایندہ مہربان

وَالطُّوْرِ ﴿۱﴾ وَكِتٰبٍ مَّسْطُوْرٍ ﴿۲﴾ فِیْ رَقٍّ مَّنْشُوْرٍ ﴿۳﴾ وَّالْبَیْتِ الْمَعْمُوْرِ ﴿۴﴾

قسم بکوہ طور و قسم بکتاب نوشتہ شدہ در کاغذ کشادہ ف۳ و قسم بخانہ معمور ف۴

ف۱ یعنے اعلیٰ وادنے ۱۲

ف۲ یعنے آدمیان بندہ می گیرند تا در ماکل و مشرب معاونت کنند بخلاف خدا واللہ اعلم ۱۲

ف۳ یعنے توریت یا قرآن ۱۲

ف۴ یعنے آنکہ در آسمان است ۱۲

وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوْعِ ۙ۝۵ وَالْبَحْرِ الْمَسْجُوْرِ ۙ۝۶ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ۙ۝۷

وقسم بسقف برافراشته شده ف وقسم به دریا پر کرده شده هر آئینه عذاب پروردگار تو بود نیست

مَّا لَهٗ مِنْ دَافِعٍ ۙ۝۸ يَّوْمَ تَمُوْرُ السَّمَآءُ مَوْرًا ۙ۝۹ وَّتَسِيْرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ۝۱۰ ط

نیست او را هیچ دفع کننده روزیکه جنبش کند آسمان جنبش کردنی و روان شود کوه ها روان شدنی

فَوَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ۙ۝۱۱ الَّذِيْنَ هُمْ فِيْ خَوْضٍ يَّلْعَبُوْنَ ۝۱۲ وقف لازم

پس وائے آنروز دروغ شمارندگان را آنانکه ایشان به بیهوده گوئی بازی می کنند

يَوْمَ يُدَعُّوْنَ اِلٰى نَارِ جَهَنَّمَ دَعًّا ۝۱۳ ط هٰذِهِ النَّارُ الَّتِيْ كُنْتُمْ بِهَا

روزیکه به سختی روان کرده شوند بسوئے آتش دوزخ روان کردنی اینست آتشے که شما آن را دروغ

تُكَذِّبُوْنَ ۝۱۴ اَفَسِحْرٌ هٰذَآ اَمْ اَنْتُمْ لَا تُبْصِرُوْنَ ۝۱۵ اِصْلَوْهَا فَاصْبِرُوْٓا

می شمردید آیا سحر است این یا شما در نمی نگرید در آئید باین آتش پس صبر

اَوْ لَا تَصْبِرُوْا ۚ سَوَآءٌ عَلَيْكُمْ ط اِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ۝۱۶

کنید یا نه کنید برابر است بر شما جز این نیست که جزا داده خواهید شد بحسب آنچه می کردید

اِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِيْ جَنّٰتٍ وَّنَعِيْمٍ ۙ۝۱۷ فٰكِهِيْنَ بِمَآ اٰتٰهُمْ رَبُّهُمْ ۚ وَ

هر آئینه متقیان در بوستانها و نعمت ها باشند خوشحال شده بسبب آنکه نعمت داد ایشانرا پروردگار

وَقٰهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيْمِ ۝۱۸ كُلُوْا وَاشْرَبُوْا هَنِيْٓـئًۢا بِمَا كُنْتُمْ

ایشان و بسبب آنکه نگهداشت ایشانرا از عذاب دوزخ بخورید و بنوشید گوارا بسبب آنچه

تَعْمَلُوْنَ ۝۱۹ مُتَّكِـِٕيْنَ عَلٰى سُرُرٍ مَّصْفُوْفَةٍ ۚ وَزَوَّجْنٰهُمْ بِحُوْرٍ عِيْنٍ ۝۲۰

میکردید تکیه زده بر تخت ها برابر یکدیگر گسترده و کدخدا کنیم ایشانرا بحوران کشاده چشم

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِاِيْمَانٍ اَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ

و آنانکه ایمان آوردند و برپے ایشان رفت اولاد ایشان در ایمان برسانیم بدیشان اولاد ایشانرا

وَمَآ اَلَتْنٰهُمْ مِّنْ عَمَلِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ ط كُلُّ امْرِئٍۢ بِمَا كَسَبَ رَهِيْنٌ ۝۲۱

و نقصان نه کنیم ایشانرا از جزائے عمل ایشان چیزے هر مردے بآنچه عمل کرد در گرو باشد

وَاَمْدَدْنٰهُمْ بِفَاكِهَةٍ وَّلَحْمٍ مِّمَّا يَشْتَهُوْنَ ۝۲۲ يَتَنَازَعُوْنَ فِيْهَا كَاْسًا

و پے در پے عطا کنیم ایشانرا میوه و گوشت از جنسے که طلب کنند از دست یکدیگر مے گیرند آنجا پیاله شراب

ف یعنے آسمان ۱۲

لَا لَغْوٌ فِيهَا وَلَا تَأْثِيمٌ ۝٢٣ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ
نه بیهوده گوئی باشد دران و نه بزه کاری و آمد و شد کنند برایشان نوجوانانے چند از آن ایشان گویا آن نوجوانان
مَكْنُونٌ ۝٢٤ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ۝٢٥ قَالُوا إِنَّا كُنَّا
مروارید در پرده پنهان اند و روآورد بعض ایشان بر بعض از یک دیگر سوال کنان گفتند هر آئینه ما
قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ۝٢٦ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَانَا عَذَابَ السَّمُومِ ۝٢٧
پیش ازین در میان اہل خانه خود ترسان بودیم پس نعمت فراوان داد ما را خدا و نگاہداشت ما را از عذاب باد گرم
إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ ۖ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ۝٢٨ فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ ع ۱ ۲۸ ۳
هر آئینه ما پیش ازین عبادت میکردیم او را هر آئینه او ست احسان کننده مهربان ای محمد پس پند ده پس نیستی تو بفضل
رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ۝٢٩ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ
پروردگار خود کاہن و نه دیوانه بلکه آیا میگویند شاعر است انتظار مے کشیم در حق او
الْمَنُونِ ۝٣٠ قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُتَرَبِّصِينَ ۝٣١ أَمْ تَأْمُرُهُمْ
حوادث زمانه را بگو انتظار بکشید هر آئینه من باشما از انتظار کشندگانم آیا میفرماید باین
أَحْلَامُهُمْ بِهَٰذَا ۚ أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ۝٣٢ أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ ۚ بَلْ
عقیده عقل ہائے ایشان یا ایشان گروہے سرکش اند آیا میگویند بربسته است قرآن را نے بلکه
لَا يُؤْمِنُونَ ۝٣٣ فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ۝٣٤ أَمْ
ایمان نمے آرند پس باید که بیارند سخنے مانند این اگر راست گو ہستند آیا
خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ۝٣٥ أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ
ایشان آفریده می شدند بغیر آفریننده یا ایشان خود آفریدگار اند آیا آفریده اند آسمان ہا
وَالْأَرْضَ ۚ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ۝٣٦ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ
و زمین را بلکه ایشان باور نمے کنند آیا نزدیک ایشان خزانہائے پروردگار تست یا
الْمُصَيْطِرُونَ ۝٣٧ أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ ۖ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُمْ
ایشانند چیره دست آیا ایشان را نردبانے ہست که بران صعود کرده حق شنوند پس باید که بیارد شنونده
بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ۝٣٨ أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ ۝٣٩ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا
ایشان دلیل ظاهر را آیا خدا را دختران پیدا می شوند و شما را پسران آیا سوال میکنی از ایشان

فَهُمْ مِّنْ مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُوْنَ ﴿۴۰﴾ اَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُوْنَ ﴿۴۱﴾
مزدے بر رسالت پس ایشان از غرامت گرانبار شده اند آیا نزدیکِ ایشان علمِ غیب ست پس ایشان می نویسند
اَمْ يُرِيْدُوْنَ كَيْدًا ۚ فَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا هُمُ الْمَكِيْدُوْنَ ﴿۴۲﴾ اَمْ لَهُمْ
آیا می خواهند بداندیشی پس کافران ایشانند در ضررِ بداندیشی گرفتار شده آیا ایشان را
اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ ۚ سُبْحٰنَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿۴۳﴾ وَاِنْ يَّرَوْا كِسْفًا مِّنَ
معبودے هست بجز خدا پاکی خدا راست از آنکه شریک مقرر میکنند واگر به بینند یک پاره را از
السَّمَآءِ سَاقِطًا يَّقُوْلُوْا سَحَابٌ مَّرْكُوْمٌ ﴿۴۴﴾ فَذَرْهُمْ حَتّٰى يُلٰقُوْا يَوْمَهُمُ
آسمان افتاده گویند این ابریست برهم نشسته پس بگذار ایشان را تا آنکه ملاقات کنند
الَّذِيْ فِيْهِ يُصْعَقُوْنَ ﴿۴۵﴾ يَوْمَ لَا يُغْنِيْ عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَّلَا هُمْ
بآن روزِ خود که دران بیهوش کرده شوند روزے که دفع نکنند از ایشان مکرِ ایشان چیزے را و نه ایشان
يُنْصَرُوْنَ ﴿۴۶﴾ وَاِنَّ لِلَّذِيْنَ ظَلَمُوْا عَذَابًا دُوْنَ ذٰلِكَ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ
نصرت داده شوند و هر آئینه ستمگاران را عذابیست غیرِ این ولیکن اکثر ایشان
لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۴۷﴾ وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَاِنَّكَ بِاَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
نمیدانند وصبر کن بانتظارِ حکمِ پروردگارِ خود هر آئینه تو حضورِ چشمِ مائی و بپاکی یاد کن باستائشِ
حِيْنَ تَقُوْمُ ﴿۴۸﴾ وَمِنَ الَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَاِدْبَارَ النُّجُوْمِ ﴿۴۹﴾ ع ۲۱ ۷
پروردگارِ خود وقتیکه بصبح برخیزی و بعض اوقاتِ شب بپاکی یاد کن خدا را و عقبِ غائب شدنِ ستاره ها نیز

سُوْرَةُ النَّجْمِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ اِثْنَتَانِ وَّسِتُّوْنَ اٰيَةً وَّثَلٰثُ رُكُوْعَاتٍ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
سوره نجم در مکه نازل شده و آن شصت و دو آیت و سه رکوع است
به نام خدائے بخشاینده مهربان

وَالنَّجْمِ اِذَا هَوٰى ﴿۱﴾ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوٰى ﴿۲﴾ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ
قسم ستاره چون فرو افتد گمراه نشد این یارِ شما ف و غلط نکرده است راه را و سخن نمے گوید از
الْهَوٰى ﴿۳﴾ اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْيٌ يُّوْحٰى ﴿۴﴾ عَلَّمَهٗ شَدِيْدُ الْقُوٰى ﴿۵﴾ ذُوْ مِرَّةٍ
خواهشِ نفس نیست قرآن مگر وحی که بسوئے او فرستاده میشود آموخته است او را فرشته بسیار با قوت صاحبِ حسن
فَاسْتَوٰى ﴿۶﴾ وَهُوَ بِالْاُفُقِ الْاَعْلٰى ﴿۷﴾ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلّٰى ﴿۸﴾ فَكَانَ قَابَ
پس راست استاد آن فرشته و او بکنارهٔ بلندِ آسمان بود باز نزدیک شد و فرود آمد پس رسید بمسافتِ دو کمان

ف یعنی محمد صلی اللہ علیہ وسلم ۱۲

قَوْسَيْنِ اَوْ اَدْنٰى ﴿٩﴾ فَاَوْحٰٓى اِلٰى عَبْدِهٖ مَآ اَوْحٰى ﴿١٠﴾ مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ

یا نزدیک تر ازاں پس پیغام رسانید بسوئے بندهٔ خدا آنچه رسانید دروغ داخل نکرد دل پیغامبر

مَا رَاٰى ﴿١١﴾ اَفَتُمٰرُوْنَهٗ عَلٰى مَا يَرٰى ﴿١٢﴾ وَلَقَدْ رَاٰهُ نَزْلَةً اُخْرٰى ﴿١٣﴾

در آنچه معائنه کرد آیا باشما گفتگو میکنید با پیغامبر در آنچه مے بیند و هر آئینه دیده بود این فرشته را یک بار دیگر

عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰى ﴿١٤﴾ عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَاْوٰى ﴿١٥﴾ اِذْ يَغْشَى

نزدیک سدرة المنتهی نزدیک آن سدره است بهشت آرامگاه فرشته را دید وقتے که

السِّدْرَةَ مَا يَغْشٰى ﴿١٦﴾ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰى ﴿١٧﴾ لَقَدْ رَاٰى مِنْ

می پوشید سدره را آنچه مے پوشید ف۱ کجروی نکرد چشم پیغامبر و از مقصد تجاوز نه نمود هر آئینه معائنه کرد بعض

اٰيٰتِ رَبِّهِ الْكُبْرٰى ﴿١٨﴾ اَفَرَءَيْتُمُ اللّٰتَ وَالْعُزّٰى ﴿١٩﴾ وَمَنٰوةَ الثَّالِثَةَ

نشانهائے پروردگار خود آیا دیدید لات را و عزّٰی را و منات سومی

الْاُخْرٰى ﴿٢٠﴾ اَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْاُنْثٰى ﴿٢١﴾ تِلْكَ اِذًا قِسْمَةٌ ضِيْزٰى ﴿٢٢﴾

بے قدر را آیا شما را فرزند باشد و خدا را دختر این قسمت آنگاه قسمتِ بے انصاف باشد

اِنْ هِىَ اِلَّآ اَسْمَآءٌ سَمَّيْتُمُوْهَآ اَنْتُمْ وَاٰبَآؤُكُمْ مَّآ اَنْزَلَ اللّٰهُ

نیست این مگر نامهائے چند که مقرر کرده اید آنرا شما و پدران شما فرو نیاورده است

بِهَا مِنْ سُلْطٰنٍ اِنْ يَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْاَنْفُسُ

خدا بر ثبوتِ آن هیچ دلیلے پیروی نے کنند مگر وهم فاسد را و چیزی را که خواهش می کند نفس

وَلَقَدْ جَآءَهُمْ مِّنْ رَّبِّهِمُ الْهُدٰى ﴿٢٣﴾ اَمْ لِلْاِنْسَانِ مَا تَمَنّٰى ﴿٢٤﴾

و هر آئینه آمده است ایشان را از پروردگار ایشان هدایت آیا میسر است آدمی را آنچه که آرزو میکند

فَلِلّٰهِ الْاٰخِرَةُ وَالْاُوْلٰى ﴿٢٥﴾ وَكَمْ مِّنْ مَّلَكٍ فِى السَّمٰوٰتِ لَا تُغْنِىْ ع ٢٥ ٥

پس خدا راست آنجهان و این جهان و بسیار فرشته اند در آسمان ها که نفع نمے کند

شَفَاعَتُهُمْ شَيْــًٔا اِلَّا مِنْۢ بَعْدِ اَنْ يَّاْذَنَ اللّٰهُ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيَرْضٰى ﴿٢٦﴾

شفاعتِ ایشان چیزے را مگر بعد از انکه دستوری دهد خدا و رضامند شود برائے هر که خواهد

اِنَّ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ لَيُسَمُّوْنَ الْمَلٰٓئِكَةَ تَسْمِيَةَ الْاُنْثٰى ﴿٢٧﴾

هر آئینه آنانکه باور نمیدارند آخرت را مسمی میکنند فرشتگان را بنام دختران

ف۱ یعنی وقتیکه انوار الٰهی از هر جانب سدره را احاطه کرد و این در شب معراج بود والله اعلم ١٢

وَمَا لَهُمْ بِهٖ مِنْ عِلْمٍ ۭ اِنْ يَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ ۚ وَاِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِيْ
و نیست ایشانرا بثبوت این مقدمہ ہیچ دانش پیروی نمی کنند مگر وہم را و ہر آئینہ وہم نفع نمید ہد از شناخت
مِنَ الْحَقِّ شَيْــــًٔا ۝۲۸ فَاَعْرِضْ عَنْ مَّنْ تَوَلّٰى ۥ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ اِلَّا
حقیقت چیزے را پس اعراض کن از کسیکہ روگردان شد از یاد کردن ما و طلب نہ کرد مگر
الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۝۲۹ ذٰلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِّنَ الْعِلْمِ ۭ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ
زندگانی این جہانی را اینست نہایت ایشان از روئے دانش ف ہر آئینہ پروردگار تو داناست بہر کہ
ربع ضَلَّ عَنْ سَبِيْلِهٖ ۙ وَهُوَ اَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدٰى ۝۳۰ وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ
غلط کرد راہ خدا و اوست دانا بہر کہ راہ یافت و خدا راست آنچہ در آسمان ہا
وَمَا فِي الْاَرْضِ ۙ لِيَجْزِيَ الَّذِيْنَ اَسَاۗءُوْا بِمَا عَمِلُوْا وَيَجْزِيَ الَّذِيْنَ
و آنچہ در زمین ست عاقبت کار جزا دہد آنانرا کہ بدکاری کردند بحسب آنچہ عمل نمودند و جزا دہد آنانرا کہ
اَحْسَنُوْا بِالْحُسْنٰى ۝۳۱ اَلَّذِيْنَ يَجْتَنِبُوْنَ كَبٰۗىِٕرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ اِلَّا
نیکوکاری کردند بخصلت نیک آنانکہ پرہیزگاری مے کنند از کبائر گناہان و بے حیائی ہا سوائے
اللَّمَمَ ۭ اِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ ۭ هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْ اِذْ اَنْشَاَكُمْ مِّنَ
گناہان صغیرہ ہر آئینہ پروردگار تو بسیار آمرزش ست اوست دانا باحوال شما وقتے کہ پیدا کرد شما را از
الْاَرْضِ وَاِذْ اَنْتُمْ اَجِنَّةٌ فِيْ بُطُوْنِ اُمَّهٰتِكُمْ ۚ فَلَا تُزَكُّوْٓا اَنْفُسَكُمْ ۭ
زمین و وقتیکہ شما بچہ بودید در شکم مادران خویش پس ستائش مکنید خویشتن را
ع هُوَ اَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقٰى ۝۳۲ اَفَرَءَيْتَ الَّذِيْ تَوَلّٰى ۝۳۳ وَاَعْطٰى قَلِيْلًا وَّ
خدا دانا تر ست بکسیکہ پرہیزگاری کرد آیا دیدی کسے را کہ روگردان شد و داد اندکے از مال و
اَكْدٰى ۝۳۴ اَعِنْدَهٗ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرٰى ۝۳۵ اَمْ لَمْ يُنَبَّاْ بِمَا فِيْ
سخت دل شد آیا نزدیک اوست علم غیب پس گویا او ہر چیز را بچشم می بیند آیا خبر دادہ نشد بآنچہ در
صُحُفِ مُوْسٰى ۝۳۶ وَاِبْرٰهِيْمَ الَّذِيْ وَفّٰٓى ۝۳۷ اَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِّزْرَ
صحیفہائے موسے و ابراہیم کہ وفادار بود مضمونش آنکہ برنخواہد داشت ہیچ بردارندہ بار گناہ
اُخْرٰى ۝۳۸ وَاَنْ لَّيْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلَّا مَا سَعٰى ۝۳۹ وَاَنَّ سَعْيَهٗ سَوْفَ
دیگرے را و آنکہ نرسد آدمی را مگر آنچہ عمل کردہ است و آنکہ سعی آدمی دیدہ

ف یعنی این است نہایت علم ایشان ۱۲

يُرٰى ﴿٤٠﴾ ثُمَّ يُجْزٰىهُ الْجَزَآءَ الْاَوْفٰى ﴿٤١﴾ وَاَنَّ اِلٰى رَبِّكَ الْمُنْتَهٰى ﴿٤٢﴾ وَ
خواہد شد باز دادہ خواہد شد بحسب آن سعی جزائے تمام وآنکہ بسوئے پروردگار تست باز گشت

اَنَّهٗ هُوَ اَضْحَكَ وَاَبْكٰى ﴿٤٣﴾ وَاَنَّهٗ هُوَ اَمَاتَ وَاَحْيَا ﴿٤٤﴾ وَاَنَّهٗ خَلَقَ
آنکہ او خندانید وگریانید وآنکہ او میرانید واو زندہ کرد وآنکہ خدا آفرید

الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى ﴿٤٥﴾ مِنْ نُّطْفَةٍ اِذَا تُمْنٰى ﴿٤٦﴾ وَاَنَّ عَلَيْهِ
دو قسم نر و مادہ را از نطفہ چون ریختہ شود در رحم وآنکہ بر خدا

النَّشْاَةَ الْاُخْرٰى ﴿٤٧﴾ وَاَنَّهٗ هُوَ اَغْنٰى وَاَقْنٰى ﴿٤٨﴾ وَاَنَّهٗ هُوَ رَبُّ
لازم ست آن پیدا کردن دیگر وآنکہ او توانگر ساخت وسرمایہ داد وآنکہ ہو نست پروردگار

الشِّعْرٰى ﴿٤٩﴾ وَاَنَّهٗ اَهْلَكَ عَادًا ࣙالْاُوْلٰى ﴿٥٠﴾ وَثَمُوْدَا۟ فَمَآ اَبْقٰى ﴿٥١﴾ وَقَوْمَ
ستارہ شعری وآنکہ او ہلاک ساخت عاد نخستین را وہلاک کرد ثمود را پس ہیچ کس را باقی نگذاشت وہلاک کرد

نُوْحٍ مِّنْ قَبْلُ ؕ اِنَّهُمْ كَانُوْا هُمْ اَظْلَمَ وَاَطْغٰى ﴿٥٢﴾ وَالْمُؤْتَفِكَةَ
قوم نوح را پیش ازین ہر آئینہ ایشان بودند ستمگارتر واز حد گذشتہ تر وشہر مؤتفکہ را

اَهْوٰى ﴿٥٣﴾ فَغَشّٰىهَا مَا غَشّٰى ﴿٥٤﴾ فَبِاَیِّ اٰلَآءِ رَبِّكَ تَتَمَارٰى ﴿٥٥﴾ هٰذَا
بر زمین افگند پس پوشانید بر قرے آنچہ پوشانیدہ ف۱ پس در کدام یک از نعمت ہائی پروردگار خود لے

نَذِيْرٌ مِّنَ النُّذُرِ الْاُوْلٰى ﴿٥٦﴾ اَزِفَتِ الْاٰزِفَةُ ﴿٥٧﴾ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُوْنِ
آدمی شبہ میکنی این پیغامبر ترسانندہ است از جنس ترسانندگان پیشین نزدیک آمد قیامت نیست او را

اللّٰهِ كَاشِفَةٌ ؕ ﴿٥٨﴾ اَفَمِنْ هٰذَا الْحَدِيْثِ تَعْجَبُوْنَ ﴿٥٩﴾ وَتَضْحَكُوْنَ وَ
بسوائے خدا ہیچ ظاہر کنندہ آیا ازین سخن تعجب مے کنید وخندہ مے نمائید و

لَا تَبْكُوْنَ ﴿٦٠﴾ وَاَنْتُمْ سٰمِدُوْنَ ﴿٦١﴾ فَاسْجُدُوْا لِلّٰهِ وَاعْبُدُوْا ع ﴿٦٢﴾
نہ می گریید وشما بازی کنندہ ہستید پس سجدہ کنید خدا را و پرستش نمائید

السجدۃ ۳ ع ۷

سُوْرَةُ الْقَمَرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ خَمْسٌ وَّخَمْسُوْنَ اٰيَةً وَّفِيْهَا ثَلٰثُ رُكُوْعَاتٍ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
سورہ قمر در مکہ نازل شد و آں پنجاہ و پنج آیت و سہ رکوع است بنام خدائے بخشایندہ مہربان

اِقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾ وَاِنْ يَّرَوْا اٰيَةً يُّعْرِضُوْا وَيَقُوْلُوْا
نزدیک آمد قیامت وبشگافت ماہ ف۲ واگر کافران ببینند نشانہ اعراض کنند و گویند

ف۱ یعنی سنگباران کرد ۱۲

ف۲ اشارتست بآن قصہ کہ کافران از حضرت پیغامبر صلی اللہ علیہ وسلم معجزہ طلب کردند خدا تعالے ماہ را دو قطعہ ساخت یکے بر کوہ ابو قبیس و دیگر بر کوہ قیقعان واللہ اعلم ۱۲

سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ ﴿۲﴾ وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَقِرٌّ ﴿۳﴾

سحر یست قوی و دروغ شمردند و پیروی خواهش خود کردند و هر چیزے در وقتِ خود قرار گرفته است

وَلَقَدْ جَاءَهُم مِّنَ الْأَنبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ﴿۴﴾ حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا

و هر آئینه آمده است بدیشان از خبرها آنچه دران پند است و آمده است دانش تمام پس

وقف لازم

تُغْنِ النُّذُرُ ﴿۵﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ نُّكُرٍ ﴿۶﴾

فائده نمیدهد ترسانیدنها پس اعراض کن از ایشان آن روز که بخواند خواننده بسوئے چیزے ناخوش نمایش

خُشَّعًا أَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ

ظاهر شده باشد بر چشمِ ایشان برآیند آن روز از قبور گویا ایشان ملخ پراگنده اند

مُّنتَشِرٌ ﴿۷﴾ مُّهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ ۖ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَٰذَا يَوْمٌ عَسِرٌ ﴿۸﴾

شتاب کنان بسوئے آن خواننده گویند کافران ایں روزے است دشوار

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ ﴿۹﴾

دروغ شمردند پیش از ایشان قوم نوح پس دروغے داشتند بندۂ ما را و گفتند دیوانه است و با او سخن درشت گفته شد

ف۱ یعنے ہلاک قوم ۱۲
ف۲ یعنے برائے انتقام خصومت کنان ۱۲

فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانتَصِرْ ﴿۱۰﴾ فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ

پس دعا کرد بجناب پروردگار خود که من مغلوب شده ام پس انتقام بکش پس کشادیم درہائے آسمان را به آبے

مُّنْهَمِرٍ ﴿۱۱﴾ وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَىٰ أَمْرٍ قَدْ

بسیار ریزنده و روان کردیم از زمین چشمه ها پس جمع شد آب از هر جانب بنا بر کارے که مقدر

قُدِرَ ﴿۱۲﴾ وَحَمَلْنَاهُ عَلَىٰ ذَاتِ أَلْوَاحٍ وَدُسُرٍ ﴿۱۳﴾ تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءً

شده بود ف۱ و سوار کردیم نوح را بر کشتی خداوند تخته ها و میخها میرفت بحضور چشمِ ما بجهت انتقام

لِّمَن كَانَ كُفِرَ ﴿۱۴﴾ وَلَقَد تَّرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ ﴿۱۵﴾ فَكَيْفَ

برائے کسیکه باور نداشته بودند او را ف۲ و هر آئینه گذاشتیم ایں عقوبت را نشانه پس هیچ پند گیرنده است پس چگونه

كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿۱۶﴾ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن

بود عقوبتِ من و ترسانیدن هائے من و هر آئینه آسان کردیم قرآن را تا پند گیرند پس آیا هیچ

مُّدَّكِرٍ ﴿۱۷﴾ كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿۱۸﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا

پند پذیرنده هست دروغ شمردند قوم عاد پس چگونه بود عذاب من و ترسانیدن هائے من هر آئینه ما فرستادیم

عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمِ نَحْسٍ مُّسْتَمِرٍّ ﴿١٩﴾ تَنْزِعُ النَّاسَ

برایشان بادتندرا در روز شوم بغایت سخت برمیکند مردمان را

كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ مُّنْقَعِرٍ ﴿٢٠﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٢١﴾ وَ

گویا ایشان تنهائے درختان خرما از بیخ برکنده اند پس چگونه بود عقوبت من و ترسانیدن هائے من و

ع ۲ ۲۲ لَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّدَّكِرٍ ﴿٢٢﴾ كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ﴿٢٣﴾

هرآئینه آسان کرده ایم قرآن را تا پند گیرید پس آیا هیچ پند پذیرنده است دروغ شمردند قوم ثمود ترسانندگان را

فَقَالُوا أَبَشَرًا مِّنَّا وَاحِدًا نَّتَّبِعُهُ إِنَّا إِذًا لَّفِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ﴿٢٤﴾ أَأُلْقِيَ

پس گفتند آیا یک آدمی را از قوم خویش پیروی کنیم هرآئینه ما آنگاه در گمراهی و دیوانگی باشیم آیا

الذِّكْرُ عَلَيْهِ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌ ﴿٢٥﴾ سَيَعْلَمُونَ غَدًا مَّنِ

نازل کرده شد برے وحی از میان ما نے بلکه او دروغگوئے خودپسند است خواهند دانست فردا

الْكَذَّابُ الْأَشِرُ ﴿٢٦﴾ إِنَّا مُرْسِلُو النَّاقَةِ فِتْنَةً لَّهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ

کیست دروغگوئے خودپسند هرآئینه ما خواهیم فرستاد ماده شتر را بجهت آزمائش ایشان را پس اے

وَاصْطَبِرْ ﴿٢٧﴾ وَنَبِّئْهُمْ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شِرْبٍ مُّحْتَضَرٌ ﴿٢٨﴾

صالح منتظر ایشان باش و صبر پیش گیر و خبردار کن ایشان را که آب مقسوم ست درمیان ایشان بهر یک حصهٔ از آب حاضر شود

فَنَادَوْا صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَىٰ فَعَقَرَ ﴿٢٩﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿٣٠﴾

پس آواز دادند یار خود را پس دست درازی کرد و مجروح ساخت پس چگونه بود عقوبت من و ترسانیدن هائے من

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ ﴿٣١﴾

هرآئینه ما فرستادیم برایشان یک نعره پس شدند مانند خطیره درهم شکسته که خطیره ساز آنرا بنا کرده باشد

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّدَّكِرٍ ﴿٣٢﴾ كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ

ف و هرآئینه آسان ساختیم قرآن را برائے آنکه پند گیرند پس آیا هیچ پند گیرنده است دروغ شمردند قوم لوط

بِالنُّذُرِ ﴿٣٣﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا آلَ لُوطٍ نَّجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ ﴿٣٤﴾

ترسانندگان را هرآئینه ما فرستادیم برایشان باد سنگبار مگر اهل خانهٔ لوط که خلاص ساختیم ایشان را

نِّعْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا كَذَٰلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ ﴿٣٥﴾ وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ

وقت سحر مهربانی از نزدیک خویش همچنین جزا میدهیم هر کرا شکرگذاری کرد و هرآئینه لوط ترسانیده بود ایشان را

ف مترجم گوید خطیره حظاره است که از شاخهائے خشک و خار برائے گوسفند بنا کنند و آن بمرور زمان پایمال مواشی گردد خدائے تعالی آن پایمال شده تشبیه داده ۱۲

بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالنُّذُرِ ﴿۳۶﴾ وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَنْ ضَيْفِهِ فَطَمَسْنَا

از عقوبت ما پس مکابره کردند در آن ترسانیدنها و هر آئینه سخن گفتند تا غفلت دهند لوط را از حفظ مهمانان او پس

أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿۳۷﴾ وَلَقَدْ صَبَّحَهُمْ بُكْرَةً عَذَابٌ

محو کردیم چشم ایشان را پس گفتیم بچشید عذاب مرا و ترسانیدنهائے مرا و هر آئینه غارت کرد ایشان را یک پگاه عقوبتے

مُسْتَقِرٌّ ﴿۳۸﴾ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ ﴿۳۹﴾ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ

جائے گیرنده پس گفتیم بچشید عذاب مرا و ترسانیدنهائے مرا و هر آئینه آسان ساختیم قرآن را برائے پند

فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿۴۰﴾ وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ النُّذُرُ ﴿۴۱﴾ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا ع ۲ ۱۸ ۹

گیرند پس آیا هیچ پند گیرنده هست و هر آئینه آمد خویشاوندان فرعون را ترسانندگان دروغ شمردند نشانهائی

فَأَخَذْنَاهُمْ أَخْذَ عَزِيزٍ مُقْتَدِرٍ ﴿۴۲﴾ أَكُفَّارُكُمْ خَيْرٌ مِنْ أُولَٰئِكُمْ أَمْ لَكُمْ

ما را همه را پس گرفتیم ایشان را مانند در گرفتن غالب قوی آیا کافران شما اے قریش بهتر اند ازین جماعت ها آیا

بَرَاءَةٌ فِي الزُّبُرِ ﴿۴۳﴾ أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُنْتَصِرٌ ﴿۴۴﴾ سَيُهْزَمُ

شما را حکم خلاصی ست در کتابهائی پیشین آیا مے گویند ما جماعتے انتقام کننده ایم شکست داده خواهد شد

الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ ﴿۴۵﴾ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَىٰ

این جماعه را و بگردانند ایشان پشت بلکه قیامت وعده گاه ایشانست و قیامت سخت تر

وَأَمَرُّ ﴿۴۶﴾ إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ﴿۴۷﴾ يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي وقف لازم

و تلخ تر ست هر آئینه گنهگاران در گمراهی و جهالت اند یاد کن روزے که کشیده شود ایشان را در

النَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ ﴿۴۸﴾ إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ

دوزخ بر روئے ایشان گوئیم بچشید دست رسانیدن دوزخ را هر آئینه ما هر چیز را پیدا کردیم

بِقَدَرٍ ﴿۴۹﴾ وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿۵۰﴾ وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا

باندازه مقرر و نیست حکم ما مگر یک کلمه مانند گردانیدن چشم ف۱ و هر آئینه هلاک ساختیم

أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ﴿۵۱﴾ وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ ﴿۵۲﴾ وَ

امثال شما را پس آیا هیچ پند گیرنده است و هر چیزے که کرده اند مکتوب ست در نامۀ اعمال

كُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌ ﴿۵۳﴾ إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ ﴿۵۴﴾

هر خورد و بزرگ نوشته شده است ف۲ هر آئینه پرهیزگاران در بوستانها و چشمه ها باشند

ف۱ یعنی در سرعت وجود مراد آسان بودن ست ۱۲

ف۲ یعنی در لوح محفوظ ۱۲

فِیْ مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِیْكٍ مُّقْتَدِرٍ ﴿۵۵﴾ ع ۱۵ ۳ ۱۰

هرآئینه متقیان در مجلس راستی باشند نزدیک بادشاه توانا

سُوْرَةُ الرَّحْمٰنِ مَدَنِیَّةٌ وَّهِیَ ثَمَانٌ وَّسَبْعُوْنَ اٰیَةً وَّثَلٰثُ رُكُوْعَاتٍ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سوره رحمٰن در مدینه نازل شده واٰن هفتاد و هشت آیت و سه رکوع است
بنام خدائے بخشاینده مهربان

الرَّحْمٰنُ ﴿۱﴾ عَلَّمَ الْقُرْاٰنَ ﴿۲﴾ خَلَقَ الْاِنْسَانَ ﴿۳﴾ عَلَّمَهُ الْبَیَانَ ﴿۴﴾

خدا آموخت قرآن را آفرید آدمی را آموختش سخن گفتن

اَلشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ﴿۵﴾ وَّالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ یَسْجُدٰنِ ﴿۶﴾ وَالسَّمَآءَ

آفتاب و ماه بحساب مقرر میروند وگیاه و درخت سجده میکنند وآسمان را

رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِیْزَانَ ﴿۷﴾ اَلَّا تَطْغَوْا فِی الْمِیْزَانِ ﴿۸﴾ وَاَقِیْمُوا

برافراشت وفرود آورد ترازو را مقصد آنکه از حد تجاوز مکنید در ترازو وراست سنجید

الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِیْزَانَ ﴿۹﴾ وَالْاَرْضَ وَضَعَهَا لِلْاَنَامِ ﴿۱۰﴾

بانصاف ونقصان مکنید در ترازو وزمین را گسترد برائے آدمیان دران زمین

فِیْهَا فَاكِهَةٌ وَّالنَّخْلُ ذَاتُ الْاَكْمَامِ ﴿۱۱﴾ وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ

دران زمین میوه است و درختان خرماست خداوند غلاف ها و دران زمین دانه خداوند برگ ست

وَالرَّیْحَانُ ﴿۱۲﴾ فَبِاَیِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ﴿۱۳﴾ خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ

وگل خوشبوئیست ف۱ پس کدام یک را از نعمتهائی پروردگار خویش دروغ می شمرید ف۲ آفرید آدمی را از

صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ ﴿۱۴﴾ وَخَلَقَ الْجَآنَّ مِنْ مَّارِجٍ مِّنْ نَّارٍ ﴿۱۵﴾ فَبِاَیِّ

گل خشک مانند سفال شده وآفرید جن را از شعلهٔ آتش پس کدام یک را

اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ﴿۱۶﴾ رَبُّ الْمَشْرِقَیْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَیْنِ ﴿۱۷﴾ فَبِاَیِّ

از نعمتهائی پروردگار خویش دروغ می شمرید پروردگار مشرق ست و پروردگار مغرب ست ف۳ پس کدام یک را

اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ﴿۱۸﴾ مَرَجَ الْبَحْرَیْنِ یَلْتَقِیٰنِ ﴿۱۹﴾ بَیْنَهُمَا بَرْزَخٌ

از نعمتهائی پروردگار خویش دروغ می شمرید گذاشت دو دریا را تا بهم جمع شوند میان این هر دو حجابیست که

لَّا یَبْغِیٰنِ ﴿۲۰﴾ فَبِاَیِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ﴿۲۱﴾ یَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ

یکے بر دیگرے تعدی نمیکند پس کدام یک را از نعمتهای پروردگار خویش دروغ می شمرید برمی آید ازین

ف۱ مترجم گوید اشاره بآنست که برگ حبوب غذائیه علف دواب ایشان میشود پس این علاوه نعمتهاست ۱۲
ف۲ جن وانس ۱۲
ف۳ یعنی در زمستان آفتاب مشرق ومغرب دیگر دارد و در تابستان مشرق ومغرب دیگر ۱۲

وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٣﴾ وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنْشَآتُ

دو دریا مروارید و مرجان پس کدام یکے را از نعمتہای پروردگار خویش دروغ می شمرید و خدا راست کشتی ہا روان

فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٢٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٥﴾ كُلُّ مَنْ ع

شونده برافراشته در دریا مانند کوه ہا پس کدام یکے را از نعمتہای پروردگار خویش دروغ می شمرید ہر کہ ہست

عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾ فَبِأَيِّ

بر زمین فانی شود و باقی ماند روئے پروردگار تو خداوند بزرگی و انعام پس کدام

آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٨﴾ يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ

یک را از نعمتہائے پروردگار خویش دروغ می شمرید سوال میکند از خدا ہر کہ در آسمانہاست و زمین ست ہر

هُوَ فِي شَأْنٍ ﴿٢٩﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٠﴾ سَنَفْرُغُ لَكُمْ أَيُّهَ

روزے خداوند در حالتے ست ف پس کدام یک را از نعمتہای پروردگار خویش دروغ می شمرید از ہمہ فارغ شدہ بشما

الثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٢﴾ يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ

متوجہ شدہ ای جن و انس ف پس کدام یک را از نعمتہائی پروردگار خویش دروغ می شمرید۔ اے قوم جن و انس

إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا

اگر توانید کہ بیرون روید از کنارہ ہائے آسمانہا و زمین پس بیرون روید

لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ ﴿٣٣﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾ يُرْسَلُ

بیرون نخواہید رفتن مگر بقوتے ف پس کدام یکے را از نعمتہائے پروردگار خویش دروغ می شمرید فرستادہ

عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِنْ نَارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرَانِ ﴿٣٥﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ

خواہد شد بر شما شعلہ از آتش و دود نیز پس مقابلہ نتوانید کردن پس کدام یک را

رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾ فَإِذَا انْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾

از نعمتہائی پروردگار خویش دروغ می شمرید پس چون بشگافد آسمان پس شود مثل گل سرخ مانند ادیم سرخ

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ

پس کدام یکے را از نعمتہائی پروردگار خویش دروغ می شمرید پس آن روز سوال کردہ نشود از گناہ خود ہیچ آدمی

وَلَا جَانٌّ ﴿٣٩﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾ يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ

و نہ جنی پس کدام یکے را از نعمتہای پروردگار خویش دروغ می شمرید شناختہ شوند گنہگاران

ف یعنے تنعیم یا تعذیب یا احیا یا امانت واللہ اعلم ۱۲

ف یعنے دران وقت کہا است ۱۲

بِسِيمٰهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ ﴿٤١﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا

بہ قیافۂ خود پس گرفتہ شود موئے پیشانی وپاہائے ایشان پس کدام یک را از نعمتہائی

تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾ هٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾ يَطُوفُونَ

پروردگار خویش دروغ می شمرید این است آن دوزخ کہ دروغ شمردہ بودند آن را گنہگاران آمد وشد کنند میان

بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ آنٍ ﴿٤٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾ وَلِمَنْ خَافَ

آن آتش ومیان آب گرم جوشیدہ پس کدام یک را از نعمت ہائے پروردگار خویش دروغ می شمرید وکسے را کہ

مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾ ذَوَاتَا أَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾

ترسیدہ است از ایستادن بحضور پروردگار خویش دو بوستان پس کدام یک را از نعمتہائی پروردگار خویش دروغ می شمرید در بوستان

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٩﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ

پس کدام یک را از نعمت ہائے پروردگار خویش دروغ مے شمرید دران دو بوستان دو چشمہ میروند پس کدام یک را

رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾ فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ ﴿٥٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ

از نعمتہائی پروردگار خویش دروغ می شمرید دران دو بوستان از ہر میوہ دو قسم باشد پس کدام یک را

رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَىٰ فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ

از نعمتہائی پروردگار خویش دروغ می شمرید تکیہ زدہ بر فرش ہائے کہ استر آن از حریر تنک باشد

وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ ﴿٥٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾ فِيهِنَّ

ومیوۂ آن دو بوستان نزدیک بود پس کدام یک را از نعمتہائے پروردگار خویش دروغ می شمرید دران

قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ﴿٥٦﴾ فَبِأَيِّ

کوشکہا حوران باشند فرو دارندہ چشم جماع نکردہ است با آنہا ہیچ آدمی پیش از ایشان ونہ ہیچ جنی پس کدام یک را

آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٧﴾ كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾ فَبِأَيِّ

از نعمتہائی پروردگار خویش دروغ می شمرید گویا آن حوران یاقوت و مرجان اند پس کدام یک را

آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٩﴾ هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ ﴿٦٠﴾ فَبِأَيِّ

از نعمتہائی پروردگار خویش دروغ می شمرید نیست جزائے نیکوکاری مگر انعام بسیار پس کدام یک را

آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾ وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا

از نعمتہائی پروردگار خویش دروغ می شمرید وبجز این دو بوستان دو بوستان دیگر باشند پس کدام یک را از نعمتہائے

ف ۱ یعنی بسہولت توان گرفت ۱۲

تُكَذِّبٰنِ ﴿٦٣﴾ مُدْهَآمَّتٰنِ ﴿٦٤﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ﴿٦٥﴾ فِيْهِمَا
پروردگار خویش دروغ می شمرید دو بوستان سبز کراز غایت سبزی بسیاہی میزنند پس کدام یک را از نعمتهای پروردگار خویش دروغ
عَيْنٰنِ نَضَّاخَتٰنِ ﴿٦٦﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ﴿٦٧﴾ فِيْهِمَا فَاكِهَةٌ
می شمرید دران دو بوستان دو چشمه جوشنده باشند پس کدام یکرا از نعمتهای پروردگار خویش می شمرید دران دو بوستان میوه
وَّنَخْلٌ وَّرُمَّانٌ ﴿٦٨﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ﴿٦٩﴾ فِيْهِنَّ خَيْرٰتٌ
و درختان خرما و انار باشند پس کدام یک را از نعمتهائے پروردگار خویش دروغ می شمرید دران کوشکها زنان
حِسَانٌ ﴿٧٠﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ﴿٧١﴾ حُوْرٌ مَّقْصُوْرٰتٌ فِي الْخِيَامِ ﴿٧٢﴾
برگزیده با جمال باشند پس کدام یک را از نعمتهائے پروردگار خویش دروغ می شمرید حوران نگاہداشته شده در خیمها
فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ﴿٧٣﴾ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ اِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَ
پس کدام یک را از نعمتهای پروردگار خویش دروغ می شمرید جماع نکرده است با آنها هیچ آدمی پیش از ایشان و
لَا جَآنٌّ ﴿٧٤﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ﴿٧٥﴾ مُتَّكِـِٕيْنَ عَلٰى رَفْرَفٍ
نه هیچ جنّے پس کدام یک را از نعمتهائی پروردگار خویش دروغ می شمرید تکیه زده باشند بر بالشهائے
خُضْرٍ وَّعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ ﴿٧٦﴾ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبٰنِ ﴿٧٧﴾
سبز و بساط هائے نیک پس کدام یک را از نعمتهائے پروردگار خویش دروغ می شمرید
تَبٰرَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلٰلِ وَالْاِكْرَامِ ﴿٧٨﴾ ع ٣ ٣٣ ١٣
بابرکت ست نام پروردگار تو خداوند بزرگی و انعام

سُوْرَةُ الْوَاقِعَةِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ سِتٌّ وَّتِسْعُوْنَ اٰيَةً وَّثَلٰثُ رُكُوْعَاتٍ

سوره واقعه در مکه نازل شده و آن نود و شش آیت و سه رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بنام خدائے بخشاینده مهربان

اِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١﴾ لَيْسَ لِوَقْعَتِهَا كَاذِبَةٌ ﴿٢﴾ خَافِضَةٌ رَّافِعَةٌ ﴿٣﴾ وقف لازم
یاد کن آنگاه که متحقق شود قیامت نیست وقت بودن آن هیچ نفس دروغ گوینده واپس کننده است جماعتے را بلند
اِذَا رُجَّتِ الْاَرْضُ رَجًّا ﴿٤﴾ وَّبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا ﴿٥﴾ فَكَانَتْ هَبَآءً
کننده است طائفه را آنگاه که جنبانیده شود زمین را جنبانیدن سخت و ریزه ریزه کرده شود کوه ها را ریزه ریزه کردن بسیار پس شود

ف۱ یعنے همه مسلمان شوند کفر واثر آن انجا نه باشد ۱۲

مُّنۢبَثًّا ﴿٦﴾ وَّكُنْتُمْ اَزْوَاجًا ثَلٰثَةً ﴿٧﴾ فَاَصْحٰبُ الْمَيْمَنَةِ ۙ مَآ اَصْحٰبُ

مانند غبار پراگنده و شوید شما سه قسم پس اہل سعادت چه حال دارند اہل

الْمَيْمَنَةِ ﴿٨﴾ وَاَصْحٰبُ الْمَشْـَٔمَةِ ۙ مَآ اَصْحٰبُ الْمَشْـَٔمَةِ ﴿٩﴾ وَالسّٰبِقُوْنَ

سعادت و اہل شقاوت چه حال دارند اہل شقاوت و پیش روندگان خود

السّٰبِقُوْنَ ﴿١٠﴾ اُولٰٓئِكَ الْمُقَرَّبُوْنَ ﴿١١﴾ فِيْ جَنّٰتِ النَّعِيْمِ ﴿١٢﴾ ثُلَّةٌ مِّنَ

ایشانند پیش روندگان آن پیش روندگان ایشانند نزدیک کردگان در بوستانہائے نعمت باشند سابقان جمعی

الْاَوَّلِيْنَ ﴿١٣﴾ وَقَلِيْلٌ مِّنَ الْاٰخِرِيْنَ ﴿١٤﴾ عَلٰى سُرُرٍ مَّوْضُوْنَةٍ ﴿١٥﴾ مُّتَّكِـِٕيْنَ

بسیار اند پیشینیان ف۱ و اند کے اند از پسینیان ف۲ بر تخت ہائے زر بافته نشسته باشند تکیه زده

عَلَيْهَا مُتَقٰبِلِيْنَ ﴿١٦﴾ يَطُوْفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُوْنَ ﴿١٧﴾ بِاَكْوَابٍ

بران رو بروئے یکدیگر شده آمد و شد میکنند بر ایشاں نوجوان جاویدان باآب خوره ہا

وَّاَبَارِيْقَ ۙ وَكَاْسٍ مِّنْ مَّعِيْنٍ ﴿١٨﴾ لَّا يُصَدَّعُوْنَ عَنْهَا وَلَا يُنْزِفُوْنَ ﴿١٩﴾

و ابریق ہا و پیالہا از شراب جاری نه درد سر داده شود ایشانرا ازاں شراب و نه بیہوش شوند

وَفَاكِهَةٍ مِّمَّا يَتَخَيَّرُوْنَ ﴿٢٠﴾ وَلَحْمِ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُوْنَ ﴿٢١﴾ وَ

و آمد و رفت کنند با میوه از ہر جنس که اختیار کنند و با گوشت مرغان از ہر جنس که پسند کنند و

حُوْرٌ عِيْنٌ ﴿٢٢﴾ كَاَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُوْنِ ﴿٢٣﴾ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوْا

ایشانراست حوران کشاده چشم مانند مروارید پوشیده کرده شده پاداش دہیم بحسب آنچه

يَعْمَلُوْنَ ﴿٢٤﴾ لَا يَسْمَعُوْنَ فِيْهَا لَغْوًا وَّلَا تَاْثِيْمًا ﴿٢٥﴾ اِلَّا قِيْلًا سَلٰمًا

میکردند نه شنوند در بہشت سخن بیہوده و نه حرفے که گناه باشد لیکن بشنوند این سخن که

سَلٰمًا ﴿٢٦﴾ وَاَصْحٰبُ الْيَمِيْنِ ۙ مَآ اَصْحٰبُ الْيَمِيْنِ ﴿٢٧﴾ فِيْ سِدْرٍ

ہر یکے سلام می گوید و اہل سعادت چه حال دارند اہل سعادت در درختان

مَّخْضُوْدٍ ﴿٢٨﴾ وَّطَلْحٍ مَّنْضُوْدٍ ﴿٢٩﴾ وَّظِلٍّ مَّمْدُوْدٍ ﴿٣٠﴾ وَّمَآءٍ مَّسْكُوْبٍ ﴿٣١﴾

کنار بیخار و در درختان موز تو بر تو ثمره آن و در سایه دراز و در آب ریخته شده

وَّفَاكِهَةٍ كَثِيْرَةٍ ﴿٣٢﴾ لَّا مَقْطُوْعَةٍ وَّلَا مَمْنُوْعَةٍ ﴿٣٣﴾ وَّفُرُشٍ مَّرْفُوْعَةٍ ﴿٣٤﴾

و در میوه بسیار نه پایان رسد و نه ازان منع کرده شود و فرش ہا برافراشته شده

ف۱ یعنی از امم سابقه ۱۲

ف۲ یعنی از امت محمدیه ۱۲

إِنَّآ أَنشَأْنَٰهُنَّ إِنشَآءً ۝٣٥ فَجَعَلْنَٰهُنَّ أَبْكَارًا ۝٣٦ عُرُبًا أَتْرَابًا ۝٣٧
هرآئینه ما آفریدیم حوران را یک نوع آفریدن پس ساختیم ایشان را دوشیزه محبوب شونده نزدیک شوهران

لِّأَصْحَٰبِ ٱلْيَمِينِ ۝٣٨ ثُلَّةٌ مِّنَ ٱلْأَوَّلِينَ ۝٣٩ وَثُلَّةٌ مِّنَ ٱلْءَاخِرِينَ ۝٤٠ ع
ف هم عمر با یکدیگر برائے اصحاب یمین جماعتے بسیار اند از پیشینیان وجماعتے بسیار اند از پسینیان

وَأَصْحَٰبُ ٱلشِّمَالِ مَآ أَصْحَٰبُ ٱلشِّمَالِ ۝٤١ فِى سَمُومٍ وَحَمِيمٍ ۝٤٢
واہل شقاوت چه حال دارند اہل شقاوت در باد گرم وآب گرم باشند

وَظِلٍّ مِّن يَحْمُومٍ ۝٤٣ لَّا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ۝٤٤ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَبْلَ
ودر سایه دود سیاه که نه خنک باشد ونه باعزت بود هرآئینه ایشان بودند پیش

ذَٰلِكَ مُتْرَفِينَ ۝٤٥ وَكَانُوا۟ يُصِرُّونَ عَلَى ٱلْحِنثِ ٱلْعَظِيمِ ۝٤٦
ازین بناز پرورده ومداومت میکردند برگناه بزرگ یعنی شرک

وَكَانُوا۟ يَقُولُونَ أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَٰمًا أَءِنَّا
ومی گفتند آیا چون بمیریم وخاک شویم واستخوانے چند باشیم آیا ما

لَمَبْعُوثُونَ ۝٤٧ أَوَءَابَآؤُنَا ٱلْأَوَّلُونَ ۝٤٨ قُلْ إِنَّ ٱلْأَوَّلِينَ وَٱلْءَاخِرِينَ ۝٤٩
برانگیخته شویم آیا پدران نخستین ما برانگیخته شوند بگو هرآئینه پیشینیان وپسینیان

لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَٰتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ۝٥٠ ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيُّهَا
جمع کرده شوند در میعاد روز مقرر باز هرآئینه شما اے

ٱلضَّآلُّونَ ٱلْمُكَذِّبُونَ ۝٥١ لَءَاكِلُونَ مِن شَجَرٍ مِّن زَقُّومٍ ۝٥٢ فَمَالِـُٔونَ
گمراهان دروغ شمارندگان خواهید خورد از درختان زقوم پس پر خواهید کرد

مِنْهَا ٱلْبُطُونَ ۝٥٣ فَشَٰرِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ ٱلْحَمِيمِ ۝٥٤ فَشَٰرِبُونَ
ازان شکم ها را پس خواهید آشامید بران طعام از آب گرم پس خواهید آشامید

شُرْبَ ٱلْهِيمِ ۝٥٥ هَٰذَا نُزُلُهُمْ يَوْمَ ٱلدِّينِ ۝٥٦ نَحْنُ خَلَقْنَٰكُمْ
مانند آشامیدن شتران مستسقی اینست مهمانی ایشان بروز جزاء ما آفریدیم شما را پس چرا

فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ ۝٥٧ أَفَرَءَيْتُم مَّا تُمْنُونَ ۝٥٨ ءَأَنتُمْ تَخْلُقُونَهُۥٓ
باور نمے کنید یعنی اعاده را آیا مے بینید آنچه میریزید در رحم زنان ف۲ آیا شما می آفرینید آن را.

ف۱ یعنی بفتح دو دلال ۱۲
ف۲ یعنی منی را ۱۲

اَمْ نَحْنُ الْخٰلِقُوْنَ ﴿٥٩﴾ نَحْنُ قَدَّرْنَا بَيْنَكُمُ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ
یا ما آفریننده ایم ف۱ ما معین کردیم درمیان شما مرگ را ونیستیم ما
بِمَسْبُوْقِيْنَ ﴿٦٠﴾ عَلٰٓى اَنْ نُّبَدِّلَ اَمْثَالَكُمْ وَنُنْشِئَكُمْ فِيْ مَا
عاجز کرده شده ازانکه عوض شما آریم قومے مانند شما وبیافرینیم شما را در عالمے که
لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٦١﴾ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْاَةَ الْاُوْلٰى فَلَوْلَا تَذَكَّرُوْنَ ﴿٦٢﴾
نمیدانید وهرآئینه دانسته اید آفرینش نخستین را پس چرا پند نمی گیرید
اَفَرَءَيْتُمْ مَّا تَحْرُثُوْنَ ﴿٦٣﴾ ءَاَنْتُمْ تَزْرَعُوْنَهٗٓ اَمْ نَحْنُ الزّٰرِعُوْنَ ﴿٦٤﴾
آیا دیدید آنچه مے کارید آیا شما میرویانید آن را یا ما رویاننده ایم
لَوْ نَشَآءُ لَجَعَلْنٰهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُوْنَ ﴿٦٥﴾ اِنَّا لَمُغْرَمُوْنَ ﴿٦٦﴾
اگر خواهیم بگردانیم آن زراعت را گیاہے درہم شکسته به تعجب مانید گوئید هرآئینه ما غرامت کشندگانیم
بَلْ نَحْنُ مَحْرُوْمُوْنَ ﴿٦٧﴾ اَفَرَءَيْتُمُ الْمَآءَ الَّذِيْ تَشْرَبُوْنَ ﴿٦٨﴾ ءَاَنْتُمْ
بلکه ما محروم ماندگانیم آیا دیدید آن آب را که می آشامید آیا شما
اَنْزَلْتُمُوْهُ مِنَ الْمُزْنِ اَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُوْنَ ﴿٦٩﴾ لَوْ نَشَآءُ جَعَلْنٰهُ
فرود آورده اید آن را از ابر یا ما فرود آرندگانیم اگر خواهیم شور گردانیم
اُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُوْنَ ﴿٧٠﴾ اَفَرَءَيْتُمُ النَّارَ الَّتِيْ تُوْرُوْنَ ﴿٧١﴾ ءَاَنْتُمْ
آنرا پس چرا شکر نمی گوئید آیا دیدید آن آتش را که از میان شاخ درخت برمی آرید آیا شما
اَنْشَاْتُمْ شَجَرَتَهَآ اَمْ نَحْنُ الْمُنْشِــُٔوْنَ ﴿٧٢﴾ نَحْنُ جَعَلْنٰهَا تَذْكِرَةً وَّ
آفریده اید درخت آن را یا ما آفریننده ایم ماساختیم آن درخت را برائے پند
مَتَاعًا لِّلْمُقْوِيْنَ ﴿٧٣﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيْمِ ﴿٧٤﴾ فَلَآ اُقْسِمُ بِمَوٰقِعِ
ومنفعت برائے مسافران پس به پاکی یاد کن پروردگار بزرگ خود را پس سوگند میخورم بافتادن
النُّجُوْمِ ﴿٧٥﴾ وَاِنَّهٗ لَقَسَمٌ لَّوْ تَعْلَمُوْنَ عَظِيْمٌ ﴿٧٦﴾ اِنَّهٗ لَقُرْاٰنٌ كَرِيْمٌ ﴿٧٧﴾
ستارها ف۲ واین قسمیست بزرگ اگر بدانید هرآئینه این کتاب قرآنیست گرامیقدر
فِيْ كِتٰبٍ مَّكْنُوْنٍ ﴿٧٨﴾ لَّا يَمَسُّهٗٓ اِلَّا الْمُطَهَّرُوْنَ ﴿٧٩﴾ تَنْزِيْلٌ مِّنْ رَّبِّ
نوشته شده است درکتاب پوشیده ف۳ که دست نمی رسانند بآن مگر پاک کردگان فرستاده شده است از

ف۱ یعنے تقلیب میکنیم منی را از حالے به حالے تا آدمی پیدا می شود والله اعلم ۱۲
ف۲ یعنی شہب والله اعلم ۱۲
ف۳ یعنے در لوح محفوظ ۱۲

ع ٣ ٢ ١٥

الْعٰلَمِيْنَ ﴿۸۰﴾ اَفَبِهٰذَا الْحَدِيْثِ اَنْتُمْ مُّدْهِنُوْنَ ﴿۸۱﴾ وَتَجْعَلُوْنَ
عالمها آیا باین سخن شما انکار کننده اید و مے سازید
رِزْقَكُمْ اَنَّكُمْ تُكَذِّبُوْنَ ﴿۸۲﴾ فَلَوْلَآ اِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُوْمَ ﴿۸۳﴾ وَاَنْتُمْ
نصیبه خود را آنکه شما به دروغ نسبت می کنید پس انگاه که رسد روح شخصے بنائے گلو و شما
حِيْنَئِذٍ تَنْظُرُوْنَ ﴿۸۴﴾ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلٰكِنْ لَّا تُبْصِرُوْنَ ﴿۸۵﴾
انگاه مے بینید و ما نزدیک تریم باو به نسبت شما ولیکن نمے نگرید
فَلَوْلَآ اِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِيْنِيْنَ ﴿۸۶﴾ تَرْجِعُوْنَهَآ اِنْ كُنْتُمْ
پس اگر هستید غیر مقهور حکم الهی چرا باز نگردانید روح را اگر
صٰدِقِيْنَ ﴿۸۷﴾ فَاَمَّآ اِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِيْنَ ﴿۸۸﴾ فَرَوْحٌ وَّرَيْحَانٌ ۙ
راست گوئید ف پس اما اگر باشد مرده از نزدیک کردگان بارگاه الهی پس او راست راحت و
وَّجَنَّتُ نَعِيْمٍ ﴿۸۹﴾ وَاَمَّآ اِنْ كَانَ مِنْ اَصْحٰبِ الْيَمِيْنِ ﴿۹۰﴾ فَسَلٰمٌ
گل خوشبو و بوستان نعمت و اما اگر باشد از اہل سعادت پس سلامت ست
لَّكَ مِنْ اَصْحٰبِ الْيَمِيْنِ ﴿۹۱﴾ وَاَمَّآ اِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِيْنَ
اے مخاطب خاطر ترا از اہل سعادت و اما اگر باشد از دروغ شمارندگان
الضَّآلِّيْنَ ﴿۹۲﴾ فَنُزُلٌ مِّنْ حَمِيْمٍ ﴿۹۳﴾ وَّتَصْلِيَةُ جَحِيْمٍ ﴿۹۴﴾ اِنَّ هٰذَا لَهُوَ
گمراهان پس او راست مهمانی از آب گرم و او راست در آوردن به دوزخ هر آئینه این خبر درست
حَقُّ الْيَقِيْنِ ﴿۹۵﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيْمِ ﴿۹۶﴾ ع
بے شبہ است پس بپاکی یاد کن پروردگار بزرگ خود را

سُوْرَةُ الْحَدِيْدِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ تِسْعٌ وَّعِشْرُوْنَ اٰيَةً وَّاَرْبَعُ رُكُوْعَاتٍ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
سوره حدید در مدینه نازل شده و آن بیست و نه آیت و چهار رکوع است بنام خدائے بخشاینده مهربان

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿۱﴾ لَهٗ مُلْكُ
به پاکی یاد کرد خدا را هرچه در آسمان ها و زمین ست و او ست غالب دانا او راست بادشاهی
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ يُحْيِىْ وَيُمِيْتُ ۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ ﴿۲﴾ هُوَ
آسمانها و زمین زنده میکند و می میراند و او بر هر چیز توانا ست او ست

ف یعنی در لوح محفوظ ۱۲
و۲ مترجم گوید لفظ لولا داخل است بر ترجعونها و اعادهٔ آن برائے تاکید است ۱۲

الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝۳ هُوَ

نخستین همه و اوست آخرین همه و اوست آشکار و اوست پنهان و او به همه چیز دانا است او است

الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى

آنکه آفرید آسمانها و زمین را در شش روز باز مستقر شد

الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ

بر عرش می داند آنچه در می آید به زمین و آنچه بر می آید از آن و آنچه فرود می آید

مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللّٰهُ بِمَا

از آسمان و آنچه بالا می رود اندر آن و او با شما است هر جا که باشید و خدا به آنچه

تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝۴ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ

میکنید بیناست او راست پادشاهی آسمانها و زمین و بسوی خدا باز گردانیده

ف [illegible]

الْأُمُورُ ۝۵ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ

میشود کارها در می آرد شب را در روز و در می آرد روز را در شب و او

عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ۝۶ اٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ

دانا است به مکنون سینها ایمان آرید بخدا و رسول او و خرج کنید از آنچه شما را

مُسْتَخْلَفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ۝۷

ساخته است جانشین دیگران در وی پس آنانکه ایمان آوردند و خرج کردند از شما ایشانرا است مزد بزرگ

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَ

و چیست شما را که ایمان نمی آرید بخدا و رسول او دعوت می کند شما را تا ایمان آرید به پروردگار خویش

قَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝۸ هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلٰى

و هر آئینه عهد گرفته است از شما اگر هستید باور دارنده و اوست آنکه فرو میفرستد بر

عَبْدِهِ اٰيٰتٍ بَيِّنٰتٍ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمٰتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللّٰهَ

بنده خود آیات واضح تا بیرون آرد شما را از تاریکیها بسوی روشنی و هر آئینه خدا

بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ۝۹ وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَلِلّٰهِ

بر شما بخشاینده مهربان ست و چیست شما را که خرج نکنید در راه خدا و

مِيْرَاثُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ لَا يَسْتَوِيْ مِنْكُمْ مَّنْ اَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ
خدائراست واپس گذاشتۀ آسمان ها و زمین ف۱ برابر نیست از شما آنکه خرچ کرد پیش از
الْفَتْحِ وَقٰتَلَ ؕ اُولٰٓئِكَ اَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِيْنَ اَنْفَقُوْا مِنْ بَعْدُ
فتح مکه و قتال کرد بآنکه این چنین عمل بعد از ین فتح مکه کرده باشد آن جماعه در مرتبه بزرگ تراند از آنانکه خرچ کردند بعد از فتح
ع ۱۰ ۱۷ وَقٰتَلُوْا ؕ وَكُلًّا وَّعَدَ اللّٰهُ الْحُسْنٰى ؕ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ﴿۱۰﴾
و قتال کردند و هریک را وعده داده است خدا حالت نیک و خدا بآنچه میکنید خبردار ست
مَنْ ذَا الَّذِيْ يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضٰعِفَهٗ لَهٗ وَلَهٗٓ
کیست آنکه قرض دهد خدارا قرض دادن نیک پس دو چند ادا کند آن قرض را برائے او
اَجْرٌ كَرِيْمٌ ﴿۱۱﴾ يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ يَسْعٰى نُوْرُهُمْ بَيْنَ
و او راست مزد بزرگ یاد کن روزیکه ببینی مردان مسلمانان را و زنان مسلمانان را باین صفت که می شتابد نور ایشان
اَيْدِيْهِمْ وَبِاَيْمَانِهِمْ بُشْرٰىكُمُ الْيَوْمَ جَنّٰتٌ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا
پیش دست ایشان و بجانب راست ایشان گفته شود مژده باد شمارا امروز شمارا ست بوستان ها میرود زیر آن
الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ؕ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿۱۲﴾ يَوْمَ يَقُوْلُ
جوئیها جاوید باشید آنجا اینست مطلب یابی بزرگ روزیکه گویند
الْمُنٰفِقُوْنَ وَالْمُنٰفِقٰتُ لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوا انْظُرُوْنَا نَقْتَبِسْ مِنْ نُّوْرِكُمْ ۚ
مردان منافق و زنان منافق با مسلمانان بنظر شفقت نگرید بسوئے ما تا روشنی گیریم از نور شما
قِيْلَ ارْجِعُوْا وَرَآءَكُمْ فَالْتَمِسُوْا نُوْرًا ؕ فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُوْرٍ لَّهٗ
گفته شود بازگردید پس پشت خویش پس بجوئید روشنی را ف۲ پس بنا کرده شود در میان ایشان دیوارے
بَابٌ ؕ بَاطِنُهٗ فِيْهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهٗ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿۱۳﴾ ؕ
که او را دروازه باشد اندرون آن دیوار در آنجا رحمت ست و بیرون آن دیوار بجانب پیش او عذاب ست
يُنَادُوْنَهُمْ اَلَمْ نَكُنْ مَّعَكُمْ ؕ قَالُوْا بَلٰى وَلٰكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ اَنْفُسَكُمْ
آواز دهند منافقان مسلمانان را آیا ما نبودیم همراه شما گفتند آرے ولیکن شما در بلا افگندید خویشتن را
وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ الْاَمَانِيُّ حَتّٰى جَآءَ اَمْرُ اللّٰهِ وَ
و انتظار کردید ف۳ و شک آوردید و فریفته کرد شمارا آرزوها تا آنکه برسید فرمان خدا ف۴ و

ف۱ یعنی هر کسیکه بمیرد آنچه بگذارد ملک خدا باشد پس بآن بخل کردن نهایت شنیع است ۱۲
ف۲ مترجم گوید یعنی در دنیا روید تحصیل نور کنید که این جا تحصیل نور نیست والله اعلم ۱۲
ف۳ یعنی هزیمت مسلمانان را ۱۲
ف۴ یعنی اجل ۱۲

غَرَّكُم بِاللّٰهِ الْغَرُورُ ﴿۱۴﴾ فَالْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنكُمْ فِدْيَةٌ وَّلَا مِنَ
فریب داد شما را در فرمانبرداری خدا شیطان فریبنده پس امروز فرا گرفته نشود از شما فدیه ونه از کافران
الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ مَأْوٰىكُمُ النَّارُ ۖ هِيَ مَوْلٰىكُمْ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿۱۵﴾
گرفته شود جای شما آتش ست همان آتش لائق شماست و بد بازگشت ست وے
أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا أَن تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا نَزَلَ
آیا وقت نرسیده است مسلمانان را که نیایش کند دل ایشان وقت یاد کردن خدا و وقت یاد آوردن
مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتٰبَ مِن قَبْلُ فَطَالَ
آنچه آمده ست از وحی الهی و نباشند مانند آنانکه داده شده است ایشان را کتاب پیش از این پس دراز
عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فٰسِقُونَ ﴿۱۶﴾ اعْلَمُوا أَنَّ
گشت برایشان مدت پس سخت شد دل های ایشان و بسیارے از ایشان بدکاران اند بدانید که خدا
اللّٰهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيٰتِ لَعَلَّكُمْ
زنده میکند زمین را بعد از مرده بودن آن هر آئینه بیان کردیم برائے شما نشانها بود که شما
تَعْقِلُونَ ﴿۱۷﴾ إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقٰتِ وَأَقْرَضُوا اللّٰهَ قَرْضًا
دریابید هر آئینه مردان خیرات دهنده و زنان خیرات دهنده و آنانکه قرض داده اند خدا را قرض
حَسَنًا يُضٰعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿۱۸﴾ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَ
نیک دوچند داده شود ایشان را و ایشان راست مزد گرامی قدر و آنانکه ایمان آوردند بخدا و
رُسُلِهِ أُولٰٓئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ ۖ وَالشُّهَدَآءُ عِندَ رَبِّهِمْ ۖ لَهُمْ
پیغمبران او آنجماعه ایشانند صدیقان و شهیدان نزدیک پروردگار خویش ایشان راست
أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيٰتِنَا أُولٰٓئِكَ أَصْحٰبُ
مزد ایشان و نور ایشان و آنانکه کافر شدند و دروغ شمردند آیات مارا آنجماعه اهل
الْجَحِيمِ ﴿۱۹﴾ اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَّلَهْوٌ وَّزِينَةٌ وَّ ع ۲ ۱۸
دوزخ اند بدانید که زندگانی دنیا بازیست و بیهودگی ست و آرائش ست و
تَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوٰلِ وَالْأَوْلٰدِ ۖ كَمَثَلِ غَيْثٍ
خودستائی ست درمیان خویش و از یکدیگر زیاده طلبی ست در مال ها و فرزندان مانند بارانے که بشگفت

أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا
آورد زراعت کنندگان را رستنی او باز خشک شود پس زرد بینی آن را باز در هم شکسته گردد
وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَ
و در آخرت عذاب سخت ست و نیز آمرزش ست از جانب خدا و خوشنودی و نیست
مَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ۲۰ سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن
نیست زندگانی دنیا مگر بهره که باعث فریب باشد سبقت کنید بسوی آمرزش از
رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ
جانب خدا و بسوی بهشتے که پهنائی او مانند پهنائے آسمان و زمین باشد آماده کرده شد
لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ
برائے آنانکه ایمان مے آرند بخدا و پیغامبران او اینست فضل خدا میدهدش بهرکه خواهد
وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ۲۱ مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِي
و خدا خداوند فضل بزرگ ست نرسید هیچ مصیبتے در
الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَا
زمین و نه در جان شما مگر نوشته شده است در کتاب پیش از آنکه بیافرینیم آن مصیبت را
إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ۲۲ لِّكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا
هر آئینه این کار بر خدا آسان ست خبر داده ایم تا اندوه نخورید بر آنچه رفت از دست شما و تا شادمان
بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ۲۳ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ
نشوید بآنچه عطا کرد شما را و خدا تعالی دوست نمیدارد هر تکبر کننده خودستاینده را دوست نمیدارد آنانرا که بخل
وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ
میکنند و مردمان را به بخل مے فرمایند و هرکه روگردان شود هر آئینه خدا همونست بے نیاز
الْحَمِيدُ ۲۴ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ
ستوده هر آئینه فرستادیم پیغامبران خود را به نشانهائے واضح و فرود آوردیم همراه ایشان کتاب
وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ
و ترازو تا عمل کنند مردمان بانصاف و فرود آوردیم آهن را بسبب آن جنگ

شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ
سخت ست و منفعت ہائے دیگر برائے مردمان و تا بداند خدا کسے را کہ نصرت دہد خدا را غایبانہ پیغمبران او را

إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ع ۳ / ۱۹
ہر آئینہ خدا توانائے غالب ست و ہر آئینہ فرستادیم نوح را و ابراہیم را و نہادیم در

ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾
اولاد ایشان پیغامبری و کتاب پس بعض ایشان راہ یابندہ است و بسیارے از ایشان بدکاران اند

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِمْ بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ
باز فرستادیم از پئے ایشان پیغامبران خود را و از پئے آوردیم عیسیٰ پسر مریم را و دادیمش

الْإِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً
انجیل و نہادیم در دل تابعان او مہربانی و بخشائش

وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ
و گوشہ نشینی کہ خود پیدا کردہ بودند آن را ما فرض نہ ساختہ بودیم بر ایشان لیکن اختراع کردند بطلب خوشنودی

اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا ۖ فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ ۖ
خدا پس نگاہداشت آن نکردند حق نگہداشتن آن پس عطا کردیم آنان را کہ ایمان آوردند از ایشان ف۱

وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا
مزد ایشان و بسیارے از ایشان بدکاران اند اے آنانکہ ایمان آوردہ اید بہ پیغمبران سابق بترسید از خدا و ایمان

بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ
آرید بہ پیغامبر او ف۲ تا بدہد شما را دو حصہ از رحمت خود و بدہد شما را نورے کہ راہ روید بآن

بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٨﴾ لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ
و تا بیامرزد شما را و خدا آمرزگار مہربان ست خدا باین مقدمہ خبر داد تا بدانند اہل کتاب

أَلَّا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ ۙ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ
کہ ایشان قادر نیستند بر چیزے از فضل خدا و بدانند کہ فضل بدست

اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾ ع
خداست مید ہد آن را ہر کہ خواہد و خدا صاحب فضل بزرگ ست

ف۱ یعنی بہ محمد صلی اللہ علیہ وسلم ۱۲
ف۲ یعنی بہ محمد صلی اللہ علیہ وسلم ۱۲

سُوْرَةُ الْمُجَادَلَةِ مَدَنِيَّةٌ وَّهِيَ اثْنَتَانِ وَعِشْرُوْنَ اٰيَةً وَّثَلٰثُ رُكُوْعَاتٍ

سوره مجادله در مدینه نازل شده وآں بیست و دو آیت و سه رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝

بنام خدائے بخشاینده مهربان

قَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّتِيْ تُجَادِلُكَ فِيْ زَوْجِهَا وَتَشْتَكِيْٓ

ف۱ هرآئینه شنید خدائے تعالیٰ سخن آن زن که گفتگو میکرد با تو در باب شوهر خود و شکایت میکرد

اِلَى اللّٰهِ ۖ وَاللّٰهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا ۭ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌۢ بَصِيْرٌ ۝۱

پیش خدا و خدا می شنید گفتگو کردن شما هرآئینه خدا شنوا بینا است

اَلَّذِيْنَ يُظٰهِرُوْنَ مِنْكُمْ مِّنْ نِّسَاۗىِٕهِمْ مَّا هُنَّ اُمَّهٰتِهِمْ ۭ

آنانکه از شما ظهار میکنند باز نان خود ف۲ نیستند آن زنان مادران ایشان

اِنْ اُمَّهٰتُهُمْ اِلَّا الّٰۗـِٔيْ وَلَدْنَهُمْ ۭ وَاِنَّهُمْ لَيَقُوْلُوْنَ مُنْكَرًا

نیستند مادران ایشان الا آنانکه زاده اند ایشان را هرآئینه این ظهار کنندگان میگویند سخن

مِّنَ الْقَوْلِ وَزُوْرًا ۭ وَاِنَّ اللّٰهَ لَعَفُوٌّ غَفُوْرٌ ۝۲ وَالَّذِيْنَ يُظٰهِرُوْنَ

نامعقول و میگویند دروغ و هرآئینه خدا عفو کننده آمرزگار است و آنانکه ظهار می کنند

مِنْ نِّسَاۗىِٕهِمْ ثُمَّ يَعُوْدُوْنَ لِمَا قَالُوْا فَتَحْرِيْرُ رَقَبَةٍ مِّنْ

بازنان خود باز رجوع میکنند در مخالفت آنچه گفتند پس واجب ست آزاد کردن بنده

قَبْلِ اَنْ يَّتَمَاۗسَّا ۭ ذٰلِكُمْ تُوْعَظُوْنَ بِهٖ ۭ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ

پیش ازانکه زن و مرد بایکدیگر دست رسانند این حکم پند داده میشود شما را بآن و خدا بانچه میکنند

خَبِيْرٌ ۝۳ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ

خبردار است پس هرکه نیابد بنده را پس بروے واجب ست روزه داشتن دو ماه پے در پے

قَبْلِ اَنْ يَّتَمَاۗسَّا ۚ فَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامُ سِتِّيْنَ مِسْكِيْنًا ۭ

پیش ازانکه هر دو بایکدیگر دست رسانند پس هرکه نتواند این را پس طعام دادن شصت فقیر

ذٰلِكَ لِتُؤْمِنُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ ۭ وَتِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ ۭ وَ

این حکم برائے آنست که منقاد شوید خدا را و پیغامبر او را و این احکام حد مقرر کرده خدا است و

ف۱ زنے را شوهر او گفت اَنْتِ عَلَيَّ كَظَهْرِ اُمِّيْ تو بر من مانند پشت مادر منی آن زن پیش آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آمد این ماجرا عرض کرد فرمودند که حرام شدی آن زن کثرت عیال و قلت مال عرض کرد خدائے تعالیٰ این آیت فرستاد ۱۲

ف۲ یعنی تشبیه می دهند زنان خود را بپشت مادر ۱۲

الجزء الثامن والعشرون ۲۸

لِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۴﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ يُحَآدُّوْنَ اللّٰهَ وَ
کافران را عذاب درد دہندہ باشد ہر آئینہ آنانکہ مخالفت میکنند با خدا و
رَسُوْلَهٗ كُبِتُوْا كَمَا كُبِتَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ اَنْزَلْنَآ
رسول او خوار کردہ شد ایشانرا چنانکہ خوار کردہ شد آنان را کہ پیش از ایشان بودند و ہر آئینہ فرود آوردیم
اٰيٰتٍۭ بَيِّنٰتٍ ؕ وَلِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابٌ مُّهِيْنٌ ﴿۵﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ
آیات واضح وکافران را عذاب خوار کنندہ است روزیکہ برانگیزد ایشانرا
اللّٰهُ جَمِيْعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوْا ؕ اَحْصٰىهُ اللّٰهُ وَنَسُوْهُ ؕ
خدا ہمہ یکجا پس خبر دہد ایشان را آنچہ کردہ بودند یاد داشت آنرا خدا و ایشان آنرا فراموش کردند
ع ۱ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيْدٌ ﴿۶﴾ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا
وخدا بر ہمہ چیز مطلع ست آیا نہ دیدی کہ خدا میداند آنچہ
فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ؕ مَا يَكُوْنُ مِنْ نَّجْوٰى ثَلٰثَةٍ
در آسمان ہاست وآنچہ در زمین ست نمی باشد با یکدیگر راز گفتن سہ شخص مگر
اِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ اِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَآ اَدْنٰى
خدا چہارم ایشان ست ونمی باشد راز گفتن پنج شخص الا خدا ششم ایشان ست ونہ کمتر
مِنْ ذٰلِكَ وَلَآ اَكْثَرَ اِلَّا هُوَ مَعَهُمْ اَيْنَ مَا كَانُوْا ۚ ثُمَّ
ازین مگر خدا با ایشانست ونہ زیادہ ازین مگر خدا با ایشانست ہر کجا باشند باز خبر دہد
يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوْا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ
ایشان را آنچہ کردہ اند روز قیامت ہر آئینہ خدا بہر چیز
عَلِيْمٌ ﴿۷﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ نُهُوْا عَنِ النَّجْوٰى ثُمَّ يَعُوْدُوْنَ
داناست آیا ندیدی بسوئے آنانکہ منع کردہ شد ایشان را از با یکدیگر راز گفتن ف۱ باز عود میکنند
لِمَا نُهُوْا عَنْهُ وَيَتَنٰجَوْنَ بِالْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ
در آنچہ از آن منع کردہ شد ایشان را و با یکدیگر راز میگویند در باب گناہ وتعدی ونافرمان برداری
الرَّسُوْلِ ۫ وَاِذَا جَآءُوْكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللّٰهُ ۙ وَ
پیغامبر وچون بیایند پیش تو دعا کنند ترا بآن کلمہ کہ دعا نکردہ است ترا خدا بآن ف۲ و

ف۱ یعنی یہود کہ ہرا از ایشان در ایذائے مسلمین بود واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی بجائے السلام علیک السام علیک گویند یعنی مرگ بر تو باد ۱۲

يَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ ۚ حَسْبُهُمْ
میگویند در دل خویش چرا نه عذاب میکند مارا خدا بسبب آنچه میگوییم بس ست
جَهَنَّمُ ۚ يَصْلَوْنَهَا ۖ فَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
ایشانرا دوزخ درآیند آن جا پس بد جائیست دوزخ اے مسلمانان
إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ
چون بایکدیگر راز گوئید پس باید که راز نگوئید در باب گناه و تعدی و نافرمانبرداری
الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ
پیغامبر و راز گوئید در باب نیکوکاری و پرهیزگاری و بترسید از خدائے کہ بسوئے او حشر کرده
تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾ إِنَّمَا النَّجْوَىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ
خواهید شد جز این نیست که راز گفتن بداز کار شیطان ست تا اندوهگین کند مسلمانان را
آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ وَعَلَى اللَّهِ
و نیست هیچ زیان رسانند بایشان مگر باراده خدا و بر خدا
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ
باید که توکل کنند مسلمانان اے مسلمانان چون گفته شود شمارا
تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ ۖ وَإِذَا قِيلَ
که کشاده بنشینید در مجلس ها پس کشاده کنید جائے را تا کشاده کند خدا برائے شما هر مشکلے را و چون
انشُزُوا فَانشُزُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ
گفته شود برخیزید پس برخیزید تا بلند کند خدا مرتبها برائے آنانکه ایمان آورده اند از شما و آنانکه
أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾ يَا أَيُّهَا
عطا کرده شده است ایشانرا علم و خدا بآنچه میکنید خبردارست اے
الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ
مسلمانان چون خواهید که راز گوئید با پیغامبر پس نخست بدهید پیش از راز
نَجْوَاكُمْ صَدَقَةً ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ ۚ فَإِن لَّمْ
گفتن خود خیرات را این کار بهترست شمارا و پاکیزه تر پس اگر

ف یعنی اگر پیغامبر راست است بایستی که مارا عذاب رسیدے واللہ اعلم ۱۲

تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۱۲﴾ ءَأَشْفَقْتُمْ أَن تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ
نیابید ہر آئینہ خدا آمرزگار مہربانست ف۱ آیا ترسیدید ازانکہ نخست دہید پیش از
نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتٍ ۚ فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ
راز گفتن خود خیرات را پس چون نکردید و درگزرانید خدا از شما
فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ
پس بارے برپا دارید نماز را و بدہید زکوٰۃ را و فرمانبرداری کنید خدا را و رسول او را
وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿۱۳﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا ع ۲
و خدا خبردار است بآنچہ میکنید آیا ندیدی بسوئے آنانکہ دوستی کردند با قومے کہ
غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِم مَّا هُم مِّنكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ
غضب کردہ است خدا بر ایشان ف۲ نیستند این منافقان از شما و نہ از یہود و سوگند میخورند
عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿۱۴﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۖ
بر دروغ و ایشان میدانند آمادہ ساختہ است خدا برائے ایشان عذاب سخت
إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۵﴾ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً
ہر آئینہ بد است آنچہ میکردند سپر گرفتہ اند سوگندان خود را
فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿۱۶﴾ لَّن
پس باز داشتند مردم را از راہ خدا پس برائے ایشانست عذاب خوار کنندہ دفع
تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُم مِّنَ اللَّهِ شَيْئًا ۚ أُولَٰئِكَ
نخواہد کرد از ایشان اموال ایشان و اولاد ایشان از عذاب خدا چیزے را اینجماعہ
أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿۱۷﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا
اہل دوزخ اند ایشان آنجا جاویدان باشند روزیکہ برانگیزد ایشانرا خدا ہمہ یکجا
فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ ۖ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ
پس سوگند خورند بحضور او چنانکہ سوگند میخورند بحضور شما و می پندارند کہ ایشان بر چیزے
شَيْءٍ ۚ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿۱۸﴾ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ
ہستند آگاہ شو ہر آئینہ ایشانند دروغگو غالب آمدہ است بر ایشان شیطان

ف۱ مترجم گوید این حکم منسوخ است بآیتے کہ می آید واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنی منافقان با یہود دوستی کردند واللہ اعلم ۱۲

فَاَنْسٰهُمْ ذِكْرَ اللّٰهِ ؕ اُولٰٓئِكَ حِزْبُ الشَّيْطٰنِ ؕ اَلَآ اِنَّ حِزْبَ
پس فراموش ساخت از خاطر ایشان یاد کردن خدا را اینجماعه لشکر شیطان ست آگاه شو هرآئینه لشکر

الشَّيْطٰنِ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿۱۹﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ يُحَآدُّوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗٓ
شیطان ایشانند زیان کاران هرآئینه آنانکه خلاف میکنند با خدا و رسول او

اُولٰٓئِكَ فِى الْاَذَلِّيْنَ ﴿۲۰﴾ كَتَبَ اللّٰهُ لَاَغْلِبَنَّ اَنَا وَرُسُلِىْ ؕ
این جماعه در جمله خوارترین مردم اند حکم کرد خدا البته غالب شوم من و غالب شوند پیغامبران من

اِنَّ اللّٰهَ قَوِىٌّ عَزِيْزٌ ﴿۲۱﴾ لَا تَجِدُ قَوْمًا يُّؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ
هرآئینه خدا توانا غالب ست نخواهی یافت قومے را که ایمان دارند بخدا و روز

الْاٰخِرِ يُوَآدُّوْنَ مَنْ حَآدَّ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَلَوْ كَانُوْٓا اٰبَآءَهُمْ
آخر باین صفت که دوستی کنند باکسیکه خلاف کرده است با خدا و رسول او اگرچه آنجماعه باشند

اَوْ اَبْنَآءَهُمْ اَوْ اِخْوَانَهُمْ اَوْ عَشِيْرَتَهُمْ ؕ اُولٰٓئِكَ كَتَبَ فِىْ
پدران ایشان و پسران ایشان یا برادران ایشان یا خویشاوندان ایشاں آن مومنان که با کافران دوستی ندارند نوشته

قُلُوْبِهِمُ الْاِيْمَانَ وَاَيَّدَهُمْ بِرُوْحٍ مِّنْهُ ؕ وَيُدْخِلُهُمْ جَنّٰتٍ
است خدا در دل ایشاں ایمان را و قوت داده است ایشان را بفیض غیبی از جانب خود و درآرد ایشان را

تَجْرِىْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ؕ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمْ
به بوستان ها میرود زیر آن جویها جاویدان آنجا خوشنود شد خدا از ایشان

وَرَضُوْا عَنْهُ ؕ اُولٰٓئِكَ حِزْبُ اللّٰهِ ؕ اَلَآ اِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ
و خوشنود شدند ایشان از خدا ایشانند لشکر خدا آگاه شو هرآئینه لشکر خدا ایشانند

الْمُفْلِحُوْنَ ﴿۲۲﴾ ع ۳ ۴
رستگاران

سُوْرَةُ الْحَشْرِ مَدَنِيَّةٌ وَّهِىَ اَرْبَعٌ وَّعِشْرُوْنَ اٰيَةً وَّثَلٰثُ رُكُوْعَاتٍ
سوره حشر در مدینه نازل شده و آں بیست و چهار آیت و سه رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○
بنام خدائے بخشائنده مهربان

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ①

ف۱ بپاکی یاد کرد خدای را آنچه در آسمانها است و آنچه در زمین ست واوست غالب با حکمت

هُوَ الَّذِيْٓ اَخْرَجَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ مِنْ

اوست آنکه برآورد آنان را که کافر شدند از اہل کتاب از

دِيَارِهِمْ لِاَوَّلِ الْحَشْرِ ۗ مَا ظَنَنْتُمْ اَنْ يَّخْرُجُوْا وَظَنُّوْٓا اَنَّهُمْ

خانهائے ایشان در اول جمع کردن لشکر گمان نداشتید شما اے مسلمانان که برآیند و گمان میکردند آن کافران

مَّانِعَتُهُمْ حُصُوْنُهُمْ مِّنَ اللّٰهِ فَاَتٰىهُمُ اللّٰهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ

که نگاہدارندۂ ایشان باشند قلعہ ہائے ایشان از عقوبت خدا پس بیامد بایشان عقوبت خدا از آن جا که

يَحْتَسِبُوْا ۗ وَقَذَفَ فِيْ قُلُوْبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُوْنَ بُيُوْتَهُمْ

نمی دانستند وافگند در دل ایشان ترس را خراب میکردند خانهائے خود را

بِاَيْدِيْهِمْ وَاَيْدِي الْمُؤْمِنِيْنَ ۗ فَاعْتَبِرُوْا يٰٓاُولِي الْاَبْصَارِ ②

بدست خویش وبدست مسلمانان نیز خراب شد پس عبرت گیرید اے خداوندان دیدہا

وَلَوْلَآ اَنْ كَتَبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَآءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا ۗ

واگر نه آن بود که نوشت خدا برایشان جلاوطنی ہرآئینه عقوبت میکرد ایشان را در دنیا ف۲

وَلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ③ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ شَآقُّوا اللّٰهَ

وایشان راست در آخرت عذاب آتش این عذاب بسبب آنست که ایشان

وَرَسُوْلَهٗ ۚ وَمَنْ يُّشَآقِّ اللّٰهَ فَاِنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ④

مخالفت کردند با خدا و رسول او و ہر که مخالفت کند با خدا پس ہرآئینه خدا سخت کنندۂ عقوبت ست

مَا قَطَعْتُمْ مِّنْ لِّيْنَةٍ اَوْ تَرَكْتُمُوْهَا قَآئِمَةً عَلٰٓى اُصُوْلِهَا

آنچه بریدید از درخت خرما یا گزاشتید آن را ایستاده بر بیخ خودش

فَبِاِذْنِ اللّٰهِ وَلِيُخْزِيَ الْفٰسِقِيْنَ ⑤ وَمَآ اَفَآءَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ

پس بفرمان خدا بود وتا خوار کند بدکاران را ف۳ وآنچه عائد گردانید خدا بر پیغامبر خود از

مِنْهُمْ فَمَآ اَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَّلَا رِكَابٍ وَّلٰكِنَّ

اموال بنی نضیر پس نتاختہ بودید براں اسپان را و نه شتران را ولیکن

ف۱
مترجم گوید که آن حضرت صلی الله علیه وسلم چون بمدینه آمدند با بنی نضیر صلح کردند وایشان بسبب شقاوت ازلی سعی عداوت آنحضرت پیش گرفتند آنحضرت اراده فرمود که آنجما عه را جلاوطن فرماید منافقان آن ملاعین را پیغام فرستادند که شما قتال کنید ودر جنگ استواری ورزید که ما رفیق شمائیم خدا تعالی برخلاف اراده منافقان در اول جمع کردن لشکر بر یهود اتفاق فرمود تا عاجز آمدند وجلاوطنی اختیار کردند نه سخن اہل نفاق را شنیدند ونه قتال دیگر را جمع رجال اتفاق نیفتاد واموال ایشان فی شد فی آنرا گویند که بغیر قتال بدست مسلمانان افتد خدا تعالی منت بر مسلمانان نهاد حکم فی بیان فرمود واز اراده منافقان خبر داد والله اعلم ۱۲

ف۲
نوعے دیگر والله اعلم ۱۲

ف۳
یعنی قطع درخت میوه دار وقت جهاد جائز است وترک آن نیز جائز والله اعلم ۱۲

اللّٰهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهٗ عَلٰى مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ ﴿۶﴾
خدا غالب میگرداند پیغامبران خودرا بر ہرکہ خواہد وخدا بر ہمہ چیز توانا ست

مَآ اَفَآءَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى فَلِلّٰهِ وَلِلرَّسُوْلِ
آنچہ عائد گردانید خدا بر پیغامبر خود از اموال ساکنان دیہا پس خدائے راست و پیغامبررا

وَلِذِى الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ۙ
وخویشاوندان را ف۱ ویتیمان را وفقیران را وراہ گزرے را

كَىْ لَا يَكُوْنَ دُوْلَةًۢ بَيْنَ الْاَغْنِيَآءِ مِنْكُمْ ؕ وَمَآ اٰتٰىكُمُ
بیان فرمودیم تا نباشد آن دستگردان میان توانگران از شما وہرچہ بدہد شمارا

الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ ۚ وَمَا نَهٰىكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوْا ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ؕ
پیغامبر بگیرید آن را وہرچہ منع کند شمارا ازان باز ایستید وبترسید از خدا

اِنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿۷﴾ لِلْفُقَرَآءِ الْمُهٰجِرِيْنَ الَّذِيْنَ
ہر آئینہ خدا سخت کنندهٔ عقوبت ست آں فئ فقیران ہجرت کنندہ راست آنانکہ

اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ وَاَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُوْنَ فَضْلًا مِّنَ
بیرون کردہ شد ایشان را از خانہائے ایشان واموال ایشان می طلبند نعمت را از پروردگار

اللّٰهِ وَرِضْوَانًا وَّيَنْصُرُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ ؕ اُولٰٓئِكَ هُمُ
خوشنودی را ونصرت میدہند خدارا وپیغامبررا این جماعہ ایشانند

الصّٰدِقُوْنَ ﴿۸﴾ وَالَّذِيْنَ تَبَوَّؤُ الدَّارَ وَالْاِيْمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ
راست وعدہ ونیز آنان راست کہ جائے گرفتند بدار الاسلام ف۲ وجائے پیدا کردند در ایمان پیش از

يُحِبُّوْنَ مَنْ هَاجَرَ اِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُوْنَ فِىْ صُدُوْرِهِمْ
مہاجران دوست میدارند ہر کہ ہجرت میکند بسوئے ایشان و نمی یابند در خاطر خود دغدغہ

حَاجَةً مِّمَّآ اُوْتُوْا وَيُؤْثِرُوْنَ عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ
از طرف آنچہ دادہ شد مہاجران را ودیگران را اختیار میکنند برخویشتن واگرچہ باشد ایشان را

خَصَاصَةٌ ؕ وَمَنْ يُّوْقَ شُحَّ نَفْسِهٖ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ﴿۹﴾
احتیاج وہر کہ نگاہداشتہ شد از حرص نفس خودش پس آنجماعہ ایشانند رستگاران

ف۱ یعنی خویشاوندان پیغامبررا ۱۲
ف۲ یعنی بمدینہ ۱۲

وَالَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَ

ونیز آنان راست که آمدند بعد مهاجران و انصار می گویند ای پروردگار ما بیامرز ما را و

لِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنَا

برادران ما را که سبقت کردند بر ما به ایمان آوردن و پیدا مکن در دل ما

غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿۱۰﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى

هیچ کینه به نسبت آنانکه ایمان آوردند ای پروردگار ما هر آئینه تو بخشاینده مهربانی ف آیا ندیدی بسوی

ع

الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ

آنانکه منافق شدند میگویند آن برادران خود را که کافرند از اهل

الْكِتَٰبِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ

کتاب بخدا اگر جلاوطن کرده شوید شما را البته بیرون شویم نیز همراه شما و فرمان قبول نکنیم در مقدمهٔ شما

أَحَدًا أَبَدًا وَإِن قُوتِلْتُمْ لَنَنصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ

هیچکس را هرگز و اگر قتال کرده شود با شما البته نصرت دهیم شما را و خدا گواهی میدهد که ایشانند

لَكَٰذِبُونَ ﴿۱۱﴾ لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِن قُوتِلُوا

دروغگویان بخدا اگر جلاوطن کرده شوند اهل کتاب را جلاوطن نشوند همراه ایشان و اگر جنگ کرده شوند

لَا يَنصُرُونَهُمْ وَلَئِن نَّصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ الْأَدْبَٰرَ ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ ﴿۱۲﴾

با اهل کتاب نصرت ندهند ایشان را و اگر بفرض نصرت دهند اهل کتاب را البته بگردانند پشت خود را بعد از آن مدد کرده نشوند ایشان را

لَأَنتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِى صُدُورِهِم مِّنَ اللَّهِ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ

هر آئینه شما ای مسلمانان بارعب ترید در خاطر ایشان از خدا این بسبب آنست که

قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ ﴿۱۳﴾ لَا يُقَٰتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِى قُرًى مُّحَصَّنَةٍ

ایشان قومی هستند که نمی فهمند ف جنگ نکنند با شما یکجا شده مگر در دیه ها که با حصار

أَوْ مِن وَرَآءِ جُدُرٍۭ بَأْسُهُم بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ

ساخته باشند یا از پس دیوارها جنگ ایشان در میان خویش سخت ترست ف می پنداری ایشان را

جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْقِلُونَ ﴿۱۴﴾

همه یکجا مجتمع شده و دلهای ایشان پراگنده ست این بسبب آنست که ایشان قومی هستند که در نمی یابند ف

ف ۱
مترجم گوید ازین آیت معلوم شد که در فیء بهر مسلمان را حق ست پس بهمه خلائق را باید داد تا آنکه مال فیء کفایت کند والله اعلم ۱۲

ف ۲
یعنی از عذاب خدا که موجل ست پروا ندارند والله اعلم ۱۲

ف ۳
یعنی با یکدیگر خانه جنگی ها دارند مصلحت ایشان یکی نیست والله اعلم ۱۲

كَمَثَلِ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيْبًا ذَاقُوْا وَبَالَ اَمْرِهِمْ ۚ وَ

داستان ایشان مانند داستان آنانست که پیش از ایشان بودند در نزدیکی چشیدند وبال گناه خود را و

لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۱۵﴾ كَمَثَلِ الشَّيْطٰنِ اِذْ قَالَ لِلْاِنْسَانِ

ایشانراست عذاب دردناک ف داستان منافقان با اهل کتاب مانند داستان شیطان ست چون گفت

اكْفُرْ ۚ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ اِنِّيْ بَرِيْٓءٌ مِّنْكَ اِنِّيْٓ اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ

آدمی را کافر شو پس چون کافر شد گفت هر آئینه من بے تعلقم از تو هر آئینه من میترسم از خدائے پروردگار

الْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۶﴾ فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَآ اَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيْهَا ۭ

عالمها پس شد عاقبت کار این شیطان واین آدمی آنکه ایشان در آتش باشند جاویدان ان جا

وَذٰلِكَ جَزٰۗؤُا الظّٰلِمِيْنَ ﴿۱۷﴾ ع يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ ع ۲ ۷ ۵

واین ست جزائے ستمگاران اے مسلمانان بترسید از خدا

وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيْرٌۢ

و باید که تامل کند هر شخص که چه چیز پیش فرستاده است برائے فردا ف۲ و بترسید از خدا هر آئینه خدا خبردار است

بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿۱۸﴾ وَلَا تَكُوْنُوْا كَالَّذِيْنَ نَسُوا اللّٰهَ فَاَنْسٰىهُمْ

بآنچه می کنید و مباشید مانند آنانکه فراموش کردند خدا را پس خدا فراموش گردانید

اَنْفُسَهُمْ ۭ اُولٰۗىِٕكَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿۱۹﴾ لَا يَسْتَوِيْٓ اَصْحٰبُ النَّارِ

از خاطر ایشان تدبیر حال ایشان را این جماعه ایشانند بدکاران برابر نیستند اهل دوزخ

وَاَصْحٰبُ الْجَنَّةِ ۭ اَصْحٰبُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَاۗىِٕزُوْنَ ﴿۲۰﴾ لَوْ اَنْزَلْنَا

و اهل بهشت اهل بهشت ایشانند بمطلب رسندگان اگر فرود می آوردیم

هٰذَا الْقُرْاٰنَ عَلٰي جَبَلٍ لَّرَاَيْتَهٗ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ

این قرآن را بر کوهے هر آئینه میدیدی آنرا نیایش کرده پاره پاره شده از خوف

اللّٰهِ ۭ وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُوْنَ ﴿۲۱﴾

خدا واین داستانها بیان می کنیم برائے مردمان تا ایشان تامل کنند

هُوَ اللّٰهُ الَّذِيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ عٰلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ۚ هُوَ

اوست آن خدا که نیست هیچ معبود مگر او داننده نهان وآشکارا اوست

ف یعنے چنانکه اہل بدر مغلوب ومنہزم شدند ایشان برگشتند واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنے برائے روز قیامت ۱۲

الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللّٰهُ الَّذِيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ اَلْمَلِكُ

بخشاینده مهربان اوست آن خدا که نیست هیچ معبود مگر او بادشاه

الْقُدُّوْسُ السَّلٰمُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيْزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ ؕ

بنهایت پاک سلامت از همه عیب امن دهنده نگاهبان غالب خود اختیار بزرگوار

سُبْحٰنَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿٢٣﴾ هُوَ اللّٰهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْاَسْمَآءُ

پاکی خدای راست از شریک مقرر کردن ایشان اوست خدا آفریدگار نو پدید آرنده نگارنده او راست

الْحُسْنٰى ؕ يُسَبِّحُ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿٢٤﴾ ع ٧

نامهای نیک به پاکی یاد میکند او را هرچه در آسمانها و زمین ست و اوست غالب باحکمت

سُوْرَةُ الْمُمْتَحِنَةِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ ثَلٰثَ عَشْرَةَ اٰيَةً وَّفِيْهَا رُكُوْعَانِ

سوره ممتحنه در مکه نازل شده و آن سیزده آیت و دو رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

بنام خدای بخشاینده مهربان

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْا عَدُوِّيْ وَعَدُوَّكُمْ اَوْلِيَآءَ

ای مسلمانان دوست مگیرید دشمنان مرا و دشمنان خود را می افگنید

تُلْقُوْنَ اِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوْا بِمَا جَآءَكُمْ مِّنَ الْحَقِّ ۚ

بسوی ایشان پیغام بسبب دوستی و هر آئینه ایشان کافر شده اند بآنچه آمده است بشما از دین راست

يُخْرِجُوْنَ الرَّسُوْلَ وَاِيَّاكُمْ اَنْ تُؤْمِنُوْا بِاللّٰهِ رَبِّكُمْ ؕ اِنْ

جلاوطن میکنند پیغامبر و شما را نیز برای آنکه ایمان آوردید بخدای پروردگار خویش دوست مگیرید اگر برآمده اید

كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِيْ سَبِيْلِيْ وَابْتِغَآءَ مَرْضَاتِيْ ۖ

از اوطان خود برای جهاد در راه من و بطلب رضامندی من

تُسِرُّوْنَ اِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ ۖ وَاَنَا اَعْلَمُ بِمَآ اَخْفَيْتُمْ وَمَآ

پنهان میفرستید بسوی ایشان پیغام دوستی و من میدانم آنچه پنهان میکنید و آنچه

اَعْلَنْتُمْ ؕ وَمَنْ يَّفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ السَّبِيْلِ ﴿١﴾

آشکارا می نمائید و هر که از شما بکند این کار هر آئینه غلط کرد راه هموار را

ف
مترجم گوید آنحضرت صلی الله علیه وسلم خواستند که بفتح مکه متوجه شوند و شریف آن بود که کسے اہل مکہ را بقصد آنحضرت مطلع نکند تا گریزان نشوند بر سر ایشان رسید یکی از صحابه بطرف ایشان نامه نوشت در قصه آنحضرت مطلع ساخت خدای تعالی آنحضرت صلی الله علیه وسلم را اطلاع داد تا آن نامه را از راه باز آوردند و خدای تعالی در باب منع از دوستی کفار نازل ساخت

إِنْ يَّثْقَفُوْكُمْ يَكُوْنُوْا لَكُمْ اَعْدَآءً وَّيَبْسُطُوْٓا اِلَيْكُمْ اَيْدِيَهُمْ
اگر کافران بیابند شمارا دشمن باشند در حق شما وبکشایند بسوئے شما دستہائے خودرا
وَاَلْسِنَتَهُمْ بِالسُّوْٓءِ وَوَدُّوْا لَوْ تَكْفُرُوْنَ ۝۲ لَنْ تَنْفَعَكُمْ اَرْحَامُكُمْ
وزبان ہائے خودرا بایذا و دوست دارند کہ کافر شوید سود نخواہند داد شمارا خویشاوندان
وَلَآ اَوْلَادُكُمْ ۚ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۚ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ ؕ وَاللّٰهُ بِمَا
شما و نہ فرزندان شما روز قیامت فیصل خواہد کرد خدا درمیان شما وخدا بآنچہ
تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ۝۳ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِيْٓ اِبْرٰهِيْمَ
میکنید بیناست ہرآئینہ ہست شمارا پیروی نیک باابراہیم
وَالَّذِيْنَ مَعَهٗ ۚ اِذْ قَالُوْا لِقَوْمِهِمْ اِنَّا بُرَءٰٓؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا
وآنانکہ ہمراہ او بودند چوں گفتند قوم خودرا ہرآئینہ مابے تعلقیم از شما وازان چہ
تَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ ۫ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ
می پرستید بجز خدا نامعتقد شدیم بشما و پدید آمد میان ما و میان شما
الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَآءُ اَبَدًا حَتّٰى تُؤْمِنُوْا بِاللّٰهِ وَحْدَهٗٓ اِلَّا
دشمنی وناخوشی ہمیشہ تاوقتیکہ ایمان آرید بخدائے تنہا شمارا پیروی نیک ست
قَوْلَ اِبْرٰهِيْمَ لِاَبِيْهِ لَاَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَآ اَمْلِكُ لَكَ
باابراہیم مگر در قولِ ابراہیم پدرِ خودرا کہ آمرزش طلب خواہم کرد برائے تو ونمی توانم برائے تو
مِنَ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ ؕ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَاِلَيْكَ اَنَبْنَا وَاِلَيْكَ
از خدا چیزے ف گفت ابراہیم اے پروردگارِ ما برتو توکل کردیم وبسوئے تو رجوع نمودیم وبسوئے
الْمَصِيْرُ ۝۴ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَاغْفِرْ لَنَا
تست بازگشت اے پروردگار ما مکن مارا زیردست کافران وبیامرز برائے ما
رَبَّنَا ۚ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۝۵ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيْهِمْ
اے پروردگار ما ہرآئینہ توئی غالب باحکمت ہرآئینہ ہست شمارا بجماعۂ مذکورہ
اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ ؕ وَمَنْ
اقتداء نیک کسے را از شما کہ امید دارد و ملاقات خدارا وروز آخرت را وہرکہ

ع ۱۶ عند المتاخرین ۱۲

ف یعنی درین قول اقتدار باابراہیم نہ شاید کردن واستغفار برائے کافر درست نیست واللہ اعلم ۱۲

يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ۶ عَسَى اللّٰهُ أَنْ يَجْعَلَ ع ۱ / ۷
روگرداں شود پس ہر آئینہ خدا بے نیاز ستودہ کار ست نزدیک ست خدا از آنکہ پیدا کند

بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةً ۚ وَاللّٰهُ قَدِيرٌ ۚ
در میان شما و در میان آنانکہ دشمنی داشتہ اید با ایشان دوستی را و خدا توانا ست

وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۷ لَا يَنْهَاكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ
و خدا آمرزگار مہربان ست منع نمے کند خدا شمارا از مواصلت آنانکہ جنگ

يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ
نہ کردہ اند با شما در مقدمۂ دین و بیرون کردہ اند شمارا از خانہائے شما منع نمیکند

تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ۸ إِنَّمَا
از آنکہ احسان کنید با ایشان و انصاف کنید در حق ایشان ہر آئینہ خدا دوست میدارد انصاف کنندگان را

يَنْهَاكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ
جز این نیست کہ منع میکند شمارا خدا از مواصلت آنانکہ جنگ کردہ اند با شما در مقدمۂ دین و بیرون کردہ اند شمارا

مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَى إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوْهُمْ ۚ وَمَنْ
از خانہائے شما و معاونت دیگراں کردند در برآوردن شما منع میکند از آنکہ دوستی دارید با ایشان و ہر کہ

يَتَوَلَّهُمْ فَأُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ۹ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا
دوستی دارد با ایشاں پس آں جماعہ ایشانند ستمگاران ف۲ اے مسلمانان چون

جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ ۖ اللّٰهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ ۖ
بیایند پیش شما زنان مسلمانان ہجرت کردہ پس امتحان کنید ایشانرا ف۳ خدا داناتر ست بایمان ایشان

فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ ۖ
پس اگر مسلمان دانید ایشان را باز نہ فرستید ایشان را بسوئے کافران

لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ ۖ وَآتُوهُمْ مَا أَنْفَقُوا ۚ
نہ این زنان حلال اند کافران را و نہ آن کافران حلال اند این زنان را و بدہید شوہران آنچہ خرج کردند ف۴

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ ۚ
و نیست گناہ بر شما کہ نکاح کنید با ایشان چون بدہید ایشان را مہر ایشان

ف۱ یعنی ایشان را توفیق اسلام دہد ۱۲

ف۲ مترجم گوید در صلح حدیبیہ بعض نسائ کفار ہجرت کردہ بمدینہ می آمدند و بعض نسائ مسلمین مرتد گشتہ بکفار ملحق میشدند خدائے تعالےٰ حکم این جماعہ بیان فرمود واللہ اعلم ۱۲

ف۳ یعنی قسم دہید ایشان را کہ بسبب ناخوشی شوہران خود یا بسبب عشق مردان دیگر نیامدہ اند واللہ اعلم ۱۲

ف۴ یعنی مہرے کہ شوہران کفار دادہ بودند باز گردانید واللہ اعلم

وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ وَسْـَٔلُوا مَآ اَنْفَقْتُمْ وَلْيَسْـَٔلُوا
ونگاه ندارید دست آویز زنان نامسلمانان را ف۱ وطلب کنید آنچه شما خرج کرده اید باید که مشرکان طلب
مَآ اَنْفَقُوا ۚ ذٰلِكُمْ حُكْمُ اللّٰهِ ۖ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ ۚ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ
کنند آنچه خرج کرده اند ف۲ اینست حکم خدا فیصل میکند میان شما وخدا داناست
حَكِيْمٌ ﴿۱۰﴾ وَاِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِّنْ اَزْوَاجِكُمْ اِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقَبْتُمْ
باحکمت است واگر از دست شما برود کسے از زنان شما بسوے کافران پس عقوبت
فَاٰتُوا الَّذِيْنَ ذَهَبَتْ اَزْوَاجُهُمْ مِّثْلَ مَآ اَنْفَقُوا ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ
رسانید کافران را ف۳ پس بدهید آنان را که رفته باشند زنان ایشان مانند آنچه خرج کرده باشند وبترسید از خدائی
الَّذِيْٓ اَنْتُمْ بِهٖ مُؤْمِنُوْنَ ﴿۱۱﴾ يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ اِذَا جَآءَكَ الْمُؤْمِنٰتُ
که شما او را باور دارنده اید ف۴ اے پیغمبر چون بیایند نزدیک تو زنان مسلمان که
يُبَايِعْنَكَ عَلٰٓى اَنْ لَّا يُشْرِكْنَ بِاللّٰهِ شَيْـًٔا وَّلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِيْنَ
بیعت کنند باتو باین شرط که شریک مقرر نکنند باخدا چیزے را ونه دزدی کنند ونه زنا کنند
وَلَا يَقْتُلْنَ اَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَاْتِيْنَ بِبُهْتَانٍ يَّفْتَرِيْنَهٗ بَيْنَ
ونه کشند اولاد خود را ونه پیش نیارند سخن دروغ که بربسته باشند آن را درمیان
اَيْدِيْهِنَّ وَاَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيْنَكَ فِيْ مَعْرُوْفٍ فَبَايِعْهُنَّ
دستهای خویش ونه میان پاهای خویش ف۵ ونافرمانی نکنند ترا در کار نیک پس بیعت قبول کن از ایشان
وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللّٰهَ ۗ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۱۲﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ
وطلب آمرزش کن برائے ایشان از خدا هرآئینه خدا آمرزگار مهربانست اے مسلمانان
اٰمَنُوْا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَئِسُوْا مِنَ
دوستی ندارید با گروهے که خشم گرفته است خدا بر آن ها آن جماعه ناامید شده اند از
الْاٰخِرَةِ كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ اَصْحٰبِ الْقُبُوْرِ ﴿۱۳﴾ ع
ثواب آخرت چنانکه ناامید شده اند کافران از اهل گورها ف۶

سُوْرَةُ الصَّفِّ مَدَنِيَّةٌ وَّهِيَ اَرْبَعَ عَشْرَةَ اٰيَةً وَّفِيْهَا رُكُوْعَانِ
سوره صف در مدینه نازل شد وآن چهارده آیت ودو رکوع است

ف۱ یعنی بر نکاح کافره اقامت نباید کرد والله اعلم ۱۲
ف۲ یعنی اگر زنے مرتد شده با مشرکان ملحق شود مهر او باید طلبید واگر زنے مسلمان شده هجرت کند مهر او باید داد والله اعلم ۱۲
ف۳ یعنی غنیمت ستانید از ایشان ۱۲
ف۴ مترجم گوید که اگر کفار معاهد باشند وزنے مرتده بایشان ملحق گردد از ایشان مهر باید طلبید چنانچه در آیت سابقه معلوم شده اگر کفار حربیان باشند از غنائم اموال ایشان شوهران مرتده را مهر باید داد بعد فتح مکه این همه احکام مرتفع شدند نزدیک این فقیر نسخ این احکام ثابت نشده است پس اگر مثل حالتیکه در صلح حدیبیه بود باز رود به تحقیق که برهمین احکام عمل کرده شود والله اعلم ۱۲
ف۵ یعنی فرزند کسے را به دیگری منسوب نکنند والله اعلم ۱۲
ف۶ یعنی خدای تعالی حکم بعذاب ایشان کرده است پس هرگز ایمان نیارند وثواب نیابند چنانچه کافران بعد مردن بر کفر توقع ثواب ندارند والله اعلم ۱۲

ع ۲ / ۷ / ۸ ربع

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝

بنام خدائے بخشاینده مہربان

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيْزُ

بہ پاکی یاد کرد خدا آنچه در آسمان ہاست وآنچه در زمین ست واو ست غالب

الْحَكِيْمُ ۝١ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لِمَ تَقُوْلُوْنَ مَا لَا تَفْعَلُوْنَ ۝٢

باحکمت اے مسلمانان چرا مے گوئید آنچه نمے کنید

كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ اَنْ تَقُوْلُوْا مَا لَا تَفْعَلُوْنَ ۝٣ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ

بسیار ناپسندیده شد نزدیک خدا آنکه گوئید چیزے که نکنید ف ہرآئینه خدا دوست میدارد

الَّذِيْنَ يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِهٖ صَفًّا كَاَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَّرْصُوْصٌ ۝٤

آنان را که جنگ میکنند در راه خدا صف زده گویا ایشان عمارتے ہستند محکم بایکدیگر چسپیده

وَاِذْ قَالَ مُوْسٰى لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ لِمَ تُؤْذُوْنَنِيْ وَقَدْ تَّعْلَمُوْنَ

ویاد کن چون گفت موسیٰ قوم خود را اے قوم من چرا میرنجانید مرا وہرآئینه می دانید

اَنِّيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ ۭ فَلَمَّا زَاغُوْٓا اَزَاغَ اللّٰهُ قُلُوْبَهُمْ ۭ وَاللّٰهُ

که من فرستاده خدایم بسوئے شما پس وقتیکه کجروی کردند کج ساخت خدا دلہائے ایشان را وخدا

لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ ۝ وَاِذْ قَالَ عِيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ

راه نمی نماید قوم بدکاران را ویاد کن چون گفت عیسیٰ پسر مریم

يٰبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ اِنِّيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ

اے بنی اسرائیل ہرآئینه من پیغامبر خدایم بسوئے شما باور دارنده آنچه پیش دست

يَدَيَّ مِنَ التَّوْرٰىةِ وَمُبَشِّرًا ۢ بِرَسُوْلٍ يَّاْتِيْ مِنْ ۢ بَعْدِي اسْمُهٗٓ

نیست از توریت وبشارت دہنده به پیغامبرے که بیاید بعد از من نام او

اَحْمَدُ ۭ فَلَمَّا جَاۗءَهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ قَالُوْا هٰذَا سِحْرٌ مُّبِيْنٌ ۝٦

احمد باشد پس چون آمد احمد صلی اللہ علیه وسلم پیش ایشان با معجزه ہا گفتند این سحری ظاہر ست

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعٰٓى

وکیست ستمگار تر از کسیکه بربست بر خدا دروغے را واو خوانده می شود

ف یعنی با خدا عہد کنید بوفا نرسانید ۱۲

إِلَى الْإِسْلَامِ ۚ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّٰلِمِينَ ۝٧ يُرِيدُونَ

بسوئے اسلام وخدا راہ نمی نماید گروہ ستمگاران را میخواہند

لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ ۚ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ

این کافران کہ فرونشانند نور خدارا بہ دہن ہائے خویش وخدا تمام کنندۂ نور خود ست اگرچہ ناخوش دارند

الْكَافِرُونَ ۝٨ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ

کافران اوست آنکہ فرستاد پیغامبر خودرا بہ ہدایت ودین راست

لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ۝٩ يَا أَيُّهَا ع

تا غالب کندش برادیان ہمہ آن اگرچہ ناخوش دارند مشرکان ف۱ اے

الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ

مسلمانان آیا دلالت کنم شمارا بآن سوداگری کہ برہاند شمارا از عذاب

أَلِيمٍ ۝١٠ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ

درد دہندہ ایمان آرید بخدا ورسول او وجہاد کنید در راہ

ف۱ پس در ترویج دین عیسے سعی کردند ۱۲

اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝١١

خدا باموال خود و بہ جان خود این بہتر ست برائے شما اگر میدانید اگر این چنین کنید

يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

بیامرزد برائے شما گناہان شمارا ودرآرد شمارا بہ بوستانہا میرود زیر آن

الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝١٢

جوئیہا و بہ محل ہائے پاکیزہ در بہشت ہائے ہمیشہ ماندن اینست فیروزئی بزرگ

وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا ۖ نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ ۗ وَبَشِّرِ

و بدہد نعمتے دیگر کہ دوست میدارید آنرا آن نعمت نصرت از جانب خداست وفتح قریب الحصول ست ومژدہ بدہ

الْمُؤْمِنِينَ ۝١٣ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ

مسلمانان را اے مسلمانان باشید نصرت دہندۂ خدا چنانکہ گفت

عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ ۖ قَالَ

عیسے پسر مریم بایاران خاص خود کیستند نصرت دہندگان من بسوئے خدا متوجہ شدہ

الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَآمَنَتْ طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي
گفتند آن یاران خاص مائیم نصرت دهندگان خدا را پس ایمان آوردند جمعے از بنی
إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ
اسرائیل وکافر ماندند جمعے پس قوت دادیم مومناں را بر
ع ٥ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾
دشمنان ایشان پس شدند غالب

سُورَةُ الْجُمُعَةِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ إِحْدَىٰ عَشْرَةَ آيَةً وَفِيهَا رُكُوعَانِ
سوره جمعه در مدینه نازل شده وآں یازده آیت و دو رکوع است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
بنام خدائے بخشاینده مهربان

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ
بپاکی یاد کند خدا را هرآنچه در آسمان هاست وآنچه در زمین ست خدائے بادشاه نهایت پاک
الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ
غالب با حکمت اوست آنکه برانگیخت درنا خواندگان ف١ پیغامبرے از قوم ایشان
يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَ
میخواند بر ایشان آیات اورا و پاک می کند ایشان را وے آموزد ایشان را کتاب و دانش و
إِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢﴾ وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا
هر آئینه ایشان بودند پیش ازین در گمراهی ظاهر ونیز مبعوث کرد آن پیغامبر را در قومے
يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣﴾ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ
دیگر از بنی آدم که هنوز نه پیوسته اند بامسلمانان ف٢ و اوست غالب با حکمت اینست فضل خدا میدهدش
مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٤﴾ مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا
بهر که خواهد و خدا خداوند فضل بزرگ ست داستان آنانکه نهاده شد
التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ
بر ایشان توریت باز نه برداشتن آں را مانند داستان خرست که بردارد کتاب ها را بد است

ف١ یعنی عرب ١٢
ف٢ فارس یعنی سائر عجم ١٢
ف٣ یعنی به وقت آن عمل نکردند ١٢

مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ ؕ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ

داستان قومے کہ دروغ می شمردند آیات خدارا وخدا راہ نمی نماید گروہ

الظّٰلِمِيْنَ ۝۵ قُلْ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ هَادُوْۤا اِنْ زَعَمْتُمْ اَنَّكُمْ اَوْلِيَآءُ

ستمگاران را بگو اے یہود اگر گمان دارید کہ شما دوستان خدائید

لِلّٰهِ مِنْ دُوْنِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ۝۶

بجز سائر مردمان پس آرزو کنید مرگ را اگر ہستید راست گویان

وَلَا يَتَمَنَّوْنَهٗۤ اَبَدًۢا بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيْهِمْ ؕ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌۢ

و آرزو نخواہند کرد آنرا ہرگز بسبب آنچہ پیش فرستادہ است دست ایشاں وخدا دانا ست

بِالظّٰلِمِيْنَ ۝۷ قُلْ اِنَّ الْمَوْتَ الَّذِىْ تَفِرُّوْنَ مِنْهُ فَاِنَّهٗ مُلٰقِيْكُمْ

بہ ستمگاران بگو ہر آئینہ مرگے کہ می گریزید ازان البتہ وے رسندہ است بشما

ثُمَّ تُرَدُّوْنَ اِلٰى عٰلِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ

باز رجوع کردہ خواہید شد بسوئے دانندۂ نہان و آشکارا پس خبر دہد شمارا بآنچہ

تَعْمَلُوْنَ ۝۸ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا اِذَا نُوْدِىَ لِلصَّلٰوةِ مِنْ يَّوْمِ

می کردید اے مسلمانان چون اذان دادہ شود برائے نماز در روز

الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ؕ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ

جمعہ پس سعی کنید بسوئے یاد کردن خدا و بگذارید خرید و فروخت را این بہتر ست شمارا

اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ۝۹ فَاِذَا قُضِيَتِ الصَّلٰوةُ فَانْتَشِرُوْا فِى

اگر می دانید پس چون تمام کردہ شود نماز متفرق شوید در

الْاَرْضِ وَابْتَغُوْا مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيْرًا

زمین وطلب کنید از فضل خدا و یاد کنید خدا را بسیار

لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ۝۱۰ وَاِذَا رَاَوْا تِجَارَةً اَوْ لَهْوَا انْفَضُّوْۤا اِلَيْهَا

تا شما رستگار شوید وآن مسلمانان چون بہ بینند کاروانے یا بازی را متفرق شدہ متوجہ شوند

وَتَرَكُوْكَ قَآئِمًا ؕ قُلْ مَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ مِّنَ اللَّهْوِ وَمِنَ

بسوئے آن و بگذارند ترا ایستادہ ف۱ بگو آنچہ نزدیک خداست بہتر ست از بازی و از

ف۱ یعنی در خطبہ ۱۲

ع ۱ ۸ ۱۱

ع ٢ / ١٢

التِّجَارَةِ ۚ وَاللّٰهُ خَيْرُ الرّٰزِقِيْنَ ﴿١١﴾

سوداگری و خدا بهترین روزی دهندگانست ف١

سُوْرَةُ الْمُنٰفِقُوْنَ مَدَنِيَّةٌ وَّهِيَ اِحْدٰى عَشْرَةَ اٰيَةً وَّفِيْهَا رُكُوْعَانِ

سوره منافقون در مدینه نازل شد و آں یازده آیت و دو رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝

بنام خدائے بخشاینده مهربان

اِذَا جَآءَكَ الْمُنٰفِقُوْنَ قَالُوْا نَشْهَدُ اِنَّكَ لَرَسُوْلُ اللّٰهِ ۘ وَاللّٰهُ

ف٢ چون بیایند پیش تو منافقان گویند گواهی میدهیم که تو پیغامبر خدائی و خدا

يَعْلَمُ اِنَّكَ لَرَسُوْلُهٗ ۗ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ لَكٰذِبُوْنَ ﴿١﴾ ج

میداند که تو پیغامبر اوئی و خدا گواهی میدهد که منافقان دروغ گویانند

اِتَّخَذُوْٓا اَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوْا عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۗ اِنَّهُمْ سَآءَ

سپر گرفته اند قسمهائے خود را پس باز ماندند از راه خدا هر آئینه ایشان

مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿٢﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ اٰمَنُوْا ثُمَّ كَفَرُوْا فَطُبِعَ عَلٰى

بد است آنچه مے کنند این بسبب آنست که ایشان ایمان آوردند باز کافر شدند پس مهر کرده شد

قُلُوْبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُوْنَ ﴿٣﴾ وَاِذَا رَاَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ اَجْسَامُهُمْ ۗ

بر دل ایشان پس ایشان نمے فهمند و چون ببینی ایشان را متعجب کنند ترا ابدان ایشان

وَاِنْ يَّقُوْلُوْا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ ۗ كَاَنَّهُمْ خُشُبٌ مُّسَنَّدَةٌ ۗ

واگر بگویند گوش نهی بسخن ایشان گویا ایشان چوبها اند به دیوار باز نهاده

يَحْسَبُوْنَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ ۗ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ ۗ قٰتَلَهُمُ

می پندارند هر آوازِ تند را هلاکی بر خود ایشانند دشمنان پس بترس از ایشان لعنت کرد

اللّٰهُ ۚ اَنّٰى يُؤْفَكُوْنَ ﴿٤﴾ وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُوْلُ

ایشانرا خدا از کجا گردانیده میشوند و چون گفته شود منافقان را بیائید تا طلب آمرزش کند برائے شما پیغامبر

اللّٰهِ لَوَّوْا رُءُوْسَهُمْ وَرَاَيْتَهُمْ يَصُدُّوْنَ وَهُمْ مُّسْتَكْبِرُوْنَ ﴿٥﴾

خدا به پیچانند سرِ خود را و ببینی ایشان را که رو می گردانند تکبر کنان

ف١ مترجم گوید این آیت عتاب است بر اصحاب و اشارت است بآن قصه که کاروانے از شام آمد در اثنائے خطبه ایشانرا دیده متفرق شدند و در خدمت آنحضرت صلی الله علیه وسلم نماندند مگر دوازده شخص که حضرت ابوبکرؓ و عمرؓ از انجمله بودند والله اعلم ١٢

ف٢ مترجم گوید رئیس منافقان در بعض اسفار به کلمات نفاق متکلم شد آں را شخصے از انصار بعرض آنحضرت صلی الله علیه وسلم رسانید منافقان بمجلس شریف آمده قسم خوردند که مرتکب آن کلمات نشده اند این سوره در حکایت آن اقوال و تهدید و تکذیب ایشان نازل شد ١٢

سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ اَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ اَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ ؕ لَنْ يَّغْفِرَ
یکسانست درحق آنجماعہ کہ آمرزش طلب کنی برائے ایشان یا آمرزش نہ طلبے برائے ایشان نخواہد آمرزید
اللّٰهُ لَهُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ ﴿۶﴾ هُمُ الَّذِيْنَ
خدا ایشان را ہرآئینہ خدا راہ نے نماید گروہِ فاسقان را ایشانند آنان کہ
يَقُوْلُوْنَ لَا تُنْفِقُوْا عَلٰى مَنْ عِنْدَ رَسُوْلِ اللّٰهِ حَتّٰى يَنْفَضُّوْا ؕ
میگویند یاران خود را خرچ مکنید برجماعہ کہ نزد رسول خدا اند ف۱ تا پراگندہ شوند
وَلِلّٰهِ خَزَآئِنُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلٰكِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ
وخدائے راست خزانہائے آسمانہا و زمین ولیکن منافقان
لَا يَفْقَهُوْنَ ﴿۷﴾ يَقُوْلُوْنَ لَئِنْ رَّجَعْنَآ اِلَى الْمَدِيْنَةِ لَيُخْرِجَنَّ
نمی دانند میگویند اگر باز رسیم بہ مدینہ البتہ برآرد
الْاَعَزُّ مِنْهَا الْاَذَلَّ ؕ وَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُوْلِهٖ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ وَ
بزرگ ترخوارتر را از مدینہ ف۲ وخدائے راست بزرگی و پیغامبر او را و مسلمانان را و
لٰكِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۸﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تُلْهِكُمْ ع ۱ ۸ ۱۳
لیکن منافقان نمیدانند اے مسلمانان مشغول نگرداند شمارا
اَمْوَالُكُمْ وَلَآ اَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ ۚ وَمَنْ يَّفْعَلْ ذٰلِكَ
اموالِ شما و نہ فرزندانِ شما از یاد کردن خدا و ہر کہ بکند این کار
فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿۹﴾ وَاَنْفِقُوْا مِنْ مَّا رَزَقْنٰكُمْ مِّنْ قَبْلِ
پس آنجماعہ ایشانند زیان کاران و خرچ کنید از آنچہ عطا کردہ ایم شمارا پیشتر ازان کہ
اَنْ يَّاْتِىَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُوْلَ رَبِّ لَوْلَآ اَخَّرْتَنِىْٓ اِلٰٓى اَجَلٍ
بیاید بہ یکے از شما مرگ پس بگوید اے پروردگارِ من کاش موقوف میگذاشتی مرا تا مدتے
قَرِيْبٍ ۙ فَاَصَّدَّقَ وَاَكُنْ مِّنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿۱۰﴾ وَلَنْ يُّؤَخِّرَ اللّٰهُ
اندک تا صدقہ دادمے و شدمے از صالحان و ہرگز مہلت ندہد خدا
نَفْسًا اِذَا جَآءَ اَجَلُهَا ؕ وَاللّٰهُ خَبِيْرٌۢ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿۱۱﴾ ع ۲ ۳ ۱۴
ہیچکس را چون بیاید اجلِ او وخدا خبردار است بآنچہ میکنید

ف۱ یعنے برفقرائے مہاجرین ۱۲
ف۲ یعنے توانگرانِ اہل نفاق فقرا مسلمین را ۱۲

سُوْرَةُ التَّغَابُنِ مَدَنِيَّةٌ وَّهِيَ ثَمَانِيْ عَشْرَةَ اٰيَةً وَّفِيْهَا رُكُوْعَانِ

سوره تغابن در مدینه نازل شده و آں هیجده آیت و دو رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بنام خدائے بخشاینده مهربان

يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۚ لَهُ الْمُلْكُ وَ

به پاکی یاد میکند خدارا آنچه در آسمان هاست و آنچه در زمین ست اوراست پادشاهی

لَهُ الْحَمْدُ ۖ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ

و اوراست ستائش و او بر همه چیز توانا ست اوست آنکه آفرید شمارا

فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَّمِنْكُمْ مُّؤْمِنٌ ۚ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿٢﴾

پس بعض از شما کافر است و بعض از شما مومن و خدا بآنچه می کنید بیناست

خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَاَحْسَنَ صُوَرَكُمْ ۚ

آفرید آسمان ها و زمین به تدبیر درست و صورت بست شمارا پس نیک ساخت صورتهائے شمارا

وَاِلَيْهِ الْمَصِيْرُ ﴿٣﴾ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَيَعْلَمُ

و بسوئے اوست بازگشت میداند آنچه در آسمان ها و زمین ست و میداند

مَا تُسِرُّوْنَ وَمَا تُعْلِنُوْنَ ۚ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿٤﴾

آنچه پنهان میدارید و آنچه آشکارا می کنید و خدا داناست بمکنون سینها

اَلَمْ يَاْتِكُمْ نَبَؤُا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ قَبْلُ ۡ فَذَاقُوْا وَبَالَ

آیا نیامده است بشما خبر آنانکه کافر بودند پیش ازین پس چشیدند وبال کار

اَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٥﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهٗ كَانَتْ تَّاْتِيْهِمْ

خود را و ایشان راست عذاب درد دهنده این عذاب بسبب آنست که می آمدند پیش

رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ فَقَالُوْٓا اَبَشَرٌ يَّهْدُوْنَنَا ۡ فَكَفَرُوْا وَتَوَلَّوْا

ایشان پیغامبران ایشان بامعجزها پس گفتند آیا آدمیان راه نمایند مارا پس کافر شدند و روگردانیدند

وَّاسْتَغْنَى اللّٰهُ ۚ وَاللّٰهُ غَنِيٌّ حَمِيْدٌ ﴿٦﴾ زَعَمَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اَنْ

و بے نیاز است خدا و خدا توانگر ستوده است پنداشتند کافران که برانگیخته

لَّن يُبْعَثُوا ۚ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ ۚ

نخواهند شد بگو آرے قسم پروردگار من البته برانگیخته شوید باز خبر داده شود شمارا با نچه می کردید

وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي

و این بر خدا آسان ست پس ایمان آرید بخدا و رسول او و نبورے که فرو

أَنزَلْنَا ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾ يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ

فرستاده ایم ف و خدا با نچه مے کنید خبردار ست خبر داده شود شمارا وقتیکه بهم برآرد شمارا در روز

ذَٰلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ ۗ وَمَن يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ

قیامت آنروز روز ظهور غبن بعضے بنسبت بعضے باشد و هر که ایمان آرد بخدا و بکند کار شائسته دور کند از و

عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

جرمهائے او را و در آورش به بوستان ها مے رود زیر آن جویها

خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا

جاویدان آنجا همیشه اینست فیروزیِ بزرگ و آنانکه کافر شدند

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا ۖ وَبِئْسَ

و به دروغ نسبت کردند آیات ما را آن جماعه اهل دوزخ اند جاویدان آنجا و بد جائیست

الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾ مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ وَمَن

دوزخ نمی رسد هیچ مصیبت مگر به حکم خدا و هر که

يُؤْمِن بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ ۚ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾ وَأَطِيعُوا

رجوع کند بخدا راه نماید دلِ او را و خدا بهر چیز داناست و فرمانبرداری

اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۚ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ

کنید خدا را و فرمانبرداری کنید رسول را پس اگر روگردان شوید پس جز این نیست که بر پیغامبر ما پیغام

الْمُبِينُ ﴿١٢﴾ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

رسانیدن آشکاراست خدا هیچ معبود نیست مگر او و بر خدا باید که توکل کنند مومنان

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ

اے مسلمانان هر آئینه بعض از ازواج شما و بعض اولادِ شما دشمنان اند در حق شما

ف یعنی قرآن ١٢

ع ٢ رکوع ١٥

فَاحْذَرُوهُمْ ۚ وَإِن تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
پس بترسید از ایشان ف۱ و اگر درگذر کنید و روی بگردانید و بیامرزید پس هرآئینه خدا آمرزگار

رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ ۚ وَاللَّهُ عِندَهُ أَجْرٌ
مهربانست جز این نیست که اموال شما و اولاد شما امتحان ست و خدا نزدیک اوست مزد

عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنفِقُوا
بزرگ پس بترسید از خدا آن قدر که توانید و سخن شنوید و فرمانبرداری کنید و خرچ

خَيْرًا لِّأَنفُسِكُمْ ۗ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾
کنید بهتر باشد برای جان شما و هر که نگاهداشته از بخل نفس خود پس آن جماعه ایشانند رستگاران

إِن تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ
اگر قرض دهید خدا را قرض نیکو دو چند دهدش شما را و بیامرزد شما را و خدا

شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾ ع ۲/۸/۱۶
قدرشناس بردبارست داننده پنهان و آشکارا غالب باحکمت

سُورَةُ الطَّلَاقِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ اثْنَتَا عَشْرَةَ آيَةً فِيهَا رُكُوعَانِ
سوره طلاق در مدینه نازل شده آن بنام خدای بخشاینده مهربان دوازده آیت و دو رکوع است

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا
ای پیغامبر بگو امت خود را چون اراده کنید طلاق دادن زنان پس طلاق دهید ایشان را در اول عدت ایشان ف۲ و

الْعِدَّةَ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ ۖ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِن بُيُوتِهِنَّ وَلَا
شمار کنید عدت را و بترسید از خدای پروردگار خویش بیرون مکنید ایشان را از خانهای ایشان و باید

يَخْرُجْنَ إِلَّا أَن يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ وَتِلْكَ حُدُودُ
که ایشان بیرون نروند مگر آنکه بعمل آرند کار بی حیائی آشکارا واین حدها مقرر کردهٔ

اللَّهِ ۚ وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ ۚ لَا تَدْرِي
خدا ست و هر که تجاوز کند از حدهای خدا پس ستم کرد بر جان خویش هیچکس نمیداند

لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَٰلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾ فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ
شاید که خدا پیدا کند بعد از طلاق کاری را ف۳ پس چون نزدیک رسند مطلقات بمیعاد خود

ف۱ یعنی آنکه بر بخل حمل کنند ۱۲
ف۲ یعنی در طهرے که مساس نکرده باشید ۱۲
ف۳ یعنی موافقت پدید آید و مراجعت کنند والله اعلم ۱۲

فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَّأَشْهِدُوا ذَوَيْ
پس نگاہ دارید ایشان را بوجہ پسندیدہ یا جدا شوید از ایشان بوجہ پسندیدہ وگواہ گیرید دو کس صاحب

عَدْلٍ مِّنكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ۚ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَن كَانَ
تقوی را از قوم خود و راست ادا کنید شہادت را برائے خدا این حکم پند دادہ مے شود بآں ہر کہ

يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَل لَّهُ
مومن باشد بخدا و بروز آخر و ہر کہ بترسد از خدا پدید آرد برائے او

مَخْرَجًا ۝٢ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَن يَتَوَكَّلْ
مخلصی و رزق دہدش از انجا کہ گمان ندارد و ہر کہ توکل کند

عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ ۚ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ
بر خدا پس خدا بس ست اورا ہرآئینہ خدا رسندہ است بمراد خود ہرآئینہ ساختہ است خدا

شَيْءٍ قَدْرًا ۝٣ وَاللَّائِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ
ہر چیز را اندازہ وآنانکہ نومید شدند از حیض از جملہ زنان شما ف اگر

ف یعنی از مطلقات ۱۲

ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ ۚ وَأُولَاتُ
بہ شبہ افتادہ اید پس عدت ایشان سہ ماہ است وآنانکہ بسن حیض نرسیدہ اند نیز عدت ایشان سہ ماہ است

الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ۚ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَل
خداوندان حمل عدت ایشان آن است کہ بنہند حمل خود را و ہر کہ بترسد از خدا پدید آرد

لَّهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ۝٤ ذَٰلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنزَلَهُ إِلَيْكُمْ ۚ وَمَن يَتَّقِ
برائے او در کار او آسانی را این حکم خدا است کہ فرود آورد آن را بسوئے شما و ہر کہ بترسد

اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ۝٥ أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ
از خدا دور کند از وے جرمہائے او و زیادہ دہد او را مزد ساکن کنید زنان

حَيْثُ سَكَنتُم مِّن وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا
مطلقہ را جائے کہ شما می باشید قدر طاقت خود و ایذا مرسانید ایشان را تا تنگ گیرید

عَلَيْهِنَّ ۚ وَإِن كُنَّ أُولَاتِ حَمْلٍ فَأَنفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ
برایشان و اگر باشند خداوندان حمل پس خرج کنید برایشان تا آنکہ

يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ۚ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ ۖ وَأْتَمِرُوا

بنهند حمل خود را پس اگر شیر دهند بفرمان شما پس بدهید ایشان را مزد ایشان و با یکدیگر

بَيْنَكُم بِمَعْرُوفٍ ۖ وَإِن تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُ أُخْرَىٰ ⑥

کار فرمائی کنید درمیان خویش بوجه پسندیده پس اگر مضائقه کردید شیر خواهد داد بفرمودهٔ او زنے دیگر

لِيُنفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ ۖ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ

باید که خرچ کند صاحب وسعت از وسعت خود وآنکه تنگ کرده شد برے رزق او را

فَلْيُنفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ ۚ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا ۚ

پس باید که خرچ کند از آنچه عطا کرده است او را خدا تکلیف نمی کند خدا هیچ کس را مگر بحسب آنچه داده است او را

سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ⑦ وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ عَتَتْ ع ١ ١٧

پدید خواهد آورد خدا بعد از تنگ دستی آسائش را وبسا ده که تجاوز کرد از فرمان

عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسَبْنَاهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَاهَا

پروردگار خویش واز فرمان پیغامبران او پس حساب کردیم با او حسابے سخت وعقوبت کردیم او را

عَذَابًا نُّكْرًا ⑧ فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا

عقوبتے دشوار پس چشید سزائے عمل خود وشد سرانجام کار او

خُسْرًا ⑨ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي

زیان کاری مهیا کرده است خدائے تعالیٰ برائے ایشان عذاب سخت پس بترسید از خدا اے

الْأَلْبَابِ ۚ الَّذِينَ آمَنُوا ۚ قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ⑩ رَّسُولًا

خداوندان خرد اے مسلمانان هر آئینه فرود آورده است خدا بسوئے شما کتابے فرستاده است پیغامبرے

مع عند المتقدمین ١٢

يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا

که میخواند بر شما آیات خدا واضح آمده تا برآرد آنان را که ایمان آوردند و کارهائے

الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۚ وَمَن يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ

شائسته کردند از تاریکی ها بسوئے روشنی وهر که ایمان آرد بخدا وبکند

صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا

کار شائسته درآردش به بوستان ها میرود زیر آن جوئیها جاویدان آنجا همیشه

أَبَدًا ۖ قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١١﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَ

همیشه هرآئینه بوجه نیک ساخته است خدا برائے او رزق را خدا آنست که آفرید هفت آسمان و

مِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ

آفرید از زمین مانند آن فرود می آید تدبیر کار در میان آسمان ها و زمین تا بدانید که خدا بر

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

همه چیز توانا است و نیز بدانید که خدا گرد آمده است هر چیز را باعتبار علم

سُورَةُ التَّحْرِيمِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ اثْنَتَا عَشْرَةَ آيَةً وَفِيهَا رُكُوعَانِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سوره تحریم در مدینه نازل شده و آن دوازده آیت و دو رکوع است

بنام خدائے بخشاینده مهربان

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ ۖ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَزْوَاجِكَ ۚ

ف۱ اے پیغامبر چرا حرام مے کنی چیزے را که حلال ساخته است خدا برائے تو می طلبی خوشنودی زنان خود

وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١﴾ قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ ۚ

و خدا آمرزگار مهربان ست هرآئینه مشروع ساخته است خدا برائے شما کشادن سوگند شما را ف۲

وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ ۖ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾ وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَىٰ

و خدا کارساز شما است و اوست دانا باحکمت و یاد کن چون پنهان گفت پیغامبر

بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ

بالبعض ازواج خود سخنے را پس چون افشا کرد آن سخن را و مطلع ساخت خدائیتعالی پیغامبر را

عَرَّفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ ۖ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ

بر افشائے آن سخن شناسا کرد پیغامبر به بعض آن سخن و اعراض کرد از بعض پس وقتیکه خبردار کرد آن را بافشائی راز

مَنْ أَنْبَأَكَ هَٰذَا ۖ قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٣﴾ إِنْ تَتُوبَا إِلَى

آن زن گفت که خبر داد ترا باین افشائے راز پیغامبر فرمود خبر داد مرا خدائے دانائے خبردار اے دو زن پیغامبر ف۳

اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا ۖ وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ

اگر رجوع کنید بسوئے خدا خوش باشد هرآئینه کج شده ست دل شما و اگر باهم متفق شوید بر رنجانیدن پیغامبر پس هرآئینه

مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ ۖ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَٰلِكَ

خدا کارساز اوست و جبرئیل و مردمان شائسته از مسلمانان و نیز فرشتگان بعد ازین

ع ۲ ۵ ۱۸

ف۱ مترجم گوید که آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ماریہ قبطیہ اسریۂ خود ساخته و ازواج آنحضرت غیرت کردند آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم برائے خاطرداشت ایشان ماریہ را بر خود حرام گردانید و آنحضرت سرے از اسرار خود با بعض ازواج اظهار فرموده و در کتمان آن مبالغہ کرد آن زوجه بدیگرے اظهار نمود آنحضرت صلعم بطریق بر افشائے آن سر مطلع شدند و نبوعی از رمز آن قصه در میان نهادند و عتاب فرمودند خدائیتعالے در باب پند ازواج طاهرات و تهدید ایشان نازل ساخت واللہ اعلم ۱۲

ف۲ یعنے باداء کفاره

ف۳ یعنے حفصہؓ و عائشہؓ واللہ اعلم ۱۲

ظَهِيرٌ ﴿٤﴾ عَسَىٰ رَبُّهُ إِن طَلَّقَكُنَّ أَن يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا
مددگار اند اگر طلاق دهد پیغامبر شما را نزدیک ست که پروردگار او عوض دهد برائے او زنان دیگر بهتر از شما
مِّنكُنَّ مُسْلِمَاتٍ مُّؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَائِبَاتٍ عَابِدَاتٍ سَائِحَاتٍ
گردن نهادگان باور دارندگان دعا کنندگان توبه نمایندگان عبادت بجا آرندگان روزه دارندگان
ثَيِّبَاتٍ وَأَبْكَارًا ﴿٥﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ
شوهر دیدگان و شوهر نادیدگان اے مسلمانان نگاه دارید خویشتن را و اهل خانه خود را
نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ
از آتشے که آتش انگیز آں مردمان باشند و سنگ ها نیز بر آن آتش موکل اند فرشتگان درشت خو
لَّا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾ يَا أَيُّهَا
سخت رو نافرمانی نمی کنند خدا را در آنچه فرموده است ایشان را و می کنند هرچه حکم میشود ایشان را آن روز گوییم اے
ع ٢ ١٩ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ ۖ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧﴾
کافران عذر پیش میارید امروز جز این نیست که جزا داده میشود شما را بحسب آنچه میکردید
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ
اے مسلمانان رجوع کنید بسوئے خدا رجوع خالص امید هست از پروردگار شما
أَن يُكَفِّرَ عَنكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا
که زایل کند از شما جرمهائے شما را و در آورد شما را به بوستانها میرود زیر آن
الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ ۖ نُورُهُمْ
جویها روزیکه رسوا نه کند خدا پیغامبر را و نه آنان را که ایمان آورده اند همراه او نور ایشان
يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا
میرود میان دو دست ایشان و بجانب راست ایشان میگویند اے پروردگار ما تمام ده برائے ما نور ما را
وَاغْفِرْ لَنَا ۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ
و بیامرز ما را هر آئینه تو بر هر چیز توانائی اے پیغامبر جهاد کن
الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ ۚ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ
با کافران و با منافقان نیز درشتی کن بر ایشان و جائے ایشان دوزخ ست و بد

الْمَصِيرُ ۝٩ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَاَتَ نُوحٍ وَّ
بد جائے ست پدید آورد خدا داستانے را برائے آنانکہ کافر شدند زن نوح را و
امْرَاَتَ لُوطٍ ؕ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ
زن لوط را بودند زیر نکاح دو بندہ شائستہ از بندگان ما
فَخَانَتٰهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا وَّقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ
پس خیانت کردند بآن دو بندہ پس دفع نکردند ایشاں ازاں دو زن چیزے را از عذاب خدا
مَعَ الدّٰخِلِينَ ۝١٠ وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ اٰمَنُوا امْرَاَتَ
با در آیندگان و پدید آورد خدا داستانے را برائے آنانکہ ایمان آوردند زن
فِرْعَوْنَ ۘ اِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي
فرعون را چون گفت اے پروردگار من بنا کن برائے من نزدیک خود خانہ در بہشت و خلاص کن مرا
مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهٖ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ۝١١ وَمَرْيَمَ
از فرعون و کار او و خلاصی دہ مرا از قوم ستمگاران و مریم
ابْنَتَ عِمْرٰنَ الَّتِيٓ اَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُّوحِنَا
دختر عمران را کہ نگاہداشت فرج خود را پس دمیدیم در فرج او روح خود را
وَصَدَّقَتْ بِكَلِمٰتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهٖ وَكَانَتْ مِنَ الْقٰنِتِينَ ۝١٢
و باور داشت سخنان پروردگار خود را و کتاب ہائے او را و بود از فرمانبردارندگان ف

وقف لازم

ع ۲ / ۲۰

ف یعنے روح حضرت عیسیٰؑ در رحم مریمؑ در آمد و فرج کنایت است از رحم ۱۲

سُورَةُ الْمُلْكِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ ثَلٰثُونَ اٰيَةً وَّفِيهَا رُكُوعَانِ
سورۂ ملک در مکہ نازل شدہ و آں سی آیت و دو رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
بنام خدائے بخشایندۂ مہربان

تَبٰرَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ ؗ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرُ ۝١
بسیار بابرکت ست آنخدا کہ بدست اوست بادشاہی و او بر ہمہ چیز توانا است
الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيٰوةَ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا ؕ
آنخدا کہ آفرید موت و حیات را تا بیازماید شما را کہ کدام یک از شما نیکو تر ست در عمل

الجزء التاسع والعشرون ۲۹

وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ۝٢ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوٰتٍ طِبَاقًا

واوست غالب آمرزگار آنکه خدا که آفرید هفت آسمان را تو بر تو

مَا تَرٰى فِي خَلْقِ الرَّحْمٰنِ مِنْ تَفٰوُتٍ ۖ فَارْجِعِ الْبَصَرَ ۙ هَلْ

نه بینی اے بیننده در آفرینش خدا هیچ بے ضابطگی پس باز گرداں چشم را آیا

تَرٰى مِنْ فُطُورٍ ۝٣ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ

مے بینی هیچ شکستگی پس باز گرداں چشم را دو باره تا باز آید بجانب تو

الْبَصَرُ خَاسِئًا وَّهُوَ حَسِيرٌ ۝٤ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَآءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ

چشم خوار شده مانده گشته و هر آئینه زینت دادیم آسمان نزدیک را به چراغ ها

وَجَعَلْنٰهَا رُجُومًا لِّلشَّيٰطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ۝٥

وساختیم آں چراغ ها را آلات رجم شیاطین وآماده کرده ایم برائے شیاطین عذاب دوزخ

وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ۝٦

وبرائے آنانکه کافر شدند به پروردگار خود عذاب دوزخ است وآن بد جائیست

إِذَآ أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَّهِيَ تَفُورُ ۝٧ تَكَادُ تَمَيَّزُ

وقتیکه افگنده شود ایشان را بدوزخ بشنوند آں را آوازے مانند آواز خر وآن دوزخ جوش میزند نزدیک ست

مِنَ الْغَيْظِ ۖ كُلَّمَآ أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ

پاره پاره شود از خشم هرگاه افگنده شود به دوزخ گروهے را سوال کنند از ان گروه نگاه بانان دوزخ آیا نیامده بود

نَذِيرٌ ۝٨ قَالُوا بَلٰى قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ ۙ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ

هیچ پیغامبر ترساننده گویند آرے آمده بود بما ترساننده پس دروغ داشتیم وگفتیم نفرود آورده

اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ ۚ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلٰلٍ كَبِيرٍ ۝٩ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا

است خدا هیچ چیز را نیستید شما مگر در گمراهی بزرگ وگویند اگر ما

نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِيٓ أَصْحٰبِ السَّعِيرِ ۝١٠ فَاعْتَرَفُوا بِذَنْبِهِمْ ۚ

می شنیدیم یا ما می فهمیدیم نے شدیم داخل در زمره اهل دوزخ پس اقرار کردند گناه خویش

فَسُحْقًا لِّأَصْحٰبِ السَّعِيرِ ۝١١ إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ

پس لعنت باد اهل دوزخ را هر آئینه آنانکه مے ترسند از پروردگار خویش غائبانه

لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّ اَجْرٌ كَبِيْرٌ ﴿۱۲﴾ وَاَسِرُّوْا قَوْلَكُمْ اَوِ اجْهَرُوْا بِهٖ ۭ اِنَّهٗ

ایشانراست آمرزش و مزد بزرگ و پنهان کنید سخن خود را یا آشکارا گوئید آن را هرآئینه

عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿۱۳﴾ اَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ ۭ وَهُوَ اللَّطِيْفُ

خدا داناست بآنچه در سینهها باشد آیا نداند کسے که آفرید و اوست باریک بین

ع ۱ الْخَبِيْرُ ﴿۱۴﴾ ع هُوَ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ ذَلُوْلًا فَامْشُوْا فِيْ مَنَاكِبِهَا

خبردار اوست آنکه رام ساخت برائے شما زمین را تا راه روید در نواحی آن

وَكُلُوْا مِنْ رِّزْقِهٖ ۭ وَاِلَيْهِ النُّشُوْرُ ﴿۱۵﴾ ءَاَمِنْتُمْ مَّنْ فِي السَّمَاۗءِ اَنْ

و بخورید از رزق خدا و سوئے اوست برانگیختن آیا ایمن شده اید از کسے که در آسمان ست

يَّخْسِفَ بِكُمُ الْاَرْضَ فَاِذَا هِيَ تَمُوْرُ ﴿۱۶﴾ اَمْ اَمِنْتُمْ مَّنْ فِي السَّمَاۗءِ

ازانکه فرو برد شمارا بزمین پس ناگهان زمین جنبش کند آیا ایمن شده اید از کسے که در آسمان ست

اَنْ يُّرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ۭ فَسَتَعْلَمُوْنَ كَيْفَ نَذِيْرِ ﴿۱۷﴾ وَلَقَدْ

ازانکه بفرستد بر شما باد سنگبار پس خواهید دانست چگونه است ترسانیدن من و هرآئینه

ف مترجم گوید این مثل ست کافر و مومن را واللہ اعلم ۱۲

كَذَّبَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيْرِ ﴿۱۸﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اِلَى الطَّيْرِ

دروغ داشتند آنانکه پیش ازایشان بودند پس چگونه شد عقوبت من آیا ندیده اند بسوئے مرغان بالائی

فَوْقَهُمْ صٰۗفّٰتٍ وَّيَقْبِضْنَ ڤ مَا يُمْسِكُهُنَّ اِلَّا الرَّحْمٰنُ ۭ اِنَّهٗ بِكُلِّ شَيْءٍۢ

خود کشاینده بازو و گاه گاه فراهم می آرند نگاه نمیدارد ایشان را مگر خدا هرآئینه او بهر چیز

بَصِيْرٌ ﴿۱۹﴾ اَمَّنْ هٰذَا الَّذِيْ هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُوْنِ

بیناست آیا کیست آنکه وے لشکر ست برائے شما نصرت میدهد شمارا بجز

الرَّحْمٰنِ ۭ اِنِ الْكٰفِرُوْنَ اِلَّا فِيْ غُرُوْرٍ ﴿۲۰﴾ ج اَمَّنْ هٰذَا الَّذِيْ يَرْزُقُكُمْ

خدا نیستند کافران مگر در فریب آیا کیست آنکه روزی دهد شمارا

اِنْ اَمْسَكَ رِزْقَهٗ ۚ بَلْ لَّجُّوْا فِيْ عُتُوٍّ وَّنُفُوْرٍ ﴿۲۱﴾ اَفَمَنْ يَّمْشِيْ مُكِبًّا

اگر باز گیرد خدا رزق خود را بلکه محکم پیوسته اند در سرکشی و رمیدگی آیا کسیکه برود نگونسار افتاده

عَلٰي وَجْهِهٖٓ اَهْدٰٓى اَمَّنْ يَّمْشِيْ سَوِيًّا عَلٰي صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿۲۲﴾

بر روئے خود راه یافته ترست یا کسے که میرود راست ایستاده بر راه راست ف

قُلْ هُوَ الَّذِیْٓ اَنْشَاَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٕدَةَ
بگو اوست آنکه بیافرید شمارا و پدید آورد برائے شما شنوائی و چشم ها و دل ها
قَلِیْلًا مَّا تَشْكُرُوْنَ ﴿۲۳﴾ قُلْ هُوَ الَّذِیْ ذَرَاَكُمْ فِی الْاَرْضِ وَ
اندکے شکر می کنید بگو اوست کہ پراگندہ ساخت شمارا در زمین و
اِلَیْهِ تُحْشَرُوْنَ ﴿۲۴﴾ وَیَقُوْلُوْنَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ ﴿۲۵﴾
بسوئے او برانگیختہ خواہید شد و میگویند کافران کے باشد این وعدہ اگر راست گوئید
قُلْ اِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِ ۪ وَاِنَّمَاۤ اَنَا نَذِیْرٌ مُّبِیْنٌ ﴿۲۶﴾ فَلَمَّا رَاَوْهُ
بگو جز این نیست کہ علم نزدیک خدا است و جز این نیست کہ من بیم کنندہ آشکارم و آنگاہ کہ بہ بینند
زُلْفَةً سِیْٓـَٔتْ وُجُوْهُ الَّذِیْنَ كَفَرُوْا وَقِیْلَ هٰذَا الَّذِیْ كُنْتُمْ
آن وعدہ را نزدیک شدہ ناخوش کردہ شود ف روئے آنانکہ کافر شدند و گفتہ شود این ست آنچہ او را
بِهٖ تَدَّعُوْنَ ﴿۲۷﴾ قُلْ اَرَءَیْتُمْ اِنْ اَهْلَكَنِیَ اللّٰهُ وَمَنْ مَّعِیَ اَوْ
می طلبیدید بگو آیا دیدید اگر ہلاک کند مرا خدا و آنان را کہ ہمراہ من اند
رَحِمَنَا ۙ فَمَنْ یُّجِیْرُ الْكٰفِرِیْنَ مِنْ عَذَابٍ اَلِیْمٍ ﴿۲۸﴾ قُلْ هُوَ
یا رحمت کند برما بہر حال کہ خلاصی دہد کافران را از عذاب دردِ دہندہ بگو اوست
الرَّحْمٰنُ اٰمَنَّا بِهٖ وَعَلَیْهِ تَوَكَّلْنَا ۚ فَسَتَعْلَمُوْنَ مَنْ هُوَ فِیْ
بخشائندہ باد ایمان آوردیم و بر وے توکل نمودیم پس خواہید دانست کہ کیست در
ضَلٰلٍ مُّبِیْنٍ ﴿۲۹﴾ قُلْ اَرَءَیْتُمْ اِنْ اَصْبَحَ مَآؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ
گمراہی ظاہر بگو آیا دیدید اگر شود آب شما فرو رفتہ پس کہ
یَّاْتِیْكُمْ بِمَآءٍ مَّعِیْنٍ ﴿۳۰﴾ ع
بیارد بہ شما آب روان را

ف یعنی سیاہ کردہ شود ۱۲

سُوْرَةُ الْقَلَمِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ اثْنَتَانِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَّخَمْسُوْنَ اٰيَةً وَّفِيْهَا رُكُوْعَانِ
سورۃ قلم در مکہ نازل شد و آن پنجاہ و دو آیت و دو رکوع است بنام خدائے بخشایندہ مہربان

نٓ وَالْقَلَمِ وَمَا یَسْطُرُوْنَ ﴿۱﴾ مَاۤ اَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُوْنٍ ﴿۲﴾
قسم بقلم اعلیٰ و بآنچہ مے نویسند فرشتگان نیستی تو بہ فضل پروردگار تو دیوانہ

وَاِنَّ لَكَ لَاَجْرًا غَيْرَ مَمْنُوْنٍ ۳ وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيْمٍ ۴
و هر آئینه ترا است مزد بے نهایت و هر آئینه تو بر خوئے بزرگی
فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُوْنَ ۵ بِاَيِّكُمُ الْمَفْتُوْنُ ۶ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ
پس خواهی دید و ایشان نیز خواهند دید که بکدام یک از شما دیوانگی ست هر آئینه پروردگار تو داناتر ست
بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيْلِهٖ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِيْنَ ۷ فَلَا تُطِعِ
به کسیکه غلط کرد راه او را و او نیز داناتر ست به راه یافتگان پس فرمان مبر
الْمُكَذِّبِيْنَ ۸ وَدُّوْا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُوْنَ ۹ وَلَا تُطِعْ كُلَّ
دروغ دارندگان را آرزو کردند که ملائمت کنی تا ایشان نیز ملائمت کنند و فرمان قبول مکن هر
حَلَّافٍ مَّهِيْنٍ ۱۰ هَمَّازٍ مَّشَّآءٍۢ بِنَمِيْمٍ ۱۱ مَّنَّاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ
بسیار سوگند خورنده محقر را هر عیب کننده را هر رونده بسخن چینی را هر بخل کننده به مال از حد گذشته
اَثِيْمٍ ۱۲ عُتُلٍّۭ بَعْدَ ذٰلِكَ زَنِيْمٍ ۱۳ اَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَّبَنِيْنَ ۱۴
گناهگار هر سخت روئے را بعد ازین همه ملحق را نه از اصل ایشان را بسبب آنکه هست صاحب مال و فرزندان تکذیب کرد
اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيٰتُنَا قَالَ اَسَاطِيْرُ الْاَوَّلِيْنَ ۱۵ سَنَسِمُهٗ عَلَى
چون خوانده شود بروے آیات ما گوید افسانهٔ پیشینیان ست داغ خواهیم نهاد
الْخُرْطُوْمِ ۱۶ اِنَّا بَلَوْنٰهُمْ كَمَا بَلَوْنَآ اَصْحٰبَ الْجَنَّةِ اِذْ اَقْسَمُوْا
او را بر بینی ف۲ هر آئینه ما آزموده ایم ایشان را چنانکه آزموده بودیم خداوندان بوستان را چون قسم خوردند که البته
لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِيْنَ ۱۷ وَلَا يَسْتَثْنُوْنَ ۱۸ فَطَافَ عَلَيْهَا طَآئِفٌ
درو کنند بوستان را صباح کنان و ان شاء الله نگفتند پس بگرد آمد بران بوستان بلائے
مِّنْ رَّبِّكَ وَهُمْ نَآئِمُوْنَ ۱۹ فَاَصْبَحَتْ كَالصَّرِيْمِ ۲۰ فَتَنَادَوْا
از پروردگار تو ف۳ و ایشان خفته بودند پس شد مانند زراعت بریده شده پس بایکدیگر
مُصْبِحِيْنَ ۲۱ اَنِ اغْدُوْا عَلٰى حَرْثِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰرِمِيْنَ ۲۲
آواز دادند صباح کنان که پگاه رسید بکشت خود اگر درو کننده اید
فَانْطَلَقُوْا وَهُمْ يَتَخَافَتُوْنَ ۲۳ اَنْ لَّا يَدْخُلَنَّهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ
پس رفتند بایکدیگر سخن پنهان گویان باید که داخل نشوند در بوستان امروز بر شما

ف۱ یعنی سنت الله آنست که مردم بد اصل غالبا متصف باین صفات رذیله باشند ۱۲

ف۲ کنایت ست از رسوا کردن ۱۲

ف۳ یعنی آتش در گرفت ۱۲

مِّسْكِيْنٌ ﴿۲۴﴾ وَّغَدَوْا عَلٰى حَرْدٍ قٰدِرِيْنَ ﴿۲۵﴾ فَلَمَّا رَاَوْهَا قَالُوْٓا اِنَّا

هیچ فقیرے ویگاه رسیدند بر نیت بخل توانا بزعم خود پس آنگاه که دیدند آن بوستان را گفتند هر آئینه ما

لَضَآلُّوْنَ ﴿۲۶﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُوْمُوْنَ ﴿۲۷﴾ قَالَ اَوْسَطُهُمْ اَلَمْ اَقُلْ

غلط کننده راهیم و لے نه بلکه محروم کرده گانیم گفت بهترین ایشان آیا نه گفته بودم

لَّكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُوْنَ ﴿۲۸﴾ قَالُوْا سُبْحٰنَ رَبِّنَآ اِنَّا كُنَّا ظٰلِمِيْنَ ﴿۲۹﴾

شمارا که چرا تسبیح نمے گوئید ف۱ گفتند به پاکی یاد مے کنیم پروردگار خود را هر آئینه ما ستمگار بودیم

فَاَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَّتَلَاوَمُوْنَ ﴿۳۰﴾ قَالُوْا يٰوَيْلَنَآ اِنَّا

پس رو آوردند بعض ایشان بر بعض با یکدیگر ملامت کنان گفتند اے وائے ما هر آئینه ما

كُنَّا طٰغِيْنَ ﴿۳۱﴾ عَسٰى رَبُّنَآ اَنْ يُّبْدِلَنَا خَيْرًا مِّنْهَآ اِنَّآ اِلٰى رَبِّنَا

بودیم از حد گذشته امید هست پروردگار ما که عوض دهد ما را بوستانے بهتر ازین هر آئینه ما بسوئے پروردگار خود

رٰغِبُوْنَ ﴿۳۲﴾ كَذٰلِكَ الْعَذَابُ ؕ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُ ۘ لَوْ كَانُوْا

توقع دارنده گانیم همچنین ست عذاب و هر آئینه عذاب آخرت بزرگ تر ست کاش

يَعْلَمُوْنَ ﴿۳۳﴾ اِنَّ لِلْمُتَّقِيْنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنّٰتِ النَّعِيْمِ ﴿۳۴﴾

مے دانستند هر آئینه متقیان را نزدیک پروردگار ایشان بوستانهائے نعمت باشند

اَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِيْنَ كَالْمُجْرِمِيْنَ ﴿۳۵﴾ مَا لَكُمْ ۫ كَيْفَ تَحْكُمُوْنَ ﴿۳۶﴾

آیا گردانیم مسلمانان را مانند گنه گاران چیست شمارا چگونه مقرر مے کنید

اَمْ لَكُمْ كِتٰبٌ فِيْهِ تَدْرُسُوْنَ ﴿۳۷﴾ اِنَّ لَكُمْ فِيْهِ لَمَا تَخَيَّرُوْنَ ﴿۳۸﴾ اَمْ

آیا نزدیک شما کتابے هست که در وے تلاوت میکنید این مضمون که هر آئینه شمارا باشد در وے آنچه اختیار میکنید

لَكُمْ اَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَالِغَةٌ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ ۙ اِنَّ لَكُمْ لَمَا

آیا شمارا عهدها ئے محکم ست بر ذمه ما که حکم آن تا به قیامت باقی باشد باین مضمون که هر آئینه شمارا

تَحْكُمُوْنَ ﴿۳۹﴾ سَلْهُمْ اَيُّهُمْ بِذٰلِكَ زَعِيْمٌ ﴿۴۰﴾ اَمْ لَهُمْ شُرَكَآءُ ۚ

است آنچه که مقرر کنید بپرس از مشرکان کدام یک از ایشان باین مقدمه متعهد ست آیا این مشرکان را شریکان

فَلْيَاْتُوْا بِشُرَكَآئِهِمْ اِنْ كَانُوْا صٰدِقِيْنَ ﴿۴۱﴾ يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ

هستند پس باید که بیارند شریکان خود را اگر راست گویاند روزیکه جامه برداشته شود

ف۱ یعنی این بوستان دیگر است بوستان ما نیست ۱۲

ف۲ یعنی رجوع بجناب کنید ۱۲

ع ۱

ع ۵
عند المتقدمین ۱۲

سَاقٍ وَّيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾ خَاشِعَةً

از ساق و خوانده شوند ایشان را بسوئے سجده پس نتوانند ف۱ نیایش ظاهر باشد

أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ۖ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ

بر چشمهائے ایشان فرو گیرد ایشان را خواری و هر آئینه خوانده مے ایشان را بسوئے سجده

وَهُمْ سَالِمُونَ ﴿٤٣﴾ فَذَرْنِي وَمَن يُكَذِّبُ بِهَٰذَا الْحَدِيثِ ۖ

حالانکه ایشان بے علت بودند پس بگذار مرا و آنکسیکه دروغ مے شمرد این سخن را

سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَأُمْلِي لَهُمْ ۚ إِنَّ

پایه پایه خواهیم کشید این جماعه را ازان راه که نمیدانند و مهلت خواهم داد ایشان را هر آئینه

كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُم مِّن مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾

حیله من محکم ست آیا مے طلبی ازین جماعه مزد پس ایشان از تاوان گرانبارند

أَمْ عِندَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَ

آیا نزدیک این جماعه علم غیب ست پس ایشان مینویسند پس صبر کن بانتظار حکم پروردگار خود و

لَا تَكُن كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾ لَّوْلَا أَن

مباش مانند صاحب ماهی ف۲ چون دعا کرد و او پر از غم شده بود اگر نه آنست

تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾

که دریافت او را رحمتے از جانب پروردگار او البته بر تافته میشد بر زمین بی گیاه و او بد حال بودے ف۳

فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِن يَكَادُ الَّذِينَ

پس برگزیدش پروردگار او پس ساخت او را از جمله صالحان و هر آئینه نزدیک اند

كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ

کافران که بلغزانند ترا به چشم هائے تیز خود چون شنیدند قرآن را ف۴ و می گویند

إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

هر آئینه این پیغامبر دیوانه است و بحقیقت نیست این قرآن مگر پندے عالمها را

سُورَةُ الْحَاقَّةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثِنْتَانِ وَخَمْسُونَ آيَةً وَفِيهَا رُكُوعَانِ — بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سوره حاقه در مکه نازل شد و آن پنجاه و دو آیت و دو رکوع است — به نام خدائے بخشاینده مهربان

ف۱ این کلمه کنایت ست از شدت حال والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی یونس علیه السلام ۱۲

ف۳ لیکن رحمت رسید و بد حال نشد ۱۲

ف۴ و این کنایة است از شدت عداوت ایشان ۱۲

الْحَاقَّةُ ۝١ مَا الْحَاقَّةُ ۝٢ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ ۝٣ كَذَّبَتْ ثَمُودُ

قیامت چیست آن قیامت وچه چیز خبردار کرد ترا که چیست آن قیامت ف۱ دروغ شمرد تکذیب ثمود

وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ۝٤ فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ۝٥ وَأَمَّا عَادٌ

وعاد قیامت را اما ثمود پس هلاک کرده شد ایشانرا بنعره تند واما عاد

فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ۝٦ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ

پس هلاک کرده شد ایشانرا به باد سخت از حد درگزشته خدا برگماشت آن بادرا بر عاد هفت شب

وَثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَىٰ كَأَنَّهُمْ

وهشت روز نهایت نحس پس میدیدی اے بیننده آن قوم عاد بر زمین افتاده گویا ایشان

أَعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ ۝٧ فَهَلْ تَرَىٰ لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ ۝٨ وَجَاءَ

تنه ہائے درختان خرما از کهنگی برهم شده اند پس آیا مے بینی ایشان را هیچ بقیه وعمل آورد

فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْخَاطِئَةِ ۝٩ فَعَصَوْا رَسُولَ

فرعون وآنانکه پیش از وے بودند واهل موتفکات نیز گناه را پس نافرمانبرداری کردند

رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً ۝١٠ إِنَّا لَمَّا طَغَى الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ

فرستاده پروردگار خود را پس درگرفت خدا آنجماعه را درگرفتن عظیم هر آئینه وقتیکه از حد گذشت آب سوار کردیم شمارا

فِي الْجَارِيَةِ ۝١١ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا أُذُنٌ وَاعِيَةٌ ۝١٢

برکشتی روان تا بکنیم این مقدمه را برائے شما پندے و یاد دارد آن را گوش یاد دارنده

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ۝١٣ وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَ

پس چون دمیده شود در صور یک بار دمیدن وبرداشته شود زمین و

الْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً ۝١٤ فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۝١٥

کوه ها پس کوفته شود ایشان را یکبار کوفتن پس آنروز متحقق شود قیامت

وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ۝١٦ وَالْمَلَكُ عَلَىٰ

وبشگافد آسمان پس آنروز سست شده باشد وفرشتگان برکناره ہائے

أَرْجَائِهَا ۚ وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ ۝١٧

آسمان باشند وبردارند تخت پروردگار ترا بالائے خویش آنروز هشت کس

ف۱ مترجم گوید ظاہر نزدیک بنده آنست که معنی آیت این ست عقوبت ثابت چیست آن عقوبت ثابت وہر چیز مطلع ساخت ترا که چیست آن عقوبت ثابت بعد ازان چند عقوبت گزشته را بیان فرمود ۱۲

يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَىٰ مِنكُمْ خَافِيَةٌ ۝١٨ فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ

آنروز پیش آورده شوید شما را پنهان نماند از حال شما هیچ سرّے اما آنکه داده شدش نامۂ اعمال او

بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَاؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَهْ ۝١٩ إِنِّي ظَنَنتُ أَنِّي

بدست راست او گوید بگیرید بخوانید نامۂ اعمال مرا هر آئینه من معتقد بودم که من هم

مُلَاقٍ حِسَابِيَهْ ۝٢٠ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ۝٢١ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ۝٢٢

خواهم رسید بحساب خود پس آن شخص در زندگانی پسندیده باشد در بهشتے بلند

قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ۝٢٣ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي

که میوۂ آن قریب الحصول ست گفته شود بخورید و بیاشامید خوردن و آشامیدن گوارا بسبب آنچه پیش فرستاده بودید

الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ۝٢٤ وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ

در روزهائے گذشته واما آنکه داده شدش نامۂ اعمال او بدست چپ او گوید

يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَهْ ۝٢٥ وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ ۝٢٦ يَا لَيْتَهَا

اے کاش داده نمے شد مرا نامۂ اعمال من اے کاش نمیدانستم چیست حساب من اے کاش

كَانَتِ الْقَاضِيَةَ ۝٢٧ مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيَهْ ۝٢٨ هَلَكَ عَنِّي

مرگ آخر کننده کار بودے هیچ نفع نکرد از من مال من زائل شد از من بادشاهی من گفته شود اے

سُلْطَانِيَهْ ۝٢٩ خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ۝٣٠ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ ۝٣١ ثُمَّ فِي

فرشتگان بگیرید ش پس طوق بگردن کنید ش باز در دوزخ داخل کنید ش باز در

سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ۝٣٢ إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ

زنجیرے که مساحت آن هفتاد گز باشد در آرید ش هر آئینه این شخص ایمان

بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ۝٣٣ وَلَا يَحُضُّ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ۝٣٤ فَلَيْسَ

نمیداشت بخدائے بزرگ و رغبت نمیداد مردمان را بر طعام دادن فقیر پس نیست

لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ ۝٣٥ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ ۝٣٦

این شخص را امروز اینجا خویشاوندے و نیست این شخص را هیچ طعامے مگر از زرد آب

لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ ۝٣٧ فَلَا أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ۝٣٨ وَمَا ع ۵

که نخورند آنرا مگر گناهگاران پس قسم میخورم بآنچه می بینید و آنچه

لَا تُبْصِرُوْنَ ﴿۳۹﴾ اِنَّهٗ لَقَوْلُ رَسُوْلٍ كَرِيْمٍ ﴿۴۰﴾ وَّمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ
نمے بینید ہر آئینہ قرآن گفتار فرشتۂ بزرگ وار است ونیست آن گفتار شاعر
قَلِيْلًا مَّا تُؤْمِنُوْنَ ﴿۴۱﴾ وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيْلًا مَّا تَذَكَّرُوْنَ ﴿۴۲﴾
اندکے ایمان مے آرید ونیست گفتار کاہن اندکے پند مے پذیرید
تَنْزِيْلٌ مِّنْ رَّبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۴۳﴾ وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ
فرود آوردہ شدہ است از جانب پروردگار عالمہا واگر مے بست پیغامبر برما بعض
الْاَقَاوِيْلِ ﴿۴۴﴾ لَاَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِيْنِ ﴿۴۵﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِيْنَ ﴿۴۶﴾
سخن ہارا ہر آئینہ می گرفتیم از دست راست اورا باز می بریدیم رگ دل اورا ف۱
فَمَا مِنْكُمْ مِّنْ اَحَدٍ عَنْهُ حٰجِزِيْنَ ﴿۴۷﴾ وَاِنَّهٗ لَتَذْكِرَةٌ
پس نیست از شما ہیچکس از و باز دارندہ ف۲ وہر آئینہ قرآن پندے است
لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴿۴۸﴾ وَاِنَّا لَنَعْلَمُ اَنَّ مِنْكُمْ مُّكَذِّبِيْنَ ﴿۴۹﴾ وَاِنَّهٗ لَحَسْرَةٌ
پرہیزگاران را وہر آئینہ ما میدانیم کہ بعض شما دروغ دارندہ اید وہر آئینہ قرآن حسرت ست
ع ۲ ۱۵ عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ﴿۵۰﴾ وَاِنَّهٗ لَحَقُّ الْيَقِيْنِ ﴿۵۱﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيْمِ ﴿۵۲﴾
بر کافران وہر آئینہ قرآن راست درست ست پس بہ پاکی یاد کن پروردگار بزرگوار خود را

سُوْرَةُ الْمَعَارِجِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ اَرْبَعٌ وَّاَرْبَعُوْنَ اٰيَةً وَّفِيْهَا رُكُوْعَانِ

سورہ معارج در مکہ نازل شدہ و آن چہل و چہار آیت و دو رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
بنام خدائے بخشایندہ مہربان

سَاَلَ سَآئِلٌۢ بِعَذَابٍ وَّاقِعٍ ﴿۱﴾ لِّلْكٰفِرِيْنَ لَيْسَ لَهٗ دَافِعٌ ﴿۲﴾
طلب کرد طلب کنندہ عقوبتے بر کافران فرود آیندہ نیست اورا ہیچ باز دارندہ ف۳ فرود
مِّنَ اللّٰهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿۳﴾ تَعْرُجُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَالرُّوْحُ اِلَيْهِ فِيْ
آیندہ از جانب خدا خداوند مرتبہا کہ بران صعود کردہ شود بالا مے روند فرشتگان و روح ف۴ نیز بسوئے خدا
يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهٗ خَمْسِيْنَ اَلْفَ سَنَةٍ ﴿۴﴾ فَاصْبِرْ صَبْرًا
عقوبت فرود آیندہ بر کافران در روزے کہ ہست مقدار آن پنجاہ ہزار سال پس صبر کن صبر

ف۱ مترجم گوید عادت سیاف آنست کہ بدست راست اسیر را بدست چپ خود بگیرد و شمشیر بر گردن او حوالہ کند لہذا این اسلوب گفتہ شد ۱۲

ف۲ یعنی عقوبت مارا ۱۲

ف۳ یعنی گفتند متی ہذا الوعد ان کنتم صادقین ۱۲

ف۴ یعنی جبرئیل علیہ السلام ۱۲

جَمِيلًا ﴿٥﴾ إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾ وَنَرَاهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾ يَوْمَ تَكُونُ
نیک هرآئینه کافران دور مے بینند آن روز را و ما نزدیک مے بینیمش روزے که شود
السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ ﴿٨﴾ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿٩﴾ وَلَا يَسْأَلُ
آسمان مانند مس گداخته و شود کوه ها مانند پشم رنگین و نپرسد هیچ خویشاوند
حَمِيمٌ حَمِيمًا ﴿١٠﴾ يُبَصَّرُونَهُمْ ۚ يَوَدُّ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ
خویشاوند دیگر را و نموده شود ایشان را قرابتان ایشان آرزو کند گنهگار که عوض دهد از
عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ ﴿١١﴾ وَصَاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ ﴿١٢﴾ وَفَصِيلَتِهِ
عذاب آن روز فرزندان خود را و نیز زن خود را و برادر خود را و نیز قبیله که
الَّتِي تُؤْوِيهِ ﴿١٣﴾ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ﴿١٤﴾ كَلَّا ۖ إِنَّهَا
جائے میداد او را و نیز هر که در زمین ست همه یک جا پس برهاند این عوض دادن خودش را
لَظَىٰ ﴿١٥﴾ نَزَّاعَةً لِلشَّوَىٰ ﴿١٦﴾ تَدْعُو مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٧﴾ وَجَمَعَ
نے نے هرآئینه دوزخ آتشے ست شعله زننده پوست سر را بر کشنده میخواهد اعراض کرده و روگردان شد و جمع
فَأَوْعَىٰ ﴿١٨﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ﴿١٩﴾ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ
مال نمود پس در آوردند نگاهداشت هرآئینه آدمی آفریده شده است ناشکیبنده چون برسدش مصیبت
جَزُوعًا ﴿٢٠﴾ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٢١﴾ إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٢٢﴾ الَّذِينَ
اضطراب کننده و چون برسدش رفاهیت بخل نماینده مگر نمازگزاران آنانکه
هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ
ایشان بر نماز خویش همیشه باشندگانند و آنانکه در اموال ایشان حصه هست
مَعْلُومٌ ﴿٢٤﴾ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ
مقرر برائے سائل و بے مایه کم سوال و آنانکه باور میدارند روز
الدِّينِ ﴿٢٦﴾ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٢٧﴾
جزاء را و آنانکه ایشان از عذاب پروردگار خود ترسندگانند
إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٢٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ
هرآئینه عذاب پروردگار ایشان چنان ست که از ان ایمن نتوان شد و آنانکه ایشان اندام نهانی خود را

حٰفِظُوْنَ ﴿۲۹﴾ اِلَّا عَلٰٓی اَزْوَاجِهِمْ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَیْمَانُهُمْ فَاِنَّهُمْ
نگاہدارندگانند مگر بر زنان خود یا کنیزگانے کہ مالک آنہا شدہ است دستہائے ایشان پس
غَیْرُ مَلُوْمِیْنَ ﴿۳۰﴾ فَمَنِ ابْتَغٰی وَرَآءَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ
ہر آئینہ این فریق ملامت کردہ شدہ نیستند پس ہر کہ طلب کند سوائے این پس آنجماعہ ایشانند از
الْعٰدُوْنَ ﴿۳۱﴾ وَالَّذِیْنَ هُمْ لِاَمٰنٰتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رٰعُوْنَ ﴿۳۲﴾
حد گزشتگان وآنانکہ ایشان امانت ہائے خود را وعہد ہائے خود را رعایت کنندگانند
وَالَّذِیْنَ هُمْ بِشَهٰدٰتِهِمْ قَآئِمُوْنَ ﴿۳۳﴾ وَالَّذِیْنَ هُمْ عَلٰی صَلَاتِهِمْ
وآنانکہ ایشان بہ گواہی ہائے خود متعہد شوندگانند وآنانکہ ایشان بر نماز خود
یُحَافِظُوْنَ ﴿۳۴﴾ اُولٰٓئِكَ فِیْ جَنّٰتٍ مُّكْرَمُوْنَ ﴿۳۵﴾ فَمَالِ الَّذِیْنَ ع
محافظت کنندگانند آنجماعہ در بوستان ہائے باشند گرامی کردگانند پس چیست
مل یعنے از منی ۱۲
كَفَرُوْا قِبَلَكَ مُهْطِعِیْنَ ﴿۳۶﴾ عَنِ الْیَمِیْنِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِیْنَ ﴿۳۷﴾
کافران را بسوئے تو شتابان اند از جانب راست واز جانب چپ گروہ گروہ شدہ
اَیَطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ اَنْ یُّدْخَلَ جَنَّةَ نَعِیْمٍ ﴿۳۸﴾ كَلَّا ط
آیا طمع میکند ہر شخصے از ایشان کہ در آوردہ شود بہ بوستان نعمت نے نے
اِنَّا خَلَقْنٰهُمْ مِّمَّا یَعْلَمُوْنَ ﴿۳۹﴾ فَلَآ اُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشٰرِقِ وَالْمَغٰرِبِ
ہر آئینہ ما آفریدہ ایم ایشانرا از آنچہ میدانند پس قسم میخورم بہ پروردگار مشرق ہا ومغرب ہا
اِنَّا لَقٰدِرُوْنَ ﴿۴۰﴾ عَلٰٓی اَنْ نُّبَدِّلَ خَیْرًا مِّنْهُمْ وَمَا نَحْنُ
کہ ہر آئینہ ما توانائیم بر آنکہ عوض آریم بہتر از ایشان ونیستیم ما
بِمَسْبُوْقِیْنَ ﴿۴۱﴾ فَذَرْهُمْ یَخُوْضُوْا وَیَلْعَبُوْا حَتّٰی یُلٰقُوْا یَوْمَهُمُ
عاجز پس بگذار یا محمد ایشان را بہ بیہودگی در آیند وبازی کنند تا آنکہ برخورند بآن روز خود
الَّذِیْ یُوْعَدُوْنَ ﴿۴۲﴾ یَوْمَ یَخْرُجُوْنَ مِنَ الْاَجْدَاثِ سِرَاعًا
کہ وعدہ دادہ میشود ایشان را روزیکہ بر آیند از قبور شتابان
كَاَنَّهُمْ اِلٰی نُصُبٍ یُّوْفِضُوْنَ ﴿۴۳﴾ خَاشِعَةً اَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ
گویا ایشان بسوئے نشانہ میدوند نیایش ظاہر شدہ باشد بر دیدہ ہائی ایشان در گیرد

ذِلَّةٌ ۭ ذٰلِكَ الْيَوْمُ الَّذِيْ كَانُوْا يُوْعَدُوْنَ ﴿۴۴﴾ ع ۲ ۸

ایشانرا خواری اینست آن روز کہ وعده داده میشد ایشان را

سُوْرَةُ نُوْحٍ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَمَانٌ وَعِشْرُوْنَ اٰيَةً وَفِيْهَا رُكُوْعَانِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سوره نوح در مکہ نازل شده و آں بیست و ہشت آیت و دو رکوع است بنام خدای بخشاینده مہربان

اِنَّآ اَرْسَلْنَا نُوْحًا اِلٰى قَوْمِهٖٓ اَنْ اَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ

ہر آئینہ ما فرستادیم نوح را بسوئے قوم او کہ بترسان قوم خود را پیش ازانکہ

اَنْ يَّاْتِيَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۱﴾ قَالَ يٰقَوْمِ اِنِّيْ لَكُمْ نَذِيْرٌ مُّبِيْنٌ ﴿۲﴾

بیاید بدیشان عقوبتے درد دہنده گفت اے قوم من ہر آئینہ من برائ شما ترساننده ظاہرام

اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوْهُ وَاَطِيْعُوْنِ ﴿۳﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوْبِكُمْ

باین مضمون کہ عبادت کنید خدارا و بترسید ازو و فرمان من برید تا بیامرزد برائے شما گناہان شمارا

وَيُؤَخِّرْكُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُّسَمًّى ۭ اِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ اِذَا جَاۗءَ لَا يُؤَخَّرُ ۘ وقف لازم

و موقوف دارد شمارا تا وقتے مقرر ہر آئینہ وقت مقرر کرده خدا چون بیاید ہرگز موقوف

لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿۴﴾ قَالَ رَبِّ اِنِّيْ دَعَوْتُ قَوْمِيْ لَيْلًا وَّنَهَارًا ﴿۵﴾

داشتہ نشود آنرا اگر میدانید گفت اے پروردگار من ہر آئینہ من خواندم قوم خود را شب و روز

فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَاۗءِيْٓ اِلَّا فِرَارًا ﴿۶﴾ وَاِنِّيْ كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ

پس زیاده نکرد در حق ایشان خواندن من مگر گریختن را و ہر آئینہ من ہرگاه کہ دعوت کردم ایشانرا تا بیامرزی

جَعَلُوْٓا اَصَابِعَهُمْ فِيْٓ اٰذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَاَصَرُّوْا

برائے ایشان در آوردند انگشتان خود را در گوش ہائے خویش و بخود در پیچیدند جامہائے خویش را و ملاومت

وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ﴿۷﴾ ثُمَّ اِنِّيْ دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿۸﴾ ثُمَّ اِنِّيْٓ

کردند بر کفر و سرکشی نمودند سرکشی تمام باز ہر آئینہ من دعوت کردم بآواز بلند باز ہر آئینہ من

اَعْلَنْتُ لَهُمْ وَاَسْرَرْتُ لَهُمْ اِسْرَارًا ﴿۹﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوْا رَبَّكُمْ

آشکار گفتم با ایشان و پنہان گفتم ایشان را نیز پنہان گفتنے پس گفتم طلب آمرزش کنید از پروردگار

اِنَّهٗ كَانَ غَفَّارًا ﴿۱۰﴾ يُّرْسِلِ السَّمَاۗءَ عَلَيْكُمْ مِّدْرَارًا ﴿۱۱﴾ وَّيُمْدِدْكُمْ

خود ہر آئینہ او ہست آمرزنده تا بفرستد بر شما باران را ریزنده و پے درپے

بِاَمْوَالٍ وَّبَنِيْنَ وَيَجْعَلْ لَّكُمْ جَنّٰتٍ وَّيَجْعَلْ لَّكُمْ اَنْهٰرًا ﴿١٢﴾
دہد شمارا اموال وفرزندان وبدہد شمارا بوستان ہا وپدید آرد برائے شما جوئیہا
مَا لَكُمْ لَا تَرْجُوْنَ لِلّٰهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ اَطْوَارًا ﴿١٤﴾ اَلَمْ
چیست شمارا کہ اعتقاد نمی کنید برائے خدا بزرگی را حال آنکہ آفریدہ است شمارا بطور ہائے مختلف آیا
تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللّٰهُ سَبْعَ سَمٰوٰتٍ طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَّجَعَلَ الْقَمَرَ
نمی بینید چگونہ آفرید خدا ہفت آسمان را توبرتو وساخت ماہ را
فِيْهِنَّ نُوْرًا وَّجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا ﴿١٦﴾ وَاللّٰهُ اَنْۢبَتَكُمْ مِّنَ
درمیان اینہا فروزندہ وساخت آفتاب را چراغ درخشندہ وخدا رویانید شمارا از
الْاَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيْدُكُمْ فِيْهَا وَيُخْرِجُكُمْ اِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَاللّٰهُ
زمین نوعے از رویانیدن پس باز در آرد شمارا بہ زمین وبیرون آرد نیز از طورے بیرون آوردن ف۱
ع ۱ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لِّتَسْلُكُوْا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾
خدا ساخت برائے شما زمین را فرشے تا بروید دران زمین براہ ہائے کشادہ
قَالَ نُوْحٌ رَّبِّ اِنَّهُمْ عَصَوْنِيْ وَاتَّبَعُوْا مَنْ لَّمْ يَزِدْهُ مَالُهٗ وَ
گفت نوح اے پروردگار من ہر آئینہ اینجماعہ نافرمانی من کردند وپیروی نمودند بکسیکہ زیادہ نکردہ است در
وَلَدُهٗٓ اِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾ وَمَكَرُوْا مَكْرًا كُبَّارًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُوْا لَا تَذَرُنَّ
حق وے مال وے وفرزند وے مگر زیانرا و بدسگالے کردند رئیسان بدسگالے عظیم وگفتند ہرگز ترک مکنید
اٰلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَّلَا سُوَاعًا ۙ وَّلَا يَغُوْثَ وَيَعُوْقَ وَ
معبودان خود را وہرگز ترک مکنید ودو سواع ویغوث ویعوق و
نَسْرًا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ اَضَلُّوْا كَثِيْرًا ۚ وَلَا تَزِدِ الظّٰلِمِيْنَ اِلَّا ضَلٰلًا ﴿٢٤﴾
نسرا ف۲ وہر آئینہ گمراہ کردند بسیارے را وزیادہ مدہ خدایا ستمگاران را مگر گمراہی
مِمَّا خَطِيْٓـٰٔتِهِمْ اُغْرِقُوْا فَاُدْخِلُوْا نَارًا ۙ فَلَمْ يَجِدُوْا لَهُمْ
بسبب گناہان خود غرق کردہ شد ایشان را پس آوردہ شد ایشان را بآتش پس نیافتند برائے خویش
مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَنْصَارًا ﴿٢٥﴾ وَقَالَ نُوْحٌ رَّبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْاَرْضِ
بجز خدا ہیچ نصرت دہندہ وگفت نوح اے پروردگار من مگزار بر زمین

ف۱ یعنے برہ سالے گفاراً
ف۲ واین پنج بت بودند

مِنَ الْكٰفِرِيْنَ دَيَّارًا ﴿۲۶﴾ اِنَّكَ اِنْ تَذَرْهُمْ يُضِلُّوْا عِبَادَكَ وَ
از کافران هیچ ساکن شونده هرآئینه تو اگر بگذاری ایشان را گمراه سازند بندگان ترا و

لَا يَلِدُوْٓا اِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا ﴿۲۷﴾ رَبِّ اغْفِرْ لِيْ وَلِوَالِدَيَّ وَ
نزایند مگر بدکار ناسپاس دار را اے پروردگار من بیامرز مرا و پدر و مادر مرا و

لِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَّلِلْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ ۭ وَلَا
هر کرا درآید بخانه من ایمان آورده و جمیع مؤمنین و مومنات را و

تَزِدِ الظّٰلِمِيْنَ اِلَّا تَبَارًا ﴿۲۸﴾ ع
زیاده مده ستمگاران را مگر هلاکی

سُوْرَةُ الْجِنِّ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ ثَمَانٌ وَّعِشْرُوْنَ اٰيَةً وَّفِيْهَا رُكُوْعَانِ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
سوره جن در مکه نازل شده و آن بیست و هشت آیت و دو رکوع است
به نام خدائے بخشاینده مهربان

قُلْ اُوْحِيَ اِلَيَّ اَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوْٓا اِنَّا سَمِعْنَا
ف بگو وحی فرستاده شد بسوے من که گوش نهادند جماعهٔ از جن پس گفتند هرآئینه ما شنیدیم

قُرْاٰنًا عَجَبًا ﴿۱﴾ يَّهْدِيْٓ اِلَى الرُّشْدِ فَاٰمَنَّا بِهٖ ۭ وَلَنْ نُّشْرِكَ بِرَبِّنَآ
قرآنے عجبے که دلالت میکند بسوے راه راست پس ایمان آوردیم بآن و شریک مقرر نخواهیم کرد

اَحَدًا ﴿۲﴾ وَّاَنَّهٗ تَعٰلٰى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَّلَا وَلَدًا ﴿۳﴾
با پروردگار خویش هیچ یک را و بیان کردند آن جنیان که بلند ست بزرگی پروردگار ما فرا نگرفته است زنے و فرزندے

وَّاَنَّهٗ كَانَ يَقُوْلُ سَفِيْهُنَا عَلَى اللّٰهِ شَطَطًا ﴿۴﴾ وَّاَنَّا ظَنَنَّآ اَنْ لَّنْ
و آنکه افترا مے کرد جاهل ما بر خدا دروغ و آنکه ما پنداشتیم که هرگز

تَقُوْلَ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا ﴿۵﴾ وَّاَنَّهٗ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ
نگویند بنے آدم و جنیان بر خدا سخن دروغ را و آنکه مردان بنی

الْاِنْسِ يَعُوْذُوْنَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوْهُمْ رَهَقًا ﴿۶﴾ وَّاَنَّهُمْ
آدم پناه میگرفتند بمردان جن پس زیاده کردند در حق آن جنیان سرکشی را ف۲ و

ظَنُّوْا كَمَا ظَنَنْتُمْ اَنْ لَّنْ يَّبْعَثَ اللّٰهُ اَحَدًا ﴿۷﴾ وَّاَنَّا لَمَسْنَا السَّمَآءَ
آنکه آدمیان گمان کردند چنانکه شما گمان کرده بودید که هرگز نفرستد خدا هیچکس را ف۳ و آنکه ما دست رسانیدیم

النصف ۲
ع ۸ ۱۰

ف۱
مترجم گوید روزیکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم نماز صبح بیرون مکه میخواندند جماعهٔ از جن آنرا استماع کردند و ایمان آوردند خدائے تعالی از ایمان ایشان و گفتگوئے ایشان با قوم خود درین سوره خبر داد تا قوله و ان لو استقاموا والله اعلم

ف۲
اشارت است بآنکه در جاهلیت چون بجائے فرود می آمدند میگفتند اعوذ بسید هذا الوادی من سفهاء قومه ۱۲

ف۳
یعنے پیغامبر نفرستد ۱۲

فَوَجَدْنٰهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيْدًا وَّشُهُبًا ﴿۸﴾ وَّاَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ

با آسمان پس یافتیم که آسمان پر کرده شده ست به پاسبانان محکم و ستارہ‌ہائے فرود آینده و آنکه ما مے نشستیم

مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ ؕ فَمَنْ يَّسْتَمِعِ الْاٰنَ يَجِدْ لَهٗ شِهَابًا رَّصَدًا ﴿۹﴾

پیش ازین بجاہا برائے شنیدن ف۱ پس هر که گوش بنهد الحال بیابد برائے خود ستاره مہیا ساخته

وَّاَنَّا لَا نَدْرِيْۤ اَشَرٌّ اُرِيْدَ بِمَنْ فِي الْاَرْضِ اَمْ اَرَادَ بِهِمْ

و آنکه ما نمے دانیم آیا بلائے اراده کرده شد در حق آنانکه در زمین اند یا اراده کرده است در حق ایشان

رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿۱۰﴾ وَّاَنَّا مِنَّا الصّٰلِحُوْنَ وَمِنَّا دُوْنَ ذٰلِكَ ؕ كُنَّا

پروردگار ایشان خیر را و آنکه از ما جمعے شائسته کاران اند و جمعے از ما سواے اینند

طَرَآئِقَ قِدَدًا ﴿۱۱﴾ وَّاَنَّا ظَنَنَّاۤ اَنْ لَّنْ نُّعْجِزَ اللّٰهَ فِي الْاَرْضِ وَلَنْ

هستیم فرق هائے مختلف و آنکه ما دانستیم که هرگز عاجز نه توانیم کرد خدا را در زمین و عاجز

نُّعْجِزَهٗ هَرَبًا ﴿۱۲﴾ وَّاَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدٰۤى اٰمَنَّا بِهٖ ؕ فَمَنْ يُّؤْمِنْ

نه توانیم کرد او را از جهت گریختن و آنکه ما چون شنیدیم هدایت را ایمان آوردیم بآن که پس هر که ایمان آرد

بِرَبِّهٖ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَّلَا رَهَقًا ﴿۱۳﴾ وَّاَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُوْنَ وَمِنَّا

به پروردگار خویش پس او نه ترسد از هیچ نقصانے و نه از هیچ ستمے و آنکه جمعے از ما مسلمانند و جمعے از ما

الْقٰسِطُوْنَ ؕ فَمَنْ اَسْلَمَ فَاُولٰٓئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿۱۴﴾ وَاَمَّا الْقٰسِطُوْنَ

گنه گار اند پس هر که مسلمان شده پس آنجماعه قصد کردند راه راست را و اما گنهگاران پس باشند

فَكَانُوْا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿۱۵﴾ وَّاَنْ لَّوِ اسْتَقَامُوْا عَلَى الطَّرِيْقَةِ لَاَسْقَيْنٰهُمْ

هیزم برائے دوزخ و نیز بگو یا محمد که وحی فرستاده شده است بسوئے من که بنی آدم اگر راست مے استادند

مَّآءً غَدَقًا ﴿۱۶﴾ لِّنَفْتِنَهُمْ فِيْهِ ؕ وَمَنْ يُّعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهٖ يَسْلُكْهُ

بر راه راست البته مینوشانیدیم آب بسیار تا امتحان کنیم ایشانرا بآن ف۲ و هر که اعراض کند از یاد کردن

عَذَابًا صَعَدًا ﴿۱۷﴾ وَّاَنَّ الْمَسٰجِدَ لِلّٰهِ فَلَا تَدْعُوْا مَعَ اللّٰهِ اَحَدًا ﴿۱۸﴾

پروردگار خود در آردش بعذابے سخت و آنکه مسجدها مخصوص برائے خدا ست پس عبادت مکنید با خدا هیچ یکے را

وَّاَنَّهٗ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللّٰهِ يَدْعُوْهُ كَادُوْا يَكُوْنُوْنَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿۱۹﴾ ع ۱ / ۱۹ / ۱۱

و آنکه چون ایستاد بندهٔ خدا ف۳ که عبادت کند خدا را نزدیک بودند جنیان که بران بنده یکے بردیگرے چسپیده شوند ف۴

ف۱ یعنی برائے شنیدن کلام ملائکه ۱۲

ف۲ یعنی ارزانی می شد قحط نمی آمد

ف۳ یعنی محمد صلی الله علیه وسلم ۱۲

ف۴ یعنی از حرص بر استماع قرآن ۱۲

قُلْ اِنَّمَآ اَدْعُوْا رَبِّیْ وَلَآ اُشْرِكُ بِهٖٓ اَحَدًا ﴿۲۰﴾ قُلْ اِنِّیْ لَآ اَمْلِكُ
بگو جز این نیست کہ عبادت میکنم پروردگار خود را و شریک مقرر نمی کنم با وے ہیچ یک را بگو ہر آئینہ من نمی توانم
لَكُمْ ضَرًّا وَّلَا رَشَدًا ﴿۲۱﴾ قُلْ اِنِّیْ لَنْ یُّجِیْرَنِیْ مِنَ اللّٰهِ اَحَدٌ ۙ
در حق شما ضرر رسانیدن و نہ لازم کردن طریق راستی بگو ہر آئینہ پناہ نہ دہد مرا از عقوبت خدا ہیچ یک
وَّلَنْ اَجِدَ مِنْ دُوْنِهٖ مُلْتَحَدًا ﴿۲۲﴾ اِلَّا بَلٰغًا مِّنَ اللّٰهِ وَرِسٰلٰتِهٖ ؕ
و ہرگز نیابم بجز وے پناہے لیکن بجا آریم خبر رسانیدن از جانب خدا و تبلیغ پیغامہائے او
وَمَنْ یَّعْصِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ فَاِنَّ لَهٗ نَارَ جَهَنَّمَ خٰلِدِیْنَ فِیْهَآ
و ہر کہ نافرمانبرداری کند خدا را و پیغامبر او را پس ہر آئینہ او راست آتش دوزخ جاویدان در آنجا
اَبَدًا ﴿۲۳﴾ حَتّٰٓی اِذَا رَاَوْا مَا یُوْعَدُوْنَ فَسَیَعْلَمُوْنَ مَنْ اَضْعَفُ
ہمیشہ در غفلت خود باشند تا وقتیکہ ببینند آنچہ وعدہ دادہ میشود ایشانرا پس خواہند دانست کیست
نَاصِرًا وَّاَقَلُّ عَدَدًا ﴿۲۴﴾ قُلْ اِنْ اَدْرِیْٓ اَقَرِیْبٌ مَّا تُوْعَدُوْنَ اَمْ
ناتوان تر باعتبار نصرت دہندہ و کمتر از روئے شمار بگو نمیدانم آیا نزدیک ست آنچہ وعدہ دادہ میشود شمارا
یَجْعَلُ لَهٗ رَبِّیْٓ اَمَدًا ﴿۲۵﴾ عٰلِمُ الْغَیْبِ فَلَا یُظْهِرُ عَلٰی غَیْبِهٖٓ
یا مقرر کند برائے او پروردگار من میعادے داننده پنہان ست پس مطلع نمی سازد بر علم غیب خود
اَحَدًا ﴿۲۶﴾ اِلَّا مَنِ ارْتَضٰی مِنْ رَّسُوْلٍ فَاِنَّهٗ یَسْلُكُ مِنْۢ بَیْنِ
ہیچ یک را مگر کسے کہ پسند کرد او را مراد از پیغامبرست پس ہر آئینہ خدا روان میکند پیش دست
یَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِهٖ رَصَدًا ﴿۲۷﴾ لِّیَعْلَمَ اَنْ قَدْ اَبْلَغُوْا رِسٰلٰتِ رَبِّهِمْ
وے و پس پشت وے فرشتگان نگاہبان را تا بداند خدا کہ بتحقیق رسانیدہ اند پیغامہائے پروردگار خود را
وَاَحَاطَ بِمَا لَدَیْهِمْ وَاَحْصٰی كُلَّ شَیْءٍ عَدَدًا ﴿۲۸﴾ ع ۲ ۹ ۱۲
ف و خدا از ہر جہت بگرد آمدہ ست بر آنچہ نزدیک ایشانست و فرا گرفتہ است ہر چیز را از روئے شمار

سُوْرَةُ الْمُزَّمِّلِ مَكِّیَّةٌ وَّهِیَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ عِشْرُوْنَ اٰیَةً وَّفِیْهَا رُكُوْعَانِ
سورہ مزمل در مکہ نازل شدہ و آں بنام خدائے بخشایندہ مہربان بیست آیت و دو رکوع است

یٰٓاَیُّهَا الْمُزَّمِّلُ ﴿۱﴾ قُمِ الَّیْلَ اِلَّا قَلِیْلًا ﴿۲﴾ نِّصْفَهٗٓ اَوِ انْقُصْ
ف۱ ای در جامہ بر خود پیچیدہ ف۲ قیام لیل کن مگر اندکے ف۳ قیام نیم شب کن یا اندکے

ف۱ یعنے تا تبلیغ در خارج متحقق گردد زیرا کہ آن علم ست واللہ اعلم ۱۲

ف۲ مترجم گوید در ابتدائے اسلام خدائے تعالے قیام لیل بر آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم و بر مسلمانان موکد گردانید و چون این معنی بر ایشان نہایت دشوار آمد بعد یک سال رخصت نازل فرمود ان ربک یعلم الی آخر السورة تا ہر کہ خواہد قیام کند و ہر کہ خواہد نکند و ہر قدر کہ خواہد بخواند واللہ اعلم ۱۲

ف۳ یعنی بسبب ہیبت وحی ۱۲

ف۴ یعنے اگر شبہا کمی کنی گناہ نہ باشد واللہ اعلم ۱۲

مِنْهُ قَلِيْلًا ۳ اَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِيْلًا ۴ اِنَّا سَنُلْقِيْ
از نیم شب کم نما یا اندکے بر نیم شب بیفزا و ترتیل کن قرآن را بواضح خواندن ہر آئینہ ما خواہیم
عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيْلًا ۵ اِنَّ نَاشِئَةَ الَّيْلِ هِيَ اَشَدُّ وَطْاً وَّاَقْوَمُ
نازل کرد بر تو فرمانے دشوار را ہر آئینہ قیام شب زیادہ ترست در موافقت زبان با دل و درست ترست
قِيْلًا ۶ اِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيْلًا ۷ وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَ
در تلفظ الفاظ ہر آئینہ ترا در روز شغلے ست بسیار و یاد کن نام پروردگار خود را و از ہمہ
تَبَتَّلْ اِلَيْهِ تَبْتِيْلًا ۸ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ
جہت گسستہ شو متوجہ شدہ بسوئے او نوعے گسستہ شدن پروردگار مشرق و مغرب ست نیست ہیچ
فَاتَّخِذْهُ وَكِيْلًا ۹ وَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُوْلُوْنَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا
معبودے مگر او پس کارساز گیر او را و صبر کن بر آنچہ می گویند و ترک کن ایشان را ترک
جَمِيْلًا ۱۰ وَذَرْنِيْ وَالْمُكَذِّبِيْنَ اُولِي النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيْلًا ۱۱
کردن نیکو و بگذار مرا با دروغ شمارندگان خداوندان رفاہیت و مہلت دہ ایشان را اندکے
اِنَّ لَدَيْنَآ اَنْكَالًا وَّجَحِيْمًا ۱۲ وَّطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَّعَذَابًا اَلِيْمًا ۱۳
ہر آئینہ ہست نزدیک ما قیدہائے گران و آتش افروختہ و طعام گلوگیر و عذاب درد دہندہ
يَوْمَ تَرْجُفُ الْاَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيْبًا مَّهِيْلًا ۱۴
روزیکہ بجنبد زمین و کوہہا و شود کوہہا مانند تل ریگ از ہم پاشیدہ شدہ
اِنَّآ اَرْسَلْنَآ اِلَيْكُمْ رَسُوْلًا ۵ شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَآ اَرْسَلْنَآ اِلٰى
ہر آئینہ ما فرستادیم بسوئے شما پیغامبرے گواہی دہندہ بر شما چنانکہ فرستادہ بودیم بسوی
فِرْعَوْنَ رَسُوْلًا ۱۵ فَعَصٰى فِرْعَوْنُ الرَّسُوْلَ فَاَخَذْنٰهُ اَخْذًا
فرعون پیغامبرے را پس نافرمانبرداری کرد فرعون آن پیغامبر را پس در گرفتیم او را در
وَّبِيْلًا ۱۶ فَكَيْفَ تَتَّقُوْنَ اِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَّجْعَلُ الْوِلْدَانَ
گرفتن سخت پس اگر کافر مانید چگونہ در پناہ شوید از روزے کہ اطفال را
شِيْبًا ۱۷ السَّمَآءُ مُنْفَطِرٌ بِهٖ كَانَ وَعْدُهٗ مَفْعُوْلًا ۱۸ اِنَّ هٰذِهٖ
پیر گرداند آسمان شگافتہ باشد در آن روز ہست وعدۂ خدا البتہ کردنی ہر آئینہ این

ف یعنے دعوت کفار با سلام ۱۲

تَذْكِرَةٌ ۚ فَمَنْ شَآءَ اتَّخَذَ إِلٰى رَبِّهٖ سَبِيْلًا ﴿۱۹﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ ع ۱ ۱۹ ۱۳

پندست پس ہرکہ خواہد راہ بگیرد بسوئے پروردگار خویش ہرآئینہ پروردگار تو میداند

أَنَّكَ تَقُوْمُ أَدْنٰى مِنْ ثُلُثَيِ الَّيْلِ وَنِصْفَهٗ وَثُلُثَهٗ وَطَآئِفَةٌ

کہ تو برمیخیزی نزدیک بہ دو ثلث شب ونیم شب وثلث شب ونیز میخیزند جماعہ از

مِّنَ الَّذِيْنَ مَعَكَ ۗ وَاللّٰهُ يُقَدِّرُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۗ عَلِمَ أَنْ لَّنْ

آنانکہ ہمراہ تواند وخدا اندازہ میکند شب وروز را دانست خدا کہ شما

تُحْصُوْهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوْا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْاٰنِ ۗ عَلِمَ

احاطہ نمے توانید کرد قیام لیل را ف۱ پس برحمت باز گشت برشما پس بخوانید آنچہ آسان باشد از قرآن

أَنْ سَيَكُوْنُ مِنْكُمْ مَّرْضٰى ۙ وَاٰخَرُوْنَ يَضْرِبُوْنَ فِي الْأَرْضِ

دانست خدا کہ خواہند بود بعضے از شما بیماران ودیگران کہ سفرے کنند در زمین

يَبْتَغُوْنَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ ۙ وَاٰخَرُوْنَ يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ

طلب روزی می نمایند از فضل خدا ودیگران کہ کارزار میکنند در راہ

اللّٰهِ ۖ فَاقْرَءُوْا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ ۙ وَأَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ

خدا پس بخوانید آنچہ آسان باشد از قرآن وبرپا دارید نماز را وبدہید زکوٰۃ را

وَأَقْرِضُوا اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا ۗ وَمَا تُقَدِّمُوْا لِأَنْفُسِكُمْ مِّنْ

ووام دہید خدا را وام دادن نیک ف۲ وآنچہ پیش میفرستید برائے خویشتن از عمل نیک

خَيْرٍ تَجِدُوْهُ عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرًا وَّأَعْظَمَ أَجْرًا ۗ وَاسْتَغْفِرُوا

آنرا بہتر خواہید یافت نزدیک خدا وبزرگ تر باعتبار مزد وطلب آمرزش کنید

اللّٰهَ ۗ إِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۲۰﴾ ع ۲ ۱ ۱۴

از خدا ہرآئینہ خدا آمرزگار مہربانست ف۳

سُوْرَةُ الْمُدَّثِّرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سِتٌّ وَّخَمْسُوْنَ اٰيَةً وَّفِيْهَا رُكُوْعَانِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سورہ مدثر در مکہ نازل شدہ واں پنجاہ وشش آیت و دو رکوع است

بنام خدائے بخشایندہ مہربان

يٰٓأَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ﴿۱﴾ قُمْ فَأَنْذِرْ ﴿۲﴾ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ﴿۳﴾ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿۴﴾

اے مرد جامہ برخود پیچیدہ ف۴ برخیز بترسان وپروردگار خود را پس ببزرگی یاد کن وجامہائے خود را پاک ساز

ف۱ یعنی مواظبت نمیتوانید کرد ۱۲

ف۲ یعنی صرف مال کنید در جہاد بتوقع ثواب آخرت واللہ اعلم ۱۲

ف۳ مترجم گوید این آیت بعد یک سال نازل شد و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در ہمیں سورہ لاحق کردند بجہت مناسبت و لہذا با سائر سورہ راست نمی ماند واللہ اعلم ۱۲

ف۴ یعنی از ہیبت وحی ۱۲

وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ۝۵ وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ ۝۶ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ۝۷

و پلیدی را دور کن و نباید که چیزے بدهی زیاده طلب کنان ولـ و برائے حکم پروردگار خویش پس شکیبائی ورز

فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ ۝۸ فَذَٰلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ ۝۹ عَلَى

پس وقتیکه دمیده در صور دشوار شود حال پس آنوقت و آنروز وقت دشوار باشد بر

الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ ۝۱۰ ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ۝۱۱ وَجَعَلْتُ

کافران نه وقت آسان بگذار مرا باکسیکه آفریدم تنها و دادم اورا

لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ۝۱۲ وَبَنِينَ شُهُودًا ۝۱۳ وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ۝۱۴

مال فراوان و فرزندان حاضر شونده بمجالس و وسعت دادم اورا وسعت دادنی

ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ۝۱۵ كَلَّا ۖ إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا ۝۱۶ سَأُرْهِقُهُ

باز طمع مے کند که زیاده دهم نے نے هر آئینه او هست بآیات ما ستیزنده تکلیف خواهم داد اورا

صَعُودًا ۝۱۷ إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ۝۱۸ فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۝۱۹ ثُمَّ قُتِلَ

بمشقے هر آئینه وے تامل کرد و اندازه مقرر نمود پس لعنت باد اورا چگونه اندازه کرد باز دگر لعنت باد برو

كَيْفَ قَدَّرَ ۝۲۰ ثُمَّ نَظَرَ ۝۲۱ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ۝۲۲ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ۝۲۳

چگونه اندازه کرد باز در نگریست باز رو ترش کرد و پیشانی درهم کشید باز پشت گردانید و تکبر کرد ولـ

فَقَالَ إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْثَرُ ۝۲۴ إِنْ هَٰذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ۝۲۵ سَأُصْلِيهِ

پس گفت نیست قرآن مگر جادوئے که از ساحران نقل کرده میشود نیست این قرآن مگر کلام آدمی خواهم در آورد

سَقَرَ ۝۲۶ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرُ ۝۲۷ لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ ۝۲۸ لَوَّاحَةٌ لِلْبَشَرِ ۝۲۹

اورا بدوزخ و چه چیز مطلع ساخت ترا که چیست دوزخ باقی نمی گذارد و ترک نمی کند سوزنده است آدمیان را

عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ۝۳۰ وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً ع

بر دوزخ موکل اند نوزده کس ولـ و نه ساختیم موکلان دوزخ مگر فرشتگان را

وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ

و نه ساختیم شمار ایشان را مگر بلا در حق کافران تا یقین کنند اهل

أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ

کتاب و تا زیاده شوند مسلمانان در ایمان خود و تا شک نه کنند

ولـ
یعنی هدیه بدون به کسی
تا طمع زیاده از قیمت هدیه
رعایت کند از اخلاق
رذیله است ۱۲

ولـ
مترجم گوید این تصویرست
حال کافر را که خدا تعالیٰ
او را لعنت داده باشد
و او مصر باشد بر کفر و عبس
و بسر ثم ادبر واستکبر تصویر
حال تامل و تردد است
واللہ اعلم ۱۲

ولـ
مترجم گوید این آیت اشارت
ست بر شبهٔ کفار در عدد
تسعة عشر آنحضرت صلے
اللہ علیه وسلم آنرا درمیان
سوره لاحق فرمودند
بجهت مناسبت و
لهذا با سائر سورتها نمی ماند
در اسلوب واللہ اعلم ۱۲

اُوْتُوا الْكِتٰبَ وَالْمُؤْمِنُوْنَ ۙ وَلِيَقُوْلَ الَّذِيْنَ فِيْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ

اہل کتاب ومسلمانان وتا بگویند آنانکہ در دل ایشان بیماریست

وَّالْكٰفِرُوْنَ مَاذَآ اَرَادَ اللّٰهُ بِهٰذَا مَثَلًا ؕ كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللّٰهُ

وکافران چہ چیز ارادہ کردہ است خدا باین داستان ہمچنین گمراہ می کند خدا

مَنْ يَّشَآءُ وَيَهْدِيْ مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَمَا يَعْلَمُ جُنُوْدَ رَبِّكَ اِلَّا هُوَ ؕ

ہرکرا خواہد وراہ مے نماید ہرکرا خواہد ونمے داند لشکر پروردگار ترا مگر او تبارک و تعالی

وَمَا هِيَ اِلَّا ذِكْرٰى لِلْبَشَرِ ۳۱ كَلَّا وَالْقَمَرِ ۳۲ وَالَّيْلِ اِذْ اَدْبَرَ ۳۳ ع ۳۱/۱۵

ونیست این مگر پندے برائے بنی آدم نے نے قسم بماہ وقسم بشب چون پشت برگرداند

وَالصُّبْحِ اِذَآ اَسْفَرَ ۳۴ اِنَّهَا لَاِحْدَى الْكُبَرِ ۳۵ نَذِيْرًا لِّلْبَشَرِ ۳۶ لِمَنْ

وقسم بصبح چوں روشن شود ہر آئینہ دوزخ یکے از چیزہائے بزرگ ست ترسانندہ بنی آدم را ترسانندہ

شَآءَ مِنْكُمْ اَنْ يَّتَقَدَّمَ اَوْ يَتَاَخَّرَ ۳۷ كُلُّ نَفْسٍۭ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ ۳۸ عند المتقدمین ۱۲

است برائے ہرکہ خواہد از شما پیشتر آید یا باز پس ماند ہر شخصے بآنچہ کرد در گروست

اِلَّآ اَصْحٰبَ الْيَمِيْنِ ۳۹ فِيْ جَنّٰتٍ ۛ يَتَسَآءَلُوْنَ ۴۰ عَنِ الْمُجْرِمِيْنَ ۴۱ ع ۱٦

مگر اہل سعادت در بوستانہا باشند سوال کنند از گنہگاران

مَا سَلَكَكُمْ فِيْ سَقَرَ ۴۲ قَالُوْا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّيْنَ ۴۳ وَلَمْ نَكُ

چہ چیز درآورد شمارا در دوزخ گویند نبودیم از نماز گزارندگان ونمے دادیم

نُطْعِمُ الْمِسْكِيْنَ ۴۴ وَكُنَّا نَخُوْضُ مَعَ الْخَآئِضِيْنَ ۴۵ وَكُنَّا نُكَذِّبُ

طعام فقیر را وبانکار درمے آمدیم با درآیندگان ودروغ میشمردیم

بِيَوْمِ الدِّيْنِ ۴٦ حَتّٰٓى اَتٰىنَا الْيَقِيْنُ ۴۷ فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ

روز جزا را تا وقتیکہ آمد بما موت پس سود ندہد ایشانرا شفاعت

الشّٰفِعِيْنَ ۴۸ فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِيْنَ ۴۹ كَاَنَّهُمْ

شفاعت کنندگان پس چیست ایشان را از پند روگردان شدہ گویا ایشان

حُمُرٌ مُّسْتَنْفِرَةٌ ۵۰ فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ۵۱ بَلْ يُرِيْدُ كُلُّ امْرِئٍ

خران رم کردہ اند کہ گریختہ باشند از شیرے بلکہ میخواہد ہر شخصے

مِنْهُمْ اَنْ يُّؤْتٰى صُحُفًا مُّنَشَّرَةً ﴿٥٢﴾ كَلَّا ۭ بَلْ لَّا يَخَافُوْنَ الْاٰخِرَةَ ﴿٥٣﴾
از ایشان کہ دادہ شود نامہ ہائے کشادہ ف۱ نے نے بلکہ نمی ترسند از آخرت

كَلَّآ اِنَّهٗ تَذْكِرَةٌ ﴿٥٤﴾ فَمَنْ شَاۗءَ ذَكَرَهٗ ﴿٥٥﴾ وَمَا يَذْكُرُوْنَ اِلَّآ اَنْ
نے نے ہر آئینہ قرآن پندست پس ہر کہ خواہد بخواند آن را و یاد نکنند بندگان مگر وقتے کہ

يَّشَاۗءَ اللّٰهُ ۭ هُوَ اَهْلُ التَّقْوٰى وَاَهْلُ الْمَغْفِرَةِ ﴿٥٦﴾
خواستہ باشد خدا اوست سزاوار آنکہ ازوے بترسند و اوست سزاوار آن کہ بیامرزد

ع ٢ ٥ ١٦

سُوْرَةُ الْقِيٰمَةِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ اَرْبَعُوْنَ اٰيَةً فِيْهَا رُكُوْعَانِ
سورہ قیامہ در مکہ نازل شدہ و آن بنام خدائے بخشایندہ مہربان چہل آیت و دو رکوع است

لَآ اُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيٰمَةِ ﴿١﴾ وَلَآ اُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴿٢﴾ اَيَحْسَبُ
قسم میخورم بروز قیامت و قسم میخورم بنفس ملامت کنندہ ف۲ آیا مے پندارد

الْاِنْسَانُ اَلَّنْ نَّجْمَعَ عِظَامَهٗ ﴿٣﴾ بَلٰى قٰدِرِيْنَ عَلٰٓي اَنْ نُّسَوِّيَ
آدمی کہ جمع نہ کنیم استخوانہائے اورا آرے می کنیم توانا شدہ برآنکہ ہموار کنیم سر انگشت ہائے

بَنَانَهٗ ﴿٤﴾ بَلْ يُرِيْدُ الْاِنْسَانُ لِيَفْجُرَ اَمَامَهٗ ﴿٥﴾ يَسْــَٔلُ اَيَّانَ يَوْمُ
اورا بلکہ میخواہد آدمی کہ معصیت کند در زمانیکہ پیش روئے ویست ف۳ مے پرسد کے خواہد بود

الْقِيٰمَةِ ﴿٦﴾ فَاِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ ﴿٧﴾ وَخَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾ وَجُمِعَ الشَّمْسُ
روز قیامت پس وقتیکہ خیرہ شود چشم و تیرہ گردد ماہ و یکجا جمع کردہ شود

وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾ يَقُوْلُ الْاِنْسَانُ يَوْمَىِٕذٍ اَيْنَ الْمَفَرُّ ﴿١٠﴾ كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾
آفتاب و ماہ بگوید آدمی آنروز کہ کجاست گریزگاہ نے نے نیست ہیچ پناہ

اِلٰى رَبِّكَ يَوْمَىِٕذِۨ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾ يُنَبَّؤُا الْاِنْسَانُ يَوْمَىِٕذٍۢ بِمَا قَدَّمَ
بسوئے پروردگار تست امروز قرارگاہ خبر دادہ شود آدمی را آن روز بحقیقت حال آنچہ

وَاَخَّرَ ﴿١٣﴾ بَلِ الْاِنْسَانُ عَلٰي نَفْسِهٖ بَصِيْرَةٌ ﴿١٤﴾ وَّلَوْ اَلْقٰى
پیش فرستادہ بود و پس گزاشتہ ف۴ بلکہ ہست آدمی برائے الزام خود حجتے اگرچہ در میان آرد

مَعَاذِيْرَهٗ ﴿١٥﴾ لَا تُحَرِّكْ بِهٖ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهٖ ﴿١٦﴾ اِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهٗ
عذرہائے خود را ف۵ مجنبان یا محمد بہ تکرار قرآن زبان خود را تا زود بدست آری یاد کردن آن را ہر آئینہ وعدہ است

ف۱ یعنے می گویند باید کہ کتاب بہ ہر یک نازل شود ۱۲

ف۲ کہ آدمی البتہ مبعوث خواہد شد ۱۲

ف۳ یعنی آمدنے ست ۱۲

ف۴ مثل صدقہ جاریہ و علم باقی ۱۲

ف۵ مترجم گوید چوں جبرئیل پیش آنحضرت صلعم وحی آوردے آنحضرت صلعم بحفظ آن را اہتمام تمام فرمودے و ہم بحضور جبرئیل قبل انقضاء وحی تکرار نمودے تا از خاطر مبارک نرود خدائے تعالےٰ باین معنی اشارت فرمود ۱۲

وَقُرْاٰنَهٗ ﴿۱۷﴾ فَاِذَا قَرَاْنٰهُ فَاتَّبِعْ قُرْاٰنَهٗ ﴿۱۸﴾ ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ ﴿۱۹﴾

برما در سیدهٔ تو جمع کردن قرآن آسان کردن خواندن او را پس چون بخوانند فرشته دل خود را در پے بخواندن او کن باز هر آئینه وعده بر ماست واضح کردن

كَلَّا بَلْ تُحِبُّوْنَ الْعَاجِلَةَ ﴿۲۰﴾ وَتَذَرُوْنَ الْاٰخِرَةَ ﴿۲۱﴾ وُجُوْهٌ يَّوْمَئِذٍ

آن را نے نے بلکہ اے کافران دوست میدارید دنیا را و ترک مے نمائید آخرت را یک پارۂ روئیها آن روز

نَّاضِرَةٌ ﴿۲۲﴾ اِلٰى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿۲۳﴾ وَوُجُوْهٌ يَّوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ﴿۲۴﴾ تَظُنُّ

تازه باشند بسوئے پروردگار خود نظر کننده باشنده و یک پاره روئیها آن روز پیشانی در هم کشیده باشند توقع کنند

اَنْ يُّفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ﴿۲۵﴾ كَلَّا اِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ ﴿۲۶﴾ وَقِيْلَ مَنْ ۜ

که درمیان آورده باشد بایشان مصیبتے نے نے وقتیکه برسد روح به چنبر گردن وگفته شود کیست

رَاقٍ ﴿۲۷﴾ وَّظَنَّ اَنَّهُ الْفِرَاقُ ﴿۲۸﴾ وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ ﴿۲۹﴾ اِلٰى

افسوں کننده و یقین دانست محتضر که اینوقت جدا شدن روح ست و بپیچید یکساق محتضر محتضره بساق دیگر ف۲

ع ۱ ۱۷ رَبِّكَ يَوْمَئِذِ الْمَسَاقُ ﴿۳۰﴾ فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلّٰى ﴿۳۱﴾ وَلٰكِنْ

بسوئے پروردگار تست آن روز روان کردن پس نه باور داشت آدمی و نه نماز گزارد ولیکن

كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ﴿۳۲﴾ ثُمَّ ذَهَبَ اِلٰى اَهْلِهٖ يَتَمَطّٰى ﴿۳۳﴾ اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى ﴿۳۴﴾

دروغ شمرد و روگردان گشت باز برفت بسوئے اهل خانه خود خرامان شده وائے بر تو پس وائے بر تو

ثُمَّ اَوْلٰى لَكَ فَاَوْلٰى ﴿۳۵﴾ اَيَحْسَبُ الْاِنْسَانُ اَنْ يُّتْرَكَ سُدًى ﴿۳۶﴾

باز دیگر میگوئیم وائے بر تو پس وائے بر تو آیا می پندارد آدمی که مهمل گذاشته شود

اَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّنْ مَّنِيٍّ يُّمْنٰى ﴿۳۷﴾ ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ

آیا نه بود نطفه از منی که ریخته میشد در رحم باز بود خون بسته پس بیافرید خدا

فَسَوّٰى ﴿۳۸﴾ فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْاُنْثٰى ﴿۳۹﴾ اَلَيْسَ

پس درست اندام کرد پس ساخت ازان منی دو قسم را مرد را و زن را آیا نیست

ع ۲ ۱۸ ذٰلِكَ بِقٰدِرٍ عَلٰى اَنْ يُّحْيِۦَ الْمَوْتٰى ﴿۴۰﴾

این خدا توانا بر آنکه زنده کند مردگان را

سُوْرَةُ الدَّهْرِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ اِحْدٰى وَّثَلٰثُوْنَ اٰيَةً وَّفِيْهَا رُكُوْعَانِ — بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سوره دهر در مکه نازل شده و آں سی و یک آیت و دو رکوع است — بنام خدائے بخشاینده مهربان

ف۱ مترجم گوید ظاهر نزدیک بنده آنست که معنی آیت چنین باشد هر آئینه وعده لازم ست بر ما جمع کردن قرآن در مصاحف و حفظ و قرأت آن عصراً بعد عصر و ایضاح بتفسیر معانی آن خدائے تعالے بردست شیخین رضی الله عنهما جمع آن کرده و در هر زمانے قاریان را توفیق داد که حافظ شوند به تجوید بخوانند و در هر زمانے مفسران را توفیق داد که در تفسیر آن سعی نمایند والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی در پائے حرکت نماند ۱۲

هَلْ أَتَىٰ عَلَى الْإِنسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْئًا مَّذْكُورًا ۞۱
هرآئینه آمده است برآدمی مدتے از زمان که نبود چیزے ذکر کرده شده
إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا
هرآئینه ما آفریدیم آدمی را ازیکپاره منی درهم آمیخته ازچند چیز فل پس ساختیمش شنوا
بَصِيرًا ۞۲ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ۞۳ إِنَّا أَعْتَدْنَا
بینا هرآئینه ما دلالت کردیم آدمی را براه خواه شکرگوینده ویا ناسپاسدارنده هرآئینه ما آماده
لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلَ وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ۞۴ إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِن
ساختهایم برائے کافران زنجیرها وطوقها و آتش افروخته هرآئینه نیکوکاران می نوشند از
كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ۞۵ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا
پیاله شراب که آمیزش وے آب چشمه کافور باشد فل۲ چشمه که مے آشامند ازان بندگان مقرب خدا روان
تَفْجِيرًا ۞۶ يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ۞۷
کنند آن را روان کردنی فل۳ وفا میکنند به نذر و مے ترسند از روزیکه مشقت آن فاش باشد و میدهند
وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ۞۸ إِنَّمَا
طعام باوجود احتیاج بآن فقیر را ویتیم را و زندانی را میگویند
نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا ۞۹ إِنَّا نَخَافُ
جز این نیست که طعام میدهیم شما را برائے ذات خدا نے طلبیم از شما مزدے و نه شکرے هرآئینه ما میترسیم
مِن رَّبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ۞۱۰ فَوَقَاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَٰلِكَ الْيَوْمِ
از پروردگار خود روز ترش رو بنهایت سخت پس نگهداشت ایشان را خدا از سختی آنروز
وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا ۞۱۱ وَجَزَاهُم بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا ۞۱۲
ورسانید ایشان را تازگی و خوشحالی و جزا داد ایشان را بمقابله صبر ایشان بوستان و جامه ابریشمی
مُّتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ۞۱۳
تکیه زده باشند آنجا بر تخت ها نه بینند آنجا گرمی آفتاب و نه سرمائے تند را
وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا ۞۱۴ وَيُطَافُ
و نزدیک شده باشد بر ایشان سایهائے آن بوستان و سهل الحصول کرده شود میوهائے آن سهل کردنی و آمد

ف۱ یعنی منی مرد و منی زن وخون حیض از حالے بحالے میگردانیدیمش۔
ف۲ مراد میدارم از کافور چشمه۔
ف۳ یعنی جدولے ازان هرجا که خواهند ببرند والله اعلم۔

عَلَيْهِمْ بِاٰنِيَةٍ مِّنْ فِضَّةٍ وَّاَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيْرَا۠ ﴿۱۵﴾ قَوَارِيْرَا۠
وشد کرده شود بر ایشان باوندها از نقره و با جامهائے کہ باشند آبگینها مراد میدارم آبگینها
مِنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوْهَا تَقْدِيْرًا ﴿۱۶﴾ وَيُسْقَوْنَ فِيْهَا كَاْسًا كَانَ مِزَاجُهَا
از نقره اندازه کرده باشند ساقیان آنرا اندازه کردنی ونوشانیده شود ایشانرا آنجا جام شرابی که هست آمیزش
زَنْجَبِيْلًا ﴿۱۷﴾ عَيْنًا فِيْهَا تُسَمّٰى سَلْسَبِيْلًا ﴿۱۸﴾ وَيَطُوْفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ
آن آب چشمہ زنجبیل کہ چشمہ ایست در بہشت کہ نام آن بنهاده میشود سلسبیل وآمد وشد کنند بر ایشان نوجوانان
مُّخَلَّدُوْنَ اِذَا رَاَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنْثُوْرًا ﴿۱۹﴾ وَاِذَا رَاَيْتَ ثَمَّ
جاویدان چون بینی ایشان را پنداری که ایشان مروارید اند از رشته افشانده شده و چون نگاه کنی آنجا
رَاَيْتَ نَعِيْمًا وَّمُلْكًا كَبِيْرًا ﴿۲۰﴾ عٰلِيَهُمْ ثِيَابُ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَّ
ببینی نعمت فراوان و پادشاهی بزرگ بالائے ایشان باشد جامهائے سبز از دیبائے نازک و
اِسْتَبْرَقٌ وَّحُلُّوْا اَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقٰىهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا
نیز بالائے ایشان باشد دیبائے تنک وزیور پوشانیده شود ایشان را دستوانها از نقره و بنوشاند ایشانرا
طَهُوْرًا ﴿۲۱﴾ اِنَّ هٰذَا كَانَ لَكُمْ جَزَآءً وَّكَانَ سَعْيُكُمْ مَّشْكُوْرًا ﴿۲۲﴾ ع ۲۲ ۱۹
پروردگار ایشان شراب نهایت پاک هر آئینه این نعمت هست شما را جزائے اعمال و هست سعی شما قبول کرده شده
اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْاٰنَ تَنْزِيْلًا ﴿۲۳﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَ
هر آئینه ما فرود آوردیم بر تو قرآن را فرود آوردنی پس شکیبائی کن بر حکم پروردگار خود
لَا تُطِعْ مِنْهُمْ اٰثِمًا اَوْ كَفُوْرًا ﴿۲۴﴾ وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَّاَصِيْلًا ﴿۲۵﴾
و فرمان مبر از زمره بنی آدم گناهگار را یا ناسپاسدار را و یاد کن نام پروردگار خود صبح و شام
وَمِنَ الَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهٗ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيْلًا ﴿۲۶﴾ اِنَّ هٰٓؤُلَآءِ يُحِبُّوْنَ
و بعضے ساعات شب نماز گزار برائے او و بپاکی یاد کن او را وقت دراز از شب هر آئینه این کافران رغبت
الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُوْنَ وَرَآءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيْلًا ﴿۲۷﴾ نَحْنُ خَلَقْنٰهُمْ وَ
میکنند به دنیا و ترک میکنند پس پشت خود روز گران را ما آفریدیم ایشان را و
شَدَدْنَآ اَسْرَهُمْ وَاِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَآ اَمْثَالَهُمْ تَبْدِيْلًا ﴿۲۸﴾ اِنَّ هٰذِهٖ
محکم کردیم رگ ایشان را و چون خواهیم عوض آریم قومے مانند ایشان بطریق بدل کردن هر آئینه این

تَذْكِرَةٌ ۚ فَمَنْ شَآءَ اتَّخَذَ اِلٰى رَبِّهٖ سَبِيْلًا ۝٢٩ وَمَا تَشَآءُوْنَ اِلَّآ
پندست پس هرکه خواهد بگیرد بسوئے پروردگار خود راه را ونمے خواهید مگر
اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ۝٣٠ يُّدْخِلُ مَنْ يَّشَآءُ
وقتیکه خواهد خدا هرآئینه خدا هست دانائے باحکمت داخل میکند هرکرا خواهد
ع ٢ ٢٠ فِيْ رَحْمَتِهٖ ۭ وَالظّٰلِمِيْنَ اَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا اَلِيْمًا ۝٣١
در رحمت خود و برائے ستمگاران آماده کرده است عقوبتے درد دهنده

سُوْرَةُ الْمُرْسَلٰتِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ خَمْسُوْنَ اٰيَةً وَّفِيْهَا رُكُوْعَانِ
سوره مرسلات در مکه نازل شده واں به نام خدائے بخشاینده مهربان پنجاه آیت و دو رکوع است

وَالْمُرْسَلٰتِ عُرْفًا ۝١ فَالْعٰصِفٰتِ عَصْفًا ۝٢ وَّالنّٰشِرٰتِ نَشْرًا ۝٣
قسم بباد هائے فرستاده شده بوجه نیک پس قسم به بادهائے تند وزنده بطریق شدت قسم بباد هائی نشر کننده ابر
فَالْفٰرِقٰتِ فَرْقًا ۝٤ فَالْمُلْقِيٰتِ ذِكْرًا ۝٥ عُذْرًا اَوْ نُذْرًا ۝٦ اِنَّمَا
بپراگنده کردن پس قسم بباد هائی از هم جدا کننده ابر بپاره پاره نمودن پس قسم بجماعات فرشتگان فرود آرنده وحی برای دفع عذر
تُوْعَدُوْنَ لَوَاقِعٌ ۝٧ فَاِذَا النُّجُوْمُ طُمِسَتْ ۝٨ وَاِذَا السَّمَآءُ فُرِجَتْ ۝٩
یا برائے ترسانیدن هر آئینه آنچه وعده داده میشود شمارا البته بودنی ست ف پس وقتیکه ستارها بے نور کرده شوند و وقتیکه آسمان شگافته
وَاِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ ۝١٠ وَاِذَا الرُّسُلُ اُقِّتَتْ ۝١١ لِاَيِّ يَوْمٍ اُجِّلَتْ ۝١٢
شود و وقتیکه کوه ها پاره پاره نموده آید و وقتیکه پیغامبران را بمیعاد معین جمع کرده شود ف برائی کدام روز پیغامبران را
لِيَوْمِ الْفَصْلِ ۝١٣ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ ۝١٤ وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ
موقوف داشته شد برای روز فیصل کردن و چه چیز خبر داد ترا که چیست روز فیصل کردن وائے آن روز
لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ۝١٥ اَلَمْ نُهْلِكِ الْاَوَّلِيْنَ ۝١٦ ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ
دروغ شمارندگان را آیا هلاک نه کرده ایم نخستینیان را بعد از ان درپے ایشان آریم
الْاٰخِرِيْنَ ۝١٧ كَذٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِيْنَ ۝١٨ وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ
پسینیان را همچنین میکنیم باگنهگاران وائے آنروز
لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ۝١٩ اَلَمْ نَخْلُقْكُّمْ مِّنْ مَّآءٍ مَّهِيْنٍ ۝٢٠ فَجَعَلْنٰهُ فِيْ
دروغ شمارندگان را آیا نیافریده ایم شمارا از آب محقر پس نهادیم آن آبرا

ف متحقق گردد آنچه متحقق گردد ۱۲

قَرَارٍ مَّكِيْنٍ ﴿۲۱﴾ إِلٰى قَدَرٍ مَّعْلُوْمٍ ﴿۲۲﴾ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقٰدِرُوْنَ ﴿۲۳﴾
در جائے مضبوط تا اندازۂ معین پس اندازہ کردیم پس نیکو اندازہ کنندگانیم ما

وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ﴿۲۴﴾ أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ﴿۲۵﴾
وائے آن روز دروغ شمارندگان را آیا نساختہ ایم زمین را جمع کنندہ آدمیان

أَحْيَآءً وَّأَمْوَاتًا ﴿۲۶﴾ وَّجَعَلْنَا فِيْهَا رَوَاسِيَ شٰمِخٰتٍ وَّأَسْقَيْنٰكُمْ
جمع کنندہ زندگان را و مردگان را و آفریدیم در زمین کوہ ہا بلند و نوشانیدیم شمارا

مَّآءً فُرَاتًا ﴿۲۷﴾ وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ﴿۲۸﴾ اِنْطَلِقُوْا إِلٰى
آب شیرین وائے آن روز دروغ شمارندگان را گفتہ شود بروید بسوئے

مَا كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُوْنَ ﴿۲۹﴾ اِنْطَلِقُوْا إِلٰى ظِلٍّ ذِيْ ثَلٰثِ
چیزے کہ آن را دروغ می شمردید گفتہ شود بروید بسوئے سایہ صاحب سہ

شُعَبٍ ﴿۳۰﴾ لَّا ظَلِيْلٍ وَّلَا يُغْنِيْ مِنَ اللَّهَبِ ﴿۳۱﴾ إِنَّهَا تَرْمِيْ بِشَرَرٍ
شعبہ نہ سایہ سرد باشد و نہ کفایت کند از گرمی آتش ہر آئینہ آن آتش می افگند

كَالْقَصْرِ ﴿۳۲﴾ كَأَنَّهٗ جِمٰلَتٌ صُفْرٌ ﴿۳۳﴾ وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ﴿۳۴﴾
شرر ہا مانند کوشک گویا آن شرر ہا شتران زرد است وائے آن روز دروغ شمارندگان را

هٰذَا يَوْمُ لَا يَنْطِقُوْنَ ﴿۳۵﴾ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُوْنَ ﴿۳۶﴾
این روز روزیست کہ سخن نگویند و نہ دستوری دادہ شود ایشان را تا عذر تقریر نمایند

وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ﴿۳۷﴾ هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنٰكُمْ
وائے آن روز دروغ شمارندگان را این روز روز فیصل کردن ست جمع کردیم شمارا

وَالْأَوَّلِيْنَ ﴿۳۸﴾ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيْدُوْنِ ﴿۳۹﴾ وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ
با پیشینیان پس اگر شمارا حیلہ ہست بد سگالی کنید در حق من وائے آن روز

ع ۱ ۲۱ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ﴿۴۰﴾ إِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِيْ ظِلٰلٍ وَّعُيُوْنٍ ﴿۴۱﴾ وَّفَوَاكِهَ
دروغ شمارندگان را ہر آئینہ متقیان در سایہ ہا باشند و در چشمہ ہا و در میوہ ہا

مِمَّا يَشْتَهُوْنَ ﴿۴۲﴾ كُلُوْا وَاشْرَبُوْا هَنِيْٓئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿۴۳﴾ إِنَّا
از جنسے کہ رغبت کنند گوئیم بخورید و بنوشید خوردن و نوشیدن گوارا بسبب آنچہ میکردید ہر آئینہ ما

كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾ كُلُوا
همچنین جزا میدهیم نیکوکارانرا وائے آن روز دروغ شمارندگان را اے

وَتَمَتَّعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ مُجْرِمُونَ ﴿٤٦﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٧﴾
دروغ شمارندگان بخورید و بهره مند باشید اندکے هرآئینه شما گنهگارید وائے آن روز دروغ شمارندگانرا

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ ﴿٤٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ
وچون گفته شود ایشانرا نماز گذارید نماز نمے گذارند وائے آن روز

لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾ ع
دروغ شمارندگان را پس بکدام سخن بعد از قرآن ایمان خواهند آورد

ع ۲ ۲۲

سُورَةُ النَّبَإِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ أَرْبَعُونَ آيَةً وَفِيهَا رُكُوعَانِ
سوره نبا در مکه نازل شده وآں چہل آیت و دو رکوع است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
بنام خدائے بخشائنده مهربان

عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ ﴿١﴾ عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ ﴿٢﴾ الَّذِي هُمْ فِيهِ
از چه چیز کافران بایکدیگر سوال میکنند آرے سوال میکنند از خبرے بزرگ که ایشان دران

مُخْتَلِفُونَ ﴿٣﴾ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ﴿٥﴾ أَلَمْ نَجْعَلِ
خلاف دارند ولا نے خواهند دانست باز میگوئیم نے نے خواهند دانست آیا نساخته ایم

الْأَرْضَ مِهَادًا ﴿٦﴾ وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ﴿٧﴾ وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ﴿٨﴾ وَجَعَلْنَا
زمین را فرشے ونساخته ایم کوه ها را میخها وآفریدیم شمارا نر و ماده وساختیم

نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ﴿٩﴾ وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا ﴿١٠﴾ وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾
خواب شمارا راحتے وساختیم شب را پرده وساختیم روز را وقت طلب معیشت

وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ﴿١٢﴾ وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا ﴿١٣﴾ وَأَنْزَلْنَا
وبنا کردیم بالائے شما هفت آسمان محکم وآفریدیم چراغے درخشنده ف۲ وفرود آوردیم

مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا ﴿١٤﴾ لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾ وَجَنَّاتٍ
ازابرها آب ریزان تا برآریم بسبب آن آب دانه و گیاه را وبوستان هائے

ف۱ مراد بعث و قیامت ست ۱۲
ف۲ یعنی آفتاب ۱۲

اَلْفَافًا ﴿۱۶﴾ اِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيْقَاتًا ﴿۱۷﴾ يَّوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّوْرِ
درہم پیچیدہ را ہر آئینہ روز فیصل کردن ہست وقت معین روزے کہ دمیدہ شود در صور
فَتَاْتُوْنَ اَفْوَاجًا ﴿۱۸﴾ وَّفُتِحَتِ السَّمَآءُ فَكَانَتْ اَبْوَابًا ﴿۱۹﴾ وَّسُيِّرَتِ
پس بیاید گروہ گروہ کردہ شدہ و شگافتہ شود آسمان پس باشد دروازہ دروازہ و روان کردہ آید
الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿۲۰﴾ اِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿۲۱﴾ لِّلطّٰغِيْنَ
کوہ ہا را پس باشند مانند سراب ہر آئینہ دوزخ ہست انتظار کنندہ سرکشان را ہست
مَاٰبًا ﴿۲۲﴾ لّٰبِثِيْنَ فِيْهَآ اَحْقَابًا ﴿۲۳﴾ لَا يَذُوْقُوْنَ فِيْهَا بَرْدًا وَّلَا شَرَابًا ﴿۲۴﴾
مرجع ایشان را درآیند بہ دوزخ اقامت کنندگان در انجا مدت ہائے دراز نہ چشند آنجا خنکی را ونہ ہیچ آشامیدنی را
اِلَّا حَمِيْمًا وَّغَسَّاقًا ﴿۲۵﴾ جَزَآءً وِّفَاقًا ﴿۲۶﴾ اِنَّهُمْ كَانُوْا لَا يَرْجُوْنَ
مگر آب گرم و زرد آب را جزا دادہ شد جزاء موافق را ہر آئینہ ایشان توقع نمیداشتند
حِسَابًا ﴿۲۷﴾ وَّكَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا كِذَّابًا ﴿۲۸﴾ وَكُلَّ شَيْءٍ اَحْصَيْنٰهُ كِتٰبًا ﴿۲۹﴾
حساب را و تکذیب می کردند آیات ما را بہ دروغ داشتن و ہر چیزے را ضبط کردیم بطریق نوشتن
فَذُوْقُوْا فَلَنْ نَّزِيْدَكُمْ اِلَّا عَذَابًا ﴿۳۰﴾ اِنَّ لِلْمُتَّقِيْنَ مَفَازًا ﴿۳۱﴾
پس بچشید پس زیادہ نخواہیم داد شما را مگر عقوبت ہر آئینہ متقیان را مطلب یابی باشد
حَدَآئِقَ وَاَعْنَابًا ﴿۳۲﴾ وَّكَوَاعِبَ اَتْرَابًا ﴿۳۳﴾ وَّكَاْسًا دِهَاقًا ﴿۳۴﴾
بوستانہا باشد و درختان انگور باشد و زنان دوشیزہ ہمعصر بایکدیگر باشند و پیالہ شراب پر کردہ شدہ
لَا يَسْمَعُوْنَ فِيْهَا لَغْوًا وَّلَا كِذّٰبًا ﴿۳۵﴾ جَزَآءً مِّنْ رَّبِّكَ عَطَآءً حِسَابًا ﴿۳۶﴾
نشنوند آنجا سخن بیہودہ را و نہ دروغ شمردن را جزا دادہ شد عطا نمودہ شد حساب کردہ شدہ از جانب پروردگار تو
رَّبِّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمٰنِ لَا يَمْلِكُوْنَ مِنْهُ
پروردگار آسمان ہا و زمین و آنچہ مابین اینہاست خدائے بخشایندہ نہ توانند از ہیبت وے
خِطَابًا ﴿۳۷﴾ يَوْمَ يَقُوْمُ الرُّوْحُ وَالْمَلٰٓئِكَةُ صَفًّا ۙ لَّا يَتَكَلَّمُوْنَ اِلَّا
سخن گفتن روزیکہ بایستد فرشتہ روح نام و سائر فرشتگان نیز صف زدہ سخن نگویند حاضران محشر مگر
مَنْ اَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿۳۸﴾ ذٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَنْ
کسیکہ دستوری دادہ باشد او را خدا و گفتہ باشد سخن درست ف۱ این روز متحقق ست پس ہر کہ

ف۱ یعنی کلمۂ اسلام ۱۲

شَآءَ اتَّخَذَ اِلٰى رَبِّهٖ مَاٰبًا ﴿۳۹﴾ اِنَّآ اَنْذَرْنٰكُمْ عَذَابًا قَرِيْبًا ۚ يَّوْمَ

خواہد بگیرد بسوئے پروردگار خود مرجع ۔ ہر آئینہ ما ترسانیدیم شمارا از عقوبت نزدیک آینده روزے که

رکوع ۲ يَّنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدٰهُ وَيَقُوْلُ الْكٰفِرُ يٰلَيْتَنِىْ كُنْتُ تُرٰبًا ﴿۴۰﴾

ببیند آدمی آنچه پیش فرستاده بود دو دست وے ۔ و بگوید کافر ۔ اے کاش من خاک بودمے

سُوْرَةُ النّٰزِعٰتِ مَكِّيَّةٌ وَّهِىَ سِتٌّ وَّاَرْبَعُوْنَ اٰيَةً وَّفِيْهَا رُكُوْعَانِ

سوره نازعات در مکه نازل شده ۔ و آں ۔ چہل و شش آیت ۔ و دو رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝

بنام خدائے ۔ بخشائنده مهربان

وَالنّٰزِعٰتِ غَرْقًا ﴿۱﴾ وَّالنّٰشِطٰتِ نَشْطًا ﴿۲﴾ وَّالسّٰبِحٰتِ سَبْحًا ﴿۳﴾

قسم بجماعات فرشتگان که نزع میکنند بوجه سختی ف۱ قسم بجماعات فرشتگان که بیرون می آرند بیرون آوردنی ف۲ قسم بفرشتگان که شناکی کنند

فَالسّٰبِقٰتِ سَبْقًا ﴿۴﴾ فَالْمُدَبِّرٰتِ اَمْرًا ﴿۵﴾ يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ﴿۶﴾

شنا کردنی ف۳ پس قسم بفرشتگان که سبقت میکنند سبقت کردنے ف۴ پس قسم بجماعات فرشتگان که تدبیر میکنند هر کار را آنچه گفته میشود نیست بود

تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ ﴿۷﴾ قُلُوْبٌ يَّوْمَئِذٍ وَّاجِفَةٌ ﴿۸﴾ اَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ﴿۹﴾

روزے که بجنبید جنبنده از پس وے در آید از پس در آینده ف۵ یک جمع دلها آن روز ترسان باشد بروئها آنجا خواری هویدا شده باشد

يَقُوْلُوْنَ ءَاِنَّا لَمَرْدُوْدُوْنَ فِى الْحَافِرَةِ ﴿۱۰﴾ ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا

میگویند کافران آیا ما باز گردانیده شویم ۔ بحالت نخستین ۔ آیا چون شویم استخوانهائی بوسیده

نَّخِرَةً ﴿۱۱﴾ قَالُوْا تِلْكَ اِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ ﴿۱۲﴾ فَاِنَّمَا هِىَ زَجْرَةٌ وَّاحِدَةٌ ﴿۱۳﴾

باز زنده شویم گفتند آن رجوع ما آنگاه رجوع زیان دهنده باشد پس جز این نیست که آن واقعه یک آواز زدن است

فَاِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ﴿۱۴﴾ هَلْ اَتٰىكَ حَدِيْثُ مُوْسٰى ﴿۱۵﴾ اِذْ نَادٰىهُ

پس ناگهان ایشان بر روئے زمین آمده باشند آیا آمده است پیش تو خبر موسیٰ ۔ چون آواز دادش

رَبُّهٗ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿۱۶﴾ اِذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰى ﴿۱۷﴾

پروردگار او بوادی پاک ۔ طوے نام ۔ که برو بسوئی فرعون هر آئینه وے از حد گزشته است

فَقُلْ هَلْ لَّكَ اِلٰٓى اَنْ تَزَكّٰى ﴿۱۸﴾ وَاَهْدِيَكَ اِلٰى رَبِّكَ فَتَخْشٰى ﴿۱۹﴾

پس بگو هیچ میل است ترا بآنکه پاکیزه شوی ۔ و راه نمایم ترا بسوئے پروردگار تو ۔ پس بترسی

ف۱ یعنے یک پاره ارواح را بسختی ۱۲

ف۲ یعنے یک پاره دیگر را بطریق سهولت ۱۲

ف۳ یعنے در هوا شنا کردنی ۱۲

ف۴ یعنی باز یکدیگر سبقت کردنی ۱۲

ف۵ یعنی نفخه اولی و نفخه ثانیه بوجود آید ۱۲

وقف لازم

وقف لازم

وقف لازم

وقف لازم

فَاَرٰىهُ الْاٰيَةَ الْكُبْرٰى ﴿۲۰﴾ فَكَذَّبَ وَعَصٰى ﴿۲۱﴾ ثُمَّ اَدْبَرَ يَسْعٰى ﴿۲۲﴾

پس بنمود بفرعون آن معجزۂ بزرگ را۱ پس دروغ داشت و نافرمانی کرد پس ازاں مجلس بازگشت تدبیر کنان

فَحَشَرَ فَنَادٰى ﴿۲۳﴾ فَقَالَ اَنَا رَبُّكُمُ الْاَعْلٰى ﴿۲۴﴾ فَاَخَذَهُ اللّٰهُ نَكَالَ

پس جمع کرد قوم خود را پس آواز داد پس گفت من پروردگار بزرگوار شما ام پس گرفتار کرد او را خدا بعذاب

الْاٰخِرَةِ وَالْاُوْلٰى ﴿۲۵﴾ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَنْ يَّخْشٰى ﴿۲۶﴾ ءَاَنْتُمْ ع ۲

آخرت و دنیا هر آئینه درین خبر پندے هست برائے هر که بترسد آیا شما

اَشَدُّ خَلْقًا اَمِ السَّمَآءُ ؕ بَنٰىهَا ﴿۲۷﴾ رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوّٰىهَا ﴿۲۸﴾ وَ

محکم ترید در آفرینش یا آسمان خدا بنا کرد آن آسمان را بلند ساخت ارتفاع او را پس درست ساخت آن را

اَغْطَشَ لَيْلَهَا وَاَخْرَجَ ضُحٰىهَا ﴿۲۹﴾ وَالْاَرْضَ بَعْدَ ذٰلِكَ دَحٰىهَا ﴿۳۰﴾

و تاریک کرد شب او را و بظهور آورد روشنی روز او را و زمین را بعد از آفریدن آسمان هموار کرد۲

اَخْرَجَ مِنْهَا مَآءَهَا وَمَرْعٰىهَا ﴿۳۱﴾ وَالْجِبَالَ اَرْسٰىهَا ﴿۳۲﴾ مَتَاعًا لَّكُمْ

بیرون آورد از زمین آب او را و چراگاه او را و کوه‌ها را استوار نمود برائے منفعت شما

وَلِاَنْعَامِكُمْ ﴿۳۳﴾ فَاِذَا جَآءَتِ الطَّآمَّةُ الْكُبْرٰى ﴿۳۴﴾ يَوْمَ يَتَذَكَّرُ

و چهارپایان شما پس وقتیکه بیاید قیامت روزیکه یاد کند

الْاِنْسَانُ مَا سَعٰى ﴿۳۵﴾ وَبُرِّزَتِ الْجَحِيْمُ لِمَنْ يَّرٰى ﴿۳۶﴾ فَاَمَّا مَنْ طَغٰى ﴿۳۷﴾

آدمی آنچه عمل کرده بود و ظاهر کرده شود دوزخ برائے هر که دیدنش خواهد (ثواب یا عقاب متحقق گردد) اما کسیکه از حد گذشته باشد

وَاٰثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿۳۸﴾ فَاِنَّ الْجَحِيْمَ هِيَ الْمَاْوٰى ﴿۳۹﴾ وَاَمَّا مَنْ

و برگزیده باشد زندگانی این جهانے را پس هر آئینه دوزخ همانست جائے او و اما کسیکه ترسیده باشد

خَافَ مَقَامَ رَبِّهٖ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوٰى ﴿۴۰﴾ فَاِنَّ الْجَنَّةَ

از ایستادن بحضور پروردگار خویش و باز داشته باشد نفس را از شهوات پس هر آئینه بهشت

هِيَ الْمَاْوٰى ﴿۴۱﴾ يَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ السَّاعَةِ اَيَّانَ مُرْسٰىهَا ﴿۴۲﴾ فِيْمَ اَنْتَ

همانست جائے او مے پرسند ترا از قیامت کے باشد متحقق آن در چه منزلی تو

مِنْ ذِكْرٰىهَا ﴿۴۳﴾ اِلٰى رَبِّكَ مُنْتَهٰىهَا ﴿۴۴﴾ اِنَّمَآ اَنْتَ مُنْذِرُ مَنْ يَّخْشٰىهَا ﴿۴۵﴾

از علم آن بسوئے پروردگار تست منتهائے علم آن جز این نیست که تو ترسانندۂ کسے را که بترسد از وے

۱ یعنی عصا و ید بیضا ۱۲

۲ مترجم گوید معنی هموار کردن همین ست که میفرمایند ۱۲

كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوٓا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحٰهَا ﴿۴۶﴾ ع ۲ / ۴

روزیکہ بہ بینند آن را چنانستی کہ ایشان درنگ نکردہ بودند بہ دنیا مگر یک وقتِ شام یا یک وقتِ صبحِ کہ پیش از اُو بود

سُوْرَةُ عَبَسَ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ اثْنَتَانِ وَأَرْبَعُونَ آيَةً فِيهَا رُكُوعٌ وَاحِدٌ وَكَذَا إِلَخ

سورہ عبس در مکہ نازل شدہ و آں چہل و دو آیت و یک رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○

بنام خدائے بخشایندہ مہربان

عَبَسَ وَتَوَلّٰىٓ ﴿۱﴾ أَنْ جَآءَهُ الْأَعْمٰى ﴿۲﴾ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكّٰىٓ ﴿۳﴾

روترش کرد و اعراض نمود بسبب آنکہ بیامد پیش او نابینا ف۱ و چہ چیز خبردار کرد ترا شاید وے پاک می شد

أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرٰىٓ ﴿۴﴾ أَمَّا مَنِ اسْتَغْنٰى ﴿۵﴾ فَأَنْتَ لَهُ

یا پند مے شنید پس نفع میدادش آن پند شنیدن اما کسے کہ توانگر ست پس تو بسوئے او

تَصَدّٰى ﴿۶﴾ وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكّٰى ﴿۷﴾ وَأَمَّا مَنْ جَآءَكَ يَسْعٰى ﴿۸﴾

اقبال مے کنی و زیان نیست برتو در آں کہ پاک نہ شود و اما کسے کہ بیامد پیش تو شتابان

وَهُوَ يَخْشٰى ﴿۹﴾ فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهّٰى ﴿۱۰﴾ كَلَّآ إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ﴿۱۱﴾ فَمَنْ

و از خدائے خود ترسان پس تو از وے غفلت میکنی نے نے ہر آئینہ این آیات قرآن پند ست پس ہر کہ خواہد یاد

شَآءَ ذَكَرَهُ ﴿۱۲﴾ فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ ﴿۱۳﴾ مَّرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ﴿۱۴﴾ بِأَيْدِي

کند قرآن را ہر آئینہ آیات قرآن ثبت ست در نامہ ہائے گرامی بلند قدر پاک کردہ شدہ بہ دست ہائے

سَفَرَةٍ ﴿۱۵﴾ كِرَامٍ بَرَرَةٍ ﴿۱۶﴾ قُتِلَ الْإِنْسَانُ مَآ أَكْفَرَهُ ﴿۱۷﴾ مِنْ أَيِّ

نویسندگان ف۲ بزرگ منش نیکوکردار لعنت کردہ شد آدمی را چہ ناسپاسدار ست خدا از چہ چیز

شَيْءٍ خَلَقَهُ ﴿۱۸﴾ مِنْ نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ ﴿۱۹﴾ ثُمَّ السَّبِيلَ

آفریدش از نطفۂ منی آفریدش پس اندازہ معین کردش باز راہ برآمد

يَسَّرَهُ ﴿۲۰﴾ ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ﴿۲۱﴾ ثُمَّ إِذَا شَآءَ أَنْشَرَهُ ﴿۲۲﴾ كَلَّا لَمَّا

آسان نمودش باز بمیراندش پس در گور کردش باز وقتیکہ خواست زندہ ساختش نے نے بعمل نیاورد

يَقْضِ مَآ أَمَرَهُ ﴿۲۳﴾ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلٰى طَعَامِهِ ﴿۲۴﴾ أَنَّا صَبَبْنَا

آنچہ فرمودش پس باید کہ درنگرد آدمی بسوئے طعام خود بسوئے آنکہ ما ریختیم

ف۱ نابینائے از فقراء صحابہ بمجلس آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم در آمد و بسوال ہا سعی کرد تشویش داد و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در آنحالت بدعوت اشراف عرب مشغول بودند پس آنرا مکروہ داشتند و اعراض نمودند خدا تعالے بخُلقِ عظیم دلالت فرمود ۱۲

ف۲ یعنے فرشتگان از لوح نقل می کنند ۱۲

الْمَآءَ صَبًّا ﴿٢٥﴾ ثُمَّ شَقَقْنَا الْاَرْضَ شَقًّا ﴿٢٦﴾ فَاَنْۢبَتْنَا فِيْهَا حَبًّا ﴿٢٧﴾
آب را ریختنی باز شگافتیم زمین را شگافتنی پس رویانیدیم دران زمین دانه را
وَّعِنَبًا وَّقَضْبًا ﴿٢٨﴾ وَّزَيْتُوْنًا وَّنَخْلًا ﴿٢٩﴾ وَّحَدَآئِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾ وَّفَاكِهَةً
وانگور و سبزی ها را و زیتون را و درختان خرما را و باغها را که درختان بسیار دارد و میوه را و
وَّاَبًّا ﴿٣١﴾ مَّتَاعًا لَّكُمْ وَلِاَنْعَامِكُمْ ﴿٣٢﴾ فَاِذَا جَآءَتِ الصَّآخَّةُ ﴿٣٣﴾
علف دواب را برائے منفعت شما و چهارپایان شما پس وقتیکه بیاید آواز سخت
يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ اَخِيْهِ ﴿٣٤﴾ وَاُمِّهٖ وَاَبِيْهِ ﴿٣٥﴾ وَصَاحِبَتِهٖ وَ
روزیکه بگریزد مرد از برادر خود واز مادر خود واز پدر خود واز زن خود و
بَنِيْهِ ﴿٣٦﴾ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَاْنٌ يُّغْنِيْهِ ﴿٣٧﴾ وُجُوْهٌ
فرزندان خود هر مردے را از ایشان آن روز شغلیست که کفایت میکندش یکپاره رویها
يَّوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ﴿٣٨﴾ ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾ وَوُجُوْهٌ
آن روز روشن باشد خندان و شادان باشد و یکپاره رویها
يَّوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ﴿٤٠﴾ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾ اُولٰٓئِكَ هُمُ
آنروز بران غبار باشد غالب آید برو ے تاریکی این جماعه ایشانند
الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ ﴿٤٢﴾
کافران بدکاران

ع ١ ٤٢ ٥

سُوْرَةُ التَّكْوِيْرِ مَكِّيَّةٌ وَّ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ هِيَ تِسْعٌ وَّعِشْرُوْنَ اٰيَةً
سوره تکویر در مکه نازل شده بنام خدائے بخشاینده مهربان وآن بیست و نه آیت است
اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴿١﴾ وَاِذَا النُّجُوْمُ انْكَدَرَتْ ﴿٢﴾ وَاِذَا الْجِبَالُ
وقتیکه آفتاب پیچیده شود و وقتیکه ستاره ها تیره شوند و وقتیکه کوه ها
سُيِّرَتْ ﴿٣﴾ وَاِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ﴿٤﴾ وَاِذَا الْوُحُوْشُ حُشِرَتْ ﴿٥﴾ وَ
روان کرده شوند و وقتیکه ماده شتران بار دار را معطل گذاشته شود و وقتیکه جانوران وحشی را جمع کرده شود و
اِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ﴿٦﴾ وَاِذَا النُّفُوْسُ زُوِّجَتْ ﴿٧﴾ وَاِذَا الْمَوْءٗدَةُ
وقتیکه دریاها را مثل آتش افروخته شود و وقتیکه ارواح را با جساد جمع کرده شود و وقتیکه دخترے را که زنده درگور

سُئِلَتْ ﴿۸﴾ بِاَیِّ ذَنْۢبٍ قُتِلَتْ ﴿۹﴾ وَاِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ﴿۱۰﴾ وَاِذَا

کرده بود پرسیده شود بکدام گناه کشته شد و وقتیکه نامهائے اعمال را کشاده شود و وقتیکه

السَّمَآءُ كُشِطَتْ ﴿۱۱﴾ وَاِذَا الْجَحِيْمُ سُعِّرَتْ ﴿۱۲﴾ وَاِذَا الْجَنَّةُ اُزْلِفَتْ ﴿۱۳﴾

آسمان را پوست بر کنده شود ف۱ و وقتیکه دوزخ برافروخته شود و وقتیکه بهشت را نزدیک ساخته شود

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّآ اَحْضَرَتْ ﴿۱۴﴾ فَلَآ اُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ ﴿۱۵﴾ الْجَوَارِ

بداند هر شخص آنچه حاضر ساخته است پس قسم میخورم بستارهائے بازگردنده سیر نماینده

الْكُنَّسِ ﴿۱۶﴾ وَالَّيْلِ اِذَا عَسْعَسَ ﴿۱۷﴾ وَالصُّبْحِ اِذَا تَنَفَّسَ ﴿۱۸﴾ اِنَّهٗ

غائب شونده ف۲ وقسم بشب چون بازگردد وقسم بصبح چون بدمد هرآئینه این

لَقَوْلُ رَسُوْلٍ كَرِيْمٍ ﴿۱۹﴾ ذِيْ قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِيْنٍ ﴿۲۰﴾

قرآن گفتار فرشته است گرامی قدر صاحب توانائی باوقار نزدیک خداوند عرش

مُّطَاعٍ ثَمَّ اَمِيْنٍ ﴿۲۱﴾ وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُوْنٍ ﴿۲۲﴾ وَلَقَدْ رَاٰهُ

فرمانبرداری کرده شده در ملکوت آسمان متصف بامانت ونیست این یار شما دیوانه وهرآئینه یار شما دیده بود

بِالْاُفُقِ الْمُبِيْنِ ﴿۲۳﴾ وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِيْنٍ ﴿۲۴﴾ وَمَا هُوَ

آن فرشته را بکرانه ظاهر آسمان ونیست یار شما بر علم پنهان بخل کننده ونیست قرآن

بِقَوْلِ شَيْطٰنٍ رَّجِيْمٍ ﴿۲۵﴾ فَاَيْنَ تَذْهَبُوْنَ ﴿۲۶﴾ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ

گفتار شیطان رانده شده پس کجا میروید نیست قرآن مگر پند

لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴿۲۷﴾ لِمَنْ شَآءَ مِنْكُمْ اَنْ يَّسْتَقِيْمَ ﴿۲۸﴾ وَمَا تَشَآءُوْنَ

عالمهارا برائے هر که از زمره شما بخواهد که راست کردار شود ونخواهید

اِلَّآ اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۲۹﴾ ع ۱ / ۲۹ / ۶

مگر وقتیکه بخواهد خدا پروردگار عالمها

سُوْرَةُ الْاِنْفِطَارِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ هِيَ تِسْعَ عَشْرَةَ اٰيَةً

سورة انفطار در مکه نازل شد بنام خدائے بخشاینده مهربان وآن نوزده آیت است

اِذَا السَّمَآءُ انْفَطَرَتْ ﴿۱﴾ وَاِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ﴿۲﴾ وَاِذَا الْبِحَارُ

وقتیکه آسمان شگافته شود و وقتیکه ستارگان ازهم بریزد و وقتیکه دریاها

ف۱ یعنی سرخ شود مانند چرمے که پوست او مسخ کرده باشند ۱۲

ف۲ مترجم گوید زحل ومشتری ومریخ وزهره وعطارد پنج ستاره متحیره اند چون سیر کرده بمقامے رسند ازان باز می گردند وبمقامے که طے کرده بودند اقبال نمایند چون وقت قران آید غائب شوند والله اعلم ۱۲

فُجِّرَتْ ۝۳ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ۝۴ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَ

روان کرده شود بنهایت شدت و وقتیکه گورها اشگافته شود بداند هر نفسے آنچه پیش فرستاده بود و

أَخَّرَتْ ۝۵ يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ۝۶ الَّذِي

آنچه باز پس گذاشته بود اے آدمی چه چیز فریفت ترا به پروردگار بزرگوار تو آنخدائے که

خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ۝۷ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ۝۸

بیافرید ترا پس درست اندام کرد ترا پس معتدل قامت کرد ترا در هر صورتے که خواست ترکیب داد ترا

كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالدِّينِ ۝۹ وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ۝۱۰ كِرَامًا

نے نے بلکه دروغ می شمرید جزائے اعمال را و هر آئینه بر شما گماشته شده اند نگاهبانان را گرامی قدر

كَاتِبِينَ ۝۱۱ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ۝۱۲ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ۝۱۳ وَ

نویسندگان میدانند آنچه می کنید هر آئینه نیکوکاران در نعمت باشند و

إِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ۝۱۴ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ ۝۱۵ وَمَا هُمْ عَنْهَا

هر آئینه گناهگاران در دوزخ باشند درآیند به دوزخ روز جزائے اعمال و نباشند ازان جا

بِغَائِبِينَ ۝۱۶ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ ۝۱۷ ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ

غائب شده و چه چیز مطلع ساخت ترا اے آدمی که چیست روز جزا باز میگوییم چه چیز مطلع ساخت ترا که

ع ۱۹ ۷ الدِّينِ ۝۱۸ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْئًا ۖ وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ ۝۱۹

چیست روز جزا روزیست که نتواند هیچکس برائے هیچکس هیچ فائده رسانیدن و فرمان آنروز خدا را باشد

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ وَهِيَ سِتٌّ وَثَلَاثُونَ آيَةً

سورهٔ مطففین در مکه نازل شده بنام خدائے بخشاینده مهربان و آن سی و شش آیت است

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ۝۱ الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ۝۲

وائے حقوق مردم کاهندگان را آنانکه چون برائے خود پیمایند از مردمان بسختی تمام بگیرند

وَإِذَا كَالُوهُمْ أَو وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ۝۳ أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُم

و چون خواهند که پیموده بدهند ایشان را یا سنجیده بدهند ایشان را زیان رسانند آیا نمیدانند این جماعه که ایشان برانگیخته

مَّبْعُوثُونَ ۝۴ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ۝۵ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۝۶

خواهند شد در روز بزرگ روزیکه ایستاده شوند مردمان پیش پروردگار عالم ها

كَلَّآ إِنَّ كِتٰبَ الْفُجَّارِ لَفِيْ سِجِّيْنٍ ⑦ وَمَآ أَدْرٰىكَ مَا سِجِّيْنٌ ⑧
حقا ہر آئینہ نامۂ اعمال گنہگاران داخل شود در سجین — و چہ چیز مطلع ساخت ترا کہ چیست سجین
كِتٰبٌ مَّرْقُوْمٌ ⑨ وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ ⑩ الَّذِيْنَ يُكَذِّبُوْنَ
کتابیست نوشتہ شدہ — وائے آن روز دروغ شمارندگان را — آنانکہ بدروغ نسبت میکنند
بِيَوْمِ الدِّيْنِ ⑪ وَمَا يُكَذِّبُ بِهٖٓ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيْمٍ ⑫ إِذَا
روز جزا را — و دروغ نمی شمرد آن را مگر ہر ستمگار گنہ گار — چون
تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيٰتُنَا قَالَ أَسَاطِيْرُ الْأَوَّلِيْنَ ⑬ كَلَّا بَلْ سكته رَانَ
خوانده شود بروی آیات ما — گوید افسانہائے پیشینیان ست — نے نے بلکہ زنگ بستہ است
عَلٰى قُلُوْبِهِمْ مَّا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ ⑭ كَلَّآ إِنَّهُمْ عَنْ رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ
بر دلہائے ایشان آنچہ مے کردند — نے نے ہر آئینہ ایشان از دیدار پروردگار خویش آن روز
لَّمَحْجُوْبُوْنَ ⑮ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيْمِ ⑯ ثُمَّ يُقَالُ هٰذَا الَّذِيْ
محجوب باشند — باز ہر آئینہ ایشان در آیندگان دوزخ باشند — باز گفتہ شود ایشان را اینست
كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُوْنَ ⑰ كَلَّآ إِنَّ كِتٰبَ الْأَبْرَارِ لَفِيْ عِلِّيِّيْنَ ⑱ وَ
آنچہ شما آن را دروغ می شمردید — حقا ہر آئینہ نامۂ اعمال نیکوکاران داخل شود در علیین — و
مَآ أَدْرٰىكَ مَا عِلِّيُّوْنَ ⑲ كِتٰبٌ مَّرْقُوْمٌ ⑳ يَّشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُوْنَ ㉑
چہ چیز مطلع ساخت ترا کہ چیست علیون — کتابیست نوشتہ شدہ — کہ حاضر شوند نزدیک آن نزدیک کردگان خدا
إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِيْ نَعِيْمٍ ㉒ عَلَى الْأَرَآئِكِ يَنْظُرُوْنَ ㉓ تَعْرِفُ فِيْ
ہر آئینہ نیکوکاران در نعمت باشند — بر تخت ہا نشستہ نظر میکنند بہر جانب — بشناسی
وُجُوْهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيْمِ ㉔ يُسْقَوْنَ مِنْ رَّحِيْقٍ مَّخْتُوْمٍ ㉕ خِتٰمُهٗ
در روئے ایشان تازگی نعمت — نوشانیده شود ایشان را از شراب خالص مُہر بمہر کہ بجائے موم
مِسْكٌ ۚ وَفِيْ ذٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُوْنَ ㉖ وَمِزَاجُهٗ مِنْ
مُہر او مشک باشد — و بہمین شراب پاک باید کہ رغبت کنند رغبت کنندگان — و آمیختنی آن از
تَسْنِيْمٍ ㉗ عَيْنًا يَّشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُوْنَ ㉘ إِنَّ الَّذِيْنَ أَجْرَمُوْا
آب تسنیم باشد مراد میدارم چشمہ کہ مے نوشند از آن نزدیک کردگان خدا — ہر آئینہ گنہ گاران

كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ ﴿٣٠﴾

بامسلمانان می خندیدند وچون میگذشتند بمسلمانان بایکدیگر چشم میزدند حقارت کرده

وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمُ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا

وچون بازمی گشتند باهل خانهٔ خود بازمی گشتند شادمان شده وچون میدیدند مسلمانان را میگفتند

إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أُرْسِلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ ﴿٣٣﴾ فَالْيَوْمَ

هرآئینه ایشان گمراهانند ونگاهبانان فرستاده نشده بودند برسر مسلمانان پس امروز

الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾ عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾

مسلمانان باکافران میخندند برتخت ها نشسته نظر میکنند بهرجانب

هَلْ ثُوِّبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ ع ٣٦ ٨

آیا جزا داده شد کافران را بحسب آنچه میکردند

سُورَةُ الْانْشِقَاقِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ هِيَ خَمْسٌ وَعِشْرُونَ آيَةً

سوره انشقاق در مکه نازل شده وآن بنام خدای بخشایندهٔ مهربان بیست وپنج آیت است

إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ ﴿١﴾ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْأَرْضُ

وقتیکه آسمان بشگافد وگوش کند فرمان پروردگار خود را وآسمان سزاوار گوش کردن است ووقتیکه

مُدَّتْ ﴿٣﴾ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾ وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴿٥﴾

زمین را کشیده شود وبرتابد آنچه دران باشد وخالی شود ف وگوش کند فرمان پروردگار خود را وزمین سزاوار گوش کردن است یعنی حساب

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ ﴿٦﴾ فَأَمَّا مَنْ

روز آخرت بودنی ست ای آدمی هرآئینه تو کار کننده تا ملاقات پروردگار خود بکوشش تمام پس ملاقات خواهی کرد بپروردگار خود اما

أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ﴿٧﴾ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿٨﴾ وَيَنْقَلِبُ

هرکه داده شد اورا نامهٔ اعمال او بدست راستش پس باو حساب کرده شود حساب آسان وبازگردد

إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿٩﴾ وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ﴿١٠﴾ فَسَوْفَ

بسوی اهل خانهٔ خود شادمان شده واما هرکه داده شد اورا نامهٔ اعمال او از پس پشتش پس

يَدْعُو ثُبُورًا ﴿١١﴾ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ﴿١٢﴾ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾

یاد خواهد کرد هلاک را وخواهد درآمد به دوزخ هرآئینه او بود به دنیا در اهل خانهٔ خود شادمان

ف یعنی اموات را برتابد والله اعلم ۱۲

إِنَّهُۥ ظَنَّ أَن لَّن يَحُورَ ﴿١٤﴾ بَلَىٰٓ إِنَّ رَبَّهُۥ كَانَ بِهِۦ بَصِيرًا ﴿١٥﴾ ۱۷ مع

هر آئینه وے گمان کرده بود که رجوع نکند بسوئی خدائیتعالی آرے رجوع کردن متحقق ست هر آئینه پروردگار او بود با حال او بینا

فَلَآ أُقْسِمُ بِٱلشَّفَقِ ﴿١٦﴾ وَٱلَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾ وَٱلْقَمَرِ إِذَا ٱتَّسَقَ ﴿١٨﴾

پس سوگند میخورم بسرخی کناره آسمان اول شب و قسم میخورم بشب و آنچه شب آنرا جمع کرده است و قسم میخورم بماه چون تمام

لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ﴿١٩﴾ فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قُرِئَ

شود خواهید رسید بحالے بعد حالے ف۱ پس چیست این کافران را که ایمان نمے آرند و چون خوانده شود

عَلَيْهِمُ ٱلْقُرْءَانُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾ بَلِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ يُكَذِّبُونَ ﴿٢٢﴾

بر ایشان قرآن سجده نمے کنند بلکه این کافران دروغ مے شمرند

وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾ إِلَّا ٱلَّذِينَ

و خدا داناترست بآنچه در دل خود نگاه میدارند پس خبر کن ایشان را بعذاب درد دهنده لیکن آنانکه

ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾ ع ۱ ۲۵

ایمان آوردند و کردارهائے شائسته کردند ایشان راست مزد بے نهایت

سُورَةُ ٱلْبُرُوجِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ٱثْنَتَانِ وَعِشْرُونَ ءَايَةً بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

سوره بروج در مکه نازل شده و آن بیست و دو آیت است بنام خدائے بخشاینده مهربان

وَٱلسَّمَآءِ ذَاتِ ٱلْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَٱلْيَوْمِ ٱلْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾

قسم بآسمان خداوند برجها ف۲ و قسم بروزیکه وعده کرده میشود ف۳ و قسم بروزیکه در هفته حاضر میشود

قُتِلَ أَصْحَٰبُ ٱلْأُخْدُودِ ﴿٤﴾ ٱلنَّارِ ذَاتِ ٱلْوَقُودِ ﴿٥﴾ إِذْ هُمْ عَلَيْهَا

ف۴ هلاک کرده شدند اهل خندق ها از قسم آتش خداوند هیزم بسیار وقتیکه ایشان بر کناره

قُعُودٌ ﴿٦﴾ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِٱلْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾ وَمَا

آن خندق ها نشسته بودند و ایشان بآنچه میکردند با مسلمانان حاضر بودند و عیب نکردند

نَقَمُوا۟ مِنْهُمْ إِلَّآ أَن يُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَمِيدِ ﴿٨﴾ ٱلَّذِى

از ایشان مگر این خصلت را که ایمان آرند بخدا غالب ستوده کار آنکه

لَهُۥ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾

او راست بادشاهی آسمان ها و زمین و خدا بر همه چیز مطلع ست ف۵

عند المتأخرین ۱۲

ف۱ یعنی هول موت بعد ازان سوال منکر و نکیر بعد ازان حشر و حساب و مرور بر صراط بعد ازان دوزخ یا بهشت والله اعلم ۱۲

ف۲ یعنی برج دوازده گان ۱۲

ف۳ یعنی روز قیامت ۱۲

ف۴ یعنی روز جمعه قسم بروزیکه حاجیان بآن روز حاضر میشوند یعنی روز عرفه هر آئینه مجازات متحقق ست ۱۲

ف۵ مترجم گوید بادشاهی جبارے رعیت خود را تکلیف کفر کرد چون کافر نشدند خندقها را بآتش پر کرده ایشانرا بآتش افگند خدائیتعالی آن آتش را بر بادشاه و هم نشینان او مسلط ساخت تا از خندق بریده همه را پاک بسوخت والله اعلم ۱۲

إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ

هرآئینه آنانکه عقوبت کردند مردان مسلمانان را وزنان مسلمانان را بازتوبه نه نمودند پس

عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿۱۰﴾ إِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَ

ایشان راست عذاب دوزخ وایشان راست عذاب سوختن هرآئینه آنانکه ایمان آوردند و

عَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَهُمْ جَنّٰتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهٰرُ ذٰلِكَ

کردارهائے شائسته کردند ایشانراست بوستانها میرود زیرآن جویها اینست

الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿۱۱﴾ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿۱۲﴾ إِنَّهُ هُوَ يُبْدِئُ وَ

فیروزی بزرگ هرآئینه دست درازی پروردگارتو سخت ست هرآئینه او آفرینش نومیکند و

يُعِيدُ ﴿۱۳﴾ وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ ﴿۱۴﴾ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿۱۵﴾ فَعَّالٌ

آفرینش دوباره میکند واوست آمرزگار دوستدار اوخداوندعرش گرامیقدرست بسیارکننده است

لِمَا يُرِيدُ ﴿۱۶﴾ هَلْ أَتٰكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿۱۷﴾ فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿۱۸﴾

هرچیزے راکه خواهد آیا آمده است به توخبرلشکرها که فرعون وثمود باشند

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿۱۹﴾ وَاللّٰهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ ﴿۲۰﴾

بلکه کافران در دروغ شمردن اند وخدا ازگرداگردایشان گیرنده است

بَلْ هُوَ قُرْاٰنٌ مَجِيدٌ ﴿۲۱﴾ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ ﴿۲۲﴾ ع ۲۲ ۱

بلکه این قرآن گرامیقدرست نوشته شده درلوح محفوظ

سُورَةُ الطَّارِقِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ هِيَ سَبْعَ عَشْرَةَ اٰيَةً

سوره طارق درمکه نازل شده بنام خدائے بخشاینده مهربان وآن هفده آیت است

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ﴿۱﴾ وَمَا أَدْرٰكَ مَا الطَّارِقُ ﴿۲﴾ النَّجْمُ الثَّاقِبُ ﴿۳﴾

قسم بآسمان وقسم بچیزیکه وقت شب پدید مے آید وچه چیز مطلع ساخت تراکه چه چیز بوقت شب پدیدآینده است آن ستاره

إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ﴿۴﴾ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ﴿۵﴾

ودرخشنده است نیست هیچ شخص مگربروے فرشته نگهبانی کننده است پس بایدکه به بیندآدمی ازچه چیزآفریده شده

خُلِقَ مِنْ مَاءٍ دَافِقٍ ﴿۶﴾ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ﴿۷﴾

آفریده شده است ازآب جهنده که برمے آیدازمیان پشت مرد واستخوان سینه زن

اِنَّهٗ عَلٰی رَجْعِهٖ لَقَادِرٌ ﴿۸﴾ يَوْمَ تُبْلَى السَّرَآئِرُ ﴿۹﴾ فَمَا لَهٗ مِنْ قُوَّةٍ وَّ

هر آئینه خدا بر دیگر بار آفریدن آدمی تواناست روزیکه امتحان کرده شود ضمیرهائے مردمان پس نباشد آدمی را طاقتے

لَا نَاصِرٍ ﴿۱۰﴾ وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ﴿۱۱﴾ وَالْاَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ﴿۱۲﴾

و نباشد نصرت دهنده قسم بآسمان خداوند باران وقسم بزمین صاحب شگافتن ف۱

اِنَّهٗ لَقَوْلٌ فَصْلٌ ﴿۱۳﴾ وَّمَا هُوَ بِالْهَزْلِ ﴿۱۴﴾ اِنَّهُمْ يَكِيْدُوْنَ كَيْدًا ﴿۱۵﴾

هر آئینه قرآن سخن واضح ست ونیست قرآن سخن بیهوده هر آئینه کافران بداندیشی میکنند بطور بداندیشی کردنی

ع ۱۷ ۱۱ وَّاَكِيْدُ كَيْدًا ﴿۱۶﴾ فَمَهِّلِ الْكٰفِرِيْنَ اَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا ﴿۱۷﴾

ومن نیز بداندیشی میکنم بطور بداندیشی کردنی ف۲ پس مهلت ده کافران را فروگذار ایشان را اندکے

سُوْرَةُ الْاَعْلٰى مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ هِيَ تِسْعَ عَشْرَةَ اٰيَةً

سوره اعلیٰ در مکه نازل شده بنام خدائے بخشاینده مهربان وآں نوزده آیت است

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلَى ﴿۱﴾ الَّذِيْ خَلَقَ فَسَوّٰى ﴿۲﴾ وَالَّذِيْ

بپاکی یاد کن پروردگار بزرگ وار خود را آنکه بیافرید پس درست اندام کرد وآنکه

قَدَّرَ فَهَدٰى ﴿۳﴾ وَالَّذِيْٓ اَخْرَجَ الْمَرْعٰى ﴿۴﴾ فَجَعَلَهٗ غُثَآءً اَحْوٰى ﴿۵﴾

اندازه کرد پس راه نمود ف۳ وآنکه برآورد گیاه تازه را بازساخت آنرا خشک شده سیاه گشته

سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسٰٓى ﴿۶﴾ اِلَّا مَا شَآءَ اللّٰهُ ؕ اِنَّهٗ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا

قرآن تعلیم خواهیم کرد ترا پس فراموش نخواهی کرد مگر آنچه خدا خواسته است هر آئینه خدا میداند آشکارا

يَخْفٰى ﴿۷﴾ وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرٰى ﴿۸﴾ فَذَكِّرْ اِنْ نَّفَعَتِ الذِّكْرٰى ﴿۹﴾

وپنهان را ف۴ وتوفیق خواهیم داد ترا بمعرفت شریعت آسان پس پند ده اگر سود کند پند دادن

سَيَذَّكَّرُ مَنْ يَّخْشٰى ﴿۱۰﴾ وَيَتَجَنَّبُهَا الْاَشْقَى ﴿۱۱﴾ الَّذِيْ يَصْلَى

پند خواهد گرفت هر که مے ترسد ویکسو خواهد شد ازان پند بدبخت ترین مردمان آنکه خواهد درآید

النَّارَ الْكُبْرٰى ﴿۱۲﴾ ثُمَّ لَا يَمُوْتُ فِيْهَا وَلَا يَحْيٰى ﴿۱۳﴾ قَدْ اَفْلَحَ

بآتش بزرگ باز نمیرد آنجا ونه زنده باشد هر آئینه رستگار شد

مَنْ تَزَكّٰى ﴿۱۴﴾ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهٖ فَصَلّٰى ﴿۱۵﴾ بَلْ تُؤْثِرُوْنَ الْحَيٰوةَ

هر که پاک شد ویاد کرد نام پروردگار خود را پس نماز گذارد بلکه اختیار میکنید زندگانی

ف۱ یعنے تا دانه بیرون آید ۱۲

ف۲ واین وعده روز بدر متحقق شد ۱۲

ف۳ یعنی جمیع مخلوقات را اندازه کرد وبحسب آن اندازه در مخلوقات تصرف فرمود تا بهمان صورت بر روے کار آمد پس این تصرف را بهدایت تعبیر فرمود والله اعلم ۱۲

ف۴ مترجم گوید فراموش گردانیدن این آیت از خاطر مبارک آن حضرت صلی الله علیه وسلم نوعی از نسخ ست والله اعلم ۱۲

الدُّنْيَا ﴿١٦﴾ وَالْاٰخِرَةُ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى ﴿١٧﴾ اِنَّ هٰذَا لَفِى الصُّحُفِ
این جہانے را و آخرت بہتر است و پایندہ تر است ہر آئینہ این مقدمہ مذکور بود در صحیفہائے

الْاُوْلٰى ﴿١٨﴾ صُحُفِ اِبْرٰهِيْمَ وَمُوْسٰى ﴿١٩﴾ ع ۱ ۱۹ ۱۲
نخستین صحیفہائے ابراہیم و موسے

سُوْرَةُ الْغَاشِيَةِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ هِيَ سِتٌّ وَّعِشْرُوْنَ اٰيَةً
سورہ غاشیہ در مکہ نازل شد بنام خدائے بخشایندہ مہربان و آن بیست و شش آیت است

هَلْ اَتٰىكَ حَدِيْثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾ وُجُوْهٌ يَّوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ﴿٢﴾ عَامِلَةٌ
آیا آمدہ است بتو خبر قیامت یک پارہ روئیہا آنروز خوار باشند کار کنندہ

نَّاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصْلٰى نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ تُسْقٰى مِنْ عَيْنٍ اٰنِيَةٍ ﴿٥﴾ لَيْسَ
محنت کشندہ باشند در آیند بآتش افروختہ شدہ آب نوشانیدہ شوند از چشمہ نہایت گرم نباشد

لَهُمْ طَعَامٌ اِلَّا مِنْ ضَرِيْعٍ ﴿٦﴾ لَّا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِيْ مِنْ جُوْعٍ ﴿٧﴾
ایشان را ہیچ طعامے مگر از ضریع کہ فربہ نکند و دفع گرسنگی نہ نماید ف۱

وُجُوْهٌ يَّوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ ﴿٨﴾ لِّسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾ فِيْ جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾
یکپارہ روئیہا آنروز تازہ باشند بسعئ خود رضامند شدہ باشند در بہشت عالی

لَّا تَسْمَعُ فِيْهَا لَاغِيَةً ﴿١١﴾ فِيْهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾ فِيْهَا سُرُرٌ
نہ شنوی آنجا ہیچ سخن بیہودہ دران جا چشمہ روان باشد دران جا تخت ہائی

مَّرْفُوْعَةٌ ﴿١٣﴾ وَّاَكْوَابٌ مَّوْضُوْعَةٌ ﴿١٤﴾ وَّنَمَارِقُ مَصْفُوْفَةٌ ﴿١٥﴾ وَّزَرَابِيُّ
بلند باشد و کوزہ ہائے نہادہ شدہ و وسادہا برابر یکدیگر گذاشتہ و بساط ہائے

مَبْثُوْثَةٌ ﴿١٦﴾ اَفَلَا يَنْظُرُوْنَ اِلَى الْاِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَاِلَى السَّمَآءِ
نفیس پراگندہ کردہ آیا نمے نگرند بسوئے شتران چگونہ آفریدہ شدند و بسوئے آسمان

كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَاِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾ وَاِلَى الْاَرْضِ
چگونہ برداشتہ شد و بسوئے کوہ ہا چگونہ برافراشتہ شد و بسوئے زمین

كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾ فَذَكِّرْ اِنَّمَآ اَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَسْتَ عَلَيْهِمْ
چگونہ پہن کردہ شد پس پند دہ جز این نیست کہ تو پند دہندہ نیستی بر ایشان

ف۱ ضریع نام گیاہ خاردار است ۱۲

بِمُصَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾ اِلَّا مَنْ تَوَلّٰی وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ اللّٰهُ الْعَذَابَ

گماشته شده لیکن هرکه روبگرداند وکافرشود پس عذاب کندش خدا به عقوبتِ

الْاَكْبَرَ ﴿٢٤﴾ اِنَّ اِلَیْنَاۤ اِیَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ اِنَّ عَلَیْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾ ع ٢٦ ١٣

بزرگ هرآئینه بسوئے ماست رجوعِ ایشان بازهرآئینه برماست حسابِ ایشان

سُوْرَةُ الْفَجْرِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَهِیَ ثَلٰثُوْنَ اٰیَةً

سوره فجر درمکه نازل شده بنام خدائے بخشاینده مهربان وآن سی آیت است

وَالْفَجْرِ ﴿١﴾ وَلَیَالٍ عَشْرٍ ﴿٢﴾ وَّالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ﴿٣﴾ وَالَّیْلِ اِذَا یَسْرِ ﴿٤﴾

قسم بصبح وبشب هائے ده گانه ف۱ وقسم بجفت وطاق ف۲ وقسم به شب چون روان شود

هَلْ فِیْ ذٰلِكَ قَسَمٌ لِّذِیْ حِجْرٍ ﴿٥﴾ اَلَمْ تَرَ كَیْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ﴿٦﴾

آیا دریں مقدمه سوگندے معتبرهست صاحب خرد راف۳ آیا ندیدی که چگونه معامله کرد پروردگارتو با قوم عاد

اِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ﴿٧﴾ الَّتِیْ لَمْ یُخْلَقْ مِثْلُهَا فِی الْبِلَادِ ﴿٨﴾ وَثَمُوْدَ

که عادِ ارم باشند خداوندِ قدهائے بلند که آفریده نشده است مانندِ آن درشهرها وچگونه معامله کرد

الَّذِیْنَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ﴿٩﴾ وَفِرْعَوْنَ ذِی الْاَوْتَادِ ﴿١٠﴾ الَّذِیْنَ

با قومِ ثمود که تراشیده بودند سنگهائے بزرگ را در وادئ قری وچگونه معامله کرد با فرعون صاحب میخهاف۴ همه

طَغَوْا فِی الْبِلَادِ ﴿١١﴾ فَاَكْثَرُوْا فِیْهَا الْفَسَادَ ﴿١٢﴾ فَصَبَّ عَلَیْهِمْ رَبُّكَ

این جماعتها آنانکه سرکشی کردند درشهرها پس بسیار بعمل آوردند درآنجا فساد را پس بریخت برسرایشان پروردگا

سَوْطَ عَذَابٍ ﴿١٣﴾ اِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ﴿١٤﴾ فَاَمَّا الْاِنْسَانُ اِذَا مَا

تو یک دفعه عذاب هرآئینه پروردگارِ تو بکمین گاه است پس اما آدمی چوں امتحان کندش

ابْتَلٰىهُ رَبُّهٗ فَاَكْرَمَهٗ وَنَعَّمَهٗ فَیَقُوْلُ رَبِّیْۤ اَكْرَمَنِ ﴿١٥﴾ وَاَمَّاۤ

پروردگارِ او پس گرامی کندش ونعمت دهدش پس گوید پروردگارِ من گرامی ساخت مرا واما

اِذَا مَا ابْتَلٰىهُ فَقَدَرَ عَلَیْهِ رِزْقَهٗ فَیَقُوْلُ رَبِّیْۤ اَهَانَنِ ﴿١٦﴾ كَلَّا

چون امتحان کندش پس تنگ سازد برمے رزقِ مے را گوید پروردگارِ من حقارت کرد مرا نے نے

بَلْ لَّا تُكْرِمُوْنَ الْیَتِیْمَ ﴿١٧﴾ وَلَا تَحٰٓضُّوْنَ عَلٰی طَعَامِ الْمِسْكِیْنِ ﴿١٨﴾

بلکه گرامی نمیدارید یتیم را ونمیکید یکدیگر را رغبت نمیدهید برطعام دادنِ فقیر

ف۱ یعنے عشرۂ ذوالحجه ۱۲
ف۲ یعنے بعض نماز جفت ست وبعض طاق ۱۲
ف۳ که خدا جزادهندۂ بندگان است براعمالِ ایشان ۱۲
ف۴ یعنے به چهار میخ بسته عقوبت میکرد ۱۲

وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ أَكْلًا لَّمًّا ﴿١٩﴾ وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾ كَلَّا
ومیخورید مال میراث را خوردن بسیار ف۱ ودوست میدارید مال را دوست داشتن بسیار ف۲

إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ﴿٢١﴾ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾
نے نے چون پست کرده شود بلندئی زمین را پست کردن بعد پست کردن ف۳ وبیاید پروردگار تو وبیایند فرشتگان

وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ ۚ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانُ وَأَنَّىٰ لَهُ
صف صف شده وآورده شود آنروز دوزخ را آنروز یاد کند آدمی وکجا باشد او را نفع آن

الذِّكْرَىٰ ﴿٢٣﴾ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ﴿٢٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُعَذِّبُ
یاد کردن گوید اے کاش من فرستادمے عمل نیک برائی این زندگانی جاودانی خویش پس آنروز عقوبت

عَذَابَهُ أَحَدٌ ﴿٢٥﴾ وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ ﴿٢٦﴾ يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ
نکند مانند عقوبت خدا هیچکس وبزنجیر نه بندد مانند بستن او هیچکس ف۴ گفته شود روح مومن را وقت مرگ

الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾ فَادْخُلِي
اے نفس آرام گیرنده بازگرد بسوئی پروردگار خویش تو خوشنود شده واز تو نیز خوشنود گشته پس درآن

فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾ وَادْخُلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾
بزمرهٔ بندگان خاص من و درآ به بهشت من

سُورَةُ الْبَلَدِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ وَهِيَ عِشْرُونَ آيَةً
سوره بلد در مکه نازل شد بنام خدائے بخشاینده مهربان وآں بیست آیت است

لَا أُقْسِمُ بِهَٰذَا الْبَلَدِ ﴿١﴾ وَأَنتَ حِلٌّ بِهَٰذَا الْبَلَدِ ﴿٢﴾ وَوَالِدٍ
قسم میخورم باین شهر یعنی مکهٔ مبارک وتو حلال خواهی شد باین شهر ف۵ وقسم میخورم

وَمَا وَلَدَ ﴿٣﴾ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي كَبَدٍ ﴿٤﴾ أَيَحْسَبُ أَن
بزاینده وبهرچه زاده است ف۶ هر آئینه آفریدیم آدمی را در مشقت ف۷ آیا گمان می کند آدمی

لَّن يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ﴿٥﴾ يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُّبَدًا ﴿٦﴾
که قادر نه شود برو ہیچکس میگوید خرچ کردم برتو مال تو

أَيَحْسَبُ أَن لَّمْ يَرَهُ أَحَدٌ ﴿٧﴾ أَلَمْ نَجْعَل لَّهُ عَيْنَيْنِ ﴿٨﴾ وَلِسَانًا
آیا مے پندارد که ندیده است او را هیچکس آیا نیافریده ایم برائی او دو چشم را وزبان را

ف۱ یعنی یتامان و یتیمان را حق ایشان نمیدهید وحق ایشان را بمال خود جمع می کنید ۱۲
ف۲ یعنے اسباب اکرام الٰهی و اکرام یتیم واطعام مسکین ست آن را می باید کرد و شما باین صفت هستید که یتیمان را حق ایشان نمے دهید وحق ایشان را بمالِ خود جمع میکنید ۱۲
ف۳ یعنی جبال وتلال را با سائر ارض برابر کرده شود ۱۲
ف۴ بوجهے واقع نشود که هیچ کس غیر او بران قادر نیست والله اعلم ۱۲
ف۵ یعنے ترا قتال در مکه حلال خواهد شد ۱۲
ف۶ یعنی آدم وجمیع ذریت او ۱۲
ف۷ یعنی عادت آدمی ست که بقوت خود فخر کند ونه بیند که چه قدر ناتوانی ها میکشد ونیز ببذل مال فخر کند ونمی داند که خدا او را می بیند که بغایت حقیر وبخیل ست ۱۲

ع ۱ ۱۴

وقف النبی

وَشَفَتَيْنِ (9) وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ (10) فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ (11) وَمَا

و دو لب را و دلالت کردیم اورا بر دو راه ف۱ پس در نیامد گزرگاه سخت و چه چیز

أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ (12) فَكُّ رَقَبَةٍ (13) أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي

مطلع ساخت ترا که چیست گزرگاه سخت ف۲ خلاص کردن برده یا طعام دادن بروز

مَسْغَبَةٍ (14) يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ (15) أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ (16) ثُمَّ

گرسنگی یتیم صاحب قرابت را یا فقیر صاحب خاکساری را بعد ازان

كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا

باشد از آنانکه ایمان آوردند و بایکدیگر وصیت کردند بشکیبائی و بایکدیگر وصیت کردند بشفقت

بِالْمَرْحَمَةِ (17) أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ (18) وَالَّذِينَ كَفَرُوا

بر خلق الله این جماعه ایشانند اهل نیک بختی و آنانکه کافر شدند

بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ (19) عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤْصَدَةٌ (20)

بآیات ما ایشانند اهل بدبختی بر ایشان آتشے گماشته شود از هر جهت گرد آورده شده

سُورَةُ الشَّمْسِ مَكِّيَّةٌ ۞ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ۞ هِيَ خَمْسَ عَشْرَةَ آيَةً

سوره شمس در مکه نازل شده بنام خدائے بخشاینده مهربان و آن پانزده آیت است

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا (1) وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا (2) وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا (3)

قسم بآفتاب و روشنی او و قسم بماه چون از پئے آفتاب در آید ف۳ و قسم بروز چون نمایان کند آفتاب را

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا (4) وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا (5) وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا (6)

و قسم بشب چون بپوشاند آفتاب را و قسم بآسمان و بنا کردن خدا اورا و قسم بزمین و هموار ساختن خدا اورا

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا (7) فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا (8) قَدْ

و قسم بنفس آدمی و درست اندام نمودن خدا اورا پس قسم بانداختن خدا در دلش شناخت گناه اورا و تقوی اورا

أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا (9) وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا (10) كَذَّبَتْ ثَمُودُ

هر آئینه رستگار شد هر که پاک ساخت نفس را و هر آئینه زیانکار آن شد هر که باسفل السافلین برد آنرا دروغ

بِطَغْوَاهَا (11) إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا (12) فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ

شمردند قوم ثمود بسبب سرکشی خود وقتیکه برخاست بدبخت ترین آن قوم پس گفت ایشانرا پیغامبر خدا

ف۱ یعنے خیر و شر ۱۲

ف۲ یعنی بحقیقت عقبه آنست که این اعمال بجا آرد ۱۲

ع ۲۰ / ۱۵

ف۳ یعنی بشب چهاردهم ۱۲

نَاقَةَ اللّٰهِ وَسُقْيٰهَا ﴿۱۳﴾ فَكَذَّبُوْهُ فَعَقَرُوْهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ

بگذارید مادہ شتر را کہ خدا آفریدہ است و متعرض نشوید آب خوردن او را پس دروغ شمردند پیغامبر را پس بکشتند ناقہ را پس

ع ۱۵ / ۱۶ رَبُّهُمْ بِذَنْۢبِهِمْ فَسَوّٰىهَا ﴿۱۴﴾ وَلَا يَخَافُ عُقْبٰهَا ﴿۱۵﴾

عقوبت فرود آورد برایشان پروردگار ایشان بسبب معصیت ایشان پس ہموار کرد عقوبت را برایشان و خدا نمیترسد

سُوْرَةُ اللَّيْلِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ اِحْدٰى وَّعِشْرُوْنَ اٰيَةً

سورہ لیل در مکہ نازل شدہ و آں   بنام خدائے بخشایندہ مہربان   بیست و یک آیت است

وَاللَّيْلِ اِذَا يَغْشٰى ﴿۱﴾ وَالنَّهَارِ اِذَا تَجَلّٰى ﴿۲﴾ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ

قسم بہ شب چون بپوشاند   و قسم بروز   چون ظاہر شود   و قسم بذاتیکہ آفرید   نر

وَالْاُنْثٰى ﴿۳﴾ اِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتّٰى ﴿۴﴾ فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰى وَاتَّقٰى ﴿۵﴾

و مادہ را   کہ ہر آئینہ سعیٔ شما مختلف ست   پس اما ہر کہ عطا کرد   و پرہیزگاری نمود

وَصَدَّقَ بِالْحُسْنٰى ﴿۶﴾ فَسَنُيَسِّرُهٗ لِلْيُسْرٰى ﴿۷﴾ وَاَمَّا مَنْۢ بَخِلَ

و باور داشت ملت نیک را پس توفیق دہیم او را برائے رسیدن بسرائے آسائش و اما ہر کہ بخل کرد و خود را

وَاسْتَغْنٰى ﴿۸﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنٰى ﴿۹﴾ فَسَنُيَسِّرُهٗ لِلْعُسْرٰى ﴿۱۰﴾

بے نیاز شمرد   و بدروغ نسبت کرد ملت نیک را پس توفیق دہیم او را برائے رسیدن بسرائے دشواری

وَمَا يُغْنِيْ عَنْهُ مَالُهٗۤ اِذَا تَرَدّٰى ﴿۱۱﴾ اِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدٰى ﴿۱۲﴾

و ہیچ دفع نکند از وے مال او   وقتیکہ نگونسار افتد   ہر آئینہ بر ما لازم ست راہ نمودن او

وَاِنَّ لَنَا لَلْاٰخِرَةَ وَالْاُوْلٰى ﴿۱۳﴾ فَاَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظّٰى ﴿۱۴﴾

و ہر آئینہ برائے ماست آں جہان و ایں جہان   پس ترسانیدم شما را   از آتشے کہ شعلہ میزند

لَا يَصْلٰىهَاۤ اِلَّا الْاَشْقَى ﴿۱۵﴾ الَّذِيْ كَذَّبَ وَتَوَلّٰى ﴿۱۶﴾ وَسَيُجَنَّبُهَا

در نیاید بآں آتش مگر بدبخت ترین آدم   آنکہ دروغ شمرد و روگردان شد و یکسو داشتہ خواہد شد ازاں

الْاَتْقَى ﴿۱۷﴾ الَّذِيْ يُؤْتِيْ مَالَهٗ يَتَزَكّٰى ﴿۱۸﴾ وَمَا لِاَحَدٍ عِنْدَهٗ

آتش پرہیزگارترین مردم آنکہ میدہد مال خود را تا پاک نفس گردد   و نیست ہیچ کس را   نزد او

مِنْ نِّعْمَةٍ تُجْزٰۤى ﴿۱۹﴾ اِلَّا ابْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْاَعْلٰى ﴿۲۰﴾

نعمتے کہ   جزا دادہ شود   لیکن میدہد بطلب رضائے پروردگار خود

ف یعنی بہم رسانید ۱۲

ع ۲۱ ۱۷

وَلَسَوْفَ يَرْضٰى ﴿٢١﴾

وہر آئینہ خوشنود خواہد شد

سُوْرَةُ الضُّحٰى مَكِّيَّةٌ وَّ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ هِيَ اِحْدٰى عَشْرَةَ اٰيَةً

سورہ ضحیٰ در مکہ نازل شدہ — بنام خدائے — بخشایندہ مہربان — وآں یازدہ آیت است

وَالضُّحٰى ﴿١﴾ وَالَّيْلِ اِذَا سَجٰى ﴿٢﴾ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلٰى ﴿٣﴾ وَ

ف قسم بوقت چاشت وقسم بشب چوں بپوشد — فرو نگذاشت ترا پروردگار تو و دشمن نہ داشت — و

لَلْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْاُوْلٰى ﴿٤﴾ وَلَسَوْفَ يُعْطِيْكَ رَبُّكَ فَتَرْضٰى ﴿٥﴾

ہر آئینہ آخرت بہتر خواہد بود — ترا از دنیا — والبتہ نعمت خواہد داد ترا پروردگار تو پس خوشنود خواہی شد

اَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيْمًا فَاٰوٰى ﴿٦﴾ وَوَجَدَكَ ضَآلًّا فَهَدٰى ﴿٧﴾ وَ

آیا یتیم نیافت ترا — پس جائے داد — و یافت ترا راہ گم کردہ ف۲ پس راہ نمود — و

وَجَدَكَ عَآئِلًا فَاَغْنٰى ﴿٨﴾ فَاَمَّا الْيَتِيْمَ فَلَا تَقْهَرْ ﴿٩﴾ وَاَمَّا

یافت ترا تنگدست پس توانگر ساخت — اما یتیم را — پس ستم مکن — واما

ع ۱۱ ۱۸

السَّآئِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾ وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

سائل را — پس بانگ مزن — واما بنعمت پروردگار خود — پس خبر دہ

ف۱ مترجم گوید کہ چند روزے نیامدہ بود کفار گفتند ودع محمد ربہ وقلاہ خدا تعالیٰ برائے تسلی این سورہ فرود آورد ۱۲

ف۲ یعنی شریعت نمیدانستی تو واللہ اعلم ۱۲

سُوْرَةُ الْاِنْشِرَاحِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ وَّهِيَ ثَمٰنِيْ اٰيَاتٍ

سورہ انشراح در مکہ نازل شدہ — بنام خدائے — بخشایندہ مہربان — وآں ہشت آیت است

اَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ﴿١﴾ وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ ﴿٢﴾ الَّذِيْٓ

آیا کشادہ نکردہ ایم برائے تو سینۂ ترا — و دور کردیم از تو — بار ترا — آں بار کہ

اَنْقَضَ ظَهْرَكَ ﴿٣﴾ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾ فَاِنَّ مَعَ الْعُسْرِ

گراں کردہ بود پشت ترا — و بلند ساختیم برائے تو ثنائے ترا پس زیرا کہ ہر آئینہ متصل دشواری

يُسْرًا ﴿٥﴾ اِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ﴿٦﴾ فَاِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ ﴿٧﴾ وَ

آسانی ست البتہ متصل دشواری آسانی ست پس وقتیکہ از کار و بار فارغ شوی در عبادت خدا محنت کش

ع ۸ ۱۹

اِلٰى رَبِّكَ فَارْغَبْ ﴿٨﴾

و بسوئے پروردگار خود — تفرغ نما

سُوْرَةُ التِّيْنِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ وَهِيَ ثَمَانِيْ اٰيَاتٍ
سورہ تین در مکہ نازل شدہ بنام خدائے بخشائندہ مہربان وآں ہشت آیت است

وَالتِّيْنِ وَالزَّيْتُوْنِ ﴿۱﴾ وَطُوْرِ سِيْنِيْنَ ﴿۲﴾ وَهٰذَا الْبَلَدِ الْاَمِيْنِ ﴿۳﴾
قسم بانجیر وزیتون وقسم بطور سینا وقسم باین شہر امن یعنے مکہ

لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِيْٓ اَحْسَنِ تَقْوِيْمٍ ﴿۴﴾ ثُمَّ رَدَدْنٰهُ اَسْفَلَ
ہرآئینہ آفریدیم آدمی را در نیکوترین صورتے پس گردانیدیم آن را فروتر

سٰفِلِيْنَ ﴿۵﴾ اِلَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ فَلَهُمْ اَجْرٌ
از ہمہ فرو ماندگان ف۱ مگر آنانکہ ایمان آوردند وکارہائے شائستہ کردند پس ایشانراست

غَيْرُ مَمْنُوْنٍ ﴿۶﴾ فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّيْنِ ﴿۷﴾ اَلَيْسَ اللّٰهُ
اجر غیر نہایت پس اے آدمی چہ چیز حمل میکند ترا بعد این ہمہ پند بر دروغ شمردن در باب جزائے اعمال ف۲

بِاَحْكَمِ الْحٰكِمِيْنَ ﴿۸﴾ ع
آیا نیست خدا احکم کنندہ ترین حاکمان

سُوْرَةُ الْعَلَقِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ هِيَ تِسْعَ عَشْرَةَ اٰيَةً
سورہ علق در مکہ نازل شدہ بنام خدائے بخشایندہ مہربان وآں نوزدہ آیت است

اِقْرَاْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِيْ خَلَقَ ﴿۱﴾ خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿۲﴾
بخوان بہ برکت نام پروردگار خود کہ آفریدگار است آفرید آدمی را از خون پارہ ہابستہ

اِقْرَاْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ ﴿۳﴾ الَّذِيْ عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴿۴﴾ عَلَّمَ الْاِنْسَانَ
بخوان و پروردگار تو بزرگوار تر است آنکہ علم آموخت بدستیاری قلم آموخت آدمی را

مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴿۵﴾ كَلَّآ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَيَطْغٰىٓ ﴿۶﴾ اَنْ رَّاٰهُ اسْتَغْنٰى ﴿۷﴾
آنچہ نمیدانست ف۳ حقا ہرآئینہ آدمی از حد میگذرد وقتیکہ مے بیند خود را توانگر شدہ

اِنَّ اِلٰى رَبِّكَ الرُّجْعٰى ﴿۸﴾ اَرَءَيْتَ الَّذِيْ يَنْهٰى ﴿۹﴾ عَبْدًا اِذَا
ہرآئینہ بسوئے پروردگار تست رجوع آیا دیدی شخصے کہ منع میکند بندہ را چون

صَلّٰى ﴿۱۰﴾ اَرَءَيْتَ اِنْ كَانَ عَلَى الْهُدٰىٓ ﴿۱۱﴾ اَوْ اَمَرَ بِالتَّقْوٰى ﴿۱۲﴾
نماز مے گذارد آیا دیدی کہ چہ میشد اگر براہ راست بودے یا بہ پرہیزگاری فرمودے

ف۱ یعنے وقتیکہ کافر شد فطرت سلیمہ را ضائع ساخت ۱۲

ف۲ وشائد کہ معنے آیت چنین باشد پس چہ چیز باعث تکذیب تو میشود یا محمد در مقدمہ جزائے اعمال بعد این ہمہ پند ۱۲

ف۳ مترجم گوید اقرأ باسم ربک تا مالم یعلم اول چیزیست کہ برآنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نازل شد ومعنی اقرأ تہیاست برائے وحی قرآن وتلاوت آن ۱۲

أَرَءَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٣﴾ أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ﴿١٤﴾

آیا دیدی کہ چہ میشد اگر دروغ شمرد و روگردان گشت آیا ندانست این روگرداننده کہ خدا مے بیند ف۱

كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ﴿١٥﴾ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ

نے نے اگر باز نخواہد ایستاد خواہیم کشید او را بموئے پیشانی بآن موئے پیشانی دروغ زن

خَاطِئَةٍ ﴿١٦﴾ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾ سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ﴿١٨﴾ كَلَّا

خطاکار پس باید کہ فریاد کند اہل مجلس خود را ما نیز خواہیم طلبید پیادہ ہا را ف۲ نے نے

لَا تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ﴿١٩﴾

فرمان او قبول مکن و نماز گذار و قرب خدا طلب نما

سُورَةُ الْقَدْرِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ هِيَ خَمْسُ آيَاتٍ

سورہ قدر در مکہ نازل شدہ بنام خدائے بخشایندہ مہربان وآں پنج آیت است

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿٢﴾ لَيْلَةُ

ہر آئینہ ما فرود آوردیم قرآن را در شب قدر ف۳ و چہ چیز مطلع ساخت ترا کہ چیست شب قدر شب

الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾ تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا

قدر بہتر ست از ہزار ماہ فرود مے آیند فرشتگان و روح دراں شب

بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾ سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ ﴿٥﴾

بفرمان پروردگار خویش برائے سرانجام کردن ہر کارے آن شب تا وقت طلوع فجر محض سلامتی ست

سُورَةُ الْبَيِّنَةِ مَدَنِيَّةٌ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ وَهِيَ ثَمَانِي آيَاتٍ

سورہ بینہ در مدینہ نازل شدہ بنام خدائے بخشایندہ مہربان وآں ہشت آیت است

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ

نبودند کافران ف۴ از اہل کتاب و مشرکان جدا

مُنْفَكِّينَ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿١﴾ رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو

شوندہ یعنی از آئین خود تا وقتیکہ بیاید بایشان حجت ظاہر ف۵ کہ پیغمبر ست از جانب خدا میخواند صحیفہائی

صُحُفًا مُطَهَّرَةً ﴿٢﴾ فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ ﴿٣﴾ وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا

پاک یعنی سور قرآن دران صحیفہا احکامیست راست درست و متفرق نہ شدند

ف۱ یعنی باید دانست کہ عاقبت اہتدا و ہدایت بہشت ست و عاقبت ضلال و اضلال دوزخ ست پس این مدعا را بنوعے از بلاغت ادا کردہ شدہ ۱۲

ف۲ یعنی فرشتگان سخت عقوبت کنندہ را ۱۲

ف۳ یعنی یکدفعہ از لوح محفوظ بآسمان دنیا ۱۲

ف۴ یعنی حال ایشان مقتضے ارسال رسول و انزال کتاب بود ازین جہت رسول فرستادیم و قرآن فرود آوردیم ۱۲

ف۵ یعنی ایشانرا تکلیف نکردیم بترک ادیان خویش مگر بعد اقامت حجت ظاہر ۱۲

ع ۱ / ۱۹ / ۲۱

ع ۱ / ۵ / ۲۲ مع

الْكِتٰبَ اِلَّا مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنَةُ ۝٤ وَمَآ اُمِرُوْٓا اِلَّا
اہل کتاب ف۱ مگر بعد از انکہ آمد بایشان حجت ظاہر وفرمودہ نشد ایشان را مگر
لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ ۙ۬ حُنَفَآءَ وَيُقِيْمُوا الصَّلٰوةَ
آنکہ عبادت کنند خدائے را خالص ساختہ برائے او پرستش را متدین بدین ابراہیم شدہ و برپا دارند نماز را
وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ وَذٰلِكَ دِيْنُ الْقَيِّمَةِ ۝٥ اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ
و بدہند زکوٰۃ را و این ست احکام ملت درست ہر آئینہ آنانکہ کافر شدند از
اَهْلِ الْكِتٰبِ وَالْمُشْرِكِيْنَ فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ؕ اُولٰٓئِكَ
اہل کتاب ومشرکان در آتش دوزخ باشند جاویدان آنجا آنجماعہ
هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ۝٦ اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ ۙ
ایشانند بدترین خلق ہر آئینہ آنانکہ ایمان آوردند وکارہائے شائستہ کردند
اُولٰٓئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ۝٧ جَزَآؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنّٰتُ
آنجماعہ ایشانند بہترین خلق جزائے ایشان نزدیک پروردگار ایشان بوستانہائی
عَدْنٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اَبَدًا ؕ رَضِيَ
ہمیشہ باشیدن است می رود زیر آن جویہا جاویدان آنجا ہمیشہ - خوشنود شد
اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوْا عَنْهُ ؕ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهٗ ۝٨ ع ۲۳
خدا از ایشان وخوشنود شدند ایشان از خدا این وعدہ کسے راست کہ بترسد از پروردگار خود

سُوْرَةُ الزِّلْزَالِ مَدَنِيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ وَهِيَ ثَمَانِ اٰيَاتٍ
سورہ زلزال در مدینہ نازل شد بنام خدائے بخشایندۂ مہربان وآن ہشت آیت است

اِذَا زُلْزِلَتِ الْاَرْضُ زِلْزَالَهَا ۝١ وَاَخْرَجَتِ الْاَرْضُ اَثْقَالَهَا ۝٢
وقتیکہ جنبانیدہ شود زمین را بآن جنبش خودش وبیرون آورد زمین بارہائے خودش ف۲
وَقَالَ الْاِنْسَانُ مَا لَهَا ۝٣ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ اَخْبَارَهَا ۝٤ بِاَنَّ
وگوید انسان چہ حالتست زمین را آنروز تقریر کند زمین قصہ ہائے خود را بسبب آنکہ
رَبَّكَ اَوْحٰى لَهَا ۝٥ يَوْمَئِذٍ يَّصْدُرُ النَّاسُ اَشْتَاتًا ۙ۬ لِّيُرَوْا
پروردگار تو حکم فرستادہ است بسوئے زمین آنروز کہ باز گردند مردمان بر احوال مختلف ف۳ تا نمودہ شود

ف۱ یعنے بعض مقبول شدند وبعض مردود ۱۲
ف۲ یعنے گنجہا را ۱۲
ف۳ یعنے از جائے حساب ۱۲

اَعۡمَالَهُمۡ ؕ﴿۶﴾ فَمَنۡ يَّعۡمَلۡ مِثۡقَالَ ذَرَّةٍ خَيۡرًا يَّرَهٗ ؕ﴿۷﴾ وَمَنۡ
بایشان جزائے اعمال ایشان پس ہر کہ کردہ باشد ہم سنگ یک ذرہ عمل نیک بہ بیند آن را وہر کہ
يَّعۡمَلۡ مِثۡقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَّرَهٗ ﴿۸﴾ ع
کردہ باشد ہم سنگ یک ذرہ عمل بد بہ بیند آن را

ع ٨ ٢٤

سُوۡرَةُ الۡعٰدِيٰتِ مَكِّيَّةٌ بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ وَهِيَ اِحۡدٰى عَشۡرَةَ اٰيَةً
سورہ عادیات در مکہ نازل شد بنام خدائے بخشایندہ مہربان وآں یازدہ آیت است

وَالۡعٰدِيٰتِ ضَبۡحًا ۙ﴿۱﴾ فَالۡمُوۡرِيٰتِ قَدۡحًا ۙ﴿۲﴾ فَالۡمُغِيۡرٰتِ صُبۡحًا ۙ﴿۳﴾
قسم باسپان تیز دوندہ بوجہے کہ از دم پر شوند پس قسم باسپان آتش بر آرندہ آنکہ بنعل خود سنگ را بزنند پس قسم باسپان غارت کنندہ
فَاَثَرۡنَ بِهٖ نَقۡعًا ۙ﴿۴﴾ فَوَسَطۡنَ بِهٖ جَمۡعًا ۙ﴿۵﴾ اِنَّ الۡاِنۡسَانَ لِرَبِّهٖ
چون در وقت صبح در آیند پس برانگیزند بہ آنوقت غبار را ف۱ پس در آیند بہ آنوقت درمیان جماعتے ف۲ ہر آئینہ آدمی بنسبت
لَكَنُوۡدٌ ۚ﴿۶﴾ وَاِنَّهٗ عَلٰى ذٰلِكَ لَشَهِيۡدٌ ۚ﴿۷﴾ وَاِنَّهٗ لِحُبِّ الۡخَيۡرِ لَشَدِيۡدٌ ؕ﴿۸﴾
پروردگار خود ناشکر گذار است و ہر آئینہ آدمی بر ناسپاسی خود مطلع ست و ہر آئینہ آدمی در دوست داشتن مال مبالغہ
اَفَلَا يَعۡلَمُ اِذَا بُعۡثِرَ مَا فِى الۡقُبُوۡرِ ۙ﴿۹﴾ وَحُصِّلَ مَا فِى الصُّدُوۡرِ ۙ﴿۱۰﴾
کنندہ است آیا پس نمیداند کہ چون برانگیختہ شود ہر آنچہ در گورہا باشد و ظاہر ساختہ شود ہر آنچہ در سینہا باشد
اِنَّ رَبَّهُمۡ بِهِمۡ يَوۡمَئِذٍ لَّخَبِيۡرٌ ﴿۱۱﴾ ع
ہر آئینہ پروردگار ایشان باحوال ایشان آں روز خبردار ست

ع ١١ ٢٥

ف۱ یعنی بسبب دویدن ۱۲
ف۲ یعنی از اعداء مترجم گوید این قسم اشارت ست باآنکہ جہاد مشروع خواہد شد و رضائے الہی باسپان غازیان متعلق خواہد شد واللہ اعلم ۱۲

سُوۡرَةُ الۡقَارِعَةِ مَكِّيَّةٌ بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ وَهِيَ اِحۡدٰى عَشۡرَةَ اٰيَةً
سورہ قارعہ در مکہ نازل شد بنام خدائے بخشایندہ مہربان وآں یازدہ آیت است

اَلۡقَارِعَةُ ۙ﴿۱﴾ مَا الۡقَارِعَةُ ۚ﴿۲﴾ وَمَاۤ اَدۡرٰىكَ مَا الۡقَارِعَةُ ؕ﴿۳﴾ يَوۡمَ
قیامت - چیست آن قیامت و چہ چیز مطلع ساخت ترا کہ چیست آن قیامت قیامت متحقق شود
يَكُوۡنُ النَّاسُ كَالۡفَرَاشِ الۡمَبۡثُوۡثِ ۙ﴿۴﴾ وَتَكُوۡنُ الۡجِبَالُ كَالۡعِهۡنِ
روزے کہ باشند مردمان مانند پروانہ ہائے پراگندہ ساختہ و باشند کوہ ہا مانند
الۡمَنۡفُوۡشِ ؕ﴿۵﴾ فَاَمَّا مَنۡ ثَقُلَتۡ مَوَازِيۡنُهٗ ۙ﴿۶﴾ فَهُوَ فِىۡ عِيۡشَةٍ
پشم رنگین محلوج نمودہ پس اما ہر کہ گران شد پلہ ہائے حسنات او پس آن شخص در گزران

رَّاضِيَةٍ ۝٧ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ۝٨ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ ۝٩

پسندیده باشد واما هرکه سبک شد پله‌هائے او پس جائے ماندن آنشخص هاویه باشد

وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَهْ ۝١٠ نَارٌ حَامِيَةٌ ۝١١ ع ١ ٢٦

وچه چیز مطلع ساخت ترا که چیست هاویه آتشے ست جوشنده

سُورَةُ التَّكَاثُرِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ وَهِيَ ثَمَانِيَ آيَاتٍ

سوره تکاثر در مکه نازل شده بنام خدائے بخشاینده مهربان وآں هشت آیت است

أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ ۝١ حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۝٢ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝٣

غافل کرد شمارا از یکدیگر بسیار طلبی مال تا وقتیکه رسیدید بگورستانها ف١ نے نے خواهید دانست

ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝٤ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ۝٥

باز میگوئیم نے نے خواهید دانست نے نے اگر بدانید حقیقت کار را بعلم یقین غافل نمے شدید

لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ۝٦ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ۝٧ ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ

البته خواهید دید دوزخ را باز البته خواهید دید دوزخ را دیدن ظاهر بے شبه باز البته سوال کرده خواهید شد

يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ۝٨ ع ١ ٢٧

آنروز از نعمت ف٢

ف١ یعنی مدفون شدید ١٢

ف٢ یعنی در مقابله آن شکر کردید یا کفران ورزیدید ١٢

سُورَةُ الْعَصْرِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ وَهِيَ ثَلَاثُ آيَاتٍ

سوره عصر در مکه نازل شده بنام خدائے بخشاینده مهربان وآں سه آیت است

وَالْعَصْرِ ۝١ إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ ۝٢ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا

وقسم بزمان که هرآئینه آدمی در زیان ست مگر آنانکه ایمان آوردند وعملهائے

الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ۝٣ ع ١ ٢٨

شائسته کردند ویکدیگر را وصیت کردند بدین درست ویکدیگر را وصیت کردند بشکیبائی

سُورَةُ الْهُمَزَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ تِسْعُ آيَاتٍ

سوره همزه در مکه نازل شده وآں نه آیت است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

بنام خدائے بخشاینده مهربان

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةِۣ ﴿١﴾ الَّذِىْ جَمَعَ مَالًا وَّعَدَّدَهٗ ﴿٢﴾

وائے ہر عیب کنندہ غیبت گویندہ را — آنکہ فراہم آورد مال را — و نگاہداشت آن را

يَحْسَبُ اَنَّ مَالَهٗۤ اَخْلَدَهٗ ﴿٣﴾ كَلَّا لَيُنْۢبَذَنَّ فِى الْحُطَمَةِ ﴿٤﴾ وَ

می پندارد کہ مال او زندگی جاوید دہدش — نے نے البتہ انداختہ خواہد شد — بہ حطمہ — و

مَاۤ اَدْرٰىكَ مَا الْحُطَمَةُ ﴿٥﴾ نَارُ اللّٰهِ الْمُوْقَدَةُ ﴿٦﴾ الَّتِىْ تَطَّلِعُ عَلَى

چہ چیز مطلع ساخت ترا کہ چیست حطمہ — آتش خدا افروختہ شدہ — کہ غالب شود — بر

ع ٩ ٢٩ الْاَفْـِٕدَةِ ﴿٧﴾ اِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّؤْصَدَةٌ ﴿٨﴾ فِىْ عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ﴿٩﴾

دلہا — ہر آئینہ آن آتش بر ایشان گماشتہ شدہ است در ستون ہائے دراز در آوردہ شدہ است

سُوْرَةُ الْفِيْلِ مَكِّيَّةٌ — بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ — وَهِىَ خَمْسُ اٰيَاتٍ

سورہ فیل در مکہ نازل شدہ — بنام خدائے — بخشایندہ مہربان — و آں پنج آیت است

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحٰبِ الْفِيْلِ ﴿١﴾ اَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ

ف آیا نہ دیدی چگونہ معاملہ کرد پروردگار تو — با اہل فیل — آیا نہ ساخت بداندیشی ایشان را

فِىْ تَضْلِيْلٍ ﴿٢﴾ وَّاَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا اَبَابِيْلَ ﴿٣﴾ تَرْمِيْهِمْ

در بے فائدگی — و فرستاد بر ایشاں جانوران فوج فوج — می انداختند بسوئے ایشان

ع ٥ ٣٠ بِحِجَارَةٍ مِّنْ سِجِّيْلٍ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّاْكُوْلٍ ﴿٥﴾

سنگ ریزہا از سنگ گل پس ساخت ایشانرا مانند آخور باقیماندہ بعد از خوردن دواب

ف مترجم گوید ابرہہ بادشاہ یمن عزم ہدم کعبہ کرد و فیلان بسیار و لشکر بیشمار بہم آورد چون نزدیک کعبہ رسید خدائے تعالیٰ ابابیل را حکم فرمود تا ہلاک کنند ۱۲

سُوْرَةُ قُرَيْشٍ مَكِّيَّةٌ — بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ — وَهِىَ اَرْبَعُ اٰيَاتٍ

سورہ قریش در مکہ نازل شدہ — بنام خدائے — بخشایندہ مہربان — و آں چہار آیت است

لِاِيْلٰفِ قُرَيْشٍ ﴿١﴾ اٖلٰفِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَآءِ وَالصَّيْفِ ﴿٢﴾

برائے شکر الفت دادن قریش یعنے الفت دادن ایشان — بہ سفر زمستان و تابستان

فَلْيَعْبُدُوْا رَبَّ هٰذَا الْبَيْتِ ﴿٣﴾ الَّذِىْۤ اَطْعَمَهُمْ مِّنْ جُوْعٍ ۙ

پس باید کہ عبادت کنند پروردگار این خانہ را — آنکہ طعام داد ایشانرا از بہر آنکہ گرسنہ بودند

ع ٤ ٣١ وَّاٰمَنَهُمْ مِّنْ خَوْفٍ ﴿٤﴾

و امن داد ایشان را از بہر آنکہ ترسان بودند

سُوْرَةُ الْمَاعُوْنِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ وَهِيَ سَبْعُ اٰيَاتٍ

سوره ماعون در مکہ نازل شدہ بنام خدائے بخشایندہ مہربان وآں ہفت آیت است

اَرَءَيْتَ الَّذِيْ يُكَذِّبُ بِالدِّيْنِ ۝١ فَذٰلِكَ الَّذِيْ يَدُعُّ الْيَتِيْمَ ۝٢

آیا دیدی آں شخص را کہ دروغ مے شمرد جزائے اعمال را پس آں شخص مردیست کہ باہانت میراند یتیم را

وَلَا يَحُضُّ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكِيْنِ ۝٣ فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّيْنَ ۝٤

ورغبت نمیدہد برطعام دادن فقیر پس وائے آں نمازگزاراں را

الَّذِيْنَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُوْنَ ۝٥ الَّذِيْنَ هُمْ يُرَآءُوْنَ ۝٦

کہ ایشان از نماز خود غفلت مے ورزند آنانکہ ایشان ریا مے کنند

وَيَمْنَعُوْنَ الْمَاعُوْنَ ۝٧

وعاریت نمیدہند ماعون را ف

ع ١ ٧ ٣٢

سُوْرَةُ الْكَوْثَرِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ وَهِيَ ثَلٰثُ اٰيَاتٍ

سوره کوثر درمکہ نازل شدہ بہ نام خدائے بخشایندہ مہربان وآں سہ آیت است

اِنَّآ اَعْطَيْنٰكَ الْكَوْثَرَ ۝١ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝٢ اِنَّ

یا محمد ہر آئینہ ما عطا کردیم ترا کوثر ف٢ پس نماز گزار برائے پروردگار خود وشتر را نحر کن ہر آئینہ

شَانِئَكَ هُوَ الْاَبْتَرُ ۝٣

دشمن تو ہمانست دم بریدہ

ع ١ ٣ ٣٣

ف ١
ـہ سوزن ودیگ وپیالـ
ـبو وماند آں مترجم گوید
ـمف این سورہ تصویر
ـل کافرست ونصف
ـویر حال منافق
ـتد اعلم ١٢

ف ٢
ـرنام حوضے ست
ـرآخرت خواہد بود
ـت آنحضرت صلے اللہ
ـیہ وسلم ازاں خواہند
ـنامید ١٢

سُوْرَةُ الْكٰفِرُوْنَ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ وَهِيَ سِتُّ اٰيَاتٍ

سوره کافرون درمکہ نازل شدہ بنام خدائے بخشایندہ مہربان وآں شش آیت است

قُلْ يٰٓاَيُّهَا الْكٰفِرُوْنَ ۝١ لَآ اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُوْنَ ۝٢ وَلَآ اَنْتُمْ

بگو اے کافراں پرستش نے کنم آنچہ شما مے پرستید ونہ شما

عٰبِدُوْنَ مَآ اَعْبُدُ ۝٣ وَلَآ اَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُّمْ ۝٤ وَلَآ اَنْتُمْ

پرستش میکنید آنچہ من می پرستم ونہ من پرستش خواہم کرد آنچہ شما پرستیدید ونہ شما

عٰبِدُوْنَ مَآ اَعْبُدُ ۝٥ لَكُمْ دِيْنُكُمْ وَلِيَ دِيْنِ ۝٦

پرستش خواہید کرد آنچہ من مے پرستم شمارا دین شماست ومرا دین من است

ع ١ ٦ ٣٤

سُوْرَةُ النَّصْرِ مَدَنِيَّةٌ وَّهِيَ ثَلٰثُ اٰيَاتٍ

سوره نصر در مدینه نازل شده و آن سه آیت است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بنام خدائے بخشایندهٔ مهربان

اِذَا جَآءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَ الْفَتْحُ ۝١ وَ رَاَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُوْنَ فِيْ دِيْنِ

وقتیکه بیاید نصرت خدا و بظهور آید فتح و ببینی مردمان را داخل میشوند در دین

اللّٰهِ اَفْوَاجًا ۝٢ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَ اسْتَغْفِرْهُ اِنَّهٗ كَانَ تَوَّابًا ۝٣

خدا فوج فوج پس بپاکی یاد کن همراه ستائش پروردگار خود را و آمرزش طلب کن از وے هر آئینه خدا هست برحمت رجوع کننده ف۱

ع ۳ / ۳۵

ف۱ یعنی این همه علامت قرب اجل تست یا محمد پس در استعداد آخرت مقید شو

ف۲ آنحضرت اقارب خود را از آتش دوزخ تخویف فرمود ابی لهب سنگ بطرف آنحضرت انداخت که آیا برائے این کار ما را جمع کرده بودی این سوره نازل شد

ف۳ دو دست کنایه از ذات او ست

ف۴ یعنی سخن چینی کننده

ع ۵ / ۳۶

ف۵ یعنی بجفا کردن تعذیب کرده شود

سُوْرَةُ اللَّهَبِ مَكِّيَّةٌ وَّهِيَ خَمْسُ اٰيَاتٍ

سوره لهب در مکه نازل شده و آن پنج آیت است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بنام خدائے بخشایندهٔ مهربان

تَبَّتْ يَدَآ اَبِيْ لَهَبٍ وَّ تَبَّ ۝١ مَآ اَغْنٰى عَنْهُ مَالُهٗ وَ مَا كَسَبَ ۝٢

هلاک باد دو دست ف۲ ابی لهب و هلاک باد ابو لهب ف۳ هیچ دفع نکرد از سر ابو لهب مال او و آنچه پیدا کرده بود

سَيَصْلٰى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝٣ وَّ امْرَاَتُهٗ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۝٤

خواهد در آمد بآتش صاحب شعله و زن او نیز در آید مراد میدارم بردارنده هیزم را ف۴

فِيْ جِيْدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ ۝٥

در گردن او رسنے ست از لیف خرما ف۵

سُوْرَةُ الْاِخْلَاصِ مَكِّيَّةٌ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ وَّهِيَ اَرْبَعُ اٰيَاتٍ

سوره اخلاص در مکه نازل شد بنام خدائے بخشایندهٔ مهربان و آں چهار آیت است

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ۝١ اَللّٰهُ الصَّمَدُ ۝٢ لَمْ يَلِدْ ۙ وَ لَمْ يُوْلَدْ ۝٣

بگو خدا یگانه است خدا بے نیاز ست نزاد و نه زاده شده

ع ۶ / ۳۷

وَ لَمْ يَكُنْ لَّهٗ كُفُوًا اَحَدٌ ۝٤

و نیست هیچکس او را همسر

سُورَةُ الْفَلَقِ مَدَنِيَّةٌ وَّهِيَ خَمْسُ اٰيَاتٍ

سورہ فلق در مدینہ نازل شدہ و آں پنج آیت است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بنام خدائے بخشایندہ مہربان

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۙ﴿۱﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۙ﴿۲﴾ وَمِنْ شَرِّ

بگو پناہ می گیرم بہ پروردگار صبح از شر ہرچہ آفریدست واز شر

غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ ۙ﴿۳﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفّٰثٰتِ فِي الْعُقَدِ ۙ﴿۴﴾ وَ

شب تاریک چون تاریکی او منتشر شود واز شر زنان سحر کنندہ در گرہ ہا دم زنندہ و

ع ۱ مِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ۧ﴿۵﴾ ۵ ۴۸

از شر حاسد چون حسد کند

سُوْرَةُ النَّاسِ مَدَنِيَّةٌ وَّهِيَ سِتُّ اٰيَاتٍ

سورہ ناس در مدینہ نازل شدہ و آں شش آیت است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بنام خدائے بخشایندہ مہربان

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۙ﴿۱﴾ مَلِكِ النَّاسِ ۙ﴿۲﴾ اِلٰهِ النَّاسِ ۙ﴿۳﴾

بگو پناہ می گیرم بہ پروردگار مردماں بادشاہ مردماں معبود مردماں

مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ ۙ الْخَنَّاسِ ۙ﴿۴﴾ الَّذِيْ يُوَسْوِسُ فِيْ

از شر وسوسہ انداز ندہ چون ذکر گفتہ شد بازپس روندہ آنکہ وسوسہ می افگند در

ع ۱ صُدُوْرِ النَّاسِ ۙ﴿۵﴾ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۧ﴿۶﴾ ۶ ۴۹

سینہ ہائے مردمان از جنس جن باشد یا از جنس مردمان

اَللّٰهُمَّ اٰنِسْ وَحْشَتِيْ فِيْ قَبْرِيْ اَللّٰهُمَّ ارْحَمْنِيْ بِالْقُرْاٰنِ الْعَظِيْمِ وَاجْعَلْهُ لِيْ اِمَامًا وَّنُوْرًا وَّهُدًى وَّرَحْمَةً اَللّٰهُمَّ ذَكِّرْنِيْ مِنْهُ مَا نَسِيْتُ وَعَلِّمْنِيْ مِنْهُ مَا جَهِلْتُ وَارْزُقْنِيْ تِلَاوَتَهٗ اٰنَاۤءَ الَّيْلِ وَاٰنَاۤءَ النَّهَارِ وَاجْعَلْهُ لِيْ حُجَّةً يَّا رَبَّ الْعٰلَمِيْنَ

دُعَاءِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ

صَدَقَ اللّٰهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيْمُ ۝ وَصَدَقَ رَسُوْلُهُ النَّبِيُّ الْكَرِيْمُ ۝ وَنَحْنُ عَلٰى ذٰلِكَ مِنَ الشّٰهِدِيْنَ ۝
رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ۝ اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا بِكُلِّ حَرْفٍ مِّنَ الْقُرْاٰنِ حَلَاوَةً وَّ
بِكُلِّ جُزْءٍ مِّنَ الْقُرْاٰنِ جَزَاءً ۔ اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا بِالْاَلِفِ اُلْفَةً وَّبِالْبَاءِ بَرَكَةً وَّبِالتَّاءِ تَوْبَةً وَّبِالثَّاءِ ثَوَابًا
وَّبِالْجِيْمِ جَمَالًا وَّبِالْحَاءِ حِكْمَةً وَّبِالْخَاءِ خَيْرًا وَّبِالدَّالِ دَلِيْلًا وَّبِالذَّالِ ذَكَاءً وَّبِالرَّاءِ رَحْمَةً وَّبِالزَّاءِ
زَكٰوةً وَّبِالسِّيْنِ سَعَادَةً وَّبِالشِّيْنِ شِفَاءً وَّبِالصَّادِ صِدْقًا وَّبِالضَّادِ ضِيَاءً وَّبِالطَّاءِ طَرَاوَةً
وَّبِالظَّاءِ ظَفَرًا وَّبِالْعَيْنِ عِلْمًا وَّبِالْغَيْنِ غِنًى وَّبِالْفَاءِ فَلَاحًا وَّبِالْقَافِ قُرْبَةً وَّبِالْكَافِ
كَرَامَةً وَّبِاللَّامِ لُطْفًا وَّبِالْمِيْمِ مَوْعِظَةً وَّبِالنُّوْنِ نُوْرًا وَّبِالْوَاوِ وُصْلَةً وَّبِالْهَاءِ هِدَايَةً
وَّبِالْيَاءِ يَقِيْنًا ۔ اَللّٰهُمَّ انْفَعْنَا بِالْقُرْاٰنِ الْعَظِيْمِ ۝ وَارْفَعْنَا بِالْاٰيٰتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيْمِ ۝ وَتَقَبَّلْ
مِنَّا قِرَاءَتَنَا وَتَجَاوَزْ عَنَّا مَا كَانَ فِيْ تِلَاوَةِ الْقُرْاٰنِ مِنْ خَطَاٍ اَوْ نِسْيَانٍ اَوْ تَحْرِيْفِ كَلِمَةٍ
عَنْ مَّوَاضِعِهَا اَوْ تَقْدِيْمٍ اَوْ تَاْخِيْرٍ اَوْ زِيَادَةٍ اَوْ نُقْصَانٍ اَوْ تَاْوِيْلٍ عَلٰى غَيْرِ مَا اَنْزَلْتَهٗ
عَلَيْهِ اَوْ رَيْبٍ اَوْ شَكٍّ اَوْ سَهْوٍ اَوْ سُوْءِ اِلْحَانٍ اَوْ تَعْجِيْلٍ عِنْدَ تِلَاوَةِ الْقُرْاٰنِ اَوْ كَسَلٍ اَوْ
سُرْعَةٍ اَوْ زَيْغِ لِسَانٍ اَوْ وَقْفٍ بِغَيْرِ وُقُوْفٍ اَوْ اِدْغَامٍ بِغَيْرِ مُدْغَمٍ اَوْ اِظْهَارٍ بِغَيْرِ بَيَانٍ اَوْ
مَدٍّ اَوْ تَشْدِيْدٍ اَوْ هَمْزَةٍ اَوْ جَزْمٍ اَوْ اِعْرَابٍ بِغَيْرِ مَا كَتَبَهٗ اَوْ قِلَّةِ رَغْبَةٍ وَّرَهْبَةٍ عِنْدَ
اٰيَاتِ الرَّحْمَةِ وَاٰيَاتِ الْعَذَابِ فَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا وَاكْتُبْنَا مَعَ الشّٰهِدِيْنَ ۝ اَللّٰهُمَّ نَوِّرْ قُلُوْبَنَا
بِالْقُرْاٰنِ وَزَيِّنْ اَخْلَاقَنَا بِالْقُرْاٰنِ وَنَجِّنَا مِنَ النَّارِ بِالْقُرْاٰنِ وَاَدْخِلْنَا فِي الْجَنَّةِ بِالْقُرْاٰنِ
اَللّٰهُمَّ اجْعَلِ الْقُرْاٰنَ لَنَا فِي الدُّنْيَا قَرِيْنًا وَّفِي الْقَبْرِ مُوْنِسًا وَّعَلَى الصِّرَاطِ نُوْرًا وَّفِي الْجَنَّةِ
رَفِيْقًا وَّمِنَ النَّارِ سِتْرًا وَّحِجَابًا وَّاِلَى الْخَيْرَاتِ كُلِّهَا دَلِيْلًا فَاكْتُبْنَا عَلَى التَّمَامِ وَارْزُقْنَا
اَدَاءً بِالْقَلْبِ وَاللِّسَانِ وَحُبَّ الْخَيْرِ وَالسَّعَادَةِ وَالْبِشَارَةِ مِنَ الْاِيْمَانِ ۝ وَصَلَّى اللّٰهُ
تَعَالٰى عَلٰى خَيْرِ خَلْقِهٖ مُحَمَّدٍ مَّظْهَرِ لُطْفِهٖ وَنُوْرِ عَرْشِهٖ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ
اَجْمَعِيْنَ وَسَلَّمَ تَسْلِيْمًا كَثِيْرًا كَثِيْرًا ۝

رموز اوقاف

م	علامۂ وقفِ لازم است، از ترک کردن آں در معنی خلل واقع میشود، لہذا وقف نہایت ضروری است.
ط	علامۂ وقف مطلق است، ازیں جا باید گذشت، بل احسن ہمین است کہ دراینجا وقف کردہ از ما بعد ابتدا کردہ شود
ج	علامۂ وقف جائز است، دراں جا وقف و وصل ہر دو جائز است امّا توقف نمودن بہتر، وقف نہ کردن ہم روا است.
ز	علامۂ وقف مجوز است، دراں جا ہم سبب وقف موجود است و ہم از وصل ولی علت وصل قوی تر و واضح تر است، بنابراں گذشتن بہتر است
ص	علامۂ وقف مرخص است، مُراد ازاں اینست کہ دراینجا تعلق باہمی دو چیز است لیکن از حیث معنی، ہر چیز حیثیت مستقل را ہم داشتہ می باشد، قاعدۃً باید وصل خواندہ شود لیکن اگر قاری در قرأت ماندہ گردد، برائش وقف رخصت است.
ق	علامۂ (قد قیل) و یا (قیل علیہ الوقف) می باشد نزد بعض علماء دراں جا وقف کردن جائز است امّا ایں علامۂ (ق) بطرف ضعف وقف اشارہ می کند، وقف نہ کردن بہتر است.
لا	علامۂ لا وقف علیہ (دراینجا وقف نیست) می باشد و اشارہ باین است کہ قاری دراں جا ہرگز وقف نکند، بعض علماء می گویند کہ اگر وقف واقع شود اعادۂ قرأت واجب می باشد اگر در سر آیۃ نباشد.
قف	(۱) علامۂ یوقف علیہ (دریں مقام ایستادن است)۔ (۲) جائیکہ احتمال وصل نمودن از طرف قاری باشد، علامۂ (قف) (یعنی ایستادہ شو) نوشتہ می شود
سکتہ	بدون تنفس کمی ایستادہ شدن است، قاری دراں جا کمی مکث کند و نفس خود را قطع نہ کند.
وقفہ	علامۂ سکتۂ دراز است، یعنی قاری نسبت بہ مدتِ تنفس کمتر وقف کند، در اصطلاح علمِ قرأت (سکتہ و وقفہ) قریب المعنی است، امّا سکتہ بہ وصل و وقفہ بہ وقف قریب تر است.
صلے	علامۂ (الوصل اولیٰ) است، یعنی وصل خواندن بہتر است۔
○	علامۂ آیۂ مطلق است، جائیکہ صرف ہمیں علامہ باشد وقف کردہ شود و اگر بالای آں (لا) باشد ترکِ وقف اولیٰ است اگر احتیاج وقف پیدا شود بنابر ماندگی مضائقہ نیست، در بین قاریہا ہمیں مشہور است کہ وقف نشود اگر بدون لا کدام امر دیگر باشد ہماں علامہ معتبر شمردہ شود.

قرآن مجید کی سُورتوں کی فہرست

تاج کمپنی لمیٹڈ۔ لاہور، کراچی، ڈھاکہ